

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

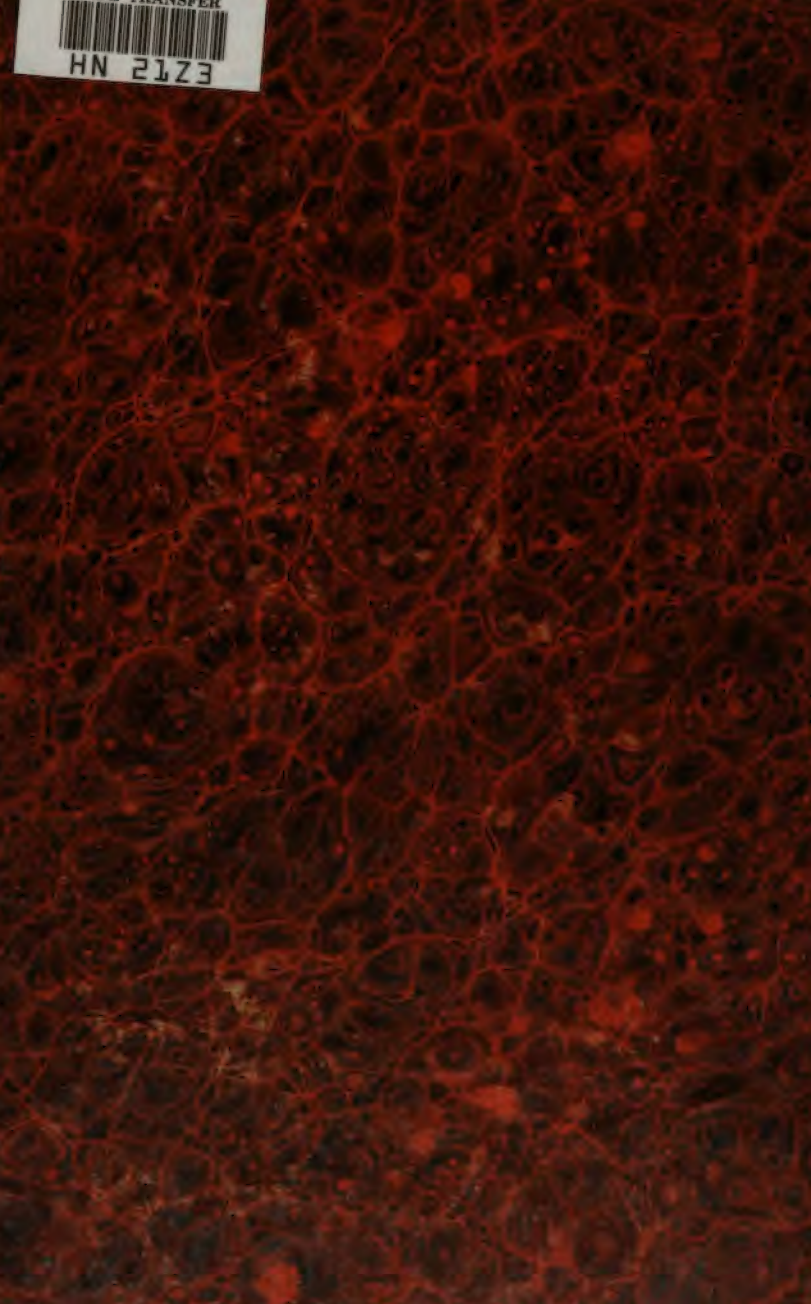
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

TRANSFER
HN 2123

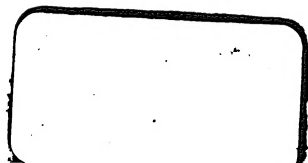

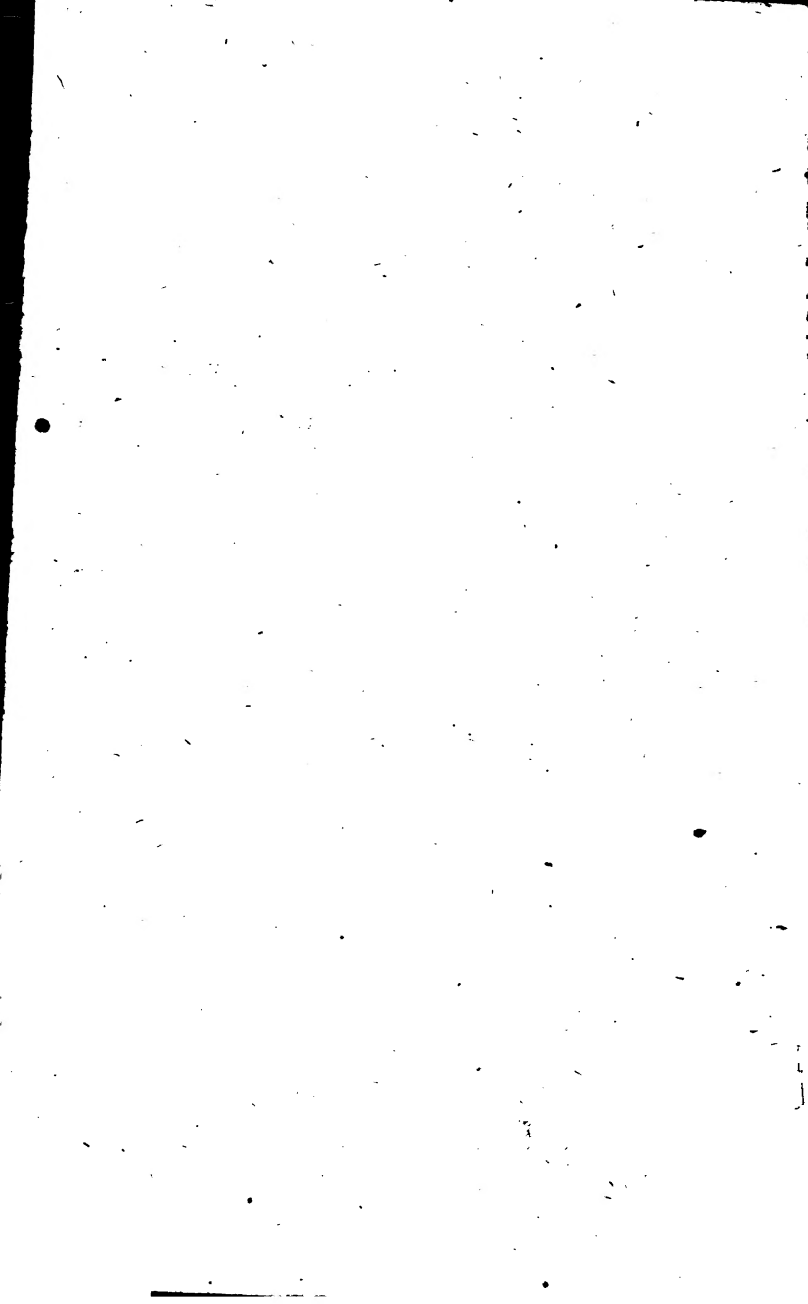
KD61257(1-3)

Y42 J44

יהוה

Niedner. 3515

**HERODOTI
HALICARNASSEI**

HISTORIARVM LIBRI IX.

NOVA EDITIO ACCURATA

IN VSVM

**PRAELECTIONVM ACADEMICARVM
ET SCHOLARVM.**

TOMVS I.

ACCEDIT LIBELLVS DE VITA HOMERI.

LIPSIÆ

SVMTIBVS J. A. G. WEIGELII.

LVGDVNI BATAVORVM

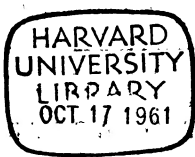
APVD S. ET J. LVCHTMANS.

1819.

KD 61257(152)

THE 8 AMHARTIAN

1911 17

Ἡ ΡΟΔΟΤΟΥ

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ.

ТОТ О А О Р Н

И Т О Т И К О Л О Т Т

2. Περὶ τῶν μὲν νῦν οἰκόντων Φοίνικας αἰ-
 τίδους φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς· τοῖτους γὰρ,
 ἀπὸ τῆς θουδοῆς καλεσμένης θαλάσσης ἀπικομέ-
 νους ἐπὶ ταρδετὴν θάλασσαν, καὶ οἰκησάντας ταύτην
 τὸν χώρον τὸν καὶ νῦν οἰκίσαντας, αὐτίκα ναυτιλίῃσι
 μακροῖσι ἐπιθέσθαι, ἀπαγαγόντας δὲ φορτία Αἰγύπτῳ
 τε καὶ Ἀσσυρία, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσπαρκεῖσθαι, καὶ
 οὐ καὶ εἰς Ἀργεῶς. τῇ δὲ Ἀργεῶς τοῦτον τὸν χρόνον
 προεῖχε ἅπασιν τῶν ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεσμένη
 χώρῃ· ἀπικομένους δὲ τὰς Φοίνικας εἰς δὴ τὸ
 Ἀργεῶς τοῦτο, διατίθεσθαι τὸν φόρτον· πέμπτη δὲ
 ἡ ἕκτη ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφί
 σκεδὸν πάντων, εἰσεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας,
 ἅλλας τε πολλὰς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλῆος θυγα-
 τέραν· τὸ δὲ εἰς οὐνομα εἶναι, κατὰ ταῦτό τὰ καὶ
 Ἕλληνες λέγουσιν, ἰοῦν τὴν Ἰναχον· ταύτας στεί-
 σας κατὰ προμνην τῆς νῆος, ἀνέεσθαι τῶν φορτίων,
 τῶν σφί ἡ θυμὸς μέλιστα· καὶ τοὺς Φοίνικας
 διακελευσμένους ἀρμῆσαι ἐπ' αὐτάς· τὰς μὲν δὴ
 πλείους τῶν γυναικῶν ἀποφυγεῖν, τὴν δὲ ἰοῦν
 σὺν ἀλλήσιν ἀρπασθῆναι· ἐσβαλομένους δὲ εἰς τὴν
 νῆα, οἰχέσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου. 3. Οὕτω
 μὲν ἰοῦν εἰς Αἴγυπτον ὑπὸ κείσθαι λέγουσι Πέρσαι.

οὐκ ὡς Ἕλληνες· καὶ τῶν ἀδικημάτων τοῦτο ἄρξαι
 πρῶτον. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἑλλήνων τινὰς (οὐ γὰρ
 ἔχουσι τὸν νομα ἀπηγήσασθαι) φασὶ τῆς Φοινίκης
 εἰς Τύρον προσσχόντας, ἀρπάσαι τοῦ βασιλῆος τὴν
 θυγατέρα Εὐρώπην. (εἴησαν δ' ἂν οὗτοι Κρήτες.)
 ταῦτα μὲν δὴ ἴσα σφί παρὸς ἴσα γενέσθαι. Μετὰ δὲ
 ταῦτα, Ἕλληνας αἰτίδους τῆς δευτέρας ἀδικίης γενέ-
 σθαι. καταπλώσαντες γὰρ μακρῇ νηϊ εἰς Αἶαν τε
 τὴν Κελύδαν καὶ ἐπὶ Φάον ποταμῶν, ἀνέδραν, δια-
 πρήξαντες καὶ πολλὰ πῶν εἰνέκεν ἀπώκτο, ἀρπάζ-
 σαι τοῦ βασιλῆος τὴν θυγατέρα Μηδείην· πάντ
 ἄντα δ' ἐκ τῶν Κελύων εἰς τὴν Ἑλλάδα κίοντα, εἰς
 τῶν το δίκας τῆς ἀρπαγῆς, καὶ ἀπαίειν αὐτὴν θύ-
 γατέρα. τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι, ὡς οὐδὲ τιμωρῆ-
 λους τῆς Ἀργείης ἔδοσαν σφί δίκας τῆς ἀρπαγῆς,
 οὐδὲ αὖτε αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι. Ὡς ἀκούσας δὲ
 ἡγήσασθαι μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Περσέ-
 μων, ἀπηκούσα ταῦτα, ἐθέλῃσαι οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος
 δὲ ἀρπαγῆς γενέσθαι γυναῖκα, ἐπιστάμεναι πάντ
 τας αὖτε οὐ δώσει δίκας· οὐτα γὰρ ἀκάνους διδόναι
 οὐτω δὴ ἀρπάζαντας αὐτῶν Ἑλένην, τινὰ Ἑλλήνα
 δοῖα, πρῶτον πέμποντάς αὐγέλους, ἀπαίειν τὴν
 Ἑλένην, καὶ δίκας τῆς ἀρπαγῆς αἰτεῖν. τῶν δὲ
 προσέχοντων ταῦτα, προσφέρει σφί Μηδείης τὴν
 ἀρπαγῆν· ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας, αὐτὲ ἐκδόντες
 ἀπαίειντων, βουλιάσκει σφί παρ' ἄλλων δίκας γίνε-
 σθαι. 4. Μεχρὶ μὲν ἂν τοῦτου, ἀρπαγὰς μαύνας
 εἶναι παρ' ἀλλήλων· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦτου, Ἕλληνας
 δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι. προτέρους γὰρ ἄρξαι
 στρατεύεσθαι εἰς τὴν Ἀσίην, ἢ σφείας εἰς τὴν Εὐρώ-
 πην· τὸ μὲν νῦν ἀρπάζειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδύ-
 κων· γρηίζειν ἔργον εἶναι· τὸ δὲ ἀρπασθεῖσθαι
 σπουδῇ ποιησάσθαι τιμωρεῖν, ἀρπάζων· τὸ δὲ
 μηδεμίην ὥρην ἔχειν ἀρπασθεῖσθαι, σφρόντων·
 θῆλα γὰρ δὴ, ὅτι, εὐρὴ αὐτοὶ ἐβουλεύεσθαι, οὐκ ἂν
 κηπάοντο. σφείας μὲν δὴ, τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας, ἰσο-
 γυνῶ Πέρσων, ἀρπάζοντων τῶν γυναικῶν λόγων
 οὐδένα ποιησάσθαι· οὐκ Ἑλλήνας δ' ἂν ἀρπάζοντες

αὐτὰς γυναικας σφόδρον πόρην συναστῆσαι, καὶ ἐπειδὴ
ἐκείνων ἐς τὴν πόλιν, τὴν Περσέου διώκειν, καὶ
τοὺς αὐτῶν αἰεὶ ἀντιστάσαι τοῖς Ἑλλήνων
αἰεὶ ἐπὶ πόλεμῳ. Ἰσχυρὰ γὰρ πόλιν καὶ πρὸς
ἐκείνους ἐδύναντο βαρύνειν οἱ Πέρσαι, τὴν
δὲ Κόρινθον καὶ τὴν Πλαταιὴν ἤρηνται ἀναστῆσαι.

5. Οὕτω γὰρ Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ
διὰ τὴν Ἰλίου πλοῦτον εὐρισκοῦσθαι σφοδρῶς τοὺς τὴν
πόλιν τῆς Ἑλλάδος τῆς ἐς τοὺς Ἑλλήνας. Περὶ δὲ
τῆς πόλεως οὐκ οὐλοῦντο. Περσέου οὕτω φησὶν.
οὐ γὰρ ἀπαγγέλλειν σφοδρῶς χρησάμενους λέγουσθαι ἀγαγεῖν
αὐτὴν ἐς Ἑλλάδα, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἀργεὶ ἐμίσχοντο
τοῖς Περσέου τῆς πόλεως. ἐπεὶ δὲ ἐκείνην ἐκείνους
ἐκείνην, ἀποδιδόναι τοὺς τοκέας, οὕτω δὲ ἐκείνην ἐκείνην
ἐκείνην τοῖς Περσέου συναστῆσαι, οἷς ἂν μὴ κατά-
στροφος γένηται. ταῦτα μὲν οὖν Πέρσαι τε καὶ Ὀδύ-
σσειας λέγουσι. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἐροῦ-
μαι ἐξῶς ὡς ὅπως ἢ ἄλλως πως ταῦτα ἐγένετο.
τοῦ δὲ οἷου αὐτοῦ πρώτον ὁμιλοῦντα αὐτοῦ ἐροῦν
ἐς τοὺς Ἑλλήνας, τοῦτον σήμερον, προσησθαι ἐς
τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως σμικρὰ καὶ μεγάλα
ἀσπερ ἀνθρώπων ἐπεξιόν. τὰ γὰρ τὸ πάλαι με-
γάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε. τὰ δὲ
ἐν μέσῳ ἦν μεγάλα, ποτέρον ἦν σμικρὰ. τὴν αὖ-
τοῦ πρώτου τὴν ἐκείνην ἀνδραγαθίαν σὺν αὐτῷ ἐν
ταῖς μένουσας, ἐκείνην αὐτοῦ ὁμοίως.

6. Κρίσις οὖν Λυδῶς μὲν γένος, πρὸς δὲ
Ἀχαιοῦ, ἡρώδης, δὲ ἑθνῶν τῶν ἐκείνων ἄλλος
πετασθῆναι, ὅς ἑστιν ἀπὸ μεσημβρίας μεταξὺ Σικανῶν
καὶ Πηλοποννησίου, εἴτε πρὸς βορρῆν ἄνεμα ἐκείνην
ἐκείνην καλεσθῆναι πόντον, αὐτὸς δὲ Κρίσις, ὅς ἑστιν
βορρῆν πόντος, ὅς ἑστιν ἡμεῖς ἡμεῖς, τοὺς μὲν κατε-
σφραγίσαι. Ἑλλήνων ἐς σφοδρῶς ἀπαρῶν, τοὺς δὲ
ἄλλους πρὸς ἀπὸ τοῦ κατεσφραγίσαι μὲν ἡμεῖς
καὶ Ἀχαιοῖς, καὶ Ἀχαιοῖς τοὺς ἐκ τῆς πόλεως
ἄλλους δὲ πρὸς ἀπὸ τοῦ κατεσφραγίσαι. καὶ δὲ
τοῖς Κρίσις, αὐτῶς πάντες ἄλλους ἡμεῖς, ἐκείνην.

τὸν γὰρ Κριμαίων· σφαιρόμα τὸ ἐπὶ τὴν λαοὺς
 ἀπαικόμενον· Κροίον τὸν πρεσβύτερον, οὗ κατὰ
 σφαιρὰ ἐγένετο τὸν παῖδαν, ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἀπὸ
 πατρὸς. Ἡ δὲ Κριμαίη αὐτῷ περιήλθε, εὐθὺς
 Ἑρακλείδην, ἐξ τοῦ γένος τοῦ Κροίσου, καλεομένης
 δὲ Μερναδας. Ἦν Κανθαύλης, τὸν οἱ Ἕλλη-
 νες Μυρσίλον ὀνομάζουσι, τυραννος Σαρδίων, ἀπο-
 γογὸς δὲ Αἰκαίου τοῦ Ἑρακλῆος. Ἀγρῶν μὲν γὰρ
 ὁ Νήραν, τοῦ Βηλόν, τοῦ Αἰκαίου, πρῶτος Ἑρα-
 κλείδων βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων· Κανθαύλης δὲ
 ὁ Μυρσαῦ, ὑάτατος. οἱ δὲ πρότερον Ἀγρῶν, βα-
 σιλευσάντες ταύτης τῆς γῆς, ἦσαν ἀπογογὸι Ἀγ-
 ροῦ τοῦ Δίως· ἀπ' οὗτεν ὁ δῆμος Λυδίας ἐκλήθη
 ὁ πᾶς οὗτος, πρότερον Μήων καλεόμενος, παρὰ
 τοῦτον Ἑρακλείδαν, ἐπιτραφέντες, εἶχον τὴν ἀρχὴν
 ἐκ Θεαπροπίου, ἐκ δαυλῆς τε τῆς Ιαοδανου γενο-
 τας, καὶ Ἑρακλῆος· ἀρξάντες μὲν ἐπὶ αὐτῷ τε, καὶ
 εἰκοσι γέρας ἀνδρῶν, ἑτέα πεντε, τε καὶ πενταχόσια,
 παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδικόμενος τὴν ἀρχήν, μέγας
 Κανθαύλιω τοῦ Μυρσαῦ, δ. Οὗτος δὲ, ὡς ὁ Καν-
 θαύλης ἠρασθῇ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς, ἐρασθεὶς
 δὲ, ἐνόμιζε οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὰν πασῶν καλλί-
 στην, ὥστε δὲ ταῦτα νομίζων· ἦν γὰρ οἱ τῶν
 αἰχμαφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου, ἀρξακόμενος μαλε-
 στα τοῦτον τῇ Γύγῃ καὶ τὰ σπουδαιότερα τῶν
 πραγμάτων ὑπερετίθετο· ὁ Κανθαύλης, καὶ δὴ καὶ
 τὸ εἶδος τῆς γυναικὸς ὑπερεπαινεῖν. χρόνου δὲ οὐ
 πολλοῦ διελθόντος, (γῆν γὰρ Κανθαύλην γενέσθαι
 κατὰς,) ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην τοιοῦτον· „Γύγη, εὖ
 γινώσκεις δοκέει κείθεσθαι μὲν λέγοντι περὶ τοῦ τι-
 υδοῦς τῆς γυναικὸς· (ὅτι γὰρ τὴν γῆν ἀνδρῶν
 ἡρώδης εὐνὰ ἀπαιτότερα ὁφθαλμῶν) πολεῖς οὐκ
 „ἐκείνην δεήσει γυνήν.“ Ὁ δὲ μέγα ἀμύσσειας,
 εἶπε· „Δεσποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὕλην, κα-
 „λέων με δεσποῖναι τὴν ἐμὴν δεησάσθαι γυνήν;
 „ἅμα δὲ κίθωνι ἐκδυμένῳ στυγερῶς καὶ τὴν
 „αὐτῷ γυνή. Πάλαι δὲ τὰ κῆλα ἀνθρώποισι εἶναι
 „φύται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ. ἐν τοῖσι δὲ τοῖσι

„ἴσθι, ἀκούειν τὸν τὰ ἑαυτῶν· ἐγὼ δὲ παύσομαι
 „ἐκείνην εἶναι πασιῶν γυναικῶν καλλίστην· καὶ
 „σεο δέσμαι μὴ δέισθαι ἀνόμων.“ 9. Ὁ μὲν δὴ
 λέγων τοιαῦτα ἀπεμύχετο, ἀφ' ὧν μὴ πῶς ἔξ
 πυτρώει γένηται κακόν· ὁ δὲ ἀμείβετο τοιοῦτος
 „Θάρσει, Εὐνή· καὶ μὴ φοβεῦ· μήτε ἐμὲ, ὡς σεο
 „πειρώμενος λέγω λόγον τοῦδε· μήτε γυναικῶν τὴν
 „ἐμην, μὴ τί σοι ἔξ αὐτῆς γένηται βλάβος· ἀρχὴν
 „γὰρ ἐγὼ μνηστῆσθαι αὐτῶν, ὥστε μηδὲ μαθεῖν
 „μιν ὀφθεῖσθαι ὑπὸ σεῦ· ἐγὼ γὰρ σε ἐς τὸ οἶκμα,
 „ἐν τῷ κοιμώμεθα, ἀπισθε τῆς ἀνοιγόμενης θυρῆς
 „στήσω· μετὰ δ' ἐμὲ ἐσελθόντα, παρέσται καὶ ἡ
 „γυνὴ ἢ ἐμὴ ἐς κοῖτον· κείται δὲ ἀγχοῦ τῆς ἐσο-
 „δου θύρας· ἐπὶ τούτῳ τῶν ἱματίων κατὰ ἐν
 „ἐκαστὸν ἐκδυτοῦσα, θήσεται· καὶ κατ' ἡσυχίην κατ-
 „λὴν παρέξει· ταὶ θεήσασθαι.“ ἔπειτα δὲ ἀπὸ τοῦ
 „θρόνου στείχας ἐπὶ τὴν εὐνήν, κατὰ νότον τε αὐ-
 „τῆς γένῃ, σοὶ μαλέτω το ἐνθευτεν, ὅπως μὴ σε
 „ᾤψεται ἰόντα διὰ θυρῶν.“ 10. Ὁ μὲν δὴ, ὡς
 αὐτὸς ἠδύνατο διαφυγεῖν, ἦν ἐτοῖμος· ὁ δὲ Καν-
 δαύλης, ἐπὶ ἐδόκει ὥρῃ τῆς κοίτης εἶλκε, ἤγαγε
 τὸν Γυγέα ἐς τὸ οἶκμα· καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα
 παρῆν καὶ ἡ γυνή· ἐσελθούσαν δὲ καὶ τιθεῖσαν
 τὰ εἴματα ἐδῆκετο ὁ Γυγης· ὡς δὲ κατὰ κοῖτον
 ἐγένετο, ἰαύσης τῆς γυναικὸς ἐς τὴν κοίτην, ὑπεκ-
 θύς· ἔχωρε ἔξω· καὶ ἡ γυνὴ ἐπορᾷ μιν ἐξόντα·
 μαθούσα δὲ τὸ παιχθεῖν ἐκ τοῦ ἀνδρός, οὐτα ἀνέ-
 βησεν· αἰσχυνθείσα, ὥστε εἶδε μαθεῖν, ἐν νόφ
 ἔχουσα τίσεσθαι τὸν Κανδαύλην· παρὰ γὰρ τοῖσι
 Λυδοῖσι, ἀγιδὸν δὲ καὶ παρὰ τοῖσι ἄλλοις βαρβα-
 ροῖσι, καὶ ἀνδρὰ ὀφθῆναι γυμνόν, ἐς αἰσχυνὴν μέ-
 γαλὴν φέρεται. 11. Τότε μὲν δὴ οὕτω, οὐδὲν δηλω-
 σασα, ἡσυχίην εἶχε· ὡς δὲ ἡμέρη χάριστα ἐγεγονέε,
 τῶν οἰκετῶν τοὺς· μάλιστα ὥρα πιστοῦς ἰόντας
 ἑαυτῶν, ἐτοίμους ποιησάμεν, ἐκάλεσε τὸν Γυγέα· ὁ
 δὲ, οὐδὲν δοκῶν αὐτῇ τῶν πηροθέντων ἐπιστά-
 σθαι, ἤλθε καλούμενος· ἔειπεν γὰρ καὶ πρόσθε,
 ὅπως ἡ βασιλῆα καλῶσι, φησὶν· ὡς δὲ ὁ Γυγης

ἐκείνῳ, ἔλγε ἡ γυνὴ ταδε· „Νὺν τοι θεοὶ ἔδωκα
 „παριστασέν, Τύχη, θίδωμι εἴρεσιν, ὁκοίεσθαι βού-
 „λει τροπέσθαι. ἡ γὰρ Κανθαύλεια ἀποκείρας,
 „ἡ ἐμὲ τε καὶ τὴν βασιλῆην ἔχε τὴν Ἀνδάν, ἡ αὐτὸς
 „δὲ πύττα δάτω ἀποθυήσκειν δεῖ. ὡς δὲ μὴ
 „πάντα πενθόμενος Κανθαύλῃ, τοῦ λοιποῦ ἔσθῃ τα-
 „χέη σε δεῖ. ἀλλ' ἦτοι κείνον γε τὸν ταύτην βου-
 „λευσάντα δεῖ ἀπολλύσθαι, ἡ σέ, τὸν ἐμὲ γυνήν
 „θηγαίμενον, καὶ ποιήσαντα σὺ νομιζόμενα.“ Ὁ
 „δὲ Τύχῃς τείως μὲν ἀπεθούμας τὰ λεγόμενα· μετὰ
 „δὲ, ἐκένυε μὴ μιν ἀναγκάτῃ ἐνδεῖν θναίνεσθαι τοικου-
 „τὴν εἴρεσιν. οὐκ οὖν θῆ' ἐκείθε, ἀλλ' ὦρα ἀναγκάτῃ
 „ἀληθείως προκειμένην, ἡ τὸν δεσπότεα ἀπολλύναι,
 „ἡ αὐτὸν ὑπὲρ ἄλλων ἀπολλύσθαι. αἰρέεται αὐτὸς
 „πρὸτείνει. ἐπειρωτὴ δὲ λέγων ταδε· „Βαί με
 „ἀναγκάζεις δεσπότεα τὸν ἐμὸν κτείνειν, ὅσῃ ἐθέ-
 „λῃ, ποῦτα, φέρε ἀκούσω, γέω καὶ τροπῇ ἐπιχειρήσο-
 „μεν αὐτό.“ Ἡ δὲ ὑποκαβαύσα ἐφη· „Ὡς τοῦ
 „αὐτοῦ μὲν χωρίου ἡ θρῆν ἔστιαι, ὅθεν περ καὶ
 „ἐκείνος ἐμὲ ἐπεδέξατο γυνήν· ὑπνωμένον δὲ ἡ
 „ἐπιχειρήσεις ἔσθαι.“ 12. Ὡς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπι-
 „βουλήν, νυκτὸς γυναικὸς, (τοῦ γὰρ μετῆτο ὁ Τύ-
 „χῃς, οὐδέ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ σὺνδεμῖν, ἀλλὰ ἔδωκε ἡ κῆ-
 „τον ἀπολωλέναι, ἡ Κανθαύλεια,) εἶπετο ἐς τὸν θα-
 „λάμον τῇ γυναικί. καὶ μὲν ἐκείνη, ἐγγυρῖδιον δοῦ-
 „σα, κατακρύπτει ὑπὸ τὴν αὐτὴν θύρην. καὶ μετὰ
 „ταῦτα, ἀναπαύσασθαι Κανθαύλῃ, ὑπαισθὺς τε καὶ
 „ὑποκτείνας αὐτὴν, ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν
 „βασίλῃην Τύχῃς τοῦ καὶ Ἀρχιλοχὸς ὁ Πάριος, κατὰ
 „τὸν αὐτὸν χρόνον γινόμενος, ἐν ἱάμβῳ τρυμέτρῳ ἐπε-
 „μήσθη. 13. Ἔσχε δὲ τὴν βασιλῆην, καὶ ἐφραγμένῃ
 „ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου. ὡς γὰρ διὲ αἱ
 „Ἀνδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανθαύλῃα πέρας, καὶ
 „ἐν ὀπλοῖσιν ἦσαν, συνέβησαν ἐς ταῦτα οἱ τε τοῦ
 „Τύχῃω στασιῶται καὶ οἱ λοιποὶ Ἀνδοί, ἦν μὲν δὴ τὸ
 „χρηστήριον ἀνέλη μιν βασιλῆα εἶναι Ἀνδάν, τότε
 „βασίλευσαν· ἦν δὲ μὴ, ἀποδοῦναι ἐπίσταν ἐς Ἡρα-
 „κλείδης τὴν ἀρχήν. ἀνέκλι τε δὴ τὸ χρηστήριον, καὶ

ἐβασίλευσεν οὕτω Γύγης· τὰς δὲ μέγας εἴπε ἡ Πυθίη, ὡς Ἡρακλείδῃσι εἴας ἦξει ἐξ τὸν πέμπτον ἀπόγονον Γύγῃ. τούτου τοῦ ἔπος Ἀνδοί τε καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν λόγῳ οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὲ ἐπετελέσθῃ.

14. Τὴν μὲν δὲ τυραννίδα οὕτω ἔσχον οἱ Μεγαράδαι, τοὺς Ἡρακλείδας ἀπελόμενοι. Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψε ἀναθήματα ἐς Ἀελφους οὐκ ὀλίγα. ἀλλ' ὅσα μὲν ἀργύρου ἀναθήματα ἔστι οὐκ ὀλίγη ἐν Ἀελφροῖσι· παρὰ δὲ τοῦ ἀργύρου χροῦσόν ἀπλετο ἀνέθηκεν, ἄλλον τε, καὶ τοῦ μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἐστὶ, κρητῆρες οἱ ἀριθμὸν ἔχοντες χρύσειοι ἀνακίπται. ἐστᾶσι δὲ οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, σταθμὸν ἔχοντες τρεῖς καὶ τάλαντα· ἀληθεῖ δὲ λόγῳ χρεωμένῳ, οὐ Κορινθίων τῶν δημοσίων ἐστὶν ὁ θησαυρὸς, ἀλλὰ Κυψέλου τῷ Ἡετίωνος. Οὗτος δὲ ὁ Γύγης, πρῶτος βαρβάρων τῶν ἡμῶς ἰδμεν, ἐς Ἀελφους ἀνέθηκε ἀναθήματα, μετὰ Μίδην τὸν Γερθίω, Φρυγίης βασιλεῖα. αὐτὴ θῆκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιλεῖον θρόνον, ἐς τὸν προσηλθὼν εἰδὼς, ὄντα ἀξιοθέητον. καίτοι δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἐνθα περ οἱ τοῦ Γύγῃ κρητῆρες, ὁ δὲ χρυσὸς αὐτός καὶ ὁ ἄργυρος, τὸν δὲ Γύγης ἀνέθηκε, ὑπὸ Ἀελφῶν καλεῖται Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐκωνυμάτῃ. Βασίλευε μὲν νυνὶ στρατὸς καὶ οὗτος, ἐπὶ τε ἤρῃ, ἐς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρνην, καὶ Κολοφώνος τε ἄστρ' εἶλε. ἀλλ', οὐδὲν γὰρ μέγα ἔργον ἐπ' αὐτοῦ ἄλλο ἐγένετο βασιλεύσαντος δυῶν θέοντα τεσσεράκοντα ἔτη, τούτων μὲν παρήσομεν, τὰς δὲ ἐπιμνησθήσεμεν. 15. Ἀρδύος δὲ τοῦ Γύγῃ μετὰ Γύγην βασιλεύσαντος μνήμην ποιήσομαι· οὗτος δὲ Ἰοινηίας τε εἶλε, ἐς Μιλητίων τε ἐπέβαλε. ἐπὶ τούτῳ τε τυραννεύοντος Σαρδίων, Καμμέροισι ἐξ ἠθίων ὑπὸ Σαυθίαν τῶν Ναμαδάων ἐξαναστάντες, ἀπενίστατο ἐς τὴν Ἀσίαν, καὶ Σαρδὸς πλην τῆς ἀγορᾶς εἶλον.

16. Ἀρδύος δὲ βασιλεύσαντος ἐπὶ θέοντα πενήνηκα ἔτη, ἐξέβητο Δαδύατης ὁ Ἀρδύος,

καὶ ἐβασιλευσεν ἔτασ δυνάστης. Σαδνατίτης δὲ, Ἀλυάτις. Οὗτος δὲ Κυκλάδην τε τῇ Ἀγιάμεισιν ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ Μήδοισι. Κιμαρῖονος τε ἐκ τῆς Ἀσίης ἐξήλασε. Σμύρνην τε τὴν παρὰ Κολοφῶνος κτισθεῖσαν εἰλε, ἐς Κλαζομέναν τε ἐπέβαλε. ἀπὸ μὲν νυν τούτων οὐκ ὡς ἤθελε ἀπῆλλαξε, ἀλλὰ προσπταίσας μεγάλως. ἀλλὰ δὲ ἔργα ἀπεδέξατο εἶναι ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξιολογητότατα ταῦτα. 17. Ἐπολέμησε Μελησιόισι, παραδεξάμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ πατρὸς. ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρχεε τὴν Μίλητον πόλιν τοιοῦδε ὅπως μὲν εἴη ἐν τῇ γῇ καρπὸς ἀδρός, τηνικαῦτα ἐσέβαλλε τὴν στρατιήν. ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρέγγων τε καὶ πηκτίδων, καὶ αὐλοῦ γυναικῆτος τε καὶ ἀνδρηίδου. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν οὔτε κατέβαλλε, οὔτε ἐνεπίμπρη, οὔτε θυρας ἀπέσπα, εἰ δὲ κατὰ χώρην ἐστάμεναι. ὁ δὲ τὰ τε δένδρεα καὶ σὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ὅπως διαφθείρειε, ἀπαλλάσσετο ὅπισθ. τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλησιοὶ ἐπεκράτειον, ὥστε ἐπιδόσης μὴ εἶναι ἔργον τῇ στρατιῇ. τὰς δὲ οἰκίας οὐ κατέβαλλε ὁ ἄνθρωπος, αὐτὸς δὲ αἶκενα, ὅπως ἔχοιεν ἐνθεῦτεν ὀρμεώμενοι τὴν γῆν σπεῖρειν τε καὶ ἐργάζεσθαι οἱ Μιλησιοί, αὐτὸς δὲ ἐκείνων ἐργαζομένων, ἔχει τε καὶ οἰκεῖσθαι ἐσθάλλων. 18. Ταῦτα ποίῳν, ἐπολέμας ἔτασ ἔνδεκα. ἐν τοῖσι τρόποις μεγάλα διφάσια. Μιλησίων ἐγένετο, ἐν τε Λιμενῆϊοι χώρης τῆς σφετέρης μαχασσάμεναι, καὶ ἐν Μαιανδρῶν πεδίῳ. τὰ μὲν νυν εἰς ἔτασ τῶν ἔνδεκα Σαδνατίτης ὁ Ἄρδνος ἐκ Ἀνδῶν ἦρχε, ὁ καὶ ἐσβάλλον τηνικαῦτα ἐς τὴν Μιλησίην τὴν στρατιήν. (Σαδνατίτης γὰρ οὗτος καὶ ὁ τὸν πόλεμον τῇ πυκνάφας) τὰ δὲ πέντε τῶν ἑτῶν τὰ ἐπόμενα τοῖσι εἰς Ἀλυάτις ὁ Σαδνατίτης ἐπολέμας, ὃς παρὰ δεξάμενος (ὡς καὶ πρότερον μοι δεδήλωται) παρὰ τοῦ πατρὸς τὸν πόλεμον, προσεῖχε ἐπιτεταμένως τοῖσι δὲ Μιλησιόισι οὐδαμοί. ἴσμεν τὸν πόλεμον τούτον συνεπλάφρυνεν, ἀπὸ μὴ Χίοι μόνον. οὗτοι δὲ τὸ ἄμοιον ἀνταποδίδοντες ἐτίμωρεον. καὶ γὰρ οὐ

ἀφ' ὧν οἱ Ἀθηναῖοι τοῖσι Χίλοις τὸν πρὸς Ἑρῆν
 θραύοντος πόλεμον ἀνεδίηραν. 19. Τῷ δὲ δυνάτῃ
 κατὰ ἐταῖ λήϊου ἀπεκρίναμένου ὑπὸ τῆς στρατιῆς
 ἀνταρπείχῃ τι προσέφη γενέσθαι πρῆγμα· ὡς αἴφθῃ
 ταχιστα τοὺς κλήϊον ἀνέμων βιάμενον, αἴφθῃ νηὸν
 Ἀθηναίης ἐπικύλησιν Ἀστυείης. αἴφθῃς δὲ ὁ νῆος
 κατεκαύθη. καὶ τὸ παραυτίκα μὲν λόγος οὐδεὶς ἔγινε
 μετὰ δὲ, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης ἐς Σαρδίην
 ἐνέστησεν ὁ Ἀλυάτης· μακροτέρως δὲ οἱ γενομένης
 τῆς τοῦσσι, κίρην ἐς Δελφούς θροσφύπους, εἴτε
 δὴ συμβουλευσάκως τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμ-
 ψαντα τὸν θεὸν ἀπελπεσθαι περὶ τῆς νούσου. τοῖσι
 δὲ ἡ Πυθίη ἀπικομένοιαι ἐς Δελφούς οὐκ ἔφη χρῆν
 εἶναι, πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀνορθώσασιν,
 τὸν ἐνεπαύσαντο γῶρης τῆς Μιλησίου ἐν Ἀρσησῶν
 νο. Δελφῶν οἶδα ἐγὼ οὕτω ἀκούσας γενέσθαι. Μι-
 λῆσιοι δὲ ταῦτα προσηκόντως τοῦτοισι. Περίανδρον
 τὸν Κυβέλου, ἔντα θρασυβούλῃ τῷ τότε Μιλήσι
 συγγενεῖοντι ξείνον ἐς τὰ μάλιστα, πυνθόμενον τῷ
 προσηκόντι τὸ τοῦ Ἀλυάτης γενομένου, πέμψαντα
 ἀγγελοῦ κατεπέμψεν, ὥπως ἂν τι προείδης πρὸς τὸ
 παρεῖν βουλευήταί. Μιλησιοὶ μὲν τὸν οὕτω λέγουσι
 γενέσθαι. 21. Ἀλυάτης δὲ, ὡς οἱ ταῦτα ἔξαγ-
 γέλη, αὐτίκα ἔπεμψε κήρυκα ἐς Μίλητον, βούλον-
 μένος σκοπεῖν πείθεσθαι θρασυβούλῃ τε καὶ Μι-
 λησίοισι χρόνον ὅσον ἂν τὸν νηὸν οἰκοδομή. ὁ μὲν
 δὴ ἀπόστολος ἐς τὴν Μίλητον ἦν. Θρασυβούλος δὲ
 σαρπείως προσηκόντως πάντα λόγον, καὶ εἰδὼς τὰ
 Ἀλυάτης μέλλει ποιῆσειν, μηχανάσαστοταῦτα. ὅσος
 ἦν ἐν αὐτῷ αἴτιος καὶ ἐσωτοῦ καὶ ιδιωτικῶς
 ταῦτον πάντα συγκατασας ἐς τὴν ἀγορὴν, προσέειπε
 Μιλησίοισι, ἐπεὶν αὐτὸς σημήνη, τότε πίνειν τε πάν-
 τας καὶ καὶ πρὸν χρεῖσθαι ἐς ἀλλήλους. 22. Ταῦτα
 δὲ ἀκούσας τε καὶ προαγόρευε Θρασυβούλος ταῦτα
 εἰδένων, ὅπως ὡς δὴ ὁ κήρυξ ὁ Σαρδιηνός, ἰδὼν τε
 ὑπὸν μέγα σίτον καγομένον, καὶ τοὺς ἀνθρώπους
 ἐν εὐπείθειαι ἔοντας, ἀγγέλλει Ἀλυάτῃ. τὰ δὲ καὶ
 ἔπειτα ὡς γὰρ δὴ ἰδὼν τε ἐκείναις κήρυξ, καὶ

βοῖα ἐδωλίοισι, ἀγῆσθαι· αἰῶνος δέ, ὑπεδέχτο αὐτοὺς
 πόν. κατεργάσασθαι καὶ τοῖσιν ἐοικέν· γὰρ ἡδονὴν
 εἰ μέλειεν ἀκούσασθαι τοῦ ἁρίστον ἀνθρώπων ἀκού-
 θον, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς παρούσης εἰς μίαν νῆα· τὸν
 δέ, ἐκδύντι τε πᾶσαν τὴν σκευὴν, καὶ λαβόντα τὴν
 καθέστην, στάντες ἐν κοῖσι ἐδωλίοισι, διεξελθεῖν νό-
 μον τὸν ὀρθιον· τελευταῖος δὲ καὶ νόμου· εἶπαι
 μιν ἐξ τῆς θαλάσσης ἐκπύον, ὡς εἶχε, οὐκ ἐν τῇ σκευῇ
 παύειν· καὶ τοὺς μὲν ἀποπλέειν εἰς Κόρινθον· τὸν
 δὲ, δαλφίνα λέγουσι νηολαβόντα ἐξενεῖναι ἐπὶ Ται-
 νάρῳ· ἀποθάντα δὲ αὐτὸν χωρεῖν εἰς Κόρινθον
 οὐκ ἐν τῇ σκευῇ, καὶ ἀπικόμενον ἀπηγέσθαι πᾶν τὸ
 γεγονός· Περικλῆδαν δὲ ὑπὸ ἀπειρίας Ἀρίονα μὲν
 ἐν φυλακῇ ἔχειν, αὐτὰρ μετῴκτα, ἀνακτὴς δὲ ἔχειν
 τῶν παρθένων· ὡς δὲ ἄρα παρῆσαν αὐτοὺς, κλη-
 θέντας ἰστορεῖσθαι, οἱ το λέγουσιν περὶ Ἀρίονος
 φανέντων δὲ ἐκδύνων, ὡς εἴη τε σῶς περὶ Ἰταλίην,
 καὶ μιν εὖ πρήσσοντα λίποιεν ἐν Τάραντι, ἐπιφα-
 θῆναι σφα τὸν Ἀρίονα, ὥσπερ ἔχον ἐξεπῆδησε·
 καὶ αὐτοὺς, ἐκπλαγέντας, οὐκ ἔχειν ἐπὶ ἐλεγχόμενους
 ἀρνεῖσθαι· Ταῦτα μὲν τῶν Κορινθίων καὶ Αἰσώτης
 λέγουσι· καὶ Ἀρίονος ἔστι ἀνέστημα γυμνασίου· οὐ
 μέγα ἐπὶ Ταινάρῳ, ἐπὶ δαλφίνῳ ἐπέκειντο ἀνθρώπος·

25. Ἀλυαττῆς δὲ ὁ Λυδὸς τὸν πρὸς Μιλησίου
 πόλεμον διενείκας, μετῴκειτα τελευτῇ, βασιλευσας
 ἑξεὶς ἑπτὰ καὶ πενήκοντα· ἀνέθηκε δὲ, ἐκφυγὼν
 τὴν νῆσον, δευτέρως οὗτος τῆς οἰκῆς ταύτης, εἰς
 Δελφοὺς κορητῆρα τε ἀργυροῦς μεγαν, καὶ υποκορη-
 τηρίδιον σιδηρεῶν κολλητον, θέης ἄξιον διὰ πάν-
 των τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων· Γλαύκου τοῦ
 Χίου ποίημα, ὅς μόνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σι-
 δηροῦ κολληται ἐξεύρε.

26. Τελευταῖος δὲ Ἀλυαττῆς, ἐξεδέξατο τὴν
 βασιλείην Κροίσου ὁ Ἀλυαττῆς, ἑτάρα ἐὼν ἡλὴν
 αἴην πάντε καὶ τρωχάκτα· ὅς δὴ Ἑλλήνων πρῶ-
 ταισι ἐπεθήκατο Ἐφεσίοισι, ἐνθα ἦν οἱ Ἐφεσίου
 πολιάρχοντες· καὶ αὐτῶν ἀνέστησαν αἱ πόλεις·

Ἀρτέμιδι, ἐξάψαντες ἰσὶ τοῦ θεοῦ σπονδῶν ἐς τὸ τεῖχος. ἔστι δὲ μεταξὺ τῆς τε παλαιῆς πόλεως, ἣ τότε ἐπολιόρκετο, καὶ τοῦ νηοῦ ἑπτὰ σταδία πρῶτοι· μὲν δὲ οὗτοι ἐπεχείρησε ὁ Κροῖσος· μετὰ δὲ, ἐν μέρει ἐκάστοτος Ἰωνῶν τε καὶ Ἀχαιῶν ἄλλοις· ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρει τῶν μὲν ἀδυνάτων μέζοντας παρτυρίσκειν, μέζοντα ἐκαίτωμενός· τοὺς δὲ ἀστέων καὶ φαῦλο ἐπιφύωνι. 27. Ὡς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνες κατεστράφατο ἐς φέρον ἀπαγωγὴν, τὸ ἐνδεῦτεν ἐπένοσε, νέας ποιησάμενος, ἐπιχειρεῖν τοῖσι νησιώτησι· ἰόντων δὲ αἱ πάντων ἐτοιμίαι ἐς τὴν ναυπηγίην, οὐ μὲν Βίαντα λίγοντες τὸν Πριηνεῖα ἀπαιόμενον ἐς Σάρδεϊ, οἱ δὲ Πισταρεὶ τὸν Μιτυλήναιον, εἰρομένον Κροῖσῳ, εἰ τι εἴη κεί-
τερον περὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπὶ πάντα ταῦτα, καταπαῦσαι τὴν ναυπηγίην. „Ὡ βασιλεῦ, νησιῶται ἔπαυον, ὧνέονται μωρίην, ἐς Σάρδεϊς τε καὶ ἐπὶ σέ· ἔχοντες „ἐν τῷ στρατιεύεσθαι.“ Κροῖσος δὲ, ἐλπίσαντα λέ-
γειν ἐκείνον ἀληθεῖα, εἶπεν. „Αἱ γὰρ τοῦτο θεὸς „ποιήσειαν ἐπὶ νόον νησιῶται, ἔλθεῖν ἐπὶ Λυδῶν „παῖδας σὺν ἱπποῖσι.“ Τὸν δὲ, ὑπολαβόντα φάναι „Ὡ βασιλεῦ, „προθύμως μοι φαίρεαι εὐχασθαι τῇ „δυσταγῇ ἱππευομένους λαβεῖν ἐκ ἡπειρῶ, οἰκίαν „ἐλπίζων· νησιώτας δὲ τί δοκεῖς εὐχεσθαι ἄλλο, „ἢ, ἐπεὶ τε τάχιστα ἐπύθοντό σε μέλλοντα ἐπὶ σφίσι „ναυπηγέεσθαι νέας, λαβεῖν αἰετομένοι Λυδοὺς ἐν „θαλάσῃ, ἵνα ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπειρῷ οἰκημένων „Ἑλλήνων τίσωνται σε, τοὺς σὺ δουλώσας ἔχεις, „Κάρτα τε ἡσθῆναι Κροῖσον τῷ ἐπιλόγῳ· καὶ οἱ (προσφυεὺς γὰρ δοῖαι λέγειν) πειθόμενον, παύσα-
σθαι τῆς ναυπηγίης. καὶ οὕτω τοῖσι τὰς νῆας οἰκημένοισι Ἴωσι ξεινίην συνέδηκατο.

28. Χρόνου δὲ ἐπιγινομένου, καὶ κατέστραμμέ-
ων σχεδὸν πάντων τῶν ἐν τῷ Ἰσθμῷ πελάγῳ οἰκη-
μένων· πλὴν γὰρ Κελίκων καὶ Λυκίων, τοὺς ἄλ-
λους πάντας ὑπ' ἐσυντῷ εἶχε καταστραφάμενος ὁ
Κροῖσος· εἰσὶ δὲ οἷδε, Λυδοὶ, Φρύγες, Μυσοὶ,
Μαυριανθυνοὶ, Κελύβες, Πισαυγόνες, Θρήκες, οἱ

Θυοί τε καὶ Βουνοί, Κῆρες, Ἰανες, Ἀφρίες, Ἀνδρές, Πάρφυλοι· 29. κατιστραμένον δὲ τοῦτον, καὶ προσπειταμένον Κροίσον Ἀνδοίαι, ἀπικέοντα· ἐς Σάρδεις ἀκραζούσας πλοῦτον· ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἱ τοῦτον τὸν πρότον ἐτύγχεον ἰδοῦντες, ὡς ἕκαστος αὐτῶν ἀπικέοιτο· καὶ θῆ καὶ Σόλων, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους μελύνσας ποιήσας, ἀπεδήμησεν ἑκα δέκα, κατὰ θεωρίης πρόφασιν ἐκπλύνσας, ἵνα δὴ μὴ τίνα τῶν νόμων ἀνεγκασθῇ λύσαι τῶν ἔδειτο, αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἶοι τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναίους· ὅρχιοισι γὰρ μεγάλοισι κατέχροντο, δέκα ἔτεα χρησέσθαι νομοῖσι τοὺς ἂν σφί. Σόλων θῆται, 30. αὐτῶν δὴ ὦν τούτων καὶ τῆς θεωρίης ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκεν, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἀμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδεις παρὰ Κροίσον· ἀπικόμενος δὲ, ἐξαινίζετο ἐν τοῖσι βασιλεῦσιν ὑπὸ τοῦ Κροίσου· μετὰ δὲ, ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τεταρτῇ, κελύσαντος Κροίσου, τὸν Σόλωνα θεωροῦντες περιήγον παρὰ τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα ἔοντα· μεγάλα τε καὶ ὀλβία, θηησάμενον δὲ Σόλων πᾶντα καὶ ἀκρίψαμενον ὡς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, ἔειπε ὁ Κροῖσος ταῦτα· „Ἰδὲν Ἀθηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ, περὶ σέο λόγος ἀπικται πολλός, καὶ σοφίης εἵκεκεν, τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσοφῶν γῆν πολλήν, θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυθας· οὐκ ὦν ἡμερὸς ἐπεῖτε, προσθαί μοι ἐπῆλθε, εἰ τίνα ἤδη σκεπτῶν εἶδες, ὀλβιώτατον;“ Ὁ μὲν, ἐλπίζων εἶπαι ἀνθρώπων ὀλβιώτατος, ταῦτά ἐπειράκεα· Σόλων δὲ, οὐδὲν ὑποθωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἔοντι χρησάμενος, λέγει· „Ὁ βασιλεῦ, Τέλλον Ἀθηναῖον.“ Ἀπαθωυμάσας δὲ Κροῖσος τὸ λεχθέν, εἶρετο ἐπιστρεφόμενος· „Κοίη, δὴ κρίνεις Τέλλον εἶναι ὀλβιώτατον;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Τέλλω, τοῦτο μὲν, τῆς πόλιος εὐηκούσης, παῖδες, ἦσαν καλοὶ τε καγαθοί, καὶ σφί. εἶδε ὅπως τέκνα, ἐκγένοντο, καὶ πάντα παραμείναντα· τοῦτο δὲ, τοῦ βίου εὐηκοντα, ὡς αἱ παρ' ἡμῖν, τελευτῇ τοῦ βίου λαμπροτάτη ἐπεγένετο· μερομένης γὰρ Ἀθη-

„ναίονσι μάχης πρὸς τοῦς ἀστυνόμους· ἐν ἑλευσίνῃ
 ἐβλήθησαν, καὶ προσηνέωσαν τῶν πελεμίων, ἅπτε
 „θανε καλλίστα, καὶ μὴ Ἀθηναῖσι δημασίῃ τε
 „ἐθάψαν αὐτοῦ σήπερ ἔπασε, καὶ ἐτίμησαν με-
 „γάλως.“

31. Ὡς δὲ τὰ κατὰ τὸν Τάλλον προεγρέψαντο ὁ
 Δόλων τὸν Κροῖσον, εἶπας πολλά τε καὶ ἄλβια, ἐτα-
 „ρατα τένα δευτέρου μετ' ἐκείνον ἶσαι, δομῶν περὶ
 „δευτερεῖα γῶν οἰσσομαι. ὁ δὲ εἶπε. „Κλεόβιν τε
 „καὶ Βίτωνα. τούτοις γὰρ, ἰούσι γένος Ἀργείοισιν,
 „βίος τε ἀρκέει ὑπὴν, καὶ πρὸς τούτῳ, ὥρη σοί-
 „ματος ποιηθεῖ. ἀεθλαφέρει αὖ ἀμφοτέρω ὁμαίῃς
 „ἔσαν, καὶ ἤν καὶ λέγεται. ὅδε ὁ λόγος. εὐσεύς ὁρ-
 „τῆς τῇ Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι, ἴδσε πάντως τὴν
 „μητέρα αὐτῶν ζευχεῖ κομισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν. οἱ
 „δὲ σφι βόες ἐκ τοῦ ἀγροῦ αὖ παρεγίνοντο ἐκ ὥρῃ
 „ἐκκλητόμενοι δὲ τῇ ὥρῃ οἱ νεηνίαι, ὑποδόντες μὴ-
 „τοῖ ὑπὸ τῇ ζευγῇ, εἴλκον τὴν ἀμάξην, ἐπὶ πῇ
 „ἀμάξῃς δὲ σφι ὄχετο ἡ μήτηρ. σταδίου δὲ πέμπε
 „καὶ τεσσαράκοντα διακομίσκοντες, ἀπίκοντο ἐς τὸ
 „ἱρόν. ταῦτα δὲ σφι ποιήσασι, καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ
 „τῆς πανηγύρεος, τελευταῖα τοῦ βίου ἀρίστη ἐπεγέ-
 „νετο. διεδεξέ τε ἐν τούτοις ὁ θεὸς, ὡς ἀμέμκον
 „εἴη ἀνδρῶν πεθονῆναι μάλλον ἢ ζῆναι. Ἀργεῖοι
 „μὲν γὰρ πέρσι πάντες ἐμακάριζον τῶν νεηνέων
 „τὴν φάμην· αἱ δὲ Ἀργεῖαι, τὴν μητέρα αὐτῶν,
 „οἶων τέκνων ἐκύρησε. ἡ δὲ μήτηρ περιχαρὴς ἔαυσα
 „τῷ τε ἔργῳ καὶ τῇ φήμῃ, πᾶσα ἀντίον τοῦ ἀγῶ-
 „ματος, εὐχετο, Κλεόβι τε καὶ Βίτωνα, τοῖσι ἰούσι
 „τῆς τέκνοισι, οἳ μιν ἐτίμησαν μέγαλως, δούνας
 „τὴν θεὸν τὸ ἀνδρῶν εὐχεῖν ἀριστόν ἐστι. μετὰ
 „κατὰ τὴν δὲ τὴν εὐχὴν, ὡς ἔθυσαν τε καὶ εὐωχῆθη-
 „σαν, κατακλιμήμενοι ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ οἱ νεηνίαι,
 „οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔσχοντο.
 „Ἀργεῖοι δὲ σφῶν εἰκόνας ποιήσάμενοι, ἀνέθηκεν
 „ἐς Δελφοὺς, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων γενομένων.“

32. Δόλων μὲν δὴ εὐδαιμονίῃς δευτερεῖα ἀνέμ-
 „εῖτο. Κροῖσος δὲ σπερχθεὶς, εἶπε. „Ὡς εἴπε

„Αθήναϊ, ἡ δὲ ἡμετέρῃ εὐδαιμονίῃ οὕτω τοι εἰπὼν
 „ῥηπὶς ἐς τὸ μηδὲν, ὥστε οὐδὲ ἰδιωτέων ἀνδρῶν
 „ἀξίους ἡμέας ἐποίησας.“ Ὁ δὲ εἶπε „ὦ Κρόισε,
 „ἐπιστάμενάς με τὰ θεῖον πᾶν εἶν φθαναῖόν τε καὶ
 „ταραχῶδες, ἐπαιρωτὴς ἀνθρωπίνων πραγμάτων
 „περί.“ ἐν γὰρ τῇ μακρῇ χρόνῳ πολλὰ μὲν ἔστι
 „ἰδεῖν τὰ μὴ τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθεῖν. ἐς
 „γὰρ ἑβδομηκοντα ἔτασιν οὖρον τῆς ζωῆς ἀνθρώπου
 „προτίθημι, οὕτως ἔόντες ἐν αὐτοῖς ἑβδομηκοντα, παρ-
 „έχονται ἡμέρας διηκοσίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ
 „διαμυρίας, ἐμβολίμου μηνὸς μὴ γιναιμένου. οὐδὲ δὴ
 „ἐθέλησει πάντερον τῶν ἔτεων μηνὶ μακρότερον γί-
 „νεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὥραι συμβαίνοσι παραγινόμεναι
 „ἐς τὰ δέον, μήνες μὲν παρὰ τὰ ἑβδομηκοντα ἔτασιν
 „οἱ ἐμβολίμοι γίνονται τριήκοντα πάντες. ἡμέραι
 „δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, χίλαι πετήκοντα τού-
 „τέων πᾶσιν ἡμετέων, πῶν ἐς τὸ ἑβδομή-
 „κοντα ἔτασιν εἰσέωσι πετήκοντα καὶ διηκοσίαν καὶ
 „ἑξαμυριάων καὶ διαμυρίων, ἡ ἑτέρω ὡσίων τῇ
 „ἐτέρῃ ἡμέρῃ, τὸ παραπαν οὐδὲν ὁμοίαν πρᾶσθαι
 „πρῆγμα. αὐτοὶ ὦν, ὦ Κρόισε, πᾶν ἔστι ἀνθρο-
 „πος συμφορῇ. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλουτεῖν μὲν μέγα
 „ἐφαίμακα, καὶ βασιλεὺς εἶναι πολλῶν ἀνθρώπων,
 „ἐκείνῳ δὲ τὸ εἶρεσθαι, οὕτως σε ἐγὼ λέγω, πρὶν εἰς
 „τελευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι. οὐ γάρ
 „τοὶ ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ ἐν ἡμέρῃ ἔχον-
 „τος ὀλβιωτέρος ἔστι· εἰ μὴ οἱ τύχῃ ἐπίσπῳτο,
 „πάντα καλά ἔχοντα τελευτῆσαι εὖ τὸν βίον. πολ-
 „λοὶ μὲν γὰρ ἑαπλοῦτες ἀνθρώπων, ἀνάβυστοι εἰσὶν,
 „πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίαν, αὐτοχέστες, ὁ μὲν
 „ἐντὶ μέγα πλούσιος, ἀνάβυστος δὲ, θυρεὶα προέρχεται
 „τοῦ εὐτυχέος μακροτέρως. αὐτὸς δὲ, τοῦ πλουτοῦ
 „καὶ ἀνοξείας πολλοτάτος. ὁ μὲν, ἐπεθυμῆν ἑκτε-
 „ρίστια, καὶ αὕτη μεγάλην προσπεθεύσας ἐκείνῃ δυν-
 „νατώτερος, ὁ δὲ, κοινὴν προέρχεται ἐκείνου. αὕτη
 „μὲν καὶ ἐπεθυμῆν οὐκ ὁμοίως δυνατόν ἐκείνῃ εἶναι,
 „καὶ, ταῦτα δὲ ἡ εὐτυχὴν οἱ ἀπαρτίζονται. ἀπὸ
 „δὲ ἔστι, ἀνουςος, ἀπαθείης κακὴ, εὐχάρις, αἰε-

ῥῃς. αἰδέσθαι δὲ πρὸς ταῦτοις ἐστὶ τελευταῖον τὸν βίον
 οὗτος ἐκείνος τὸν σὺ φεῖς, ὁλβίως καλεῖσθαι
 αἰεὶς ἐστὶ. πρὶν δ' ἂν τελευτήσῃ, ἐπισχεῖν, μὴδὲ
 καλέειν καὶ ὁλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα. τὰ πάντα μὲν
 ταῦτα συλλαβεῖν ἀνθρώπων ἔοντα ἀδίκαιον
 ἐστίν, ὥσπερ γὰρ σὺδμήν καταρκεῖ πάντα ἐωυτῇ
 παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ ἐπι-
 χέεται. ἢ δὲ ἂν τὰ πλείοστα ἔχῃ, ἀρίστη αὕτη.
 πρὸς δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἐν σὺδὲν αὐταρκές
 ἐστὶ. τὸ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου δὲ ἐνδεές ἐστι. ὅς
 ἂν αὐτέῳ πλείοστα ἔχων διατελέῃ, καὶ ἔπειτα
 τελευτήσῃ εὐχαρίστως τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ
 τὸ οὐνῆμα τοῦτο, ὦ βασιλεῦ, δίκαιός ἐστι φέρε-
 σθαι. σκοπέειν δὲ χρή παντὸς χρημάτων τὴν τε-
 λευτὴν κῆ ἀποβήσεται. πολλοῖσι γὰρ δὴ ὑποδέξας
 ὁλβον ὁ θεὸς, προορίζουσιν ἀνέτρεψε. 33. Ταῦτα
 λέγοντι Κροῖσος οὐ κως οὔτε ἐχαρίζετο, οὔτε λόγου
 μιν ποιησάμενός οὐδενός, ἀποπέμπεται. κάρτα δό-
 ξας ἀρετὴν εἶναι, ὅς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετείς,
 τὴν τελευτὴν παντὸς χρημάτων ὄραν ἐπέλεγε.

34. Μίττα δὲ Σόλωνά οἰόμενον, ἔλαβε ἐκ θεοῦ
 νέμοις μεγάλη Κροῖσον. ὥς εἰκάσαι, ὅτι ἐνόμιζε
 ἐωυτὸν εἶναι ἀνθρώπων ἀπαντῶν ὁλβιώτατον. αὐ-
 τήκα δὲ οἱ εὐδοντι ἐπέστη ὄνειρος, ὅς οἱ τὴν ἀλη-
 θεϊκὴν ἔφανε τῶν μελλόντων γενέσθαι κακῶν κατὰ
 τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες. τῶν
 αὐτερος μὲν διεφθαρτο. ἦν γὰρ δὴ κωφός. ὁ δὲ
 ἕτερος, τῶν ἡλικίων μακρῶν, τὰ πάντα πρῶτος. ὀνό-
 μα δὲ οἱ ἦν Ἄττος. τοῦτον δὴ ὦν τὸν Ἄττον ση-
 μαίνει τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος, ὡς ἀπολέει μὴ αἰχμῇ
 σιδηρῇ βλαπθέντα. ὁ δὲ ἐπεὶ τὸ ἐξεγέρθη, καὶ
 ἐωυτῷ λόγον ἔδωκε, κατὰρξάμενος τὸν ὄνειρον,
 ἀρχεται μὲν τῷ παιδί γυναικᾶ. ἐωθότα δὲ στρατη-
 γεῖν μιν τῶν Ἀσίων, σὺδμήν ἐτι ἐπὶ τοιοῦτο πρῆ-
 γμα ἐξέπερπε. ἀπόντια δὲ καὶ δοράτια, καὶ τὰ
 τοιαῦτα πάντα τοῖσι χροῖνται ἐς πόλεμον ἄνθρωποι,
 ἐκ τῶν ἀνδρείων ἐκχομίσας, ἐς τοὺς θαλάμους συν-
 ἔνευσε, μὴ τί οἱ κρεμύμενον τῷ παιδί ἐμπέσῃ.

55. Ἐχόντος δὲ οἱ ἐν χειρὶ τοῦ παιδὸς τὴν γέμον, ἀπικνίεται ἐς τὰς Σάρδας ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ οὐ καθαρὸς χεῖρας ἔων, Φοῦς μὲν γενεῇ, γένος δὲ τοῦ βασιλῆως. παρελθὼν δὲ αὐτὸς ἐς τὰ Κροΐσου οἰκίαν, κατὰ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καταφασίου ἐδέετο κτεῖσθαι. Κροΐσος δὲ μιν ἐκάρησε. ἔστι δὲ παραπλησίη ἡ καθαρὸς τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι. ἐπεὶ γὰρ καὶ τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροΐσος, ἐπυνθάνετο ὁπόθεν τε καὶ τίς εἴη, λέγων ταῦτα. „Ἐνθρῶπε, τίς τε ἔων, καὶ πόθεν τῆς Φουγῆς ἦκων, ἐπίστιος ἐμοὶ ἔγενεο; τίνα τε ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἐφόνευσας;“ Ὁ δὲ ἀμείβετο. „ὦ βασιλεῦ, Γοργόειο μὲν τοῦ Μίδεω εἰμι παῖς, οὐνομαζομαι δὲ Ἀδρηστος· φονεύσας δὲ ἀδελφεὸν ἐμῶν τε ἀέκων, παρείμι ἐξεληλαμένος τε, ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ ἰσπερήμενος πάντων.“ Κροΐσος δὲ μιν ἀμείβετο τοιοῦτα. „Ἀνδρῶν τε φίλων τογχανεῖς ἔγχοις ἔων, καὶ ἐληλυθας ἐς φίλους· ἐνθα ἀμνηχανήσεις χρημάτων οὐδενός, μένων ἐν ἡμετέρου, συμφορῇν δὲ ταύτην ὡς κουφότατα φέρων, κερδανέεις, πλείστον.“ Ὁ μὲν δὴ δίαίταν εἶχε ἐν Κροΐσῳ.

36. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ, ἐν τῷ Μυσίῳ Οὐλύμπῳ σὺς χοῆμα γίνεται μέγα· ὀρμευμένως δὲ οὗτος ἐκ τοῦ οὐρεὸς τούτου, τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα διαφθείρεσκε. πολλάκι δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὰ ἐξελθόντες, ποιέεσκον μὲν οὐδὲν κακόν, ἐπασχον δὲ πρὸς αὐτοῦ. τέλος δὲ, ἀπικόμενοι παρα τὸν Κροΐσον τῶν Μυσῶν ἄγγελοι, ἔλεγον ταῦτα. „ὦ βασιλεῦ, σὺς χοῆμα μέγιστον ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὅς τὰ ἔργα διαφθείρει. τούτον προθυμεόμεθα ἐλεῖν, οὐ δυνάμεθα. νῦν ὦν προσδεόμεθα σέ, τῶν παῖδων καὶ λογάδας νεηνίας καὶ κύνας συμπέμψαι ἡμῖν, ὥς ἂν μιν ἐξέλωμεν ἐκ τῆς χώρας.“ Οἱ μὲν δὴ τούτων ἐδέοντο. Κροΐσος δὲ, μνημονεύων τοῦ οὐείρου τὰ ἔπεα, ἔλεγε αὐτὸς ταῦτα. „Παῖδες μὲν περὶ τοῦ ἐμοῦ μὴ μνησθῆτε ἐτι, οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν συμπέμψαιμι· νεόγαμος γάρ εἰμι, καὶ τρυφῶ

„οὐ γὰρ μέλει. Λυδῶν μὲντοι ἀγαθὰς καὶ τὸ πῦρ
 „γέγονεν πᾶν συμπεμπῶν· καὶ διακλεῖσθαι τοῖσι
 „ἰδοῦσθαι, εἶναι ὡς προσδυμοτάτοις συνέχευεν ὑμῶν
 „ἥτο· θάριον ἐκ τῆς γῆρας.“ 37. Ταῦτα ἀμείψα-
 „το. ἀποχωρησάντων δὲ τούτοις τῶν Μυδῶν, „ἐπει-
 „ερχεται ὁ τοῦ Κροίσου παῖς, ἀκηκοὺς τῶν ἔχοντα
 „οἱ Μυδοί. οὐ φάμενον δὲ τοῦ Κροίσου τὸν γε παῖδα
 „σφαι συμπεμπειν, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νεήνης ταδε·
 „ὦ πατέρ, τὰ κάλλιδα πρότερόν ποτε καὶ γέννηο·
 „τατα ἡμῶν ἦν, ἐς τε πολέμοις καὶ ἐς ἄγρας φοί-
 „τέοντις εὐδοκίμειν· νῦν δὲ ἀμφοτέρων με τούτων
 „ἀποκλήσας ἔχεις, οὔτε τινα δεκλήν μοι παροδῶν,
 „οὔτε ἀθρηῖν. νῦν τε τέτοιόι με χρη σφραδί· ἐς
 „τε ἀγορὴν καὶ ἐς ἀγορῆς φοιτεόντα φαίνεσθαι;
 „κοῖος μὲν τις τοιοῦ πολέτησι δόξω εἶναι, κοῖος
 „δὲ τις τῇ νεογαμῇ γυναικί, κοῖω δὲ ἐκείνῃ δοξέω
 „ἀνδρὶ συνοικεῖν, ἐμὲ ὦν σὺ ἢ μέθες εἶναι ἐπὶ
 „τὴν θήρη, ἢ λόγῳ ἀνάπεισον, ὅπως μοι ἀμείνω
 „ἔστι ταῦτα οὕτω ποιέμενα.“ 38. Αμείβεται
 „Κροῖσος τοῖςδε· „ὦ παῖ, οὔτε δεκλήν, οὔτε ἄλλω
 „ἡούδεν ἄχαρι παροδῶν τοῖ, ποιέω ταῦτα· ἀλλὰ
 „μοι ὅψις οὐείρου ἐν τῷ ὕπνῳ ἐπιστάσα ἔφη σὲ
 „ὀλιγοχρόνιον εἶσεσθαι, ὑπὸ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέας
 „ἀπολέεσθαι. πρὸς ὧν τὴν ὄψιν ταυτήν, τὸν τε
 „γάμον τοι τούτον ἔπενυσα, καὶ ἐπὶ τὰ παραλαμ-
 „βανόμενα οὐκ ἀποπέμπω, φυλακὴν ἔχων· εἰ κως
 „δυναίμην ἐπὶ τῆς ἐμῆς σε ζῆς διακλεψαί. εἰς
 „γὰρ μοι μῦθος τυγχάνεις ἔων παῖς· τὸν γὰρ δὴ
 „ἕτερον, διεφθαρμένον τὴν ἀσὴν, οὐκ εἶναι μοι λό-
 „γιζομαι.“ 39. Αμείβεται ὁ νεήνης τοῖςδε· Συγ-
 „γνώμη μὲν, ὦ πατέρ, τοῖ, ἰδόντι γε ὄψιν τοιαύτην,
 „περὶ ἐμὲ φυλακὴν ἔχειν· τὸ δὲ οὐ μανθανεῖς, ἀλλὰ λέ-
 „ξῃθε σὲ τὸ ὄνειρον, ἐμὲ τοι δίκαιον ἔστι φράζειν. φῆς
 „τοῖ τὸ ὄνειρον ὑπὸ αἰχμῆς σιδηρέας φάναι ἐμὲ τε-
 „λευτήσῃ· ὑὸς δὲ κοῖαι μὲν εἰσι χεῖρες, κοῖη δὲ
 „αἰχμῇ σιδηρῇ, ἣν σὺ φοβέαι; εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ
 „ὀδόντος τοῖ εἴχε τελευτήσῃ με, ἢ ἄλλου τευ· ὁ
 „τε τούτω εἴχε, χρῆν δὴ σὲ ποιέειν τὰ ποιέεις·

ἔχον δὲ ὑπὸ αἰχμῆς. ἔπει τε ὦν οὐ πρὸς ἄνδρας
 ἔστην γίγεται ἡ μάχη, μέθες με." 40. Αμείβεται
 Κροῖσος. "ὦ παῖ, ἐστὶ τῇ με νίκης, γυμνὴν ἀπα-
 "γαίνων περὶ τοῦ ἐνυπνίου. ὥς ἂν νικηκκόμενος
 "ὑπὸ σέο, μεταγινώσκω, μετίζῃ τε σε εἶναι, ἐπὶ
 "τῇ ἀρχῇ."

41. Εἰπας δὲ τὰντα ὁ Κροῖσος, μετακίπτεται
 τὸν Φοῖβον Ἀθροστον, ἀπικομένῳ δὲ οἱ λέγει τὰδε
 "Ἀθροστὲ, ἐγὼ σε συμφορῇ πενήτημένον ἀγαρῶ
 "τῇ τρι οἰκ ἐνεδίδω, ἐκκώθηρα, καὶ οἰκίσσει ὑπο-
 "δεξάμενος ἔχω, παρέχω πᾶσαν δαπάνην" οὖν ὦν
 "(οφείλεις γάρ, ἐμεν προποιήσαντος χρηστὰ εἰς σέ,
 "χρηστοῖσι με ἀμείβεσθαι) φιλοκα παιδὸς σε τοῦ
 "ἐμοῦ χρηῖζω γενέσθαι, εἰς ἀρχὴν δομομένου, μὴ
 "τινες πατ' ὅσον ἀλίσκεις κακούργοι ἐπὶ δηλήσει φα-
 "νέωσι παῖν. πρὸς δὲ τούτῳ, καὶ σὲ τοι χορεῖν
 "ἐστὶ εἶναι ἐνθα ἀπολαμπρύνει τοῖσι ἔργοισι
 "πατρῴϊον τε γὰρ τοι ἐστὶ, καὶ προσέτι φάμη
 "ὑπαρχει." 42. Αμείβεται ὁ Ἀθροστος. "ὦ
 "βασίλει, ἄλλως μὲν ἔγωγε ἂν οἰκ' ἦρα εἰς ἀέθλον
 "τοῖωδε" αὐτὸ γὰρ συμφορῇ τοιγὴδε περηκκόμενον οὐ
 "κός ἐστι εἰς ὀμῆκας εὐ προήσσοντας εἶναι, οὐτε τὸ
 "βούλεσθαι παρὰ ὀππλοχὴν τε ὑπὸ σέον ἐρευνῶν
 "οὖν δὲ, ἐπεὶ τε σὺ σπερδαῖς, καὶ δαὶ τοι γὰρ ἔτε-
 "οθαί, (οφείλω γάρ, σε ἀμείβεσθαι χρηστοῖσι) ποι-
 "εῖν εἰμι ἐτοῖμος τὰντα. παῖδα τε σὺν, τὸν δια-
 "κλεῦσαι φιλοσσειν, ἀπῆμονα τοῦ φιλοσσοντος
 "εἵτεκεν προσδὸκα τοι ἀπονοστήσειν."

43. Τοιοῦτοιαί ἐπεί τε οὗτος ἀμείψατο Κροῖσος,
 ἦσαν μετὰ τὰντα ἐξηκτωμενρι λογασι τε πενήτηαι
 καὶ κού. ἀπικομενοι δὲ εἰς τὴν Οὐαμπον τὸ ὄρας,
 ἐβήτην τὸ θηρίον, ἐμροντες δὲ, καὶ περιστάντες
 αὐτὸ κυκλῶ, ἐσηκωτίζον. ἐνθα δὲ ὁ εἰνός, οὗτος
 δὴ ὁ καθαροῖς τὸν φονον, καλεαμενος δὲ Ἀθρο-
 στος, ἀποντίζον τὸν σὺν, τοῦ μὲν ἀμικταρει, τυγ-
 χάνει δὲ τοῦ Κροῖσου παιδός. ὁ μὲν δὲ βληθείς τῇ
 αἰχμῇ, ἐξέπλησε τὸν ἀνείρου τὴν στήνην, ἔεισε δὲ

τὴν ἀγγελίαν τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονός· ἀπικόμενος
 δὲ εἰς τὰς Σαρδεις, τὴν τε μάχην καὶ τὸν τοῦ παιδὸς
 πόρον ἐδήμησε οἱ. 44. Ὁ δὲ Κροῖσος, τῷ θανάτῳ
 τοῦ παιδὸς συντεταραγμένος, μᾶλλον τι ἐδεινολο-
 γεῖτο, ὅτι μὴ ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς φόβου ἑκάστηρε.
 περιημεκτιῶν δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς, ἐκάλεε μὲν
 Αἰα-Καθάρσιον, μαρτυρόμενος τὰ ὑπὸ τοῦ ξείνου
 παπονθῆναι· ἐκάλεε δὲ, Ἐπίστιόν τε καὶ Ἐναι-
 ρήϊον, τὸν αὐτὸν τούτων ἀνομάζων θεόν· τὸν μὲν
 Ἐπίστιον καλεῶν, διότι δὴ δίκαιοις ὑποδαξάμενος
 τὸν ξείνον, φορέα τοῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων·
 τὸν δὲ Ἐναιρήϊον, ὡς φύλακα συμπεμψας αὐτὸν,
 εὐσθήκαι πολέμωκετο. 45. Παρήσαν δὲ μετὰ
 αὐτοῦ οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρὸν· ὅπισθε δὲ
 εἶπετο· εἰ δ' ἄφοβος, σπᾶς δὲ οὐτὸς πρὸ τοῦ νεκροῦ,
 παρεδίδον ἑαυτὰν Κροίσῳ, ἡγορεύων τὰς χεῖρας,
 ἐπικατασφάζει μὴ κελεύων τῷ νεκρῷ· λέγων τὴν τε
 σπρότερον ἑαυτοῦ συμφορὴν, καὶ ὡς ἐπ' ἑκείνῃ τὸν
 καθήρακτα ἀπολωλεκώς εἶη, οὐδὲ οἱ εἶη βιωσίμους.
 Κροῖσος δὲ τοῦτων ἀκούσας, τὸν τε Ἀδρηστον κα-
 τακτεῖρει, καίπερ ἔων ἐν κακῇ οἰκίῳ τοσούτοι,
 καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν, „Ἐγω, ὦ ξεῖνε, παρὰ σὺν
 „ πᾶσαι τῇ δίκῃ, ἐπειδὴ σεαυτοῦ καταδικάζεις
 „ θάνατον, εἰς δὲ οὐ σὺ μοι τοῦδε τοῦ κακοῦ αἴ-
 „ τιος, εἰ μὴ ὅσων αἰώνων ἐξαργάσαιο· ἀλλὰ θεῶν
 „ καὶ τις, ὡς μοι καὶ παλαι προσημαίνα τὰ μέλ-
 „ λοντα ἐσεσθαι.“ Κροῖσος μὲν νυν ἐθάψε, ὡς οἶκος
 ἦν, τὸν ἑαυτοῦ παῖδα. Ἀδρηστος δὲ ὁ Γορδίην τοῦ
 Μιθῶ, οὗτος δὴ ὁ φανεὺς μὲν τοῦ ἑαυτοῦ ἀδελφεοῦ
 χερόμενος, φανεὺς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπεὶ τε ἡσυ-
 χίῃ τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο περὶ τὸ σῆμα, θυγγι-
 νωσκόμενος ἀνθρώπων εἶναι τῶν αὐτὸς ἥϊεθε βαρὺ-
 συμφορώτατος, ἑαυτὸν ἐπικατασφάζει τῷ τῷ βῶ.
 Κροῖσος δὲ ἐπὶ δυο ἔτεα ἐν πένθει μεγάλῳ κατήστο,
 τοῦ παιδὸς ἐστέφημένος.

46. Μετὰ δὲ, ἡ Ἀστυάγης τοῦ Κυζάρειω ἡγε-
 μονίῃ καταρπείσθαι ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσει, καὶ
 τὰ τῶν Περσέων πρῆγματα αὐξανόμενα, πένθεος

μὲν Κροῖσος ἀπέπαυσε· ἐνέβησε δὲ ἐς φροντίδα, εἰ
 πως δύναίτο, πρὶν μεγάλους γενέσθαι τοὺς Πέρσας,
 καταλαβεῖν αὐτῶν ἀξανομένην τὴν δύναμιν. Μετὰ
 οὖν τὴν δαΐωναίαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειράτο τῶν
 μαντήϊων τῶν τε ἐν Ἑλλήσοι, καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ·
 διαπέμψας ἄλλους ἄλλῃ, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι,
 τοὺς δὲ ἐς Ἄβας τὰς Φωκίων, τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην·
 οἱ δὲ τινες ἐπέμποντο παρὰ τὴν Ἀμφιάρεων καὶ παρὰ
 Τροφονίον· οἱ δὲ, τῆς Μιλησίου ἐς Βραγχίδας, ταύ-
 τα μὲν νῦν τὰ Ἑλληνικά μαντήϊα, ἐς τὰ ἀπέπεμψε
 μαντευσόμενος Κροῖσος. Λιβύης δὲ παρὰ Ἀμμόνα
 ἀπέστείλε ἄλλους χρησομένους. διέπεμπε δὲ πειρω-
 μένος τῶν μαντήϊων ὃ τι φρονέοιεν· ὥς, εἰ φρο-
 νέοντα τὴν ἀληθείην εὐραθείη, ἐπιληταί σφεα δεύ-
 τερα πέμπων, εἰ ἐπιχειροίει ἐπὶ Πέρσας στρατεύ-
 σθαι. 47. Ἐντεταλμένος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι ταῦτα
 ἀπέπεμπε ἐς τὴν διαπειραν τῶν χρηστηρίων· ἀπὸ
 ἧς ἂν ἡμέρης ὀρηθεύσῃ ἐκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης
 ἡμερολογίοντας τὸν λοιπὸν χρόνον, ἐκατόσκι ἡμέρῃ
 χρῆσθαι τοῖσι χρηστηρίοις, ἐπειρωτέοντας ὃ τι
 ποίειν τυγχάνοι ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυ-
 άττεω. ἄσσα δ' ἂν ἕκαστα τῶν χρηστηρίων θε-
 σπίσῃ, συγγραψάμενους ἀναφέρειν παρ' ἐαυτὸν.
 Ὅ τι μὲν νῦν τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων ἐθεσπίσῃ,
 οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν· ἐν δὲ Δελφοῖσι ὥς ἐσηλ-
 θον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ
 θεῷ, καὶ ἐπειρώτεον τὸ ἐντεταλμένον, ἡ Πυθίῃ ἐν
 ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει ταῦτα·

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα
 θαλάσσης,

καὶ κωφοῦ συνίημι, καὶ οὐ φωνεῦντος ἀκούω.

Ὀδμή μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιοῖνιο χελώνης
 ἐφομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνειοῖσι κρέεσι,

ἢ χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ἐπ'έσται.

48. Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συγ-
 γραψάμενοι, οἰχόντο ἀπιόντες ἐς τὰς Σαρδάς, ὡς
 δὲ καὶ ἄλλοι οἱ περιπεμφθέντες παρῆσαν φερόμενοι

τοὺς χρησμούς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἕκαστα αἰνέ-
 πτυσσαν, ἐπαύρα τῶν συνηραγμάτων. τῶν μὲν δὲ
 οὐδὲν προαίετο μιν· ὁ δὲ, ὡς τὸ ἐκ Δελφῶν ἤκουσε,
 αὐτίκα προσεύχεται τε καὶ πρᾶσιδέσκειτο, νομίσας μού-
 νον εἶναι μακρήιον τὸ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξευρήκει
 τὰ αὐτὸς ἐποίησε. ἔπειτα τε γὰρ δὴ διεκίμψατο παρὰ τὰ
 χρηστήρια τοὺς θεοπρόπους, φυλάξας τὴν κυρίην
 τῶν ἡμερέων, ἐμνησανέσαστο τοιαῦτα· ἐπινοήσας τὰ
 ἦν ἀμνησθῆναι ἐξευρεῖν τε καὶ ἐπαφράσασθαι· χελώνην
 καὶ ἄρνα κατακόψας, ὁμοῦ ἔφερε αὐτὸς ἐν λέβητι
 χαλκῷ, χάλκεον ἐπίθημα ἐπιθείς. 49. Τὰ μὲν δὲ
 ἐκ Δελφῶν οὕτω τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη· κατὰ δὲ τὴν
 ἀμφιαρεῶν τοῦ μαντήϊου ἀποκρίσιν, οὐκ ἔχον· εἶπε
 ὅτι τοῖσι Λυδοῖσι ἔχρησε ποιήσασι περὶ τὸ ἰρὸν
 τὰ νομιζόμενα. οὐ γὰρ ὦν οὐδὲ τοῦτο λέγεται ἄλλῃ
 γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐνόμισε μαντήϊον ἀψευδὲς ἐκτε-
 σθαι.

50. Μετὰ δὲ ταῦτα θυσίησι μεγάλοι τοὺς ἐν
 Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. κτήν τε γὰρ τὰ θύσιμα
 πάντα τραχίλια ἔθυσε, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ
 ἐπ' αὐγύρους, καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ εἴματα πορ-
 φύρεα, καὶ κιθῶνας, νηήσας πυρὴν μεγάλην, κα-
 τέκαιε· ἐκπίπτον τὸν θεὸν μᾶλλον τε τούτοις ἀνα-
 πησάσθαι. Λυδοῖσι τε πᾶσι προεῖπε, θύειν πάντα
 τὰ αὐτῶν τούτοις ὅτι ἔχον ἕκαστος. ὡς δὲ ἐκ τῆς
 θυσίης ἐγένετο, καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον, ἡμι-
 πλίνθια ἐξ αὐτοῦ ἐξήλανε· ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα,
 ποιεῖον ἐξαπάλαιστα· ἐπὶ δὲ τὰ βραχύτερα, τριπα-
 λαιστα· ὕψος δὲ, παλαιστιαιᾶ· ἀριθμὸν δὲ, ἑπτα-
 καίδεκα καὶ ἑκατὸν· καὶ τούτων, ἀπέφθου χρυσοῦ
 τέσσαρα, τρίτον ἡμιτάλαντον ἕκαστον ἔλκοντα· τὰ
 δὲ ἄλλα ἡμιπλίνθια, λευκοῦ χρυσοῦ, σταθμὸν δι-
 τάλαντα. ἐποιεῖτο δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ
 ἀπέφθου, ἔλκυσαν σταθμὸν τάλαντα δέκα. οὗτος
 ὁ λέων, ἐπεὶ τε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηὸς, κα-
 τέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων· ἐπὶ γὰρ τούτοις
 ἔδρυτο· καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ Κορινθίῳ θησαυρῷ,
 ἑλκὸν σταθμὸν ἑβδομον ἡμιτάλαντον· ἀπὸ τῆς γὰρ

αὐτοῦ κέταρον ἡμιτάλαντον. 51. Ἐπειδὴ οὖν δὲ ὁ
 Κροῖσος ταῦτα ἀπέπεμψε εἰς Δελφούς· καὶ τότε
 ἄλλα ἅμα ποῖσαι ἀρητήρας δύο μεγάθαι μεγάλους
 χρύσειον καὶ ἀργύρεον· τῶν ὁ μὲν χρύσεος ἐκείσθαι
 ἐπὶ δεξιά ἐσίουσι εἰς τὸν νηὸν, ὁ δὲ ἀργύρεος ἐπὶ
 ἀριστερά. μετεκινήθησαν δὲ καὶ αὐταὶ ἀπὸ τῶν νηὸν
 κατακαίεσθαι· καὶ ὁ μὲν χρύσεος κείται ἐν τῷ Κλα-
 ζομενίῳ θησαυρῷ, ἔκων σταθμὸν ἑννατὴν ἡμιτά-
 λαντον καὶ ἔτι δυώδεκα μνίας· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐπὶ
 τοῦ προνηίου τῆς γαστῆς, χωρίων ἀμφορίας ἑξα-
 κοσίαις. ἐπικύρναται γὰρ ἀπὸ Δελφῶν Θεοφανίοισι,
 φησὶ δὲ μιν Δελφοὶ Θεόδωρον τοῦ Σαμίου ἔργον
 εἶναι· καὶ ἐγὼ δοκῶ, οὐ γὰρ τὸ θυντυρὸν φαίμεν
 καὶ μοι ἔργον εἶναι. καὶ τίθεσθαι τε πορυμνίας· τίς
 παρὰς ἀπέπεμψε, οἱ ἐν τῷ Κροισίῳ θησαυρῷ
 ἐστῆσι· καὶ περιόραντήρια δύο ἀνέθηκε, χρύσειον
 τε καὶ ἀργύρεον· τῶν τῷ χρυσῷ ἐπεχειροῦσθαι,
 Λακεδαιμονίων, φησάντων εἶναι ἀνάθημα· οὐκ ὀφ-
 θῆς λέγοντες· ἐστὶ γὰρ καὶ ταῦτα Κροίσου. ἐπὶ
 γράψε δὲ τῶν τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βουλο-
 μένος χαρίσασθαι· τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὖνομα, αὐτὸς
 ἐπιμνησθῆναι. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς, ὃν οὐ τῆς χειρὸς
 φέει τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστὶ· αὐτὸς μάλιστα τῶν
 γε περιόραντήριον αὐθέντερον. ἄλλα τε ἀνάθημα
 οὐκ ἐπίσημα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα ταῦτα· ὁ Κροί-
 σος, καὶ χρυσία καὶ ἀργύρεα καὶ ἀνδραγαθία· καὶ δὴ καὶ
 θυναικῶς εἰδυῖον χρύσειον τρίτην, τὸ Δελφοὶ τῆς
 αὐτοκόπου τῆς Κροίσου εἰκόνα λέγουσι εἶναι· πρὸς
 δὲ, καὶ τῆς εὐμυκῆς θυναικῆς τὴν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς
 ἀνάθημα ὁ Κροῖσος, καὶ σὰς ἑλίκας. 52. Ταῦτα
 μὲν εἰς Δελφούς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιαρεῖ, θυν-
 θάμενος αὐτῷ τῆς τε ἀρετῆς καὶ τῆς πείρας, ἀνέ-
 θεκε σάκος τε χρύσειον πᾶν, ἀσπίδα καὶ αἰχμὴν
 στερεὴν πᾶσαν χρύσειν, τὸ ξυστόν τῆσι λογχῇσι ἐόν
 ἀμοίως χρύσειον· καὶ ἔτι καὶ ἀμφόταρα εἰς ἑμὲ ἦν
 κίμενα· ἐν Θηβῶσι, καὶ Θηβαίῳ ἐν αὐτῇ τῇ
 Σαμίου Ἀπρῶντος.

53. Τότε δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Ἀχαιῶν ταῦτα
 τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱερὰ ἐντέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτῶν
 εἰ χρηστήρια, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος,
 καὶ εἰ τίνα στρατὸν ἀνδρῶν προσθήσειτο φίλον; Ὡς
 δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπικέμεθ' ἔθασαν οἱ Ἀυδοὶ ἀνέ-
 θέσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρῶντο τοῖσι χρηστηρίοις,
 λέγοντες, „Κροῖσος, ὁ Ἀχαιῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων
 βασιλεὺς, νομίσας τὰδε μαντήια εἶναι μοῖρα ἐν
 ἀνθρώποις, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα ἔδωκε τῶν ἐξευ-
 ρημάτων, καὶ πῶν ὑμῶν ἐπειρωτῶν, εἰ στρατεύη-
 ται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσ-
 θέσειτο σύμμαχον;“ Οἱ μὲν ταῦτα ἐπειρώτεον.
 τῶν δὲ μαντήτων ἀμφοτέρων ἐς τούτῳ αἱ γυναικες
 συνέδραμον, προλέγουσαι Κροίσῳ, ἣν στρατεύηται
 ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλῦσαι. τοὺς
 δὲ Ἕλληνας θυναιτωτάτους συνεβούλευόν. οἱ ἐξευ-
 ρόντα φίλους προσθέσθαι. 54. Ἐπεὶ τε δὲ ἀνε-
 νειχθέντα τὰ θεοπρότια ἐπύθετο ὁ Κροῖσος, ὑπερή-
 σθη τε τοῖσι χρηστηρίοις, παγχν τε ἐλπίσας κα-
 τάλυσειν τὴν Κερκυ βασιληίην, πέμψας αὐτῆς ἐς
 Πυθῶν. Δελφοὺς δωρεῖται, τρυθόμενος αὐτῶν τῷ
 πληθὺς, καὶ ἄνδρα δύο στατήροι ἕκαστον χρυσοῦ.
 Δελφοὶ δὲ ἀπὸ τούτων ἔδωκαν Κροίσῳ καὶ Ἀυδοῖς
 προμαντήην καὶ ἀτελείην καὶ προεδρίην, καὶ ἐξεύ-
 ραι τῷ βουλομένῳ αὐτέων γενέσθαι Δελφὸν ἐς τὸν αἰὲ
 χρόνον. 55. Δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ Κροῖ-
 σος, ἐχρηστηρίαζετο τὸ τρίτον. ἐπεὶ τε γὰρ δὴ
 παρέλαβε τοῦ μαντήτου ἀληθείην, ἐκφορεῖτο αὐ-
 τοῦ. ἐπειρωτὰ δὲ τὰδε χρηστηριαζόμενος, εἰ οἱ
 πολυχρόνιος ἔσται ἡ μοναρχία. ἡ δὲ Πυθίη αἰ-
 χρᾶ ταδε

Ἄλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδουσι γένηται,
 καὶ τότε, Ἀυδὲ ποδαβρεῖ, πολυψήφιδά παρ'
 ἔρπον

φεύγειν, μηδὲ μένειν, μηδὲ αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.
 56. Τούτοις ἐλθούσι τοῖσι ἔπεισι ὁ Κροῖσος, πολλὰν
 τι μάλιστα πάντων ᾗσθη, ἐλάττω ἡμίονον αἰδαμᾶ
 ἀντ' ἀνδρὸς βασιλεύσειν Μήδων· οὐδ' ὦν αὐτός,

οὐδὲ οἱ ἐξ αὐτοῦ, παύσεσθαι κοτε τῆς ἀρχῆς. Μετὰ
δὲ ταῦτα ἐφρόντιζε ἱστορίων, τοὺς ἄν Ἕλληνας
δυνατωτάτους ἐόντας προσηκόντας φίλους. ἱστορίων
δὲ, εὗρισκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους πρῶτον-
τας, τοὺς μὲν τοῦ Δωρικοῦ γένεος, τοὺς δὲ τοῦ
Ἰωνικοῦ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ προκεχειμένα ἔοντα τὸ
ἀρχαῖον. τὸ μὲν, Πελασγικόν. τὸ δὲ, Ἑλληνικόν
ἔθνος. καὶ τὸ μὲν, οὐδαμῇ καὶ ἐξεχώρησεν. τὸ δὲ,
πολυπλάνητον κατὰ. ἐπὶ μὲν γὰρ Δευκαλιωνὸς
βασιλῆος οἶκε γῆν τὴν Φθιώτιν. ἐπὶ δὲ Δωρῶν
τοῦ Ἑλλήνος, τὴν ὑπὸ τὴν Ὀσθίαν τε καὶ τὸν
Οὐλυμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἰστιαιώτιν. ἐκ
δὲ τῆς Ἰστιαιωτίδος ὥς ἐξάνέστη ὑπὸ Καδμείων,
αἶκει ἐν Πίνδῳ, Μακεδνὸν καλεσμενον. ἐθεύτεν
δὲ αὐτὶς ἐς τὴν Ἀρνοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς
Ἀρνοπίδος οὕτως ἐς Πελοπόννησον ἐλθὼν, Δωρικὸν
ἐκλήθη.

57. Ἦν τινα δὲ γλῶσσαν ἔσαν οἱ Πελασγοί, οὐκ
ἔχω ἀτρεκέως εἰπαι. εἰ δὲ χρεῶν ἔστι τέκναρτόμε-
νον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἔουσι Πελασγῶν, τῶν ὑπὲρ
Τυρσηνῶν Κρησιῶνα πόλιν οἰκούντων, δι' ὁμοῦ οἱ
κοτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι, οἵτινες
δὲ τῆνικαῦτα γῆν τὴν νῦν Θεσσαλίῳτιν καλεομένην
καὶ τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλακίην Πελασγῶν οἰ-
σάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἱ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθη-
ναίοισι. καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικά ἔοντα πολί-
σματα τὸ οὐνομα μετέβαλε. εἰ τοῦτοισι τέκναρτό-
μενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βαρβαροὶ
γλῶσσαν ἔντες. εἰ τοῦτων ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτο τὸ
Πελασγικόν, τὸ Ἀττικόν ἔθνος, ἐὼν Πελασγικόν,
ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἑλλήνας καὶ τὴν γλῶσσαν
μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ οὔτε οἱ Κρησιῶνιται οὐ-
δάμοισι τῶν νῦν σφας περιοικούντων εἰσι ὁμογλωσ-
σοι, οὔτε οἱ Πλακηνοὶ σφῖσι δὲ, ὁμογλωσσοι.
δηλοῦσι τε, ὅτι, τὸν ἡνέικαντο γλώσσης χαρακτήρα
μεταβαίνοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχοντες
ἐν φυλακῇ. 58. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλῶσση μὲν,
ἐπεὶ τε ἐγένετο, αἶετ κοτε τῇ αὐτῇ διαχρίεται, ὥς

ἐμοὶ καταφαίνεται εἶναι. ἀποσχισθὲν μὲντοι ἀπὸ τοῦ Πελοποννησίου, εὖν ἀσθενὲς, ἀπὸ μικροῦ τεο τῆς ἀρχῆς ὁμοιωμένον, αὐξῆται ἐς πλῆθος τῶν ἐθνέων πολλῶν, μάλιστα προσκεχωρηκότων αὐτῷ καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συνην. ὥς δὴ ὦν, ἐμοὶ τε δοκεῖ οὐδὲ τὸ Πελοποννησιον ἐθνὸς, εὖν βαρβαρῶν, οὐδὲ μὲν μεγάλως αὐξήθηται.

29. Τούτων δὲ οὖν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν κατεχόμενον τε καὶ διεσπασμένον ἐπυνθανετο ὁ Κροῖσος ὑπὸ Περσιστοράτου τοῦ Ἱπποκράτους, τούτου τὸν χρόνον τυραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἱπποκράτει γὰρ, εὖν ἰδιωτῇ, καὶ θεωροῦντι τὰ Ὀλύμπια, τέρας ἐγένετο μέγα. θυσιῶν γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱερά, οἱ λέγοντες ἐπιστεώτες, καὶ κρείων τε εὖντες ἐμπλεοὶ καὶ ὕδατος, αὖν πυρὸς ἐξῆσαν, καὶ ὑπερέβαλον. Χίλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παρατυχὼν, καὶ θεησάμενος τὸ τέρας, συμβούλευε Ἱπποκράτει, πρῶτα μὲν γυναῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἀγεσθαι ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνει ἔχων, δευτέρα τὴν γυναῖκα ἐκπέμπειν καὶ εἰ τίς αὖ τυγχάνει ἐὼν παῖς, τούτου ἀπελπεσθαι. ὕνκα, ταῦτα παραινέσαντος Χίλωνος, πείθεσθαι θέλει τὸν Ἱπποκράτη· γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Περσιστοράτην τούτου, ὅς, στασιαζάντων τῶν παρῶν καὶ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν προσεσιώτος Μεγακλῆος τοῦ Ἀθηναίωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου Λυκαυργου Ἀρισταλαΐδου, καταφρονήσας τὴν τυραννίδα, ἤγειρε τρίτην στασίον. συλλέξας δὲ στασιαώτας, καὶ τῷ λόγῳ τῶν ὑπεράκρίων προαπὸς, μηχανᾶται τοιαύδε, προματίσας ἑαυτὸν τε καὶ ἡμίονους, ἤλασε ἐς τὴν ἀγορὴν τὸ ξυχὸς, ὥς ἐκπεφυγὼς τοὺς ἐχθρούς, οἱ μὲν ἑλόντων ἐς ἀγρὸν ἠθέλησαν ἀπολέσαι ὅλην. εὖντο καὶ τοῦ δήμου φυλακῆς τιμὸς πρὸς αὐτοῦ κρησά, πρῶτον εὖδοκμήσας ἐν τῇ πρὸς Μεγακλῆος γενομένη στρατηγίᾳ, Νίσαιαν τε ἑλὼν, καὶ ἄλλα ἀποδεδάμενος μεγάλα ἔργα. Ὁ δὲ δήμος ὁ τῶν Ἀθηναίων ἐξαπατηθεὶς, ἔδωκε οἱ τῶν βοτῶν καταλέξας ἄνδρας τούτους, οἱ δορυφόροι μὲν οὐκ ἔχοντο

Πεισιστράτου, κορυνηφόρος δέ. ἔβλων γὰρ κορυ-
νας ἔχοντες εἰποῦτό οἱ ὀπισθε. συνεπαρσέναντες
δὲ οὗτοι ἅμα Πεισιστράτῳ, ἔσχον τὴν ἀκρόπολιν.
ἐνθα δὴ ὁ Πεισιστράτης ἤρχε Ἀθηναίων, οὗτα τι-
μὰς τὰς εἰούσας συντεμνέας, οὗτα θέμις μεταλλά-
ξας· ἐπὶ τε τοῖσι κατεστῆσαι ἔνεμε τὴν πόλιν,
κοσμεῖων καλῶς τε καὶ εὖ. Ἦτο. Μετὰ δὲ οὐ πολ-
λὸν χρόνον ταυτὸ φρονήσαντες οἱ τε τοῦ Μεγα-
κλέους στασιῶται καὶ οἱ τοῦ Λυκούργου, ἐξελασ-
νουςί μιν. οὕτω μὲν Πεισιστράτος ἔαχε τὸ πρῶ-
τον Ἀθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα οὕτω κάρτε ἐρρε-
ζωμένην ἔχων, ἀπέβαλε. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισι-
στράτον, αὐτὸς ἐκ νέης ἐπ' ἀλλήλοισι ἐστασίασαν·
περιέκλυτόμενος δὲ τῇ στάσει ὁ Μεγακλῆς, ἐπεκη-
ρυκεῖτο Πεισιστράτῳ, εἰ βούλοισι οἱ τὴν ὀυγατέραν
ἔχειν γυναῖκα ἐπὶ τῇ τυραννίδι. ἐδόξαμένον δὲ τὸν
λόγον καὶ ὁμολογήσαντος ἐπὶ τούτοις Πεισιστρά-
του, ῥηχανῶνται δὴ ἐπὶ τῇ κατ' ὁδὸν πρῆγμα εὐθέ-
στατον, ὡς ἐγὼ εὐρίσκοι, μακρῷ· ἐπεὶ γε ἀπεκρίθη
ἐκ παλαιτέρου τοῦ βαρβαρου ἔθνους τὸ Ἑλληνικόν,
ἶον καὶ δεξιώτερον, καὶ εὐηθίης ἡλιθίου ἀπηλλα-
γμένον μᾶλλον· εἰ καὶ τότε γε οὗτοι ἐν Ἀθηναίοισι,
τοῖσι πρῦτοις λεγομένοις εἶναι Ἑλλήνων σοφίην,
μηχανῶνται τοιαῦτα. Ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιεῖ ἦν
γυνή, τῇ οὐνομα ἦν Φύη, μέγας ἀπὸ τεσσέρων πη-
χέων ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους, καὶ ἄλλως εὐειδής·
ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἄρμα
ἰσθιδάσαντες, καὶ προσέξαντες σχῆμα ὅλον τι ἐμύλλε
εὐπρεπέστατον φανέσθαι ἔχουσα, ἡλάννον ἐς τὸ ἄστυ,
προδρόμους κήρυκας προσπέμψαντες, οἱ τὰ ἐνέταλ-
μένα ἡγόρευον ἐς τὸ ἄστυ ἀπικόμενοι, λέγοντες
τοιαῦτα· „Ὡ Ἀθηναῖοι, δέκεσθε αγαθῷ νόμῳ Πει-
„σίστρατον, τὸν αὐτὴν ἡ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνθρώ-
„πων μάλιστα, κατάγει ἐς τὴν εἰουτῆς ἀκρόπολιν.“
Οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαφορτέοντες ἔλεγον· αὐτίκα δὲ
ἐς τε τοὺς δῆμους φάτις ἀπικέτο, ὡς Ἀθηναίη
Πεισιστράτον κατάγει· καὶ οἱ ἐν τῷ ἄσκει πειθό-
μενοι τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν θεόν, προσεύ-

χρητὰ τε τὴν ἀνθρώπων, καὶ ἰδέοντο τὰ Πεισιστράτου.

61. Απολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τροπῇ τῷ εἰς-
ορμένῳ ὁ Πεισιστράτος, κατὰ τὴν ὁμολογίην τὴν
πρὸς Μεγακλέα γενομένην γαμέει τοῦ Μεγακλέους
τὴν θυγατέρα. οἷα δὲ παῖδων τε οἱ ὑπαρχόντων
κηνιῶν, καὶ λεγομένων ἐναγέων εἶναι τῶν Ἀλ-
κμαιωνιδέων, οὐ βουλόμενός οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεο-
γᾶμου γυναῖκος τέκνα, ἐμίσγετό οἱ οὐ κατὰ νόμον.
τὰ μὲν νυν πρῶτα ἐκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή· μετὰ δέ,
εἴτε ἰστορεύσῃ, εἴτε καὶ οὐ, φράζει τῇ ἐωυτῆς μη-
τρὶ ἢ δὲ τῷ ἀνδρὶ. τὸν δὲ δεινὸν τι ἔσχε, ἀτι-
μάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου. ὀργῇ δέ, ὡς εἶχε,
καταλάσσετο τὴν ἔχθρην τοῖσι στασιώτησι. μαθὼν
δὲ ὁ Πεισιστράτος τὰ ποιούμενα ἐπ' ἐωυτῷ, ἀπαλ-
λάσσετο ἐκ τῆς χώρας τὸ παράπαν. ἀπικόμενος δὲ
ἐς Ἐρετρίαν, ἐβουλευετο ἅμα τοῖσι παισὶ. Ἰππίεω
δὲ γνώμην νικῆσαντος, ἀνακτιᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυ-
ραννίδα, ἐνθαῦτα ἤγειραν δωτίνας ἐκ τῶν πολιῶν,
αἱ τινὲς σφι προηδέατό κού τι. πολλῶν δὲ μεγάλα
παρασχόντων χρημάτων, Θηβαῖοι ὑπερεβάλοντο τῇ
δόσει τῶν χρημάτων. μετὰ δέ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰ-
πεῖν, χρόνος διέφυ, καὶ πάντα σφε ἐξήρτυτο ἐς τὴν
κατοδὸν. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ
Πελοποννήσου καὶ Ναξίος σφι ἀνὴρ ἀπικόμενος
ἐθελοντής, τῷ οὐνομα ἦν Λυγδάμις, προθυμίην
πλείστην παρείχετο, κομίσας καὶ χρημάτων καὶ ἄν-
δρας. 62. Ἐξ Ἐρετρίας δὲ ὀρμηθέντες, διὰ ἐν-
δεκατοῦ ἔτους ἀπίκοντο ὀπίσω. καὶ πρῶτον τῆς
Ἀττικῆς ἰσχύουσι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ
σφι στρατοπεδευμένοις, οἱ τε ἐκ τοῦ ἄστεος στα-
σιῶται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέρ-
ρον, οἷσι ἡ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίας ἦν ἀσπαστότε-
ρον. οὗτοι μὲν δὴ συνηλίζοντο. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ
τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισιστράτος τὰ χρημάτων ἤγει-
ρε, καὶ μεταυτίς ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐ-
δένα εἶχον. ἐπεὶ τε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος
αὐτὸν πορεύεσθαι ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ βῆθηδον.

ἐπ' αὐτὰν. καὶ οὐτοί τε πανστρατή, ἦσαν ἐπὶ
 τοὺς κατάντας· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισιστράτην, ὡς
 ὀρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος, ἦσαν ἐπὶ τῷ ἄστυ, ἐν
 τῷ αὐτῷ συνιόντες ἀπικνέονται ἐπὶ Παλληνίδος. Ἀθη-
 ναίης ἰδόν, καὶ ἀντία ἔθεντο τὰ ὄπλα. ἐνθαῦτα
 θεῖη πόμπη, χροώμενος παρίσταται Πεισιστράτης
 Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνάν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὅς οἱ
 προσίων χροῦ ἐν ἑξαμέτρῳ τάων, ταδε λέγων·

Ἐρρίπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέντα-
 σται·

θύκοι δ' οἰμήσουσι σιληναίης δια νυκτός.

63. Ὁ μὲν δὴ οἱ ἐνθεύων, χροῦ ταδε· Πεισιστρά-
 τος δὲ, συλλαβὴν τὸ χρηστήριον, καὶ φάς δεκεσθῆναι
 τὸ χρησθῆν, ἐπήγγε την στρατιήν. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ
 ἐκ τοῦ ἄστεος πρὸς ἄριστον τετραμμένοι ἦσαν δὴ
 τηνικαῦτα· καὶ μετὰ τὸ ἄριστον μετέξετεροι αὐτῶν,
 οἱ μὲν, πρὸς κύβους, οἱ δὲ, πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ
 ἀμφὶ Πεισιστράτην ἰσπεσόντες, τοὺς Ἀθηναίους
 τρέπουσιν. φεύγοντων δὲ τούτων, βουλὴν ἐνθαῦτα
 σφωτάτην Πεισιστράτης ἐπιτεχνᾷται, ὅπως μὴτε
 ἀλισθεῖεν ἐπὶ οἱ Ἀθηναῖοι, διεσκεδασμένοι γε εἶεν.
 ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους, προέειπε·
 οἱ δὲ καταλαμβάνοντες, τοὺς φεύγοντας, ἔλεγον τῇ
 ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτην, θαρσύνειν τε κελύοντι
 τες, καὶ ἀπῆλθον ἕκαστος ἐπὶ τῷ ἐκόντῳ. 64. Πει-
 σιομένων δὲ τῶν Ἀθηναίων, οὕτω δὴ Πεισιστρά-
 τος τὸ τρίτον σχῶν Ἀθήνας, ἐρρίπωσε τὴν τυραν-
 νίδα ἐπικουρούσιν τε πολλοῖσι, καὶ χρημάτων συστά-
 δοισι, τῶν μὲν, αὐτόθεν, τῶν δὲ, ὅσα Στραμόνος
 ποταμὸν συνιόκτων ὀμήρους τε τῶν παραρρηνάν-
 των, Ἀθηναίων καὶ μὴ ἀναίκα φεύγοντων παῖδας
 λαβὼν, καὶ κατασκήσας ἐς Νάρκην (καὶ γὰρ ταύτην
 ὁ Πεισιστράτης κατεστρέψατο πόλεμον, καὶ ἐπέσχετο
 Λαγδάμην), πρὸς γε εἰς αὐτοῖσι, τὴν νῆσον Ἀφλον
 καθήρας ἐκ τῶν λυγίων· καθήρας δὲ ὡς. ἐπ' ἄσση
 ἑσπερις τοῦ ἄρου εἶχε, ἐκ ταύτου τοῦ χωρίου πᾶσι
 τοῖς ἑσπερίαις τοὺς νεκρούς, μεταφέρει εἰς ἄλλου χω-

ρον τῆς Ἀθλῆς. καὶ Πεισίστρατος μὲν εὐεργετῶν
Ἀθηναίων Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώ-
κασιν, οἱ δὲ αὐτῶν μετὰ Ἀλκμαιωνίδαν ἐφύγον ἐν
τῇ οἰκίῃ.

65. Τοὺς μὲν νῦν Ἀθηναίους τοιαῦτα τὸν χρό-
νον ταῦτον ἐπονθάνετο ὁ Κροῖσος κατέχοντα· τοὺς
δὲ Λακκεδαίμονιους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφειγό-
τας, καὶ ἔοντας ἤδη τῷ πολέμῳ κατυπερτέρους Τε-
γεχέων. ἐπὶ γὰρ Λεωντος βασιλεύοντος καὶ Πη-
ρικλέος ἐν Σπαρτῇ, τοὺς ἄλλους πολέμους εὐτυχέον-
τες οἱ Λακκεδαίμονιοι, πρὸς Τεγεχίας μόνους
προσέπαιον. τὸ δὲ ἐπὶ πρότερον ταῦτων, καὶ κα-
κονομίατοι ἦσαν σχεδὸν πάντων Ἑλλήνων, κατὰ
τε σφίας αὐτοὺς, καὶ ξείνοισι ἀπρόσμενοι. μετέ-
βαλον δὲ ὥδε εἰς εὐνομίην. Ἀνκοῦργου, τῶν Σπαρ-
τιητῶν δοκίμου ἀνδρός, ἐλθόντος εἰς Δελφοὺς ἐπὶ
τῷ χρηστήριον, ὡς ἐσηΐε εἰς τὸ μέγαρον, εὐθὺς ἰ-
Πυθίῃ λέγει τάδε·

Ἥκεις, ὦ Ἀνκοῦργε, ἐμὸν ποτὶ πύονα νηὸν,
Ζητὶ φίλος, καὶ πᾶσιν Ὀλύμπια δομαὶ ἔχουσι.
οἶζοι ἢ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἢ ἄνθρωπον.
ἀλλ' εἴτε καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλομαι, ὦ Ἀνκοῦργε.
Οἱ μὲν δὴ τινες πρὸς ταῦτοις λέγουσι καὶ φράσαι
αὐτῷ τὴν Πυθίην τὸν νῦν κατεστῆσθαι κύριον
Σπαρτιητῶν. ὡς δ' αὐτοὶ Λακκεδαίμονιοι λέγουσι,
Ἀνκοῦργον ἐπιτροπείσαντα Λακκεδαίμωνι, ἀδελφεοῦ
μὲν ἑωυτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητῶν, ἐκ Κρή-
της ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπιτροπένεσε τάχι-
στα, μετέστησε τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐφύλαξε ταῦτα
μὴ παραβαίνειν· μετὰ δὲ, τὰ εἰς πόλιν ἀγόντας
ἐκνομίας καὶ τριηκάδας καὶ πινυτῶν, πρὸς αἱ τῶν-
τοισι τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας βουτῇ ἀκούοντες.
66. Οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομίαν, καὶ δὲ
νίκωργοι τελευτήσαντες ἔρον ἐσθάνενοι, (σεβνταὶ
μεγάλας. ὅσα δὲ ἐν τῇ γῇ ἀκρόν) καὶ πληθεῖ
οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀνὰ τε ἔδαμον αὐνίκα, καὶ
εὐφρημένησαν. καὶ πᾶσι οὐκ ἐπὶ τῇ γῇ ἡσυχίαν

ἀγία, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων κρείδοντες
εἶναι, ἀποστηριαζόντο ἐν Δελφοῖσι ἐπὶ πάσῃ τῇ
Ἀρκάδων χώρῃ· ἡ δὲ Πυθίη σφι χροῖ τάδε·

Ἀρκάδιον μ' αἰτεῖς· μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ τοι δώσω,
πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλαινῶται ἄνδρες ἴσσι,
οἳ σ' ἀποκωλύουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὐ τι μεγάλα
δώσω τοι Τεγέην ποσσίνροτον ἀρχήσασθαι,
καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ διαμετρησάσθαι.

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι,
Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοντο· οἱ δέ, πέδας
φερόμενοι, ἐπὶ Τεγεῆτας ἐστρατεύοντο, χρησμῷ
κινδύλῳ πίσυνοι, ὡς δὴ ἑξανδραποδιούμενοι τοὺς
Τεγεῆτας. ἰσχυθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτῶν
ἐξωγήθησαν, πέδας τε ἔχαντες τὰς ἐφέροντο αὐτοῖς,
καὶ σχοίνῳ διαμετρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεγέτων,
ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὗται, ἐν τῇσι ἐδεδεάτο, ἔτε
καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐκ Τεγέῃ, περὶ τὸν νῆδον τῆς
Ἀλφειᾶς Ἀθηναίης κρεμασμένα.

67. Κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον συνεχῶς
αἰεὶ κακῶς ἀέθλειον πρὸς τοὺς Τεγεῆτας. κατὰ δὲ
τὸν κατὰ Κροῖσον χρόνον, καὶ τὴν Ἀναξανδρίδῳ
καὶ Ἀρίστωνος βασιληῇ ἐν Λακεδαιμόνι, ἦδη
οἱ Σπαρτιῆται κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγγόνεσαν,
τρόπῳ τοιῷδε γινόμενοι. ἐπειδὴ αἰεὶ τῷ πολέμῳ
ἰσχυντο ὑπὸ Τεγεγέτων, πέμπαντες θεοπρόπους ἐς
Δελφοὺς, ἐπειρώτεον, τίνα ἂν θεῶν ἱλασάμενοι,
κατυπέρθε τῷ πολέμῳ Τεγεγέτων γenoίαιτο. ἡ δὲ
Πυθίη σφι ἔρησε, τὰ Ὀρέστεω τοῦ Ἀγαμέμνονος
φoτία ἐπαγαγομένους. ὡς δὲ ἀνευρεῖν οὐκ οἶοι τε
ἐγινέατο τὴν θήκην τοῦ Ὀρέστεω, ἐπεμπον αὐτῆς
τὴν ἐς θεὸν ἐπειρησόμενους τὸν χώρον ἐν τῷ κείνῳ
ὁ Ὀρέστης. εἰρωτῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποις
λέγει ἡ Πυθίη τάδε·

Ἔστι τις Ἀρκάδης Τεγέῃ λευρῷ ἐπὶ χώρῳ,
ἐνθ' αὐτοὶ πνέουσιν δυο κρατερῆς ὑπ' ἀναγκῆς,
καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πῆματι κείται,
ἐνθ' Ἀγαμέμνονιδην κατέχει φασίλους αἰα·
τὸν σὺ κρημασάμενος, Τεγέῃς ἐκταύροφθοος ἔσση.

ὧς δὲ καὶ τὰτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπέ-
 χον τῆς ἐξουρείου οὐδὲν ἔλαβον, πάντα διζήμενοι
 εἰς οὐδὴ Λίχης, τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρ-
 τητέων, ἀνεῦμε. οἱ δὲ ἀγαθοεργοὶ εἰσὶ τῶν ἁστών,
 ἐξίοντες ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβυτάτοι, πέντε
 ἑκατὸς ἐκάστου· τοὺς δὲ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν, τὸν ἂν
 ἐξίωσι ἐκ τῶν ἱππέων, Σπαρτητέων πρὸ κθινῶ δια-
 πεμπομένους, μὴ ἐλινύειν, ἄλλους ἄλλη, 68. Του-
 αίων ὧν τῶν ἀνδρῶν Λίχης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ, καὶ
 συντυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. εὐούσης γὰρ τοῦ-
 τον τὸν χρόνον ἐπιμείλεις πρὸς τοὺς Τεγεαταῖς, ἐλ-
 θὼν εἰς χαλκήϊον, ἐθνεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον·
 καὶ ἐν θούματι ἦν, ὁρέων τὸ ποιεῖσθαι. μαθὼν
 δὲ μιν ὁ χαλκεὺς ἀπρόθουμάζοντα, εἶπε παυσάμενος
 τοῦ ἔργου, „ Ἡ κοῦ ἂν, ὦ ξεῖνε Λάκων, εἴ περ
 „ εἶδες τὸ περ ἐγώ, κάρτα ἂν ἐθούμαζες, ὅκου αὖν
 „ οὔτω τυχάνεες θούμα ποιεύμενος τὴν ἐργασίην
 „ τοῦ σιδήρου. ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θέλων τῇ αὐτῇ
 „ φρένι ποιήσασθαι, ὁρῶσσαν ἐπέτυχον σοφῶ ἐπτα-
 „ πηχεῖ· ὑπὸ δὲ ἀπιστίῃς, μὴ μὲν γενέσθαι μηδεμῶ
 „ μέζονας ἀνθρώπους τῶν νῦν, ἀνῶσα αὐτήν, καὶ
 „ εἶδον τὸν νεκρὸν μήκεϊ ἴσον ἔοντα τῇ σοφίᾳ με-
 „ τρήσας δὲ, συνέχωσα ὀπίσω.“ Ὁ μὲν δὴ οἱ ἔλεγε
 ἦα περ ὁποῖπτε· ὁ δὲ, ἐνωπίας τὰ λεγόμενα, οὐνε-
 βάλλετο τὸν Ὀρέσταν· κατὰ τὸ θεοπρόπτος τοῦτο
 εἶναι, τῇδε συμβαλλεόμενος· τοῦ χαλκεὺς δύο ὁρέων
 φύσας, τοὺς ἀνέμους εὐρίσκει ἔοντα· τὸν δὲ ἀκμονά
 καὶ τὴν σφυράν, τὸν τε τύπον καὶ τὸν ἀντίτυπον·
 τὸν δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον, τὸ πῆμα ἐπὶ πῆματι
 κείμενον· κατὰ τοιόνδε τι ἐκάζων, ὡς ἐπὶ κακῷ
 ἀνθρώπου σιδήρου ἀνεύρηται· συμβαλλεόμενος δὲ
 ταῦτα, καὶ ἀπελθὼν εἰς Σπάρτην, ἔφραζε Λακεδαι-
 μονίοισι πᾶν τὸ πῆγμα. οἱ δὲ, ἐκ λόγου πλαστρῶ
 ἐπενείκοντες οἱ αἰτίην, ἐθίωξαν. ὁ δὲ, ἀπικόμενος
 εἰς Τεγέην, καὶ φράζων τὴν ἑωυτοῦ συμφορὴν πρὸς
 τὸν χαλκεῖα, ἐμυσθοῦτο παρ' οὐκ ἐκδιδόντος τὴν αὐ-
 λήν. χρόνῳ δὲ αἰς ἀνέγνωσε, ἐνοικίσθη· ἀνδρῶ-
 ν-δε τὸν τάφον, καὶ τὰ σπῆτα σπῆλλας, οἷοιτο

φέρων ἐν ἡφάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου,
 ὅπως ἐπικτεινέται ἀλλήλων, πολλοὶ καταπέρτεροι τῇ
 πολέμῳ ἔγινοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἤδη δὲ σφι καὶ
 ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ἦν καταστραμμένη. 69. Ὡς οὖν
 πάντα συνθανόμενος ὁ Κροῖσος, ἐπέμπε εἰς Σάρτην ἀγγέλους δυνάμει τε φέρων
 τὰς ποταμίας, δεησμένους συμμάχους, ἐντειλάμενός τε
 τὰ λέγειν ἄντι. οἱ δὲ ἐλθόντες ἔλεγον, ὅτι ἔπαρται
 ἡ πῆλιξ Κροῖσος, ὁ Αὐδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνεῶν βα-
 ,, σιλεύς, λέγων ταῦτα. Ὡς Λακεδαιμόνιοι, χρησά-
 ,, ντος τοῦ θεοῦ, τὸν Ἕλληνα φίλον προσθέσθαι,
 ἡμέτερον ποδάνομον προστάται τῆς Ἑλλάδος,
 ἡμῶν ὦν αὐτὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέσθαι, ἡμ-
 ,, λος τε αὐτῶν γενέσθαι καὶ σύμμαχος ἄνευ τε δό-
 ,, λου καὶ ὑπέρτης. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα δὲ ἀγγέ-
 λων ἐπεκηρυκασατο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες
 καὶ αὐτοὶ τὸ ὅσα κρούσων τε Κροῖσος γενόμενον,
 ἡσθησάντες τῇ ἀφ᾽ ἑῖ τῶν Αὐδῶν, καὶ ἐποιήσαντο
 ὅρνια βουλήν περὶ καὶ συμμάχους, καὶ γὰρ τινες
 αὐτοὺς ἀπαρτίζειν εἶχον ἐκ Κροίσου προτέρων ἐπὶ
 γεγονυῖαν. πέμψαντες γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς Σάρ-
 τιν, χροῖσόν ὑπὸντο, εἰς ἀγαλμα βουλόμενοι χρησά-
 σθαι, τοῦτο τὸ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θουρακι
 ἴδρυται. Ἀπόλλωνος. Κροῖσος δὲ σφι ὠνεομένους
 ἔδωκε δαπάνην. 70. Τούτων τε ὦν εἴνεκεν οἱ Λα-
 κεδαιμόνιοι τὴν συμμάχην ἰδεῖαντο, καὶ ὅτε ἐκ πάν-
 των ἀφ᾽ ἑας προκρίνας Ἑλλήνων, αἵρετο φίλους,
 καὶ τοῦτο μὲν, αὐτοὶ ἔσαν ἐτοῖμοι ἐπαγγεῖλαντο.
 ταῦτο δὲ, ποιησάμενοι κρητῆρα χυλίκον, ζωδίων τε
 ἔξωθεν πλησάντες περὶ τὸ χεῖλος, καὶ μεγάλῃ τριη-
 ποσίους ἀμφοτέρω χωρέοντα ἄγον, δῶρον βουλόμενοι
 ἀντιδοῦναι Κροίσῳ. οὗτος ὁ κρητῆρ οὐκ ἀπῆκετο εἰς
 Δάρδις, δὲ αἰτίας διφασίας λεγομένης ταύδε· οἱ
 μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ὡς ἐπεὶ τε ἀγόμενος εἰς
 τὰς Σάρτις ὁ κρητῆρ ἐγένετο κατὰ τὴν Σαμῖν, πω-
 θέμενος Σάμιοι ἀπελοίατο αὐτὸν, νηυσὶ μακροῖσι
 ἐπεκλώσαντες. αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι, ὡς ἐπεὶ τε
 ὑπέρησαν οἱ ἄγοντες τῶν Λακεδαιμονίων τὸν κρη-

τῆρα, ἐπυνθάνοντο δὲ Σάρδεις τε καὶ Κροῖσον ἤλω-
κίμαι, ἀπέδοντο τὸν πομπήρα ἐν Σάρει, ιδίως δὲ
ἄνδρας ποταμένους ἀναδεῖναι μιν ἐς τὸ Ἀραϊὸν·
τάχα δὲ αὖ καὶ οἱ ἀποδομένοι λέγοιεν, ἀπικόμενοι
ἐς Σάρτην, ὡς ἀπαιρεθείησαν ὑπὸ Σαρτίων. κατὰ
μὲν οὖν τὸν πομπήρα οὕτως ἔσχε.

71. Κροῖσος δὲ ἀμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ, ἐποίησε
στρατιήν ἐξ Καππαδοκίης, ἐλπίσας κατακρῆσθαι Κύ-
ρον τε καὶ τὴν Περσέων δύναμιν. παρασκευασμένου
δὲ Κροῖσου στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, τῶν τις Ἀνδῶν,
σομίζομενος καὶ πρόσθεν εἶναι σοφός, ἀπὸ δὲ ταύτης
τῆς γνώμης καὶ τὸ πᾶντα οἶκον ἐν Ἀνδῶσι ἔχον,
συνεβούλευσε Κροῖσος ταῦτα· (οἶνον αἰ ἦν Σάνδα-
κός) „ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ ἄνδρας τοιούτους στρα-
τεύεσθαι παρασκευάσας, οἱ σκυτίνας μὲν ἀναστρί-
δας, σκυτίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι· σ-
κεύηται δὲ οὐκ ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, γυ-
ρὴν ἔχοντες τροχέην· πρὸς δὲ, οὐκ οἶκον δια-
χρίονται, ἀλλὰ ὑδροποτεύουσι· οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι
τρώγειν, οὐκ ἄλλο ἔγχαθόν οὐδέν. τοῦτα μὲν δὴ,
εἰ νικήσεις, τί σφέας ἀπαυρήσας, τοῖσι γε μὴ ἐσθ-
μηδέν; τοῦτο δὲ, ἢ νικηθῆς, μάθε ὅσα ἀγαθὰ
ἀποβαλέεις. γυντάμενοι γάρ τῶν ἡμετέρων ἀγα-
θῶν, περιέξονται, οὐδὲ ἀπωστοὶ ἔσονται. ἐγὼ μὲν
οὖν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἳ οὐκ ἐπὶ νόσῳ ποιεῖουσιν
ἡμῶσι στρατεύεσθαι ἐπὶ Ἀνδῶν.“ Ταῦτα λέ-
γων, οὐκ ἔπειθε τὸν Κροῖσον. Πέρσῃσι γάρ, πρὶν
Ἀνδῶν καταστρέψασθαι, ἦν οὔτε ἄβρον, οὔτε ἀγα-
θὸν οὐδέν. 72. Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπὸ Ἑλλήνων
ἄριστοι ὀνομαζόμενοι· ἔσαν δὲ οἱ Σύριοι οὗτοι, τὸ
μὲν πρότερον ἢ Πέρσας ἄρξαι, Μήδων κατήκου,
τότε δὲ Κύρου. ὁ γὰρ οὗτος ἦν τῆς τε Μηδικῆς
ἀρχῆς καὶ τῆς Ἀνδικῆς ὁ ἄλλος ποταμός· ὃς ῥέει
ἐξ Ἀρμενίου οὗτος διὰ Κιλικίαν· μετὰ δὲ, Μο-
τινηνούς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων, ἐκ δὲ τοῦ ἐτέρου
Φρύγας· παραμειβόμενος δὲ τοσούτους, καὶ ῥέων ἄνω
πρὸς βορρην ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Σύριους Καππαδό-
κας ἀπέρχεται, ἐξ εὐνυμίου δὲ Παφλαγονίας. οὕτω ὁ

Ἄλλος ποταμὸς ἀποτάμνεται ἀπὸ τῶν πάντων τῆς Λοίης ἐν κατὰ ἐκ θαλάσσης τῆς ἀντίον Κύπρου ἐς τὸν Εὐξείνου πόντον. ἔστι δὲ αὕτη οὗτος τῆς γῆς πάντης ἀπάσης· μέγας ὁδεῦ, εὐζώνη ἀνδρὶ πέντε ἡμέραι ἐννοσιμώταται.

73. Εὐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα ἐπὶ τὴν εἴνεα· καὶ γῆς ἰατρῶν, προσπύσσουσαν πρὸς τὴν ἐσωτοῦ μοίρην βουλόμενος· καὶ μάλα καὶ τῶν χρηστηρίων πίσυνος ἔειπε, καὶ τίσασθαι θέλων ὑπὲρ ἐλαττωρέος Κύρου. Ἀστυάρεα γάρ, τὸν Κναξάρει, ἔφασκε Κροῖσος μὲν γαμβρὸν, Μηδῶν δὲ βασιλῆα, Κύρος ὁ Καμβύσης καταστρεφάμενος εἶχε, γενόμενον γαμβρὸν Κροίσου τοῦδε. Σπυρίδιον τὸν νομάδων εἰλη ἀνδρῶν σπαστάρασα, ὑπεξῆλθε ἐς γῆν τὴν Μηδικὴν· ἐννοσύνετο δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Μηδῶν Κναξάρης, ὁ Φωκώτης, τοῦ Ἀπιδόμου· ὃς τοὺς Σπυρίδους τοὺς τοῦ μὲν πρώτου παριέπει εὖ, ὡς ἔοικας ἰκέτας· ὥστε δὲ παρὶ πολλοῦ ποτιόμενος αὐτοὺς, καὶ τὰς οὐκ παρέδωκε τὴν γλῶσσαν τε ἐκμαθεῖν, καὶ τὴν τέχνην τῶν τόξων· χρόνου δὲ γενομένου, καὶ αἰεὶ φοιτῶνται τῶν Σπυρίδων ἐν ἁγῇ, καὶ αἰεὶ τε φέρονται, καὶ ποτε συνήγαγε εἰλὴν ἀφ' ἑαυτῶν μηδὲν· νοστήσαντας δὲ αὐτοὺς, κεινῆσι χειρὶ, ὁ Κναξάρης (ἦν γὰρ, ὡς διέδεξε, οὐ γῆν ἄργος) ταχέως κατὰ παρὶσπε αἰετὴν κίλη, ὅτι δὲ, ταῦτα πρὸς Κναξάρει παθόντες, ὥστε ἀνάξιον σφίον αὐτῶν πεπαρθότες, ἐβούλευσαν τὸν παρὰ σφίσι διδασκαμένον παῖδαν· ἕνα κατακόφει· σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ὡς περ εἰδέναι καὶ ἐν ἁγῇ σκευάσειν, Κναξάρει δοῦναι φέροντες, ὡς ἁγῇ δῆσαν· δόντες δὲ, τὴν ταχίστην νομίσσασθαι παρὰ Ἀλυσίαν τὸν Σαδυσίαν ἐς Σαρδῖς· ταῦτα καὶ δὴ ἐγένετο· καὶ γὰρ Κναξάρης καὶ οἱ παρόντες δαιτυμόνες τῶν κρείων τούτων ἐπάσαντο· καὶ οἱ Σπυρίδαι ταῦτα ποιήσαντες, Ἀλυσίαν ἰκέτας ἐγένοντο. 74. Μετὰ δὲ ταῦτα (οὐ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυσίαν ἐξ ἑδίδου τοὺς Σπυρίδους ἐξαιτέοντι Κναξάρει) πόλεμος τοῖσι Ἀλυσίοις καὶ τοῖσι Μηδοῖσι ἐγένετο ἐν

εἴτα πέντε· ἐν τοῖς πολλοῖς γὰρ οἱ Ἀῖθαι τοὺς Ἀσδοὺς ἐνέκησαν, πολλὰς δὲ οἱ Ἀσδοὶ τοὺς Ἀῖθας· ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίην τινα ἐποιήσαντο· διαφρασά· δὲ σφί ἐπὶ ἰσῆς τὸν πόλεμον· τῷ ἕκτῳ εἰς συμβολῆς γενομένης, συνήνεκε ὥστε, τῆς μάχης συνεσέωσεν, τῆς ἡμέρης ἐξάπτης νύκτα γενέσθαι· τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἰωσι προηγόρευσε εἶσεσθαι, οὐρον προθέμενος ἐν αὐτῶν τοῦτον, ἐν ᾧ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή· οἱ δὲ Ἀσδοὶ τε καὶ οἱ Ἀῖθαι ἐπεὶ τε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γενομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλον τι ἐπέπυναν καὶ ἀμφότεροι εἰρήνην αὐτοῖσι γενέσθαι· οἱ δὲ συμβεβάντες αὐτοὺς, ἔσαν αἰδεῖ, Σένεσις τε ὁ Κίλιξ, καὶ Αδύνητος ὁ Βαβυλωνίος· οὗτοι σφί καὶ τὸ ὄρκιον οἱ σπένσαντες γενέσθαι ἔδωκεν, καὶ γὰρ αὖν ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν· Ἀδύνητα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα Ἀρύνην Ἀστυάγει τῷ Κυαξάρῳ παιδί· ἀνευ γὰρ ἀναγκῆς ἰσχυρῆς συμβάντες ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλοντες συμμένειν· ὅρκια δὲ ποιεῖται ταῦτα τὰ ἔθνη τὰ περὶ τὴν Ἑλλάδα· καὶ πρὸς τοῦτοις, ἐπέειπε τοὺς βραχίονας ἐκτείναντας εἰς τὴν ὁμοχροίην, τὸ αἶμα ἀναλείχουσι ἀλλήλων.

75. Τοῦτον δὲ αὖν τὸν Ἀστυάγεα Κύρος, ἔατο αὐτοῦ τμητροπάτορα, καταστρεφάμενος ἰσχυρὰ δὲ αἰτίην τὴν ἐγὼ ἐν ταῖς ὀπίσω λόγοις σημανέω· τὰ Κροΐδης ἐπιμεφάμενος τῷ ἄνθρωπῳ, ὡς τὰ κατὰ φύσιν ἀπέμπε, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Περσας, καὶ εἴη καὶ ἀπικρομένου χρηστοῦ κερδῆλον· ἐκείνης πρὸς αὐτοῦ τὸν χρηστον εἶναι, ἐπιδραμεῖται εἰς τὴν Περσέων μοίρην· ὅς δὲ ἀπύκετο ἐπὶ τὸν ἄλλο ποταμόν ὁ Κροΐδης, τὸ ἐνθύνει, ὡς μὲν ἐγὼ λέγω, κατὰ τὰς εὐσφας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρατὸν· ὡς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς οὐκ ὁ Μιλήσιος διεβίβασεν, ἀπορέοντος γὰρ Κροΐδου, ὅπως οἱ διεβίβασται τὸν ποταμόν ὁ αἰματός, (οὐ γὰρ δὴ εἰκὸς καὶ τοῦτον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας)· λέγεται παρῶντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ποιεῖται

αὐτῶν τὸν πεποιθὸν, ἡ ἀριστοτέλης κίχρ᾽ ὄρεται τοῦ στρατοῦ, καὶ ἐκ δεξιῆς θέειν· πρῆσαι δὲ ὧδε. ἀνο-
 θεν τοῦ στρατοπέδου ἀρξαμένων, διώρυχα βαθέην
 ὀρύσσειν, ἀφ' ἧς μακροῖδ' ὅπως, ἀν' τὸ στρατο-
 πέδον ἰδρυμένον κατὰ νότον λαβεῖν, ταύτῃ κατὰ τὴν
 διώρυχα ἐκτραπόμενος ἐκ τῶν ἀρχαίων ρεέθρων,
 καὶ αὐτὸς περραμβόμενος τὸ στρατοπέδον, ἐς τὴν
 ἀρχαίαν ἐσβάλλει· ὥστε, ἐπεὶ τε καὶ ἐσχίσθη τὰ-
 χιστα ὁ ποταμός, ἀμφοτέρῃ διαβατὸς ἐγένετο. αἱ
 δὲ καὶ τὸ παρυκάν λεγόμεναι καὶ τὸ ἀρχαίων ρεέθρον
 ἀποξηρανθήκει. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ προσέειπα· κῶς
 γὰρ οπίσω πορευόμενοι διεβήσαν εὐτάν, 76. Κροί-
 σος δὲ, ἐπεὶ τε διαβάς ἦν τῷ στρατῷ ἀπὸ τῆς
 Καππαδοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην· ἡ δὲ Πτε-
 ρίη ἐστὶ τῆς γῆρας ταύτης τὸ ἰσχυρότατον, κατὰ
 Σινώπην πόλιν τὴν ἐν Εὐεΐνῳ πόντῳ· μαλίστα κη
 κειμένη· ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύετο, φθείρων τῶν
 Συρίων τοὺς κληρούς, καὶ εἴλε μὲν τῶν Πτερίων
 τὴν πόλιν, καὶ ὑδροποδίσατο· εἴλε δὲ τὰς περιοκ-
 μίδας αὐτῆς, πρὸς τὴν Συρίαν τε, οὐδὲν ἔχοντας ἀκ-
 αίους, ἀναστὰτους ἐποίησε. Κύρος δὲ ἀγέρας τῶν
 ἰσχυρῶν στρατῶν, καὶ παραλαβὼν τοὺς μεταξὺ οἰκείων
 πάντας, ἡκτιοῦτα Κροίσῳ, πρὶν δὲ ἐξελαύνειν
 ὀρμήσας τὸν στρατὸν, πέμπας κήρυκας ἐς τοὺς Ἰα-
 κας, ἐπεὶ ὁρᾶτο σφέας ἀπὸ Κροίσου ἀπιστάμεναι.
 Ἰωνες μὲν οὖν οὐκ ἐπαίθοντο. Κύρος δὲ ὡς ἀπὸ-
 κη, καὶ ἀντεστρατοπεδεύσατο Κροίσῳ, ἐνθαῦτα
 ἐκ τῆς Πτερίων γῆρας ἐπεὶ ὥρατο κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀλ-
 λήλων, αὐτῆς δὲ κατεργῆς γενομένης, καὶ περὶ
 τῶν ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος αὐδότεροι νικῆσαντες
 ἀσπασθῶν, νύκτος ἐπέλθουσας, καὶ τὰ μὲν στρατο-
 πέδα ἀμφοτέρω οὕτως ἡγωνίσατο.

77. Κροῖσος δὲ, μεμψθεὶς κατὰ τὸ πλῆθος τὸ
 ἰσχυρὸν στρατεύμα· ἦν γὰρ οἱ ὁ συμβαλὼν στρατός
 πολλὸν ἑλάσσων ἢ ὁ Κύρου· τοῦτο μεμψθεὶς, ὡς
 τῇ ὑστεραίᾳ οὐκ ἐπείρατο ἔπειτα ὁ Κύρος, ἀπὸ
 λαύειν ἐς τὰς Σάρδεις, ἐκ πόσιν ἔχων, παρακαλέσας
 μὲν Αἰγυπτίους κατὰ τὸ ἄρχιον, (ἐποίησεν γὰρ

καὶ πρὸς Ἀμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην
 πρότερον ἢ περὶ πρὸς Λακεδαιμονίους,) μεταπεμφ-
 μένος δὲ καὶ Βαβυλωνίους, (καὶ γὰρ πρὸς τοὺτους
 αὐτῷ ἐπέποιήτο συμμαχίην· ἐτυράνευσεν δὲ τῶν Βα-
 βυλωνίων τὸν χρόνον τοῦτον Λαβύνητος·) ἐπαγ-
 γείλλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίους παρῆναι ἐς χρόνον, ὅ-
 ταν· ἀλίσας τε δὴ τοὺτους, καὶ τὴν ἑωυτοῦ συλλέ-
 ξας στρατιήν, ἐνένωτο, τὸν χειμῶνα παρείς, ἅμα
 τῷ ἦρι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μὲν,
 ταῦτα φρονέων, ὡς ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδεις, ἐπέμπε
 κήρυκας κατὰ τὰς συμμαχίας, προεφέροντας ἐς πέμπτον
 μῆνα συλλέγεσθαι ἐς Σάρδεις. τὸν δὲ παρῶντα καὶ
 μαχεσάμενον στρατὸν Πέρσῃσι, ὃς ἦν αὐτοῦ ξειν-
 κὸς, πάντα ἀπείς, διεσκέδασεν· οὐδ' αὖ ἐλπίσας, μὴ
 ποτε ἄρα ἀγωνισάμενος οὕτω παραπλησίως Κύρος
 ἐλάσει ἐπὶ Σάρδεις. 78. Ταῦτα ἐπιλεγόμενον Κροΐσῳ
 ἐπὶ προάστειον πᾶν ὀφίων ἐνεπλήσθη. φανέντων δὲ
 αὐτέων, οἱ ἵπποι μετιέντες τὰς νομάς νέμεσθαι,
 φοιτῶντες κατήσθιον. ἰδόντι δὲ τοῦτο Κροΐσῳ, ὥσπερ
 καὶ ἦν, ἰδοῦσε τέρας εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐπέμπε θεο-
 πρόχους ἐς τοὺς ἐξηγητάς Τελμησέων. ἀπικορέ-
 νοισι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι, καὶ μαθοῦσι πρὸς Τελ-
 μησέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας, οὐκ ἐξεγένετο
 Κροΐσῳ ἀπαγγεῖλαι. πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀνα-
 πλῶσαι ἐς τὰς Σάρδεις, ἤλω ὁ Κροΐσος. Τελμη-
 σέες μὲν τοι ταῦτα ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόθροον προ-
 δόκιμον εἶναι Κροΐσῳ ἐπὶ τὴν χώραν, ἀπικόμενον
 δὲ τούτων καταστρέψεσθαι τοὺς ἐπιχωρίους· λέ-
 γοντες ὄφιν εἶναι γῆς παῖδα, ἵππον δὲ, πολέμιόν τε
 καὶ ἐπὶ ἡλύδα. Τελμησέες μὲν νυν ταῦτα ὑπεκρίναντο
 Κροΐσῳ ἤδη ἡλωκότι, οὐδὲν καὶ εἰδότες τῶν ἦν περὶ
 Σάρδεις τε καὶ αὐτὸν Κροΐσον.

79. Κύρος δὲ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροΐσου μετὰ
 τὴν μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Περσίῃ, μαθὼν ὡς
 ἀπελάσας μέλλοι Κροΐσος διασκεδᾶν τὸν στρατὸν,
 βουλευόμενος εὗρισκε πρῆγμα· οἱ εἶναι ἐλαύνειν ὡς
 δύναιτο τάχιστα ἐπὶ τὰς Σάρδεις, πρὶν ἢ τὸ δευτέ-
 ρον αὐτῷ θῆναι τῶν Λυδῶν τὴν δύναμιν. ὡς δὲ αὖ

ταῦτα ἴδως, καὶ ἀποίεισιν ἑαυτὰ τάχος. ἔλκοντας γὰρ
τὸν στρατὸν εἰς τὴν Λυδίην· αὐτὸς ἄγγελος Κροίσου
ἐληλυθαι. ἐνθαῦτα Κροῖσος εἰς ἀπαρίην πολλήν
ἀπαιγμένους, ὡς οἱ παρὰ δόξαν ἔσχε τὰ πρήγματα ἢ
ὡς αὐτὸς κτεσσάσει, ὅπως τοὺς Λυδοὺς ἐξήγε εἰς
μάχην. ἦν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἔθνος οὐδὲν ἐν
τῇ Ἀσίῃ οὔτε ἀνδρείοτερον, οὔτε ἀλκιμώτερον τοῦ
Λυδίου. ἦ δὲ μάχη σφείων ἦν ἀπ' ἵππων, δοδρατὶ
τε ἐφόρειον μεγάλα, καὶ αὐτοὶ ἔσαν ἱπνεύεσθαι ἀγα-
θοί. 80. Εἰς τὸ πεδίον δὲ συνελθόντων ταῦτό τ' οὖν
πρὸ τοῦ ἀστεὸς ἐστὶ τοῦ Σαρδηνίου, ἐὼν μέγα τὸ
καὶ ψιλόν, (διὰ δὲ αὐτοῦ ποταμοὶ ῥέοντες καὶ ἄλλοι
καὶ Τίλλος συρρήγνυσι εἰς τὸν μέγιστον, καλεόμενον
δὲ Ἑρμῶν, ὃς ἐξ οὐρεος ἱεροῦ Μητρὸς Λινδυμῆνης
ρέων, ἐκδιδοὶ εἰς θάλασσαν κατὰ Φωναιὴν πόλιν,)
ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ὡς εἶδε τοὺς Λυδοὺς εἰς μάχην
τασσομένους, καταρρώδηςας τὴν ἵππον, ἐποίησε,
Ἀρπαγὸν ὑποθεμένου ἀνδρὸς Μήδου, τοιοῦνδε. ὅσαι
τῷ στρατῷ τῷ ἐνωτοῦ ἔποντο σιτοφόροι τε καὶ σκευο-
φόροι καμήλοι, ταύτας πάσας ἀλίσσας, καὶ ἀπελὼν τὰ
αἰχθεα, ἄνδρας ἐπ' αὐτάς ἀνέβησε ἱππῆδας σταλὴν ἐνε-
σταλμένους. σκευώσας δὲ αὐτοὺς, προσέταξε τῆς
ἄλλης στρατικῆς προΐεναι πρὸς τὴν Κροίσου ἵππον,
τῇ δὲ καμήλῳ ἔπεσθαι τὸν περὶ τὸν στρατὸν ἐκέλευε
ὑπισθε δὲ τοῦ περὶ ἐπένεξε τὴν πῦσαν ἵππον. ὡς
δὲ οἱ πάντες διακτάχων, παραινέσει τῶν μὲν ἄλλων
Λυδῶν μὴ φειδομένους, κτείνειν πάντα τὸν ἐμποδῶν
γινόμενον, Κροίσον δὲ αὐτὸν μὴ κτείνειν, μηδὲ
ἦν συλλαμβανόμενος ἀμύνηται. ταῦτα μὲν παραι-
νέσει· τὰς δὲ καμήλους ἔταξε ἀντία τῆς ἵππου τῶνδε
ἐλκεων, καμήλων ἵππος φοβέεται, καὶ οὐκ ἀνέχεται
οὔτε τὴν ἰδέην αὐτῆς ὄρεων, οὔτε τὴν ὁδμήν
ὁσφραϊνόμενος, αὐτοῦ δὲ ὡν τούτων εἵνεκεν ἐσεσφ-
ριστο, ἵνα τῷ Κροίσῳ ἀχρηστον ἢ τὸ ἱππικόν, τῷ
δὲ τε καὶ ἐπέχε ἐλλαμψεσθαι ὁ Λυδός. ὡς δὲ καὶ
συνήεσθαι εἰς τὴν μάχην, ἐνθαῦτα ὡς ὁσφρακτό τάχο-
στα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι, καὶ εἶδον αὐτάς, ὅπισθον
ἀνίστασθαι, διάφθαρτό τε τῷ Κροίσῳ ἢ ἑλπίς. οὐ

πέκταν οὐ γὰρ ἄνδοι τὸ ἐνθάδ' ἐν δαίμοι ἦσαν· ἀλλ',
ὡς ἔμαθον τὸ γινόμενον, ἀποθορόντες ἀπὸ τῶν
ἡπείων, παῖδοι τοῖσι Περσέσσι συνέβαλλον. χάρις δὲ,
πρὸς τῶν ἀμφοτέρων πάλῳ, ἐτραπὸντα οἱ Ἄνδοι
κατελιγθέντες δὲ ἐς τὸ τεῖχος, ἐπιλορχήσαντο ὑπὸ τῶν
Περσέων.

81. Τοῖσι μὲν δὴ κατεστῆκε πολιορκία. Κροῖ-
σος δὲ δοκῶν οἱ χρόνον ἐπὶ μακρόν εἶσεσθαι τὴν
πολιορκίην, ἐπεμπε ἐκ τοῦ τεύχεος ἄλλους ἀγγέλους
ἐς τὰς συμμαχίας. οἱ μὲν γὰρ πρότερον διεκίμποντο,
ἐς πέρας τῶν μηνῶν προερέοντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρ-
δεις· τοὺς δὲ ἐξέπεμπε, τὴν ταχίστην διέσθαι
βοηθείαν, ὡς πολιορχεομένου Κροίσου. 82. Ἐς τε
δὴ ὦν τὰς ἄλλας ἐπεμπε συμμαχίας, καὶ δὴ καὶ ἐς
Μακεδαιμόνα· τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι τοῖσι Σπαρτιή-
τησι κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπτόμεε ἑκὼς
τοῦσα πρὸς Ἀργεῖους περὶ χώρου καλεομένου Θυ-
ρείης. τὰς γὰρ Θυρείας ταύτας, εὐνδᾶς αὐτῆς Ἀργε-
λίδος πόλεως, ἀποταμόμενοι ἔσχον οἱ Μακεδαιμό-
νιοι. ἦν δὲ καὶ ἡ μέχρι Μαλεῶν ἡ πρὸς ἑσπέρην
Ἀργεῖων, ἣ τε ἐν τῇ ἡπειρῷ γῶν, καὶ ἡ Κυθηρίῃ
νῆπος, καὶ οἱ λοιπαὶ τῶν νήσων· βοηθησάντων δὲ
Ἀργείων τῇ ἀσπετέρῃ ἀποταμνομένη, ἐνθάδε συνέ-
βησαν ἐς λόγους συνελθόντες, ὥστε τραχησίως
ἐκατέρωθεν μαχέσασθαι· ὁπότεροι δ' αὖ περιτρίαν-
ται, τούτων εἶναι τὸν χώρον· τὸ δὲ πλεῖστον τοῦ
στρατοῦ ἀπαλάσσεσθαι ἑκάτερον ἐς τὴν ἐώντου,
μηδὲ παραμένειν ἀγωνιζομένων, τῶνδε εἵνεκεν, ἵνα μὴ
παρεόντων τῶν στρατοπέδων, ὀρῶντες αἱ ἐτέραι ἐδ-
ουμένους τοὺς σφετέρους, ἐπαμύνοιντο. Σηκόμενας
οὖν ταῦτα, ἀπαλάσσοντο· λογάδες δὲ ἐκατέρωθεν ὑπο-
λείφοντες συνεβαλλον· μαχομένων δὲ σφέων, καὶ
γινομένων ἰσοπαλίων, ὑπελείποντο ἐξ ἀνδρῶν ἐξαι-
κωσίων τρεῖς· Ἀργεῖων μὲν, Ἀλκίνοον τε καὶ Χρό-
μειον· Μακεδαιμονίων δὲ, Οὐρακίδην· ὑπελείφθη-
σαν δὲ οὐτερωπατὸς ἐκλήθους. οἱ μὲν δὴ δύο τῶν
Ἀργείων, ὡς νεωκηνότες, εἶβον ἐς τὸ ἄρκος· ὃ
δὲ τῶν Μακεδαιμονίων Οὐρακίδης, συγκλίψας αὐτὸς

Ἀργεῖοι κενόεσσι καὶ προσηρόεσσι καὶ ὅπλῃ πρὸς
 τὸ ἐκυντοῖν παραποδόν· ἐν τῇ τάξει εἶχε ἑαυτὸν.
 ἡρίον δὲ δευτέρῃ παρήσαν πανθ' ἀνορέον ἀμφοτέρω.
 τῶν μὲν δὲ αὐτοὶ ἑκατέρω ἔφασαν νικᾶν· λέγον-
 τες, ὀλμῆν· ὡς ἑαυτῶν πλεῖστας περιεχόχασαι· οἱ
 δὲ, ταυτοὶ μὲν ἀπαφαίνοντες πεφευγότα, τὸν δὲ σφέ-
 τεροι παραμείναντα, καὶ σκυλευσάντα τοὺς ἐκείνων
 κεραίους· τίλος δὲ, ἐκ τῆς ἑοίδος αἰμπεσσάτες ἐμάχ-
 χοντο· πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων
 Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τούτου τοῦ
 χρόνου κατωκυράμενοι, πᾶσι κεφαλᾶς, προέδοκ' ἐπα-
 νγκῆς κομῶντες, ἐπέεισαντο νόμον τε καὶ κατάρην,
 μὴ πρότερον θροῖμειν κόμην Ἀργείων μηδ' ἑνα, μηδὲ
 τας γυναῖκας σφαλερσοφορήσειν, πρὶν ἂν Θυρέας
 ἀνασπασώτα. Λακεδαιμόνιοι δὲ τὰ ἐναντία τούτῳ
 ἔθεντο νόμον, οὐ γὰρ κομῶντες πρὸ τούτου, ἀπὸ
 τούτου κομῶν. τὸν δὲ ἑνα λέγουσι τοὺς περιλειφθέντα
 τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυρόμενον ἀπονο-
 δέειν εἰς Σπάρτην, τῶν δὲ συλλοχιδῶν διαφθαρέ-
 νων, αὐτοῦ μὲν ἐν τῇσι Θυρέῃσι καταγρήσασθαι
 ἑαυτὸν. 83. Τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιάτησι ἐνε-
 στεῶτων πηγήματων, ἤκε δ' Σπάρτηνός κήρυξ, θεό-
 μενός Κροῖσος βοηθεῖν πολλοσχεομένοι· οὐ δὲ ὁμοῖς,
 ἐπεὶ τε ἐπύθοντο τοῦ κήρυκος, ὁρμήατο βοηθεῖν.
 καὶ παρ' ἡδὴ παρεσκευασμένοι, καὶ νεῶν ἐοδύων
 ἐτόλμων, ἦλθε ἄλλη ἀγγελίη, ὡς ἡλώπετο τὸ τεῖχος
 τῶν Ἀχαιῶν, καὶ ἔρχετο Χροῖσος ζωγρηθείς· οὕτω
 δὲ οὗτοι μὲν, συμφορὴν ποιησάμενοι μεγάλην, ἐπέ-
 παύθη.

84. Σπάρτης δὲ ἡλώσκει αὐτὸς, ἐπειδὴ παρορυσσά-
 δεκατὴ ἡμέρῃ πολιορκουμένη· Κροῖσος, Κύρος
 τῇ στρατῇ τῇ ἑαυτοῦ, διαπείρας ἡπείρας, προσέτα-
 τῶ πρώτῃ ἐπ' ἐβάντι τοῦ τεύχος δῶρα δῶκεν· μετὰ
 δὲ τοῖς πρὸς πείρησάμενης τῆς στρατῆς, αἷς αὐτὸς προσ-
 χῶρε, ἐνθάδε τῶν ἄλλων πεπαιγμένοι, ἀνὴρ Μαρ-
 δος ἐπ' ἐρᾶτο πρόσβαίον, τῶ οὐνομα ἦν· Ἀσιαάδης,
 κατὰ τοῦτο τῶς κερροποιίας τῇ οὐδεὶς ἐξέτατο πυ-
 λῆκος· αὐτὰρ ἡν δέμας, κατὰ τοῦτο μὴ ἄλλ' ἐπὶ.

ἐπὶ τοὺς τε γὰρ ἐστὶ τούτων ἡ ἀκρόπολις, καὶ ἄλλος
 ἄλλος τῇ οὐδὲ Μήλῃς, ὁ πρότερος βασιλεὺς Εὐρ-
 δέων μοῦσῃ οὐ περιήγαγε τὸν λιόντα, τὸν οἱ ἡ παλ-
 λων ἔπεισε. Τελμησσίων διακρίαντων, ὡς περι-
 ερχόμενος τοῦ λιόντος τὸ τεῖχος, ἔσονται Σαρδί-
 αῖοι. ὁ δὲ Μήλης κατὰ τὸ ἄλλο τεῖχος περι-
 ερχόμενος, τῇ ἣν ἐπὶ μάχον τὸ χωρίον τῆς ἀκροπόλεως,
 καταλόγησε τούτου, ὡς ἰὸν ἀμαχόν τε καὶ ἀπόστομον.
 ἔστι δὲ πρὸς τοῦ Τιωλίου τετραμμένον τῆς πόλεως.
 Ὁ ὢν δὴ Τρῳιάδης οὗτος ὁ Μάρδος, ἰδὼν τῇ προ-
 τέρῃ τῶν τινα Λυδῶν κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπό-
 λος καταβάντα ἐπὶ κυνὴν ἄνωθεν κατακυλισθεῖ-
 σαι, καὶ ἀνελόμενον, ἐφράσθη καὶ ἐς θυμὸν ἔβα-
 λετο. τότε δὲ δὴ ὁ αὐτὸς τε ἀναβέβηκε, καὶ κατ'
 αὐτὸν ἄλλοι Περσέων ἀνέβαινον. προεβάντων δὲ
 συγγῶν, οὕτω δὴ Σαρδί-ες τε ἠλώμισαν, καὶ πᾶν τὸ
 ἔστυ ἐπορθέετο.

85. Κατ' αὐτὸν δὲ Κροῖσον τὰδε ἐγένετο. ἦν οἱ
 παῖς, τοῦ καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην, τὰ μὲν ἄλλα
 ἐπιεικὲς, ἄφρωνος δέ. ἐν τῇ ὢν παρελθούσῃ εὐεστοῖ
 ὁ Κροῖσος τὸ πᾶν ἐς αὐτὸν ἐπεποιήκει, ἄλλα τε
 ἐπιφραζόμενος, καὶ δὴ καὶ ἐς Δελφοὺς περὶ αὐτοῦ
 ἐπεπομφεε χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη οἱ εἶπε τὰδε

Ἀνδρὲς γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νῆπιε Κροῖσε,
 μὴ βούλει πολυεύκτοιν ἦν ἀνα δώματι ἀκομεῖν
 παῖδος φθιγγομένου. τὰς σοι πολὺ λαῖα ἀμφὶς
 ἔμμεναι. ἀνδρῶν γὰρ ἐν ἡματι πρῶτον ἀνάλβω.

Ἀποσκομένου δὲ τοῦ τεῖχος, ἦν γὰρ τῶν τινα Περ-
 σέων ἀλλοτρίων Κροῖσον ὡς ἀποκτείνεω, Κροῖ-
 σος μὲν νυκτὸς ἐπὶ τῇ, ὑπὸ τῆς παρασκευῆς συμ-
 φορῆς παρημέλει, οὐδὲ τι αἰδέσθαι σιληγόντες αὐτὸν
 θανέειν. ὁ δὲ παῖς οὗτος ὁ ἄφρωνος, ὡς εἶδε ἐπὶ τῇ
 τὸν Πέρσην, ὑπὸ δέους τε καὶ κακοῦ ἐβλήθη φωνῇ,
 εἶπε δὲ „Ὁνδρῶπε, μὴ ἀεὶ Κροῖσον.“ Οὗτος
 μὲν δὴ τοῦτο πρῶτον ἐφθέγγετο. μετὰ δὲ τοῦτο
 ἤδη ἐφώνεε τὸν πάντα χρόνον τῆς ἑσπερας. 86. Οἱ
 δὲ Πέρσαι ὡς τε δὴ Σαρδί-ες ἔσχον, καὶ τούτων Κροῖ-

ἀνὰ ἑξάηρησιν, ὄρξαντο ἔτα τεσσереσκαίδεκα, καὶ
 πεπερεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα, κατὰ τὸ
 χρησιμώτερον τε κατακαύσαντα τὴν ἑαυτοῦ μεγάλην
 ἀρχήν. λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον παρὰ
 Κύρον· ὃ δὲ, συνήσας πυρὴν μεγάλην, ἀνεβίβασε
 ἐπ' αὐτὴν τὸν Κροῖσον τε ἐν πύρῳ δεδεμένον, καὶ
 οἷς ἔπαυτο Λυδῶν παρ' αὐτὸν παῖδας· ἐκ νόῳ ἔχων
 εἶπε δὴ ἀκροθίνια ταῦτα καταγίειν θεῶν ὀρεφδῆ,
 εἴτε καὶ εὐχὴν ἐπιτελεῖσαι θεῶν· εἴτε καὶ, πυθό-
 μενος τὸν Κροῖσον εἶναι θεοσεβέα, τοῦδε εἵνεκεν
 ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρὴν, βουλόμενος εἰδέναι, εἰ τίς
 μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζῶντα κατακαυθῆναι.
 τὸν μὲν δὴ ποιεῖν ταῦτα· τῷ δὲ Κροίσῳ, ἐστειῶν
 ἐπὶ τῆς πυρῆς, ἐφελθεῖν, καὶ περ ἐν κακῷ ἔοντι το-
 σούτῳ, τὸ τοῦ Σόλωνος, ὡς οἱ εἶη σὺν θεῷ εἰρη-
 μένον, τὸ „Μηδένα εἶναι τῶν ζώντων ὄλβιον.“ ὡς
 δὲ ἄρα μιν προστήναι τοῦτο, ἀνενεικόμενον τε καὶ
 ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς ἡσυχίης, ἐς τρεῖς ὀνομάσαι
 Σόλωνα. καὶ τὸν Κύρον ἀκούσαντα, κελεύσαι τοὺς
 ἑρμηνείας ἐπεῖρεσθαι τὸν Κροῖσον, τίνα τοῦτον ἐπι-
 καλέαται. καὶ τοὺς, προσελθόντας, ἐπιρωτῶν. Κροῖ-
 σον δὲ τέως μὲν σιγὴν ἔχειν ἐρωτῶμενον· μετὰ δὲ,
 ὡς ἠναγκαζέτο, εἰπεῖν· „Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράν-
 „νοισι προετίμησα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους
 „ἔλθεῖν.“ Ὡς δὲ σφί ἄσσημα ἐφραζε, πάλιν ἐπε-
 ρώτερον τὰ λεγόμενα. λιπαρεόντων δὲ αὐτῶν, καὶ
 ὄχλον παρεχόντων, ἔλεγε δὴ, ὡς ἦλθε ἀρχὴν ὁ Σό-
 λων, ἐὼς Ἀθηναῖος, καὶ θεήσαντος πάντα τὸν
 ἑαυτοῦ ὄλβον ἀποφλαυρίσει· οἷα δὴ εἰπας, ὥστε
 αὐτῷ πάντα ἀποβεβήκοι τῇ περ ἐκεῖκος εἶπε, οὐδὲν
 τε· μᾶλλον ἐς ἑαυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαν τὸ ἀνθρώ-
 πινον, καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι αὐτοῖσι δο-
 νέοντας ὄλβιους εἶναι. Τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπῆ-
 γέσθαι· τῆς δὲ πυρῆς ἤδη αἰμένης, καίεσθαι τὰ
 περιέχοντα. καὶ τὸν Κύρον ἀκούσαντα τῶν ἑρμη-
 νείων τα εἶπε Κροῖσος, μεταγνάντα τε, καὶ ἐννώσαντα,
 ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἔων, ἄλλον ἄνθρωπον, γέ-
 γνηκεν ἑαυτοῦ εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐλάττω, ζῶντα

πρὸς ἀνδράσιν, πρὸς τε γυναῖκας, δέισαντα τὴν τιμὴν
 καὶ ἐπιλεξαμένον ὡς οὐδὲν ἄλλο τῶν ἐν ἀνθρώποις
 ἀσφαλέως ἔχον, καλέουσι σβαρπύουσαν τὴν ταχίστην τοῦ
 παύσαντος πυρὸς καὶ καταβιβάζειν. Κροίσον τε καὶ
 τοὺς μετὰ Κροίσου καὶ τοὺς, πειραμένους, οὐ
 ἴσασθαι ἐπὶ τοῦ πυρὸς ἐπικρατῆσαι. 87. Εὐ-
 θάδε λέγεται ὑπὸ Λυδῶν, Κροίσον μάλιστα τὴν
 Κύρον μετῴκωσιν, ὡς ὅρα πάντα μὲν ἄνδρα σβῶν-
 τύντα τὰ πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι καταβρεῖν,
 ἐκβῶντας, τὸν Ἀπόλλωνα ἐπικαλούμενον, ὅτι
 οὐ κεχαρισμένος ἐξ αὐτοῦ ἔδωκ' αὐτῷ, παραδοῖναι,
 καὶ ῥύσασθαι μὲν ἐκ τοῦ παρόντος κακοῦ, τὸν μὲν
 θαυμάζοντα ἐπικαλέσθαι τὸν θεόν, ἐν δὲ αἰθρῇ τε
 καὶ νημερῆς συνδραμέειν ἐξαπέρης νέφους, καὶ χει-
 μῶνά τε κατασφάγειν, καὶ ὕσαι ὕδατι λαβροτάτω
 κατασβεσθῆναι τε τὴν πυρῇ. αὐτοὶ δὲ μαθόντα
 τὸν Κύρον, ὡς εἴη ὁ Κροίσος καὶ θεοφιλέως καὶ πῆρ
 ἔχων, καταβιβασάντα αὐτὸν ὑπὸ τῆς πυρῆς, ἐκ-
 βῆσθαι τὰδε ἔκ, „Κροίσε, τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσέ,
 „ἐπὶ γῆν, τὴν ἐμὴν στρατεύσασμενον, παλέμεον ἀντὶ
 „φίλου ἐμοὶ καταστῆναι;“ ὁ δὲ εἶπε, „ὦδ' ἔστι
 „Βυσιθεύ, ἐγὼ ταῦτα ἐπρῆξα τῇ σῇ μὲν εὐδαιμονίῃ,
 „τῇ ἐμῇ δὲ κακοδαίμονίῃ, αἴτιος δὲ ταύτων
 „ἔργατα ὁ Ἑλλήνων θεός, ἐπιέτρως ἐμὲ στρατεύειν
 „σθαι. οὐδέεις γὰρ οὔτω ἀνόητος ὄντι, ὅς τις κόπ-
 „λεμον' πρὸ εἰρήνης αἰσέεται. ἐν μὲν γὰρ τῇ πόλει
 „παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι. ἐν δὲ πόλει, ὅς
 „πατέρες τοὺς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα θαῖμοσι καὶ φί-
 „λον ἦν οὕτω γενέσθαι.“ 88. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Κύρος δὲ αὐτὸν λύσαν
 κάτισε τε ἔρνος ἐνυτοῦ, καὶ πῦρτα ἐκ πολλῇ πρὸς
 μηδίῃ εἰς, ἀπεθάρμαξε τε ὄρεον καὶ αὐτός, καὶ
 οἱ περὶ ἐκείνον ὄντες πάντες. οὐδὲ συνωκίῃ ἔχον
 μένος, ἥσυχος ἦν. μετὰ δὲ ἐπιστραφεὶς τὸ καὶ
 ἰδύμενος τοὺς Ἕλληνας τὸ τῶν γυναικῶν ἄσπετον
 ὄντας, εἶπε, „ὦδ' ἔστι Βυσιθεύ, κατὰ λέγειν πρὸς σέ
 „τὰ νοῶν ἐγγύα, ἡ σιγὴν ἀνὰ πᾶσι χροῖται;“
 Κύρος δὲ μὲν θαυμάζοντα ἐκείνους λέγειν ὁ τὸ βούλοιστο.

ὁ δὲ πάλιν εἰπὼν, λέγων τῇ Οὐτῷ ὅτι πολλοὶ οὐκ
 ἔτι ταῦτα σπουδῇ πολλῇ ἰσχυρίζονται; ὁ δὲ
 εἶπε, ὅτι Πόλεν τε τὴν σὴν διαρπαζέτω, καὶ χρήματα
 ταῦτα διαφορέτω. Κροῖσος δὲ ἀμείβετο, ὅτι
 πόλεν τὴν ἐμὴν, οὐτε χρήματα ταῦτα ἐμὰ διαρπαζέτω,
 οὐδὲν γὰρ ἐμὸν ἐστὶ τούτων μετὰ. ἀλλὰ φέρονται
 τε καὶ ἄχουσι ταῦτα. ὁ δὲ Κῦρος δὲ ἐπαυλὴς
 ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἰπεῖν μεταστροφάμενος δὲ τοῖς
 ἄλλοις, εἶρετο Κροῖσος ὅτι οἱ ἐνορήν ἐν τοῖς
 ποιούμενοις. ὁ δὲ εἶπε, ὅτι ἐπεὶ τέ με θωροδωκῶν
 δοῦλόν σοι, δικαίως καὶ ἐν ἐνορέῳ πᾶσαν τυχάνω
 νειν σοι. Πέρσαι, φύσιν ἔχοντες ὑβριστῶν, εἰσὶν
 ἀχρήματοι. ἢ ἂν αὖ τούτους περιττὴν διαρπα-
 ζαντας καὶ κατασχόντας χρήματα μεγάλα, κάδῃ τοι
 ἐξ αὐτῶν ἐπίδοξον γένησθαι. ὁ δὲ ἄν' αὐτῶν πλεῖ-
 στα κατάσχη, αὐτὰν προσδίδεσθαι τοι ἐπαυλῶς
 ὄρμενον. νῦν ἂν πώλησιν ὥς, εἴ τι ἀρίστων πρὸς
 ἐγὼ λέγω. κάτισον τῶν δορυφόρων ἐπὶ πάσῃ τῇ
 πώλῃσι φιλάκους, ὅς λεγέσων πρὸς τὰς ἐκεί-
 ρους τὰ χρήματα ἀπαιρούμενοι, ὥς κερὶ ἀναγ-
 καίως ἔχει δευτεροθήκαι τῷ Διὶ. ὁ καὶ λόν περ σφῶν
 οὐκ ἀπεχθόηται βίην ἀπαιρούμενος τὰ χρήματα καὶ
 ἐπείνας, συγγόντες ποιεῖν περ δίκαια, ἔχοντες πολλή-
 ν εὐνοίαν. ὁ δὲ Ταῦτα μίκοιων ὁ Κῦρος, ἀπερήθετο,
 ὥς οἱ ἰδόντες εὐ ὑπαθέσθαι αἰνέσας δὲ πολλὰ, καὶ
 ἀντιλάμψας τοῖσι δορυφόροις τὰ Κροῖσος ὑπεθή-
 κατο ἐπετελεῖν, εἶπε πρὸς Κροῖσον ταῦτα. Κροῖσος
 ἀπαρτημένον περ ἀνδρὸς βασιλεὺς χρηστὰ ἔργα καὶ
 ἡδυνά ποιεῖν, αἰτέα δόσιν τῇ τιμῇ βούλει τῶν γε-
 νέσθαι παράντικα. ὁ δὲ εἶπε, ὅτι Ὁ δέσποτα,
 ἡέως με χαριεὶ μάλιστα τὸν θεὸν τῶν Ἑλλήνων,
 τὸν ἐτίμησεν ἐγὼ θεῶν μάλιστα, ἐπέισεσθαι, πέμ-
 ψαντα ταῦδε τὰς πέδας, εἰ ἐξαπατῶν τοὺς εὐ-
 πσιεύοντας νόμος ἐστὶ οἱ. Κῦρος δὲ εἶρετο, ὅτι αἱ
 τοῦτο ἐπαγορεύων παρατίετο. Κροῖσος δὲ οἱ ἐπατη-
 λόγησε πῆσαν τὴν ἑαυτοῦ διάνοιαν, καὶ τῶν χρη-
 στησάντων ὑποκρίσας, καὶ μάλιστα τὰ ἀναθήματα
 καὶ ὡς ἀγαθὸν τῷ γυναικί, ἀστρατεύσαντο ἐπὶ

Πέρσας. λέγων δὲ ταῦτα, κατέβαινε αὐτὸς παρα-
 τεόμενος, ἐπείναι οἱ τῷ θεῷ ταῦτα ὀνείδισαι. Κῦ-
 ρος δὲ γελῶσας εἶπε· „Καὶ τοῦτου, τεύξεαι παρ
 „ἐμεῦ, Κροῖσας, καὶ ἄλλου παντὸς τοῦ ἄν. ἐκίστασε
 „δὲν.“ Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε ὁ Κροῖσος, πέμπων
 τῶν Ἀυδῶν εἰς Δελφοὺς, ἐντέλλετο, τιθέντας τὰς
 πένδας ἐπὶ τοῦ νηοῦ τὸν οὐρανόν, εἰρωτῶν εἰ οὐ τὸ
 ἐπαισχύνεται τοῖσι μαντήτοις ἐπάρσας Κροῖσων στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, ὡς καταπαύσονται τὴν Κύρου
 δύναμιν, ἀπ' ἧς οἱ ἀκροθίγια ταιαῦτα, χεῖρόσθαι·
 δεικνύοντας τὰς πένδας, ταῦτά τε ἐπειρωτῶν, καὶ εἰ
 ἀχαρίστοιαι νόμος εἶναι τοῖσι Ἑλληνικοῖσι θεοῖσι,
 θι. Ἀπικομένοις δὲ τοῖσι Ἀυδοῖσι, καὶ λέγουσι τα
 ἐντεταλμένα, τὴν Πυθίην λέγεται εἰπεῖν ταδε· „Τὴν
 „πεπρωμένην μοῖρην ἀδύνατέ ἐστι ἀποφυγεῖν καὶ
 „θεῷ. Κροῖσος δὲ πέμπειαν γονέος ἀμαρτάδα ἐξέ-
 „πλησε, ὃς ἔστιν δορυφόρος Ἑρακλείδεων, δόλῳ γυ-
 „καικῆν ἐπιστόμενος, ἐφόνευσε τὸν δεσπότηα, καὶ
 „ἔσχε τὴν ἐκείνου τιμὴν οὐδὲν οἱ προσήκουσαν.
 „προθυμεομένου δὲ Λοξίου, ὅπως ἂν κατὰ τοὺς καί-
 „δας τοὺς Κροῖσου γένοιτο τὸ Σαρδίων πᾶθος, καὶ
 „μὴ καὶ αὐτὸν Κροῖσον, οὐκ οἶόν τε ἐγένετο πα-
 „ραγαγεῖν μοίρας. ὅσων δὲ ἐνέδωκαν αὐταί, ἡνύ-
 „σαστο, καὶ ἐχαρίσατό οἱ. ἑρία γὰρ ἔτεα ἐπανεβί-
 „λετο τὴν Σαρδίων ἄλωσιν· καὶ τοῦτο ἐπιστάσθαι
 „Κροῖσος, ὡς ὕστερον τοῖσι ἔπειτα ταῦτοιαι ἀλφύς
 „τῆς πεπρωμένης. δεύτερα δὲ τούτων, καιομένη
 „αὐτῷ ἐπῆρκεσε. Κατὰ δὲ τὸ μαντήδιον τὸ γεγόμε-
 „τον, οὐκ ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται. προηκόρευα
 „γὰρ οἱ Λοξίης, ἣν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, με-
 „γάλην ἀρχὴν αὐτὸν καταλύσειν. τὸν δὲ πρὸς ταῦτα
 „χρῆν, εὐ μέλλοντα βουλευέσθαι, ἐπιείεσθαι πέμ-
 „ψαντα, κότερα τὴν ἑωυτοῦ ἢ τὴν Κύρου λέγει ἀρ-
 „χὴν, οὐ συλλαβὼν δὲ τὸ ρηθὲν, οὐδ' ἐπανερωμέ-
 „νος, ἑωυτὸν αἴτιον ἀποφαίνεται. ᾧ καὶ τὸ τελευ-
 „ταῖον χρηστηριαζομένου εἶπε τὰ εἶπε Λοξίης περὶ
 „ἡμίονου· οὐδὲ τοῦτο συνέλαβε. ἦν γὰρ δὴ ὁ Κῦ-
 „ρος οὗτος ἡμίονος· ἐν γὰρ δυοῖν εὐν ὁμοθνήσκω

ἔλεγόντες, μητρὸς ἀμείνωνος, πατρὸς δὲ ὑποδεσπόμενου. ἡ μὲν γὰρ ἦν Μηδὶς, καὶ Ἀστυάγειος θυγάτηρ τοῦ Μηδῶν βασιλέως· ὁ δὲ Πέρσης τε ἦν, καὶ ἀρχόμενος ὑπὲρ ἐκείνοισι· καὶ ἐνεσθῆ ἐὼν ταῖσι ἡ ἀπαί, δεσποίνῃ τῇ ἐωυτοῦ συνοίκειε. Ταῦτα μὲν ἡ Πυθίῃ ὑπαρίνατο τοῖσι Λυδοῖσι· οἱ δὲ ἀνήμενοι ἐς Σάρδεις, καὶ ἀπήγγειλαν τῷ Κροίσῳ. ὁ δὲ ἀκούσας, συνέγνω ἐωυτοῦ εἶναι τὴν ἀμαρτάδα, καὶ τοῦ θεοῦ. Κατὰ μὲν δὴ τὴν Κροίσου τε ἀρχήν, καὶ Ἰωνίης τὴν πρώτην καταστροφὴν, ἔσχε οὕτω.

92. Κροίσῳ δὲ ἔστι καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλά, καὶ οὐ τὰ εἰρημένα μούνα. ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν τρίπους χρύσεος, τὸν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηρίῳ· ἐν δὲ Ἐφέῳ, αἱ τε βότες αἱ χρύσεαι, καὶ τῶν κίωνων αἱ πολλαί· ἐν δὲ Προιήῃσι τῇσι ἐν Δελφοῖσι, ἀσπίς χρυσῆ μεγάλη. ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἦν περιέοντα· τὰ δὲ ἐξαπόλωλε τῶν ἀναθημάτων. τὰ δὲ ἐν Βραγχίῃσι τῇσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσῳ, ὡς ἐγὼ περὶ θάνατον, ἴσα τε σταθμὸν καὶ ὁμοῖα τοῖσι ἐν Δελφοῖσι. τὰ μὲν νυνὲς ἐς τε Δελφούς καὶ ἐς τοῦ Ἀμφιάρεω ἀνέθηκε, οἰκίῃα τε ἔοντα, καὶ τῶν πατέρων χρημάτων ἀπαρχήν· τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρῶν ἐγένετο οὐσίης ἐχθροῦ, ὅς οἱ, πρὶν ἢ βασιλεῦσαι, ἀντιστασιώτης κατεστήκειε, συσπεύδων Πανταλέοντι γενέσθαι τὴν Λυδῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέων ἦν Ἀλυάττει μὲν παῖς, Κροίσου δὲ ἀδελφεὸς οὐκ ὁμομήτριος. Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Κατίρης ἦν γυναῖκος Ἀλυάττη· Πανταλέων δὲ, ἐξ Ἰάδος. ἀπὸ τε δὲ, δόντος τοῦ πατρὸς, ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, τὸν ἄνθρωπον τὸν ἀντιπρὸς-σφρα ἐπὶ κνάφου ἔλκων διέφθειρε· τὴν δὲ οὐσίην αὐτοῦ ἔτι πρότερον καιρῶσας, τότε τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀνέθηκε ἐς τὰ εἰρηται. καὶ περὶ μὲν ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρησθῶ.

93. Θωύματα δὲ γῇ Λυδίῃ ἐς συγγραφὴν οὐ μάλα ἔχει, οἷά τε καὶ ἄλλη χώρα, σαρκεῖ τοῦ ἐν τοῦ

Τυώκων καταφερομένων ψήγματος. "Εν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον παρέχεται, χωρὶς τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων. ἔστι αὐτόθι Αλναί-
 τεω τοῦ Κροίσου πατρὸς σῆμα, τοῦ ἡ κρηπὶς μὲν
 ἔστι λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα, χώρα γῆρ
 ἔξεργάσαντο δὲ μιν σὲ ἀγοραῖοι ἄνθρωποι, καὶ σὲ
 χερσὶν αὐκτὲς, καὶ αἱ ἐπεργαζόμεναι παιδιόνασι. οὐρα
 δὲ, πέντε ἔοντες, ἔτι καὶ ἐξ ἐμὲ ἦσαν ἐπὶ τοῦ σήμα-
 τὸς ἄνω· καὶ σφὲ γράμματα ἐνεκεκόλαπτο, τὰ ἑκα-
 στοὶ ἔξεργάσαντο· καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ τῶν
 παιδισκίων ἔργον ἔον μέγιστον. Τοῦ γὰρ δὴ Λυ-
 δῶν δῆμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶσαι, συλλέ-
 γουσαι σφίσι φερνάς, ἐς ὃ ἂν συνοικήσουσι τοῦτο
 ποιέουσιν. ἐκδιδόασιν δὲ αὐταὶ ἑωυτάς. ἡ μὲν δὴ
 περίοδος τοῦ σήματος, εἰςὶ στάδιοι ἕξ, καὶ δυο πλέ-
 θρα· τὸ δὲ εὐρὸς ἔστι πλῆθρα τριακαίδεκα. λιμνη
 δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ
 αἰνικον εἶναι· καλέεται δὲ αὕτη Τυγαίη. τοῦτο
 μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι.

94. Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν παραπλησίοισι χρεών-
 ται καὶ Ἕλληνες· χωρὶς ἥ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα κα-
 ταπορνεύουσι. πρῶτοι δὲ ἀνθρώπων, τῶν ἡμεῖς
 ἴδμεν, νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κοψάμενοι ἐχρή-
 σαντο· πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο. Φασὶ δὲ
 αὐτοὶ Λυδοὶ, καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι τε καὶ
 Ἕλλησι κατεστρώσας, ἑωυτῶν ἐξεύρημα γενέσθαι.
 ἅμα δὲ ταύτας τε ἐξευρεθῆναι παρὰ σφίσι λέγουσι,
 καὶ Τυρσηνὴν ἀποικίσαι· ὥδε περὶ αὐτῶν λέγον-
 τες. ἐπὶ Ἄττος τοῦ Μάνεω βασιλέος σιτοδητὴν
 ἰσχυρὴν ἀνὰ τὴν Λυδίην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τοὺς
 Λυδοὺς τέως μὲν διάγειν λιπαρέοντας· μετὰ δὲ, ὡς
 οὐ παύεσθαι, ἅκεα δίζησθαι· ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπι-
 μηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἐξευρεθῆναι δὴ ὧν τότε καὶ
 τῶν κύβων, καὶ τῶν ἀστραγάλων, καὶ τῆς σφαίρης,
 καὶ τῶν ἀλλῶν πασῶν παιγνίων τὰ εἶδεα, πλὴν
 πεσσῶν. τούτων γὰρ ὧν τὴν ἐξέυρεσιν οὐκ οἰκηῖον-
 ται Λυδοί. ποιέειν δὲ ὥδε, πρὸς τὸν λιμὸν ἐξευρόν-
 τας· τὴν μὲν ἑτέραν τῶν ἡμερῶν παίξουσιν πᾶσαν,

ἴνα δὴ μὴ ζητέωμεν αὐτὰ· τὴν δὲ ἑτέραν αὐτίκα παρομένους τῶν παιγνιέων. ταυτῶν τρόπῳ διαγίγνεται ἔτι ἕτερα θῶν δέοντα εἶκοσι. ἀπὲρ τε δὲ οὐκ ἀρέσκει τὰ κακὸν, ἀλλ' ἐπὶ μᾶλλον ἐτι βιάζεσθαι, οὕτω δὴ τὸν βασιλέα αὐτῶν, ὅμο μοίρας διελάντα Λυδῶν πάντων κληροῦσθαι, τὴν μὲν ἐπὶ μονῇ, τὴν δὲ ἐπὶ ἐξόδῳ ἐκ τῆς χώρας. καὶ ἐπὶ μὲν τῇ μέλει αὐτοῦ λαγχάνουσι τῶν μοιρέων ἑαυτὸν τὸν βασιλέα προετίσσειν ἐπὶ δὲ τῇ ἀπαλλασσομένῃ, τὸν ἑαυτοῦ παῖδα, τῷ οὐνόματι εἶναι. Τυρσηνόν. λαχόντας δὲ αὐτῶν τοὺς ἑτέρους ἐξίεναι ἐκ τῆς χώρας, καταβῆναι ἐς Σμύρνην, καὶ μηχανήσασθαι πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθεμένους τὰ πάντα ὅσα σφι ἦν χρηστὰ ἐπίπλοα, ἀποπλέειν κατὰ βίου τε καὶ γῆς ζητῆσαι· ἐς ὃ, ἔθνεα πολλὰ παραμυσημένους, ἀπικέσθαι ἐς Ὀμβρικούς· ἐνθα σφέας ἐκδούλασθαι πόλιν, καὶ οἰκέειν τὸ μέχρι τοῦδε. κατὰ δὲ Λυδῶν μετακομασθῆναι αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ βασιλέως τοῦ κακῶς, ὃς σφας ἀνήγαγε· ἐπὶ τούτῳ τὴν ἐκωνομίαν προεινμένους, ὀνομασθῆναι Τυρσηνοὺς. Λυδοὶ μὲν δὴ ὑπὸ Πέρσῃ δεδούλυντο.

95. Βασιλεύεται δὲ δὴ τῷ ἐνθεῦτεν ἡμῖν ὁ λόγος τὰν τε Κύρην, ὅστις ἔων τὴν Κροίσου ἀρχὴν κατεῖλε καὶ τοὺς Πέρσας, ὅτε τῶ τρόπῳ ἡγήσαντα τῆς Ἀσίης. ὅς οἱ Περσῶν μετεξέτεροι λέγουσι, οἱ μὴ βουλόμενοι σέμνουσιν τὰ περὶ Κύραν, ἀλλὰ τὸν ἔοντα λέμειν λόγον, κατὰ ταῦτα γράψω· ἐπιστάμενος περὶ Κύρου καὶ τριφασίας ἄλλας λόγων ὁδούς φῆναι. Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς αὐτοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτι εἶκοσι καὶ πεκαπύσια, πρῶτοι αὖτ' αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο ἐκαστασθαι καὶ πως οὗτοι περὶ τῆς ἐλευθερίας μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀσσυριοῖσι, ἐγένοντο ἄνδρες αγαθοὶ καὶ ἀπώσαντες τὴν δουλοσύνην, ἡλευθερώθησαν. μετὰ δὲ ταύτους, καὶ τὰ ἄλλα ἔθνεα ἐποίησε τούτῳ τοῖσι Μῆδοισι. 96. Ἔοντων δὲ αὐτονόμων πάντων ἀνὰ τὴν ἡπειρον, ὡς αὐτὶς ἐς τυραννίδας περιῆλθον. Ἀνὴρ ἐν τοῖσι Μῆδοισι ἐγένετο σοφός, τῷ οὐνόματι ἦν Δηϊόκης, παῖς δ' ἦν Φραόρτεω. οὗτος ὁ Δηϊόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος, ἐποίησε τοιαῦτα.

κατοικημένων τῶν Μηθῶν κατὰ κώμας, ἐν τῇ ἑσπέρῳ τοῦ ἑὸν καὶ πρότερον δοκιμος, καὶ μᾶλλον τι καὶ προθυμότερον δικαιοσύνην ἐπιθέμενος ἦσκε· καὶ ταῦτα μέντοι, εὐσεύς ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικήν, ἐπόλεε, ἐπιστάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ τὸ ἀδικὸν πολέμιον ἐστί. οἱ δ' ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης Μηδοί, ὁρῶντες αὐτοῦ τοὺς τρόπους, δικαστὴν μὲν ἑωυτῶν αἰρέοντο. ὃ δὲ θῆ, οἷα μετῴμενος ἀρχὴν, ἰδὺς τε καὶ δίκαιος ἦν. ποιεῶν τε ταῦτα, ἐπαινῶν εἶχε οὐκ ὀλίγον πρὸς τῶν πολιτῶν, οὕτω ὥστε πυρθανόμενοι οἱ ἐν τῇσι ἄλλῃσι κώμασι, ὡς Δηϊόκης εἶη ἀνὴρ μῦθος κατὰ τὸ ὀρθὸν δικάζων, πρότερον περιπίπτοντες ἀδικοῖσι γνώμησι, τότε ἐπεὶ τε ἤκουσαν, ἄσμενοι ἐφοίτεον παρὰ τὸν Δηϊόκεα καὶ αὐτοὶ δικασόμενοι· τέλος δὲ, οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπετράποντο.

97. Πλεῦνος δὲ αἰεὶ γινομένου τοῦ ἐπιφοσιέοντος, οἷα πυρθανομένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν κατὰ τὸ ἔδον, γνούς ὁ Δηϊόκης ἐς ἑωυτὸν πᾶν ἀνακείμενον, οὔτε κατίζειν ἔτι ἤθελε ἔνθα περ πρότερον προκατίζειν ἐδίκαζε, οὔτ' ἔφη δίκαν εἶναι. οὐ γὰρ οἱ λυσitteλέειν τῶν ἑωυτοῦ ἐξημεληκότα, τοῖσι πέλας δι' ἡμέρης δικάζειν. εὐσεύς ὦν ἀρπαγῆς καὶ ἀνομίης ἔτι πολὺ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότερον ἦν, συνελέχθησαν οἱ Μηδοὶ ἐς ταῦτό, καὶ ἐδίδοναν σφίσι λόγον, λέγοντες περὶ τῶν κατηκόντων. ὡς δ' ἔργα δοκέω, μάλιστα ἔλεγον οἱ τοῦ Δηϊόκου φίλοι. „Οὐ γάρ, δὴ, τρόπῳ τῷ παρεόντι χρεώμενοι, δυνατὰ εἰμεν „οἰκέειν τὴν χώραν· φέρε, στήσωμεν ἡμῶν αὐτῶν „βασιλεία· καὶ οὕτω ἢ τε χώρα εὐνομήσεται, καὶ „αὐτοὶ πρὸς ἔργα τρεψόμεθα, οὐδὲ ὑπ' ἀνομίης „ἀνάστατοι ἐσόμεθα.“ Ταῦτα κη λέγοντες, πέφθουσι ἑωυτοὺς βασιλεύεσθαι.

98. Αὐτίκα δὲ προβαλλομένων τὸν τινα στήσονται βασιλεία, ὁ Δηϊόκης ἦν πολλὸς ὑπὸ παντὸς ἀνδρὸς καὶ προβαλλόμενος καὶ αἰνεόμενος· ἐς ὃ τοῦτον καταινέουσι βασιλεία σφίσι εἶναι. Ὁ δ' ἐκέλευε αὐτοὺς σικία τε ἑωυτῶν ἄξια τῆς βασιλείης οἰκοδομῆσαι, καὶ κρατύναι αὐτὸν δορυφόροις. ποιεῦσι δὴ ταῦτα οἱ Μηδοί. αἰ-

ποδομένους τε γὰρ αὐτῶ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρά
ἵνα αὐτὸς ἐφρασε τῆς χώρης· καὶ δορυφόρους αὐτῶ
ἐπιτρέπονσι ἐκ πάντων Μήδων καταλέξασθαι. Q
δὲ, ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, τοὺς Μήδους ἠνάγκαζε ἐν
πόλισμα ποιήσασθαι, καὶ τοῦτο περιστέλλοντας, τῶν
ἄλλων ἦσαν ἐπιμέλεισθαι. πεποιημένων δὲ καὶ ταύτης
τῶν Μήδων, οἰκοδομεῖ τείχεα μεγάλα τε καὶ κρη-
ττά, ταῦτα τὰ νῦν Ἀγβατὰ κέκληται. ἕτερον
ἕτερω κύκλῳ ἐνεστεῶτα. μεμηχανῆται δὲ οὕτω τούτῳ
τὸ τεῖχος, ὥστε ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου κύκλος τοιοῦτον
προμαχεῖται μύνοις ἐστὶ ὑψηλότερος. τὸ μὲν κού-
τι καὶ τὸ χωρίον σύμμαχεϊ, κολωνός ἐόν, ὥστε τοι-
ούτο εἶναι· τὸ δὲ καὶ μᾶλλον τι ἐπετηδευθῇ, κύ-
κλων ἐόντων τῶν συναπάντων ἐπτά, ἐν δὲ τῷ τε-
λευταίῳ τὰ βασιλῆα ἐνεσι καὶ οἱ θησαυροί. τὸ δὲ
αὐτῶν μέγιστον ἐστὶν τεῖχος κατὰ τὸν Ἀθηναίων κύ-
κλον μάλιστα καὶ τὸ μέγαθος. τοῦ μὲν δὴ πρώτου
κύκλου οἱ προμαχεῶνες εἰσι λευκοί· τοῦ δὲ δευτέ-
ρου, μέλανες· τρίτου δὲ κύκλου, φοινίκαιοι· τετάρ-
του δὲ, κυάνεοι· πέμπτου δὲ, σανδαράκινοι. οὕτω
πάντων τῶν κύκλων οἱ προμαχεῶνες ἡνθισμένοι
εἰσὶ φαρμάκαιοι. δύο δὲ οἱ τελευταῖοι, εἰσὶ ὁ μὲν
καταγυρωμένους, ὁ δὲ κατακεχυμένους ἔχων τοὺς
προμαχεῶνας.

99. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Διότις ἐωντῶ τε ἐτείχεε,
καὶ περὶ τὰ ἑαυτοῦ οἰκία· τὸν δὲ ἄλλον δῆμον περὶ
ἐκέλευε τὸ τεῖχος οἰκέειν. οἰκοδομηθέντων δὲ πάν-
των, κόσμον τόνδε Διότις πρώτος ἐστὶ ὁ κατα-
στησάμενος· μήτε εἰσέναι παρὰ βασιλέα μηδὲνα,
δὲ ἀγγέλων δὲ πάντα χρεῖσθαι, ὁρᾶσθαι τε βασι-
λέα ὑπὸ μηδενός· πρὸς τε τοῦτοισι ἔτι, γελᾶν τε
καὶ πύειν ἀντίον καὶ ἅπασιν εἶναι τοῦτό γε αἰσχρὸν.
Ταῦτα δὲ περὶ ἑαυτὸν ἐπέμνησε τῶνδε εἵνεκεν, ὅπως
ἂν μὴ ὀφῶντες οἱ ὀμήλικες, ἔοντες σύντροφοί τε
ἐκείνῳ, καὶ οἰκίης οὐ φλαυροτέρης, οὐδὲ ἐς ἀνδρα-
γαθίην λειπόμενοι, λυπεῖοι καὶ ἐπιβουλευοίεν,
ἀλλ' ἐτεροῖος σφι δοκέοι εἶναι μὴ ὀφῶσι. 100. Ἐπεὶ
τε δὲ ταῦτα διεκάσμησε, καὶ ἐργάτῳ ἐαυτὸν τῇ

τυραννίδι, ἣν τὸ δίκαιον φυλάσσων χαλεπός. καὶ τὰς τε δίκας γράφοντες, εἶσι παρ' ἐκείνων ἐσι-
πεμπέσθον· καὶ ἐκεῖνος διακρίνων τὰς ἐσφερομένας,
ἐκπέμπεσκε. ταῦτα μὲν κατὰ τὰς δίκας ἐποίησε· τὰ
δὲ οὐκ ἄλλα ἐκεκοσμέατό οἱ. εἴ τινα πυνθάνοντο
ὑβρίζοντα, τοῦτον ὡς μετὰ πέμψαιτο, κατ' ἀξίην
ἐκαστοῦ ἀδικήματος ἐδικαίεν· καὶ οἱ κατάσκοποι
τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν τῆς
ἡρξε.

101. Δηϊόκης μὲν νυν τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέ-
στρεψε μόνον, καὶ ταύτου ἦρξε. ἔστι δὲ Μήδων
τοσαύδε γένηα, Βουσαι, Παρητακηνοὶ, Στρούχατες,
Ἀρξάντοιοι, Βούδιοι, Μάγοι. γένηα μὲν δὴ Μήδων
ἔστι τοσαύδε. 102. Δηϊόκω δὲ παῖς γίνεται Φραόρ-
της, ὅς, τελευτήσαντος Δηϊόκω, βασιλεύσαντος τριά-
καὶ πεντήκοντα ἔτεα, παρεδέξατο τὴν ἀρχήν. πα-
ραδεξάμενος δὲ, οὐκ ἀπεχρᾶτο μόνων ἀρχεῖν τῶν
Μήδων· ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Πέρσας,
πρωτοῖσι τε τούτοισι ἐπεθήκατο, καὶ πρώτους Μή-
δων ὑπηκόους ἐποίησε. μετὰ δὲ, ἔχων δύο ταῦτα
ἔθνη, καὶ ἀμφοτέρω ἰσχυρά, κατεστρέφετο τὴν
Ἀσίην, ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἰὼν ἔθνος. ἐς ὃ στρα-
τευσάμενος ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ Ἀσσυρίων τού-
τους οἱ Νῆνον ἔχον, καὶ ἦρχον πρότερον πάντων,
τότε δὲ ἦσαν μεμουνωμένοι μὲν συμμαχῶν, ὅτε
ἀπεστέωνται, ἄλλως μὲντοι ζωντῶν εὖ ἦκοντες· ἐπὶ
τούτους δὴ στρατευσάμενος ὁ Φραόρτης, αὐτὸς τε
διεφθάρη, ἄρξας δύο καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ ὁ στρα-
τὸς αὐτοῦ ὁ πολλός.

103. Φραόρτῳ δὲ τελευτήσαντι, ἐξεδέξατο Κυα-
ξάρης ὁ Φραόρτῳ τοῦ Δηϊόκω παῖς. οὗτος λέγε-
ται πολλὸν εἶναι γενέσθαι ἀλκιμώτερος τῶν προγό-
νων· καὶ πρῶτος τε ἐλόχισε κατὰ τέλει τοὺς ἐν τῇ
Ἀσίῃ, καὶ πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστους εἶναι,
τούς τε αἰχμοφόρους, καὶ τοὺς τοξοφόρους, καὶ τοὺς
ἵππείας· πρὸ τοῦ δὲ ἀναμῖξ ἦν πάντα ὁμοίως ἀνα-
πεφυρμένα. Οὗτος ὁ πᾶσι Λυδοῖσι ἔστι μαχεσάμενος

ης, ἅς, ἡς, ἢ ἡμεῖς ἐχμεῖς ἐπὶ μακρομένους, καὶ
 οὐ τὴν Ἀλφειοῦ ποταμοῦ ἀνω Ἀσίην πᾶσαν οὐσιόσας
 ἰούτω. Συλλέξας δὲ τοὺς ὑπ' ἰούτω ἀρχομένους
 πάντας, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Νίνον, τιμωρέων τε
 τῷ πατρὶ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην θέλων ἐξελεῖν. καὶ
 οἱ, ὡς συμβαλὼν ἐνίκησε τοὺς Ἀσσυρίους· περικα-
 τημένῳ τὴν Νίνον, ἐπῆλθε Σκυθίων στρατός με-
 γας· ἀγὼ δὲ αὐτοὺς βασιλεὺς ὁ Σκυθίων Μωδῆς.
 Πρωτοθύειαι παῖς· οἱ ἐσέβαλον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην,
 Κερμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐρώπης, ταῦτοι οἱ
 δὲ ἐπισπόμενοι φεύγουσι, οὕτως ἐς τὴν Μηδικὴν
 χώραν ἀπύκνυτο. 104. Ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης
 τῆς Μαίητιδος ἐκτὶ Φάσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους
 ἐκτείνοντα ἡμερῶν εὐζώνῳ ὁδός· ἐκ δὲ τῆς Κολχί-
 δος οὐ πολλὸν ὑπερβῆναι ἐς τὴν Μηδικήν, ἀλλὰ ἐν
 τῷ δια μέσῳ ἔθνος αὐτῶν ἔστι, Σασπειροί· τοῦτο
 δὲ παραμειβόμενοι, εἶναι ἐν τῇ Μηδικῇ. οὐ μὲν
 τοι οἷ γε Σκύθαι ταύτην ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατὰ
 περθε ὁδὸν πολλῶ μακροτέρῃ ἐκτραπόμενοι, ἐν δε-
 ξιῇ ἔχοντες τὸ Καυκάσιον ὄρος· ἐνθαῦτα οἱ μὲν
 Ἀἰῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθαις, καὶ ἐσσωθέν-
 τες τῇ μάχῃ, τῆς ἀρχῆς κατελύθησαν· οἱ δὲ Σκύθαι
 τὴν Ἀσίην πᾶσαν ἐπέσχον. 105. Ἐνθεῦτεν δὲ ἦσαν
 ἐπὶ Αἴγυπτον· καὶ ἐπεὶ τε ἐγένοντο ἐν τῇ Παλαι-
 στίνῃ Συρίῃ, Ψαμμίτιχος σφεας Αἰγύπτου βασι-
 λεὺς ἀντιπῶσας δώροισι τε καὶ λιτῇσι ἀποτρέπει τὰ
 προσωπτεῖα μὴ πορεύεσθαι. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε ἀνα-
 χωρέοντες ὀπίσω, ἐγένοντο τῆς Συρίας ἐν Ἀσσι-
 λωσι πάλι, τῶν πλεόντων Σκυθίων παρεξελθόντων
 αἰσινέων, ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ὑπολειφθέντες, ἐσώ-
 λησαν τῆς Οὐρανίης Ἀφροδίτης τὸ ἱερόν· ἔστι δὲ
 τοῦτο τὸ ἱερόν, ὡς ἐγὼ πυκθανόμενος εὐρίσκω, παν-
 τῶν ἀρχαιοτάτων ἱερῶν ὅσα ταύτης τῆς θεοῦ. καὶ γὰρ
 τὸ ἐν Κύπρῳ ἱερόν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέ-
 γουσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι Φοῖνικίς εἰς
 οἱ ἰδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίας ὄντες, ταῖσι
 δὲ τῶν Σκυθίων συλῆσαι τὸ ἱερόν τὸ ἐν Ἀσσιλῶσι,
 καὶ τοῖσι τευτέων αἰεὶ ἐκγόνοισι, ἐκείνημε ἡ θεὰς

Θήλειαν γούσαν ὥστε ἅμα λέγουσι τε οἱ Σκύθαι
 δια τοῦτο σφρας νοσέειν, καὶ ὄραν παρ' ἐωυτοῖσιν
 τοὺς ἀπικνεαμένους εἰς τὴν Σκυθικὴν χώραν ὡς
 διακρίσθαι, τοὺς καλέουσι Ἐνακίαν δὲ Σκύθαι.
 106. Ἐπὶ μὲν τὴν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι ἔτεσιν ἤρχον τῆς
 Ἀσίης οἱ Σκύθαι, καὶ τὰ πάντα σφε' ὑπὸ τῷ ὕβριος
 καὶ ὀλιγοψυχίᾳ ἀνάσταντα ἦν. χωρὶς μὲν γὰρ φόρου
 ἐπορῶσαν παρ' ἑαστίων τὸ ἑκάστοισι ἐπέβαλλον·
 χωρὶς δὲ τοῦ φόρου, ἤρπαζον περιελαύνοντες τοῦτο
 ὃ τι ἔχοιεν ἑαστοὶ. καὶ τούτων μὲν τοὺς πλεῖντας
 Κυαξάρης τε καὶ Μῆδοι ξενίσαντας καὶ καταμεθύ-
 παντες κατεφόνευσαν. καὶ οὕτω ἀνεσώσαστο τὴν
 ἀρχὴν Μῆδοι, καὶ ἐπεκράτεον τῶν περ καὶ πρότε-
 ρον. καὶ τὴν τε Νίνον εἶλον, (ὡς δὲ εἶλον, ἐν
 ἑτέρωσι λόγοις δηλώσω,) καὶ τοὺς Ἀσσυρίους
 ἐποχειρίους ἐποίησαντο, πλην τῆς Βαβυλωνίης μοί-
 ρης. μετὰ δὲ ταῦτα, Κυαξάρης μὲν, βασιλεύσας
 τεσπεράκοντα ἔτεσιν, σὺν τοῖσι Σκύθαις ἤρξαν, τε-
 λευτῇ.

107. Ἐκδέκεται δὲ Ἀστυάγης, ὁ Κυαξάρει παῖς,
 τὴν βασιληίην. καὶ οἱ ἐγένετο θυγάτηρ, τῇ οὐνομα
 ἔθετο Μανδάνην. τὴν ἔδοκεε Ἀστυάγης ἐν τῷ ὕπνῳ
 σὺνῆσαι τοσοῦτον, ὥστε πληῖσαι μὲν τὴν ἐωυτοῦ
 πόλιν, ἐπικατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν.
 ὑπερθέμενος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοις τὸ
 ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' αὐτέων αὐτὰ ἑαστα μα-
 θῶν. μετὰ δὲ, τὴν Μανδάνην ταύτην, ζούσαν ἤδη
 ἀνδρὸς ὡραίην, Μήδων μὲν τῶν ἐωυτοῦ ἀξίων οὐ-
 θεὶ διδοῖ γυναῖκα, δεδοικώς τὴν ὄψιν· ὁ δὲ Πέρσης
 διδοῖ, τῷ οὐνομα ἦν Καμβύσης· τὰν εὕρισκε οἰ-
 κίης μὲν ἔοντα ἀγαθῆς, τρόπου δὲ ἡσυχίου· πολλῶν
 ἔνερθε ἄγων αὐτὸν μέσου ἀνδρὸς Μήδου. 108. Συνα-
 κικεύσης δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης, ὁ Ἀστυ-
 άγης τῷ πρώτῳ ἔτει εἶδε ἄλλην ὄψιν. ἔδοκε δὲ οἱ
 ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φῦναι ἄμπε-
 λον· τὴν δὲ ἄμπελον ἐπισχεῖν τὴν Ἀσίην πᾶσαν.
 ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑπερθέμενος τοῖσι ὀνειροπόλοις,
 μετεπέμψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐπίτεκα

ἐσθλὰ ἀπιδόμενον δὲ ἐφύλαττε· φρουρόμενος τὸ
 γυναικίον δὲ αὐτῆς διαφθοίρας· καὶ γὰρ οὐ τῆς
 ὀφείας οἱ τῶν πατρὶν ὀνειροπόλοις ἐσημαίνον, ὅτε
 μέλλει ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύσειν αὐτὴν
 ἐκείνου. Ταῦτα δὴ· ὦν· φυλασσόμενος ὁ Ἀστύαγης,
 ὡς ἐγένετο ὁ Κύρος· καλέσας Ἀρπαγον, ἄνδρα οὐ-
 κήριον, καὶ πιστότατον τε ἀλλήδων, καὶ πάντων ἐπι-
 τροπον τῶν ἐσωτῶν, ἔλεγε οἱ τοιαῦτα· „Ἀρπαγε,
 „πρῆγμα τὸ ὦν τοι προσθέν, μηδαμὰ παραφροσύνη
 „μηδὲ ἐμὲ τε παραβάλη, καὶ ἄλλους ἐλόμενος, ἐφ-
 „ύστερής σου ἐσωτῶ περιπέσης. λάβε τὸν Μανδάνην
 „ἔτι κε παῖδα· φέρων δὲ ἐς σσωιτοῦ, ἀποκτείνον·
 „μετὰ δέ, θάψον τρόπον ὅτι σοὶ αὐτὸς βούλεται.
 „Ὁ δὲ ἀμείβεται· „ὦ βασιλεῦ, οὐκ ἄλλοτε καὶ
 „παρείδες ἀνδρὶ τῷδε ἄχαρ· οὐδὲν, φυλασσόμεθα
 „δὲ ἐς σὲ καὶ ἐς τὸν μετεπείτα χρόνον μηδὲν ἔξα-
 „μαρτεῖν. ἀλλ' εἴ τοι φίλον τοῦτο σὺν γίνεσθαι,
 „χοήθῃ, τὰ γε ἐμὰν, ὑπηρετίεσθαι ἐπιτηδεύεις.“
 109. Τούτοις ἀμειψόμενος ὁ Ἀρπαγος, ὡς οὐ
 παρεδόθη τὸ παιδίον κενδοκημένον τὴν ἐπὶ θανάτῳ,
 ἦκε κλαίων ἐς τὰ οἶκία. παρελθὼν δὲ ἐφράζε τῇ
 ἐσωτῶ γυναικὶ τὸν πάντα Ἀστύαγος ῥηθέντα λό-
 γον. ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν λέγει· „Νῦν ὦν τί σοι ἐν
 „νόσφ' ἐστὶ ποιεῖν;“ Ὁ δὲ ἀμείβεται· „Οὐκ ἤ
 „ἐνετέλλετο Ἀστύαγης· οὐδ' εἴ παραφροσύνη τε
 „καὶ μαρτίαι πάκιον ἢ νῦν μάλινται, οὐκ αἰ ἐγώ γε
 „προσθήσομαι τῇ γυναικί, οὐδὲ ἐς φόντον· ταιούτων
 „ὑπηρετήσω· πολλῶν δὲ ἐθέκα· οὐ φρονέω μὴ
 „καὶ ὅτι αὐτῷ μοι συγγενὴς ἐστὶν ὁ παῖς, καὶ ὅτε
 „Ἀστύαγης μὲν ἐστὶ γέρον, καὶ ἄπαις ἔσται γό-
 „νου· εἰ δὲ θελήσει, τοσούτου τελευτήσαντας, ἐς
 „τὴν θυγατέρα ταύτην ἐνασθῆναι ἢ τυραννίς, ἥς
 „νῦν τὸν υἱὸν κτείνει δι' ἐμεῦ, ἄλλο τι ἢ λείπεται
 „τὸ ἐνθεῦτεν ἐμοὶ κινδύνων ὁ μέγιστος; ἀλλὰ τοῦ
 „μὲν ἀσφαλὲς αἵνεκα ἐμοὶ, δεῖ τούτον τελευτῆν τὰν
 „παῖδα· δεῖ μὲν τοι τῶν τινὰ Ἀστύαγος, αὐτῷ
 „φονεῖα γενέσθαι, καὶ μὴ τῶν ἐμῶν.“ 110. Ταῦτα
 εἰπὼς, καὶ ἀντίκας ἄγγελον ἔστρεψε ἐπὶ τῶν βουκόλων

τοὺν ἀσπείμενος τὸν ἡπίστατόν ποτ' αὖ ἐκτελέσειεν
 αὐτὸν τεύχεσσι, καὶ οὐδὲν θνητὸν εἶναι, καὶ οὐκ ἔστιν
 οὐδὲν Μυρμιδόνων, αὐτοῖσι δὲ τῇ ἐσπερῇ σιδηροῦ
 δόρυ καὶ δὲ τῇ γυναικὶ ἢ τῷ ἀνδρὶ, Κυναι, κατὰ
 τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, κατὰ δὲ τὴν Μηδικήν,
 Ἰππαι, τὴν γὰρ κύναι καλεῖσθαι σπάνια Μῆραι, αἱ
 δὲ σπάρται, εἰς τὴν αὐτὴν ἔσθαι τὰς νομάς, καὶ
 βαρὺν εἶχε οὗτος ἀνὴρ ὁ βουκόλος, πρὸς βορίῃ τε ἀνέ-
 μῳ καὶ Ἀγριακῶν, καὶ πρὸς τὸν πόντον καὶ Ἐν-
 δελου, κατὰ μὲν γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρα πρὸς Σα-
 σπείραν ὁρμήν ἐστι κατὰ, καὶ ὑψηλὴ τε καὶ ἰσχυρὰ
 οὐκ ἐλαφρῆς, ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρα ἐστὶ πᾶσα
 ἐκπεδῶς, ἐπεὶ οὖν ὁ βουκόλος σπουδῇ πολλῇ καλεό-
 μενος ἀπῆκετο, ἔλεγε ὁ Ἀρπαγὸς ταῦτα, „Κελεύεις
 καὶ Ἀσπείρης τὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα, δεῖναι ἐς
 πρὸς ἐρημότατον τῶν θυρέων, ὅπως ἂν ταχιστα δοα-
 νηθῇ, καὶ ταῦτα τοὶ ἐκέλευσε εἰπεῖν, ἢ μὴ
 „ἀπακτείνης αὐτό, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ περιποιήσῃ,
 „πολέθῃ τῷ κακίῳ σε διαχορῶσθαι, ἐπὶ τὴν δὲ
 „ἐκκείμενον διαπέμψαι ἐγώ, 111, Ταῦτα ἀκού-
 σας ὁ βουκόλος, καὶ ἀναλαβὼν τὸ παιδίον, ἦγε τὴν
 αὐτὴν οὖσαν οἶον, καὶ ἀπικνέσται ἐς τὴν ἑλληνικὴν
 τῷ δ' ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνή, ἐπὶ τε εὐθὺς πᾶσαν
 ἡμέραν, τότε πῶς κατὰ δαίμονα τίκεται, οἰχομένου
 τοῦ βουκόλου ἐς πόλιν, ἦσαν δὲ ἐν φροντίδι ἀμ-
 φότεραι ἀλλήλων πέρι, ὁ μὲν, τοῦ τοκοῦ τῆς γυ-
 ναικὸς τερφόμενος, ἡ δὲ γυνή, ὅτι αὖν εὐθὺς ὁ
 Ἀρπαγὸς μεταπέμψαιτο αὐτῇ τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ τε
 δὲ ἀποναστήσας ἐπέστη, αἶα ἐξ ἀέλιου ἰδοῦσα ἡ
 γυνή, εἶρετο προτίμη, ὅτι μιν οὕτω προθύμως
 Ἀρπαγὸς μεταπέμψαιτο, ὁ δὲ εἶπε, „ὦ γυναι,
 „κρίθον τε ἐς πόλιν ἔλθων καὶ ἡμῶς τὸ μῆτε ἰδεῖν
 „γούφελον, μῆτε κοτὲ γενέσθαι ἐς δεσποτίας ταύς
 „χρηματέρας, οἶκος μὲν πῶς Ἀρπαγῶν ἀλατρώμῳ κα-
 „τείχεται, ἐγὼ δὲ ἐκπλαγῶς, ἦγε εἶπα, πῶς δὲ τα-
 „χιστα ἐσθλὸν, ὅρῳ παιδίον προκείμενον, ἀπαι-
 „ρὼν τε καὶ κρῖνον ἄνθρωπον, μετὰ τῇ μιν, πρῶτον
 „τε καὶ ἐσθλὸν ποιῶν, Ἀρπαγὸς δὲ αἶς εἶδε με,

„διέκλυε τὴν ταχυστὴν ἀνάλωσάν τε τὸ πλοῦσι, καὶ
 „χρεοθαι φέροντα, καὶ αἰτῆται ἐνθα ὀφθαλμοδιδάσκοντες
 „εἰη τῶν οὐρέων· οὐκ ἄστυν γε εἶναι τὸν ταύτην
 „ἐπιδιδάσκοντα μοι, πόλλ' ἀπεικνέας εἰ μὴ ἄρ' ἐσσι ποιεῖ
 „ἡσασθαι. καὶ ἐγὼ ἀνυλόμενος, ἔφερον, δούσαν τὴν
 „τινος οὐκ ἐστὶν εἶναι· μοῦ γὰρ αὖ κατεκρίθη
 „ἐνθεοι γε ἦν. ἔδοξα δὲ ὅτι καὶ χρεοθὶν τε καὶ
 „ἐλπίσιν ἀποσημειώσιν· ὁ δὲ, καὶ ἡλυσθαι καὶ
 „τεστειότα ἐφαπτόμενος ἐν Ἀρπυγῶν. καὶ πρῶτα τε ἰδὼν
 „καὶ ἔδον πονηρόν μοι τὸν πάντα λόγον θαυμάσιον
 „τος, ὅς ἐμὲ προπέμπων ἐξω πόλεος, ἐνεχρίσθη ἐν
 „βρίφος· ὡς ἄρα Μανδάνης τε εἰη παῖς τῆς Ἀστυ-
 „γέως θυγατρὸς, καὶ Καμβύσῃ τοῦ Κύρου, καὶ
 „μιν Ἀστυγέως ἐντέλλεται ἀποσπείναι· αὖν τε ἔδο
 „ἔστι.“ 112. „Ἀμα δὲ ταῦτα εἶπε ὁ βασιλεὺς,
 „καὶ ἐκκλήνας ἀπεδείκνυε· ἡ δὲ, ὡς εἶδε τὸ πον-
 „θῆναι μέγα τε καὶ εὐκρίδες ἔδον, θαυμάσια, καὶ λυ-
 „θμένην τῶν γυναικῶν τοῦ ἀνδρός, ἔχρησε μηδεμιᾷ
 „τέχνῃ ἐκθεῖναι μιν. ὁ δὲ οὐκ ἔφη οἷός τ' εἶναι
 „ἄλλως αὐτὰ παῖσιν· ἐπιφροῖνῃσι γὰρ κατασκότ-
 „τους ἐξ Ἀρπυγῶν ἐπαπομένους· ἀπολέσθαι τῇ
 „ἀκίστα, ἣν μὴ σφρα ποιήσῃ. ὡς δὲ αὖν ἐπειθε
 „ἄρα τὸν ἄνδρα, δεύτερα λέγει ἡ γυνὴ ταῦτα· „Ἐπεὶ
 „ταῖσιν οὐ δυνατὸν σε πείθειν μὴ ἐκθεῖναι, οὐ
 „δὲ αὖτε ποιήσῃ, εἰ δὴ πᾶσα γε ἀνάγκη ὀφθῆναι
 „ἐκθεῖναι· τέτονα γὰρ καὶ ἐγώ, τέτονα δὲ τεθνεὺς
 „τοῦτο μὲν φέρων πρόθεος, τὸν δὲ τῆς Ἀστυγέως
 „θυγατρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων ἔσθ' ἀφάρκην
 „καὶ οὕτω αὖτε σὺ ἀλίσκῃσι ἀδικῶν τοὺς δεσπότεας,
 „οὕτως ἡμῶν κακῶς βεβουλευμένα ἔσθ'· ὅ τε γὰρ
 „τεθνεὺς βασιλῆης ταφῆς κυρήσῃ, καὶ ἂ περιεὶν
 „οὐκ ἀπολείπει τὴν ψυχὴν.“ 113. Καρῶν τε ἔδοξε
 „τῷ βασιλεὶ πρὸς τὰ παρεόντα εὐ λέγειν· ἡ γυνὴ
 „καὶ αὐτὴν ἐποίησε ταῦτα. τὸν μὲν ἔφερε θαλασσίαν
 „παῖδα, τοῦτον μὲν παραδίδωμι τῇ ἐοικυῖα γυναικί·
 „τὸν δὲ ἐοικυῖα, ἔσθ' ἀφάρκην, λαβὼν ἔθηκε ἐς τὸ
 „ἄγος ἐν τῷ ἔφερε τὸν ἑτερον· καὶ στήθεας δὲ τῷ
 „καὶ στήθεας δὲ τῷ ἑτέρου παιδὸς, φέρων ἐς τὸ ἔφ-

πρώτον τῶν οὐρέων τεθεῖν. ὅς δὲ τρίτῃ ἡμέρῃ τῶν
 παιδῶν ἐκπεμνόμενος ἐγένετο, ἥτε ἐς πόλιν ὁ βουκόλος,
 τῶν τῶν προβόσκων φύλακον αὐτοῦ καταλιπών.
 ἰδὼν δὲ ἐς τοῦ Ἀρκάριου, ἀποδεικνύναι ἔφη ἑταί-
 ρος εἶναι τοῦ παιδίου τῶν τέκνων. πέμπας δὲ ὁ
 Ἀρκάριος τῶν ἐωυτῶν δορυφόρων τοὺς πιανοτικῶς,
 εἶδε ταυτὰ τῶν τεκνῶν, καὶ ἔλαβε τοῦ βουκόλου τὸ
 παιδίον. καὶ καὶ μὲν ἐπέθαντο· τὸν δὲ ὑπερὸν
 τούτων Κύρον ὀνομασθέντα, παραλαβὼσα ἑστρεψή-
 γυνή τοῦ βουκόλου, ὄνομα ἄλλο κού τι καὶ οὐ Κύ-
 ρον θομένη.

114. Καὶ ὅτε δὴ ἦν δεκάετης ὁ παῖς, πρῆγμα ἐξ
 αὐτοῦ τοῦτονδε γινόμενον ἐξεφηνέμεν. ἔπεισε ἐν αἷ
 αἰσῇ τῶν τε ἐν τῇ ἡσάν καὶ αἱ βουκολίαι αὐταί,
 ἔπεισε δὲ μετ' ἄλλων ἡλικῶν ἐν ὅδῳ· καὶ οἱ παῖδες
 παίζοντες εἰλοντο ἐωυτῶν βασιλέα εἶναι τοῦτον δὴ
 τὸν τοῦ βουκόλου ἐπίκλητον παῖδα. ὁ δὲ αὐτῶν
 διέταξε τοὺς μὲν, οἰκίας οἰκοδομεῖν· τοὺς δὲ, δορυ-
 φόρους εἶναι· τὸν δὲ κού τινά αὐτῶν, ὀφθαλμοῦ
 φασικέος εἶναι· τῷ δὲ τινί, τὰς ἀγγελίας ἐσφραγι-
 εῖναι χεῖρας· ὥς ἐκάστην ἔργον προστάσων. εἰς
 δὴ τούτων τῶν παιδῶν συμπαίζων, ἐὼν Ἀρτεμβά-
 ρος παῖς, ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μήδοισι· οὐ γὰρ δὴ
 ἔκταίησε τὰ προσταχθὲν ἐκ τοῦ Κύρου· ἐκέλευε αὐ-
 τὸν τοὺς ἄλλους παῖδας διυλαβεῖν. πειθομένους δὲ
 τῶν παιδῶν, ὁ Κύρος τὸν παῖδα τρηχέως κατὰ σπ-
 ρισσέει μαστιγέων. ὁ δὲ, ἔπει τε μετείδη τρηχέως,
 ὥς γε δὴ ἀνάξια ἐωυτοῦ παθῶν, μᾶλλον τε περι-
 μέττει· κατελθὼν δὲ ἐς πόλιν, πρὸς τὸν πατέρα
 ἀπακείλετο τῶν ὑπὸ Κύρου ἡντησας, λέγων δὲ οὐ
 Κύρου, (οὐ γὰρ καὶ ἦν τοῦτο τῶν τεκνῶν,) ἀλλὰ πρὸς
 τοῦ βουκόλου τοῦ Ἀστυάγειος παιδός. Ὁ δὲ Ἀρ-
 τεμβάρης ὁ γῆ, ὡς εἶχε, ἰδὼν παρὰ τὸν Ἀστυά-
 γεα, καὶ αἶμα ἀγόμενος τὸν παῖδα, ἀναρσία πρῆγμα-
 τα ἔφη πεπονθέναι, λέγων· ὦ βασιλεῦ, ὑπὸ
 τοῦ σεῦ δούλου, βουκόλου δὲ παιδός, ὥδε περι-
 βρίσμεθα. (δεικνύς τοῦ παιδὸς τοῦ καὶ ὀνόματος.)

115. Ἀκούσας δὲ καὶ ἰδὼν ὁ Ἀρτεμίδης, θέλων
 τελευτῆσαι τῷ παιδί τινος τῆς Ἀρτεμβάρους εἵκεται
 μετεπεμψέτο τὸν τε βουκόλον καὶ τὸν παῖδα. ἐπεὶ
 τε δὲ παρήσαν ἀμφότεροι, βλέψας πρὸς τὸν Κύρον ὁ
 Ἀρτεμίδης, ἔφη, „ὦ δὴ, ἐὼν τοῦδε τοιοῦτου ἔοντος
 „παῖς, ἐσόμενος τὸν τοῦδε παῖδα, ἔστος πρῶτος
 „παρ' ἑμοί, ἀσκήσῃ τῶνδε περιστάται.“ Ὁ δὲ ἀνεί-
 βετε ὧδε, „ὦ δέσποτα, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ταῦτα
 „ἐποίησα εὖν δίκην. οἱ γὰρ με ἐκ τῆς κομῆς παῖδας
 „τῶν καὶ ὧδε ἦν, πάλισσας, σφίσις αὐτῶν ἐστὶν
 „σαντο βασιλεία. ἐδόκειον γὰρ σφί. εἶναι ἐξ ὧντα
 „ἐκτελειώτατος. οἱ μὲν νυν ἄλλοι παῖδες τὰ ἐπι-
 „τασσόμενα ἐπτελεον· οὗτος δὲ ἀνηκούσας τα, καὶ
 „λόγον εἶχε αὐθέντα, ἐς ὃ ἔλαβε τὴν δίκην. εἰ οὖν
 „δὴ τοῦδε εἵκεται θεῖος τευ κακοῦ εἰμι, ὧδε τοι
 „παύσομαι.“ 116. Ὁ αὖτε λέγοντος τοῦ παιδός, τὸν
 Ἀρτεμίδα εἰσεὶ ἀνὰ φωνῆς αὐτοῦ, καὶ οἱ ὅτε
 χαρακτὴρ τοῦ προσώπου προσφανεσθαι, ἔδωκε ἐς
 ἑωυτὸν, καὶ ἡ ὀπακρία ἐλευθερωτέον εἶναι· ὃ τε
 χρόνος τῆς ἐκείσεως τῇ ἡλικίᾳ τοῦ παιδὸς ἔδωκε
 συμβαθεῖν. ὁ καλὸς δὲ τούτου ἐπὶ χρόνον
 ἔφθογγος ἦν. μόλις δὲ δὴ ποτὲ ἀντειρθεῖς, εἶπε,
 θέλων ἐκτελεῖν τὸν Ἀρτεμίδα, „ἵνα τὸν βουκό-
 „λον μόνον λαβὼν βασανίσῃ.“ Ἀρτεμίδης, ἐγὼ
 „ταῦτα ποιήσω, ὥστε σὲ καὶ τὸν παῖδα τὸν σὸν
 „μὴδὲν ἐπιμειβεσθαι.“ Τὸν μὲν δὴ Ἀρτεμίδα
 πέμπει· τὸν δὲ Κύρον ἤγον ἔσω οἱ θεραπευταί,
 καλεσσομένους τοῦ Ἀρτεμίδος. ἐπεὶ δὲ ὑπελέλειπτο ὁ
 βουκόλος μαυτός, μουνυθέντα δὲ αὐτὸν εἶρετο ὁ
 Ἀρτεμίδης, πότεν λαβὼν τὸν παῖδα, καὶ τίς εἴη ὁ
 παρὰ τοῦς, ὁ δὲ ἐξ ἑωυτοῦ τε ἔφη γεγονέναι, καὶ
 τὴν τελευτῶσαν αὐτὸν εἶναι παρ' ἑωυτῷ. Ἀρτεμ-
 ἰδης δὲ μὴ οὐκ εὖ βουλευσθαι ἔφη, ἐπιθυμῶντα ἐς
 ἀνάγκας μεγάλας ἀπικνεσθαι· ἅμα το λέγων ταῦτα,
 ἐσηκύνει τοῖσι θεραπευτοῖσι λαμβανεῖν αὐτόν. ὁ δὲ,
 ὡς μενόμενος ἐς τὰς ἀνάγκας, οὕτω δὴ ἔφατε τὸν ἔοντα
 λόγον· ἀρχόμενος δὴ ἀπ' ἀρχῆς διεξῆλθε, τῇ ἀλη-
 θείᾳ ἡρεσόμενος καὶ κατέβαινε ἐς λιτὸς τε, καὶ

παρὰ δὲ μὴν ἐκείνῃ κελύων ἔχειν αἰσάν. 117. Ἀρπαγὸς δέ, τοῦ μὲν βουκόλου τὴν ἀληθινήν ἐκφώνησας, λόγον ἤθη καὶ ἐλάττω ἐποίητο. Ἀρπαγὸς δὲ καὶ μεγάλως μεμφομενός, καλεῖται αὐτὸν τοῦς θάρυν φάρου ἐκέλευα. ὡς δὲ οἱ πατρὶν ὁ Ἀρπαγός, εἴπετό μιν ὁ Ἀρτυάγης. „Ἀρπαγε, τίς δὴ μέρος „τὸν παῖδα κατεχρήσατο, τὸν τοι παρέδωκα ἐκ θυ- „μιατρὸς γεγονότα τῆς ἐμῆς;“ Ὁ δὲ Ἀρπαγός, ὡς εἶδε τὸν βουκόλον ἐνδον ἔοντα, αὐτὸν τρέψαντα ἐπὶ φανδέα, οὐδὲν, ἵνα μὴ ἐλεγχόμενος εἰσίστηται· ἀλλὰ λέγει ταῦτα. „ὦ βασιλεῦ, ἐπεὶ τε παρέλαβον τὸ „παιδίον, ἐβούλευον σκοπῶν ὅπως σοὶ τε ποιήσω „κατὰ νόον, καὶ ἐγὼ πρὸς σέ γινόμενος ἀναμάρ- „τητος, καὶτε θυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε αὐτῇ σοὶ εἶην „αὐθιγῆς. ποιῶ δὴ ὥδε, καλέσας τὸν βουκόλον „τόνδε, παραδίδωμι τὸ παιδίον, φας σέ τε εἶναι „τὸν κελύοντα ἀποστῆναι αὐτό, καὶ λέγων τοιαύ- „τε, οὐκ ἐψευδόμην· σὺ γὰρ ἀντεῖλλες οὕτω. πα- „ραδίδωμι μέντοι τῷδε κατὰ τὰδε, ἐκτελέμενος „θεῖναι μιν ἐς ἐρήμον οὐρος, καὶ παραμένοντα φυ- „λάσσειν ἄχρι οὗ τελευτήσει· ἀπαλήσας πάντα „τῷδε, ἢ μὴ τὰδε ἐπιτελέα ποιήσῃ. ἐπεὶ τε δὲ „ποιήσαςτος τοῦτον τὰ κελυόμενα, ἐτελεσθησὶ κα- „παιδίον, πέμψας τὸν ἀνὴρα τὸν πιστοτάτου, „καὶ εἶδον δι' ἐκείνων, καὶ ἔθαψα μιν. αὐτοὺς „ἔσχε, ὦ βασιλεῦ, περὶ τοῦ πρηγματος τούτου· καὶ „τοιούτῃ μῶσθ' ἐχρήσατο ὁ παῖς.“

118. Ἀρπαγός μὲν δὴ τὸν ἴδον ἐφώνεε λόγον. Ἀρτυάγης δέ, κρύπτων τὸν οἱ ἐνείχεα χόλον δια τῇ γεγονός, πρῶτα μὲν κατὰπερ ἤκουσε αὐτός, πρὸς τοῦ βουκόλου τὸ πρήγμα, πάλιν ἀπηγγέτο τῷ Ἀρπαγῷ· μετὰ δέ, ὡς οἱ ἐπαλλόγητο, κατέβηκε λέγων, ὡς „παρέλαστέ τε ὁ παῖς, καὶ τὸ γεγονός ἔχει καλῶς. „Τῷ τε γὰρ πεποιημένῳ, ἔφη λέγων, ἐς τὸν παῖδα „τοῦτον ἐκείνον μεγάλως, καὶ θυγατρὶ τῇ ἐμῇ δια- „βαλῆμένος οὐκ ἐν ἐλαφρῷ ἐποιημένην. ὡς αὖ, τῆς „τύχης εὐ μετεστρώσης, τοῦτο μὲν, τὸν σερμυτοῦ „παῖδα ἀποπέμψον παρὰ τὸν παῖδα τὸν κελύοντα

τοῦτο δὲ, (σώσῃρα γὰρ τοῦ παιδὸς μέλλω θέναι τὰς
 „θεῶν τιμὴ αὐτῇ προσμένει,) παρισθί μοι ἐπὶ
 „δείπνον.“ 119. Ἀρπαγὸς μὲν, ὡς ἤκουσε ταῦτα,
 προσκυνήσας, καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἡμάρ-
 τας αἱ ἐς θεὸν ἐγγράφει, καὶ ὅτι ἐπὶ τύχῃσι χρη-
 στήσιν ἐπὶ δείπνον πέκλητο, ἥτε ἐς τὰ οἰκία. ἐστὼν
 δὲ τὴν ταχίστην, ἦν γὰρ αἱ παῖς εἰς μούσας,
 ἔτεα τρία καὶ δέκα κου μαλίστα γεγονώς, τοῦτων
 ἐκτέμνεται, εἶναι τε κελαινὸν ἐς Ἀστυάγῃ, καὶ ποιεῖν
 ὅ τε ἂν παῖδος κελαινὸν αὐτὸς δὲ περιχαρὴς εἶναι,
 φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀστυάγῃ δὲ
 ὡς αἱ ἀπέλατο ὁ Ἀρπαγὸς παῖς, σφαγῆς αὐτὴν,
 καὶ πατὴρ μάλιστα διαλὼν, τὰ μὲν ὥπτησε, τὰ δὲ
 ἔφησε τῶν κρεῶν. εὐτυχτα δὲ ποιησάμενος, εἶχε
 ἐτοῖμα. ἐπεὶ τε δὲ, τῆς ὥρης μνησμένης τοῦ δείπνου,
 παρήσαν οἱ τε ἄλλοι δορυμῖνες καὶ ὁ Ἀρπαγός,
 τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀστυάγῃ παρετιθέατο
 τραπέζαι ἐκπλήει, μάλιστα κρεῶν. Ἀρπαγὸν δὲ
 τοῦ παιδὸς τοῦ ἑαυτοῦ, κλῆν καυκλῆς τε καὶ ἄκρων
 χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τὰλλα πάντα ταῦτα δὲ χυ-
 ρίς ἔθηκετο ἐπὶ παντὶ κατακαλυμμένη, ὡς δὲ τῇ
 Ἀρπαγῇ εἶδοιτο ἄλλως ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀστυάγῃς
 εἶπετο μὲν, τί ἡθελεῖν τε τῇ θεῇ. φανερόν δὲ
 Ἀρπαγὸν καὶ καρτὰ ἡσθῆναι, παρέρχον, τοῖος
 προσέκειτο, τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδὸς κατακαλυμ-
 μένην, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. Ἀρπαγὸν
 δὲ ἐμεινον προστάνας ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν
 τὸ βούλεται αὐτίαν. κειθόμενος δὲ ὁ Ἀρπαγός,
 καὶ ἀποκαλύπτων, ὅρα τοῦ παιδὸς τὰ λείμματα
 ἰδὼν δὲ, αὐτὴ ἐξπλάγη, ἐντός τε ἑαυτοῦ γίνεται.
 εἶπετο δὲ αὐτὸν ὁ Ἀστυάγῃς, εἰ γινώσκεις ὅτεν θη-
 ρίου κρεῖα βεβρώκοι. ὁ δὲ καὶ γινώσκων ἔφη, καὶ
 ἀρετὴν εἶναι πᾶν τὸ ἂν βασιλεὺς ἔσθῃ. τούτοις
 δὲ ἀμειψάμενος, καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν,
 ἥτε ἐς τὰ οἰκία. ἐσθύνειν δὲ ἐμέλλε, ὡς ἐγὼ δοκίω,
 αἰσῶς θάψειν τὰ πάντα.

120. Ἀρπαγὸν μὲν Ἀστυάγῃς διὰ τὴν ταύτην ἐπέ-
 σθη. Κυροῦ δὲ περὶ βουλεύων, ἐκάλει τοὺς κνῆτας

τῶν μάγων οἱ τὸ ἐνυπνίον οὐ ταύτη ἐκρινάν. ἀπι-
 πομένους δὲ εἶρετο ὁ Αστυάγης, τῇ ἑκρινάν οἱ τὴν
 ἀρίστην. οἱ δὲ κατὰ ταῦτα εἶπαν, λεγοντες ὡς βασι-
 λεύσαι χρὴν τὸν παῖδα, εἰ ἐπέλωσε καὶ μὴ ἀπέθανε
 πρότερον. Ὁ δὲ ἀμείβεται αὐτοὺς τοῖσδε. „Ἐὰν
 „τε ὁ παῖς, καὶ περίεστι, καὶ μιν, ἐπ' ἀγροῦ διατῇ
 „τόμενον, οἱ ἐκ τῆς κώμης παῖδες ἐστήσαντο βασιλέα.
 „ὁ δὲ πάντα, ὅσα περ οἱ ἀληθεῖ λόγῳ βασιλῆες, ἐτε-
 „λέωσι παῖδας. καὶ γὰρ δαρυφόρους, καὶ θυρωρούς,
 „καὶ ἀγγελιηφόρους, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα διατάξας
 „εἶχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται φέρειν;“
 Εἶπαν οἱ μάγοι. „Εἰ μὲν περίεστί τε, καὶ ἐβασιλεύσει
 „ὁ παῖς μὴ ἐκ προνοίας τινός, θάρσει τε αὐτοῦ
 „εἴκεκα, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· οὐ γὰρ ἔτι τὰ δεύ-
 „τερον ἄψξει. παρα σμικρὰ γὰρ καὶ τῶν λογίων
 „ἡμῖν ἕνια καχώρηκε· καὶ πᾶ γε τῶν οὐαιρῶτων
 „ἐχόμενα, τέλειος ἐς ἀσθενὲς ἔρχεται.“ Ἀμείβεται
 Ἀστυάγης τοῖσδε. „Καὶ αὐτὸς, ὃ μάγοι, ταύτη
 „πλείστος γνώμην εἶμι, βασιλῆος ἀνοικεσθέντος τοῦ
 „παιδός, ἐξήκειν τε τὸν θυερόν, καὶ μοι τὸν παῖδα
 „αὐτοῦ εἶναι δεινὸν οὐδὲν ἔτι. ὅμως μὲν γέ τοι
 „συμβουλευσάτε μοι, εὖ περισηψάμεναι, τὰ μέλλει
 „ἀσφαλέςτατα εἶναι οἷός τε τῷ ἐμῷ καὶ ὑμῖν.“
 Εἶπαν πρὸς ταῦτα οἱ μάγοι. „Ὡς βασιλεῦ, καὶ αὐ-
 „τοῖσι ἡμῖν περὶ πολλοῦ ἐστὶ κατορθοῦσθαι ἀρχὴν
 „τὴν σὴν. κείνως μὲν γὰρ ἀλλοτριούταν, ἐς τὸν
 „παῖδα αὐτοῦτον περιϊούσα, ἔατο Πέρσῃ· καὶ ἡμεῖς,
 „ἔοντες Μῆδοι, δουλούμεθα τε, καὶ λόγου οὐδενὸς
 „γινόμεθα πρὸς Περσέων, ἔοντες ξεῖνοι· σέο δ'
 „ἐνεστεῶτος βασιλῆος, ἔοντος πολίτηω, καὶ ἄρχο-
 „μεν τὸ μέρος, καὶ τιμᾶς πρὸς σέο μεγάλας ἔχο-
 „μεν. οὐκ ὦν ἰσχυρῶς ἡμῖν σέο τε καὶ τῆς σῆς
 „ἀρχῆς προοπτεῖον ἐστὶ. καὶ νῦν εἰ φεβρόν τε
 „ἰωρῶμεν, πᾶν ἂν σοι προεφράξωμεν· νῦν δὲ ἀπο-
 „σκηψάντος τοῦ ἐνυπνίου ἐς φλαῦρον, αὐτοὶ τε
 „θαρσέομεν, καὶ σοὶ ἕτερα ποικύτα παρακλυόμεθα.
 „τὸν δὲ παῖδα αὐτοῦτον ἐξ ὀφθαλμῶν ἀπέπεμψαι ἐς
 „Πέρσας τε καὶ τοὺς γεγαμένους.“ 121. Ἀκούσας

ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἐχάρη τε, καὶ καλέσας τὸν Κύ-
ρον, ἔλεγε οἱ ταδε· „ὦ παῖ, σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν
„ὀνείρου οὐ τέλην ἠδίκηον, τῇ σεαυτοῦ δὲ μοίρῃ
„περίεις· νῦν ὦν ἴσθι χαίρων ἐς Πέρσας, πομπὸς
„ὃ ἐγὼ ἄμα πέμπω. ἔλθων δὲ ἐκεῖ, πατέρα σε
„καὶ μητέρα εὐρήσεις, οὐ κατὰ Μιθραδάτην τε τὸν
„βουκόλον καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.“

122. Ταῦτα εἰπας ὁ Ἀστυάγης, ἀποπέμπει τὸν
Κύρον. νοστήσαντα δὲ μιν ἐς τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰ-
κία, ἑδέξατο οἱ γειναμένοι καὶ δεξάμενοι, ὡς ἐπύ-
θοντο, μεγάλως ἀσπάζοντο, οἷα δὲ ἐπιστάμενοι αὐ-
τίκα τότε τελευτῆσαι· ἱστορεῖν τε ὅτεω τρόπῳ πε-
ριγέμετο. ὃ δὲ σφί εἶλεγε, φὰς πρὸ τοῦ μὲν οὐκ
εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι πλείστον, κατ' ὁδὸν δὲ
πυθέσθαι πᾶσαν τὴν ἐωυτοῦ πάθην. ἐπιστασθαι
μὲν γὰρ, ὡς βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος εἶη παῖς
ἀπὸ δὲ αἷς κείθεν ὁδοῦ τὸν πάντα λόγον τῶν πομ-
πῶν πυθέσθαι. τραφῆναι δὲ ἔλεγε ὑπὸ τῆς τοῦ
βουκόλου γυναικός, ἥτε τε ταύτην αἰνέων δια παν-
τός, ἦν τε οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ πάντα ἡ Κυνώ. οἱ
δὲ τρεῖς, παραλαβόντες τὸ ὄνομα τοῦτο, ἔνα θεῖα-
τέρως δακύν τοῖσι Πέρσησι περιεῖναι σφί ὁ παῖς,
κατεβαλλόν φάτιν ὡς ἐκκείμενον Κύρον κύων ἐξέθρε-
ψε, ἐκθεύτην μὲν ἡ φάτις αὐτῇ κεχωρήκει. 123. Κύ-
ρω δὲ ἀνδρευμένῳ, καὶ ἔοντι τῶν ἡλικίων ἀνδρειο-
τατῶν καὶ προσφιλεστάτῳ, προσέκειτο ὁ Ἀρπαγός,
φῶρα πέμπων, τίσασθαι Ἀστυάγεα ἐπιθυμῶν. ἀπ'
ἐωυτοῦ γὰρ, ἔοντος ἰδιώτεω, οὐκ ἐνέωρα τιμωρίην
ἔσομένην ἐς Ἀστυάγεα. Κύρον δὲ ὀρέων ἐπιτρέφο-
μενον, ἐποιεέτο σύμμαχον, τὰς πάσας τὰς Κύρου
τῆσι ἐωυτοῦ ὁμοιοῦμένους. πρὸ δ' ἔτι τούτου ταδε οἱ
κατέρωραστο· ἔοντας τοῦ Ἀστυάγεος πικροῦ ἐς τοὺς
Μήδους, συμμίσγων ἐνὶ ἑκάστῳ ὁ Ἀρπαγός τῶν
πρωτῶν Μήδων, ἀνέπειθε ὡς χορὴ Κύρον πρᾶστη-
σαμένους. τὸν Ἀστυάγεα παῦσαι τῆς βασιλείης,
κατειργασμένου δὲ οἱ τούτου, καὶ ἔοντος ἐταίμου,
φύτω δὴ τῷ Κύρῳ διαιτωμένῳ ἐν Πέρσησι βουλούμε-
νος ὁ Ἀρπαγός δηλώσαι τὴν ἐωυτοῦ γυναικὴν, ἄλλως

μὲν οὐδαμῶς εἶχε, ἅτε τῶν ὁδῶν φυλασσομένων· ὃ
 δὲ ἐπιτεχνᾷται τοιόνδε. λαγὸν μηχανησάμενος, καὶ
 ἀνασχίσας τούτου τὴν γαστέρα, καὶ οὐδὲν ἀποτίλας,
 ὡς δὲ εἶχε, οὕτω ἐσέθηκε βιβλίον, γράψας τὰ οἱ
 ἔδωκε. ἀπορρήψας δὲ τοῦ λαγοῦ τὴν γαστέρα, καὶ
 δίκην δούς, ἅτε θηρευτῇ, τῶν δίκτεων τῷ πιστο-
 τάτῳ, ἀπέστειλε εἰς τοὺς Πέρσας· ἐντελλάμενός οἱ
 ἀπὸ γλώσσης, δίδοντα τὸν λαγὸν Κύρῳ ἐπειπεῖν,
 ὥτοχειρῇ μιν διαλεῖν, καὶ μηδὲνα οἱ τὰῦτα ποι-
 εῖν τι παρῆναι. 124. Ταῦτα δὲ δὴ ὦν ἐπιτελέα
 ἔγινετο· καὶ ὁ Κύρος παραλαβὼν τὸν λαγὸν ἀνέ-
 σχισε. εὐρὼν δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐνεὸν, λαβαὶν
 ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε τάδε· „ὦ παῖ
 „Καμβύσῳ, σέ γάρ, θεοὶ ἐπορέωσι· οὐ γὰρ ἄν
 „,κοτε εἰς τοσούτου τύχης ἀπῖκεν. σὺ νῦν Ἀστυά-
 „,γεα τὸν σεωυτοῦ φονέα τῖσαι. κατὰ μὲν γὰρ τὴν
 „,τούτου προθυμίην τέθνηκας· τὸ δὲ κατὰ θεοὺς τέ
 „,καὶ ἐμὲ περίεις. τὰ σε καὶ πάλοι δοκέω πάντα
 „,ἐκμεμαθηκέναι, σέο τε αὐτοῦ πέρι ὡς ἐπρήχθη,
 „,καὶ οἷα ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος πέπονθα, ὅτι σε οὐκ
 „,ἀπέκτεινα, ἀλλὰ ἔδωκα τῷ βουκόλῳ. σὺ νῦν ἦν
 „,βούλῃ ἐμοὶ πεῖθεσθαι, τῆσπερ Ἀστυάγης ἔρχει
 „,χώρης, ταύτης ἀπάσης ἄρξεις. Πέρσας γὰρ ἀνα-
 „,πείσας ἀπίστασθαι, στρατηλάτας ἐπὶ Μήδους·
 „,καὶ, ἦν τε ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος ἀποδεχθῶ στρα-
 „,τηγὸς ἀντία σεῦ, ἔστι τοι τὰ σὺ βούλει, ἦν τε
 „,τῶν τις δοκίμων ἄλλος Μήδων. πρῶτοι γὰρ οὗτοι
 „,ἀποστάντες ἀπ' ἐκείνου, καὶ γενόμενοι πρὸς σέο,
 „,Ἀστυάγεα καταιρξέιν πειρῶσονται, ὡς ὦν ἐταίμου
 „,τοῦ γε ἐνθάδε ῥοντος, ποίεις ταῦτα, καὶ ποίεις κατὰ
 „,τάχος.“

125. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κύρος, ἐφρόντιζε ὅτεα
 ἀφ' ὧν σοφωτάτῳ Πέρσας ἀναπέσει ἀπίστασθαι.
 φροντίζων δὲ, εὐρίσκειται ταῦτα καιριώτατα εἶναι
 ἐποίει δὴ τάδε. γράψας εἰς βιβλίον τὰ ἐβούλετο,
 ἄλλην τῶν Περσέων ἐποίησάτο· μετὰ δὲ, ἀναπτύ-
 ξας τὸ βιβλίον καὶ ἐπιλεγόμενος, ἔφη Ἀστυάγεά μιν
 στρατηγὸν Περσέων ἀποθέμεναι. „Νῦν, ἔφη τέ

„λέγων, ὦ Πέρσαι, προβαγορεύω ὑμῖν, παρῆναι
 „ἕκαστον ἔχοντα δρέπανον.“ Κῦρος μὲν ταῦτα προη-
 γόρευσε. Ἔστι δὲ Περσέων συγγὰ γένεα· καὶ τὰ
 μὲν αὐτέων ὁ Κῦρος συνάλισε, καὶ ἀνέπεισε ἀπί-
 στασθαι ἀπὸ Μηδῶν. ἔστι δὲ τὰδε, ἐξ ὧν ἄλλοι
 πάντες ἀρτίεταί Πέρσαι· Πασαργάδαι, Μαρράφιοι,
 Μάσπιοι. τούτων Πασαργάδαι εἰσὶ ἀριστοὶ ἐν
 ποταμῷ καὶ Ἀχαιμενίδαι εἰσὶ φητήρη, ἐνθεν οἱ βασι-
 λῆες οἱ Περσεῖδαι γηγόνασιν. ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ
 οὗδε· Πανθιαλαῖοι, Δηρουσιαῖοι, Γερμάνιοι· οὗ-
 τοι μὲν πάντες ἀροτῆρες εἰσὶ. οἱ δὲ ἄλλοι, νομάδες,
 Λάοι, Μάρδοι, Δροπικοὶ, Σαγάρτιοι. 126. Ὡς δὲ
 παρήσαν ἅπαντες ἔχοντες τὸ προειρημένον, ἐνθαῦτα
 ὁ Κῦρος (ἦν γὰρ τις χώρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδους
 ὅσον τε ἐπὶ οὐκωκαίδεκα σταδίους ἢ εἰκοσι πάντη)
 τούτων σφι τὸν χώρον προεῖπε ἐξημερώσασιν ἐν ἡμέρῃ.
 ἐπιτελεσάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν προεῖπμενον
 πεθλον, δευτέρᾳ σφι προεῖπε, ἐς τὴν ὑστεραίην
 παρῆναι λελουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τὰ τε αἰπόλια
 καὶ τὰς ποιμένας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τοῦ
 πατρὸς συναλίσσας ἐς ταῦτό, ἔθνε, καὶ παρεσκεύαζε
 ὡς θεξόμενος τῶν Περσέων τὸν στρατὸν πρὸς δὲ,
 οἷν τε καὶ σιτίοισι ὡς ἐπιτηδεύοντοισι. ἀπικο-
 μένους δὲ τῇ ὑστεραίῃ τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς
 κειμήνια, εὐώχεε, ἐπεὶ τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἶ-
 ρετό σφεις ὁ Κῦρος, κότερα τὰ τῇ προτεραίῃ εἶχον,
 ἢ τὰ παρόντα σφι εἶη αἰρετώτερα. οἱ δὲ ἔφασαν,
 πολλὸν εἶναι αὐτέων τὸ μέσον. τὴν μὲν γὰρ προ-
 τέρεν ἡμέρεν πάντα σφι κακὰ ἔχειν· τὴν δὲ τότε
 παρεούσαν, πάντα ἀγαθὰ. Παραλαβὼν δὲ ταῦτα
 τὸ ἔπος ὁ Κῦρος, παρεγύμνου τὸν πάντα λόγον, λέ-
 γων· „Ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑμῖν ἔχει. βουλομέ-
 „νοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι, ἔστι τὰδε τε καὶ ἄλλα
 „μυρία ἀγαθὰ, οὐδὲνα πόνον δουλοπρεπείᾳ ἔχουσα·
 „μὴ βουλομένοισι δὲ ἐμέο πείθεσθαι, εἰσὶ ὑμῖν πό-
 „νοι τῶν χθιζῶν παραπλήσιοι ἀναρίθμητοι. νῦν ὧν
 „ἐμέο πειθόμενοι, γίνεσθε ἐλεύθεροι. αὐτὸς τε γὰρ
 „δοκέω θεῇ τύχῃ γεγονώς τὰδε ἐς χεῖρας ἄγεισθαι“

καὶ ὑμᾶς ὕψημαι ἄνδρας Μήδων εἶναι οὐ φανυλότε-
ρον, οὔτε τάλλα, οὔτε τὰ πολέμια. ὡς ὢν ἐχόντων
ἔφθε, ἀπίσταςθε ἀπ' Ἀστυάγεος τὴν ταχίστην."

127. Πέρσαι μὲν νυν προστάττω ἐπιλαβόμενοι,
ἄσμενοι ἐλευθεροῦντο, καὶ πάλαι δεινὸν ποιεῦμενοι
ὑπὸ Μήδων ἄρχειν. Ἀστυάγης δὲ ὡς ἐπύθετο
Κύρου προήδοντα ταῦτα, πέμψας ἄγγελον, ἐκάλεσε
αὐτὸν. ὁ δὲ Κύρος ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέ-
λειν, ὅτι πρότερον ἤξοι παρ' ἐκείνῳ ἢ αὐτὸς Ἀστυ-
άγης βουλησεται. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀστυάγης,
Μήδους τε ὥπλισε πάντας, καὶ στρατηγὸν αὐτέων,
ἵππῃ θεοβλαβῆς ἱών, ἀπέδεξε Ἀρπαγον, λήθην
ποιεῦμενος τὰ μιν ἐφάργεε. ὡς δ' οἱ Μῆδοι στρα-
τεύσασκενοι τοῖσι Πέρσῃσι συνέμισγον, οἱ μὲν τινες
φυγῶν ἐμάχοντο, ὅσῃ μὴ τοῦ λόγου μετέσχον· οἱ
δὲ αὐτομόλεον πρὸς τοὺς Πέρσας· οἱ δὲ πλείστοι
ἐθελόκακτον τε καὶ ἔφευγον. 128. Διλυθέντος δὲ
τοῦ Μηδικοῦ στρατεύματος αἰσχροῦς, ὡς ἐπύθετο
ταχίστα ὁ Ἀστυάγης, ἔφη, ἀπειλῶν τῷ Κύρῳ·
"Ἄλλ' οἱδ' ὡς ὁ Κύρος γε χαιρήσει." Ὑποσάψας εἴ-
πας, πρῶτον μὲν τῶν μαγῶν τοὺς ὀκειροπόλους, οἱ
μὲν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κύρον, τοὺτους ἀνεσκό-
λόπισε. μετὰ δὲ, ὥπλισε τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν
Μήδων ἐν τῷ ἄσπεϊ, νέους τε καὶ πρεσβύτας ἄν-
δρας. ἐξαγῶν δὲ τοὺτους, καὶ θυμῶν τοῖσι
Πέρσῃσι, ἐσώθη· καὶ αὐτὸς τε Ἀστυάγης ἐξοκ-
λήθη, καὶ τοὺς ἐξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε
ἱππῇ. ὄντες δὲ αἰγυμλῶν τῷ Ἀστυάγῃ προστάς
ὁ Ἀρκευρος, κατέχαιρε τε καὶ κατεκερτόμετε, καὶ
ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν θυμολογία ἔπει, καὶ δὴ καὶ
εἰσέτα μιν, πρὸς τὸ ἐώντου δεῖπνον, τὸ μιν ἐκεί-
νος σαρξὶ τοῦ παιδὸς ἐδοίνισε· "ὅ τι εἴη ἢ ἐκείνου
ἡδονοσύνη ἀντὶ τῆς βασιληΐης." ὁ δὲ μιν προσιδὼν
ἠσπείρετο, εἰ ἐώντου ποιεῖται τὸ Κύρου ἔργον.
Ἀρπαγος δὲ ἔφη, αὐτὰς γὰρ γράψαι, τὸ πρῆγμα
ἐώντου δὴ δικαίως εἶναι. Ἀστυάγης δὲ μιν ἀπέ-
φραγε τῷ λόγῳ, "σκαῖότατόν τε καὶ ἀδικοῦτάον ἔοντα
καὶ πάντων ἀνθρώπων σκαῖότατον μὲν γε, εἰ παρῶν

„αὐτῷ βασιλέα γενέσθαι, εἰ δὴ δὲ ἐαυτοῦ γελέκη-
 „χθη τὰ παρόντα, ἄλλω περιέθηκε τὸ κράτος· ἀδι-
 „κάτων δέ, ὅτι τοῦ δειπνον εἵνεκεν Μήδους κα-
 „τεδούλωσε. εἰ γὰρ δὴ θεόν πάντως περιδεῖναι ἄλλω
 „τέῳ τὴν βασιληὴν, καὶ μὴ αὐτὸν ἔχειν, δικαιοτέ-
 „ρον εἶναι Μήδων τέῳ περιβαλεῖν τοῦτο τὸ ἀγαθόν
 „ἢ Περσέων. νῦν δὲ Μήδους μὲν, ἀνακτίους τοῦ-
 „του ἔσοντας, δούλους ἀντὶ δεσποτέων γερονέναι,
 „Πέρσας δέ, δούλους ἔσοντας τὸ πρὶν Μήδων, νῦν
 „γερονέναι δεσπότες.“

130. Αστυάγης μὲν νυν βασιλεύσας ἐπ' ἔτα πέντε
 καὶ τρεῖς κροντα, οὕτω τῆς βασιληΐης κατεπαύσθη·
 Μῆδοι δὲ ὑπέκωψαν Πέρσας διὰ τὴν τοῦτον πικρο-
 τητα, ἄρξαντες τῆς ἀνω Ἄλως ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ'
 ἔτα τρεῖς κροντα καὶ ἑκατὸν θυῶν δέοντα, πάρεξ ἡ ὅσον
 οἱ Σκύθαι ἤρχον. Τότερῳ μέντοι χρόνῳ μετετέλεισε
 τί σφι ταῦτα πρῆσασιν, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Λαρείων
 ἀποστάντες δέ, ὁπίσω κατεστράφησαν, μάχῃ νικη-
 θέντες, τότε δὲ ἐπὶ Αστυάγῃ οἱ Πέρσας τε καὶ ὁ
 Κύρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι, ἤρχον τὸ ἀπὸ
 τούτου τῆς Ἀσίης. Αστυάγης δὲ Κύρος, κακὸν οὐδένα
 ἄλλο ποιήσας, εἶχε παρ' ἐαυτῷ ἐς ὃ ἐτελεύτησε. Οὕτω
 δὲ Κύρος γενομένος τε καὶ τρυφεῖς ἐβασίλευσε καὶ
 Ἀροῖσον νοτιέραν τούτων ἄρξαντα ἀδικίᾳ κατεστρέ-
 ψατο, ὡς εἰρηκί μοι τὸ πρότερον, τούτον δὲ κατα-
 στρεψάμενός, οὕτω πάσης τῆς Ἀσίης ἤρξε.

131. Πέρσας δὲ οἶδα νόμοισι ταῖσδε χραιμέ-
 θους· ἀγάματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν
 νόμῳ πεινυμένους ἰδρυσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῖναι
 μωρίην ἐπιφέρουσι· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀν-
 θρωποφυνεὺς ἐνόμισαν τοὺς Θεοὺς, κατὰπερ οἱ Ἕλλη-
 νες, εἶναι. οἱ δὲ νομίζουσι Αὐτὸ μὲν, ἐπὶ τὰ ὑψηλό-
 τата τῶν οὐρανῶν ἀναβαλόντες, θυσιὰς ἔρδειν, τὸν
 κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ Αἰα καλέοντες· Θύουσιν δὲ
 ἥλιῳ τε καὶ σελήνῃ καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ
 ἀνέμοισιν. τούτοις μὲν δὴ μόνοις θύουσι ἀρχήθεν.
 ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρὰ τε
 Ἀσσυρίων μακρόν τε καὶ Ἑρράβων· καλέοντι δὲ Ἀσ-

σύριοι τὴν Ἀφροδίτην, Μύλιται· Ἀράβιοι δὲ,
 Ἀλίται· Πέρσαι δὲ, Μίτραν, 132. Θυσίῃ δὲ τοῖσι
 Πέρσῃσι περὶ τοὺς εἰρημένους θεοὺς ἡδὲ κατέστηκε.
 οὔτε βωμοὺς ποιεῦνται, οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι, μέλ-
 λοντες θύειν· οὐ σπονδὴν χρεώνται, οὐκ αὐλῶ, οὐ
 στέμματα· οὐκ οὐλῆσαι τῶν δὲ ὡς ἐκάστοι θύειν θέ-
 λει, ἐς χώρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτήνος, καλεῖται τὸν
 θεόν, ἐστειφανώμενος τὸν τιάραν μυρσίνῃ μάλιστα. ἐω-
 σῶ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίῃ μούνῳ οὐ οἱ ἐγγίγνεται ἀρᾶ-
 σθαι ἀγαθὰ· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατενέχεται εὖ
 γίνεσθαι, καὶ τῷ βασιλεῖ. ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασιν
 Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται. ἐπειὰν δὲ διαμιστύλας
 κατὰ μέρεα τὸ ἱερίον, ἐψῆσῃ τὰ κρέα, υποπιάσας
 ποίην ὡς ἀπαλωτάτην, μάλιστα δὲ τὸ τρίφυλλον,
 ἐπὶ ταύτης ἐθήκῃ ὡν πάντα τὰ κρέα· διαθέντος δὲ αὐ-
 τοῦ, μάχος ἀνὴρ παρεστὼς ἐπαίδει θεογονίην, οἴην δὲ
 ἐκείνοι λέγουσι εἶναι τὴν ἐπαοιδὴν· ἀνευ γὰρ δὴ μάχου
 οὐ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι. ἐπισχὼν δὲ ὀλί-
 γον χρόνον, ἀπνέφερεται ὁ θύσας τὰ κρέα, καὶ χρεῶ-
 νται ὅ τι μιν ὁ λόγος αἰρέει. 135. Ἡμέρην δὲ ἀπασέων
 μάλιστα ἐκείνην τιμὴν νομίζουσι, τῇ ἕκαστος ἐγένετο.
 ἐν ταύτῃ δὲ πλεῶν δαίτια τῶν ἄλλων δίκαιεῦσι προτίθε-
 σθαι· ἐν τῇ οἱ εὐδαίμονες αὐτῶν βοῦν καὶ ἵππον καὶ
 κἀμῆλον καὶ ἄρην προτιθέσθαι, ὅλους ὀπτοὺς ἐν καμ-
 νοῖσι· οἱ δὲ πένητες αὐτῶν τὰ λεπτά τῶν προβάτων
 προτιθέσθαι. σίτοιαι δὲ ὀλίγοισι χρεώνται, ἐπιγορήμασιν
 δὲ πολλοῖσι, καὶ οὐκ ἀλέει· καὶ διὰ τοῦτο φασὶ Πέρ-
 σαι, τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους, πεινῶντας πᾶνέσθαι,
 „ὅτι σφι ἀπὸ δείπνου παραφορέεται οὐδὲν λόγου ἄξιον·
 „εἰ δὲ τι παραφέροιτο, ἐσθίοντας ἂν οὐ πᾶνέσθαι.“
 οἶνω δὲ κάρτα προσκίεσθαι· καὶ σφι οὐκ ἔμεσαι ἐξεσι,
 οὐκὶ οὐρῆσαι ἀντίον ἄλλου. ταῦτα μὲν νῦν οὕτω φυλάσ-
 σεται. μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασιν βανλευέσθαι τὰ σπου-
 δαιέστατα τῶν πρηγμάτων· τὸ δ' ἂν ἄδη σφι βουλευα-
 μένοισι, ταῦτο τῇ νοτεροῇ νήφουσι προτιθεῖ ὁ στέγαρ-
 χος, ἐκ τοῦ ἂν ἵοντες βουλευῶνται. καὶ ἡ μὲν ἄδη καὶ
 νήφουσι, χρεώνται αὐτέῃ· ἦν δὲ μὴ ἄδη, μετεῖσι, τὰ
 δ' ἂν νήφοντες προβουλευῶνται, μεθυσκόμενοι ἐπι-

διαγινώσκουσι. 134. Ἐντυγχάνοντες δ' ἀλλήλοισι ἐν
 τῇσι οδοῖσι, τῶδε ἂν τις διαγνοίῃ εἰ ὁμοῖοι εἰσι οἱ
 συντυγχάνοντες· ἀντί γὰρ τοῦ προσαγορευεῖν ἀλλή-
 λους, φιλοῦσι τρεῖσι στόμασι. ἦν δὲ ἡ οὐτερος ὑπο-
 θέεστερος ὀλίγω, τὰς παρειὰς φιλοῦνται· ἦν δὲ
 πολλῶ ἢ οὐτερος ἀγεννέστερος, προσπίπτων προσκυ-
 νεῖ τὸν ἑτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ πάντων τοὺς ἀγχιστα-
 ἐωυτῶν οἰκόντας, μετὰ γε ἑωυτούς· δευτέρα δὲ
 τοὺς δευτέρους· μετὰ δὲ, κατὰ λόγον προβαίνοντες
 τιμῶσι· ἤκιστα δὲ τοὺς ἑωυτῶν ἑκαστάτω οἰκημένους
 ἐν τιμῇ ἀγοντάς· νομίζοντες ἑωυτούς εἶναι ἀνθρώπων
 μακρῶ τα πάντα ἀρίστους, τοὺς δὲ ἄλλους κατὰ λόγον
 τὸν λεγόμενον τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι, τοὺς δὲ
 ἑκαστάτω οἰκόντας ἀπὸ ἑωυτῶν κακίστους εἶναι.
 Ἐπὶ δὲ Μῆδων ἀρχόντων, καὶ ἤρχε τὰ ἔθνη ἀλλή-
 λων. συναπαντῶν μὲν Μῆδοι, καὶ τῶν ἀγχιστα οἰκόν-
 των σφίσι· οὗτοι δὲ, καὶ τῶν ὁμούρων· οἱ δὲ, μάλιστα
 τῶν ἔχοντων. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ οἱ Πέρ-
 σαι τιμῶσι· προέβαινε γὰρ δὴ τὸ ἔθνος ἄρχον τε καὶ
 ἐπιτροπεῦον. 135. Ξεῖνικα δὲ νόμαϊα Πέρσαι προσίεν-
 ται ἀνδρῶν μάλιστα. καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐοδῆτα,
 νομίσαντες τῆς ἑωυτῶν εἶναι καλλίω, φορέουσι· καὶ
 ἐς τοὺς πολέμους, τοὺς Αἰγυπτίους θώρηκας. καὶ εὐ-
 παθείας τε παντοδαπὰς πυνθανόμενοι ἐπιτηδεύουσι·
 καὶ δὴ καὶ, ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, παισὶ μίσγονται·
 γαμέουσι δ' ἑκαστος αὐτέων πολλὰς μὲν κουριδίας γυναῖ-
 κας, πολλῶ δ' ἐτι πλεῦνας παλλακὰς κτῶνται. 136. Ἀν-
 δραγαθίῃ δ' αὕτη ἀποδέδεκται, μετὰ τὸ μάχεσθαι
 εἶναι ἀγαθόν, ὅς ἂν πολλοὺς ἀποδέξῃ παῖδας· τῷ δὲ
 τοὺς πλείστους ἀποδεικνύντι, δῶρα ἐκπέμπει ὁ βασι-
 λεὺς ἀνά πᾶν ἔτος. τὸ πᾶλλον δ' ἡγέσται ἰσχυρόν εἶ-
 ναι. παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας, ἀπὸ πενταετέος ἀρ-
 ξάμενοι μέχρι εἰκοσαετέος, τρία μῶνα, ἵππευειν, καὶ
 τοξεύειν, καὶ ἀληθίχεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πενταετὴς γέ-
 νηται, οὐκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τῷ πατρί, ἀλλὰ παρὰ
 τῇσι γυναῖξι δίαίταν ἔχει. τοῦ δὲ εἵνεκα τοῦτο οὕτω
 ποιέεται, ἵνα ἦν ἀποθάνη τρεφόμενος, μηδεμίην ἄσπην
 τῷ πατρί προσβάλλῃ.

137. Αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν νόμον· αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, τὸ μὴ μίης αἰτίης εἶνεκα μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεῖν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωυτοῦ οἰκετέων ἐπὶ μὴ αἰτίῃ ἀνήκεστον πάθος ἔρδειν· ἀλλὰ λογισάμενος ἦν εὐρίσκη πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἔοντα τῶν ὑπουργημάτων, οὕτω τῷ θυμῷ χράται. Ἀποκτεῖναι δὲ οὐδένα κω λέγουσι τὸν ἑωυτοῦ πατέρα, οὐδὲ μητέρα. ἀλλὰ ὅκῃσ' αἷμα ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ ἀναζητούμενα ταῦτα ἀνευρεθῆναι ἥτοι ὑποβολιμαῖα ἔοντα, ἢ μοιχίδια· οὐ γὰρ δὴ φασὶ οἶκός εἶναι τὸν γε ἀληθέως τοκέα ὑπὸ τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς ἀποθνήσκειν. 138. Ἄσσα δὲ σφ' ποιέειν οὐκ ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεστι. αἰσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νερόμισται· δεύτερα δὲ, τὸ ὀφείλειν χρέος· πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων εἶνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκαίην φασὶ εἶναι, τὸν ὀφείλοντα καὶ τι ψεῦδος λέγειν. Ὅς ἂν δὲ τῶν ἀστῶν λήρην ἢ λεύκην ἔχῃ, ἐς πόλιν οὗτος οὐ κατέρχεται, οὐδὲ συμμίσγεται τοῖσι ἄλλοις Πέρσῃσι· φασὶ δὲ μιν ἐς τὸν ἥλιον ἀμαρτόντα τι, ταῦτα ἔχειν. ξείνον δὲ πάντα, τὸν λαμβανόμενον ὑπὸ τούτων, πολλοὶ καὶ ἐλαύνουσι ἐκ τῆς χώρας· καὶ τὰς λεύκας περιστεράς, τὴν αὐτὴν αἰτίην ἐπιφέροντες. Ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέουσι, οὔτε ἐμπνύουσι, οὐ χεῖρας ἐναπονίζονται, οὐδὲ ἄλλον οὐδένα περιορέωσι, ἀλλὰ σέβονται ποταμοὺς μάλιστα. 139. Καὶ τότε ἄλλο σφ' ὥδε συμπέπτωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲν αὐτοὺς λελήθε, ἡμέας μέντοι οὐ· τὰ οὐνόματά σφ', ἔοντα ὁμοῖα τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἐς τὸντὸ γράμμα, τὸ Δωριεὺς μὲν Σὰν καλέουσι, Ἴωνες δὲ Σίγμα. ἐς τοῦτο διζήμενος εὐρίσκεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα· οὐ τὰ μὲν, τὰ δὲ οὐ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως. 140. Ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτοῖν εἰδὼς εἰπεῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται, καὶ οὐ σαφηνέως, περὶ τοῦ ἀποθανόντος· ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσῃω ὁ νέκυσ, πρὶν ἂν ὑπ' ὀρνέθους ἢ κυνὸς ἐλκεσθῇ. μέγας μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα ποιέοντας ταῦτα· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι· κατακηρῶ-

παντες δὴ ὦν τὸν νεκρὸν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι. Μάγοι δὲ κεχωρίδαται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱερέων. οἱ μὲν γὰρ ἀγνεύουσι ἔμψυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι. οἱ δὲ δὴ μάγοι αὐτοχειρὴ πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, κτείνουσι καὶ ἀγώνισμα μέγα τοῦτο ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκας τε καὶ ὄφεις, καὶ τᾶλλα ἔρπετα καὶ πετεινα. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τοῦτο ἔχεται ὡς καὶ ἀρχὴν ἐνομίσθη. ἀνείμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον.

141. Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολεῖς, ὡς οἱ Ἀυδοὶ τάχιστα κατεστράφατο ὑπὸ Περσέων, ἐπεμπον ἄγγελους ἐς Σάρδεις παρὰ Κύρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ, ἀκούσας αὐτῶν τὰ προῖσχοντο, ἐλεξε σφὶ λόγον· „Ἄνδρα, φᾶς, αὐλητὴν, ἰδόντα ἰχθῦς ἐν τῇ θαλάσῃ, αὐλέειν, δοκούντιᾳ σφεας ἐξελεύσεσθαι ἐξ γῆν. ὡς δὲ ψευδοῦναι τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφὶ βληστρον, καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἐξεῖρυσαι. ἰδόντα δὲ παλλομένους, εἰπὲν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθῦς· Πάυσθε μοι, ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐδ' ἐμεῖο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι.“ Κύρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἰωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἵνεκα ἐλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον, αὐτοῦ Κυροῦ δεηθέντος δι' ἀγγέλων ἀπίστασθαι σφεας ἀπὸ Κροίσου, οὐκ ἐπείθοντο· τότε δὲ, κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων, ἦσαν ἐτοιμοὶ πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ ἐχόμενος, ἐλεγέ σφὶ ταδε. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων ἀνενειχθέντων ἐς τὰς πόλεις, τείχεά τε περιβάλλοντο ἕκαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· πρὸς μούρους γὰρ τούτους ὄρκιον Κύρος ἐποίησατο, ἐπ' οἷα περ ὁ Ἀυδός. τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἰωσι ἔδοξε κοινῷ λόγῳ πέμπειν ἄγγελους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἰωσι τιμαρτεῖν. 142. Οἱ δὲ Ἴωνες αὐτοί, τῶν καὶ τὸ Πανιώνιον ἴσθι, τοῦ μὲν οὐρανοῦ καὶ τῶν ὡρέων ἐν τῷ καλλίστῳ ἐτύγγανον ἰδρυσάμενοι πόλιν πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς

ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐταῖς χωρία ταῦτ' ἐκείνη
τῇ Ἰωνίῃ, οὔτε τὰ κάτω, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἡῶ, οὔτε
τὰ πρὸς τὴν ἐσπέραν· τὰ μὲν, ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ τε
καὶ ὑγροῦ πιεζόμενα· τὰ δέ, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τε καὶ
αὐχμώδεος. Γλῶσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὕτω νενομί-
κασι, ἀλλὰ τρεῖς τεσσέρας παραγωγέων. Μίλητος
μὲν αὐτέων πρῶτη κέεται πόλις πρὸς μεσαμβρίην·
μετὰ δέ, Μυοῦς τε καὶ Πριήνη· αὗται μὲν ἐν τῇ
Καρίῃ κατοικησινται, κατὰ ταῦτα διαλεγόμεναι σφί-
αἰδε δὲ ἐν τῇ Αὔδῃ· Ἐφεσος, Κολοφων, Λέβεδος,
Τέως, Κλαζομεναί, Φωκαίαι· αὗται δὲ αἱ πόλεις
τῆς προτέρου λεχθείσης ὁμολογέουσι κατὰ γλῶσσαν
οὐδέν, σφί δὲ ὁμοφανεύουσι. ἔτι δὲ τρεῖς υπόλοιποι
Ἰάδες πόλεις, τῶν αἱ δύο μὲν νήσους οἰκείται, Σά-
ρον τε καὶ Χίον· ἡ δὲ μία ἐν τῇ ἡπείρῳ ἵδρυνται,
Ἐρυθραί. Χῖοι μὲν νῦν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ ταῦτα
διαλέγονται, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἐωυτῶν μῦθοι. οὗτοι
χωρικτῆρες γλώσσης τέσσερες γίνονται.

143. Τούτων δὴ ὧν τῶν Ἰωνῶν οἱ Μιλήσιοι μὲν
ἦσαν ἐν σκέπῃ τοῦ φόβου, ὄρκιον ποιησάμενοι· τοῖσι
δὲ αὐτέων νησιώτῃσι ἦν θεινὸν οὐδέν· οὔτε γὰρ Φαί-
νικες ἦσαν καὶ Περσέων κατήκοοι, οὔτε αὐτοὶ οἱ Πέρσαι
ναυβαταί. Ἀπεσχίσθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰωνῶν
οὗτοι κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ἀσθενέας δὲ ἔοντος τοῦ παρ-
τος τότε Ἑλληνικοῦ γένεος, πολλῶν δὲ ἦν ἀσθενέστατον
τῶν ἐθνέων τὸ Ἰωνικόν, καὶ λόγου ἐλαχίστου· ὅτι γὰρ
μὴ Ἀθῆναι, ἦν οὐδὲν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μὲν νῦν
ἄλλοι Ἴωνες καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐφυγον τὸ οὐνομα, οὐ
βουλόμενοι Ἴωνες κεκληθῆναι· ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνου-
καί μοι οἱ πολλοὶ αὐτέων ἐπαισχύνεσθαι τῷ οὐνόματι.
αἱ δὲ δυώδεκα πόλεις αὗται τῷ τε οὐνόματι ἡγάλ-
λοντο, καὶ ἱερὸν ἰδρύσαντο ἐπὶ σφέων αὐτέων, τῷ
οὐνόμα ἔθεντα Πανιώνιον· ἐβουλεύσαντο δὲ αὐτοῦ
μεταδοῦναι μηδαμῶσι ἄλλοις Ἰωνῶν. οὐδ' ἐδεήθη-
σαν δὲ οὐδαμοὶ μετασχεῖν, ὅτι μὴ Σμυρναῖοι. 144. Κα-
τάπερ οἱ ἐκ τῆς Πενταπόλεως νῦν χώρας Λοιρίδες,
πρότερον δὲ Ἐξαπόλιος τῆς αὐτῆς ταύτης καλεομένης,
φυλάσσονται ὧν μηδαμὸς ἐσδέξασθαι τῶν προσοίκων

Δωριέων ἕς τὸ Τρισπικὸν ἱρόν· ἀλλὰ καὶ σφείων αὐ-
 τέων τοὺς περὶ τὸ ἱρόν ἀνομήσαντας ἐξεκλήϊσαν τῆς
 μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τοῦ Τρισπίου Ἀπόλλωνος
 ἐτίθεσαν τὸ πάλαι τρίποδας χαλκίους τοῖσι νικῶσι·
 καὶ τοὺτους χρῆν τοὺς λαμβανοντας ἐκ τοῦ ἱεροῦ μὴ
 ἐκφέρειν, ἀλλ' αὐτοῦ ἀνατιθέναι τῷ θεῷ. ἀνὴρ ὢν
 Ἀλικαρνησσεὺς, τῷ ὄννομα ἦν Ἀγασικλῆς, νικῆσας,
 τὸν νόμον κατηλόγησε· φέρων δὲ πρὸς τὰ ἑαυτοῦ
 οἰκία προσεπασσαλέυσε τὸν τρίποδα· διὰ ταύτην τὴν
 αἰτίην αἱ πέντε πόλεις, Αἰνδος, καὶ Ἰήλυσσός τε καὶ
 Καμείριος, καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήϊσαν τῆς
 μετοχῆς τὴν ἑκτὴν πόλιν Ἀλικαρνησσόν. τοῦτοισι
 μὲν νῦν οὗτοι ταύτην τὴν ζημίην ἐπέσθηκαν. 145. Δωδι-
 дека δὲ μοι δοκίουνσι πόλις ποιήσασθαι οἱ Ἰω-
 νες, καὶ οὐκ ἐθέλησαι πλεῦνας ἐρδεξασθαι, τοῦδε
 εἵνεκα, ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον, δωδέκα ἦν
 αὐτῶν μέρη· κατὰ περ νῦν Ἀχαιῶν, τῶν ἐξελασάντων
 Ἰωνας, δωδέκα ἐστὶ μέρη. Πελλήνη μὲν τε πρώτη
 πρὸς Σικυῶνος· μετὰ δὲ, Αἰγείρα, καὶ Αἰγαί· ἐν
 τῇ Κραῖθις ποταμὸς αἰένναός ἐστι, ἀπ' οὗ οὗ ὁ ἐν Ἰτα-
 λίῃ ποταμὸς τὸ ὄννομα ἔσχε· καὶ Βοῦρα, καὶ Ἐλίκη,
 (ἕς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ὑπὸ Ἀχαιῶν μάχῃ ἐσσω-
 θέντες,) καὶ Αἴγιον, καὶ Ρύπες, καὶ Πατρέες, καὶ
 Φαρέες, καὶ Ὠλενος, ἐν τῷ Πείρῳ ποταμῷ μέγας
 ἐστί· καὶ Δύμη, καὶ Τριταίεες, οἱ μόννοι τούτων
 μεσόγαιοι οἰκίουνσι. 146. Ταῦτα δωδέκα μέρη νῦν
 Ἀχαιῶν ἐστί, καὶ τότε γε Ἰώνων ἦν. ταυτίων δὴ
 εἵνεκα καὶ οἱ Ἴωνες δωδέκα πόλις ἐποίησαντ'· ἐπεὶ,
 ὥς γε ἐν μᾶλλον οὗτοι Ἴωνες εἰσὶ τῶν ἄλλων Ἰώνων,
 ἢ καλλίον τι γεγόνاسι, μωρὴ πολλὴ λέγειν· τῶν
 Ἀβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα,
 τοῖσι Ἰωνίης μετὰ οὐδὲ τοῦ ὀνόματος οὐδέν· Μενύαι
 δὲ Ὀρχομένιοι ἀναμεμίσχεται, καὶ Καδμεῖοι, καὶ
 Δρύοπες, καὶ Φωκίεες ἀποδασμιοι, καὶ Μολοσσοί,
 καὶ Ἀρκάδες Πελασγοί, καὶ Δωριεῖς Ἐπιδαύριοι,
 ἄλλα τε ἔθνη πολλὰ ἀναμεμίσχεται. οἱ δὲ αὐτέων,
 ἀπὸ τοῦ πρυτάνητος τοῦ Ἀθηναίων ὀρμηθέντες, καὶ
 νομίζοντες γενναϊότατοι εἶναι Ἰώνων, οὗτοι δὲ οὐ

γυναῖκας ἡγάγοντο εἰς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ Κασίρας
 ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. διὰ τοῦτον δὲ τὸν
 φόνον αἱ γυναῖκες αὐται, νομὸν θέμεναι, σφίσι αὐ-
 τῇσι ὄρκους ἐπέλασαν, καὶ παρέδωσαν τῇσι θυγα-
 τράσι, μὴ ποτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι, μηδὲ οὐ-
 νόματι βῶσαι τὸν ἐωυτῆς ἄνδρα· τοῦδε εἵνεκα, ὅτ'
 ἐφόνευσαν σφῶν τοὺς πατέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖ-
 δας, καὶ ἐπειτεν, ταῦτα ποιήσαντες, αὐτῇσι συνσι-
 κτον. ταῦτα δὲ ἦν γινόμενα ἐν Μιλήτῳ. 147. Βα-
 σιλίας δὲ ἐστήσαντο, οἱ μὲν αὐτῶν, Λυκίους, ἀπὸ
 Γλαύκου τοῦ Ἱππολόχου γεγονότας· οἱ δὲ, Καὶ-
 κωνας Πυλίου, ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου· οἱ
 δὲ, καὶ συνάμφοτέρους. ἀλλὰ γὰρ περιέχονται τοῦ
 οὐνόματος μᾶλλον τι τῶν ἄλλων Ἰωνῶν. ἔστωσαν δὲ
 καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ἰῶνες· εἰσὶ δὲ πάντες
 Ἰῶνες, ὅσοι ἀπ' Ἀθηναίων γεγονάσι, καὶ Ἀπατούρια
 ἄγουσι ὁρτὴν. ἄγουσι δὲ πάντες, πλην Ἐφρεσίων καὶ
 Κολοφωνίων· οὗτοι γὰρ μόνου Ἰωνῶν οὐκ ἄγουσι
 Ἀπατούρια· καὶ οὗτοι κατὰ φόνον τινα σκῆψιν.
 148. Τὸ δὲ Πανιώνιον ἐστὶ τῆς Μυκάλης γῶρος ἰσθός,
 πρὸς ἄρκτον τετραμμένος, κοινῇ ἐξαραισθήμενος ὑπὸ
 Ἰωνῶν Πάρειδέωνι Ἐλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ἐστὶ
 τῆς ἠπείρου ἄκρη, πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκουσα
 Σαμῶ. ἐς τὴν συλλεγομένοι ἀπὸ τῶν πολλῶν Ἰῶνες,
 ἄγεσκον ὁρτὴν, τῇ ἔθεντο οὐνομα Πανιώνια. πε-
 πόνθασιν δὲ οὐτι μῦναι αἱ Ἰωνῶν ὁρταὶ τοῦτο,
 ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων πάντων, ὁμοίως πάσαι ἐς τὸντο
 γράμμα τελευτῶσι, κατὰπερ τῶν Περσέων τὰ οὐνό-
 ματα. αὐταὶ μὲν αἱ Ἰάδες πόλεις εἰσι. 149. Αἶδε
 δὲ αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνίς καλεσμένη, Ἀγ-
 ρισσαι, Νέον τεῖχος, Τήμνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰ-
 χιρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γυνεῖαι·
 αὐταὶ ἑνδεκα Αἰολέων πόλεις αἱ ἀρχαῖαι. μία γὰρ
 σφεων παρελύθη ὑπὸ Ἰωνῶν, Σμύρνη. ἦσαν γὰρ
 καὶ αὐταὶ δωδέκα αἱ ἐν τῇ ἠπείρῳ. οὗτοι δὲ οἱ
 Αἰολῆες γῶρην μὲν εἴχον κτίσαντες ἀμείνω Ἰωνῶν,
 ὠρεῶν δὲ ἤκουσαν οὐκ ὁμοίως. 150. Σμύρνην δὲ
 οὐδε ἀπέβαλον Αἰολῆες. Κολοφωνίους ἀνδράς· οὐδέ

ἔσωθέντας, καὶ ἐκπαόντας ἐκ τῆς πατρίδος, ὑπεδέ-
ξαντο. μετὰ δέ, οἱ φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυ-
λάξαντες τοὺς Σμυρναίους ὁρτὴν ἔξω τείχεος ποιευ-
μένους Διονύσω, τὰς πύλας ἀποκληΐσαντες, ἔσχον
τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμο-
λογίῃ ἐχρήσαντο, τὰ ἐπιπλεᾶ ἀποδόντων τῶν Ἰωνῶν,
ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα
Σμυρναίων, ἐπιδιείλοντό σφεας αἱ ἑνδεκα πόλεις, καὶ
ἐποίησαντο σφέων αὐτέων πολιῆτας. 151. Αὗται
μὲν ἦν αἱ ἡπειρωτικὲς Αἰολίδες πόλεις, ἔξω τῶν ἐν
τῇ Ἰδῇ οἰκημένων· κεραιρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ
τὰς νήσους ἔχουσι, πέντε μὲν πόλεις τὴν Λέσβον
ἔχονται· τὴν γὰρ ἑκτὴν ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκομένην
Ἀρίσβαν ἠνδραποδίσαν Μεθυναῖοι, ἔοντες ὁμαί-
μους. ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκεῖται πόλις, καὶ ἐν τῇσι
ἑκατὸν Δήσοισι καλεομένησι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μὲν
νῦν καὶ Τενεδίοισι, καταπερ Ἰωνῶν τοῖσι τὰς νήσους
ἔχουσι, ἦν δεινὸν οὐδέν· τῇσι δὲ λοιπῇσι πόλεσι ἕαδε
κοινῇ Ἰωαὶ ἔπεσθαι, τῇ αὖ οὗτοι ἐξηγέονται.

152. Ὡς δὲ ἀπικίατο εἰς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰω-
νῶν καὶ Αἰολέων οἱ ἄγγελοι, (κατὰ γὰρ δὴ τάχος
ἦν ταῦτα πρησσομενα,) εἶλοντο πρὸ πάντων λέγειν
τὸν Φωκαέα, τῷ οὐνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ, πορ-
φύρεόν τε εἶμα περιβαλόμενος, ὡς ἂν πυρθανόμενος
πλείστοι συνέλθαιεν Σπαρτιητέων, καὶ καταστάς,
ἔλεγε πολλὰ, τρωρέειν ἑαυτοῖσι χρήζων. Λακεδαι-
μόνιοι δὲ οὐ κως ἤκουον, ἀλλ' ἀπέθοξέ σφι μὴ τι-
μωρέειν Ἰωσι. οἱ μὲν δὲ ἀπαλλάσσοντο· Λακεδαί-
μόνιοι δὲ ἀπώσαντο τῶν Ἰωνῶν τοὺς ἄγγελους,
ὁμῶς ἀπέστειλαν πεντηκοντέρῳ ἄνδρας, ὡς μὲν ἐμοὶ
δοκεῖ, κατασκόπους τῶν τε Κύρου πρηγμάτων καὶ
Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι εἰς Φωκαίαν, ἐπεμποῦ
εἰς Σπάρδιν σφέων αὐτέων τὸν δοκιμώτατον, τῷ οὐ-
νομα ἦν Λακρίνης, ἀπερέοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων
ἔσαν „γῆς τῆς Ἑλλάδος μηδεμίαν πόλιν σιναμωρέειν,
ὡς αὐτῶν οὐ περροφωμένων.“ 153. Ταῦτα εἰπόν-
τος τοῦ κήρυκος, λέγεται Κύρον ἐπείρεσθαι τοὺς
παρεόντας οἱ Ἑλλήνων „τίνες ἔοντες ἄνθρωποι

„Λακεδαιμόνιοι, καὶ κόσοι πλήθος, ταῦτα ἐωυτῶν
 „προαγορεύουσι.“ πυνθανόμενον δὲ μιν, εἰπεῖν πρὸς
 τὸν κηρυκὰ τὸν Σπαρτιήτην. „Ὅν ἐδεῖσά κω ἄν-
 „δρας τοιούτους, τοῖσι ἐστὶ χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλει
 „ἀποδεδεγμένοι, ἐς τὸν συλλεγόμενοι, ἀλλήλους
 „θμουντες ἐξαπατῶσι. τοῖσι, ἣν ἐγὼ ὑγιαίνω, οὐ
 „τὰ Ἰωνῶν πάθεα ἔσται ἔλλεσσα, ἀλλὰ τὰ οἰκήτῃα.“
 Ταῦτα ἐς τοὺς πάντας Ἕλληνας ἀπερρέψε ὁ Κῦρος
 τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κτησάμενοι, ἀνὴρ τε καὶ πρῆσαι
 χρεῶνται. αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἀγορήσι οὐδὲν ἐώ-
 θασι χρῆσθαι, οὐδὲ σφί ἐστι τὸ παράπαν ἀγορῇ.
 Μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τὰς μὲν Σαρδίς Ταβάλου
 ἀνδρὶ Πέρσῃ, τὸν δὲ χρυσὸν, τὸν τε Κροῖσον καὶ τὸν
 τῶν ἄλλων Λυδῶν, Πακτύῃ ἀνδρὶ Λυδῷ κομίζειν,
 ἀπῆλανε αὐτὸς ἐς Ἀγβάτανα, Κροῖσον τε ἅμα
 ἀγόμενος, καὶ τοὺς Ἰωνας ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιησάμε-
 νος τὴν πρώτην εἶναι. ἦ τε γὰρ Βαβυλῶν οἱ ἦν ἐμ-
 πόδιος, καὶ τὸ Βάκτριον ἔθνος, καὶ Σάκαι τε καὶ
 Αἰγυπτίοι, ἐπ' οὓς ἐπείχε τε στρατηλατεύειν αὐτός;
 ἐπὶ δὲ Ἰωνας ἄλλον πέμπειν στρατηγόν. 154. Ὡς δὲ
 ἀπῆλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρδίων, τοὺς Λυδοὺς
 ἀπέστῃσε ὁ Πακτύης ἀπὸ τε Ταβάλου καὶ Κύρου·
 καταβὰς δὲ ἐπὶ θάλασσαν, ὥτε τὸν χρυσὸν ἔχων
 πάντα τὸν ἐκ τῶν Σαρδίων, ἐπικούρους τε ἐμι-
 θούτο, καὶ τοὺς ἐπιθαλασσίους ἀνθρώπους ἐπειθε
 σὺν ἐωυτῷ στρατεύεσθαι. ἔλασας δὲ ἐπὶ τὰς Σαρ-
 δίς, ἐπολιάρχεε Τάβαλον, ἀπεργμένον ἐν τῇ ἀκρο-
 πόλει.

155. Πυνθόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος,
 εἶπε πρὸς Κροῖσον ταῦτα. „Κροῖσε, τί ἔσται τὸ τέ-
 „λος τῶν γινόμενων τούτων ἐμοί; οὐ πάνσονταί
 „Λυδοί, ὥς οἰκᾶσι, πρήγματα παρέχοντες, κατ' αὐ-
 „τοὶ ἔχοντες. φροντίζω, μὴ ἄριστον ἢ ἐξανδραπο-
 „δίσασθαι σφεας. ὁμοίως γὰρ μοι νῦν γε φαίνε-
 „μαι πεποιημένοι, ὥς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνας,
 „τῶν παιδῶν αὐτοῦ φείσεται· ὥς δὲ καὶ ἐγὼ Λυ-
 „δῶν τὸν μὲν πλέον τι ἢ πατέρα ἔδοντα σὲ λαβὼν
 „ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυδοῖσι τὴν πόλιν παρέδωκα“

„καὶ ἔπειτα θωναίῳ εἰ μοι ἀπεισᾶσι;“ Ὁ μὲν
 δὲ τὰ περ ῥόεε, ἔλεγε· ὁ δ' ἀμείβετο τοῖςδε, δεί-
 σας μὴ ἀναστατοῦς ποιήσῃ τὰς Σάρδις· „ὦ βα-
 „σιλεῦ, τὰ μὲν οἰκότες εἰρηκας· σὺ μὲντοι μὴ πάντα
 „θυμῷ χρέω; μηδὲ πόλιν ἀρχαίην ἐξαναστήσας,
 „ἀναμαρτητον ἰοῦσαν καὶ τῶν πρότερον, καὶ τῶν
 „νῦν ἰσπεσῶν. τὰ μὲν γὰρ πρότερον ἐγὼ τε
 „ἔφησα, καὶ ἐγὼ ἐμῇ κεφαλῇ ἀναμάζας φέρω.
 „τὰ δὲ νῦν παρεόντα Πактύης γὰρ ἴσσι· ὁ αὖτις
 „κέων, τῷ σὺ ἐπέτρεψας Σαρδῖς, οὗτος δότω
 „τοὶ δίκην. Λυδοῖσι δὲ συγγνώμην ἔχων, τὰδε
 „αὐταῖσι ἐπιτάξον, ὥς μήτε ἀποστείωσι, μήτε δει-
 „νοὶ τοὶ ἔωσι, ἀπειπε μὲν σφι πέμψας, ὅπλα
 „ἀρήϊα μὴ ἐκτῆσθαι· κέλευε δὲ σφείας κιθαῶνας
 „τε ὑποδύνειν τοῖσι ξίμασι, καὶ κοδόρνους ὑπο-
 „βίβασθαι· πρόειπε δ' αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ
 „ψάλλειν καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας. καὶ
 „ἐπαχέως σφείας, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας αὐτ' ἀνδρῶν
 „ᾧ ψεαι γεγενότας, ὥστε οὐδὲν δεινοὶ τοὶ ἔσονται
 „μὴ ἀπρωτεύσι.“ 156. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτά οἱ
 ὑπετίθετο, αἰρετώτερα ταῦτα εὐρίσκων Λυδοῖσι, ἢ
 ἀνδραποδισθέντας πρηθῆναι σφείας· ἐπιστάμενος ὅτι
 οὐ μὴ ἀξιοχρεῶν πρόφασιν προτείνη, οὐκ ἀνα-
 πείδει μὴ μεταβουλεύσασθαι· ἀρρώδων δὲ, μὴ
 καὶ ὑπερὶον κατε οἱ Λυδοί, ἦν τὸ παρεὸν ὑπεκδρά-
 μωσι, ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται.
 Κύρος δὲ ἦσθεις τῇ ὑποθήκῃ, καὶ ὑπεῖς τῆς ὀργῆς,
 εἶπε οἱ πεῖθεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρειαν ἄνδρα Μῆ-
 δον, ταῦτά οἱ ἐντέλλεται προειπεῖν Λυδοῖσι, τὰ δ'
 Κροῖσος ὑπετίθετο· καὶ πρὸς, ἐξανδραποδίσασθαι
 τοὺς ἄλλους πάντας, οἱ μὲτα Λυδῶν ἐπὶ Σαρδῖς
 ἰσπερατεύσαντο, αὐτὸν δὲ Πактύην πάντως ζῶντα
 ἀγαγεῖν παρ' ἰωνίων. 157. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς
 οὐροῦ ἐντελλάμενος, ἀπῆλυνε ἐς ἦσθια τὰ Περσέων.
 Πактύης δὲ πυθόμενος ἀγχοῦ εἶναι στρατὸν ἐπ' ἰων-
 τὸν ἰόντα, δείσας ὤχετο φεύγων ἐς Κύμην. Μαζά-
 ρης δὲ ὁ Μῆδος ἐλάσας ἐπὶ τὰς Σαρδῖς, τοῦ Κύρον
 στρατοῦ μοῖραν ὄσπην δὴ κατε ἔχων, ὡς νῦν εὔρε

ἐτι ἔρτας τοὺς ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σαρδίσι, πρῶτα
 μὲν τοὺς Λυδοὺς πρᾶγμασε τὰς Κύρου ἐντολάς ἐπι-
 τελεῖν· ἐκ τούτου δὲ κελευσμοσύνης Λυδοὶ τὴν πα-
 σαν διαίταν τῆς ζῆς μετέβαλον. Μασάγης δὲ μετα-
 τούτῳ ἐπέμπε ἐς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κε-
 λεύων Πακτύην· οἱ δὲ Κυμαῖοι ἔγνωσαν, συμβου-
 λῆς περὶ ἐς θεὸν ἀνῶσαι τὸν ἐν Βραγχίδῃσι, ἣν
 γὰρ αὐτόθι μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἰδρυμένον, τῷ
 Ἰωνέσ τε πάντες καὶ Αἰολέες ἐώθεσαν χρῆσθαι.
 ὁ δὲ χώρος οὗτος ἐστὶ τῆς Μιλησίου ὑπὲρ Πα-
 χορμου ἑλμένος. 148. Πέμπαντες ὦν οἱ Κυμαῖοι
 ἐς τοὺς Βραγχίδας θεοπροπούς, εἰρώτουν „περὶ
 Πακτύην ὁκοῖον τι ποιεόντες θεοῖς μελλοίεν χα-
 ρεῖσθαι.“ ἐπειρωτῶσι δὲ σφι τὰτα χρησθη-
 ριον ἐγένετο „ἐκδιδόναι Πακτύην Περσῇσι.“ Ταῦτα
 δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ὀρμέατο
 ἐκδιδόναι. ὀρμευόμενοι δὲ ταύτῃ τοῦ πλήθους, Ἀρι-
 στοδόκος ὁ Ἡρακλείδῃ, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν εἰν δο-
 κίμης, ἔσχε μὴ ποιῆσαι τὰτα Κυμαίους, ἀπιστέων
 τε τῷ χρησμῷ, καὶ δοκεῖν τοὺς θεοπροπούς οὐ λέ-
 γειν ἀληθῶς. ἐς δὲ τὸ δεύτερον περὶ Πακτύην
 ἐπείρησόμενοι, ἦσαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ
 Ἀριστοδόκος ἦν. 149. Ἀπικομένων δὲ ἐς Βραγχίδας,
 ἐχρησιμοποιετο ἐκ πάντων Ἀριστοδόκος, ἐπειρωτῶν
 ταῦτα „ὦ ναῖ, ἦλθε παρ’ ἡμῶν ἱκέτης Πακτύης
 ὁ Λυδός, φεγγων θάνατον βίαιον πρὸς Περσέων·
 οἱ δὲ μὴν ἐξαπτόνται, προεῖναι Κυμαίους κελύων
 ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δουραμί-
 νην ἱκέτην ἐς τόδε αὖ τετολμήκαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν
 ἂν τὸ ἀπὸ σέῃ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως ὑκότερα
 πρὸς ἡμᾶς.“ Οὐ μὲν ταῦτα ἐπειρωτᾷ, ὃ δ’ αὐτίς
 τὸν αὐτὸν σφι χρησμὸν ἔφαινε, κελύων ἐκδιδόναι
 Πακτύην Περσῇσι, πρὸς ταῦτα ὁ Ἀριστοδόκος ἐκ
 προνοίας ἐποίεε ταῦτα· περιῶν τὸν νῆον κύκλῳ,
 ἐξαίρετ’ τοὺς στρουθίους, καὶ ἄλλα ὅσα ἦν νενοσσει-
 μένα θορνίσθων γενεὰ ἐν τῷ νηῷ. ποιεόντος δὲ αὐ-
 τοῦ ταῦτα, λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ γενέσθαι,
 φέρουσαν μὲν πρὸς τὸν Ἀριστοδόκον, λέγουσαν δὲ

ταῦτα· ὁ δὲ ἀνταρσιώτατε ἀνθρώπων, τί ταῦτα τοι μὲν
 ποιεῖν; τοὺς ἐκέλευε μου ἐκ τοῦ κρητοῦ παραῖτα·
 Ἀριστόδημον δὲ, οὐκ ἀπορήσαντα, πρὸς ταῦτα εἰ-
 πὲν· „ὦ παῖς, αὐτὸς μὲν οὕτω τοῖσι ἐκέλευε βρά-
 „θεῖς· Κρηταίους δὲ κελύεις τῶν ἐκέλευε ἐκδιδύμει·
 Τὸν δὲ αὐτὸς ἀμείψασθαι τοῖσδε· „Ναὶ κελύει,
 „ἵνα γε ἀσεβήσαντες, θάσπον ἀπόλησθε· ὡς μὴ
 „τὸ λοιπὸν περὶ ἐκετέρων ἐκδόσθης· ἔλθῃτε ἐπὶ τὸ
 „χρηστέρειον.“ 160. Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσε
 σάν οἱ Κυραιοὶ, οὐ βουλόμεναι οὔτε ἐκδόντες αἰσας
 λίσσασθαι, οὔτε παρ' ἐωντοῖσι ἔχοντες πολιορκεῖσθαι,
 εἰς Μυτιλήνην αὐτὸν ἐκπέμπουσι. οἱ δὲ Μυτιληναῖοι,
 ἐπιπέμποντος τοῦ Μαζαρεος ἀγγελίας ἐκδιδύμει τὸν
 Πακτύην, παρεσιναύζοντο ἐπὶ μισθῷ ὅσῳ δὴ. οὐ
 γὰρ ἔχω τοῦτο γε εἰπεῖν ἀτρέκτως· οὐ γὰρ ἐτέλει-
 θη. Κυραιοὶ γάρ, ὡς ἔμαθον ταῦτα προησάμενα
 ἐκ τῶν Μυτιληναίων, πέμψαντες πλοῖον εἰς Λέσβον
 ἐκπορίζουσι Πακτύην εἰς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ, ἐξ ἰσθμοῦ
 Ἀθηναίης Πολιούχου ἀποσπασθεὶς ὑπὸ Χίων, ἐξε-
 δόθη· ἐξέδοσαν δὲ οἱ Χῖοι ἐπὶ τῷ Ἀταρνεί· μί-
 σθῳ· τοῦ δὲ Ἀταρνέος τοῦτου ἔστι χώρος τῆς Μά-
 σίης, Λέσβου ἀντίος. Πακτύην μὲν νῦν παραδόν-
 τες οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρην
 ἀποδεῖλαι. ἦν δὲ χρόνος οὗτος οὐκ ὀλίγος γενόμε-
 νος, ὅτε Χίον οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀταρνέος ταύτου οὔτε
 φύλας κριθῶν πρόχυσιν ἐποιέετο· θεῶν οὐδενί, οὔτε
 πέμματα ἐπέσσειε καρποῦ τοῦ ἐνθεῦτεν, ἀπείχετο
 δὲ τῶν πάντων ἰσθμῶν τὰ πάντα ἐκ τῆς χώρας ταυτῆς
 γινόμενα. 161. Χῖοι μὲν νῦν Πακτύην ἐξέδοσαν,
 Μαζαρεος δὲ μετὰ ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς συμ-
 πολιορκησάντας Τιββαλον. καὶ τοῦτο μὲν, Περση-
 νίας ἐξηνθηροπόδισατο· ταῦτα δὲ, Μαϊάνδρου περὶ
 δῖον πᾶν ἐπέδραμε, λήϊην ποιούμενος τῷ στρατῷ·
 Μαγνησίην δὲ ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα
 τοῖσιν τελευτᾷ.

162. Αποθανόντος δὲ ταύτου, Ἀρπυγος κατέβη
 διάδοχος τῆς στρατηγίας, γένος καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς Μή-
 δος, τὸν δὲ Μήδων βασιλεὺς Ἀστύνοχος ἀνέμεινε.

πέτρῃ ἐδαίσε, ὃ τῷ Κύρῳ τὴν βασιλείην συγκατέ-
 γασσάμενος. οὗτος ὡνὴρ τότε ὑπὸ Κύρῳ στρατη-
 γός ἀποδεχθείς, ὡς ἀπίκτα ἐς τὴν Ἰωνίην, ἀφῆκε
 τὴς πόλεως χώματα. ὅπως γὰρ τειχίσας ποιήσεις,
 τὸ ἐνθεῦτεν χώματα χαῖν. πρὸς τὰ τείχεα ἐπαρθεῖ.
 πρώτη δὲ Φωκαίῃ Ἰωνίης ἐπεχείρησε.

163. Οἱ δὲ Φωκαῖες οὗτοι ναυτελλήσαι μακρὰς
 πρώτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο. καὶ τὸν τε Ἀδρίην
 καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρ-
 τησσὸν οὗτοί εἰσι οἱ καταδέξαντες. ἐναυπύλλοντα δὲ
 οὐ στρογγύλῃσι νηυσὶ, ἀλλὰ πεντηκοντέροισι. ἀπὶ
 νόμενοι δὲ ἐς τὸν Ταρτησσὸν, προσφιλέες ἐγένοντο
 τῷ βασιλεῖ τῶν Ταρτησίων, τῷ ὄνομα μὲν ἦν
 Ἀργανθώμιος. ἐτυράννευσεν δὲ Ταρτησσοῦ ὄνδρα
 ποταῖα ἔτα, ἐβίωσε δὲ πάντα εἴκοσι καὶ ἑκατὸν
 τούτων. δὴ τῷ ἀνδρὶ προσφιλέες οἱ Φωκαῖες οὗτοι
 δὴ τι ἐγένοντο, ὡς τὰ μὲν πρώτῃ σφας ἐκλιπόντας
 Ἰωνίην ἐκέλευε τῆς ἐαυτοῦ χώρας οἰκῆσαι. οὐκ
 βούλονται. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτο γε οὐκ ἔπεθε τοῦς
 Φωκαῖας, ὁ δὲ πυθόμενος τὸν Μῆδον παρ' αὐτῶν
 ὡς αὔξειτο, ἐδίδου σφι χρήματα τείχος περιβαλέ-
 σθαι τὴν πόλιν. ἐδίδου δὲ ἀφειδέως. καὶ γὰρ καὶ
 ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγοι σταδίοι εἰσι.
 τοῦτο δὲ πᾶν, λίθων μεγάλων καὶ εὐ συναρμοσμέ-
 νων. 164. Τὸ μὲν δὴ τείχος τοῖς Φωκαῖεσσι τροπὴν
 τειγῆς ἐξεποιήθη. ὁ δὲ Ἀρπαγὸς ὡς ἐπῆλασε τὴν
 στρατιήν, ἐπολιόρκει αὐτοὺς, προϊσχύμενος. ἔφη
 „ὡς οἱ καταχρᾶ, εἰ βούλονται Φωκαῖες προμαχεῖν
 „ἐν μῶνον τοῦ τείχεος ἐρεῖψαι, καὶ οἶκμα ἄν
 „κατιρῶσαι.“ οἱ δὲ Φωκαῖες, περιημεκτέοντες τῇ
 δουλοσύνῃ, ἔφασαν „θέλειν βουλευσασθαι ἡμέραν
 „μῆν, καὶ ἔπειτα υποκρινέσθαι. ἐν ᾧ δὲ βου-
 „λευνται αὐτοὶ, ἀπαγαγεῖν ἐκείνων ἐκάλεον τὴν
 „στρατιήν ἀπὸ τοῦ τείχεος.“ Ὁ δ' Ἀρπαγὸς ἔφη
 „εἰδέναι μὲν εὖ τὰ ἐκείνοι μύλλοντες ποιεῖν, ὅμως
 „δὲ σφι παριέναι βουλευσασθαι.“ Ἐν ᾧ ὡν ὁ Ἀρ-
 παγὸς ἀπὸ τῶν τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιήν, καὶ

Φωκαῖες ἐν τούτῳ κατασπάσαντες τὰς πεντηκοντέ-
 ρους, ἐσθιέμενοι τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἐπιπλά πάν-
 τα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱερῶν, καὶ
 τὰ ἄλλα ἀκαθήματα, χωρὶς ὃ τι χαλκός ἢ λίθος ἢ
 γραφή ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσθιέντες, καὶ αὐτοὶ
 ἐσθάντες, ἐπλεον ἐπὶ Χίου. τὴν δὲ Φωκαίην ἐρη-
 μωθεῖσαν ἀνδρῶν ἔαχον οἱ Πέρσαι. 165. Οἱ δὲ
 Φωκαῖές, ἐπεὶ τε σφί Χίοι τὰς νήσους τὰς Οἰ-
 νούσας καλεομένας οὐκ ἐβούλοντο ὠνεσθῆναισι πω-
 λείειν, δειμαίνοντες μὴ αἱ μὲν ἐμπόριον γένηνται,
 ἡ δὲ αὐτέων νήσος ἀποκληῖσθῃ τούτου ἕνεκα, πρὸς
 ταῦτα οἱ Φωκαῖές ἐστέλλοντο ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ
 τῇ Κύρῳ εἰκοσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐκ θεοπρω-
 πίου ἀνεστήσαντο πόλιν, τῇ οὐνομα ἦν Ἀλαλίη.
 Ἀργανθάνιος δὲ τηνικαῦτα ἤδη τετελευτήκει. στεί-
 λόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν Κύρνον, πρῶτα καταπλεύσαντες
 ἐς τὴν Φωκαίην, κατεφόνευσαν τῶν Περσέων τὴν
 φυλακὴν, ἣ ἐφθούρει παραδεξαμένη παρὰ Ἀρκάγων
 τὴν πόλιν. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτό σφί ἐξέρχαστο, ἐποι-
 ῆσαντο ἰσχυράς καταράς τῷ ὑπολειπομένῳ ἐωνυῶν
 τοῦ στόλου. πρὸς δὲ ταύτησι, καὶ μύδρον σιδηρεῶς
 κατεπόντωσαν, καὶ ὤμοσαν „μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην
 „ἔξειν, πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀναγῆναι.“
 Στελλομένων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τὴν Κύρνον, ὑπὲρ ἡμι-
 στας τῶν ἀστῶν ἔλαβε πόθος τε καὶ αἰκτος τῆς πό-
 λιος καὶ τῶν ἡθέων τῆς χώρας· ψευδομυιοὶ δὲ γε-
 νόμενοι, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Φωκαίην. οἱ δὲ
 αὐτῶν τὸ ὄρκιον ἐφύλασσαν, κερθέντες ἐκ τῶν Οἰ-
 νουσιῶν ἐπλεον. 166. Ἐπεὶ τε δὲ ἐς τὴν Κύρνον
 ἀπῆκοντο, οἴκειον κοινῇ μετὰ τῶν πρότερον ἀπῆ-
 κομένων ἐπ' ἕτεα πέντε, καὶ ἰσά ἐνίδρυσαντο. καὶ
 ἔαχον γὰρ δὴ καὶ ἔφερον τοὺς περιρρίκους ἅπαντας,
 στρατεύονταί ὦν ἐπ' αὐτοὺς κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι
 Τυρρανοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, νηυσὶ ἑκατέρωι ἐξή-
 κοντα. οἱ δὲ Φωκαῖες πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ
 πλοῖα, ἶοντα ἀριθμὸν ἐξήκοντα, ἀντίαζον ἐς τὸ
 Σαρδονίων καλεόμενον πέλαγος. συμμιοχάντων δὲ
 τῇ ναυμαχίῃ, Καρχηδὼν τις νίκη τῷσι Φωκαῖεῦσι

ἐγένετο, αἱ μὲν γὰρ τεσσαράκοντά σφι νῆες διαφθάρησαν· αἱ δὲ εἰκοσι αἱ περιεῶσαι, ἦσαν ἄχρηστοί· ἀπεστράφατο γὰρ τοὺς ἐμβόλους. καταπλώσαντες δὲ εἰς τὴν Ἀλαλίην, ἀνέλαβον τὰ ἔθνη καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κτήσιν ὅσην οἶαί τε ἔγινοντο αἱ νῆες σφι ἄγειν· καὶ ἔπειτα ἀφέντες τὴν Κύρον, ἐπλεον εἰς Πήγειον. 167. Τῶν δὲ διαφθαρσισίων πᾶν τοὺς ἄνδρας, οἳ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρσηνοὶ ἔλαχον τε αὐτῶν πολλὰ πλείους, καὶ τοὺτους ἐξαγαγόντες κατέλευσαν. μετὰ δὲ Ἀγυλαίοισι πάντα τὰ παριόντα τὸν χώρον, ἐν τῷ οἱ Φωκαῖές καταλευσθέντες ἕκαστο, ἐγένετο διάστροφά καὶ ἔμπηρα καὶ ἀπόπληκτα, ὁμοίως πρόβατα καὶ ὑποζύγια καὶ ἄνθρωποι. οἱ δὲ Ἀγυλλαῖοι εἰς Δελφούς ἐπεμπον, βουλόμενοι ἀκέσασθαι τὴν ἀμαρτάδα. ἡ δὲ Πυθίη σφείας ἐκέλευσε ποιεῖν τὰ καὶ νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἐτι ἐπιτελεούσι· καὶ γὰρ ἐναγίζουσι σφι μεγάλως, καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἵππικόν ἐπιστᾶσι, καὶ οὗτοι μὲν τῶν Φωκαίων τοιοῦτω μῶρῳ διεχρήσαντο. οἱ δὲ αὐτῶν εἰς τὸ Πήγειον καταφυγόντες, ἔνθευτεν ὀρμεώμενοι, ἐκτῆσαντο πόλιν γῆς τῆς Οἰνωτορίας ταυτην, ἣτις νῦν Τέλη καλεῖται. ἔκτισαν δὲ ταυτην, πρὸς ἀνδρὸς Ποσειδωνιῆτew μαθόντες, ὡς τὸν Κύρον σφι ἡ Πυθίη ἔχρησε κτίσαι ἥρων ἰδόντα, ἀλλ' οὐ τὴν νῆσον. Φωκαῖης μὲν νῦν περὶ τῆς ἐν Ἰωνίῃ οὕτω ἔσχε. 168. Παραπλήσια δὲ τοῦτοις καὶ Τηῖοι ἐποίησαν· ἐπεὶ τε γὰρ σφειῶ εἶλε χώματι τὸ τεῖχος Ἀρπάγος, ἐσβάντες πάντες ἐξ τὰ πλοῖα, οἰχόντο πλείοντες ἐπὶ τῆς Θρηίκης, καὶ ἐνθαῦτα ἔκτισαν πόλιν Ἀβδηρα· τὴν πρότερος τῶντων Κλασμένιος Τιμήσιος κτίσας, οὐκ ἀπάνητος, ἀλλ' ὑπὸ Θρηίκων ἐξελαθεῖς, τιμὰς νῦν ὑπὸ Τηῖων τῶν ἐν Ἀβδηροῖσι ὡς ἥρως ἔχει.

169. Οὗτοι μὲν νῦν Ἰωνων μῦνοι, τὴν δουλοσύνην οὐκ ἀνεχόμενοι, ἐξέλιπον τὰς πατρίδας. δι' ἄλλοι Ἰωνες, πλὴν Μιλησίων, διὰ μάχης μὲν ἀπὲς κέατο Ἀρπάγῳ, κατὰπερ οἱ ἐκλιπόντες, καὶ ἄνδρες ἐγένοντο ἀγαθοί, περὶ τῆς ἰωνικοῦ ἑκάστος μαχόμε-

καὶ νύκτωρ θάλαττας δὲ καὶ ἀλόντες, ἔμενον κατὰ χώραν
 ῥηαστῶν, καὶ τὰ ἐπιτάσσόμενα ἐπετέλειον. Μιλήσιοι
 δὲ, οἷς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, αὐτῷ Κύρῳ ὄρ-
 κων ποιησαμένοι, ἠρυκίην ἄγον. Οὕτω δὴ τοῦ δευ-
 τεροῦ Ἰωνίᾳ ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τοὺς ἐν τῇ ἡπείρῳ
 Ἰωνῶν ἐχειρώσατο Ἀρπαγός, οἱ τὰς νήσους ἔχοντες
 Ἰωνεῖς, καταβρώδισαντες ταῦτα, σφέας αὐτοὺς ἔδο-
 σαν Κύρῳ. 170. Κεκακωμένων δὲ Ἰωνῶν, καὶ
 συλληγομένων οὐδὲν ἥσσον ἐς τὸ Πανιώνιον, πυν-
 θανομαι γνώμην Βίαντα ἄνδρα Πριηνέα ἀποδέξα-
 σθαι. Ἰσὶ χρησιμωτάτην τῇ εἰ ἐπέειρατο, παρείχε-
 σθαι σφί ἐυδαμονέειν Ἑλλήνων μάλιστα ὅς ἐκέλευε
 ἀφ' αὐτῶ ἀτόλῳ Ἰωνας ἀερόθεντας πλέειν ἐς Σαρδίαν,
 καὶ ἐπειτα πόλιν μίαν κίβειν πάντων Ἰωνῶν, καὶ
 οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης, εὐδαιμα-
 νήσασθαι, τῆσιν τε ἀπασέων μεγίστην νερμημένους,
 καὶ ἀρχοντας ἄλλων μένασι δὲ σφί ἐν τῇ Ἰωνίᾳ
 οὐκ ἔφη ἐνόρῃν ἐλευθερίην ἔτι ἐσομένην. Ἀν-
 τη μὲν Βίαντος τοῦ Πριηνέως γνώμη, ἐπὶ διεφθα-
 ρμένῳ Ἰσὶ μενομένη. χρηστὴ δὲ καὶ πρὶν ἢ δια-
 φθαρῆναι Ἰωνίην, θάλασσαν ἀνδρός Μιλησίου ἐγένετο,
 τὰ ἀνίστασθαι γένος ἔοντος Φοίνικος ὅς ἐκέλευε ἐν
 βουλήντροπῳ Ἰωνας ἐκτελεῖσθαι, τὸ δὲ εἶναι ἐν Τέῳ
 Τέων γὰρ αἶσρον εἶναι Ἰωνίης. τὰς δὲ ἄλλας πό-
 λεις οἰκεσόμενας, μηδὲν ἥσσον νομίζεσθαι κατὰ μέρος
 ἐξ ὧν οὐκ εἶεν. οὕτω μὲν δὴ σφί γνώμας τοιαύτης
 ἀπεδέξαντο.

171. Ἀρπαγός δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην,
 ἐποιεῖτο στρατιήν ἐπὶ Κάρῳ καὶ Καυνίους καὶ Λυ-
 κίους, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἰωνας καὶ Διολέας. Εἰσὶ
 δὲ τούτων Κάρῳ μὲν ἀπικνήμενοι ἐς τὴν ἡπείρον ἐκ
 τῶν νήσων. τὸ γὰρ παλαιοὶ ἔοντες Μίῳ τε κατή-
 κει, καὶ κληρονομοὶ Λιλέγες, εἶχον τὰς νήσους, φό-
 ρον μὲν οὐδένα ὑποτελλόντες, ἄσπον καὶ ἐγὼ δυνατὸς
 εἶμι μακροτάτος ἐξικεσθαι ἀκὸν. αἱ δὲ, οὕτως Μί-
 νως δέοντες, ἐπλήρουν οἱ τὰς χεῖρας. ὅτε δὲ δὴ Μίῳ
 τε κατεστραμμένῳ γῆν πολλήν, καὶ εὐτρυχέοντος τῷ
 πολέμῳ, τὸ Κάρικον καὶ ἐξ ὧν λογιματάτος τῶν

ἔθνεων ἀπάντων κατὰ τοῦτον ἄμα τὸν χρόνον μὲν
 κρῆ μάλιστα. καὶ ὅφι τρεῖς ἐξευρήματα ἔχοντο,
 τοῖσι οἱ Ἕλληνες ἐχρήσαντο. καὶ γὰρ ἐπὶ τα κρά-
 ντα λήφους ἐπιδέεσθαι Κῆρες εἰσι οἱ καταδεδυνότες,
 καὶ ἐπὶ τὰς ἀσπίδας τὰ σημήια ποιεῖσθαι. καὶ
 ὄφιν αὐτοῖσι οὗτοι εἰσι οἱ ποιηθέντες προῖτες.
 τῶν δὲ ἀνέυ ὀφίων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πάντες
 ὅτι περ ἰώδεσαν ἀσπίσι χρῆεσθαι, τελαμῶνι σκυτί-
 ῳ δὲ οἰηκίζαντες, περὶ τοῖσι αὐχέσι τε καὶ τοῖσι
 ἀγκυτέροισι ὥμοισι περιπεείμενοι. Μετὰ δὲ τοὺς
 Κῆρας χρόνῳ ὕστερον πολλῶν Ἀσσιέες τε καὶ Ἰωνες
 ἐξανίστησαν ἐκ τῶν νήσων καὶ οὕτω ἐς τὴν ἡπει-
 ρὸν ἀπῆκοντο. Κατὰ μὲν δὴ Κῆρας οὕτω Κρήτες
 λέγονται γενέσθαι. οὐ μὲντοι αὐτοὶ γε ὁμολογεῖν οὖσα
 τούτοις οἱ Κῆρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἑωυτοὺς
 εἶναι αὐτόχθονας ἡπειρώτας, καὶ τῷ ὀνόματι τῷ
 αὐτῷ αἰεὶ διαχρεωμένους ὡς περ νῦν. ἀπαδείκνυσ-
 δὲ ἐν Μυλασσοῖσι Διὸς Κασίου ἱερὸν ἀρχαῖον, τοῦ
 Μυλασσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεστι, ὡς κατηγήτοισι
 εἶναι τοῖσι Κασίοι. τῶν γὰρ Λυδῶν καὶ τὸν Μυσῶν
 λέγουσι εἶναι Κασίος ἀδελφεός. τούτοις μὲν δὴ
 μέτεστι ὅσοι δὲ, ἔντις ἄλλου ἔθνεος, ὁμῶς ὡς
 σοι τοῖσι Κασίοι ἔγιναντο, τούτοις δὲ οὐ μετὰ
 172. Οἱ δὲ Καύνιοι, αὐτόχθονες, δοκίμῳ ἔμοθ'
 εἶναι. αὐτοὶ μὲντοι ἐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. πρὸς
 περὶ ὧν καὶ δὲ γλῶσσαν μὲν πρὸς τὸ Κασικὸν ἔθνος,
 ἢ οἱ Κῆρες πρὸς τὸ Καυνικόν. τοῦτο γὰρ οὐκ
 ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι. νόμοισι δὲ χρεώνται πε-
 ρισσισμένοι πολλοὶ τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ
 Κερῶν. τοῖσι γὰρ κάλλιστόν ἐστι, κατ' ἡλικίῃς
 τε καὶ φιλότῃ εἰλαδὸν συγγίνεσθαι ἐς πόσιν, καὶ
 ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παῖσι. ἰδρυθέντων δὲ σφί
 ἱερῶν ξεινικῶν, μετέπειτα ὡς σφί ἀπέδωκε, (ἔδοξε
 δὲ τοῖσι πατρίοισι μῦθον χρᾶσθαι θεοῖσι,) ἔνδον
 τὲς τὰ ὕπλη ἀπαντὲς Καύνιοι ἡβηδόν, τόποις τε
 δοῦρασι τὸν ἥερα, μέχρι ὕρων τῶν Καλυνδικῶν
 ἔποντο, καὶ ἔφασαν ἐμβαλλεῖν τοὺς ξεινικούς θεούς.
 καὶ οὗτοι μὲν τρύποισι τοιδότοις χρεώνται. 173. Οἱ

δὲ Λύκοι ἐκ Κρήτης τειχεύων μερόμενοι· τὴν γὰρ
 Κρήτην ἔχοντο, παλαιοὶ πάντες βαρβαροὶ, διεπ-
 ναισθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ περὶ τῆς βασιλείης τῶν Εὐ-
 ρωπικῶν παίδων, Σαρπηδόνοιο τε καὶ Μίνω, ὡς ἱπε-
 κράτησε τῇ σκίσει Μίνω, ἐξήλασε αὐτὸν τε Σαρ-
 πεδόνα καὶ τοὺς σκισίας αὐτοῦ· οἱ δὲ ἀπωσθέν-
 τες, ἀπίκοντο τῆς Δοίης ἐς γῆν τὴν Μιλήναι· τὴν
 γὰρ νῦν Λύκοι νέμονται, αὐτὴ τὸ παλαιὸν ἦν Μίλητος,
 οἱ δὲ Μίλναι, τὰτε Σόλυμοι ἐκαλέοντο· τέως μὲν δὲ
 αὐτῶν Σαρπηδὼν ἦρχε· οἱ δὲ ἐκαλέοντο, τὸ περ τε
 ἠνεύκοντο οὐνομα, καὶ νῦν ἐτι καλέονται, ὑπὸ τῶν
 περιόικων οἱ Λύκοι, Τερμίλαι, ὡς δὲ ἐξ Ἀθηνέων
 Λυκος ὁ Πανδίωνος, ἐξελαθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ
 ἀδελφείου Λιγέως, ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμίλας παρὰ
 Σαρπηδόνα, αὐτῶν δὲ κατὰ τοῦ Λύκου τὴν ἰσχυρὴν
 γῆν Λύκοι ἀνὰ χρόνον ἐκατήσταν· νόμοισι δὲ, τὰ
 μὲν Κρητικαῖσι, τὰ δὲ Κερικαῖσι χρέωνται· ἐν δὲ
 τούτῳ ἴδιον νόμοιμασι, καὶ οὐδαμῶσι ἄλλοισι συμ-
 φέρονται ἀνθρώπων· καλέονσι ἀπὸ τῶν μητέρων
 αὐτῶν, καὶ οὐκ ἀπὸ τῶν πατέρων· εἰρημένον δὲ
 ἀτέρου τοῦ πένητον, τίς εἶη, καταλέξει, ἐν τούτῳ μαρ-
 τυροῦν, καὶ τῆς μητρὸς ἀναγινώσκεται τὰς μητέρας,
 καὶ ἦν μὲν γε, μνηστῆρσι δούλῳ συναικίῃ, γυναικί
 καὶ τέκνῳ νεομισται· ἦν δὲ ἀνὴρ ἀστός, καὶ ὁ
 σφαιρὸς αὐτῶν, γυναῖκα ξείαν ἢ παλλακὴν ἔχη,
 ἔπειτα ἐκ τέκνου γίνεται.

174. Οἱ μὲν νῦν Κύρες οὐδὲν λαμπρὸν ἔργον
 ἀποδεξάμενοι, ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἀρπαγῶν· οὔτε
 ποτε οἱ Κύρες ἀπιδεξόμενοι οὐδὲν, οὔτε ὅσοι Ἕλλη-
 νων ταύτην τὴν χώραν οἰκέουσι, οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι,
 καὶ Λακεδαιμονίων ἀποικοὶ Κνίδιοι, τῆς χώρας τῆς
 ἀρκτέρης τετραρμείης ἐς πρῶτον, τὸ δὲ Τριόπιαν
 πεδίοντι, ἀργμείης δὲ ἐκ τῆς χερσονήσου τῆς Βυβασ-
 σίης, ἐούσης τε πύσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀλίγης,
 περιρρόδου (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορρῇ ἀνεμῶν,
 ἢ Κεραιμῶος πύσης ἀπέρχεται· τὰ δὲ πρὸς νότον, ἢ
 πάντα Σῶρη· τε καὶ Ρέδον θάλασσα)· τὸ δὲν δὲ
 ὀλίγον τοῦτο, ἴσιν ὅταν τι ἐκὶ πύγης σταθεῖ, ὥρμασαν

οὐ Κινδύου, ἐν ᾧ ἄρα Ἀρπυγὸς τὴν Πυθίην ἀνέστηλθεν, θανάσκοντι νῆσόν τιν' χωρὴν ποτὶσθαι ἐπὶ τὰς πᾶσα σφε' ἐγένετο· τὴν γὰρ ἡ Κινδύη χωρὴ ἐν τῇ ἡπειρὸν τελευτᾷ, ταύτῃ οὐ ἰσθμὸς ἐστὶ τῶν ὠκεύων, καὶ δὴ πολλὴ χειρὶ ἐγκαθήμενων τῶν Κινδύων· μάλ' ὅλον γὰρ τι καὶ θειότερον ἐφαίνατο ταρσεύεσθαι οἱ ἐγκαθήμενοι τοῦ οἴκου, τὰ τε ἄλλα τοῦ σωματός, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμούς, θρασυμένης τῆς σιέτης· ἐπεμπον ἐς Δελφοὺς θεοπρότους ἐπερῆσαν μένοισ' αὐτοῖς ἀντίξουν, ἡ δὲ Πυθίη σφε, ὡς αὐτοὶ Κινδυοὶ λέγουσι, χρᾶ ἐν ἐριμέτρῳ τόνῳ τάδε·

Ἰσθμὸν δὲ μὴ πυρρῶντε, μὴδ' οὐδ' ὀρετε·

Ζεὺς γὰρ κ' ἔθηκε νῆσόν, εἰ κ' ἐβούλετο.

Κινδυοὶ μὲν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης, τοῦ ἐκ ἐριμῆτος ἐπαύσαντο, καὶ Ἀρπυγῇ, ἐπιόντῃ αὐν τῇ ἡπειρῷ, ἀμαχητὶ σφίας ἀνδρῶν παρέδοσαν. 175. Ἦσαν δὲ Πηδιαεῖς οἰκούντες ὑπὲρ Μικκρονησοῦ μεσὺν θαλάσσης· τοῖσι ὅπως τι μέλλοι ἀνεπιτηθεῖν ἀπεσθαι, αὐτοῖσι τε καὶ τοῖσι περιοίκουσι, ἡ ἱερεὶα τῆς Ἀθηνῶν καὶ Πάριος πύγωνα μέγαν ἴσχει. τοῖς σφε τοῦτο ἐγένετο· αὐτοὶ τῶν περὶ Κασίην ἀνδρῶν μόνοι τε ἀνέσχεον χρόνον Ἀρπυγῇ, καὶ πρήγματα παρῆχον· πλείστα, ὅρος τειχίσαντες, τῷ οὐνόμα ἐστὶ Ἀθή. Πηδιαεῖς μὲν σφ' χρόνῳ ἐξαιρέθησαν. 176. Λυκιοὶ δὲ, ὡς ἐν τῷ Ξανθίῳ πεδίῳ ἤλασε ὁ Ἀρπυγὸς τὴν στρατὸν, ὑπερβάντες, καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς, ἀρετὰς ἀπαδείκνυντο· ἐσωθέντες δὲ, καὶ καταληθέντες ἐς τὸ αὐτὸν, συνήλσαν ἐν τῇ ἀκρόπολιν τὰς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ τοὺς οὐκ ἄνδρας, καὶ ἔπειτα ὑπῆσαν τὴν ἀκρόπολιν πᾶσαν· ταύτην, κατέσθαι· ταῦτα δὲ ποιήσαντες καὶ ἀναμάρταντες ὀρεῖαν δεινὰς, ὑπεκαλθόντες ἀπέθανον πάντες, Ξανθιοὶ μὲν χόρμενοι. τῶν δὲ νῦν Λυκίων φάμεναι Ξανθίων εἶναι, οἳ πολλοὶ, κλητὴν ὀγδώκων ἱερῶν, φησὶ ἐπιβλῦναι· αἱ δὲ ὀγδώκωντα ἰστίαι αὐταὶ ἐτηχόμηναι καὶ ἐπὶ τὴν μένουσαν καὶ οὕτω περιεγένοντο· τὴν μὲν δὲ Ξανθίαν οὕτως ἴσχει ὁ Ἀρπυγὸς· παραπλησίως δὲ καὶ τὴν Κασίαν.

τοῦτο καὶ γὰρ οἱ Κεῖται τοὺς Ἀσσυρίους ἐμνή-
σαντο τὰ πλεῖν.

177. Τὰ μὲν νυν κάτω τῆς Ἀσίης Ἀσσυρίους ἀνα-
θίστα ἐποίησεν· τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς, αὐτοὺς Κύρος, πᾶν
ἔθνος καταστρεφόμενος, καὶ οὐδὲν παρτίς, τὰ μὲν
τῶν αὐτῶν πλεῖν παρήσομεν· τὰ δὲ οἱ παρὲς πό-
ρον τε πλεῖστον, καὶ ἀξιοπληρητότατα ἐστὶ, τούτων
ἐπιμνήσομαι.

178. Κύρος ἐπεὶ τὰ τὰ πάντα τῆς ὑπερώτης ὑπερ-
χείρια ἐποίησεν, Ἀσσυρίους ἐπέκλιτο. Τῆς δὲ
Ἀσσυρίας ἐστὶ τὰ μὲν καὶ ἄλλα καλίσματα μὴ
γάλα πολλά· τὸ δὲ ἀνομαστότατον καὶ ἐκφυράτατον,
καὶ ἐνθα σφι, Νίνου ἀναστάτου γενόμενης, τὰ βασι-
λεῖα κατέστηκεν ἢ Βαβυλῶν· εἶοντα τοσούτη δὲ τῆς
πόλεως κείτης ἐν πεδίῳ μεγάλην, μέγαςτος ἐκείνης μετὰ τοῦ
ἐκαστοῦ, ἑκατὶ καὶ ἑκατὸν σταδίων, ἐκείνης τετρα-
γώνου· οὗτοι σταδίοι τῆς περιόδου τῆς πόλεως γίνονται
καὶ συνάπαντες οὐδεκάκοντα καὶ τετρακισίοι. τὸ μὲν
νυν μέγαςτος τοσούτην ἐστὶ τοῦ ἄστεος τοῦ Βαβυλῶν-
σιου. ἐκαστοῦ δὲ ὡς οὐδὲν ἄλλο πόλιμα τῶν
ἡμῶν ἴσμεν. τὰ φρούρα μὲν πρῶτα μιν βαθεῖα τε καὶ
εὐρεία καὶ πλεῖν ὕδατος παρὲς· μετὰ δὲ, τείχος
πεντήκοντα μὲν πήχεων βασιλῆων· ἐν τὸ εὖρος, ὕψος
δὲ, δεκάσιων πήχεων. αὐτὸ δὲ βασιλῆος πῆχυς
αὐτῷ μετρίως ἐστὶ πῆχυς μέγας, τρισὶ δακτύλοις.

179. Αἰεὶ δὲ με πρὸς τούτοις ἐπιφράσαι, ἵνα τὸ ἐν
τῆς τάφρου αἰ γῆ ἀνεσιμῶται, καὶ τὸ τείχος ὄντως
τρόπον ἐργαστο. ὁρῶσιν οὖν αὐτὴν τάφρον, ἐπὶ πλιν-
θεῖον τὴν γῆν τὴν ἐν τοῦ ἀνυγματος ἐκφυράμενην·
ἐκκῆσαντες δὲ πλινθοὺς ἑκάστης, ἀπῆλθον αὐτὰς ἐκ
καμίνου. μετὰ δὲ, σέλματι χρωόμενοι ἀσφάλτῳ
διερῆν, καὶ διὰ τριήκοντα δάμων πλίνθου τάρσεως
καλῶν διατοβαζόντες, ἔδειμαν πρῶτα μὲν τῆς
τάφρου τὰ χεῖλα· δευτέρᾳ δὲ, αὐτὸ τὸ τείχος τοῦ
αὐτοῦ τρόπου· ἔπειτα δὲ καὶ τείχος παρὰ τὸ εὖρος
καὶ οἰκίσματα μόνον· ἔδειμαν, περὶ αὐτὰ, ἐκ
ἀλῆλα, τὴν μίαν δὲ τῶν οἰκημάτων, ἀπῆλθον τὰ

ῥοισίην περιέλασιν. πόλιν δὲ ἐνεστῶσαν παρά τοῦ
 τείχους ἑκατὸν, χαλκαὶ πᾶσαι καὶ σιδηροί τε καὶ
 ὑπερθύρα ὡσαύτως. ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα
 οὐκ ὡς ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλωνός. ἡ οὐνομα
 αὐτῇ. ἐνθα ἔστι ποταμός οὐ μέγας. ἡ καὶ τῷ
 ποταμῷ τὸ οὐνομα. ἐσβάλλει δὲ οὗτος εἰς τὸν Εὐ-
 φράτην ποταμὸν τὸ ῥέθρον. αὐτός ὢν ἡ ἡ ποτα-
 μός, ἀμα τῷ ὕδατι θρομβοῦσιν ἀσφαλτοῦ ἀναδιδόει
 πολλούς. ἔνθεν ἡ ἀσφαλτος εἰς τὸ ἐν Βαβυλῶνι τεί-
 χος ἐκπορεύθη. 180. Τετείχιστό μὲν νῦν ἡ Βαβυ-
 λῶν τροπὴ τοιῶδε. ἔστι δὲ δύο φάρσεναι τῆς πόλεως,
 τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμός διέκκει, τῷ οὐνομα
 ἔστι Εὐφράτης. ῥεῖ δὲ ἐξ Ἀραμεσίων, εὐὸν μέγας,
 καὶ βαθύς, καὶ ταχύς. ἔξισι δὲ οὗτος εἰς τὴν Ἰερου-
 σολὴν θάλασσαν. τὸ δὲ ὅν τῆς πόλεως ἑκατέρωθεν τοὺς
 ἀγκῶνας εἰς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ
 τούτου, αἱ ἐπικραταὶ παρά χεῖλος ἑκατέρωθεν τοῦ ποτα-
 μού, αἰμάσειν πλίνθιν ὅπτεσιν παρατείνεαι. τὸ δὲ
 ἄστυ αὐτὸ, εὐὸν πλήρες οἰκίαν τροφῶν τε καὶ
 τετραπόρων, κατατετραγώνως τὰς ὁδοὺς ἰσθίαις, τὰς
 τε αἰχμαῖς, καὶ τὰς ἐπικραταῖς τὰς ἐπὶ τῷ ποταμῷ
 ἐχθύσας. κατὰ δὲ τὴν ἑκάστην ὁδὸν ἐν τῇ αἰμασίῃ
 τῇ παρά τὸν ποταμὸν κίχλιδες ἐπῆσαν, ὅσαι περ αἱ
 λαῦραι, τοσαύτας ἀριθρὸν. ἦσαν δὲ καὶ αὐταὶ χυλ-
 καὶ, φέρουσιναι καὶ αὐταὶ εἰς αὐτὸν τὸν ποταμὸν.
 181. Τοῦτο μὲν δὴ τὸ τείχος θωρήξεται. ἕτερον
 δὲ ἔσθθεν τείχος περιθεῖ, οὐ πολλῷ τῷ ἀσθενέ-
 στερον τοῦ ἑτέρου τείχους, στενωτέρας δὲ. Ἐν δὲ
 φάρσει ἑκατέρωθεν τῆς πόλεως τετείχιστο ἐν μέσῳ. ἐν
 τῷ ἦεν τὰ βασιλῆα, περιθόλῳ μεγάλῳ τε καὶ ἰσχυ-
 ρῷ. ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, Αἰὶς Βήλου ἱερὸν χυλκόνειον,
 καὶ εἰς ἐμὲ τοῦτο ἐτι εὐὸν, δύο σταδίων πάντη, εὐὸν
 τετράγωνον. ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱεροῦ πύργος στερεὰς
 οἰκοδομηταί, σταδίου καὶ τὸ μήκος καὶ τὸ πῦρος
 καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβίβηκε,
 καὶ ἕτερος μάλ᾽ ἐπὶ τούτῳ, μέγας οὐ οὐκ ὡς πύρ-
 γων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἐξοιδεὺς κίχλη παρὰ
 πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποιήται. μεσάντη

δὲ καὶ τῆς ἀντιβάσεως, ἵστα καταγωγὴ καὶ αἱ ἀφαι-
 ρεῖς ἀμπαυσιότητες, ἐν τοῖσι κατίζοντες ἀμπαυεῖται οἱ
 ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπε-
 σσι μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κείται ἐν
 διαρρημένη, καὶ οἱ τράπεζα παρακείμεται χρύσει·
 ἀγαλμα δὲ οὐκ ἐνι οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον· οὐδὲ
 σὺκτα οὐδεὶς ἐναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνή
 μούνη τῶν ἐπεχωρίων, τὴν ἂν ὁ θεὸς ἔλῃται ἐν
 πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἵοντες ἱερεῖς τοῦ
 τοῦ τοῦ θεοῦ. 182. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὐτοί, ἐμοὶ
 μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, τὸν θεὸν αὐτὸν φασὶν τε εἶ-
 τὸν νηὸν, καὶ ἀμπαυεσθαι ἐπὶ τῆς κλίνης, καταπερ ἐν
 θήρῃσι τῆσι Αἰγυπτίῃσι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς
 λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι· καὶ γὰρ δὴ ἐκείθι κοιμᾶται ἐν
 τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαίου γυνή· ἀμπαυεῖται δὲ αὐταὶ
 λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐν ἐμιλλῇ φορέων· καὶ πε-
 ταπερ ἐν Πατάρωσι τῆς Αὐκίης ἡ πρόμαστις τοῦ θεοῦ,
 ἐπεὶ γένηται· οὐ γὰρ ἂν αἱ εἴς ἐστι χρηστέριον
 αὐτόθι· ἐπεὶ γὰρ γένηται, τότε ἂν ἀργυραυλίζεσθαι
 τὰς νύκτας εἶναι ἐν τῷ νηῷ. 183. Ἔστι δὲ τοῦ, ἐν
 Βαβυλῶνι ἱεροῦ καὶ ἄλλος κῆτος νηὸς· ἐνθα ἀγαλμα
 μέγα τοῦ Διὸς ἐνι κατήμασιν χρύσειον, καὶ οἱ τρά-
 πεζα μεγάλη παρακείμεται χρύσει, καὶ τὰ βαθροὶ
 οἱ καὶ ὁ θρόνος χρύσεος ἐστὶ· καὶ, ὡς ἔλεγον οἱ
 Χαλδαῖοι, τάλαντων ἀπτανοσίων χρυαίου πεποιήται
 ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ, βωμὸς ἐστὶ χρύσεος,
 ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλος βωμὸς μέγας, ὅπου θύεται τὰ
 θέλει τῶν προβάτων· ἐπὶ γὰρ τοῦ χρυαίου βω-
 μοῦ σὺκ ἐξέσσι θύειν, ὅτι μὴ γαλῶσθιν αὐτοῖς
 ἐπὶ δὲ τοῦ μέγανος βωμοῦ καὶ καταρίζουσι λιθανωτῇ
 ἥλια τάλαντα ἕως ἑκάστου οἱ Χαλδαῖοι, τότε ἐπεὶ
 τὴν ὁρτὴν ἄγωσι τῷ θεῷ τούτῳ. Ἦν δὲ ἐν τῷ ταμί-
 δεϊ τούτῳ εἶναι τὸν χρόνον ἐκεῖνον καὶ ἀνδρίας οὐκ ἔδει-
 κναι, χρίσιος, σιτρεῖος. Ἐγὼ μὲν μὴ οὐκ εἶδον·
 τα δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω· τούτῳ
 τῷ ἀνδρῶντι Δαρείῳ μὲν ἂν· Τυτάσπερος ἐπιβουλευ-
 σας, οὐκ ἐτόλμησε λαβαῖν· Σέρξης δὲ ὁ Δαρείου
 ἑλθε, καὶ τὸν ἱερεῖα φασὶν εἶναι, ἀπαγορεύοντα μὴ

αἰεεὶν τοὺς ἀνδριάντας· τὸ μὲν δὴ εἶδον τοῦτο ἀπὸ
 δευτέρου· ἔστι δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλὰ.

184. Τῆς δὲ Βαβυλωνος ταύτης πολλοὶ μὲν κού-
 ραι ἄλλοι ἐγέναντο βασιλεῖς, τῶν ἐν τοῖς Ἰσρα-
 ῶσι λόγῳ μνημονεύοιμαι, οἱ τὰ τεῖχεα τε
 πεκόσμησαν καὶ τὰ ἱερά· ἐν δὲ θη καὶ γυναῖκες δύο·
 ἡ μὲν πρότερον ἀρξασα, τῆς ὑστερον γενεῆς πεντὲ
 πρότερον γενομένη, τῇ οὖνομα ἦν Σεμίραμις· αὕτη
 μὲν ἀπέδεξε τοὺς παῖδας ἀνὰ τὸ πεδῖον ἔοντα ἀξιοκ-
 ρήματα· πρότερον δὲ ἐώθετο ποταμὸς ἀνὰ τὸ πε-
 δῖον πᾶν παλῦναι· 185. Ἡ δὲ δὴ δεύτερον γε-
 νομένη αὐτῆς βασιλεῖα, τῇ οὖνομα ἦν Νίτωκτις·
 ταύτη δὲ συνέτωτέρη γενομένη τῆς πρότερον ἀρξά-
 σης, ταῦτά μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐργα ἀπὸ
 γήσων· τοῦτο δὲ, τὴν Μήδων θρῶσα ἀρχὴν με-
 γάλῃ τε καὶ οὐκ ἀτρεμίζουσαν, ἄλλα τε ἀραιή-
 μενα ἄσπερα ἀσπασίαι, ἐν δὲ θη καὶ τὴν Νύκον, πρὸς
 φυλάξαντο ὅσον ἐδύνατο μάλιστα· Πρῶτα μὲν παρὰ
 Εὐφροῆτην ποταμὸν, ῥέοντα πρότερον ἰσθμῷ, ὃς οὐκ
 ἔστι τῆς πόλεως μέσης ῥέει, τῷτον, ἀνθ' οὗ δυνά-
 μεις ἐρύξασα, οὕτω θῆκε ἐποίησε σκολιὰν, ὥστε
 θῆκε εἰς τῶν τινὰ κωμῶν πᾶν ἐν τῇ Ἀσσυρίᾳ
 ἀπικνεῖται ῥέον· τῇ δὲ κώμῃ οὖνομά ἐστι, εἰς τὴν
 ἀπικνεῖται ὁ Εὐφροῆτης, Ἀσδερικκία· καὶ νῦν οἱ ἀν-
 κομίζονται ἀπὸ τῆσδε τῆς θαλάσσης εἰς Βαβυλῶνα,
 καταπλέοντες εἰς τὸν Εὐφροῆτην ποταμὸν, τοῖς τε ἐν
 τῇ αὐτῇ ταύτῃ κώμῃ παρὰ γίνονται, καὶ ἐν τριῶν
 ἡμέρησι· τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτον ἐποίησε· Χῶμα δὲ
 παρὲρ ἤσπε παρὰ ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ τὸ χεῖλος,
 ἀξίον θωρύματος, μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τὶ ἴσται·
 κατ' ὑπερθε δὲ πολλὰ Βαβυλωνος ὥρυσσε ἐκτὸς
 λίμνη, ὀλίγον τι παρατείνουσα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ,
 βάθος μὲν εἰς τὸ ὕδωρ αἰετὸς ὅρυσσεν, εὖρος δὲ τὰ
 περὶ μετὰ αὐτοῦ ποιεῖσα εἰκοσὶ τε καὶ περὶ πεντήκοντα
 σταδίων· τὸν δὲ ὀρυσσόμενον χεῖμα ἐκ τῆς τοῦ
 ὀρυγματος ἀναίσιμον παρὰ τῇ χεῖλει τοῦ ποτα-
 μὸς παραχέουσα· ἐπεὶ καὶ οἱ ὀρυκτοὶ λίθους
 ἀμαρτυροῦν, περὶ τοὺς ἀνὰ τὴν περὶ ταύτην ἔχοντες

δὲ ἀφ' ὧν ταῦτα, τὴν τε ποταμὸν ἀνέλκον, καὶ
 τὸ ὄρυγμα πᾶν ἔλος· ὡς ὅτε ποταμὸς βραδυτέρος
 εἴη, περὶ καμπὰς πολλὰς ἀγνύμενος, καὶ οἱ πλοῖα
 ἔσσει σκολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα· ἐκ τε τῶν πλοίων
 ἐπιδέκνται περίοδος τῆς λίμνης μακρῆς· κατὰ πρῶτον δὲ
 εἰσράζετο τῆς γῶρης τῇ αἰ τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ
 σῦντομα τῆς ἐκ Μήδων οδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμεσῶμεν
 νοὶ οὐ Μήδοι ἐκμανθάνοιεν αὐτῆς τὰ πρήγματα
 186. Ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βαθείας περιεβλέποντο· τοιγὰρ
 δὲ ἐξ αὐτῶν παρενθήκην ἐποιήσαντο. Τῆς παλίας
 εὐρύτης δύο φάρσιον, τοῦ δὲ ποταμοῦ μέσων ἔχοντ
 ως, ἐπὶ τῶν πρῶτερον βασιλείων ὅπως τις ἐθέλοι ἐκ
 τοῦ ἐτέρου φάρσεος ἐς τοῦτερον διαβῆναι, χρηρ
 πλοῖον διαβαίνειν, καὶ ἦν, ὡς ἐγὼ δοκέω, ὁρμηρὰν
 ἐκ τούτου· αὐτὴ δὲ καὶ τοῦτα προεῖδα, ἐπεὶ τε γὰρ
 ὥρυσσε τὸ ἐλντρον τῇ λίμνῃ, μετρώσιον τὸδε ἄλλο
 ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου εἴλετο. ἑτάμνετο λίθους
 περιμήκεις, ὡς δὲ οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἐτοίμοι, καὶ
 τὸ χωρίον ὁρμουκτο, ἐκτρέψαντα τοῦ ποταμοῦ τὸ
 βέεθρον πᾶν ἐς τὸ ὥρυσσε χωρίον· ἐν τῷ ἐπιμπλάτῃ
 τούτῳ, ἐν τούτῳ ἀπεξήραμεναι τοῦ ἀρχαίου βέε-
 θρου, τούτῳ μὲν, τὰ χεῖλα τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν
 πόλιν καὶ τὰς καταβάσις, τὰς ἐκ τῶν πυλῶν ἐκ
 τὸν ποταμὸν φερούσας, ἀνὸςκοδόμησε πλίνθοισι
 ὀπιτῆσι, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῇ τείχει· ταῦτα δὲ
 κατὰ μέσσην καὶ μάλιστα τὴν πόλιν, τοῖσι λίθοισι
 τοὺς ὥρυσσε, οἰκοδόμει χεφύραν, δέουσα τὰς λίθους
 σιδήρῳ τε καὶ μολίβδῳ. ἐπετείχεσκε δὲ ἐπὶ αὐτῇ
 ὅπως μὲν ἡμέρη γένοιτο, ξύλα τετραγώνων δὲ ὡν
 τὴν διαβάσειν ἐποιεῦντο οἱ Βαβυλώνιοι, τὰς δὲ
 συνκτας τὰ ξύλα ταῦτα ἀπὸ τῶν πυλῶν, τούδε εἴλετο
 ἵνα μὴ διαφροίτεντες τὰς νύκτας κλέπτοιεν παρὰ
 ἀλλήλων· ὡς δὲ τὸ τε ὀρυχθέν λίμνη πλήρη
 ἐγερόναι ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὰ περὶ τῆς γέ-
 φυραν ἐκκόσμητο, τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐκ τὰ
 ἀρχαῖα βέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξάγαγε· καὶ οὕτω τὰ
 ὀρυχθέν, ἔλος γινόμενον, ἐς δεῖον ἐδόκει γεγονέναι,
 καὶ τοῖσι πολιτῆσι γέφυρα τὴν κατέσκερσαντο

187. Ἡ δὲ αὕτη αὐτῇ βασιλείᾳ καὶ ἀπάτην τοιήδε
 τινα ἐμνηστεύσατο. Ὑπὲρ τῶν μάλιστα λεωφόρων
 πολλῶν τοῦ ἄστεος τάφον ἐκωτῇ κατασκευάσατο με-
 τώτερον ἐπιπολῆς αὐτέων τῶν πύλων. ἐνεκόλεψε
 δὲ ἐς τὸν τάφον γραμματα λέγοντα ταῦτα. Τῶν τῆς
 ἀρετῆς ὕστερον γινομένων Βαβυλωνίους βασιλέων, ἢ
 ὁλλαντῶν χρημάτων, ἀνοίξας τὸν τάφον, λαβέτω
 ὅσῃδρα βούλεται χρήματα. μὴ μέντοι γε μὴ σπατ-
 εῖσας γε, ἄλλως ἀνοίξῃ. οὐ γὰρ ἄμεινον. Οὗτος
 ὁ τάφος ἦν ἀκίνητος, μέχρι οὐ ἐς Δαρείον περιήλθε
 ἡ βασιλῆϊ. Δαρείῳ δὲ καὶ δεινὸν εἶδον εἶναι τῆς
 πύλης ταύτης μηδὲν χρεῖσθαι καὶ χρημάτων κει-
 μένων, καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπικαλεσμένων,
 μὴ οὐ λαβεῖν αὐτά. τῆσι δὲ πύλῃσι ταύτησι οὐδὲν
 ἐχρᾶτο, τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὲρ κεφαλῆς οἱ ἐγίνετο ὁ
 νεκρὸς διεξελκύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον, εὗρε
 χρήματα μὲν οὐ, τὸν δὲ νεκρὸν, καὶ γραμματα λέ-
 γοντα ταῦτα. Εἰ μὴ ἀπληστός τε ἕως χρημάτων καὶ
 κισσοειρεθής, οὐκ ἂν νεκρῶν θήκας ἀνέωγες. Αὐτῇ
 μὲν οὖν ἡ βασιλεία, τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι.

188. Ο δὲ δὴ Κύρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς
 τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τοῦ πατρὸς τοῦ
 πατρὸς τοῦνομα Λαβυνήτου καὶ τὴν Ἀσσυρίαν ἀρ-
 χήν. Στρατεύεται δὲ δὴ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ δι-
 τίσισι εὐ ἐσκενασμένοισι ἐξ οἴκου, καὶ προβάτοισι·
 καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπειο ποταμοῦ ἅμα
 ἄγεται τοῦ παρα Σούρα ῥέοντος, τοῦ ροῦνον πίνε-
 σκεῖν, καὶ ἄλλου οὐδενὸς ποταμοῦ. τούτου δὲ
 τοῦ Χοάσπειο τοῦ ὕδατος ἀπεψημένον πολλὰ κάρτα
 ἑμαῖαι τετρακύκλοι ἡμιόνειαι, κομίζουσαι ἐν ἀγγείοισι
 φορυρείοισι, ἔπονται ὅπη ἂν ἐλαύνῃσι ἐκαστοτῇ.

189. Ἐπεὶ τε δὲ ὁ Κύρος πορευόμενος ἐπὶ τὴν Βα-
 βυλῶνα ἐγίνετο ἐπὶ Γύνδῃ ποταμῷ, τοῦ αἱ μὲν πη-
 γαὶ ἐν Μαιτηνοῖσι οὖραι, ῥεεὶ δὲ διὰ Λαρδαίων,
 ἐκιδδοὶ δὲ ἐς ἕτερον ποταμὸν Τίγγριν· ὁ δὲ παρὰ Ἰερὴν
 πόλιν ῥέων ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκιδδοὶ τοῦ-
 τον δὴ τὸν Γύνδην ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειράτο
 ὁ Κύρος, ἰόντα νηυσὶ περητὸν, ἐνθαῦτα οἱ τῶν τῆς

ἰσὺν ἔπειτα τῶν λευκῶν, ὑπὸ ὕδατος ἑλθόντες ἐς τὸν
 ποταμὸν, διαβαίνοντες ἐπὶ ὁδοῖς. οἱ δὲ μιν συμπύκνωσεν
 ὑποβρυχίον οὐχ ὡς φέρων. κάστα τε δὲ ἐγγαλέσων
 τῷ ποταμῷ ὁ Κύρος τοῦτο ὑβρίσαντι, καὶ οἱ ἐπὶ
 πείλῃσι, οὐκ ἂν μιν ἀσθενεία ποιμαίνε, ἀπὲρ τῶν
 λευκῶν καὶ γυναῖκας μιν εὐπείτως, τὰ γὰρ οὐ βρα-
 χύσσας, διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπειλήν, μετὰ
 τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα στρατεύσιν, διαίρει τὴν στρατὴν
 δίχα. διελὼν δὲ, κατέειπε σχοινοτενείας υποδέξας
 δειρύνοντας ὀρθάκοντα καὶ ἑκατὸν παρ' ἑκάτερον τῆ
 χεῖλος τετραμμένας τοῦ Γυνδῶν πάντα τροπὰν. διω-
 τάξας δὲ τὸν στρατὸν, ὁρῶσιν ἐκέλευε. αἳ δὲ ὁμί-
 λου πολλοῦ ἐργαζομένου, ἦντο μὲν τὰ ἔργον, ὁμοῦ
 μέντρι τὴν θερείην πᾶσαν αὐτοῦ ταύτη διέτριψαν
 ἐργαζόμενοι. 190. Ὡς δὲ τὸν Γυνδῶν ποταμὸν ἐπέ-
 σατο Κύρος, ἐς τριηκοσίας καὶ ἑξηκοντά μιν δια-
 σκῆας θάλασσαν, καὶ τὸ δεύτερον εἰς ὑπέλαμπε, αὐ-
 τὸν δὲ ἤλαυνε ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα. οἱ δὲ Βαβυλωνίαι
 ἐκαστρατευσάμενοι, ἔμεινον αὐτὸν. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο
 ἑλάντων ἀρχοῦ τῆς πόλιος, συνέβαλον τε οἱ Βαβυ-
 λωνιοί, καὶ ἰσπαθόντες τῇ μάτῃ, κατελήθησαν ἐς
 τὸ ἄστυ. αἳ δὲ ἐξεπιστάμενοι ἐπὶ πρότερον τῶν
 Κυρῶν οὐκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ' ἀρείοντες αὐτὸν παντὶ
 ἔθνει ὁμοίως ἐπιχειροῦντα, προεσάξαντο αἰτία ἐτέρων
 νόστα πολλῶν. Ἐνθαῦτα αὐτοὶ μὲν λόγον εἶχον τῆς
 πολιτείας οὐδένα. Κύρος δὲ ἀπορίῃσι, ἐκείχετο
 αὐτὸν χρόνον τε ἐγκινναμένου σιγῆς, ἀσπείρων τε αὐ-
 τῶν τῶν πρηγμάτων προκοπτομένων. 191. Εἴτε δὲ
 ὦν ἄλλος οἱ ἀπαρέοικε ὑπεβήκατο, εἴτε καὶ σι-
 γῇ ἐμαθε τὸ ποιητέον οἱ ἦν, ἐποίησε δὴ τοιόνδε. τὰς
 τῆς στρατὴν ἀπασαν ἐξ ἐμβολῆς τοῦ ποταμοῦ
 τῇ ἐς τὴν πόλιν ἐσβάλλει, καὶ ὁπισθε αὐτὴς τῆς πρό-
 τας τάξας ἐτέρους, τῇ ἐξελίξῃ ἐκ τῆς πόλιος ὁ ποτα-
 μὸς. προῖπε τῷ στρατῷ, ὅταν διαβατὸν τὸ ὄρε-
 θρον ἰδῶνται γεγόμενον, ἰσπέναι ταύτη ἐς τὴν πόλιν.
 οὕτω τε δὴ τάξας, καὶ κατὰ ταῦτα παραινέσας,
 ἐπέλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ ἀρχηγῷ τοῦ στρατοῦ. Ἀπὸ
 κάμινος δὲ ἐπὶ τὴν λίμνην, τὰ περὶ τῶν Βαβυλωνί-

ὧν βασιλεὺς ἐπύλησε κατὰ τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ
 θῆν' ἁλμυρὴν, ἡ ἑποία καὶ ὁ Κύρος ἕτερον ποταμὸν
 τὸν γὰρ ποταμὸν δαδρυχὸν ἑσχατῶν ἐς τὴν ἁλμυρὴν
 ῥέουσαν ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον διαβατὸν εἶναι
 ἐκδίδουσι, ὑπερκαταστάντος τοῦ ποταμοῦ. γενομένου
 δὲ τοῦτου τοῦτου, οἱ Πέρσαι, οἵτις ἐτεράγαθον
 ἦν αὐτοῖς τούτου, κατὰ τὸ ῥέεθρον τοῦ Εὐφράτου
 ποταμοῦ, ὑποκαταστήσαντες ἄνδρ' ὡς ἐς μέσον μηνὸν
 ῥαλλικατὰ κή, κατὰ τοῦτο ἐδήσαν ἐς τὴν Βαβυλωνίαν.
 Ἐξ μὲν γὰρ πρόσπυθοντο, ἡ ἑμαθον οἱ Βαβυλωνίαι
 τὸ ἐκ τοῦ Κυρου ποικύμενον, οὐκ ἂν περιτῶντες
 τοὺς Πέρσας ἐσελθεῖν ἐς τὴν πόλιν, διεφθεῖραν
 πάντιστα. κατὰκλήσαντες γὰρ ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν
 ποταμὸν πολίδας ἔχουσας, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῆς αἰμα-
 τῆος ἀναβάντες τὰς παρὰ τὰ χεῖλη τοῦ ποταμοῦ
 ἐπὶ ἡλαρμένας, ἔαβον ἂν σφας ὡς ἐν κύρῃ. νῦν δὲ
 ἐξ ἀπροσδοκῆτου σφε' παρέστησαν οἱ Πέρσαι. ὑπὸ
 δὲ μεγάρους τῆς πόλιος, ὡς λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτη
 νικημένων, τῶν περὶ τὰ ἔσχατα τῆς πόλιος ἐαλῶν
 τῶν, τοὺς τὸ μέσον οἰκούντας τῶν Βαβυλωνίων οὐ
 μανθάνειν ἐαλῶκότας, ἀλλὰ (τύχεϊν γὰρ σφε' ἐσθ-
 ῶν ὀρεγῆν) χορεύειν τε τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ ἐν
 ὑπαθείῃσι εἶναι, ἐς ὃ δὴ καὶ τὸ κατὰ ἐπὶ θοῦτο.
 καὶ Βαβυλωνίαν μὲν οὕτω τότε πρῶτον ἀφαιρητο.

192. Τὴν δὲ δύναμιν τῶν Βαβυλωνίων πολεῖται
 μὲν καὶ ἄλλοις ἐπὶ δηλώσει ὅση τις ἐστὶ, ἐν δὲ ὧν καὶ
 ῥῶδε. Βασιλεὺς τῶ μεγάλῳ ἐς τρυφὴν αὐτοῦ τε καὶ
 τῆς στρατιῆς διαβαλόμενος, πύρεξ τοῦ φόρου, γὰρ
 πᾶσα ὕσης ἀρχεῖ. δυνάμει γὰρ μηνῶν ἐδύνατο
 τὸν ἐπ' αὐτὸν, τοὺς τέσσαρας μῆνας τρέφει μιν. ἡ
 Βαβυλωνίαν χωρὴ τοὺς δὲ ὅκτω τῶν μηνῶν, ἡ
 λοιπὴ πᾶσα Ἀσίῃ. οὕτω τριτημορίῃ ἡ Ἀσσυρίῃ
 χωρὴ τῇ δυνάμει τῆς ἑλλης Ἀσίης καὶ ἡ ἀρχὴ
 τῆς χώρας ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπήτην κα-
 λέουσι, ἐστὶ ἀπασάντων τῶν ἀρχέων πολλόν τε κρατί-
 στη. ὅκου Τριτανταίχη τοῦ Ἀρταβαζου ἐκ βασι-
 λέως ἔχοντι τὸν νομὸν τοῦτον, ἀργυρίου μὲν προσή-
 ἐκαστης ἡμέρης ἀρτάβη μεστή. ἡ δὲ ἀρτάβη, μέ-

των ἰσχυρῶν Προσέκον· χωρὶς μολύβου· Ἀπὸ τῆς πλείονος
 γὰρ τῆς τῆς Ἀπὸ τῆς πλείονος· Ἀπὸ τῆς πλείονος· Ἀπὸ τῆς πλείονος·
 ἰδὼν παρὰ τῶν πολυμυθῶν οἱ μέγιστα βαλόντες
 τὰς τὰς θυλάκας· οὐκ ἀποδοῖ· αἱ δὲ βαλόντες
 ἑκαταχίλια καὶ μυρία· ἀνέβαινε γὰρ ἡ ἀρχὴ τῶν
 ἑκατῶν ταύτων εἰκοσι ἵππους· καὶ τῶν δὲ ἰνδικῶν
 ἴσσαντο δὴ τὴν πλῆθος ἐτρέφετο, ὥστε τρεῖς τὰς
 ἐν τῷ πεδίῳ καὶ μεγάλας τῶν ἄλλων εἶναι ἀτε-
 λές· τοιαύτην προσετέταχτο σιλία παρὰ τῆς· το-
 αὐτὰ μὲν τῷ ἀρχόντι τῆς Βαβυλῶνος· ἡ γὰρ ἐστὶν
 193· Ἡ δὲ γῆ τῶν Ασσυρίων νεταί μὲν ὀλίγη· καὶ
 τὸ ἐκτρέφον τὴν ὄψιν τοῦ σίτου ἐστὶ τοῦτο· ἀρθ-
 μὸν μὲντοι ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀφρύνεται τε τὸ ἕλκον
 καὶ παραγίνεται ὁ αἶτος· οὐ, κατὰ περ ἐν Αἰγύπτῳ
 αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τὰς ἀσούρας
 ἀλλὰ χερσὶ τε καὶ κηλωνητοῖσι ἀρδόμενος· ἡ γὰρ
 Βαβυλωνίη γὰρ παρὰ, κατὰ περ ἡ Αἰγύπτῳ, κα-
 τατέμνεται ἐς ὁμιλίαν· καὶ ἡ μεγάλη τῶν διωκ-
 τῶν ἐστὶ κηλωνητοῖς, πρὸς ἧλον τετραμμένη τὸν
 χειμῶνα· ἐστὶ δὲ ἐς ἄλλων ποταμῶν ἐκ τοῦ Ἰν-
 δου, ἡ τῶν Ἰνδῶν, παρὰ ὅτι Νίκος πόλις αἰκητο.
 ἐστὶ δὲ καὶ αὐτὴ ἀπὸ τῶν μακρῶν ἀρίστη· τῶν
 ἡμεῖς ἴδμεν· Ἀπὸ τῶν καρπῶν ἐκφέρειν· τὰ γὰρ
 δὴ ἀλλὰ δένδρεα οὐδὲ πειράται ἀρχὴν φέρειν, οὐτε
 αὐτὴν· οὐτε ἀμπελὸν, οὐτε εἰλαίν· τὸν δὲ τῆς
 Ἀπὸ τῶν καρπῶν οὐδὲ ἀκαθὴ ἐκφέρειν ἐστὶ, ὥστε
 ἐπὶ ὁμιλίαν μὲν τὸ παραπλὴν ἀποδοῖ· ἐπεὶ δὲ
 ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐκφέρειν, ἐπὶ τριηκόσια ἐκφέρειν
 τὰ δὲ ἀπὸ τῶν αὐτῶν τῶν τε πρῶτων καὶ τῶν μετῴρων
 τὸ πλεονάζον γίνεται τρεῖς τὰς εἰκοσι δακτύλων· καὶ
 δὲ κηλωνῶν καὶ σφραγῶν· ὅσον τε δένδρον μέγαθος
 κηλωνῶν· ἐξ ὧν ἀμπελὸς, μνήμην οὐ ποιῶνται· καὶ
 εἰς οὐκ ἐστὶ μὴ ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς Βαβυλωνίης
 γῆς, καὶ τὰ εἰρημένα καρπῶν ἐκφέρειν ἐκ ἀπὸ
 αὐτῆς πολλὴν ἀπὸ τῆς· ὡς τῶν δὲ οὐδὲν· εἰλαίν
 ἀλλ' ἐκ τῶν σφραγῶν ποιῶνται· τὰ δὲ ἀπὸ φαίνας
 καὶ περικότες ὡς τῶν τὸ πεδῖον· οἱ πλείους αὐ-
 τῶν καρποφῶν ἐκ τῶν καὶ αἰτία καὶ οὐκ καὶ

μέλι ποιεῖνται. τοὺς σπικῶν τρόπον θεραπεύουσι, τὰ τε ἄλλα, καὶ φοινίκων τοὺς ἔρπενας Ἕλληνες κατέχουσιν, τοῦτων τὰν καρπὸν περιδέδωκε τῇδε βασιλευσσομένη τῶν περσικῶν, ἵνα πεπαίῃ τε σπὰς ὁ πῆν τῇ βασιλευσσομένη, καὶ μὴ ἀπαρδῇ ὁ καρπὸς ὁ τοῦ φοινίκου. ἤμηναι γὰρ δὴ φορέονται ἐν τῇ καρπῷ οἱ ἔρπενες, καθάπερ δὴ οἱ ὀλυνθοί.

194. Τοῦ δὲ πεπεπτοῦ θυμῷ μεγατέον μοι εἶναι τῶν ταύτην, μετὰ γε αὐτὴν τὴν πόλιν, εὐρομαι φράσαι. τὰ πλοῖα αὐτοῖσι εἴτι τὰ κατὰ τὸν ποταμὸν πορευόμενα ἐς τὴν Βαβυλῶνα, εἶναι κυλιότερα πάντα σκύτινα. ἔπειτα γὰρ ἐν τοῖσι, ἀρμενίοισι, τοῦτι κατὰ περθε Ἀσσυρίων οἰκημένοισι, νόμους εἰσὶν ταμύμενοι ποιήσονται, περιτείνουσι ταῦτοισι διαφορὰς στεγαστρίδας ἔξωθεν, ἰθάφες τρέπον, οὔτε πρὶν γινῆναι ἀποκρίνοντες, οὔτε πρῶτον συναγορεύει, ἀλλ' ἀσπίδος τρόπον κυλιότερα ποιήσαντες. καὶ κατὰ μὴς πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον τοῦτο, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες. μάλιστα δὲ βίκους φοινικῆν κατὰ γόνυ οἶνον πλέειν. ἰθύνεται δὲ ὑπὸ τε δύο πλήκτρων, καὶ διὰ ἐκδορῶν ὀρθῶν ἰσχυρῶν καὶ ὁ μὲν ἔστιν ἔχει τὸ πλοῖον καὶ ὁ δὲ ἔξω ὠθεῖν. ποιεῖται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταῦτα καὶ πλοῖα, καὶ ἐλάσσων. τὰ δὲ μέγιστα αἰτέων, καὶ πεντακισχιλίων ταλάτων γόνυ ἔχει. ἐν ἑκάστῳ δὲ πλοῖῳ ὄνος ζωὸς ἐνέεσσι, ἐν δὲ τοῖσι μέσοι πλοῖοις, ἔπειτα ὧν ἀπικνύονται πλείοντες ἐς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διαθίσονται τὸν φόρτον, νόμους μὲν τοῦ πλοῖου καὶ τὴν κλήρην πᾶσαν ἀπ' ὧν ἐκήρυξαν. τὰς δὲ διαφορὰς ἐπιστάξαντες ἐπὶ τοῖς ὄνοισι, ἀπελαύνουσι ἐς τοὺς Ἀρμενίους. ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γὰρ δὴ οὐκ οἶα καὶ εἶναι πλέειν οὐδενὶ τρόπῳ, ὑπὸ ταχέος τοῦ ποταμοῦ. θάλασσα γὰρ αὐτὰ καὶ οὐκ ἐν ῥύλων ποιεῖνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐν διαφορῶν. ἔπειτα δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνουσιν ἀπικνύονται ὅπλῳ ἐς τοὺς Ἀρμενίους, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ποιεῖνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσι εἴτι τοιαῦτα. 195. Εὐδοκίῃ δὲ τοῖςδε χρόνοις, καθῶνι περσικῇ ἀνέει, καὶ ἐπὶ τοῦτον φέρον

αἰρήσειν καθ' ἑκάστην ἐπονομένην, καὶ χλαυίδων λευκὸν πε-
 ρεβαλλομένων, ὑποδήματα ἔχειν ἐπιχρύσα, παρὰ
 πλῆσι τῆς Βουλῆς ἐμβάσεις, ὑμῶντες δὲ, οὕτως
 κυρταῖς αἰσθησι ἀναδέονται, μεμνημένοι πᾶσι τὸ
 σῶμα σφρηγῖδα ὅτι ἑκάστος ἔχει καὶ στήπτερον χρυ-
 σοποίητον, ὑποδήματα δὲ στήπτερον ἔπειτα πεπυγ-
 μένον ἢ μήλον, ἢ ῥόδον, ἢ κρίνον, ἢ κιστὸς, ἢ ἄλλο
 τι, ὡς γὰρ ἐπισήμου οὐ σφραγὶς ἔστι ἔχειν στή-
 πτερον, ὡς γὰρ μεν δὴ σφραγὶς περὶ τὸ σῶμα ἔστι.
 196. Αὐτοὶ δὲ αὐτοῖσι ὡς κατεστῆσαν. ὁ μὲν
 σφραγιστὴς ὅδε, κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέραν, τῷ καὶ
 Ἰλλυρῶν ἑκτονὶ πινθανομαί χρησθαι, κατὰ πῶ-
 ρα ἰσχυρὰς ἀπαρ' τοῦ ἔτεος ἑκάστου ἐποίητο ταῦτα.
 αἱ δὲ ἀνὰ παρθένου γυναικὸς γάμων ὠραῖαι, τῶ-
 νας ὅπως συναγάγοιτο πέντας, ἔς τε χωρίον ἐσάγε-
 σθαι ἀλλὰς, περὶ δὲ αὐτὰς ἵστατο ὄμιλος ἀνδρῶν.
 αἰσθητὰ δὲ κατὰ μίαν ἑκάστην κήρυξ, πωλεῖσκε,
 πρῶτα μὲν τὴν εὐειδεστάτην ἐκ πασῶν, μετὰ δὲ, ὅπως
 αὐτὴ αἰσθητὰ πολλὰ χρυσίον πρῆθει, ἄλλην ὑπε-
 ρήρυσσε, ἢ μετὰ αὐτὴν ἔσκε εὐειδεστάτη. ἐπωλεῖντο
 δὲ ἐκ συνουσίας, ὅσοι μὲν δὴ ἔσκον εὐδαίμονες τῶν
 βασιλευσάντων ἐπὶ γαμοῖς, ὑπερβάλλοντες ἀλλήλους ἔξω-
 νέων τὰς πωλεσιμαίας, ὅσοι δὲ τοῦ δήμου ἔσκον
 ἐπὶ γαμοῖς, οὗτοι δὲ εἰδὼς μὲν σὺν ἑλέοντο χρηστοῦ,
 εἰ δὲ ἀπὸ χρημάτων τε καὶ αἰσχρίων παρθένους ἐλάμ-
 βανον, ὡς γὰρ δὴ διεξέλθοι ὁ κήρυξ πωλεῖν τὰς
 εὐειδεστάτας τῶν παρθένων, ἀνίστη ἂν τὴν ἀμορ-
 φοτάτην, ἢ εἴ τις αὐτῶν ἐμπηρος ἦε, καὶ ταύτην
 ἀνελκύοντα, ὅστω θέλοι, ἐλάχιστον χρυσίον λαβῶν,
 συνεισέειν αὐτῇ, ἔς τὸ τῷ τὸ ἐλάχιστον ὑπισταμένῳ
 προσκίετο. τὸ δὲ ἂν χρυσίον ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐει-
 δῶν παρθένων, καὶ οὕτω αἱ εὐμορφοὶ τὰς ἀμορ-
 φους καὶ ἐμπηρους ἐξεδίδον. ἐκδοῦναι δὲ τὴν
 ταύτης θυγατέρα, ὅτε βούλοιο ἑκάστος οὐκ ἔξην,
 οὐδὲ ἄνευ ἐγγυητῶν ἀπαγαγέσθαι τὴν παρθένον προ-
 ῶμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρῆν καταστήσαντα, ἢ μὴν
 συνοικισθῆναι αὐτῇ, οὕτω ἂν ἄρεσθαι, εἰ δὲ μὴ
 συμφερόμετο, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον ἐκείτῳ νόμος.

ἔξῃν δὲ καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντων κώμης τε καὶ βουλόμε-
 νοι ἀνέστησαν. ὁ μὲν νῦν καλλίστος νόμος, οὗτος
 σφι ἦν. οὐ μὲντοι νῦν γε διετέλεσε ἔων. ἄλλο
 δὲ τὴ ἐξευρήκασιν νεωστὶ γενέσθαι, ἵνα μὴ ἀδικούν
 αὐτάς, μηδ' ἐς ἐκέρην πάλιν ἄγονται. ἐπεὶ τε γὰρ
 ἄλλοις ἐπακώθησαν καὶ ἀικοφθορήθησαν, πῶς τις
 τοῦ θήματος βλασφημίζων, καταπορεύει τὰ θήματα
 τέκνα. 197. Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος σφι νό-
 μος κατέστηκε. τὰς κἀμνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν ἐκ-
 φέρουσι. οὐ γὰρ δὴ χροῶνται ἡγεροῖσι. προσιόν-
 τες ἂν πρὸς τὸν κἀμνοντα, συμβουλευόντι παρὶ τῆς
 νοῦσον, εἰ τις καὶ αὐτὰς κορούτο ἐπαθε, ὁκοῦν ἔχει
 ὁ κἀμνων, ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα, ταῦτα προσιόν-
 τες συμβουλευόντι, καὶ παραινοῦσι. ὥσπερ αὐτὰς
 ποιήσας ἐξέρυγε ὁμοίην καὶ ἑαυτὸν, ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυ-
 γόντα. αἰγὴ δὲ παρεξελθεῖν τὸν κἀμνοντα οὐ σφι
 ἔξεστι, πρὶν ἂν ἐπείσθῃαι ἥντινα νοῦσον ἔχει.
 198. Τυφλὸν δὲ σφι ἐν μέλιτι. θρήνοι δὲ παραπλη-
 σιοὶ τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ἄσπετος δ' ἂν μεγάλῃ γυναικὶ
 τῇ ἑαυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλωνίως, περὶ θυμίσμα κατα-
 γιζόμενον ἔχει. ἐτέρωθεν δὲ ἡ γυνὴ κοῦτο κοῦτο
 ποιεῖ. ὄρθρου δὲ γενόμενον, λαύνται καὶ ἀμφότε-
 ροι. ἄγχεος γὰρ αὐδένος ἄψονται, πρὶν ἂν λού-
 σωνται. ταῦτα δὲ ταῦτα καὶ Ἀραβιοὶ ποιεῦσι.

199. Ὁ δὲ δὴ αἰσχιστος τῶν νόμων ἐστὶ τοῖσι Βα-
 βυλωνίοις ὅδε. δεῖ πᾶσαν γυναῖκα ἐποχωρῆν ἐξομ-
 ρὴν ἐς ἱερὸν Ἀφροδίτης, ἀπὰρ ἐν τῇ ζῳῃ μεθῆναι
 ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλὰ δὲ καὶ, οὐκ ἀξιούμεναι ἀνα-
 μιγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι, οἷα πλοῦτος ὑπερφρονέου-
 σαι, ἐπὶ λειμῶν ἐν χαμάρῃσι ἐλάσασαι, πρὸς τὸ
 ἱερὸν ἰστάσθαι. θαρπητὴν δὲ σφι ἄπισθεν ἔπεται πολ-
 λή. αἱ δὲ πλεῖντες ποιεῦσι ὅδε. ἐν αἰκινίῃ Ἀφρο-
 δίτης κατέσται, στέφανον περὶ τῆσι κεφαλῇσι ἔχον-
 ται θώμιγγος, πολλὰ γυναῖκες. αἱ μὲν γὰρ παλαιὰς
 χροῦνται, αἱ δὲ ἀπέρχονται. σχολιάστενιες δὲ διεξά-
 παντε τρόπον ὁδῶν ἔχουσι δὲ τῶν γυναικῶν, οὐ
 ὥς οἱ ξένοι διεξιόντες ἐκλέγονται. ἐνθα ἔπειτα ἔξω-
 νται γυνή, οὐ πρότερον ἀπαλλάσσεσθαι. εἰς τὰς ἀφῆ-
 λαι.

ἢ τίς οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλόν· ἐν τῷ γυναικῶν
 μυχῷ ἔξω τοῦ ἱεροῦ. ἐμβαλόντι δὲ δεῦ εἰπεῖν το-
 σόνδε· Ἐπικαλέω τοι τὴν θεὸν Μύλιττα. Μύ-
 λιττα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσυριοί· τὸ
 δὲ ἀργύριον μέγαθός ἐστι ὅσον ὦν· οὐ γὰρ μὴ ἀπώ-
 σθται· οὐ γὰρ οἱ θεοὶ δοῖν· γίνεται γὰρ ἱερὸν
 τοῦτο τὸ ἀργύριον· τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἔπεται·
 οὐδὲ ἀποδοιμὰ σὺδὲνα. ἔπειτα δὲ μυχῷ, ἀποδοι-
 σάμεν τὴν θεῶν, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οὐραία· καὶ
 τῷ τῷ τούτῳ οὐκ αὐτῷ μέγα· τί οἱ δοῖσι, ὥς μιν
 λήψασθαι· ὅσοι μὲν τῶν εἰδῶς ταῖς ἐπεκρίμενοι εἰδὲ
 καὶ μεράθεος, τὰ γὰρ ἀπαλλάσσονται· ὅσοι δὲ ἑμορ-
 φοι αὐτῶν εἰσι, χρόνον πολλὸν προσμένονσι, οὐ
 δυνάμεται τὸν νόμον ἐκπλήσαι· καὶ γὰρ τριέτη καὶ
 τετραέτη μετῴστερος χρόνον μένουσι. Ἐνισχῆ δὲ
 καὶ τῆς Κέπρου ἐστὶ παραπλήσιος τούτου νόμος.
 200. Νέμος μὲν δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισι οὕτω κατε-
 στέας· εἰσὶ δὲ αὐτῶν πατριαὶ τρεῖς, αἱ οὐδὲν
 ἄλλο σκεύονται αἰ μὴ ἰχθὺς καὶ ὄρνιθες· τοὺς ἐπὶ τῷ
 ἄν θηρόντας ἀνήγασι πρὸς ἡλίον, ποιεῦσι τὰδε
 ἐμβαλόντες ἐν ὀλίμῳ, καὶ λήξαντες ὑπερόισι, σῶσαι
 δὲ πωδῶς· καὶ ὅς μιν ἐν βούλῃται ἀνέναν, ἅπα
 μάλιστα κατὰ μίαν ἔχει· ὁ δὲ, ἄρτου πρῶτον
 ὀπίσθας.

201. Ὁ δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος κατέ-
 γασσε, ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑπὲρ ἐωυτοῦ ποιήσα-
 σθαι. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο, καὶ μέγα λέγεται εἶναι
 καὶ ἄλκιμον, οὐκ ἔχον δὲ πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίον
 ἀνατολῆς, πέραν τοῦ Ἀράξου ποταμοῦ, ἀπέναντον δὲ
 Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ δὲ οἱ τινες καὶ Σκυθικοὶ
 λέγουσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι. 202. Ὁ δὲ Ἀράξης
 λέγεται καὶ μέγας καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ Ἰσθμοῦ
 Ἰήσου· ὁ ἐν αὐτῷ, Λέαβα μέγαθεν παραπλήσιος,
 συχνὰς φασὶν εἶναι. ἐν δὲ αὐτῇσι ἀνθρώπους, οἱ
 σκεύονται μὲν ὅλκας τὸ θέρος ὀρύσσοντες παντοίας
 παρῶν· δὲ ἀπὸ δένδρεων ἐξευρημένους σφῆ· ἐς φθῶ-
 ρην κατατίθεσθαι ὥραιους, καὶ τούτους στείεσθαι
 τῇ χειμερινῇ· ἄλλα δὲ σφῆ ἐξευρησθαι δένδρεα,

καρπούς τοιούτους τινες φέροντα, τοιαῦτα, ἵπαι τε ἀν-
 ἔς τινος συνάλλονται κατὰ εἰλας, καὶ πῦρ ἀνάντων
 σιγῆται, κινῶσι περιζυμένους ἐπιβάλλουσιν ἐπὶ τὸ πῦρ,
 ὁσφραίνοντο δὲ καταζυζόμενον τοῦ καρπού τοῦ
 ἐπιβάλλομένου, μεθύσκεσθαι τῇ ὀσμῇ, καταπερ Ἐλ-
 λήνας τῷ οἴνῳ. πλέονος δὲ ἐπιβάλλομένου τοῦ καρ-
 πού, μάλλον μεθύσκεσθαι ἔς ὃ ἐς ὄρησιν τε ἀνέλ-
 σινοσθαι, καὶ ἐς αἰοδὴν ἀπικνεσθαι. τούτων μὲν
 αὕτη λέγεται διαίτα εἶναι. Ὁ δὲ Ἀράξης ποταμὸς
 ῥέει μὲν ἐκ Μαιτηνῶν, ᾗθεν περ ὁ Γυνόης, τὸν ἐς
 τὰς διωρυγὰς τὰς ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας διέ-
 λαβε ὁ Κύρος. ὁτόμασι δὲ ἐξερύγεται τεσσαρά-
 κοντα, τῶν τὰ πάντα, πλην ἑνός, ἐς εἰλα τε καὶ
 τεύχεα ἐκδίδοι. ἐν ταῖσι ἀνθρώπους κατοικῆσθαι
 λέγουσι ἰχθύς ὠμούς σαιόμενους, ἰσθῆτι δὲ νομί-
 ζοντας χρᾶσθαι φωκίων δερμασι. τὰ δὲ ἐν τῶν στα-
 ματων τοῦ Ἀράξου ῥέει δια καθάρου ἐς τὴν Κα-
 σπίνην θάλασσαν. ἡ δὲ Κασπίνη θάλασσα, ἔστι ἐν
 ἑωυτῆς, οὐ συμμίσχουσα τῇ ἑτέρῃ θαλάσσῃ. τῇ
 μὲν γὰρ Ἕλληνες ναυτίλλονται πᾶσαν, καὶ ἡ ἑω-
 σιηλέων θάλασσα ἡ Ἀτλαντὶς καλεομένη, καὶ ἡ
 Ἐρυθρῇ, μία τυγχάνει εἶναι. 203. Ἡ δὲ Κασπίνη,
 ἔστι ἑτέρῃ ἐπ' ἑωυτῆς εἶναι μήκος μὲν πλῆθος, εἰ-
 ρεσίῃ χροωμένῃ, πεντεκαίδεκα ἡμερέων εὗρος δὲ
 τῇ εὐρυτάτῃ ἔστι αὕτη ἑωυτῆς, οὕτω ἡμερέων. Καὶ
 τα μὲν πρὸς τὴν ἑσπέρην φέροντα τῆς θαλάσσης
 ταύτης ὁ Καύκασος παρατείνει, ἑὼν οὐρέων καὶ πλη-
 θεὶ μέγιστον, καὶ μεγάθει ὑψηλότετον, ἔθνη δὲ
 ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παντοῖα ἐν ἑωυτῇ ἔχει ὁ Καύ-
 κασος, τὰ πολλὰ πάντα ἀπ' ὕλης ἀγροῖς ζῶντα.
 ἐν ταῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῶσδε ἰδίης παρεχό-
 μενα εἶναι λέγεται, τὰ τρίβοντας τε καὶ παραμίσχον-
 τας ὕμῳ, ζῶα ἑωυτοῖσιν ἐς τὴν ἑσθῆτα ἐγγράφειν
 καὶ δὲ ζῶα οὐκ ἐκπλύνεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγχεράσκειν
 τῷ ἄλλῳ εἰρίῳ, κατὰπερ ἐνυφανθέντα ἀρχὴν. μίξιν
 δὲ τούτων τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἐμφανέα, κατὰπερ
 ταῖσι προβάτοισι. 204. Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἑσπέρην
 τῆς θαλάσσης ταύτης, τῆς Κασπίνης καλεομένης, ὁ

Κυρῶσας ἀπέρχε· τὰ δὲ πρὸς ἧν τε καὶ ἄλλον ἀνα-
 τείλλοντα, πεδίον ἐκδέκεται, πλῆθος ἀπειρον ἐς ἀπο-
 ψιν. του ὧν δὴ πεδίου τον μεγαλον ουκ ἐλατρίστην
 μίσην μετέχουσι οἱ Μασσαγεταί, ἐπ' αὐς ὁ Κύρος
 εἶχε προθυμίην στρατεύσασθαι, πολλὰ τε γὰρ μὲν
 καὶ μεγάλα τὰ ἐπαίροντα καὶ ἐποτρύνοντα ἦν. πρῶ-
 τον μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκεῖν πλέον τι εἶναι ἀνθρώ-
 που· δεύτερα δέ, ἡ εὐτυχίη ἡ κατὰ τους πολέμους
 γενομένη· οὐκ γὰρ ἰδυσαίε στρατεύσασθαι Κύρος,
 ἀμύχανον ἦν εἶναι τὸ ἔθνος διαφυγεῖν.

205. Ἦν δέ, τοῦ ἀνδρός ἀποθανόντος, γυνὴ των
 Μασσαγετέων βασίλεια· Τόμυρις οἱ ἦν οὖνομα.
 ταυτην πεμπων ὁ Κύρος ἐμνάτο τῷ λόγῳ, θελων
 γυναῖκα ἦν εἶχειν. ἡ δὲ Τόμυρις συνειῖσα οὐκ αὐ-
 την μὲν μνωμενον, ἀλλὰ την Μασσαγετέων βασι-
 λήην, ἀπέπειτο την πρόσοδον. Κύρος δὲ μετὰ
 τούτο, ὡς οἱ θόλω οὐ προεχώρει, ἐλάσας ἐπὶ τὸν
 Ἀράξην, ἐποιεῖτο ἐκ του ἐμφανέος ἐπὶ τους Μασσα-
 γέτας στρατηήην, γεφυρας τε ξευγνύων ἐπὶ του πο-
 ταμου, διαβασιν τῷ στρατῷ, καὶ πύργους ἐπὶ πλοίων
 των διαπορθμευόντων των ποταμὸν οἰκοδομώμενος.

206. Ἐχοντι δέ οἱ ταῦτον τὰν πόνον, πέμψασα ἡ
 Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε ταῦτε· „ὦ βασιλεῦ Μήδων,
 „παῦσαι σπένδων τὰ σπένδεις· οὐ γὰρ ἀν εἰδείης.
 „εἰ τοι ἐς καιρον ἔσται ταῦτα τελευμένα· παῦσα-
 „μενος δέ, βασιλευε των σιωτου, καὶ ἡμέας ἀνέχευ
 „θρέων ἀρχοντας των περ ἀρχομεν. Οὐκὼν ἐθέλη-
 „σεις υποθήκησι τῆσίδε χρεέσθαι, ἀλλὰ πάντα μάλ-
 „λον ἢ δι' ἡσυχίης εἶναι. σὺ δὲ εἰ μεγάλως προ-
 „θυμῆσαι Μασσαγετέων πειρηθῆναι, φέρε, μόχθον
 „μὲν, τὸν ἔχεις ξευγνὺς τον ποταμὸν, ἄφες σὺ
 „δὲ, ἡμῶν ἀναχωρησάντων ἀπὸ του ποταμου τρίων
 „ἡμερέων ὁδόν, διαβαίνε ἐς τὴν ἡμετέρην. εἰ δ'
 „ἡμέας βούλει ἐσθλάσθαι μᾶλλον ἐς τὴν ὑμετέρην,
 „σὺ ταυτω ταῦτο ποίεε.“ Ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ Κύ-
 ρος, συνεκάλεσε Περσέων τους πρώτους· συναγέ-
 ρας δὲ τουτους, ἐς μέσον σφί προετίθει τὸ πρῆγμα,
 συμβουλευόμενος σκοτέρα ποιεοί. τῶν δὲ κατὰ τῶν-

τὸ αἰ γυνῶναι συνεξεπίπτον, κελυόντων ἐσθλασθαι
 Τόμυριν τε καὶ τὸν στοργιὸν αὐτῆς ἐς τὴν χώραν
 207. Παρεὼν δὲ καὶ μεμφόμενος τὴν γνώμην ταύτην
 Κροῖσος ὁ Ἀρδός, ἀπεδείκνυτο ἐνακτὴν τῇ προκει-
 μένῃ γνώμῃ, λέγων τὰδε: „Ὡ βασιλεῦ, εἶπον μὲν
 „καὶ πρότερόν τοι, ὅτι ἐπέμπε Ζεὺς ἔδωκε τὸν, τὸ
 „ἂν ὄρω ὄφθαλμα ἰδὼν οἴκῳ τῷ σῷ, κατὰ δυνάμειν
 „ἀπὸ τρεῖς. τὰ δὲ μοι παθήματα, ἰδὼντα ἀχάρετα,
 „μαθήματα γέγονε. Ἐγὼ μὲν ἀθάνατος δοκέεις εἶ-
 „και, καὶ στρατιῆς τοιαύτης ἀρχεῖν, οὐδὲν ἂν εἴη
 „πρήγμα γυνώμας ἐμέ σοι ἀποφαίνεσθαι. εἰ δ' ἔγνω-
 „κας, ὅτι ἄνθρωπος καὶ σὺ εἰς, καὶ ἄλλων πολλῶν
 „ἀρχεῖς, ἐκείνο πρῶτον μάθε, ὡς κύνιος τῶν ἄν-
 „θρωπῶν ἐστὶ πρηγμάτων, περιφερόμενος δὲ, ὅσῃ
 „ἐξ αἰεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτύχουσιν. ἦσθ ἂν ἐγὼ γυνώμη
 „ἔχω περὶ τοῦ προκειμένου πρήγματος τὰ ἐμπαι-
 „νῇ οὗτοι. εἰ γὰρ ἐθελήσοιεν ἐσθλασθαι τοὺς πο-
 „λεμίους ἐς τὴν χώραν, ὁδε τοι ἐν αὐτῷ κίνδυνος
 „ἐνι ἐσσωθείς μὲν, προσεπολλύεις πᾶσαν τὴν ἀρ-
 „χήν. ὅγλα γὰρ δὴ, ὅτι νικῶντες Μασσαγέται, ὡς
 „τὸ ὀπίσω φεύγονται, ἀλλ' ἐπ' ἀρχῆς τὰς δαῖδας
 „σι. νικῶν δὲ, οὐ νικᾷς τοσούτων, ὅσων εἰ δα-
 „βας ἐς τὴν ἐκείνων, νικῶν Μασσαγέτας. ἔποιο
 „φειγούσι. τούτῳ γὰρ ἀντιθίσω ἐκείνῳ, ὅτι νι-
 „κῆσας τοὺς ἀντιούμενους ἔλας ἰδὼν τῆς ἀρχῆς τῆς
 „Τομυρίου. Χωρὶς τε τοῦ ἐπηγρημένου, αἰσχρὸν καὶ
 „οὐκ ἀνάσχετόν, τὸν Κῦρον γε τὸν Καμβύσιον γυ-
 „ναικὴν εἰζάντα υποχωρήσας τῆς χώρας. Νῦν δ' ἂν μοι
 „δοκεῖ, διαβάνας προελθεῖν ὅσον ἂν ἐκείνοι διεξ-
 „ίωσι. ἐνδεύειν δὲ τὰδε ποιεύντας, πειρασθαι
 „ἐκείνων περὶ γενέσθαι. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθανομαι,
 „Μασσαγέται εἰσὶ ἀγαθῶν τε Περσικῶν ἀπειροί,
 „καὶ καλῶν μεγάλων ἀπαθείς. τούτοιςιν ὦν τούτων
 „ἀνδράσι, τῶν προβάτω ἀφειδέως πολλὰ κατακό-
 „ψαντας, καὶ σκίναςαιτας, προδίδναι ἐν τῷ στρα-
 „τοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαίτη. πρὸς δὲ, καὶ κρητήσας
 „ἀφειδέως ἀφ' οὐ ἀκρήτου, καὶ στίβῳ παντοῖα. ποσὴ-
 „θάντας δὲ ταῦτα, ὑπόλοιποιμένους τῆς στρατιῆς τὸ

ἡλικιωτάτων, τοὺς λοιποὺς αὖτις ἐξαναχωρεῖν ἐκ
τῶν πόλεων. ἦν γὰρ ἐγὼ γυνὴς μὴ ἀμάρταν,
ἄλλοις ἰδομένοι. ἀγαθὰ πολλὰ, τρεψομένη τε πρὸς
ἑαυτήν, καὶ ἡμῖν τὸ ἐσθύνειν λείπεται ἀποδεῖξαι ἐν
ῥαὶ μεγάλων.

208. Γυναικί μὲν αὐτὰ σπένδοσαν. Κῆρος δὲ,
μετὰ τὴν προτέραν γυναικί, τὴν Κροῖαν δὲ ἐλθ-
μενος, προσηγάγευε Πάριος ἐξαναχωρεῖν, ὡς αὐτὸς
διαρρησόμενος ἐπ' ἑκείνην. ἡ μὲν δὲ ἐξαναχώρεε,
κατὰ ὑπέρθετον πρῶτα. Κῆρος δὲ, Ῥοῖον ἐς τὰς
χεῖρας ἐσθίει τῷ ἐαυτοῦ παιδί Κερύβων, τῷ ἡγε-
τῇ βασιλῆην ἐδίδου, καὶ πολλὰ ἐντεταμένους δι-
ετμᾶν τε αὐτὸν καὶ εὐνοῦναι, ἥν ἡ διαβασίς ἡ
ἐπὶ Μασσαγέτας μὴ ὁρᾶσθαι, τὰντα ἐντεταμένος,
καὶ ἀποστείλας τοὺς ἐς Πέρσας, αὐτὸς διέβαινα
τὸν ποταμὸν, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ. 209. Ἐπεὶ τε
δὲ ἐπεραιώθη τὸν Ἀραξέα, νυκτὸς ἐπελθούσης, εἶδε
ὄφρη, εὐδὼν ἐν τῷ Μασσαγέτων τῇ χώρῃ, τοῖόνδε.
ἐδόκει ὁ Κῆρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὁρᾶν τῶν Ῥωσσι-
παιδῶν τὸν πρεσβυτάτον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυ-
γας, καὶ τοιούτων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν
Εὐρώπην ἐπισκιαίνει. Τοιαυτοὶ δὲ τῷ Ἀρσάμειος,
εὐνῇ αὐτοῖς Ἀγαμέμνιδι, ἦν τῶν παιδῶν Ἀρσείος
πρεσβυτάτος, ἕως τότε ἡλικίην ἐς εἴκοσι καὶ μάλα
στὰ εἶτα. καὶ οὗτος καταλέλειπτο ἐν Περσῇ, οὐ
γὰρ εἶχε καὶ ἡλικίην στρατεύεσθαι. Ἐπεὶ δὲ ἡ ἐπε-
γέρθη ὁ Κῆρος, ἐδίδου λόγον ἐαυτοῦ περὶ τῆς ὄφρος.
ὡς δὲ οἱ ἐδόκει μεγάλη εἶναι ἡ ὄφρις, καλέσας Ῥωσσι-
σπεᾶ, καὶ ἀπολαβὼν μόδιον, εἶπε. Ῥωσσι-
σπεᾶ, καὶ σὺς ἐπιβουλευὼν ἐμοὶ τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐα-
λῶκε. ὡς δὲ ἀντιέκρινε ταῦτα οἶδα, ἐγὼ σημανέω.
ἔμεν θεοὶ κήδονται, καὶ μοι πάντα προδεικνύουσιν
τὰ ἐπιφερόμενα. ἤδη ἦν ἐν τῇ παροισχυμένῃ νυκτὶ
εὐδῶν, εἶδον τῶν σῶν παιδῶν τὸν πρεσβυτάτον
ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας. καὶ τοιούτων τῇ
μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιαίνει.
οὐκοῦν ἐστὶ μηχανὴ ἀπὸ τῆς ὄφρος ταύτης οὐδεμίαν
τὴν μὴ μένον ἐπιβουλεύειν ἐμοί. οὐ τοῖαντ' ἐν τα-

„χίστην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας, καὶ ποιεὶ ὅπως
 „ἔπειν ἐγὼ τὰδε καταστρεφάμενος ἔλθω ἐκεῖ, ὥς
 „μοι καταστήσῃς τὸν παῖδα ἐς ἔλεγχον.“ 210. Κύ-
 ρος μὲν δοκέων Δαρεῖον οἱ ἐπιβουλευεῖν, ἔλεγε τὰδε
 τῷ δὲ ὁ δαίμων προέφαινε, ὥς αὐτὸς μὲν τελευτή-
 σαι αὐτοῦ ταύτῃ μέλλοι, ἡ δὲ βασιλὴν αὐτοῦ περι-
 χωρεῖοι ἐς Δαρεῖον. Αμείβεται δὴ οὖν ὁ Ὑστάσπης
 τοῖσδε· „ὦ βασιλεῦ, μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης γεροντός,
 „ὅστις τοι ἐπιβουλευεῖ· εἰ δ' ἐστὶ, ἀπολοιπὸς ὥς
 „πύχιστα ὅς ἀντὶ μὲν δούλων, ἐποίησας ἐλευθέ-
 „ρους Πέρσας εἶναι· ἀντὶ δὲ ἀρχεσθαι ὑπ' ἄλλων,
 „ἀρχεῖν ἀπάντων, εἰ δὲ τίς τοι ὅπως ἀπαγγέλλει
 „παῖδα τὸν ἐμὸν νεώτερον βουλευεῖν περὶ σοῦ, ἐγὼ
 „τοὶ παραδίδωμι χρῆσθαι αὐτῷ τούτῳ ὅ τι σὺ βου-
 „λεύῃ.“ Ὑστάσπης μὲν τούτοις ἀμειψάμενος, καὶ
 διαβάς τὸν Ἀράξια, ἤϊε ἐς Πέρσας, φυλάξων Κύρῳ
 τὸν παῖδα Δαρεῖον.

211. Κύρος δὲ προσελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξια ἡμέ-
 ρης ὅδον, ἐποίησε τὰς Κροίσου υποθήκας· μετὰ δὲ
 ταῦτα, Κύρου τε καὶ Περσέων τοῦ καθάρου στρα-
 τοῦ ἀπελάσαντος ὀπίσω ἐπὶ τὸν Ἀράξια, λειφθέν-
 τος δὲ τοῦ ἀρχοῦ, ἐπελθοῦσα τῶν Μασσαγετῶν
 τριτημορίς τοῦ στρατοῦ, τοὺς τε λειφθέντας τῆς
 Κύρου στρατῆς ἐφόνευσ ἀλεξομένους, καὶ τὴν προ-
 καμμένην ἰθάγες δαῖτα, ὥς ἐχειρώσαντα, τοὺς ἐναν-
 τίους, κλιθέντες δαίνοντο· πληρωθέντες δὲ φαρβῆς
 καὶ οἶνου, εὐδον· οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς
 μὲν σφεν ἑφόνευσαν, πολλῶ δ' ἐτι πλεονας ἐφαρ-
 σκε, καὶ ἄλλους, καὶ τὸν τῆς βασιλείης Τομυρίας
 παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετῶν, τῷ οὐνομα ἦν
 Σπαργαπίσης. 212. Ἡ δὲ, πνυθομένη τὰ τε περὶ
 τὴν στρατιὴν γεγονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα, πέμ-
 πονασι κήρυκι παρὰ Κύρον, ἔλεγε τὰδε· „Ἀπλη-
 „στε αἵματος Κύρε, μηδὲν ἐπαρθῆς τῷ γεγονότι τῷδε
 „πρῆγματι, εἰ ἀμπελίνῃ καρπῷ, τῷ περ αὐτοὶ ἐμ-
 „πιπλάμεναι μαινέσθε αὐτῷ, ὥστε κατιόντος τοῦ
 „οἶνου ἐς τὸ σῶμα, ἐπαυαπλώειν ὑμῶν ἔπεια κακῶ,
 „τριζύτῳ φαρμάκῳ δολώσας, ἐκράτησας παιδὸς τοῦ

„ἄλλ' οὐ μάχη κατὰ τὸ πατερόν. κῦρ' ἔτι
 ἐν παραινυούσῃς ὑπόλαβε τὸν λόγον. ἀποδοῦναι
 „μὲν τὸν παῖδα, ἀπὸ θι ἐκ τήσδε τῆς χοίρης ἀζημιος.
 „Μασσαγέτιον τρίτημαρτι τοῦ στρατοῦ κατυβρί-
 „σας. εἰ δὲ μὴ ταῦτα οὐ ποιήσεις, ἤλιον ἐπόμενυμ-
 „τόν τόν Μασσαγέτιον δεσπότην, ἢ μὴν σέ ἐγώ.
 „καὶ ἀπληστον ἔσθῃ, αἵματος κορίσσι.“ 213. Κῦ-
 ρος μὲν τῶν τῶν ἐπείων οὐδέν τι τοιούτων ἀνεπαυχέντων
 ἐποιεῖτο λόγον. ὁ δὲ τῆς βασιλείης Τόμυρις πᾶσι
 Σπαρταλίσῃς, ὥς μιν ὁ τε οἶνος ἀνῆκε, καὶ ἔραστα
 ἵνα ἦν κακοῦ, δεηθείς Κυρου ἐκ τῶν δεσποῶν λυθῆ-
 ναι, εἴυχε· ὡς δὲ ἐλυθῇ τε τάχιστα καὶ τῶν γενο-
 μένων, διεργάζεται ἐωυτόν. καὶ δι' αὐτοῦ μετὰ
 τρόπῳ τοιούτῳ τελευτᾷ. 214. Τόμυρις δὲ, ὥς εἰ ὁ
 Κύρος οὐκ ἐσηκούσε, συλλέξασα πᾶσαν τὴν ἐωυτῆς
 δύναμιν, συνέβαλε Κυρῷ. ταύτην τὴν μάχην, ὅσα
 δὴ βαρβάρων ἀνδρῶν μάχαι ἐγένοντο, πρῶτον ἰδο-
 ροτάτην γενέσθαι· καὶ δὴ καὶ πυρθένομαι οὕτως
 τοῦτο γεόμενον. πρῶτα μὲν γὰρ λέγεται ἀντοῦς
 διαστάντας ἐς ἀλλήλους τοξεύειν· μετὰ δὲ, ὡς σφί-
 τα βέλεα ἐξετετόξευτο, συμπεσόντας τῇσι αἰχμηταῖς τε
 καὶ τοῖσι ἐγχειρίδιοις συνέχεσθαι· χροῖον τε δὴ ἐπὶ
 πολλὸν συνεσθάναι μαχομένους, καὶ οὐδετέρους ἐσθλὴν
 φεύγειν· τέλος δὲ, οἱ Μασσαγέται περιγεγενημένοι
 ἢ τε δὴ πολλὴ τῆς Περσικῆς στρατιῆς αὐτοῦ ταύτην
 διεφθάρη, καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Κύρος τελευτᾷ, βασι-
 λεύσας τὰ πάντα ἐνὸς δέοντα τριήκοντα ἔτεα. ἀσκὸν
 δὲ πλήσασα αἵματος ἀνθρωπήτου Τόμυρις, ἐδίκητο
 ἐν τοῖσι τεθνεώσι τῶν Περσέων τὸν Κύρον νέκυρ.
 ὡς δὲ εὔρε, ἐναπῆπτε αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν
 ἀσκόν· λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε·
 „Σὺ μὲν ἐμὲ ζώουσαν τε καὶ νικῶσαν σε μάχῃ ἀπῶν
 „λεσας, παῖδα τὸν ἐμὸν ἔλῶν δόλω· σέ δ' ἐγώ,
 „κατάπερ ἠπείλησα, αἵματος κορίσσω.“ Τὰ μὲν δὴ
 κατὰ τὴν Κυρου τελευτὴν τοῦ βίου, πολλῶν λόγων
 λεγομένων, ὅδε μοι ὁ πιθανώτατος εἰρηται.

215. Μασσαγέται δὲ ἐσθῆτά τε ὁμοίην τῇ Σκυ-
 θικῇ φορέουσι, καὶ διαίταν ἔχουσι. ἱππότεα δὲ εἰσι

καὶ ἄνθρωποι ἀμφοτέρων γὰρ μετέχουσι· καὶ ἐ-
 ζονται τὰ καὶ αἰχμοφόροι, σάγαρις νομίζοντες ἔχειν.
 χρυσὸν δὲ καὶ χαλκὸν τὰ πάντα χρεώνται· ὅσα μὲν
 γὰρ ἐς αἰχμάς, καὶ ἄρδεις, καὶ σάγαρις, χαλκὸν τὰ
 πάντα χρεώνται· ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν, καὶ ἐν-
 στήρας, καὶ μασχαλιστήρας, χρυσὸν ποιοῦνται. ὡς
 δ' αὖτως τῶν ἵππων τὰ μὲν περὶ τὰ στήθεα, χαλ-
 κῆτος· θώρακας περιβάλλονσι· τὰ δὲ περὶ τοὺς
 ἑλκινούς, καὶ στήμια καὶ πύλαρα, χρυσόν· σιδή-
 ρον δὲ οὐδ' ἀργύρον χρεώνται οὐδέν· οὐδὲ γὰρ
 οὐδὲ σφι εἶναι ἐν τῇ γῶνι· ὁ δὲ χαλκὸς καὶ ὁ χρυ-
 σὸς, ἡπικτερός· 216. Νομοιοὶ δὲ χρεώνται τοιοῦτα·
 γυναῖκα μὲν γὰρ κτεῖν ἐκαστος, ταυτήσιν δὲ ἐπινοῖαν
 χρεώνται· ὁ γὰρ Σκύθας φασὶ "Ἕλληνες ποτίειν,
 οὐ Σκύθαι· εἰσὶ δὲ ποτίοντες, ἀλλὰ Μασσαγέται·
 οἷς γὰρ ἐκθυρήσει γυναῖκός Μασσαγέτης ἀνὴρ, τὸν
 φάρετρον αὐτοῦ ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς ἀμαξῆς, μέγας
 ταῖς ἀδελφαῖς· ὄφρος δὲ ηλικίης σφι προκίεται ἄλλος
 μὲν οὐδεὶς· ἔπειτα δὲ γέρον γένηται κάρις, οἱ κροσή-
 ποντες δὲ πάντες συνελθόντες θύουσι μιν, καὶ ἄλλα
 πρόσβατα ἀμὲν αὐτῶν· ἐφησάντες δὲ τὰ κρέα, κα-
 τέωχεόνται· ταῦτα μὲν τὰ ὀλβιώτατα σφι νεόροι-
 σται· τὸν δὲ νόσον τελευτήσαντα οὐ κατασιτέονται,
 ἀλλὰ γῇ κούπτουσι, σφαγρὴν ποιεύμενοι, ὅτι οὐκ
 ἔκτο ἐς τὸ εὐθῆναι· Στείρουσι δὲ οὐδέν, ἀλλ' ἀπὸ
 κτηνῶν ζώοντων καὶ ἰχθύων· οἱ δὲ, ἀφ' ὧν οἱ σφι
 ἐκ τοῦ Ἀρξέω ποταμοῦ παραγίνονται· γαλακτοπί-
 νται δὲ εἰσὶ· Θεῶν δὲ μόνον ἥλιον σέβοντες, τῶν
 θύουσι ἵππους· νόμος δὲ οὗτος τῆς θυσιῆς· τῶν
 Θεῶν τῷ ταχίστῳ, πάντων τῶν Θνητῶν τὸ ταχίστον
 δατέονται.

Ἱστοριῶν Ἡροδότου α.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΗ.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
455 N. 5TH ST. NEW YORK, N. Y.
1911

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
455 N. 5TH ST. NEW YORK, N. Y.
1911

ΕΥΤΕΡ ΠΗ.

1. Τελωνήσατος δὲ Κύρου, παρέλαβε τὴν βασι-
 λήην Καμβύσης, Κύρου ἰὼν παῖς καὶ Κασσανδά-
 νης, τῆς Φαρνάσιου θυγατρός· τῆς προαποθα-
 νούσης, Κύρος αὐτός τε μέγα πένθος ἐποιήσατο,
 καὶ τοῖσι ἄλλοις προεῖπε πᾶσι, τῶν ἥρχε, πένθος
 ποιεῖσθαι· ταύτης δὲ τῆς γυναικὸς ἰὼν παῖς καὶ
 Κύρου Καμβύσης, Ἰωνας μὲν καὶ Αἰολίας ὡς δοῦ-
 λους πατριῶν ἰόντας ἐνόμιζε· ἐπεὶ δὲ Αἰγύπτου
 ἐποιήετο στρατηλασίην, ἄλλους τε παραλαβὼν τῶν
 ἥρχε, καὶ δὴ καὶ Ἑλλήνων, τῶν ἐπεκράτει·

2. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμίτιχος
 σφείων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωυτοὺς πρῶτους γενέ-
 σθαι πάντων ἀνθρώπων· ἐπειδὴ δὲ Ψαμμίτιχος
 βασιλεύσας ἠθέλησε εἰδέναι, οἳ τανεὺς γενοῖατο πρῶ-
 τοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας προτέρους γενέ-
 σθαι ἑωυτῶν, τῶν δὲ ἄλλων ἑωυτοὺς· Ψαμμίτιχος
 δὲ ὡς οὐκ εἰδύνατο πυθθανόμενος πόρον οὐδένα τοῦ-
 ταν ἀνευρεῖν, οἳ γενοῖατο πρῶτοι ἀνθρώπων, ἐπι-
 τεγνᾶται τοιόνδε· Παιδία δύο νεογνά ἀνθρώπων
 τῶν ἐπιτυχόντων διδοῖ κοιμῆναι τρέφειν ἐς τὴν ποιμνία
 τροφὴν τινα τοιήνδε· ἐντελλάμενος μηδένα αὐτῶν
 αὐτέων μηδεμίην φωνὴν ἰέναι, ἐν στήρῃ δὲ ἐρήμῃ
 ἐπ' ἑωυτῶν κείσθαι αὐτά, καὶ τὴν ὥρην ἐπαγορεύει
 σφι αἴψας· πλησάντα δὲ τοῦ γάλακτος, τὰλλα δια-
 κηρύσσειν· ταῦτα δ' ἐποίησε τε καὶ ἐνετέλλετο· ὁ
 Ψαμμίτιχος, θέλων ἀκοῦσαι τῶν παιδίων, ἀκαλ-
 λαχθέντων τῶν ἀσῆμων κυζημάτων, ἥτινα φωνὴν
 φέουσιν πρῶτην· τότερ οὖν καὶ ἐγένετο· ὡς
 γὰρ διέτης χρόνος· ἐγγόνες ταῦτα τῇ ποιμένῃ
 κηρύσσουσι, ἀνοίγουσι τὴν θύρην καὶ ἐσθόντι τὰ παι-

διὰ ἀμφοτέρω προσπίπτοντα βένδῃ ἐφάσαν, ὀρέγοντα
 τὰς χεῖρας. τὰ μὲν δὲ πρῶτα ἀναβύσσας, ἤνυχος ἦν ὁ
 ποταμὸς. οἷς δὲ πολλὰκι φοιτῶντες καὶ ἐπιμελούμενοι
 πολλὸν ἦν τοῦτο τὸ ἔπος, οὕτω δὲ σημήνας τὴν δε-
 σπότην, ἤγαγε τὰ παῖδια κελεύσαντος εἰς ὅψιν τῆς
 ἑκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ὑαρμίτιχος, ἐπὶν-
 θωαίτε οἵτινες ἀνθρώπων βέκος εἴη καλέουσι. πυρ-
 θανόμενος δὲ, εὗρισκε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρτην.
 οὕτω συνελθόντες Αἰγύπτιοι, καὶ τοιοῦτοι οὐκ ὀλίγοι
 ὄντες πρὸς τὸν ποταμὸν, τοὺς Φρύγας προσθετέροις ἐκεί-
 νων ἐκείνων. 3. Ὡς δὲ μὲν μενέσθαι τῶν ἰσχυρῶν τοῦ
 Ἡφαίστου ἐν Μίμφῳ ἤκουον. Ἕλληνες δὲ λέγουσι
 ἄλλα τε μάταια πολλὰ, καὶ ὡς μυθασκῶν τὰς γλῶσ-
 σους ὁ Ὑαρμίτιχος ἐπαμύνει, τὴν δέειται οὕτως ἐπα-
 νῆσθαι τῶν παίδων περὶ ταύτησι τῆς γυναιξί. κατὰ
 μὲν δὲ τὴν τέρψην τῶν παίδων, τραυλὰ λέγον.
 ἰσχυρὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μίμφῳ ἐλθόντες ἐπὶ λόγους
 τοῖσι ἱερεῦσι τοῦ Ἡφαίστου. καὶ θὴ καὶ ἐς Θέρκας
 τε καὶ ἐς Ἡλιουπόλιν αὐτέων ποταμῶν εἴδωκεν ἑτα-
 κέρην, ἐθέλων εἶδέναι εἰ συμβήσονται ταύτῃ λόγους
 τοῖσι ἐν Μίμφῳ. οἱ γὰρ Ἡλιουπόλιναι λέγουσι
 Αἰγυπτίων εἶναι λογιστάται. ὧς μὲν νυν θεῶν τῶν
 ἀπηγημάτων οἷα ἦσαν, οὕτως δὲ προσθύμος ἐγγύς
 εἶναι, εἴη ἢ τὰ ἀνόμοια αὐτέων ποταμῶν. ποταμῶν
 πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτέων ἐπὶ στήθεσιν
 τὰ δ' ἐν ἐπιμνησθῶν αὐτέων, ὡς αὐτὸν λόγον ἐξέοντι
 κατόμενος ἐπιμνησθῆσθαι.

4. Ὡς δὲ ἀνθρωπίνῃ πράγματι, ὡς λέγουσιν
 ἀπολογεῖσθαι σφίσι. Πρωτοὺς Αἰγυπτίους ἀνθρώ-
 πων ἀπαντῶν ἐξενεῖν τὸν αἰῶνα, ἀνωδὸκα μερὲς
 ἀποσπόμενους ἱπῶν κατέειν ἐς αὐτὸν. ταῦτα δὲ ἐξεν-
 εῖναι ἐκ τῶν ἀστρῶν ἔλεγον. ἔχουσι δὲ τοσηδὲ σφί-
 σιν φάσιν Ἕλληνας, ἐμοὶ δοκεῖν, ὅσῳ Ἕλληνας μὲν
 διὰ τρίτου εἶτος ἐμβόλιμον ἀπὸ συμβόλοις, τῶν ἀπὸ
 εἴκοσι Αἰγύπτιαι δὲ τριηκοσμητέρας ἄγαντες σφί-
 σιν δωδεκά μηνες, ἀγαγούσι ἀπὸ πᾶν ἔτος πέντε, ἡμέ-
 ρας πέντε τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ σφί δ' αὖτος τῶν ἀπὸ
 ἐς τὸν αὐτὸν περὶ τὴν σφαμαίνεται. ἀνωδὸκα τε θεῶν.

ἐπωνυμίας ἐλεγον· πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι, καὶ Ἕλληνας παρὰ σφῶν ἀναλαβεῖν. βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηούς θεοῖσι ἀπονεῖμαι σφέας πρώτους, καὶ ζῶα ἐν λίθοις ἐγγλύψαι. καὶ ταυτέων μὲν νῦν τὰ πλείω ἔργω ἐδήλουν οὕτω γενόμενα. Βασιλευσάσθαι δὲ πρώτον Αἰγύπτου ἀνθρώπων ἐλεγον Μῆνα. ἐπὶ τοῦτου, πλην τοῦ Θηβαϊκοῦ κομοῦ, πᾶσαν Αἰγύπτου εἶχε. ἔλος. καὶ αὐτῆς εἶναι οὐδὲν ὑπερέχον τῶν ἡμετέρῃ. λίμνης τῆς Μοίριος ἔστων. ἐς τὴν ἀναπλους ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων ἐστὶ ἀνα τοῦ ποταμοῦ. 5. Καὶ εὖ μοι ἐδόκεον λῆγειν περὶ τῆς χώρας. δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ προακούσαντι, ἰδόντι δέ, ὅς τις γὰρ συνεσιῶν ἔχει, ὅτι Αἰγύπτιος ἐς τὴν Ἑλλήνας κρυπτήσεται, ἐστὶ Αἰγυπτίῳ ἐπὶ κτήτος τε γῆ, καὶ ὅσον τοῦ ποταμοῦ. καὶ τὰ κατὰ τὴν ἐπὶ τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλοῦν, τῆς περὶ ἐκεῖνοι οὐδὲν ἐτι τοιόνδε ἐλεγον, ἐστὶ δ' ἕτερον τῶν αὐτῶν.

Αἰγύπτου γὰρ φύσις τῆς χώρας ἐστὶ τοιήδε. Πρώτα μὲν προσπλέων, ἐτι καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεῖς καταπειρωτηρίην, πηλὸν τε ἀνολίσθης, καὶ ἐν ἑνδεκα ὀργυῖσι ἐσεαί. τοῦτο μὲν ἐπὶ τασοῦτον δηλοῖ πρόχυσιν τῆς γῆς ἰούσαν. 6. Αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ἐστὶ μήκος τὸ παρὰ θάλασσαν, ἑξήκοντα σχοῖναι, κατὰ ἡμέρας διαιρούμεν εἶναι Αἰγύπτου ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχρι Σερβωκίδος λίμνης, παρ' ἣν τὸ Κάσιον ὄρος τείνει ταύτης, ὡς ἀπὸ οἱ ἑξήκοντα σχοῖναι εἰσι. ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναι εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυῖσι μεμετρήκασι τὴν χώραν. ὅσοι δὲ ἥσσαν γεωπεῖναι, σταδιοῖσι οἱ δὲ πολλὴν ἔχουσι, παρασαγγῆσι. οἱ δὲ ἄφθονον λίην, σχοῖνοις. δύναται δὲ ὁ μὲν παρασαγγῆς τριῆκοντα στάδια. ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος, μέτρον εἶναι Αἰγύπτου, ἑξήκοντα στάδια. οὕτω ἂν εἴησαν Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, τὸ παρὰ θάλασσαν. 7. Ἐνδεῦτεν μὲν καὶ μέχρι Ἡλιουπόλειος ἐς τὴν μεσόγειαν, ἐστὶ εὐρεῖα Αἰγύπτου, ἔχουσα πᾶσα ὑπὲρ τε καὶ εὐνδρος, καὶ ἰλύα, ἐστὶ δὲ ὁδὸς

ἐξ τὴν Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰόντι, πε-
 ραπλήνῃ τὸ μήκος τῇ ἐξ Ἀθηνέων ὁδῷ, τῇ ἀπὸ
 τῶν δωδεκά θεῶν τοῦ βωμοῦ φερούσῃ ἐς τε Πίσαν
 καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρο-
 τε τὸ διαφορὸν εὐρεῖ τις, ἂν λογιζόμενος τῶν οὐδ' αὖ
 τούτων, τὸ μὴ ἴσας μήκος εἶναι, οὐ πλεον πεντε-
 καίδεκα σταδίων· ἡ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ἐξ Ἀθη-
 νέων, καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων, ὥς μὴ εἶναι
 πεντακάσιον καὶ χιλίον· ἡ δὲ ἐς Ἡλιούπολιν ἀπὸ
 θαλάσσης, πληροὶ ἐς τὸν ἀριθμὸν τούτων. 8. Ἀπὸ
 δὲ Ἡλιούπολιος ἄνω ἰόντι, στεινὴ ἐστὶ Αἴγυπτος.
 τῇ μὲν γὰρ, τῆς Ἀραβίης ὅρος παρατέταται, φέρονται
 ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσαμβρίης τε καὶ νότου, αἰεὶ ἀνα-
 τεῖνον ἐς τὴν Εὐνδορὴν καλεομένην θαλάσσαν· ἐν
 τῇ αἱ λιθοτομιαί ἐνεῖσι, αἱ ἐς τὰς πυραμίδας κα-
 τατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτῃ μὲν λήγον
 ἀνακαμπτεῖ ἐς τὰ εἰρηται, τὸ ὅρος. τῇ δὲ αὐτὸ
 ἑωυτοῦ ἐστὶ μακρότατον, ὥς ἐγὼ ἐπυνθανόμην διὰ
 μηνῶν αὐτὸ εἶναι τῆς ὁδοῦ ἀπὸ ἡούς πρὸς ἐσπέραν·
 τὰ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ, λεβανώτοφονα αὐτοῦ τὰ τέτ-
 ματα εἶναι. τούτῳ μὲν νυν τὸ ὅρος τασσέτω ἐστὶ.
 Τὸ δὲ πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου, ὅρος ἄλλο πα-
 τρινον τείνει, ἐν τῇ αἱ πυραμίδες ἐνεῖσι, ψάμμοι
 κατεκλυμένον, τεταμμένον τὸν αὐτὸν τρόπον τὸν καὶ
 τοῦ Ἀραβίου τὰ πρὸς μεσαμβρίην φέροντα. Τὸ
 ὅν δ' ἂν ἀπὸ Ἡλιούπολιος, οὐκέτι πολλὸν χω-
 ρίον, ὥς εἶναι Αἰγύπτου· ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων
 τεσσέρων ἀναπλοῦ στεινὴ ἐστὶ Αἴγυπτος· εὐσα-
 τῶν δὲ οὐρέων τῶν εἰρημένων τὸ μεταξὺ, πεδίας
 μὲν γῆ· στάδιοι δὲ καλιστα ἐδόκεον μοι εἶναι, τῇ
 στεινότητάν ἐστι, διηκόσιον οὐ πλείους, ἐκ τοῦ
 Ἀραβίου οὐρεος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλεούμενον. τὸ δὲ
 ἐνθεῦτεν αὐτὶς εὐρεῖα Αἴγυπτος ἐστὶ. Πέφυκε μὲν
 νυν ἡ χώρα αὕτῃ οὕτω. 9. Ἀπὸ δὲ Ἡλιούπολιος
 ἐς Θήβας, ἐστὶ ἀνάπλοος ἐννέα ἡμερέων· στάδιοι
 δὲ τῆς ὁδοῦ, ἐξήκοντα καὶ ὀκτακόσιον καὶ τετρακίς-
 χιλιοι, σχολίων ἐνός καὶ ὀγδώκοντα ἔοντων. οὗτοι
 συντιθέμενοι οἱ στάδιοι Αἰγύπτου, τὸ μὲν παρὰ

ἐκτασθῶν, ἥδη μοι καὶ πρῶτον διδάσκειται ὅτι
ἐκτασθῶν τὸ ἴστω σταδίον καὶ τριοχιλίαν ἔσσαν δὲ
τὴν ὑπὸ θαλάσσης ἐν μεσούσῃ μέρει ὁρᾶται ἑσθὴ
σημαίνουσα. σταδίοι γὰρ ἑσθὴ ἑσθὴ καὶ ἑσθὴ καὶ
ἐκτασθῶν. τὸ δὲ ὑπὸ ὁρᾶται ἐς Ἐλευθερίαν
καλεομένην πάλιν, σταδίοι χίλιοι καὶ ὀκτακόσιοι
εἰσὶ.
Τούτης δὲ τῆς χώρας τῆς εἰρηματικῆς ἡ
πολις, κατὰ τὴν οἱ ἱστέες εἰλεον, ἰδοῦσα δὲ καὶ αὐτὴ
μὴ εἶναι ἐπὶ τῆς ἀγροτικῆς. τὸν γὰρ οὐρανὸν
τῶν ἐρημικῶν τῶν ὑπὲρ Μέρων πόλεως κεκλιμένον τὸ
μεγαλὺ ἐφαίνεται μοι εἶναι καὶ κόλπος θαλάσσης,
ὥστε γὰρ τὰ περὶ Ἑλίου καὶ Τυνδρανίην, καὶ Ἐρεν
τὴν τε καὶ Ἀφαιάνθου πεδίον ὥστε εἶναι συμπαρὰ
ταῦτα μεγάλοις συμβαλεῖν. τῶν γὰρ ταῦτα τὰ
χωρία προσχωσάντων ποταμῶν, ἐν τῶν σταδίων
τοῦ Νεῖλου, ἑνὸς πενταστάμου, οὐδεὶς οὐκ
πλήθος περὶ ἄξιον συμβληθῆναι εἶσι. εἰσὶ δὲ καὶ
ἄλλοι ποταμοὶ οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἔοντες μερᾶς θά,
αἱ τινες ἔργα ἀποδεχόμενοι μεγάλα εἰσὶ. τῶν ἐγὼ
φράσαι ἔγω ὁνόματα, καὶ ἄλλων, καὶ οὐκ ἡμῶν
ἀγχιώων. ὅς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης, καὶ ἐξείς ἐν
θαλάσσῃ, τῶν Ἐχινύδων νήσων τὰς ἡμέρας ἥδη
ἡπειρὸν πεποιήκει. 11. Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώ-
ρης, ἀγχιώων δὲ οὐ πρὸς, κόλπος θαλάσσης
δοῖον ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, μα-
κρὸς οὐκ ὅτι καὶ στενὸς, ὡς ἔρχομαι φράσαι.
μῆκος μὲν πλῆθος, ἀρξάμενος ἐκ μηχανῶν δεκπλῶσαι
ἐς τὴν εὐρέην θάλασσαν, ἡμέραι ὡσαυτὸνται
τρυφερόντα, εἰρεσὶν χρωμένον. εὐρὸς δὲ, τῇ εὐ-
ρύτητος ἐστὶ ὁ κόλπος, ἡμῶν ἡμέρας πλῆθος ὅλην
δ' ἐν αὐτῷ καὶ ἀμπαρὶς ἀπὸ πᾶσαν ἡμέραν γίνεται
ἕτερον τοῦτον κόλπον καὶ τὴν Ἀγυπτον ὁνομα-
ζεῖσθαι. τὸν μὲν, ἐκ τῆς βορρῆς θαλάσσης
κόλπον ἰσχυρόντα ἐπὶ Αἰθιοπίας. τὸν δὲ [Ἀραβίαν,
τὸν ἔρχομαι λέξω,] ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ἐπὶ Συ-
ρίης. σχεδὸν μὲν ἀλλήλοισι συντεταμένοντας τοὺς
μυχούς, ὀλίγον δὲ τι παραλλάσσοντας τῆς χώρας.

εἰς πῶν δὲ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἐκτετατὴν τὸ πλεονέκον οὐκ ἔστιν ἐν
 ταῦτάς τὸν ἀνατολικὸν κόλπον, τὸ μὲν καὶ νῦν ἔσονται
 ταῦτα καὶ τότε οὐδαμῶς ἐκτός γε διαμερίσθαι ἰστέον· ἐγὼ
 μὲν γὰρ εἰπεῖν οὐκ ἔχω καὶ μερίων ἐκτός χωσθῆναι
 αὐτῶν καὶ γε δεῖν ἐν τῷ προανακειμένῳ χρόνῳ πρὸς
 τέρῳ τῇ ἐμῇ γενέσθαι, οὐκ ἂν χωσθεῖν κόλπος καὶ
 πολλοὺς μὲν ἐν ταῦτοις ὑπὸ τοσούτου τε ποταμοῦ
 καὶ οὕτως ἐργατικοῦ, 12. Ταῦτα περὶ Αἴγυπτον ὡς
 ἔστι ταῦτα λέγοναι αὐτὰ πείδονται, οὐ καὶ αὐτὸς αὐτὰ
 πᾶσι τοῖς ἀκούσας εἰπὼν, ἰδὼν τε τῆς Αἴγυπτος προκειν
 μέν τῃς ἐχομένης γῆς, κογχύλια τε φαεινὰ ἐπὶ
 ταῖσι αὔρεσι, καὶ ἄλγην ἐπακθεύουσαν, ὥστε καὶ τὰς
 ποταμίδας δηλέσθαι· καὶ ψάμμον μόνον Αἴγυπτου
 ὅρος ταῦτα τὸ ὑπὲρ Μέμφιδος ἔχειν· πρὸς δὲ, τῇ
 χώρῃ οὔτε τῇ Ἀραβίᾳ προσαύρου ἰούσῃ τὴν Αἴγυπτον
 προσεικίσθαι, οὔτε τῇ Λιβύῃ, οὐ μὴν οὐδὲ τῇ Συρίῃ
 (τῆς γὰρ Ἀραβίης καὶ παρὰ θάλασσαν Συρίῳ κέ-
 ρονται,) ἀλλὰ μελάγχλαιον τε καὶ κατερρήγνυμένην
 ὥστε ἰούσαν ἔλιν τε καὶ πρόχυσιν ἐς Αἰθιοπίης κα-
 τερρηγμένην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, τῇ δὲ Λιβύῃ
 ἰδμεν ἐκαστοτέρην τε γῆν, καὶ ὑποψαμμοτέρην τῇ
 δὲ Ἀραβίῃ τε καὶ Συρίῃ ἀρμελωδεστέραν τε καὶ
 ὑκάπετρον ἰούσαν.

13. Ἐλεγον δὲ καὶ τότε μοι μέγα τεκμηρίον περὶ
 τῆς χώρης ταύτης οἱ ἱερεῖς, ὡς ἐπὶ Μελίρως βασι-
 λῆος, ὅπως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπὶ οὐκὶ πῆχας τὸ
 ἐλάχιστον, ἄρδεσκε Αἴγυπτον τῇ ἐνεργείᾳ Μελίριος
 καὶ Μελίρι οὐκ ἦν ἔτα εἰσακόσια τετελειωμένη,
 ὅτε τῶν ἱερέων ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δὲ, ἢν μὴ
 ἐπὶ ἐκαταῖς ἢ πεντεκαταῖς πῆχας ἀναβῇ τοῦ ἐλα-
 χιστοῦ οὐ ποταμὸς, οὐκ ὑπερβαίνει ἐς τὴν χώραν.
 δοκέομαι γὰρ μοι Αἰγυπτίων οἱ ἐνεργεῖ τῆς λίμνης τῆς
 Μελίριος οἰκόντες τὰ τε ἄλλα χωρία καὶ τὰ καλεο-
 μενον Δέλτα, ἢν οὕτω ἡ χώρα αὕτη κατὰ λόγον ἐπι-
 δοδοῖ ἐς ὕψος, καὶ τὸ ὁμοῖον ἀποδοῖ ἐς αὐξήσιν,
 μὴ κατακλύζοντος αὐτὴν τοῦ Νείλου πείσεσθαι τὸν
 πάντα χρόνον τὸν ἐπίλοιπον Αἴγυπτιοι, τὸ ποτε αὐ-
 τοὶ Ἕλληνες ἔφασαν πείσεσθαι. πυνθόμενοι γὰρ ὡς

ὕδατος πᾶσα ἡ δόξα τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐ ποταμοῖσι ἀρδεύει, κατωτέρῃ ἢ σφετέρῃ, ὅφρα σὺν Ἑλλή-
 τας ἡμεθεύτας ποτὲ εὐπιδας μεγάλης, κακῶς πε-
 κήσειν." τὸ δὲ ἔπος τοῦτο εἶλετο λέγειν, ὥς, ἐλ-
 μὴ εἰσέλθοι σφί' ὕδατος ὁ θεός, ἀλλ' ἀνχηρὸν διαφρά-
 σθαι, λιμῶ οἱ Ἕλληνες αἰεθόμενοι. οὐ γὰρ σφί'
 σφί' ἐστὶ ὕδατος οὐδεμὴν ἄλλην ἀποστροφὴν, οὐτ' ἢ
 ἐκ τοῦ Διὸς μόνον." 14. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς Ἑλ-
 λήνας Αἰγυπτίους ὀρθῶς ἔχοντα εἰρητάς, φέρε δὲ
 πρὶν καὶ αὐτοὺς Αἰγυπτίους ὡς ἔχει, φράσαι. καὶ
 σφί' εἰσέλθοι, ὥς καὶ πρῶτον εἶπον, ἡ χάρις ἡ
 ἀκροθεύ. ἀμύμων (αὕτη γὰρ ἐστὶ ἡ αὐξανόμενη).
 καὶ λόγον τοῦ παρασχημένου χρόνου ἐς ὕψος αὐξά-
 λουσαι, ἄλλο τι ἢ οἱ ταύτην οὐκ ἔχοντες Αἰγυπτίαν πε-
 κήσονται. ἐλ' μήτε γε ὕδατος σφί' ἡ χάρις, μήτε ὁ
 κύμαρος ὅλβη, τ' ἐστὶ ἐς τὰς ἀρούρας ὑπερβαίνειν.
 Ἡ γὰρ δὴ νῦν γε οὗτοι ἀπονητεῖσθαι καρπὸν κομί-
 θονται ἐκ γῆς, τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων ἀπαντῶν,
 καὶ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων. οἱ οὐτε ἀρότρῳ ἀναρ-
 θήντες ἀύλακας, ἔχουσι πόρους, οὔτε σκαλλόντες,
 οὔτε ἄλλο ἐργασόμενοι σὺν δὲ τῶν ἄλλοι ἀνθρώποι
 περὶ λήθη παρέουσι. ἀλλ' ἐπεὶ σφί' ὁ ποταμὸς
 αὐτομέσας ἐπείθων ἄρση τὰς ἀρούρας, ἄρσας δὲ
 ἀπὸ λήθης ἐκείνων τότε σπείρας ἕκαστος τῆς ἐαυτοῦ
 ἀρούρας, ἐσθ' ἑλκεῖ ἐκ αὐτῆς ὕδ. ἔπειν δὲ κατὰ πα-
 λῆσιν τῶν νοί το σπέρμα, ἀμνητον τὸ ἀπὸ τούτου
 μέλει. ἀποδιδόντας δὲ τῆσι νοί τοι σῖτον, οὕτω κα-
 μέσαν.

15. Ἐπὶ ὧν βουλόμεθα γνωμῆσι τῆσι Ἰωνῶν χρᾶ-
 σθαι καὶ περὶ Αἰγυπτίαν, οἱ φασὶ τὸ Δέλτα μόνον
 εἶναι Ἰωνικόν, ἀπὸ Περσείας καλεσμένης σκοπιῆς
 λέγοντες τὸ παρα θάλασσαν εἶναι αὐτῆς μέχρι Τα-
 ρχητῶν καὶ Πηλουσιαιῶν, τῇ δὲ περὶ ἑσπεράκιον
 εἶναι σφοδρῶν. καὶ δὲ ἀπὸ θάλασσης λεγόντων ἐς με-
 θύλαιον πέλας αὐτῆς μέχρι Κερματῶρου πόλιος,
 καὶ ἡ ἀγίεσται ὁ Νεῖλος, ἐς τε Πηλουσιανὴν ὄρεον
 καὶ ἐς Κακῶσαν. καὶ δὲ ἄλλα λεγόντων τῆς Αἰγυ-
 πτου, καὶ μὲν Ἀθήνας, καὶ δὲ Ἀραβίαν εἶναι ἀπο-

δεικνύοιμεν ἔν τούτῳ τῷ λόγῳ χρεώμενοι, Αἴγυπτιοι οὐκ ἐλθεῖν πρότερον χώραν. ἤδη γὰρ σφραγίσται το με Δέλτα, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Αἴγυπτιοι, καὶ ἐμοὶ δοκεῖ, ἔστι καταρρύτον τε καὶ νέωσι· (ὡς λόγος εἶπεν) ἀναπεφνηός· εἰ τάλιντι σφραγίσται γε μὴδ' αὖτε ὑπῆρχε, τί περιτριγάζοντο δοκίοντες πρώτῳ ἀνθρώπων γενέσθαι; σὺ δὲ ἴδεις σφραγίσται ἐς θάλασσαν τῶν παιδίων εἶναι; τίνα γλώσσαν πρώτην ἀπῆλθον; Αἴγυπτιοὺς δακτύλῳ αἶμα τῷ Δέλτῳ τῷ ὑπὸ Ἰώνων καλούμενῳ γενέσθαι, αἱεὶ τε εἶναι, ἐξ οὗ ἀνθρώπων γένος ἐγένετο· προιαύστης δὲ τῆς χώρας, πολλοὺς μὲν τοὺς ὑπολειπομένους αὐτῶν γενέσθαι, πολλοὺς δὲ τοὺς ὑποκαταβαίνοντας. τοὺς δ' αὖτε πολλὰ αἱ Θῆβαι, Αἴγυπτος ἐκαλέετο· τῆς τὰ περίμετρον σταδιοὶ εἰσι ἑξήκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. 16. Εἰ δ' αὖτε ἡμῖς ὁρθῶς περὶ αὐτῶν γινώσκωμεν, ἴσμεν οὐκ εὖ φρονέανσι περὶ Αἴγυπτου. εἰ δὲ ὁρθή ἐστι ἡ τῶν Ἰώνων γνώμη, Ἕλληνας τε καὶ αὐτοὺς Ἰώνας ἀποδεικνύμι οὐκ ἐπισταμένους λογίζεσθαι· οἳ φασὶ τρεῖς μόρια εἶναι γῆν πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ Λιβύην. τέταρτον γὰρ δὴ σφραγίσται προσλογίζεσθαι, Αἴγυπτον τὸ Δέλτα· εἰ μὴ τί γέ ἐστι τῆς Ἀσίας, μήτε τῆς Λιβύης· σφραγίσται γὰρ δὴ ὁ Νεῖλος γέ ἐστι, κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὃ τὴν Ἀσίην οὐρίζων τῆς Λιβύης· τὰς Δελτὰς δὲ τοῦτον κατὰ τὸ ὄξυ περιορῶνται ὁ Νεῖλος, ὥστε ἐν τῇ μετὰ τὴν Ἀσίην τε καὶ Λιβύην γίνονται. 17. Καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπέρμεν ἡμεῖς δὲ ὥδε καὶ περὶ τούτων λέγομεν. Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι ταύτην τὴν ὑπὸ Αἴγυπτίων οἰκούμενην, κατὰ περὶ Κολίκων, τὴν ὑπὸ Κολίκων, καὶ Ἀσσυρίων, τὴν ὑπὸ Ἀσσυρίων. ἄριστον δὲ Ἀσίην καὶ Λιβύην αἶμα δαμεν οὐδὲν εἶναι ὁρθῶς λόγῳ, εἰ μὴ τὰς Αἴγυπτίων οὐράς. εἰ δὲ τῶν ὑπὸ Ἑλλήνων νεομισμένων χρησόμεθα, νομισθῆναι Αἴγυπτον πᾶσαν, ὑφ' ἑαμένην ἀπὸ Καταδουπῶν τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, ὅλα διασπείρεσθαι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμιῶν ἔχειν· τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς, εἶναι τῆς Λιβύης· τὰ δὲ, τῆς

Δοίρας· ὁ καὶ ἐκ Νείλου ἀρξάμενος ἐκ τῶν Κατα-
 δουπῶν, ῥέει, μεσσην Αἴγυπτον σχίζων, ἐς θάλασσαν
 μέχρι μὲν τῆν Ἡερμαπόλιν πόλιν, ῥέει εἰς ἕρην ὁ
 Νείλος· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλεως, σχίζεται τοί-
 φασίας ὁδοὺς· καὶ ἡ μὲν πρὸς ἥν τρέπεται, τὸ
 καλεῖται Πυλουσιον στομα· ἡ δὲ ἑτέρα τῶν ὁδῶν
 πρὸς ἑσπέρην ἔχει· ταῦτο δὲ Καρναβικὸν στομα κα-
 λεῖται· ἡ δὲ δὴ ἰδέα τῶν ὁδῶν τῷ Νείλῳ ἐστὶ
 ἡδε· ἀναθεὶν φερόμενος, ἐς τὰ αὐτὸ τοῦ Δέλτα ἀπὸ
 κινεῖται· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, σχίζων μίσην τὰ Δέλτα,
 ἐς θάλασσαν ἔει, οὔτε ἐλαχίστην μοῖρην τοῦ ὕδα-
 τος παρεχόμενος ταύτῃ, οὔτε ἡκιστα ἀννημαστὴν
 καὶ καλεῖται Σεβεννυτικὸν στομα· ἐστὶ δὲ καὶ ἑτέρα
 ὁμοία σταλάτα· ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ ἀπορρε-
 φόντα, αἰετόντα ἐς θάλασσαν· τοῖσι οὐνοματά κέ-
 ται ταδε· τῷ μὲν Σαίτικόν αὐτέων, τῷ δὲ Μενδη-
 αιν· τὰ δὲ Βολβιτικὸν στομα καὶ τὸ Βουκρλικὸν οὐκ
 ἐφαγμένα στοματὰ ἐστὶ, ἀλλ' ὀρυκτά. 18. Μαρτυρεῖ
 δὲ καὶ τῇ γῇ, ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος ὅσην
 εἶπα ἔγω· ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὰ Ἀμωναῖοι
 χρησιώτερον χεχόμενον· τὸ ἔγω τῆς ἐμεωυτοῦ γῆς
 μὴς ὑπερβαῖν περὶ Αἴγυπτον ἐκινδομένην. αἱ γὰρ δὴ
 ἐκ Μαρίας τε πόλις καὶ Ἀπιοσ, οἰκόντες Αἴγυ-
 πτον, τὰ προσέγραψα Λιβύη, αὐτοὶ τε δοκίοντες εἶναι
 Ἀἰθίοες, καὶ οὐκ Αἴγυπτιοι, καὶ ἀχθομενοὶ τῇ περὶ
 ταύτην θάλασσῃ, βουλομένοι θηλέων βαρὺν μὴ ἐκ-
 βαρύνειν, ἐπεμψαν ἐς Ἀμμωνα, φάμενοι, „οὐδὲν σφίσι
 καὶ Αἴγυπτιοσιν κοινὸν εἶναι· οἰκεῖν τε γὰρ ἐγὼ
 τοῦ Δέλτα, καὶ οὐκ ὁμολογεῖν αὐτοῖσι· βουλεσθῆναι
 περὶ πατρῶν σφίσι εἶναι γενεσθῆναι.“ ὁ δὲ θεὸς ὁφείας
 οὐκ ἐκ ποιεῖν ταῦτα, φασ, „Αἴγυπτον εἶναι ταύ-
 ταν τῇ αὐτῇ Νείλος ἐπιὼν ἀρδεῖ· καὶ Αἴγυπτιοὺς εἶναι
 ταύτας.“ οἱ ἐνεσθῆ, Ἐλεφαντίνης πόλιος οἰκόντες,
 ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ταύτου πίνουσι· αὐτοὶ σφί ταῦτα
 ἐκρησάμενοι, 19. ἐπέρχεται δὲ ὁ Νείλος, ἐπεὶ πλη-
 θύνει, οὐ μόνον τὰ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ τὸν Λιβυτικὸν τε
 Λιχομέδων ποταμὸν εἶναι, καὶ τοῦ Ἀραβίου, ἐκταχῇ

καὶ ἐπὶ δύο ἡμερῶν ἐκατέρωθεν ὕδαν, καὶ πλεὺν ἐκ
 τούτου, καὶ ἐλασσον.

Τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσις πέφυκ, αὐτὴ τὰ τῶν ἱερῶν
 οὔτε ἄλλου οὐδένος παραλαβεῖν ἐδυνάσθη. πρόθυ-
 μος δὲ ἐκ ταύτης παρ' αὐτῶν κυθέσθαι, ὃ δὲ κατέσ-
 χεται μὲν ὁ Νεῖλος πληθύνει, ἀπὸ τροπέων τῶν
 θερμῶν ἀρξάμενος, ἐπὶ ἑκατὸν σήμερας πελάσας
 ὃ ἐς τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερῶν, ὅπως
 ἀπέρχεται ἀπολείπων τὸ ῥέεθρον. ὥστε βραχὺς τὸν
 χειμῶνα ἀπαντὰ διατελεῖ ἔων, μέχρι οὗ αὐτὴς τρο-
 πὴν τῶν θερμῶν. τούτων ὧν περὶ οὐδένος οὐδέ-
 οὓς τ' ἐγενομένη παραλαβεῖν παρὰ τῶν Αἰγυπτίων,
 ἱστορίων αὐτοὺς ἥτινα δύναμις ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ
 ἐμπαιεῖν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν, ταῦτα τε
 δὴ τὰ λελεγμένα βουλομένος εἰδέναι, ἱστορίων καὶ
 ὃ τι αὐτὸς ἀποπνεύσας μόνος ποταμῶν πάντων
 οὐ παρέχεται. 20. Ἀλλὰ Ἕλληνας μὲν τινες, ἐπί-
 σημοι βουλομένους γενέσθαι σοφίην, ἐλεῶν περὶ τοῦ
 ὕδατος τρίτου τριφασίας ἄδουσιν. τῶν τὰς μὲν δύο
 τῶν ἁδῶν οὐδ' ἀξίῳ μνησθῆναι, ἐκτὴν ὅσων σήμερας
 βαρλόμενος μαῦρον. τῶν ἡ ἑτέρη μὲν λέγει τὰς
 ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους πληθύνειν τὸν ποταμὸν,
 καλῶντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν Νεῖλον. πολλὰ
 κίς δὲ ἐτησίοι μὲν οὐκὼν ἐπνευσαν, ὃ δὲ Νεῖλος
 πάντα ἐργάζεται. πρὸς δὲ, εἰ ἐκτρέται αἰτία ἦσαν,
 γῆν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμούς, ἥσαι τοιαύτας ἐτησίας
 αἰτίαι ῥέουσι, ὁμοίως πασχειν καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ
 τῶν Νεῖλων. καὶ μᾶλλον ἐτι πασχύει, ὅσοι ἐλασσό-
 νες ἔοντες, ἀσθενέστερα τὰ ρεύματα παρίχουσιν.
 εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοὶ, πολλοὶ δὲ
 ἐν τῇ Λιβυῇ, οἳ οὐδὲν τοιοῦτον πασχοῦσιν ὅλον τε
 καὶ ὁ Νεῖλος. 21. Ἡ δ' ἑτέρη ἀνεπισημωμένη
 μὲν ἔστι τῆς λελεγμένης, λόγῳ δὲ ἀπείν, Θωμάτιον
 τέρη. ἡ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ ῥέοντα ὕδαν ταῦτα
 μηχανᾶσθαι, τὸν δ' Ὠκεανὸν γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν.
 22. Ἡ δὲ τρίτη τῶν ὕδαν, πολλὸν ἐκτεμεστέρα
 ἔουσα, μάλιστα ἐπνεύσται. λέγει γὰρ δὴ οὐδ' αὐτὴ
 οὐδέν, φεμένη τὸν Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τρημένης γῆς.

τοῦ ὅς· ἴσως μὲν ἐν Αἰθιοπίας δὴ μέσων ἀφ' ὧν ἐκείνου
ἐκείνου δὲ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν ὅττι· ἴσως ἂν ἀπὸ
πρῶτος, ἀπὸ τοῦ ἀποστολικῶν τόπων ἴσως ἐς τὰ
ἐσχατέστερα τῶν ἐν πολλὰ ἐστὶ ἀνδρὶ γὰρ ἠγχιέσθαι
τοιοῦτον περὶ οὗτοί τε εἶναι, ὡς οὐδὲ εἰς τὸν ποταμὸν
τοῦ μὴ ἴσως. ὁπρῶτον μὲν καὶ πρῶτον κατενόησαν
ἐν αὐτοῖς παρῶνται, πλεοντεῖς ὡς τὸν χεῖρον
καὶ τῶν θηρίων. δεύτερον δὲ, ὅτε ἀποστολὴ ἡ χεῖρον
καὶ κατενόησαν διατελεῖ εἶδον· ἐν τῷδε χρόνῳ πε-
ρὶ τῶν, πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ὅσας ἐν πέντε ἡμέρησι
αἶθε εἰ ἐγινόντο, ὅσοι ἂν ταῦτα τὰ χεῖρα· τῶν δὲ
ἐν αὐτοῖς παρῶν τοῦ πνεύματος μέλητες εἶναι
ἐκείνοι δὲ καὶ χεῖρα δὲ ἐν τῷδε χρόνῳ οὐκ ἀπολεί-
πουσιν· γίνονται δὲ φανερὰ τὸν χεῖρα τὸν ἐν
τῇ Σουδοῦν χεῖρα γινόμενον, φανερὰ ἐς χεῖρα
τοῦ ἐς τοὺς τόπους τούτους. ἐν τῷδε χρόνῳ καὶ
ὅσας ταῦτα τὴν χεῖρα, δι' ἧς τε ἴσως καὶ ἐν τῇ
ἀρχαίᾳ ἴσως ὁ Νεῖλος, ἦν ἐν ταῦτα οὐδὲν, ὡς ἡ
ἀνάγκη ἐλλογέται. 23. Ὁ δὲ περὶ τοῦ Ἰσραήλ λέ-
γει, ἐν ἀφανέσι τοῖς μέθοις ἀφανέσι, οὐκ ἔχον ἔχον
τοῦ. οὐ γὰρ τίνα ἔχον οἶδα ποταμὸν Ἰσραήλ
εἶναι. Ὁ Ἰσραήλ δὲ, ἡ τὰ τὸν ποταμὸν γινόμε-
νον ποταμὸν, ὅσας τοῦτομα εἶναι ἐς τὴν πόλιν
καὶ Ἰσραήλ εἶναι. 24. Εἰ δὲ δὲ χεῖρα μὲν τὰς προημέ-
ρας, αὐτὸν περὶ τῶν ἀφανέτων φανερὰ ἀποδείκνυται,
πρῶτον δὲ τὸν μὴ δυνάμι πληθύνει ὁ Νεῖλος τοῦ
θεῖος. τὴν χεῖρα τὴν ἀφανέτων οὐκ ἀπολείπεται ὁ ἦτος
ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἀποδοῦν ὑπὸ τῶν χεῖρα, ἀρχαίᾳ
τῇ ἀποδοῦν τὰ αὐτά. ὡς μὲν νυν ἐν ἔλαττον δηλώ-
ται, πᾶσι εἶρηται· τῇ γὰρ ἂν ἀρχαίᾳ ἡ χεῖρα
ὅσας ὁ θεός, καὶ κατὰ ἦν τίνα, ταῦτα ὅσας δὲ
φάνηται ὅσας μέλιστα, καὶ τὰ ἔχοντα φανερὰ
φανερὰ τῶν ποταμῶν. 25. Ὁ δὲ ἐν πολλοῖς
τοῖς δηλώται, ὅδε ἔχει. διὰ τῇ Αἰθιοπίας τὰ
αὐτὰ ὁ ἦτος, τὰς καίτοι· ἀπὸ διὰ παντὸς τοῦ χρό-
νου ἀποδοῦν τε εἶδος τοῦ ἦτος τοῦ κατὰ ταῦτα τὰ
χεῖρα, καὶ αἰετῆς τῇ χεῖρα εἶδος, οὐκ εἶναι

αἰνέων ψυχῶν, διδίων πατέρας, υἱὸν πατρὸς καὶ τὸ θεῶν
 πατρὸς, ὡς πατέρι, ὡς τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ. ἔλκε
 ἡμεῖς ἐπὶ ἑαυτὸν τὸ ὕδωρ. ἔλκεται δὲ, ἀπὸ τῆς ἐς
 τὴν ἀνὰ χάριτα ὑπολαμβάνοντος, δὲ αἱ κληρονομίαι, καὶ
 διὰ τὴν χάριτα, ἀκούει. καὶ εἰς οὐκ ὡς ἀπὸ
 αὐτοῦ, τῆς χάριτος κτάντες, εἰς τὸν πατέρα, καὶ ὁ λόγος
 αἰνέων πάλιν τῶν πατέρων ὑπολαμβάνει, δοκίμει δὲ
 μοι, οὐδὲ πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπὶ τῆς ἐκαστοῦ ἀπὸ
 πείρασθαι τοῦ Νεβίου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ὑπο
 λείπεσθαι παρὶ ἑαυτὸν. πρὸς τὸν πατέρα δὲ τοῦ χιμῶ
 νος, ἀπερχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τοῦ οὐρανοῦ οὐκ ἔ
 στω· καὶ τὸ ἐκτείνετο ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἔλκε
 τῶν ποταμῶν, τῶς δὲ οἱ μὲν, ἀμφὶ τοῦ ὕδατος συμ
 μισθόμενοι πολλοὺ αὐταῖς, αἵτε κληρονομίαι τῆς χάρι
 τος καὶ κεχαρισμένης, φέρουσι μεγάλα, τὸν δὲ
 θεῶν, τῶν τὰ ὁμῶν ἐπιτελείων αὐτοῦ, καὶ
 ἐπὶ τοῦ ἡλίου ἐκαστοῦ, κληρονομίαι, αἱ δὲ Νεβί
 ος εἰναι ἀκούσας, ἐκαστοῦ δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου
 μαυνοῦ ποταμῶν τούτων τὴν χάριτα οὐκ ὡς αὐτῶν
 ἑαυτοῦ, ὅτι πολλὰ ὑποδέξασθαι ἢ τοῦ θεῶν, καὶ
 μὲν γὰρ μετὰ πάντων τῶν ὕδατων ἔστω, ἐλκεται, τὸν
 δὲ χιμῶν, μαυνοῦ πείσσει. οὕτως τὸν ἥλιον κληρο
 νόμω τούτων αἰτίαν εἶναι. 26. Ἄλλος δὲ αὐτῶν οὗτος
 κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν, καὶ τὸν ἥρα, ἔστω τῶν τού
 τῃ εἶναι, ἀκρίτως τὴν διέδοσαν αὐτῶν. οὕτως τῆς
 ἀκρίτης τὰ ἀκρίτως καὶ κατέχει. Εἰ δὲ ἡ στάσις
 ἡλλακτο τῶν ὡρῶν, καὶ τοῦ οὐρανοῦ τῶν μὲν
 τῶν ὁ βορέης, καὶ ὁ χιμῶν ἔστωσι, ταῦτα μὲν
 τοῦ νότου ἢ ἡ στάσις καὶ τῆς μεσημβρίας, καὶ δὲ
 ὁ νότος νῦν ἔστω, ταῦτα δὲ ὁ βορέης. εἰ ταῦτα
 ῥῦτω εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαινόμενος ἐκ μέσου τοῦ
 οὐρανοῦ, ὑπὸ τοῦ χιμῶν καὶ τῶν βορέων, ἦεν ἂν
 πρὸς τὴν ἑσπέρην, κατὰ τὴν νῦν τῆς ἀκρίτης
 ἔστω. διὰ τὸν δὲ ἂν μὲν εἰς πρὸς τὴν ἑσπέρην
 ἀπέρηται ποιεῖν ἂν τὸν ἥλιον τῶν περὶ τὴν βορέα
 τῶν τῶν Νεβίων. 27. Τῆς αὐτοῦ δὲ πείσσει, ὅτι αὐτῶν
 ἀπαιτῶν, τῶν δὲ ἔστω γνῶν, καὶ κατὰ τὴν ὡρῶν
 μὲν χιμῶν καὶ τῶν βορέων, καὶ αὐτῶν ἀπαιτῶν, αὐτῶν
 δὲ ἀπὸ ψυχῶν τινος φιλεῖ πνεῖν.

28. Ταῦτα μὲν νῦν ἔστω ὡς ἔστι· καὶ καὶ ὡς
 ἀρχὴν ἔχουσιν· τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὕτως εἰς
 ἡροπόλιν, οὕτως Ἀφύον, οὕτως Ἑλλήνων τῶν ἀπὸ
 ἀπικαμένων ἐς λόγους, οὐδεὶς ἐπίσχετο εἰδέναι, τὴν
 μὴ ἐν Αἴγυπτον ἐν Σαί πόλει ὁ γραμματικὸς τῶν
 ἱερῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίων οὐτοῦ δ' ἐμοὶ· καὶ
 παῖδων ἐδόκεε, φαιμενος εἰδέναι ἀντρεπόμενος· εἶπεν δὲ
 ὁ δὲ· „Βῶται δύο οὐρεὶ ἐς ὅθι τὰς καρπὰς ἀποκ-
 γμένα, μεταξὺ Σήνης τε πόλεος κέραια τῆς ἑσπέρης
 βαΐδος, καὶ Ἑλεφαντίνης· οὐνόματα δὲ εἶναι
 τοῖσι οὐρεσι, τῇ μὲν Κροῶφι, τῇ δὲ, Ἀδύφει
 τὰς ὡς δὴ πηγὰς τοῦ Νείλου· εἰσάσας ἀβυσσοῦν
 ἐκ τῶν μέσων τῶν οὐρέων τούτων ῥέει· καὶ τὰ
 μὲν ἡμῶν τοῦ ὕδατος, ἐν Αἴγυπτου ῥέει καὶ
 πρὸς βορρῆν ἄνεμον· τὸ δ' ἑσπερον ἡμῶν, ἐπὶ εἰς
 θιερπὴς τε καὶ τότε, ὡς δὲ ἀβυσσοὶ εἰς αὐτὴν
 γαί, ἐς διάπαισαν ἔφη τούτου· Φαρμίτιον Αἴγυπτου
 βασιλεὺς ἀπαμείβεται, πολλοὶν γὰρ αὐτὴν χλαδαίαν
 ἀργυρεῶν πλεῖστα μισθὸν καλόν, κατεῖναι ταύτην, καὶ οὐκ
 ἔλκεσθαι εἰς βυσσάν·“ Οὕτως μὲν δὴ ὁ γραμματικὸς
 στή, εἰ ἄρα ταῦτα γινόμενα εἴη, ἀπεφαινε· ὡς
 ἐμὲ κατανοήσας, διὰ δίναν τινὰς ταύτην εἰσάσας ἰσχυ-
 ρὰ καὶ κατεβόστην, οὐκ ἐμβάλλοντος τοῦ ὕδατος
 τοῖσι οὐρεσι, μὴ δύνασθαι κατεμμένην καταπαρῆναι
 τηρίην ἐς βυσσάν εἶναι. 29. Ἄλλου δὲ οὐδεὶς αὐ-
 τὸν ἐδυνάμην πυνθίσθαι, ἀλλὰ τοσόνδε μὲν ἄλλο· ἐπὶ
 μακρότατον ἐκπυθόμεν, μέχρι μὲν Ἑλεφαντίνης πόν-
 λος ἀπὸ τῆς ἐλθόν, τὸ δ' ἀπὸ τούτου, ἀπὸ τῆς ἡδὴ
 ἰσορρέων. Ἀπὸ Ἑλεφαντίνης πόλεος ἄνω εἰσέτι,
 ἀνατὰς ἔστι χωρίον· ταύτην ὡς δαὶ τὰ πλεῖστα διαν-
 θήσαντες ἀφροτέρωθεν, κατεπερ βῶν, πορεύεσθαι·
 ἦν δὲ ἀπορροή, τὸ πλεῖστον οἰχεται φερόμενον ὑπὸ
 ἰσχύος τοῦ ῥέον· τὸ δὲ χωρίον τοῦτο· ἔστι ἐπὶ
 ἡμέρας τέσσαρες πλὺς· σκολιὸς δὲ ταύτην, κατεπερ
 ὁ Μαϊκρόρος, ἔστι ὁ Νείλος· ἀρχόμενος δὲ διαιδέναι ὡς
 οὕτοι, τοὺς δαὶ τούτου καὶ τρέπον διευκλύνον· καὶ
 ἐπειτα ἀνίστανται ἐς πάλιν ἄνω, ἐν τῇ νῆσῳ παρὰ
 τοῦ ὁ Νείλος· Τετάρτην αἰκίαν αὐτῇ ἔστι· οὐκ

πένοντες δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαντίνης ἄνω κλισίους ἦδη,
 καὶ τῆς ὡφείον το ἥμισυ· τὰ δὲ ἥμισυ, Αἰγυπτίους
 ὄχρασαν δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη, τῇ ἀπὸ τῆς νήσου
 δεξιάς Αἰθίοπες ἐκινῶνται τὴν δεξιὰν πλοῦν, ἐξ τοῦ
 Ἰνδου το ὅσον ἦεν, τὸ ἐς τὴν λίμνην ταύτην
 ἐκδοῦναι· καὶ ἔπειτα ἀποβὰς, παρὰ τὸν ποταμὸν
 ὁδοπορίην ποιῆσαι ἡμερέων τεσσαράκοντα· ὁδοπο-
 ρίαν τε καὶ ἐν τῷ Νελλῷ ὁδὸς ἀνέχουσι, καὶ χοίρων
 δεξιάς πολλὰ εἰσι, δι' ὧν οὐκ οὐδὲν ἐστὶ πλεον· διὰ
 εἰδῶν δὲ ἐν τῇσι τεσσάρων ἡμέρῃσι τὸ πρὸς τὴν
 χοίρων, αὐτὸς ἐς ἕτερον πλοῖον ἐμβας, δυνάμει ἡμέ-
 ρας πλεονεῖν· καὶ ἔπειτα ἵκει ἐς πόλιν μεγάλην
 τῇ ὀνόμα ἐστὶ Μερόη. λέγεται δὲ αὐτῇ πόλιν εἶ-
 ναι μητροπόλιν τῶν ἄλλων Αἰθιοπῶν· οἱ δ' ἐν ταύτῃ
 εἰς θεῶν καὶ Διόνυσον μύθους σέβονται, τοὺς
 τε μαγικῶς τιμῶσι· καὶ σφι μαντήϊα Διὸς κατέ-
 σκηκε· στρατεύονται δ', ἐπὶ σφῶν ὁ θεὸς οὕτως
 κελύει διὰ θεσπισμάτων· καὶ, τῇ αὖ κελύει, ἐκείσε
 ἔκαστος ἀπὸ τῆς πόλεως πλεον, ἐν ἴσῳ χρόνῳ
 ἄλλῳ ἦεν ἐς τοὺς Αὐτομόλους, ἐν ὅσῳ παρ' ἐξ
 Ἐλεφαντίνης ἦεν ἐς τὴν μητροπόλιν τὴν Αἰθιοπῶν
 ποιεῖν· τοῖσι δὲ Αὐτομόλοισι τοῖσι οὐνοῖσι ἐστὶ
 Ἰσμάχ· δύναται δὲ τὸ πρὸς τὴν πόλιν· ἐν
 ἡμέρῃσι γλῶσσαν, οἱ δὲ ἀριστερῆς χειρὸς πυρὶστέμε-
 νον βασιλεῖ· ἀπέστησαν δὲ αὐταὶ τέσσαρες καὶ εἴ-
 κωσι μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰ-
 θιοπῶν τοὺς, δι' αὐτὴν τοιγύδε· ἐπὶ Ἡρακλείῳ
 τοῦ βασιλέως φυλακαὶ κατέστασαν ἐν τῇ Ἐλεφαντίνῃ
 πόλει πρὸς Αἰθιοπῶν, καὶ ἐν Λαφνησί τῇσι Ἰηλου-
 σίῃσι ἄλλῃ δὲ πρὸς Ἀραβίων καὶ Σύρων, καὶ ἐν
 Μαρόῃ πρὸς Αἰθιοπῶν ἄλλῃ· ἐν δὲ ἐπ' ἐμὲ καὶ ἕτε-
 ρων κατὰ ταῦτα αἱ φυλακαὶ ἔχουσι, ὡς καὶ ἐπὶ
 Ἡρακλείῳ ἦσαν· καὶ γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι
 φρουρεῖται, καὶ ἐν Λαφνησί· τοὺς δὲ δὴ Αἰγυ-
 πτίους τρία ἔτα φρουρήσαντας ἀπέλυε οὐδὲς τῆς
 φρουρῆς· οἱ δὲ, βουλευσάμενοι καὶ νομῶ, λόγον
 χρησάμενοι, πάντες ἀπὸ τοῦ Ἡρακλείου ἀποστάν-
 τες, ἦσαν ἐς Αἰθιοπίαν· Ἡρακλῆος δὲ ἀνδρόμενος,

ἰδίαν. αἷς δὲ κατέλαβεν, ἰδέσθαι, πολλὰ λόγων, καὶ σφίτας θεοὺς πατρώσας ἀπολεπτεῖν οὐκ ἔα, καὶ τέκνας καὶ γυναῖκας. τῶν δὲ τινα λέγεται δαίμονες τὸ αἰδέσθαι ἔπειν „ἔνθα αὖ καὶ αὐτοὶ ἦ, ἐστῆσαι αὐτοῖσι ἐνθαῦτα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας.“ Οὗτοι ἐπεὶ τε ἐς Αἰθιοπίην ἀπῆλκοντο, διδοῦναι σφίτας κίτους πρὸ Αἰθιοπῶν βασιλεῖ, ὃ δὲ σφίτας τῷδε ἀντιδωρίεται. ἦσαν οἱ διαφόροι τινες γεγαυότες πρὸν Αἰθιοπῶν ταύτους ἐκείνους ἔβαλον, „φῆν ἐκείνων γῆν οὐκ εἶναι. τούτων δὲ ἰσχυρὰ μαθήσαντες ἐς τοὺς Αἰθιοπας, ἡμερώτεροι γενόμενα Αἰθιοπες, ἦσαν μαθόντες Αἰγύπτια.

31. Μέγροι μὲν καὶ τεσσάρων μηνῶν πλὴν καὶ ἰσχυρὰ μαθήσεται ὁ Νεῖλος, παρὰ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ φανήματος. τασοῦται γὰρ συμβαλλομένῳ μῆτις ἐφ' ἧς σφίται ἀναισθημένοι ἐξ Ελεφαντίνης ποταμῶν, ἐς τοὺς Αἰσχυρῶν τούτους. ὅτι δὲ ἀπὸ ἐσπέρου τε καὶ ἡλίου ἀναμέων. Τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης οὐδαίς ἔχει σαφέως φρεσὶν. ἐρῆμος γὰρ ἐστὶ ἡ χώρα αὕτη ὑπὸ καύματος. 32. Ἀλλὰ τὰς μὲν ἡλικίας ἀνδρῶν Κυρηναίων, φανέντων ἐλθεῖν τε, ἐπὶ τὰ Ἀμμωνίως ἀσπαστήριον, καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόχον Ελεφαντίνης πρὸ Αἰμμωνίων βασιλεῖ. καὶ κατὰ ἐκείνην ἄλλων ἀπικέσθαι ἐς ἰσχυρὰ περὶ τοῦ Νεῖλου, ὡς οὐδαίς αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγὰς καὶ τὸν ἑσπέρου γὰρ φανῆαι ἄλλοθεν κατὰ πρὸς αὐτὸν Νασαμόνας ἀνδρῶν. τὸ δὲ ἔθνος ταῦτα, ἐστὶ μὲν Αἰθιοπῶν, πέμπτου δὲ τῶν Σούτιν τε καὶ τὴν πρὸς ἡμῶν χώραν τῆς Ἀφρικῆς αὐτὴ ἐπὶ πολλόν. ἀπικόμενους δὲ τοὺς Νασαμόνας, καὶ ἐρωτωμένους εἴ τι ἔχουσι πλέον λέγειν περὶ τῶν ἐρῶν τῆς Αἰθιοπίας, φάναι, περὶ σφίται γενέσθαι ἀνδρῶν δυναστῶν παῖδας ὑβριστάς τοὺς ἄλλους τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας, περισσὰ καὶ ἀπὸ ἀποκλήρωσαι πέντε ἑωυτῶν, οἰομένους τὰ ἐρῆμα τῆς Αἰθιοπίας, καὶ εἴ τι πλέον ἴδωσιν τῶν τὰ μακρότατα ἰδωμένων.“ (Τῆς γὰρ Αἰθιοπίας τὰ μὲν κατὰ τὴν βορρην θάλασσαν, ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι Σολάεντος ἀκρῆς, ἡ τελευταία τὰ τῆς Αἰθιοπίας, παρῆκουσι παρὰ πᾶσαν Αἰθιοπία, καὶ Αἰθιοπία.

ἔσονται πάλιν· πληθύνουσιν Ἰλλυριοὶ καὶ Αἰθιοπὲς
 ἔχουσιν. τὰ δὲ ὅπρια θαλάσσης τε καὶ τῶν ἐπὶ τῇ θά-
 λασσιν κατοικούντων ἀνθρώπων, τὰ κατὰ μέρος θη-
 ρωμάτων ἐστὶ ἡ Λιβύη. τὰ δὲ κατὰ μέρος τῆς θη-
 ρωμάτων ψήμιμος τε ἐστὶ, ἀνύδρος δὲ ὅπως, καὶ ἐρη-
 μὸς πάντων.) „Ἐκεῖ ὦν τοὺς νεηνίους ἀποπεμπόμε-
 νους ὑπὸ τῶν ἡλικίων, ὑδάτι τε καὶ νεκρίῳσιν ἐθ-
 ἔθηκτομένους, ἵεναι τὰ πρῶτα μὲν διὰ τῆς οἰκόμε-
 νης· ταύτην δὲ διεξελθόντας, ἐς τὴν θηροπόδα ἀπὶ-
 κέσθαι· ἐκ δὲ ταύτης, τὴν ἐρήμην διεξίεναι, τὴν
 ὁδὸν ποιευσμένους πρὸς ξέφυρον ἀνεμῶν. διεξελθόν-
 τας δὲ χῆρον πολλὸν ψαμμώδεα, καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέ-
 ρησι, ἰδεῖν δὴ κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα· καὶ
 σφίσι προελθόντας, ἀνπεσθαι τοῦ ἐπιόντος ἐπὶ τῶν
 δένδρεων παρκοῦ. ἀποτρένοισι δὲ σφι ἐκελθόν ἄν-
 θρας μικροὺς, μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν, λαβόντας
 δὲ ἄγειν σφέας· φωνῆς δὲ οὔτε τι τῆς ἐκείνων τοῦς
 Νασαμῶνας γινώσκειν, οὔτε τοὺς ἄγοντας τῶν Να-
 σαμῶνων. ἄγειν τε δὴ ἀρτοὺς δι' ἐλέων μεγίστων,
 καὶ διεξελθόντας ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ
 ἡπάντας εἶναι τοῖσι ἄγονσι τὸ μέγαθος ἴσους, χρο-
 μα δὲ μέλανας. παρα δὲ τὴν πόλιν ῥέει ποταμὸν
 μέγαν· ῥέειν δὲ ἀπὸ ἐσπέρας αὐτὸν πρὸς ἡλίου
 ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλους.“
 53. Ὁ μὲν δὴ τοῦ Ἀμμανίου Ἐτεάρχου λόγος ἐξ
 τούτῳ μοι δεδηλώσθω· πληθὺν ὅτι „ἀπονοστήσαι τε
 ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον·
 καὶ ἐς τοὺς οὗτοι ἀπίνοντο ἀνθρώπους, γόντας εἶναι
 πάντας.“ Τὸν δὲ δὴ ποταμὸν τοῦτον τὸν παρα-
 φέοντα καὶ Ἐτεάρχης συνεβόλλετο εἶναι τὸν Νεῖλον·
 καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος οὕτω αἰρέει. ῥέει γάρ ἐκ Λι-
 βύης ὁ Νεῖλος, καὶ μέσθην τὰμνων Λιβύην· καὶ
 (ὡς ἐγὼ οὐμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γι-
 γνωσκόμενα τεκμαιρόμενος) τῷ Ἰστροῦ ἐκ τῶν ἴσων
 μέτρον ὁμαίνεται. Ἰστρος τε γὰρ ποταμὸς ἀρξάμε-
 νος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρρήνης πόλιος, ῥέει μέσθην σχί-
 ζων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσι ἔξω Ἡρα-
 κλητῶν σιτηλῶν· ὁμοῦρέουσι δὲ Κυρηναῖοις, οἱ ἔσχα-

ταίς πρὸς θυσιῶν σκεύουσιν ἐν τῇ πόλει καὶ
τοῖς ἱεροῖς. τελευταῖα δὲ ὁ Ἰσραὴλ ἐς θάλασσαν
ῥέων τὴν τοῦ Εὐξείνου ποταμοῦ δια πάσης Ευρω-
πης, τῇ Ἰστροίῃ οἱ Μιλησίων οὐκίσουσι ἀποικίαι.
54. Ὁ μὲν δὴ Ἰσραὴλ, ῥέει γὰρ δι' οὐκίσουσι, πρὸς
πολλῶν γινώσκειται. περὶ δὲ τὰς τοῦ Νείλου πηγὰς
οὐδεὶς ἔχει λέγειν· ἀδικητὸς γὰρ ἐστὶ καὶ ἐρη-
μὸς ἡ Ἄβυνη, δι' ἧς ῥέει. περὶ δὲ τοῦ ρεύματος
αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἱστορεῖντα, ἢ ἐξελί-
σθαι, εἴρηται. ἐκδιδοὶ δὲ ἐς Αἴγυπτον, ἡ δὲ Αἴ-
γυπτος τῆς θέρεινῃς Κελικῆς μάλιστα κη ἀντίη κέ-
ται· ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Σινώπην τὴν ἐν αὐτῇ Εὐξείνῃ
πρὶν κέντε ἡμερῶν ἰδίᾳ ὁδὸς εὐζώνῃ ἀνδρὶ ἢ
δὲ Σινώπῃ τῷ Ἰσραὴλ ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν ἀντίῃ
κείται. οὕτω τὸν Νεῖλον δοκῶ δια πάσης τῆς Αἰθύνης
διεξιόντα ἐξισοῦσθαι τῷ Ἰσραὴλ. Νεῖλου μὲν νῦν
περὶ τοσαῦτα εἴρησθω.

55. Ἐρχομαι δὲ περὶ Αἰγυπτου μηχανέων τὸν
λόγον, ὅτε πλείστα θανάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσι
χώρῃ, καὶ ἐργὰ λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν
χώρην· τούτων εἶνεκα πλεον περὶ αὐτῆς εἴρησεται.
Αἰγυπτίῳ ἅμα τῷ οὐρανῷ, τῷ κατὰ γῆρας ἔοντι
ἐρεοῖσθαι, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀλλοίην παρεχομένῳ
ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τὰ πολλὰ πάντα ἐπαίνει τοῖς
ἄλλοις ἀνθρώποις ἐστῆσθαι ἡδία τε καὶ νόμους.
ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες αγοράζουσι καὶ καπηλευνοῦσι·
οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἔοντες, ὑφαίνουσι. ὑφαί-
νουσι δὲ οἱ μὲν ἄλλοι, ἅπασαν τὴν πόλιν ἀφίστοντες,
Αἰγυπτίῳ δὲ, κατὰ τὰ ἅγδια οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ
τῶν κεφαλῶν φορέουσι, αἱ δὲ γυναῖκες ἐπὶ τῶν
ὤμων οὐρέουσι, αἳ μὲν γυναῖκες, ὀρθαί· οἱ δὲ
ἄνδρες, κατήμενοι. ευμαρὴν χροῖονται ἐν τοῖσι οἴ-
κοις, ἰσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι· ἐπιλέγοντες
ὥς τὰ μὲν αἰσχροῦ, ἀναγκαῖα δὲ, ἐν ἀποκρύφῳ ἔσθαι
ποιεῖν χρεῶν· τὰ δὲ μὴ αἰσχροῦ, ἀναφανδόν. ἱσά-
ται γυνὴ μὲν οὐδεμίᾳ οὔτε ἔρσητος θεοῦ, οὔτε θη-
λέης· ἄνδρες δὲ, πάντων τε καὶ καπνῶν. τρέφει
τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμίᾳ ἀνάγκῃ, μὴ

βασιλευσάντων τῶν τε βασιλευσάντων πᾶσα ἀνάγκη καὶ μὴ βουλευμένη. 36. Οἱ ἱερεῖς θεῶν τῇ μὲν αἰσῇ κομίσονται ἐν Αἰγύπτῳ δὲ, ἐρρεῦνται. τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις νόμος, ὅμα καθεῖ πεκαρθαι τὰς κεφαλὰς εὐεῖς μάλιστα ἐκρίνεται. Αἰγύπτιοι δὲ ὑπὸ τοῦ θανάτου αἰσῆς τὰς τρίκας ἀνδραδαί, τὰς καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γενεῖ, τῶς ἐννοημένοι, τοῖσι, μὲν ἄλλοις ἀνθρώποις χωρὶς θηρίων διαίτα ἀποκρίνεται. Αἰγυπτίοις δὲ οὐκ ἔστι θηρίοις ἡ διαίτα, ἐστὶ ἀπὸ πυρέων καὶ κριθέων ἄλλοι ζωοῦσι. Αἰγυπτίων δὲ τῶ ποιούμενῳ ἀπὸ τούτων τὴν βόνη ἀναίδος μέγιστόν ἐστι· ἀλλὰ ἀπὸ ὀλυρέων ποιῶνται φατρία, τὰς ζωῆς μετεξέτεροι καλέουσι. φυρῶσι τὰ μέγατα τοῖσι ποσὶ· τὸν δὲ πηλὸν τῇσι χερσὶ καὶ τῇ κόπρῳ ἀνακρίνεται. τὰ αἰδοῖα ἄλλοι μὲν ἔωσι ὡς ἐγγόνοντα, πλην ὅσοι ἀπὸ τούτων ἐμαθόν. Αἰγυπτίους δὲ περιτάμνονται. εἴματα, τῶν μὲν ἀνδρῶν ἑκάστης ἔχει δύο. τῶν δὲ γυναικῶν ἐν ἐκαστῇ τῶν ἱστῶν τὰς κρήκους καὶ καλούς, οἱ μὲν ἄλλοι ἔσθθην προσδεύουσι. Αἰγύπτιοι δὲ, ἔσθθην. γραμμῶν γραφουσι καὶ λοχίζονται ψήφοις. Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιά φέροντες τὴν χεῖρα. Αἰγύπτιοι δὲ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά καὶ ποιῶντες ταῦτα, αὐτοὶ μὲν φασὶ ἐπὶ δεξιά ποιῆειν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. ἀφασίοναι δὲ γραμμῶν χρεώνται καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἱερεῖς τὰ δὲ, δημοτικὰ καλέεται.

37. Θεοσεβείας δὲ περισσῶς ὄντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοισι τοιοῖσδε χρεώνται. Πρὸς χαλκῶν ποτηρίων πίνουσι, διασμέωντες ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· οὐκ ὁ μὲν, ὁ δ' οὐ, ἀλλὰ πάντες. εἴματα δὲ λίνεα φορέουσι, αἰεὶ νεόπλυντα· ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα. τὰ τε αἰδοῖα περιτάμνονται καθαριότητος εἵνεκεν· προτιμῶντες καθαροὶ εἶναι, ἢ εὐπρεπέστεροι. Οἱ δὲ ἱερεῖς ξυρεῖνται πᾶν το σῶμα διὰ τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεῖρ, μήτε ἄλλο μυσσάρὸν μηδὲν ἐγγίνηται σφί· θεραπεύουσι τοὺς θεοὺς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱερεῖς λινὴν μούνην, καὶ

ροντες ἐς τὴν ἀγορὴν, ἀπ' ὧν ἔδοντο· τοῖσι δὲ ἀρ-
μή παρῶσι Ἕλληνες, οἱ δ' ἐκβάλλουσι ἐς τὸν πο-
ταμόν· καταρῶνται δὲ, ταδὲ λέγοντες, τῇσι κεφα-
λῆσι· ἢ τί μέλλοις ἢ σφίσι ταῖσι θύουσι, ἢ Αἴ-
γυπτω τῇ συναπασῇ κακὸν γενέσθαι, ἐς κεφαλὴν
ταύτην τραπέσθαι. Κατὰ μὲν νυν τὰς κεφαλὰς
καὶ θυομένων κτηνῶν, καὶ τὴν ἐπίσπεισιν τοῦ οἴ-
κου, πάντες Αἰγύπτιοι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώ-
νται ὁμοίως ἐς πάντα τὰ ἱρά· καὶ, ἀπὸ τούτου
καὶ νόμου, οὐδὲ ἄλλου οὐδενὸς ἐμψύχου κεφαλῆς
χεύεται Αἰγυπτίων οὐδεὶς. 40. Ἡ δὲ δὴ ἐξκίρε-
σις τῶν ἱρῶν καὶ ἡ καύσις, ἄλλη περὶ ἄλλο ἱρὸν
σφι κατέστηκε. τὴν δ' ὧν μεγίστην τε δαίμονα ἤγην-
ται εἶναι, καὶ μεγίστην οἱ ὄρετὴν ἀνάγουσι, ταύτη
ἐργασίαν ἱρῶν. ἐπεὶ ἀποδείξωσι τὸν βοῦν, κατεν-
ξάμενοι, κοιλίην μὲν κενὴν πᾶσαν ἐξ ὧν ἐλλοι
σπλάγγνα δὲ αὐτοῦ λείπουσιν ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν
πυμῆλην· σκίλα δὲ ἀποτάμνουσι, καὶ τὴν ὀσφιν
ἀκρὴν, καὶ τοὺς ὤμους τε καὶ τὸν τραχήλον. ταῦτα
δὲ ποιήσαντες, τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ βοῦς πυμπλάσι ἄρ-
των καθαρῶν, καὶ μέλιτος, καὶ ἀσιταφίδος, καὶ σῦ-
κων, καὶ λιβανωτοῦ, καὶ σμύρνης, καὶ τῶν ἄλλων
θυωμάτων. πλησαντες δὲ τούτων, καταγίλουνσι
ἐλαιον ἄφθονον καταχέοντες. προνήστευσαντες δὲ
θύουσι· καιόμενων δὲ τῶν ἱρῶν, τυπνύονται πάντες
ἐπεὶ δὲ ἀποτύπωνται, δαῖτα προτίθενται τὰ ἐλλί-
ποντο τῶν ἱρῶν.

41. Τοὺς μὲν νυν καθαρὸς βοῦς τοὺς ἱρῶν
καὶ τοὺς μόσχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι· τὰς
δὲ θηλέας οὐ σφι ἔξεστι θύειν, ἀλλὰ ἱερεῖς εἰσι τῆς
Ἰσιδος. τὸ γὰρ τῆς Ἰσιδος ἄγαλμα εἶναι γυναικίῳ,
βούκερὸν ἔστι, κατὰπερ Ἕλληνες τὴν Ἰὸν γράφουσι·
καὶ τὰς βοῦς τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως
σφύονται προβάτων πάντων μάλιστα· μακρῶν τῶν
εἶναι οὐτ' ἀνὴρ Αἰγύπτιος, οὐτε γυνή, ἀνδρὰ Ἑλ-
λῆνα φιλήσει· ἂν τῷ σώματι, οὐδὲ ματαίῳ ἀνδρὸς
Ἑλλήνος χρεῖσται, οὐδ' σβελοῖσι, οὐδὲ λείβῃ, οὐδὲ
κρεῖττον παθαρὸς βοῦς· δακτυλημένου Ἑλληνικῇ μα-

χαίρη γένεσται. Θάπτεσθαι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντες
 βούς, τρόπον τόνδε. τὰς μὲν Θηλείας ἐν τοῖς ποταμοῖς
 μὲν ἀπιάσι· τοὺς δὲ ἔρσενας κατερύσσουσιν ἔκκει-
 σται ἐν τοῖσι προαστείουσιν, τὸ κέρας τὸ ἔκρουν
 καὶ ἀμφότερα ὑπερέχοντα, σημήϊον εἶναι. ἐπεὶ
 δὲ σάπη, καὶ προσίη ὁ τεταγμένος χρόνος, ἀπικνέ-
 ται ἐς ἐκάστην πόλιν· βασις ἐκ τῆς Πρωσσωνίδος
 κατεσμένης νήσου· ἡ δ' ὅτι μὲν ἐν τῷ Δέλει, πε-
 ρίμετρον δὲ κῦτῃς εἰσὶ σχοῖνοι ἐννέα. ἐν ταύτῃ δὲ
 τῇ Πρωσσωνίτιδι νήσῳ ἐνεῖσι μὲν καὶ αἷλαι πόλεις
 αὐγαῖ· ἐκ τῆς δὲ αἰ βάρος παραγίνονται ἀνατρη-
 νόμενα· τὰ ὅτεία τῶν βοῶν, οὐνομα τῇ πόλει Ἀτάρ-
 ρηις· ἐν δ' αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱερὸν ἅγιον ἱδρυται.
 ἐκ ταύτης τῆς πόλεως πλανέονται πολλοὶ ἄλλοι ἐν
 ἄλλας πόλεις· ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὅτεία, ἀπάγουσιν
 καὶ θάπτεσθαι ἐς ἓνα χώρον πάντες. κατὰ ταῦτα δὲ
 τοῖσι βοῦσι καὶ τὰλλα κτήνεα θάπτουσιν ἀποθνή-
 σκοντα· καὶ γὰρ περὶ ταῦτα οὕτω σφί τεπομοθέτη-
 ται· κτείνουσι γὰρ δὴ οὐδὲ ταῦτα. 42. Ὅσοι μὲν
 δὴ Διὸς Θηβαίος ἱδρυται ἱερὸν, ἡ νόμου τοῦ Θε-
 βαίου εἰδί, οὗτοι μὲν νυν πάντες οἶων ἀπεχόμενοι
 αἷλας θύουσιν· θεοὺς γὰρ δὴ οὐ τοὺς αὐτοὺς ἀπαν-
 τῆς ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται, πλην Ἰσὺς τε καὶ
 Ὀσίρις, τὸν δὲ Διόνυσον εἶναι λέγουσι· τοὺτους
 δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι δὲ τοῦ Μενδη-
 τὸς ἐκκηνται ἱερὸν, ἡ νόμου τοῦ Μενδητῆος εἰδί, οὗ-
 τοι δὲ αἷλας ἀπεχόμενοι, αἷς θύουσιν. Θηβαῖοι μὲν
 νυν, καὶ ὅσοι διὰ τοὺτους οἶων ἀπέχονται, διὰ τὰδε
 λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφί τεθῆναι· „Ἡρακλῆς
 θελήσας πάντως ἰδεῖσθαι τὸν Δία, καὶ τὸν οὐκ ἐθέ-
 λειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. τέλος δὲ, ἐπεὶ ἐξελιπαρέει-
 τον Ἡρακλῆς, τὸν Δία μηχανήσασθαι, κριῶν ἐκδελ-
 φαντα, προσέχεσθαι τε πῆν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ πο-
 τῆτος, καὶ ἐκδύναι τὸ βάκος, οὕτω οἱ ἐαυτὸν ἐπι-
 δεῖν.“ Ἀπὸ τούτου κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τῶν
 γαλμα ποιεῖσαι Αἰγύπτιοι· ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Ἀμ-
 ρώνιοι, ἰόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιύπων ἀποκομ-
 καὶ φωνήν μεταξὺ ἀμφότερων νύμφιζοντας. δοκίμια δ'

ἔπειτα καὶ τὸ οὐνοῦ Ἀρκυρίους ἀπὸ τοῦδε ἀφ' ἑκῆς ἀπεννύμην ἐπορεύεσθαι. Ἀρκυρὺν γὰρ Αἰγυπτίους καλέουσι τὸν Δία. τοὺς δὲ κριούς οὐ θύουσιν ὅτι βασιλεῖς, ἀλλ' εἰσὶ σφί' ἐχροὶ θεῶν ταῦτα. μὴ δὲ ἡμεῖς ποτ' ἐσταυρούμεν, ἐν ἀσπὶ τοῦ Διὸς, κριὸν ἕνα κατὰ νόμους καὶ ἀποδείξεις, κατὰ ταῦτα ἐνδύσασθαι ἑσθλὰ καὶ τοῦ Διὸς, καὶ ἐπὶ τὰ ὄλα ἄγαλμα Ἡρακλῆος πρὸς αὐτοῦ. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, πῖπτακαμε αἱ περὶ τὸ ἱερὸν ἀνέκτες τὸν κριόν, καὶ ἔτεκεν ἐν ἱερῇ θύρῃ θάπτουσι αὐτόν.

43. Ἡρακλῆος δὲ περὶ τὸνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὅτι εἴη τῶν θυώδεων θεῶν. τοῦ ἑτέρου δὲ πέρε Ἡρακλῆος, τὸν Ἕλληες οὐδαμῇ, οὐδαμῇ Αἰγυπτίους ἐκινάσθην ἀκούσαι. καὶ μὴν ὅτι γε οὐ παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον τὸ οὐνομα τοῦ Ἡρακλῆος Αἰγυπτίους, ἀλλὰ Ἕλληες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίους, καὶ Ἕλληες σφί' οὐτοὶ αἱ δέμιοι τῇ Αἰγυπτίῳ ὄνομα γόνος τοῦτο οὐνομα Ἡρακλῆα, πολλὰ μοι καὶ ἄλλα τέκμηρια ἐστὶ πάντα οὕτω ἔχειν, ἐν δὲ καὶ ταῦτα, ὅτι τὰ τοῦ Ἡρακλῆος ταῦτον οἱ γόνες ἀμφότεροι ἦσαν, ἀμφότεροι καὶ Ἀσσυρίῃ, γεγεσῆτες τὸ ἐνεκαθ' αὐτὴν Αἰγυπτίους καὶ ὄλας Αἰγυπτίους ὥστε. Ποσειδάωντος οὗτο Διὸς καίρων τὰ θυώματα, φασὶ εἶδεναι, θυδὲ αὖθις θεῶν αὐτὰ ἐν τοῖσι ἄλλοις θεοῖσι ἀπαδεδεχόμεναι. καὶ μὴν εἰ, γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὐνομα τὸν δαίμονος, ταυτῶν οὐκ ἦκιστα, ἀλλὰ μάλιστα ἐπύλλαν μνήμην ἔχειν, ὅτι καὶ τότε παρὰ τῇσι ἑσθλὰ καὶ ἡσυχία Ἑλλήνων τινὲς ταυτίσας. ὡς ἐπορεύετο καὶ ἐμὴ γυνὴ κίρρει, ὥστε ταυτῶν αὖ καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ οὐνομακα ἐπεπιστάτω. Αἰγυπτίους ἢ τοῦ Ἡρακλῆος. ἀλλὰ τις ἀρχαῖος ἐστὶ θεὸς Αἰγυπτίους Ἡρακλῆος. ὡς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἐστὶν ἱερὰ εἶματα ποσὶ καὶ μυρία ἐς Ἀμασιν βασιλευσάντα, ἐπὶ τε ἐν ταῖς οὐκίω θεῶν οἱ θυώδεα θεοὶ ἐγένοντο, ταῦν Ἡρακλῆα ἕνα νομίζουσι. 44. Καὶ θέλω δὲ τοῦτω περὶ σαφὲς τι εἶδέναι ἐξ ὧν οἶόν τε ἦν, ἐπύλλαν καὶ ἐς Τυρόν τῆς Φοινίκης, πτωδικώμενος αὐτῷθι εἶναι ἱερὸν Ἡρακλῆος ἄγιον. καὶ ἔδωκ' ἐπὶ πλουσίως κτερεσθαι.

ἀνέστησαν ἄλλοι τε πολλοὶ ἀναθήματα, καὶ ἐν ταῖς
ταῖς ἡσάν στήλαις αὖ, ἡ μὲν, χρυσοῦ ἀνέστησαν· ἡ
δὲ, σμαραγδίου λίθου, λαμπρότερος τοῖς νόμοις μέγας
θεός. ἐξ ἰσχυροῦ δὲ λίθου τοιοῦτος ἰσχυρὸς τοῦ θεοῦ ἐξ-
ράμην ὅσοις χρόνος εἴη ἐξ οὗ ὅτι τὸ ἰδὼν Ἰθακῆται
εὖραν δὲ οὐδὲ τοὺς τοὺς Ἕλλησι συμπεφοβήσαντες
ἔφασκεν γὰρ ἅμα Τύρῳ οὐκ ἐκείνη καὶ τὸ ἰδὼν καὶ
θεοῦ ἰδουμένης· εἶναι δὲ ἔτακτο αὖ Τύρῳ οὐκ
αἰῶνσι, τροχόσκινα καὶ διαχίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ
καὶ ἄλλα ἰδὼν Ἀθηναῖος, ἐπωνυμίας ἔχοντας θάνατον
εἶναι. ἀπαρτήν δὲ καὶ ἐς Θάσον, ἐν τῇ εὖρον ἰδὼν
Ἡρακλῆος πατρὸς θάνατον ἰδουμένης, οἱ κατ' Εὐρώ-
πης ζήτησαν ἀνελώντες, Θάσον ἔτασαν· καὶ ταῦτα
καὶ μέγα γένεθ' ἀνδρῶν πρότερόν ἐστι ἢ τὸν ἄν-
θρωπον· Ἡρακλῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. Τὸ
μὲν νυν ἀπορρήματα θηροὶ σαρκεῶς παλαιὸν θεὸν τοῦ
Ἡρακλῆος ἰδὼν, καὶ δοκέουσι δὲ μοι οὗτοι ὀρθό-
τατα Ἕλλησι φαίνεσθαι, οἱ δὲ Ἡρακλῆα ἰδου-
μένης ἐπὶ τῇ καὶ τῷ μὲν, ὡς ἀθανάτω, Ὀλυμπίῳ
δὲ ἐκαστηνῇ, θάουσι· τῷ δὲ ἑτέρῳ, ὡς ἡρώϊ ἐνα-
γίζουσι. καὶ Αἰγύουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀντι-
σπέντες οἱ Ἕλληνες. εὐήθης δὲ αὐτῶν καὶ ὁδε ὁ
μῦθος ἐστὶ· πρὸν περὶ τοῦ Ἡρακλῆος λέγουσι· ὡς
αὐτὸν ἀπαρτήσαντες ἐς Αἴγυπτον στείλαντες οἱ Αἰγύ-
πτιοι, ἀπὸ πόμπης ἐξήγον ὡς θύσαντες τῷ Διὶ·
τὸν δὲ, τῶν μὲν ἡσυχίαν ἔχειν· ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ πρὸς
τῶν βουρῶν καταφρόντο, ἐς αἰκὴν τραπέμενον, πα-
ταῖς σφάκας καταφρονῶναι. Ἐμοὶ μὲν νυν δοκέουσι,
ταῦτα λέγοντες, τῆς Αἰγυπτίων φύσεως καὶ τῶν νό-
μων κυρία ἀπείρωσ' εἶναι οἱ Ἕλληνες. τοῖσι γὰρ
οὐδὲ κτήνη σφίτη θύειν ἐστὶ, χωρὶς οἶων, καὶ ἐρ-
σένια βοῶν καὶ μόσχων, ὅσοι δὲ καθαροὶ ἔωσι,
καὶ χηρείων· καὶ ἂν οὗτοι ἀνθρώπους θάουσι, ἔτι
δὲ ἐν ἑσέτι οὖν Ἡρακλῆα, καὶ ἐν ἀνθρώπων, ὡς
δὴ φύσι, καὶ φύσιν ἔχει πο. καὶ μυριάδας φονεύ-
σαι. Καὶ περὶ μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰπούσι,
καὶ παρὰ τῶν θεῶν καὶ παρὰ τῶν ἡρώων εὐρέ-
σθαι εἴη.

46. Τὰς δὲ δὴ αἴγας καὶ τοὺς τράγους πάντας
 ἔνεκα οὐ θύουσι Αἰγυπτίῳ αἱ εἰρημίαι. τὸν Πᾶνα
 τῶν ἄλλων θεῶν λογιζόμεναι εἶναι αἱ Μενδήσιοι. τοὺς
 δὲ ὅπως θεοὺς ταυτοὺς, προτέρως τῶν ἀναδενκ θεῶν
 φασὶ γενέσθαι. γράφουσι τε δὴ καὶ γράφουσι οἱ
 ἱερεῖες καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ τοῦ Πανὸς τῷγαίμα,
 καταπερ Ἕλληνες, αἰροπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα·
 οὗ τε τοιοῦτον νομίζοντες εἶναι μιν, ἀλλ' ὁμοίον
 ποιεῖν ἄλλοισι θεοῖσι. ἅτεν δὲ εἴκεκα τοιοῦτον γρά-
 φουσι αὐτόν, οὗ μοι ἥδιόν ἐστι λέγειν. σέβονται δὲ
 πάντας τοὺς αἴγας οἱ Μενδήσιοι, καὶ μάλλον τοὺς
 ἔρσενας τῶν θηλέων, καὶ τούτων αἱ αἰπόλοι τιμας
 μέζοντες ἔχουσι. ἐκ δὲ τούτων εἰς μάλισκα, ὅστις
 ἐπεὶ ἀποθάνῃ, πένθος μέγα παντὶ τῷ Μενδησίῳ
 ἁσμῷ τίθεται. καλεῖται δὲ ὁ τε τράγος καὶ ὁ Πᾶν
 Αἰγυπτίῳ, Μένδης. γένετο δ' ἐν τῷ νομῷ ταύτῳ
 ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικὶ τράγος ἐμίσχετο
 ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδεξιν ἀνθρώπων ἀπίκετο.
 47. Τῷ δὲ Αἰγύπτιοι μιὰρὸν ἡγνῆται θηρίον εἶναι,
 καὶ τοῦτο μὲν, ἣν τις ψαύσῃ αὐτῶν παριῶν υἱὸς αὐ-
 τοῖσι ἱματίοισι, ἀπ' ὧν ἔβριψε ἑωυτόν, βας ἐπὶ τὸν
 ποταμόν· τοῦτο δὲ, οἱ συμβῶται, ὄντες Αἰγύπτιον
 ἔχοντες, ἐς ἱρὸν οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέχοντα
 μαῦροι πάντων· οὐδὲ σφι ἐκδίδουσαι θυγατέρα οὐ-
 δεὶς ἐθέλει, οὐδ' ἄγεσθαι ἐξ αὐτέων· ἀλλ' ἐκδιδά-
 σκαι τε οἱ συμβῶται καὶ ἀγέσται ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι
 μὲν νυν ἄλλοισι θεαῖσι θύειν ὥς αὐ' ἀδικαῖται Αἰ-
 γύπτιοι. Σελήνῃ δὲ καὶ Διονύσῳ μόνον, τοῦ αὐ-
 τοῦ χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῃ, τοὺς ὥς θύσαντες,
 πατέοντα τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοὺς ὥς ἐν μὲν τῇσι
 ἄλλῃσι ὀρεῖται ἀπεστειγῆναι, ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι,
 ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτοῦ ὑπ' Αἰγυπτίων λεγόμενος·
 ἐμοὶ μάλιστα ἐπισταμένῳ οὐκ εὐπρεπέστερός ἐστι λέγε-
 σθαι. θυσιῇ δὲ ἥδε τῶν ὡν τῇ Σελήνῃ ποιέεται·
 ἐπεὶ αὐτὴν, τὴν οὐρὴν ἄκρην καὶ τὸν σπλῆνα καὶ
 τὸν ἐκίπλαν συνθεῖς ὁμοῦ, κατ' ὧν ἐκάλυψε πάσῃ
 τοῦ κτήνους τῇ. πρὶν τῇ περὶ τὴν πρῶτον γινω-
 μένῃ· καὶ ἔπειτα καταγίξει πυρὶ. τὰ δὲ ἄλλα κρεῖ

πείθονται ἐν τῇ καθέλκυσι, ἐν τῇ αὖτε ἰσχυρῶς
 αἰσῶσι. ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γενναίαντο. αἱ
 δὲ πένητες αὐτῶν ἐπὶ ἀσθενείᾳ βίου στατήρας πλε-
 σαντες ὕς, καὶ οὐκ ἔχοντες ταύτας, θύαντο. 48. Τῇ
 δὲ Διονύσῳ, τῆς ὁρτῆς τῇ δορπῇ, χοῖρον προτίειν
 θυρίων σφαῖρας ἕκαστος, δοδοὶ ἀποφείρασθαι τὰ
 χοῖρον αὐτῇ τῇ ἀποδομένῃ τῶν συβωτίων. τῇ αὖτε
 ἄλλην ἀναγοῦσαι ὁρτὴν τῇ Διονύσῳ οἱ Αἰγύπτιοι,
 πλὴν χορῶν, κατὰ ταῦτα σχιδόν πάντα Ἑλλήες.
 ἀντι δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφί ἐστι ἐξευρημένα ὅσον τε
 πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τα περιφορέουσα
 πατὰ κώμας γυναικίς, τεῦον τὸ αἰδοῖον, οὐ ποδῶν
 τέφ εἰλασσαν ἰόν τοῦ ἄλλου σώματος. προηγείται δὲ
 αὐλός· αἱ δὲ ἔπονται αἰδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι
 δὲ μῆζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινεῖ μῦθον τοῦ
 σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱερὸς λεγόμενος.
 49. Ἦδη ὦν δοκεῖ μοι Μελάμπους ὁ Ἀμφιδιώνος
 τῆς θυοῖης ταύτης οὐκ εἶναι ἀδαῆς, ἀλλ' ἐμπειρος.
 Ἑλλῆσι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος
 τοῦ Διονύσου τὸ τε οὐνομα, καὶ τὴν θυοῖην, καὶ
 τὴν παμπὴν τοῦ φαλλοῦ. ἀτρεκέως μὲν οὖν πάντα
 συλλαβὼν τὸν λόγον ἔφη· ἀλλ' οἱ ἐπιγενόμενοι
 τούτῳ σεφιστὰι μέζονως ἐξέφηναν. τὸν δ' ἂν φαλ-
 λὸν τὸν τῇ Διονύσῳ πεμπόμενον Μελάμπους ἐστὶ ὁ
 ἐκτεγησάμενος· καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦναι
 τὰ ποιεῦσαι Ἑλλήες. Ἐγὼ μὲν νῦν φημι Μελάμ-
 παδα γενόμενον ἄνδρα σοφόν, μαντικὴν τε ἐωκτῶ
 συστήσαι, καὶ, πρὸς ἄνθρωπον ἀπ' Αἰγύπτου, ἄλλα τε
 πολλὰ ἐσαγγέσασθαι Ἑλλῆσι, καὶ τὰ περὶ τὸν Διό-
 νυσον, ὀλίγα αὐτῶν παραλλάξαντα. οὐ γὰρ δὴ
 συμπεσεῖν γε φήσω τὰ τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιευμένα
 τῷ θεῷ, καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἑλλῆσι ὁμοτροπεῖα γὰρ
 ἂν ἦν τοῖσι Ἑλλῆσι, καὶ οὐ νεωστὶ ἐσαγμένα. οἱ
 μὴν οὐδὲ φήσω ὅπως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλα-
 βον ἢ τοῦτο, ἢ ἄλλο κού τι νόμιον. πυνθίσθαι
 δὲ μοι δοκεῖ μάλιστα Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διό-
 νυσον παρὰ Κάδμον τε τοῦ Τυφίου, καὶ τῶν αὐτῶν

αὐτῶν ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων εἰς τὴν νῦν Βασιλίην καλεσμένην χώραν.

50. Ἐρχόμεν δὲ καὶ πάντα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε εἰς τὴν Ἑλλάδα· θεοὶ μὲν γὰρ ἐν τῶν βαρβάρων ἥκει, πυρθανόμενος οὕτω ευρίσκων τὸν θεοῦν δ' αὖν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπὶρχται. ὅτι γὰρ δὴ μὴ Ἡσπεριόωνος, καὶ Μιουσκουρων, ὡς καὶ πρότερον μενταῦτα εἴρηται, καὶ Ἥρης, καὶ Διὸς, καὶ Θέμιος, καὶ Κουρίτων, καὶ Νηρηίδων, τῶν ἄλλων θεῶν Αἰγυπτίοισι αἰεὶ καὶ τὰ οὐνόματα ἐστὶ ἐν τῇ χώρῃ. λέγει δὴ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰγυπτίον. τῶν δὲ οὐ φασὶ θεῶν γινώσκων τὰ οὐνόματα· αὐτοὶ δὲ μοι δοκιοῦσι ὑπο Πηλεσγῶν ὄνομα σθῆναι, πλὴν Ἡσπεριόωνος· τοῦτον δὲ τὸν θεὸν παρὰ Λαθύων ἐπύθοντα· οὐδαμῶς γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ἡσπεριόωνος οὐνομα ἐκτείνεται, εἰ μὴ Ἀλβες· καὶ τιμῶσι τὸν θεὸν τοῦτον αἰεὶ. νομίζουσιν δ' αὖν Ἀδρυπτιοὶ οὐδ' ἥρως οὐδέν. 51. Ταῦτα μὲν νυν, καὶ ἄλλα πρὸς τοῦτοις τὰ ἐγὼ φράσω, Ἕλληνες ἀπ' Αἰγυπτίων γενομένοις. τοῦ δὲ Ἑρμῆος τὰ ἀγάλματα ὁρθεῖα ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες, ὅτι ἀπ' Ἀδρυπτιῶν μαθησθήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πηλεσγῶν· πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἀπάντων Ἀθηναῖοι παραλαβόντες, παρὰ δὲ τούτων ὅλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ, ἤδη τεκνωῦνται εἰς Ἑλλήτας τέλεινοι, Πηλεσγοὶ σύνοικοι ἐγένοντο ἐν τῇ χώρῃ· ὅθεν περ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομισθῆναι. ὅστις δὲ τὰ Καβαίρων ὄργια μεμνῆται, τὰ Σαμοθρηϊκῆς ἐπιτελείουσι, παραλαβόντες παρὰ Πηλεσγῶν, οὕτως αὖτις οἶδε τὸ λέγω· τὴν γὰρ Σαμοθρηϊκὴν οἶκον πρότερον Πηλεσγοὶ οὔτοι, τοὶ περ Ἀθηναίοισι σύνοικοι ἐγένοντο, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρηϊκῆς τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι. ὁρθεῖα αὖν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰγάλματα τοῦ Ἑρμῆος, Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων, μαθόντες παρὰ Πηλεσγῶν, ἐποίησαντο. οἱ δὲ Πηλεσγοὶ ἱρὸν τινα λόγον περὶ αὐτοῦ ἔλεγον, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηϊκῇ μυστηρίοισι δεδῆλωται. 52. Ἔδων δὲ πάντα πρότερον οἱ Πηλεσγοὶ θεοῖσι ἐπευχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν

ἡμετέραν οἶδα ἀκούσας· ἐκπαινεμένη δὲ αὐτὴ οὐκ αὖτις
 ἐποιεῦντο οὐδενὶ αὐτίων· οὐ γὰρ ἀκηράεσσιν καὶ
 θεοῦς δὲ προσκυνομένοις σφραγιστοῖς ἀπὸ τοῦ τοιοῦτου
 ἦν κόσμος θέντες ἐκ πάντα πηγήματα καὶ πάσας νῆ-
 ρας εἶχον. ἔπειτα δὲ, χρόνον πολλοῦ διεξελθόντος,
 ἐκύθοντο ἐκ τῆς Αἰγυπτίου ἀπακόμιναι ἐκ οὐτομένη
 τῶν θεῶν τῶν αἰώνων, Διόνυσον δὲ ὑπερθεῖν πολλῶν
 ἐκύθοντο. καὶ μετὰ χρόνον ἐχρησθημένοι περὶ
 τῶν οὐνομάτων ἐν Ἀσσίᾳ· τὸ γὰρ δὲ μετακλίον
 τούτο νενομιστὰ κοχλιότατον τῶν ἐν Ἑλλάδι· πρὶν
 σημεῖον εἶναι, καὶ ἦν τὸν χρόνον ταῦτα μόνον
 ἔπει αὖ ἐχρησθημένοι ἐν τῇ Ἀσσίᾳ οἱ Πάρι
 σσοι, „εἰ ἀνέλονται τὰ οὐνοματα τὰ ἀπὸ τῶν βασι-
 βίων ἥγοντα“· ἀνείλε τὸ μετακλίον „χρᾶσθαι“·
 ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθνη, τοῖσι οὐκ
 ἦσαν τῶν θεῶν χρᾶσμενος· παρὰ δὲ Πάρισσοι
 Ἑλλήνες ἐξεδέξαντο ὑπερθεῖν. 53. Ἐνθαυ δὲ ἐγέ-
 σσετο ἔκκοτος τῶν θεῶν, εἴτε δ' αὖτὶ ἦσαν πάντες,
 ὅποιοι τε τινας τὰ εἶδεα, οὐκ ἠπιστάτο μέχρι οὗ
 πρῶτην τε καὶ ἡδὲ, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Χαίροδοσος γὰρ
 καὶ Ὀμηροῦ ἡλικίην τετρακοσίους ἔτασι δαίμων μὴ
 προσφύτερος γενέσθαι, καὶ οὐ πλείοσι. οὗτοι δὲ εἴδη
 οἱ ποθηκότες θεωροῦν Ἑλλήσι, καὶ τοῖσι θεοῖς
 τὰς ἐκπαινετίας δοῦντες, καὶ τιμὰς τε καὶ ἐχρῶς δι-
 λόντες, καὶ εἶδεν ἀνὰ στήθεσιν· οἱ δὲ πρῶτον
 ποιητὰς λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι,
 ὑπερθεῖν, ἐμοὶ γε δοκίμα, ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ
 μὲν πρῶτα οἱ Δωδωνίδες ἐρήϊον λέγουσι· καὶ δὲ
 ὑπερθεῖν, τὰ δὲ Χαίροδον τε καὶ Ὀμηρον ἔχοντα, ἐγὼ
 λέγω.

54. Χρησθημένων δὲ περὶ τοῦ τι ἐν Ἑλλάδι, καὶ
 τοῦ ἐν Ἀσσίᾳ, τῶνδε Αἰγυπτίοι λόγον λέγουσι. ἔφθη-
 σαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Θεβαίου Διὸς „ἀπο γυναικὸς ἱερῆς
 ἐκ Θεβῶν ἐξαχθῆναι ὑπὸ Φοινίκων· αὐτὴ μὲν
 αὐτῶν πύθεσθαι ἐς Ἀσσίην ἀφθῆσαν, τὴν δὲ ἐς
 τοὺς Ἑλλήνας· ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας εἶναι τὰς
 ἰδυομένους τὰ κακῆα πρῶτας ἐκ ταῖσι ἀφθιμένοιαι
 ἔδουσι“· Ἐξαρμένην δὲ μετ', ὅσῳθεν αὐτὴ ἀφθῆσας

διασκαμένους λέγουσι, ἐφάσαν πρὸς ταῦτα, «ζητήσαν
 μεγάλην ἀπὸ σφείας γενέσθαι τῶν γυναικῶν τούτων·
 αὐαὶ ἀνευρεῖν μὲν σφείας οὐ δύναται γενέσθαι· πν-
 θεῖσθαι δὲ ὑστερον ταῦτα περὶ αὐτέων τάπερ δὴ
 λέγον·» 55. Αὐτὰ μὲν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱέρων
 ἦσαν· τοῖσι δὲ Ἀθωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες
 δυο πελειάδας μελαίνας ἐν Θηβείων τῶν Αἰγυπτίων
 ἀναπτυσμένας, τὴν μὲν αὐτέων ἐν Λιβύῃ, τὴν δὲ
 παρὰ σφείας ἀπικέσθαι. ἰζομένην δὲ μιν ἐπὶ φηγόν,
 αὐδαξέσθαι φωνῇ ἀνθρωπῆῃ, ὡς χρεὼν εἶη μαν-
 θήιον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι, καὶ αὐτοὺς ὑπολα-
 βεῖν θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελλόμενον αὐτοῖσι, καὶ
 σφείας ἐν τούτῳ ποιῆσαι· τὴν δὲ ἐξ τούσ Λίβυας
 διχομένην πελειάδα, λέγουσι Ἀμμωνος χρηστήριον
 πελεῦσαι τοὺς Λίβυας παρῆν· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο
 Διὸς. Ἀθωδωναίων δὲ αἱ ἱρήϊαι, τῶν τῇ προεσβυ-
 τάτῃ οὐνομα ἦν Προμηνεία, τῇ δὲ μετὰ ταυτην,
 Τιμαρέτῃ, τῇ δὲ νεωτάτῃ, Νικάνδρῃ, ἔλεγον ταῦτα.
 συνωμολογεον· δὲ σφι καὶ οἱ ἄλλοι Ἀθωδωναῖοι οἱ
 περὶ τὸ ἱρόν. 56. Ἐγὼ δ' ἔχω περὶ αὐτέων γνῶ-
 μην τήνδε· εἰ ἀληθῶς οἱ Φοινίκας ἐξήγαγον τὰς
 ἑὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν
 δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπέδοντο, δότες ἐμοὶ ἡ γυνὴ αὐτῇ
 τῇ νῦν Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλευμέ-
 νης τῇς αὐτῆς ταύτης, πρηθῆναι ἐς Θεσπρωτοὺς·
 ἔπειτα δουλεύουσα αὐτόθι, ἰδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ
 πεφυκυίῃ Διὸς ἱρόν· ὥσπερ ἦν οἶκος, ἀμφιπο-
 λεύουσαν ἐν Θήβῃσι ἱρόν Διὸς, ἐνθα ἀπικετο, ἐν-
 θαῦτα μνήμην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρηστή-
 ριον κατηγήσατο, ἐπεὶ τε συνέλαβε τὴν Ἑλλάδα
 γλῶσσαν. φάναι δὲ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπρη-
 σθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοινίκων, ὑπ' ὧν καὶ αὐτῇ
 ἐπρηθῆ. 57. Πελειάδες δὲ μοι δοκεῖνσι κληθῆναι
 πρὸς Ἀθωδωναίων ἐπὶ τοῦδε αἱ γυναῖκες, διότι βάρ-
 βαροι ἦσαν· ἐδόκεον δὲ σφι ὁμοίως ὄρνισι φθίε-
 γεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπῆῃ
 φωνῇ αὐδαξέσθαι λέγουσι, ἐπεὶ τε συνετά σφι ἡδὲ
 ἡ γυνή· ἔως δὲ ἐβαμβάριζε, ὄρνιθος τρόπον ἰδοκέ

πρὸ φθίγγεσθαι. ἅπαι τέφ τρόπῳ αὖ πείσας γὰρ αὖ-
 θεοφιλῆ φωνῇ φθέγγασα; μέλαιναν δὲ λίγοντες εἴ-
 γαι τῇ πείσασθαι, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίη ἡ γυνὴ
 ἦν. Ἡ δὲ μαντιῶν ἡ τε ἐν Θήβῃσι τῆς Αἰγυπτίου
 καὶ ἐν Αἰθιοπῇ, παρακλήσας ἀλλήλησι τυγχάνουσι
 εἶναι. Ἔστι δὲ καὶ τῶν ἱερῶν ἡ μαντιῶν καὶ Αἰ-
 γυπτίαν ἀπικμένη.

58. Πανηγύρις δὲ ἄρα καὶ πομπὰς καὶ προσαν-
 γωγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγυπτιοὶ εἰσι καὶ ποιησά-
 μενοι καὶ παρὰ τούτων Ἕλληνες μεμαθήσαντες
 τεκμήριον δὲ μοι τούτου, τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαί-
 νονται ἐκ πολλοῦ τευ χρόνου ποιούμεναι· αἱ δὲ Ἕλ-
 ληνικαὶ μεμεσι ἐποιήθησαν. 59. Πανηγυρίζουσι
 δὲ Αἰγυπτιοὶ οὐκ ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύρις
 δὲ συχνὰς· μάλιστα μὲν καὶ προθυμώτατα ἐς
 Βούβαστι πόλιν, τῇ Ἀρσίμιδι· δεύτερα ἐς Βούσι-
 φιν πόλιν, τῇ Ἰσι· ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει ἐστὶ
 μέγιστον Ἰσιος ἱερὸν. ἰδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς
 Αἰγυπτίου ἐν μέσῳ τῷ Αἴλτα. Ἰσις δὲ ἐστὶ κατὰ τὴν
 Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ. τρίτα δ' ἐς Σαῖν πό-
 λιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς
 Ἡλιακοπλίαν τῇ Ἠλίῳ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτουῦν
 πόλιν τῇ Ἀητοῖ· ἕκτα δὲ, ἐς Παπρημιν πόλιν τῇ
 Ἀρεῖ. 60. Ἐς μὲν τὴν Βούβαστιν πόλιν ἔπειν
 νομίζονται, ποιεῦσι τοιαῦτα· πλείους τε γὰρ δὴ ἄνθρωποι
 ἄνδρες γυναῖκες, καὶ πολλὸν τι πλῆθος ἐκατέρων ἐν
 ἐκαστῇ βάρῃ· αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν κροτάλια
 ἔχουσιν κροταλίζουσι, αἱ δὲ ἀυλίσουσι, κατὰ πάντα
 τὸν πλῆθος· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες αεί-
 δουσιν, καὶ τὰς χεῖρας κροτεύουσι. ἔπειν δὲ πλείοντες
 κατὰ τὴν πόλιν ἄλλην γένονται, ἐχχρίμψαντες τὴν
 βάρει τῇ γῇ· ποιεῦσι τοιαῦτα· αἱ μὲν τινες τῶν γυ-
 ναικῶν ποιεῦσι τὰπερ εἶρηκα· αἱ δὲ τοιθαίζουσι,
 βοῶσαι, τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖκας· αἱ δ'
 ὀρχίσονται· αἱ δ' ἀνασύρονται ἀνστήματα· ταῦτα
 παρὰ πᾶσαν πόλιν παραποταμίνην ποιεῦσι. ἔπειν
 δὲ ἀπικνύονται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὀρτάζουσι, μεγά-
 λας ἀνάγκας θυσίας· καὶ οἶνος ἀμπέλιος ἀραι-

πιστάμενος λέγουσι, ἑώρασαν πρὸς ταῦτα „ἐλήθησαν
 μεγάλην ἀπὸ σφείων γενέσθαι τῶν γυναικῶν τούτων·
 αὐτὴν ἀνευρεῖν μὲν σφείας οὐ δύναται γενέσθαι· πυν-
 θέσθαι δὲ ὑστερον ταῦτα περὶ αὐτῶν τάπερ δὴ
 λέγον.“ 55. Ταῦτα μὲν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱέρων
 ἦσαν· ταῦτα δὲ Ἀθωναίων φασὶ αἱ προμάντιες·
 „Δυο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβείων τῶν Αἰγυπτίων
 ἀναπτυσμένας, τὴν μὲν αὐτῶν ἐν Λιβύῃ, τὴν δὲ
 παρὰ σφείας ἀπικέσθαι. ἰζομένην δὲ μιν ἐπὶ φηγόν,
 αὐδάξασθαι φωνῇ ἀνθρωπικῇ, οὕς χρεὼν εἴη μαν-
 θήϊον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι, καὶ αὐτοὺς ὑπολα-
 βεῖν θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελλόμενον αὐτοῖς, καὶ
 σφείας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐκ τούτου Λίβυας
 οἰχομένην πελειάδα, λέγουσι Ἀμμωνος χρηστηρίου
 πελεῦσαι τοὺς Λίβυας παρῆεν.“ ἔστι δὲ καὶ τοῦτο
 Διὸς. Ἀθωναίων δὲ αἱ ἱρήϊαι, τῶν τῇ προεσθυ-
 τᾷ οὐνομα ἦν Προμένηα, τῇ δὲ μετὰ ταύτην,
 Τιμαρέτη, τῇ δὲ νεωτάτῃ, Νικάνδρῃ, ἔλεγον ταῦτα.
 συνωμολογεσθαι δὲ σφι καὶ οἱ ἄλλοι Ἀθωναῖοι οἱ
 περὶ τὸ ἱρόν. 56. Ἐγὼ δ' ἔχω περὶ αὐτῶν γνώ-
 μην τήνδε. εἰ ἀληθείας οἱ Φοινίκαις ἐξήγαγον τὰς
 ἑκὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτῶν ἐς Λιβύην, τὴν
 δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπέδοντο, δότε μοι ἡ γυνὴ αὐτῇ
 τῇ νῦν Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλεωμέ-
 νης τῆς αὐτῆς ταύτης, προηθῆναι ἐς Θεσπρωτοὺς·
 ἔπειτα δουλεύουσα αὐτόθι, ἰδρύσασθαι ὑπὸ φηρῶ
 πεφυκυῖᾳ Διὸς ἱρόν· ὥσπερ ἦν οἶκος, ἀμφιπο-
 λεύουσαν ἐν Θήβῃσι ἱρόν Διός, ἔνθα ἀπίνετο, ἐν-
 θαῦτα μνήμην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρηστή-
 ριον κατηγήσατο, ἐπεὶ τε συνέλαβε τὴν Ἑλλάδα
 γλῶσσαν. φάναι δὲ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπρω-
 θῆναι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοινίκων, ὑπ' ὧν καὶ αὐτῇ
 ἐπρήθη. 57. Πελειάδες δὲ μοι δοκεῖν κληθῆναι
 πρὸς Ἀθωναίων ἐπὶ τοῦδε αἱ γυναῖκες, διότι βάρ-
 βαροι ἦσαν· ἰδόκεον δὲ σφι ὁμοίως ὄρνια φθεγ-
 γεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπικῇ
 φωνῇ αὐδάξασθαι λέγουσι, ἐπεὶ τε συνετά σφι ἡδὴ
 ἡ γυνή· ἔως δὲ ἐβαμβάριζε, ὄρνιθος τρόπον ἰδοκέε

πρὸ φθέρουσθαι. ἵπαι τεφ' τρόπον ὃν πελιδνάς γε ἀν-
θρωπίνῃ φωνῇ φθέγγονται; μέλαιναν δὲ λίγοντες εἴ-
ραι τῶν πελιδνῶν, σημαίνουσαι ὅτι Αἰγυπτίη ἢ γυνή
ἦν. ἥ δὲ μαντιῶν ἢ τε ἐν θήβησι τῆς Αἰγυπτίου
καὶ ἐν Δωδωνῇ, παρακλήσας ἀλλήλησι τυφάνουσιν
ἑοῦσαι. Ἔστι δὲ καὶ τῶν ἱερῶν ἡ μαντιῶν κτ' ἡ
γυμνασιὸν ἀπικμένη.

58. Πανηγυρίσ δὲ ἄρα καὶ πομπὰς καὶ προσκυ-
νωτάς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοι εἰσι οἱ ποιησά-
μενοι· καὶ παρα τούτων Ἕλληνες μεμαθήσαντες
τεμῆρασιν δὲ μοι τούτου, τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαί-
νονται ἐκ πολλοῦ πεν χρόνου ποιούμεναι· αἱ δὲ Ἕλ-
ληνικαὶ νέκροσι ἐποιήθησαν. 59. Πανηγυρίζουσι
δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἀπ᾽ τοῦ ἑαυτοῦ, πανηγυρίσ
δὲ συχνάς· μάλιστα μὲν καὶ προδυράστα ἐς
Βούβαστιν πόλιν, τῇ Ἀρσίμει. δευτέρα ἐς Βούσι-
φιν πόλιν, τῇ Ἰσι· ἐν ταύτῃ γὰρ θῆ· ἡ πόλις ἐστὶ
μέγιστον Ἰσιος ἱερὸν. ἴδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς
Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τῷ Δέλτα. Ἰσις δὲ ἐστὶ κατὰ τὴν
Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ. τρίτα δ' ἐς Σαῖν πό-
λιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς
Ἡλιακοπλίαν τῇ Ἠλίῳ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοῦν
πόλιν τῇ Ἀητοῖ· ἕκτα δὲ, ἐς Πάπρημιν πόλιν τῇ
Ἀρεῖ. 60. Ἐς μὲν οὖν Βούβαστιν πόλιν ἑπεὶ
νομίζονται, ποιῶσι τοιαῦτα. πλείους τε γὰρ δὴ ἄμα
ἄνδρες γυναῖξί, καὶ πολλὸν τι πλεόνους ἐκατέρων ἐν
ἐκάστῃ βάρει. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν κρόταλα
ἔχουσιν κροταλίζουσι, αἱ δὲ αὐλίσουσι, κατὰ πάντα
τὸν πλόον· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες αἰεί-
δουσιν, καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι. ἑπεὶ δὲ πλείοντες
κατὰ τὴν πόλιν ἄλληλιν γίνονται, ἐγγρίμψαντες τὴν
βάρει τῇ γῇ, ποιῶσι τοιαῦτα. αἱ μὲν τινες τῶν γυ-
ναικῶν ποιῶσι τὰπερ εἶρηκα· αἱ δὲ τοιθαύζουσι,
βοῶσαι, τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖκας· αἱ δ'
ὀρχέονται· αἱ δ' ἀνασύρονται ἀνιστάμεναι. ταῦτα
παρὰ πᾶσαν πόλιν παραποταμίνην ποιῶσι. ἑπεὶ
δὲ ἀπικνοῦνται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὀρτάζουσι, μεγά-
λας ἀνέμας φουσίρας· καὶ οἶκος ἀμπέλινος ἀναιδι-

καταμένοντες λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα „ἐλήθηται
 μεγάλην ἀπὸ σφείας γενέσθαι τῶν γυναικῶν τούτων·
 καὶ ἀνευρεῖν μὲν σφείας οὐ δύναμτο γενέσθαι· πυν-
 θέσθαι δὲ ὑστερον ταῦτα περὶ αὐτῶν τάπερ δὴ
 λέγον.“ 55. Ταῦτα μὲν πυντῶν ἐν Θήβῃσι ἱρῶνα
 ἦσαν· ταῦδε δὲ Λαδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες·
 „Δυο πελειάδας μελαίνας ἐν Θηβείων τῶν Αἰγυπτίων
 ἀναπτύμενας, τὴν μὲν αὐτέων ἐν Λιβύῃ, τὴν δὲ
 παρὰ σφείας ἀπικέσθαι. ἰζομένην δὲ μιν ἐπὶ φηγόν,
 αὐδαξάσθαι φωνῇ ἀνθρωπικῇ, ὥς χρεὼν εἶη μαν-
 θήϊον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι, καὶ αὐτοὺς ὑπολα-
 βεῖν θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελλόμενον αὐτοῖς, καὶ
 σφείας ἐν τούτῳ ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐξ τούς Λίβυας
 διχομένην πελειάδα, λέγουσι Ἀμμωνος χρηστηρίου
 πελεῦσαι τοὺς Λίβυας ποιέειν.“ ἔστι δὲ καὶ τοῦτο
 Διὸς. Λαδωναίων δὲ αἱ ἱρήϊαι, τῶν τῇ προεσθυ-
 τᾷ οὐνομα ἦν Προμένηα, τῇ δὲ μετὰ ταύτην,
 Τιμαρέτη, τῇ δὲ νεωτάτῃ, Νικάνδρῃ, ἔλεγον ταῦτα.
 συνωμολογεσθαι δὲ σφι καὶ οἱ ἄλλοι Λαδωναῖοι οἱ
 περὶ τὸ ἱρόν. 56. Ἐγὼ δ' ἔγω περὶ αὐτέων γυναι-
 κῶν τήνδε. εἰ ἀληθείας οἱ Φοινίκας ἐξήγαγον τὰς
 ἱρὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν
 δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπέδοντο, δότε μοι ἡ γυνὴ αὐτῇ
 τῇ νῦν Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλευμέ-
 νης τῆς αὐτῆς ταύτης, πρηθῆναι ἐς Θεσπρωτοὺς·
 ἔπειτα θυλευούσα αὐτόθι, ἰδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ
 πεφυκυῖᾳ Διὸς ἱρόν· ὥσπερ ἦν οἶκος, ἀμφιπο-
 λεύουσαν ἐν Θήβῃσι ἱρόν Διός, ἔνθα ἀπικετα, ἐν-
 θαῦτα μνήμην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρηστή-
 ριον κατηγήσατο, ἐπεὶ τε συνέλαβε τὴν Ἑλλάδα
 γλῶσσαν. φάναι δὲ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπρη-
 σθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοινίκων, ὑπ' ὧν καὶ αὐτὴ
 ἐπρηθῆ. 57. Πελειάδες δὲ μοι δοκεῖν κληθῆναι
 πρὸς Λαδωναίων ἐπὶ τοῦδε αἱ γυναῖκες, διότι βάρ-
 βαροι ἦσαν· ἰδόκεον δὲ σφι ὁμοίως ὄρνια φθεγ-
 γεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπικῇ
 φωνῇ αὐδαξάσθαι λέγουσι, ἐπεὶ τε συνετά σφι ἡδὲ
 ἡ γυνή· ἔως δὲ ἐβαμβάριζε, ὄρνιθος τρόπον ἰδοκέε

αφ' ὧν γινώσκονται. ἔπειτα τὸν τρόπον ὃν πελαγὸς γὰρ ἀν-
δραγαθίῃ φωνῇ φθέγγεται; πελαγῶν δὲ λέγοντες εἴ-
ναι τὴν πελαγίδα, σημαίνειναι ὅτι Αἰγυπτίῃ ἢ γυνῇ
ἦν. Ἡ δὲ παντήρ ἡ τε ἐν Θήβαις τῆς Αἰγυπτίης
καὶ ἐν Δωδωνῇ, παρακλήσας ἀλλήλησι τυγχάνουσι
εἶναι. Ἔστι δὲ καὶ τῶν ἱερῶν ἡ παντήρ, ἀπὸ τοῦ
πύτου ἀπικμένη.

58. Πανηγύρις δὲ ἄρα καὶ πομπὰς καὶ προση-
γυγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγυπτίοι εἰς οὐ ποιεῖσά-
μενοι καὶ παρὰ τούτων Ἕλληνες μεμαθήσαντες,
τεμήσαντες δὲ μοι τούτου, τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαί-
νονται ἐκ πολλοῦ τευ χρόνου ποιούμεναι· αἱ δὲ Ἕλ-
ληνικαὶ μεσσι ἐποιήθησαν. 59. Πανηγυρίζουσι
δὲ Αἰγυπτίαι οὐκ ἀπασ τῶν ἐμμεντοῦ, πανηγύρις
δὲ συγὰς· μάλιστα μὲν καὶ προδυρότατα ἐς
Βουβάστιν πόλιν, τῇ Ἀρσίμει. δευτέρα ἐς Βούσι-
φιν πόλιν, τῇ Ἰσι· ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει ἐστὶ
μέγιστον Ἰσιος ἱερὸν. ἴδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς
Αἰγυπτίου ἐν μέσῳ τῷ Ἄλφει. Ἰσις δὲ ἐστὶ κατὰ τὴν
Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ. τρίτα δ' ἐς Σαῖν πό-
λιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς
Ἡλιαυτολίαν τῇ Ἠλίῳ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοῦν
πόλιν τῇ Ἀπτοῖ· ἕκτα δὲ, ἐς Πάπρημιν πόλιν τῇ
Ἀρεῖ. 60. Ἐς μὲν οὖν Βουβάστιν πόλιν ἑπεὶ
νομίζονται, ποιεῖσι τοιαῦτα. πλείους τε γὰρ δὴ ἄμα
ἄνδρες γυναῖξί, καὶ πολλὸν τι πλῆθος ἐνατέρων ἐν
ἐκάστη βάρει. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν κρόταλα
ἔχουσιν κροταλλίζουσι, αἱ δὲ αὐλίσουσι, κατὰ πάντα
τὸν πλῆθος· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες αἰεί-
θουσιν, καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι. ἑπεὶ δὲ πλείοντες
κατὰ τὴν πόλιν ἄλλην γίνονται, ἐγχρίμψαντες τὴν
βάρει τῇ γῇ, ποιεῖσι τοιαῦτα. αἱ μὲν τινες τῶν γυ-
ναικῶν ποιεῖσι τάπερ εἶρηκα· αἱ δὲ τοιθάζουσι,
βοῶσαι, τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖδας· αἱ δ'
δοχέονται· αἱ δ' ανασύρονται ἀνιστάμεναι. ταῦτα
παρὰ πᾶσαν πόλιν παραποταμίνην ποιεῖσι. ἑπεὶ
δὲ ἀπικένται ἐς τὴν Βουβάστιν, ὀρτάζουσι, μεγά-
λας ἐνέμακτας θυσίας· καὶ οἶκος ἀμπάλινος ἀναιδι-

μόνται πλείον ἐν τῇ ὁρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἀπαικτι Ἰταλῶν
 ἐν τῷ ἐκείλευτον. ἀναφανίσσονται δὲ, ὅτι ἀνὴρ καὶ γυνή
 ἴσται, πλημικαίδιον, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας,
 οἷς οἱ ἐπικρατοὶ λέγουσι ταῦτα μὴ δὴ ταύτη ποιέ-
 σαι. 61. Ἐν δὲ Βουαίρῃ πόλει, ὡς ἀναγινώσκει τῇ Ἰο-
 σῇ ὁρτῇ, εἰσάγει προτέρου μοι. τύπτονται μὲν γὰρ
 θῆ μετὰ τὴν θυαίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες
 κάρτα πάλαι ἀνθρώπων. τῶν δὲ τύπτονται, οὐ
 μοι ὅσον ἔστι λέγειν. ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσὶ ἐν Αἴ-
 γυπτῳ εἰσέροντες, οὗτοι δὲ τοσούτῳ ἐτι πλεον ποιέουσι
 τούτων. ὅση καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχίρων·
 καὶ τούτω εἰσι δῆλον ὅτι εἰσι ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύ-
 πτιοι. 62. Ἐς Σαῖν δὲ πόλιν ἔπειν συλλεχθῆναι
 τῇσι θυαίῃσι, ἐν τῇ νύκτι λύχνα καίονσι πάντες
 πολλὰ ὑπαίθερα περὶ τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ
 λύχνα εἰσι ἐμβαπτα ἑμπλα αἶας καὶ ἐλαίου· ἐπι-
 πολλῆς δὲ ἔφασι αὐτὸ τὸ ἐλλυχνιον. καὶ τοῦτο καλε-
 ται παννύχιον· καὶ τῇ ὁρτῇ οὗτομα κέεται Λυχνό-
 ματῃ. οὐδ' ἂν μὴ εἰδῶσι τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὴν
 πανηγύριαν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν νύκτα τῆς θυ-
 αίης, καίονσι καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ λύχνα· καὶ οὕτω
 οὐκ ἐν Σαῖ μούρη καίεται, ἀλλὰ καὶ ἐν ᾧ πᾶσαν Αἴ-
 γυπτον. ὅταν δὲ εἵνεκα φῶς ἔλατῃ καὶ τιμὴν ἡ νύξ
 αὕτη, ἔστι ἱερὸς περὶ αὐτοῦ λόγος λεγόμενος. 63. Ἐς
 δὲ Ἠλίον πόλιν καὶ Βουτοῦν θυσίας μόννας ἐπιτε-
 λούσι φαιέοντες. ἐν δὲ Πακρήμῃ θυσίας μὲν καὶ
 ἰσά, κατὰμαρ καὶ τῇ ἄλλῃ, ποιέουσι. εὐτ' ἂν δὲ
 γίνηται καταφρεσὶς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μὲν τινες τῶν
 ἱερῶν περὶ τῷγαλμα πεπονέονται· οἱ δὲ πολλοὶ αὐ-
 πτεον, ἔχον κορύνας ἔχοντες, ἰστῦσι τοῦ ἱεροῦ ἐν τῇ
 ἐσθῶν· ἄλλοι δὲ εὐχέλως ἱστατέοντες, πλείονες γυ-
 αίων ἀνδρῶν, ἐκαστοὶ ἔχοντες ἔχλα, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ
 καὶ ἑτέροι αἶας ἰστῦσι. τὸ δὲ ἄγαλμα, ἔαν ἐν νηὶ
 μικρῇ ἔχλινῃ κατὰνεχρυσασμένῳ, προσηκονμίδοντι τῇ
 πρῶταραλῇ ἐς αἶθλα οὐραίου ἱεροῦ. οἱ μὲν δὲ ὀλίγοι
 αἱ περὶ τῷγαλμα λελεσμένοι, ἑλάνουσι περὶ ἀκινύλων
 ἀμαξάν, ἀγούσαν τὸν σῆν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηὶ
 ἑλάνον ἀγούσαν. οἱ δὲ οὐκ εἰδῶσι, ἐν ποίῳ προση-

λαϊδαῖ ἐστίντες, ἐσθλὰ οἱ δὲ εὐχαριμαῖσι, τὰ
 μαρτυροῦντες τῷ θεῷ, παύουσιν αὐτοὺς ἀλεξόμενοι. ὅτι
 ταῦτα μακρὰ βόλοιαι κατεργα γίνεται. κεφαλὰς τῇ
 συναρμυνομένη, καὶ, ὡς ἐγὼ δεύω, παλάμη καὶ
 ἀποθνήσκουσι ἐν τῶν τρωμάτων. οὐ μὲν γὰρ οἱ γὰρ
 Αἰγυπτίους ἔφασαν ἀποθνήσκουσι οὐδένα. ὅτι τῇ
 δὲ πανήγυρι ταύτῃ ἐν τοῦδε τομίζου φασὶ οἱ ἐπι-
 χείριοι. οἶσθιν ἐν τῷ ἱερῷ αὐτῶν τοῦ Ἄρεος τῇ
 κητῆρα, καὶ τὸν Ἄρεα πικρὸν φερόμενον, ἐλ-
 θεῖν ἐκνδρωμένον, ἐθόλοντα τῇ μητρὶ συμμίζαι
 καὶ τοὺς προπύλους τῆς μητρός, οἳ αὖτε ἐπὶ πότι
 αὐτὸν πρῶτον, οὐ περιόφει παρῆναι, ἀλλ' ἀπερ-
 κύν. τὸν δ' ἐξ ἄλλης πόλεως ἀγαγόντων ἀνδρῶ-
 πους, τοὺς τε προπύλους τῆς μητρός, πρῶτον, καὶ
 ἐσθλὸν παρὰ τὴν μητέρα. ἀπὸ τούτου τῷ Ἄρει
 ταύτην τῇ κλητῇ ἐκ τῇ ἐστὶν νενομικῆσαι φασί.

Καὶ τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναῖδι ἐν ἱεροῖσι, μὴδ'
 αἰουτοῖς ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἱερὰ ἐσθλὰ, οὗτοι εἰσὶ
 οἱ πρῶτοι θρησκουσάντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι σχεδόν
 πάντες ἀνδρῶποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων,
 μίσγονται ἐν ἱεροῖσι καὶ ἀπὸ γυναικῶν ἀμύτμε-
 νοι. αἰουτοὶ ἐσθλὸν ἐς ἱερὰ τομίζοντες ἀνδρῶ-
 πους εἶναι καταπρὶ τὰ ἄλλα κητῆρα. καὶ γὰρ τὰ
 ἄλλα κητῆρα ὅσων καὶ ὁσίων γένεα σχευόμενα, ἐν
 τῇ τοῖς κητῶν τῶν θεῶν καὶ ἐν τοῖσι τεμερεσι, ἐν
 εἶναι τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἀν οὐδὲ τὰ
 κητῆρα ποιεῖν. οὗτοι μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιλέγοντες
 ποιεῖν, ἔμπρ' γε οὐκ ἀρεστοί. Αἰγυπτίαι δὲ θρη-
 σκευασαὶ περισσὺς τὰ τε ἄλλα περὶ τὰ ἱερὰ, καὶ οὐ
 καὶ ταῦτα.

65. Εὐῶν δὲ Αἰγύπτου ὁμοῦρος τῇ Ἀφρῇ, οὐ
 μάλ' ὁμοῦρος ἐστὶ. τὰ δὲ εἶναι σφί' ἀπαντα ἱερὰ
 κεφαλὰς καὶ τὰ μὲν, ἀντρεφῶ αὐταῖσι τοῖς
 ἀνδρῶποις. τὰ δὲ, οὐ. τοῖς δὲ εἶναι ἀντρεφῶ
 ἱερὰ, ἐν ἱεροῖσι, καταβάνην ὡς τῷ λόγῳ ἐν τῷ θεῷ
 πρῶτον, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγεσθαι. καὶ
 δὲ καὶ εἶρηκα αὐτῶν ἐπεμνήσας, ἀναγκῆς κατὰ

λαμβανόμενος εἶπον. Νόμος δέ ἐστι περὶ τῶν θη-
 ρίων ὡς ἔχουσιν. μελεδωνοὶ ἀποδεδέχονται τῆς τροφῆς
 παρὸς αἰκισίων, καὶ ἔρσενες καὶ θήλειαι τῶν Αἰ-
 γυπτίων, τῶν παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδέχεται τὴν τρο-
 φήν. οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλεσι ἕκαστοι εὐχὰς τὰςδε σφω
 ἀποτελέουσι. εὐχόμενοι τῷ θεῷ τοῦ ἐν ἡ τὸ θη-
 ριον, εὐχόμενοι τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν
 ἢ τὸ ἡμισυ, ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἵστασε
 σταθμῷ πρὸς ἀργύριον τὰς τρίχας. τὸ δ' ἂν ἐλκύν-
 τη, τοῦτο τῇ μελεδωνῇ τῶν θηρίων δοθεῖ. ἢ δ' ἀντί-
 τουτο τὰ μνησσεῖται ἰχθύς, παρέχει βορρὴν τοῖσι θηρίοις
 τροφήν μὲν δὴ αυτοῖσι τῇ αὐτῇ ἀποδεδενται. καὶ οἱ
 ἂν τις τῶν θηρίων τούτων ἀποκτείνῃ, ἢ μὲν ἐκὼν
 θάνατος ἢ ζημίη. ἢ δὲ ἀέκων, ἀποτίκει ζημίην τῇ
 ἂν οἱ ἰσέες τάζονται. ὅς δ' ἂν ἴβιν ἢ ἰσηκὰ ἀπο-
 κτείνῃ, ἢν τε ἐκὼν, ἢν τε ἀέκων, τεθνήσκας ἀνάγκης
 66. Πολλῶν δὲ ὄντων ὁμοτρόφων τοῖσι ἀνθρώποις
 θηρίων, πολλῶν ἂν ἔτι πλεονέχοντο, εἰ μὴ κατε-
 λαμβάνε τοὺς αἰελοῦρους τοιαύδε. Ἐπεὶν τέκνους αἱ
 θήλειαι, αὐχέτι φοιτεῖν παρὰ τοὺς ἔρσενας. οἱ δὲ
 διζημένοι μισγεσθαι αὐταῖς, οὐκ ἔχουσι. πρὸς αὖ
 ταῦτα σοφίζονται τὰδε. ἀρπάζοντες ἀπὸ τῶν θη-
 λῶν καὶ ὑπαίρεσθαι τὰ τέκνα, κτείνουσι. κτεί-
 ναντες μέντοι, οὐ παύονται. αἱ δὲ, στερομένη-
 γαι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ἐπιθυμῶσαι, οὕτω δὴ
 ἐπικνεύονται παρὰ τοὺς ἔρσενας φιλοτέκνον. δὲ
 τὸ θηρίον. πυρκαϊῆς δὲ γενομένης, θεῖα πρῆ-
 γματα καταλαμβάνει τοὺς αἰελοῦρους. οἱ μὲν γὰρ
 Αἰγυπτίους διαστάντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν αἰελοῦρων
 ἀμελήσαντες σβεννύναι τὸ καλούμενον. οἱ δὲ αἰελοῦ-
 ροι, διαδύοντες καὶ ὑπερθρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους,
 ἐπὶ τὸ πῦρ. ταῦτα δὲ γινόμενα. πένθεα
 μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει. ἐν οἰκίᾳ δὲ
 ἂν οἰκίᾳ αἰελοῦρος ἀποθάνῃ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ
 οἱ ἐνοικίοντες πάντες θυροῦνται τὰς ὀφρύας μουνάει
 παρ' ὁσέουσι δ' ἂν κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κε-
 φαλήν. 67. Απαγέεται δὲ οἱ αἰελοῦρες ἀποθνήσκον-
 τες ἐν ἰσθμῷ, ἐνθα θάπτονται καὶ ἰσχυροῦνται.

ἐν Βουθιάσι πόλιν. τὰς δὲ κύνες ἐν τῇ ἐαυτῶν ἐκαστοὶ πόλιν θάπτονται ἐν ἱρῇσι θήκησι. οἷς δὲ αὐτοὺς πῶσι καὶ οἱ ἰχθυεὶς θάπτονται. τὰς δὲ μυγὰς καὶ τοὺς ἰρῆκας ἀπάγουσι ἐς Βουτούν πόλιν. τὰς δὲ ἰβίδας, ἐρούσας ἰράς, ἐς Ἑρμέρι πόλιν. τὰς δὲ ἀρκτοὺς αἰούσας σπανίως, καὶ τοὺς λύκους, οὐ πολλὰ τὴν ἐόντας ἀλωπέκων μέζοντας, αὐτοῦ θάπτονται. τῇ αὖ εὐρεθίῳσι κείμενοι.

68. Τῶν δὲ προκοδείλων φύσις ἐστὶ τοιήδε. τοὺς χειμῶνιότατους μῆνας τέσσαρας ἐσθίει οὐδέν. ἐπὶ δὲ τετραπύον, χειρσαῖον καὶ λιμναῖον ἐστὶ τίκτει μὲν γὰρ ὡς ἐκ γῆς, καὶ ἐκλέπει, καὶ τὸ πολλὸν αἷς ἡμέρης διατρίβει ἐν τῷ ξηρῷ, τὴν δὲ σὺντα πᾶσαν ἐκ τῆς ποταμῷ. θερμότερον γὰρ δὴ ἐστὶ πρὸ ὕδατος τῆς αἰθέρης καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θηρίων, τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται. τὰ μὲν γὰρ ὡς, χημέων οὐ πολλῶν μέζονα τίκτει. καὶ οὐ τοσούτως κατα λόγον τοῦ ὡοῦ γίνεται. αὐξάνομενος δὲ, γίνεται καὶ ἐς ἐπτακαίδεκα πήχους, καὶ μέζων ἐστὶ. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν ὄρας, ὀδόντας δὲ μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας, κατα λόγον τοῦ σώματος. γλῶσσαν δὲ μαῦνον θηρίων οὐκ ἔφυσε οὐδὲ τὴν κάτω κινεῖ γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μούνον θηρίων τὴν ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω. ἔχει δὲ καὶ ὄνυχας καρτεροὺς, καὶ δερμα λεπιδωτόν, ἀρρήκτον ἐπὶ τοῦ σώματος. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθρῇ ὁξυδερκίστατον. ἅτε δὴ ὡν ἐν ὕδατι διαίτηται ποιούμενον, τὸ στόμα ἐνδοθεν φέρει πᾶν μετὰ τὸν βδέλλων. τὰ μὲν δὲ ἄλλα ὄνεια καὶ θηρία πρὸς μὲν ὁ δὲ τροχίλος εἰρημαῖον οἱ ἐστὶ, ἅτε ἀφελεσμένῳ πρὸς αὐτοῦ. ἔπειτα γὰρ ἐκ τὴν γῆς ἐκβῆ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ προκοδείλος, καὶ ἔπειτα χαλῆ, (ἵαθε γὰρ τοῦτο ὡς ἐπίπαν ποιεῖν πρὸς τὸν ξέφυτον,) ἐνθάδε ὁ τροχίλος ἐσθύνων ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ, κατακίπτει τὰς βδέλλας. ὁ δὲ, ἀφελεσμένος ἡδισταί, καὶ οὐδὲν ἀνίσταται τὸν τροχίλον. 69. Τοῖσι μὲν δὲ τῶν Δίγυκίων ἱρῇ εἰσι θὲ προκοδείλοι. τοῖσι δ' οὐ, ἀλλ' ἅτε πολεμίους περιέπουσι. οἱ δὲ

περὶ τῆς Θήβης καὶ τὴν Ἀλφειοῦ λίμνην οὐκίσταται,
 καὶ πάντα ἡγήσαντο αὐτοὺς εἶναι ἱεροὺς. ἐκ πάντων
 δὲ ἓνα ἐκώφεον ἔσθαι προκόδελον, δειδωγμένον
 εἶναι χειροῦ θεοῦ ἀργήματα τε λίθινα χυτὰ καὶ χρυ-
 σεῖα ἐς τὰ ὕδατα ἐσθίντες, καὶ ἀμφιδίαις περὶ τοὺς
 προσθέντας πόδας, καὶ σικίω ἀποτακτὰ δίδοντες καὶ
 θοήϊα, καὶ περιέποντες ὡς καλλίστα ζῶντας· ἀπο-
 θανόντας δὲ ταριχεύοντες θάπτουσιν ἐν ἱρῇσι θήκησι.
 οἱ δὲ περὶ Ἠλέφαντινὴν πόλιν οὐκίσοντες, καὶ ἐσθίουσι
 αὐτοὺς, οὐκ ἡγεόμενοι ἱεροὺς εἶναι. Καλέονται δὲ
 οὐκ κροκοδείλοι, ἀλλὰ χάιμαρι. προκοδείλους δὲ Ἰω-
 νες οὐνόμασαν, εἰκαζόντες αὐτῶν τὰ εἶδεα τοῖσι παρὰ
 ὑφ' οἷσι γινόμενοισι κροκοδείλοις τοῖσι ἐν τῇσι αἰμα-
 σήσιν. 70. Ἄρραι δὲ σφραῖα πολλαὶ καταστῆσαι,
 καὶ παντοῖαι· ἥ δ' ὣν ἔμοι γε δοκεῖ ἀξιοτάτη
 ἀπηγγαῖος εἶναι, ταύτην γράφω. ἔπειν νῶτον υἱὸς
 θελεῖσθαι περὶ ἄγκιστρον, μετρίαι ἐς μέσον τὸν κατα-
 μόν· αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ χεῖλεος τοῦ ποταμοῦ ἔρπον
 θέλφακα θωγῇ, ταύτην τύπτει. ἐπακούσας δὲ τῆς
 φωνῆς ὁ προκόδελος, ἵεται κατὰ τὴν φωνήν· ἐν-
 τυχὼν δὲ τῷ νῶτι, καταπίπτει· οἱ δὲ, ἔλκουσι. ἔπειν
 δὲ ἐξελευσθῇ ἐς γῆν, πρῶτον ἀπάντων ὁ θηρατικῆς
 πηλοῦ κατ' ὧν ἐπλάσε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς· τούτῳ
 δὲ ποιήσας, πάντα εὐπετέως τὰ λοιπὰ χειροῦται·
 μὴ ποιήσας δὲ τούτῳ, οὐκ ἔστιν. 71. Οἱ δὲ ἵπποι
 οἱ ποτάμιοι νομῇ μὲν τῇ Παπρημίτῃ ἱροὶ εἰσι, τοῖσι
 δὲ ἄλλοις Αἰγυπτίοις οὐκ ἱροὶ. φύσιν δὲ παρέ-
 χονται ἰδέης τοιήνδε· τετραπόουν ἐστὶ, δίχηλον, ὀπίκω
 βοῦς, σιμόν, λοφίην ἔχον ἵππου, χαυλιοδοντας φαι-
 νον, οὐρὴν ἵππου καὶ φωνήν· μέγαθος, ὅσον τε
 βοῦς ὁ μέγιστος· τὸ δέσμα δ' αὐτοῦ οὕτω· δὴ τε
 παχὺ ἐστὶ, ὥστε αὐτοῦ γενομένου, ξυστὰ ποιέσθαι
 ἀκόντια ἐξ αὐτοῦ. 72. Εἰνόνται δὲ καὶ ἐν ὕδασι ἐν
 τῷ ποταμῷ, τὰς ἱρὰς ἡγνῆται εἶναι κομίζουσι θεῶν
 πάντων ἁγνῶν τὸν καλούμενον λεπιδωτὸν, ἔρπον
 εἶναι, καὶ τὴν ἔγχελιν. ἱροὺς δὲ τούτους ταῦν ἀνδρῶν
 λου φασι εἶναι· καὶ τῶν ἐρρίθων τοὺς χηνίλαπας
 καὶ.

73. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱερὸς, τῷ οὐρανῷ φοῖνιξ· ἐγὼ μὲν μὴ οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γραφῇ· καὶ γὰρ δὴ καὶ σπάνιος ἐπιφοιτᾷ σφί, διὰ ἑτέων (ὡς Ἡλιουπολίται λέγουσι) πεντακοσίων. φοιτᾷ δὲ τότε φασί, ἐπεὶ οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἔστι δὲ εἰ τῇ γραφῇ παρομοίος, τοσοῦδε καὶ τοιούτῳ τὰ μὲν αὐτοῦ χρυσοκόμα των πτερῶν, τὰ δὲ, ἐρυθρὰ ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ περιήγησιν ὁμοιότητος, καὶ τὸ μέγεθος. Τούτων δὲ λέγουσι μηχανᾶσθαι ταδε, ἡμεῖς μὲν αὖ πιστὰ λέγοντες· ἐξ Ἀραβίης ὁρμῶμεν, ἐς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἡλίου κομίζειν τὸν πατέρα, ἐν σμύρῃ ἐμπλάσσοντα, καὶ θάπτειν ἐν τοῦ Ἡλίου τῷ ἱερῷ. κομίζειν δὲ οὕτω· πρῶτον, τῆς σμύρνης ὡς πλάσσειν ὅσον τε δυνατός ἐστι φέρειν· μετὰ δὲ περικεῖσθαι αὐτὸ φορέοντα· ἐπεὶ δὲ ἀποπειρηθῇ οὕτω δὴ καὶ λήνατα τὸ ὦν, τὸν πατέρα ἐς αὐτὸ ἐπιθέσθαι, σμύρῃ δὲ ἄλλῃ ἐμπλάσσειν τούτο κατ' ὅ τι τοῦ ὦν ἐγκοιλήνας ἐκείνηκε τὸν πατέρα· ἔσκει· μέγρον δὲ τοῦ πατρὸς, γίνεσθαι τωὐτὸ βάρος· ἐμπλάσσαντα δὲ, κομίζειν μὴ ἐπ' Αἰγύπτου ἐς τοῦ Ἡλίου τὸ ἱερὸν. ταῦτα μὲν τούτον τὸν ἄνθρωπον λέγουσι ποιεῖν.

74. Εἰσὶ δὲ περὶ Θήβας ἱεροὶ ὄφεις, ἀνθρώπων οὐδαμῶς ἀληθμονες· οἱ μεγαθεῖ ἔοντες μικροί, δύο κέρα φορέουσι, πεφυκτοτα ἐξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς, τοὺς θάπτουσι ἀποθανόντας ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διὸς· τούτων γὰρ σφείας τοῦ θεοῦ φασὶ εἶναι ἱερούς.

75. Ἔστι δὲ χώρας τῆς Ἀραβίης, κατὰ Βουτουῦν πόλιν μάλιστα κη κείμενος· καὶ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον ἦλθον, πυθανόμενος περὶ τῶν πτερωτῶν ὀφίων. ἀπικοόμενος δὲ, εἶδον ὅστιά ὀφίων καὶ ἀκάνθας, πληθεῖ μὲν ἀδύνατα ἀπηγήσασθαι· σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι, καὶ ὑποδέεστεροι, καὶ ἐλασσανες ἐπὶ τούτων· πολλοὶ δὲ ἦσαν οὗτοι. ἔστι δὲ ὁ χώρος οὗτος, ἐν τῷ αἰ ἀκανθαὶ κατακτεχέσθαι, τοιούτῳ τις ἐσβολὴ ἐξ οὐρέων σιεινῶν ἐς πεδῖον μέγα· τὸ δὲ πεδῖον τούτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ. λόγος δὲ ἔστι, ἅμα τῷ ἑαρε πτερωτοῦς ὄφιος ἐκ τῆς

Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπὶ Αἰγύπτου· τὰς δὲ ἴβις τὰς ὄρνιθας ἀπαντώσας ἐς τὴν ἐσβολὴν ταύτης τῆς χώρας, οὐ παριέναι τοὺς ὄφεις, ἀλλὰ κατακτείνειν. καὶ τὴν ἴβιν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι Ἀράβιοι μεγάλως πρὸς Αἰγυπτίων· ὁμολογέουσι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι διὰ ταῦτα τιμᾶν τὰς ὄρνιθας ταύτας. 76. Εἶδος δὲ τῆς μὲν ἴβιος τόδε. μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ φορέει γράνου, πρόσωπον δὲ ἐς τὰ μάλιστα ἐπίγρυπον, μέγαθος ὅσον κρῆξ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων, τῶν μαχομένων πρὸς τοὺς ὄφεις, ἦδε ἰδέη. τῶν δ' ἐν ποσὶ μάλλον εἰλευμένων τοῖσι ἀνθρώποισι· (διξαὶ γὰρ δὴ εἰσι αἱ ἴβιες) ψιλή τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν δειρὴν πᾶσαν· λευκὴ πτεροῖσι, πλήν κεφαλῆς καὶ τοῦ ἀνχένος καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων καὶ τοῦ πυγαίου ἄκρου· ταῦτα δὲ τὰ εἶπον πάντα, μέλαινά ἐστι δεινῶς· σκέλεα δὲ καὶ πρόσωπον; ἐμφορῆς τῇ ἐτέρῃ. τοῦ δὲ ὄφιος ἡ μορφὴ, οἷα περ τῶν ὕδρων. πτεῖλα δὲ οὐ πτερωτὰ φορέει, ἀλλὰ τοῖσιν τῆς νυκτερίδος πτεροῖσι μάλιστα καὶ ἐμφορέστατα. Τούτῃ σαῦτα μὲν θηρίων περὶ ἰρῶν εἰρησθῶ.

77. Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων, οἳ μὲν περὶ τὴν σπειρομένην Αἴγυπτον οἰκέουσι, μνήμην ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες μάλιστα, λογιστάτοί εἰσι μακρῶ τῶν ἐγὼ ἐς διάπειραν ἀπικόμην. Τρόποι δὲ ζῆς τοιῶδε διαχρέωνται. Συρμαῖζουσιν τρεῖς ἡμέρας ἐπέξῃς μηνὸς ἐκάστου, ἐμέτοισι θηρώμενοι τὴν υγιεινὴν καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφάντων σιτίων πάσας τὰς νοῦσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Αἰθίας ὑγιεστάτοι πάντων ἀνθρώπων, τῶν ὠρέων (δοκίειν ἐμοὶ) εἶνεκεν, ὅτι οὐ μεταλλάσσουσι αἱ ὥραι. ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων πάντων, καὶ δὴ καὶ τῶν ὠρέων μάλιστα. Ἀρτοφαγέουσι δὲ, ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι κυλλήστες ὀνομάζουσι. οἶνω δ' ἐκ κριθέων πεποιημένῳ διαχρέωνται· οὐ γὰρ σφί εἰσι ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι· ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν, πρὸς ἥλιον ἀνῆλκτες, ὠμούς

σιτέονται· τοὺς δὲ, ἐξ ἄλλης τεταριγευμένους. ὀρνέ-
θων δὲ τοὺς τε ὀρνέγας, καὶ τὰς νήσους· καὶ τὰ σμε-
κρά των ὀρνέθων, ὡμὰ σιτέονται, προταριγεύσαν-
τες. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἡ ὀρνέθων ἢ ἰχθύων ἐστὶ σφι
ἐχόμενα· χωρὶς ἡ ὀκόσοι σφι ἱεροὶ ἀποδεδέχεται, τοὺς
λοφτοὺς ὀπτοὺς καὶ ἐφθους σιτέονται. 78. Ἐν δὲ
τῇσι συνοουσίῃσι, τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων, ἔπειν ἀπὸ
δείπνου γένωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῶ
ξύλινον πεποιημένον, μεμιμημένον ἐς τὰ μάλιστα καὶ
γραφῇ καὶ ἔργῳ· μέγαθος ὅσον τε πάντῃ πηχυαῖον,
ἢ δάπηχον· θεικνὺς δὲ ἐκάστῳ τῶν συμποσιέων, λέγει·
„Ἐς τοῦτον ὀρέων, πίνε τε καὶ τέρευν· ἔσται γὰρ
„ἀποθανὼν τοιοῦτος.“ Ταῦτα μὲν παρὰ τὰ συμπό-
σια ποιεῦσι.

79. Πατρίοισι δὲ χρεώμενοι νόμοισι, ἄλλον οὐ-
θένα ἐπικτέωνται. τοῖσι ἄλλα τε ἐπάξια ἐστὶ νόμιμα,
καὶ δὴ καὶ αἵεσμα ἐν ἐστὶ, Αἶνος, ὅσπερ ἐν τε Φοι-
νίκῃ αἰσίδιμος ἐστὶ καὶ ἐν Κύπρῳ, καὶ ἄλλῃ· κατὰ
μῆντοι ἔθνεα οὐνομα ἔχει, συμφέρεται δὲ αὐτὸς εἶναι
τὸν οἱ Ἕλληνες Αἶνον ὀνομαζύντες αἰέδουσι. ὥστε
πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθανυμάζειν με τῶν περὶ Αἴ-
γυπτον ἐόντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Αἶνον ὀκόθεν ἔλα-
βον· φαίνονται δὲ αἰεὶ κοτε τοῦτον αἰέδοντες· ἐστὶ δὲ
Αἰγυπτιστὶ ὃ Αἶνος καλεόμενος Μανέρως. ἔφασαν δὲ
μιν Αἰγύπτιοι τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Αἰγύπτου
παῖδα μουννογενέα γενέσθαι· ἀποθανόντα δ' αὐτὸν
ἄνθρωπος, θρήνοισι τούτοις ὑπὲρ Αἰγυπτίων τιμηθῆ-
ναι· καὶ αἰοιδὴν τε ταύτην πρώτην καὶ μόνην σφίσι
γενέσθαι. 80. Συμφέρονται δὲ καὶ τούδε ἄλλοι Αἰγύ-
πτιοι Ἑλλήνων μουννοισι Ἀκαεδαίμονοισι. οἱ νεώτεροι
αὐτέων τοῖσι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες, εἰκνύσι
τῆς ὁδοῦ καὶ ἐκτραπονται· καὶ ἐπιούσι, ἐξ ἑδρης ὑπα-
νιστέαται. Τούδε μῆντοι ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι
συμφέρονται· ἀντὶ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν
τῇσι ὁδοῖσι, προσκυνέουσι κατιέντες μέχρι τοῦ γούνα-
τος τὴν χεῖρα. 81. Ἐνδεδύκασι δὲ κιθῶνας λινέους,
περὶ τὰ σκέλεα θυσανωτοὺς, οὓς καλεοῦσι καλασῆρις·
ἐπὶ τούτοις δὲ εἰρίνεα εἴματα λευκὰ ἐπαναβλήδον·

φορίονται. οὐ μέντοι ἔγωγε τὰ ἰσχυρότερα εἰρήνην
οὐδέ συνκαταθίσκωμαι σφί· οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμολογούν-
τες δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλεσμένοισι καὶ Βακχί-
κῳ, ἰοῦσι δὲ Αἰγυπτίαισι, καὶ Πυθαγορείοις. οὐ-
δὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχοντα ὅσιον ἔστι ἐν
εὐκαίρῳ εἶμασι θάψθηναι. ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν λόγος
ἄλλος λεγόμενος.

82. Καὶ ταῦτε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἔστι ἐξευρημένα·
μή τις τὰ καὶ ἡμέρη ἐκαστῇ θεῶν ὅτεν ἔστί· καὶ τῇ
ἐκαστος ἡμέρῃ γενόμενος, ὅτεοις ἐκχυρήσει, καὶ
ὅπως τελευτήσει, καὶ ὅποιός τις ἔσται. καὶ τούτοις
τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν ποιήσῃ γενόμενα ἐγγράψαντο.
Τέρατα τε πλεον σφί ἀνευρηται ἢ τοῖσι ἄλλοις
ἅπασιν ἀνθρώποις. γενομένου γὰρ τέρατος, φυλάσ-
θουσι γραφόμενοι τῷ ποβαίνον· καὶ ἦν ποτε ὑστερον
παρὰ πηλῶν τούτῳ γέννηται, κατὰ ταυτὸ νομίζουσα
ἀποβήσεσθαι. 83. Μαντική δὲ αὐτοῖσι ὧδε διακρί-
νεται. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσκίετα ἡ τέχνη, τῶν
δὲ θεῶν μετεξέτεροις. καὶ γὰρ Ἡρακλῆος μαντήσιον
αὐτῷ ἐστὶ, καὶ Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀθηναίης, καὶ Ἀρ-
τέμιδος, καὶ Ἄρεος, καὶ Διός· καὶ, ὃ γε μάλιστα ἐν τιμῇ
ἄγοιται πάντων τῶν μαντήϊων, Ἀθηνοῦ ἐν Βουταὶ πόλει
ἐστὶ. οὐ μέντοι αἱ γε μαντήϊαι σφί κατὰ τῷ τῷ
ἐστῶσι, ἀλλὰ διάφοροί εἰσι. 84. Ἡ δὲ ἰητρικὴ κατὰ
ταῦτε σφί δέδασται. μή τις νοῦσον ἕκαστος ἰητρός ἐστι,
καὶ οὐ πλεόνων. πάντα δ' ἰητρῶν ἐστὶ πλεον. οἱ μὲν
γὰρ, ὁφθαλμῶν ἰητροὶ κατεστέασι· οἱ δὲ, κεφαλῆς·
οἱ δὲ, ὀδόντων· οἱ δὲ, τῶν κατὰ νηδύν· οἱ δὲ, τῶν
ἀνάντων νοῦσων.

85. Θρήνοι δὲ καὶ ταφαὶ σφειων, εἰς αἶδε. τοῖσι
ἂν ἀπὸ γέννηται ἐκ τῶν οἰκίων ἀνθρώπος, τοῦ τις καὶ
λόγος ἢ, τὸ θῆλυ γένος. πᾶν πρὸ ἐκ τῶν οἰκίων τού-
των καὶ ὧν ἐπλάσαστο τὴν κεφαλὴν πληῶ ἢ καὶ τὸ
πρόσωπον. κἄπειτα ἐν τοῖσι οἰκίοις λιποῦσαι τὸν
κεκρόν, αὐταὶ ἄνα τὴν πόλιν στρωφώμεναι, τυπτον-
ται ἐπεζωσμένοι, καὶ φαίνεσθαι τοὺς μαζοὺς· σὺν δὲ
σφί αἱ προσήκουσαι πάσαι. ἐτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες
τυπτοῦνται, ἐπεζωσμένοι καὶ ὄνχοι. ἐπεὶ δὲ τὰντα
ποιήσωσι, οὕτω ἐς τὴν ταρίχευσιν κομίζουσι.

86. Εἰς δὲ οὗ ἐν αὐτῷ τούτῳ καίεται, καὶ ἀέρας
 ῥοοὺς ταύτης. οὗτοι, ἐπεὶ φε. κομισθῇ νεκροῦ
 δεικνύουσι τοὺς κομισθῇ παραδείγματα νεκρῶν ἑλίων,
 τῇ γραφῇ μαρτυρούμενα. καὶ τὴν μὲν σπουδαίοντα
 αὐτοῦ φαίει εἶναι, τοῦ οὐκ ὅσιον πνεύματι. τὸ οὐ
 ῥοοὺς ἐπὶ τοῖς ταῖς μαρτυρίαις. οὐκ ἔστιν. τὰ δὲ δευτέ
 ρην δεικνύουσι ὑποδείκνυνται τὰ ταύτης καὶ ἐντελεστέ
 ρην. τῇ δὲ ὑπὲρ, εὐτελεσταίτη. φρασιμαίτη δὲ,
 πνεύματι καὶ παρ' αὐτοῦ καὶ φε. τὰ βούλομαι φε
 σπουδαίοντα τὸν νεκρὸν. οὗ μὲν δὲ ἐκποδῶν, μισθῷ
 ὁμοιοῦσιντες, ἀπαλλάσσονται. φε δὲ ὑποδείκνυνται
 ἐν αὐτοῖς, ὡς τὰ σπουδαίοντα ταρχεινοῦσι. ἀρῶ
 τα μὲν σπουδῇ σιδήρῳ δὲ τῷ μυστήριον ἐκφράσει
 τὸν ἐκφράζοντα, τὰ μὲν αὐτοῦ σπουδῇ ἐκφράσει, τὰ δὲ
 ἐκφράσει φράσει. μετὰ δὲ, ἰδοὺ διδασκαλίας ὡς
 παρὰ τὴν λακάρη, ἐξ ὧν εἶλον τὴν
 σπουδῇ πνεύματι. ἐκφράζοντες δὲ αὐτοῦ, καὶ ἐκφράζον
 τες αὐτοῦ φωνηθῆναι, αὐτοῦ διηγουσιν φωνηθῆναι τὴν
 φωνηθῆναι. ἔπειτα τὴν νηδὺν σπουδῇ ἐκφράζοντα τε
 φωνηθῆναι, καὶ κασίτης, καὶ τῶν ἄλλων φωνηθῆναι,
 καὶ λακάρη, καὶ φωνηθῆναι, σπουδῇ φωνηθῆναι ὁμοίως
 ταῖς δὲ ποιήσαντες, ταρχεινοῦσι λίαν, καὶ φωνηθῆναι
 ἡμέρῃ ἐκφράζοντα. πνεύματι δὲ καὶ τῶν οὐκ ἐκφράζον
 ταρχεινοῦσι. ἐπεὶ δὲ παρέλθωσι αἱ ἐκφράζοντα, καὶ
 σπουδῇ τὸν νεκρὸν, κατελεσθῶσι πάντες αὐτοῦ τὰ φωνηθῆναι
 φωνηθῆναι φωνηθῆναι ταρχεινοῦσι κατελεσθῶσι, ὑπο
 φωνηθῆναι τῷ κόμῃ, τῷ δὲ ἀπὸ κόλλης τὰ πολλὰ
 φωνηθῆναι φωνηθῆναι. ἐνταῦθα δὲ παραδείγματα μὲν
 οὐκ ἐκφράζοντες, φωνηθῆναι ἑλίων τῶν ἀνθρωπίνων
 δὲ ποιήσαντες, ἐκφράζοντες τὸν νεκρὸν καὶ κατὰ
 φωνηθῆναι αὐτοῦ, φωνηθῆναι ἐν φωνηθῆναι φωνηθῆναι,
 φωνηθῆναι ὁμοίως πρὸς τῶν. οὐκ μὲν τοὺς πᾶσι πᾶσι
 κατελεσθῶσι φωνηθῆναι νεκροῦς. 87. Τὸν δὲ τὰ μὲν
 σπουδῇ φωνηθῆναι, τὴν δὲ κατελεσθῶσι φωνηθῆναι,
 φωνηθῆναι ὡς. ἐπεὶ τὸν κατελεσθῶσι φωνηθῆναι
 τοῦ ἀπὸ κόλλης ἀνθρωπίνου φωνηθῆναι, ἐν ὧν φωνηθῆναι
 τοῦ νεκροῦ τὴν φωνηθῆναι, οὐτε ἀνθρωπίνους αὐτοῦ, οὐτε
 φωνηθῆναι τὴν φωνηθῆναι, καὶ δὲ ἀπὸ φωνηθῆναι φωνηθῆναι

καὶ ἐπιλαβόντες τὸ κλύσμα τῆς ὁπίσω ὁδοῦ, ταριχεύουσι
αὐτὰς προκειμένας ἡμέρας· τῇ δὲ τελευταίῃ ἐξέλπει εἰ
τῆς κοιλίης τὴν κισθρίην, τὴν ἐσῆκαν πρότερον· ἣ δὲ
ἔχει κοσάντην δύναμιν, ὥστε ἅμα ἐκκοτῇ τὴν νηδύν
καὶ τὰ σπυλαγγαῖα κατατετηγμένα ἐξαγεῖ· τὰς δὲ σάρκας
τὰ λίβρα κατατρίψει· καὶ δὴ λείπεται τοῦ νεκροῦ τὰ
θερμὰ μόνον, καὶ τὰ ὀστέα· ἐπειὰν δὲ ταῦτα ποιή-
σωσι, καὶ αὖν ἔδωκαν οὕτω τὸν νεκρὸν, ἐμμένει
πρηγματευθέντες... 88. Ἢ δὲ τρίτη ταριχευσις ἐστὶ
ἥτις ἢ τὰς χοήμασι ἀσθενεστέρους ἀνευαίσει. συρ-
ραὶν δαρθήσαντες αὐτὴν κατλήν, ταριχεύουσι· τὰς ἐβδο-
μήνυχτα ἡμέρας, καὶ ἐπειτὰ ἀπ' αὐν ἔδωκαν ἀποφέ-
ρεσθαι· 89. Τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀν-
δρῶν ἐπειὰν τελευτήσωσι, οὐ παραυτίκα δίδουσι τὰ
φάρμακα, οὐδὲ ὅσαι ἂν ὥσι εὐειδέες καρτὰ καὶ λόγου
πλῆθος γυναῖκες· ἀλλ' ἐπειὰν τριταῖαι ἢ τεταρταῖαι
γένωνται, οὕτω παραδίδουσι ταῖσι ταριχεύουσι. τούτῳ
δὲ πνεύουσι οὕτω τοῦδε εἵνεκεν, ἵνα μὴ σφοῖ οἱ ταρ-
χευταὶ μέγανται τῆσι γυναῖξι. λαμφθῆναι γάρ τινα
φασὶν μεσσημένον νεκρῷ προσφάτω γυναικὸς· κατεῖ-
παι δὲ τὸν ὁμότεχρον. 90. Ὃς δ' ἂν ἡ αὐτῶν Αἰγύπ-
τιον, ἢ ἑξίωκεν ὁμοίως, ὑπὸ κροκαδείλου ἀρπαχθεὶς
ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φαίνεται τεθνηὼς, κατ' ἣν
αὐτὸν πόλιν ἐξενέχθῃ, ταύτους πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταρ-
χεύσαντας αὐτοὺς, καὶ περιστέλλοντας ὡς καλλίστως
θάψαι ἐν ἱερῇ θήκησιν· οὐδὲ ψαῦσαι ἔξεστι αὐτῶν
ἄλλον οὐδένα, οὔτε τῶν προσήκοντων, οὔτε τῶν φί-
λων· ἀλλὰ μὲν οἱ ἱερεῖς αὐτοὶ οἱ τοῦ Νείλου, ἀπὸ
πλῆθους τὴν ἡ ἀνθρώπου νεκρὸν, χειραπτάζοντες, θά-
πτουσι.

91. Ἕλληνικοῖσι δὲ νομαλοῖσι φεύγουσι χρᾶσθαι·
τὸ δὲ σύμπαν εἶπεῖν, μὴδ' ἄλλων μηδαμὰ μηδαμῶν
ἀνθρώπων νομαλοῖσι. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Αἰγύπτου
οὕτω τοῦτο φυλάσσουσι. ἐστὶ δὲ Χέμμισ πόλις με-
γάλη νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ, ἐγγὺς Νέης πόλιος. ἐν
ταύτῃ τῇ πόλει ἐστὶ Περσίας τοῦ Δαναῆς ἱερὸν τετρα-
γωνον· περίξ δὲ αὐτοῦ φοίνικες πεφυκασί· τὰ δὲ
πρόπυλα τοῦ ἱεροῦ λίθινά ἐστι, καρτὰ μεγάλα· ἐπὶ δὲ

ὕψεται ἀνδράστες δύο, ἑστᾶσι λίθινοι μεγάλοι· ἐν δὲ τῷ περιβεβλημένῳ ταύτῃ νηὸς τε ἐνὶ, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῇ ἐκείνη τοῦ Περσέος. οὗτοι οἱ Χεμμῖται λέγουσι τῶν Περσέων πολλὰκι μὲν ἀνὰ τὴν γῆν φαίνεσθαι, σφῆ, πολλὰκι δὲ ἔσω τοῦ ἱεροῦ, σανδαλίον τε αὐτῶν πεφορημένον εὐρίσκεισθαι, ἐὼν τὰ μέγας διππῆ, ἀρ. ἔπειαν, φανῆ, εὐθηνέειν ἅπασαν Αἴγυπτον, ταῦτα μὲν λέγουσι, ποιῶσι δὲ τὰδε Ἑλληνικά τῷ Περσῇ, ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι διὰ πάσης ἀγωνίης ἔχοντες, παρέχοντες ἀεθλα, κτήνεια καὶ χλαῖνας καὶ αἰσώματα, εἰσφερόμενοι δὲ μεμ, ὅ τι σφι μουνγοῖσι ἐωθε ὁ Περσὴς ἐπιφαίνεσθαι, καὶ ὅ τι χαροῖσθαι Αἰγυπτίῳ τῶν ἄλλων, ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν, τῶν Περσέων ἐκ τῆς ἐφωτῶν πόλιος γεγονέναι, τον γὰρ Δαναὸν καὶ τον Λυγκέα, ἑόντας Χεμμῖτας, ἐκλήρωσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ δὲ τούτων γενεηλογώσαντες, κατέβαιναν ἐς τὴν Περσέα, ἀπικομενον δὲ αὐτῶν ἐς Αἴγυπτον, κατ' αἰτίην τὴν καὶ Ἕλληνες λέγουσαι, οἶοντα ἐκ Λιβύης τὴν Γοργούς κεφαλὴν ἔφασαν, ἔλθειν καὶ παρὰ σφείας, καὶ ἀναγνῶναι τοὺς συγγενίας πάντας, ἐκμάμαθηκότα δὲ μιν ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, τὸ τῆς Χεμμῖος οὐνομα, πεπυσμένον παρὰ τῆς μητρός, ἀγῶνα δὲ αἱ γυμνικόν, αὐτοῦ κελευσαντες, ἐπιτελέειν.

92. Ταῦτα μὲν πάντα οἱ κατ' ἐπερθε τῶν ἐλέων ἀιχόντες Αἰγύπτῳ κρμίζουσι, οἱ δὲ δὴ ἐν τοῖσι ἔλασι κατοικημένοι, τοῖσι μὲν αὐτοῖσι νόμοισι χρέωνται ποῖσι καὶ ἄλλοι Αἰγύπτιοι, καὶ τὰ ἄλλα, καὶ γυναικὶ μὴ ἕκαστος αὐτέων συνοικέει, κατὰ περ Ἑλλήνης, Ἀτὰρ πρὸς εὐτελέην τῶν σιτίων τὰδε σφι ἄλλα ἐξέφωται, ἔπειαν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς, καὶ τὰ πεδία παλαγίῃ, φέεται ἐν τῷ ὕδατι κρῖνεα πολλὰ, τὰ Αἰγύπτῳ καλέρουσι λωτῶν, ταῦτα ἔπειαν δρέψωσι, σπαιίνουσι πρὸς ἥλιον, καὶ ἔπειτα τὸ ἐκ τοῦ μέσου τοῦ λωτῶν, τῇ μήκωνι ἐὼν ἐμπερές, πτίσαντες, ποιῶνται ἐξ αὐτοῦ ἀρτους, ὀπκους πυροί, ἔστι δὲ καὶ ἡ ἔλθα τοῦ λωτῶν τμήτου ἑδωδίμη, καὶ ἐγγλύσσει ἐπὶ ἐκ μίως, ἐὼν στρογγυλὴ, μέγας κατα μήλην. Ἔστι

δὲ καὶ ἄλλα κρήνεα ῥόδοις ἐμφερέα, ἐν τῷ πότινι
 γινόμενα καὶ ταῦτα· ἐξ ὧν ἂ καριπὸς ἐν ἄλλῃ κελυγῇ
 παραφυομένη ἐκ τῆς ρίζης γίνεται, κηρίον σφηκῶν
 ἰδέην ὁμοιότατον. ἐν ταύτῃ τρωκτὰ ὅσον τε πυρὴν
 ἐλαίης ἡγγίνεται σιγνά. τρώγεται δὲ καὶ ἀπαλὰ ταῦτα
 καὶ αἶψα. Τὴν δὲ βύβλον τὴν ἐπέτειον γινομένην,
 ἔπειαν ἀνασπᾶσσι ἐκ τῶν ἐλείων, τὰ μὲν ἀπὸ αὐτῆς
 ἀπογάμνοντες, ἐς ἄλλο τι τρώπουσι· τὸ δὲ κἄτω λε-
 λειμμένον ὅσον τε ἐπὶ πῆχυν, τρώγουσι, καὶ πωλέου-
 σι. οἱ δὲ ἄν καὶ κάρτα βούλονται χρηστῇ τῇ βέβλῳ
 χρᾶσθαι. ἐν κλισίῳ διαφανεῖ πνίξαντες, οὕτω τρώ-
 γουσι. Οἱ δὲ τινας αὐτῶν ζῶσι ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν μού-
 νων· τοὺς ἔπειαν λαβῶσαι, καὶ ἐξέλαισι τὴν κοιλίην,
 αὐαίνουσι πρὸς ἥλιον, καὶ ἔπειτα αὐοὺς ἰόντας σι-
 φέονται.

93. Οἱ δὲ ἐχθροὶ οἱ ἀγέληοι, ἐν μὲν τοῖσι ποτα-
 μοῖσι οὐ μάλα γίνονται· τρεφόμενοι δὲ ἐν τῇσι λίμνῃ-
 σι, τοιάδε ποιέουσιν. ἔπειαν ὄφθαλ ἐσὶν οἰστρός κνίσκε-
 σθαι, ἀγέληδον ἐκπλῶναι ἐς τὴν θάλασσαν. ἡγέον-
 ται δὲ οἱ ἑστῆες, ἀποθρᾶίνοντες τοῦ θοροῦ· αἱ δὲ,
 ἐπόμεναι ἀνακάπτουσι, καὶ ἐξ αὐτοῦ κνίσκονται.
 ἔπειαν δὲ πληθεῖς γένονται ἐν τῇ θαλάσῃ, ἀναπλῶν-
 σι ὀπίσω ἐς ἡθρὰ τὰ ἐσωτῶν ἕκαστοι. ἡγέονται μὲν
 τοι γε οὐκέτι οἱ αὐτοὶ, ἀλλὰ τῶν θηλέων γίνεται ἡ
 ἡγεμονία. ἡγεύμεναι δὲ ἀγέληδον, ποιέουσιν οἶον περ
 ἐποίηον οἱ ἔρσενες· τῶν γὰρ ὧν ἀποθρᾶίνουσι κατὰ
 ὀλίγους τῶν κέγχρων, οἱ δὲ ἔρσενες καταπίνουσι ἐπὶ-
 μένοι εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι σῦντι, ἐχθροὶ. ἐκ δὲ τῶν
 περιγινωμένων καὶ μὴ καταπινόμενων κέγχρων οἱ τρε-
 φόμενοι ἐχθροὶ γίνονται. οἱ δ' ἂν αὐτῶν ἀλώσι ἐκ τῆς
 πλώοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται τετριμμένοι τὰ ἐπὶ
 ἀριστερὰ τῶν κεφαλῶν· οἱ δ' ἂν ὀπίσω ἀναπλῶν-
 τες, τὰ ἐπὶ δεξιὰ τετρίφονται· πάσχουσι δὲ ταῦτα
 διὰ τὰδε· ἐχόμενοι τῆς γῆς ἐπ' ἀριστερὰ καταπλῶν-
 σι ἐς θάλασσαν· καὶ ἀναπλῶντες ὀπίσω, τῆς αὐτῆς
 ἀντέχονται, ἐχρημύζοντο καὶ φανόντες ὡς μάλιστα,
 ἵνα δὴ μὴ ἁμαρτοῖεν τῆς ὁδοῦ διὰ τὸν ῥόνον. Ἐπειὶ
 δὲ πληθύνεσθαι ἀρχεται ὁ Νεῖλος, τὰ τε κοῖλα τῆς

γῆς, καὶ τὰ τέλεια, τὰ παρὰ τὸν ποταμὸν, πρὸς
ἐργασίαν πληθαίνει, διηθείοντες τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ
ποταμοῦ· καὶ αὐτὰς τὰς ἡλίας γίνεται ταῦτα, καὶ πᾶς
ἐργασίαν ἔχουσιν σμικρὸν πληθαίνει πάντα. καὶ οὕτως
δὲ δίκως αὐτοὺς γίνεται, ἔγω μοι δοκέω κατανοῶν
τοῦτο. τοῦ προτέρου ἔτιος ἐπὶ ἀποκλήσῃ Νείλῳ
δὲ ἔχοντες ἐτεκόντες ὡς ἐς τὴν ἰλὺν, καὶ τὰς ἐργασίας
ὑδατι ἀπαλλύουσινται. ἐπὶ δὲ περιελθόντες τοῦ χρο-
νον καλὴν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν κίων αὐτῶν πᾶς
παντὶα γίνονται οἱ ἔχοντες, καὶ περὶ μὲν τοὺς ἔχοντες
οὕτως ἔχει.

94. Αἰετοὶ δὲ χρεώνται Αἰγυπτίαν οἱ περὶ τὸ
ἐλεα σκίοντες, ἀπὸ τῶν οὐλκωπρίων τοῦ ποταμοῦ,
τὸ καλεῖται μὲν Αἰγυπτίαν καὶ ποταμὸν δὲ οὕτως. παρὰ
τὰς γέφυρας τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμένων σπείρουσι
τὰ οὐλκωπρία ταῦτα, τὰ ἐν Ἑλλήσι αὐτόματα ἀγρο-
φύεται. ταῦτα ἐν τῇ Αἰγυπτίᾳ σπείρομενα, καρπὸς
φέρει πολλόν μὲν, οὐκ οὕτως δὲ. ταῦτον ἐπὶ αὐτῶν
φαίνεται, οἱ μὲν κόψαντες ἀντιποδοῖσι· οἱ δὲ καὶ φαν-
ταίντες ἀπέψουσιν, καὶ τὸ ἀποψέειν αὐτῶν αὐτῶν
μίσθοντα. ἔστι δὲ κίων, καὶ οὐδὲν ἦσαν τοῦ ἐλαίου
τῷ λυγρῷ πρόσθεν· ὁ δὲ βαρεῖαν παρέχεται.
95. Πρὸς δὲ τοὺς κίονας, ἀφ' οὐκ οὐκ οὐκ, οὐκ
οὐκ ἐστὶ μεμηνημένα. τοὺς μὲν τὰ ὅλα τῶν ἐλαίων
σπείροντας οἱ πύργοι ἀφελέουσιν, ἐς οὓς ἀναβαλόντες
κοιμούνται· οἱ γὰρ πάντας ὑπὸ τῶν αὐτῶν οὐκ
οἱοὶ τὴν εἰσὶν ὑπὸ πέτρῃ. τοῖς δὲ περὶ τὰ ἐλεα
σπείρουσι ταῦτα αὐτῶν πύργων ἀλλὰ μεμηνημένα.
καὶ αὐτῶν αὐτῶν ἀφ' οὐκ οὐκ οὐκ, τὸ τῆς μὲν
ἡμέρας ἔχοντες ἀγροφύει, τὴν δὲ νύκτα αὐτῶν χρεώνται ἐν
τῇ ἀσπιδίᾳ κατὰ περὶ ταύτην ἰσχυρὸς τὸ ἀφ' οὐκ
σπείροντες, καὶ ἐπειτα ἐκδύς, ὑπ' αὐτῶν καθύπαι. οἱ
δὲ πάντες, ἢ μὲν ἐν ἰσχυρίᾳ ἐνελκόμενος τὸν ἢ
σπείροντες, δὲ τῶν αὐτῶν δάνουσι· δὲ δὲ τοῦ δάνου
οὐδὲ πεισθάνει ἀρχή.

96. Ταῦτα δὲ διὰ τὸν κίων, τοῖς ποταμῶν, ἐστὶ
ἐν τῇ ἀκρότητι ποιεῖται τῆς ἢ μορφῇ αὐτῶν ἐστὶ
ἐν τῇ ἀκρότητι ποιεῖται τῆς ἢ μορφῇ αὐτῶν ἐστὶ
ἐν τῇ ἀκρότητι ποιεῖται τῆς ἢ μορφῇ αὐτῶν ἐστὶ

ἐπὶ τῇ πάντῃσιν τῆς ἀκάνθης κοινάμενοι ξόλα ὄσθια
 ἐκ διπλήσας, πλεονηδὸν συνεκίθεισι, ναυπηγεύμενοι
 τροπαιοπόνοισι. περὶ γόμφους πυκνοὺς καὶ μακροὺς
 περιείρουσι τὰ διπλήσας ξόλα. ἔπειαν δὲ τῶν τροπαιο-
 πόνων ναυπηγῆσονται, ζυγὰ ἐπιπολῆς τείνουσι αὐ-
 τῶν νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρεώνεται, ἔσθθεν δὲ τὰς
 ἀορμασίας ἐν αὐτῇ ἐπ' αὐταῖσιν τῇ βυβλῳ πηδαλιον δὲ
 ἐν ποιεῖνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς τροπίας διαβήνεται.
 ἰσχυρὸν δὲ ἀκάνθινον χρεώνεται, ἰστίοισι δὲ βυβλίνοισι.
 ταῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὲν τὴν παρὰ μὲν οὐ δύναται
 πλέειν, ἢν μὴ λαμπρὸς ἀνεμος ἐπέχη, ἐκ γῆς δὲ πα-
 ρέλκεται. κατὰ ῥοὴν δὲ κομίζεται ὡς ἐστὶ ἐκ μυρί-
 ης πεποτῆσιν θυρῶν, κατεφάσμενη ῥίπαι καλαμιῶν,
 καὶ λίθων τετραγώνων διταλαντῶν μάλιστα καὶ σταθμόν.
 ταῦτα τὴν μὲν θυρῶν, δεδεμένην καλῶ, ἐμπροσθε
 τοῦ πλοῦ αὐτῇ ἐπιφέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῃ
 καλῶ ὀπισθε. ἢ μὲν δὲ θυρῶν, τῶν ῥαυτῶν ἐμπέπον-
 τας, χωρεῖ ταχέως, καὶ ἔλκει τὴν βάρην. (ταῦτα γὰρ
 οὐ καμά ἐστι τοῖσι πλοῖοις τοῦτοις.) ὁ δὲ λίθος
 ὀπισθεν ἐπισκόμενος, καὶ ἐὼν ἐν βρασμῇ, κατιδύνει
 τὸν πλοῦν. ἐστὶ δὲ σφοδρὰ τὰ πλοῖα ταῦτα, πλήθει πολ-
 λὰ, καὶ ἄγει ἐντα πολλὰς χιλιάδας ταλάντων. 97.
 Ἐπειὰν δὲ ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώραν, αἱ πόλεις μού-
 ναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστα, καὶ ἐμφερέες
 τῇσιν ἐν τῷ Αἰγύπτῳ πόλεσι νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα
 τῆς Αἰγύπτου, πέλματος γίνονται. αἱ δὲ πόλεις μούνας
 ὑπερέχουσι. πορθομένηνται αὖν, ἔπειαν τοῦτα γίνονται,
 οὐκ ἀνὰ κατὰ τὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ διὰ μέσων
 τοῦ πεδίου. ἐς μὲν γὰρ Μάμφιν ἐκ Ναυκρατίος ἀνα-
 πλώουσι, παρ' αὐτὰς τὰς ἀνωραμίδας γίνονται ὁ πλοῦς.
 ἔστι δὲ οὐκ οὗτος, ἀλλὰ παρὰ τὸ ὄξυ τοῦ Δέλτα, καὶ
 παρὰ Κερκασσῶρον πόλιν. ἐς δὲ Ναυκρετιν ἀπὸ θα-
 λάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλέων, ἤξει κατὰ
 Ἀνθυλλὰν τὴν πόλιν, καὶ τὴν Ἀρχανδρῶν καλεσμένην.
 98. Τούτων δὲ ἢ μὲν Ἀνθυλλὰ, ἱερὴσα λοχίμη πό-
 λις, ἐς ὑπαδήματα ἑξαιρέτως δίδεται τοῦ αἰεὶ βασι-
 λεύοντος Αἰγύπτου τῇ γυναικί. ταῦτο δὲ γίνονται, ἐξ
 ἡσθεν ὑπὸ Πέρσῃσι ἐστὶ Αἰγύπτος. ἢ δὲ ἑτέρῃ πόλιν

ῥαζέει μοι. τὸ οὐνομα ἔχει ἀπὸ τοῦ Λαχάου γαμβροῦ
 Ἀρχανδρου τοῦ Φθίου, τοῦ Ἀχαιοῦ καλεῖται γὰρ
 δὴ Ἀρχανδρου πόλις. εἴη δ' αὖ καὶ ἄλλος τις Ἀρ-
 χαίδους· αὐ μέντοι γε Αἰγύπτιον τὸ οὐνομα.

99. Μέχρι μὲν τούτου, ὅψις τε ἐμῇ, καὶ γνῶ-
 μη, καὶ ἱστορίῃ ταῦτα λέγουσά ἐστι. τὸ δὲ ἀπὸ
 τοῦδε, Αἰγυπτίους ἔργουσι λόγους ἔρεω, κατὰ τὰ
 ἤκουαν. προσεῖται δὲ αὐτοῖσι τι καὶ τῆς ἐμῆς ὕψιος.
 Τὸν Μῆνα, τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου, οὐ
 ἴσμεν ἔλεγε, τοῦτα μὲν, ἀπαγεφυρῶσαι καὶ τὴν Μέρ-
 φιν. τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ῥέει παρὰ τὸ ὄρος τῇ
 ψαμμινὸν πρὸς Αἰβύης· τὸν δὲ Μῆνα ἀνορθεν, ὅσον
 τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέρφιος, τὸν πρὸς μέσας
 βροίης ἀγκῶνα προαχῶσαντα, τὸ μὲν ἀρχαῖον φέεθρον
 ἀπαῆρξαι, τὸν δὲ ποταμὸν ὀχευῆσαι, τὸ μεσση τῶν
 αὐρείων ῥέειν. εἰ δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ἀρκῶν
 οὗτος τοῦ Νελλου, ὃς ἀπεργμένος ῥέει, ἐν φυλακῇ
 μεγάλῃ ἔχεται, φρασσόμενος ἀνα πᾶν ἔτος. εἰ γὰρ
 ἐθέλησει ῥήξας ὑπερβῆναι ὁ ποταμὸς ταύτη, κίνδυνος
 πάσῃ Μέρφι κατακλυσθῆναι ἐστι. ὥς δὲ τῷ Μῆνι
 ταῦτα τῷ πρῶτῳ γενομένῳ βασιλεῖ χέρσον γενομένης
 τοῦ ἀπεργμένου, τοῦτα μὲν, ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην
 ἧτις καὶ Μέρφιος καλεῖται· ἐστὶ γὰρ καὶ ἡ Μέρφιος ἐν
 καὶ στενωπῇ τῆς Αἰγύπτου· ἐξωθέν δὲ αὐτῆς περιορῶσα
 λίμνη ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ πρὸς ἐσπέρ-
 ρην· τὸ γὰρ πρὸς τὴν ἡμᾶς αὐτοῦ Νεῖλος ἀπέρχεται. τοῦτο
 δὲ, τοῦ Ἠφαίστου τὸ ἱερὸν ἰδρυσασθαι ἐκ αὐτῇ, εἰς μέγα
 καὶ ἀξιόπηγόν ἐστιν. 100. Μετὰ δὲ τούτον, κα-
 τέλεγον οἱ ἱερεῖς ἐκ βύβλου ἄλλων βασιλῆων τριηκο-
 σίαν τε καὶ τρεῖς κατὰ αὐνόματα, ἐν ταύταισι γε-
 νῆσι ἀνθρώπων, οὐτω καίδενα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν,
 καὶ δὲ γυνὴ ἐπιχωρὶν· οἱ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι.
 τῇ δὲ γυναικὶ οὐνομα ἦν ἡ τις ἐβασίλευσε, τὸ παρὰ τῇ
 Ἠμφυλονίῃ, Νέτωρις. τὴν ἔλεγον τιμωρεύουσαν
 ἀδελφεῶν, τὸν Αἰγύπτου βασιλεύοντα σφείων ἀπέκτε-
 ραν· ἀποκτείναντες δὲ, οὕτω ἐκείνη ἀπέδωκεν τὴν βα-
 σιλῆάν· τοῦτω τιμωρεύουσαν, πολλοὺς Αἰγυπτίους
 δαμνθεῖραι δόλω, παρησαμένην γὰρ μιν αἴτημα κα-

ῥίπτης, ὑπόγειον, κακοῦν τῷ λόγῳ, νόσος δὲ ἀλλὰ
 ῥηχανόδοτος. κολέσασαν δὲ μιν Αἰγυπτίαν, τοὺς μα-
 λιστα περὶ τοὺς τοῦ φόνου ἥδαι, πολλοὺς ἐστίαν
 δαιτυμένους· δὲ ἐπείναι τὸν ποταμὸν δι' αὐλῶδες αὐτοῦ
 πρὸς μεγάλου, ταύτης μὲν περὶ τοσαῦτα ἔλεγον· πλην
 οὐκ αὐτὴν· μιν, ὡς τοῦτο ἐξέγραψε, ἔσθαι ἐς οἰκῆμα
 ἔμποδον πλέον, ὅπως ἀτιμώρητος γένηται. 101. Τῶν
 δὲ ἄλλων βασιλέων, οὐ γὰρ ἔλεγον οὐδεμίαν ἔργον
 ἀποδέξιν, καὶ οὐδὲν εἶναι λαμπρότερος, πλην ἐνός
 τοῦ ἐσχατοῦ αὐτῶν Μολαίος. τοῦτον δὲ ἀποδέξασθαι
 ῥηχόδοτος, τοῦ ἑφραίμου τὰ πρὸς βορρῇν ἀνεμὸν τοῦ
 προκείμενα προπύλαια· λίαν τε ὑβρεῖαι, τῆς ἡ περὶ
 δὲ ὅσῳ ἐστὶ σταδίῳ ὑστερον δὴκῶσι· πυρκαϊδὰς
 τε ἐν αὐτῇ οἰκοδομήσαι, τῶν τοῦ μεγάρου περὶ
 οὐοῦ αὐτῇ τῇ ἀρχῇ ἐπιμήθεσται. τοῦτον μὲν τοσαῦ-
 τα ἀποδέξασθαι· τῶν δὲ οὐδεὶς ἄλλων οὐδέν.

102. Παραρριπόμενος ὡς ταύτους, τοῦ ἐπὶ τοῦ
 δόσι γεγαμένου βασιλέος, τῷ οὐνομα ἦν Σέσωστρος,
 ταύτου μνησθὲν ποιήσασθαι. τὸν ἔλεγον οἱ ἕρτες πρὸς
 τὸν μὲν πλοῖσι μακροῖσι ὁρμηθέντι ἐκ τοῦ Ἀραβίου
 κόλπου, τοὺς παρὰ τὴν Βρυθῶν θάλασσαν κατοικημέ-
 νους καταστρεφίσθαι· ἐς ὃ πλέονα μιν πρόσαι, ἀπικέ-
 σθαι ἐς θάλασσαν οὐκέτι πλοῖα ὑπὸ βραχέων· ἐσθίειν
 δὲ ὡς ὀπίσω ἀπικέτο ἐς Αἴγυπτον, κατὰ τῶν βορρῶν τὴν
 φάνην, στροπὴν πολλὴν λαβὼν ἤλαυνε διὰ τῆς ἡπεί-
 ρου, πᾶν ἔθνος τὸ ἐμποδὼν καταστρεφόμενος. οὔτε
 μὲν οὐν αὐτίαν ἀλκίμοτοι ἐγένεργαν, καὶ δευτέρως
 γέλοχόμοισι περὶ τῆς ἐλευθερίας, τοῖσι μὲν κατὰ
 τὴν ἐλπίσιν ἐς τὰς χώρας, διὰ γέλοχόμοισι λαρούσις τὸ
 τε αὐτοῦ οὐνομα καὶ τῆς πατρὸς, καὶ ὡς οὐκαὶ τῇ
 αὐτοῦ κατεστρεφάτο σφραγ. οὔτε δὲ ἀραχῇτι καὶ
 οὐκέτιως παρέλαβε τὰς πόλεις, τοῖσι δὲ ἐνέγραψε
 ἐν τῇσι στήλῃσι κατὰ ταῦτα καὶ τοῖσι ἀνδρηδῶσι τῶν
 φόνων γενομένων· καὶ οὗ καὶ αὐτὰ γυναικὸς πρὸς
 τὴν σφραγ. δὴλα βουλομένης παρῆναι ὡς εἶπον ἀνάλκ-
 ης. 103. Ταῦτα δὲ ποιεῖν, διέστρεψεν τὴν ἡπειρὸν ἐς
 ὃ δὲ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην διαβὰς, τοὺς τε
 Αἰγυπτίους κατεστρέφετο καὶ τοὺς Θρηάκας. ἐς τοσαύ-
 τας

δέ μοι δώσει καὶ πρῶτα εὐκλείσθαι ὁ Αἰγύπτιος
 στρατός· ἐν μὲν γὰρ τῇ τούτῃ χώρῃ φαίνονται στας
 θῆσαι αἱ στῆλαι· τὰ δὲ πρῶτα τούτων, οὐκέτι.
 ἰνδευτεν δὲ ἐπιστρέψας ἦλθον ἥϊε· καὶ ἐπεὶ τὰ ἐγχε-
 ρετα ἐπὶ Φάσι ποταμῷ, οὐκ ἔχω τὰ ἰνδευτεν ἀπρε-
 κέως εἰπεῖν, εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστριος ἀποδῶν
 εἰμένος τῆς κοιντοῦ στρατιᾶς μόριον ὅσον δη, αὐτὰς
 πατέλαπε τῆς χώρας οἰκιστοῦ· εἴτε πῶς τινὲς στρα-
 τιωτῶν τῇ πλᾶνῃ αὐτοῦ ἀχθισθέντες, περὶ Φάσιν
 ποταμὸν κατέμειναν. 104. Φαίνονται μὲν γὰρ ἔσπε-
 ροὶ Κόλχοι Αἰγύπτιοι· νεώτερος δὲ πρότερον αὐτός, ἢ
 ἀκνέας ἄλλων, λέγει· ὡς δὲ μοι ἐν φρονίδι ἐγένετο,
 εὐρόμην ἀμφοτέρους· καὶ μᾶλλον οἱ Κόλχοι ἐμμενέστε-
 ρων Αἰγυπτίων, ἢ οἱ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νυμί-
 δων δ' ἔφασκεν Αἰγύπτιας τῆς Σέσωστριος στρατιᾶς
 ἦναι τοὺς Κόλχους· αὐτὸς δὲ εἰκασα τῆδε, καὶ ὅτε
 μελέγχροές εἰσι καὶ οὐλόχροες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὗ-
 τ' ἐν ἀνῆκε· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι ταυτοῖσι. ἀλλὰ τοιοῦ-
 τ' αὖ καὶ μᾶλλον, ὅτι μόνον πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι
 καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς
 τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύροι οἱ ἐν τῇ Παλαι-
 στίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογεῖσθαι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθη-
 κέναι. Σύροι δὲ οἱ περὶ Θερμακθοντα καὶ Παρθένιον
 ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες οἱ ταυτοῖσι ἀστυχείοντες
 ἴσπερ, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεώτερι μεμαθηκέναι. οὗτοι
 γὰρ εἰσι οἱ περιταμνόμενοι ἀνθρώπων μόνον· καὶ
 οὗτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες κατὰ τὰ αὐτὰ.
 αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθίοπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν
 ἑκότεροι πῦρά τῶν ἑτέρων ἐξεμάθον· ἀρχαῖον γὰρ
 δὴ τὸ φαίνεται εἶναι. ὡς δ' ἐπιμίσγομενοι Αἰγύπτι-
 οὺς ἐξεμάθον, μέγα μοι καὶ τόδε τεκμήριον γίγεται· Φοῖ-
 νικῶν οὐδὲς ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐπιμίσγονται, οὐκέτι Αἰγυ-
 πτίους μεμνέονται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν ἐπιγινόμε-
 νων αὐ περιτάμνουσι τὰ αἰδοῖα. 105. Φέρε νυν καὶ
 ἄλλα εἰπὼν περὶ τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπτίοισι προσ-
 φερέες εἰσὶ. λίγον μόνον οἱ τοῖσι καὶ Αἰγύπτισι ἐργα-
 ζονται κατὰ τὰ αὐτὰ. καὶ ἡ ζύη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα
 ἑμμερῆς ἐστὶ ἀλλήλοισι. λίγον δὲ τὸ μὲν Κολχικόν,

ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται· τὸ μέντοι
 ἀπ' Αἰγύπτου ἀπικνεύμενον, καλεῖται Αἰγύπτιον.
 106. Τὰς δὲ στήλας τὰς ἴσας κατὰ τὰς χώρας ὁ Αἰ-
 γύπτου βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῖνές οὐκέτι
 φαίνονται περιεοῦσαι· ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ
 αὐτὸς ὄρεον ἐοῦσας, καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα
 ἐνέοντα, καὶ γυναῖκός αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ Ἰω-
 νίην δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολλημένοι τούτου
 τοῦ ἀνδρός, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσῆς ἐς Φώκαιαν ἔρ-
 χονται, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἐκατέρωθε
 δὲ ἀνὴρ ἐγγέλνεται, μέγαθος πέμπτης σπιθαμῆς,
 τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δὲ ἀριστερῇ
 τοῖχα, καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν ὡσαύτως· καὶ γὰρ Αἰ-
 γυπτίην καὶ Αἰθιοπίδα ἔχει· ἐκ δὲ τοῦ ὄμου ἐς τὸν
 ἕτερον ὄμον διὰ τῶν στήθεων γράμματα ἴσα Αἰ-
 γύπτια διήκει ἐγκεκολλημένα, λέγοντα τὰδε· Ἐγὼ
 τήνδε τὴν χώραν ὤμοισι τοῖσι ἐμοῖσι ἐκτησάμην.
 ὅστις δὲ καὶ ὁκόθεν ἐστὶ, ἐνθαῦτα μὲν οὐ δηλοῖ,
 ἐτέρωθε δὲ δεδήλωκε. τὰ δὲ καὶ μετεξέτεροι τῶν
 θεησαμέων, Μένμονος εἰκόνα εἰκάζουσί μιν εἶναι,
 πολὺ τῆς ἀληθείης ἀπολελειμμένοι.

107. Τούτον δὴ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχω-
 ρέοντα, καὶ ἀνάγοντα πολέας ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων
 τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἱερεῖς, ἐπεὶ
 τε ἐγένετο ἀνακομιζόμενος ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλου-
 σίῃσι, τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις
 τὴν Αἴγυπτον, τοῦτον ἐπὶ ξείνια αὐτὸν καλέσσαντα,
 καὶ πρὸς αὐτῷ τοὺς παῖδας, περινηῆσαι ἔξωθεν τὴν
 οἰκίην ὕλη· περινηῆσαντα δὲ, ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ,
 ὡς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμβουλευέσθαι τῇ γυναικί·
 καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτὸν ἅμα ἄρεσθαι. τὴν
 δὲ οἱ συμβουλευσαι, τῶν παίδων ἐόντων ἑξ, τοὺς δύο
 ἐπὶ τὴν πυρὴν ἐκτείναντα, γεφυρῶσαι τὸ καύμενον,
 αὐτοὺς δ' ἐπ' ἐκείνων ἐπιβαίνοντας ἐκπῶξέσθαι.
 ταῦτα ποιῆσαι τὸν Σέσωστριν· καὶ δύο μὲν τῶν παῖ-
 δων κατακαῆναι τρόπῳ τοιούτῳ· τοὺς δὲ λοιποὺς
 ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί. 108. Νοστήσας δὲ
 ὁ Σέσωστρις ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ τισάμενος τὸν

ἑδωκεὶν, τῷ μὲν ὁμίλῳ τὸν ἐπηγάγετο, τῷ δὲ τῆς
 χώρας κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν ταδε ἐχρήσατο. τοὺς
 τε οἱ λίθους, τοὺς ἐπὶ τούτου τοῦ βασιλέως κομι-
 σθέντας ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱερόν, ἔοντας μεγαθεῖ
 περιμήκειας, οὗτοι ἦσαν θεοὶ ἐλκυσαντες· καὶ τὰς
 διωρυχάς. τὰς νῦν ἑούσας ἐν Αἰγύπτῳ πάσας οὗτοι
 ἀναγκαζόμενοι ὠρυσσον· ἐπόλευν τε οὐκ ἐκόντες Αἴ-
 γυπτον, τὸ πρὶν ἑούσαν ἱππασίμην καὶ ἀμαξευομέ-
 νην πᾶσαν, ἐνδεᾶ τούτων. ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ χρό-
 νου Αἴγυπτος, ἑούσα πεδία πᾶσα, ἀνίππος καὶ
 ἀναμάξευτος γέγονε· αἰτίαι δὲ τούτων αἱ διωρυχες
 γεγόνασι, ἑούσαι πολλαὶ, καὶ παντοίους τρόπους
 ἔχουσαι. κατέταμνε δὲ τοῦδε εἵνεκα τὴν χώραν ὁ
 βασιλεὺς· ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ἐπὶ τῷ ποταμῷ
 ἔκτεντο τὰς πόλεις, ἀλλ' ἀναμέσους, οὗτοι ὅπως τε
 ἀπίοι ὁ ποταμὸς, σπανίζοντες ὑδάτων, πλατυτέροις
 ἐχρέοντο τοῖσι πόμασι, ἐκ φρεάτων χρεόμενοι. τού-
 των μὲν δὴ εἵνεκα κατετμήθη ἡ Αἴγυπτος. 109. Κα-
 τανείμαι δὲ τὴν χώραν Αἰγυπτίοις ἅπασιν τούτον ἔλε-
 γον τὸν βασιλεῦς, κλήρον ἴσον ἐκάστῳ τετράγωνον δι-
 δόντα· καὶ ἀπὸ τούτου τὰς προσόδους ποιήσασθαι,
 ἐπιτάξαντα ἀποφορὴν ἐπιτελέειν κατ' ἐκαστὸν. εἰ
 δὲ τινος τοῦ κλήρου ὁ ποταμὸς τι παρέλοιτο, ἐλθὼν
 ἂν πρὸς αὐτὸν, ἐσήμεναι τὸ γεγενημένον· ὁ δὲ,
 ἔπεμπε τοὺς ἐπισκευομένους καὶ ἀναμετρήσοντας ὅσω
 ἔλασσον ὁ χώρος γέγονε, ὅπως τοῦ λοιποῦ κατὰ λό-
 γον τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς τελεί. δοκεῖ δὲ μοι
 ἐνθεῦτεν γεωμετρίῃ εὐρεθεῖσα, ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπα-
 νελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δυώ-
 δεκα μέρη τῆς ἡμέρης, παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον
 οἱ Ἕλληνες. 110. Βασιλεὺς μὲν δὴ οὗτος μόνος
 Αἰγύπτιος Αἰθιοπίας ἤρξε. Μνημόσυνα δὲ ἔλιπετο
 πρὸ τοῦ Ἡφαίστειου, ἀνδριάντας λιθίνους· δύο
 μὲν, τριήκοντα πηχέων, ἑωυτὸν τε καὶ τὴν γυναῖκα·
 τοὺς δὲ παῖδας ἔοντας τέσσερας, εἴκοσι πηχέων ἕκα-
 στον. τῶν δὴ ὁ ἱεὺς τοῦ Ἡφαίστου χρόνῳ μετέ-
 πειτα πολλῷ Δαρεῖον τὸν Πέρσῃν οὐ περιείδε ἰσάντα
 ἔμπροσθεν ἀνδριάντα, φᾶς „οὐ οἱ πεπαιῆσθαι ἔργα

ἡ δὲ πλεῖστα Σισυάτῳ καὶ Αἰγυπτίῳ. Σισυάτῳ μὲν γὰρ
 ἄλλα τε καταστρεψασθαι ἔθνη οὐκ ἔλασσαι ἐκείνου,
 καὶ δὴ καὶ Σκύθας. Δαρειὸν δὲ οὐ δύνασθῆναι Σκύ-
 θας εἰπεῖν. οὐκ ὦν δίκαιον εἶναι ἰστάναι ἐμπροσθε
 τῶν ἐκείνου ἐναθήμετων, μὴ οὐκ ὑπερβαλλόμενον
 τοῖσι ἐρχομένοι. Δαρειὸν μὲν νῦν λέγουσι πρὸς ταύτην
 συγγνώμην ποιῆσασθαι.

111. Σισυάτριος δὲ τελευτήσας, ἐκδέξασθαι
 ἔλεγον τὴν βασιλητὴν τὸν παῖδα αὐτοῦ Φερσὼν τὸν
 ἀπαδέξασθαι μὲν οὐδεμίην στρατιήν, συνενεχθῆναι
 δὲ οἱ τυφλὸν γεγέσθαι, διὰ τοιοῦνδε πρῆγμα. τοῦ
 ποταμοῦ κατελθόντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτωκαί-
 θεκα πήχας, ὡς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύμα-
 τος ἐμπροσθεν, κυματὴς ὁ ποταμὸς ἐγένετο. τὸν
 δὲ βασιλεὺς λέγουσι τοῦτον ἀτασθαλίῃ χρησάμενον,
 λαβόντα αἰχμὴν, βαλέειν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ
 ποταμοῦ. μετὰ δὲ, αὐτίκα καμόντα αὐτὸν τοὺς
 ὀφθαλμοὺς, τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα εἶναι
 μιν τυφλὸν. ἐνδεκάτῳ δὲ ἔτει ἀπικέσθαι οἱ μαν-
 τήϊον ἐκ Βουτῶν πόλιος, ὡς „ἐξήκει τέ οἱ ὁ χρόνός
 τῆς ζημίας, καὶ ἀναβλέψει, γυναικὸς οὐρῶν νηψάμε-
 νος τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἥτις παρὰ τὸν ἐαυτῆς ἀνδρα
 μαῦνον πεφοίτηκε, ἄλλων ἀνδρῶν ἰούσα ἀπειρος.“
 καὶ τὸν πρώτης τῆς ἐαυτοῦ γυναικὸς πειραῖσθαι.
 μετὰ δὲ, ὡς οὐκ ἀνέβλεπε, ἐπέξῃς πασέων πειρα-
 ῖσθαι. ἀναβλέψαντα δὲ, συναγαγεῖν τὰς γυναῖκας
 τῶν ἐπειρήθη, πλὴν ἢ τῆς τῷ οὐρῶν νηψάμενος ἀνέ-
 βλεψε, ἐς μίην πόλιν, ἣ νῦν καλεῖται Εὐρυθρὴ βω-
 λος. ἐς ταύτην συναλίσσαντα, ὑπαρῆσαι πᾶσας συ-
 γνῆ τῇ πόλει. τῆς δὲ νηψάμενος τῷ οὐρῶν ἀνέβλεψε,
 ταύτην δὲ εἶχε αὐτὸς γυναῖκα. Ἀναθήματα δὲ, ἀπο-
 φυγὼν τὴν πάθην τῶν ὀφθαλμῶν, ἄλλα τε ἀνὰ τὰ
 ἔργα πάντα τὰ λόγιμα ἀνέθηκε, καὶ τοῦ γε λόγου
 μάλιστα ἀξιὸν ἔστι ἔχειν, ἐς τοῦ Ἥλιου τὸ ἱερόν.
 ἀξιοθέατα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελούς δύο λιθίνους, ἐξ
 ἑνὸς ἑκάτερον λίθου, μήκος μὲν ἑκάτερον πη-
 χῶν ἑκατὸν, εὐρὸς δὲ ὀκτὼ πηχέων.

Τούτου δὲ ἐπιδέξασθαι τὴν βασιλίστην ἔλεγον
 ἄνθρωποι Μερφίτην, τῷ κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλώσ-
 σιν οὐνομα Πρωτιά εἶναι· τοῦ νῦν τεμένος· ἔστι
 ἐν Μέρφι κάρτα καλὸν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, καὶ
 ἡφαιστίου πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον· περικα-
 κίσουσι δὲ τὸ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τυρίαι· κα-
 ῖεται δὲ ὁ γῆρος οὗτος ὁ σινάπας, Τυρίων στρα-
 τούδων· ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένει τοῦ Πρωτίου ἵeron,
 τὸ καλεῖται· ξείνης Ἀφροδίτης· συμβαλλαμὶ δὲ
 τοῦτο τὸ ἵeron εἶναι· Ἑλένης τῆς Τυνδαρεῶς, καὶ τὸν
 λόγον ἀκηκῶς· εἰς διακτιῆθη Ἑλένη παρὰ Πρωτίῃ,
 καὶ θηναὶ αὖτε ξείνης Ἀφροδίτης ἐπὶ νύμῳ ἔστι·
 ἅσα γὰρ ἄλλα Ἀφροδίτης ἱρά ἐστι, οὐδαμῶς ξείνης
 ἐπιμαλίσται· 113. ἔλεγον δὲ μοι οἱ ἱερεῖς ἰστο-
 ρούντες τὰ περὶ Ἑλένης, γενέσθαι ὥδε· Ἀλέξανδρον
 ἀρπάζοντα Ἑλένην ἐκ Ἐπάρτης, ἀποπλέειν ἐς τὴν
 ἑωυτοῦ· καὶ μιν, ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξω-
 σταυρῶντα, ἐκβάλλειν ἐς τὸ Αἰγυπτίον πέλαγος·
 ἐσθεῖναι δὲ (οὐ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύματα) ἀπικνέεται
 ἐπὶ Αἰγύπτου, καὶ Αἰγύπτου ἐς τοὺς νῦν Κανωβίκοις
 καλεῖται· στήμα τὸν Νεῖλον, καὶ ἐς Ταριχίαν,
 ἧς δὲ ἐπὶ τῆς γῆρος, ὃ καὶ νῦν ἔστι, Ἡρακλῆος
 ἵeron· ἐς ποτὶ κακῶν οὐκέτις ἄτεφ ἀνθρώπων
 ἐπιβαλῆται· στήματα ἱρά, ἑωυτὸν διδούς τῷ θεῷ,
 οὐκ ἔστιται ταύτου ἀψασθαι· ὁ νόμος αὐτὸς διατε-
 λεί· τῶν νόμοις μέχρι ἰερῶν τῷ ἀπ' ἀρχῆς· τοῦ ὧν
 θεῶν Ἀλεξάνδρου λατρεύεται· θεραπευόντες, πυνθόμενοι
 τοῦ παρὰ τοῦ ἵeron ἔχοντος νόμον· ἵκεται δὲ ἱόμενος
 τοῦ θεοῦ, κατηγόρεον τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι
 βλάπτειν αὐτόν, πάντα λόγον ἐξηγεῖμενοι, ὡς λίγη
 περὶ τῆς Ἑλένης τε καὶ τῆς ἐς Μενέλαιν ἀδικίης·
 κατηγόρουσι δὲ ταῦτα πρὸς τε τοὺς ἱερεῖς καὶ τὸν τοι
 ἀποστάτης τούτου φύλακα, τῷ οὐνομα ἦν Θῶνις,
 διὰ τὸ Ἀκωνδας δὲ τούτων ὁ Θῶνις, πέμπει τὴν κα-
 χίστην ἐς Μέρφι παρὰ Πρωτιά ἀγγελήν, λέγον-
 σαι τὰδε· „ἔκει ξείνος, γένος μὲν Τευκρῶς, ἐγγον
 „δὲ ἀνδρῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐξεργασμένος· ἔλεγον
 „γὰρ τοῦ ἑωυτοῦ ἐξαπατήσας τὴν γυναῖκα· καὶ τῆς

„τε ταύτην ἄγων ἦκε, καὶ πολλὰ κάρτα χρήματα,
 „ὑπὸ ἀνέμων ἐς γῆν τὴν σὴν ἀπεκέρχθεις. πότῃ
 „ᾤκηται τούτον ἐῷμεν ἀσινέα ἐκπλέειν, ἢ ἀφελώμεθα
 „τα ἔχων ἦλθε;“ Ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρω-
 „τεὺς λέγοντα ταῦτα. „Ἄνδρα ταῦτον, ὅστις κατέ-
 „ἔστι ἀνόσια ἐργασμένος, ζεῖνον τὸν ἑαυτοῦ,“ αὐτ-
 „λαβόντες, ἀπαγάτε παρ' ἐμέ, ἵνα εἰδῶ ὁ τε
 „κοτὲ καὶ λέξει.“ 115. Ἀποῦσας δὲ ταῦτα ὁ Θωπ-
 „ηος, συλλαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τὰς νέας
 „αὐτοῦ κατέσχε· μετὰ δὲ, αὐτὸν τε τούτον ἀνάγαγε
 „ἐς Μίμφιν, καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα
 „πρὸς δὲ, καὶ τοὺς ἰκέτας. ἀνακομισθέντων δὲ παν-
 „των, εἰρώτα τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεύς, τίς εἴη
 „καὶ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δὲ οἱ καὶ τὸ γένος καταλέξε,
 „καὶ τῆς πατρὸς εἶπε τὸ οὖνομι. καὶ δὴ καὶ τοῦ
 „πλοῦν ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι. μετὰ δὲ, ὁ Πρω-
 „τεὺς εἰρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι. πλε-
 „νόμενον δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ, καὶ οὐ
 „λέγοντος τὴν ἀληθινήν, ἤλεγχον οἱ γενομένοι. διέ-
 „ται, ἐξηγεύμενοι πάντα λόγον τοῦ ἀδικήματος. τὸν
 „λος δὲ δὴ σφί λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεύς, λέ-
 „γων ὅτι „Ἐγὼ εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἠγεύμην μὴδένα
 „ζεῖνων κτείνειν, ὅσοι ὑπ' ἀνέμων ἦδη ἀπολαμψθέν-
 „τες ἦλθον ἐς χεῖρην τὴν ἐμήν, ἐγὼ ἂν εἴμι ὑπὲρ
 „τοῦ Ἑλληνος ἐτίσαμην. ὅς, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν,
 „ζεῖνιων τυχῶν, ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσαι. παρὰ
 „τοῦ σεαυτοῦ ζεῖνου τὴν γυναῖκα ἦλθες. καὶ μάλα
 „ταῦτά τοι οὐκ ἤρκεσε, ἀλλὰ ἀναπτερώσας αὐτήν,
 „οἴχεται ἔχων ἐκκλέψας. καὶ οὐδὲ ταῦτά τοι μούνα
 „ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ τὰ οἴκῳ τοῦ ζεῖνου περὰ τῶν
 „ἡμῶν. νῦν ὦν, ἐπειδὴ περὶ πολλοῦ ἠγῆμαι μὴ
 „ζεῖνοκτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα
 „οὐ τοι προήσω ἀπαγεσθαι, ἀλλὰ αὐτὰ ἐγὼ τῷ
 „Ἑλληνι ζεῖνῳ φυλάξω, ἐς ὃ ἂν αὐτὸς ἐλθὼν ἐκεῖνος
 „ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ. αὐτὸν δὲ σὲ καὶ τοὺς σοὺς συμ-
 „πλοῦους τριῶν ἡμερῶν προαγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς
 „ἐς ἄλλην τινα μετορμίζεσθαι. εἰ δὲ μὴ, ἄτα πολε-
 „μίους περιέψεσθαι.“

116. Ἐλένης μὲν ταύτην ἐπιξίει παρὰ Πρωτέα
 λέγον οἱ ἱερεὺς γετέσθαι. δοκέει δέ μοι καὶ Ὅμηρος
 τὸν λόγον ταύτον πυνθέσθαι. ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως
 ἐκ τῆν ἐποποιήν ευπρεπὴς ἢ τῷ ἑτέρῳ τῶν ἐρη-
 σκετο. ἔς ὃ μείνκε αὐτὸν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον
 ἐπίσταται τὸν λόγον. ὅλην δέ, κατὰ γὰρ ἐποίησε
 ἐν Ἰλιάδι. (καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ ἀνεπόδισε ἑαυτὸν)
 πλάην τῆν Ἀλεξάνδρου, ὡς ὑπηρείχθη ἄγων Ἐλέ-
 νῃ, τῇ τε δὴ ἄλῃ πλαζόμενος, καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα
 δὴς Φοινίκῃ ἀπύκτετο. ἐπιμένονταί δ' αὐτοῦ ἐν
 Ἀσσημέναις ἀριστείῃ, λέγει δέ τὰ ἔπεα οὕτω.

Εὐδ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίνιοι, ἔργα θυναικῶν
 Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
 ἤγαγε Σιδονίῃθεν, ἐπιπλοῖς εὐρέα πόντον,
 τῆς ὁδὸν ἦν Ἐλένην περ' ἀνήγαγεν ευπατέρειαν.
 ἐπιμένονταί δ' καὶ ἐν Ἀσσημέναις, ἐν τοιαῖς ταῖς
 ἔπει.

Τῷ Ἀλῷ θυγάτηρ ἔχα φάρμακα μητιόσκα,
 ἑσθλα, τὰ οἱ Πολύδαμνα πορυν, Θῶνος παρὰ
 καίτις.

Ἀλγυπτίῃ τῇ πλείστα φέρει ζεῖδιωρος ἀρουρα
 φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλα, μεμυγμένα, πάλαι δὲ
 λυγρὰ.

καὶ ταῦτα ἔπει παρὰ Τηλέμαχον Μενέλεως λέγει.

Ἀλγυπτίῃ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμάσκα νίεσθαι.

ἔσαν, ἔπει οὐ σφιν ἔρεξα τελέεσσας ἐκατάμβας.

ἐν τοιαῖς ταῖς ἔπει δηλοῖ, ὅτι ἡπίστατό τὴν ἐς

Ἀλγυπτίαν Ἀλεξάνδρου πλάην. ὁμοῦρεε γὰρ ἡ Σο-

φὴ Μιγόντα. ἃ δὲ Φοίνικες, τῶν ἐστὶ ἡ Σιδῶν, ἐν

τῇ Συρίῃ οἰκούνσι. 117. Κατὰ ταῦτα δέ τὰ ἔπεα,

καὶ τόδε τὸ χωρίον οὐκ ἡμιστα, ἀλλὰ μάλιστα, ὅτε

ἔαν ὅτε οὐκ Ὁμήρου τὰ Κύπρια ἔπει ἐστὶ, ἀλλ' αἰ-

λόν τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖς Κυπρίοις εἰρηται, ὡς

ἑρταῖος ἐκ Σπάρτης Ἀλέξανδρος ἀπύκτετο ἐς τὸ

Πλεον ἄγων τῆν Ἐλένην, εὐαεῖ τε πνεύματι χρησά-

μένος καὶ θαλάσῃ λεῖν. ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγεται ὡς

ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὅμηρος μὲν νυν, καὶ τὰ

Κύπρια ἔπει, χαίρειτω.

118. Εἰσομένον δὲ παρ' αὐτοὺς ἱστέας, εἰ μάταιον λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Αἴγιν γενέσθαι, ἢ οὐκ ἔφασαν πρὸς τὰυτὰ τὰδε ἱστορίησι φάμενοι εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω. Ἐλθεῖν μὲν γὰρ μετὰ τὴν Ἑλένης ἀρπαγὴν, ἐς τὴν Τευκροῖδᾴ γῆν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλήν, βοηθεῦσαν Μενέλεω· ἐκδῶσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἰδουθείσαν τὴν στρατιήν, πέμπειν ἐς τὸ Ἄλιον ἀγγέλους· σὺν δὲ σφι ἵεναι καὶ αὐτὸν Μενέλεω· τοὺς δ' ἐπεὶ τε ἰσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος καταμύειν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα τὰ οἱ οἴχετο κλέψας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν· τοὺς δὲ Τευκροὺς τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὁμῶντας καὶ ἀντιμοτὶ, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην, μὴδὲ τὰ ἐπικαλούμενα χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἴγυπτῳ· καὶ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὶ δίκας ὑπέχειν, ἃ Πρωτεύς ὁ Αἰγύπτειος βασιλεὺς ἔχει. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελασθαι δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν, οὕτω δὴ ἐπολιόρκειον, ἐς ὃ ἐξεῖλον. ἐλθοῦσι δὲ τὸ τεῖχος, ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπυνθάνοντο, οὕτω δὴ πεπεισμένοι τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες, αὐτὸν Μενέλεω ἀποστέλλουσι παρὰ Πρωτέα. 119. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἰπας τὴν ἀλήθειάν τῶν πραγμάτων, καὶ ξενίων ἤντησε μεγάλων, καὶ Ἑλένην ἀπαθεία κακῶν ἀπέλαβε· πρὸς δὲ, καὶ τὰ ἔσονται χρήματα πάντα. Τυχὼν μὲντοι τούτων, ἐλθὼντα Μενέλεως ἀνὴρ ἄδικος ἐς Αἰγυπτίους· ἀποπλέειν γὰρ ὠρμημένον αὐτὸν ἰσχὸν ἄπλοιοι· ἐπειδὴ δὲ ταῦτα ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἦν, ἐπιτεγνῆται πρῆγμα οὐκ ὅριον· λαβὼν γὰρ δύο παῖδια ἀνδρῶν ἐπιχωρίων, ἔντομά σφεα ἐποίησε. μετὰ δὲ, ὡς ἐπαϊστός ἐβρίμετο τοῦτο ἐργασμένος, μισηθεὶς τε καὶ διωκόμενος, οἴχετο φεύγων τῆσι νηυσὶ ἐπὶ Λιβύης. τῷ ἐλθόντι δὲ ὅκου ἐτραπέτο, οὐκέτι εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτωσι τούτων δὲ τὰ μὲν ἱστορίησι ἔφασαν ἐπιστάσθαι, τὰ δὲ, παρ' ἑαυτοῖσι γεγόμενα, ἀτρέκως ἐπιστάμενοι λέγειν. 120. Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ

ἴτερος λέγον· ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης
 λυγρόντι· καὶ αὐτὸς προστίθεμαι, τὰδε ἐπιλεγόμενος·
 εἰ ἢν Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι ἂν αὐτὴν τοῖς
 Ἕλλησι, ἥτοι ἔκοντος γε ἢ ἄκοντος Ἀλεξάνδρου. οὐ
 γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβὴς ἦν ὁ Πριάμος, οὐδὲ οὐ
 ἄλλοι προσηκόντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώ-
 μασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλει κινδυνεύειν
 ἰβούλοντο, ὅπως Ἀλεξάνδρος Ἑλένην συνοικήῃ. εἰ
 δὲ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρωτοῖσι χρόνοις ταῦτα ἐγίνω-
 σκον· ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, ὅσοι τε
 συμμίσγοντο τοῖσι Ἕλλησι, ἀπώλλυντο, αὐτοῦ δὲ
 Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτε οὐ θυρῇ ἢ τρεῖς ἢ καὶ ἑπταπλείους
 τῶν παίδων, μάχης γινομένης, ἀπέθνησκον, εἰ γὰρ τε
 τοῖσι ἐποποιόισι χρεώμεναν λέγειν· τούτων δὲ τοιού-
 των συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς
 Πριάμος συνοικήῃ Ἑλένην, ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖς
 Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν
 ἀπαλλαγῆσθαι. οὐ μὲν γὰρ ἡ βασιλῆτῃ ἐς Ἀλέ-
 ξάνδρον περιήϊε, ὥστε χέροντος Πριάμου ἔοντος,
 εἴ τι εἴπω τα πρήγματα εἶναι· ἄλλα ἔκτωρ, καὶ
 προσβύτερος καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλον ἔων, ἐμελλε
 αὐτὴν Πριάμου ἀποθανόντος παραλάμψεσθαι· τὸν
 οὐ προσῆκε ἀδικεῖν τῷ ἀδελφεῷ ἐπιτρέπειν, καὶ
 ταῦτα, μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων, ἰδίῃ
 τε καὶ αὐτῷ, καὶ τοῖσι ἄλλοις πᾶσι Τρωσί. Ἀλλ'
 οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι αὐ-
 τοῖσι τῇ ἀληθείᾳ ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες· οἷς μὲν
 ἐγὼ γνῶμην ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου παρασκευ-
 αζόντος, ὅπως πανωλεθρίῃ ἀπολόμενοι, καταφανὲς
 τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποις ποιήσωσι, οἷς τῶν μεγάλων
 ἡδικημάτων μεγάλαί εἰσι καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν
 θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν, τῇ ἐμοὶ δοκέει, εἰρηται.

121. Πρωτεύς δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιλῆτῃ
 Βαμφίνιτον λέγον· ὅς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ προ-
 φύλακα τὰ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένα τοῦ Ἡφαί-
 στειου. ἀγτίους δὲ τῶν προφυλαίων ἔστησε ἀνδριάν-
 τας δύο, ἰόντας τὸ μέγαθος πέντε καὶ εἰκόσι πη-

118. Εἰρομένον δὲ ἦσαν τοὺς ἱστέας, εἰ μάταιον λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἰλίου γενέσθαι, ἣ οὐκ ἔφασαν πρὸς τὰς τὰς, ἱστορήσιν φαινομένους εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω. Ἐλθεῖν μὲν γὰρ μετὰ τὴν Ἑλένης ἀρπαγὴν, ἐς τὴν Τρωϊκὴν γῆν ἑλθόντων στρατὸν πολλὸν, βοηθεῦσαν Μενέλεω· ἐκβάσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἰδρυθείσαν τὴν στρατὸν, πέμπειν ἐς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους· σὺν δὲ σφί ἵεναι καὶ αὐτὸν Μενέλεω· τοὺς δ' ἐπεὶ τε ἰσέλθεον ἐς τὸ τεῖχος, ὑπαίξαντες Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα τὰ οἱ οἴχετο κλέψας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτεῖται· τοὺς δὲ Τρωεὺς τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ οὐκ ὁμνόντας καὶ ἀντιμοῖ, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην, μὴ δὲ τὰ ἐπικαλούμενα χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἴγυπτῳ· καὶ οὐκ ἂν δίκαιως αὐτοὶ δίκας ὑπέχειν, ἃ Πρωτεύς ὁ Αἰγύπτιος βασίλειος ἔχει. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελασθαι δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν, οὕτω δὲ ἐπολιόρκειον, ἐς ὃ ἐξείλοντο ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τεῖχος, ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπυνθάνοντο, οὕτω δὲ πεπεισμένοι τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες, αὐτὸν Μενέλεω ἀποστέλλουσι παρὰ Πρωτέα. 119. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀναπλῶσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἶπας τὴν ἀληθινήν τὰς πραγμάτων, καὶ ξεινίων ἤντησε μεγάλων, καὶ Ἑλένην ἀπαθεία κακῶν ἀπέλαβε· πρὸς δὲ καὶ τὰ ἔσονται χρήματα πάντα. Τυχῶν μὲντοι τούτων, ἐλθὼντος Μενέλεως ἀνὴρ ἄδικος ἐς Αἰγυπτίους· ἀποπλέειν γὰρ ὠρμημένον αὐτὸν ἰσχὸν ἄπλοισι· ἐπειδὴ δὲ ταῦτα ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἦν, ἐπιτεχνῶνται πρῆγμα οὐκ ὅσιον· λαβὼν γὰρ δύο παῖδια ἀνδρῶν ἐπιχωρίων, ἔντομά σφρα ἐποίησε. μετὰ δὲ, ὡς ἐπαίστοδος ἐγίνετο τοῦτο ἐρχασμένος, μισθθεὶς τε καὶ διωκόμενος, οἴχετα φεύγων τῇσι νηυσὶ ἐπὶ Λιβύης. τῷ ἐλθόντι δὲ ὅκου ἐτραπέτο, οὐκέτι εἶχον εἰπεῖν Αἰγυπτίους· τούτων δὲ τὰ μὲν ἱστορήσιν ἔφασαν ἐπιστάσθαι, τὰ δὲ, παρ' ἑαυτοῖσι γεγόμενα, ἀτρέκτως ἐπιστάμενοι λέγειν. 120. Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ

ἴτερος, λέγον· ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης
 λυγρόντι· καὶ αὐτὸς προστίθεμαι, τὰδε ἐπιλεγόμενος·
 ἃ ἦν Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι ἂν αὐτὴν τοῖς
 Ἕλλησι, ἥτοι ἕκοντος γε ἢ ἄκοντος Ἀλεξάνδρου. οὐ
 γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβὴς ἦν ὁ Πριάμος, οὐδὲ οὐ
 ἄλλοι προσηκόντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώ-
 μασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλει κινδυνεύειν
 ἰβούλοντο, ὅπως Ἀλεξάνδρου Ἑλένη συνοικῇ. εἰ
 δὲ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρωτοῖσι χρόνοις ταῦτα ἐγίνω-
 σθον· ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, ὅσοι
 συμμίσγοντο τοῖσι Ἕλλησι, ἀπώλυντο, αὐτοῦ δὲ
 Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτε οὐ θυρῇ ἢ τρεῖς ἢ καὶ ἑπὶ πλείους
 τῶν παιδῶν, μάχης γινομένης, ἀπέθνησκον, εἰ χρὴ τε
 τοῖσι ἐποποιῶσι χρεώμεναν λέγειν· τούτων δὲ τοιού-
 των συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς
 Πριάμος συνοικῇ Ἑλένη, ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖς
 Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρόντων κακῶν
 ἀπαλλαγῆσθαι. οὐ μὲν γὰρ ἡ βασιλῆϊς ἐς Ἀλέ-
 ξάνδρου περιήϊε, ὥστε γέροντος Πριάμου ἔοντας,
 εἴ ἐκείνῳ τὰ πρήγματα εἶναι· ἀλλὰ ἔκτωρ, καὶ
 προσβύτερος καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλον ἔων, ἐμελλε
 αὐτὴν Πριάμου ἀποθανόντος παραλάβησθαι· τὸν
 οὐ προσήκε ἀδικεῖν τῷ ἀδελφεῷ ἐπιτρέπειν, καὶ
 ταῦτα, μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων, ἰδίῃ
 τε καὶ αὐτῷ, καὶ τοῖσι ἄλλοις πᾶσι Τρωσί. Ἀλλ'
 οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι αὐ-
 τοῖσι τὴν ἀληθινήν ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες· ὥς μὲν
 ἐγὼ γνωμὴν ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου παρασκευ-
 αζόντος, ὅπως πανταεθρὶ ἀπολόμενοι, καταφανὲς
 τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποις ποιήσωσι, ὥς τῶν μεγάλων
 ἡδίκημάτων μεγάλαί εἰσι καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν
 θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν, τῇ ἐμοὶ δοκέει, εἰρηται.

121. Πρωτίος δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιλῆϊν
 Ραμψίνιτον ἔλεγον· ὃς μνημόσυνα ἔλιπετο τὰ προ-
 φύλαια τὰ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένα τοῦ Ἡφαί-
 στειου. ἀγτίους δὲ τῶν προτυλαίων ἔστησε ἀνδριάν-
 τας δύο, ἕκαστος τὸ μέγεθος πέντε καὶ ἑξήκονσι πη-

χείων· τῶν Αἰγύπτιοι τὸν μὲν πρὸς βορέῃ ἐπικρατοῦσιν
 καλεῖνσι θερός· τὸν δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα· καὶ
 τὸν μὲν καλεῖνσι θερός, τοῦτον μὲν προσκυνέουσιν
 τε, καὶ εὖ ποιεῖνσι· τὸν δὲ χειμῶνα καλεῖνσι μέρων, τὰ
 ἐμπαιλιν τοῦτων ἔρδουσιν. (1) Πλοῦτον δὲ τοῦτον
 τῷ βασιλεῖ γενέσθαι ἀργύρου μέγαν, τὸν οὐδένα
 τῶν ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιτραφέντων βασιλείων δύνασθαι ὑπερ-
 βαλέσθαι, οὐδ' ἔγγυς ἔλθειν. βουλομένοι δὲ αὐτὸν
 ἐν ασφαλείῃ τὰ χρημάτων θησαυρίζειν, οἰκοδομή-
 σθαι οἶκον λίθινον· τοῦ τῶν τοίχων ἕνα ἐς τὸ
 ἔσω μέρος τῆς οἰκίας ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζόμενον, ἐπὶ
 βουλεύοντα, τὰδε μηχανᾶσθαι· τῶν λίθων περὶ
 σκευάσασθαι ἕνα ἑξαιρετὸν εἶναι ἐκ τοῦ τοίχου
 ῥηϊδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπ' ἑνός. ὥς δὲ
 ἐπετελέσθη τὸ οἶκον, τὸν μὲν βασιλῆα θησαυρίσας
 τὰ χρημάτων ἐν αὐτῷ, χρόνου δὲ περιόντος, τὸν
 οἰκοδομὸν, περὶ τελευτὴν τοῦ βίου ἔσθαι, ἀνακαλέ-
 σασθαι τοὺς παῖδας· (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο)· τοῦ-
 τοισι δὲ ἀπηγγέσθαι, ὡς ἐκείνων προαρίων ὄκτος
 βίον ἀφ' αὐτοῦ ἔχειν, τεχνάσαιτο οἰκοδομήων τὸν θη-
 σαυρὸν τοῦ βασιλῆος. σφετέρως δὲ αὐτοῖσι· πάντα
 ἐξηγησάμενον τὰ περὶ τὴν ἑξαιρέσιν τοῦ λίθου, ὁρ-
 ναι τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέγοντα ὡς ταῦτα διαφυλά-
 σοντες, ταμίαι τῶν βασιλῆος χρημάτων ἔσονται.
 καὶ τὸν μὲν τελευτῆσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖ-
 δας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὴν ἔργον ἔχειν· ἐπελ-
 θόντας δὲ ἐπὶ τὰ βασιλῆα νεκρῶς, καὶ τὸν λίθον
 ἐπὶ τῷ οἰκοδομῇ ἀνευρόντας, ῥηϊδίως μεταγέ-
 ρισσάσθαι, καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἐξενεγκάσθαι.
 (2) Ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλῆα ἀνοίξαντα τὸ οἶ-
 κον, θουμάσαι, ἰδόντα τῶν χρημάτων καταθεῖναι
 τὰ ἀγγῆα· οὐκ ἔχειν δὲ ὅν τινα ἐπαιτῶνται, τῶς
 τε σημαντρῶν ὄντων σῶων, καὶ τοῦ οἰκῆματος κε-
 κλειμένου. ὥς δὲ αὐτῷ, καὶ δις καὶ τρίς ἀντί-
 ξαντι, αἰεὶ ἐλάσσω γαίεσθαι τὰ χρημάτων· (τοὺς
 γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνεῖναι κεραιζοντας,) πειθεσθαι μὲν
 τὰδε· πάγως προστάξαι ἐργασάσθαι, καὶ ταύτας
 περὶ τὰ ἀγγῆα, ἐν τοῖσι τὰ χρημάτων εἶναι· ἐπὶ

οὐκ αὖν δὲ φάσιν, ὥστερ ἐν τῷ προτοῦ χρόνῳ, ἐλθόντων, καὶ ἐνδύντος τοῦ ἑτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ πρὸς τὸ πᾶν προσῆλθε, ἰδέσθω τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι. ὡς δὲ γινώσκων αὐτοὺς ἐν οἷῳ κακῷ ἦν, ἰδέσθω καλῶν τὸν ἀδελφεόν, καὶ ἀηλοῦν αὐτῷ τὰ παρεόντα, καὶ μελεῖν τὴν ταχίστην ἐσθύντα, ἀποτάμνειν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν. ὅπως μὴ αὐτὸς οὐρανοῦ, καὶ γυναι-
σθεὶς ὡς εἶη, προσαπολέσει καὶ ἐκείνον. τῷ δὲ δο-
ῦναι αὐτῷ λίγειν, καὶ ποιῆσαι μιν πεισθῆντα ταῦτα· καὶ κατακρεμάσαντα τὸν λίθον, ἀπέναι ἐν οἴκῳ, φέροντα τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀδελφεοῦ. (3) Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐλθόντα τὸν βασιλῆα εἰς τὸ οἶκημα, ἐκπεπληγχοί, ὁρόντα τὸ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πύλῃ ἀνὲρ τῆς κεφαλῆς ἔον· τὸ δὲ οἶκημα, ἀσινές, καὶ οὔτε ἄσπερον οὔτε ἐκδυσιν οὐδεμίην ἔχον. ἀπα-
φύμενον δὲ μιν, ταδε ποιῆσαι· τοῦ φωρὸς τὸν νέ-
κυν κατὰ τοῦ τείχεος κατακρεμάσαι· φυλάκους δὲ αὐτοῦ καταστήσαντα, ἐντείλασθαι σφι, τὸν ἄν ἰδὼν-
τας ἀποκλάνσαντα, ἢ κατοικτισάμενον, συλλαβόντας ἀρχὴν πρὸς ἑαυτοὺς, ἀνακρεμαμένου δὲ τοῦ νέκυος, τὴν μητέρα δεινῶς φέρειν· λόγους δὲ πρὸς τὸν παρεόντα παῖδα ποικευμένην, προστάσσειν αὐ-
τῷ, ὅτεν τροπῇ δύναται, μηχανᾶσθαι ὅπως τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσας κομιεῖ· εἰ δὲ τοῦ-
των ἀμειψῇ, διαπειλέειν αὐτὴν, ὡς ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλῆα, μὴνύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα.
(4) Ὡς δὲ χαλεπῶς ἐλαμβάνετο ἡ μήτηρ τοῦ πέ-
μμεντος παιδός, καὶ πολλὰ πρὸς αὐτὴν λέγων οὐκ ἐπέθε, ἐπιτεγγήσασθαι τοιαύδε μιν. ὅρους κατα-
φύμεντα, καὶ ἀσκούς πλησάντα οἶνον, ἐπιθεῖ-
ται ἐπὶ τῶν ὄνων, καὶ ἐπεὶ ἐλάυνειν αὐτούς· ὡς δὲ κατὰ τοὺς φυλάσσοντας ἦν τὸν κρεμάμενον νέκυν, ἐπισπῆσαντα τῶν ἀσκῶν δύο ἢ τρεῖς ποδῶνας αὐ-
τοῦ λυεῖν ἀπαμμένους. ὡς δὲ ἔρρεε ὁ οἶνος, τὴν κεφαλὴν μιν κοπιεσθαι μεγάλα βοῶντα, ὡς οἷα ἔχοντα πρὸς οὐκ οἶον τῶν ὄνων πρῶτον τροπήται, τοὺς δὲ φυλάκους, ὡς ἰδεῖν πολὺν ῥέοντα τὸν αἶνον, συντρέχειν εἰς τὴν ὁδὸν, ἀγγηρία ἔχοντας, καὶ τὸν

ἐκκεχυμένον οἶνον συσκομίζειν, ἢ ἐν κέρδει παινεύ-
 οντας τὸν δὲ διαλασσοῦντο πᾶσι, ὄργην προσποι-
 εῖμενον. παρὰ μνησθέντων δὲ αὐτὸν τὸν φιλάκων,
 γόοντι προήνεσθαι προσποιεσθαι, καὶ ὑπέρσθαι τῆς
 ὄργης· τέλος δέ, ἐξέλαιαι αὐτὸν τοὺς ὄνους ἐκ
 τῆς οδοῦ, καὶ κατασκευάζειν. ὥς δὲ λόγους τε πλείους
 ἐγγίγνεσθαι, καὶ τινα καὶ σκῶψαι μιν καὶ ἐς γέλοτα
 προαγαγέσθαι, ἐπιδοῦναι αὐτοῖσι τῶν ἀσκῶν ἕνα·
 τοὺς δὲ αὐτοῦ, ὥσπερ εἶχον, κατακλιθέντας πίνειν
 διανοῦεσθαι, καὶ ἐκείνους παραλαμβάνειν, καὶ πε-
 λείειν μετ' ἐωυτῶν μείναντα συμπίπειν· τὸν δὲ πει-
 σθῆναι τε δὴ, καὶ καταμεῖναι. ὥς δὲ μιν παρὰ
 τὴν πόσιν φιλοφρόνως ἡσπάζοντο, ἐπιδοῦναι αὐ-
 τοῖσι καὶ ἄλλον τῶν ἀσκῶν. δαψιλῆϊ δὲ τῷ ποτῷ
 χρησαμένους τοὺς φυλάκους, ὑπερμαθυσθῆναι καὶ
 κρατηθέντας ὑπὸ τοῦ ὕπνου, αὐτοῦ ἐνθάπερ ἔπεινα
 κατακοιμηθῆναι. τὸν δὲ, ὥς πρόσω ἦν τῆς νυκτός,
 τὸ τε σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλῶσαι, καὶ τῶν φυ-
 λάκων ἐπὶ λύμῃ πάντων ξυρῆσαι τὰς δεξιάς παρηγέ-
 δας· ἐπιθέντα δὲ τὸν νέκυν ἐπὶ τοὺς ὄνους, ὥσπερ
 λαύνειν ἐπ' οἴκου, ἐπιτελέσαντα τῇ μητρὶ τα προσ-
 ταχθέντα. (5) Τὸν δὲ βασιλέα, ὥς αὐτῷ ἀπηγ-
 γέλθη τοῦ φωρός ὁ νέκυσ ἐκκεκλεμμένος, δεινὰ ποιεῖν·
 πάντως δὲ βουλόμενον εὐρεθῆναι ὅστις κατ' εἴη ὁ
 ταῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαι μιν ταδε, ἐμοὶ μὲν οὐ
 πιστά· τὴν δὲ θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ κατεῖσαι ἐπὶ
 οἰκήματος, ἐντειλαμένον πάντας τε ὁμοίως προσδέ-
 κεσθαι, καὶ ποῖν συγγενέσθαι, ἀνάγκη· λέγεται
 αὐτῇ ὅ τι δὴ ἐν τῷ βίῳ ἐργασται αὐτῷ σοφώτατον
 καὶ ἀνοσιώτατον· ὅς δ' ἂν ἀπηγήσεται καὶ περὶ τοῦ
 φῶρα γεγενημέα, τοῦτον συλλαμβάνειν, καὶ μὴ
 ἀπείναι ἔξω. ὥς δὲ τὴν παῖδα ποιεῖν τὰ ἐκ τοῦ
 πατρὸς προσταχθέντα, τὸν φῶρα πυθόμενον τῷ
 εἵνεκα ταῦτα ἐπρήσσετο, βουλευθέντα πολυτροπίῃ τοῦ
 βασιλῆος περιγενέσθαι, ποιεῖν ταδε. νεκροῦ προσ-
 φάτου ἀποταμόντα ἐν τῷ ὄμῳ τὴν χεῖρα, εἶναι
 αὐτὸν ἔχοντα αὐτὴν ὑπὸ τῷ ἱματίῳ· ἐσελθόντα δὲ ἐς
 τοῦ βασιλῆος τὴν θυγατέρα, καὶ εὐφραίνεσθαι ταπερ-

καὶ οἱ ἄλλοι ἀπηγγέσθαι ὡς ἀνεσιώτατον μὲν εἶναι
ἐργασμένος, ὅτι τοῦ ἀδελφοῦ ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ
βασιλέως, ὑπὸ πάγης ἀλόντος ἀποταμοὶ τὴν κεφα-
λήν· σοφώτατον δὲ, ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύ-
σας, καταλύσει τοῦ ἀδελφοῦ κρεμάνεον τὸν νέ-
ον. τὴν δὲ, ὡς ἤκουσε, ἤκουσθαι αὐτῷ. τὸν δὲ
φῶρα ἐν τῷ σκότει προτείνει αὐτῇ τοῦ νεκροῦ τὴν
χεῖρα· τὴν δὲ, ἐπιλαβομένην ἔχειν, νομίζουσαν αὐ-
τοῦ ἐκείνου τῆς χειρὸς ἀντάμειναι· τὸν δὲ φῶρα
προέμενον αὐτῇ, εἶχεν· διὰ θυρέων φεύγοντι.
(6.) Ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀνενεῖχθαι,
ἐκτεπλήρῃθαι μὲν ἐπὶ τῇ πολυφροσύνῃ τε καὶ τὴν
ταύρω· τέλος δὲ, διαπέμποντα ἐς πάσας τὰς
πόλεις, ἐπαγγέλλεσθαι ἀδειῶν τε διδόντα, καὶ με-
γύλα ὑποδεκόμενον ἐλθόντι ἐς ὅσιν τὴν ἐώντου.
τὸν δὲ φῶρα, πεδύσαντα, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν.
Ραμφίντον δὲ μεγάλως θωμάσαι, καὶ οἱ τῇ θυ-
γατέρα ταύτην συνοικίσαι, ὡς πλείστα ἐπισταμένῃ
ἀνθρώπων· Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προκα-
ρίσθαι, ἐκείνον δὲ Αἰγυπτίων.

122. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον, ταῦτον τὸν βασι-
λέα ζῶον καταβῆναι πᾶσι ἐς τὸν οἶον Ἕλληνες αἰδῆναι
νομίζουσι εἶναι, καὶ πείθει συγκυβεῖν τῇ Δήμητρὶ
καὶ τῷ μὲν, κτήν αὐτῇ, τὰ δὲ, ἐσποῦσθαι ὑπὸ
τῆς· καὶ μὴ πάλιν ἄνω ἀπικέσθαι, δῶρον ἔχοντα παρ'
αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσειον. ἀπὸ δὲ τῆς Ραμφίν-
του καταβασίως, ὡς πάλιν ἀπικέτο, ὅρτην δὲ ἀνά-
γειν Αἰγυπτίους ἔφασαν· τὴν καὶ ἐγὼ οἶδμι ἐτι καὶ
ἐς ἡμῖν ἀποτελέοντας αὐτοὺς· οὐ μέντοι, εἴτε δι'
ἄλλο τι, εἴτε διὰ ταῦτα ὀρτάζουσι, ἔχω λέγειν. φῶ-
ρα δὲ αὐτῇμερὸν ἐξυφηνάτες οἱ ἱερεῖς, καὶ ὡν ἐδή-
σαν ἐπὶ αὐτῶν μίτρη τοὺς ὀφθαλμοὺς· ἀγαγόντες
δὲ μὴν ἔχοντα τὸ φῶρα ἐς ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱερὸν
Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὅπισθον. τὸν δὲ
ἱερεῖα τοῦτον καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμοὺς, λέ-
γουσι ὑπὸ δύο λύκων ἀγεσθαι ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Δη-
μητρος, ἀπέχον τῆς πόλεως εἴκοσι σταδίου· καὶ
αὐτὸς φησὶ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀπάγειν μὴ τοὺς λύκους ἐξ

τοῦτο χωρίον. 123. Τοῖσι μὲν νυν ὑπ' Αἰγυπτίῳι
 λεγομένοισι χρῆσθαι ὅτεσσι τὰ τοιαῦτα πιθανὰ ἐστὶ
 ἔμοι δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπὲρκεται, ὅτι τὰ λε-
 γόμενα ὑπὲρ ἐκείνων ἀκοῇ γράφω. ἀρχηγετέειν δὲ
 τῶν κάτω Αἰγυπτίοι λέγουσι Δήμητρα καὶ Διώνυσον,
 Ἡρώτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγυπτίοι εἰσι οἱ εἰ-
 πόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι· τοῦ σώ-
 ματος δὲ καταφθίναντος, ἐς ἄλλο ζῶον αἰεὶ γινόμενα
 ἐσθύνεται· ἐπειὶ δὲ παρελθὼ πάντα τα χερσὶα καὶ
 τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πετεινά, αὐτὸς ἐς ἀνθρώπου σώ-
 ματι γινόμενον ἐσθύνει· τὴν περιήλυσιν δὲ αὐτῇ γίνε-
 σθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. τοῦτο τῷ λόγῳ εἰσὶ οἱ Ἑλ-
 λήνων ἐχρήσαντο, οἱ μὲν, πρότερον, οἱ δὲ, ὕστερον,
 ὡς ἰδίῳ ἑαυτῶν ἔοντι· σὺν ἐγὼ εἰδὼς τὰ εὐνόματα,
 σὺ γράφω.

124. Μέχρι μὲν νυν Ραμνυϊτίου βασιλέως εἴκει
 ἐν Αἰγύπτῳ πᾶσαν εὐνομίην ἔλεγον, καὶ εὐθηνείαν
 Αἰγυπτίῳι μεγάλως. μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαντες
 σφεων Χίερα, ἐς πᾶσαν κακοτήαν ἐλάσαν. κατα-
 κληίσαντα γὰρ μὲν πάντα τὰ ἱερά, πρῶτα μὲν σφρα-
 γμύσιων ἀπέρξαι· μετὰ δὲ ἐργάζεσθαι ἑαυτῶν κα-
 λάνειν πάντας Αἰγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεχέσθαι,
 ἐν τῶν λιθοτομέων τῶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ οὐρεῖ, ἐν
 ρουτίῳι ἔλκεν λίθους μέχρι τοῦ Νείλου, διαπε-
 ραιωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοῖσισι αὐτοὺς λίθους
 ἑτέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι, καὶ πρὸς τὸ Λίβυον κα-
 λούμενον ὄρος, πρὸς τοῦτο ἔλκεν. ἐργάζοντο δὲ κα-
 τὰ δέκα μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ τὴν τρίμηνον ἐκα-
 στήν. χρόνον δὲ ἰγγενέσθαι τριβαμένῳ τῷ λαῷ· δε-
 κα μὲν ἔτα τῆς οὐδοῦ κατὰ τὴν εἴλκην τοὺς λίθους,
 τὴν εἰδεῖμαν· ἐργον ἔον οὐ πολλῷ τέῳ ἐλάσσαν τῆς
 πυραμίδος, ὡς ἔμοι δοκέειν· (τῆς γὰρ μῆκος μὲν
 εἰσὶ πέντε στάδια· εὖρος δὲ, δέκα ὀργυαί· ὕψος
 δὲ, τῇ ὑψηλοτάτῃ ἐστὶ αὐτῇ ἑαυτῆς, οκτὼ ὀργυαί·
 λίθου τε ξεστοῦ καὶ ζῶων ἐγγεγλυμμένων·) ταύτης
 τε δὴ τὰ δέκα ἔτα γενέσθαι, καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ λό-
 φου, ἐπ' οὐ ἰσῆσαι αἱ πυραμίδες, τῶν ὑπὸ γῆν οἰ-
 κημάτων, καὶ ἐποιέετο θήκας ἑαυτῶν ἐν αἷσσι, διὰ

ρυτὰ τοῦ Νείλου ἰσχυράν. τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ
 χρόνος γενέσθαι δοίκοι ἔτι πεινεμένη τῆς ἐστὶ
 πάντακῃ μέντοι ἕκαστον ὄντι πλεθρα, εὐσεύς τε
 τραγῶν, καὶ ὕψος ἔσον λίθου δὲ ξέστου τε καὶ
 ἀρυσμένου τὰ μάλιστα· οὐδεὶς τῶν λίθων πρὶν
 πάντα ποδῶν ἐλίσσει. 125. Ἐποήθη δὲ αὐτῇ αὐτῇ
 ἢ πυράμις ἀναβαθμῶν τῶν, τὰς μετέτερον
 ἀρῶσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσα τείλαντες· καὶ
 πρῶτον ἐπὶ τὴν ἐποίησαν αὐτὴν, ἥτερον τοὺς ἐπὶ
 λοιποὺς λίθους μηχανῇσι ἕλων βράχων πεποιημέ-
 νῃσι· χαμῆθεν μὲν ἐπὶ τὸν πρῶτον ποδῶν τῶν
 ἀναβαθμῶν αἰρούσας· ὅπως δὲ αὐτοὶ ὁ λίθος ἐπὶ
 αὐτὸν, εἰς ἑτέραν μηχανὴν ἐτίθετο, ἐσταῶσαν ἐπὶ
 τοῦ πρώτου στοίχου· ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν δεύτερον
 ἔλκετο στοῖχος, ἐπὶ ἄλλῃ μηχανῇ. ὅσοι γὰρ
 δὴ στοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν, τοσαῦται καὶ αἱ
 μηχαναὶ ἦσαν· εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν, εὐν-
 ταν μὲν τε καὶ εὐβάστακτον, μεταφόρεον ἐπὶ στοί-
 χον ἕκαστον, ὅπως τὸν λίθον ἐξέλκοιεν· ἡλίσθη γὰρ
 ἡμῖν ἐπὶ ἀμφότερα, κατὰ περ λέγεται· Ἐξποιοῦνται
 ὁ ὢν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς πρώτα· ἰσχυρὰ δὲ, καὶ ἐπὶ
 μέγα τούτων ἐξποιοῦν· τελευταῖα δὲ καὶ τὰ ἐπὶ
 γαῖα καὶ τὰ κατωτάτω ἐξποιοῦσαν. Σοφισματικὰ δὲ
 διὰ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι, ὅσα ἔσ-
 τε σφραῖμιν καὶ χρόμνυα καὶ σφρόδα ἀνασφραῖμιν
 τοῖσι ἐργαζομένοισι· καὶ, ὡς ἐμὲ οὐ μεμνησθαι τὰ
 ὁ ἑρμηνεύς μοι, ἐπιλεγόμενος τὰ γράμματα, ἔφη,
 ἑκατόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσθαι. καὶ
 ὁ ἔστι οὕτως ἔχοντα ταῦτα, πόσα εἰκὸς ἄλλα δεδα-
 παῖσθαι ἔστι ἐς τε σίδηρον τῇ ἐργάζοντο, καὶ σι-
 γτία, καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὅποτε χρόνον
 μὲν οἰκονόμειον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον· ἄλλον δὲ,
 ὡς ἐγὼ δοκέω, ἐν τῷ τοῦ λίθου ἐταμένον, καὶ ἄγον,
 καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ἄργυμα ἐργάζοντο, οὐκ ὀλίγον χρό-
 νον. 126. Ἐς τοῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέοπα κακότητος,
 ὥστε χρημάτων δέοντων, τὴν θυγατέρα τὴν ἑαυτοῦ
 ἀτίσαντα ἐπὶ οἰκῆματος, προστάξαι πηρῆσσεσθαι ἀρ-
 γύριον, εὐσεύει δὲ τε· οὐ γὰρ δὴ τοῦτο γε ἔλεγον·

κινῶν δὲ, τὰ τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς κηρύσσοντα πρήσασθαι, ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν διανοηθῆναι μνημῖον καταλιπέσθαι, καὶ τοῦ ἐπιδόντος πρὸς αὐτὴν ἑκάστου δέχεσθαι, ὅπως εἴν αὐτῇ ἔλα λίθον ἐκ τοῖσι ἔργοισι θαυρείτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασκε τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι, τὴν ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἐσσηυῖαν, ἔμμελον τῇ μεγάλῃ πυραμίδος· τῆς ἐστὶ τὸ κάλλος ἑκάστον, ὅλου καὶ ἡμίστου πλήθους. 127. Βασιλεῦσαι δὲ τὸν Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι ἔλεγον πενήκοντα ἔτα· τελευτήσαντος δὲ τούτου, ἐκδέξασθαι τὴν βασιληὴν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Χερφῶνα. καὶ τοῦτον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ διαγράσθαι τῷ ἑτέρῳ, τὰ τε ἄλλα, καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀνήκουσαν· ταῦτα γὰρ ὧν καὶ ἡμεῖς ἐμετρήσαμεν· οὕτως γὰρ ὑπέσθαι οἰκήματα ὑπὸ γῆν, οὔτε ἐκ τοῦ Νεῖλου διώρουξ ἦκει ἐς αὐτὴν, ὥσπερ ἐς τὴν ἑτέραν, ρέουσα· διὰ οἰκοδομημένου δὲ αὐτῶνος ἔσσω γῆσον περιβάλλει, ἐν τῇ αὐτῇ λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα, ὑποδείκναι δὲ τὸν πρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποιμίλου, τεσσαράκοντα πόδας ὑψους τῆς ἐτέρας· τούτῳ μεγέθος, ἐχομένην τῆς μεγάλῃς οἰκοδομησῆς ἑστῶσι δὲ ἐπὶ λόφου τοῦ αὐτοῦ ἀμφότεραι, μελλίστες ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλοῦ. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χερφῶνα ἑξ καὶ πενήκοντα ἔτα. 128. Ταῦτα ἑξ καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτα, ἐν τοῖσι Αἰγυπτίοισι τὰ πᾶσαν εἶναι κακότητα, καὶ τὰ ἱρὰ χρόνου τοσούτου κατακληθέντα οὐκ ἀνοιχθῆναι. τούτους ὑπὸ μίσους οὐ κάρτα θέλουσι Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλιπῶνος, ὃς τούτου τὸν χρόνον ἔνεμε κτήνεια κατὰ ταῦτα τὰ χωρία.

129. Μετὰ δὲ τούτου, βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μυκερῖνον ἔλεγον, Χέοπος παῖδα· τῷ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδεῖν· τὸν δὲ τὰ τε ἱρὰ ἀνοῖξαι, καὶ τὸν λεῶν τετραμένον ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἀνεῖναι πρὸς ἔργα τε καὶ θυαίας· δίκας δὲ σφι πάντων βασιλῶν δικαιωτάτας κρίνειν. κατὰ τοῦτο μὲν κινῶν τὰ ἔργον, ἐκάντων ῥῶσι ἤδη βασιλῆες ἐγένοντο Αἰγυπτίῳι, αἱ-

μένου μάλιστα τούτων· τὰ τε ἄλλα γὰρ μὲν πρότερον
 εὖ, καὶ δὴ καὶ τῷ ἐπισημομένῳ ἐκ τῆς δίκης παρ
 ἑωυτοῦ διδόντα ἄλλα, ἀπακατέλαυνε αὐτοῦ τὸν θυ
 μόν. Ἦόντι δὲ ἡπίφρων Μυκαρῖνον κατὰ τοὺς πολίτη
 τας, καὶ ταῦτα ἐπιτηδεύοντι, πρώτον κακῶν ἀρξά
 τῃν θυγατέρα ἀποθανούσαν αὐτοῦ, τὴν μαινὸν οὐ εἰ
 ναι ἐν τοίοις οἰκίοις τέκνον, τὸν δὲ, ὑπεραλγῆσαντα
 τε τῷ περίεσπεπώκει τρηγμάτων, καὶ θαυόμενον πα
 ρισσότερόν τι τῶν ἄλλων θάψαι τὴν θυγατέρα, ποιῆ
 σθαι βούλῃ ξυλὴν κοίλῃν, καὶ ἔπειτα καταχευ
 σάσκατ᾽ αὐτὴν αὐτῇ, ἔσω ἐν αὐτῇ θάψαι ταύτην δὴ
 τὴν ἀποθανούσαν θυγατέρα. 150. Ἀὐτῇ οὖν ἡ βοῦς
 γῇ οὐκ ἐκρύβθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐν ἐμέτῃ φανερὴ ἐν
 Σαί μὲν πόλι ἐοῦσα, καί μεν δὲ ἐν τοῖσι βασιληῆσιν
 ἐν οἰκίῃσι τῆσδε κείνῃ. θωμμήματα δὲ παρ' αὐτῆς πικ
 τοῖα καταγίξουσιν αὐτὰ πᾶσιν ἡμέρῃσι· νύκτα δὲ ἐκεί
 σθην πάννυχος λυγρὸς παρακαμείπει· τὰ γὰρ δὲ πῶ
 ρος ταύτης ἐν ἄλλῃ δεικνύται εἰκόσας πᾶν καλλάκειον
 τῶν Μυκαρῖνου εἰδῶσα, ὡς ἔλεγον οἱ οὖν Σαί πόλι
 ἔρεται· ἐστᾶσι μὲν γὰρ ξυλῖνοι κολοσσοί, εὐσαι ἀρε
 θμὸν ὡς εἴκοσι μάλιστα αἶψ, γυμναὶ ἐργασμέναι, αἶ
 ττες κρέντοι εἰσὶν οὐκ ἔγω εἶπετο, πᾶσι τῇ σά, λεγόμενα
 ἔσσι. 151. Οἱ δὲ τινες λέγουσι περὶ τῆς πόρος ταύτης, καὶ
 τῶν κολοσσῶν, τόσδε τοὺς ἀρχοντοὺς Μυκαρῖνος ἔρατ
 εῖθ' ἔης ἐωυτοῦ θυγατρὸς, καὶ ἔπειτα ἐμὴν οἱ παλαι
 ον· μετὰ δὲ, λέγουσι ὡς ἡ σκία πληγῆτο ὑπὸ
 ἄχρης· ὁ δὲ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοί ταύτῃ· ἡ δὲ μήτηρ
 αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τῶν προσδεσάων τὴν θυγατέρα
 τῇ πατρὶ ὑπέτασε τὰς χεῖρας καὶ τὴν τὰς εἰκόσας
 σκῆτων εἶναι πέπονθους, ταῖα καὶ θῶαι ἐκείνη
 ταῦτα δὲ λέγουσι φλυηρόντες, ὡς ἐγὼ θάκω, ταῦτα
 ἄλλα, καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν·
 ταῦτα γὰρ οὐ καὶ ἡμεῖς ὠρόμεν, ὅτι ὑπὸ χρόνου τὰς
 χεῖρας ἀποβεβλήκασι, αἱ ἐν ποσὶ αὐτῶν φαίνονται
 εἶδῶσαι ἐν καὶ ἐς ἐμέ. 152. Ἡ δὲ βοῦς, τὰ μὲν ἄλλα
 κατὰ κέρυπται φοινικίῳ εἵματι· τοῦ αὐχένος δὲ καὶ
 τὴν κεφαλὴν φαίνει κεχρυσωμένα παχέϊ καρτὰ χρυ
 σῇ· μετὰ δὲ τῶν κερῶν, ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μερι

ρημένους ἔπεισε χρόνους· ἔστι δὲ ἡ βουὴ οὐκ ὀρθή, ἀλλ' ἐν γούνασι κεκλιμένη· μέγαθος ἰδὲ, ὅση καὶ μετὰ γαλή βουὴ βούη. ἐκφέρουσι δὲ ἐκ τοῦ δειήματός ἀνὰ πάντα τὰ ἔτεα· ἔπειτα τύπτουσι οἱ Αἰγυπτίοι τὴν ἐκὼν ὀνομαζόμενον θεὸν ὑπ' ἐμὲν ἐπὶ τοιοῦτον πρὶν φρασι, τότε οὐ καὶ τὴν βουὴν ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς· φασὶ γὰρ δὴ αὐτὴν θεηθῆναι τοῦ πατρὸς Μυκερίνου ἀποθνήσκουσας, ἐν τῷ ἐκτατῷ ἀπαξ μιν τοῦ ἡλίου κατιδεῖν. 153. Μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ πάθος, δεύτερα τούτῳ τῷ βασιλεῖ ταῦδε γενέσθαι· ἔλθειν οἱ μαντήιον ἐκ Βουτούς πόλεως, οἷς „μέλλοι ἐξ ἔτεα μὲν σὺν βίον, τῷ ἑβδόμῳ τελευτήσῃ.“ τὸν δὲ, δειὸν ποιησάμενον, πέμψαι ἐς τὸ μαντήιον τῷ θεῷ ἀνείδωσμα, ἀντιμεμφομένον ὅτι „ὁ μὲν αὐτοῦ πατὴρ καὶ πάτερ, ἀποκλήιδαντες τὰ ἱερά, καὶ θεῶν οὐ μνημόνοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· αὐτὸς δ' εὐσεβὴς εἶναι, μέλλω ταχὺς οὕτω τελευτήσῃ.“ Ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὐτῷ δεύτερα ἔλθειν λέγοντα, τούτων εἵνεκα καὶ συνταχυσθεῖν αὐτῷ τὸν βίον· οὐ γὰρ ποιῆσαι μιν τὰ χρεῶν ἢ ποιῆσαι· δεῖν γὰρ Αἴγυπτον μακροῦσθαι ἐκ ἔτεα πεντήκοντα τε καὶ ἑκατόν· καὶ τοὺς μὲν δύο τοὺς πρὸ ἐκείνου γενομένους βασιλεῖς, μαθεῖν τούτα, αἰῶν τὸν δὲ οὐ, “ Ταῦτα ἀκούσασα τὸν Μυκερίνον, ὡς κατασκευασμένων ἤδη οἱ τοῦτοι, λόγῳ ποιησάμενον πολλά, ὅπως γίνοιτο νύξ, ἀνείπωντα αὐτὰ, πίπειν τε καὶ εὐπαθεῖν, οὔτε ἡμέρης οὔτε νυκτὸς ἀνέντα, ἔσθαι τὰ ἔλα καὶ τὰ ἄλσος πλανώμενον, καὶ ἵνα πανθάσῃτο εἶναι γῆς ἐνηρητήρια ἐπιτηδεύματα· ταῦτα δὲ ἐρηχναῖτο, θέλων τὸ μαντήιον ψευδόμενον ἀποδέξασθαι ἵνα οἱ δυώδεκα ἔτεα ἀντὶ ἐξ ἑτίων γένηται, αἱ νύκτες ἡμέραι ποιεῦμεναι.

154. Πυραμίδα δὲ καὶ οὗτος ἀπελίπετο, πολλὰν ἐλάσσω τοῦ πατρὸς, εἴκοσι ποδῶν καταδέουσας καθὼν ἕκαστον τριῶν πλέθρων, ζούσης τετραγώνου, λίθου δὲ ἐξ τοῦ ἡμοῦ Αἰθιοπικοῦ· τὴν δὲ μετεξέτεροι φασὶ Ἑλλήνων· Ροδάπιος ἐταίρης γυναικὸς εἶναι, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ εἰδότες μοι φαί-

οὐταί λέγειν οὔτοι ἤτις ἦν ἡ Ροδῶπις· αὐ γὰρ αὖ
 οἱ πυραμίδα ἀνέθεσαν πειθήσασθαι τοιαύτην, ἐς τὴν
 τάλαντων χεῖλαδες ἀναρίθμητος, ὡς λόγῳ εἰπεῖν,
 ἀναισίμωνται· πρὸς δὲ, ὅτι κατὰ Ἀμασιν βασιλεύοντα
 ἦν ἀκμαίονσα Ροδῶπις, ἀλλ' οὐ κατὰ τοῦτον. ἔτεσι γὰρ
 κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τούτων τῶν βασιλέων τας
 πυραμίδας ταύτας ἦν λαβομένων Ροδῶπις· γενεὴν
 μὲν, ἀπὸ Θρηίκης· δούλη δὲ ἦν Ἰάδμονος τοῦ Ἐφραι-
 σιοπόλιος, ἀνδρὸς Σαμίου, σύνδουλος δὲ Αἰσωποῦ
 τοῦ λογοποιῦ. καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος ἐγένετο, ὡς
 διέδεξε τῇδε οὐκ ἥμισυ· ἐπεὶ τε γὰρ πολλαὶς κηρυ-
 σόντων Δελφῶν ἐκ θεοπροπίου „ὅς βούλοιστο ποιήνῃ
 τῆς Αἰσωποῦ ψυχῆς ἀκλῆσθαι“ ἄλλος μὲν οὐδεὶς
 ἔφαινε, Ἰάδμονος δὲ παῖδος παῖς, ἄλλος Ἰάδμων,
 ἀνείλετο· οὕτω καὶ Αἰσωπὸς Ἰάδμονος ἐγένετο. 135.
 Ροδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἀπῆκετο, Ξανθεῶ τοῦ Σα-
 μίου κομισσάτος μιν· ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην,
 ἐλύθη χρημάτων μεγάλων ὑπὸ ἀνδρὸς Μετυληναίου
 Χαράξαν, τοῦ Σκαμανδρανύμου παῖδος, ἀδελφεοῦ
 δὲ Σαφροῦς τῆς μουσικοποιῦ. οὕτω δὲ ἡ Ροδῶπις
 ἐλευθερώθη, καὶ κατέμεινέ τε ἐν Αἰγύπτῳ· καὶ κάρ-
 τα ἐπαφρόδιτος γενομένη, μεγάλα ἐκτήσατο χρήματα,
 ὡς αὐ εἶναι Ροδῶπιν, ἀταρ οὐκ ὡς γὰρ ἐς πυραμίδα
 τοιαύτην ἐξικέσθαι. τῆς γὰρ τὴν δεκάτην τῶν χρη-
 μάτων ιδέσθαι ἐστὶ ἔτι καὶ ἐς τὸδε παντὶ τῷ βουλο-
 μένῳ, οὐδὲν δεῖ μεγάλα οἱ χρήματα αναθεῖναι. ἔφε-
 θήκησθε γὰρ Ροδῶπις μνημῆιον ἐφ' ἧς ἐν τῇ Ἑλλάδι
 καταλιπέσθαι, ποίημι ποιησάμενη τοῦτο, τὸ μὴ τυχε-
 ρᾶναι ἄλλῳ ἐξευρημένον καὶ ἀνακείμενον ἐκ ἰσῶ,
 τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυρον ἐφ' ἧς. τῆς
 αὖν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησάμενη ὀρελούς βου-
 πόρους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐνεχώρηε ἡ δεκάτη
 αἱ, ἀπέπεμπε ἐς Δελφοὺς· οἳ καὶ νῦν ἐτι σφραγίσσονται,
 ὅπως μὲν τοῦ βωμοῦ τὸν Χίος ἀνέθεσαν, ἀγτίον δὲ
 αὐτοῦ τοῦ νηοῦ. Φιλέουσι δὲ καὶ ἐν τῇ Ναμφράτῃ
 ἐπαφρόδιτοι γίνεσθαι αἱ ἐπιφαι. τοῦτο μὲν γὰρ αὖ-
 τη, τῆς περὶ λέγεται ὅδε ὁ λόγος, οὕτω δὲ τε κλεικῇ
 ἐγένετο, ὡς καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες Ροδῶπιος τῆς αὖ-

νομὸν ἐξέβαλον· τοῦτο δὲ ὑπερπονταύτης, τῇ οὐτομα
 ἦν Ἀρχιδάμῃ, ἀοιδικὸς ἀπὸ τῆν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἡσ-
 θον δὲ τῷ ἐτέρῳ περὶ λεσχήμετος. Χαραῖος δὲ ὡς
 ἀυτάμενος· Ροδάσιον ἀπενύστησε ἐς Μιτυλήνην, ἐν μὲν-
 δει Σάπφῳ πολλὰ κατεπετόρησέ μιν. Ροδάσιος μὲν
 τῶν πῆρ' ἡπάταιται.

136. Μετὰ δὲ Μυκέρσῳ γενέσθαι Αἰγύπτου βα-
 σιλῆα ἐλεγον οἱ ἱερεῖς Ἀουχιν, τὸν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνι-
 σκοντα ποιῆσαι τῷ Ἑραίστῳ προπύλαια, ἔοντα
 πολλῶν τε καλλίστα καὶ πολλῶν μέγιστα. ἔχει μὲν γὰρ
 καὶ τὰ πάντα προπύλαια τύπους τε ἐγγεγλυμμένους,
 καὶ ἄλλην ὄψιν οἰκοδομημάτων μυρίην· ἐκεῖνα δὲ
 καὶ μακρὰ μάλιστα. Ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος, ἔλε-
 γον, ἀμειβῆς εὐσεύς πολλῆς χρημάτων, γενέσθαι τῷ
 μόν Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα ἐνέχυρον τοῦ πατρὸς
 τῶν νέκυν, οὕτω λαμβάνειν τὸ χρέος· προστεθῆναι δὲ
 εἶτι τούτῳ τῷ νόμῳ τόνδε, τὸν διδόντα τὸ χρέος καὶ
 ἀπάσης κρατεῖν τῆς τοῦ λαμβάνοντος θήκης· τῷ δὲ
 ὑποτιθέντι τοῦτο τὸ ἐνέχυρον, τήνδε ἐπειναι ζημίην,
 μὴ βουλομένῳ ἀποδοῦναι τὸ χρέος, μηδὲ αὐτῷ ἐκείνῳ
 τελευτήσαντι εἶναι τάφῃς κυρῆσαι μήτ' ἐν ἐκείνῳ τῷ
 πατρὶος τάφῳ, μήτ' ἐν ἄλλῳ μηδεὶ, μήτε ἄλλον μὴ
 θεῖνα τῶν ἐωυτοῦ ἀπογενόμενον θάψαι. Ἰατροβαλὼ-
 σθαι δὲ βουλόμενον τοῦτον τὸν βασιλεῖα τοῦ πρότε-
 ρον ἐωυτοῦ βασιλέως γενομένου Αἰγύπτου, μνημόσυ-
 νον πυραμίδα λιπέσθαι, ἐκ πλίνθων ποιήσαντα· ἐν
 τῇ γραμμάτια ἐν λίθῳ ἐγκεκολλημένα· τὰδα λέγοντά
 ἐστὶ· Μὴ με κατονοσθῆς πρὸς τὰς λιθῆνας πυραμί-
 δας· προέχω γὰρ αὐτέων τοσούτων, ὅσον ὁ Ζεὺς τῶν
 ἄλλων θεῶν. κοντῶ γὰρ ὑποτυπτοντες ἐς λίμνην, ὃ
 τε προσσχοῖτο τοῦ πηλοῦ τῷ κοντῷ, τοῦτο συλλέγον-
 τεσ, πλίνθους εἴρυσκιν, καὶ με τρόπῳ τοιούτῳ ἐξε-
 ποιήσαν· τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι.

137. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλὸν
 δὲ Ἀνσίος πόλιος, τῷ ὄννομα Ἀνσίαν εἶναι. ἐπὶ
 τούτου βασιλεύοντος ἐλάσαι ἐπ' Αἰγύπτου χειρὶ πολλῇ
 Αἰθιοπίας τε καὶ Σαβακῶν τὸν Αἰθιοπίαν βασιλεῖα
 τὸν μὲν δὴ τυφλὸν τοῦτον εἶχεσθαι φεύγοντα ἐς τῷ

ἔλασ' τὸν δὲ Αἰθίοπα βασιλεύειν Αἰγύπτου ἐπ' ἔτεα πεντήκοντα· ἐν τοῖσι αὐτὸν ταδε ἀπρὸδέξασθαι· ὅπως τῶν τις Αἰγυπτίων ἀμάρτοι τι, κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδένα ἐθέλειν· τὸν δὲ, κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἐκάστω δικάζειν, ἐπιτάσσοντα χῶματα χοῦν πρὸς τῇ ἑαυτῶν πόλει, ὅθεν ἕκαστος ἦν τῶν ἀδικούντων. καὶ οὕτω ἔτι αἱ πόλεις ἐγένοντο ὑψηλότεραι· το μὲν γὰρ πρῶτον, ἐχώσθησαν ὑπὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυζάντων, ἐπὶ Σεσώστριος βασιλείῳ· δευτέρα δὲ, ἐπὶ τοῦ Αἰθίοπος καὶ κάρτα ὑψηλαὶ ἐγένοντο. Τηγελέων δὲ καὶ ἑτέρων τισσομένων ἐκ τῇ Αἰγύπτῳ πόλιν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μάλιστα μὲν Βουβάστι πόλις ἐξεχώσθη, ἐν τῇ καὶ ἱρὸν ἐστὶ Βουβάστιος ἀξιαπνηγτότατον. μεῖω μὲν γὰρ ἄλλα, καὶ πολυδαπανώτερα ἐστὶ ἱερά· ἡδονῇ δὲ ιδέσθαι οὐδὲν τούτου μάλλον, ἢ δὲ Βουβάστις, κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν, ἐστὶ Ἀοιμίς. 138. Τὸ δὲ ἱρὸν αὐτῆς ὧδε ἔχει, πλην τῆς ἐσόδου, τὸ ἄλλα νῆσός ἐστι· ἐκ γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἐσέχουσι, οὐ συμμίσχουσιν ἀλλήλησι, ἀλλ' ἀρχὴ τῆς ἐσόδου τῶν ἱρῶν ἑκατέρῃ ἐνέχει· ἡ μὲν, τῇ περιόρουσα, ἡ δὲ, τῇ εὐρὸς εὐσα ἑκατέρῃ ἑκατὸν παδῶν, δένδροισι κατασκιος. τὰ δὲ προπύλαια, ὕψος μὲν δέκα ὀργυιῶν ἐστὶ, τύποισι δὲ ἐξαπῆχας ἐσκεπάζονται ἀξίοισι λόγου. ἰὸν δ' ἐν μέσῃ τῇ πόλει τὸ ἱερόν, κατορθῆναι πάντοθεν περιῶντι· ἅτε γὰρ τῆς πόλιος μὲν ἐκκεχωσμένης ὕψους, τοῦ δ' ἱεροῦ οὐ κεινημένου· ὡς ἀρχῇθεν ἐποιήθη, ἑσοπτόν ἐστι. περιθέει δ' αὐτὸ αἵμασι καὶ ἐγγεγλυμμένη τύποισι. ἐστὶ δὲ ἑσώθεν ἄλσος δενδρέων μεγίστων, πεφυτευμένον περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τῷγαλμα ἐνι. εὐρὸς δὲ καὶ μήκος τοῦ ἱεροῦ, παντὶ σταδίου ἐστὶ. κατὰ μὲν δὴ τὴν ἐσοδον, ἐστρωμένη ἐστὶ ὁδὸς λίθου ἐπὶ σταδίους τρεῖς μακίστά κη, δια τῆς ἀγορῆς φέρουσα ἐς τὸ πρὸς ἡῶ· εὐρὸς δὲ, ὡς τεσσέρων πλεθρῶν· τῇ δὲ καὶ τῇ τῆς ὁδοῦ, δένδρεα οὐρανομήκεα πέφυκε· φέρει δ' ἐς Ἐρμῆν ἱρὸν. τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τοῦτο οὕτω ἔχει. 139. Τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθίοπος ὧδε ἔλεγον γενέσθαι. ὅπιν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε ἰδόντα αὐτὸν, οἶ-

χεσθαι φεύγοντα· ἰδοὺ οἱ ἄνδρα ἐπιστάντα συμβου-
λεύειν, τοὺς ἱεῖας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάν-
τας, μέσους διαταμείν· ἰδόντα δὲ τὴν ὄψιν ταύτην
λέγειν αὐτόν, ὥς πρόφασιν οἱ δοκέοι ταύτην τοὺς
θεοὺς προδεικνύναι, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱερά, κακόν
τι πρὸς θεῶν ἢ πρὸς ἀνθρώπων λάβοι· οὐκὼν ποιή-
σιν ταῦτα· ἀλλὰ γὰρ οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρόνον,
ὁκόσον κεχρησθαι ἄρξαντα Αἰγύπτου ἐκχωρήσειν. ἐν
γὰρ τῇ Αἰθιοπίῃ ἔοντι αὐτῷ τὰ μαντήια, τοῖσι χρεών-
ται Αἰθίοπες, ἀνεῖλε, ὥς δεοὶ αὐτὸν Αἰγύπτου βασι-
λεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα, ὥς ὢν ὁ χρόνος οὗτος ἐξήιε,
καὶ αὐτὸν ἢ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου ἐπετάρασσε, ἐκὼν
ἀπαλλάσσεται ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ Σαβᾶκως. 140.
Ὡς δ' ἄρα οἴχεσθαι τὸν Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, αὐτὰς
τὸν τυφλὸν ἄρχειν, ἐκ τῶν ἐλέων ἀπικόμενον· ἐνθα
πεντήκοντα ἔτεα, νῆσον χώσας σποδῶ τε καὶ γῇ, οἴ-
κεε. ὅπως γὰρ οἱ φοιτᾶν εἶτον ἄγοντας Αἰγυπτίων, ὡς
ἐκάστοισι προστετάχθαι σιγῇ τοῦ Αἰθίοπος, ἐς τὴν
θωρεὴν κελευεῖν σφέας καὶ σποδὸν κομίζεσθαι. ταύτην τὴν
νῆσον οὐδεὶς πρότερον ἔδυνάσθη Ἀμυρταίου ἐξευρεῖν·
ἀλλὰ ἔτεα ἐπὶ πλέω ἢ ἑπτακόσια οὐκ οἶδ' οἱ ἦσαν αὐ-
τὴν ἀνευρεῖν οἱ πρότεροι χενόμενοι βασιλεῖς Ἀμυρ-
ταίου· οὐνομα δὲ ταύτῃ τῇ νήσῳ Ἐλβῶ· μέγας δ'
ἐστὶ πάντῃ δέκα σταδίων.

141. Μετὰ δὲ τοῦτο, βασιλεῦσαι τὸν ἱεῖα τοῦ
Ἡφαίστου, τῷ οὐνομα εἶναι Σεθῶν· τὸν ἐν ἀλογίᾳ
ἔχειν παραχρησάμενον τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων, ὡς
οὐδὲν δεησομενον αὐτῶν· ἀλλὰ τε δὴ ἄτιμα ποιεῦντα
ἐς αὐτοὺς, καὶ σφεας ἀπελίσθαι τὰς ἀρούρας, τοῖσι
ἐπὶ τῶν προτέρων βασιλῆων δεδοσθαι ἐξαίρετους ἐκά-
στον δυώδεκα ἀρούρας. μετὰ δὲ, ἐπ' Αἰγύπτου ἐλαύ-
ρειν στρατὸν μέγαν Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων
τε καὶ Ἀσσυρίων. οὐκὼν δὴ ἐθέλειν τοὺς μαχίμους
τῶν Αἰγυπτίων βοηθεῖν· τὸν δὲ ἱεῖα ἐς ἀπορίην
ἀπειλημένον, ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον, πρὸς τῷγαλμα
ἀποδύρεσθαι οἷα κινδυνεύει παθεῖν. ὀλοφυρόμενον
δ' ἄρα μιν ἐπελθεῖν ὕπνον, καὶ οἱ δοῦναι ἐν τῇ ὄψι,
ἐπιστάντα τὸν θεὸν θυρσύνειν, ὡς οὐδὲν πείσεται
ἄχαρι ἀντιάων τὸν Ἀραβίων στρατὸν· αὐτὸς γὰρ οἱ

πέμψειν τιμωρούς. τούτοις δὴ μιν πύσυνον τοῖσι ἐνυπνίοις, παραλαβόντα Αἰγυπτίων τοὺς βουλευμένους οἱ ἐπέσθαι, στρατοπεδεύσασθαι ἐν Πηλουσίῳ· ταύτη γὰρ εἰσι αἱ ἐσβολαί· ἐπεσθαι δὲ οἱ τῶν μαχίμων μὲν οὐδένα ἀνδρῶν, καπήλους δὲ, καὶ χειρώνακτας, καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους. ἐνθαῦτα ἀπικομένους, τοῖσι ἐναντίοις αὐτοῖς ἐπιχυθέντας νυκτὸς μὲς ἀρουραίους, κατὰ μὲν φαγῆν τοὺς φαρισεῖνας αὐτῶν, κατὰ δὲ τὰ τόξα πρὸς δὲ, τῶν ἀσπίδων τὰ ὄχανα, ὥστε τῇ ὑστεραίῃ φευγόντων σφίων, γυμνῶν ὀπλων, πεσέειν πολλούς. καὶ νῦν οὗτος ὁ βασιλεὺς ἔστηκε ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἔχων ἐπὶ τῆς χειρὸς μὲν, λέγων δια γραμμάτων ταῦτα· Ἐς ἐμεῖ τίς ορέων, εὐσεβὴς ἔστω.

142. Ἐς μὲν τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοι τε καὶ οἱ ἱερεῖς ἔλεγον, ἀποδεικνύντες, ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως, ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱερεῖα τοῦτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μίην τε καὶ τεσσαράκοντα καὶ τριηκοσίας ἀνθρώπων γενεὰς γενομένης, καὶ ἐν ταύτῃσι ἀρχιερεῖς καὶ βασιλεῖς ἑκατέρους τοσούτους γενομένους. καὶ τοὶ τριηκόσιοι μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ δύναται μύρια ἕττα· γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἑκατὸν ἕττα ἐστὶ· μίης δὲ καὶ τεσσαράκοντα ἐπὶ τῶν ἐπιλοίπων γενεῶν, αἱ ἐπῆσαν τῇσι τριηκοσίῃσι, ἐστὶ τεσσαράκοντα καὶ τριηκόσια καὶ χίλια ἕττα. οὕτω ἐν μυρίοις τε ἔττει καὶ χιλίοις, καὶ πρὸς, τριηκοσίοις τε καὶ τεσσαράκοντα, ἔλεγον θεὸν ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι· οὐ μέντοι οὐδὲ πρότερον, οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖς ὑπολοίποις Αἰγύπτου βασιλεῦσι γενομένοις, ἔλεγον τοιούτον οὐδέν. Ἐν τοίνυν τούτῳ τῷ χρόνῳ τετράκισ ἔλεγον ἐξ ἡθῶν τὸν ἥλιον ἀνατεῖλαι· ἐνθα τε νῦν καταδύεται, ἐνθεῦτεν δις ἐπαντεῖλαι· καὶ ἐνθεν νῦν ἀνατέλλει, ἐνθαῦτα δις καταδύναι· καὶ οὐδὲν τῶν κατ' Αἰγύπτου ὑπὸ ταῦτα ἐτεροιωθῆναι, οὔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ σφι γινόμενα, οὔτε τὰ ἀμφὶ ρούσους, οὔτε τὰ κατὰ τοὺς θανάτους.

143. Πρότερον δὲ Ἐκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι γενεολογήσαντί τε ἑωυτὸν, καὶ ἀναδῆσαντι τὴν πα-

τριήν ἐς ἐκκαίδεκατον θεόν, ἐποίησαν οἱ ἱερεῖς τοῦ
 Διὸς, οἷον τε καὶ ἐμοὶ οὐ γενεηλόγησαντι ἐμευντόν,
 ἐσαγαγόντες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω, ἔδον μέγα, ἐξηρίθμιαν
 δεικνύντες κολοσσούς ξυλίνους τοσούτους ὅσους περ
 εἶπον· ἀρχιφρεὺς γὰρ ἕκαστος αὐτόθι ἴσταται ἐπὶ τῆς
 ἑαυτοῦ ζώης εἰκόνα ἑαυτοῦ, ἀριθμούντες ὧν, καὶ
 δεικνύντες οἱ ἱερεῖς ἐμοὶ, ἀπεδείκνυσαν παῖδα πατρὸς
 ἑαυτῶν ἕκαστον ἕντα, ἐκ τοῦ ἄγχιστα ἀπαθανόντος
 τῆς εἰκόνης διεξέρχοντες διὰ πασέων, ἕως οὐ ἀπέδεξαν
 ἀπασας αὐτάς. Ἐκαταίω δὲ γενεηλόγησαντι ἑαυτὸν,
 καὶ ἀναδήσαντι ἐς ἐκκαίδεκατον θεόν, ἀντεγενεηλόγη-
 σαν ἐπὶ τῇ ἀριθμῇ, οὐ δεκόμενοι παρ' αὐτοῦ, ἀπὸ
 θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον. ἀντεγενεηλόγησαν δὲ ὧδε,
 φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πιρῶμιν ἐκ Πιρῶμιος
 γεγενῆσθαι· ἐς ὃ τοὺς πέντε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριη-
 κοσίους ἀπέδεξαν κολοσσούς, Πιρῶμιν ἐκ Πιρῶμιος
 γενομένην, καὶ οὔτε ἐς θεόν, οὔτε ἐς ἥρωα ἀνέδησαν
 αὐτοὺς. Πιρῶμις δὲ ἐστὶ καὶ Ἑλλάδα γλῶσσαν καλὸς
 κερκαθός. 144. Ἦδη ὧν, τῶν αἱ εἰκάνες ἦσαν, τοι-
 οῦτους ἀπεδείκνυσαν σφραγς πάντας ἑάντας, θεῶν δὲ
 πολλὸν ἀπαλλαγμένους. τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν
 τούτων, θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἄρχοντας, οἱ-
 κέοντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι καὶ τούτων αἰεὶ ἕνα
 τὸν κρατέοντα εἶναι· ὕψιστον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι
 Ὠρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες
 ὀνομαζοῦσι· τοῦτον καταπάνσαντα Τυφῶνα, βασι-
 λεῦσαι ὕψιστον Αἰγύπτου. Ὀσίρις δὲ ἐστὶ Διόνυσος
 κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν.

145. Ἐν Ἑλλήσι μὲν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νο-
 μίζονται εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν·
 παρ' Αἰγυπτίοισι δὲ, Πάν μὲν, ἀρχαιότατος, καὶ
 τῶν ὀκτῶ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν· Ἡρακλῆς
 δὲ, τῶν δευτέρων, τῶν δωδέκα λεγομένων εἶναι·
 Διόνυσος δὲ, τῶν τρίτων, οἱ ἐκ τῶν δωδέκα θεῶν
 ἐγένοντο. Ἡρακλεῖ μὲν δὴ ὅσα αὐτοὶ Αἰγύπτιοί φασε
 εἶναι ἔτεα ἐς Ἀμασιν βασιλέα, δεδήλωται μοι πρό-
 ῃθε· Πάνι δὲ ἐτι τούτων πλεονα λέγεται εἶναι, Διο-
 νύσω ὃ ἐλάχιστα τούτων· καὶ τούτω πεντακισχίλια
 καὶ μύρια λογίζονται εἶναι ἐς Ἀμασιν βασιλέα. καὶ

ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι, αἰεὶ τε λογιζόμενοι, καὶ αἰεὶ ἀπογραφόμενοι τὰ ἔτεα. Διόνυσος μὲν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένῳ γενέσθαι, κατὰ ἑξακίσσια ἔτεα καὶ χίλια μάλιστα ἔστι ἐς ἐμὲ. Ἡρακλεῖ δὲ τῷ Ἀλκμήνης, κατὰ εἰνακίσσια ἔτεα. Πανὶ δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης, (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἑρμῇ λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πάν.) ἑλᾶσσω ἔτεά ἔστι τῶν Τρωϊκῶν, κατὰ τὰ ὀκτακίσσια μάλιστα ἐς ἐμὲ. 146. Τούτων ὦν ἀμφοτέρων πάρεστι χρᾶσθαι, τοῖσι τις πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ δ' ὦν ἡ περὶ αὐτέων γνώμη ἀποδέδεκται. εἰ μὲν γὰρ θανεροὶ τε ἐγένοντο καὶ κατεγήρασαν καὶ οὗτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, κατὰπερ Ἡρακλῆς ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πάν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφη ἂν τις, καὶ τούτους ἄλλους, ἀνδρῶν γενομένων, ἔχειν τὰ ἐκείνων οὐνόματα τῶν προγεγονότων θεῶν. νῦν δὲ Διόνυσόν τε λέγουσι οἱ Ἕλληνες, ὡς αὐτίκα γενόμενον ἐς τὸν μηρὸν ἐνεοῖσθαι Ζεὺς, καὶ ἤνεικε ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου ἰοῦσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ· καὶ Πανὸς γε πέρι οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκη ἐτράπετο γενόμενος. δηλὰ μοι ὦν γέγονε, ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες τούτων τὰ οὐνόματα, ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο χρόνου, ἀπὸ τούτου γενεηλογέουσι αὐτέων τὴν γένεσιν. Ταῦτα μὲν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι.

147. Ὅσα δὲ οἱ τε ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι, κατὰ ταύτην τὴν χώρην γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φράσω· προσέσται δὲ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς ὀψιμος. Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἰδεά τοῦ Ἡρακλείου βασιλεύσαντα, (οὐδένα γὰρ χρόνον οἶοί τε ἦσαν ἄνευ βασιλῆος διατᾶσθαι.) ἐστήσαντο δυνάδεκα βασιλείας, δυνάδεκα μοῖρας θαπάμενοι Αἰγύπτον πᾶσαν. οὗτοι ἐπιγαμίας ποιησάμενοι, ἐβασίλευον, νόμοισι τοιοῖδε χρῶμενοι, μήτε καταίρειν ἀλλήλους, μήτε πλεόν τι δέξασθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου, εἰ-

πρὶν ἐς ἑκαταίδεκατον θεόν, ἐποίησαν οἱ ἱεῖες τοῦ Διὸς, οἷον τε καὶ ἐμοὶ οὐ γενεηλογήσαντι ἐμειντόν, ἐσαγαγόντες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω, ἔον μέγα, ἐξηρίθμιαν δεικνύντες κολοσσούς ξυλίνους τοσοῦτους ὅσους περ εἶπον· ἀρχιεὺς γὰρ ἕκαστος αὐτόθι ἴσταται ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ζῆς εἰκόνα ἑωυτοῦ, ἀριθμέοντες ὧν, καὶ δεικνύντες οἱ ἱεῖες ἐμοί, ἀπεδείκνυσαν παῖδα πατρὸς ἑωυτῶν ἕκαστον ἔοντα, ἐκ τοῦ ἀρχιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνας διεξιόντες δια πασέων, ἕως οὐ ἀπέδεξαν ἀπασας αὐτάς. Ἐκαταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἑωυτόν, καὶ ἀνάδησαντι ἐς ἑκαταίδεκατον θεόν, ἀντεγενεηλόγησαν ἐπὶ τῇ ἀριθμῇ, οὐ δεκόμενοι παρ' αὐτοῦ, ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον. ἀντεγενεηλόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πιρῶμιν ἐκ Πιρῶμιος γεγενῆναι· ἐς ὃ τοὺς πέντε καὶ τεσσαράκοντα καὶ τριηκασίους ἀπέδεξαν κολοσσούς, Πιρῶμιν ἐκ Πιρῶμιος γενομένην, καὶ οὔτε ἐς θεόν, οὔτε ἐς ἥρωα ἀνέδησαν αὐτούς. Πιρῶμις δὲ ἐστὶ κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν καλὸς καγαθός. 144. Ἦδη ὧν, τῶν αἱ εἰκόνες ἦσαν, τοιοῦτους ἀπεδείκνυσαν σφεας πάντας ἔοντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τούτων, θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἄρχοντας, οἰκόντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι· καὶ τούτων αἰεὶ ἓνα τὸν κρατίοντα εἶναι· ὕστατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι Ὄρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζουσι· τούτον καταπαύσαντα Τυφῶνα, βασιλεῦσαι ὕστατον Αἰγύπτου. Ὀσίρις δὲ ἐστὶ Διόνυσος κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν.

145. Ἐν Ἑλλήσι μὲν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν· παρ' Αἰγυπτίοισι δὲ, Πάν μὲν, ἀρχαιότατος, καὶ τῶν ὀκτῶ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν· Ἡρακλῆς δὲ, τῶν δευτέρων, τῶν δυώδεκα λεγομένων εἶναι· Διόνυσος δὲ, τῶν τρίτων, οἱ ἐκ τῶν δυώδεκα θεῶν ἔγενοντο. Ἡρακλεῖ μὲν δὴ ὅσα αὐτοὶ Αἰγύπτιοί φασε εἶναι ἔτεα ἐς Ἀμασιν βασιλέα, δεδῆλωται μοι πρόθε· Πανὶ δὲ ἔτι τούτων πλεονα λέγεται εἶναι, Διόνυσῳ δ' ἐλάχιστα τούτων· καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μυρία λογίζονται εἶναι ἐς Ἀμασιν βασιλέα. καὶ

ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι, αἰεὶ τε λογιζόμενοι, καὶ αἰεὶ ἀπογραφόμενοι τὰ ἔτα. Διόνυσος μὲν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγόμενον γενέσθαι, κατὰ ἑξακόσια ἔτα καὶ χίλια μάλιστα ἔστι ἐς ἐμέ. Ἡρακλεῖ δὲ τῷ Ἀλκμήνης, κατὰ εἰνακόσια ἔτα. Πανὶ δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης, (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἑρμῆος λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πάν.) ἑλάσσω ἔτα ἔστι τῶν Τρωϊκῶν, κατὰ τὰ ὀκτακόσια μάλιστα ἐς ἐμέ. 146. Τούτων ὧν ἀμφοτέρων παρέστι χρᾶσθαι, τοῖσι τις πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον. ἐμοὶ δ' ὧν ἡ περὶ αὐτέων γνώμη ἀποδεδεκται. εἰ μὲν γὰρ φανεροὶ τε ἐγένοντο καὶ κατεγήρασαν καὶ οὗτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, κατὰπερ Ἡρακλῆς ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πάν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφη ἂν τις, καὶ τούτους ἄλλους, ἀνδράς γενομένους, ἔχειν τὰ ἐκείνων οὐνόματα τῶν προγεγονότων θεῶν. νυν δὲ Διόνυσόν τε λέγουσι οἱ Ἕλληνες, ὡς αὐτίκα γενόμενον ἐς τὸν μηρὸν ἐνεοῦσάψατο Ζεὺς, καὶ ἤνεια ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου ἐοῦσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ καὶ Πανὸς γε πέρι οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκη ἐγράπετο γενόμενος. δηλὰ μοι ὧν γέγονε, ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες τούτων τὰ οὐνόματα, ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντα χρόνου, ἀπὸ τούτου γενεηλογέουσι αὐτέων τὴν γένεσιν. Ταῦτα μὲν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι.

147. Ὅσα δὲ οἱ τε ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι, κατὰ ταύτην τὴν χώραν γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φράσαι προσέσται δέ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψεως. Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱερέα τοῦ Ἡφαίστιου βασιλεύσαντα, (οὐδένα γὰρ χρόνον οἶοι τε ἦσαν ἄνευ βασιλεὺς διαιτᾶσθαι.) ἐστήσαντο δωῶδεκα βασιλέας, δωῶδεκα μοῖρας θασάμενοι Αἴγυπτον πᾶσαν. οὗτοι ἐπιγαμίας ποιησάμενοι, ἐβασίλευον, νόμοισι τοιοῖδε χρωόμενοι, μήτε καταιρεῖν ἀλλήλους, μήτε πλέον τι δίζησθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου, εἰ-

ναι τε φίλους τὰ μάλιστα, τῶνδε δὲ εἵνεκα τοὺς νόμους τούτους ἐποιεῦντο, ἰσχυρῶς περιστέλλοντες· ἐκεχυριστό σφι κατ' ἀρχὰς αὐτίκα ἐνισταμένοισι ἐς τὰς τυραννίδας, τὸν χαλκὴν φιάλῃ σπείσαντα αὐτίων ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦτον ἀπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπτου. 143. Καὶ δὴ σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπεῖσθαι κοινῇ· δόξαν δὲ σφι, ἐποιήσαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, κατὰ προκοδείλων καλεομένην πόλιν μάλιστα κη κείμενον· τὸν ἐγὼ ἤδη ἴδου λόγον μέζω. εἰ γὰρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τείχεα τε καὶ ἔργων ἀπόδεξιν συλλογίσαιτο, ἔλασσονος πόνου τε ἂν καὶ δαπάνης φανεῖη ἔοντα τοῦ λαβυρίνθου τούτου· καὶ τοι ἀξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ἐστὶ νηὸς, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ· ἦσαν μὲν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγον μέζοντες, καὶ πολλῶν ἐκάστη αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγάλων ἀνταξίη· ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει, τοῦ γὰρ δυνώδεκα μὲν εἰσι αὐλαὶ καταστεγοί, ἀντί-πυλοὶ ἀλλήλησι· ἔξ μὲν πρὸς βορρῶν, ἔξ δὲ πρὸς νότου τετραμμέναι συνεχεές· τοῖχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτός σφίρας περιέργει. οἰκήματα δ' ἔνεστι διπλᾶ, τὰ μὲν, ὑπόγαια, τὰ δὲ, μετέωρα ἐπ' ἐκείνοισι, τρις-χίλια ἀριθμὸν, πεντακοσίων καὶ χιλίων ἐκάτερα. τὰ μὲν νυν μετέωρα τῶν οἰκημάτων αὐτοὶ τε ὁρέομεν διεξιόντες, καὶ αὐτοὶ θεησάμενοι λέγομεν· τὰ δὲ αὐτέων ὑπόγαια λόγοισι ἐπυνθανόμεθα. οἱ γὰρ ἐπεστεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύναι αὐτὰ οὐδαμῶς ἤθελον, φάμενοι θήκας αὐτόθι εἶναι τῶν τε ἀρχῆν τὸν λαβύρινθον τοῦτον οἰκοδομησαμένων βασιλῆων, καὶ τῶν ἱερῶν προκοδείλων. οὕτω τῶν μὲν κάτω πέρα οἰκημάτων ἀκοῇ παραλαβόντες λέγομεν· τὰ δὲ ἄνω, μέζονα ἀνθρωπηῶν ἔργων, αὐτοὶ ὁρέομεν. αἱ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν στεγῶν, καὶ οἱ ἐλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλῶν ἔοντες πικιλώτατοι, θωῦμα μυρίον παρέχοντο ἐξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιούσι, καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐς παστάδας, ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν παστάδων, καὶ ἐς αὐλὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημά-

των. ὁραφὴ δὲ πάντων τούτων, λιθίνῃ, κατάπερ
οἱ τοῖχοι· οἱ δὲ τοῖχοι, τυπῶν ἐγγεγλυμμένων
πλείοι. αὐτὴ δὲ ἐκάστη, περίστυλος, λίθου λευκοῦ
ἀρμασμένου καὶ μάλιστα. τῆς δὲ γωνίης τελευτῶντος
τοῦ λαβυρινθοῦ ἔχεται πυραμῖς τεσσαερακοντοργυῖος,
ἐν τῇ ζωᾷ μεγάλη ἐγγεγλυπται· ὁδὸς δ' ἐς αὐτὴν ὑπὸ
γῆν πεποιήται.

149. Τοῦ δὲ λαβυρινθοῦ τούτου ἔντος τοιούτου,
θωῆμα ἐστὶ μὲνον παρέχεται ἡ Μοίριος καλεομένη
λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβυρινθος οὗτος οἰκοδομήται.
τῆς τὸ περίμετρον τῆς περιόδου εἰσὶ στάδιοι ἑξα-
κκοσιοι καὶ τρισχίλιοι, σχαίνων ἐξήκοντα ἔντων· ἴσοι
καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ παρὰ θαλάσσαν. κίεται δὲ
μακρῇ ἡ λίμνη πρὸς βορρῇν τε καὶ νότον, ἑοῦσα βά-
θος, τῇ βαθυτάτῃ αὐτῇ ἑωυτῆς, πεντηκοντοργυῖος.
ὅτι δὲ χειροποίητος ἐστὶ καὶ ὀρυκτὴ, αὐτὴ δηλοῖ.
ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστα καὶ ἐστᾶσι δύο πυρα-
μίδες, τοῦ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυῖας
ἐκυτέρῃ, καὶ τὸ κατ' ὕδατος οἰκοδομήται ἕτερον το-
σοῦτο· καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἔπεστι κολοσσὸς λίθινος,
κατήμενος ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ
ἑκατὸν ὀργυῖων. αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυῖαι δίκαιαι εἰς
στάδιον ἑξαπλεθρον· ἑξαπέδου μὲν τῆς ὀργυῖης με-
τρεομένης, καὶ τετραπλήχεος· τῶν ποδῶν μὲν τετρα-
παλαιστων ἔντων, τοῦ δὲ πήχεος ἑξαπαλαιστου.
Τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ λίμνῃ, αὐθιγενὲς μὲν οὐκ
ἔστι· ἀνυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ἐστὶ ταύτῃ· ἐκ τοῦ
Νεῖλου δὲ κατα διωρυχα ἐσθῆται, καὶ ἐξ μὲν μῆνας
ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἐξ δὲ μῆνας ἔσω ἐς τὸν
Νεῖλον αὐτὴς. καὶ ἐπεὶ μὲν ἐκρεῖ ἔσω, ἡ δὲ τότε
τοὺς ἐξ μῆνας ἐς τὸ βασιλῆϊον καταβάλλει ἐπ' ἡμέ-
ρην ἐκάστην τάλαντιον ἀργυρίου ἐκ τῶν ἰχθύων·
ἐπεὶ δὲ εἰσὶν τὸ ὕδωρ ἐς αὐτὴν, εἴκοσι μνέας.

150. Ἐλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὡς ἐς τὴν Σύριον
τὴν ἐν Λιβύῃ ἐκδοῦν ἡ λίμνη αὕτη ὑπὸ γῆν, τε-
τραμμένη τὸ πρὸς ἑσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν παρὰ
πο ὄρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. Ἐπεὶ τε δὲ τοῦ ὀρυ-
γματος τούτου οὐκ ὥρεον τὸν χαλὸν ρύδαμόν ἔοντα,

ἐπιμελὲς γὰρ δὴ μοι ἦν, εἰρόμην τοὺς ἀγχιότα οἰκόντας τῆς λίμνης, ὅκον εἶη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθεὶς· οἱ δὲ ἔφρασαν μοι ἵνα ἐξεφορηθῇ, καὶ εὐπετέως ἐπείθον· ἦδεα γὰρ λόγῳ καὶ ἐν Νίλῳ τῇ Ἀσουρίῳ πόλει γένόμενον ἕτερον τοιοῦτον. τὰ γὰρ Φαοδαναπάλλου τοῦ Νίλου βασιλῆος χρήματα, ἐόντα μεγάλα, καὶ φυλασσόμενα ἐν θησαυροῖσι καταγατοῖσι, ἐπενόησαν κλώπες ἐκφορῆσαι. ἐκ δὴ ὧν τῶν σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οἱ κλώπες, ὑπὸ γῆν σταθμώμενοι ἐς τὰ βασιλῆϊα οἰκία ὄρουσον. τὸν δὲ χοῦν τὸν ἐκφορεόμενον ἐκ τοῦ ὄρυγματος, ὅπως γένοιτο νῦξ, ἐς τὸν Ἰγρίν ποταμὸν, παραρρέοντα τὴν Νίλον, ἐξεφόρεον· ἐς ὃ κατεργάσαντο ὃ τι ἐβούλοντο. τοιοῦτον ἕτερον ἤκουσα καὶ τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι· πλὴν οὐ νυκτὸς, ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιούμενον· ὀρύσσοντας γὰρ τὸν χοῦν τοὺς Αἰγυπτίους, ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν· ὁ δὲ, ὑπολαμβάνων, ἐμελλε διαχέειν. ἡ μὲν νυν λίμνη αὕτη οὕτω λέγεται ὀρυχθῆναι.

151. Τῶν δὲ δυνάδεκα βασιλῆων δικαιοσύνην χρεωμένων, ἀνὰ χρόνον ὡς ἔθυσαν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὁρτῆς μελλόντων κατασπείσειν, ὁ ἀρχρεὺς ἐξένεικέ σφι φιάλας χρυσείας, τῆσί περ ἐώθεσαν σπένδειν, ἀμαρτων τοῦ ἀριθμοῦ, ἑνδεκα, δυνάδεκα εὐοῖσι. ἐνθαῦτα ὡς οὐκ εἶχε φιάλην ὁ ἐσχάτος ἐστὼς αὐτῶν Ψαμμίτιχος, περιελόμενος τὴν κυνέην, εὐοῖσαν χαλκῆν, ὑπέσχε τε καὶ ἔσπεινδε. κυνέας δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐφόρεον τε βασιλῆες, καὶ ἐτύγχανον τότε ἔχοντες. Ψαμμίτιχος μὲν νυν οὐδενὶ δολερῷ νόῳ χρεωμένος, ὑπέσχε τὴν κυνέην. οἱ δὲ, ἐν φρενὶ λαβόντες τό τε ποιηθὲν ἐκ Ψαμμίτιχου, καὶ τὸ χρηστήριον ὃ τι ἐκέρηστο σφι, τὸν χαλκῆν σπείσαντα αὐτῶν φιάλῃ, τοῦτον βασιλῆα ἐσεσθαι μόνον Αἰγύπτου· ἀναμνησθέντες τοῦ ὅρησμοῦ, κτεῖναι μὲν οὐκ ἐδικαίωσαν Ψαμμίτιχον, ὡς ἀνενύρισκον βασανίζοντες· ἔξ οὐδεμιῆς προνοίας αὐτὸν ποιήσαντα· ἐς δὲ τὰ ἔλα ἐδοξέ σφι διώξαι, πηλώσαντας τὰ πλεῖστα τῆς δυνάμιος· ἐκ δὲ τῶν ἐλέων ὀρμευόμενον μὴ ἐπιμίγεσθαι τῇ

Ἑλλη Αἰγύπτου. 152. Τὸν δὲ Ψαμμίτιχον τοῦτον, πρότερον φεύγοντα τῶν Αἰθίοπα Σαβακῶν, ὅς οἱ τὸν πατέρα Νεκῶν ἀπέκτεινε, τοῦτον φεύγοντα τότε εἰς Συρίην, ὡς ἀπαλλάχθη ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὗτοί οἱ ἐκ νομοῦ Σαῖτες εἰσι. μετὰ δὲ, βασιλεύοντα, τὸ δεύτερον πρὸς τῶν ἑνδεκα βασιλέων καταλαμβάνει μιν διὰ τὴν κυνὴν φεύγειν εἰς τὰ ἔλα. Ἐπιστάμενος ὢν ὡς περιβρισμένος εἴη πρὸς αὐτῶν, ἐπενόεε τίσασθαι τοὺς διωξάντας. πέμψαντι δὲ οἱ εἰς Βουτοῦν πόλιν εἰς τὸ χρηστήριον τῆς Αἰγύπτου, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ἐστὶ μακτῆριον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμός, ὡς τίσις ἦξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκίων ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπιστῆ μεγάλη ὑπεκένυτο, χαλκίους οἱ ἄνδρας ἦξειν ἐπικούρους. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἀναγκασθὲ κατέλαβε Ἰωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας, κατὰ λήϊον ἐκπλώσαντας, ἀπενειχθῆναι εἰς Αἶγυπτον· ἐκβάντας δὲ εἰς γῆν, καὶ ὀπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τῶν τις Αἰγυπτίων εἰς τὰ ἔλα ἀπικομένος τῷ Ψαμμίτιχῳ, (ὡς οὐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὀπλισθέντας,) ὡς χαλκεοὶ ἄνδρες ἀπικείμενοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ πεδῖον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελεύμενον, φίλα τε τοῖσι Ἰωσι καὶ Καρσί ποιέεται καὶ σφεας, μεγάλα ὑπισχνόμενος, πείθει μετ' ἐωντοῦ γενέσθαι. ὡς δὲ ἔπεισε, οὕτω ἅμα τοῖσι μετ' ἐωντοῦ βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ἐπικούροισι, καταίρει τοὺς βασιλέας.

153. Κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμίτιχος, ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια ἐν Μέμφε, τὰ πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα· αὐλὴν τε τῷ Ἄπι, ἐν τῇ τρέφεται ἐπεὶ φανῇ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε, ἐναντίον τῶν προπυλαίων, πᾶσάν τε περίστυλον εὐῶσαν, καὶ τύπων πλέην· ἀντὶ δὲ κίνουσα, ὑπεστάσι κολοσσοὶ δωδεκαπῆχες τῇ αὐλῇ. ὁ δὲ Ἄπις κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσάν ἐστι Ἐπεφρος. 154. Τοῖσι δὲ Ἰωσι καὶ τοῖσι συγκατεργασμένοις αὐτῷ, ὁ Ψαμμίτιχος δίδωσι χώρους ἐνοικῆσαι αὐ-

πίους ἀλλήλων, τοῦ Νεῖλου τὸ μῖσον ἔχοντος· τοῖσι
 οὐνόματα ἐτίθη Στρατόπεδα. τούτους τε δὴ σφί τοὺς
 χώρους δίδωσι, καὶ τὰλλα τὰ ὑπάρχοντα πάντα ἀπέ-
 δακε· καὶ δὴ καὶ παῖδας πωρεβάλε αὐτοῖσι Αἰγυ-
 πτίους, τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεισθαι. ἀπὸ
 δὲ τούτων ἐκμαθόντων τὴν γλῶσσαν, οἱ νῦν ἐρμηνέες
 ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνασι. οἱ δὲ Ἴωνες τε καὶ οἱ Κᾶρες
 τούτους τοὺς χώρους οἰκήσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν·
 εἰσὶ δὲ οὗτοι αἱ χώραι πρὸς θαλάσσης, ὀλίγον ἐνερ-
 θε Βουβάστιος πόλιος, ἐπὶ τῷ Πηλουσίῳ καλυμμένῳ
 στόματι τοῦ Νεῖλου. τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστε-
 ρον βασιλεὺς Ἀμασις ἐξαναστήσας, ἐνδεύτερον κατοί-
 κησε ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἑωυτοῦ ποιεῦμενος πρὸς
 Αἰγυπτίων. Τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ, οἱ
 Ἕλληνες αὐτῷ ἐπιμισγόμενοι ταῦτοισι, τὰ περὶ Αἰ-
 γυπτον γινόμενα, ἀπὸ Ψαμμίτιχου βασιλῆος ἀρξά-
 μενοι, πάντα καὶ τὰ ὕστερον ἐπιστάμεθα ἀτρεκέως,
 πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικί-
 σθησαν. ἐξ ὧν δὲ ἐξανέστησαν χώρων, ἐν ταῖς οἰκί-
 ασι δὴ οἱ τε ὄλκοι τῶν νέων καὶ τὰ εἰρήνια τῶν οἰκί-
 ματων τὸ μέχρι ἐμεῦ ἦσαν. Ψαμμίτιχος μὲν νῦν
 αὐτῷ ἔσχε τὴν Αἰγυπτον.

155. Τοῦ δὲ χρηστήριου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ
 ἐπεμνήσθην ἤδη· καὶ δὴ λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς ἀξίου
 εἶναι ποιήσομαι. τὸ γὰρ χρηστήριον τοῦτο τὸ ἐν
 Αἰγύπτῳ, ἐστὶ μὲν Αἰτοῦς ἵρδον, ἐν πόλει δὲ μεγάλη
 ἰδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεόμενον στόμα
 τοῦ Νεῖλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὐνο-
 μα δὲ τῇ πόλει ταύτῃ ἄκου τὸ χρηστήριον ἐστὶ,
 Βουτοῖ, ὡς καὶ πρότερον οὐνόμασται μοι. ἵρδον
 δὲ ἐστὶ ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρ-
 τέμιδος. καὶ ὁ γε νηὸς τῆς Αἰτοῦς, ἐν τῷ δὴ τὸ
 χρηστήριον ἐνι, αὐτὸς τε τυγχάνει ἑὼν μέγας, καὶ
 καὶ προπύλαμα ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιῶν. τὸ δὲ
 μοι τῶν φανερῶν θωῦμα μέγιστον παρεχόμενον,
 φράσω. ἐστὶ ἐν τῷ τεμένει τούτῳ Αἰτοῦς νηὸς ἐξ
 ἑνὸς λίθου πεποιημένος, ἐς τε ὕψος, καὶ ἐς μήκος· καὶ
 τοῖχος ἕκαστος τούτοισι ἴσος· τεσσεράκοντα πήχεων
 τούτων ἕκαστον ἐστὶ. τὸ δὲ καταστέγασμα τῆς ὀρο-

φῆς, ἄλλος ἐπικέεται λίθος, ἔχων τὴν παρωροφίδα τετραπῆχυν. 156. Οὕτω μὲν νῦν ὁ νῆος τῶν φανερῶν μοι τῶν περὶ τοῦτο τὸ ἱρόν ἐστι θαυμαστότατον· τῶν δὲ δευτέρων, νῆσος ἡ Χίμμις καλυμμένη, ἐστὶ μὲν ἐν λίμνῃ βαθύῃ καὶ πλατῇ κειμένη παρα τὸ ἐν Βουτοῖ ἱρόν· λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων εἶναι αὕτη ἡ νῆσος πλωτή. αὐτὸς μὲν ἔρωγε οὔτε πλέουσας, οὔτε κινηθείσας εἶδον· τέθηπα δὲ ἀκούων, εἰ νῆσος ἀληθῆως ἐστὶ πλωτή. ἐν δὲ ὧν ταύτῃ νῆος τε Ἀπόλλωνος μέγας ἐνι, καὶ βωμοὶ τριφασιοὶ ἐνεδρύονται, ἐμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῇ φοίνικες συχνοὶ, καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρποφόρα καὶ ἄφωρα, πολλὰ. λόγον δὲ τόνδε ἐπιλέγοντες οἱ Αἰγύπτιοι, φασὶ εἶναι αὐτὴν πλωτήν, ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ ἐοῦση πρότερον πλωτῇ, Αἰγῶ, ἐοῦσα τῶν ὀκτὼ θεῶν τῶν πρώτων γεγεμένων, οἰκίονσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλι, ἵνα δὴ οἱ τὸ χρησιμώτερον ταῦτό ἐστι, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος παρακαταθήκην δεξαμένη, διέσωσε κατακρύψασα ἐν τῇ νῦν πλωτῇ λεγομένη νήσῳ· ὅτε δὴ τὸ πᾶν διζήμενος ὁ Τυφὼν ἐπῆλθε, θέλων ἐξευρεῖν τοῦ Ὀσίριος τὸν παῖδα. (Ἀπόλλωνα δὲ, καὶ Ἀρτεμιν, Διονύσου καὶ Ἴσιος λέγουσι εἶναι παῖδας· Αἰγῶν δὲ, τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σῶτειραν γενέσθαι. Αἰγυπτισὶ δὲ Ἀπόλλων μὲν, Ὀρος· Αἰγῶν δὲ, Ἴσις· Ἀρτεμις δὲ, Βούβαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ οὐδενὸς ἄλλου, Αἰσχύλος ὁ Εὐφοριωνος ἤρπασε τὰ ἐγὼ φράσω, μῦθος δὲ ποιητῶν τῶν προγεγενημένων. ἐποίησε γὰρ Ἀρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος.) τὴν δὲ νῆσον διὰ τοῦτο γενέσθαι πλωτήν, ταῦτα μὲν αὐτῶ λέγουσι.

157. Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τέσσερα καὶ πενήτηντα ἔτεα· τῶν τὰ ἑνὸς δέοντα τριήκοντα, Ἀζωτον, τῆς Συρίας μεγάλην πόλιν, προσκατήμενος ἐπολιορκεῖ, ἕς τὸ ἐξεῖλε. αὕτη δὲ ἡ Ἀζωτος ἀπασιάνων πολιῶν ἐπὶ πλείστον χρόνον πολιορκευμένη ἀντέσχε, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. 158. Ψαμμίτιχου δὲ Νεκρὸς παῖς ἐγένετο, καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου· ὃς τῇ διωρυχῇ ἐπεχείρησε πρῶτος τῇ ἐς τὴν Εὐφροῇν θα-

λαοσαν φερόντη, τὴν Δαρεῖος ὁ Πέρσης δεύτερα
 διώρυξε· τῆς μῆκος μὲν ἐστὶ πλόος ἡμέραι τέσσαρες,
 εὖρος δὲ ὠρύχθη ὥστε τριήρεας δυο πλέειν ὁμοῦ
 ἑλαστρευμένας. ἤκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νεῖλου τὸ ὕδωρ ἐς
 αὐτὴν· ἤκται δὲ κατ' ὑπερθε ὀλίγον Βαυβάστιος πό-
 λιος, παρὰ Πάτουμον τὴν Ἀραβίην πόλιν· ἐσέχει
 δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ὠρύκται δὲ πρῶτον
 μὲν τοῦ πεδίου τοῦ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην
 ἔχοντα· ἔχεται δὲ κατ' ὑπερθε τοῦ πεδίου τὸ κατὰ
 Μίμφιν· τείνον ὄρος, ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαι ἐνεῖσι.
 τοῦ ὧν θῆ οὗρος τούτου παρὰ τὴν ὑπωρεὴν ἤκται
 ἡ διώρυξ ἀπ' ἐσπέρας μακρὴ πρὸς τὴν ἡῶ· καὶ ἔπειτα
 τείνει ἐς διασφαγας, φέρουσα ἀπὸ τοῦ οὗρος πρὸς
 μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον, ἐς τὸν κόλπον τῶν
 Ἀράβιων· τῇ δὲ ἐλάχιστόν ἐστι καὶ συντομώτατον,
 ἐκ τῆς βορρῆς θαλάσσης ὑπερβῆναι ἐν τὴν νοτιὴν
 καὶ Ἐρυθρὴν τὴν αὐτὴν ταύτην καλεομένην, ἀπὸ
 τοῦ Κασίου οὗρος, τοῦ οὐρίζοντος Αἰγυπτίον τε καὶ
 Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰσὶ στάδιοι χίλιοι ἀπαρτὶ ἐς
 τὸν Ἀράβιον κόλπον. τούτῳ μὲν τὸ συντομώτατον·
 ἡ δὲ διώρυξ πολλῶ μακροτέρη, ὅσω σκολιωτέρη ἐστί.
 τὴν ἐπὶ Νεκῷ βασιλῆος ὀρυσσόντες Αἰγυπτίων ἀπώ-
 λοντο θυώδεκα μυριάδες. Νεκῶς μὲν νυν μεταξὺ
 ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντιῆου ἐμποδίου γενομένου
 τοιοῦδε· „τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν προεργάζεσθαι.“ βαρ-
 βάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσιν τοὺς μὴ
 σφι ὁμογλώσσους. 159. Πανσάμενος δὲ τῆς διώρυ-
 χος ὁ Νεκῶς, ἐτράπειτο πρὸς στρατιῆας καὶ τριήρεις,
 αἱ μὲν, ἐπὶ τῇ βορρῇ θαλάσῃ ἐποιήθησαν, αἱ δ' ἐν
 τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ· τῶν
 ἔτι οἱ ὅλκοι ἐπίδηλοι. καὶ ταυτησί τε ἐχραῖτο ἐν τῷ
 θέοντι· καὶ Σύριοισι περὶ ὁ Νεκῶς συμβαλὼν ἐν
 Μαγδόλῳ ἐνίκησε· μετὰ δὲ τὴν μάχην, Καδυτιν πό-
 λιν τῆς Συρίας εὐῶσαν μεγάλην εἴλε. ἐν τῇ δὲ ἐσθῆτι
 ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλ-
 λωνι, πέμψας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ,
 ἑκατάδεκα ἔτα τὰ πάντα ἄρχας, τελευτᾷ, τῷ παιδί
 Ψάμμῳ παραδούς τὴν ἀρχήν.

160. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ψάμμιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἡλείων ἄνδρες ἀγγελοὶ, αὐχέαντες δικαιοτάτα καὶ κάλλιστα τιθέναι τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων, καὶ δοκέοντες παρὰ ταῦτα οὐδ' ἂν τοὺς σοφωτάτους ἀνθρώπων Αἰγυπτίους οὐδὲν ἐπεξευρεῖν. ὥς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἴγυπτον οἱ Ἡλείοι ἔλεγον τῶν εἵνεκα ἀπίκοντο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς οὗτος συγκαλέεται Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπυνθάνοντο τῶν Ἡλείων λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήχεσθαι ποιεῖν περὶ τὸν ἀγῶνα· ἀπηγησάμενοι δὲ τὰ πάντα, ἔφασαν ἥκειν ἐπιμαθησόμενοι „εἴ τι ἔχοιεν Αἰγύπτιοι τοῦτων δικαιοτέρον ἐπεξευρεῖν.“ οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, ἐπειρώτων τοὺς Ἡλείους, εἴ σφι οἱ πολιῆται ἐναγωνίζονται. οἱ δὲ ἔφασαν, καὶ σφῶν καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφασαν „σφέας, οὕτω τιθέντας, παντὸς τοῦ δικαίου ἡμαρτημέναι· οὐδεμίην γὰρ εἶναι μηχανὴν, ὅπως οὐ τῷ ἀστῷ ἀγωνιζομένῳ προσθήσονται, ἀδικέοντες τὸν ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως τιθέναι, καὶ τοῦτου εἵνεκα ἀπικοῖατο ἐς Αἴγυπτον, ξεῖνοισι ἀγωνιστῆσι ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα τιθέναι, Ἡλείων δὲ μηδενὶ εἶναι ἀγωνίζεσθαι.“ Ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἡλείοισι υπεθήκατο.

161. Ψάμμιος δὲ ἐξ ἔτεα μούνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, καὶ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίην, καὶ μεταυτίκα τελευτήσαντος, ἐξεδέξατο Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος. ὃς μετὰ Ψαμμίτιχον τὸν ἑωυτοῦ προπάτορα ἐγένετο, εὐδαιμονέστατος τῶν πρότερον βασιλῆων, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἰκοσι ἄρξας· ἐν τοῖσι ἐπὶ τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε, καὶ ἐνανμάχησε τῷ Τυρίῳ, Ἐπεὶ δὲ οἱ ἔδεε κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφασίως τὴν ἐγὼ μεζόνως μὲν ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μετρίως δ' ἐν τῷ παρεόντι. ἀποπέμψας γὰρ στρατεύμα ὁ Ἀπρίης ἐπὶ Κυρηναίους, μεγαλωστὶ προσέπτασε. Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δοκέοντες τὸν

Ἀπρίην ἐκ προνοίης αὐτοὺς ἀποπέμψαι ἐς φαιτόμενον κακόν, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτοὺς δὲ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχοι. ταῦτα δὲ δεινὰ ποιεῦμενοι οὗτοί τε οἱ ἀπονοστήσαντες, καὶ οἱ τῶν ἀπολομένων φίλοι. ἀπέστησαν ἐκ τῆς ἰδέης. 162. Πυθόμενος δὲ Ἀπρίης ταῦτα, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἀμασιν, καταπαύσοντα λόγους. ὁ δὲ ἐπεὶ τε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταῦτα μὴ ποιεῖν λέγοντος αὐτοῦ, τῶν τις Αἰγυπτίων ὀπισθεσias, περιέσθηκε οἱ κυνὴν καὶ περιτιθεῖς, ἔφη „ἐπὶ βασιλῆῃ περιτιθέναι.“ καὶ τῷ οὐ κως ἀκούσιον ἐγένετο τὸ ποιεῦμενον, ὥς διεδείκνυε. ἐπεὶ τε γὰρ ἐστήσαντό μιν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἀπεστεῶτες, παρεσκευάζετο ὥς ἔλῶν ἐπὶ τὸν Ἀπρίην. Πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ἔπεμπε ἐπ' Ἀμασιν ἄνδρα δοκιμον τῶν περὶ ἑωυτὸν Αἰγυπτίων, τῷ οὐνομα ἦν Πατάρβημις· ἐντελλόμενος αὐτῷ, ζῶντα Ἀμασιν ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. ὥς δὲ ἀπικόμενος τὸν Ἀμασιν ἐκάλεσε ὁ Πατάρβημις, ὁ Ἀμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου κατήμενος) ἐπαρας, ἀπεματαίσει καὶ τοῦτό μιν ἐκέλευε Ἀπρίην ἀπάγειν. ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιοῦν τὸν Πατάρβημιν, βασιλέος μεταπεμπομένου, ἵεναι πρὸς αὐτόν· τὸν δὲ αὐτῷ ὑποκρίνεσθαι, ὥς „ταῦτα πάλαι παρεσκευάζετο ποιεῖν, καὶ αὐτῷ οὐ μέμψασθαι Ἀπρίην· παρέσσεσθαι γὰρ καὶ αὐτός, καὶ ἄλλους ἄξιον.“ τὸν δὲ Πατάρβημιν ἔκ τε τῶν λεγομένων οὐκ ἄγνοεῖν τὴν διανοίαν, καὶ παρασκευαζόμενον ὁρέοντα, σπουδῇ ἀπιέναι, βουλόμενον τὴν ταχίστην βασιλεῖ δηλώσαι τὰ πρησόμενα. ὥς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν Ἀπρίην, οὐκ ἄγοντα τὸν Ἀμασιν, οὐδένα λόγον αὐτῷ δόντα, ἀλλὰ περιθύμως ἔχοντα, περιταμῆν προστάξαι αὐτοῦ τὰ τε ὤτα καὶ τὴν ῥίνα. ἰδόμενοι δ' οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ἔτι τὰ ἐκείνου ἐφρόντον, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἑωυτῶν οὕτω αἰσχυρῶς λῆμν διακείμενον, οὐδένα δὴ χρόνον ἐπισχόντες, ἀπιστέατο πρὸς τοὺς ἑτέρους, καὶ ἐδίδosan σφέας αὐτοὺς Ἀμάσι. 163. Πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ὥπλιζε

τούς επικούρους, καὶ ἤλαυνε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους· εἶχε δὲ περὶ ἑωυτὸν Κάρας τε καὶ Ἰωνας, ἀνδρας ἐπικούρους τρισμυρίους· ἦν δὲ οἱ τὰ βασιλῆϊα ἐν Σάτ πόλει, μεγάλα ἔοντα καὶ ἀξιοθέητα. καὶ οἱ τε περὶ τὸν Ἀπρίην, ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἦσαν, καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀμασιν, ἐπὶ τοὺς ξελίνους. ἐν τε δὴ Μωμέμφι πόλει ἐγένοντο ἀμφότεροι, καὶ περικύεσθαι ἐμελλόν ἀλλήλων.

164. Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἐπὶ τὰ γένηα· καὶ τούτων οἱ μὲν, ἱερεῖς, οἱ δὲ, μάχιμοι κελεύεσθαι· οἱ δὲ, βοῦκόλοι· οἱ δὲ, συβῶται· οἱ δὲ, κάπηλοι· οἱ δὲ, ἐρμνεῖς· οἱ δὲ, κυβερνήται. γένηα μὲν Αἰγυπτίων τοσαυτὰ ἔστι· οὐνόματά θ' ὅσφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνέων· οἱ δὲ μάχιμοι αὐτέων καλέονται μὲν Καλασιρίεις τε καὶ Ἐρμοτυβίεις· ἐκ νομῶν δὲ τῶνδε εἰδί. (κατὰ γὰρ δὴ νομούς Αἴγυπτος ἅπαντα διαραΐρητοι.) 165. Ἐρμοτυβίων μὲν οἷδε εἰσὶ νομοί· Βουσιβίτης, Σαίτης, Χερμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἡ Προσωπίτις καλεομένη, Ναθὼ τὸ ἡμίον. ἐκ μὲν τούτων τῶν νομῶν Ἐρμοτυβίεις εἰσὶ γένόμενον, ὅτε ἐπὶ πλείστους γενοῖατο, ἐκκαίδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βανυσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδὲν, ἀλλ' ἀνέονται ἐς τὸ μάχιμον. 166. Καλασιρίων δὲ οἷδε ἄλλοι νομοί εἰσὶ· Θηβαῖος, Βουβαστίτης, Ἀφθίτης, Τανίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουίτης, Ονουφίτης, Ἀνύσιος, Μυεκφορίτης· οὗτος ὁ νομὸς ἐν νήσῳ οἰκεῖ, ἀντίον Βουβάστιος πόλιος. οὗτοι δὲ οἱ νομοὶ Καλασιρίων εἰσὶ γένόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους ἐγενέατο, πέντε καὶ ἑξῆς μυριάδες ἀνδρῶν. οὐδὲ τούτοις ἐξέστι τέχνην ἐπασκῆσαι οὐδεμίαν, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπασκῶσιν μούνα, παῖς παρὰ πατρός ἐκδεκόμενος. 167. Εἰ μὲν νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασιν οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτροκέως κρῖναι· ὁρέων καὶ Θρηίκας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάρους, ἀποτιμωτέρους τῶν ἄλλων ἡγούμενους πολιητέων τοὺς τὰς τέχνας μαθάνοντας, καὶ τοὺς ἐκόνους τούτων· τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξίων, γενναίους νομι-

ζαμένους εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν πόλεμον ἀνεί-
 μενους, μεμαθηχάσι δ' ὧν τοῦτο πάντες οἱ Ἕλληνες,
 καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἡκιστα δὲ Κορίνθιοι
 ὄνουνται τοὺς χειροτέχνας. 168. Γέρρα δὲ σφι ἦν τὰ-
 δε ἐξαοιρημένα μούνοισι Αἰγυπτίων, παρὲς τῶν
 ἰσίων ἄρουραι ἐξαίρετοι δυώδεκα ἐκάστῳ ἀτελέες. ἡ
 δὲ ἄρουρα ἐκατὸν πηγῶν ἐστὶ Αἰγυπτίων πάντῃ. ὁ δὲ
 Αἰγυπτίος πηγὺς τυγχάνει ἴσος ἔων τῷ Σαμίῳ. ταῦτα
 μὲν δὴ τοῖσι ἀπασι ἦν ἐξαοιρημένα. ταδὲ δὲ ἐν πε-
 ριτροπῇ ἐκαρποῦντο, καὶ οὐδ' αὖ ὧντοί. Καλασερίων
 χίλιοι, καὶ Ερμοτυβίων ἄλλοι, ἐδορυφόρεον ἐνιαυτὸν
 ἕκαστοι τὸν βασιλέα· τούτοις δ' ὧν ταδὲ παρὲς τῶν
 ἀρουρῶν ἄλλα ἐδίδοδο ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστῃ, ὀπτοῦ σί-
 του σταθμὸς πέντε μνῆαι ἐκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο
 μνῆαι, οἴνου τέσσερες αρουστηρές. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ
 δορυφορέουσι ἐδίδοδο.

169. Ἐπεὶ τε δὲ συνιόντες, ὃ τε Ἀπρίης ἀγωγὴν
 τοὺς επικούρους, καὶ ὁ Ἀμασις πάντας τοὺς Αἰγυ-
 πτίους, ἀπίκοντο ἐς Μώμεμφιν πόλιν, συνέβαλον
 καὶ ἐμαχέσαντο μὲν εὖ οἱ ξεῖνοι, πλήθει δὲ πολλῶν
 ἐλάσσονες ἔόντες, κατὰ τοῦτο ἐσώθησαν. Ἀπρίῳ
 δὲ λέγεται εἶναι ἥδε ἡ διάνοια, μὴδ' ἂν θεὸν μιν μη-
 δὲνα δύνασθαι παῦσαι τῆς βασιληΐης· οὕτω ἀσφα-
 λέως ἑωυτῷ ἰδρῦσθαι ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν
 ἐσώθη· καὶ ζωγρηθεὶς, ἀπήχθη ἐς Σαῖν πόλιν, ἐς
 τὰ ἑωυτοῦ οἰκία πρότερον ἔοντα, τότε δὲ Ἀμάσιος
 ἦδη βασιληΐα. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι
 βασιληίοις, καὶ μιν Ἀμασις εὖ περιεῖπε. τέλος δὲ,
 μεμφομένων Αἰγυπτίων ὡς οὐ ποιοῖ δίκαια, τρέφων
 τὸν σφίσι τε καὶ ἑωυτῷ ἐχθιστον, οὕτω δὴ παραδι-
 δοῖ τὸν Ἀπρίην τοῖσι Αἰγυπτίοις. οἱ δὲ μιν ἀπέπνι-
 ξαν, καὶ ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρώησι ταφῇσι.
 αἱ δὲ εἰσι ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχατάτω τοῦ
 μεγάρου, ἐσιόντι ἀριστερῇ χειρὶ. ἔθαψαν δὲ Σαί-
 ται πάντας τοὺς ἐκ νομοῦ τούτου γενομένους βασι-
 λέας ἔσω ἐν τῷ ἱερῷ. καὶ γὰρ τὸ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα,
 ἐκαστέρῳ μὲν ἐστὶ τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίου καὶ
 τῶν τούτου προπατόρων· ἐστὶ μνῆαι καὶ τοῦτο ἐν

εἴη αὐτῇ τοῦ ἱεροῦ, παστάς λιθίνη μεγάλη, καὶ ἡσχη-
μένη στύλοισι τε φοίνικας τὰ δένδρεα μεμνημένοιθι,
καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἴσω δὲ ἐν τῇ παστάδι διὰ θυ-
ρώματα ἔστηκε· ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θῆκη ἐστὶ.
170. Εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ οὐκ ὅσιον ποιῆναι
ἐπὶ τοιοῦτω πρῆγματι εξαγορεύειν τὸννομα, ἐν Σαῖ,
ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηναίης, ὅπισθε τοῦ νηοῦ, παντός
τοῦ τῆς Ἀθηναίης ἐχόμεναι τοίχου. καὶ ἐν τῷ τεμέ-
νει ὀβελοὶ ἐστῆσι μεγάλοι λίθινοι· λίμνη τε ἐστὶ ἐχο-
μένη, λιθίῃ κρηπίδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη εὖ
κύνῳ, καὶ μέγαθας, ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε, ὅση περ ἡ ἐν
Δήλῳ, ἣ τροχοειδὴς καλεομένη. 171. Ἐν δὲ τῇ λίμνῃ
ταύτῃ τὰ δείκνῃα τῶν παθῶν αὐτοῦ νυκτός ποιεῖσι,
τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. περὶ μὲν τῶν τού-
των, εἰδοῖτε μοι ἐπὶ πλέον ὥς ἕκαστα αὐτῶν ἔχει, εὖ-
στομα κείσθω. καὶ τῆς Δημητρος τελετῆς περὶ, τὴν
οἱ Ἕλληνες Θεσμοφόρια καλεοῦσι, καὶ ταύτης εἰδοῖτε
μοι περὶ εὖστομα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὁσίῃ ἐστὶ
λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν
ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγεῖν, καὶ διδάξασαι τὰς
Πελασγιώτιδας γυναῖκας. μετὰ δὲ, ἐξανάστασης πά-
σης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων, ἐξαπώλετα ἡ τελετὴ·
οἱ δὲ ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων καὶ οὐκ ἐξανα-
στάντες Ἀρκάδες, διέσωζον αὐτὴν μόνον.

172. Ἀπρίῳ δὲ ὥδε καταραιρημένον, ἐβασίλευσε
Ἄμασις, νομοῦ μὲν Σαῖτεω ἔων· ἐκ τῆς δὲ ἦν πό-
λις, ὀννομα αἱ ἐστὶ Σιούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα κα-
τόγοντο τὸν Ἄμασιν Αἰγύπτιοι, καὶ ἐν οὐδεμιᾷ μό-
ρῃ μεγάλη ἦγον, ἅτε δὴ δημότην τὸ πρὶν ἶοντα, καὶ
οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ, σοφίῃ αὐτοῦς ὁ Ἄμα-
σις, οὐκ ἀγνωμοσύνη προσηγάγετο. ἦν οἱ ἄλλα τε
ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ ποδανιπτήρ χρύσεος, ἐν τῷ
αὐτὸς τε ὁ Ἄμασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πάντες τοὺς
πράδας ἐκάστοτε ἐναπονιζέατο. τοῦτον κατ' αὖν κόψας,
ἀγαλμα θαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποίησατο, καὶ ἵδρυσε τῆς
πόλις ὅκου ἦν ἐπιτηδεύατον· οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοι-
τέοντες πρὸς τῷγαλμα, ἐσέβοντο μέγας. μαθὼν δὲ
ὁ Ἄμασις τὸ ἐκ τῶν ἀσίων ποιούμενον, συγκαλέσας

λαμένους εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν πόλεμον ἀπει-
 μέτους. μέμαθ' ἡχασι δ' ὧν τοῦτο πάντες οἱ Ἕλληνες,
 καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἡμίστε δὲ Κορίνθιοι
 ὄνουνται τοὺς χειροτέχνους. 168. Γέρεα δὲ σφι ἦν τὰ
 δε ἐξαοιρημένα μόνοισι Αἰγυπτίων, παρὲς τῶν
 ἰσίων ἀρουραὶ ἐξαίρετοι θυώδεα ἐκάστω ἀτελέες. ἡ
 δὲ ἀρουρα ἐκατὸν πηχέων ἐστὶ Αἰγυπτίων πάντη. ὁ δὲ
 Αἰγυπτίος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἔων τῷ Σαμίῳ. ταῦτα
 μὲν δὴ τοῖσι ἅπασιν ἦν ἐξαοιρημένα. τὰδε δὲ ἐν πε-
 ριτροπῇ ἐκαρποῦντο, καὶ οὐδ' αὖ οὐτοί. Καλαστρίων
 χίλιοι, καὶ Ἐρμοτυρίων ἄλλοι, ἰδορυφορέον ἐνιαυτοῦ
 ἑκάστοι τὸν βασιλέα· ταῦτοισι δ' ὧν τὰδε παρὲς τῶν
 ἀρουρέων ἄλλα ἐδίδото ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη, ὅπου σί-
 του σταθμός· πέντε μνᾶι ἐκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο
 μνᾶι, οἶνου τέσσερες ἀρυστήρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ
 ἀρουφορέουσι ἐδίδото.

169. Ἐπεὶ τε δὲ συνιόντες, ὃ τε Ἀπρίης ἀγων
 τοὺς ἐπικούρους, καὶ ὁ Ἀμασις πάντας τοὺς Αἰγυ-
 πτίους, ἀπίκοντο ἐς Μώμεφιν πόλιν, συνέβαλον·
 καὶ ἐμαχέσαντο μὲν εὖ οἱ ξεῖνοι, πλήθει δὲ πολλοῖ
 ἐλάσσονες ἔοντες, κατὰ τοῦτο ἐσώθησαν. Ἀπρίεω
 δὲ λέγεται εἶναι ἡδὲ ἡ διάνοια, μὴδ' ἂν θεὸν μιν μὴ
 δένα δύνασθαι παῦσαι τῆς βασιληΐης· οὕτω ἀσφα-
 λέως ἐωυτῷ ἰδρῦσθαι ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν
 ἐσώθη· καὶ ζωγρηθεὶς, ἀπήχθη ἐς Σαῖν πόλιν, ἐς
 τὰ ἐωυτοῦ οἶκλα πρότερον ἔοντα, τότε δὲ Ἀμάσιος
 ἦδη βασιληΐα. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι
 βασιληΐοισι, καὶ μιν Ἀμασις εὖ περιεῖπε. τέλος δὲ,
 μεμφομένων Αἰγυπτίων ὡς οὐ ποιοῖ δίκαια, τρέφων
 τὸν σφίσι τε καὶ ἐωυτῷ ἔχθιστον, οὕτω δὴ παραδι-
 δοῖ τὸν Ἀπρίην τοῖσι Αἰγυπτιόισι. οἱ δὲ μιν ἀπέπνι-
 ξαν, καὶ ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρώησι ταφῇσι.
 αἱ δὲ εἰσι ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχατάτω τοῦ
 μεγάρου, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ἔθαψαν δὲ Σαί-
 ται πάντας τοὺς ἐκ νομοῦ τούτου γενομένους βασι-
 λέας ἔσω ἐν τῷ ἱρῷ. καὶ γὰρ τὸ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα,
 ἐκαστέρῳ μὲν ἐστὶ τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίεω καὶ
 τῶν τούτου προπατόρων· ἐστὶ μνῆτοι καὶ τοῦτο ἐν

ἐν αὐτῇ τοῦ ἱεροῦ, παστάς λιθίνη μεγάλη, καὶ ἡσκη-
μένη στύλοισι τε φοίνικας καὶ δένδρεα μεμιμημένοισι,
καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔσω δὲ ἐν τῇ παστάδι διὰ θυ-
ρωματα ἔστηκε· ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ Θῆκη ἐστὶ.
170. Εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ οὐκ ὅσιον ποιεῖν
ἐπὶ τριούτῳ πρήγματι ἐξαγορεύειν τὸννομα, ἐν Σαῖ,
ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηναίης, ὀπισθε τοῦ ἱεροῦ, πάντος
τοῦ τῆς Ἀθηναίης ἐχόμεναι τοίχου. καὶ ἐν τῷ τεμέ-
νει ὄβελοι ἑστᾶσι μεγάλοι λίθινοι· λίμνη τε ἐστὶ ἐχο-
μένη, λιθίνῃ κρηπιδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη ἐν
κύκλῳ, καὶ μέγας, ὡς ἐμοὶ ἔδοξε, ὅση περ ἡ ἐν
Διῳ, ἢ τροχοειδὴς καλεομένη. 171. Ἐν δὲ τῇ λίμνῃ
ταύτῃ τὰ δείκνυα τῶν παθῶν αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῖσι,
τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. περὶ μὲν νυν τοῦ-
των, εἰδοῦναι μοι ἐπὶ πλέον ὥς ἕκαστα αὐτῶν ἔχει, εὐ-
στομα κείσθω. καὶ τῆς Δήμητρος τελετῆς περὶ τὴν
οἱ Ἕλληνες θεσμοφορία καλέουσι, καὶ ταύτης εἰδοῦναι
μοι περὶ εὐστομα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὅση ἐστὶ
λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν
ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγούσαι, καὶ διδάξασαι τὰς
Πελασγιάτιδας γυναῖκας. μετὰ δὲ, ἐξαναστάσης πά-
σης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων, ἐξαπώλετα ἡ τελετὴ·
οἱ δὲ ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων καὶ οὐκ ἐξανα-
στάντες Ἀρκαδὲς, διέσωζον αὐτὴν μόνου.

172. Ἀπρίῳ δὲ ὡδε καταραιομένην, ἐβασίλευσε
Ἀμασις, νομοῦ μὲν Σαῖτεω ἑὼν· ἐκ τῆς δὲ ἦν πό-
λιος, οὐνομα αἱ ἐστὶ Σιούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα κα-
τόγοντο τὸν Ἀμασιν Αἰγύπτιοι, καὶ ἐν οὐδὲμιᾷ μοί-
ρῃ μεγάλη ἦγον, ὥτε δὴ δημότην τὸ πρὶν ἶοντα, καὶ
οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ, σοφίῃ αὐτοῦς ὁ Ἀμα-
σις, οὐκ ἀγνωμοσύνη προσηγάγετο. ἦν οἱ ἄλλα τε
ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ ποδανιπτήρ χρύσεος, ἐν τῷ
αὐτῷ τε ὁ Ἀμασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πάντες τοὺς
πόδας ἐκάστοτε ἐναπονίζετο. τοῦτον κατ' ὦν κόψας,
ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποίησατο, καὶ ἵδρυσε τῆς
πόλιος ὅκου ἦν ἐπιτηδεύεσθαι· οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοι-
τέοντες πρὸς τῷγαλμα, ἐσέβοντο μέγας. μαθὼν δὲ
ὁ Ἀμασις τὸ ἐκ τῶν ἀστῶν ποιούμενον, συγκαλέσας

Αἰγυπτίους, ἐξέφηνε φάς, „ἐκ τοῦ ποδανιπτήρος τῶν
 γαλαμ γεγονέναι, ἐς τὸν πρότερον μὲν τοὺς Αἰγυ-
 πτίους ἐνεμεῖν τε καὶ ἐνουρῆειν, καὶ πόδας ἐναπονέ-
 ξασθαι, τότε δὲ μεγάλως σέβασθαι. ἦδη ὦν, ἔφη λέ-
 γων, ὁμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτήρῳ πεπρηγέναι· εἰ
 γὰρ πρότερον εἶναι θημότης, ἀλλ’ ἐν τῷ παρεόντι εἴ-
 ναι αὐτῶν βασιλεὺς.“ καὶ ταῦν τε καὶ προμηθέε-
 σθαι ἑωυτοῦ ἐκέλευε. τοιοῦτοι μὲν τρόπῳ προσηγά-
 γετο τοὺς Αἰγυπτίους, ὥστε δικαιοῦν δουλεύειν. 173.
 Ἐχρᾶτο δὲ καταστάσει πρηγμάτων τοιγᾷδε. τὸ μὲν
 ὄρθριον, μέχρι ὅτου πληθώρας ἀγορῆς, προθύμως
 ἐπρήσσει τὰ προσφερόμενα πρήγματα· τὸ δὲ ἀπὸ τού-
 του ἐπινέ τε καὶ κατέσκηπτε τοῖς συμπότας, καὶ ἦν
 μάταιος τε καὶ παιγνιῶν. ἀχθεσθέντες δὲ τούτοις
 οἱ φίλοι αὐτοῦ, ἐνουθετοῦν αὐτόν, τοιαύδε λέγοντες·
 „ὦ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωυτοῦ προέστηκας, ἐς
 „τὸ ἄγαν φαῦλον προάγων σεωυτόν. σὲ γὰρ χρῆν
 „ἐν θρόνῳ σεμνῷ σεμνὸν θωκέοντα, δι’ ἡμέρης
 „πρῆσσειν τὰ πρήγματα· καὶ οὕτω Αἰγύπτιοι τ’ ἂν
 „ἐπιστάτο ὡς ὑπ’ ἀνδρὸς μεγάλου ἀρχονται, καὶ
 „ἄμεινον σὺ ἂν ἤκουες. νῦν δὲ ποιέεις οὐδαμῶς βα-
 „σιλικά.“ Ὁ δ’ ἀρεῖβετο τοισίδε αὐτοῦς· „Τὰ
 „τόξ’ αἱ κεκτημένοι, ἐπεὰν μὲν θένονται χρᾶσθαι,
 „ἐντανυνούσι· ἐπεὰν δὲ χρήσωνται, ἐκλύνουσι. εἰ γὰρ
 „δὴ τὸν πάντα χρόνον ἐντεταμένα εἴη, ἐκραγείη ἂν·
 „ὥστε ἐς τὸ θεόν οὐκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι χρῆσθαι. οὐ-
 „τω δὴ καὶ ἀνθρώπου κατάστασις· εἰ ἐθέλοι κατε-
 „σπουδάσθαι αἰεὶ, μηδὲ ἐς παιγνίην τὸ μέρος ἑωυτὸν
 „ἀνιέναι, λάθοι ἂν ἦτοι μανεῖς, ἢ ὄγε ἀπάπληκτος
 „γενόμενος. τὰ ἐγὼ ἐπιστάμενος, μέρος ἑκατέρῳ νέ-
 „μω.“ Ταῦτα μὲν τοὺς φίλους ἀμείψατο. 174.
 Λέγεται δὲ ὁ Ἀμασις, καὶ ὅτε ἦν ιδιώτης, ὡς φιλο-
 πότης ἦν καὶ φιλοσκώμων, καὶ οὐδαμῶς κατεσπου-
 δασμένος ἀνὴρ· ὅπως δὲ μιν ἐπιλείποι πίνοντά τε καὶ
 εὐπαθέοντα τὰ ἐπιτήδεα, κλέπτεσκε ἂν περιῶν. οἱ δ’
 ἂν μιν φάμενοι ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα, ἀρνεύμε-
 νον ἄγεσκον ἐπὶ μαντήϊον ὅκου ἑκάστοις εἴη. πολλὰ
 μὲν δὴ καὶ ἀλίσκετο ὑπὸ τῶν μαντήϊων, πολλὰ δὲ καὶ

αποφραγίσκει. ἐπεὶ τε δὲ καὶ ἑβραϊστέοντες, ἐποτρύνουσι τοιαύδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν θεῶν ἀπέκυσαν μὴ φῶρι εἶναι, τούτων μὲν τῶν ἱρῶν οὔτε ἐπεμέλετο, οὔτε ἐς ἐπισκευὴν ἐδίδου οὐδέν· οὐδὲ φοιτῶν ἐθνε, ὡς οὐδενὸς ἰουσι ἀξίοισι, ψεύδεά τε μαντήϊα κεντημένοισι· ὅσοι δὲ μιν κατέδησαν φῶρι εἶναι, τούτων δὲ ὡς ἀληθῆως θεῶν ἰόντων καὶ ἀψευδέα μαντήϊα παρεχόμενων, τὰ μάλιστα ἐπεμέλετο.

175. Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν Σαῖ τῇ Ἀθηναίῃ προήδ-
λαια θωυμάσι· οἱ ἐξεποίησε, πολλὸν πάντας ὑπερ-
βαλλόμενος τῷ τε ὕψει καὶ τῷ μεγέθει, ὅσων τε τὸ
μέγαθος λίθον ἐστὶ καὶ ὁκόλων τέων· τοῦτο δὲ, κο-
λοσσοὺς μεγάλους καὶ ἀνδρόσφιγγας περιμήκειας ἀνέ-
θηκε, λίθους τε ἄλλους ἐς ἐπισκευὴν ὑπερφυίας τὸ
μέγαθος ἐκόμισα. ἡγάγετο δὲ τούτων τούτων μὲν, ἐκ
τῶν κατὰ Μέρμιν ἰουσιων λίθουτομιέων· τοὺς δὲ
ὑπομεγαθέας, ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλῆθον καὶ
ἐείκοσι ἡμερέων ἀπεχουσης ἀπὸ Σαῖος. τὸ δὲ οὐκ
ἡμιστά αὐτέων, ἀλλὰ μάλιστα θωυμάζω, ἐστὶ τόδε·
οἶκημα μονολίθον ἐκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος·
καὶ τοῦτο ἐκόμιζον μὲν ἐπ' ἑτα τρία, δισχίλιοι δὲ οὐ
προσετετάχατο ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ οὗτοι ἅπαν-
τες ἦσαν κυβερνήται. τῆς δὲ στέγης ταύτης τὸ
μὲν μῆκος ἐξωθεν, ἐστὶ εἰς τε καὶ εἰκοσι πῆχτες· εὐ-
ρος δὲ, τεσσαρεσκαίδεκα· ὕψος δὲ, ὀκτώ. ταῦτα μὲν
τὰ μέτρα ἐξωθεν τῆς στέγης τῆς μονολίθου ἐστί.
ἅταρ ἐσωθεν τὸ μῆκος, ὀκτωκαίδεκα πηγέων, καὶ
πυγόνος· τὸ δὲ εὖρος, δωδέκα πηγέων· τὸ δὲ ὕψος,
πέντε πηγέων ἐστί. αὕτη τῷ ἱερῷ κέεται παρὰ τὴν
ἐσθδον. ἐσω γὰρ μιν ἐς τὸ ἱερόν φασι τῶνδ' εἵνεκα οὐκ
ἐσελκύσαι· τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς, ἐλκομένης τῆς
στέγης, ἀναστενάξαι, οἷά τε χρόνου ἐκγεγονότος πολ-
λοῦ, καταχθόμενον τῷ ἔργῳ· τὸν δὲ Ἀμασιν, ἐνδυ-
μιστὸν ποιησάμενον, οὐκ ἔαν ἐτι προσωτέρω ἐλκύσας.
ἦδη δὲ τιμὲς λέγουσι, ὡς ἄνθρωπος διεφθαρὴν ὑπὲρ αὐ-
τῆς τῶν τις αὐτὴν μοχλευόντων, καὶ ἀπὸ τούτου οὐκ
ἐσελκυσθῆναι. 176. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοις
ἱεροῖς, ὃ Ἀμασις πᾶσι τοῖσι ἐλλογίμοις ἔργα τὸ μέγα-

θός ἀφ' ἑρδύηται· ἐν δὲ, καὶ ἐν Μέρφι, τὸν ὕψιστον
 κείμενον κολοσσόν, τοῦ Ἱφραϊστίδου ἔμπροσθε· τοῦ
 πρὸς πεντε καὶ ἑβδομήκοντα ἔσσι τὸ πῆκος. ἐπὶ δὲ τῷ
 αὐτῷ βάρθρῳ ἑστᾷσι, Αἰθιοπικὰς ἑόντος λίθου, δύο
 κολοσσοί, εἴκοσι ποδῶν τὸ μέγεθος ἕκαστος· ὁ
 μὲν ἑνθεν, ὁ δ' ἑνθεν τοῦ μεγάρου· ἑστὶ δὲ λίθινος
 ἕτερος τοσούτος καὶ ἐν Σαί, κείμενος κατὰ τὸν αὐτὸν
 τρόπον τῷ ἐν Μέρφι. τῇ ἰαί τε τὸ ἐν Μέρφι ἰδὼν
 Ἀραπίς ἐστι ὁ ἐξοικοδομησας, ἑὸν μέγα τε καὶ αξιο-
 θεϊστότατον.

177. Ἐπ' Ἀμάσιος δὲ βασιλῆος λέγεται Αἴγυπτος
 μάλιστα δὴ τότε ευδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποτα-
 μῶ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρας τοῖσι
 ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῇ γενέσθαι τὰς ἀπάσας
 τότε οὐσμυρίας τὰς οἰκουμένας. νόμον δὲ Αἰγυπτίοισι
 τὸνδε Ἀραπίς ἐστὶ ὁ καταστήσας· ἀποδεικνύναι ἕτερος
 ἑκάστου τῷ νομαρχῇ πάντα τινὰ Αἰγυπτίων, ὅθεν
 βιδῶται· μὴ δὲ ποιεῦντα ταῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα
 δίκαιην ζῆν, ἰθύνεσθαι θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθη-
 ναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτου τοῦτον τὸν νόμον, Ἀθη-
 ναίοισι ἔθετο· τῷ ἐκείνοι ἐς αἰεὶ χρεώνται, ἶόντε
 ἀμώμῳ νόμῳ. 178. Φιλέλλην δὲ γενόμενος ὁ Ἀμα-
 σις, ἄλλα τε ἐς Ἑλλήνων μετεξετέρους ἀπεδέξατο,
 καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνευμένοις ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε
 Νάυκρατιν πόλιν ἐνοικῆσαι· τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοις
 αὐτέων οἰκέειν, αὐτοῦ δὲ ναυτιλλομένοις, ἔδωκε χώ-
 ρους ἐνιδρύσασθαι βωμοὺς καὶ τεμένεα θεοῖσι. τὸ μὲν
 νυν μέγιστον αὐτέων τέμενος, καὶ οὐνομαστότατον ἑὸν
 καὶ χρησιμώτατον, καλεῦμενον δὲ Ἑλληνιον, αἶδε πό-
 λις εἰσὶ αἱ ἰδρυμέναι κοινῇ, Ἰώνων μὲν, Χίος, καὶ
 Τέως, καὶ Φώκαικ, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δὲ,
 Ρόδος, καὶ Κνίδος, καὶ Ἀλικαρνησσός, καὶ Φάση-
 λς· Αἰολέων δὲ, ἡ Μιτυληναίων μῆνη. τούτων μὲν
 ἐστὶ τοῦτο τὸ τέμενος, καὶ προστάτας τοῦ ἐμπορίου
 αὐταὶ αἱ πόλεις εἰσὶ αἱ παρέχουσαι. ὅσαι δὲ ἄλλαι πό-
 λεις μεταποιεῦνται, οὐδὲν σφι μετεὼν μεταποιεῦνται.
 χωρὶς δὲ, Αἰγινῆται ἐπ' ἐωντῶν ἰδρύσαντο τέμενος
 Διὸς· καὶ ἄλλο Σάμιοι, Ἑρῆς· καὶ Μιλήσιοι.

Ἀφροδίτης. 179. Ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μαῖα ἡ Ναυκρατίς ἐμπορεῖον, καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τῶν τι ἄλλα στομάτων τοῦ Νείλου ἐπὶκοπτο, χρῆν θρασυαί, μὴ μὲν ἰκόντα εἰσεῖν. ἀπομόσσαντα δὲ, τῇ γῇ αὐτῇ πλῆξω ἐς τὸ Κενταβικόν. ἢ εἰ μὴ γέ οἷα τε ἐπὶ πρὸς ἀνέμους ἀντίους πλῆξω, τα φαστικὴ εἶδος περὶ αὐτὴν ἐκ βαρῶσι πρὸς τὸ Δεῖλον, μέχρι αὐτὴν ἀπὶκοπτο ἐς Ναυκρατίαν. αὐτῶν μὲν δὲ Ναυκρατίς ἐπὶ τῇ γῇ. 180. Ἀμφικτυόνων δὲ μεσσηνίωνων πον. ἐν Δελφῶσι κῦν ἔντα κηὼν τριηκοσίων ταλάντων ἔφαρ γασσασθαι. ὁ γὰρ πρότερον ἐν αὐτοῖς, αὐτομάτως παύσασθαι. πρὸς Δελφούς δὲ ἐπέβαλλε τετρατημέριον τοῦ μεσσηνιακῶς παρασχεῖν. πλατύνοντας δὲ αἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλεις, ἐδωκίμαζον. ποιούντες δὲ κοῦτο, οὐκ ἐλαχίστην ἐξ Αἰγύπτου ἐνέκματτο. Ἀμασις μὲν γὰρ σφί ἐδωκε χίλια ἀντακτηρίης τεύχεα. αἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκίσαντες Ἕλληνες, εἰκοσι μύρια.

181. Κυρηναίοισι δὲ Ἀμασις φιλήτην τε καὶ συμμαχίην συνεθήκατο. ἐδικαίωσε δὲ καὶ γῆμαι γυναικὶν, εἴτε ἐπιθυμήσας Ἑλληνίδος γυναικός, εἴτε καὶ ἄλλως φιλήτητος Κυρηναίων εἶσεα. χαμέει δ' ὧν, οἱ μὲν λέγουσι Βάττω, οἱ δ' Ἀρχεσίλειω θυγατέρα, οἱ δὲ Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀσπῶν δοκίμου. τῇ οὐκομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεὶ τε συγκλίνοιτο ὁ Ἀμασις, μίσγεσθαι οὐκ οἶός τε ἐγένετο. τῇσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχράτο. ἐπεὶ τε δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγένετο, εἶπε ὁ Ἀμασις πρὸς τὴν Λαδίκην ταύτην καλεομένην. „ὦ γύναι, κατὰ με ἐφαρμαξας, καὶ ἔστι τοι οὐδεμίη μηχανὴ μὴ οὐκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικῶν παρ' ἐμῶν.“ Ἡ δὲ Λαδίκη, ἐπεὶ τε οἱ ἀρνευμένη οὐδὲν ἐγένετο πρηνύτερος ὁ Ἀμασις, εὐχεται ἐν τῷ νόφ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἣν οἱ ὑπὲρ ἐκείνην τὴν νύκτα μιχθῇ ὁ Ἀμασις, τοῦτο γὰρ οἱ κακοῦ εἶναι μῆχος, ἄγαλμα οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν αὐτίκα οἱ ἐμίχθη ὁ Ἀμασις. καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἦδη οἷός τε εἶναι πρὸς αὐτὴν ἐμίσγετο. καὶ κάρτα μιν ἔστερξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τὴν εὐχὴν τῇ θεῷ. ποιησαμένη γὰρ ἄγαλμα, ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, τὸ

ἐν καὶ ἐς τὰς ἡν σόν, ἐξὼ τετραμμένων τοῦ Κυρή-
 ναιων ἄστεος. ταύτην τὴν Λαδίκην, οἷς ἐπέκρατησε
 Καμβύσης Αἰγύπτου, καὶ ἐπύθετο αὐτῇ· ἢ τις εἴη,
 ἀπαμύμνησεν αὐτὴν ἐς Κυρήνην. 182. Ἀνέθηκε δὲ καὶ
 ἀναθηματὰ τοῦ Ἀμασις ἐς τὴν Ἑλλάδα· τοῦτο μὲν, ἐς
 Κυρήνην· ἀγάλμα· ἐπίχρυσον Ἀθηναίης, καὶ εἰκόνα
 ἑωυτοῦ· γομφί· εἰκασμένην τοῦτο δὲ, τῇ ἐν Αἰνῶν
 Ἀθηναίῃ· δύο τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρημα· λί-
 νεον ἐξιοθέητον· τοῦτο δ', ἐς Σάμον τῇ· Ἥρῃ εἰκόνας
 ἑωστοῦ· θυμίας· ξυλίνας, καὶ ἐν τῷ νηῷ τῶν μεγάλα
 ἰδρύματα· ἐν καὶ τὸ μέχρις ἐμεῦ, ὅπισθε τῶν θυρέων,
 ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε κατὰ ξυλίνην τὴν ἑωυτοῦ τε
 καὶ Πολυκράτους τοῦ Διάκος· ἐς δὲ Αἰνῶν, ξυλίνης
 μὲν οὐδεμῆς εἵνεκεν, ὅτι δὲ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Αἰνῶν τὸ
 αἷς Ἀθηναίης· λέγεται τὰς τοῦ Δαναοῦ θυγατέρας
 ἰδρῦσθαι τῶν σόχουσας, ὅτε παρεδίδθησκον τοὺς Αἰγύ-
 πτου παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἀμασις· ἔλλα
 δὲ Κύπρον· πρῶτος ἀνθρώπων, καὶ κατεστρέψατο ἐς
 πόρον ἀπαγωγῆν.

Ἱστοριῶν Ἡροδότου β'.

Ἡ ΡΟΔΟΤΟΥ
ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ.

STANDARD

100-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100

ΘΑΛΕΙΑ

1. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ἀμασιν Καμβύσης ὁ Κύ-
 ρου ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἡγε, καὶ Ἐλ-
 λήνων Διόναν τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίαν τοιούτην.
 Πέμπας Καμβύσης εἰς Αἴγυπτον κήρυκε, αἵ τε Ἀμα-
 σιν θυγατέρα· αἵ τε δὲ ἐκ βουλῆς ἄνδρες Αἰγυπτίων
 ὡς μεμφόμενος Ἀμασιν, ἐπρήξε ταῦτα, ὅτι μὴ εἰς
 ἀπαντων τῶν ἐν Αἴγυπτῳ ἡγετῶν ἀποσπασας ἀπο γὰρ
 πρῶτος τε καὶ τέτατος, ἐκδοτεν ἐποίησε εἰς Πέρσας,
 ὅτε Κύρος πέμπας παρὰ Ἀμασιν αἵ τε ἡγετῶν ὁφθαλ-
 μῶν, ὡς εἰη ὁριστος τῶν ἐν Αἴγυπτῳ· ταῦτα δὲ
 ἐκμεμφόμενος ὁ Ἀχαιῆς, ἐγγχε τῇ συμβουλῇ κατ'
 δεινὰ αἰτεῖν τὸν Καμβύσιν Ἀμασιν θυγατέρα· ἴνα
 ἢ δούς ἀνίστο, ἢ μὴ δούς, Καμβύσιν ἀπέχθοιτο. ὁ
 δὲ Ἀμασις, τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος, καὶ
 ἀφροδῶν, οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι οὔτε ἀνέχασθαι·
 οὐ γὰρ ἡπίστατο, ὅτι οὐκ ὡς γυναῖκα μὴ ἐμελλε Καμ-
 βύσης εἶεν, ἀλλ' ὡς παλλακὴν· ταῦτα δὲ ἐκλογί-
 ζόμενος, ἐποίησε ταῦτα· ἦν Ἀπολίων τοῦ προτέρου βα-
 σίλειος θυγάτηρ κάρτα μεγάλη τε καὶ αἰεδής, μόνου
 τοῦ οἴκου κλεισημένη· ὄνομα δὲ οἱ ἦν Νίτητις, ταύ-
 την δὲ τὴν παῖδα οἱ Ἀμασις κοσμήσας ἐσθλήτε τε καὶ
 χρυσῷ, ἀποπέμπει εἰς Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα·
 μετὰ δὲ χρόνον ὡς μνηστῆρ' αἶετο, πατρῷον ὀνομα-
 ζων, λέγει πρὸς αὐτὴν ἡ παῖς· „Σὺ βασίλει, διαβε-
 βλήμενος ὑπὸ Ἀχαιῶς οὐ μανθάνεις, ὅς ἐμὲ σοὶ
 κοσμήσας ἀπέπεμψε, ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα δι-
 δούς, εὐφραν τῇ ἀληθείᾳ· Ἀπολίων τὸν ἐκείνου,
 ῥέοντα ἑωυτοῦ δεσπότην, μετ' Αἰγυπτίῳ ἐπαναστάς,
 ἔφονευσε.“ Τοῦτό δὲ τὸ ἔπος καὶ αὐτῇ ἡ αἰτία
 ἐγγενομένη ἤγαγε Καμβύσιν τὸν Κύρου, μεγάλως θυ-
 μεσθέντα, εἰς Αἴγυπτον· οὕτω μὲν νῦν λέγουσι Πέρ-
 σαι.

νοι μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίεω θυγατρὸς γενέσθαι·
 Κύρου γὰρ εἶναι τὸν πέμπαντα παρὰ Ἀμασιν ἐπὶ τὴν
 θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεα. λέγοντες δὲ ταῦτα,
 οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὴν οὐδὲ λήθητε αὐτοὺς, (εἰ
 γάρ τινες καὶ ἄλλοι, καὶ Περσέων νόμιμα ὀρθῶς ἐπι-
 στήσεται καὶ Αἰγύπτιοι,) ὅτι πρῶτα μὲν νόθον οὐ
 ὅφι ἄνθρωπος ἐστὶ βασιλεύσειν, γνησίου παρεόντος· αὐ-
 τὸς δὲ, ὅτι Κασσανδράης τῆς Φαρανασπείω θυγατρὸς
 ἦν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδου, ἀλλ' οὐκ
 ἐκ τῆς Αἰγυπτίης, ἀλλὰ παρεστειμένου τὸν λόγον
 προσποιούμενοι τῇ Κύρου οἰκίᾳ συγγενεὲς εἶναι. καὶ
 ταῦτα μὲν ὥδε ἔγρα. Ἡ Ἀργαίη δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος,
 ἔμοι μὲν οὐ πάθος· ὡς πάν· Περσίδων γυναικῶν
 ἐσέλθουσα τις παρὰ τὰς Κύρου γυναικας, ὡς εἶδε τῇ
 Κασσανδράῃ παρεστῆκα τέκνα, εὐεῖδα τε καὶ μεγα-
 λα, πολλῶν ἐγράτο τῷ ἐπαίῳ ἀπερθευμαζούσα· ἡ
 δὲ Κασσανδράη ἐοῦσα τοῦ Κύρου γυνή, εἶπε αὐτῇ·
 „Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μήτέρα εἶδασαι Κύρος
 „ἐν ἀτιμίᾳ ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου ἐπικλητόν· ἐν
 „τιμῇ τίθεται.“ Τὴν μὲν, ἀχθομένην τῇ Νεκτῇ,
 εἶπεῖν ταῦτα· τῶν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβυτέρον εἶ-
 πεῖν Καμβύσεα· „Τοιγάρ τοι, ὦ μήτερ, εἶπεν ἔγω·
 „γένομαι ἀνὴρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κατὰ ὅρα·
 „τὰ δὲ κατὰ ἄνω.“ Ταῦτα εἶπεῖν αὐτῇ· ἔπειτα ὡς
 θεὰ καὶ γεγονότα, καὶ τὰς γυναικας ἐν θανάτῳ κει-
 νέσθαι· τὸν δὲ, διαμνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπεὶ πε-
 ανδρωθῇ, καὶ ἔσχε τὴν βασιλῆην, ποιησασθαι αὐτὴν
 ἐπ' Αἰγύπτου στρατῆν.

4. Συνήεικε δὲ καὶ ἄλλο τι τοιόνδε πρῆγμα γιν-
 νέσθαι ἐς τὴν ἐπιστρατεύσειν ταύτην· ἦν τῶν ἐπικλητ-
 ῶν τῶν Ἀμασίων ἀνὴρ γένος μὲν Ἀλικαρνησέως,
 οὖνομα δὲ οἱ Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πα-
 λείμια ἀλκιμὸς. οὗτος ὁ Φάνης, μεμφομένος καὶ τῇ
 Ἀμασί, ἐκδοθήσκει πλοῖον ἐς Αἰγύπτου, βαυλομικτὸς
 Καμβύσῃ εἰσθῆναι ἐς λόγους· οἳ δὲ ἔοντα αὐτὸν ἐγ-
 γράσει ἐπικουροῖσι λόγου οὐ μικροῦ, ἐπιστραμέναν τε
 καὶ περὶ Αἰγύπτου ἀτρεκέστατα, μεταδιδόναι ὁ Ἀμασία,
 σπουδῇ ποιούμενος εἶναι, μεταδίδωκε, δὲ, τῶν αὐτῶν

νούχων τὸν πιστότατον ἀποστείλας τρεῖς καὶ αὐ-
τὸν ὃς αἰεὶ μιν ἐν Λυκίῃ, ἐλὼν δὲ, σὺν ἀνάγκῃ
εἰς Αἴγυπτον· σοφίῃ γάρ μιν περιήλθε· ὁ Φάκις· κα-
ταμεθύσας γὰρ τοὺς φυλάκους, ἀπαλλάσσεται εἰς Πέρ-
σας. ὡρμημένῳ δὲ στρατεύεσθαι Καμβύση πρὸς Αἴγυπτον,
καὶ ἀπορέοντι τὴν ἑλπίαν, ὅπως τὴν ἀνδρῶν διακπαῖς,
ἐπελθὼν φράζει μὲν καὶ τὰλλα τὰ Ἀμασιῶν προήματα,
ἐξηγέεται δὲ καὶ τὴν ἑλπίαν, αἰεὶ παραινέων· περὶ πάν-
τα παρὰ τὸν Ἀραβίων βασιλεὺς δεέσθαι, τὴν διέξοδον εἰς
ἀσφαλὲς παρορχεῖν. 5. Μοῦνη δὲ ταῦτα εἰσι φρα-
σὴν ἐσβολαὶ εἰς Αἴγυπτον· ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέγρο
οὔρων τὸν Καδύτιος πόλις, ἣ ἐστὶ Σύρων τῶν Πα-
λαιστίνων καλεσθῆναι· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, εὐούσης πό-
λις (ὡς ἐπὶ δοκεῖ) Σαρδίῳ καὶ πολλῇ ἐλάσσονος, ἀπὸ
ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέγα· Ἰνύσου πό-
λις ἐστὶ τοῦ Ἀραβίου· ἀπὸ δὲ Ἰνύσου, αὐτὴ Σύρων
μέγρο· Σερβωνίδος λίμνης, κατὰ ἣν δὴ τὸ Καστεῖον
ὄρος τείνει εἰς θάλασσαν· ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης,
ἐν τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφὸν κερύεσθαι, ἀπὸ ταύτης
ἤδη Αἴγυπτος· τὸ δὲ μεταξὺ Ἰνύσου πάσης καὶ
Καστείου τε οὔρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὼς
τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίον, ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέ-
ρας ὁδὸν, ἀνδρῶν ἐστὶ θεινῶς. 6. Τὸ δὲ ὀλίγον τῶν
εἰς Αἴγυπτον ταυτίλλομένων ἐννεοκάσι, τοῦτο ἔρχο-
μαι φράσων· εἰς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης,
καὶ πρὸς, ἐκ Φοινίκης, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴ-
νου δις τοῦ ἔτους ἑκάστου· καὶ ἐν κεράμιον οἴνηρόν
ἄριστόν κείμενον οὐκ ἐστὶ (ὡς λόγῳ εἰπεῖν) ἰδέσθαι,
καὶ δῆτα, εἴποι τις ἂν, ταῦτα ἀναισιμοντά; ἐγὼ
καὶ τοῦτο φράσω· δεῖ τὸν μὲν δῆμαρχον ἑκάστου ἐκ
τῆς ἐνοικίου πόλιος συλλέξαντα πάντα τὸν κέραμον
ἄγειν εἰς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ Μέρμφιος εἰς ταῦτα δὴ
τὰ ἀνδρῶν τῆς Συρίας κομίζειν, πλησαντες ὕδατος.
οὕτω ὁ ἐπιφοιτῶν κέραμος, καὶ ἐξαιρεόμενος ἐν Αἴ-
γυπτῳ, ἐπὶ τὸν παλαιὸν κομίζεται εἰς Συρίην. 7. Οὕ-
τω μὲν νῦν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβολὴν ταύτην παρὰ
σκυιάσαντας ἐπὶ Αἴγυπτον, κατὰ δὴ τὰ εἰρημένα ὁ-
ξαπτες ὕδατι, καὶ τὰ τέχιστα παρέλαβον Αἴγυπτον.

τοῖς δὲ οὐκ ἐόντος καὶ ὕδατος ἐτοίμου, Καμβύσης πυν-
θόμενος τοῦ Λικαρνησῆος ξεῖνον, πέμπας πέρα
τοῦ Ἀραβίων ἀγγέλους, καὶ δεηθεὶς τῆς ασφαλείης
ἐνυχί, πίστις δούς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτοῦ.

8. Δέρονται δὲ Ἀραβίαις πίστις ἀνθρώπων ὁμοίαι
τοῖς μάλιστα. ποιεῖν τε δὲ πῶς τρεῖς τὰςδε·
τῶν βουλομένων τὰ πιστὰ ποιεῖσθαι, ἄλλος ἀνὴρ
ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἵσταται, λίθου δέ τι τὸ ἐσθλόν
τῶν χειρῶν παρὰ τοὺς δεξιὰς τοὺς μεγάλους ἀπέ-
ταμνει τῶν ποιευμένων τὰς πίστις καὶ ἑπτα λαβὼν
ἐκ τοῦ ἱματίου ἑκατέρου κροκίδα, αἰσφεί τὰ αἵματα
ἐν μέσῳ κεκμένους λίθους ἑπτα· τοῦτο δὲ ποιῶν,
ἐπικαλεῖ τὸν τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἑπιτε-
λέσας δὲ τοῦτο πάντα, ὁ τὰς πίστις ποιήσας
τοῖς φίλοις παρεγγυᾷ τὸν ξεῖνον, ἢ καὶ τὰς πόλιν,
ἢν πρὸς αὐτὸν ποιήται· οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ τὰς
πίστις δικαιοῦσι σέβασθαι. Διόνυσον δὲ θεὸν μύρον
καὶ τὴν Οὐρανίην ἡμεῖς εἶναι καὶ τὸν τριχῶν
τὴν πικρὴν κείρεσθαι φασί, καταπερ' αὐτὴν τὸν Διόν-
υσον κείρεσθαι· κείρονται δὲ περὰ ῥαχίον· περὶ
ρῶντας τοὺς προτέφους· αὐτομάζουσι δὲ τὸν μὲν Διόν-
υσον, Ὀροτάλ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀμλίτ. 9.
Ἐπειδὴ τὴν πίστιν τοῖς ἀγγέλοις τοῖς πέρα Καμ-
βύσσει ἀπὸ γένεσις ἐποίησαν ὁ Ἀράβιος, ἀνιχνεύων
τοιαῦτα· ἀσκούς καμήλων πλήσας ὕδατος, ἐπέσπεξε ἐπὶ
τὰς ζωὰς τῶν καμήλων πίσας· τοῦτο δὲ ποιῶν,
ἤλασε ἐς τὴν ἀνδρὸν, καὶ ὑπέμενε ἐνδύματα τὸν Καμ-
βύσσει στρατὸν· οὗτος μὲν ὁ πιθανώτερος τῶν λόγων
εἴρηται· δεῖ δὲ καὶ τοῦ ἡσσαν πειθάναι, ἐπεὶ γε δὴ
λέγεται, ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέγας ἐν τῇ Ἀρα-
βίῃ, τῷ οὐσμῳ Κόρυς· ἐκδοῖ δὲ οὗτος ἐς τὴν
Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τούτου δὴ ὢν
τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλεῖα τῶν Ἀραβίων, ῥα-
ψάμενος τῶν ὁμοβοίων καὶ τῶν ἄλλων δερμάτων ὀχε-
τὸν μέγας ἐπικυευμένον ἐς τὴν ἀνδρὸν, ἀγαγεῖν δεῖ
τὸν τούτου τὸ ὕδωρ· ἐν δὲ τῇ ἀνδρὶ μέγας δεξάμε-
νος θρύεσθαι, ἵνα δεξάμεναι τὸ ὕδωρ αἰσῶται· οὗτος
δὲ ἐστὶ θυάδερα ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς τὴν

τὴν ἀνδρὸν· ἄγειν δὲ μὴ δού ὄχετων· τριῶν ἐς τρεῖς χωρία.

10. Ἐν δὲ τῇ Πηλοσείᾳ καλομένῃ στόματι τοῦ Νείλου ἱσχυροποιεῖται Ἡμμηνέτας ὁ Ἀμασιος παῖς, ὑπομένων Καμβύσεα. Ἀμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα Καμβύσης, ἐλάσας ἐν Αἴγυπτον· ἀλλὰ βασιλεύσας ὁ Ἀμασις τέσσαρα καὶ τεσσαράκοντα ἔτη, ἀπέθανε· ἐν τοῖσι οὐδὲν οἱ μέγα ἀνάρσιον πρῆγμα συνενεῖχθη· ἀποθανὼν δὲ, καὶ ταφένθεϊς, ἔταφη ἐν τῇσι ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱερῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. Ἐπὶ Ἡμμηνίτου δὲ τοῦ Ἀμασιος βασιλεύοντος Αἰγύπτου, φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ Θῆβαι καὶ Αἰγυπτιαί, οὔτε πρότερον οὐδὲ ὕσθεισαι, οὔτε ὕστερον τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τὸ παράπαν· ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ ἐπὶ-βαί ψακάδι.

11. Οἱ δὲ Πέρσαι, ἐπεὶ τε διεξέλασαντες τὴν ἀνδρὸν, ἔζοντο πέλας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ ἐπίκουροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἔδοντες ἄνδρες Ἕλληνες τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάνη, ὅτι στρατὸν ἤγαγε ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόθροον, μηχανῶνται πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιοῦτο δεῖν ἦσαν τῷ Φάνη παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ καταλελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἐς ὅψιν τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μίσῳ ἔστησαν ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινέοντες κατὰ ἕνα ἕκαστον τῶν παίδων, ἐσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. δια πάντων δὲ διεξελθόντες τῶν παίδων, οἶνον τε καὶ ὕδωρ ἐσφόρεον ἐς αὐτὸν· ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ ἐπίκουροι, οὕτως δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καμπεσῆς, καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων πλήθει πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. 12. Θωῦμα δὲ μέγα εἶδον, κυθόμενος παρὰ τῶν ἐπικουρίων. τῶν γὰρ ὕστερον περικεχυμένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων· (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἕκαστο τὰ ὅστιά, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς· ἐτέρωθεν δὲ, τῶν Αἰγυπτίων·) αἱ μὲν τῶν Περσέων καρχαλαὶ· εἴσι· ἀσθενέες οὕτω, ὥστε εἰ θάλλεις ψήφῃ

μούνη βαλέειν, διατετραπύκνας· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων οὕτω δὴ τι ἰσχυραὶ, μόγῃς ἂν λίθῳ παίσας διαρρήξαις. αἴτιον δὲ τούτου τάδε ἔλεγον, καὶ ἐμὲ γ' εὐπετέως ἐπειθον, ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιθίων ἀρξάμενοι, ξυρεύνται τὰς κεφαλὰς, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὄστειον. τὸν δὲ τούτο καὶ τοῦ μὴ φαλακροῦσθαι αἰτία ἐστὶ· Αἰγυπτίων γάρ ἂν τις ἐλαχίστους ἴδοιτο φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τοῦτοισι μὲν δὴ τοῦτο ἐστὶ αἴτιον ἰσχυρὰς φορεῖν τὰς κεφαλὰς. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, ὅτι ἀσθενέας φορέουσι τὰς κεφαλὰς, αἴτιον τόδε· σκητροφέουσι ἐξ ἀρχῆς, πῖλους τιάρας φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα ἔοντα εἶδον· εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοις ἐν Παπρήμῃ, τῶν ἅμα Ἀχαιμένει τῷ Δαρείῳ διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρῳ τοῦ Λιβύος.

13. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης, ὡς ἐτράποντο, ἔφευγον οὐδενὶ κόσμῳ. κατεilahθέντων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε ἀνὰ ποταμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναῖην, κήρυκα ἄρουσαν ἄνδρα Πέρσῃν, ἐς ὁμολογίην προκαλομένης Αἰγυπτίους. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε τὴν νέα εἶδον ἐσελθοῦσαν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες αἰέες ἐκ τοῦ τείχεος, τὴν τε νέα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἄνδρας πρεσβυροῦσιν διασπάσαντες, ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ τούτου πολιορκούμενοι, χρόνῳ παρέστησαν. Οἱ δὲ προσεχέες Λίβυες, δεισάντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γεγονότα, παρέδοσαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητί· καὶ φόρον τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὡς δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δεισάντες ὁμοίως ἂ καὶ οἱ Λίβυες, ἕτερα τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λιβύων ἐλθόντα δῶρα, φιλοφρονέας ἑδέξατο· τὰ δὲ παρὰ Κυρηναίων ἀπικόμενα μέμφθει, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὅτι ἦν ὀλίγα· ἔπεμψαν γὰρ δὴ πενηκοσίας μνίας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι· τὰντας θρασυόμενος, αὐτοχειρὶν διέσπειρε τῇ στρατιῇ. 14. Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ, ἀπ' ἧς παρέλαβε τὰ τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς τὸ προκείμενον ἐπὶ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων Ἡμμάνιτον βασιλευσάντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας ἀν' ἄλλοις Αἰγυπ-

πτόσαν, διεπειράτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, ποιῶν τοιαῦδε.
στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δουλῆτῃ, ἐξέ-
πεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσαν ὑδρήϊον· συνέπεμπε δὲ
καὶ ἄλλας παρθένους, ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρῶ-
των, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέως. ὡς δὲ
βοῇ τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ παρθένοι κατὰ τοὺς
πατέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πατέρες ἀνέβῳν τε καὶ ἀντέ-
κλαιον, ὁρῶντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμή-
νιτος, προΐδων καὶ μαθὼν, ἔκνιψε ἐς τὴν γῆν. παρεστ-
ελθουσέων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δευτέρᾳ οἱ τὸν παῖδα
ἐπέμπε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων δισχιλίῳ τὴν αὐτὴν
ἡλικίην ἔχοντων, τοὺς τε αὐχένας κάλῳ δεδεμένους,
καὶ τὰ στομάτα ἐγκεχαλιτωμένους. ἄγοντο δὲ ποινὴν
τίστοντες Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μίμφῃ ἀπαλομένοισιν
σὺν τῇ νηϊ· ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ βασιλεῖσι δικα-
σταί, ὑπὲρ ἀνδρὸς ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρῶ-
των ἀνταπόλλυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρεξίοντας, καὶ
μαθὼν τὸν παῖδα ἀγεόμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων
Αἰγυπτίων τῶν περικατημένων αὐτὸν κλαϊάντων καὶ
θρηνῶν ποιούντων, τωὐτὸ ἐποίησε τὸ καὶ ἐπὶ τῇ θυγα-
τρὶ παρελθόντων δὲ καὶ τούτων, συνῆνεκε ὥστε
τῶν συμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπηλικέστερον, ἐκπεπτωκότα
ἐκ τῶν ἔοντων, ἔχοντα τε οὐδὲν, εἰ μὴ ὅσα πτωχός,
καὶ προσαιτέοντα τὴν στρατιὴν, παριέναι Ψαμμήνι-
τον τε τὸν Ἀμάσιος, καὶ τοὺς ἐν τῷ προαστείῳ κα-
τημένους τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμμήνιτος ὡς εἶδε,
ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας οὐνόματι τὸν ἐταῖρον,
ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν. Ἦσαν δ' ἄρα αὐτοῦ φύλακοι,
οἱ τὸ ποιούμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου ἐπ' ἐκάστη ἐξόδῳ
Καμβύσῃ ἐσήμενον. θωυμάσας δὲ ὁ Καμβύσης τὰ
ποιούμενα, πέμψας ἄγγελον, εἰρώτα αὐτὸν, λέγων
τάδε· „Δεσπότῃς σὲ Καμβύσης, Ψαμμήνιτε, εἰ-
„ρώτῃ, διότι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὁρέων κεκακωμέ-
„νῃν, καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θάνατον στείχοντα, οὔτε
„ἀνέβῳσας, οὔτε ἀπέκλαυσας· τὸν δὲ πτωχὸν, οὐδὲν
„σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυνθάνεται, ἐτίμησας;“
Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρώτα, ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε·
„Ὡ καὶ Κύρου, τὰ μὲν οἰκίῃα ἦν μέζω κακὰ ἢ ὥστε

ἀνακλαίειν τῷ δὲ τοῦ ἐταίρου πένθος, ἄξιον ἢ δακρύων ὥς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων ἔκπεσαν, ἐς πταχμήτην ἀπῆκται, ἐπὶ γήραος οὐδῶ. Καὶ ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα, ὑπο ταύτου, εὐδοκίῃ οἱ εἰρησθαι, ὥς δὲ λέγεται, ὑπὲρ Αἰγυπτίων, δακρυῖν μὲν Κροῖσος, ἔτετεύχεα γὰρ καὶ οὗτος ἐπισπόμενος Καμβύσῃ ἐπὶ Αἰγύπτου, δακρυῖν δὲ Περσέων τοὺς παρεόντας· αὐτοὶ γὰρ Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οὐκ ἔβουλον, καὶ αὐτίκα κέλευεν τὸν τέ οἱ παῖδα, ἐκ τῶν ἀπολλυμένων ἀφῆεν, καὶ αὐτὰρ ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσαντας, ἄγειν παρ' ἐωυτόν.

15. Τὸν μὲν δὴ παῖδα εὗρον οἱ μετάντες οὐκέτι περιέοντα, ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέοντα· αὐτὸν δὲ Ψαμμμήνιτον ἀναστήσαντες, ἦγον παρὰ Καμβύσεα· ἐνθα τοῦ λοιποῦ διαετάρτο, ἔχων οὐδὲν βίαιον. εἰ δὲ καὶ ἠπιστήθη μὴ πολυπρηγμονεῖν, ἀπέλαβε ἂν Αἰγύπτου, ὥστε ἐπιτροπεύειν αὐτῆς. ἐπεὶ τιμᾷ ἐώθασι Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας· τῶν, ἢν καὶ σφεων ἀποστέωσι, ὅμως τοῖσι γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδούσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν καὶ ἄλλοις ἐστὶ σταθμώσασθαι, ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίκασι ποιεῖν· ἐν δὲ θῇ καὶ τῷδε, τῷ Αἰβύω Ἰναρῷ παιδὶ Θαννήρῃ, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Πανσίρῃ· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν. καί ται Ἰναρῷ τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοί κω Πέρσας κακὰ πλέω ἐργάσαντο. νῦν δὲ μὴτ' ἡνῶμενος κακὰ ὁ Ψαμμμήνιτος, ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπιστίας γὰρ Αἰγυπτίους ἦλω. ἐπεὶ τε δὲ ἐπαῖστος ἐγένετο, ὑπὸ Καμβύσεω αἷμα ταύρου πίων, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε.

16. Καμβύσης δὲ ἐκ Μένφιδος ἀπῆκετο ἐς Σαῖν πόλιν, βουλούμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ ἐσθλὸς ἐς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἶκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος νεκρὸν ἐκφέρειν ἔξω. ὥς δὲ ταῦτα οἱ ἐπιτελεῖα ἐγένετο, μυσταγαῶν ἐκέλευε, καὶ τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ παντοῦν τε, καὶ τὰλλα πάντα λυμάνεσθαι· ἐπεὶ τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἄτε τεταριχέμενος, ἀντίχευε τε καὶ οὐδὲν διεχέετο,) ἐκέλευσε μὲν

ὁ Καμβύσης κατακτείνει, ἐντελλόμενος οὐκ ὅσα· Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι πῦρ. "ὅν ὦν κατακαίνει γε τοὺς νεκρούς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέρῳ ἐστι. Πέρσῃσι μὲν, δὲ ὅπου εἰρηται, θεῶν οὐ δικαίων εἶναι λέγοντες νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ γενόμεναι, πῦρ θηρίον εἶναι ἐμψυχόν, πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν τὰ περ ἂν λαβῇ, πληθεῖν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς συναποθνήσκειν τῷ κατεσθιμένῳ. οὐκ ἔστι θηρίοισι νόμος οὐδαμῶς σφέ ἐστι τὸν νέκυν διδόναι· καὶ διὰ ταῦτα ταριχεύουσιν, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ εὐλείων καταβρωθῇ. οὕτω δὴ οὐδετέροισι νομιζόμενα ἐνετέλλετο ποιεῖν ὁ Καμβύσης. Ὡς μὲντοι Αἰγυπτίοι λέγουσι, οὐκ Ἀμασις ἦν ὁ ταῦτα παθὼν, ἀλλὰ ἄλλος τῶν τις Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐτὴν ἡλικίην Ἀμασί· ὃ λυκαυνόμενος Πέρσαι, ἰδοῦσκον Ἀμασίαν ληλαίνεσθαι. λέγουσι γάρ, ὡς πρὸς ὅμιλον ἐκ μαντηίδου ὁ Ἀμασις τὰ περὶ ἑωυτοῦ μέλλου ἀποθανόντα γίνεσθαι, οὕτω δὴ ἀκρόαμενος τὰ ἐπιφερόμενα, τὸν μὲν ἄνθρωπον τοῦτον, τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα ἔθαιρε ἐπὶ τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ θήκης, ἑωυτὸν δὲ ἐντεταλατο τῷ παιδί ἐν μυκῷ τῆς θήκης ὡς μάλιστα θεῖναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἀμάσσεως ἐντολαὶ αὗται, αἱ ἐς τὴν ταγήν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔχουσαι, οὐ μὲν δοκεῖν ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγυπτίοι σεμνύν.

17. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο ἐπιφασίας στρατηγίας, ἐπὶ τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμυωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς Μακροδίους Αἰθίοπας, οἰκημένους δὲ Αἰθῶς ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ. βουλευομένῳ δὲ οἱ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρατὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμυωνίους, τοῦ περὶ ἀποκρίναντα ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας, κατοπίτας πρώτον, ὁρμόμενος τε τῇ ἐν τούτοις τοῖσι Μίστωσι λεγόμενῃ εἶναι ἡλίαν τράπεζαν, εἰ ἐστὶ ἀληθῶς, καὶ πρὸς ταύτην τὰ ἄλλα κατόψομενους. ὁ δὲ τῷ λόγῳ φέροντας τῷ βασιλεῖ αὐτῶν.

18. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου τοιγὰρ τις λέγε-

ται εἶναι· λαμψὺν ἔστι ἐν τῷ προαστείῳ, ἐπίπλευσά
 κρητῶν ἐφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τὰς
 μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν
 τέλει ἑκάστους ἔχοντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας
 δαίνυσθαι προσιοῦντα τὸν βουλομένον· φαναι δὲ
 τοὺς ἐπιχωρίους ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδάναί
 ἑκάστοτε. ἡ μὲν δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη,
 λέγεται εἶναι τοιήδε. 19. Καμβύσης δὲ ὡς ἔδοξε
 πέμπειν τοὺς κατασκοποῦς, αὐτὰ κατεπεμπετο εἰς
 Ἐλεφαντίνης πόλιος τῶν Ἰχθυοφαγῶν ἀνδρῶν τοὺς
 ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν· ἐν ᾧ δὲ
 τούτους μετήϊσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ τὴν Καρχη-
 δόνα πλεῖν τὸν ναυτικὸν στρατὸν. Φοινίκες δὲ οὐκ
 ἔφασαν ποιῆσαι ταῦτα· ὀρκίοισι τε γὰρ μεγαλοῖσι
 ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποιεῖν ὅσια, ἐπὶ τοὺς παῖ-
 δας τοὺς ἐωυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ
 βουλομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο.
 Καρχηδόνιοι μὲν νῦν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον πρὸς
 Περσέων. Καμβύσης γὰρ βίην οὐκ ἰδικαίου προσ-
 φέρειν Φοινίξι, ὅτι σφείας τε αὐτοὺς ἐδεδώκεσαν
 Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ἐκ Φοινίκων ἡσθητο ὁ ναυτικὸς
 στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύπριοι σφείας αὐτοὺς Πέρ-
 σῃσι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυπτον. 20. Ἐπεὶ τε
 δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀπίκοντο οἱ
 Ἰχθυοφαγοί, ἐπέμπε αὐτοὺς εἰς τοὺς Αἰθίοπας, ἐν-
 τελαμένος τὰ λέγειν χρῆν, καὶ δῶρα φέροντας, πορ-
 φύρευν τε εἶμα, καὶ χρύσειον στρεπτὴν περιαιχένιον,
 καὶ ψέλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ φοινικῆϊου
 οἴνου κάδον. Οἱ δὲ Αἰθίοπες αὐτοί, ἐς τοὺς ἀπέ-
 πεμπε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ
 κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων· νῆμοισι δὲ καὶ ἄλ-
 λοῖσι χρᾶσθαι αὐτοὺς φασὶ κεχωρισμένοισι τῶν ἄλ-
 λων ἀνθρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιλῆϊν τοι-
 ῶδε· τὸν ἂν τῶν ἀστῶν κρίνωσι μέγιστον τε εἶ-
 ναι, καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχύν, τούτου
 ἀξιούσι βασιλεύειν.

21. Ἐς τούτους δὲ ὡν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο
 οἱ Ἰχθυοφαγοί, δίδόντες τὰ δοῖρα τῷ βασιλεῖ αὐ-

τέων, „ἐλεγον ταῦδε“ „Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμ-
 „βύσης, βουλόμενος φίλος τοι καὶ ξείνος γενέσθαι,
 „ἡμέας τε ἀπέπεμψε, ἐς λόγους τοι ἔλθειν καλῶν,
 „καὶ δῶρα ταῦτα τοι διδοί, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα
 „ἡδεται χρωμένους.“ Ὁ δὲ Μιθίοψ, μαθὼν ὅτι
 „κάτοπται ἡκούει,“ λέγει πρὸς αὐτοὺς τοιαῦτα· „Οὐτὶς
 „ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα ὑβείας ἐπέμψε φέροντας,
 „προτιμῶν πολλοῦ ἔμολ ξείνος γενέσθαι· οὐτε ὑμεῖς
 „λέγετε ἀληθεῖα, ἥκατε γὰρ κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρ-
 „γῆς· οὐτὲ ἐκεῖνός ἀνὴρ ἐστὶ δίκαιος· εἰ γὰρ ἦν
 „δίκαιος, οὐτ' ἂν ἐπεθύμησε χώρας ἄλλης ἢ τῆς
 „δουτουῦ, οὐτ' ἂν ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἤγε-
 „υπ' ὧν μηδὲν ἠδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τυδὸς
 „διδόντες, ταῦδε ἐπεὰ λέγετε· Βασιλεὺς ὁ Αἰθίοπων
 „συμβουλευεὶ τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἐπεὶ οὕτω εὐ-
 „πετέως ἔλκοισι τὰ τόξα Πέρσαι ἔοντα μεγαθεῖ το-
 „σαῦτα, τότε ἐπ' Αἰθίοπας τοὺς Μακροβίους πλή-
 „θει ὑπερβαλλομένον στρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τοῦ-
 „του, θεοῖσι εὐδέναι χάριν, οἱ οὐκ ἐπὶ νόον τρέ-
 „πουσι Αἰθίοπων παῖσι γῆν ἄλλην προσκτασθαι τῇ
 „ζωότητι.“ 22. Ταῦτα δὲ εἰπας, καὶ ἀνείς τὸ τό-
 „ξον, παρέδωκε τοῖσι ἡκούσι. λαβὼν δὲ τὸ εἶμα τὸ
 „πορφύρεον, εἰρώτα ὅ τι εἴη, καὶ ὅπως πεποιημένον.
 „ἐπανταῖν δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθειήν περὶ τῆς
 „πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δαλεροὺς μὲν τοὺς ἀνθρώ-
 „πους εἶπαι εἶναι, δαλερὰ δὲ αὐτέων τὰ εἶματα. δεύ-
 „τερα δὲ, τὸν χρυσὸν εἰρώτα στρεπτόν τὸν περιχυέ-
 „νόν, καὶ τὰ ψέλια. ἐξηγεομένων δὲ τῶν Ἰχθυοφά-
 „γων τὸν κόσμον αὐτέων, γελᾶσας ὁ βασιλεὺς, καὶ
 „νομίσας εἶναι σφέα πίδαας, εἶπε ὡς παρ' ἐωυτοῖσι εἰσι
 „φομαλωτέραι τουτέων πίδααι. τρίτα δὲ, εἰρώτα τὸ
 „μύρον. εἰπάντων δὲ τῆς ποιήσιος περὶ καὶ αλεψίος,
 „τὸν αὐτὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὡς
 „δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπῆκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποί-
 „ησιν, ὑπερησθεῖς τῷ πόματι, ἐπείρετο ὅ τι τε σι-
 „τέεται ὁ βασιλεὺς, καὶ χρόνον ὅκῃσον μακρότατον
 „ἀνὴρ Πέρσης ζῶει. οἱ δὲ, σιτέεσθαι μὲν τὸν ἄριον
 „εἶπαι, ἐξηχησάμενος τῶν πυρῶν τὴν φύσιν· ὁρῶν-

ποτα δ' ἔτεα ζῆς πληρωμα ἀνδρὶ μακρότατον προ-
 κέεσθαι. πρὸς ταῦτα, ὁ Αἰθίοψ ἔφη, οὐδὲν θαν-
 μάζειν, εἰ σιτεόμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα ζώουσι·
 οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφέας, εἰ μὴ
 τῷ πόματι ἀνέφερόν, φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοις
 τὸν οἶνον· τοῦτο γὰρ ἑαυτοὺς ὑπὸ Περσέων ἐσσοῦ-
 σθαι. 23. Ἀντειροδμένων δὲ τῶν βασιλέα τῶν
 Ἰχθυοφάγων τῆς ζῆς καὶ διαίτης περὶ, ἔτεα μὲν ἔς
 εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι,
 ὑπερβαλλέειν δὲ τινὰς καὶ ταῦτα· στήσιν δὲ εἶναι
 κρέα τε ἐφθα, καὶ πόμα, γάλα. Θάωμα δὲ ποιευ-
 μένων τῶν κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ἐπὶ κρήνην
 σφι ἠγήσασθαι, ἀπ' ἧς λυνόμενοι, λιπαρωτέροι
 ἐγίνοντο, κατάπερ εἰ ἐλαίου εἴη· ὅζειν δὲ ἀπ' αὐ-
 τῆς ὥσει ἴων. ἀσθενές δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύ-
 τησι οὕτω δὴ τι ἔλεγον εἶναι οἱ κατάσκοποι, ὥστε
 μηδὲν οἶον τε εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἐπιπλέειν, μήτε ξύλον,
 μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρότερα· ἀλλὰ πάντα
 σφέα χωρεῖν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ ὕδωρ τοῦτο εἰ σφί
 ἐστὶ ἀληθῶς οἶον τι λέγεται, διὰ τοῦτο ἂν εἶεν,
 τοῦτω τὰ πάντα χρεώμενοι, μακρόβιοι. ἀπὸ τῆς
 κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας ἐς δε-
 σμωτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα τοὺς πάντας ἐν πέδησι χρο-
 σείησι δεδέσθαι. ἔστι δὲ ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι
 πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. θεη-
 σάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐθήσαντο καὶ τὴν
 τοῦ Ἥλιου λεγομένην τροπέξαν. 24. Μετὰ δὲ ταύ-
 την, τελευταίας ἐθήσαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἱ
 λέγονται σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρόπος τοιῶδες. ἐπὶ
 τὸν νεκρὸν ἰοκνήνοισι, εἴτε δὴ κατάπερ Αἰγύπτιοι,
 εἴτε ἄλλως κως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γρυφῇ
 κοσμεῖουσι, ἐξομοιεύντες τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν·
 ἔπειτα δὲ οἱ περιέδτασι στήλην ἐξ ὑέλου πεποιημένην
 κοίλην· ἣ δὲ σφι πολλὴ καὶ εὐεργὸς ὀρύσσεται. ἐν
 μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ ἐνεὼν διαφαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε
 οὐδὲν οὐδὲμιν ἄχαριν παρεχόμενος, οὔτε ἄλλο αἰε-
 κές οὐδέν· καὶ ἔχει πάντα φανερά ὁμοίως αὐτῷ τῷ
 σέκυϊ· ἐνιαυτὸν μὲν δὴ ἔχουσι τὴν στήλην ἐν τοῖσι

ἐπὶ οἷσι. οἱ μάλιστα προσήκοντες, πάντων τε ἀπικ-
τόμενοι, καὶ θύσας οἱ προσήκοντες· μετὰ δὲ ταῦτα
ἐκπορεύοντες, ἵσταται περὶ τὴν πόλιν.

25. Θεσηάριοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατέσκηποι,
ἀπαλλέσσοντο οὐδὲν. ἀπαγγελλάντων δὲ ταῦτα τὸν
παῖν, αὐτίκα ὁ Καμβύσης, οργὴν ποιησάμενος, ἔστρε-
ψεν ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε παρασκευὴν οὔτε
οὐδὲ μὴ παραχρῆλας, οὔτε λόγον ἐόντι δούς, ὅτι
ἐς τὰ ἔσχατα τῆς γῆς ἐμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ
ἐρμηνεὺς τε εἶναι καὶ οὐ φρενήρης, ὡς ἦναι τῶν
ἰσχυροφάγων, ἑστρεψάμενος, Ἑλλήνων μὲν τοὺς πορε-
ύοντας αὐτῶν τάξας ὑπομένειν, τὸν δὲ περὶ πάντα
αἶμα ἀγόμενος. Ἐπεὶ τε δὲ στρατευόμενος ἐγένετο
ἐν Θήβῃσι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς πέντε μυριά-
δας· καὶ τοῦτοι μὲν ἐνετέλλετο, Ἀρμωνίους ἐξαν-
θρακροδισκίμενους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆ-
σαι· αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἥτις ἐπὶ
τοὺς Αἰθίοπας. Προὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέ-
ρος διελθελυθέναι τὴν στρατιὴν, αὐτίκα πάντα αὐ-
τοὺς τὰ εἶχον σιτίων ἔχοντα, ἐπέλελοιπέ· μετὰ δὲ
τὰ σιτία, καὶ τὰ υποδύγια ἐπέλεπε κατεσθιόμενα.
εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε,
καὶ ἀπῆγε, ὅπισθε τὸν στρατὸν, ἐπὶ τῇ ἀρχῇθεν γε-
νομένη ἀμικραδίῃ ἢ ἂν σοφὸς ἀνὴρ· νῦν δὲ οὐδὲνα
λόγον ποιούμενος, ἥτις αἰεὶ ἐς τὸ πρόσσω. οἱ δὲ στρα-
τιῶται, ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιη-
φάγοντες διέζωον· ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάρμον ἀπικόντο,
δεινὸν ἔχον αὐτέων τινὲς ἐργάσαντο· ἐκ δεκάδος γὰρ
ἓνα σφέων αὐτέων ἀποκληρώσαντες, κατέφαγον.
πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δέσας τὴν ἀλλη-
λοφαγίην, ἀπείσ τὸν ἐπὶ Αἰθίοπας στόλον, ἥπιστα
ἐπορεύετο, καὶ ἀπικνέεται ἐς Θήβας, πολλοὺς ἀπο-
κίσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ καταβὰς ἐς Μέρφιν,
εὐς Ἑλλήνας ἀπῆκε ἀποπλέειν. ὁ μὲν ἐπὶ Αἰθίο-
πας στόλος οὕτω ἐπρηξε. 26. Οἱ δ' αὐτέων ἐπὶ Ἀμ-
μωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεὶ τε ὁρμη-
θέντες ἐκ τῶν Θηβέων, ἐπαρεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς,

ἐπιπορευόμενοι μὲν φανεραὶ αἰεὶ ἐκ ὁδοῦ πάλιν, τῇ
 ἔχουσι μὲν Σέρμοις τῆς Διοχουρίνης φυλῆς λεγόμε-
 νοι εἶναι· ἀπέρχονται δὲ ἐκπατημένον οὐδὲν ἀπὸ
 Θηβῶν διὰ ψάμμου· οὐνομάζεται δὲ ὁ γῶρος οὗ-
 τος κατὰ Ἕλληνας γλῶσσαν, Μεσσηνίαν αἰῶς· ἐς
 αὐτὴν δὲ τοῦτον καὶ γῶρον λέγεται ἀπέρχεται, καὶ
 στρατὸν· καὶ ἐνθεύτεν δὲ, ὅτι καὶ αὐτοὶ ἁρμονίαι,
 καὶ οἱ τοῦτον ἀκούσαντες, ἄλλοι οὐδέποτε φέρειν
 ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτῶν· οὔτε γὰρ ἐς τοὺς Ἀρ-
 μωνίους ἀπέρχονται, οὔτε ὁπίσω ἐνδύσθησαν· λέγεται
 δὲ καὶ τὰδε ὑπ' αὐτῶν Ἀρμονίους· ἐπεὶ δὲ ἐς τῆς
 Ὀάσιος ταύτης εἶναι διὰ τῆς ψάμμου ἐπὶ σφείας, γι-
 νασθαι τε αὐτοὺς μεταξύ καὶ μαλὰ τα αἰεὶ εἶναι, τὰ καὶ
 τῆς Ὀάσιος, ἀρσταν κίρτομάνισι αὐτῶν ἐπι-
 πνέουσαι νότον μέγαν τε καὶ ἐξαισίαν, φορέοντα δὲ
 θῆκας τῆς ψάμμου, κατεγῶσαι σφείας, καὶ τῶν περ
 τοιούτων ἀφανισθῆναι· Ἀρμωνίαι μὲν οὕτω λεγούσθαι
 γινέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς αὐτῆς.

27. Ἀπικόμενον δὲ Καμβύσῃ ἐς Μέρφω, ἐφάνη
 Αἰγυπτίοισι ὁ Ἄπις, τὸν Ἕλληες Ἐπασφον καλέουσι.
 ἐπιφανέας δὲ τοῦτον χερσὶν αὐτῶν καὶ Αἰγυπτίους
 εἰμᾶτα τε ἐφόρεον τὰ καλλίστα, καὶ ἤσαν ἐν θαλίῃσιν.
 ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους παραινύτας, ὁ Καμ-
 βύσης, πάγχυ σφείας καταδόξας, ἐωπτοῦ κακῶς πρή-
 ξαντος, χαρμόσυνα ταῦτα πιδείν, ἐκάλεε τοὺς
 ἐπιτροπούς τῆς Μέρφιος· ἀπικόμενους δὲ ἐς ὄψιν,
 εἶπετο, „ὅ τι πρῶτον μὲν, ἰόντιος αὐτοῦ, ἐν
 Μέρφῃ, ἐποίηεν τοιοῦτον· οὐδὲν Αἰγυπτίους· τότε
 δὲ, ἐπεὶ αὐτὸς παρῆν τῆς στρατιῆς πλῆθος τε ἀπο-
 βαλὼν,“ οἱ δὲ ἔφραζον, ὡς σφί θεὸς εἴη φανείς,
 διὰ χρόνου πολλοῦ ἐωθὼς ἐπιφαίνεσθαι· καὶ ὡς
 ἔπειν φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγυπτίους κχαρηκότες
 ῥυταζοίεν· ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἐφη ψεύδε-
 σθαι σφείας· καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐξημίαν.
 28. Ἀποκτείνας δὲ τοὺτους, δεύτερα τοὺς ἱερεῖς ἐκά-
 λεε ἐς ὄψιν· λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱερέων,
 οὐ λήσειν ἐφη αὐτὸν, εἰ θεὸς τις χειροῦθης ἀπὲν

γράφος ἐπὶ Αἰγυπτίοις. τοσαῦτα δὲ εἶπας, ἐπάγειν
ἐκέλευε τὸν Ἄπιν τοὺς ἱερεῖς· οἱ μὲν δὴ μετήϊσαν
ἄξοντες. Ὁ δὲ Ἄπιν οὕτως, ὁ Ἐπαφος, γίνεσθαι
μύηχος ἐκ βοῶς ἥτις οὐκέτι οἷα τε γίνεται ἐς γασ-
τέρα ἄλλαν βυλίσσθαι γόνον. Αἰγυπτιοὶ δὲ λέγουσι
σεῖλας ἐπὶ τῇ βοῇ ἐν τοῦ οὐρανοῦ κατίσχειν, καί
μιν ἐν τούτῳ τίπτειν τὸν Ἄπιν. ἔχει δὲ ὁ μὲν
ὄφας οὐκός, ὁ Ἄπιν καλεόμενος, σημήνια τοιαῦτα
ἐπὶ μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετακτῆρ λευκὸν τετράγωνον
φορεῖ· ἐπὶ δὲ τοῦ σώματος, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν
δὲ τῇ σιρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ,
κένθαρον. 29. 30. 31. ἔργον τὸν Ἄπιν οἱ ἱερεῖς,
ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος
τὸ ἔγχρυσόν, θέλων τυψαὶ τὴν γαστέρα τοῦ Ἄπιν,
καίτοι τὸν μηρὸν· γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱερεῖς·
„Ὡ καὶ κεφαλᾷ, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἐναμοῖ
„νε καὶ φαρμάδες, καὶ ἐπαύοντες σιδηρίων, ἄξιός
„μιν Αἰγυπτίων· αὐτὸς γὰρ ὁ θεός. ἀτὰρ τοὶ ὑμεῖς καί
„οὐ χαίροντες γέλοπα ἐμὲ θήσεσθε.“ Ταῦτα εἶπας,
ἐνδοκίματα τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι, τοὺς μὲν ἱερεῖς
ἀπομαστιγώσας, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὰν ἐν λα-
βοῇ ὀρεάζοντα, πτείνεν. ὁρᾷ μὲν δὴ διελεύοντα
Αἰγυπτίοις· οἱ δὲ ἱερεῖς ἰδικομύοντο. ὁ δὲ Ἄπιν
πεπληγμένος τὸν μηρὸν, ἐφθινε ἐν τῷ ἱερῷ κατακλι-
μένος· καὶ τὸν μὲν, τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τραύματος
ἔθαψαν οἱ ἱερεῖς ἁθροῦς Καμβύσῃ.

δοὶ Καμβύσης δὲ, ὡς λέγουσι Αἰγυπτιοί, αὐτίκα
διὰ τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἐὼν αὐτὸς πρότερον φρε-
νήσης. Καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν
ἀδελφεὸν Σμερδίαν, ὄντα πατρός καὶ μητρός τῆς αὐτῆς·
τὸν πέπεμψε ἐς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τὸ
τόξον μόνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους
εἴρυσσε, τὸ παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἤκειαν οἱ Ἰχθυο-
φάγοι· τῶν δὲ ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγέ-
νετο. Ἀποικομένῳ ὦν ἐς Πέρσας τοῦ Σμερδίου,
ὅππῃ εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ὑπνῷ τοιάνδε· ἔδοξέ αὖ
ἄγγελον εἰθόντα ἐκ Περσέων ἀγγέλλειν, ὡς ἐν τῷ
ὄρατι τῇ βασιλείᾳ ἰδόμενος Σμερδίαν, τῇ κεφαλῇ τοῦ

αὐρακοῦ κτανέει. Πρὸς οὖν ταῦτα, δεῖσας περὶ
 ἐωυτοῦ μή μιν ἀποκτεῖνας ὁ ἀδελφεὸς ἀρχή, πέμπει
 Πηρξάσπης εἰς Πέρσας, ὥς ἂν αἱ ἀνὴρ Περσέων πι-
 στότατος, ἀπακτενέοντα μιν, ὁ δὲ, ἀναβὰς ἐς Δουρακίαν,
 ἀπέκτεινε Σμείρδην· οἱ μὲν λέγουσι, ἔπ' ἀχρὸν ἔχρει-
 χαγόντα· αἱ δὲ, ἐς τὴν Λογδορὴν θάλασσαν πρὸς
 ἀγαγόντα καταποντώσαι. 31. Πρώτον μὲν δὴ Λέπ-
 ρουσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο. δευτέρῳ δὲ
 ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεὴν, ἐπισπομένην αἱ ἐβλήθη-
 πτον, τῇ καὶ συνοικέει, καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφότερων
 ἀδελφεῇ. ἔγχετο δὲ αὐτὴν ὥδε· οὐδαμῶς γὰρ ἐπα-
 θεσαν πρότερον τῆσι ἀδελφεῖσι συνοικέειν. Περσὶ
 ἡρώσθη μὲν τῶν ἀδελφῶν Καμβύσης, καὶ ἐπειτα
 βουλόμενος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἐπιδότα, ἐπεισέ-
 ποιησεῖν, εἶρετο καλέσας τοὺς βασιληῖους δικαστὰς,
 εἰ τίς ἐστι κελύων νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῇ
 συνοικέειν. Ὅτι δὲ βασιλῆται δικασταὶ κεκοιμημένοι ἄν-
 δρες γίνονται Περσέων, ἐς οὐκ ἀποθανῶσι, ἡ αἰὶ
 παρευρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι ταυτοῦ. οὕτως δὲ τῶν
 Περσῶν δίκας δικάζουσι, καὶ ἐξυχηταὶ τῶν πατρῶν
 θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς ταῦτους ἀνακρίπτει.
 Εἰρημένον ἂν τοῖς Καμβύσει, ὑπεκρίνοντο αὐτῷ εἶναι
 καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα· φάμενοι, νόμον οὐδένα ἐξεν-
 ρίσκειν, ὥς καλεῖται ἀδελφεῇ συνοικέειν ἀδελφεόν.
 ἄλλον μὲν τῶν ἐξευρηκέναν νόμον, τῷ βασιλευσonti
 Περσέων ἐξεῖναι ποιεῖν τοῦτον βαλῆται. οὕτω οὖν
 τὸν νόμον ἔλασαν, δεῖσαντες Καμβύσας· ἵνα τε μὴ
 αὐτοὶ ἀπολωτῶσι τὸν νόμον περιτελλόντες, παρεξέ-
 ρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θείῳ γαμεῖν ἀδελ-
 φεύς. Τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγχετο τὴν ἐβλήθη-
 πην· μετὰ μὲν τοῖς οὐ πολλὰν χρόνον ἔαχε ἄλλαν
 ἀδελφεὴν, ταύτῃ δὴ τῇ νεωτέρῃ, ἐπισπομέ-
 νην οἱ ἐπ' Αἴγυπτον, κτείνει. 32. Ἀμφὶ δὲ τῷ
 θανάτῳ αὐτῆς διζὸς, ὥσπερ περὶ Σμείρδιος, λέγεται
 λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ λέγουσι, Καμβύσει ἀμφι-
 βάλλειν σκύλακος λεόντος σκύλακος κύνος· θεωρεῖν
 δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. σκυλόμενον δὲ τοῦ σκύ-
 λακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλακα, ἀποσφράγι-
 σκεν.

τὸν θεσμόν, παραγέσθαι· δι' ἧν δὲ γενομένους αὐτῷ θεῶι τοῖς ἀνθρώποις ἐπαρτήσθαι τοῦ αὐτοῦ. καὶ τὰς μὲν Καμβύσας ἤρπασθαι· διὰ τούτου τὴν δὲ, παρημένην διακούειν. Καμβύσα δὲ μαθόντα τοῦτο, ἐπείρασθαι διότι φησὶν· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦσα τὸν ἀδελφεὸν τῶν ἀδελφῶν ἐμυώσαντα, διαρροῖε; μνησθεῖσθαι τε Περσέως, καὶ μαθόντα ὡς κείνη οὐκ εἴη ἐκτεμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὲ διὰ τοῦτο τὸ ἔπος φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσει. Αἰγυπτίαι δὲ, ὡς τρεπίη περιεπλημένων, λαβούσας θρίδας ἐν γυναικί περιτλάει, καὶ ἐπαρτήσθαι τὸν ἀνδρα, ἵστερον περιτετλημένη ἢ θρίδα, ἢ δαπέδι εἶναι, εἴη καλλίστη· καὶ τὸν φάναι, διαύειν. τὴν δ' εἰπεῖν, „Ταύτην μὲν τοῖς ποτε σὺ τὴν θρίδα ἐμυώσας; τὸν „Κύρον ὁλοκ' ἐποπύλεις.“ Τὸν δὲ, θυμωθέντα ἐμυώσας αὐτὴν ἔχουσα ἐν γαστρὶ καὶ μὴ ἐκτρώσας αὐτὴν ἀποθνήσκει.

53. Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκήτους ὁ Καμβύσης ἐξέμανη, αἵτε δὲ διὰ τὸν Ἄσιον, εἴτε καὶ ἄλλους, οἱ πολλοὶ εὐθινοὶ καὶ ἄνθρωποις κακὰ καταλαμβάνουσιν· καὶ γὰρ τὰς καὶ ἐκ γυναικὸς νοῦσον μεγάλην λέγεται, ἔχειν ὁ Καμβύσης, καὶ τὴν ἑορῶν ἀποκρίνουσιν τινες· οὐ γὰρ τοῖς αἰεὶς ὠδὲν ἦν, τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσίουσας, μηδὲ τὰς φρενας ἀγχιάνειν. 54. Ταῦτα δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξέμανη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πηξάσπας, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀρχαίας ἐφόρεε οὐδας, τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσει, τιμὴ δὲ καὶ αὐτὴ οὐ σμικρὴ· εἰπεῖν δὲ λέγεται ταῦτα· „Πηξάσπερ, ποῶν καὶ τὰς τομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἄνδρας; τίνας τε λόγους περὶ ἀπὸ ποιεῖνται;“ Τὸν δὲ εἰπεῖν, „Ὡς δέσποτα; τὸ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαπείλει, καὶ τὴν δὲ φιλοκίνη σὲ φασὶ πλεόντως προσπείσθαι.“ Αὐτὸν μὲν δὲ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέως· τὸν δὲ θυμωθέντα, τοιαύδε ἀμείβεσθαι· „Νῦν ἄρα μοὶ φασὶ Πέρσαι σὶναι προσκείμενοι πύρρως φέειν, καὶ σὶναι εἶναι νοήματα; οὐδ' ἄρα σφίον οἱ πάντες λόγους ἡσυχάζετε.“ Πρῶτον γὰρ φησὶ ἄρα

Περσῶν πρὸς οὐδένων ἰόντων καὶ Κροῖσος, εἰρεῖα
 Καμβύσης, κοῖτος τις δοκέει ἀνὴρ αἰνέειν πρὸς τὸν
 πατέρα τελείας Κύρον· οἱ δὲ ἀμείνονος, ὥς εἴη
 ἀμείνων τοῦ πατρὸς· τὰ τε γὰρ ἐκείνου πάντα
 εἶναι αὐτὸν, καὶ προσεκηθῆναι Αἴγυπτον τε καὶ τὴν
 θάλασσαν. Πέρσαι μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγον· Κροῖσος
 δὲ παρῶν τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε
 πρὸς τὸν Καμβύσεα τάδε· „Εμοὶ μὲν νῦν ὦ παῖ
 „Κύρου, οὐ δοκέεις ὁμοῖος εἶναι τῷ πατρί· οὐ
 „γὰρ καὶ τοῖ ἐστὶ νῦν οἷόν σε ἐκείνος κατελείπετο.“
 ἤσθη τε ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαίνεσε
 τὴν Κροῖσου κρίσιν. 35. Ταῦτων δὴ ὢν ἐπιμνη-
 σθέντα, ὁρῶν λέγειν πρὸς τὸν Πηξίασπην· „Σὺ
 „νῦν μάθε αὐτός, εἰ λήθασιν Πέρσαι ἀληθεία, εἴτε
 „αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσιν· εἰ μὲν γὰρ
 „τοῦ πατρὸς τοῦ σοῦ ταῦδε, ἐστὲν ὅτι ἐν τοῖσι προ-
 „θύροισι, βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίας, Πέρ-
 „σαι φάνεόνται λέγοντες οὐδέν· ἦν δὲ ἁμάρτω,
 „φάναι Πέρσας τε λέγειν ἀληθεία, καὶ με μὴ σω-
 „φρονέειν.“ Ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ διακρίναντα τὸ
 τόξον, βάλλειν τὸν παῖδα· πεσόντας δὲ τοῦ παιδὸς,
 ἀναστρέψαι αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκεψασθαι τὸ βλήμα
 ὡς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ εἰρεθῆναι· ἐξόντα τὸν οἰστών,
 εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γελῶσάντα, καὶ
 περικαρεῖα γενόμενον· „Πηξίασπε, ὡς μὲν ἔγωγε
 „οὐ μαίνομαι, Πέρσαι τε παραφρονέουσιν, δῆλα τοι
 „γέγονε· νῦν δὲ μοι εἰπέ, τίνα εἶδες ἤδη πάντων
 „ἀνθρώπων οὕτως ἐπίσκοπα τοξεύοντα;“ Πηξία-
 σπεια δὲ ὁρῶντα ἄνδρα οὐ φρονήοντα, καὶ περὶ
 ἔωτα δειμαίνοντα, εἰπεῖν· „Δεσποτα, οὐδ' ἂν
 „αὐτὸν ἔγωγε δοκῶ τὸν θεὸν οὕτω ἂν καλῶς βα-
 „λέειν.“ Τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο· ἑτέρωθεν δὲ
 Περσῶν, ὁμοῖα τοῖσι πρῶτοις, δυώδεκα ἐπ' οὐδα-
 μὴ αἰτὴ ἀξιόχρεα ἔλων, ζώντας ἐπὶ κεφαλὴν
 κατακρούει.

36. Ταῦτα δὲ μὴ ποιεῦντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ
 ἄνδρος ναυθενῆσαι τοῖσιδε τοῖσι ἔπει· „Ὡς βασιτ-
 „εὺ, μὴ πάντα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπιτρέψει· ἀλλ'

„ἴαχε καὶ καταλαμβάνε σείοντόν. ἀγαθὸν τι, πρὸς
 „κοὸν εἶναι: σάφεα δὲ ἡ προφηθία. σὺ δὲ κτείνεις
 „μὲν ἀνδρας, σείοντο πολίτας, ἐκ οὐδεμιᾷ αἰτίῃ
 „αἰτιόχρητ' ἔλονται κτείνεις δὲ παῖδας. ἦν δὲ πολλὰ
 „τοιαῦτα ποιήσῃ, ὅρα ὅπως μὴ σὺ ἀποστήσοντας
 „Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς Κῦρος ἐκεῖλλετο,
 „πολλὰ κλέων, καὶ νοσθετεῖεν, καὶ ὑπατίθεσθαι
 „ὅ τι αὖ εὐρίσκω ἀγαθόν.“ Ὁ μὲν δὲ εὐνοίαν φάκ-
 „των συνεβούλευε αἱ ταῦτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε:
 „Ἐν καὶ ἐμοὶ τολμᾷ συμβουλευεῖν, ὅς χρηστῶς μὲν
 „τὴν σείοντο, πατρίδα ἐπετρόπευσας, εὐ δὲ τῷ πα-
 „τρὶ τῷ ἐμῷ συνεβούλευσας, κλέων αὐτὸν Ἀρά-
 „ξῃα ποταμὸν διαβάντα, ἵεναι ἐπὶ Μασσαγέτας,
 „βουλομένων ἐκείνων διαβαίνειν ἐς τὴν ἡμετέραν;
 „καὶ ἀπὸ μὲν σείοντος ὤλεσας, τῆς σείοντος πατρί-
 „δος κακῶς προσέως ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον, περ-
 „θόμενόν σοι. ἀλλ' οὐ τι χαίρων ἐπεὶ τοι καὶ
 „παλαι ἐς σὲ πρῶτάσιός τευ ἐδόμην ἐπιλαβέσθαι.“
 Ταῦτα δὲ εἶπας, ἐλαμβάνε τὸ τόξον ὡς κατατοξεύ-
 „σαν αὐτόν. Κροῖστος δὲ ἀναδραμὼν ἔθεε ἔξω· ὁ
 „δὲ, ἐπεὶ κε τοξεύσαι οὐκ εἶχε, ἐκεῖλλετο τοῖσι θε-
 „ράπονσι, λαβόντας μὲν ἀποκτείνειν. αἱ δὲ θεράπον-
 „τες ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ, κατακρυπτοῦσι
 „τὸν Κροῖστον ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε εἰ μὲν με-
 „ταμελήσει τῷ Καμβύσῃ, καὶ ἐπιζητήσει τὸν Κροῖ-
 „στον, οἱ δὲ ἐκφύγοντες αὐτόν, δῶρα λάμπονται
 „ζωάχρια Κραίσου· ἦν δὲ μὴ μεταμελήται, μηδὲ
 „ποῦ ἢ μιν, τότε καταχρησθαι. Ἐπόθησέ τε δὲ ὁ
 „Καμβύσης τὸν Κροῖστον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ
 „ὑσιερον· καὶ αἱ θεράποντες μαθόντες τοῦτο, ἐπήγ-
 „γελλον αὐτῷ ὡς περιεῖη. Καμβύσης δὲ „Κροῖστον
 „μὲν σνῆθεσθαι, ἔφη, περιέοντι ἐκείνους μέντοι
 „ταῖς περιποιήσαντας αὐ κατεπροξέσθαι, ἀλλ' ἀπο-
 „κτενέειν.“ καὶ ἐποίησε ταῦτα.

37. Ὁ μὲν δὲ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ
 τοὺς ξυμμαχοὺς ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μέρφι, καὶ
 ἀγέας τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς κα-

κρούς. ἔς δὲ δὴ καὶ τοῦ Ἡφαιστου τὸ ἱερὸν ἦλθε, καὶ πολλὰ τῷγαλματι κατεγέλασε. ἔστι γὰρ ταῦ Ἡφαιστου τῷγαλμα τοῖσι Φοινικῆσι Παταϊκοῖσι ἐμφερίστατον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι προήροισι τῶν κρήνηων περιάγουσι. ὅς δὲ τοὺτους μὴ ὀπωπεί, ἐγὼ δὲ οἱ σημανέω· πυγμαίου ἄνδρος μίμησις ἔστι. Ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τῶν Καβείρων τὸ ἱερὸν, ἐς τὸ αὐθιγνόν ἔστι εἰσεῖναι ἄλλον γε ἢ τὸν ἱεῖα· ταῦτα δὲ τῷγαλματα καὶ ἐνέκρησε, πολλὰ κατασπώνσας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὁμοῖα τοῦ Ἡφαιστου· τούτου δὲ σφῆτας παῖδας λέγουσι εἶναι. 38. Παγταχῇ ὦν μοι δῆλόν ἐστι, ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱροῖσιν τε καὶ νομαλοῖσι ἐπεχείρησε καταγελᾶν. εἰ γὰρ τις προθείη πᾶσι ἀνθρώποισι ἐκλέξασθαι καλυμνών νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν πάντων νόμων, διασπεφάμενοι ἂν ἐλοῖτο ἕκαστοι τοὺς ἑωυτῶν· οὕτω νομίζουσι πολλὸν τι καλλίστους τοὺς ἑωυτῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὐκ ἂν οἶκος ἔστι ἄλλον γε δὴ ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλῳτα τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι. ὅς δὲ οὕτω νενόμικασιν τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες οἱ ἀνθρώποι, πολλοῖσι τε καὶ ἄλλοις τεκμηρίοις πάρεστι σταθμώσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε. Δαρεῖος ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παριόντας, εἶρετο „ἐπὶ κόσῳ ἂν χρήματι βουλοῖτο τοὺς πατέρας ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι.“ οἱ δὲ, ἐπ' οὐδὲν, ἔφασαν, ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἱ τοὺς γονέας κατεσθίουσι, εἶρετο, παριόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι' ἐρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα· „ἐπὶ τίνι χρήματι δεξάται ἂν τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαίειν πυρί.“ οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημέειν μιν ἐκέλευον. Οὕτω μὲν νῦν ταῦτα νενόμισται· καὶ ὁρθῶς μοι δοκεῖ Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλέα φῆσας εἶναι.

39. Καμβύσει δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐπορεύσαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατῆν ἐπὶ Σάμον τε καὶ Πολυκράτεα τὸν Αἰάνεος, ὅς ἔσχε Σάρον ἱπποναύτην· καὶ τὰ πρῶτα τροχῇ δασυμένος τὴν πᾶν

λεν, τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι
 ἔειπε· μετὰ δέ, τῶν μὲν αὐτίων ἀποκτείνας, τὸν δὲ
 νεώτερον Συλοσῶντα ἐξέλασας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σά-
 μον· ἰσχωρὼν δέ, ξεικλήν· Ἀμασι τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ
 συνεθήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα
 παρ' ἐκείνου. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυ-
 κρατέος τὰ πρήγματα αὐξήτο, καὶ ἦν βεβωμένα ἀνά-
 τε τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. ὅκου γὰρ
 ἰθῦσαι στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρει εὐτυχίως.
 ἔκτισεν δὲ πεντηκοντέρους τε ἑκατὸν, καὶ χιλίους το-
 ξότας· ἔφερε δὲ καὶ ἦγε πάντας, διακρίνων οὐδένα.
 τῷ γὰρ φίλῳ εἶη χαριεῖσθαι μάλλον, ἀποδιδούς τὰ
 ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαβών. συγνὰς μὲν δὴ τῶν νή-
 σων αἰρήκει, πολλὰ δὲ καὶ τῆς ἡπείρου ἄσπετα· ἐν
 δὲ δὴ καὶ Λαορταῖς, πανστρατιῇ βοηθέοντας Μιλη-
 σίοισι, ναυμαχίῃ κρατήσας εἴλε, οἱ τὴν τάφρον περὶ
 τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ πᾶσαν δεδεμένοι ᾤοντο. 40. Καί-
 πως τὸν Ἀμασιν εὐτυχέων μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ
 ἔλάνθανε, ἀλλὰ οἱ τοῦτ' ἦν ἐπιμελές. πολλῶν δὲ ἔτι πλεῦ-
 νός οἱ εὐτυχίης γενομένης, γράψας ἐς βιβλίον ταῦτα, ἐπέ-
 στείλε ἐς Σάμον· „ Ἀμασις Πολυκράτει ὥδε λέγει. Ἡδὺ
 „ μὲν πυνθανεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεινόν· εὖ πρήσσοντα·
 „ ἔμοι δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρίσκουσι, τὸ
 „ θεῖον ἐπισταμένῳ ὡς ἔστι φθονερόν. καὶ πως βού-
 „ λωμαι, καὶ αὐτὸς, καὶ τῶν ἄν. κηδυναι, τὸ μὲν τι
 „ εὐτυχεῖν τῶν πρηγμάτων, τὸ δὲ προσπίπτειν· καὶ
 „ οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, ἐναλλαξ πρήσσειν, ἢ
 „ εὐτυχεῖν τὰ πάντα. οὐδένα γὰρ πο. λόγῳ οἶδα
 „ ἀκούσας, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακίως ἐτελεύτησε πρόρ-
 „ ρίξας· εὐτυχέων τὰ πάντα. Σὺ ὦν νῦν ἐμοὶ πειθο-
 „ μένος, ποιήσον πρὸς τὰς εὐτυχίας τοιαύτα· φροντί-
 „ σας τὸ ἄν. εὖρης εἶναι τοι πλείστου ἄξιον, καὶ ἐπ' αὐ-
 „ τῷ ἀπολομένῳ μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσεις, τοῦτο
 „ ἀπόβαλε οὕτω, ὅπως μηκέτι ἤξει ἐς ἀνθρώπους. ἦν
 „ τε μὲν ἐναλλαξ ἦδη τοιπὺ τούτου αἱ εὐτυχίαι τοι ἀν-
 „ ταισι πάθεισι προσπίπτωσι, τρόπῳ τῷ ἐξ ἐμεῦ·
 „ ὑποκειμένῳ ἀκρόν.“ 41. Ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ
 Πολυκράτης, καὶ νόον λαβὼν ὡς οἱ εὖ ὑπερίσταντο

Ἀμασις, ἐδίζητο, ἐπ' ᾧ ἂν μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀσθ-
θεῖη ἀπολομένων τῶν κειμηλίων· θεζόμενος δ' εὗρισκε
τόδε. ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρτε χρυσόδετος, σπαρά-
γδου μὲν λίθου ἑοῦσα, ἔργον δὲ ἦν Θεοδώρου τοῦ
Τηλεκλέος Σαμίον· ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἑδόκεε ἀποθα-
λέειν, ἐποίησε τοιαύδε. πεντηκόντερον πληρώσας ἄν-
δρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτὴν μετὰ δέ, ἀναγκάειν ἐκέλευε
ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἕκας ἐγένετο, πε-
ριελόμενος τὴν σφρηγίδα, πάντων ὁρεόντων τῶν συμ-
πλόων, ῥίπτει ἐς τὸ πέλαγος· τοῦτο δὲ ποιήσας,
ἀπέπλεε. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχρή-
το. 42. Πέμπτη δὲ ἡ ἕκτη ἡμέρη ἀπὸ τούτων, τότε
οὐ συνήνευκε γενέσθαι. ἀνὴρ ἁλιεύς, λαβὼν ἰχθύν
μέγαν τε καὶ καλόν, ἡξίου μιν Πολυκράτει δῶρον δο-
θῆναι· φέρων δὴ ἐπὶ τὰς θύρας, Πολυκράτει ἐφη
ἐθέλειν ἔλθειν ἐς ὄψιν. χωρήσαντος δὲ οἱ τούτου,
ἔλεγε, διδούς τὸν ἰχθύν· „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε
„ἔλων, οὐκ ἐδικαίωσα φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ γε
„ἔων ἀποχειροβίωτος, ἀλλὰ μοι ἑδόκεε σεῦ τε εἶναι
„ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς· σοὶ δὴ μιν φέρων δι-
„δωμι.“ Ὁ δὲ, ἡσθεὶς τοῖσι ἔπεσι, ἀμείβεται
τοιοῦδε· „Κάρτα τε εὖ ἐποίησας, καὶ χάρις διπλή
„τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δῶρου· καὶ σε ἐπὶ θεῖπνον
„καλέσω.“ Ὁ μὲν δὴ ἁλιεύς, μέγα ποιούμενος
ταῦτα, ἥτε ἐς τὰ οἰκία· τὸν δὲ ἰχθύν τάμναντες οἱ
θεράποντες, εὐρίσκουσι ἐν τῇ νηδύϊ αὐτοῦ ἐνεοῦσαν
τὴν Πολυκράτεος σφρηγίδα. ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλα-
βον τάχιστα, ἔφερον κεχαρηκότες παρὰ τὸν Πολυκρά-
τα· διδόντες δὲ οἱ τὴν σφρηγίδα, ἔλεγον ὅτεα τρο-
πῶ εὐρέθη. Τὸν δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον, εἶναι τὸ πρῆ-
γμα, γράφει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντά μιν
οἷα καταλαβήκει· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε.
43. Επιλεξάμενος δὲ ὁ Ἀμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ
Πολυκράτεος ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἐκπομίσαι τε ἀδύνατον εἶη
ἀνθρώπου ἀνθρώπου ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρῆ-
γματος, καὶ ὅτι οὐκ εὖ τελευτήσειν μέλλει Πολυκρά-
της, εὐτυχεῶν τὰ πάντα· ὅς καὶ τὰ ἀποβάλλει, εὐ-
ρίσκει. πέμψας δὲ οἱ κήρυκα ἐς Σάμον, διαλύεσθαι

ἔφη τὴν ξεινίην. τοῦ δὲ εἶναι ταῦτα ἐπρότε, ἵνα μὴ, συντυχίης δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεια καταλαβούσης, αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν, ὥς περὶ ξείνου ἀνδρός.

44. Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὦν τὸν Πολυκράτεια, εὐτυχέοντα τὰ πάντα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπικαλεσάμενοι τῶν μετὰ ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων. Πολυκράτης δὲ πέμψας παρὰ Καμβύσεια τὸν Κύρου, συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεῖθη ὅπως ἀν καὶ παρ' ἑωυτὸν πέμψας ἐς Σάμον, δέοιτο στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως ἐπέμψε ἐς Σάμον, θεόμενος Πολυκράτεια στρατὸν ναυτικὸν ἅμα πέμψαι ἑωυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ἐπιλέξας τῶν αἰσίων τοὺς ὑπώπιευσ μάλιστα ἐς ἐπαφασίας, ἀπέπεμψε τεσσαράκοντα τριήρεις, ἐντειλάμενος Καμβύσει ὅπως τοὺς μὴ ἀποπέμψειν. 45. Οἱ μὲν δὴ λέγουσι τῆς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεια, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεὶ τε ἐγένοντο ἐν Καρπάθῳ πλείοντες, δοῦναι σφι λόγον, καὶ σφι ἀδεῖν τὸ προσωτέρω μηκέτι πλεῖν· οἱ δὲ λέγουσι, ἀπικομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσόμενους, ἐνθεῦτεν αὐτοὺς ἀποδρῆναι. καταπλέονσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πολυκράτης νηυσὶ ἀντιάσας, ἐς μάχην κατέστη· νικῆσαντες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον· περὶμαγήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσσωθήσαν· καὶ οὕτω δὴ ἔπλεον ἐς Λακεδαίμονα. Εἰσὶ δὲ, οἱ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἴγυπτου νικῆσαι Πολυκράτεια· λέγοντες, ἐμοὶ δοκεῖν, οὐκ ὀρθῶς. οὐδὲν γὰρ ἔδεε σφέας Λακεδαιμονίους ἐπικαλέσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεια παραστήσασθαι. πρὸς δὲ τοῦτοισι, οἷός ἐστι λόγος αἰρεῖν, τῷ ἐπίκουροί τε μισθωτοὶ καὶ τοξόται αἰκῆται ἦσαν πληθεῖ πολλοὶ, τοῦτον ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων, ὄντων ὀλίγων, ἐσσωθῆναι. τῶν δὲ ὑπ' ἑωυτῷ ὄντων πολιτῶν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς νεωσοίκους συνελήσας, εἶχε ἐτοιμούς, ἣν ἄρα προδιδῶσι οὗτοι πρὸς τοὺς κατιόντας, υποπρῆσαι αὐτοῖσι νεωσοίκοις. 46. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεια

κατασφάλλει τὴν ἀνέραντι, καταστάντες ἐπὶ τοὺς ἀν-
 ῥακτοὺς, ἄλκον πολλὰς οἷα κάρτα δοῦμενοι. οἱ δὲ
 σφατὴν ἡρακλῆα καταστάντες ὑπερκρίναντο, τὰ μὲν πρῶ-
 τω λεχθέντα ἐπιλεληθέναι, τὰ δὲ ὑπερὰ οὐ σιμει-
 νὰ. ὧρα δὲ ταύτων, δεξιὸν κατεστάντες, ἄλλω φε-
 ρόντι οὐδὲν, θυλίκον δὲ φέροντες, ἔφασαν, „τὸν ὄψα
 λακὸν κλέπτων δεσφάει.“ οἱ δὲ σφα ὑπεκρίναντο, καὶ
 θυλίκον περιεργάσας βοηθῆσαι. ὃ ὡς ἔδοξε αὐτοῖσι.
 47. Καὶ ἰππεὺς παρεσκευασμένοι, ἐστρατεύοντο Ἀ-
 κκαδαμόνιοι ἐπὶ Σάμῳ. ὃς μὲν Σάμιος λέγουσι, εὐερ-
 γασίας ἀντιποιεῖται, ὅτι σφί προέτατο, αὐτοὶ πηλοὶ ἔβω-
 θησαν ἐπὶ Ἀκκαδομόνιοι. ὡς δὲ Ἀκκαδομόνιοι λέγουσι,
 σὺν αὐτῷ ταμάρῳ θεορένοισι Σαμίωσι ἐστρατεύ-
 οντο, ὡς εἰσπῆσαι βουλομένον τῷ κρητήρος τῆς ἀρ-
 παγῆς, τὸν ἄγον Ἀρσίαν, καὶ τὸν θώρηκος τὸν αὐ-
 τοῖσι. Ἀρσίης δὲ Αἰγύπτου βασιλεὺς ἐπέμπε θοῖρον.
 καὶ γὰρ θάψηναι ἐλήσαντο τῷ προέτῳ. εἰ δὲ τὸν
 κρητήρα οἱ Σάμιοι. ἔοντα μὲν λείπον, καὶ ζώων ἐν-
 φανένων συγγῶν, κτενοσημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰ-
 σὶσι ἀπὸ χρυσοῦ. τῶν δὲ εἰσὶ θωρηκῶν αἶμιον,
 ἀρκεδὼνι ἐκάστη τοῦ θώρηκος ποδῆς. εἶσα γὰρ
 λαιπὴ, ἔχει ἀρκεδῶνα ἐν ἐαυτῇ τρομησπίας καὶ ἐξη-
 κρητῆς, πᾶσας φαντάς. τοιοῦτος ἑκέρως ἐστὶ καὶ τὸν
 ἐν Ἀνδῶ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἀριστῆς.

48. Συνεπελάβοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ
 Σάμῳ, ὥστε γενέσθαι, καὶ Κορινθίους προθύμους.
 ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐν τῶν Σαμίων γενό-
 μετον γενεὴν πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ
 δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητήρος τῇ ἀρπαγῇ γεγονός.
 Κερκυραίων γὰρ παῖδας τοιηκοσίους ἀνθρώπων τῶν
 πρώτων, Πέσιανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σαρδῖς ἀπέπεμψε
 παρὰ Ἀλκάντρεα ἐπὶ ἐκτομῇ. προδοσκότων δὲ ἐς τὴν
 Σάμῳ τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυνθό-
 μενοι οἱ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπὶ οἷσι ἀγρίοιτο ἐς Σαρ-
 δῖς, πρῶτα μὲν τοὺς παῖδας ἐβόδαξαν ἱσοῦ ἄψασθαι
 Ἀρτίμδους. μετὰ δὲ, οὐ περιοχέοντες ἀπέλκειν τοὺς
 ἑκείτας ἐκ τοῦ ἱσοῦ, σιτίων δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων

Κορίνθους, ἐποιήσαντο οἱ Σάμιοι ὁρτὴν, τῇ καὶ νῦν
 εἶτι χορεύονται κατὰ ταῦτα. νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης,
 ὅσον χρόνον ἰκέτευον οἱ παῖδες, ἵστασαν χοροὺς παρ-
 θέων τε καὶ ἡϊθέων. ἰστάντες δὲ τοὺς χορούς,
 τραπὶα σησάμευ τε καὶ μέλιτος ἐποιήσαντο νόμον φέ-
 ρεσθαι, ἵνα ὠρπάζοντες οἱ τῶν Κερκυραίων παῖδες
 ἔχοιεν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ τόδε ἐγένετο, ἐς ὃ οἱ Κο-
 ρίνθιοι, τῶν παιδῶν οἱ φύλακοι, οἶχοντο ἀπολιπόν-
 τες· τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σάμιοι.
 49. Εἰ μὲν νυν Περικλῆδου τελευτήσαντος ταῖσι Κο-
 ρινθίοισι φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ
 ἂν συναλάβαντο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύ-
 τῃς εἵνεκεν τῆς αἰτίας. νῦν δὲ αἰεὶ, ἐπεὶ τε ἔκτισαν
 τὴν νῆσον, εἰσὶ διάφοροι ὄντες ἐωυτοῖσι. τούτων ὧν
 εἵνεκεν ἀπερμησανάκεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι.
 Ἀπέπεμπε δὲ ἐς Σάρδας ἐπ' ἐκτομῇ Περικλῆδος, τῶν
 πρώτων Κερκυραίων ἐπιλέκας τοὺς παῖδας, τιμωρεύ-
 μενος· πρότεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐν αὐτῶν
 πρῆγμα ἀτάσθαλον ποιήσαντες. 50. Ἐπεὶ τε γὰρ τὴν
 ἐωυτοῦ γυναῖκα Μελίσσαν Περικλῆδος ἀπέκτεινε,
 συμφασὴν τοιγὰρ οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγνηνίᾳ
 γενέσθαι. ἦσαν οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίᾳ
 ὃ μὲν, ἑπτακαίδεκα, ὃ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτα γενηώς.
 τούτους ὁ μητροπάτωρ Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδάμῳ τε-
 ραννος, μεταπεμψάμενος παρ' ἐωυτὸν, ἐφιλοφρονέ-
 το, ὡς εἰκὸς ἦν, θυγατρὸς ὄντας τῆς ἐωυτοῦ παῖδας.
 ἐπεὶ τε δὲ σφείας ἀπεπέμπετο, εἶπε προπέμπτων αὐ-
 τοῦς· „ Ἄγε ἴατε, ὦ παῖδες, ὅς ὑμῶν τὴν μητέρα
 ἀπέκτεινε; “ Τούτο τὸ ἔπος ὁ μὲν προσφύττερος αὐ-
 τῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησάν· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ ὀνό-
 ματι ἦν Λυκόφρων, ἤλγησε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπι-
 κόμενος ἐς τὴν Κόρινθον, ἔτε φονέα τῆς μητρὸς τῶν
 πατέρων οὔτε προσέειπε, διωλεγομένου τε οὐ προσδιέ-
 γετο, ἱστορέοντί τε λόγον οὐδένα ἐδίδου. τέλος δὲ
 μιν, περὶ θυμῷ ἐχόμενος, ὁ Περικλῆδης ἐξελέκκει ἐκ
 τῶν οἰκίων. 51. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, ἱστορεῖ τὸν
 πρεσβύτερον τὰ σφί· ὁ μητροπάτωρ διελέχθη. ὁ δὲ
 οἱ ἀπημέτε, ὡς σφείας φιλοφρόνως ἐδέξαντο· ἐκείνου

δὲ τοῦ ἔπεος τῇ σοφίᾳ ὁ Προκλῆς ἀποστελλων εἶπε, ὅτε
 οὐ νόον λαβὼν, οὐκ ἐμμένητο. Περιάνδρος δέ, οὐκ
 ἀρήτην μηχανὴν, ἔφη, εἶναι μὴ οὐ σοφίᾳ ἐκείνον ὑποθέ-
 σθαι τε ἐκπάρει τε ἰστορέων. ὁ δέ, ἀναμνησθεὶς,
 εἶπε καὶ τοῦτο. Περιάνδρος δὲ νόον λαβὼν καὶ τοῦτο, καὶ
 μάλακόν ἐνδιδόναι βουλομενος οὐδέν, ἢ ὁ ἐξελασθεὶς ὑπὸ
 αὐτοῦ παῖς διατίαν ἐποιέετο, ἐς τοὺτους πέμπων ἄγ-
 γελον, ἀπηγόρευε μὴ μὲν δέκεσθαι οἰκίοισι. ὁ δέ,
 ὅπως ἀπελευνομενος ἔλθοι ἐς ἄλλην οἰκίην, ἀπελευ-
 νεν ἂν καὶ ἀπὸ ταύτης, ἀπειλιόντός τε τοῦ Περιάν-
 δρου τοῖσι δεξαμένοισι, καὶ ἐξέρχεν κελεύοντος. ἀπε-
 λυνόμενος δ' ἂν ἦε ἐπ' ἐτέρην τῶν ἐταίρων· οἱ δέ,
 ὅτε Περιάνδρου ἔοντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες,
 ὅμως ἔδεκοντο. 52. Τέλος δέ, ὁ Περιάνδρος κήρυγμα
 ἐποιήσατο, ὅς ἂν ἡ οἰκίοισι ὑποδεξῆται μιν, ἢ προς-
 διαλεχθῇ, ἔρην ζημίην τούτων τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν,
 ὅσην δὴ εἶπας. πρὸς ὧν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε
 τις οἱ διαλέγεσθαι, οὔτε οἰκίοισι δέκεσθαι ἠθέλε-
 ν, πρὸς δέ, οὐδὲ αὐτὸς ἐκείνους ἐδικαίειν πειράσθαι ἀπει-
 ρημέναι, ἀλλὰ διακαρτερέων ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλε-
 νέστοι· τεταμένη δ' ἡμέρη ἰδὼν μιν ὁ Περιάνδρος ἀλου-
 σίης τε καὶ αἰτιήσι συμπεπληκότα, οἰκτείρε' ὑπείς
 δὲ τῆς ὀργῆς, ἦε ἄσπον, καὶ ἔλεγε· „ὦ παῖ, κό-
 ντεσθαι τοῖσιν αἰρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νῦν ἔχων
 „πρησσεῖς, ἢ τὴν τυραννίδα καὶ ἀγαθὰ τὰ νῦν ἔχων
 „μᾶλλον, ταῦτα, ἔοντα τῷ παιρὶ ἐπιτήδεον, παραλαμ-
 „βάνει; ὅς ἑὼν ἐμός τε παῖς, καὶ Κροίλῳ τῆς
 „μενδαιμόνος βασιλεὺς, ἀλήτην βίον εἶλεν, ἀντιστα-
 „τάων σε καὶ ὀργῇ χρεώμενος ἐς τὸν σε ἥκιστα ἐχρήν-
 „χε γὰρ τις συμφορὴ ἐν αὐτοῖσι ἐγεγόνεε, ἐξ ἧς ὑπο-
 „ψήνῃ ἐς ἐμέ ἔχεις· ἐμοὶ τε αὕτη γέγονε, καὶ ἐγὼ αὐ-
 „τῆς τὰ πλεονέτοχος εἰμι, ὅσην αὐτὸς σφε ἐξεργα-
 „γασάμην. σὺ δὲ μάθων ὅσην φθονέεσθαι κρέσσον ἐστὶ
 „ἢ ὅσπερ ἐσθαι, ἅμα τε ὁποιόκ τι ἐς τοὺς τοκήας
 „καὶ ἐς τοὺς κρέσσονας τεθυμῶσθαι, ἀπιδι ἐς τὰ οἰ-
 „κία.“ Περιάνδρος μὲν τούτοις αὐτὸν κατελάμβανε·
 ὁ δ' ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δὲ μὴ
 ἔρην ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἑαυτῷ ἐς λόγους ἀπι-

κόμενον. Μαθὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἀπαρῶν τε τὸ
κακὸν εἴη τοῦ παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μὴ
ἀποπέμπεται, στείλλας πλοῖον, ἐς Κέρκυραν ἐπεκρά-
τες γὰρ καὶ ταύτης, ἀποστείλλας δὲ τούτου ὁ Περίαν-
δρος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν πενθερὸν Προκλέα, ὡς
τῶν παρόντων οἱ πρηγμάτων ἔοντα αἰτιώτατον, καὶ
εἴλε μὲν τὴν Επίδανρον, εἴλε δὲ αὐτὸν Προκλέα, καὶ
ἐξώγησεν. 55. Ἐπεὶ δὲ, τοῦ χρόνου προβαίνοντος,
ὁ τε Περίανδρος παρηθῆκε, καὶ ἀνεγνωσκειτο ἐαυ-
τῷ οὐκ εἶναι δυνατὸς τὰ πρηγματα ἐπορᾶν τε καὶ
διᾶπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρκυραν, ἀπεκάλεσε τὸν Λυ-
κόφρον ἐπὶ τὴν τυραννίδα· ἐν γὰρ δὴ τῷ πρῶτῳ
τῶν παίδων οὐκ ἐνέωρα, ἀλλὰ οἱ κατεφαίνετο εἶ-
ναι τωθέστερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ ἀνακρίσιος
ἠξίωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίανδρος δὲ,
περιεχόμενος τοῦ νενηῖω, δευτέρα ἀπέστειλε ἐπ' αὐ-
τὸν τὴν ἀδελφὴν, ἐαυτοῦ δὲ θυγατέρα, δοκίμων μὴ
μάλιστα ταύτῃ ἂν πείθεσθαι. ἀπικόμενης δὲ ταύ-
της, καὶ λεγούσης· „ὦ παῖ, βούλει τὴν τε τυραν-
νίδα ἐς ἄλλους πεσεῖν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς
„διαφορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸς σφε ἀπελθὼν ἔχειν;
„ἂντι ἐς τὰ οἶκία, παῦσαι σεαυτὸν ζημίων. φίλας
„τιμὴν, κτῆμα σκαῖον· μὴ τῷ κακῷ καὶ κακὸν εἶναι.
„πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα πραττεύουσι.
„πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῶα διζήμενοι, τὰ πατρῶα
„ἀπέβαλον. τυραννὶς χοῆμα σφαλερον· πολλοὶ δὲ
„αὐτῆς ἐρασταὶ εἰσι· ὁ δὲ, γέρον τε ἤδη καὶ παρη-
„βηκῶς, μὴ δῶς τὰ σεαυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοις.“ Ἡ
μὲν δὴ τὰ ἐπαγωγότατα, διδασκείσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς,
εἶλε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκρινάμενος, ἔφη οὐδεμὰ
ἤξειν ἐς Κόρινθον, εἴτ' ἂν πυνθανῆται περιόντα
τὸν πατέρα. Ἀπαγγεिलाσης δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ
τρίτον Περίανδρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς
μὲν ἐς Κέρκυραν ἔχειν· ἐκείνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρι-
νθον ἀπικόμενον, διάδοχον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος.
Καταίνεσάντος δ' ἐπὶ τούτοις τοῦ παιδὸς, ὁ μὲν Πε-
ρίανδρος ἐπέλλετο ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς
τὴν Κόρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων

ἑκάστη, ἵνα μὴ σφί Περίανδρος ἐς τὴν χώραν ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηνίσκον. Ἀπὲρ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίους ἐτιμωρεῖτο.

54. Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπολιορκέον Σάμον. προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τοῦ μὲν πρὸς θαλάσσης ἐστρατοῦ πύργου κατὰ τὸ προάστειον τῆς πόλιος ὑπὲρέβησαν· μετὰ δὲ, αἰτῶν βοηθήσαντος Πολυκράτεος χειρὶ πολλῇ, ἀπηλασθῆσαν. κατὰ δὲ τὸν ἐπάνω πύργον, τὸν ἐπὶ τῆς φάχιος τοῦ οὐρεος ἐπεόντα, ἐπεξῆλθον οἱ τε ἐπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίων συχνοί· δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἐφειγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ἐπισπόμενοι ἔκτεινον. 55. Εἰ μὲν νυν οἱ παριόντες Λακεδαιμονίων ὁμοῖοι ἐγίνοντο ταύτην τὴν ἡμέραν Ἀρχίη τε καὶ Λυκώπη, αἰρέθη ἂν Σαμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μύνοι συνεσπεσόντες φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοις, καὶ ἀποκληῖσθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ἀπέθανον ἐν τῇ πόλει τῇ Σαμίῳν. τρίτω δὲ ἀπ' Ἀρχίῳ τούτου γέγονοι ἄλλῳ Ἀρχίῳ, τῷ Σαμίῳν τοῦ Ἀρχίῳ, αὐτὸς ἐν Πιττῶνι συνεγενομένην δῆμον γὰρ τούτου ἦν· ὃς ξείνων πάντων μάλιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σαμίον τοῦνομα τεθῆναι, ὅτι οἱ ὁ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σαμῷ ἀριστεύσας ἐτελεύτησε· τιμᾶν δὲ Σαμίους, ἔφη, διότι ταυθῆναι οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίῳν. 56. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφί τεσσαρεσκατὰ ἐγεγόνεσαν ἡμέρας πολιορκεῖν Σάμον, ἐς τὸ πρόσω τε οὐδὲν προσηκόμπετο τῶν πραγμάτων, ἀπαλλασσοντο ἐς Πελοπόννησον. ὡς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ὥρμηται, λέγεται Πολυκράτεια ἐπιχωρεῖν νόμισμα κόψαντα πολλὸν μόλυσθον, καταχρυσώσαντα, δοῦναι σφί· τοὺς δὲ, δεξιμένους, οὕτω δὴ ἀπαλλασσεσθαι. Ταύτην πρώτην δοράτῃην ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμόνιοι Δωριεῖς ἐποιήσαντο.

57. Οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυκράτεια στρατευσάμενοι Σαμίον, ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλειον ἐς Σίφνον. χρημάτων

γὰρ ἰδόντες τὰ δὲ τῶν Σιφνίων πηγήματα ἤματι
τούτων τὸν χρόνον, καὶ νησιωτάων μάλιστα ἐπλούτεον,
ἄτε ἰόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων
μετάλλων, οὕτως ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γενομέ-
νων αὐτοῖσιν χρήματων, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνα-
τίθεται, ὁμοίᾳ τοῖσι πλουσιωτάταισι· αὐτοὶ δὲ τὰ
γεγνημένα τῷ ἑαυτοῦ ἑκάστην χρήματα διενέμοντι,
ὅτε οὐκ ἐπιδέυντο τὸν θησαυρὸν, ἐχρῶντο τῷ χρη-
στηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ οἷα τὲ ἐστὶ
πολὺν χρόνον παραμένειν. ἡ δὲ Πυθίη ἐχρησέσθω
ταῦτα.

Ἀλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήϊα λευκὰ γένηται,
λευκοφρύς τ' ἀγορῇ, τότε δὴ δεῖ φραδμυαῶν
ἀνδρῶς,

φραδμυαῶναι ξυλόν τε λόγον κήρυκα τ' ἐρυθρόν.
τοῖσι δὲ Σιφνίοισι ἦν τότε ἡ ἀγορῇ καὶ τὸ πρὶ κα-
νήϊον Πάριον λίθῳ ἠοικημένα. 58. Τοῦτον τὸν χρη-
σμὸν, οὐκ οἶδ', ἢ ἦσαν γινῶναι, οὔτε τότε ἴδως, οὔτε
τῶν Σιφνίων ὑπὸ γράμειναν. ἐπεὶ τὲ γὰρ τάχιστα πρὸς
τὴν Σίφνῳ περὶ λόγον οἱ Σάμιοι, ἐπεμπον τῶν νεώ-
μων, προέβηας ἀγούσαν ἐς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν
ἔπασται αἱ νῆες ἦσαν μετ' ἡλιούφεις· καὶ ἦν τοῦτο τὰ
ἡ Πυθίη ἀπηγγέλλετο τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξασθαι
τὸν ξυλόν τε λόγον πελεύονσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρόν.
Ἀπεκόμενοι ὡν οἱ ἄγγελοι ἰδόντες τῶν Σιφνίων, δε-
κα τάλαντα σφι χρῆσαι· οὐ φασκόντων δὲ χρῆσαι
τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι, οἱ Σάμιοι τοὺς χώρους αὐτῶν
ἐπώρθεον. περὶ οἱ δ' ἴδως ἦσαν οἱ Σίφνιοι βοη-
θῶντες, καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι, ἐσώθησαν· καὶ
αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκληρώθησαν τοῦ ἄστεος ὑπὸ τῶν Σα-
μίων. καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα ἑκατὸν τάλαντα ἐπηρ-
ξαν. 59. Περὶ δὲ Ἐρμιονέων νῆσον ἀντὶ χρημάτων
παρέλαβον, Τυρρῆν τὴν ἐπὶ Πελοποννήσῳ, καὶ αὐ-
τὴν Τροιζηνίοισι παρακατέθεντο· αὐτοὶ δὲ Κυθωνίαν
τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ἐπὶ τούτῳ πλείοντες, ἀλλὰ
Σακονδίοις ἐξελοῦντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δ' ἐν
ταύτῃ, καὶ τὴν ἀμύνησαν ἐπ' ἕτεα πέντε· ὥστε τὰ
ἱερά, τὰ ἐν Κυθωνίᾳ ἰόντα ὅν, οὗτοι εἰσι οἱ ποιή-
σαντες.

σαντες, καὶ τὴν τῆς Αἰγίνης κρήνην, ἔκω δὲ ἔπει
 Αἰγινῆται αὐτοὺς, ναυμαχίῃ νικῶντες, ὑδροποδί-
 σαντο μετὰ Κρητῶν καὶ τῶν νηῶν καπρίους ἐχουσέων
 τὰς πλώρας ὑπωπτηρίσσαν, καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ ἶσον
 τῆς Αθηναίης ἐν Αἰγίνῃ. Ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκο-
 ζον ἔχοντες Σαμίῃσι Αἰγινῆται, προτέρῳ γὰρ Σα-
 μίῳ, ἐπ' Αμφικρατεὸς βασιλευσάντος ἐν Σαμῷ, σπλη-
 τευσαμένοι ἐπ' Αἰγίναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγί-
 νητας, καὶ ἐπαθον ὑπ' ἐκείνων, ἣ μὲν αἰτίη αὕτη.

60. Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίῳ μᾶλλον, ὅτι σφι
 τρία ἐστὶ μέγιστα πάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα,
 οὐρεὸς τε ὑψηλοὺς εἰς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀρχυίας,
 τούτου ὄρυγμα, κατωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον,
 τὸ μὲν μήκος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ σταδία εἴσι, τὸ
 δὲ ὕψος καὶ εὖρος, οκτὼ ἑκατέρω πῶδες. διὰ παν-
 τὸς δὲ αὐτοῦ ἄλλο ὄρυγμα εἰκοσιπηχὺ βάθος ἄρωγ-
 κται, τρίπουν δὲ τὸ εὖρος, δι' οὗ τὸ ὕδωρ, ὀχετεύο-
 μενον διὰ σωλήνων, παραγίνεται εἰς τὴν θάλασσαν, ἀγ-
 ομενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρ-
 γματος τούτου ἔχενετο Μεγαρεὺς Εὐπαλῖνος Ναυ-
 στροφῶν, τοῦτο μὲν δὴ ἐν τῶν τριῶν ἐστὶ. Δευτέρου
 δὲ, περὶ λιμένα γῶμα ἐν θαλάσσῃ, βάρους κατὰ εἰκοσι
 ὀρχυιέων μήκος δὲ τοῦ γῶματος, μὲν δὴ δύο σταδίων.
 Τρίτον δὲ σφι ἐξεργασται, νηὸς μέγιστος πάντων νηῶν
 τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοῦ ἀρχιτέκτων πρῶτος ἔχενετο Ροϊ-
 κὸς Φίλεω ἐπιχώριος. Τούτων εἴκεν μᾶλλον τι περὶ
 Σαμίῳ ἐμήκυνα.

61. Καμβύση δὲ τῷ Κύρου, χρονίζοντι περὶ Αἴ-
 γυπτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπαναστάται ἄνδρες
 Μάγοι, δύο ἀδελφεοί, τῶν τὸν ἕτερον καλαλεοίπες
 τῶν οἰκίων μελεδωνῶν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὴ ὢν αἰ
 ἐπανεσίη, μαθὼν τε τὸν Σμέρδιος θάνατον, ὡς κρύ-
 πτοιτα γενομένος, καὶ ὡς ἀλίγοι ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοί
 αὐτὸν Περσέων, οἱ δὲ πολλοὶ περιεοντὰ μιν εἰδείη-
 σαν, πρὸς ταῦτα βουλευσας ταδε, ἐπεχείρησε ταῖς
 βασιλήταισι. Ἦν αἱ ἀδελφεοί, τὸν εἶπα αἱ συνεπα-
 ναστῆναι, αἰκῶς μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδε τῷ Κύρῳ

τὸν ὁ Καμβύσης, πάντα ἑαυτοῦ ἀδελφεὸν, ἀπέκτεινε
 ἦν τε δὴ ὁμοῖος εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὐνόμα
 τούτῳ εἶχε Σμέρδιν. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγκάσας
 ὁ Μάγος Πατιξείδης, ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει,
 εἶσε ἄγων ἐς τὸν βασιλικὸν θρόνον. ποιήσας δὲ
 τοῦτο, κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ διέπεμπε, καὶ δὴ καὶ ἐς
 Αἴγυπτον, προερχόμενα τῷ στρατῷ, ὡς Σμερδίου τοῦ
 Κυρίου ἀκουστέα εἴη τοῦ λαοῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσῃ.
 62. Οἱ τε δὴ ὦν ἄλλοι κήρυκες προηγόρευον ταῦτα,
 καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπ' Αἴγυπτον ταχθεὶς, εὐμίσθε γὰρ Καμ-
 βύσῃ καὶ τὸν στρατὸν ὄντα τῆς Συρίας ἐν Αὔρατα-
 νοισι, προηγόρευε στας ἐς μέσον τὰ ἐντεταλμένα ἐκ
 τοῦ Μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κή-
 ρυκος, καὶ ἐλπίσας μὴ λῆγειν ἀλήθεια, αὐτὸς τε προ-
 δίδόσθαι ἐκ Πηξάσπεος, (πεμφθέντι γὰρ αὐτὸν ὡς
 ἀποκτενέοικα Σμέρδιν, αὐ ποίησαι ταῦτα,) βλέψας
 ἐς τὸν Πηξάσπην, εἶπε, „Πηξάσπεες, οὕτω μοι
 „διεπρήξας τό τοι προσέθικα πρῆγμα.“ Ὁ δὲ εἶπε
 „ὦ Δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀλήθεια, ὅπως κοτέ σὺ
 „Σμερδὸς ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπανέστηκε, οὐδέ ὅπως τὸ
 „ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρός νεώτερός τοι ἔσται ἢ μέγα ἢ σμῆ-
 „κρόν· ἐγὼ γὰρ αἴτιος, ποιήσας τὰ σὺ με ἐκέλευες
 „ἐδύψα μὲν χερσὶ τῆσι ἐμεωυτοῦ. εἰ μὲν νῦν οἱ τε
 „θνεώτες ἀνεστήσουσι, προσθέξω τοι καὶ Ἀστυάγει
 „τὸν Μῆθρον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι ὥσπερ πρὸ
 „τοῦ, αὐ μὴ τί τοι ἐκ γέ ἐκείνου νεώτερον ἀναβλά-
 „στήσει. νῦν ὦν μοι δοκίει, μεταδιώξικτας τὸν κή-
 „ρυκα, ἐξετάξω εἰρωτεύντας παρ' ὅτεν ἤκων προα-
 „γορεῦει ἡμῖν Σμερδίου βασιλῆος ἀκούειν.“ 63. Ταῦ-
 τα εἰπάντος Πηξάσπεος, ἤρεσε γὰρ Καμβύσῃ, αὐτί-
 κα μεταδιώκτος γενόμενος ὁ κήρυξ ἦκε. ἀπεγμένον
 δὲ μὲν εἶρετο ὁ Πηξάσπης τάδε, „ὦνθρώπε, φῆς
 „γὰρ ἦκειν παρὰ Σμερδίου τοῦ Κυρίου ἄγγελος· νῦν
 „ὦν, εἶπας τὴν ἀληθειάν, ἀπὸ θι χαίρων. κότιστα
 „αὐτὸς τοι Σμερδὸς φαινόμενος ἐς ὅππιν ἐνετελλέτο
 „ταῦτα, ἢ τῶν τις ἐκείνου ὑπηρετῶν.“ Ὁ δὲ εἶπε
 „Εγὼ Σμερδὸν μὲν τὸν Κυρίου, ἐξ ὅπου βασιλεύς
 „Καμβύσης ἦλθε ἐς Αἴγυπτον, οὐ καὶ ὅπωπα· ὁ δὲ

„μαί Μάγος, τὸν Καμβύσης ἐπέτροπον τῶν οἰκίων
 „ἀπέδειξε, αὐτὸς αὐτὰ ἐκετεύατο, φάς Σιέρδιν τὸν
 „Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιθέμενον εἶπαι πρὸς
 „ὑμέας.“ Ὁ μὲν δὲ σφί ἔλεγε, αὐδὲν ἐπικατεφυν-
 „σμένος. Καμβύσης δὲ εἶπε, „Πηξάσπες, σὺ μὲν,
 „ὅλα ἀνὴρ ἀγαθὸς ποιήσας τὸ κελευόμενον, αἰ-
 „τίην ἐκπέφυγας ἐμοὶ δὲ τίς ἂν εἴη Περσέων
 „ὁ ἐπανεστῶς, ἐπιβατεύων τοῦ Σιέρδιος οὐκ
 „νόματος;“ Ὁ δὲ εἶπε, „Ἐγὼ μοι δοκῶ συνίε-
 „ναι τὸ γεγονός τοῦτο, ὦ βασιλεῦ. οἱ Μάγοι εἰσὶ
 „τοὶ οἱ ἐπανεστῶτες, τὸν τε ἑλίας μελεδωκὸν τῶν
 „οἰκίων, Πατιρείθης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σιέρ-
 „δης.“ 64. Ἐνθαῦτα ἀκαύσαντα Καμβύσης τὸ
 „Σιέρδιος οἶκον, ἔτυψε ἢ ἀληθῆναι τῶν τε λόγων καὶ
 „τοῦ ἐκφυγίου ὅς ἐδοκεῖ ἐν τῷ ὑπὸ ἀπαγγελίᾳ πρὸς
 „οἱ, ὡς Σιέρδης ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θάνατον,
 „ψεύσειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μά-
 „την ἀπολωλεκὸς εἴη τὸν ἀδελφεόν, ἀπέκλειε Σιέρδιν.
 „ἐποκλαύσας δὲ, καὶ περὶ μεκτῆσας τῇ ἀπάσῃ συμφο-
 „ρῇ, ἀναθρόσκει ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν τα-
 „χίστην ἐς Σαῦσα στρατεῦσθαι ἐπὶ τὸν Μάγον. καὶ
 „οἱ ἀναθρόσκοντι ἐπὶ τὸν ἵππον, τοῦ κούλεος τοῦ ἑί-
 „φρος ὁ μῦθος ἀποπίπτει. γυμνωθὲν δὲ τὸ ἑίφρος
 „παῖει τὸν μηρόν. τραυματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο τῇ
 „αὐτὸς πρότερον τὸν τῶν Αἰγυπτίων θεὸν Ἄπιν ἐπλη-
 „ξε, ὡς οἱ καιρὸν ἔδοξε τελευτᾶν, εἶρετο ὁ Καμβύσης
 „ὅτι τῇ πόλει οὐνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι Ἀγβατάνα.
 „τῷ δὲ ἔτι πρότερον ἐκέχερστο ἐκ Βουταῦς πόλιος, ἐν
 „Ἀγβατάνοισι τελευτήσῃ τὸν βίον. ὁ μὲν δὲ ἐν τοῖσι
 „Μηδικοῖσι Ἀγβατάνοισι ἔδοκε τελευτῆσαι γηραιὸς,
 „ἐν τοῖσι οἱ ἦν πάντα τὰ πρῆγματα τὸ δὲ χρηστήριον
 „τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἀγβατάνοισι ἔλεγε ἄρτι καὶ δη ὡς
 „τότε ἡπειρομένος ἐπύθετο τῆς πάλιος τὸ οὐνομα,
 „ὑπὸ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ Μάγου ἐκπεπλημέ-
 „νος, καὶ τοῦ τραώματος, ἔσωφρόνησε. συλλαβὼν δὲ
 „τὸ θεοπρόπιον, εἶπε, „Ἐνθαῦτα Καμβύσης τὸν
 „Κύρου εἰσὶ πεπωμένον τελευτᾶν.“

65. ὦτα μὲν παλαιῶν ἀνδρῶν ἐν τοῖς ποταμοῖς
 αἰῶσι ματαπέτρας ἡρώων ποταμῶν ποταμῶν ποταμῶν
 λόγους αἰῶσι, ἐλεῖν, ὅτι τὰδε. ὦ δὲ Ἀχαιοί, καὶ
 Ἀχαιοί, μετὰ πάντων μάχῃσιν ἀντιπύοντες ποταμῶν
 ἡρώων, τούτων ἐς αἰῶς ἐμνήσθαι. ἔγωγε γάρ, ὅτε ἔην
 Ἀχαιοί, εἶδον ὅτι ἐν τοῖς ποταμοῖς, ἀπὸ ποταμῶν ἀπὸ
 ποταμῶν εἶδον. εἶδον δὲ μοι ἄνθρωπον, ἡρώων ἐς αἰῶν
 ἀγγέλλειν, ὡς Ἑρμῆος ἱερέως ἐν τῷ βασιλείῳ
 ἡρώων, φαντασθῆναι τῇ κεφαλῇ τοῦ ἡρώων. εἶδον
 δὲ μὴ ἀπαρεθέμεν τῇ κεφαλῇ τοῦ ἡρώων ἀδελφῶν
 ἡρώων ταχέως ἢ σφαλερῶς. ἐν τῇ γὰρ ἀφῆκε
 ἡρώων φύσει οὐκ ἐν τῇ ἀφῆκε, τὰ μὲν γινώσκων ἀφῆκε
 ἡρώων. ἔγωγε δὲ, ὁ μάλιστα, Πηλεΐδης ἀφῆκε
 ἡρώων ἐς αἰῶν ἀπαρεθέμεν ἡρώων. ἡρώων
 ἡρώων δὲ κακοῦ τοσούτου, ἀδελφῶν διασώζων, ὡς
 ἡρώων ἐπὶ ἡρώων ἡρώων κατέ τις μοι, ἡρώων ὑπάρ-
 ἡρώων ἡρώων, ὡς ἡρώων ἀφῆκε ἀφῆκε. πάν-
 ἡρώων δὲ τοῦ μάλιστα ἐπὶ αἰῶν ἀφῆκε, ἀδελφῶν
 ἡρώων τὸ αἰῶν ἀφῆκε, γέγονα, καὶ τῆς βασιλείας ὑπὸ
 ἡρώων ἡρώων. ἡρώων γὰρ ἐν τῇ ὡς ἡρώων
 ἡρώων μοι ὁ δαίμων πρόφαινε ἐν τῇ ὡς ἡρώων
 ἡρώων. ὦ μὲν δὲ, ἔγωγε ἐξέγραψαί μοι, καὶ
 ἡρώων τῶν ἡρώων μὲν ἡρώων ὡς ἡρώων. οἱ
 δὲ ὑμῖν Μάχῃ κρατέωσι τῶν βασιλείων, τῶν
 ἡρώων ἐπὶ τῶν οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελ-
 φός ἡρώων. τῶν μὲν ὑμῖν παλαιὰ γὰρ, ἡρώων
 ἡρώων πρὸς τῶν Μάχῃ πρὸς τῶν, ἀφῆκε
 ἡρώων, οὗτος μὲν ἀφῆκε, ὡς ἡρώων ὑπὸ τῶν
 ἡρώων οἰκιστῶν. Τούτων δὲ μάλιστα ὡς
 ἡρώων τῶν ἡρώων ὑμῖν, ὡς Πηλεΐδης, γινώσκω
 ἡρώων ἀφῆκε, ἐν τῇ αἰῶν, τὰ θέλω μοι γινώσκω,
 ἡρώων τῶν βίον. καὶ ἡρώων, τὰδε ἐπὶ ἡρώων
 ἡρώων, τῶν βασιλείων ἐπὶ ἡρώων, καὶ πᾶσι, ὑμῖν,
 καὶ μάλιστα Ἀχαιμενίδων τοῖς ἡρώων, μὴ κατὰ
 ἡρώων τῇ ἡρώων αἰῶν ἐς Ἀχαιὸν πρὸς τῶν
 ἡρώων, ἀλλ', εἴτε ὡς ἡρώων, αἰῶν, ἀφῆκε
 ἡρώων ἀφῆκε ὑπὸ ὑμῶν. εἴτε καὶ, ὡς τῶν
 ἡρώων ἀφῆκε, ὡς τῶν ἀφῆκε, ἀφῆκε

„θαύματα· καὶ ταῦτα μὲν ποιῶσι ὑμῶν ᾧ τε καρπὸν
 „ἐκφέρουσιν καὶ γυναῖκες τε καὶ ποίμνια εἰσποιεῖν, εὐνοῖαι
 „ἐς τὸν ὅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι· μὴ ἀνασσωσάμε-
 „ναισι δὲ τὴν ἀρχὴν, μηδ' ἐπιχειρήσασαι ἀνασώσεν,
 „τὰ ἐναντία τούτοισι κολέσθαι ὑμῖν γενέσθαι· καὶ
 „πρὸς ἐτι τούτοισι, τὸ τέλος Περσέων ἐκάστω ἐπιχει-
 „νέσθαι οἷόν μοι ἐπιγέγονε.“ Ἀμα τε εἶπας ταῦτα
 ὁ Καμβύσης, ἀπέκλειε πᾶσαν τὴν ἐωντοῦ προῆξιν.
 66. Πέρσαι δ' ὡς τὸν βασιλεῖα εἶδον ἀνακλαύσαντα,
 πάντας τὰ τε ἐσθλῆτος ἔχοντα εἶλον, ταῦτα κατηρεί-
 κοντο, καὶ σιμωγῇ ἀφθόνῳ διεχρέωντο. μετὰ δὲ
 ταῦτα, ὡς ἐσφακέλισε τε τὸ ὄστέον, καὶ ὁ μῆρος
 τάχιστα ἔσκηπ, ὑπήνευε Καμβύσεια τὸν Κύρου, βα-
 σιλεύσαντα μὲν τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτα καὶ μῆνας πέντε,
 ἡπαίδα δὲ τὸ παράπαν ὄντα ἔσθενος καὶ θήλεος γέν-
 ον. Περσέων δὲ τοῖσι παροῦσι ἀπιστίῃ πολλὴ ὑπερ-
 πέχυντο, τοὺς Μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ' ἠπι-
 στεύατο ἐπὶ διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύσεια, τὰ εἶπε περὶ
 τοῦ Σμέρδιος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πᾶν τὸ
 Περσιμόν. οὗτοι μὲν νυν ἠπιστεύατο Σμέρδιν τὸν
 Κύρου βασιλεῖα ἀνεστέωτα· δεινῶς γάρ καὶ ὁ Πηρ-
 ξίαςπης ἔξαρκος ἦν μὴ μὲν ἀποκτεῖναι Σμέρδιν· οὐ
 γὰρ ἦν οἱ ἀσφαλές, Καμβύσειω τετελευτηκότος, γράτας
 τὸν Κέρου υἱὸν ἀπολωλεκέναι αὐτοχειρήν.

67. Ὁ μὲν δὲ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσειω,
 ἠδεῶς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ ὁμωνύμου Σμέρ-
 διος τοῦ Κύρου, ἡῆνας ἑπτὰ τοὺς ἐπιλοτόπους Καμ-
 βύση ἐς τὰ ὀκτὼ ἔτα τῆς πληρώσεως. ἐν τοῖσι ἀπε-
 δέξατο ἐς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας,
 ὥστε ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάντας τοὺς ἐν
 τῇ Ἀσίῃ, παρέξ αὐτῶν Περσέων. διαπύμπας γὰρ ὁ
 Μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τῶν ἡγε, προεῖπε ατελήτην εἶ-
 ναι στρατήτης καὶ φόρου ἐπ' ἔτα τρία. προεῖπε μὲν
 δὲ ταῦτα αὐτὸς ἐνισταμένος ἐς τὴν ἀρχήν. 68. Οὐδόφω
 δὲ μηνὶ ἐγένετο κατάθλος τρόπος τοιούδης. Οὐάνης
 ἦν, Φάρνάσπεω μὲν παῖς, γένει δὲ καὶ χρήμασι
 ὁμόιος τῷ πρώτῳ Περσέων. οὗτος ὁ Οὐάνης πρῶτος

εως ὑπόπτευσε τὸν Μάχον, ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμερ-
 δις, ἀλλ' ὅσπερ ἦν τῆδε συμβαλλεσμένος, ὅτι τε
 αὐκ ἐξεφαίτα ἐκ τῆς μικροπόλεως, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλει
 ἐς ἑαυτὴν ἐν αὐτῷ ρυάκεα τῶν λογίμων Περσίων. ὑπο-
 πτευσας δὲ μιν, ἐπαίει ταῦτα. Ἐρχεσθαι αὐτῶν ὁ Κυμβύ-
 σης θυγατέρα, τῇ οὐνομα ἦν Φαίδιμη· τὴν αὐτὴν δὲ
 ταύτην εἶχε τότε ὁ Μάγρος, καὶ ταύτην τε συνοικεῖε, καὶ
 τῇσι ἀλλήλαι πάσῃσι τῶν τοῦ Κυμβύσεω γυναιξί,
 ἡμίπων δὲ ὡν ἡ Οὔατης παρὰ ταύτην τὴν θυγατέρα
 ἐπὶνθανετο παρ' ὅτασιν ἀνθρώπων καίμῃτο, εἴτα με-
 τὰ Σμερδιος τοῦ Κυρού, εἴτε μετὰ ἄλλων τῶν. ἡ δὲ
 ῥιζαντέμπε, φαιμένη σὺ γυνώσκειν· οὐτε γὰρ τὸν
 Κύρου Σμερδιν ἰδεῖσθαι οὐδ' αὖ, οὐτε ὅστις εἴη ὁ αὐτῆς
 οἰκίον αὐτῇ εἰδέναι. ἐπέμπε δεύτερα ὁ Οὔατης
 λέγων· „Εἰ μὴ αὐτῇ Σμερδιν τὸν Κύρου γυνώσκεις,
 „σὺ δὲ παρὰ Αἰόσσης κίθεν, ὅτις τούτῳ συνοικεῖται
 „αὐτῇ τε ἐκείνῃ, καὶ σὺ πάντως γὰρ δὴ πον τὸν γε
 „ἐν αὐτῇ, ἀδελφεὸν γυνώσκει.“ Ἀντιπέμπε πρὸς
 ταῦτα ἡ θυγατήρ· „Οὐτε Αἰόσση δύναμαι ἐς λόγους
 „ἔλθειν, οὐτε ἄλλαν οὐδεμίαν ἰδεῖσθαι τῶν συγκατη-
 „μένων γυναικῶν· ἀπεί τε γὰρ τάχιστα οὗτος ὡν
 „θροῦρος, ὅστις κατέβη, παρέλαβε τὴν βασιληΐην,
 „ἀπεσπείψε ἡμῶς, ἄλλην ἄλλῃ τάξας.“ 69. Ἀκού-
 οντες δὲ ταῦτα τῷ Οὔατῃ, μᾶλλον κατεφαίνετο τὸ πρῆ-
 γμα, ἐρέτην δὲ ἀγγελίην ἐπέμπε πρὸς αὐτὴν, λέγον-
 τας ταῦτα· „Ὁ δὲ θυγατέρ, δέξε σε, γεγάμηκεν ἐν
 „καὶ δὴν ἀναλαβέσθαι τὸν ἂν ὁ πατήρ ἀποδύκεται
 „κελευσθ. εἰ γὰρ δὴ μὴ ἐστὶ ὁ Κύρου Σμερδία, ἀλλὰ
 „τὸν καταφάσκω ἐγὼ, οὐ τοί μιν, σοὶ κε συγκαταμῶμε-
 „νον, καὶ τὸ Περσίων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίροντα
 „ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ὡν ποιήσῃ
 „ταῦτα, ἐπεὶ σοὶ συνενδῶ, καὶ μάθης αὐτῶν κατὰ
 „πρωτόν, ἀφασον αὐτῶν τὰ ὤτα. καὶ ἡ μὲν φαι-
 „νηται ἔχων ὤτα, νόμιζε σεωντὴν Σμερδί τῷ Κυ-
 „ρού συνοικεῖν· ἦν δὲ μὴ ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάχῃ
 „Σμερδί.“ Ἀντιπέμπε πρὸς ταῦτα ἡ Φαίδιμη, φαι-
 „μένη· „κινδυνεύσει μεγάλως, ἢ πατρὶς χεῖρα, ἢ
 „σὸν δὲ μὴ, τυγχάνῃ τῷ σπῆ, ἔχων, ἐπὶ λαμπρὰς δὲ

ἀφαισθόντα ἔσται, εὖ εἰδέναι ὡς αἰσθάνονται μιν. ὁμοῦς μὲν τὸν πρῆξαι ταῦτα. ἡ μὲν δὲ ἐπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσθουσαι. τοῦ δὲ Μάγου τούτου τοῦ Σμερδίου Κυρὸς ὁ Καμβύσεω ἄρχων τὰ ὕτα ἀπέτεμε ἐπὶ αἰτίῃ δὴ τινὶ οὐ σμικρῇ. Ἡ ὦν δὴ Φαιδίμη αὕτη, ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πάντα ἐπετελεῖσσαι τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεὶ τε αὐτῆς μέρος ἐγένετο τῆς ἀπὸ τοῦ πατρὸς Μάγον, ἐν περιτροπῇ γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες φρονέουσι τοῖσι Πέρσῃσι, ἐλθούσῃ παρ' αὐτὸν ἡδε. ἀπνῶμενου δὲ καὶ ἡγεμονίας τοῦ Μάγον, ἤφασκε τὰ ὕτα μαθοῦσα δὲ οὐ χυλεπῶς, ἀλλ' ἐπὶ πενίας, οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνθρωπον ὕτα, ὡς ἡμεῖς ταῖς ἡμέραις ἐργάζομε, πέμπουσα ἐσήμηνε τῷ πατρὶ τὰ γεγόμενα.

70. Ὁ δὲ Ὀτάνης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γωρσὴν, Περσέων τε πρῶτους ἐόντας καὶ ἐώντας ἐπιτεθειμένους ἐς πίστιν, ἀπηγγέλατο πᾶν τὸ πρήγμα· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ἔκοπτερον οὕτω ταῦτο ἔχειν. ἀνετίκταντο δὲ τοῦ Ὀτάνεω τοὺς λόγους, ἐδοξάντο· καὶ ἔδοξε οὖν, ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταιρισθῆναι τούτον, τῷ πιστεύει μάλιστα. Ὀτάνης μὲν τὸν εἰσάγεται. Ἀσπαθίνης δὲ, Μεγάβυσον· Ἀσπαθίνης δὲ, Ἰσάδρευα. γεγονούτων δὲ τούτων ἔξ, παραγίνεται ἐξ τῆς Σούσας Λαρεῖος ὁ Τριτάσιος, ἐκ Περσέων ἦκων· τούτων γὰρ δὴ ἡμεῖς οἱ ὁ κερὴν ὑπαρχος. ἐπεὶ ὦν οὗτος ἀπῆκετο, τούτων ἔξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Λαρεῖον προσεταιρισθῆναι. 71. Συνελθόντες δὲ οὗτοι, ἐόντες ἐπὶ, ἐθιδοῦσαν σφίσι πίστιν καὶ λόγους. ἐπεὶ τε δὲ ἐς Λαρεῖον ἀπῆκετο γυναῖκα ἀποφαίσεσθαι, ἔλεγέ σφι τάδε· „Ἐγὼ ταῦτα ἔδοκον μὲν αὐτὸς μόνος ἐπίστασθαι, ὅτι τε ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμερδὶς ὁ Κυρῶν ἐτελεσθήκει· καὶ αὐτοῦ τούτου εἴπεν ἡμεῖς σφόνδρα, ὡς αὐτοῖς ἐπὶ τῷ Μάγῳ θάνατον. ἐπεὶ τε δὲ ἀνήκει, ὥστε καὶ ὑμεῖς εἰδέναι, καὶ μὴ μόνον ἐμὲ, ποιεῖτε αὐτὴν μοι δοκέει, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι· οὐ γὰρ ἀρεῖν.“ Ἔπεε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης, „ὦ καὶ Ἰσάδρευς, εἰς τε πατρός ἀγα-

„θῶν, καὶ ἐλθαίναν ἰσχυρὰς σωματὸν ἰσχυρὰ τοῦ πα-
 „τρος οὐδὲν ἦσαν, τὴν μετὰ ἐπιχειρήσιν ταύτην
 „μὴ αὐτοὶ συντάχοντε ἀβουλῶς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ σωφρο-
 „νισμῷ αὐτὴν λαμβάνει. „δεῖ γὰρ πλεῖστας μένομε-
 „νους, οὕτω ἐπιχειρεῖν.“ „Λέγει πρὸς ταῦτα Δα-
 „ρεῖος. „Ἄνδρες, οἱ παρόντες, τρώω τῷ εἰρημένῳ
 „ἐξ Οὔανειν εἰ χρήσεσθε, ἐπίστασθε ὅτι ἀπολείεσθε
 „κακιστῶν. ἐξοίσει γὰρ τις πρὸς τὸν Μάγον, ἰδίῃ
 „περιβαλλόμενος ἐν αὐτῷ κέρδεα. μάλιστα μὲν οὖν
 „ὀφείλειτε ἐπ' ὑμῶν αὐτῶν βαλλόμενοι ποιεῖν ταῦτα
 „ἐπεὶ τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεῖστας ἰδοῦτε, καὶ
 „ἐμοὶ ὑπερέθεσθε, ἢ προϊέωμεν σήμερον, ἢ ἴσκει
 „ὑμῖν ὅτι ἢν ὑπερπείσῃ ἢ νῦν, ἡμέρη, ὥς οὐκ ἄλλος
 „φθὰς ἐμεῦ κατηγορὸς ἴσται, ἀλλὰ σφεας, αὐτὸς
 „ἐγὼ κατερεῶ πρὸς τὸν Μάγον.“ 72. Λέγει πρὸς
 „ταῦτα Οὔανης, ἐπειδὴ ἴδρα σπερχόμενον Δαρεῖον
 „ἐπεὶ τε ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκάζετε, καὶ ὑπερ-
 „βάλλεσθαι οὐκ ἔψ, ἴδι ἐξηγέο αὐτὸς ὅτεω τρόπῳ
 „παρῶμεν ἐς τὰ βασιλῆα, καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖ-
 „σι. „φυλακὰς γὰρ δὴ διεστρώσας οἰδὰς καὶ καὶ ἀν-
 „τὸς, εἰ μὴ ἴδων, ἀλλ' ἀκούσας. „ὥς τῷ τρόπῳ
 „περὶσομεν;“ „ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε. „Οὔανη
 „ἢ πολλὰ ἴσται τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἶα τε δηλώσαι, ἔρ-
 „γω δὲ. „ἀλλὰ ὅ ἴσται τὰ λόγῳ μὲν οἶα τε, ἔργῳ
 „δὲ οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. „ὑμεῖς δὲ
 „ἴσται, φυλακὰς τὰς κατεστρώσας, ἴδους οὐδὲν χα-
 „λεπὰς παρελθεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡμέων ἰόντων
 „τοῖσιν, οὐδεὶς ὅστις οὐ παρήσει. τὰ μὲν κού κα-
 „ταιδεόμενος ἡμέας, τὰ δὲ κού καὶ δειμαίνων. τοῦτο
 „δὲ, ἐγὼ αὐτὸς σκῆψιν εὐπρεπεστάτην, τῇ παρῶμεν
 „φας ἀρτι τε ἡκεῖν ἐκ Περσῶν, καὶ βούλεσθαι τε
 „ἔπος παρὰ τοῦ πατρός σημεῖναι τῷ βασιλεῖ. ἐνθα
 „γὰρ τι δαί ψεύδος λέγεσθαι, λέγεσθαι. τοῦ γὰρ ἀν-
 „τοῦ γλιχόμεθα, οἱ τε ψευδόμενοι, καὶ οἱ τῇ ἀλη-
 „θῇ διαφρεόμενοι. οἱ μὲν γε ψευδονται τότε, ἐπεὶ
 „τε μέλλοσι, τοῖσι ψεύδεσι πείσαντες, κερδήσεισθαι.
 „οἱ δ' ἀληθίζονται, ἵνα τε τῇ ἀληθῇ ἐπισπάσων-
 „ται κέρδος, καὶ τε μᾶλλον σφίσι ἐπιτραπῇται. οὕτω

„τὰ ταῦτα ἀκούοντες, τούτου περιεχόμεθα. εἰ δὲ
 „μὴδὲν κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως ἂν ὁ τε ἀλλή-
 „θρομαινος ψευδῆς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος ἀληθῆς.
 „ὅς αὖ μὲν γὰρ τῶν πυλουργῶν ἑκὼν παρή, αὐτῶ οἱ
 „ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται. ὃς δ' ἂν ἀντιβαίνειν περ-
 „ρῶται, δεικνυσθῶ ἐνθαῦτα, ἐὼν πολέμιος καὶ
 „ἐπεὶ τὰ ψοφίμοι ἔσω, ἔργον ἔχωμεθα.“ 73. Λέγει
 Γωβρύης μετὰ ταῦτα „Ἄνδρες φίλοι, ἱμῖν ἄρτι
 „καλλίον παρέξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχήν, ἢ, εἰ γε
 „μὴ οἶοι τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβέειν, ἀποθανεῖν,
 „ὅτε γε ἀρχόμεθα μὲν, ἔοντες Πέρσαι, ὑπὸ Μίδου
 „ἀνδρός Μάγου, καὶ τούτου ὅτι οὐκ ἔχοντος. ὅσοι
 „τε ὑμῶν Καμβύση νοσέοντι παρεγένοντο, πάντως
 „κου μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τέλει τῶν τῶν
 „βίον, μὴ πειρωμένοιαι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν. τὰ
 „τότε οὐκ ἐνδεκόμεθα, ἀλλ' ἐπὶ διαβολῇ ἐδοκέομεν
 „εἰπεῖν Καμβύση. Νῦν ὦν τίθεμαι ψῆφον, πείθε-
 „σθαι Δαρείω, καὶ μὴ διαλύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου
 „τούδε ἄλλοθεν ἰόντας, ἢ ἐπὶ τὸν Μάγον ἰθέως.“
 Ταῦτα εἶπε Γωβρύης καὶ πάντες ταῦτα αἶντον.

74. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλευόντο, ἐγίνετο
 κατὰ συντυχίην ταῦτα. Τοῖσι Μάγοισι ἔδοξε βουλευο-
 μένοισι Πηξιάσπεα φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπε-
 πόνθεε πρὸς Καμβύσῳ ἀνάσσει, ὃς οἱ τὸν παῖδα
 τοξεύσας ἀπολωλέκεε καὶ διότι μόνος ἡπίστατο τὸν
 Σμέρδιος τοῦ Κύρου θάνατον, αὐτοχειρὴ μιν ἀπο-
 λέσας. πρὸς δ' ἔτι, ἔοντα ἐν αἵῃ μεγίστη τὸν Πηξ-
 ξιάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τούτων δὴ μιν εἵνεκεν καλέ-
 σαντες, φίλον προσεκτείοντο, πίστι τε λαβόντες καὶ
 ὅρκιοισι, ἢ μὲν ἔξεν παρ' ἐωυτῶ, μὴδ' ἐξόλπειν μὴ-
 δεῖν ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφῶν ἀπάτην ἐς Πέρσας
 γεγωνῶν. ὑπὸ πνεύμενοι τὰ πάντα οἱ μυρία δώσειν.
 ὑποδεκόμενον δὲ τοῦ Πηξιάσπεω ποιήσιν ταῦτα,
 ὥς ἀνέπεισάν μιν ἰοὶ Μάγοι, δευτέρᾳ προσέφερον,
 αὐτοὶ μὲν φάμενοι Πέρσας πάντας συγκαλέσειν ὑπὸ
 τὸ βασιλῆϊον τείχος, κείνῳ δ' ἐκέλευον ἀνιβάντα
 ἐπὶ πύργον ἀγορεύσαι, ὥς ὑπὸ τοῦ Κύρου Σμέρδιος

ἄρχονται, καὶ ὑπὸ οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ οἷον ἐκτελλόντο, ὡς πιστοτάτου δῆθεν ἰόντος αὐτοῦ ἐν Πέρσῃ, καὶ πολλὰς ἀποδεξαμένου γνώμης ὡς παρ' αὐτῷ ὁ Κύρου Σμέρδης, καὶ ἐξαρησαμένου τὸν φόβον αὐτοῦ. 75. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα ἐτοίμου εἶναι ποιεῖν τοῦ Πρηξάσπεω, συγκαλέσαντες Πέρσας οἱ Μάγοι, ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον. Ὁ δὲ, τῶν μέντοι ἐκείνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν ἕκων ἐπελήθετο· ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ Ἀχαιμένεος, ἐγενεολόγησε τὴν πατρίην τὴν Κύρου· μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτον κατέβη, τελειῶν ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κύρος Πέρσας πεποιήκοι· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὴν ἀληθινήν· φάμενος πρῶτα μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ οἱ εἶναι ἀσφαλὲς λέγειν τὰ γεγνημένα· ἐν δὲ τῷ παρόντι ἀναγκαίην μιν καταλαμβάνειν φαίνειν. καὶ δὴ ἔλεγε, τὸν μὲν Κύρου Σμέρδιν ὡς αὐτὸς, ὑπὸ Καμβύσῳ ἀναγκαζόμενος, ἀποκτείνειε, τοὺς Μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρσῃσι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτῆσαι αὐτὸν οὐκ ἔμελλεν τὴν ἀρχήν, καὶ τοὺς Μάγους τισαῖατο, ἀπῆκε ἑαυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κατὰ Πρηξάσπης μὲν νυν, ἔωκ τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκιμος, οὗτω ἐτελεύτησε.

76. Οἱ δὲ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλευσαντο αὐτίκα, ἐπιχειρεῖν ταῖσι Μάγοις, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι, ἦσαν εὐξήμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πρηξάσπεα προηχθέντων· εἰδότες οὐδὲν· ἐν τε δὲ τῇ ὁδῷ μέσῃ στείχοντες ἐκίνοχτο, καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γεγενημένα ἐπυνθάνοντα. ἐνθαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδοῦ, ἐδίδωσαν αὐτῖς σφίσι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὲρ τὸν Ὀτάνην, πάγχυ κελύοντες ὑπερβαλέσθαι, μὴδὲ οἰδεόντων τῶν προημάτων, ἐπιτίθεσθαι· οἱ δὲ ἀμφὲρ τὸν Δαρείον, αὐτίκα τε ἵκναι, καὶ τὰ δεδοκμένα ποιεῖν, μὴδὲ ὑπερβάλλεσθαι. ὠθιζομένων δ' αὐτῶν ἑφάνη ἰσηκῶν ἑπτὰ ζεύγη, δύο αἰγυπιαῶν ζεύγη διώκοντά τε καὶ τίλλοντα καὶ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τὴν τε Δαρείου πάντες αἶχον γνώ-

ῥῆμα καὶ ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ, τεταρτη-
κατὲς τοῖς αἰσθητοῖς. 77. Ἐπιστάσι δὲ ἐπὶ τὰς πύ-
λας ἐγίνετο ὡδὸν τὴν Λαρείαν ἢ γνώμη ἔφερε· κα-
ταδεόμενοι γὰρ οἱ φύλακοι ἀνδρας τοὺς Περσέων
πρώτους, καὶ οὐδὲν τοιούτων ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν
ἐθέσθαι, παρίσαν, θελὴν πομπῇ χρεωμένους· οὐδ'
ἐπερωτά οὐδεὶς. ἐπεὶ τε δὲ παρήλθον ἐς τὴν αὐλήν,
ἐνέκτισαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφένουσι εὐνούχοις,
οἱ σφῆας ἰσώρεον ὅ τι θέλοντες ἤκοιεν· καὶ ἅμα
ἱππορέοντες τοὺς αὐτοὺς, τοῖσι πυλουργοῖς ἀπέλειπον, ὅτι
σφῆας παρήκαν· ἴσχυον τε βουλομένους τοὺς ἐπὶ ἐς
τὸ πρόσω παρίεναι. οἱ δὲ, διακελευσάμενοι, καὶ
ἀπαρσάμενοι τὰ ἐγχειρίδια, τοὺς αὐτοὺς μὲν τοὺς ἴσχυον-
τας αὐτοῦ ταύτη συγκεντρεύουσι· αὐτοὶ δὲ ἦσαν θρό-
μῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα. 78. Οἱ δὲ Μάγοι ἔτυχον ἀμ-
φοτέρω τῇ καὶ αὐτὰ ἐόντες τε ἔσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πη-
ξίασπεω γενόμενα ἐν βουλῇ ἔχοντες. ἐπεὶ ἰὼν κείδον
τοὺς εὐνούχους τεταρτηβημένους τε καὶ βοῶντας, ἀνὰ
τὴν ἑσπέρην πάλιν ἀμφοτέρω, καὶ, ὡς ἔμαθον τὸ
ποιεῖν, πρὸς ἀλλήν ἐτραπόμετο. ὁ μὲν δὲ αὐ-
τῶν φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος· ὁ δὲ, πρὸς τὴν
αἰχμὴν ἐτραπέτο. ἐνθαῦτα δὲ συνέμισγον ἀλλήλοισι.
τῷ μὲν δὲ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἐόντων τὴν
αἰχμὴν τῶν πολεμίων, καὶ προσκειμένων, ἦν χρηστὰ
οὐδὲν· ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἠμύνετο, καὶ ἔδυντο μὲν
Ἀσπαθίνην καί τε ἐς τὸν μῆσπον, τοῦτο δὲ Ἰνταφέρ-
νῃ ἐς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἐστεγνύθη μὲν τοῦ ὀφθαλ-
μοῦ ἐκ τοῦ τραύματος ὁ Ἰνταφέρνης, σὺ μὲν τοὶ ἀπέ-
θανε γε· τῶν μὲν δὲ Μάγων οὐτερος τραυματίζετο
ποδῶν· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεὶ τε οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ
ἔχοντο, ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχον ἐς τὸν ἀνδρεῶνα,
ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσθεῖναι τὰς
θύρας· καὶ οἱ συνεσπένοντο ἐπὶ τὸν δῶδ, Λαρείος
τε καὶ Γωβρύης· συμπλακέντος δὲ Γωβρύου τῷ
Μάγῳ, ὁ Λαρείος ἐπεστεῶς ἠπόρει, οἷα ἴεν σκότει-
πρὸς τὸν θάλαμον, μὴ πληῖν τὸν Γωβρύν· ὁρῶν δὲ μὲν
αὐτὸν ἐπεστεῶτα ὁ Γωβρύν, εἶρετο ὅτι οὐ χράται
τῇ χροί· ὁ δὲ εἶπε· „Ἡρομηθεύμενος σέο, μὴ πλη-

ξω." Γαβρύης δὲ ἀμείβετο· „Ὡθεὶ καὶ δι' αὐφω-
τέρων τὸ ξίφος." Δαρεῖος δὲ πειθόμενος, ὥσέ τε
τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ ἔτυχέ πως τοῦ Μάγου.

79. Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς Μάγους, καὶ ἀποτα-
μόντες αὐτῶν τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τραυματίας
ἑωυτῶν αὐτοῦ λείπουν, καὶ ἀδυνασίης εἵνεκεν, καὶ
φυλακῆς τῆς ἀκροπόλιος· οἱ δὲ πέντε αὐτῶν ἔχον-
τες τῶν Μάγων τὰς κεφαλὰς, ἔθρον ἔξω, βοῇ τε καὶ
πατάγῃ χορεύοντι, καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκα-
λέοντο, ἐξηγητομένοι τε τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες
τὰς κεφαλὰς· καὶ ἅμα ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν
Μάγων τὸν ἐν ποσὶ γινόμενον. Οἱ δὲ Πέρσαι, μα-
θόντες τὸ τε γεγονός ἐκ τῶν ἐπτά, καὶ τῶν Μάγων
τὴν ἀπάτην, ἰδικαίουν καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποι-
εῖν· σπατάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἔκτεινον ὅκου
τινὰ Μάγον εὐρίσκον· εἰ δὲ μὴ νῦν ἐπελθοῦσα εὐχῇ,
ἔλιπον ἂν οὐδένα Μάγον. Ταύτην τὴν ἡμέρην θε-
ραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερέων· καὶ
ἐν αὐτῇ ὀρτὴν μεγάλην ἀνάγουσι, ἣ κέκληται ὑπὸ
Περσέων Μαγοφονία· ἐν τῇ Μάγον οὐδένα ἔξεστι
φανῆναι ἐς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑωυτοὺς οἱ
Μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέρην ταύτην.

80. Ἐπεὶ τε δὲ κατέστη ὁ θόρυβος, καὶ ἐκτὸς
πέντε ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλεύοντο οἱ ἐπαναδιδάσκοντες
τοῖσι Μάγοις περὶ τῶν προηγημάτων πάντων· καὶ
ἐλέχθησαν λόχοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοις Ἑλλήνων,
ἐλέχθησαν δ' ὧν. Οτάνης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον
Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ προήγματα, λέγων ταῦτα·
„Ἐμοὶ δοκεῖ, ἵνα μὲν ἡμέων μουνάρχον μηκέτι γέ-
νησθαι· οὔτε γὰρ ἡδύ, οὔτε ἀγαθόν. εἰδότε μὲν
„γὰρ τὴν Καμβύσῃ ὕβριν ἐπ' ὅσον ἐπεξῆλθε, με-
„τεσχῆκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος. Κῶς δ' ἂν
„εἴη χοῖμα κατηρηγμένον μουνάρχῃ, τῇ ἔξεστι
„ἀνευθύνῃ ποιεῖν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν
„ἀριστον ἀνδρῶν πάντων, σπάντα ἐς ταύτην τὴν
„ἀρχὴν, ἐκτὸς τῶν ἑωθότων νοσημάτων στήσειε. ἐγ-
„γίνεται μὲν γὰρ ὅτι ὕβρις ὑπὸ τῶν παριόντων ἀγα-

„ὦν φθόνος δὲ ἀρχῇθεν ἐμφύεται ἀνθρώποις. οὐδ'
 „ὅς ἔχων ταῦτα, ἔχει πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ,
 „ὕβρι κεκορημένος, ἰσθεὶς πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα· τὰ
 „δὲ, σφόνος. καίτοι ἀνδρα γέ τυράννον, ἀφθονον
 „ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε πάντα τὰ ἀγαθὰ· τὸ δ' ὑπερ-
 „αντὶον ταύτου ἐς τοὺς πολήτας πέφυκε. φθονεῖσι
 „γὰρ τοῖσι ἀρίστοισι περιουσί τε καὶ ζῶουσι, χαί-
 „ρει δὲ τοῖσι κακίοισι τῶν ἀστῶν, διαβολὰς δὲ
 „ἀριστος ἐνδέκεσθαι. ἀναρμοστοτάτον δὲ πάντων·
 „ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θαυμάζης, ἀχθεταί, ὅτι
 „οὐ κάρτα θεραπεύεται· ἦν τε θεραπείη τις κάρτα,
 „ἀχθεταί αἰεθωπὶ. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἐρχομαι ἐρέων·
 „νόμαϊά τε κινεῖ πάτρια, καὶ βιάται γυναῖκας, πτε-
 „λει τε ἀκρίτους. Πλήθος δὲ ἀρχον, πρῶτα μὲν,
 „οὐνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην. δεύτερα
 „δὲ, τούτων, τῶν ὁ μούναρχος, ποιεῖ οὐδέν. παλῶ
 „μὲν ἀρχὰς ἀρχεῖ, υπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βου-
 „λεύματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. Τίθε-
 „μαι ὦν γνώμην, μετέντας ἡμέας μούναρχήν, τὸ
 „πλήθος ἀξείν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνὶ τὰ πάντα.“
 Οτάνης μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐσέφερε.
 δι. Μεγαβύζος δὲ ὀλιγαρχίᾳ ἐκέλευε ἐπιτράπειν, λέ-
 „γων ταδε· „Τὰ μὲν Οτάνης εἶπε, τυραννίδα παίων,
 „λελέχθω καμοὶ ταῦτα· τὰ δ' ἐς τὸ πλήθος ἄνωγε
 „φέρειν τὸ κράτος, γνώμης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε.
 „ὀμίλου γὰρ ἀχρηστοῦ οὐδέν ἐστι ἀξυνεταίτερον, οὐδὲ
 „ὑβριστότερον. καὶ τοι, τυράννου ὕβριν φεύγοντας ἄν-
 „δρας, ἐς δῆμον ἀκολάστου ὕβριν πέσειν, ἐστὶ οὐδαμῶς
 „ἀνασχετόν. ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι ποιεῖ, γινώσκων
 „ποιεῖ· τῷ δὲ οὐ γινώσκειν ἐνί. κῶς γὰρ ἂν γι-
 „νώσκοι, ὅς οὐτ' ἐδιδάχθη, οὔτε οἶδε καλὸν οὐδὲν,
 „οὐδ' οἰκῆϊον; ὠθεῖ τε ἐμπροσθὶν τὰ πρῆγματα ἄνευ
 „νόου, χειμάρρῳ ποταμῷ ἵκελος; Ἀθμῶ μὲν νῦν,
 „οἱ Πέρσῃσι κακὸν νοέουσι, οὗτοι χράσθων. ἡμεῖς
 „δὲ, ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέξαντες ὀμίλην, τού-
 „τοισι περιθέωμεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ δὴ τούτοις
 „καὶ αὐτοὶ ἐνεσόμεθα. ἀρίστον δὲ ἀνδρῶν αἰὶς
 „ἀρίστα βουλευματα γίνεσθαι.“ Μεγαβύζος μὲν δὴ

αὐτὴν γνώμην ἐπέφερε. 82. Τρίτος δὲ Δαρκίος ἀπε-
δείκνυτο γνώμην, λέγων. „Εμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Με-
„γαβύλος, ἐς τὸ πλήθος ἔχοντα, δοκέει ὀρθῶς λέ-
„ξαι· τὰ δ' ἐς ὀλιγαρχίην, οὐκ ὀρθῶς. Τριῶν γάρ
„προκαμένων, καὶ πάντων τῶν λέγω ἀρίστων ἐχόν-
„των, δήμου τε ἀρίστου, καὶ ὀλιγαρχίης, καὶ μου-
„ναρχοῦ, πολλῷ τοῦτο προέχειν λέγω. ἀνδρὸς γάρ
„ἑκὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἀμεινον ἂν φανεῖν· γνώμῃ
„γάρ τοιαύτῃ χρεώμενος, ἐπιτροπένου ἂν ἀμνη-
„στῆς τοῦ πλήθους· σιγῶν τε ἂν βουλευόμενα ἐπὶ
„ἀνθυμένειας ἀνδρας οὕτω μάλιστα. ἐν δὲ ὀλιγαρχίᾳ,
„πολλοῖσι ἀρετὴν ἐπασκεύουσι ἐς τὸ κοινόν, ἔχθρα
„ἰδία ἰσχυρά φιλέει ἐγγίνεσθαι. αὐτὸς γάρ ἑκα-
„στος βυλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμῃσι τε νικᾷ,
„ἐς ἔχθρα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται. ἐξ ὧν
„στάσις ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στασιῶν, φόνος·
„ἐκ δὲ τοῦ φόνου, ἀπέβη ἐς μοναρχίην· καὶ ἐν
„ταύτῃ διέδεξε, ὅσῳ ἐστὶ τοῦτο ἀρίστον. Δήμου τε
„αὐτὸν ἀρχόντος, ἀδύνατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι.
„κακότητος τοίνυν ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθρα
„μὲν οὐκ ἐγγίγνεται τοῖσι κακοῖσι, φιλίαι δὲ ἰσχυραί· οἱ
„γὰρ κακούντες τὰ κοινὰ, συγκλύσαντες ποιεῖσι, τοῦτο
„δὲ τοιοῦτο γίνεται, ἐς ὃ ἂν προστας τις τοῦ δήμου
„τοὺς τοιοῦτους πᾶνσιν. ἐκ δὲ αὐτῶν θωρυμάζεται
„οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ δήμου· θωρυμαζόμενος δὲ, ἂν
„ἦν ἐφ' αὐτὴν μοναρχος εἶναι· καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ
„οὗτος ὡς ἡ μοναρχίη κράτιστον. Ἐνὶ δὲ ἐπεὶ πάντα
„συνλαβόντα εἰπεῖν, κόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίῃ ἐγέ-
„νετο; καὶ τεῦ δόντος; κότερα παρὰ δήμον, ἢ ὀλι-
„γαρχίης, ἢ μοναρχοῦ; Ἐγὼ τοίνυν γνώμην, ἡμέας
„ἐλευθερωθέντας διὰ ἑνα ἀνδρα, τοιοῦτο περι-
„στέλλειν· χωρὶς τε τοῦτου, πατρίους νόμους μὴ
„λύειν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἀμεινον.“

83. Γινώμαι μὲν δὴ τρεῖς αὗται προεκέκτο· οἱ
δὲ τέσσαρες τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτῃ,
ὅς δὲ ἐσωσθη τῇ γνώμῃ ὁ Οὐάνης, Πέριστος ἰσο-

κρίμην σπένδων ποιῆσαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσιν
 ταδε· „Ἄνδρες στυσιῶται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ
 ἡμᾶς τινα ἡμῶν βασιλεία γενέσθαι, ἥτοι κληρὸν
 ἢ λαχόντα, ἢ ἐπιτρεφάντιον τῷ Περσέων πληθεῖ
 πᾶν ἂν ἐκεῖνοι ἔλονται, ἢ ἄλλη τινὶ μηχανῇ. Ἐγὼ μὲν
 οὐκ ἐθέλω ὑμῖν οὐκ ἐναγωνιεύμαι· οὔτε γὰρ ἀρχειν, οὔτε
 ἀρχεσθαι, ἐθέλω. ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπέξισταμαι τῆς
 βασιλῆως, ἐπ' ᾧ τε ὑπ' οὐδενὸς ὑμῶν ἀρξομαι, οὔτε
 αὐτὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι.“ Ταύ-
 τρου ἐπαικτος ταῦτα, ὡς συνεχώρεον οἱ ἔξ ἐκ τού-
 τριαι, οὗτος μὲν δὴ σφι οὐκ ἐνηγωνίζετο, ἀλλ' ἐκ τοῦ
 μέσου κατήστο. Καὶ νῦν αὕτη ἡ οἰκίη διατελεῖ μοῖνη
 ἐλευθέρῃ ἐοῦσα Περσέων, καὶ ἀρχεται τοσαῦτα ὅσα
 αὕτη θέλει, νόμους οὐκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων.
 84. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἐπτά ἐβούλευοντο ὡς βασιλεία
 δικαιοτάτα στήσονται· καὶ σφι ἔδοξε, Ὅτανη μὲν,
 καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὅτανεω αἰεὶ γινόμενοισι, ἣν ἐς ἄλλον
 τινὰ τῶν ἐπτά ἔλθῃ ἡ βασιληΐη, ἐξαίρετα δίδοσθαι
 ἐσθλὰ τε Μηδικὴν ἔτεος ἐκάστου, καὶ τὴν πᾶσαν
 χώραν ἣ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τιμωτάτη· τοῦδε δὲ
 εἰκόθεν ἐβούλευσαν οἱ δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβού-
 λευσε τε πρῶτος τὸ πρῆγμα, καὶ συνέστησε αὐτοὺς.
 ταῦτα μὲν δὴ Ὅτανη ἐξαίρετα. Τὰδε δὲ ἐς τὸ κοι-
 νὸν ἐβούλευσαν· παριέναι ἐς τὰ βασιληΐα πάντα
 τὸν βουλόμενον τῶν ἐπτά ἄνευ ἐσαγγελέος, ἣν μὴ
 τυγχάνῃ εὐδῶν μετὰ γυναικὸς βασιλεὺς· γαμέειν δὲ
 μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν τῷ βασιλεῖ ἢ ἐκ τῶν συνεπανα-
 στάντων. περὶ δὲ τῆς βασιληΐης ἐβούλευσαν τοιόνδε·
 ὅτεν ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρῶτος φθέγ-
 ξηται ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, του-
 τον ἔχειν τὴν βασιληΐην.

85. Δαρεῖω δὲ ἦν ἱπποκόμος, ἀνὴρ σοφός, τῷ
 ὄνομα ἦν Οἰβάρης. πρὸς τούτον τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ τε
 φιελύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος ταδε· „Οἰβάρης, ἡμῖν
 „δίδοται περὶ τῆς βασιληΐης ποιεῖν κατὰ ταδε·
 „ὅτεν ἂν ὁ ἵππος πρῶτος φθέγξῃται ἅμα τῷ ἡλίῳ
 „ἀνίσταται, αὐτῶν ἐπαναβεβηκότων, τούτον ἔχειν τὴν
 „βασιληΐην. νῦν ὦν, εἴ τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ

„ὡς ἂν ἡμεῖς σῶμεν ταῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος
 „τις.“ *Αμείβεται Οἰβάρης τοῖσδε* „Ἐμὲν δὴ, ὅ
 „δέσποτα, ἐν τοῦτο τοί ἐστι ἡ βασιλεῖα εἶναι ἢ μὴ,
 „θάρσει· τούτου εἵνεκεν, καὶ θυμὸν ἔχει ἀγαθόν· ὡς
 „βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος πρὸ σευ ἐστὶ· τοιαῦτα ἔχει
 „φάρμακα.“ *Λέγει Δαρεῖος* „Ἐμὲν τοίνυν τι τοιοῦτον
 „τοῦ ἔχεις σῶφισμα, ὥρῃ μηχανᾶσθαι, καὶ μὴ ἄντα
 „βαλλέσθαι· ὡς τῆς ἐπιούσης ἡμέρης ὁ ἀγων ἡμῶν
 „ἔσται.“ *Ακούσας ταῦτα ὁ Οἰβάρης, ποιέει τοιάνδε*
 ὡς ἐγίνετο ἡ νύξ, τῶν θηλέων ἵππων μῖνον, τὴν
 Δαρείου ἵππος ἐστέργε μάλιστα, ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὸ
 προαΐτειον, κατέδησε, καὶ ἐπηγάγε τὸν Δαρείου ἵπ-
 πον· καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιῆγε ἀγχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγ-
 χρίμπτων τῇ θηλέῃ· τέλος δὲ, ἐπῆκε οὐχέως τὴν
 ἵππον. 86. *Ἀμ ἡμέρῃ δὲ διαφωσκούσῃ, οἱ ἔξ, κατὰ*
συνεθήκωντο, παρήσαν ἐπὶ τῶν ἵππων. διεξελαντόν-
των δὲ κατὰ τὸ προαΐτειον, ὡς αἰτὰ τοῦτο τὸ χωρίον
ἐγίνοντο ἵνα τῆς παροισχυμένης νυκτὸς κατεδέδετο ἡ
θηλεῖα ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος προσδραμὼν
ἐχρεμέτισε· ἀμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιήσαντι, ἀστρα-
 πὴ ἐξ αἰθέρης καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγενόμενα δὲ
 ταῦτα τῷ Δαρεῖῳ, ἐτελέωσέ μιν, ὥσπερ ἐκ συνθέτου
 τευ γεγόμενα· οἱ δὲ, καταθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων,
 προσεκύνησαν τὸν Δαρεῖον ὡς βασιλῆα. 87. *Οἱ μὲν*
δὴ φασὶ τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι· οἱ δὲ,
τοιαδε· (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφότερα λέγεται ὑπὸ Περ-
 σέων) ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἄρθρων ἐπιπau-
 ρας τῇ χειρὶ, ἔχοι αὐτὴν κρυψας ἐν τῇσιν ἀναξυρίσιν·
 ὡς δὲ ἀμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίεσθαι μέλλειν τοὺς ἵπ-
 πους, τὸν Οἰβάρεα τοῦτον ἐξείραντα τὴν χεῖρα, πρὸς
 τοῦ Δαρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενείκει· τὸν
 δὲ, αἰσθόμενον, φοιμάξασθαι τε καὶ χρεμετίσαι.

88. *Δαρεῖος τε δὴ, ὁ Ὑστάσπερος, βασιλεὺς ἀπε-*
δέδεκτο· καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι,
πλὴν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ
ὑστερον αὐτῷ Καμβύσεω. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμᾶ κα-
τήκουσαν ἐπὶ δουλοσύνῃ Πέρσῃ, ἀλλὰ ξένου ἐγί-

ποτό, πυρέντες Καμβύσεα ἐπ' Ἀγυπτίον· ἀπὸ τού-
 των γὰρ Ἀραβίων, οὐκ ἂν ἐσθλαιοίεν Πέρσαι εἰς
 Ἀγυπτίον. Ταμούς τε τούτους πρώτους ἐγάμαε Πέρ-
 σης ὁ Δαρείος, Κύρου μὲν δύο θυγατέρας, Ἀρσ-
 σάν τε καὶ Ἀρτυστάνην· τῇ μὲν Ἀρσσαν, προ-
 συναικίσασαν Καμβύσην τε τοῦ ἀδελφεῷ, καὶ αὐτὴς
 τῇ Μάγῳ τῇ δὲ Ἀρτυστάνῃ, παρθένον· ἐτί-
 σθη δὲ, Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα, ἑγὼς, τῇ
 οὐνομα ἦν Παρμης· ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Οὐανει.
 θυγατέρα, ἣ τὸν Μάγον κατὰδελον ἐποίησε· ἀνὰ-
 μίος τε πάντα οἱ ἐπιπλέατο. Πρωῖτον μὲν νυν τύ-
 πον ποιησάμενος λίθινον, ἔστησε· ζῶον δὲ οἱ ἐνῆν,
 ἀνὴρ ἱππεύς· ἐπέγραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε·
 Δαρείος ὁ Τυτάσπεος σὺν τε τοῦ ἵππου τῇ ἀρετῇ (τὸ
 οὐνομα λέγων) καὶ Οἰσάρτος τοῦ ἱπποκόμου, ἐκτίσθη-
 το τὴν Περσέων βασιληίην. 89. Ποιήσας δὲ ταῦτα
 ἐν Πέρσῃσιν, ἀρχὰς κατεστήσασιν εὐνοσί, τὰς αὐτοὶ
 καλέουσι σατραπείας· καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς,
 καὶ ἄρχοντας ἐπιστήσας, ἐτάξατο φόρους οἱ προσέ-
 ναι κατὰ ἔθνεά τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τούτοις πλη-
 θύνειν προδτάσεων, καὶ ὑπερβαίνειν τοὺς προσ-
 εχτάς, ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα τὰ ἐκαστέρῳ νόμων.
 Ἀρχὰς δὲ καὶ φόρων πρόσδοτον τὴν ἐπέτεον κατὰ
 τὰς διεῖλε. τοῖσι μὲν αὐτέων ἀργύριον ἀπαγνίανει,
 εἰρητο Βαβυλώνιον σταθμὸν τάλαντον ἀπαγνίανει·
 τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγνίανει, Εὐβοικόν. τὸ δὲ Βα-
 βυλώνιον τάλαντον δύναται Εὐβοϊδας ἐβδομήκοντα
 μύτας. Ἐπὶ γὰρ Κύρου ἄρχοντος, καὶ αὐτὴς Καμ-
 βύσεω, ἦν κατεστηκός οὐδὲν φόρον πέρι, ἀλλὰ δῶρα
 ἀγίνεον. διὰ δὲ ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ φόρου, καὶ
 παραπλήσεια ταύτῃ ἄλλα, λέγουσι Πέρσαι, ὡς Δα-
 ρεῖος μὲν ἦν κατήλος Καμβίσης δὲ, δεσπότης Κύ-
 ρος δὲ, πατήρ· ὁ μὲν, ὅτι ἐκατήλευε πάντα τὰ
 πρῆγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπός τε ἦν καὶ ἐλίγυρος·
 ὁ δὲ, ὅτι ἡπιός τε, καὶ ἀγαθὰ εἶπε πάντα ἐμνησῆ-
 σται. 90. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰωνῶν, καὶ Μαγνητῶν
 τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ
 Ἀκκιῶν, καὶ Μελιέων, καὶ Παμφύλων, εἰς γὰρ ἃς

οὐ κατακτείνετο φόρος οὗτος, προσήνε τετρακόςια τα-
 λαντα αργυρίου. ο μὲν δὴ πρῶτος οὗτος οἱ νομοί
 κατεστήκει. Ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λιβύων, καὶ Λα-
 σσίων, καὶ Καβαλίων, καὶ Τχερῶν, πεντακόςια
 τάλαντα. νόμος δεύτερος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἑλλή-
 ποτῶν, τῶν ἐπὶ δεξιά ἐσπλέοντι, καὶ Φοινίκων,
 καὶ Θρηάκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Παφλαγονίων,
 καὶ Μαριανδυνίων, καὶ Συρίων, ἑξήκοντα καὶ τριη-
 κόςια ἦν τάλαντα φόρος. νόμος τρίτος οὗτος. Ἀπὸ
 δὲ Κελίκων, ἵπποι τε λευκοὶ ἑξήκοντα καὶ τριηκο-
 σιοί, ἑκάστης ἡμέρας εἰς γινόμενος, καὶ τάλαντα
 αργυρίου πεντακόςια τούτων τεσσερακόντα μὲν
 καὶ ἑκατὸν ἐς τὴν αἰουρούμεσαν ἵππον τὴν Κελικὴν
 χώραν ἀκαίαιοντο, τὰ δὲ τριηκόςια καὶ ἑξήκοντα
 Ἀμφίῳ ἐφόρεα. νόμος τέταρτος οὗτος. 91. Ἀπὸ
 δὲ Ποσειδωνίου πόλιος, τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφια-
 ρεὺς οἶκος ἐπ' αὐφαίει τοῖσι Κελίκων τε καὶ Συρίων
 ἀφαιόμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγυπτίου, πλην μοί-
 ρης τῆς Ἀραβίῃ, ταῦτα χάθ' ἡν ἀτελέα, πεντη-
 κόντα καὶ τριηκόςια τάλαντα φόρος ἦν. ἐστὶ δὲ ἐν
 τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πάσα, καὶ Συρία ἡ Πα-
 λαιστίνη καλεαμένη, καὶ Κύπρος. νόμος πέμπτος
 οὗτος. Ἀπὸ Αἰγυπτίου δὲ, καὶ Λιβύων, τῶν πρὸς
 ἡμῶν Αἰγύπτῳ, καὶ Κυρήνης τε καὶ Βαρυῆς, (ἐς
 χάθ' τὸν Αἰγύπτῳ νομὸν αὐταὶ ἐκεκρομέναι), ἑπτα-
 κόςια προσήνε τάλαντα, παρὲς τοῦ ἐκ τῆς Μοί-
 ρης λίμνης γινόμενου αργυρίου, τὸ ἐγένετο ἐκ τῶν
 ἰχθύων. τούτου τε δὴ χωρὶς τοῦ αργυρίου, καὶ τοῦ ἐπι-
 μετρούμενου σίτου, προσήνε ἑξακόςια τάλαντα πρὸς
 χάθ', δύο καὶ δέκα μυριάσι, Περσέων τε τοῖσι ἐν τῇ
 Ἀσικῇ τεῖχεϊ τῷ ἐν Μέρρι κατοικημένοισι, κατὰ με-
 τρέουσι, καὶ τοῖσι τούτων ἐπικολοροῖσι. νόμος ἕκτος οὗ-
 τος. Σατταχῦδαι δὲ, καὶ Γανδαριοί, καὶ Λαδίκαι τε καὶ
 Ἀπαρύται, ἐς τῷτὸ τεταχμένοι, ἑβδομήκοντα καὶ
 ἑκατὸν τάλαντα προσέφερον. νόμος οὗτος ἑβδομος.
 ἀπὸ Σουσιων δὲ, καὶ τῆς ἄλλης Κισσίων χώρας,
 τριηκόςια νόμος ὀκτὸς οὗτος. 92. Ἀπὸ Βαθύ-

λῶνος δὲ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυρίης, χίλια οἱ πρὸς
 ἡμῖν τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες ἑκτομῖαι πεντακό-
 σιοι νομὸς εἵνατος αὐτός. Ἀπὸ δὲ Ἀγθατάνων
 καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς, καὶ Παρικανίων, καὶ Ὀρ-
 θοκορυβαντίων, πεντηκοντὰ τε καὶ τετρακόσια τάλ-
 λαντα νομὸς δέκατος αὐτός. Κάσπιοι δὲ καὶ Παν-
 σίκαι, Παντίμαθοί τε καὶ Δαρεῖται, ἐς τοῦτο συμ-
 φέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον. νομὸς ἐνδέ-
 κατος αὐτός. Ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν,
 ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν. νομὸς
 δωδέκατος αὐτός. 93. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δὲ, καὶ
 Ἀρμενίων, καὶ τῶν προσεχέων μέχρι τοῦ πόντου
 τοῦ Εὐξείνου, τετρακόσια τάλαντα, νομὸς τρίτος
 καὶ δέκατος αὐτός. Ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σα-
 ραγγέων, καὶ Θαμαναίων, καὶ Οὐτίων, καὶ Μύκων,
 καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοις οἰκόντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυ-
 θρῇ θαλάσῃ, ἐν τῇσι τοὺς ἀνασπάστους καλεσμέ-
 νους κατοικίξει βασιλεὺς, ἀπὸ τούτων πάντων ἑξα-
 κόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος. νομὸς τέταρτος καὶ
 δέκατος αὐτός. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πεντηκοντὰ
 καὶ διηκόσια ἀγίνεον τάλαντα. νομὸς πέμπτος καὶ
 δέκατος αὐτός. Παρθοὶ δὲ, καὶ Χοράσμιαι, καὶ
 Σόγδοι τε καὶ Ἀρείοι, τριηκόσια τάλαντα. νομὸς
 ἕκτος καὶ δέκατος αὐτός. 94. Παρικάνιοι δὲ, καὶ
 Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας, τετρακόσια τάλαντα
 ἀπαγίνεον. νομὸς ἑβδομος καὶ δέκατος αὐτός. Μα-
 τεηνῶσι δὲ, καὶ Σάσπειροι, καὶ Ἀλαροθίοι διη-
 κόσια ἐπετέτακτο τάλαντα. νομὸς ὀγδοὺς καὶ δέκα-
 τος αὐτός. Μάσχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ
 Μάκρωσι, καὶ Μοσσυνοίκιοις, καὶ Μαρσί, τριη-
 κόσια τάλαντα προείρητο. νομὸς εἵνατος καὶ δέκα-
 τος αὐτός. Ἰνδῶν δὲ πληθὺς τε πολλῶν πλείστον ἔστω
 πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων, καὶ φόρον
 ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, ἐξήκοντα καὶ
 τριηκόσια τάλαντα ψήγματος. νομὸς εἰκοστὸς αὐ-
 τός. 95. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλωνίων πρὸς
 τὸ Εὐβοικὸν συμβαλλόμενον τάλαντον, γίνεται τεσ-
 σάρηκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα.

τὸ δὲ χρυσίον τρισμυδρηνάστατον λογιζόμενον, τὸ
ψῆγμα εὐρίσκεται ἐὼν Εὐβοικῶν τάλαντων ὀγδω-
κοντα καὶ ἑξακσίων καὶ τετρακισχίλων. τούτων δὲ
πάντων συντεθεμένων τὸ πλήθος, Εὐβοικῶν τάλαντων
συνελέγετο εἰς τὸν ἑκέτιον φόρον Δαρείῳ μυρία καὶ
τετρακισχίλια καὶ πεντακῶσια καὶ ἑξηκοντα. τὸ δ'
εἶς τούτων ἔλασσον ἀπικίς, οὐ λέγω. 96. Οὐδὲν
Δαρείῳ προσήε φόρος ἀπὸ τε τῆς Αἰῆς, καὶ τῆς
Αἰθῆς ὀλογαρχθεν. προΐοντος μέντοι τοῦ χρόνου,
καὶ ἀπὸ νήσων προσήε ἄλλος φόρος, καὶ τῶν ἐν
τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θεσσαλίας οἰκημένων. Τούτου
τὸν φόρον θησαυρίζει ὁ βασιλεὺς τρώῃ τοιαῦτα. ἐς
πίθους κεραμένους τήξας κατεγγχεί. πλήσας δὲ τὰ
ἔγγος, περιαιρεί, τὸν κέρκμον. ἔπειν δὲ δεηθῇ χρη-
μάτων, κατακόπτει τοσούτο ὅσον ἂν ἐκαστοτε δέηται.

97. Αἴται μὲν τὸν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ φόρων
ἐπιταξίης. ἡ Περσὶς δὲ χώρα μούνη μοι οὐκ εἰρη-
ται δασμοφόρος. ἀτελεία γὰρ Πέρσαι τίμονται χω-
ρῃ. Οἷδε δὲ φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρετε,
δῶρα δὲ ἀγίνεον. Αἰθίοπες οἱ πρόσσυροι Αἰγυπτῶν
τοὺς Καρδύσης ἐλαύνων ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰ-
θίοπας κατεστρέψαντο. οἱ περὶ τὴ Νύκην τῆς ἰσθμῆς
κατελκηνται, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνάγουσι τὰς ὄρας.
οὔτοι οἱ Αἰθίοπες, καὶ οἱ πλησιοχώροι ταῦταίς
σπέρματι μὲν χρίωνται τῷ αὐτῷ τῷ καὶ οἱ Καλι-
τίαι Ἰνδοί. οἰκήματα δὲ ἐκτινεται κατάγαια. οὔτοι
συναμφοτέροις διὰ τρίτου ἔτεος ἀγίνεον, ἀγινέουσι
δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χολνίκας ἀπύρου
χρυσίου, καὶ διηκοσίας φάλαγγας ἐβένου, καὶ
πέντε παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας
μεγάλους εἰκοσι. Κόλχοι δὲ ἐτάξαντο εἰς τὴν θάλασσαν,
καὶ οἱ προσεχίεις μέχρι τοῦ Καυκάσιος οὐρεος. ἐξ
τοῦτο γὰρ τὸ οὖρος ὑπὸ Πέρσῃσι ἄρχεται. τὰ δὲ
πρὸς βερρὴν ἀνεμὸν τοῦ Καυκάσιος, Περσίων οὐδὲν
εἶς φροντίζει. οὔτοι ἂν δῶρα, τὰ ἐτάξαντο, εἶναι
καὶ ἐς ἐμὲ διὰ πεντετηρίδος ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας
καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀράβιοι δὲ χίλια τάλαντα

ἀγίνοισι λιβύην τοῦ ἀπὸ πάντων ἔσας. Ταῦτα μὲν οὗτοι
 δοῦρα, πῶς τε τοῦ φόρου, βασιλεῖ ὑπομίσθων.

98. Τὸν δὲ χρόνον τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἰνδοί,
 ἀπὸ οὗ τὸ ψῆγμα τῷ βασιλεῖ τὸ εἰρημένον κομί-
 ζουσι, τραπὼν τοῖσδε καίονται. Ἔστι τῆς Ἰνδικῆς
 χώρας τὰ πρὸς ἡλίου ἀνίσχοντα ψάμμος. τῶν γὰρ
 ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ περὶ αἰθρῆς, τι λέγεται, πρῶ-
 τοι πρὸς ἡλὶ καὶ ἡλίου ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων
 τῶν ἐκ τῇ Ἀσίῃ Ἰνδοί. Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡφ-
 δομήνῃ ἐστὶ διὰ τὴν ψάμμον. Ἔστι δὲ πολλὰ
 ἔθνη Ἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόφωνα σφίσι. καὶ οἱ μὲν
 αὐτῶν, νομαδες εἰσὶ· οἱ δὲ, οὐ. οἱ δὲ ἐν κοῖσθι
 ἔλεον οἰκίσαντες τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐχθύας σιτίζονται
 ἄρουρος, τοὺς κείραντες ἐκ πλοίων καλαμίνων ὀρμαί-
 μενοι. καλάμου δὲ ἐν γόνυ πλοῖον ἕκαστον ποιεῖται.
 οὗτοι μέγα δὲ τῶν Ἰνδῶν φέρουσι ἐσθῆτα φλοῖαν
 ἦν, ἔπειτα ἐκ τοῦ ποταμοῦ φλοῖν ἀμείψωσι καὶ κῆ-
 ψωσι, τὸ δαδευτὸν φοροῦν τρόπον καταπλέξαντες,
 ὥς θώρακα Ἰνδυνέουσι. 99. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν
 πρὸς ἡφ οἰκίσαντες τούτων, νομαδες εἰσὶ, κρεῶν ἔδε-
 σται ῥιμῶν κηλέονται δὲ Πασδαῖοι, νομαδαὶσι δὲ
 τοιούσδε λέγονται χρᾶσθαι. ὅς ἑν καμῇ κῶκ φασίν,
 ἦν τε γυνή, ἦν τε ἀνὴρ, τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ
 μάλιστα οἱ ὀμιλέοντες κτείνουσι, φάμενοι, αὐτοὺς τη-
 πόμενον τῇ καύσῃ, τὰ κρέα σφίσι διαφθείρεσθαι.
 ὁ δὲ, ἀπαρτὸς ἐστὶ μὴ μὲν νοσέειν· οἱ δὲ, οὐ συγ-
 γνησκόμοι, ἀποκτείναντες κατενωχέονται. ἦν δὲ
 γυνὴ καμῇ, ὡσαύτως αἱ ἐπιχρεώμεναι μάλιστα γυ-
 ναῖκες ταῦτα τοῖσι ἀνδράσι παρεῦθε. τὸν γὰρ δὴ ἐς
 γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κατενωχέονται. ἐς δὲ
 ταύτου λόγον οὐ πολλοὶ τινες αὐτῶν ἀπικνέονται·
 πρὸ γὰρ τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πίπτοντα πάντα κτεί-
 νουσι. 100. Ἐτέρων δὲ εἰσι Ἰνδῶν ὅδε ἄλλος τρό-
 πος· οὕτως κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον, οὔτε τι σπεί-
 ρουσι· οὕτως οἰκίας νομίζουσι ἐκτεῖσθαι· παρηγαγέ-
 ουσι δὲ, καὶ αὐτοῖσι ἐστὶ ὅσον κέγχρος τὸ μέγιστον
 ἐκ καλῆς, αὐτομάτων ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ σὺλκ

λέγοντες, κατὰ τὴν φύσιν ἔχουσιν τε καὶ σκέπονται. ὅς
 δ' αὖν ἐς τοὺς αὐτῶν πόδας, ἔλθων ἐς τὴν ἔρημον
 κέχται· φρεσίζει δὲ οὐδὲν οὐτ' ἀποθανόντος, οὐτ'
 καμνοντος. 101. Μῆξις δὲ τοιούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν
 κατέλεξα πάντων, ἐμφανής ἐστι, κατὰ πρὸς τῶν προ-
 βιτων· καὶ τὸ χρῶμα φορέουσιν ὁμοίον πάντες καὶ
 παραπλήσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπέν-
 ται ἐς τὰς γυναῖκας, οὐ, κατὰ πρὸς τῶν ἄλλων ἀνθρώ-
 πων, ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ μέλαινα, κατὰ πρὸς τὸ χρῶμα·
 τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπέντα φορῶν. οὗτος
 μὲν τῶν Ἰνδῶν ἑκαστέρῳ τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ
 πρὸς αὐτοῦ ἀνέμου· καὶ Δαρείου βασιλῆος οὐδαμῶς
 ἀπήκουσαν

102. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατέρω τε πόδι καὶ
 τῇ Παντινικῇ γῇ ἐσσι πρόσουροι, πρὸς ἄρκτον τε
 καὶ βορέω ανέμου κατακλιμένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν,
 οἱ Βακτριόισι παραπλήσιον ἔχουσι φαιταν. οὗτος
 καὶ μακροτάτος εἰς Ἰνδῶν, καὶ οἱ ἐπὶ τὸν χρυσὸν
 στέλλομενοι εἰσὶ οὗτοι. κατὰ γὰρ τοῦτο εἰσι ἔρημῃ
 διὰ τὴν ψάμμον· ἐν δὲ αὐτῇ τῇ ἔρημῃ ταύτῃ καὶ τῇ
 ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάλα ἐχόντες πτερὰ
 μὲν ἑλασσονά, αὐτοπτερον δὲ μέγαν. εἰσὶ γὰρ αὐ-
 τῶν καὶ παρὰ βασιλεῖ τῶν Περσέων, ἐνθευτέρῃ θη-
 ρευθέντες. οὗτοι αὖν αἱ μύρμηκες, παύμενοι οἰκη-
 σαι ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον, κατὰ πρὸς
 ἐν τοῖσι Ἕλλησι μύρμηκες, καὶ τοῦ αὐτοῦ τρόπου
 αἰσὶ δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδος ὁμοιότατοι. ἡ δὲ ψάμμος ἡ
 ἀναφορομένη ἐστὶ χροαίτις. Ἐπὶ δὲ ταύτην τὴν
 ψάμμον στέλλονται ἐς τὴν ἔρημον οἱ Ἰνδοί, ζευξαμέ-
 νος ἑκαστος καμήλους τρεῖς, σειρηφόρον μὲν ἑκατέρω-
 θεν ἔρποντα παράλινον, θήλειαν δὲ, ἐς μέσον· ἐπὶ
 ταύτην δὲ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιτηδεύσας ὅπως ἀπὸ
 τέκνων ὡς νεωγμάτων ἀποσπᾶσας ζεύξῃ. αἱ γὰρ σφι
 καμήλοι ἑπόμενοι οὐκ ἡσυχάζουσιν ἐς ταχέστερά οὐκ· χωρὶς
 δὲ, ἄχθεα ἀναπαύεσθαι πολλὸν φέρει. 103. Τὸ
 μὲν δὲ εἶδος αἰετῶν τι ἔχει ἡ καμήλος, ἐπισταμένους
 τοῖσι Ἕλλησι οὐ συγκράτου· τὸ δὲ μὴ ἐπιτελάται
 κατὰ τὴν φύσιν, καὶ τοῦτο φέρει. καμήλος ἐν τοῖσι πικροτάτοις

φέλειται ἔχει τέσσαρας μῆρους, καὶ γούνατα τέσσαρα·
 τὰ δὲ αἰδοῖα, διὰ τῶν ὀπισθεῶν ἀκλέων πρὸς τὴν αὐ-
 ρὴν τετραμμένα. 104. Οἱ δὲ ἢ Ἰνδοὶ τρόπῳ τοιού-
 τῳ καὶ ζεύξει τοιαύτῃ χρῶμενοι, ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν
 χρυσὸν, λελογισμένως ὅπως ἂν καυμάτων τῶν θερμο-
 τάτων ἰόντων ἔσονται ἐν τῇ ἀρπυγῇ· ὑπὸ γὰρ τοῦ
 καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται ὑπὸ γῆν.
 Θερμώτατος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τούτοις τοῖσι ἀνθρώποισι
 τὸ ἰωθινόν· οὐ, κατὰπερ τοῖσι ἄλλοις, μεσαμ-
 βρίης· ἀλλ' ὑπερτελλας, μέχρις οὐ ἀγομῆς διαλύ-
 σιος. τούτου δὲ τὸν χρόνον καίει πολλὰ μᾶλλον, ἢ
 τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα, οὕτως ὥστ' ἐν ἔδατι λό-
 γος αὐτοὺς ἐστὶ βρέχεσθαι τηνικαῦτα. μεσοῦσα δὲ ἡ
 ἡμέρη, σχεδὸν παραπλησίως καίει τοὺς τε ἄλλους ἀν-
 θρώπους καὶ τοὺς Ἰνδοὺς. ἀποκλιναμένης δὲ τῆς μέ-
 σαμβρίης, γίγνεται σφι ὁ ἥλιος κατὰπερ ποῖσι ἄλλοις
 ὁ ἰωθινός· καὶ τὸ ἀπὸ πούτου ἐπιὼν ἐπὶ μᾶλλον
 ψύχει, ἐς ὃ ἐπὶ θυμῷ ἔχει, καὶ τὸ κάρτα ψύχει.
 105. Ἐπειὰν δὲ ἔλθῃαι ἐς τὸν χώρον οἱ Ἰνδοὶ, ἔχον-
 τες θυλάκια, ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τῇ
 ταχίστην ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες,
 ὁδμῇ (ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων) μαθόντες, διώ-
 κουσι· εἶναι δὲ ταχυτῆτα οὐδενὶ ἑτέρῳ ὁμοῖον, οὕτω
 ὥστε, εἰ μὴ προλαμβάνειν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν
 ᾧ τοὺς μύρμηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφραγίσ-
 σαι ποῦν. τοὺς μὲν γυν ἔρσενας τῶν καμήλων
 (εἶναι γὰρ ἤσσονας θεῖν τῶν θηλέων) καὶ παραλύε-
 σθαι, ἐπέλκομένους οὐκ ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τὰς δὲ
 θηλέας, ἀναμιμνησκομένας τῶν ἑλισσάντων τέκνων, ἐνδι-
 δόναι μαλακὸν αὐδέν. Τὸν μὲν δὲ πλείω τοῦ χρυσοῦ
 οὕτω οἱ Ἰνδοὶ πτῶνται, ὡς Πέρσαι φασί. ἄλλος δὲ
 σπανικώτερός ἐστι, ἐν τῇ χώρῃ ἀρυσσάμενος.

106. Αἱ δ' ἐσχάται κως τῆς οἰκουμένης τὰ κάλ-
 λιστα ἔλαχον, κατὰπερ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πᾶλλον το
 κάλλιστα κεκραμένας ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ, πρὸς τὴν
 ἰω ἐσχάτη τῶν οἰκουμένων ἡ Ἰνδικὴ ἐστὶ, ὥστερ ὀλί-
 γον πρότερον εἶρηκα. ἐν ταύτῃ, τοῦτο μὲν, τὰ ἐμ-

ψυχα τετράποδά τε καὶ τὰ περὶ τὰ πολλὰ μέζω ἢ ἐν τοῖσι ἄλλοισι χωρίοις ἴσται, πᾶρες τῶν ἵππων· τούτω δὲ ἐσσεύονται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλεωμένων ἵππων. τοῦτο δὲ, χρυσὸς ἀπλὸς αὐτόθι ἐστὶ· ὁ μὲν, ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορέυμενος ὑπὸ ποταμίων· ὁ δὲ, ὥσπερ ἐσθήρηνα, ἀρπαζόμενος· τὰ δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἰρία, καλλωνῇ τε προφέροντα καὶ ἀρετῇ τῶν ἀπὸ τῶν οἴων· καὶ ἐσθῆτι οἱ Ἰνδοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δενδρέων χροῶνται. 107. Πρὸς δ' αὖ μεσαμβρίης ἐσχάτῃ Ἀραβίῃ τῶν οἰκωμένων χωρίων ἐστὶ· ἐν δὲ ταυτῇ λιβανωτός τε ἐστὶ ρούνη χωρίων πασέων φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κιννάμωμον, καὶ λήθανον. ταῦτα πάντα, πλὴν τῆς σμύρνης, δυσπετείως κτείνονται οἱ Ἀράβιοι. Τὸν μὲν γὰρ λιβανωτὸν συλλέγουσι, τὴν στύρακα θυμιῶντες, τὴν ἐς Ἑλλήνας Φοίνικες ἐξαγορῶσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβάνουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα ὅφεις ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάλα, ποικίλοι τὰ εἶδη, φυλάσσουσι, πληθεῖ πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον· οὗτοι οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον ἐπιστρατεύονται. οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ ἀπελευθύνονται ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἢ τῆς στύρακος τῷ καπνῷ. 108. Λέγουσι δὲ καὶ τὸδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα τὴν γῆν ἐπίμπλατο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γινέσθαι κατ' αὐτοὺς οἶόν τι κατὰ τὰς ἐχίδνας ἡπιστάμην γινέσθαι. Καὶ κως τοῦ Θεοῦ ἡ προκοή, ὥσπερ καὶ οἶκος, ἐστὶ ἐοῦσα σοφῇ. ὅσα μὲν γὰρ ψυχὴν τε δεῖλα καὶ ἐδωδύμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ἐπιλίπη κατεσθιόμενα· ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνηρά, ὀλιγόγονα. ταῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὸς ὑπὸ παντός θηρευεταὶ θηρίου καὶ ὄρνιθος καὶ ἀνθρώπου, οὗτοι δὲ τι πολύγονον ἐστὶ, ἐπικυύσκειται μούνομ πάντων θηρίων· καὶ τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ· τὰ δὲ, ψιλόν· τὸ δὲ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρησι πλάσσεται· τὸ δὲ, ἀναιρίεται. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ δὴ λείαινα, ἐὰν ἰσχυρότατον καὶ θρασυτάτον, ἀπαῖξ ἐν τῷ βίῳ τίχτει ἐν· τίχτουσα γὰρ, συνεκβάλλει τῷ εἴκνῃ τὰς μήτρας. τὸ δὲ αἷτιον τούτου τὸδε ἐστὶ·

επεὶ δ' αὖτε οὐκ ἔστιν ἐν τῇ μήτρῃ ἔων ἀφ' ἧται διακινεῖσθαι
 οὐδ', ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάντων ἐξυ-
 γάτους, ἀμύσσει τὰς μήτρας· αὐξανόμενος τε δὴ
 πολλῷ μᾶλλον ἐσκινεῖται κατὰ γνάθων· πέλας τε δὴ ὁ
 τόκος ἐστὶ, καὶ τὸ παραπᾶν λείπεται αὐτῶν ὑγιές
 οὐδὲ ἐν. 109. Ὡς δὲ καὶ αἱ ἔχιδναι τε, καὶ οἱ ἐν
 Ἀραβίῃσι ὑπόπτεροι ὄφεις, εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις
 αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν βιώσιμα ἀνθρώποισι. νῦν
 δ', ἐπεὶ ἀποθνήσκουσι κατὰ ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἡ ὁ
 ἔρσην τῇ ἐκποιήσει, ἀπεινόμενος αὐτοῦ τὴν γογνὴν, ἡ
 θήλεα ἀπτεται τῆς θειρῆς, καὶ ἐμφῦσα, οὐκ ἀνίει
 πρὶν ἂν διαφάγῃ. ὁ μὲν δὴ ἔρσην ἀποδύνησκει τρόπον
 τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τίσιν τοιγύδε ἀποτίνει τῷ
 ἔρσην· τῷ γονεὶ τιμωρόντα ἐτι ἐν τῇ γαστρὶ ἔοντα
 τὰ τέκνα, διεσθίει τὴν μήτραν. διαφαγόντι δὲ τὴν
 στήθιν αὐτῆς, οὕτω τὴν ἐκδύσιν ποιεῖται. οἱ δὲ ἄλ-
 λοι ὄφεις, ἔοντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες, τίκτουσι
 τε ὡς, καὶ ἐκλέπουσι πολλὸν τι χρήμα τῶν τέκνων.
 αἱ μὲν δὴ νῦν ἔχιδναι κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν εἰσὶ· οἱ δὲ
 ὑπόπτεροι ἔοντες, ἀθρόοι εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ, καὶ
 οὐδαμῇ ἄλλῃ· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι.

110. Τὸν μὲν δὴ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω πῶντια
 Ἀραβιοὶ τὴν δὲ κασίην, ὡς. ἐπεὶ καταδήσονται
 βύρσησι καὶ δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ
 πρόσωπον, πλην αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ
 τὴν κασίην. ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθύη· περὶ
 δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ ἀνλίζεται καὶ θηρία πτερωτά,
 τῆσι κυκτερίσι προσείκελα μάλιστα, καὶ τέττιγις δει-
 σον, καὶ ἐς ἀλκὴν ἄλκιμα. τὰ δὲ ἀπεμνημονεύουσιν ἀπὸ
 τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω ἀρέπειν τὴν κασίην. 111. Τὸ
 δὲ δὴ κιννάμωμον ἐτι τούτων θαυμαστότερον συλλέ-
 γουσι. οὐκοῦν μὲν γὰρ γίνεται, καὶ ἥτις μὴ γῆ ἢ τρέ-
 φουσα ἐστὶ, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν· πλην ὅτι, ἄλογον οὐ-
 κὲν χρεώμενοι, ἐν τοιοῖδε χωρίοις φασὶ τίνας αὐτὰ
 φύεσθαι, ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. ὄρνιθας δὲ
 λέγουσι μεγάλως φορέειν ταῦτα τὰ καρφῆα, τὰ ἡμεῖς

ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες κιννάμωμον καλλόμεν· φο-
ρέειν δὲ τὰς ὀρεῖθας ἐς νεοσσίας, προσπλεπασμένους
ἐκ πηλοῦ πρὸς ἀποκρήμωσι οὐρεσι, ἐνθα πρόσβα-
σιν ἀνθρώπων οὐδεμίην εἶναι. πρὸς αὖν θῆ ταῦτα τοὺς
Ἀραβίους σοφίζεσθαι τὰδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν
ἀπογινωσμένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλα
διαταμόντας ὡς μέγιστα, κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία·
καὶ σφρα θέντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσίων, ἀπαλλασσε-
σθαι ἐκὰς αὐτέων· τὰς δὲ ὀρεῖθας καταπετεωμένους,
τὰ τῶν ὑποζυγίων μέλα ἀναφορέειν ἐπὶ τὰς νεοσ-
σίας· τὰς δὲ, οὐ δυναμένους ἰσχεῖν, καταρρήγνυσθαι
ἐπὶ γῆν· τοὺς δὲ, ἐπιόντας, συλλέγειν οὕτω τὸ κιν-
νάμωμον· συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων ἀπικινέσθαι ἐς
τὰς ἄλλας χώρας. 112. Τὸ δὲ θῆ λήδανον, τὸ κα-
λέουσι Ἀραβιοὶ λάδανον, ἔτι τοιούτου θωυμασιωτε-
ρον γίνεται· ἐν γὰρ δυσοδομοτάτῳ γινόμενον, εὐαδέ-
στατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν τῶν τριγῶν ἐν τοῖσι
πώγωνι εὐρίσκεται ἐγγινόμενον, ὅσον γλοιὸς, ἀπὸ τῆς
ῥῆλης. χρήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν μύρων ἐστὶ· θω-
μασί τε μάλιστα τοῦτο Ἀραβιοί. 113. Τῶσαῦτα
μὲν θωμάτων περὶ εἰρήσθω· ἀπόζει δὲ τῆς χώρας
τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὡς ἡδύ. Δύο δὲ γένηα οἶων
σφί ἐστι θωώματος ἄξια, καὶ οὐδαμόθι ἑτέρωθι ἐστι.
τὸ μὲν αὐτέων ἕτερον ἔχει τὰς οὐράς μακράς, τριῶν
πηγέων οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐπειθὲ σφί ἐπιέλ-
πειν, ἔλκεα αὖν ἔχουσιν, ἀνατροφομενέων πρὸς τῇ γῇ
τῶν οὐρέων. νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπίστα-
ται ξυλουργεῖν ἐς τοσοῦτο· ἀμαξίδας γὰρ ποιεῦν-
τες, ὑποδεοῦσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἐκὸς ἐκάστου κτή-
νεος τὴν οὐρὴν ἐπὶ ἀμαξίδα ἐκαστην καταδέοντες. τὸ
δὲ ἕτερον γένος τῶν οἶων τὰς οὐράς πλατείας φορεῖον
σι, καὶ ἐπὶ πῆχυν πλατος. 114. Αποκλινομένης δὲ
μεταμβρίης παρήκει πρὸς δύνοντα ἥλιον ἡ Διδοπιή
χώρα, ἐσχατῇ τῶν οἰκομένων· αὕτη δὲ χρυσον τε
φέρει πολλόν, καὶ ἐλέφαντας ἀμφιλαφείας, καὶ δέν-
δρεα πάντα ἄγρια, καὶ ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους
καὶ καλλίστους καὶ μακροβιωτάτους.

115. ἄνται μὲν γὰρ ἐν τῇ Ἀσίῃ ἐσχαταὶ εἰσι
 καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Περὶ δὲ πῶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν
 πρὸς ἐσπέρην ἐσπέρειων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέ-
 γειν οὔτε γὰρ ἔχωμεν ἐνδεχομαι. Ἡριδανὸν τινα κα-
 λέσθαι πρὸς βαρβαρῶν ποταμὸν, ἐκδιδόντα ἐς θά-
 λασσαν τὴν πρὸς βορρῇ ἄνεμον, ἀπ' οὗ τὸ ἤλεκτρον φει-
 τῆν· λόγος ἐστὶν οὗτε νῆσους αἶδα Κασσιτερίδας εὐσας,
 ἐκ τῶν ὁ κασσίταρος ἡμῖν φοιτᾷ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἡρι-
 δανός, αὐτὸ κατηγορεῖ τὸ οὐνομα, ὡς ἐστὶ Ἑλληνικόν,
 καὶ οὗτε βαρβαρικόν, ὑπὸ ποιητῶν δὲ κινὸς ποιηθέν·
 ταῦτα δὲ, αὐδένως αὐτόπτεω γενομένου αὐδὲ δύναμαι ἀκού-
 σαι, τοῦτο μελετῶν, ὅπως θάλασσα ἐστὶ τὰ ἐπέκτινα
 τῆς Εὐρώπης. ἐς ἐσχατῆς δ' ὦν ὁ τε κασσίταρος ἡμῖν
 φοιτᾷ, καὶ τὸ ἤλεκτρον. 116. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς
 Εὐρώπης πολλῶν τε πλείστος χερσὺς φαίνεται ἑὼν·
 ὅπως μὲν γινώμενας, οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως
 εἶπαι· λέγεται δὲ ὑπ' ἐκ τῶν χερυτῶν ἀρπάζειν Ἀρι-
 ρασπούς, ἀνδρας μονοφθαλμούς. πείθομαι δὲ οὐδὲ
 τοῦτο, ὅπως μονοφθαλμοὶ ἄνδρες γίνονται, φύσιν
 ἔχοντες τὴν ἄλλην ὁμοίην τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποισι.
 αἱ δὲ ὦν ἐσχαταὶ οἰκασί, περικληθῆναι τὴν ἄλλην
 χερσὴν καὶ ἐκ τῶν ἀπεργασαί, τὰ κάλλιστα δοκέοντα
 ἡμῖν εἶναι καὶ σπουδαιότατα, ἔχειν αὐτά.

116. 117.

117. Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικληθῆναι
 πᾶσι πάντοθεν, διασφάγας δὲ τοῦ οὐρέος εἰσι πέντε.
 τοῦτο τὸ πεδίον ἦν μὲν ποτε Χορασμίων, ἐν οὐροισι
 τῶν Χορασμίων τε αὐτῶν καὶ Τρκανίων, καὶ
 Πάρθων, καὶ Σαραγγίων, καὶ Θάμαναίων· ἐπεὶ τε
 δὲ Πέρσαι ἔχουσι τὸ κράτος, ἐστὶ τοῦ βασιλῆος. ἐκ
 δὲ ὦν τοῦ περικληθῆναι οὐρέος τούτου ῥέει ποταμὸς
 μέγας, οὐνομα δὲ οἱ ἐστὶ Ἀκῆς. οὗτος πρότερον μὲν
 ἔρρεσκε, διαλελυμένος πενταχοῦ, τῶν εἰρημένων
 τειχῶν εἰς χιῶρας, διὰ διασφάγας ἀγόμενος ἐκάστης
 ἐκάστοισι. ἐπεὶ τε δὲ ὑπὸ τῷ Πέρσῃ εἰσὶ, πεπόνθασι
 τοιοῦδε. τὰς διασφάγας τῶν οὐρέων ἐνδείμας ὁ βα-
 σιλεὺς, πύλας ἐκ' ἐκάστη διασφάγι ἐτήσσε· ἀποκτε-
 κληθῆναι δὲ τοῦ ὕδατος τῆς διεξόδου, τὸ πεδίον τὸ

ἐντὸς τῶν ὁρέων, πέλαγος γίνεται, ἐνδεδόντες μὲν
αὐτὸν ποταμὸν, ἐχόντας δὲ σὺδαμῃ ἐξήλθουσιν. οὗτοι αὖ
οὐκ ἐπεὶ ἐμπροσθεν ἐκθέσαν χρυσοῦς τῷ ὕδατι, οὐκ
ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι, σιμαρῇ μεγάλῃ διαχρίων-
ται. τὸν μὲν γὰρ χεῖματι ὕει σφι ὁ θεὸς, ὥσπερ
καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι· τοῦ δὲ θέρους σπεί-
ροντες μελίην καὶ σήσαρον, χρηθίσκοντο τῷ ὕδατι.
ἐπειὴ ὡς μηδὲν σφι παραδίδωται τοῦ ὕδατος, ἐλθόν-
τες ἐς τοὺς Πέσσας αὐτοὶ τε καὶ γυναῖκες, σιάντες
κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως, βοῶσι· ὠρνύμενοι. ὁ
δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτῶν μάλιστα ἐντέλλε-
ται ἀνοίγειν τὰς κύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας· ἐπειὴ
δὲ διάκορος ἢ γῆ θαλίαν γένεται πίνουσα τὸ ὕδωρ,
αὐταὶ μὲν αἱ πόλεις ἀποκλῆνται, ἄλλας δ' ἐπέλλεται
ἀνοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοισι μάλιστα τῶν λοιπῶν.
ὥς δὲ ἐγνώσθη ἀκούσας, χρήματα μεγάλα πηρησάμενος
ἀνδρὶ, παρέξ τοῦ φόρου. ταῦτα μὲν δὴ ἔβην οὕτω.

118. Τῶν δὲ τῶν Μάγῳ ἐπαναστάτων ἐπὶ αὐ-
θιῶν, ἕνα αὐτῶν· Ἰσταφέρνην κατέλαβεν, ὑβρίσαντα
ταῦδε· ἀποθανεῖν αὐτὸν μετὰ τὴν ἐπαναστασίαν. ἦτορ δὲ
ἐς τὰ βασιλῆα ἐπελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλεῖ·
καὶ γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος οὕτω εἶχε τοῖσι ἐπαναστάσι
τῷ Μάγῳ, εὐσθὸν εἶναι παρὰ βασιλῆα· αὐτὸν ἀγγέλου,
ἢ μὴ γυναικὶ τυγχάνη μισγόμενος ὁ βασιλεὺς. αὐτὸς
δὲ Ἰσταφέρνης ἐδικαίει οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι· ἀλλ',
ὅτι ἦν τῶν ἐπτά, ἐσέκει· ἦθεκε. ὁ δὲ πτελοῦρος καὶ
ὁ ἀγγελιηφόρος οὐ περιώρεον, φέροντες τὸν βασιλῆα
γυναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰσταφέρνης, θονέων σφέας
ψεύδεα λέγειν, ποιεῖ τοιαῦτα· σπασάμενος τὸν πι-
νάνεια, ἀποτάμνει αὐτῶν τὰ τε ὅσα καὶ τὰς ῥήνας·
καὶ ἀείρας περὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου· περὶ τοὺς
αὐχέας σφίον ἐθήσε, καὶ ἀπῆκε. 119. Οἱ δὲ τῶν βα-
σιλέων δεκνύοντες ἑαυτοὺς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν
πεπονθότες εἶησαν. Δαρτίος δὲ, ἀρρωδήσας μὴ κοινῇ
λόγῳ οἱ ἐξ πεποιηκότες ἴωσι ταῦτα· μεταπεμπόμενος
ἕνα ἑκάστην, ἀπεπεμπάτω γνώμης, εἰ συνέκωνται εἰς
τὸ πεπονθέναι. ἐπεὶ τε δὲ ἐξέμαθε ὡς οὐ συνέκων-
τοισι εἶη· ταῦτα πεποιηκώς, ἔλαβε αὐτὸν τε τὸν Ἰ-
σταφέρνην, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ.

πάντας ἑλπίδας πολλὰς ἔχων, μετὰ τῶν συγγενέων
 μὲν ἐπιβουλευσὶν οἱ ἐπανίστασθαι, συλλαβὴν δὲ ἀφίστα-
 σθαι τὴν ἐπὶ Θεσπιάδων. Ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰταφάστρου
 φεύγουσα ἐπὶ τὰς Φύρας τοῦ βασιλῆος, κλαίεσσε ἅν-
 ται ὀδυρόμενα, πορεύουσα δὲ αἰεὶ τοιοῦτό τοῦτο, τὸν Δα-
 ρεῖον ἐπεκαλοῦσθαι μιν. πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλε-
 γε τὴνδε. „ὦ Δε γύναι, βασιλεὺς τοῦ Δαρεῖος δίδοι
 ἔκαστῳ τῶν δεδεμένων οἰκτῶν ῥύσασθαι, τὸν βούλει
 ἐκ παντὸς.“ Ἡ δὲ, βουλευσαμένη, ὑπεκρίνατο
 πάνδε. „Εἰ μὲν δὴ μοι δίδοι βασιλεὺς ἐνός τὴν ψυ-
 χὴν, αἰδέομαι ἐκ πάντων τὸν ἀδελφεόν.“ Πυθό-
 κριτος δὲ Δαρεῖος τὰντα, καὶ θαυμάσας τὸν λόγον,
 πέμψας ἠγόρευε. „ὦ Δε γύναι, εἰρωτᾷ σε βασιλεὺς
 τίνα ἔχουσα γνώμην, τὸν ἄνδρα τε καὶ τὰ τέκνα
 ἔγκαταλιπούσα, τὸν ἀδελφεὸν εἴλεν περιεῖναι τοί-
 ος, καὶ ἀλλοτρίωκατός τοι τῶν παίδων, καὶ ἥσσον
 κεχαρισμένος τοῦ ἀνδρός, ἐστὶ.“ Ἡ δ' ἀμείβετο
 ταῦτα. „ὦ βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι ἂν ἄλλος γέ-
 νητο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα, εἰ ταῦτα
 ἀποβαλοίμι, πατὴρ δὲ καὶ μητὴρ οὐκ ἔτι μεν ζώ-
 οντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐδενὶ τρόπῳ γένοιτο.
 ταύτην τὴν γνώμην χρεωμένη, ἔλεξα ταῦτα.“ Εὐ τε
 δὴ ἔφατο τῷ Δαρεῖῳ εἰπεῖν ἡ γυνή, καὶ οἱ ἀπῆκε τοῦ-
 τόν τε τὸν παραιτίετο, καὶ τῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον,
 ἡσθεὶς αὐτῇ τοῦς δὲ ἄλλους ἐπέκτεινε πάντας. τῶν
 μὲν δὴ ἑπτα εἰς αὐτὴν τρόπον τῷ εἰρημένῳ ἀποβίβει.
 120. Κατὰ δὲ καὶ μάλιστα τὴν Καμβύσειν νοῦσαν
 ἐγένετο ταῦτα. Ἰπὸ Κύρου κακασταθείς ἦν Σαρδίῳ
 ὑπάρχους Ὀροίτης, ἀνὴρ Πέρσης. οὗτος ἐπεθύμησε
 πρῆγμα τὸ ἐκ δαίον, οὔτε γὰρ τι παθὼν οὔτε ακου-
 σας μάταιον ἔπος, πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου,
 αὐτὰ φωνῶν πρότερον, ἐπεθύμει λαβὼν αὐτὸν ἀπολίσσαι.
 ὥς μὲν οἱ πλεῖντες λέγουσι, διὰ τοιήνδε τινα αἰτίην.
 εἰς τὴν βασιλῆος θυρῶν κατήμενον τὸν τε Ὀροίτην
 καὶ ἄλλον Πέρσην, τῷ ὄνομα εἶναι Μιτροβάτεα,
 κόμῳ φορῶντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τοῦτους ἐκ λόγων
 ἰς κίβητα συμπροσέειν. λοσκομένων δὲ περὶ ἀρατῆς, ἐ-
 πείν τὸν Μιτροβάτεα τῷ Ὀροίτῃ, προφέροντα. „Σὺ
 γὰρ ἐν αὐτὸς λόγῳ, ὅς βασιλεῖ κῆσον Σάμον πρὸς

„ταύτ' αὖ νόμῳ προεπιμένει· οὐ προσηγάσας, ὡς δὴ
 „τε λαύσαν εὐπερὲς χειροδῆσαι, τὴν τῶν τις ἐπιχρῶ-
 „στων πεντεκαίδεκα σπλίτῃσι ἐπονάσας ἔσχε, καὶ κατὰ
 „αὐτῆς τυραννεύει·“ Οἱ μὲν δὲ μὲν φασὶ τοῦτο
 „ἀποσπᾶντα, καὶ ἀλγίσσαντα τῷ ὀνείδει, ἐπιθυμησάν-
 „σθ' ὁδῶν τὸν ἑσπέρην ταῦτα τίσασθαι, ὡς Πολυκρά-
 „τες πάντως ἀπολέσει, δι' ὃν τινα κακῶς ἤκουσε.
 121. Οἱ δὲ ἐλάσσονες λέγουσι, πέμψαι Ὀροίτην εἰς
 „Σαμον κήρυκα, φρενὴν δὲ χρημάτων δεησόμενον· οὐ
 „γὰρ ὢν δὴ τοῦτο γε λέγεται· καὶ τὸν Πολυκράτην ἐν-
 „χεῖν κατακείμενον ἐν ἀνδρείῳ, παρῆναι δὲ οἱ καὶ
 „ἀνακρίνεται τὸν Τύχον· καὶ πῶς, εἰ ἐκ προνοίας
 „αὐτὸν καταλογισαί· τὰ Ὀροίτην πηγήματα, εἴτε καὶ
 „συνωρίῃ τις τιμωρὴ ἐπεμένετο· τὸν τε γὰρ κήρυκα
 „τὸν Ὀροίτην παρῆναι διαλέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυ-
 „κράτην, τυχεῖν γὰρ ἐπιστραμμένον πρὸς τὸν ποί-
 „χον, αὐτὸς τε μετασφραγῆναι, οὔτε ὑποκρίνασθαι·
 122. Αἰτίαι μὲν δὲ αὖται διαφύσσει λέγονται τοῦ θα-
 „λάτου τοῦ Πολυκράτους γενέσθαι· παρῆναι δὲ περὶ
 „σθαι ὁκατὴν τῆς βουλείας αὐτῶν. Ὁ δὲ ὢν Ὀροί-
 „της, ἔξιτος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαϊάνδρου πο-
 „ταμοῦ δίχημένη, ἐπερτα Μύρσον τὸν Τύχον, ἀνδρὶ
 „ἄνδρ', εἰς Σαμον ἀγγελίην φέροντα, καθύπερ τοῦ Πολυ-
 „κράτους τὸν νόον· Πολυκράτης γὰρ ἔστι πρῶτος
 „τῶν ἡμῶν ἰδμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατεῖν ἐπα-
 „νοήθη, παρὲς Μίνωός τε τοῦ Κνωσίου, καὶ εἰ δὴ
 „τις ἄλλος πρότερος τούτου ἦρε τῆς θαλάσσης· τῆς δὲ
 „ἀνθρωπίνης λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης ἐστὶ πρῶ-
 „τος, ἐλπίδας πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ὑπε-
 „ξιν· μαθὼν ὢν ταῦτα μὲν διανοεσμένον ὁ Ὀροίτης,
 „πέμψας ἀγγελίην, ἔλεγε ταῦτα· „Ὀροίτης Πολυκρά-
 „της ὡς λέγει· Πυνθάνομαι ἐπιβουλεύειν σε πη-
 „„γμασι μεγάλοις, καὶ χρήματά τοι οὐκ εἶναι κατὰ
 „„τὰ φρονήματα· σὺ νῦν ὡς ποιήσας, ὀρθώσεις
 „„μὲν σεαυτὸν, σώσεις δὲ καὶ ἐμέ· ἐμοὶ γὰρ βασιλεὺς
 „„Καμβύσης ἐπιβουλεύει θάνατον, καὶ μοι τοῦτο ἐξ-
 „„αγγέλλεται σαφηνέως· σὺ νῦν ἐμὲ ἐκπομίσας, αὐτὸν
 „„καὶ χρήματα, τὰ μὲν αὐτίκ' αὐτὸς ἔχει, τὰ δὲ ἐμὲ
 „„εἰς ἔχει, εἵνεκ' ἐν χρήματι, ἄρξεις ἀπάσης τῆς

ἡ Ἑλλάδος, εἰ δὲ μοι ἀπιστέειν τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον ὅστις τοῦ πιατότατος τυγχάνει ἔδων, τῷ ἐγὼ ἀποδέξω." 123. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Πολυκράτης, ἤσθη τε καὶ ἐβούλετο καὶ ἥως, ἐμύριετο γὰρ χρημάτων μεγάλως, ἀποπέμπτει πρῶτον κατονομαζόμενον Μαιάνδριον Μαιανδρίου, ἄνδρα τῶν ἁσίων, ὃς οἱ ἦν γραμματιστής· ὃς χρόνῳ οὐ πολλῷ ὑστερον τούτων, τὸν κόσμον τὸν ἐκ τοῦ ἀνδρεῶνος τοῦ Πολυκράτους, ἔόντα ἀξιοθέτητον, ἀνέθηκεν παντὶ εἰς τὸ Ἡραῖον. Ὁ δὲ Οροίτης, μαθὼν τὸν κατάσκοπον ἔόντα προσδόκιμον, ἐποίησε τοιαύδε· λάβοντας ὅκτω πληρώσας λίθων, πλήν κάρτε βραχίος τοῦ περὶ αὐτὰ τὰ χεῖλεα, ἐπιπολῆς τῶν λίθων χρυσὸν ἐπέβαλε· κατεδάσας δὲ τὰς λάβοντας, εἶχε ἐποίμας· ἔλθων δὲ ὁ Μαιάνδριος, καὶ θεησάμενος, ἐπηγγέειλε τῷ Πολυκράτει. 124. Ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντίων ἀπαγαρευόντων, πολλὰ δὲ τῶν φίλων, ἐστέλλετο αὐτῷ· πρὸς δὲ, καὶ ἰδοῦσης τῆς θυγατρὸς, ὅψιν ἐνυπνίου κρινθεῖ· ἰδοῦσέ οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἡέρι μετέωρον ἔόντα, λούσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Ἰός, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου· ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὅψιν, πανταίῃ ἐβίβετο μὴ ἀποδημῆσαι τὸν Πολυκράτη παρὰ τὸν Οροίτην· καὶ δὴ καὶ ἰόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόντηρον, ἐπεφημιζέται· ὁ δὲ αἰ ἠπειλήσας, ἦν σὺς ἀπονοστήσας, πολλὸν μιν χρόνον παρθευανέσθαι. ἡ δὲ ἠρήσατο ἐπιτελεῖν ταῦτα γενέσθαι· βουτέσθαι γὰρ παρθευένεσθαι πλεον χρόνον ἢ τοῦ πατρὸς ἐστερησθαι. 125. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλῆς ἀλογήσας, ἔπλεε παρὰ τὸν Οροίτην, ἀμα ἀγόμενος ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἐταίρων, ἐκ δὲ δὴ καὶ Δημοκῆδεα τὸν Καλλιφάντα, Κροτωνιήτην, ἄνδρα ἱερὸν τε ἔόντα, καὶ τὴν τέχνην ἀσκέοντα ἀριστὰ τῶν κατ' ἐωκόρον. Ἀπικόμενος δὲ εἰς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης, διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἐωυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν ἐων τοῦ φρονημάτων· αἶτι γὰρ μὴ αἱ Σιρρηκοσίων γυνάμενοι τύραννοι, οὐδὲ εἰς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράννων ἀξίως ἔστι Πολυκράτει μεγαλοπρεπεῖην συμβληθῆναι. ἀπακτείνας δὲ μιν οὐκ ἀξίως ἀπηγγείλας Οροίτης, ἀνείσταθρωσε. τῶν δὲ οἱ ἐπομένων ἔσθρι

μὲν ἦσαν Σάμιοι, ἀπὸ τῆς καλέμεται πόλεως ἐστὶν ἔχοντες
εἶδεναι, τούτους ἐλευθέρους· οὗτοι δὲ ἦσαν ἑταῖοι τε
καὶ φίλοι τῶν ἐπαρχῶν, ἐκ ἀνδραπάδων λόγῳ ποιη-
μένος εἶχε. Πολυκράτης δὲ ἀνακαταμένος, ἐπέπλεε
πάσαν τὴν οὐκίαν τῆς θυγατρὸς· ἔλατο μὲν γὰρ ὑπὸ
τοῦ Διὸς οὐκίαν καὶ, ἐχοίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνέβη
αὐτὸς ἐκ τοῦ σωματός ἱμάδα. Πολυκράτης μὲν δὲ
καὶ πολλοὶ ἐμύχισαν ἐξ αὐτοῦ ἐτελεύτησαν, τῇ αἰ. Διὸς
ὅς ο Ἀιγυπτίου βασιλεὺς προσμακτενύσας.

126. Ἀρχὴ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Οροίτης
Πολυκράτης τίσις μετῴθον, μετὰ γὰρ τὸν Κάμ-
βύσεως θάνατον, καὶ τῶν Μάγων τὴν βασιλείαν, με-
τῶν ἐν τῇ Σαρδίᾳ Οροίτης, ὠφέλει μὲν οὐδὲν
Πέρσας, ὑπὸ Μήδων ἀπαρμυρημένους τὴν ἀρχήν·
δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ταραχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτην
τὴν ἐκ Δασκυλείου ὑπαρχόν, ὥς αἱ ὠνείδισε τὰ ἐς
Πολυκράτην ἔχοντα· κατὰ δὲ, τοῦ Μιτροβάτην τὸν
παῖδα Καννασπην, ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους,
ἀλλὰ τε ἐξέβρισε παντοῖα, καὶ τινα ἀγχαρήιον Δα-
ρείου ἐλθόντα παρ' αὐτόν, ὡς οὐ πρὸς ὕδαν· οἱ γὰρ
τὰ ἀγγελλάμενα, κτείνει μὲν ὅπσιον κομιζόμενον, ἀν-
δρας οἱ ὑπεύσας καὶ οὐδὲν ἀποκτείνεις δὲ μὴ κηφα-
γῶς αὐτῷ ἵπκῃ. 127. Δαρείος δὲ ὡς εἶχε τὴν ἀρ-
χήν, ἐπέθυψε τὸν Οροίτην τίσασθαι, παρῶν τε
τῶν ἀδικημάτων εἵνεκεν, καὶ μάλιστα Μιτροβάτην
καὶ τοῦ παιδὸς. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης στρατοῦ ἐκ-
αὐτὸν οὐκ ἔδραξε πέμπειν, ἀτὲ θ' οἰδεόντων ἐκ τῶν
πληγμάτων, καὶ κωρὶ ἔχων τὴν ἀρχήν, καὶ τὸν
Οροίτην μεγάλην τὴν ἰσχύϊ πυνθανόμενος εἶναι τὸν
χίλοι μὲν Περσῶν ἰδορυφόρον, εἶχε δὲ νόμον τὸν τε
Φρυγῶν καὶ Ἀσθίων καὶ Ἰωνικῶν. Πρὸς ταῦτα δὴ
ὡς ο Δαρείος ταδε ἐμνησανόσατο, συχαλίσας Περ-
σῶν τοὺς δοκίμοτατους, ἔλεγε σφί ταδε· „ὦ Πέρ-
„σαι, τίς ἂν μοι ταῦτο ὑμῶν ὑπάρτας ἐπιτελέσειε
„σοφίῃ, καὶ μὴ βίῃ τε καὶ οὐκίᾳ; ἐνθα γὰρ σοφίης
„δύει, βίης ἔργον οὐδὲν. ὑμῶν δὲ ὡς τὶς μοι
„Οροίτην ἢ ὥντα ἀγαγοί, ἢ ἀποκτείνει; ὥς ὠφέ-
„λησε μὲν καὶ Πέρσας οὐδὲν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔορ-
„νε· τοῦτο μὲν, δύο ἡμέρας ἔστωσι, Μιτροβάτην

„τε καὶ τῶν παῖδα αὐτοῦ· τοῦτο δὲ καὶ τοὺς ἀνὰ
 „καλέοντας αὐτὸν, καὶ πεμπομένους ὑπ' ἐμεῦ, κτε-
 „νει, ὕβριν οὐκ ἀνάσχετον φαίνων. πρὶν τι ὦν
 „μῆζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσαι· κακὸν, καταλαμ-
 „ῖεσσι ἡμῖν θανάτω.“ 128. Δαρεῖος μὲν τὰντα ἐπει-
 „ρωτᾷ· τῷ δὲ ἄνδρες τριήκοντα ὑπέστησαν, αὐτὸς ἑκα-
 „στός· ἰστέλων ποιεῖν ταῦτα. ἐρίζοντας δὲ Δαρεῖος κα-
 „τέλαμβανε, κελεύων πάλ्लεσθαι· παλλομένων δὲ, λαγ-
 „χάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀσιόργεω. λαχὼν δὲ ὁ
 „Βαγαῖος, ποιεῖ· τοιαυτὰ· βιβλία γραψάμενος πολλά,
 „καὶ περὶ πολλῶν ἔχοντα πρηγμάτων, σφρηγῖδά σφι
 „ἐπέβαλε τὴν Δαρείου· μετὰ δὲ, ἥτε ἔχων ταῦτα ἐς
 „τὰς Σαρδεις. ἀπικομένος δὲ, καὶ Ὀροῖτεω ἐς ὅππιν
 „ἔλθων, τῶν βιβλίων ἐν ἑκαστὸν περιλαίεόμενος,
 „ἰδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιλῆϊ· ἐπιλέγεσθαι·
 „γραμματιστάς δὲ βασιλῆϊους οἱ πάντες ὑπαρχοὶ ἔχουσι.
 „ἀποπειρεώμενος δὲ τῶν δορυφόρων, ἰδίδου τὰ βι-
 „βλία ὁ Βαγαῖος, εἰ ἐνδεξαίετο ἀποστασιν ἀπὸ Ὀρο-
 „ίτεω· ὁρέων δὲ σφας τὰ τε βιβλία ὑεβομένους, με-
 „γάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἐτι μεζόνως,
 „δίδου ἄλλο, ἐν τῷ ἐνῆν ἔπεα ταῦτα· „ὦ Πέρσαι,
 „βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυφορεῖν
 „Ὀροῖτεα.“ Οἱ δὲ, ἀκούσαντες τούτων, μετήκαν οἱ
 „τὰς αἰχμας. ἰδὼν δὲ τοῦτο σφας ὁ Βαγαῖος πειθο-
 „μένους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ θαροήσας, τὸ τελευ-
 „ταῖον τῶν βιβλίων διδοῖ τῷ γραμματιστῇ, ἐν τῷ
 „ἐγγράπτῳ· „Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν
 „Σαρδίσι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροῖτεα.“ Οἱ δὲ δο-
 „ρυφόροι ὥς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς ἀκινά-
 „κας, κτείνουσι παραντίκα μιν. οὕτω δὴ Ὀροῖτεα τὸν
 „Πέρσῃν Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου τίστες μετήλθον.

129. Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν
 „Ὀροῖτεω χρημάτων ἐς τὰ Σοῦσα, ὁδὴν ἔκε· χρόνῳ
 „οὐ πολλῷ ὕστερον βασιλεὺς Δαρεῖος, ἐν ἄγρῃ θηρῶν
 „ἀποθρῶσκοντα ἀπὸ ἵππου, σιτραφῆναι τοῦ ποδα.
 „καὶ πως ἰσχυροτέρως ἐστράφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστραγάλος
 „ἐξεχώρησε ἐκ τῶν ἄρθρων. νομίζων δὲ καὶ προτερον
 „περὶ ἑωυτὸν ἔχειν Αἰγυπτίων τοὺς δοκίοντας εἶναι
 „πρώτους τὴν ἡγερίην, τούτοις ἐχρήτο. οἱ δὲ, σιτρα-

πλοῦντες καὶ βρώμενον τὸν πόδα, κακὸν μέσον ἵσχυ-
 ροντο. ἐπ' ἑπτα μὲν δὴ ἡμέρας καὶ ἑπτα νύκτας οὐδ'
 τοῦ παρόντος κακὸς ὁ Λαρεῖος ἀγρυπνῆσαι εἶχεν·
 τῇ δὲ δὴ ὀγδοῇ ἡμέρῃ ἔγοντο οἱ φλυαῖαι, παρὰ τὰς
 οὐκ τις πρότερον εἶπε ἐν Σαρδίῳ τοῦ Κροτωνίδεος
 Δημοκλήδεος τὴν τέχνην, ἀγγέλλει τῷ Λαρεῖω· ὁ δὲ
 ἔχει μὲν τὴν ταχύτην παρ' ἐωυτὸν ἐκτελεσέ. 129
 ὁ δὲ ὡς ἐξῆρθε ἐν ταῖσι· Ὀροίτω ἀνδραπόδοις οὐκ
 ὅτ' ἀπὴρμελημένον, παρήγον ἐς μέσον, πίδακ' ἔλ-
 κόντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθιέμενον. 130. Σαρδόντι δὲ
 ἐς μέσον εἰρώτα ὁ Λαρεῖος, τὴν τέχνην εἰ ἐπιστάμετα.
 ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο, ἀρρωθεὶς μὴ ἐωυτὸν ἐκφηνῶς,
 τὸ παράπαν τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπεστερημένους. κατὰ
 γὰρ δὲ τῷ Λαρεῖω τεχνάζειν ἐπιστάμενος καὶ
 τοὺς ἀγαγόντας αὐτόν, ἐκέλευσε μάλιστα τε καὶ
 κέντρα παραφέρειν ἐς τὸ μέσον. Ὁ δὲ ἐν ταῦτα δὴ
 ὡν ἐκφαίνει, φῶς ἀρεκίως μὲν οὐκ ἐπιστάμετα,
 ὑμῖλῃσιν δὲ ἡτορῶ, φλαύρως ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ
 δὲ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλληνικοῖσι ἡμαστὶν χρωμένους,
 καὶ ἡπεία μετὰ τὰ ἰσχυρὰ προσάγων, ὕπνου τέ μιν
 λαχόντων ἐποίησε, καὶ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγίεια μὲν
 ἔοντα ἀπέδεξε, οὐδαμῶς ἐτι ἐλπίζοντα ἀρτίποιον ἐσ-
 θῆαι. Λαρεῖται δὴ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Λαρεῖος πε-
 θεὼν χρυσεῶν δύο ζευγῶσι. ὁ δὲ μιν ἐπείρετο, εἰ δὲ
 διπλήσιον τὰ κακὸν ἐπίτηδες γίμει, ὅτι μιν ὑγίεια
 ἐποίησε. ἡσθεὶς δὲ τῷ ἐπεὶ ὁ Λαρεῖος, ἀποπέμψας
 μιν παρὰ τὰς ἐωυτοῦ γυναῖκας, παράγοντες δὲ αἱ
 εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας, ὡς βασιλεὺς σὺν
 τοῖς εἰη ὅς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε. ὑποτιπτόυσα δὲ αὐ-
 τῶν ἑκάστη φράλη, τοῦ χρυσοῦ σὺν θήκῃ ἐδωρεῖτο
 Δημοκλῆδεα οὕτω δὴ τι θαυσιλὲϊ δωρεῇ, ὡς τοὺς ἀπο-
 κίπτοντας ἀπὸ τῶν σιαλέων σιατήρας ἐπόμενος ὁ
 οἰκίτης, τῷ σὺνδμα ἢ Σκίτων, ἀνελέμετο, καὶ δι
 χοῖμα πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη.

131. Ὁ δὲ Δημοκλῆδης οὗτος, ὥδε ἐν Κρότωνος
 ἀπὸ γένος, Πολυδάματι ὁμίλησε. πατρὶ συνειχέτο
 ἐν Κρότωνι, ὁρῶν χαλεπῶ τοῦτον ἐπεὶ τε οὐκ ἐδύ-
 νατο φέρειν, ἀποκίπτων, οἶχετο ἐς Αἰγίαν. κατα-
 στας δὲ ἐς ταυίην, τῷ πρώτῳ εἰεὶ ὁπερεβαλέτο τοὺς

πρώτους ἱπποαυτοὺς, ἀσπίδας, περὶ δὲ καὶ ἔχουσιν ἀνδρῶν ὅσα περὶ τὴν τέχνην ἐστὶ ἀγαθή. καὶ μετὰ ταῦτα ἐστὶ τάλαντον ἀγινύσθαι δημοσίῃ μαθησύνται· τρίτω δὲ ἐστὶ Ἀθηναίων, ἑκατόν μάλιστα· τετάρτω δὲ ἐστὶ Πολυκράτης θυὸν τάλαντων. οὗτοι μὲν ἀπῆκτο ἐς τὴν Σάμον. καὶ ἀπὸ τούτων τὸν ἀνδρὸς οὐκ ἥκιστα Κροτωνήτιν ἱπποὶ ἐνδοκίμους εἶναι· ἐγένετο γὰρ οὕτως, ὅτι πρῶτος μὲν Κροτωνήτης ἱπποὶ ἐλέγχοντο ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος εἶναι· δεύτεροι δὲ, Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον καὶ Ἀργεῖον, πρῶτον μουσικῇ εἶναι Ἑλλήνων πρῶτος, 132. Τότε δὲ ὁ Δημοκίδης ἐν τοῖσι Σουσοῖσι ἐξησάμενος Δαρείῳ, οἷόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοζωάπερος βασιλεῖ ἐγγόνεε· πλὴν τε ἑνὸς τοῦ ἐς Ἑλλήνας ἀπῆκτο, πάντα τὰ ἄλλα οἱ παρῆν, καὶ τούτῳ μὲν, τοῖς Αἰγυπτίοις ἱπποῦς, αἱ βασιλεῖαι πρότερον ἴσωντο, μέλλοντας ἀφασκυλοπιεῖσθαι, διὰ τὴν ὑπὸ Ἑλλήνων ἱπποῦ ἐσαώθησαν, τούτους, βασιλεῖα παραγίψαμενος, ἐρύσασατο· τούτῳ δὲ, μάντιν Ἡλείῳ Πολυκράτει ἐπισπομένον, καὶ ἀπημελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοις, ἐρύσασατο. ἦν δὲ μέγιστον πρῆγμα Δημοκίδης παρὰ βασιλεῖ.

133. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, ταδε ἄλλα συνένηκε γενέσθαι. Ἀποδῶν, τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρείῳ δὲ γυναικὶ, ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἐφύετο· μετὰ δὲ, ἐκράχεν, ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὲ χρόνον ἦν ἔλασσαν, ἡ δὲ, κρυπτούσα καὶ αἰσχυράμενη, ἐφράζετο οὐδενὶ· ἐπεί τε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο τὸν Δημοκίδα, καὶ αἱ ἐπέδεξε. ὁ δὲ, φάς ὑγίεια ποιήσειν, ἐξορκαὶ μιν, ἡ μὲν οἱ ἀντιπουργήσειν ἐκέλευν· τούτῳ τὸ ἂν αὐτῆς δεηθῇ· δεησέσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα ἐς αἰσχυρὰν ἐστὶ φέροντα.

134. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα ἰώμενος ὑγίεια ἀπέδεξε, ἐνθαῦτα δὲ διδάχθεισα ὑπὸ τοῦ Δημοκίδεος ἡ Ἀποδῶν, προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δαρείῳ λόγον τοιούτου· ὦ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν τοσαύτην, κατεῖσαι, αὐτὴ τι ἔθνος προσκτώμενος οὔτε δύναμιν Πέρσῃσι. ὅτι οὐδὲν ἐστὶ ἄνθρωπος, καὶ νέον, καὶ χρημάτων μεγάλων δεσπότην, φαίνεσθαι τι ἀποδεικνύμενον, ἵνα

„καὶ Πύρροι ἐμάρθαι, ὅτι καὶ ἄνδρὸς ἀρχεται, ἐπ-
 „αμφοτέρω δέ τοι φέρεται ταῦτα ποιεῖν, καὶ ἵνα
 „σφίῳ Πύρροι ἐπιγίγνεται ἄνδρα εἶναι τὸν προε-
 „γεῖνται, καὶ ἵνα τριβῶνται πόλεμος, μηδὲ ἀχολήν
 „ἔχοντες, ἐπιβουλευσὶ τοι, νῦν γὰρ ἂν τι καὶ
 „ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίαν· αὐξάνο-
 „μεν γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ φρένες·
 „πρηρασκοῦσι δὲ συγρηρασκοῦσι, καὶ ἐς τὰ προγόνων
 „πάντα ἀπικυβλύνονται.“ Ἡ μὲν δὲ ταῦτα ἐκ διδά-
 „χης ἔλεγε, ἧ δ' ἀμείβεται τοῖσδε· „ὦ γύναι, πάντα
 „ὅσα περ αὐτὸς ἐπινοεῖω ποιήσεις, εἰρήκας, ἔγω γὰρ
 „βεβούλευμαι, ζεύξας γέφυραν, ἐκ τῆσδε τῆς ἡπεί-
 „ρου ἐς τὴν ἑτέραν ἡπείρου ἐπὶ Σκύθας στρατευέσθαι
 „καὶ ταῦτα ὀλίγου χρόνου ἔσται τελευτεῖα.“ Λέγει
 „Ἀτρώσα παῖς· „ὦρα νῦν, ἐς Σκύθας μὲν τὴν πρω-
 „τὴν ἵεναι ἔαρον· οὗτοι γὰρ, ἔπειαν σὺ βούλη, ἔσον-
 „ται τοι, σὺ δέ μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευέσθαι
 „ἐπιθυρῶ γὰρ, λόγῳ πυκθανομένη, Ἀκακίαν τὴν
 „μὴ γενέσθαι θεραπαινίδας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττι-
 „κὰς καὶ Κορινθίαν. ἔχεις δὲ ἄνδρα ἐπιτηδεωτάτον
 „ἄνδρῶν πάντων, δέξαι τε ἕκαστα τῆς Ἑλλάδος καὶ
 „κατηγήσασθαι, τοῦτον ὅς σε τὸν πόδα ἐξήσαστο.“
 „Ἀμείβεται Ἀτρώϊας· „ὦ γύναι, ἐπεὶ τοίνυν τοι δο-
 „κίει τῆς Ἑλλάδος ἡμέας πρῶτα ἀποπειράσθαι, κα-
 „τασκόπους μοι δοκεῖ Περσέων πρῶτον ἄμεινον εἶ-
 „ναι, ὁμοῦ τούτῳ τῷ συ λέγεις, πέμπει ἐς αὐτοὺς
 „οἱ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκαστα αὐτῶν, ἐξαγγελέουσι
 „ἡμῖν, καὶ ἐπειτα, ἐξεπιγτάμενος, ἐπ' αὐτοὺς τρέ-
 „ψομαι.“ 135. Ταῦτα εἶπε· καὶ ἄμ' ἔπος τε, καὶ
 „ἔργον ἐποίησε· ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα ἡμέρῃ ἐπέλαμψε,
 „καί τις Περσέων ἄνδρας δοκίμους πεντεκαίδεκα, ἐνε-
 „τέλλετο ἀρεῇ, ἐπομένους Δημοκῆδεϊ, διεξελθεῖν τὰ
 „παραθαλάσσια τῆς Ἑλλάδος· ὅπως τε μὴ διαδύησε-
 „ται σφίρας ὁ Δημοκῆδης, ἀλλὰ μὴ παντὶς ὀπίσω
 „ἀπάξουσι, ἐπελάμενος δὲ τούτοις ταῦτα, δευτέρῃ
 „καλίσας αὐτὸν Δημοκῆδεα, ἔδεκε αὐτοῦ, ὅπως ἐξη-
 „γησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιδέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι
 „Πέρσῃσι, ὀπίσω ᾗξει· δῶρα δέ μιν τῷ πατρὶ καὶ
 „τοῖσι ἀδελφοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπιπλά

λαβόντα ἄγειν, φῶς ἄλλα οἱ πολλαπλήσιον ἀντιδόν-
σειν. ἥρος δέ, ἐς τὰ δῶρα ὀλκάδα οἱ ἔφη συμβα-
λέσθαι, πλήσας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἅμα οἱ
πλεῖσθαι. Δαρείος μὲν δὴ, δοκέειν ἔμοι, ἀπ' οὐ-
θενὸς βολεροῦ νόου ἐπαγγέλλετο οἱ ταῦτα. Δημο-
κίδης δέ, δεισας μὴ εὐ ἐκπειρώτο Δαρείος, οὐ τε
ἐπιδοκίμων πάντα τὰ διδόμενα ἰδέετο· ἀλλὰ, τὰ
μὲν ἑωυτοῦ κατὰ χάριν, ἔφη, καταλείπειν, ἵνα
ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι τὴν μέντοι ὀλκάδα, τὴν
οἱ Δαρείος ἐπαγγέλλετο ἐς τὴν δωρεὴν τοῖσι ἀδελφεοῖ-
σι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλαμένος δὲ καὶ τούτω ταῦτα
ὁ Δαρείος, ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ θαλάσσαν.

156. Καταβάντες δὲ οὕτω ἐς Φοινίκην, καὶ Φοι-
νίκης ἐς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριηρέας δύο
ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι καὶ γαυλὸν μέγαν, παν-
τοίων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἐπλεον
ἐς τὴν Ἑλλάδα· προσίχοντες δέ, αὐτῆς τὴν παρα-
θαλάσσια ἐθνεῦντο, καὶ ἀπεγράφοντο· ἐς ὃ, τὰ
πολλὰ αὐτῆς καὶ οὐνομαστότατα θεησάμενοι, ἀπὶ-
κοντο τῆς Ἰταλίας ἐς Τάραντα. Ἐνθαῦτα δὲ ἐκ ῥη-
στῶν τῆς Δημοκίδης, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραν-
τίνων ὁ βασιλεὺς, τοῦτο μὲν τὰ πηδῦλια παρῆλθε
τῶν Μηδικῶν νεῶν· τοῦτο δέ, αὐτοὺς τοὺς Πέρ-
σας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δῆθεν ἔοντας. Ἐν ᾧ
δὲ οὗτοι ταῦτα ἐπασχον, ὁ Δημοκίδης ἐς τὴν Κρό-
τωνα ἀπικνέεται. ἀπικνένον δὲ ἤδη τούτου ἐς τὴν
ἑωυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσεν τοὺς Πέρσας, καὶ
τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν, ἀπέδωκε σφι. 157. Πλέον-
τες δὲ ἐνθεῦτεν οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκί-
δεα, ἀπικνέονται ἐς τὴν Κρότωνα· εὐρόντες δὲ μὴ
ἀγοράζοντα, ἄπτοντο αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητέων
οἱ μὲν, καταρρώδεοντες τὰ Περσικὰ πρήγματα, προῖε-
ναι ἐτοῖμοι ἔσαν· οἱ δὲ ἀντάπτοντό τε, καὶ τοῖσι
σχυτάλοισι ἔπαϊον τοὺς Πέρσας, προῖσχομένους ἔπεα
τάδε· „Ἄνδρες Κροτωνιῆται, ὁράτε τὰ ποιεῖτε·
„ἄνδρα βασιλῆος δορυπέτην γενόμενον ἐξαιρέεσθε.
„κὼς ταῦτα βασιλῆς Δαρεῖω ἐκχρήσει περιῦβρίσθαι;
„κὼς δὲ ὑμῖν τὰ ποιεύμενα ἔξει καλῶς; ἢ ἀπέλησθε
„ἡμέας; ἐπὶ τίνα δὲ τῆδὲ προτέρῃ στρατεύσμεθα

„πόλις· τίνα δὲ πρατέραν ἀνδραποδίζεσθαι πειρη-
 „σόμεθα;“ Ταῦτα λέγοντες, τοὺς Κροτωνήτας συν-
 ὦν πείθον· ἀλλ' ἐξαποθέντες τε τὸν Δημοκῆδεα,
 καὶ τὸν γαυλὸν τὸν ἄμα ἄγοντο ἀπαιρεθέντες, ἀπέ-
 πλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, οὐδ' ἐτι ἐζητήσαν τὸ
 προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος λαπικόμενοι ἐκμαθεῖν, ἵστε-
 ρημένοι τοῦ ἡγεμόνος. Τοσὺν δὲ μέντοι ἐνετειλατό
 σφι Δημοκῆδης αναγομένοις, κελυων εἰπεῖν Δαρεῖον
 σφίας, ὅτι ἀρμυσται τὴν Μίλωνος θυρατέρα Δημο-
 κῆδης γυναῖκα. τοῦ γὰρ δὴ παλαιστῆα Μίλωνος ἦν
 οὐνομα πολλὸν παρὰ βασιλῆϊ· κατὰ δὴ τοῦτό μοι
 δοκεῖ σπεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον, τελέας χρήματα
 μεγάλα Δημοκῆδης, ἵνα φανῇ πρὸς Δαρεῖον ἴων καὶ
 ἐν τῇ ἰωντοῦ δόκιμος. 158. Αναχθέντες δὲ ἐκ τῆς
 Κροτωνος οἱ Πέρσαι, ἐκπρίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰη-
 πυρίην καὶ σφεας, δουλεύοντας ἐνθαῦτα, Γίλλος
 ἀνὴρ Ταραντῖνος φυχὰς ὀυσάμενος, ἀπήγαγε παρὰ
 βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἐτόιμος ἦν δι-
 δύναι τοῦτο ὅ τι βούλοιο αὐτός. Γίλλος δὲ αἰρέεται
 κατοδὴν οἱ ἐς Ταραντα γενέσθαι, προαπηγησάμενος
 τὴν συμφορὴν. ἵνα δὲ μὴ συνταράξῃ τὴν Ἑλλάδα,
 ἣν δι' αὐτὸν σιόλος μέγας, πλεὴν ἐπὶ τὴν Ἰταλίην,
 Κνιδίους μούρους ἀποχρᾶν οἱ, ἔφη, τοὺς καταχρᾶ-
 ντας γίνεσθαι; δοκίαν, ἀπὸ τούτων, ἔοντων τοῖσι
 Ταραντῖνοισι φίλων, μάλιστα δὴ τὴν κατοδὴν οἱ ἐσε-
 σθαι. Δαρεῖος δὲ υποδεξάμενος ἐπετέλεε· πέμψας
 γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατέρχιν σφίας ἐκέλευε Γίλ-
 λον ἐς Ταραντα. πειθόμενος δὲ Δαρεῖον Κνιδίαι,
 Ταραντῖνους οὐκ ὦν πείθον, βίην δὲ ἀδύναται ἦσαν
 προσφέρειν. Ταῦτα μὲν πυν οὕτω ἐπρήχθη· οὔτοι δὲ
 πρῶτοι ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπίκοντο Πέρσαι,
 καὶ οὗται, διὰ τοιούτου πρῆγμα κατὰ σκοποὺ ἐγένοντο.

159. Μετὰ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος
 αἰρεῖται, καλίων πασι πρῶτην Ἑλληνίδων καὶ βαρ-
 βάρων, διὰ ταῖνδε τινα αἰτίην. Καμβύσεω τοῦ
 Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι τε συ-
 χροὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἕλληνας, οἱ μὲν
 ὠσερίκος, κατ' ἐμπορίην· οἱ δὲ, στρατευόμενοι· οἱ
 δὲ κτερεῖ, καὶ αὐτῆς τῆς χώρας θεῖται· τῶν ἦν καὶ

Συλοσῶν ὁ Αἰάκειος, Πολυκράτειος τε ἑὸν ἀδελφεός,
καὶ φεύγον ἐκ Σάμου. Τούτων τὸν Συλοσῶντα κα-
τέλαβε εὐτυχὴ τις τοιῆδε· λαβὼν χλαρίδα καὶ περι-
βαλόμενος πυρρὴν, ἠγόραζε ἐν τῇ Μέρφι· ἰδὼν δὲ
κατ' ὄψιν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἑὸν Καμβύσῳ, καὶ
ἀγῶν οὐδενός κω ρεμαλσῶν, ἐπεθυμήσας τῆς χλαρίδος,
καὶ αὐτὴν προσελθὼν ἀνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν, ὁρίων
τὸν Δαρεῖον μεγάλως ἐπιθυμῶντα τῆς χλαρίδος,
φείη τύχῃ χρεωμένος, λέγει· „Ἐγὼ ταύτην πωλῶ
„μὲν οὐδενος χρήματος· δίδωμι δὲ ἄλλως, εἰ περ
„αὐτῷ δεῖ γενέσθαι πάντως τοι.“ Αἰνέσας ταῦτα ὁ
Δαρεῖος, παραλαμβάνει τὸ εἶμα. 140. Ὁ μὲν δὲ
Συλοσῶν ἠπίστατο, οἱ τοῦτο ἀπολωλέναι δι' εὐηθίαν.
ὡς δὲ τοῦ χρόνου προσβαίνοντος Καμβύσης τε ἀπέ-
θανε, καὶ τῷ Μάγῳ ἐπανέστησαν οἱ ἑπτά, καὶ ἐκ
τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος τὴν βασιλιήν ἔσχε· πυνθάνεται
ὁ Συλοσῶν, ὡς ἡ βασιλιή περιεληλυθοῖ ἐς τοῦτον
τὸν ἄνδρα, τῷ κοτὲ αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ δεη-
θέντι τὸ εἶμα. ἀναβὰς δὲ ἐς τὰ Σούσα, ἔζετο ἐς τὰ
πρόθυρα τῶν βασιλικῶν οἰκίων, καὶ ἐξη Δαρεῖον εὐ-
εργέτης εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πύλουρος
τῶν βασιλῆων· ὁ δὲ, θαυμάσας λέγει πρὸς αὐτόν·
„Καὶ τίς ἐστὶ Ἑλλήνων εὐεργέτης, ὃ ἔγω προσαιδεύ-
„μαι, νεώσι μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων; ἀναβέβηκε δ' ἡ
„τις ἢ οὐδεὶς κω παρ' ἡμέας αὐτῶν. ἔγω δὲ χρέος
„εἶπεῖν οὐδὲν ἀνδρὸς Ἑλλήνος. ὅμως δὲ αὐτὸν πα-
„ράγετε ἔσω, ἵνα εἰδῶ τί θέλων λέγει ταῦτα.“
Παρήγε ὁ πύλουρος τὸν Συλοσῶντα· στάντα δὲ ἐς
μέσον εἰρώτεον οἱ ἐρμηνεῖς τίς τε εἴη, καὶ τί ποιή-
σας, εὐεργέτης φησὶ εἶναι βασιλῆος. εἶπε ὢν ὁ Συ-
λοσῶν πάντα τὰ περὶ τὴν χλαρίδα γεγόμενα, καὶ ὡς
αὐτὸς εἴη κείνος ὁ θούς· ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δα-
ρεῖος· „Ὁ γενναῖότατε ἀνδρῶν, σὺ κείνος εἰ, ὃς
„ἐμοὶ οὐδεμὴν ἔχοντι κω δόναμιν ἔδωκας, εἰ καὶ
„σμικρὰ; ἀλλ' ὢν ἴση γε ἡ χάρις ὁμοίως ὡς· εἰ νῦν
„ποθέν το μέγα λήθουμι, ἀνδ' ὢν τοι χρυσὸν καὶ ἄρ-
„γυρὸν ἄπλετόν δίδωμι, ὡς μὴ κοτὲ τοῖ μεταρρή-
„σει Δαρεῖον τὸν Πτολεμαῖος εὐ ποιήσῃτι.“ Λέγει
πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν· „Ἐμοὶ μὴτε χρυσόν, ὃ

„βασιλεῦ, μήτε ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν πατρίδα Σάμον· τὴν νῦν, ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκράτεος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτῃ, ἔχει δοῦλος ἡμέτερος· ταύτην μοι δὸς ἄνευ τι φό-
 „του καὶ ἑξαδραποδίσσιος.“ 141. Ταῦτα ἀκούσας Δαρείος, ἀπέστειλλε σιρατὴν τε καὶ στρατηγὸν Ὀτά-
 ντα, ἀνδρῶν τῶν ἐπὶ τῷ γενόμενον· ἐντειλάμενος, ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτα οἱ ποιέειν ἐπιτελέα.
 καταβὰς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης, ἔστειλε
 τὴν στρατὴν.

142. Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ κράτος, ἐπιτροπαίην παρὰ Πολυκράτεος λα-
 βὼν τὴν ἀρχήν· τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλευόμενος
 γενέσθαι, οὐκ ἐξεγένετο. Ἐπειδὴ γὰρ οἱ ἐξαγγέλθη ὁ
 Πολυκράτεος θάνατος, ἐποίησε τοιαῦτα. πρῶτα μὲν,
 Διὸς Ἐλευθερίου βωμὸν ἰδρύσατο, καὶ τέμενος περὶ
 αὐτὸν οὖρισε τοῦτο, τὸ νῦν ἐν τῷ προασητῷ ἐστὶ.
 μετὰ δὲ, ὥς οἱ ἐπεποιήτο, ἐκκλησίην συναγείρας
 πάντων τῶν αἰσίων, ἔλεξε ταῦτα· „Ἐμοί, ὡς ἴσπε
 „καὶ ὑμεῖς, σκήπτρον καὶ δυνάμεις πᾶσα ἡ Πολυ-
 „κράτεος ἐπιτέτραπται, καὶ μοι παρέχει τῶν ὑμῶν
 „ἄρχειν· ἐγὼ δὲ, τὰ τῷ πέλας ἐπιπλήσω, αὐτὸς
 „κατὰ δυνάμιν οὐ ποιήσω. οὔτε γὰρ μοι Πολυκρά-
 „της ἤρεσκε δεσποζῶν ἀνδρῶν ὁμοίων ἑωυτῷ, οὔτε
 „ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιεῖ. Πολυκράτης μὲν νῦν
 „ἐξεπλήσσε μοῖσιν τὴν ἑωυτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐς μέσων τὴν
 „αρχὴν τῶθεῖς, ἰσονομίην ὑμῖν προαγορεύω. Το-
 „σαδε μέντοι δικαίῳ γέρεα ἐμεωυτῷ γενέσθαι· ἐκ
 „μὲν γε τῶν Πολυκράτεος χρημάτων, ἑξαίρετα ἐξ ἐκ-
 „λατῶν μοι γενέσθαι· ἰρωσύνην δὲ πρὸς τούτοις
 „αἰρεῦμαι αὐτῷ τ' ἐμοί, καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γι-
 „νομένοισι, τοῦ Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου· τῷ αὐτῷ
 „τε ἱρὸν ἰδρύσασθαι, καὶ τὴν ἑλευθερίην ὑμῖν περὶ-
 „σθῆναι.“ Ὁ μὲν δὴ ταῦτα τοῖσι Σαμίοισι ἐπαγγέ-
 „λετο· τῶν δὲ τις ἐξυπαστὰς εἶπε· „Ἀλλ' οὐδ' αἶσος
 „εἰ σὺ γε ἡμῶν ἄρχειν, γεγονώς τε κακὸς καὶ ἐὼς
 „ὄλεθρος· ἀλλὰ μᾶλλον ὅπως λόγον δώσεις τῶν με-
 „τεχέριστας χρημάτων.“ 143. Ταῦτα εἶπτε, ἔων ἐν
 τοῖσι αἰσίοις δαίμων, τῷ οὐνομα ἦν Τελίσαρχος.

Μαιανδρίος δέ, νόον λαβὼν, ὡς ἐδ' ἐμετήσεϊ τὴν ἀργίην, ἄλλος τις ἀπ' αὐτοῦ τυράννος καταστήσεται, οὐδ' ἐτι ἐν νόῳ εἶχε μετεῖναι αὐτήν. ἀλλ' ὡς ἀνεχώρησε εἰς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον, ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσων, συνέλαβέ σφεας καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἰδέσθαι τὸ Μαιανδρίον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος, ἐλπίζων δέ μιν ἀποκτανέσθαι ὁ ἀδελφεός, τῷ οὐνόμῳ ἦν Λυκαρχητός, ἵνα εὐπεισιέως κατέσχη τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πράγματα, κατακτείνει τοὺς δεσμοῦς πάντας. οὐ γὰρ δὴ, ὡς οἴεσσι, ἐβουλεύατο εἶναι ἐλευθεροί.

144. Ἐπειδὴ οἱ ἀπύκνιστο εἰς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κατὰγοντες Συλοσώτα, οὔτε τίς σφι χεῖρας ἀνταίσχειται, ὑπόσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι ἐτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιανδρίου σιτισθῆναι, καὶ αὐτὸς Μαιανδρίος, ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς νήσου. κατεινέσας δ' ἐπὶ τοῦτοισι Οὔανω καὶ σπεισασμένον, τῶν Περσῶν οἱ πλείστου ἄξιοι θρόνους θέμενοι, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλεως ἑκάτατο. 145. Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράννῳ ἦν ἀδελφεὸς ὑπομαργότερος, τῷ οὐνόμῳ ἦν Χαρίλεως. οὗτος ὁ τι δὴ ἑξαμαρτῶν, ἐν γοργύρῃ ἰδέσθαι καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ προσησόμενα, καὶ διακνύψας διὰ τῆς γοργύρης, ὡς εἶδε τοὺς Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέγων, Μαιανδρίῳ θέλειν ἔλθειν εἰς λόγους. ἐπακούσας δὲ ὁ Μαιανδρίος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ' ἐωυτόν. ὡς δὲ ἄχθη τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακίζων μιν, ἀνέπειθε ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιαῦτα. „Ἐγὼ μὲν, ὦ κακίστε ἀνδρῶν, ἔοντα σεωυτοῦ ἀδελφεόν, καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δήσας γοργύρης ἠξίωσας ὀρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβαλλόντας τε σε καὶ ἄνοικον ποιεῦντας, οὐ τολμᾶς τίσασθαι, οὕτω δὴ τί ἔοντας εὐπατεῖας χειρωθῆναι; Ἄλλ', εἰ τι σὺ σφεας κατασφώδῃκας, ἐμοὶ δὲ τοὺς ἐπικούρους, καὶ σφεας ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξιος· αὐτὸν δὲ σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἐτοῖμός εἰμι.“ 146. Ταῦτα εἶπε ὁ Χαρίλεως. Μαιανδρίος δὲ ὑπέλαβε τὸν λόγον· ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οἱ κ' εἰς τοῦτο ἀφροσύνης ἀπικόμενος, ὡς δόξαι τὴν ἐσω-

τὰν δυνάμει περιέσθαι τῆς βασιλῆος, ἀλλὰ φθορή-
 σαι μᾶλλον Σιλοσώνη, εἰ ἀπονητὶ ἐμελλε ἀπολαμψε-
 σθαι ἀνέροιαν τὴν πρῶτην. ἐπεθίπας ὢν τοὺς Πέρσας,
 ἔθελε ὡς ἀσθενέστερα ποιῆσαι τὰ Σαρμα πρήγματα,
 καὶ αὐτὸν παραδιδόναι· εὐεξέπισταμένους, ὡς παθόντες
 οἱ Πέρσαι κακῶς, προεμπιπτανέσθαι ἐμελλον τοῖσι
 Σαρμίσιαι· εἰδὼς γὰρ ἐκαστὴ ἀσφαλεία ἐκῆρξεν· εὐνοῶν
 ἐκ τῆς ἀγῆρας τότε, πλεον αὐτὸς βούληται· ἐπεκρίθητο
 γὰρ οἱ κορυφαῖ διωκῶν, ἐκ τῆς ἀκροπόλεως φέρονται
 ἐπὶ θαλάσσιον. αὐτὸς μὲν δὲ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει
 ἐκ τῆς Σαρμίου· τοὺς δὲ ἐπικυκλῶντας πάντας ἀπλίσας·
 ὁ Χαρίλλαιος, καὶ ἀντιπελάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ
 τοὺς Πέρσας· οὕτως προσεκομένους τοιαῦτο οὐδέν,
 δοκούντως γὰρ διὰ πάντα σμικρὰναι· ἐμπροσθέντες δὲ οἱ
 ἐπικυκλῶντες, αὐτὴν Περσίων, καὶ διαφθορενόμενους τὴν
 καὶ λόγου πλείωτον ἔχοντας, ἐκκλινον· καὶ οὗτοι μὲν
 ταῦτα ἐποίησαν, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ, ἡ Περσικὴ ἐπε-
 βοήθει· πλεονόμενοι δὲ οἱ ἐπικυκλῶντες, ὅπισθεν κατέ-
 ληθον ἐρπὴν ἀκροπόλεως, 147. Οὐρανὸς δὲ ὁ στρα-
 τηγός, ἰδοὺν πάθος μέγα Πέρσας πεπονητοῦς, ἐντο-
 λας τὰς τῆς Δαρειῦς οὐκ ἀποστέλλων ἐντέλλεται, μήτε
 πτείνεσθαι μηδένα Σαρμίον, μήτε ἀνδραποδίσσασθαι, ἀπα-
 θεὰ τὴν κακὴν ἀποδοῦναι τὴν κῆρον Σιλοσώνη· του-
 τῶν μὲν τῶν ἐντολῶν μεμνημένος ἐπελάνθανετο· ὁ
 δὲ παρήγγειλε τῇ στρατῇ, πάντα τὸν ἀν' αὐτοῖς, καὶ
 ἀνδρά· καὶ παῖδα, ὁμοίως κτείνειν· ἐνθαῦτα τῆς
 στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκουν, οἱ δὲ
 ἐπὶ τῶν πάντων τῶν ἐμποδίων γινόμενον, ὁμοίως ἐν τῇ
 ἰσθμῷ καὶ ἔξωκ' ἱραῦν, 148. Μαιάνδριος δ' ἀποδύας ἐκ
 τῆς Σαρμίου, ἐκπλέει εἰς Λακεδαιμόνα· ἀπικόμενος δ'
 εἰς αἰώνην, καὶ ἀνένεικτον τὰ ἔχον ἐξεχώρησε,
 ἐποίησε ταῦτα. ὅπως ποτήρια ἀργύρεα τε καὶ χρυσέα
 προδεδωκα, οἱ μὲν θεράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτὸν· ὁ
 δὲ ἂν τὸν χρόνον τοῦτον τῷ Κλεομένει τῷ Ἀναξάν-
 δριδω ἐν λόγοισι ὢν, βασιλεύοντι Σπάρτης, προῆγε
 μὲν εἰς τὰ οἴκια· ὅπως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτή-
 ρια, ἀπεθώμαζε τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δὲ ἂν ἐκ-
 λευς αὐτέων ἀποφέρεσθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιτο· τοῦτο
 καὶ διὰ καὶ τρεῖς ἑκατοντὸς Μαιανδρίους ὁ Κλεομένης

δικαιώτατος ἀνδρῶν γινέσθαι· ὃς λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ ἰδικαίει· μαθὼν δέ, ὡς ἄλλοισι διδούς, τῶν ἀστῶν εὐρήσεται τιμωρίην, βίᾳ ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπαρτῇ, τὸν ζεῖτον τὸν Σάμιον ἀπικλασθεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ ἀναπείσῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινα Σπαρτιητέων, κακὸν γενέσθαι· οἱ δ' ὑπακούσαντες, ἐξεκρόνυσαν Μαιανδροῖν. 149. Τὴν δὲ Σάμον σαγήνευσαντες οἱ Πέρσαι, παρέδοσαν Συλοσῶντι, ἐσθλὸν εὐνοῦσαν ἀνδρῶν· ὅστις μὲντοι χρόνον καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Οὐάνης, ἐκ τῆς οὐβίος ονείρου, καὶ τοῦτου ἡμιν κατέλαβε νοσήσαντα αἰδέσθαι.

150. Ἐπεὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἶχον μόνον, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, αὐτὰ εὖ παρεσκευασμένοι· ἐν ὅσῳ γὰρ ὁ τε Μάγος ἦρχε, καὶ οἱ ἑπτά ἐκἀνέστησαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ ἐς τὴν πολιορκίην παρεσκευάδατο· καὶ πῶς ταῦτα ποιεῦντες ἐλάνθανον. Ἐπεὶ τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐποίησαν τοιούτῳ· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκαστος μὴν προσεξαίρετο, τὴν ἐβούλετο, ἐκ τῶν ἑωυτοῦ οἰκίῳ· τὰς δὲ λοιπὰς ἀπάσας συναγαγόντες, ἐπέπνιξαν· τὴν δὲ μὴν ἐκαστος οἰτοποιον ἐξαίρετο· ἀπὸ πνιγνῶν δὲ αὐτὰς, ἵνα μὴ σφείων τὸν σίτον ἀναισιμώσωσι. 151. Ηνθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ ἀλλήλας ἄπασαν τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐκ αὐτοῦς· ἐπελάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιορκίης, φροντίζοντας οὐδὲν τῆς πολιορκίης· ἀνάβαινοντες γὰρ ἐπὶ τοὺς προμαχεώνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, κατωρχέοντο, καὶ κατέσκηπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιάν αὐτοῦ· καὶ τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος· „Τί κατῆθε ἐν ταῦτα, ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπελλάσσεσθε; τότε γὰρ κείρήσετε ἡμέας, ἑπείν ἡμίονοι τέκωσι.“ Τοῦτο εἶπε τῶν τισι Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίσαν ἂν ἡμίονον τέκειν. 152. Ἐπεὶ δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυθότος ἤδη, ὁ Δαρεῖος τε ἡσυχάλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ εὐδοῖα ἔλιν τοὺς Βαβυλωνίους· καὶ τοι πάντα σοφίσματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπέποιήκει ἐς αὐτοὺς Δαρεῖος· ἀλλ' οὐδ' ὧς ἐφάνετο

ἐλεῖν σφείας, ἄλλοισι τε σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κύρῳ ἐλέσθαι σφείας, καὶ τοῦτω ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἔσαν ἐν φυλακῇσι οἱ Βαβυλωνιοὶ, οὐδὲ σφείας οἷός τε ἦν ἐλεῖν.

153. *Εὐθαῦτα*, εἰκοστῷ μηνὶ, Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου τούτου, ὃς τῶν ἐπὶ ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν Μάγον καταλόντων, τοῦτω Μεγαβύζου πατρὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέρας τόδε· τῶν οἱ οἰτοφόρων ἡμιδυνων μὴ ἔτεκε. ὡς δὲ οἱ ἐξαγγέλην, καὶ ὑπὸ ἀπιστίας αὐτὸς ὁ Ζωπύρος εἶδε τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι δούλοισι μηδενὶ φράζειν τὸ γεγονός, ἐβουλεύετο· καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου ῥήματα, ὃς καὶ ἀρχαῖς ἔφησε, ἐπειὶν παρ' ἡμίονου τέκασι, τότε τὸ τεῖχος ἐλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φήμην Ζωπύρῳ ἔδοκεν ἐλώσιμος εἶναι, ἢ Βαβυλῶν· οὐ γὰρ θεῶν ἐκείνόν τε εἶπαι, καὶ ἐωυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμίονον. 154. Ὡς δὲ τῷ ἔδοκεν μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυλῶνι ἀλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρεῖος ἀπεπνύσασθαι, εἰ περὶ πολλοῦ καρτα ποιεῖται τὴν Βαβυλῶνα ἐλεῖν. πνύθμενος δὲ ὡς πολλοῦ τέρατος, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅπως αὐτὸς τε ἔσται ὁ ἐλὼν αὐτήν, καὶ ἐωυτοῦ τὸ ἔργον ἔσται· καρτα γάρ ἐν τοῖσι Πέρσησι αἱ ἀγαθωεργίαι ἐς τὸ πρόσσω μεγάλας τιμῶνται. Ἄλλῳ μὲν γὰρ οὐκ ἐφράζετο ἔργῳ δυνατὸς εἶναι μὴ ὑποχειρὴν παῖσσαι, τὸ δ' ἐωυτὸν λαβησάμενος αὐταπολήσειε ἐς αὐτούς. *Εὐθαῦτα* ἐν ἑλαφρῷ ποιησάμενος, ἐωυτὸν λωβᾶται λιβῆν ἀνήκεστον· ἀποταμὼν γὰρ ἐωυτοῦ κτὴν ῥίνα καὶ τὰ ὦτα, καὶ τὴν κόμην κακῶς περιμήρας, καὶ μαστιγῶσας, ἦλθε παρὰ Δαρείου. 155. Δαρεῖος δὲ καρτα βαρεῖος ἦνενκε, ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λεκωβημένον· ἔκπε τοῦ θρόνου ἀνακηδήσας, ἀνέβωσέ τε καὶ εἶπεν μιν, ὅστις εἴη ὁ λωβησάμενος, καὶ ὁ πεποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε· „Οὐκ ἔστι οὗτος ὧν ἡσθε „μη σὺ, τῷ ἔσσι δύναμις τοσαύτη ἐμὲ δὴ ὡδε διαθεῖ „καὶ οὐτε τις ἀλλοτρίων, ὦ βασιλεῦ, τάδε ἔργα „σταί, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἐμεωυτάν· δεινὸν γὰρ ποιῶ „μενος Ἀσσυρίους Πέρσησι καταγελᾶν.“ Ὁ δ' ἀμείβετο· „Ὡς σχελιώτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχίστῳ „αὐνόμα· τὸ καλλίστον ἔθεν, φᾶς διὰ τὰς παλαιάς

„κυρτέλους σεωντὸν ἀνηπάτως διαθεῖναι· τί δ', ὡς
 „μάταια, λελωβημένον σεῦ, θάσσουν οἱ πολεμιοὶ πα-
 „ραστήσονται; κῶς οὐκ ἐξεπλώσας τῶν φρενῶν,
 „σεωντὸν διαφθείρας;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ἐἴ μὲν τοὶ
 „ὑπερτίθῃται τὰ ἐμέλλον ποιήσεν, οὐκ ἂν με περιεῖ-
 „δες· νῦν δ' ἐπ' ἐμεωντοῦ βαλόμενος, ἐπρήξα. ἤδη
 „ὦς, ἦν μὴ τῶν σῶν φέησῃ· αἰρέομεν Βαβυλωνίαν.
 „Ἐγὼ μὲν γάρ, ὡς ἔχω, αὐτομολήσοι ἐς τὸ τεῖχος,
 „καὶ φησὼ πρὸς αὐτοὺς, ὡς ὑπὸ σεῦ ταῦτε πέπονθα·
 „καὶ δοκέω, πείσας σφέας ταῦτα ἔχειν οὕτω, τεύξε-
 „σθαι στρατιῆς. οὐδὲ, ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσελ-
 „θῶ ἐξ τοῦ τεύχους, ἀπὸ ταύτης ἐς δεκάτην ἡμέστην, τῆς
 „σεωντοῦ στρατιῆς, τῆς οὐδεμὴν εἶναι ὄρη ἀπολλυ-
 „μένης, ταύτης χελίους τάξον κατὰ τὰς Σεμυράμιος
 „καλεομένης πύλας· μετὰ δὲ αὐτῆς, ὑπὸ τῆς δεκά-
 „της ἐς ἐβδόμην, ἄλλους μοι τάξον διαχιλίους κατὰ
 „τὰς Νινυῶν καλεομένης πύλας· ἀπὸ δὲ τῆς ἐβδόμης
 „διαλείπειν εἰκοσὶ ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἄλλους κατε-
 „σον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλδαίων καλεομένης πύλας,
 „τετρακισχιλίους. ἐχόντων δὲ αἴτε οἱ πρότεροι μη-
 „δὲν τῶν ἀμυνούντων, μήτε οὐτοί, πλην ἐγγχειριδίων·
 „τοῦτο δὲ εἶναι ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἰκοστήν ἡμέστην,
 „ἐθῶς τὴν μὲν ἄλλην στρατιὴν καλέειν πᾶσις πρὸς
 „βάλλειν πρὸς τὸ τεῖχος· Πέρσας δὲ μοι τάξον κατὰ
 „τὰς Βηλίδας καλεομένης πύλας καὶ Κισσίας. ὡς
 „γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμεῖς μεγάλα ἔργα ἀποδεξαμένου, τὰ
 „τε ἄλλα ἐπιτραύφονται ἐμοὶ Βαβυλωνίαν, καὶ θὴ καὶ
 „τῶν πύλων τὰς βασιλεύσας, τὸ δ' ἐκθεῖναι, ἐμοὶ
 „τε καὶ Πέρσησι μελήσει τὰ δὲ ποιεῖν.“

156. Ταῦτα ἐντειλάμενος, ἦτε ἐπὶ τὰς πύλας
 ἐπιστρέφόμενος, ὡς δὴ ἀληθέως αὐτομολός. ὁρῶν-
 τες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οὐ κατὰ τοῦτο τεταγμένως, κα-
 σίτεράων κάτω· καὶ ὀλίγον τι πασπαλλέντες τὴν ἐτέ-
 ρην πύλην, εἰρώτεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτεν δεόμενος
 ἦκοι. ὁ δὲ σφι ἠόρευε, ὡς εἴη τὸ Ζωπυρός, καὶ
 αὐτομολῶν ἐς ἐκείνους· ἦγον δὴ μὴ οἱ πυλῶναι,
 ταῦτα ὡς ἤκουσαν· ἐπὶ ταῖς κοίταις τῶν Βαβυλωνίων
 καταστὰς δὲ ἐπ' αὐτὰ, κατοικτίζετο, φάς ὑπὸ Δα-
 ρεῖον πέπονθεναι τὰ ἐπεπόνθε ὑπ' ἐωντοῦ· πα-

θεῖν δὲ ταῦτα διότι συμβουλεύσκει οἱ ἀπανιστάνας
τὴν στρατιὴν, ἐπεὶ τε οὐδεὶς πόρος ἐφαίνετο τῆς
αἰλώσιος. „Νῦν τε, ἔφη λέγων, ἔγω ὑμῖν, ὦ Βα-
„βυλώνιοι, ἡκὼ μέγιστον ἀγαθόν, Δαρεῖω δὲ καὶ
„τῇ στρατιῇ καὶ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γὰρ
„δὴ, ἐμὲ γε ὥδε λωβησάμενος, καταπροΐζεται· ἐπί-
„σταμαι δ' αὐτοῦ πᾶσας τὰς διεξόδους τῶν βουλευ-
„μάτων.“ 157. Τοιαῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι
ὁρῶντες ἄνδρα τῶν ἐκ Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥινός τε
καὶ ὤτων ἐστερημένον, μᾶστιξί τε καὶ αἵματι ἀναπε-
φυρμένον, πάγχυ ἐλπίσαντες, λέγειν μιν ἀληθεία, καὶ
σφι ἡκίειν σύμμαχον, ἐπιτρέπεσθαι ἐτοῖμοι ἔσιν τῶν
ἐδέετο σφείων. ἐδέετο δὲ στρατιῆς. Ὁ δὲ, ἐπεὶ τε
αὐτέων τοῦτο παρέλαβε, ἐποίηε τὰ περ τῷ Δαρεῖω
συνεδῆκατο. ἐξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν
στρατιὴν τῶν Βαβυλωνίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς
χιλίους, τοὺς πρώτους ἐνετείλατο Δαρεῖω τάξαι, τού-
τους κατεφόνευσε. μαθόντες δὲ μιν οἱ Βαβυλώνιοι
τοῖσι ἔπειτα τὰ ἔργα παραχόμενον ὁμοῖα, πάγχυ περι-
χαρίεις ἶόντες, πᾶν δὴ ἐταῖμοι ἔσαν ὑπηρετεῖν. ὁ δὲ,
διαλιπὼν ἡμέρας τὰς συγκειμένας, αὐτίς ἐπιλεξάμε-
νος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν
Δαρείου στρατιωτῶν τοὺς δισχιλίους. ἰδόντες δὲ
καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι, πάντες Ζώπυρον
εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ, αὐτίς διαλιπὼν
τὰς συγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς τὸ προδιρημέ-
νον· καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς τετρα-
μισχιλίους. ὥς δὲ καὶ τοῦτο κατέργαστο, πάντα δὴ
ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοις Ζώπυρος, καὶ στρα-
τάρχης τε οὗτός σφι καὶ τερχοφύλαξ ἀπεδεδέκτο.
158. Πρασβολὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ συγκείμενα
ποιευσμένου περὶ τὸ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ πακτα τὸν
δόλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ Βαβυλώνιοι
ἀναβάντες ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἡμυνοῦν τὴν Δαρείου
στρατιὴν προσβάλλουσιν· ὁ δὲ Ζώπυρος τὰς τε Κισ-
σίας καὶ Βηλίδας καλεσμένας πύλας ἀναπετάσας,
ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς τὸ τεῖχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων
οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθῆν, οὗτοι ἔφηνον ἐς τοῦ Διὸς
τοῦ Βήλου τὸ ἱρόν· οἱ δὲ οὐκ εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ

ἑωυτοῦ τάξι ἑκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ οὗτοι ἔμαθον προ-
δεδομένοι.

159. Βαβυλωνίαν μὲν οὖν οὕτως τε δεύτεροι ἀφείδον-
τα Δαρεῖος δὲ ἐπεὶ τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο
μὲν σφραγίσαν τὸ τεῖχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας
ἀπέσπασε· καὶ καὶ πρότερον, ~~ἐλὼν ἄλλως~~ ~~τῆς~~ ~~Βα~~
~~βυλωνίαν~~, ἐποίησε τούτων οὐδέτερον· τοῦτο δὲ, ὃ
Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς κορυφαίους μάλιστα ἐς
τρισχιλίους ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυ-
λωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκῆειν. ὡς δ' ἐξουσι
γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφί γένεα ὑπογίνηται,
τάδε Δαρεῖος προὐδὼν ἐποίησε· τὰς γὰρ ἑωυτῶν,
ὡς καὶ κατ' ἀρχὰς δεδῆλωται, ἀπέπνευξαν οἱ Βαβυ-
λώνιοι, τοῦ οἴτου προδορέωντες· ἀπέταξε τοῖσι πε-
ριοικοῖσι ἔδνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλωνίαν κατιστά-
ναι, ὅσας δὴ ἑκάστοισι ἐπιτάσσων, ὥστε πέντε μυ-
ριάδων τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε· ἐκ
τούτων δὲ τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγό-
νασι. 160. Ζωπύρου δὲ οὐδεὶς ἀναφύσσει· Περσ-
σέων ὑπερεβάλετο παρὰ Δαρεῖον κριτῇ, οὔτε τῶν
ὑστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρότερον, ὅτι μὴ Κύ-
ρος μῦθος· τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Ἰκρσίαν ἠξίωσε καὶ
ἑωυτόν συμβαλέειν. Πολλὰκις δὲ Δαρεῖον λέγεται
γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βούλειτο ἂν Ζωπύ-
ρον εἶναι ἀπαθεία τῆς αἰκείης μᾶλλον, ἢ Βαβυλω-
νίας οἱ ἑκασι πρὸς τῇ ἐούσῃ προσγενέσθαι. ἐτίμησε
δὲ μιν μεγάλως· καὶ γὰρ δῶρα οἱ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐδί-
δου ταῦτα τὰ Πέρσησί ἐστι τιμιώτατα, καὶ τὴν Βα-
βυλωνίαν οἱ ἔδωκεν ἀτελείᾳ αἰεεσθαι μέχρι τῆς ἐκείνου
ζῆς· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζωπύρου δὲ τού-
του γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀντία Ἀθη-
ναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύ-
ζου δὲ τούτου γίνεται Ζωπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας αὐτο-
μόλησε ἐκ Περσέων.

Ἱστοριῶν Ἡροδοτοῦ γ'.

HERODOTI
HALICARNASSEI

HISTORIARVM LIBRI IX.

NOVA EDITIO ACCVRATA

IN VSVM

PRAELECTIONVM ACADEMICARVM
ET SCHOLARVM.

TOMVS II.

LIPSIAE

SVMTIBVS J. A. G. WEIGELII.

LVGDVNI BATAVORVM

APVD S. ET J. LVCHTMANS.

1819.

IT O R O N I

II 3 P A T I A C T I A E

U. N. C. I. L. V. N. A. I. S. C. I. U. I.

T O T O T O T

A. H. E. I. C. A. S. I. C. I. U. I.

U. N. C. I. L. V. N. A. I. S. C. I. U. I.

U. N. C. I. L. V. N. A. I. S. C. I. U. I.

U. N. C. I. L. V. N. A. I. S. C. I. U. I.

U. N. C. I. L. V. N. A. I. S. C. I. U. I.

U. N. C. I. L. V. N. A. I. S. C. I. U. I.

U. N. C. I. L. V. N. A. I. S. C. I. U. I.

U. N. C. I. L. V. N. A. I. S. C. I. U. I.

U. N. C. I. L. V. N. A. I. S. C. I. U. I.

Ἡ ΡΟΔΟΤΟΥ

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Τομ. II.

A

WATER

TO T O A O R H

HE T A A T Y C I T O T T

1. Μετα δὲ τῆς Βαβυλώνης αἰρεσάν, ἐγένετο, ἐπὶ Σκύθας αὐτοῦ τοῦ Δαρείου ἔλασι. Ἀντιπύρῳ γὰρ τῆς Λοίης ἀνδράσι, καὶ χρημάτων μεγάλων συνιδίταις, ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐμὲνοι πρότερον ἐκβαλοντες ἐς τὴν Μηδικήν, καὶ νικῆσαντες μάχη τοὺς ἀντικυμένους, ὑπῆρξαν ἀδικήσαντες τῆς γῆς ἀνὰ Λοίης ἡρεσάν, οὐκ καὶ πρότερον μὲν αἰρηται, Σκύθαι ἔτι δὲ οὐκ ἔλασαν προήκοντες ἐκ Κερμερίους γὰρ ἐκιδιώκοντες ἐσβαλον ἐς τὴν Λοίην καὶ καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους· οὐτοὶ γάρ, ποιεῖν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι, ἤρχον τῆς Λοίης· τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας οὕτω καὶ εἴπωσι· ἔτι καὶ διὰ χρόνου τοσούτου κατιόντας ἐς τὴν σφατέραν, ἐξεδέχοντο οὐκ ἔλασσωσι πάντος τοῦ Μηδικοῦ· εἴρα γὰρ ἀντικυμένῃ σφι στρατιὴν οὐκ ἀλλήλῃ· αἱ γὰρ τῶν Σκυθίων γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἀνδρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐφώτεον παρὰ τοὺς δούλους. 2. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι, τοῦ γάλακτος εἵνεκεν τοῦ πίνουσι, ποιεῦντες ὥδε· ἀπὲν φυσητήρας λάβωσι ὀστεῖνους, αὐλοῖσι προσεμφορεσάτους, ταύτους ἐσθέντας ἐς τῶν θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα, φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἄλλοι δὲ, ἄλλων φυσούτων, ἀμέλχουσι· φασὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο, ποιεῖν· τὰς φλέβας τε πύμπλασθαι φυσωμένους τῆς ἵππου, καὶ τὸ οὐθαρ κατεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ ἀμέλχουσι τὸ γάλα, ἐσχέαντες ἐς ἑλὶνα ἀγγῆϊα κοῖλα, καὶ περιστίζαντες κατὰ τὰ ἀγγῆϊα τοὺς τυφλοὺς, δανέουσι τὸ γάλα. καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρῶσαντες, ἡγεῦνται εἶναι τιμιώτερον· τὸ δ' ὑπαστάμενον, ἴσθον τοῦ ἑτέρου, τοῦτων μὲν εἵνεκα ἀπαντα τὰν ἀν. λα.

WATSON

TO A O R D

THE A T T R I B U T E

MEMORANDUM

A 2

βῶσι οἱ Σκύθαι, ἐκφυλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρόται εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. 3. Ἐκ τούτων δὴ ὦν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐπετράφη νεότης· οἱ ἐπεὶ τε ἔμαθον τὴν σφετέρην γένεσιν, ἠτιδιῶντο αὐτοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων. καὶ πρῶτα μὲν τὴν χώραν ἀπετάμοντο, τάφρον ὀρυξάμενοι εὐρέαν· κατατείνοσαν ἐκ τῶν Ταυρικῶν οὐρέων εἰς τὴν Μαιωτὴν λίμνην, ἥπερ ἐστὶ μέγιστη· μετὰ δὲ, πειρεωμένοισι ἐσβαλλεῖν τοῖσι Σκύθησι ἀντικατεβόμηνον ἔμαχοντο. γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐ δυναμένοι οὐδὲν πλέον ἔχειν τῶν Σκυθῶν τῇ μάχῃ, εἰς αὐτῶν ἐλθεῖν τὰδε· „Οἶα ἔποιεῦμεν; ἄνδρες Σκύθαι, δούλοισι τοῖσι ἡμετέροισι μάχόμενοι, αὐτοὶ τε ἐλάσσονες κτείνοντες ἡγούμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσόντων τὸ λῶν πῶν ἀφίστανται· νῦν ἂν μοι δοκεῖ αἰχμᾶς μὲν καὶ τόξα μετεῖναι· λαβόντα δὲ ἕαστοα τοῦ βασιλῆος τῆς μάλιστα, εἶναι ἄσπον αὐτῶν. μέχρι μὲν γὰρ ἄρσεν ἡμέας ὄπλα ἔχοντας, αἱ δὲ ἐνόμισον ὁμοῖοι τε καὶ ἡ ἐξ ὁμοίων ἡμῶν εἶναι· ἐπεὶ δὲ ἴδωμαι μάλιστα ἀντὶ ὀπλῶν ἔχοντας, μαθόντες ὥς εἰσι ἡμέτεροι ἄνθρωποι, καὶ συγγόντες τοῦτο, οὐκ ὑπομένεσθαι.“ 4. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐποίησαν ἐπισκέψαι· οἱ δ' ἐκπλαγέντες τῇ γινομένῃ, τῆς μάχης τε ἐπείλωθοντο, καὶ ἔφρουγον. Οὔτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Μολῆς ἤρξαν, καὶ ἐξελαθόντες αὐτὴς ὑπὸ Μήδων, κατήλθον τροπῇ τοιούτῃ εἰς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἴνεκα ὁ Λαρκίος τίσασθαι βουλόμενος, συνήγειρε ἐπ' αὐτοῖς στρατεύματα.

5. Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον πάντων Ἰθνηίων εἶναι τὸ σφετέρον· τοῦτο δὲ γενέσθαι ὥδε, ἄνθρωπον γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, εἰσὴν ἐρημῇ, τῷ οὐκ ὄντι Ταργίτῳ· τοῦ δὲ Ταργίτου τοῦτου τοὺς τοκέας λέγουσι εἶναι, ἑμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, λέγουσι δ' ὦν, Δία τε καὶ Βορυσθένης τοῦ ποταμοῦ θυγατέρα. γένος μὲν τοιούτου δὴ πῦρος γενέσθαι τὸν Ταργίτον· τοῦτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λεπτόξαιν, καὶ Ἀρπόξαιν, καὶ νεώτατον Κολυξαιν. Ἀπὸ τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φε-

ρόματα χούρεα ποήματα, ἄροτρον τε καὶ ζυγὸν καὶ
 σάγαρον καὶ φάλην, πεσέειν ἐς τὴν Σαυθαίην. καὶ
 τῶν ἰδόντων πρῶτον τὸν πρεσβυτάτον, ἄσπον ἰέναι,
 βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν. τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος,
 καλεσθαι. ἀπαλλαχθέντος δὲ τούτου, προσιέναι τὸν
 ἄρτερον, καὶ τὸν αὖτις ταῦτα ποιέειν. τοὺς μὲν δὴ
 κωλύμενον τὸν χρυσὸν ἀπέσπασθαι. τρίτῳ δὲ τῷ νεώ-
 τω ἐπελθόντι καταβῆναι, καὶ μὴ ἐκείνῳ νομίμας
 ἐς ἑωυτοῦ. καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεούς, πρὸς
 ταῦτα συγγνώσας, τὴν βασιλῆην πᾶσαν παραδοῦναι
 τῷ νεωτάτῳ. 6. Ἀπὸ μὲν δὴ Λειποξάϊος γεγενῆσθαι
 τοὺς τῶν Σαυθαίων, οἱ Ἀνδάται γένος καλέονται·
 ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάϊος, οἱ Κατάρχοι τε καὶ
 Τράσπες καλέονται. ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτῶν
 τῆς βασιλῆας, οἱ καλέονται Παραλάται. σίμπασε
 δὲ εἶναι οὗτομα Σκολότους, τοῦ βασιλῆος ἐπωνυμίην.
 Σκύθας δὲ Ἕλληκες οὐνόμασαν. 7. Γεγονέναι μὲν
 εἰν σφίτας ὅδε λέγουσι οἱ Σκύθαι. ἔτι δὲ σφί-
 ἐπεὶ τε γέγονας, τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι ἀπὸ
 τοῦ πρώτου βασιλῆος Ταρξάκου ἐς τὴν Δαρειου δευ-
 βασίην τὴν ἐπὶ σφίτας, χιλίων οὐ πλεον, ἀλλὰ τοσαῦτα.
 Τῶν δὲ χρυσῶν τούτων τὸν ἱρὸν φυλάσσοισι οἱ βα-
 σιλεῖς ἐς τὰ μάλιστα, καὶ θυεῖραι μεγάλας ἱλασκό-
 μενοι μετέρχονται ἀπὸ πᾶν ἔτος. ὅς δ' αὖ ἔχων τὸν
 χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ σφίτῃ ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ,
 οὗτος λέγεται ὑπὸ Σαυθαίων οὐ δεικνυτίλλεσθαι. δι-
 δοσθαι δὲ οἱ διὰ τοῦτο ὅσα αὖ ἱππῶ ἐν ἡμέρῃ μὴ
 περιέλῃ αὐτός. Τῆς δὲ χώρας τοῦτοῦ μεγάλης,
 κριτικίας τὰς βασιλῆας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑωυτοῦ
 παραστήσασθαι Κολαξάιν. καὶ τούτων μίην ἀφί-
 στην ποιῆσαι, ἐν τῇ τὸν χρυσὸν φυλάσσοσθαι. Τὰ
 δὲ κατ' ὑπερθε πρὸς βορῇ λέγουσι ἄνεμον τῶν ὑπέρ-
 στας τῆς χώρας, οὐκ οἶα τε εἶναι εἰς προσωτέρω
 ὅτε ὄρη, οὔτε διεξέναι, ὑπὸ πτερῶν πεχυμένων.
 πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἥρα εἶναι πλεον,
 καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκληθέντα τὴν σφίτα.

8. Σκύθαι μὲν ὅδε ὑπὲρ σφίτων τε αὐτῶν, καὶ
 τῆς χώρας τῆς κατ' ὑπερθε λέγουσι. Ἕλληκες δὲ αἱ

τὸν Πόντον οἰκούντες, ὧδε· Ἡρακλῆα, ἐλαύνοντα
 τὰς Γηρυόνας βοῦς, ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην ἐοῦ-
 δαν ἐρημνῇ, ἣν τινα νῦν Σκυθαί τε μόνται. Γηρυό-
 γεα δὲ οἰκέειν, ἐξω τοῦ Πόντου κατοικημένον, τὴν
 οἱ Ἕλλητες λέγουσι Εὐρύθειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γη-
 δείροισι τοῖσι ἐξω Ἡρακλήϊων στηλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεα-
 νῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι, ἀπὸ ἡλίου
 ἀπ᾽ αὐτολέων ἀρξάμενον, γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ
 δὲ οὐκ ἀποδείκνυσσι. ἐνθεῦτεν τὸν Ἡρακλῆα ἀπικέ-
 σθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθίην χώραν καλεομένην. κατα-
 λαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμὸν· ἐπειρου-
 σάμενον δὲ τὴν λεοντὴν, κατυπνῶσαι· τὰς δὲ οἱ
 ἵππους, τὰς ἀπὸ τοῦ ἄρματος, νεμομένας ἐν τούτῳ
 τῷ χρόνῳ ἀφανισθῆναι δεῖν τύχη. 9. Ὡς δ' ἐγεθ-
 θῆναι τὸν Ἡρακλῆα, διξῆσθαι· πάντα δὲ τὰ τῆς
 χώρας ἐπεξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν Πλαίην
 καλεομένην γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὐρεῖν ἐν ἄνθρω-
 μιζοπάρθενόν τινα Ἐγιδναν διφυεῖα· τῆς τὰ μὲν ἄνω
 ἀπὸ τῶν γλουτέων, εἶναι γυναικὸς· τὰ δὲ ἐνερθεν,
 ὄφιός. ἰδόντα δὲ καὶ θαυμάσαστα, ἐπείρεσθαι μιν
 εἰ κοῦ ἴδοι ἵππους πλανομένους· τὴν δὲ φάναι, ἔων-
 τὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώσειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ οἱ μι-
 χθῆναι· τὸν δὲ Ἡρακλῆα μιχθῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ
 τούτῳ. κείνην τε δὴ ὑπερβαλέσθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν
 ἵππων, βουλομένην ὥς πλεῖστον χρόνον συνεῖναι τῷ
 Ἡρακλεῖ· καὶ τὸν, κομισάμενον, ἐθέλειν ἀπαλλάσ-
 σεσθαι. τέλος δὲ, ἀποδιδούσαν αὐτὴν εἰπεῖν· „Ἰπ-
 „πους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας ἐνθάδε, ἔσωσά σοι
 „ἐγὼ· σῶστρά τε αὐ παρέσχες, ἐγὼ γὰρ ἐκ σεῦ
 „τρὶς παῖδας ἔχω. τούτους, ἑπεὶ γένονται τρύ-
 „φεις, ὅ τε χρὴ ποιεῖν, ἐξηγίό σύ· εἴτε αὐτοῦ κα-
 „τοικίξω, χωρὴς γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ κράτος αὐτῇ,
 „εἴτε ἀποπέμψω παρὰ σέ.“ Τὴν μὲν δὴ ταῦτα
 ἐπειρωτῶν· τὸν δὲ λέγουσι πρὸς ταῦτα εἰπεῖν·
 „Ἐπεὶ ἀνδρωθέντας ἰδῆαι τοὺς παῖδας, τὰδε ποι-
 „εῦσα οὐκ ἂν ἁμαρτάνοις. τοὺ μὲν αἰσχροῦς αὐτῶν
 „τόδε τὸ τόξον ὧδε διατετιωμένον, καὶ τῷ Ἰωσθήρῃ
 „τῷδε κατὰ τὰδε ἑωννύμενον, τούτων μὲν τῆσδε τῆς

„χώρης οἰκήτορα ποιεῦ· ὅς δ' ἂν τρυτέων τῶν ἔρ-
 „γων τῶν ἐντέλλομαι λίπηται, ἐκπεμπε ἐκ τῆς χώ-
 „ρης· καὶ ταῦτα ποιεῦσα, αὐτὴ τε εὐφρανέαι, καὶ
 „τα ἐντεταλμένα ποιήσεις.“ 10. Τὸν μὲν δὴ ἐξ-
 ρύσαντα τῶν τόξων τὸ ἕτερον, ὅθῳ γὰρ δὴ φορέειν
 τέως Ἡρακλῆα, καὶ τὸν ζωστήρα προδέξαντα, παρα-
 δοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν ζωστήρα, ἔχοντα ἐπ' ἄκρης
 τῆς συμβολῆς φιάλην χρυσῆν· διδόντα δέ, ἀπαλ-
 λασσεσθαι. τὴν δ', ἐπεὶ οἱ γενομένους τοὺς παῖδας
 ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι οὐνόματα θέσθαι· τῶν
 μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτέων· τῶ δ' ἐπομένῳ, Γελω-
 νόν· Σκύθην δέ, τῶ νεωτάτῳ· τοῦτο δέ, τῆς ἐπι-
 στολῆς μεμνημένην αὐτὴν, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλμένα.
 καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων, τὸν τε Ἀγάθυρσον
 καὶ τὸν Γελωνόν, οὐκ οἴους τε γενομένους ἐξαπέσθαι
 πρὸς τὸν προκείμενον ἀεθλόν, οἶχεσθαι ἐκ τῆς χώ-
 ρης, ἐβλήθენტας ὑπὸ τῆς γειναμένης· τὸν δέ νεώ-
 τατον αὐτέων Σκύθην, ἐπιτελέσαντα, καταμεῖναι ἐν
 τῇ χώρῃ. καὶ ἀπὸ μὲν Σκυθῶν τοῦ Ἡρακλέους γενέ-
 σθαι τοὺς αἰεὶ βασιλῆας γενομένους Σκυθῶν· ἀπὸ
 δὲ τῆς φιάλης, ἔτι καὶ ἐς τότε φιάλας ἐκ τῶν ζω-
 στήρων φορέειν Σκύθας. τὸ δὲ μῦθον μηχανήσα-
 σθαι τὴν μητέρα Σκύθη. ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν
 Πόντον οἰκόντες λέγουσι.

11. Ὅτι δὲ καὶ ἄλλος λόγος, ἔχων ὅδε, τῷ μά-
 λιστα λεγομένῳ αὐτὸς πρόσκειμαι. Σκύθας τοὺς νο-
 μάδας οἰκόντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πόλεμοι πιεσθέντας ὑπὸ
 Μασσαγετέων, οἶχεσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξην
 ἐπὶ γῆν τὴν Κιμερίην· τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκυ-
 θαι, αὕτη λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμερίων.
 τοὺς δὲ Κιμερίους, ἐπιόντων Σκυθῶν, βουλεύεσθαι,
 ὡς στρατοῦ ἐπιόντος μεγάλου· καὶ δὴ τὰς γνώμας
 σφέων κεχωρισμένας, ἐκτόνους μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω
 δὲ τὴν τῶν βασιλῆων· τὴν μὲν γὰρ ὅθῳ τοῦ δήμου
 φέρειν γνώμην, ὡς ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἶη, μηδὲ
 πρὸς πολλοὺς δεόμενον κινδυνεύειν· τὴν δὲ τῶν βα-
 σιλέων, διαμάχεσθαι περὶ τῆς χώρας τοῖσι ἐπιούσι.

οὐκ ἔδεικεν πείθεσθαι οὔτε τοῖσι βασιλεύουσιν
τὴν δῆμον, οὔτε τῇ δῆμῳ τοὺς βασιλῆας. τοὺς
μὲν δὲ ἀπαλλάσσεσθαι βουλευέσθαι ἀμύχητι, τὴν
χώρην παραδάντας τοῖσι ἐπειῶσι· τοῖσι δὲ βασι-
λεύει δοῦναι ἐν τῇ ἐφ' αὐτῶν κείσθαι ἀποθανόντας,
μηδὲ συμφεύγειν τῇ δῆμῳ λογισαμένους ὅσα τα-
ἀγαθὰ πεπάνθασιν, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πα-
τρίδος κακὰ ἐπιδόξα καταλαμβάνειν, ὥς δὲ δοῦναι σφα-
ταῦτα, διαστάντας, καὶ ἀφ' ὧν ἴσους γενομένους
μάχεσθαι πρὸς ἀλλήλους· καὶ τοὺς μὲν ἀποθανόντας
παντας ὑπ' ἐφ' αὐτῶν, θάψαι τὴν δῆμον τῶν Κιμμερίων
παρὰ ποταμὸν Τύρην· καὶ σφαιρὸν εἶναι δῆλός ἐστι ὁ
τόπος. θάψαντας δὲ αὐτῶν τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρας
ποιέεσθαι. Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐφ' αὐτῇ
τὴν χώραν. 12. Καὶ νῦν ἔστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ
Κιμμέρια τέσσαρα, ἔστι δὲ Πορθμῖα Κιμμέρια· ἔστι
δὲ καὶ χώρα σὺν ὀνόματι Κιμμερίῃ· ἔστι δὲ Βόσπορος,
Κιμμέριος καλεόμενος· φαίνονται δὲ οἱ Κιμμέριοι,
φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς Σκύθας, καὶ τὴν περ-
σὶν ἡσσαν κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν Σιώνῃ πόλει Ἑλλὰς
οἰκίσται. φανεροὶ δὲ εἰσι καὶ οἱ Σκύθαι διώξαντες
αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν τὴν Μηδικήν, ἀμαρ-
τώντες τῆς ὁδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμμέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ
θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύθαι, ἐν δεξιῇ τὴν
Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον, ἐς ὃ ἐσέβαλον ἐς τὴν
Μηδικὴν γῆν, ἐς μεσότηαν τῆς ὁδοῦ τραφθέντες.
οὗτος δὲ ἄλλος ξυγός Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων λε-
γόμενος λόγος εἴρηται.

13. Ἐφ' ἧς δὲ Ἀριστέης ὁ Κανστροβίαν, ἀνὴρ
Προκοννησιος, ποιῶν ἔπειτα, ἀπικέσθαι ἐς Ἰσσηδό-
νας, φοιβάκαμπτος γενόμενος· Ἰσσηδόνων δὲ ὑπερ-
εἰκέναι Ἀριμασπεύς, ἀνδρὸς μονογαθάλμου· ὑπὲρ
δὲ τούτων, τοὺς χορσοφύλακας Γρύπας· τούτων δὲ
τοὺς Ἱπερβορέους, κατήκοιτας ἐπὶ θαλάσσαν. τοὺς
τοὺς ὧν πᾶντας πληρὸν Ἱπερβορέων, ἀρξάντων Ἀρι-
μασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πληροχωροῖσι ἐπιτίθεσθαι· καὶ
ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξοφτεσθαι ἐκ τῆς χώρας. 14.

σπόμενος ὑπὸ δὲ Ἰσσηρόνων, Σκύθας· Κυμμερίους
 δέ, οἰκόντας ἐπὶ τῇ κατὰ θάλασσαν, ἀπὸ Σκυθίων
 πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώραν. Οὕτω οὐδὲ ὅ-
 τος συμφέρεται περὶ τῆς χώρας ταύτης Σκύθῃσι.
 14. Καὶ ὅθεν μὲν ἔην Ἀριστέης, ὁ ταῦτα ποιήσας,
 ἤσθηται τὸν δὲ περὶ αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῃ
 καὶ Κυζίκῳ, λέξω. Ἀριστέην γὰρ λήγουσι, ἰόντα
 τῶν ἀσπίων οὐδενὸς γένος υποδείστερον, ἐσελθόντα ἐς
 κναφῆιον ἐν Προκοννήσῃ, ἀποθανεῖν· καὶ τὸν κνα-
 φῆα κατακλιθεὶς τὸ ἐργαστήριον, οἶχεσθαι ἀγγε-
 λέοντα τοῖσι προσήκουσι τῷ νεκρῷ. ἰσπεδασμένῳ δὲ
 ἤδη τοῦ λόγου ἀνὰ τὴν πόλιν, ὡς τεθνηκὼς εἶη ὁ
 Ἀριστέης, ἐς ἀμφισβυστίας τοῖσι λήγουσι ἀπικνεῖσθαι
 ἄνδρα Κυζικηνὸν, ἤκοντα ἐξ Ἀρτακῆς πόλιος, φάντα
 φανταχτεῖν τὴν οἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκον, καὶ ἐς λόγους ἀπικ-
 νεῖσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἐντεταμένως ἀμφισβητεῖν·
 τοὺς δὲ προσήκοντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναφῆιον πα-
 ρεῖναι, ἔχοντας τὰ πρόσφορα, ὡς ἀναμνηστέους.
 ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε
 ζῶντα φαίνεσθαι Ἀριστέην. μετὰ δὲ, ἐβδόμῃ ἔτει
 φανέντα αὐτὸν ἐς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπεα
 ταῦτα τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεα καλεῖται·
 ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα μὲν
 αἱ πόλεις αὗται λήγουσι. 15. Ταδε δὲ οἶδα Μετα-
 ποντίνῳσι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τῇ
 ἀφάνισιν τὴν δευτέραν Ἀριστέῳ ἔτεσι τεσσεράκοντα
 καὶ τριηκοσίοις, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκον-
 νήσῃ τε καὶ Μεταποντίῃ εὕρισκον. Μεταποντῖνοι
 φασί, αὐτὸν Ἀριστέην, φανέντα σφί ἐς τὴν χώραν,
 κελευσάι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἰδρύσασθαι, καὶ Ἀριστέῳ
 τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ'
 αὐτὸν ἰδεῖναι. φάναι γὰρ, σφί τὸν Ἀπόλλωνα Ἰτα-
 λωτέων μούνοισι δὴ ἀπικνεῖσθαι ἐς τὴν χώραν, καὶ
 αὐτὸς οἱ ἐπεσθαι ὁ νῦν ἔων Ἀριστέης· τότε δὲ, ὅτε
 εἶπετ' αὐτῷ θεῷ, εἶναι κῆρα. καὶ τὸν, εἰπαντα ταῦτα,
 ἀφανισθῆναι. σφίς, δὲ, Μεταποντῖνοι λήγουσι, ἐς
 Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν θεὸν ἐπερωτῆν ὅ τι τὸ
 φῶσμα τοῦ ἀνθρώπου εἶη. τὴν δὲ Πυθίην σφίς κε-

λέγειν πείθεσθαι τῷ φάσματι· πειθομένοινοι δέ, ἄμεινον συνόλισεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποτῆσαι ἐπιτελεία. Καὶ νῦν ἔσθηκε ἀνδρίας ἐπιων-
μὴν ἔχων Ἀριστίω, παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ
Ἀπόλλωνος, περίξ δὲ αὐτὸν δάφναι ἐστάσι· τὸ δὲ
ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορῇ ἵδρυται. Ἀριστίω μὲν νῦν πέρι
τοσαῦτα εἰρήσθω.

16. Τῆς δὲ γῆς, τῆς περὶ ὅδε ὁ λόγος ὥρμηται
λέγεσθαι, οὐδεὶς οἶδε ἀτρεκέως ὅ· τι το κατὺπερθε
ἔστι. οὐδενὸς γὰρ δὴ αὐτόπτεω, εἰδέναι φαμένον,
δύναμαι πυθέσθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστίης, τοῦ
περ' ὀλίγω πρότερον τούτων μνήμην ἐποιέμην, οὐδὲ
οὗτος προσωτέρω Ἰσσηδόνων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπει
ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι· ἀλλὰ τὰ κατὺπερθε ἔλεγε
ἀκοῇ, φας Ἰσσηδόνας εἶναι τοὺς ταῦτα λέγοντας.
Ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως ἐπὶ μακρότατον οἶοι τ'
ἔγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πᾶν εἰρήσεται. 17. Ἀπὸ
τοῦ Βορουσθενεϊτέων ἱμπορίου, τοῦτο γὰρ τῶν παρα-
θαλασσίων μεσσίτατον ἔστι πάσης τῆς Σκυθίης, ἀπὸ
τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἔόντες Ἕλληνες
Σκύθαι· ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ Ἀλαζώ-
νες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ μὲν
ἄλλα κατὰ ταῦτα Σκύθησι ἐπασχίουσιν, σῖτον δὲ καὶ
σπείρουσι καὶ σιτέονται, καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα
καὶ φακὺς καὶ κέγχρους. Ὑπὲρ δὲ Ἀλαζώνων οἰ-
κεῖν Σκύθαι ἀροτῆρες, οἱ οὐκ ἐπὶ σιτῇσι σπεί-
ρουν σῖτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. τούτων δὲ κατὺ-
περθε οἰκεῖν Νευροί. Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορρῇν
ἄνεμον, ἐρῆμος ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα
μὲν παρα τὸν Ὑπανιν ποταμὸν ἔστι ἔθνη, πρὸς
ἐσπέρας τοῦ Βορουσθέneos. 18. Ἀτὰρ διαβάντι τὸν
Βορουσθέnea, ἀπὸ θαλάσσης πρῶτον μὲν ἡ Γλαίη.
ἀπὸ δὲ ταύτης ἄνω οἰκεῖν Σκύθαι γεωργοί, τοὺς
Ἕλληνες οἱ οἰκόντες ἐπὶ τῷ Ὑπάνι ποταμῷ καλέουσι
Βορουσθενεῖτας, σφέας δὲ αὐτοὺς, Ὀλβιοπολίτας.
οὗτοι ὡν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέμονται, τὸ μὲν πρὸς
τὴν ἑω, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοί, κατήκοντες ἐπὶ ποτα-
μὸν τῷ οὐνομα κεῖται Παντικί πης· τὸ δὲ πρὸς βο-

ρῆν ἄνεμον, πλὴν ἀπὸ τὸν Βορυσθένα ἡμερέων ἑ-
δεκα· ἡ δὲ κατύπερθε τούτων ἐρῆμός ἐστι ἐπὶ πολ-
λόν. μετὰ δὲ τὴν ἐρῆμον Ἀνδροφαγοὶ οἰκέουσι, ἔθνος
ἑὸν ἴδιον, καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων κα-
τύπερθε, ἐρῆμος ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων
οὐδὲν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. 19. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἑω
γεωργῶν τούτων Σκυθῶν, διαβάντι τὸν Παντικαπὴν
ποταμόν, Νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι
σπεύοντες οὐδὲν, οὔτε ἀρουῖντες· ψιλὴ δὲ δενδρέων
πᾶσα αὕτη γῆ, πλὴν τῆς Τλαίης. οἱ δὲ Νομάδες
οὗτοι τὸ πρὸς τὴν ἑω, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δεκά
ὁδόν, νέμονται χώρην κατατείνουσαν ἐπὶ ποταμόν
Γέρρον. 20. Περὶ δὲ τοῦ Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ κα-
λεύμενα Βασιλήϊα ἐστὶ, καὶ Σκύθαι οἱ ἀριστοὶ τε καὶ
πλείστοι, καὶ τοὺς ἄλλους νομίζοντες Σκύθας δούλους
σφετέρους εἶναι. κατήκουσι δὲ οὔτοι, τὸ μὲν πρὸς
μεσαμβρίην, ἐς τὴν Ταυρικὴν· τὸ δὲ πρὸς ἡῶ, ἐπὶ
τε τάφρον, τὴν δὴ οἱ ἐκ τῶν τυφλῶν γεγόμενοι ὤρυ-
ξαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος τὸ ἐμπόριον,
τὸ καλεῖσθαι Κορηνοί· τὰ δὲ αὐτῶν κατήκουσι ἐπὶ
ποταμόν Ταναῖν. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορρῆν ἄνε-
μον τῶν Βασιληῶν Σκυθῶν οἰκέουσι Μελαγχλαῖνοι,
ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Μελαγχλαῖνων δὲ τὸ
κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἐρῆμός ἐστι ἀνθρώπων, κα-
τόσον ἡμεῖς ἴδμεν.

21. Ταναῖν δὲ ποταμόν διαβάντι, οὐκέτι Σκυθι-
κὴ, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη τῶν λαξίων, Σαυραματίων
ἐστὶ· οἱ ἐκ τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λί-
μνης, νέμονται τὸ πρὸς βορρῆν ἄνεμον, ἡμερέων
πεντεκαίδεκα ὁδόν, πᾶσαν εὐῶσαν ψιλὴν καὶ ἀγρίων
καὶ ἡμέρων δενδρέων. ὑπεροικίμουσι δὲ τούτων, δευτέ-
ρην λαξίαν ἔχοντες, Βουδίνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν
δασέην ὑλὴ παντοίῃ. 22. Βουδίνων δὲ κατύπερθε
πρὸς βορρῆν, ἐστὶ πρώτη μὲν ἐρῆμος, ἐπ' ἡμερέων
ἑπτά ὁδόν· μετὰ δὲ τὴν ἐρῆμον, ἀποκλίνοντι μᾶλλον
πρὸς ἀπηνιωτὴν ἄνεμον, νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος
πολλὸν καὶ ἴδιον· ζώουσι δὲ ἀπὸ θήρης. Συνεχέως

δὲ ταῦτοις ἐν τοῖσι ἀντοῖσι τόποισι κατοικημένοι εἰσὶ
 τοῖσι ὄνομα κεῖται Ἰυρκαι, καὶ οὗτοι ἀπὸ Θήρης ζώ-
 οντες τροσὴ τοιῷδε. λοχῶ, ἐπὶ δένδρεσσιν ἀναβάς (ταῖ
 δὲ ἐστὶ πικρὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν) ἵππος δὲ ἐκεί-
 στω, διδιδυγμένος ἐπὶ γαστέρα κείσθαι ταπεινότητος
 εἵνεκα, ἐτοῖμός ἐστι, καὶ κύων· ἐπεὶ δὲ ἀπὶδῃ τὸ
 Θηρίον ἀπὸ τοῦ δένδρου, τοξένεας καὶ ἐπιβάς ἐπὶ
 τὸν ἵππον δύνει, καὶ ὁ κύων ἔχεται. Ὅτις δὲ τού-
 των, τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἀποκλίνοντι οἰκίσσαι Ἐκυθίαι
 ἄλλοι, ἀπὸ τῶν Βασιλῆων Ἐκυθίων ἀποστάντες, καὶ
 οὕτω ἀπικόμενοι εἰς τοῦτον τὸν χώρον. 23. Μέχρι
 μὲν δὴ τῆς τούτων τῶν Ἐκυθίων χώρας, ἐστὶ ἡ καταλε-
 χθεῖσα πᾶσα, πεδία τε γῆ καὶ βαθύγαια· τὸ δ' ἀπὸ
 τούτου, λευκώδης ἔστι καὶ τροχέη. διεξελθόντι δὲ
 καὶ τῆς τροχέης χώρον πολλόν, οἰκίσουσι ὑπώρεαι
 οὐρέων ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες
 φυλακροὶ, ἐκ γενεῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσητες καὶ θή-
 λαι ὁμοίως, καὶ σιμοὶ, καὶ γύναια ἔχοντες μεγάλα
 φωνὴν δὲ ἰδίην ἰέντες· ἐσθῆται δὲ χρεώμενοι Ἐκυθί-
 κῃ· ζῶντες δὲ ἀπὸ δένδρεων. ποντικὸν μὲν ὄνομα
 τῷ δένδρῳ ἀπὸ τοῦ ζῶσαι, μέγαθος δὲ κατὰ συνέην
 μάλιστα κῆ· καρπὸν δὲ φορεῖ κνέμω ἴσον, πυρρὴν
 δὲ ἔχει· τοῦτο ἐπεὶ γίγνεται πέπον, σακμάουσι ἱμα-
 τίοισι· ἀποθρῖβει δ' ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν· οὐ-
 γαμα δὲ τῷ ἀποθρῖβόντι ἐστὶ ἄσχυ. τοῦτο καὶ λείχουσι,
 καὶ γάλακτι συμπίστοτες πίνουσι· καὶ ἀπὸ τῆς πα-
 χύτητος αὐτοῦ τῆς τρυγὸς παλάθας συντιθέασιν, καὶ
 ταύτας αἰτέονται· πρόσφατα γάρ σφι οὐ πολλὰ ἐστὶ·
 οὐ γάρ τι σπουδαῖαι νομαὶ ἀντόθι εἰσὶ. Ὅτις δὲ
 Θέρης δὲ ἕκαστος κατοικῆται· τὸν μὲν χειμῶνα, ἐπεὶ
 τὰ δένδρεσσιν περικαλύψῃ πλῆρ' ἀεγρῶ· λευκῶ· τὸ δὲ
 Θέρει, ἀνευ πλίου. Τούτους οὐδεὶς ἀδικεῖ ἄνθρω-
 πων· ἱσοὶ γὰρ λέγονται εἶναι· οὐδὲ τι κρητὶον
 ὕπλον ἐκτέταται, καὶ τοῦτο μὲν, ταῖσι περισσεύουσι
 οὗτοι εἶσι οἱ τὰς διαφορὰς διαίροντες· τοῦτο δὲ,
 ὅς, ἂν φεύγων καταφυγῇ εἰς τούτους, ὅς οὐδέ τις
 ἀδικεῖται. ὄνομα δὲ σφι ἐστὶ Ἀργηκκίνοι.

24. Μέγροι μὲν τῶν φιλοκαρῶν τούτων, πολλή
 ἡ περιφάνεια τῆς χάριος ἐστὶ, καὶ τῶν ἀμφοτέρων
 ἰσθμίων. καὶ γὰρ Σκυθίᾳ τινὲς ἀπικνεύοντο εἰς αὐ-
 τοὺς, τῶν οὐ χαλεπὸν ἐστὶ πείσθαι, καὶ Ἕλληνας
 τῶν ἐν Βορυσθάνειος τε ἐμπορίου καὶ τῶν ἄλλων Παν-
 τικῶν ἐμπορίων. Σκυθίᾳ δὲ οἱ ἂν εἰθῆναι εἰς αὐ-
 τοὺς, δι' ἑπτὰ ἡμέρας καὶ δι' ἑπτὰ γλῶσσεσιν δια-
 πρῆσθαι. 25. Μέγροι μὲν δὲ τούτων γινώσκονται
 τὰ δὲ τῶν φαλακρῶν κατ' ἐπεὶ οὐδεὶς ἀπὸ τῶν οἴδε
 φράσαι. οὐρεὰ γὰρ ὑψηλὰ ἀποσπᾷται ὄρη, καὶ
 οὐδεὶς σφᾶι ὑπερβαίνει. οἱ δὲ φαλακροὶ οὗτοι λέ-
 γονται, ἐμὼς μὲν αὖ πιστὰ λέγοντες, αἰετῶν τὰ οὐρεὰ
 αἰγίποδας ἄνδρες ὑπερβαίνει δὲ τούτους, ἄλλους
 ἀνθρώπους, οἱ τὴν ἐξομνησὶν καθορίζουσι. ταῦτο δὲ
 οὐκ ἐνδέχεται τὴν ἀρχὴν. Ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸς τῶν
 φαλακρῶν γινώσκονται ἀπὸ τῶν οἴδε, ὑπὸ Ἰσσηδόνοις οἰ-
 κόμενον. τὰ μὲντοι κατ' ἐπεὶ πρὸς βορῇ ἀνεμὸν,
 οὐ γινώσκονται, οὔτε τῶν φαλακρῶν, οὔτε τῶν Ἰσση-
 δόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτῶν τούτων λέγονται. 26. Νά-
 μοσι δὲ Ἰσσηδόνες ταπεινὰ λέγονται χρᾶσθαι.
 Ἐπειὰ πᾶσι ὑποθῆναι κατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες
 πρόσχωσι πρὸ ὄρη. καὶ ἐπειὰ ταῦτα θύσαντες,
 καὶ κατακείμενοι τὰ κρέα, κατακείμενοι καὶ τὰ τοῦ
 δευτέρου τεινέοντα γομφία. ἐπὶ τούτοις δὲ πάντα
 τὰ κρέα, δαίτη προτιθέμενα. πρὸ δὲ κεφαλῇ αὐτοῦ
 ψάλλοντας καὶ ἱμαθίοντες, καταχρυσῶσαι καὶ
 ἐπειὰ αὐτὰ ἀγάλματα χρῶνται. θυσίας μεγάλας ἐπὶ
 τοὺς ἐπιτελείοντες. τοῖς δὲ πρὸς τούτοις ποιεῖται, κα-
 τ' ἐπεὶ αἱ Ἕλληνες τὰ γενέσθαι. ἄλλως δὲ δικαιοί
 καὶ οὗτοι λέγονται εἶναι. Ἰσσηδοίαι δὲ οὐκ οἴδε καὶ
 γινώσκονται τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὲ καὶ
 οὗτοι.

27. Τὰ δὲ ἀπὸ τούτων τὰ κατ' ἐπεὶ, Ἰσσηδόνες
 εἰσὶ οἱ λέγοντες, τοὺς μονοφθαλμοὺς ἀνθρώπους καὶ
 τοὺς χρυσοφύλους Γρύπας εἶναι. παρα δὲ τούτων
 Σκυθίᾳ παραλαβόντες λέγουσι. παρα δὲ Σκυθίᾳ
 ἡμῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ οὐνομάζομεν αὐτοὺς.
 Σκυθίᾳ δὲ Ἀρμιστοίαις. ἄρμις γὰρ ἐν κελύφῃ ἀνι-

θαι, σποῦ δὲ τὸν ὀφθαλμὸν. 28. Αὐσχείμερος δὲ αὐτῇ ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα χώρα οὕτω δὴ τί ἐστι, ἐνθα τοὺς μὲν οὐκὼ τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἶος γίνεται κρημὸς, ἐν τοῖσι ὕδωρ ἐκχέας, πηλὸν οὐ ποιεῖσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιήσεις πηλόν. ἡ δὲ θάλασσα πῆγνυται, καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Κιμμέριος· καὶ ἐπὶ τοῦ κρουστάλου οἱ ἐντὸς τάφρου Σκύθαι κατοικημένοι στρατεύονται, καὶ τὰς ὠμάδας ἐπалаυνοῦσι πέρην ἐς τοὺς Σινδοὺς. οὕτω μὲν δὴ τοὺς οὐκὼ μῆνας διατελεῖ χειμῶν ἐόν· τοῖς δ' ἐπιλοιποῦς τέσσερας ψύχρα αὐτόθι ἐστί. Κεχῶρισταί δὲ οὗτος ὁ χειμὼν τοὺς τρόπους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοισι χωρίοις γινόμενοις χειμῶσι· ἐν τῷ τῇν μέγ ὠμαίῃν οὐκ ὕει λόγου ἄξιον οὐδέν· τὸ δὲ θέρος, ὕψι οὐκ ἀνίει. βρονταὶ τε ἥμος τῇ ἄλλῃ γίνονται, πηνια καὶ τα μὲν οὐ γίνονται, θέρος δὲ ἀμφιλαφές· ἡν δὲ χειμῶνος βροντὴ γένηται, ὡς τέρας νομόμισται θωπευμαῖζεσθαι. ὥς δὲ καὶ, ἡν σεισμος γένηται ἡν τε θέρος ἡν τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, τέρας νομόμισται. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἡφονοὶ δὲ καὶ ὄνοι σὺν ἀνέχονται τὴν ἀρχὴν τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρημῶι ἐστεῶτες ἀποσφραλίσσονται, ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχονται. 29. Δεκέτις δὲ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ κόλον διατεταται οὐ φέει κέρτα αὐτόθι. μαρτυρεῖ δὲ μοι τῇ γυναικὶ καὶ Ὀμήρου ἔπος ἐν Ὀδυσσεΐῃ, ἔχον ὥδε·

Καὶ Αἰβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κέρασι κατέθουσι, ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίνεσθαι τὰ κέρτα. ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι, ἡ οὐ φέει κέρτα τὰ κτήνεα ἀρχὴν, ἡ φέοντα φέει μόνον ἐνθαῦτα μὲν νυν δια τὰ ψύχρα γίνεται ταῦτα· 30. Θανυμάζω δὲ, (προσθήκας γὰρ δὴ μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐδίδητο,) ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πασῇ χώρῃ οὐδὲν κένεται γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χώρου ἐόντος, οὔτε ἄλλου φανεροῦ αἰτίου σθένος· φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ καταρῆς τευ οὐ γίνεσθαι σφι ἡμίονους, ἀλλ' ἐπεὶ ἀν προσίῃ ἡ ὥρη κύνεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσιν ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτὰς καὶ ἐκείτῃ σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιέτω τοὺς ὄρους, ἐξ

οὐδ' ἂν σῶσι αἱ ἱππεὶ ἐν γαστρὶ· ἔπειτα δὲ ὅπισθε ἀπελάνουσι. 31. Περὶ δὲ τῶν πτερῶν, τῶν Σκύθας λέγουσι ἀνάπλεων εἶναι τὸν ἥερα, καὶ ταυτέων εἰκασθὲν οὐκ οἶα τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσωπός τῃς ἡπείρου, οὔτε διεξίναί, τήνδε ἔχω περὶ αὐτέων τὴν γνώμην, τὰ κατύπερθε ταύτης τῆς χώρας αἰεὶ νίφεται, ἐλασσονι δὲ τοῦ θέρος ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ αἰκός, ἤδη οὖν ὅστις ἀρχοθέν χιόνα ἀδρὴν πίπτουσαν εἶδε, αἶδε τὸ λέγω. ἔοικε γάρ, ἢ χιῶν πτεράσι· καὶ διὰ τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἔοικτα τοιοῦτον, αὐλίσχτα τὰ πρὸς βορρᾷ ἐστὶ τῆς ἡπείρου ταύτης. τὰ ὦν πτερά, εἰκάζοντας, τὴν χιόνα τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περσικοὺς δοκέω λέγειν. Ταῦτα μὲν νυν, τὰ λέγεται μακρότατα, εἰρηται.

32. Τπερβορέων δὲ περὶ ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι λέγουσι, οὔτε τινὲς ἄλλοι τῶν ταύτη οἰκημένων, εἰ μὴ ἄρα Ἰσσηδῶνες. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' αὐτοὶ λέγουσι οὐδέν· ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὡς περὶ τῶν μονοφθαλμῶν λέγουσι. Ἀλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἐστὶ περὶ Τπερβορέων εἰρημένα, ἐστὶ δὲ καὶ Ὀμηρῳ ἐν Ἐπιχρόνοις, εἰ δὴ τῶν ἔοντι γέ Ὀμηρος ταῦτα τὰ ἐπεὶ ἐποίησε. 33. Πολλοὶ δὲ τι πλείονα περὶ αὐτέων Ἀῆλιοι λέγουσι, φέμενοι ἱρὰ ἐνδεδεμένα ἐν καλᾷ κρητῶν, ἐξ Τπερβορέων φερόμενα, ἀπικνέσθαι ἐς Σκύθας· ἀπὸ δὲ Σκυθῶν ἤδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἐκάστους, κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἐσπέρας ἐκαστάτῳ ἐπὶ τὸν Ἀδρίην· ἐνδεύτην δὲ πρὸς μεσσημβρίην προπεμπόμενα πρῶτους Ἀσθοναίους Ἑλλήνων θέκεσθαι· ἀπὸ δὲ τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιᾶ κόλπον, καὶ διαπορεύεσθαι ἐς Εὐβοίαν· πόλιν τε ἐς πόλιν πέμπειν, μέχρι Καρύστου· τὸ δ' ἐπὶ ταύτης, ἐκλιπεῖν Ἀθρῶν· Καρύστίου γάρ, εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τήναν· Τηνίους δὲ, ἐς Ἀῆλον, ἀπικνέσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἱρὰ οὕτω λέγουσι, ἐς Ἀῆλον. πρῶτα δὲ τοὺς Τπερβορέους πέμπαι φερόντας τὰ ἱρὰ δύο κάρας, τὰς οὐνομάζουσι Ἀῆλιοι εἶναι Τπερόχην τε καὶ Λαοδίχην· ἅμα δὲ αὐτῇσι ἀσφαλῆς εἶναι πέμπαι τοὺς Τπερβορέους τῶν

ἑστῶν ἀνδρας πέντε πομπούς, τοὺτους οἱ τῶν Περφε-
 ρες καλέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Ἀθῆναις ἔχοντες. ἔπει-
 δὲ τοῖσι Τπερβορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ἐκίνα
 οὐκ ἀπονοστέειν, θεινὰ ποιευμένους εἰ σφέας αἰεὶ κα-
 ταλαμψεται, ἀποδέλλοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, οὕτω
 δὴ φέροντας ἐς τοὺς οὐρούς τὰ ἱερά ἐνδοδεμένα ἐν πυ-
 ρῶν καλάμῃ, τοῖς πλησιόχουσις ἐπισκήπτειν, κελυ-
 φοντας προπέμπειν σφέα ἀπὸ ἐνυτιῶν ἐς ἄλλο ἔθνος,
 καὶ ταῦτα μὲν οὕτω προπεμπόμενα, ἀπικνέσθαι λέ-
 γουσι ἐς Ἀθῆλον. Οἶδαι δὲ αὐτοὺς τοῦτοις, ἱερῶν τόδε
 ποιούμενον προσφερές τὰς Θηήκας καὶ τὰς Παι-
 νίδας γυναῖκας, ἔπειαν θύσαι τῇ Ἀρτεμίδι τῇ Βασι-
 λῆϊ, οὐκ ἄντι πυρῶν καλάμης ἔχοντας τὰ ἱερά. καὶ
 ταῦτα μὲν δὴ οἶδαι ταύτας προέουσας. 34. Τῆσι δὲ
 παρθένοισι ταύτησι τῆσι ἐξ Τπερβορέων τελευτησά-
 σῃσι ἐν Ἀθῆναις, κείρονται καὶ αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες
 οἱ Ἀθελίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμου πλόκαμον ἀποταμύ-
 μεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον ἐλλίξασαι, ἐπὶ τὸ σῆμα τι-
 θεῖσι· (τὸ δὲ σῆμα ἐστὶν ἔσω ἐς τὸ Ἀρτεμίδιον
 ἑστῶντι ἀριστερῆς χειρός· ἐπιπέφυκε δὲ οἱ ἑλκή·)
 οἱ δὲ παῖδες τῶν Ἀθελίων, περὶ γλῶσσαν τε καὶ ἐλλίξαντες
 τῶν τριχῶν, προτιθεῖσι καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸ σῆμα. αὐ-
 ταὶ μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν Ἀθελων
 οἰκητόρων. 35. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ, καὶ τὴν Ἀργην
 τε καὶ τὴν Ῥελίαν, εἰσάσας παρθένους ἐξ Τπερβορέων,
 κατὰ τοὺς αὐτοὺς τοῦτους ἀνθρώπους πορευομένας,
 ἀπικνέσθαι ἐς Ἀθῆλον ἐν πρότερον Τπερβόρης τε καὶ
 Λαοδίκης. ταύτας μὲν νυν τῇ Ἐλλειθυλῇ ἀποφεραν-
 σας ἀντὶ τοῦ ὠκυτόκου τὸν ἐτάξαντο φόρον ἀπικ-
 νέσθαι· τὴν δὲ Ἀργην τε καὶ τὴν Ῥελίαν ἄμφω αὐτοῖσι
 τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι λέγουσι, καὶ σφι τιμὰς ἄλλας
 δεδῶσθαι πρὸς σφῶν· καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυ-
 ναῖκας, ἐκπομαζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν
 σφι Ῥελὴν ἀνὴρ Λυκίος ἐποίησε· παρὰ δὲ σφῶν μα-
 θόντας νησιώτας τε καὶ Ἰωνας, ὅμνουν Ῥελίαν τε καὶ
 Ἀργην, ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντάς· (οὗτος δὲ
 ὁ Ῥελὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιούς ὕμνους ἐποίη-
 σε, ἐκ Λυκίης ἐλθὼν, τοὺς αἰδομένους ἐν Ἀθῆναις·)

καὶ τῶν μῆδων καταγεζομμένῃ ἐπὶ τῷ βορέῳ· αὐτὸν
 σκοδῶν, ταύτην ἐπὶ τῇ θήρῃ τῆς Δελφός τε καὶ
 Ἰσθμὸς ἀνταστροφῆς ἐπιβαλλομένην. ἡ δὲ θήρη
 αὐτῶν ἐστὶ ὄπισθε τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς τὴν
 περσικὴν, ἀγγιστὰ τοῦ Κηφίων ἱστορητορίου.
 36. Καὶ ταῦτα μὲν Τπερβορέων περὶ εἰρησίων, τὰ
 γὰρ περὶ Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι. Τπερ-
 βορέων οὐ λέγω, λέγων ὡς τὸν οἶστος περιέφερε κατὰ
 τὰ πᾶσαν τὴν γῆν, οὐδὲν σιτεόμενον. Εἰ δὲ εἰσὶ
 τῆς Τπερβορέας ἄνθρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερνοτίαι
 ἄλλοι. γελῶ δὲ ὄρεῶν. Γῆς περιόδους γυμνῶντας
 πολλὰς ἤδη, καὶ οὐδὲν ἄνθρωπον ἔχοντας ἐξηγησάμε-
 νον. οἱ δὲ Ἀκκερνόν τε ῥέοντα γραφουσι περὶ τὴν
 γῆν, εὐῶσαν κυκλωτρεῖα ὡς ἀπὸ τέρνον· καὶ τὴν
 Αἰθίαν τῇ Εὐρώπῃ φοιδύντων ἴσην. ἐν ὀλγοῖσι γὰρ
 ἐγὼ δηλώσω μέγας τε ἐκάστης αὐτῶν, καὶ οἷα
 τίς ἐστὶ ἐς γραφὴν ἐκαστή.

37. [Αἰθίη] Πέρσαι οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ
 τῇ νοτίῃ θάλασσῃ, τὴν Εὐθέρην καλούμενην.
 ταύτῃς δ' ὑπεροικέουσι πρὸς βορέα ἀνέμου, Μῆ-
 δων· Μῆδων δὲ, Σασπειρες· Σασπειραν δὲ, Κόλ-
 χους, κατήκοντες ἐπὶ τῇ βορρῇ θάλασσῃ, ἐς τὴν
 Φάσις ποταμὸς ἐκδίδει. ταῦτα τέσσαρα ἔθνη οἰκεῖ
 ἐκ θαλάσσης ἐς θάλασσαν. 38. Ἐνθεν τε, τὸ
 πρὸς ἐσπέρης, αὐταὶ διεφάσαι ἀπ' αὐτῆς κατατεί-
 νουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπηγήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ
 ἀκτὴ ἡ ἐτέρη, τὰ πρὸς βορρῇ ἀπὸ Φάσιος ἀρξάμενη,
 παρατίεται ἐς θάλασσαν παρὰ τὸν Πόντον καὶ
 τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου τοῦ Τρωϊκοῦ· τὰ
 δὲ πρὸς νότου, ἡ αὐτὴ αὐτὴ ἀκτὴ ἀπὸ τοῦ Μυ-
 ριανθρικού κόλπου, τοῦ πρὸς Φοινίκῃ καίμενου, τέλει
 ταῖς ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἀκτὸς. οἰκεῖ
 δ' ἐν τῇ ἀκτὴ· ταύτῃ ἔθνη ἀνθρώπων τριήκοντα.
 αὐτὴ μὲν γὰρ ἡ ἐτέρη τῶν ἀκτίων. 39. Ἡ δὲ θύ-
 ἐς, ἀπὸ Περσίων ἀρξάμενη, παρατίεται ἐς τὴν
 Εὐθέρην θάλασσαν· ἡ τε Περσικὴ, καὶ ἡ ἀπὸ
 ταύτης ἀποκείμενη Αἰσυρή, καὶ ἀπὸ Αἰσυρῆς τ

Αραβίη. λήγει δὲ αὕτη (οὐ λήγουσα εἰ μὴ νόμος) εἰς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον, εἰς τὸν Δαραῖος ἐκ τοῦ Νελλου διώρυχα ἐσθγάγε. Μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσίων, χώρος πλατύς καὶ πολλὸς ἐστὶ· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρήκει διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη παρά σε Συρίην τὴν Παλαιστίνην, καὶ Αἴγυπτον, εἰς τὴν τελευταίαν ἐν τῇ ἔθνει ἐστὶ τρία μούνα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσίων τὰ πρὸς ἐσπέρης τῆς Ἀσίης ἔχοντά ἐστι. 40. Τὰ δὲ κατινπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σασπειρών, καὶ Κάλχων, τὰ πρὸς ἡῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἐνθεν μὲν ἡ Εὐρωπὴ παρήκει θάλασσα· πρὸς βορρῶν δὲ ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀράξης ποταμὸς, ῥέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκείται Ἀσίη· τὰ δὲ ἀπὸ ταύτης, ἐρήμος ἦδη τὸ πρὸς τὴν ἑω, οὐδ' ἔχει οὐδεὶς φράσαι οἶον θῆ τέ ἐστι. Τοιαύτη μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστὶ.

41. Ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτὴ τῇ ἐτέρῃ ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου Λιβύη ἦδη ἐκδέκεται. κατὰ μὲν νυν Αἴγυπτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στενὴ ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς θαλάσσης εἰς τὴν Εὐρωπὴν θαλάσσαν, δέκα μυριάδες εἰσὶ ὁρνυμένων· αὐτὰ δ' ἂν εἴεν χίλιοι σταδίοι. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ στενοῦ τούτου, κάστα πλατεία τυχάνει ἐαῦσα ἡ ἀκτὴ, ἣτις Λιβύη κέκληται. 42. Θωμάζω ὦν τῶν διουρισάντων καὶ διελόντων Λιβύην τε καὶ Ἀσίην καὶ Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτῶν ἐστὶ. μήκει μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη· εὐρεος δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλεῖν ἀξίη φαίνεται μοι εἶναι. Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἐωυτὴν, ἐοῦσα περιόρουτος, πλην ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην οὐρίζει· Νεκὼ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαντος. ὃς ἐπεὶ τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὁρίσσαι τὴν ἐκ τοῦ Νελλου διέχουσαν εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέπεμψε Φοινίκας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντεταλμένος εἰς τὸ ὀπίσω δι' Ἑρακλήων στηλέων διεκπλέειν ἕως εἰς τὴν βορρῆν θαλάσσαν, καὶ οὕτω εἰς Αἴγυπτον ἐπε-

κνίσθαι. Ὀρμηθέντες ἄν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης, ἔπλεον τὴν νατὴν θάλασσαν. ὅπως δὲ γίνοντο φθινόπωρον, προσίσχοντες ἄν σπεύρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἐκαστοτε τῆς Λιβύης πλείοντες γινολατο, καὶ μένεσκον τὸν ἄμητον. Θερίσαντες δ' ἄν τὸν σῆτον, ἔπλεον· ὥστε δύο ἑτέων διεξελθόντων, τρίτην ἔπει κάμψαντες Ἡρακλεΐας στήλας, ἀπίζοντο ἐς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ, ἄλλω δὲ δή τω, ὡς περιπλώοντες τὴν Λιβύην, τὸν ἥλιον ἔσχον ἐς τὰ δεξιά. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ πρῶτον. 45. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοι εἰσι οἱ λέγοντες, ἐπὶ Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Αἰχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ ταῦτο πεμφθεὶς· ἀλλὰ δεισας τὸ τε μῆκος τοῦ πλοῦν καὶ τὴν ἄρημιν, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπετέλεσε τὸν ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἄεθλον. θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου τοῦ Μεγαβύζου ἐβίησατο παρθένον· ἔπειτα μέλλοντος αὐτοῦ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκοιοπεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξω βασιλῆος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος, ἐοῦσα Δαρείου ἀδελφεῇ, παραιτήσατο, φᾶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην ἐπιθήσειν ἥπερ ἐκεῖναν. Λιβύην γὰρ οἱ ἀνάγκην ἔσεσθαι περιπλῶειν, ἐς ὃ ἂν ἀπικηται, περιπλῶν αὐτὴν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξω ἐπὶ τούτοις, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ τούτων, ἔπλεε παρὰ Ἡρακλεΐας στήλας. διεκπλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης, τῷ οὐνόμα Σολόεις ἐστὶ, ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην· περήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μῆνεσι, ἐπεὶ τε τοῦ πλεῦνος αἰεὶ ἔδεε, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. Ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ βασιλῆα Ξέρξω, ἔλεγε φας τὰ προσωταῖω ἀνθρώπους σμικροὺς παραπλέειν, ἐσθῆτι φοινικητῇ διαχρεωμένους· οἱ, ὅπως σφεῖς καταγοῖατο τῇ νηϊ, φεύγεσκον πρὸς τὰ οὖρεα, λείποντες τὰς πόλεις· αὐτοὶ δὲ ἀδικεῖν οὐδὲν ἐσιόντες, πρόβατα δὲ μοῦνα ἐξ αὐτέων λαμβάνειν. τοῦ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην παντελῶς, αἴτιον τόδε ἔλεγε· τὸ πλοῖον τὸ πρὸσω οὐ δυνατόν ἔτι προβαί-

νειν, ἀλλ' ἐνίσχεσθαι. Ξέρξης δὲ οὐ οἱ συγγενώσκων λέγειν ἀληθέα, οὐκ ἐπιτέλεσαντ' αὖτε τὸν προκείμενον ἄεθλον, ἀνεσκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ἐπιτιμῶν· τούτου δὲ τοῦ Σατάσπεος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμον, ἐπεὶ τε ἐπύθετο τὰ χρίστα τὸν δεσπότηα τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιδος ἀνὴρ κατέσχε· τοῦ ἐπισταμενος το οὐνομα, ἐκὼν ἐπιλήθομαι

44. Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξενρέθη· ὃς βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος οὗτος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδίδοι, πέμπει πλοίοισι ἄλλους τε τοῖσι ἐπίστευε τὴν ἀληθίην ἐρεῖν, καὶ δὴ καὶ Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα· οἱ δὲ, ὁρμηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς, ἔπλεον κατὰ ποταμὸν πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θάλασσαν· δια θαλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέρην πλέοντες, τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται ἐς τὸν τὸν χώρον, ὅθεν ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα, ἀπέστειλε περιπλῶειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περιπλώσαντας, Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ θαλάσῃ ταύτῃ ἐχράτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίης πλὴν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνεύρηται ὁμοία παρεχομένη τῇ Λιβύῃ. 45. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν φανερὴ ἐστὶ γινωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορρῇν, εἰ περίρρυτός ἐστι· μήκει δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρας παρήκουσα. οὐδ' ἔχω συμβαλέσθαι, ἐπ' ὅτεν μὴ εἰούση γῇ οὐνόματα τριφασία κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγυπτίος ποταμὸς ἐτέθη, καὶ Φᾶσις ὁ Κόλχος· (οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν τὸν Μαιήτην καὶ Πορθμήϊα τὰ Κιμμέρια λέγουσι·) οὐδὲ τῶν διουρισάντων τὰ οὐνόματα πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο τὰς ἐπωνυμίας. ἡ δὲ γὰρ Λιβύη μὲν ἐπὶ Λιβύης λέγεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ οὐνομα, γυναικὸς αὐτόχthonος· ἡ δὲ Ἀσίη ἐπὶ τῆς Προμηθέος γυναικὸς

τὴν ἐκωνύμην. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνονται τοῦ
 συνόματος Λυδοὶ, φάμενοι ἐπὶ Ἀσίῳ, τοῦ Κόντου
 τοῦ Μάκω, πεκλησθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ
 τῆς Προμηθεὸς Ἀσίης· ἀπ' οὗ καὶ τὴν ἐν Σαρ-
 δισὶ φυλὴν πεκλησθαι Ἀσιάδα. Ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη
 οὔτε εἰ περιόρουτός ἐστι γινώσκεται πρὸς ἀνδράων
 ἀνθρώπων· οὔτε οὐκ ὅθεν τὸ οὐνομα ἔλαβε τοῦτο,
 οὔτε ὅστις οἱ ἦν ὁ θεόμενος φαίνεται· εἰ μὴ ἀπὸ τῆς
 Τυρίας φήσομεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὐνομα τὴν χώ-
 ρην, πρότερον δὲ ἦν ἄρα ἀνώκεμος, ὥσπερ αἱ ἑτε-
 ραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ τῆς Ἀσίης τε φαίνεται ἐρῶσα,
 καὶ οὐκ ἀπικεμένη ἐς τὴν γῆν ταύτην ἢ τις νῦν
 ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπη καλεῖται, ἀλλ' ὅσαν ἐκ Φοι-
 νίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ ἐς Λυκίαν. Ταῦτα
 μὲν νῦν ἐπὶ τοπαῦτον εἰρήσθω· τοῖσι γὰρ νομίζον-
 μένοισι αὐτέων χρησόμεθα.

46. Ὁ δὲ Πόντος ὁ Εὐξείνιος, ἐπ' αὐτῷ ἐστρατεύετα
 Δαρείος, χαίρων πασέων παρέχεται, ἔξω τοῦ Σκυ-
 θικοῦ, ἔδναι ἀμαθέστατα. οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐν-
 τὸς τοῦ Πόντου οὐδὲν ἔχμεν προβαλίσθαι σοφίης
 πέρι, αὐτὲ ἀνδρά λόγιον αἰδῶμεν γερόμενον, παρέξ
 τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνους, καὶ Αναχάρσεως. Τῷ δὲ
 Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν τῷ μέγιστον τῶν ἀνθρωπείων
 προημάτων σοφώτατα πάντων ἐξεύρηται, τῶν ἡμεῖς
 ἴδμεν· τὰ μέντοι ἄλλα οὐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον
 οὕτω σφι ἀνεύρηται, ὥστε ἀποφυγέειν τε μηδένα
 ἐπελθόντα ἐπὶ σφείας, μὴ βουλομένους τε ἐξευρεθῆ-
 ναι, καταλαβεῖν μὴ οἶόν τε εἶναι. τοῖσι γὰρ μήτε
 ἄστεα μήτε τείχεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλλὰ φερέοικοι εἰσι
 τες, πάντες ἔωσι ἵπποτοξοί, ζῶντες μὴ ἀπ' ἀρό-
 του, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τε σφι ἢ ἐπὶ ζευ-
 γέων, κῶς οὐκ ἂν εἴησαν αὐτοὶ ἄμαχοί τε καὶ ἀπο-
 ροὶ προσμίσγειν; 47. Εξεύρηται δὲ σφι ταῦτα, τῆς
 τε γῆς ἐούσης ἐπιτηδέης, καὶ τῶν ποταμῶν ἐάντων
 σφι συμμάχων. ἢ τε γὰρ γῆ ἐούσα πεδιάς αὐτῇ
 ποιῶδης τε καὶ εὐνδρός ἐστι· ποταμοὶ τε δι' αὐτῆς
 ρέουσι αὐτῶ πολλῶ τέφ ἀριθμῶν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰ-

γύπτῳ διαρρέχων. ὅσοι δὲ οὐνομαστοὶ τὲ εἰσὶ αὐ-
τέων, καὶ προσπλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους οὐνο-
μανέω. Ἰστρος μὲν, πεντάσταμος· μετὰ δὲ, Τύρης
τε καὶ Ἵπανις, καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικένης,
καὶ Τάκνρις, καὶ Γέρρος, καὶ Ταναῖς. ῥέουσι δὲ
οὗτοι κατὰ ταδε.

48. Ἰστρος μὲν, ἔων μέγιστος ποταμῶν πάντων
τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἐόντῳ ῥέει καὶ θέ-
ρεος καὶ χειρῶνος. πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἐσπέρας τῶν ἐν
τῇ Σκυθικῇ ῥέων, κατὰ τοιοῦνδε μέγιστος γέγονε,
ποταμῶν καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἷδα
οἱ μέγαν αὐτὸν ποιεῦντες· διὰ μὲν γε τῆς Σκυθικῆς
χώρης πέντε μὲν οἱ ῥέοντες, τὸν τε Σκυθαί, Πόρατα
καλέουσι, Ἕλληνες δὲ Περσέον· καὶ ἄλλος, Τιαραν-
τός· καὶ Ἀραρός τε, καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός·
ὁ μὲν πρῶτος λεχθεὶς τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς
ἡῶ ῥέων ἀνακοινοῦται τῷ Ἰστρῷ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ
δεύτερος λεχθεὶς, Τιαραντός, πρὸς ἐσπέρας τε μάλ-
λον, καὶ ἐλασσων. ὁ δὲ δὴ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νά-
παρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, διὰ μέσου τούτων ἰόντες,
ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἰστρον. οὗτοι μὲν αὐτιγενεῖς πο-
ταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύνουσι αὐτόν. 49. Ἐκ δὲ
Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμός ῥέων συμμίσγεται τῷ
Ἰστρῷ. ἐκ δὲ τοῦ Αἴμου τῶν κορυφείων τρεῖς ἄλ-
λοι μεγάλοι, ῥέοντες πρὸς βορρῇν ἄνεμον, ἐσβάλλουσι
ἐς αὐτόν, Ἀτλας, καὶ Αὔρας, καὶ Τίβισις· διὰ δὲ
Θρηάκης καὶ Θρηάκων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἀθρως,
καὶ Νῆης, καὶ Ἀρτάνης, ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν Ἰστρον·
ἐκ δὲ Παιόνων καὶ οὔρεος Ροδόπης, Σκίος ποτα-
μός, μέσον σχίζων τὰν Αἴμον, ἐκδιδοὶ ἐς αὐτόν. ἐξ
Ἠλυριῶν δὲ ῥέων πρὸς βορρῇν ἄνεμον Ἀγγρος ποτα-
μός, ἐσβάλλει ἐς πεδίον τὸ Τριβαλλικόν, καὶ ἐς πο-
ταμόν Βρόγγον· ὁ δὲ Βρόγγος ἐς τὸν Ἰστρον. οὗτοι
ἀμφοτέρους, ἔοντας μεγάλους, ὁ Ἰστρος δέκεται. ἐκ δὲ
τῆς κατ' ὑπερθε χώρας Ουβρίκων, Ἰάρπις ποταμός, καὶ
ἄλλος Ἀλπις ποταμός, πρὸς βορρῇν ῥέοντες ἄνεμον,
καὶ οὗτοι ἐκδιδοῦσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης

τῆς Εὐρώπης ὁ Ἰστρος, ἀρξάμενός ἐκ Κελτῶν, οἱ ἔσχα-
τοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ Κυνητίας οἰκοῦσι τῶν ἐν
τῇ Εὐρώπῃ· ῥέων δὲ δια πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς
τὰ πλάγια τῆς Σκυθίας ἐσβάλλει. 50. Τουτέων ὡν
τῶν καταλεχθέντων, καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων
τὸ σφέτερον ὕδωρ, γίνεται ὁ Ἰστρος ποταμῶν μέγιστος.
ἐπεὶ ὕδωρ γὰρ ἐν πρὸς ἐν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλη-
θεῖ ἀποκρατεῖ· ἐς γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμὸς
οὔτε κρήνη οὐδεμὴ ἐσδιδούσα, ἐς πληθὺς οἱ συμ-
βάλλονται. Ἰσος δὲ αἰεὶ ῥεῖ ἐν τε θέρεϊ καὶ χειμῶνι ὁ
Ἰστρος, κατὰ τοιοῦνδε τι, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ. τοῦ μὲν
χειμῶνος, ἐστὶ ὅσος πῶρ ἐστὶ, ὀλίγω τε μέζων τῆς
ἑωυτοῦ φύσιος γίνεται· ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τοῦ
χειμῶνος κάμπαν ὀλίγω, νεφετῶ δὲ πῶτα χρίεται.
τοῦ δὲ θέρος ἡ χιών ἢ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα, ἐούσα
ἀμφελαφῆς, τηκομένη πάντοθεν ἐσδιδοῖ ἐς τὸν Ἰστρον·
αὕτη τε δὴ ἡ χιών ἐσδιδούσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύνει,
καὶ ὄμβροι πολλοὶ τε καὶ λαβροὶ σὺν αὐτῇ· ὕει γὰρ
δὴ το θέρος· ὅσῳ δὲ πλέον ἐπ' ἑωυτὸν ὕδωρ ὁ ἡλῖος
ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρεϊ ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτω καὶ
συνμεισγόμενα τῷ Ἰστρον, πολλαπλήσια ἐστὶ τοῦ θέ-
ρος ἢ περ τοῦ χειμῶνος· ἀντιτεθέμενα δὲ ταῦτα,
ἐντισήκοις γίνεται, ὥστε ἴσον μὲν αἰεὶ φαίνασθαι
έόντα.

51. Εἰς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῦτοι Σκυθικαὶ ἐστὶ
ὁ Ἰστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης· ὃς ἀπὸ βορέως
μὲν ἀνέμου ὀρμάται, ἀρχεται δὲ ῥέων ἐν λίμνῃς με-
γάλης, ἣ οὐρίζει τὴν τε Σκυθικὴν καὶ τὴν Νευρίδα
γῆν· ἐπὶ δὲ τοῦ στόματι αὐτοῦ κατοικεῖν οἱ Ἕλληνες
οἱ Τυρῆται καλεῖνται. 52. Τρίτος δὲ Ἰπάνις ποτα-
μὸς ὀρμάται μὲν ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥεῖ δὲ ἐκ λίμνης με-
γάλης, τὴν πέρας νέμονται ἱπποὶ ἀγριοὶ λευκοί· κα-
λεῖται δ' ἡ λίμνη αὕτη ὀρθῶς, μήτηρ Ἰπάνιος.
ἐκ ταύτης ὡν ἀνατέλλων ὁ Ἰπάνις ποταμὸς, ῥεῖ
ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερέων πλὸς βραχὺς, καὶ γλυκύς
ἐστὶ ἀπὸ δὲ τοῦτου, πρὸς θαλάσσης τεσσάρων ἡμε-
ρέων πλὸς, πικρὸς αἰνῶς· ἐκδιδοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν
κρήνη πικρὴ, οὕτω δὴ τι ἐούσα πικρὴ, ἢ μεγάλῃ

σπικρὴ ἰούσα, κινῶν τὸν Ἰπτανν, ἵοντα ποταμὸν ἐν ὀλίγοισι μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν αὐροισα χώρῃς τῆς τε ἀροτήρων Σκυθίων καὶ Ἀλαζώνων· οὐτομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῃ, Σκυθιστὶ μὲν, Ἐξαρπαῖος· κατὰ δὲ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, Ἰσραὶ ὁδοί· σπανάγουσι δὲ τὰ τέμματα ὁ τὰ Τύρης καὶ ὁ Ἰπτανίς κατὰ Ἀλαζώνας· τὸ δὲ ἀπὸ αὐτοῦ, ἀποστρέψας ἑκάτερος ῥέει· εὐρύων τὸ μέσον.

55. Τέταρτος δὲ, Βορυσθένης ποταμός· ὃς ἐστὶ μέγιστος τε μετὰ Ἰστρον τουτέων, καὶ πολυαρμίστατος κατὰ γυνάμας τὰς ἡμετέρας, οὐτὶ μαῦνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, πλην Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου· τούτῳ γὰρ οὐκ οἶα τὴν ἔστω συμβαλεῖν ἄλλον ποταμὸν, τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρμίστατος· ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ ἐδοιορμεδυστάτας κτήεσι παρέχεται, ἰχθύας τε ἀρίστους διακρίδων καὶ κλείστους· πίνεσθαί τε ἡδιστός ἐστι· ῥέει τε καθαρὸς παρὰ θολεροῖσι. σπάρρος τε παρ' αὐτὸν ἀριστος γίνεται· παῖη τε, τῇ αὐτοκρίβεται ἡ χώρα, βαθυτάτη· ἄλεις τε ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ αὐτόματοι πηγνύνται ἀπλετοί· κητέα τε μεγάλα ἀντακνῶντα, τὰ ἀντακνίους καλεῖσθαι, παρέχεται· ἐν ταύρηνυσσι, ἄλλα τε πολλὰ θωυμάσκει ἄξια. Μέχρι μὲν νυν Γέροου χώρου, ἐς τὸν τεσσαράκοντα ἡμέρων πλῆθος ἔστω, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορρᾶ ἀνέμου· τὰ δὲ κατόπερθε δι' αὐτὸν ῥέει ἀνθρώπων, οὐδέ τις ἔχει φράσαι· φαίνεται δὲ ῥέων δι' ἑρήμου ἐς τῶν γεωργῶν Σκυθίων τὴν χώραν· οὗτοι γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἡμερῶν πλῆθος νέμονται· μὲνόν δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ Νείλου· αὐτὰ ἔχω φράσαι τὰς πηγὰς· δοκέει δὲ, οὐδὲ οὐδέ τις Ἑλλήνων· Ἀρχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ἰπτανίς, ἐς τοῦτο ἕλος ἐκδιδοῦς· τὰ δὲ μετὰ τῶν ποταμῶν τουτέων ἔδον ἑμβολὸν τῆς χώρας, Ἰππόλειω ἄκρῃ καλεῖται· ἐν δὲ αὐτῷ ἱερὸν Ἀθήνηρος ἐνίδρυσται· πέτρην δὲ τοῦ ἱεροῦ ἐπὶ τῷ Ἰπτανί Βορυσθενεῖται κατοίτηται· ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τουτέων τῶν ποταμῶν.

54. Μετὰ δὲ ταῦτα πέμπτος ποταμὸς ἄλλος τῇ οὐκονα Παντικαίης. ῥέει δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὰ μετὰ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένης νιμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδιδού δὲ ἐς τὴν Πλαίην· παραμειψάμενος δὲ ταύτην, τῷ Βορυσθένι συμμίσχεται. 55. Ἐκτος δὲ Ἰπακυρις ποταμὸς· ὃς ῥεῖται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομαδῶν Σκυθίων ῥέων, ἐκδιδού κατὰ Καρκινίαν πόλιν, ἐς δεξιὴν ἀπεργὼν τὴν τε Πλαίην καὶ τὸν Ἀχελλίον καλούμενον Ἀρόμον. 56. Ἑβδομος δὲ Γέροος ποταμὸς ἀπέχχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένης, κατὰ τοῦτο τῆς χώρης ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀπέχχεται μὲν νυν ἐκ τούτου τοῦ χώρου, οὐνομα δὲ ἔχει τῆπερ ὁ χώρος αὐτός, Γέροος. ῥέων δ' ἐς θάλασσαν, οὐρίζει τὴν τε τῶν Νομαδῶν χώραν, καὶ τὴν τῶν βασιληῶν Σκυθίων· ἐκδιδού δὲ ἐς τὸν Ἰπακυριαν. 57. Ὀγδοὸς δὲ δὴ Τάναϊς ποταμὸς· ὃς ῥέει τε ἀνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὀρυζόμενος, ἐκδιδού δὲ ἐς μέσῳ ἐστὶ λίμνην καλούμενην Μαιήτιν, ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιλεῖς καὶ θυρομάτας. ἐς δὲ Τάναϊν τοῦτον ἄλλος ποταμὸς ἐσβάλλει, τῷ αὐνομα ἔστι Τυρίς. 58. Τοῖσι μὲν δὴ οὐνομαστούσι ποταμοῖσι οὕτω δὴ τε οἱ Σκύθαι ἐσκεψάμεθα. Ταῖσι δὲ κτήνεσι ἡ ποιὴ ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθίᾳ, ἔστι ἐπιχολωτάτη πασῶν ποσσῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσι ἔστι σταθμώσασθαι, ὅτι ταῦτα οὕτω ἔχει.

59. Ταῖς μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὐπορά ἐστι. τὰ δὲ λοιπὰ νόματα κατὰ ταῦτα σφι διακίεται. Θεοὺς μὲν μόνους τοῦσδε ἱλασκονται· Ἰστίην μὲν μάλιστα ἐπὶ δὲ Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Ἄρεος εἶναι γυναῖκα· μετὰ δὲ ταύτας, Ἀπόλλωνα τε καὶ οὐρανίην Ἀφροδίτην, καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τοὺτους μὲν πάντες οἱ Σκύθαι νενομίκασι, οἱ δὲ καλούμενοι βασιλεῖς οἱ Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδῶνι θύουσιν. οὐνομάζεται δὲ Σκυθιάτι, Ἰστίη μὲν Ταβιτί· Ζεὺς δὲ ἐρθότατα, κατὰ γνήμην γὰρ τὴν

ἔρην, καλεῖται Παπαῖος· Ἡ δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανὴ δὲ Ἀφροδίτη, Ἀρτίμια· Ποσειδῶν δὲ, Θαιμιασάδας. ἀγάλματα δὲ καὶ βώμους καὶ νηούς οὐ νομίζουσι ποιεῖν, πλην Ἀρηί· τούτων δὲ νομίζουσι. 60. Θυσίῃ δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε περὶ πάντα τὰ ἱερά ὁμοίως, ἐρδομένη ὡδε. τὸ μὲν ἱερίον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς ἐμπροσθίους ποδας ἔστηκε· ὃ δὲ θυὼν, ὀπισθε τοῦ κτήνους ἑστώς, σπᾶσας τὴν ἀρχὴν τοῦ στρόφου, καταβάλλει μὲν· πίπτοντος δὲ τοῦ ἱερίου, ἐπικαλεῖται τὸν θεὸν τῷ ἄν θυῇ· καὶ ἔπειτα βρόχῳ περὶ ὧν ἔβαλε τὸν αὐχένα, σκυταλίδι δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε πῦρ ἀνακάνσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτε ἐπισπείσας· ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποθείρας, τράπεται πρὸς ἔψησιν. 61. Τῆς δὲ γῆς τῆθ Σκυθαῖᾳς αἰνῶς ἀξύλου, ἐούσης, ὡδὲ σφι ἐς τὴν ἔψησιν τῶν κρεῶν ἐξείρηται· ἐπεὶ ἀποδείρωσι τὰ ἱερία, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν τύχῳσι ἔχοντες, ἐς λέβητας ἐπιχωρίους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσεικέλους, χωρὶς ἢ ὅτι πολλῶ μέλονας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες, ἔφουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱερῶν. ἣν δὲ μὴ σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱερῶν ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ παραμίζαντες ὕδαρ, ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα. τὰ δὲ αἰθεῖται κάλλιστα· αἱ δὲ γαστέρες χωρεύουσι εὐπετέως τὰ κρέα ἐπιλωμένα τῶν ὀστέων. καὶ οὕτω βοῦς τε ἑωυτὸν ἐξέρπει, καὶ τᾶλλα ἱερία ἑωυτὸ ἕκαστον. Ἐπεὶ δὲ ἐψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θυσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχνων ἀπαρξάμενος, ῥίπτει ἐς τὸ ἐμπροσθεν. θυνοῦσι δὲ καὶ τᾶλλα πρόβατα, καὶ ἵππους μάλιστα.

62. Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν αὐτῶ θυνοῦσι, καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ δὴ Ἀρηί ὡδε. Κατὰ νομούς ἐκάστοισι τῶν ἀρχῆτων εἰδύονται σφι Ἀρης ἱερόν τοιόνδε· φραιγῶν φακέλοι συννεύεσθαι ὅσον τ' ἐπὶ σταδίους τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἑλασσον· ἄνω δὲ τούτου, τετραγώνον ἀπὸδον πεποιήται· καὶ

τὰ μὲν τρία τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα· κατὰ δὲ τὸ ἐν, ἐπιβατόν. ἔτιος δὲ ἐκάστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐπινέουσι φρυγάνων· υποποστέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χειμῶνων. Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδηρεὸς ἰδρυται ἀρχαῖος ἐκάστοισι, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἀρηος τὸ ἄγαλμα· τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείουσιν προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδ' ἐτι πλέω θυνοῦσι ἢ τοῖσα ἄλλοισι θεοῖσι. Ὅσους δ' ἂν τῶν παλεμίων ζωγρησῶσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἓνα θύουσι, τρόπον οὗ τῷ αὐτῷ, ὃ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἑτεροῖω. ἔπειτα γὰρ οἶνον ἐπισπείσῃσι κατὰ τῶν κεφαλῶν, ἀποσφαζοῦσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς ἄγγος· καὶ ἔπειτα ἀνετείκοντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν φρυγάνων, καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκεος. ἄνω μὲν δὴ φερέουσι τοῦτο· κάτω δὲ παρὰ τὸ ἱερόν ποιεῦσι τὰδε τῶν ἀποσφαγόντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιούς ὤμους πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ, ἐς τὸν ἥερα ἰεῖσι· καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπερξάντες ἱερῆα ἀπαλλάσονται· χεῖρ δὲ, τῇ ἂν πέσῃ, κτεταί, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. 63. Θυσίαι μὲν νυν αὐταὶ σφι κατεστήασιν. οὐσὶ δὲ οὗτοι οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν τὸ παρὰπαν ἐν τῇ χώρῃ θέλουσι.

64. Ταῦτ' ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδε σφι διακίετασιν. Ἐπειὰν τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλλῃ ἀνὴρ Διὸς, τοῦ αἵματος ἐμπίνει. ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βυσίλῃ· ἀπενείκας μὲν γὰρ κεφαλὴν, τῆς ληΐης μεταλαμβάνει τὴν ἂν λαβῶσι· μὴ ἐνείκας δὲ, οὐ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπον τοιῷδε. περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμενος τῆς κεφαλῆς ἐκσείει· μετὰ δὲ, σαρκίως πρὸς πλευρῇ, δέψει τῇσι χερσὶ· ὀργήσας δὲ αὐτό, ἅτε χειρομακτρον ἔκπηται· ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἔξαπτεῖ, καὶ ἀγάλλεται. ὅς γὰρ ἂν πλείστα δέρματα χειρομακτρα ἔχῃ, ἀνὴρ ἄριστος οὗτος κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτῶν ἐκ τῶν ἀποδερμάτων καὶ χλαῖνας ἐπένυσσας ποιεῦσι.

συνθάπτοντες κατὰ περ βάλτας. πολλοὶ δὲ ἀνθρώπων
 ἐχθροὺς τὰς δεξιὰς χεῖρας, νεκρῶν ὄντων, ἀποδείραντες
 αὐτοῖσι ἐνυξί, καλύπτρας τῶν φαιετρεῶν ποιεῖνται.
 ὄσπερ δὲ ἀνθρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν, ἦν ἄρα
 σχεδὸν δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητα.
 πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἄνδρας ἐκδείραντες, καὶ διατεί-
 ναντες ἐπὶ ξύλων, ἐπὶ ἵππων περιφέρουσι. ταῦτα
 μὲν δὴ οὕτω σφι νενόμισται. 65. Αὐτὰς δὲ τὰς
 κεφαλὰς, οὐ τι πάντων, ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῖνσι
 τάδε. ἀποπρίδας ἕκαστος πᾶν τὸ ἐνεργετὸν τῶν ὀφρύων,
 ἐκκαθαίρει. καὶ ἦν μὲν ἡ πένης, ὁ δὲ ἔξωθεν ὠμο-
 βοήην μούνην περιτείνας, οὕτω χρᾶται. ἦν δὲ ἡ
 πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοήην περιτείνει, ἔσωθεν δὲ
 περιχρυσάσας, οὕτω χρᾶται ποτηρίῳ. ποιεῖνσι δὲ
 τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκηθῶν, ἦν σφι διάφοροι γίνονται,
 καὶ ἦν ἐπικρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ. ξείνων
 δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν ἂν λόγον ποιήσῃται, τὰς κεφαλὰς
 ταύτας παραφέρει, καὶ διατέλει, ὥς οἱ ἔόντες οἰ-
 κήϊοι πόλεμον προσεδήκαντο, καὶ σφῶν αὐτὸς ἐπε-
 κρατήσῃ, ταύτην ἀνδραγαδίην λέγοντες. 66. Ἀπαξ
 δὲ τοῦ ἐνεκτετοῦ ἕκαστος ὁ νομαρχῆς, ἕκαστος ἐν τῷ
 ἐνωτῷ νομῷ, κρινῆ κρητῆρα δίνου, ἀπὸ οὗ πίνουσι τῶν
 Σκυθίων τοῖσι ἂν ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι.
 τοῖσι δ' ἂν μὴ κατεργασμένον ἡ τοῦτο, οὐ γίνονται
 τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκατέεται.
 ὁκείδος δὲ σφι ἔστι μέγιστον τοῦτο. ὅσοι δὲ ἂν αὐ-
 τῶν καὶ κάρτα πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι,
 οὗτοι δὲ σύνδυο κύλικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ.

67. Μάντιες δὲ Σκυθίων εἰσὶ πολλοὶ, οἳ μαντεύ-
 ονται ῥάβδοις ἱερίῃσι πολλῇσι ὁδοί. ἐπεὶ ἂν φακέ-
 λους ῥάβδων μεγάλους ἐνείκωνται, θέντες χαμαί,
 διεξελίσσουσι αὐτοὺς καὶ ἐπὶ μίαν ἕκαστην ῥάβδον
 τιθέντες, θεσπίζουσι. ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συν-
 ειλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσσω, καὶ αὐτῆς. κατα μίαν
 συντιθεῖσι. αὕτη μὲν σφι ἡ μαντικὴ πατρώϊη ἐστὶ.
 Οἱ δὲ Ἐνάρτες, οἱ ἀνδραγυνοὶ, τὴν Ἀφροδίτην σφι
 λέγουσι μαντικὴν δοῦναι. φιλοφῆς ὦν φλοιῷ μαν-

τενοῦνται· ἐπεὶ τὴν φιλοῦρην τρίχα σχίσῃ, διαπλέ-
κων ἐν τοῖσι δακτύλοις τοῖσι ἑωπτοῦ, καὶ διαλύων
χεῖρ. 68. Ἐπεὶ δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθῶν καμῇ, με-
ταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς εὐδοκί-
μους καὶ μάλιστα, οἱ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ μαντεύον-
ται· καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τὸ ἐπίπαν μάλιστα ταῦδε,
ὡς τὰς βασιλείας ἰστίας ἐπιορκῆκε ὅς καὶ ὅς, λέ-
γοντες τῶν ἀσπῶν τὸν ἄν δὴ λέγωσι. τὰς δὲ βασι-
λείας ἰστίας νόμος Σκυθῶν τὰ μάλιστα ἐστὶ ὁμνύ-
ναι τότε, ἐπεὶ τὸν μέγιστον ὄρκον ἐθέλωσι ὁμνύ-
ναι. αὐτὰ δὲ διαλελαμμένος ἄγεται οὗτος τὸν ἄν
δὴ φῶσι ἐπιορκῆσαι· ἀπικμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ
μαντιεῖς, ὡς ἐπιορκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς
βασιλείας ἰστίας, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει ὁ βασιλεὺς·
ὁ δὲ ἀρνέεται, οὐ φάμενος ἐπιορκῆσαι, καὶ δεινο-
λογεῖται. ἀρνεαμένου δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μετα-
πέμπεται ἄλλους διπλησίους μάντιας. καὶ ἦν μὲν μὴ
καὶ οὗτοι, ἐσπεύοντες ἐς τὴν μαντικὴν, καταδήσασα
ἐπιορκῆσαι, ταῦ δὲ ἰθέως τὴν κεφαλὴν ἀποταμνοῦσι
καὶ τὰ χεῖματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν
μάντιων· ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσασιν,
ἄλλοι παρῆσι μάντιες, καὶ μάλᾳ ἄλλοι. ἦν ὦν οἱ
πλείυνες τὸν ἄνθρωπον ἀπολύσασιν, δεδοκται τοῖ-
σι πρῶτοις τῶν μαντίων αὐτοῖς ἀπολύσθαι.
69. Ἀπολύσι δὴτα αἰτοὺς τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὶ
ἄμαξαν φρυγάνων πλήσωσι, καὶ ὑποξέυξασιν βοῦς,
ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χέρας ὀπίσω δὴ-
σάκτες, καὶ στομῶσαντες, κατειργνῶσι ἐς μέσα τὰ
φρύγανα· ὑποκρήσαντες δὲ αὐτὰ, ἀπείσι φορή-
σαντες τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὴ συγκατακαίον-
ται τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ περικεκαυμένοι
αποφεύγουσι, ἐπεὶ αὐτῶν ὁ ῥυμὸς κατακαυθῇ,
κατακαίονσι δὲ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰ-
τίας τοὺς μάντιας, ψευδομάντιας καλέοντες. τοὺς δ'
ἄν ἀποκτείνῃ βασιλεὺς, ταυτέων οὐδὲ τοὺς παῖδας
λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔσπερα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα
οὐκ ἀδικεῖ. 70. Ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκυθῶν ὥδε,
πρὸς ταῖς ἂν ποιεῖνται. ἐς κύλικα μεγάλην κεραιμένην

οἶον ἐρχέαντες, αἷμα συμμίσγουσι τῶν τὰ ὄρεα ταμνομένων, τύψαντες ὁπείατι ἢ ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος· καὶ ἔπειτα ἀποβάψυντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεια, καὶ οἷστους, καὶ σαγάρην, καὶ ἀκόντιον. ἔπειτα δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλά, καὶ ἔπειτα ἀποπίκουσι αὐτοὶ τε οἱ τὸ ὄρκιον ποιέμενοι, καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστον ἄξιοι.

71. Τυφαὶ δὲ τῶν βασιλῆων ἐν Γέρθοισι εἰσὶ, ἐς ὃ ὁ Βορυσθένης ἐστὶ προσπλωτός. ἐνθαῦτα, ἔπειτα σφι ἀποθάνη ὁ βασιλεὺς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον. ἐτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν, κατακεκρωμένον μὲν τὸ σῆμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχισθεῖσαν, καὶ καθαρθεῖσαν, πλὴν κυπέρου κεκομμένου καὶ θυμῆματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ ἀνῆσου, συνερράμμενῃν ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἀμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. οἱ δ' ἂν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν νεκρὸν, ποιεῦσι τὰ περ οἱ βασιλῆῃοι Σκύνθαι· τοῦ αὐτοῦ ἀποτάμνονται, τρίχας περικεῖρονται, βραχίονας περιταμνονται, μέτωπον καὶ ὄνα καταμύσσουνται, διὰ τῆς τε ἀριστερῆς χειρὸς οἷστους διαβυνέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν ἀμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέως ἐς ἄλλο ἔθνος τῶν ἄρχουσι· οἱ δὲ σφι ἔπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἦλθον. ἔπειτα δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρθοισι ἔσχατα κατοικημένοι· εἰσι τῶν ἐθνῶν τῶν ἀρχουσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα, ἔπειτα θέωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκησι ἐπὶ στιβαδός, παραπήξαντες αἰχμὰς ἐνθεν καὶ ἐνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑπερτείνουσι, καὶ ἔπειτα ῥιπὶ καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοιπῇ εὐρυχωρίῃ τῆς θήκης, τῶν παλλακῶν τε μίην ἀποπνίξαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἶνοχόον, καὶ μάγειρον, καὶ ἵπποκόμον, καὶ διήκοον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ ἵππους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχάς, καὶ φιάλας χρυσείας· ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται· ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χοῦσι πάντες· χῶμα μέγα, ἀμιλλεώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆσαι. 72. Ἐνιαυτοῦ δὲ περιφερομένου, αὐτίς ποιεῦσι τοιάνδε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπεύοντων

τοὺς ἐπιτηδεωτάτους· οἱ δὲ εἰσι Σκύθαι ἑγγεῖες· αὐτοὶ γὰρ δὴ θεραπεύουσι τοὺς ἄν' αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς κλεῦσθαι, ἀργυρώνητοι δὲ σὺν εἰσὶ ἀπὸ θεραπευτῶν· τοῦτων ὧν τῶν διηκόνων ἐπεὶ ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς καλλιστεύοντας πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτῶν τὴν κοιλίην, καὶ καθήραντες, ἐμπλάσι ἀχύρων, καὶ συνῥάπτουσι· ἀψίδος δὲ ἡμισυ ἐπὶ ξύλα δύο στήσαντες ὑπτίον, καὶ τὸ ἕτερον ἡμισυ τῆς ἀψίδος ἐπ' ἕτερα δύο, καταπῆξαντες τρόπον τοιούτου πολλὰ ταῦτα· ἔπειτα τῶν ἵππων κατὰ τὰ μήκισα ξύλα παχέα διελάσαντες μέχρι τῶν τραχήλων, ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ἐπὶ τὰς ἀψίδας· τῶν δὲ, αἱ μὲν πρότεραι ἀψίδες ὑπέχουσι τοὺς ὤμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ ὀπίσθαι παρὰ τοὺς μηρούς τας γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλεα δὲ ἀμφότερα κατακρέμαται μετέωρα· χαλινούς δὲ καὶ στόμια ἐμβαλόντες ἐς τοὺς ἵππους, κατατείνουσι ἐς τὸ πρόσθεν αὐτῶν, καὶ ἔπειτα ἐκ πασσάλων δέουσι. τῶν δὲ δὴ νεηνίσκων τῶν ἀποπεμπιγμένων τῶν πεντήκοντα ἓνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον, ὧδε ἀναβιβάζοντες· ἐπεὶ νεκροῦ ἕκαστου παρὰ τὴν ἁκάνθαν ξύλον ὀρθὸν διελάσωσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν δὲ ὑπερέχει τοῦ ξύλου τούτου, τὸ ἐς τὸρμον πηγνύουσι τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ δια τοῦ ἵππου. ἐπιστήσαντες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα ἱππέας τοιούτους, ἀπελάνουσι.

73. Οὕτω μὲν τοὺς βασιλῆας θάπτουσι. τοὺς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἐπεὶ ἀποθάνωσι, περιάχουσι οἱ ἀγχατάτω προσήκοντες κατὰ τοὺς φίλους ἐν ἀμάξει κειμένους· τῶν δὲ ἕκαστος ὑποδεχόμενος εὐωχέει τοὺς ἐπομένους, καὶ τῷ νεκρῷ πάντων παρατιθεῖ τῶν κατὰ τοῖσι ἄλλοις. ἡμέρας δὲ τεσσεράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται περιάχονται, ἔπειτα θάπτονται. Θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι, καθαίρονται τρόπον τοιῷδε. σμησάμενοι τὰς κεφαλὰς καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιέουσι περὶ τὸ σῶμα τάδε· ἐπεὶ ξύλα στήσωσι τρία ἐς ἀλλήλα κεκλιμένα, περὶ ταῦτα πέλους εἰρινέους περιτείνουσι· συμφράξαντες δὲ ὡς μάλιστα, λίθους ἐκ πυρός διαφρα-

νέας ἐσβάλλουσι ἐς σκάφην κειμένην ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πλίων. 74. Ἔστι δὲ σφι κάρναβις φρυμένη ἐν τῇ χώρῃ, πλὴν παχύτης καὶ μεγέθους, τῷ λίνῳ ἐμφερέστατη· ταύτῃ δὲ πολλῶν ὑπερφέρει ἡ κάρναβις. αὕτη καὶ αὐτομάτῃ καὶ σπειροπὴν φέεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρήϊκες μὲν καὶ εἴματα ποιεῦνται τοῖσι λινέοισι ὁμοιώτατα· οὐδ' ἂν, ὅστις μὴ κάρτα τρίβων εἴη αὐτῆς, διαγνῶν, λίνου ἢ καννάβιος ἐστὶ· ὃς δὲ μὴ εἰδὲ κῶ τὴν καννάβιδα, λινεὸν δοκῆσει εἶναι τὸ εἶμα. 75. Ταύτης ὧν οἱ Σκύθαι τῆς καννάβιος τὸ σπέρμα ἐπεὰν λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ τοὺς πέλους, καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ τοὺς διαφανέας λίθους τῷ πυρὶ· τὸ δὲ θυμῖται ἐπιβαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα παρέχεται τοσαύτην, ὥστε Ἑλληνικὴ οὐδεμίῃ ἂν μιν πυρὶ ἀποκρατήσῃ· οἱ δὲ Σκύθαι, ἀγαμενοὶ τῇ πυρὶ, ὠρῶνται. τοῦτό σφι ἀντλουτροῦ ἐστὶ· οὐ γὰρ δὴ λούνται ὕδατι τὸ παράπαν τὸ σῶμα. Αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων, ὕδωρ παραχέουσai, κατασώχουσι περὶ λίθον τροχὸν τῆς κυπαρίσσου, καὶ κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἔπειτα τὸ κατασώχόμενον τοῦτο, παχὺ ἔδν, καταπλάσσονται πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον· καὶ ἅμα μὲν εὐωδίῃ σφέας ἀπὸ τούτου ἴσχει, ἅμα δὲ ἀπαιρέουσαι τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ τὴν κατάπλαστὴν, γίνονται καθαραὶ καὶ λαμπραί.

96. Ξενικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι φεύγουσι, μὴ τί γε ὧν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἥκιστα, ὡς διέδεξαν Ἀναχάρσι τε, καὶ δευτέρῳ αὐτῆς Σκύλῃ. Τοῦτο μὲν γὰρ Ἀναχάρσις, ἐπεὶ τὴν γῆν πολλὴν θεωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολλήν, ἐκομίζετο ἐς ἡθεα τὰ Σκυθῶν, πλέων δὲ δι' Ἑλλήσποντον, προδίσχει ἐς Κῦζικον, καὶ, εὖρε γὰρ τῇ Μητρὶ τῶν θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνούς· οὐκ ἔστιν κάρτα μεγαλοπρεπέως, εὐξάτο τῇ Μητρὶ ὃ Ἀναχάρσις, ἢν σῶς καὶ ὑγιὺς ἀπονοστήσῃ ἐς ἐωυτοῦ· θύσειν τε κατὰ ταῦτα κατὰ τὰ ὄρα τοὺς Κυζικηνούς ποιεύοντας, καὶ παννυχίδα δτήσιν. ὥς δὲ ἀπῆκετο ἐς τὴν Σκυθικὴν, καταδύς ἐς τὴν καλεομένην Πλάην· ἡ

ὃ ἔστι μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλλήϊον Δρόμον, τυγχάνει δὲ
 πᾶσα ἑοῦσα δενδρέων παντοίων πλὴν ἐς τρυτην δὴ
 καταδύς ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὀρθὴν πᾶσαν ἐπετέλλε τῇ
 θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα.
 καὶ τῶν τις Σκυθίων καταφροσθεὶς αὐτὰν ταῦτα
 ποιεῖντα, ἐσήμνηε τῷ βασιλεῖ Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ
 αὐτὸς ἀπικόμενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιεῦντα
 ταῦτα, τοξεύσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. Καὶ νῦν, ἣν τις
 εἴρηται περὶ Ἀναχάρσιος, οὐ φασι μὲν Σκύθαι γε-
 νώσκειν, διὰ τοῦτο ὅτι ἐξεδήμησέ τε ἐς τὴν Ἑλλάδα,
 καὶ ξενικοῖσι ἔθεσι διεχρήσατο. Ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα
 Τιμνέω, τοῦ Ἀριαπείθεος ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν
 Ἰθαθύρσου τοῦ Σκυθίων βασιλέως πατρὸν, παῖδα
 δὲ εἶναι Γνωρρον, τοῦ Λύκου, τοῦ Σπαργαπείθεος.
 εἰ ὦν ταύτης ἦν τῆς οἰκῆς ὁ Ἀνάχαρσις, ἴστω ὑπὸ
 τοῦ ἀδελφεοῦ ἀποθανῶν. Ἰθαθύρσος γὰρ ἦν παῖς
 Σαυλίου· Σαυλῖος δὲ ἦν ὁ ἀποκτείνας Ἀναχάρσιν.
 77. Καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλλον ὑπὸ Πέλο-
 πωνησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυθίων βασιλῆος
 Ἀναχάρσις αποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλλάδος μαθητὴς γε-
 νήτο· ὅπισθε τε ἀπονοστήσας, φαίη πρὸς τὸν ἀπο-
 πέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀσχάλους εἶναι ἐς πᾶσαν
 σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων· τούτοις δὲ εἶναι
 μόνοις σωφρόνως δαῦναι τε καὶ δεῖξασθαι λόγον.
 ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπαισται ὑπ' αὐτῶν
 Ἑλλήνων. ὁ δ' ὦν ἀνὴρ, ὥσπερ πρότερον εἰρέθη,
 διεφθάρη. Οὗτος μὲν νυν οὕτω δὴ τι ἐπρήξε δια ξεί-
 νικα τε νόμαια καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας.

78. Πολλοῖσι δὲ κάττα ἔτεσι ὕστερον Σκύλης, ὁ
 Ἀριαπείθεος, ἔπαθε παραπλήσια τούτῳ. Ἀριαπεί-
 θεὶ γὰρ τῷ Σκυθίων βασιλεῖ γίνεται μετ' ἄλλων παῖ-
 δων Σκύλης· ἐξ Ἰστρινῆς δὲ γυναῖκος οὗτος γίνε-
 ται, καὶ οὐδαμῶς ἐγχωρίης· τὸν ἡ μήτηρ αὐτῇ
 γλοῦσσαν τε Ἑλλάδα καὶ γράμματα ἐδίδασκε. μετὰ δὲ,
 χρόνῳ ὕστερον, Ἀριαπείθης μὲν τελευταῖα δολῶ ὑπὸ
 Σπαργαπείθεος τοῦ Ἀγαθύρσου βασιλῆος· Σκύλης
 δὲ τὴν τε βασιληίην περιέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα ταύ-

πατρός, τῇ οὐνομα ἦν Ὀποίη. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποίη
 ἀστυ, ἐξ ἧς ἦν Ὀρικὸς Ἀριπεΐθει παῖς. βασιλεύων
 δὲ Σκυθίων ὁ Σκύλης, διαίτη μὲν οὐδαμῶς ἡρέσκετο
 Σκυθικῇ, ἀλλὰ πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μάλλον τε-
 τραμμένος ἦν ἀπὸ παιδευσίου τῆς ἐπεπαίδευτο. ἐποίη-
 τε τοιοῦτο· εὐτε ἀγάγοι τὴν στρατιὴν τὴν Σκυθίων
 εἰς τὸ Βορυσθενεϊτέων ἄστυ, (οἱ δὲ Βορυσθενεΐται
 οὗτοι λέγουσι σφέας αὐτοὺς εἶναι Μιλησίους,) εἰς
 τούτους ὅπως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὴν μὲν στρατιὴν κα-
 ταλείπεσκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτὸς δὲ ὅπως ἔλθοι εἰς
 τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγκληΐσειε, τὴν στολὴν ἀπο-
 θέμενος τὴν Σκυθικὴν, λάρεσκε ἂν Ἑλληνίδα ἐσθῆτα.
 ἔχων δ' ἂν ταύτην, ἡγόραζε, οὔτε δορυφόρων ἐπομέ-
 νων, οὔτε ἄλλου οὐδενός· τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσαν,
 μὴ τίς μιν Σκυθίων ἴδοι ἔχοντα ταύτην τὴν στολὴν·
 καὶ τὰλλα ἐχρᾶτο διαίτη Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἱρὰ
 ἐποίηε κατὰ νόμους τοὺς Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρίψει
 μῆνα ἢ πλεόν τούτου, ἀπαλλάσσετο, ἐνδύς τὴν Σκυ-
 θικὴν στολὴν. ταῦτα ποιεέσκε πολλάκις· καὶ οἰκία
 τε ἐδείματο ἐν Βορυσθένει, καὶ γυναῖκά ἔγχευε εἰς αὐτὰ
 ἐπιχωρίην. 79. Ἐπεὶ τε δὲ ἰδεέ οἱ κακῶς γενέσθαι,
 ἐγένετο ἀπὸ προφασίος τοιῆσδε. ἐπεθύμησε Διονύσιον
 Βακχείῳ τελεσθῆναι· μέλλοντι δὲ οἱ εἰς χεῖρας ἄγε-
 σθαι τὴν τελετὴν, ἐγένετο φάσμα μέγιστον. ἦν οἱ ἐν
 Βορυσθενεϊτέων τῇ πόλει οἰκίης μεγάλης καὶ πολυτέ-
 λειος περιβολῇ, (τῆς καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τούτων
 μνήμην εἶχον,) τὴν περὶ λευκοῦ λίθου σφίγγες τε
 καὶ γρύπες ἔστασαν· εἰς ταύτην ὁ θεὸς ἐνέσκηψε βέ-
 λος· καὶ ἡ μὲν κατεκρή πᾶσα. Σκύλης δὲ οὐδὲν
 τούτου εἴνεκα ἥσσον ἐπέτελεσε τὴν τελετὴν. Σκύθαι
 δὲ τοῦ βακχεύειν περὶ Ἑλλήσι οὐκ ἐπίδουσι· οὐ γάρ
 φασι οἶκος εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τούτον ὅστις μαί-
 νεσθαι ἐνάγει ἀνθρώπους. Ἐπεὶ τε δὲ ἐτελέσθη τῷ
 Βακχείῳ ὁ Σκύλης, διεπρήστευσε τῶν τις Βορυσθε-
 νεϊτέων πρὸς τοὺς Σκύθας, λέγων· „Ἡμῖν γὰρ κα-
 „ταγελᾶτε, ὦ Σκύθαι, ὅτι ἱβακχεύομεν καὶ ἡμέας ὁ
 „θεὸς λαμβάνει· νῦν οὗτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέ-
 „τερον βασιλεῖα λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπο

„τοῦ θεοῦ γαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπαγγέετε, ἔπεσθε,
 „καὶ ὑμῖν ἐγὼ δείξω.“ Εἰποντο τῶν Σκυθῶν οἱ
 προσεσιωῶτες· καὶ αὐτοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενείτης,
 λάθρη ἐπὶ πόντον κατέϊσε. ἐπεὶ τε δὲ παρήϊε σὺν
 τῷ θιάσῳ ὁ Σκύλης, καὶ εἰδὼν μιν βαλχεύοντα οὐ
 Σκύθαι, κάρια συμφορὴν μεγάλην ἐποίησαντο· ἐξελ-
 θόντες δέ, ἐσημαίνον πάσῃ τῇ στρατιῇ τὰ ἰδοιέν.
 80. Ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλαντε ὁ Σκύλης ἐς ἤθια τὰ
 ἑωυτοῦ, οἱ Σκύθαι προστησάμενοι τὸν ἀδελφεὸν αὐ-
 τοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ τῆς Τήρεω θυγατρὸς,
 ἐπαναστάτο τῷ Σκύλῃ. ὁ δέ, μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπὶ
 ἑωυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν ἐποιεῖτο, καταφεύγει ἐς
 τὴν Ὁρήκην. πυνθόμενος δὲ ὁ Ὀκταμασάδης ταῦτα,
 ἰσχυρατεύετο ἐπὶ τὴν Ὁρήκην· ἐπεί τε δὲ ἐπὶ τῷ ἱσχυρῷ
 ἐγένετο, ἠντίασαν μιν οἱ Ὁρήκες. μελλόντων δὲ αὐ-
 τῶν συνάψειν, ἐπεμψε Σιτάλκης παρὰ τὸν Ὀκταμα-
 σάδην, λέγων τοιούδε· „Τὶ δὲ ἡμέας ἀλλήλων πει-
 „ρηθῆναι; εἰς μὲν μεν τῆς ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δέ
 „μεν ἀδελφεόν. σὺ τ' ἐμοὶ ἀπόδος τοῦτον, καὶ ἐγὼ
 „σοὶ τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι· στρατιῇ δὲ μήτε
 „σὺ κινδυνεύσης, μήτ' ἐγώ.“ Ταῦτα οἱ πέμψας ὁ
 Σιτάλκης ἐπεκηρυκνέυετο· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Ὀκταμα-
 σάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκῳ, πεφευγὼς τοῦτον. ὁ δὲ
 Ὀκταμασάδης καταινέει ταῦτα· ἐκδιδούς δὲ τὸν ἑωυ-
 τοῦ μήτρωα Σιτάλκῃ, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν Σκύλην.
 καὶ Σιτάλκης μὲν παραλαβὼν τὸν ἀδελφεόν, ἀπήγετο·
 Σκύλῳ δὲ Ὀκταμασάδης αὐτοῦ ταύτῃ ἀπέταμε τὴν
 κεφαλὴν. Οὕτω μὲν περιστέλλουσι τὰ σφέτερα νό-
 μαία Σκύθαι, τοῖσι δὲ παρακταμένοισι ξεινικούς
 νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια δίδουσι.

81. Πληθος δὲ τὸ Σκυθῶν οὐκ οἶός τε ἐγενόμην
 ἀτρεκέως πυνθίσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους περὶ τοῦ
 ἀριθμοῦ ἤκουον· καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφεας,
 καὶ ολίγους, ὡς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε μέντοι ἀπέ-
 φαινόν μοι ἐς ὅψιν. Ἔστι μεταξὺ Βορυσθενέος τε
 ποταμοῦ καὶ Ὑπάνιος γῶρος, οὖνομα δὲ αὐτῷ ἔστι
 Ἐξαρπαιῶς· τοῦ καὶ ολίγον τι πρότερον εὐστῶν μνή-

μη εἶλον· ἀφάρκας ἐν αὐτῇ κρήνῃ ὕδατος πακροῦ
 εἶναι, ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ ἀπορρέον τὸν Τπανιν ἄποτον
 ποιεῖν. ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ κείται χαλκήϊον, μεγά-
 ρει καὶ ἐξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Πόντου
 χρητῆρος, τὸν Πανσαίνης ὁ Κλειομβρότου ἀνέθηκε.
 ὅς δ' ἐμὴ εἶδ' αὖ καὶ τούτου, ὥδε δηλώσω· ἐξακροσίους
 ἀμφαρέας εὐπετέως χωρεῖ τὸ ἐν Σκυθίῃ χαλκήϊον.
 πάρος δ' ἐν Σκυθίῳ τοῦτο χαλκήϊον ἔστι δακτύλων
 ἑξ. τούτῳ ἂν ἔλεγον οἱ ἐπιχωριοὶ ἀπὸ ἀρδίων γενέ-
 σθαι· βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον βασιλεῖα, τῇ οὐ-
 νομα εἶναι Ἀριαντῶν, τοῦτον βουλόμενον εἰδέναι τὰ
 πλῆθος τῶν Σκυθίων, ἡλεν μὲν πάντα Σκύθας
 ὦραν ἑκαστον μίην ἀπὸ τοῦ αἵστοῦ κομίσαι· ὅς δ'
 αὖ μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπέλειε. κομισθῆναι τε δὴ
 χρῆμα πολλὸν ἀρδίων, καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτῶν μοιμό-
 σωναι προκίσαντι λιπέσθαι· ἐκ τούτων δὴ μιν τὰ
 χαλκήϊον ποιῆσαι τοῦτο, καὶ ἀναθεῖναι ἐς τὸν Ἑξαμ-
 παῖον τούτου. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλῆθους τοῦ Σκυ-
 θίων ἤκουον. 82. Θωυμασία δ' ἡ χώρα αὕτη οὐκ
 ἔχει, χωρὶς ἧ ὅτι ποταμούς τε πολλὰ μεγίστους, καὶ
 ἀριθμὸν πλείστους. ὃ δ' ἀποθωυμασάι ἄξιον καὶ
 πάρεξ τῶν ποταμῶν, καὶ τοῦ μεγάλους τοῦ πεδίου.
 παρέχεται, εἰρήσεται· ἴχνος Ἡρακλέους φαίνονσι ἐν
 πέτρῃ ἐνεῶν, τὸ οἶκε μὲν βήματι ἀνδρός, ἔστι δ' ἐν
 μέγας δόπηχυν, παρὰ τὸν Τύρην ποταμόν. Τοῦτο
 μὲν νῦν τοιοῦτό ἐστι. ἀναβήσομαι δ' ἐς τὴν κατ'
 ἀρχαίαν ἡμῶν λέξων λόγον.

83. Παρασκευαζομένου Δαρείου ἐπὶ τοῦ Σκύθας,
 καὶ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξαντας τοῖσι μὲν πε-
 ζὸν στρατὸν, τοῖσι δ' ἑκείνους παρέχειν, τοῖσι δ' ἐξυγνυ-
 σθαι τὸν Θρηάκιον Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ Τιστά-
 σπεος, ἀδελφεὸς ἔων Δαρείου, ἐχρησε μηδαμῶς αὐτὸν
 στρατηγῇ ἐπὶ Σκύθας ποιεέσθαι, καταλέγων τῶν
 Σκυθίων τὴν ἀπορίην. ἀλλ', οὐ γὰρ ἐπειθε συμβου-
 λεύων οἱ χρηστά, ὁ μὲν ἐπέπαντο· ὁ δ', ἐπειδὴ οὐ
 τὰ πάντα παρεσκεύαστο, ἐξηλαυνε τὸν στρατὸν ἐκ
 Σούων. ὅς δ' ἔκθαυτα τῶν Περσέων Οἰόβαζος ἔδεη-

θη Δαρείου; τριῶν ἰσχυρῶν οἱ παῖδες, καὶ πάντων στρατευομένων, ἔνα αὐτῶ καταλειφθῆναι. ὁ δὲ οἱ ἔφη, ὡς φίλων ἵσται, καὶ μετρίων δεομένη, πάντας τοὺς παῖδας καταλείψειν. ὁ μὲν δὲ Οἰόβατος περιχαρὴς ἦν, ἐκπύων τοὺς νείας στρατιῆς ἀπολεινῶσθαι· ὁ δὲ ἐκέλευσε τοὺς ἐπισταῶτας, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰόβατος παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγέντες, αὐτοῦ ταύτη ἐλίποντο.

85. Δαρεῖος δὲ ἐπεὶ τε πορευόμενος ἐκ Σούων ἀπῆκετο τῆς Καληνδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἵνα ἔβηντο ἡ γέφυρα, ἐνθεύτην ἰορὰς ἐς νέα, ἐπλεε ἐπὶ τῆς Κυανίας καλυμμένης, τὰς πρότερον πλαγυτὰς ἑλληνες φασὶ εἶναι. ἐξήμενος δὲ ἐπὶ τῷ ἱερῷ, ἔθηκετο τὸν Πόντον, ἔοστα ἀξιοθέητον. πελαγίαν γὰρ ἀπάντων πέφυκε θαυμασιώτατος· τοῦ το μὲν μήκος στάδιοι εἴσι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι· τὸ δὲ εὐρὺς, τῇ εὐρυκατος αὐτοῦς ἑωυτοῦ, πεσάδιοι τριηκόσιοι καὶ χρισχίλιοι. τούτου τοῦ πελάγους τὸ στόμα ἐστὶ, εὐρὺς τέσσαρες στάδιοι· μήκος δὲ τοῦ στόματος, ὃ αὐτῇ, τὸ δὲ Βόσπορος κέκληται, καὶ ὁ δὲ ἔκκειτο ἡ γέφυρα, ἐπὶ σταδίους εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐστί. τελεῖται δὲ ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος. Ἡ δὲ Προποντίς, ἑοῦσα εὐρὺς μὲν σταδίοις πεντακοσίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χίλων, καταδιδόι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἔοστα στενότητι μὲν ἑπτὰ σταδίους, μῆκος δὲ τετρακοσίων. ἐκδιδόι δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγους, τὸ δὲ Αἰγαῖον καλεῖται. 86. Μεμέστηται δὲ ταῦτα ὧδε. νῆος ἐπίπαν μάλιστα καὶ κατανέει ἐν μακροημερίῃ ὄργυρας ἑπταμισυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξαμισυρίας. ἦδη ὦν ἐς μὲν Φάειν ἀπὸ τοῦ στοματός, (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου μακρότατον,) ἡμερέων ἑννέα πλῆθος ἐστί, καὶ νυκτῶν ὅκτω· αὗται, ἑνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὄργυιων μένονται· ἐν δὲ τῶν ὄργυιων τούτων, στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι εἰσι. ἐς δὲ θαμιάκην τὴν ἐπὶ Θερμοΐδαρι ποταμῷ ἐκ τῆς Σινδικῆς, (κατὰ τοῦτο γὰρ ἐστί τοῦ Πόντου εὐρυτάτου,) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυ-

πῶν πλοῶς· αὐταὶ δὲ, τρεῖς μυριάδες καὶ τριήκοντα ὀργυιῶν γίνονται, σταδίοι δὲ τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. Ὁ μὲν νυν Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορος τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω τέ μοι μεμετρέεται, καὶ κατὰ τὰ εἰρημμένα πεφύκασι. Παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος οὗτος, ἐκδιδάσκειν ἐς ἑωυτὸν, οἱ πολλοὶ τέφ' ἐλάσσω ἑωυτοῦ· ἡ Μαιῆτις τε καλεῖται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου.

87. Ὁ δὲ Δαρεῖος, ὡς ἐθήησατο τὸν Πόντον, ἐπλεε Ἀπίῳ ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδρακλῆς Σάμιος. θηησάμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον, στήλας ἐστήσε δύο ἐπ' αὐτῷ, λίθου λευκοῦ, ἐνταμὼν γραμματα, ἐς μὲν τὴν Ἀσσυρία, ἐς δὲ τὴν Ἑλληνικα, ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦγε· ἦγε δὲ πάντα τῶν ἡγε. τουτείων μυριάδες ἐξηραθμῆθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ, ἐρδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι· νέες δὲ ἐξάκοσαι συνελέχθησαν. Τῇσι μὲν νυν στήλῃσι ταύτησι Βυζάντιοι, κομίσαντες ἐς τὴν πόλιν ὕστερον τουτείων, ἐχρήσαντο πρὸς τὸν βωμὸν τῆς Οὐθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἐνὸς λίθου· αὗτος δὲ κατελείφθη παρὰ τοῦ Διούρου τὸν νηὸν ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. Τοῦ δὲ Βοσπόρου ὁ χώρος τὸν ἐξευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς ἐμοὶ δοκέειν συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱραῦ. 88. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα, ἡσθεὶς τῇ σχεδίῃ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδρακλῆα τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο πᾶσι δέκα. ἀπ' ὧν δὴ Μανδρακλῆς ἀπαρχὴν, ζῶα γραψάμενος πᾶσαν τὴν ζεύξιν τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλεῖα τε Δαρεῖον ἐν προεδρίῃ κατήμενον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαλόντα, ταῦτα γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἡραῖον, ἐπιγράψας τάδε·

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε

Μανδρακλῆς Ἡσὴ μνημόσωνος σχεδίας·

αὐτῷ μὲν στέφανον περιθείς, Σαμίῳσι δὲ κύδος,

Δαρεῖου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ νοῦν.

ταῦτα μὲν νυν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσωνος ἐγένετο.

89. Δαρειός δὲ δωρησάμενος Μανδροκλία, διέβαινε ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἰωσι παραγγείλας πλέειν ἐς τὸν Πόντον, μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ· ἐπεὶ δὲ ἀπίκωνται ἐς τὸν Ἰστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευγύνοντας τὸν ποταμόν. τὸ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἰωνεῖς τε καὶ Αἰολεῖς καὶ Ἑλλησποντιοί. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς τὰς Κυανέας διεκπλώσας, ἐπλεε ἰθὺ τοῦ Ἰστρου· ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ τὸν ποταμὸν θυῶν ἡμερέων πλόον ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐκ τοῦ σχίζεται τὰ σιόματα τοῦ Ἰστρου, ἐξεύγνυε. Δαρειός δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον κατὰ τὴν σχεδὴν, ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηάκης· ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τέαρου ποταμοῦ, τὰς πηγὰς, ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς. 90. Ὁ δὲ Τέαρος λέγεται ὑπὸ τῶν περιώϊκων εἶναι ποταμῶν ἄριστος, τὰ τε ἄλλα ἐς ἄκυσιν φέροντα, καὶ δὴ καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκέσασθαι. εἰσὶ δὲ αὐτοῦ αἱ πηγαὶ θυῶν διέγυσαι τεσσερήκοντα, ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ρέουσai· καὶ αἱ μὲν αὐτέων, εἰσὶ ψυχραὶ· αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτὰς ἐστὶ ἴση ἐξ Ηραίου τε πόλεως τῆς παρα Περίνθου, καὶ ἐξ Απολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, θυῶν ἡμερέων ἑκατέρη. ἐκδοδαὶ δὲ ὁ Τέαρος οὗτος ἐς τὸν Κοντάδεσδον ποταμόν. ὁ δὲ Κοντάδεσδος, ἐς τὸν Ἀγριάνην· ὁ δὲ Ἀγριάνης, ἐς τὸν Ἐβρον· ὁ δὲ, ἐς θαλάσσαν πρὶν παρ' Αἴνω πόλι. 91. Ἐπὶ τῷ τῷ ὦν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρειός, ὡς ἐστρατοπεδεύσατο, ἠσθεὶς τῷ ποταμῷ, στήλην ἕστησε καὶ ἐνθαῦτα, γράμματα ἐγγράψας, λέγοντα ταδε· Τέαρου ποταμοῦ κεφαλὰὶ ὕδωρ ἄριστόν τε καὶ καλλίστον παρέχονται παντὶν ποταμῶν· καὶ ἐπ' αὐτὰς ἀπῖκετο ἐλαύνων ἐπὶ Σκύθας στρατὸν ἀνὴρ ἄριστος τε καὶ καλλίστος πάντων ἀνθρώπων, Δαρειός ὁ Ἰστιάσπεος, Περσέων τε καὶ πάσης τῆς ὑπείρου βασιλεὺς. ταῦτα δὴ ἐνθαῦτα ἐγράφη. 92. Δαρειός δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθεὶς, ἀπῖκετα ἐς ἄλλον ποταμόν, τῷ οὐτομα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδρυσέων ρέει. ἐπὶ ταύτῳ δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος, ἐποίησε ταῖονδε. ἀποδέξας χωρίαν τῇ στρατῇ, ἐκέλευε πάντα ἄνδρα λίθον

ἕνα παρεξίοντα τιθέναι ἐς τὸ ἀποδεδεγμένον τοῦτο χωρίον. ὥς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε, ἐνθαῦτα πολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπὼν, ἀπέλαυνε τὴν στρατιήν.

93. Πρὶν δὲ ἀπεκίσθαι ἐπὶ τὸν Ἰστρον, πρώτους αἰρεῖι Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν γὰρ διὰ τὸν Σαλμυθησσὸν ἔχοντες Θρηῖκες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίας πόλιος οἰκημένοι, καλεῖσθαι δὲ Σκυρμαῖοι, καὶ Νιψαῖον, ἀμαχητὶ σφείας αὐτοὺς παρέδωσαν Δαρείῳ· οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνωμοσύνην τραπόμενοι, αὐτὰ ἐδουλώθησαν, Θρηῖκων ἑόντες καὶ γενναϊότατοι καὶ δικαιοτάτοι. 94. Ἀθανατίζουσα δὲ τὸνδε τὸν τρόπον· οὔτε ἀποθνήσκειν ἐωυτοὺς νομίζουσι, ἰέναι τε τὸν ἀπολλυμένον παρὰ Ζάλμοξιν δαίμονα. οἱ δὲ αὐτέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελείζιν. Διὰ πεντετηρίδος δὲ τὸν πάλω λαχόντα αἰεὶ σφῆων αὐτέων ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Ζάλμοξιν, ἐντελλόμενοι τῶν ἂν ἐκάστοτε δέωνται· πέμπουσι δὲ ὥδε· οἱ μὲν αὐτέων ταχθέντες, ἀκόντια τρία ἔχοντι· ἄλλοι δὲ διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου παρὰ τὸν Ζάλμοξιν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν, μετέωρον ῥηπτέυσιν ἐς τὰς λύγας. ἦν μὲν διὰ ἀποθάνη ἀναπαρεῖς, τοῖσι δὲ Πέως ὁ θεὸς δοκεῖ εἶναι. ἦν δὲ μὴ ἀποθάνη, αἰτιάσθαι αὐτὸν τὸν ἄγγελόν, φάμενοί μὲν ἄνδρα κακὸν εἶναι· αἰτιησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἔτι ᾧδναι. Οὗτοι οἱ αὐτοὶ Θρηῖκες καὶ πρὸς ῥοόντην τε καὶ ἀστραπὴν τοξέοντες, ἀνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπέκλειψιν τῷ θεῷ, οὐδένα ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτερόν. 95. Ὡς δὲ ἐγὼ πυνθανομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον οἰκόντων Ἑλλήνων καὶ Ἰόντων, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον, ἑόντα ἀνθρώπον, δουλεύσαι ἐν Σαρμῇ· δουλεύσαι δὲ Πυθαγόρῃ τῷ Μηναρχοῦ· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν, γενόμενον ἐλευθερον, χρηματὰ κτήσασθαι στήνᾳ· κτήσασμενον δὲ, ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἐωυτοῦ. ἅτε δὲ κακοβίων τε ἑόντων τῶν Θρηῖκων καὶ ὑπαρχονεστέρων, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον ἐπιστάμενον διαίταν τε ἰάδα, καὶ ἥθεα βαδύτητα

ἡ κατὰ Θρηίκων, οἷα Ἑλλήσι τε ἐπαύσαντα, καὶ Ἑλ-
λήνων οὐ τῷ ἀσθενέστατῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ, κα-
τασκευασθῆναι ἀνδρείαν, ἐς τὸν πανδοκισμὸν τῶν
ἀστῶν τοὺς πρώτους, καὶ εὐοχίστα, ἀγαθὸν αἰεὶ ὡς
οὕτως αὐτοὺς οὐτε οἱ συμπίπτει αὐτοῦ, οὐτε οἱ ἐκ του-
τέων αἰεὶ γενόμενοι ἀποθνήσκουσι, ἀλλ' ἤξουσιν ἐς χῶ-
ρον τούτων ἵνα αἰεὶ περιεσπότες ἔξωσι τὰ πάντα αγα-
θά. ἐν ᾧ δὲ ἐποίησε τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦ-
τα, ἐν τούτῳ καταγαίον οἶκῳ ἐποίηστο. ὡς δὲ οἱ
πρωτεῖως εἶχε τὸ οἶκον, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἤφα-
νίσθη· καταβὰς δὲ κατὰ ἐς τὸ καταγαίον οἶκον,
θαυμάσιο ἐπ' ἔτι τρία. οἱ δὲ μιν ἐπὶ θεῶν τὰ, καὶ
ἐκείθεν ὡς τεθνήσκουσι· τετάρτῳ δὲ ἐπὶ ἐφαίνη τοῖσι
Θηήξιν, καὶ οὕτως πῦθνα σοφὶ ἐγένετο τὰ ἄλλε. ὁ
Ζάλμοξις ταῦτα φασὶ μιν ποιῆσαι. 96. Ἐγὼ δὲ περὶ
τῶν τούτων καὶ τοῦ καταγαίου οἴκηματος οὐτε ἀπιστέω,
οὐτε ἂν πιστεύω τι λήν· δοκέω δὲ πολλοῖσι ἔτι καὶ
πρῶτερον τῶν Ζάλμοξιν τούτων γενέσθαι Πυθαγόρου.
ἔτε δὲ ἐγένετο τις Ζάλμοξις ἄνθρωπος, εἶπ' ἐστὶ
δαίμων τις Γέτης οὗτος ἐπαχώριος, χαίρειν. Οὗτοι
μὲν δὲ, ἐρόντων τοιοῦτων χρησμένων, ὡς ἐχειρώθησαν
ὑπὸ Πελοπίων, εἶπαντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

97. Δαρεῖος δὲ ὡς ὑπῆλθετο, καὶ ὁ πῆξος αὐτῷ
ιστρατός, ἐπὶ τῶν Ἰστρον. ἐν ταῦτα διαβάντων
πάντων, Δαρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἰωνας, τὴν σχεδὴν
λύσαντας ἐπισθῆναι κατ' ἡπειρον ξυνοῦ, καὶ τὸν ἐκ τῶν
νεῶν στρατῶν. Μελλόντων δὲ τῶν Ἰωνων λυαῖν, καὶ
ποιεῖν τὰ κλευνόμενα, Κωῆς ὁ Εὐξανδρου, στρατη-
γὸς ἐὼν Μιτυληναίων, ἔλεξε Δαρεῖω ταῦτα, πυθόμε-
νος πρῶτερον εἰ οἱ σῶν ἐπὶ γνώμην ἀποδείκνυσθαι πῶ-
ρα τοῦ βουλομένου ἀποδείκνυσθαι. „Ὡ βασιλεῦ, ἐπὶ
„γῆν γὰρ μέλλεις στρατευσέσθαι, τῆς οὐτε ἀφροσύνης
„φανήσεται οὐδὲν, οὐτε πόλις οἰκισμένη· πῦν τῶν γέ-
„φυσαι ταύτην ἐκ κατὰ χώραν ἐστάναι, φυλακούς
„αὐτῆς λιπὼν ταύτους, οἱ πῆρ μιν ἔξουσιν. καὶ ἦν τε
„κατὰ νόον πρῆξωμεν ἐρόντες Δαΐδας, ἐστὶ ἀπὸδος
„ἡμῖν. ἦν τε καὶ μὴ σφας εὐρεῖν δυνάμεσθαι, ἦν τε

„ἀποδοῦς ἡμῶν ἀσφαλὴς. οὐ γὰρ ἔδεισάμην, μὴ ἐσ-
 „σωθῆναι ὑπὸ Σκυθίων μάχῃ· ἀλλὰ μᾶλλον, μὴ,
 „οὐ θυνάμενοι σφειᾶς εὐρεῖν, παύθαι μὲν τι αἰσώμενοι.
 „Καὶ ταδε λέγειν φαίη τις ἂν με ἐώντος εἵνεκεν, ὡς
 „καταμένω... ἐγὼ δὲ γνώμην μὲν, τὴν εὐροσκόον ἀρί-
 „στην σοι, βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω· αὐτὰς μέντοι
 „ἔψομαι τοι, καὶ οὐκ ἂν λειψοθείην.“ Κάρτα τε
 „ἦσθη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος, καὶ μιν ἡμείψατο τοῖσδε·
 „Ξεῖνε Λεσβιε, σωθέντος ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τόν
 „ἐμὸν ἐπιφανηθῇ μοι πάντας, ἵνα σε ἀρκέῃ χρη-
 „στῆς συμβουλῆς χρηστοῖσι ἐρχοῖσι ἀμείψωμαι.“
 98. Ταῦτα εἰπας, καὶ ἀπάσας ἄμματα ἐξακοῦτα ἐν
 „ἱμάτι, καλέσας ἐς λόγους τοὺς Ἴωνων τυράννους,
 „ἔλεγε ταδε· „Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη
 „ἀποδεχθεῖσα ἐς τὴν γέφυραν, μετείσθω μοι. ἔχον-
 „τες δὲ τὸν ἱμάντα τάνδε, ποιεέτε ταδε· ἔπειαν με
 „ἴδητε τάχιστα πορευόμενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτων
 „ἀρξάμενοι τοῦ χρόνου, λύετε ἄμμα ἐν ἑκάστης ἡμέ-
 „ρης. ἣν δὲ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω, ἀλλὰ
 „διεβέλθωσι ὑμῖν αἱ ἡμέραι τῶν ἀμμάτων, ἀποπλέετε
 „ἐς τὴν ὑμετέστην αὐτείων. μέχρι δὲ τούτου, ἐπεὶ τε
 „οὕτω μετέδοξε, φυλάσσετε τὴν σχεδίην, πᾶσαν προ-
 „θυμίην σωτηρίας τε καὶ φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦ-
 „τα δὲ ποιούντες, ἐμοὶ μεγάλως χαριείσθε.“ Δαρεῖος
 μὲν ταῦτα εἰπας, ἐς τὸ πρόσω ἐπείγετο.

99. Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηϊκή τὸ ἐς θάλασ-
 „σαν πρόκειται· κόλπου δὲ ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης,
 „ἡ Σκυθική τε ἐκδέκεται, καὶ ὁ Ἰστρος ἐκδιδάι ἐς αὐ-
 „τὴν, πρὸς εὐρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. Τὸ
 „δὲ ἀπὸ Ἰστρου, ἔρχομαι σημανέων τὰ πρὸς θάλασ-
 „σαν αὐτῆς τῆς Σκυθικῆς χώρης ἐς μέτρησιν. Ἀπὸ
 „Ἰστρου αὕτη ἡδὴ ἀρχαίη Σκυθική ἐστὶ, πρὸς μεσαμ-
 „βρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος κα-
 „λεομένης Καρκιντίδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν
 „ἐπὶ θάλασσαν τὴν αὐτὴν φέρουσαν, ἐοῦσαν ὀρεινὴν
 „τε χώρην καὶ προκειμένην τὸ ἐς Πόντον, νέμεται τὸ
 „Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονήσου τῆς Τρηχέης κα-

ἰεομένης· αὐτὴ δὲ ἐς θάλασσαν τῆς προδιαπηλότην
 ἀνεμὸν κατήκει. Ἔστι γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέ-
 ρα τῶν οὐρανῶν ἐς θάλασσαν φέροντα, τὴν τε πρὸς
 μεσομβρίην, καὶ τὴν πρὸς τὴν ἡῶν, κατὰ περ τῆς Ἀτ-
 τικῆς χώρας· καὶ παραπλήσια ταύτῃ καὶ οἱ Ταύροι
 νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος
 καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμώτατο τὸν γουνὸν τῶν Σουνιακῶν,
 μᾶλλον ἐς τὰς πόντον ἀπὸ ἀκρὴν ἀνερχοῦντα, τὸν ἀπὸ
 Θωρακοῦ μέχρι Ἀναφλυακοῦ δήμου· λέγω δὲ, ὡς εἶ-
 ναι ταῦτα σμικρὰ μεγαλοῖσι συμβαλέειν· τοιοῦτον ἡ
 Ταυρικὴ ἐστὶ· ὅς δὲ τῆς Ἀττικῆς ταῦτα μὴ παραπέ-
 πλωκα, ἐγὼ δὲ ἄλλως θηλώσω· ὡς εἰ τῆς Ἰηπυγίης
 ἄλλο ἔθνος, καὶ μὴ Ἰηπυγες, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντε-
 σίου λιμένος, ἀποταμοῖατο μέχρι Τάραντος, καὶ νε-
 μοῖατο τὴν ἀκρὴν· δύο δὲ λέγων ταῦτα, πολλὰ λέγων
 παρόμοια, τοῖσι ἄλλοις ἔωκα ἢ Ταυρικῇ. 100. Τὰ
 δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἤδη Σκύθαι τὸ κατῴπερθε τῶν
 Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θάλασσης τῆς ποίης νέμονται,
 τοῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμερίου τὰ πρὸς ἐσπέρης, καὶ
 τῆς λίμνης τῆς Μαήτιδος, μέχρι Ταναΐδος ποταμοῦ,
 ὅς ἐκιδόσι ἐς μυχὸν τῆς λίμνης ταύτης. Ἢδη ἂν ἀπὸ
 μὲν Ἰστροῦ, τὰ κατῴπερθε ἐς τὴν μεσόγαίαν φέρον-
 τα, ἀποκληθεῖται ἡ Σκυθικὴ ὑπὸ πρώτων Ἀγαθύρ-
 σων· μετὰ δὲ, Νευρῶν· ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων·
 τελευταίων δὲ, Μελαγχλαίνων. 101. Ἔστι ἂν τῆς
 Σκυθικῆς, ὡς ἐώσης τετραγώνου, τῶν δύο μερέων
 κατῴπλων ἐς θάλασσαν, παντὶ ἴσον τὰ τε ἐς τὴν
 μεσόγαίαν φέρον, καὶ τὰ παρὰ τὴν θάλασσαν· ἀπὸ
 γὰρ Ἰστροῦ ἐπὶ Βορυσθένης δέκα ἡμερέων ὁδὸς· ἀπὸ
 Βορυσθένης δ' ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαήτιν, ἑτέρων
 δέκα· καὶ τὸ ἀπὸ θάλασσης ἐς μεσόγαίαν ἐς τοὺς
 Μελαγχλαίνους τοὺς κατῴπερθε Σκυθίων οἰκημένους,
 ἑκοστὴ ἡμερέων ὁδός· ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμερησίῃ ἀνα διη-
 χασία στάδια συμβέβληται μοι· οὕτω ἂν εἴη τῆς Σκυ-
 θικῆς τὰ ἐπικάρσια, τετρακοσχιῶν σταδίων· καὶ
 τὰ ὀρθία, τὰ ἐς τὴν μεσόγαίαν φέροντα, ἑτέρων
 τοσούτων σταδίων· ἡ μὲν νῦν γῆ αὕτη ἐστὶ μέγας
 ποταμὴ.

102. Οἱ δὲ Σύνθαι δόντες σφίσι λόγον, ὡς οὐκ οἶοι τὲ εἶσι τὸν Δαρείου στρατὸν ἰθυμαχίῃ δάσασθαι μόνον, ἐπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους τῶν δὲ καὶ δὴ οὐ βουλῆς συνελθόντες ἐβουλευοντο, ὡς στρατοῦ ἐπικαύοντος μεγάλου. ἔσαν δὲ οἱ συνελθόντες βασιλῆς, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρων, καὶ Νευρών, καὶ Ἀνδροφάγων, καὶ Μελεγγλαιῶν, καὶ Γελωνῶν, καὶ Βουδίνων, καὶ Σαυροματέων. 103. Τούτων Ταῦροι μὲν νόμοισι τοιοῦτοδε χρεώνται. θύουσιν μὲν τῇ Παρθένῳ τοὺς τε θάνητους, καὶ τοὺς ἀν λίσσασθαι Ἑλλήνων ἐπαναχθέντας, τρόπον τοιοῦτο· καταρξάμενοι, ῥοπαλὸν παίουσι τὴν κεφαλὴν· οἱ μὲν δὴ λέγουσι, ὡς οὐδ' οἶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ διωθέντος κάτω, (ἐπὶ γὰρ κρημνοῦ ἴδονται τὸ ἶόν.) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι· οἱ δὲ, κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν ὀφθαλογοῦσιν, τὸ μέντοι σῶμα οὐκ ὠθείσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῇ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτης, τῇ θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀραμέρηνος εἶναι. Πολερίους δὲ ἄνδρας, τοὺς ἀν χειρῶσονται, ποιεῦσι τάδε· ἀποταρῶν ἑκάστος κεφαλὴν, ἀποφέρεται ἐς τὰ δάκτυλα· ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀναπείρας ἰσθμῶν ὑπὲρ τῆς οἰκίας ὑπερέχουσιν πολλὸν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς καπνοδόκης. φασὶ δὲ τούτους φυλάκους εἶναι ὁμήτης πάσης ὑπερβαίνειν. ἔσθαι δὲ ἀπὸ λήτης τε καὶ πολέμου. 104. Ἀράθυροι δὲ, ἀβρόντατοι ἄνδρες εἶσι, καὶ χρυσοφόροι τὰ μάκιστα. ἐπὶ κοινοῦ δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν ποιεῖται, ἵνα κασιγνητοὶ τὰ ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκῆδοι ἄντις πάντες, μήτε φθόνη, μήτε ἔχθρῃ χρεώνται ἐς ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμοι αὐτοῖς προσηγορημένοι. 105. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρεώνται Σινθικοῖσι. γενεῇ δὲ μὴ πρότερον σφας τῆς Δαρείου στρατηγεύσεως κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώραν πᾶσαν ὑπὸ ὀφίαν. ὀφίας γὰρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρα ἀνέβαινε, οἱ δὲ πλεῖστες ἀπὸ τῆς ἀφ' ἧς τῶν ἐρήμων ἐπέπεσον. ἐξ οὗ, πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων, τῇ δ' αὐτῶν ἐκλιπόντες, κενδομένους δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόνιτες εἶναι· λέγουσιν.

γὰρ ὑπὸ Σκυθίων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ
 κατοικημένων, ὡς ἕτερος ἑκάστου ἅπαξ τῶν Νευρῶν
 ἕκαστος, λύκος γίγεται· ἡμέρας ὀλίγας, καὶ αὐτίς ὀπί-
 σθω ἐς ταῦτα κατίσταται. ἐμὲ μὲν γυν ταῦτα λέγοντας
 οὐ παύθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἥσσον, καὶ ἀμύνουσα
 δὲ λέγοντες. 106. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάν-
 των ἀνθρώπων ἔχουσι ἥθεα· οὔτε δίκην νομίζοντες,
 οὔτε νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι, νομάδες δὲ εἰσι· ἐσθῆ-
 τα δὲ φορέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην· γλώσσαν δὲ
 ἰδίην ἔχουσι· ἀνθρωποφάγουσι δὲ μούρῃ τοιῶν.
 107. Μελαγχλαιοὶ δὲ εἴματα μὲν μέλαρα φορέουσιν
 πακτεῖς, ἐπ' ὧν καὶ τὰς ἐπαυρυμίας ἔχουσι· νομοίαι
 δὲ Σκυθικοῖσι χρεώνται. 108. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος
 ἰὼν μέγα καὶ πολλόν, γλαυκόν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἔστι
 καὶ πυρρόν. πόλεις δὲ ἐν αὐτοῖσι πεπόλισται ξυλίην,
 οὐνομα δὲ τῇ πόλει ἔστι Γελωκός· τοῦ δὲ τείχεος μέ-
 γαθος κῶλον ἕκαστον, τριήκοντα σταδίων ἔστι, ὑψη-
 λὸν δὲ, καὶ πᾶν ξυλίον· καὶ οἰκίαι αὐτῶν ξυλίαι,
 καὶ τὰ ἱρά. ἔστι γὰρ δὴ αὐτόθι Ἑλληνικῶν θεῶν
 ἱρά, Ἑλληνικῶς κατεσκευασμένα ἀγάλμασι τε καὶ
 βωμοῖσι καὶ νηοῖσι ξυλίνοισι. καὶ τῇ Διονύσῳ τριε-
 τηρίδας ἀνάγουσι, καὶ βαρκεύουσι. Εἰσὶ γὰρ οἱ
 Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἑλλήνες· ἐκ τῶν δὲ ἐμπορίων
 ἐξαναστάντες, οἰκησαν ἐν τοῖσι Βουδῖνοισι· καὶ
 γλώσσην τὰ μὲν Σκυθικῇ, τὰ δὲ Ἑλληνικῇ χρεώνται.
 109. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρεώνται καὶ
 Γελωνοί· ἀλλ' οὐδὲ διαίτα ἡ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ
 Βουδῖνοι, ἔοντες αὐτόχθονες, νομάδες τὲ εἰσι, καὶ
 φθειροτραγέουσι μῦνοι τῶν ταύτη· Γελωνοὶ δὲ,
 γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτοφάγοι, καὶ κήπους ἐκτιμέ-
 νοι, οὐδὲν τὴν ἰδίην ὁμοίαι, οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ
 μέντοι Ἑλλήνων καλέονται καὶ οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοί,
 οὐκ ὀρθῶς καλούμενοι. Ἡ δὲ χώρα σφείων, πᾶσα
 ἔστι δασύη ἰδίῃσι παντρίῃσι· ἐν δὲ τῇ ἰδίῃ τῇ πλεί-
 στῃ ἔστι λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή, καὶ ἔλος καὶ
 καλάμος περὶ αὐτήν· ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδρες ἀλίσκον-
 ται, καὶ κάσταρες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγωνοπόδη
 ὦπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς αἰσύρας παραρρά-

πτεται· καὶ οἱ ὄρχιες αὐτοῖσι εἶσι χρήσιμοι ἐς ὑπερῶν ἕκαστον.

110. Σαυροματίων δὲ περί ᾧδε λέγεται. "Ὅτε Ἕλληνες Ἀμαζόνσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλέουσι οἱ Σκύθαι Οἰόρπατα· δύναται δὲ τὸ οὐνομα τοῦτο κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· Οἶδρ γὰρ καλέουσι τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ Πατά, κτείνειν) τότε λόγος, τοῖς Ἕλληνας, νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμῶδοντι μάχῃ, ἀποπλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἡδυνέατο ζωρεῖσθαι· τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιθεμένας, ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας· πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτὰς, οὐδὲ πηδάλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ ἰστίοισι, οὐδὲ εἰρεστή· ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκαψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ νῦμα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Κορημνούς. οἱ δὲ Κορημνοί, εἰσὶ γῆς τῆς Σκυθίων τῶν ἐλευθέρων. ἐνθαῦτα ἀποβάσαι ἀπὸ τῶν πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὠδοιπόρεον ἐς τὴν οἰκεμένην. ἐντυχοῦσαι δὲ πρώτῃ ἵπποφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν· καὶ ἐπὶ τούτων ἵππαζόμεναι, ἐληΐζοντο τὰ τῶν Σκυθίων. 111. Οἱ δὲ Σκύθαι οἳ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. οὔτε γὰρ φωνὴν, οὔτε ἔσθῃτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλλ' ἐν θώματι ἔσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἔδοκεον δ' αὐτὰς εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ πρὸς αὐτὰς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἐγνώσαν ἐούσας γυναῖκας. βουλευομένοισι ὧν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν οὐδενὶ τρόπῳ ἔτι αὐτὰς, ἐωυτῶν δὲ τοὺς νεωτατοὺς ἀποπέμψαι ἐς αὐτὰς, πλῆθος εἰκάσαντας ὅσαι περ ἐκείναι ἔσαν· τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκεινῶν, καὶ ποιέειν τὰ περ ἂν καὶ ἐκεῖναι ποιεῶσι· ἣν δὲ αὐτοὺς διαώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφύγειν δέ· ἐπεὰν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον στρατοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι; βουλόμενοι ἐξ αὐτέων παῖδας ἐγγενήσεσθαι. 112. Ἀποπεμφθέντες δὲ οἱ νεηνίσκοι, ἐποίεον τὰ ἐντεταλμένα. ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ'

οὐδεμίῃ δηλήσει ἀπικμένους, ἔων χαίρειν⁴ προσεχί-
 ρεον δὲ πλησιαστέω τὸ στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ
 ἐπ' ἡμέτρη· ἐκάστη. εἶχον δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ νεηνίσκοι,
 ὥσπερ οὐδὲ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ τὰ ὄπλα, καὶ τοὺς
 ἵππους· ἀλλὰ ζῶν· ἔξωον τὴν αὐτὴν ἐκέλευσε, θη-
 ρεύοντες τε καὶ ληϊζόμενοι. 113. Ἐποίησαν δὲ αἱ
 Ἀμαζόνες ἐς τὴν μεσαμβρίην τοιόνδε· ἐγίνοντο σπο-
 ραδες, κατὰ μίην τε καὶ δύο, πρῶσω δὴ ἀπ' ἀλλή-
 λων, ἐς ευμαρίην ἀποσκιδνάμεναι. μαθόντες δὲ
 καὶ οἱ Σκύθαι, ἐποίησαν τὸ αὐτὸ τοῦτο· καὶ τὸς μου-
 νωθευσίω τινὶ αὐτέων ἐνεχρίμπτετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν
 οὐκ ἀπωθέετο, ἀλλὰ περιείδε χρῆσασθαι. καὶ φω-
 νῆσαι μὲν οὐκ εἶχε, οὐ γὰρ συνίεσαν ἀλλήλων, τῇ
 δὲ χειρὶ ἔφραζε ἐς τὴν ὑατεραιὴν ἐλθεῖν ἐς τὸ αὐτό
 χωρίον, καὶ ἕτερον ἄγειν· σημαίνουσα δύο γενέ-
 σθαι, καὶ αὐτὴν ἑτέραν ἄξειν. ὁ δὲ νεηνίσκος ἐπεὶ
 ἀπῆλθε, ἐλεξε ταῦτα πρὸς τοὺς λοιπούς. τῇ δὲ δευ-
 τεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον αὐτός τε αὐτός, καὶ ἕτε-
 ρον ἦγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα εὖρα, δευτέρην αὐτὴν
 υπομένουσαν. οἱ δὲ λοιποὶ νεηνίσκοι ὡς ἐπύθοντο
 ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκτελώσαντο τὰς λοιπὰς τῶν Ἀμα-
 ζόνων. 114. Μετὰ δὲ, συμμίζαντες τὰ στρατόπεδα,
 οἶκεον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύτην πρὶν το
 πρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ φωνὴν τὴν μὲν τῶν κυ-
 ναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἔδυνάτο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν
 ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον. Ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλ-
 λήλων, ἐλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες·
 „Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσεις. νῦν ὦν
 „μηκέτι πλεῦνα χρόνον ζῶν τοιήνδε ἔχωμεν· ἀλλ'
 „ἀπελθόντες ἐς τὸ πλῆθος θοαιτωμεθα. γυναῖκας δὲ
 „ἔσομεν ὑμῶς, καὶ οὐδαμῶς ἄλλας.“ Αἱ δὲ πρὸς ταῦτα
 ἐλεξαν τάδε· „Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκίειν μετὰ
 „τῶν ὑμετέρων κυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμαια
 „ἡμῖν τε καὶ κείνησί ἐστι. ἡμεῖς μὲν τοξευόμεν τε
 „καὶ ἀκοντίζομεν, καὶ ἵππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναι-
 „κῆα οὐκ ἐμαθόμεν· αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τού-
 „των μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς κατελέξαμεν ποιεῦσι, ἔργα
 „δὲ κυναικῆα ἐργάζονται, μίνουσαι ἐν τῇσι ἀμά-

„ἔχει, οὔτ' ἐπὶ θήρην ἰθῦσαι, οὔτε ἄλλῃ οὐδαμῇ.
 „οὐκ ἂν ὦν θοναίμεθα ἐκείνησι συμφέρεσθαι. Ἀλλ'
 „εἰ βούλοσθε γυναίκας ἔχειν ἡμέας, καὶ δοκέειν εἶναι
 „δικαιοτάτοι, ἐλθόντες παρα τοὺς τοιέας, ἀπολα-
 „χέτε τῶν κτημάτων τὸ μέρος· καὶ ἔπειτα ἐλθόντες,
 „οἰκώμεν ἐπὶ ἡμέων αὐτίων.“ 115. Ἐπείθοντο καὶ
 ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἔπει τε δὲ ἀπολα-
 χόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον, ἦλθον ὀπίσω
 παρὰ τῶν Ἀμαζόνων, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς αὐ-
 τοὺς τάδε: „Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος, ὅπως
 „χρὴ οἰκέειν ἐν τῷδε τῷ χώρῳ· ταῦτα μὲν, ὑμέας
 „ἀποστέρησάσας πατέρων· τοῦτο δέ, τὴν γῆν τὴν
 „ὑμετέρην ἀγλήσασμένας πολλά. ἀλλ' ἐπεὶ τε ἀξιοῦτε
 „ἡμέας γυναίκας ἔχειν, τάδε ποίετε ἅμα ἡμῖν·
 „φέρετε, ἔξαναστρώμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ πε-
 „θησαντες Τάναιν ποταμὸν οἰκώμεν.“ 116. Ἐπεί-
 θοντο καὶ ταῦτα οἱ νεηνίσκοι, διαβάντες δὲ τὸν
 Τάναιν, ὁδοιπόρουσιν πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τριῶν μὲν
 ἡμερέων ἀπὸ τοῦ Ταναΐδος ὁδόν, τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς
 λήανης τῆς Μαιήτιδος πρὸς βορρῇν ἄνεμον. ἀπικο-
 μένοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χώρον, ἐν τῷ νῦν κατοικη-
 ται, ὄκησαν τοῦτον. καὶ διαίτη ἀπὸ τούτου χρίων-
 ται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματέων αἱ γυναῖκες, καὶ
 ἐπὶ θήρην ἐπὶ ἵππων ἐκφοιτῶσαι ἅμα τοῖσι ἀνδράσι,
 καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐς πόλεμον φοιτῶσαι,
 καὶ σπολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσιν.
 117. Φωνῇ δὲ οἱ Σαυρομάται κομίζουσι Σκυθικῇ,
 σολοικίζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρη-
 στῶς ἐξέμαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. Τὰ περὶ γαμῶν
 δὲ ὥδέ σφι διακίεταί· οὐ γαμῆται παρθένος οὐδε-
 μίη, πρὶν ἂν τῶν πολεμίων ἄνδρα ἀποκτείνῃ. αἱ
 δὲ τινες αὐτίων καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμα-
 σθαι, οὐ δύνασθαι τὸν νόμον ἐκπλήσαι.

118. Ἐπὶ τούτων ὦν τῶν καταλεχθέντων ἔθνείων
 τοὺς βασιλεῖς ἡλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθίων
 οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ
 οἱ τὰ ἐν τῇ ἡπείρῳ τῇ ἐκέρῃ πάντα κατέστραπται,

γέφυραν. Ξύξας ἐπὶ τῷ ἀνέμῳ τοῦ Βοσπόρου, δια-
 βέβηκε ἐς τήνδε τὴν ἡπειρόν· διαβάς δέ, καὶ κατα-
 στρεφάμενος Θρήϊκας, γέφυρσ' ἰσχυρόν Ἰστρον, βου-
 λόμενος καὶ ταῦτα πάντα ὑπ' ἐμὲ ποιήσασθαι.
 „Τρεῖς ὦν μηδενὶ τρόπῳ, ἐκ τοῦ μέσου κατήμεκα,
 „περιῦδτε ἡμέας διαφθαρέντας· ἀλλὰ τωῦτο ροή-
 „σαντες, ἀντιάζομεν τὸν ἐπιόντα, σὺνικῶν ποιήσετε
 „ταῦτα, ἡμεῖς μὲν πιεζόμενοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χῶ-
 „ρην, ἢ μέναντες, ὁμολογίῃ χρησόμεθα. πᾶ γὰρ πά-
 „θωμεν, μὴ βουλομένων ὑμῶν τιμωρεῖν; Τίμῃ δέ
 „οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ἔσται, ἑλαφρότερον. ἡκεῖ γὰρ ἡ
 „Πέρσης, οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας ἢ αὐ καὶ ἐπὶ
 „ὑμέας· οὐδέ οἱ καταχρήσει ἡμέας καταστρεψα-
 „μέτῳ, ὑμῶν ἀπέχεσθαι. μέγα δέ ὑμῖν, λογιῶν
 „κτῶνδε μακρότιον ἔρομεν· εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας μού-
 „ρους ἐστρατηλάτῃς ὁ Πέρσης, τίσασθαι τῆς πρόσθε
 „δουλοσύνης βουλούμενος, χρῆν αὐτοῦ πάντων τῶν
 „ἄλλων ἀπεχόμενον, οὐκ ἔχειν ἐπὶ τὴν ἡμετέραν.
 „καὶ ἂν ἐδήλου πᾶσι, ὡς ἐπὶ Σκυθίας ἑλάνει, καὶ
 „οὐκ ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δέ ἐπει τε τάχιστα δρέβῃ
 „τὴνδε τὴν ἡπειρόν, τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν γινόμεναυς
 „ἡμετρούτας πάντας· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ'
 „ἐμὲ Θρήϊκας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἔοντας πλητ-
 „σιοχωρούς Γέτας.“ 119. Ταῦτα Σκυθῶν ἐπαγ-
 „γελλομένων, ἐβουλεύοντο οἱ βασιλεῖς οἱ ἀπὸ τῶν
 „ἐθνῶν ἥκοντες· καὶ σφραγίσθησαν αἱ γυνῶμαι·
 „ὁ μὲν γὰρ Γελωνὴς, καὶ ὁ Βουδίνος, καὶ ὁ Σερρομέ-
 „της, κατὰ τωῦτο γινόμενοι, ὑπεδέκοντο Σκύθησο
 „τιμωρήσειν· ὁ δὲ Ἀγάρθουρος, καὶ Νευρὸς, καὶ
 „Ἀνδρόφραγας, καὶ οἱ τῶν Μελαγχλαίνων καὶ Ταύρων,
 „ταῦτα Σκύθῃσι ὑπεκρίναντο· „Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε
 „οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρσας, καὶ ἄρξαντες πο-
 „λέμου, τούτων θεόμενοι τῶν νῦν δέεσθε, λέγειν τε
 „ἀν' ἐφάινεσθε ἡμῖν ὀρθά, καὶ ἡμεῖς ὑπακούσαντες,
 „τωῦτο ἂν ἡμῖν ἐπρήσομεν, νῦν δέ ὑμεῖς τε ἐς τὴν
 „ἐκείκω ἐμβαλόντες γῆν, ἄνευ ἡμῶν, ἐπεκρατέετε
 „Περσίαν, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς παρεδίδου· καὶ
 „ἐκείνοι, κατὰ σφραγῆς αὐτῶν θεὸς ἐκείρε, τὴν ὁμοίαν

„ὑμῖν ἀποδιδούσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε τι τότε ἠδικήσαμεν
 „τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδὲν, οὔτε νῦν πρότεροι περ-
 „ρησάμεθα ἀδικεῖν. Ἦν μέντοι ἐπὶ καὶ ἐπὶ τὴν
 „ἡμετέραν, ἄρξη τε ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς οὐ παυσά-
 „μεθα. μέχρι δὲ τοῦτο ἴδωμεν, μενέομεν παρ' ἡμῖν
 „αὐτοῖσι. ἦκειν γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρ-
 „σας, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομέ-
 „νους.“

120. Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐκύθοντο οἱ Σκύ-
 θαι, ἐβουλευόντο ἰδυμαχίην μὲν μηδεμίην ποιέεσθαι
 ἐκ τοῦ ἐμφανέος, ὅτι δὴ σφι οὗτοί γε σύμμαχοι οὐ
 προδύνοντο· ὑπεξιόντες δὲ, καὶ ὑπεξελκύνοντες,
 τὰ φρέατα, τὰ παρεξίτοιεν αὐτοί, καὶ τὰς κρήνας
 συγχοῦν, τὴν πόλιν τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρέβειν, διχοῦ
 σφέας διελόντες. καὶ πρὸς μὲν τὴν μίην τῶν μοιρέων,
 τῆς ἐβασίλευε Σκύπασις, προσχωρέειν Σαυρομάτας·
 τούτους μὲν δὴ ὑπάγειν, ἣν ἐπὶ τοῦτο τραπήται οἱ
 Πέρσας, ἰδὺ Ταναΐδος ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαίητιν
 λίμνην ὑποφεύγοντας· ἀπελαύνοντός τε τοῦ Πέρ-
 σιω, ἐπιόντας διώκειν. αὕτη μὲν σφι μίη ἦν μοῖρα
 τῆς βασιληΐης, τεταγμένη ταύτην τὴν ὁδὸν ἡπερ εἴ-
 ρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασιληϊῶν, τὴν τε μεγάλην,
 τῆς ἦρχε Ἰδάνθυρσος, καὶ τὴν τρίτην τῆς ἐβασίλευε
 Ταξαις, συνελθούσας ἐς τωυτό, καὶ Γελωνῶν τε καὶ
 Βουδίνων προσγινομένων, ἡμέρης καὶ τούτους ὁδῶ
 προέχοντας τῶν Περσέων, ὑπεξαγειν, ὑπιόντας τε
 καὶ ποιῶντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα μὲν νυκτὶ ὑπά-
 γειν σφέας ἰδὺ τῶν χωρέων τῶν ἀπειπαμένων τὴν
 σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπολεμώσῃ·
 εἰ δὲ μὴ ἔκοντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον τὸν πρὸς
 Πέρσας, ἀλλ' ἄκοντας ἐκπολεμῶσαι. μετὰ δὲ τοῦτο,
 ὑποστρέφειν ἐς τὴν σφετέρην, καὶ ἐπιχειρεῖν, ἣν
 δὴ βουλευομένοισι δοκέη. 121. Ταῦτα οἱ Σκύθαι
 βουλευσάμενοι, ὑπηντίαζον τὴν Δαρείου στρατιήν,
 προδρόμους ἀποστείλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρίστους.
 τὰς δὲ αἵμαξας, ἐν τῇσι σφι διαίτατο τὰ τέκνα τε καὶ
 αἱ γυναῖκες πᾶσαι, καὶ τὰ πρόβατα πάντα, πλὴν
 ὅσα σφι ἐς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τὸσαῦτα ὑπολιπόμενοι,

τὰ ἄλλα ἅμα τῇσι ἀμάξεσι προέπεμψαν, ἐντειλά-
μενοι αἰεὶ τὸ πρὸς βορέῳ ἐλαύνειν. ταῦτα μὲν δὴ
προεκομίζετο.

122. Τῶν δὲ Σκυθῶν οἱ πρόδρομοι ὡς εὔρον
τοὺς Πέρσας ὅσον τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας
ἀπὸ τοῦ Ἰστρου, οὗτοι μὲν τοутους εὐρόντες, ἡμέ-
ρης ὁδῷ προεχόντες, ἐστρατοπεδεύοντο, τὰ ἐκ τῆς γῆς
φύομενα λεαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ἐπιφα-
νέισαν τῶν Σκυθῶν τὴν ἵππον, ἐπήϊσαν κατὰ στί-
βον αἰεὶ ὑπαγόντων· καὶ ἔπειτα, πρὸς γὰρ τὴν μίην
τῶν μοιρέων ἴθυσαν, οἱ Πέρσαι ἐδίωκον πρὸς ἡῶ
τε καὶ τοῦ Ταναΐδος. διαβάντων δὲ τούτων τὸν Τα-
ναΐν ποταμὸν, οἱ Πέρσαι ἐπιδιαβάντες ἐδίωκαν· ἐς
τὸ τῶν Σαυροματέων τὴν χώραν διεξελθόντες, ἀπί-
κοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων.

123. Ὅσον μὲν δὴ
χρόνον οἱ Πέρσαι ἦσαν διὰ τῆς Σκυθικῆς καὶ τῆς
Σαυροματίδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν σινέσθαι,
ἄτε τῆς χώρας ἐούσης χέρσου. ἐπεὶ τε δὲ ἐς τὴν τῶν
Βουδίνων χώραν ἐσέβαλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐντυχόντες
τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότων τῶν Βουδίνων, καὶ
πεκενωμένῳ τοῦ τείχεος πάντων, ἐνέπρησαν αὐτό.
τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἶποντο αἰεὶ τὸ πρὸς αὐτὰ κατὰ
στίβον· ἐς ὃ διεξελθόντες ταύτην, ἐς τὴν ἐρήμον
ἀπίκοντο· ἡ δὲ ἐρήμος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται
ἀνθρώπων, κίεταί δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρας, ἐούσα
πλήθος ἐπὶ τῇ ἡμερέων ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου
θυσσαγέται οἰκέουσι· ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτέων τέσσε-
ρες μεγάλοι ρέοντες διὰ Μαιητέων ἐκδιδοῦσι ἐς τὴν
λίμνην τῇ καλεομένην Μαιῆτιν· τοῖσι οὐνόματα
κίεταί τάδε, Λυκος, Ὀαρος, Τάναις, Σύργις.

124. Ἐπεὶ ὦν ὁ Δαρεῖος ἦλθε ἐς τὴν ἐρήμον, παυ-
σάμενος τοῦ ἡρώδου, ἵδρυσε τὴν στρατιὴν ἐπὶ ποταμῷ
Ὀάρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τείχεα ἐτείχεε με-
γάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα, σταδίους ὡς
ἐξήκοντα μάλιστα κη' τῶν ἐτι ἐς ἐμὲ τὰ ἐρείπια σῶα
ἦν. Ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτράπετο, οἱ διω-
κόμενοι Σκύθαι περιελθόντες τὰ κατύπερθε, ὑπέ-

σχεφον ἐς τὴν Σκυθικὴν, ἀφανισθέντων δὲ τοῦτων
τὸ παραπᾶν, ὡς οὐκέτι ἐφάνταζοντο σφί, οὐκ ἦν δὲ ὁ
Δαρεῖος τείχεα μὲν ἐκεῖνα ἡμέτερα μετήκε· αὐτὸς
δὲ ὑποστρέψας ἤϊε πρὸς ἐσπέρην· δοκέων τοιούτους
τε πάντας τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἐσπέρην σφείας
φεύγειν.

125. Ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν, ὡς
ἐν τὴν Σκυθικὴν ἀπίκητο, ἐνεκύρσε ἀμφοτέρωθεν τῆσσι
μοίρησι τῶν Σκυθίων· ἐντυγὼν δὲ, ἐδίωκε ὑπερφέ-
ροντας, ἡμέτερος ὁπῶ, καὶ, οὐ γὰρ ἀνίστα ἐπιῶν, ὁ
Δαρεῖος, αἱ Σκύθαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπέφευ-
γον ἐς τῶν ἀπειπαμένων τὴν σφετέρην συμπαγίην·
πρώτην δὲ, ἐς τῶν Μελαγχλαίων τὴν γῆν, ὡς δὲ
ἐσβαλόντες τούτους ἐτάραξαν οἱ τε Σκύθαι καὶ οἱ
Πέρσαι, κατηγέοντο οἱ Σκύθαι ἐς τῶν Ἀνδροφά-
χων τοὺς χοίρους, ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ὑπῆ-
γον ἐπὶ τὴν Νευρίδα, ταρασσομένων δὲ καὶ τού-
των, ἦσαν ὑποφεύγοντες οἱ Σκύθαι ἐς τοὺς Ἀγα-
θύρσους, Ἀγαθύρσοι δὲ ὁρώντες καὶ τοὺς ὁμο-
ροὺς φεύγοντας ὑπὸ Σκυθίων, καὶ τεταραγμένους,
πρὶν ἢ σφί ἐμβάλλειν τοὺς Σκύθας, πέμψαντες κη-
ρυκὰ, ἀπηγόρευον Σκύθῃσι μὴ ἐπιβαίνειν τῶν σφε-
τέρων οὐρανῶν, προλέγοντες ὡς, εἰ πείρησάνται ἐσβα-
λόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχησάνται, Ἀγαθύρσοι
μὲν προείπαντες ταῦτα, ἐβοήθειον ἐπὶ τοὺς οὐρούς,
ἐρύκειν ἐν οὐμῷ ἔχοντες τοὺς ἐπίοντας, Μελαγχλαῖοι
δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν
Περσέων ἅμα Σκυθῃσι, οὔτε πρὸς ἀλλήν ἐτραπόμενοι,
ἐπιλαθόμενοι τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς
βαρεῖν ἐς τὴν ἐρήμον τεταραγμένοι, οἱ δὲ Σκύθαι ἐν
μὲν ποῦς Ἀγαθύρσους οὐκέτι, ἀπείπαντας, ἀπικνέον-
το, οἱ δὲ ἐκ τῆς Νευρίδος χώρας ἐς τὴν σφετέρην
κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι.

126. Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγένετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο,
πέμψας Δαρεῖος ἱππεῖα παρα τὸν Σκυθίων βασιλῆα
Ἰδάθυρσον, ἔλεγε ταῦτα· „Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί
„φεύγεις αἰεὶ, ἔξου τοι τῶνδε τὰ ἕτερα ποιεῖν; εἰ

„μὲν γὰρ ἀξιόχορος δοκίμεις εἶναι σεφύτῃ, τοῖσδ
 „ἐμοῖσι πρήγμασι ἀντιωθῆναι, σὺ δὲ σῆς τε καὶ
 „παυσάμενός πλάνης μάχεσθαι· εἰ δὲ συγγινώσκῃ
 „εἶναι ἡσώων, σὺ δὲ καὶ αὐτῷ παυσάμενός τοῦ θρό-
 „νου, δεῖσπότη τῷ σὺ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ,
 „ἔλθε εἰς λόγους.“ 127. Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθίων
 βασιλεὺς Ἰδανδυροςος εἶπε ταῦτα· „Οὕτω τὸ ἐμὸν
 „ἔχει, ὦ Πέρσας· ἐγὼ οὐδὲνα καὶ ἀνθρώπων δέσας
 „ἐφυγόν, οὔτε πρότερον, οὔτε νῦν σε φεύγω· οὐδὲ
 „τί νεώτερόν εἰμι ποιήσας νῦν ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἐω-
 „θεα ποιεῖν. ὁ τι δὲ οὐκ αὐτίκα μάχομαι τοῖς
 „ἐγὼ καὶ τούτο σημαίνω. ἡμῖν οὔτε ἄσπεα, οὔτε γῆ
 „πεφυτευμένη ἐστὶ, τῶν περὶ δέσσαντες μὴ ἄλλῃ ἢ
 „καρῇ, ταχύτερον συμμιγνόμεν ἂν εἰς μάχην ὑμῖν.
 „Εἰ δὲ βῆδι πάντως εἰς τοῦτο κατὰ τάχος ἀπικνέ-
 „σθαι, τυγχάνουσιν ἡμῖν ἔδντες τάφοι πατρῴοι, φέ-
 „ρετε, τοὺτους ἀνευρόντες, συγγέειν περῶσθε αὐ-
 „τούς· καὶ γινώσεσθε τότε, εἴτε ὑμῖν μαχησόμεθα
 „περὶ τῶν τάφων, εἴτε καὶ οὐ μαχησόμεθα. πρό-
 „τερον δὲ, ἢν μὴ ἡμέας λόγος αἰσῇ, οὐ συμμιγνόμεν
 „τοί. ἀμφὶ μὲν μάχῃ τσαῦτα εἰρησθῶ. Δεσπότης
 „δὲ ἐμούς· Ἄα τε ἐγὼ νομίζω, τὸν ἐμὸν πρόγονον,
 „καὶ Ἰστίην τὴν Σκυθίων βασιλείαν, μόνους εἶναι.
 „Σοὶ δὲ ἀντι μὲν δῶρων γῆς τε καὶ ὕδατος, δῶρα
 „πέμπω· τσαῦτα δὴ σοὶ πρέπει ἔλθεῖν· ἀντὶ δὲ τοῦ
 „οὐκ δεσπότης ἐφῆσας εἶναι ἐρὸς, κλαίειν λέγω.“
 (Τοῦτό ἐστι ἢ ἀπὸ Σκυθίων ῥήσις.) Ὁ μὲν δὴ κη-
 ρυξ οἰχώκετ ἀγγελίων ταῦτα Δαρείῳ.

128. Οἱ δὲ Σκυθίων βασιλεῖς, ἀκούσαντες τῆς
 δουλοσύνης τὸ οὐνομα, ὀργῆς ἐπλήσθησαν. τὴν μὲν
 δὴ μετὰ Σαυροματίων μοίρην ταχθεῖσαν, τῆς ἡρχε
 Σκόπασις, πέμπουσι, ἰοῖσι κελαινότες εἰς λόγους
 ἀπικέσθαι· τοῖτοισι, οἳ τὸν Ἰστρον ἐξευγμένον ἐφρου-
 ρέον· αὐτῶν δὲ τοῖσι ὑπολείπομένοισι ἔδοξε πλα-
 νῶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σῖτα δὲ ἐκάστοτε ἀναιρεο-
 μένοισι ἐπιτίθεσθαι. νωμόντες ὥν σῖτα ἀναιρεο-
 μένους τοὺς Δαρείου, ἐποίησεν τὰ βεβουλευμένα. ἡ

μὲν δὴ ἵππος τὴν ἵππον αἰεὶ τρέπεσκε ἢ τῶν Σκυθίων· οἱ δὲ τῶν Πέρσων ἵπποταὶ φευγόντες ἐσέπιπτον ἐς τὸν πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς ἂν ἐπέκουρε· οἱ δὲ Σκυθαὶ ἐσαραζάντες τὴν ἵππον, ὑπέρστρεφον, τὸν πεζόν φοβούμενοι. ἐποιεῦντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλησίως προσβολὰς οἱ Σκυθαί. 129. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τε ἦν σύμμαχον, καὶ τοῖσι Σκυθῇσι ἀντίξοον, ἐπιτιθεμένοισι τῷ Δαρείῳ στρατοπέδῳ, θῶμα μέγιστον ἐρέω· τῶν τε ὄνων ἢ φωνῇ, καὶ τῶν ἡμιόνων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ ὄνον οὔτε ἡμίονον γῇ ἢ Σκυθικῇ φέρει, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· οὐδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τὸ παράπαν οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψυχέα. ὑβρίζοντες ἂν οἱ ὄνοι ἐσάρασσον τὴν ἵππον τῶν Σκυθίων· πολλὰκις δὲ, ἐπελαινόντων ἐπὶ τοὺς Πέρσας, μεταξὺ ὅπως ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τῆς φωνῆς, ἐσάρασσοντο τε ὑποστρεφόμενοι, καὶ ἐν θώματι ἔσκον, ὀρθὰ ἰσκάντες τὰ ἄτα· ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον φωνῆς τοιαύτης, οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μέννιν ἐπὶ σμικρὸν τι ἐφέροντο τοῦ πολέμου.

130. Οἱ δὲ Σκυθαί, ὅπως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθαρρημένους, ἵνα παραμένοιν τε ἐπὶ πλείω χρόνον ἐν τῇ Σκυθικῇ, καὶ παραμένοντες ἀνέκωστο, τῶν πάντων ἐπιδευέες ἔόντες, ἐποίησαν τοιαῦτα. ὅπως τῶν προβάτων τῶν σφετέρων αὐτῶν καταλίποιν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν ὑπεξήλαινον ἐς ἄλλον χώρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπελθόντες ἐλάβουσιν τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπήρουντο ἂν τῷ πεποιημένῳ. 131. Πολλὰκις δὲ τοιούτου γινόμενου, τέλος Δαρεῖός τε ἐν ἀποφύῃσι εἵχετο· καὶ οἱ Σκυθεῶν βασιλεῖς μαθόντες τοῦτο, ἐπέμπον κήρυκα, δῶρα Δαρείῳ φέροντα, ὄρνιθα τε, καὶ μῦν, καὶ βατραχόν, καὶ οἰοτούς πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶρα ἐπειρωτεον τὸν νόον τῶν δεδομένων· ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη οἱ ἐπεσταλθαι ἄλλο ἢ θάνατον τὴν ταχίστην ἀπαλλασσεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοὶ εἰσι, γινῶναι τὸ ἐθέλει τὰ δῶρα λέγειν. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι, ἔβου-

λεύοντο. 132. Δαρείου μὲν νῦν ἡ γνώμη ἔην, Σκυ-
 θας ἐαυτῷ δίδοναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν τε καὶ
 ὕδωρ· εἰκάζων τῆδε, ὡς μὲς μὲν ἐν γῇ γίνεται,
 καρπὸν τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων στερόμενος· βατράχος
 δὲ ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς
 δὲ οἴστους, ὡς τὴν ἐσωτῶν ἀλκὴν παραδιδούσι, αὕτη
 μὲν Δαρείῳ ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. Συνεστῆκασι δὲ
 ταύτῃ τῇ γνώμῃ ἡ Γαβρύεω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτά
 ἑνὸς, τῶν τὸν Μάγον κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα
 λέγειν· „Ἦν μὴ ὄρνιθες γεγόμενοι ἀναπτῆσθε ἐς
 „τὸν οὐρανόν, ὡ Πέρσαι, ἢ μῦες γεγόμενοι κατὰ
 „τῆς γῆς καταδύητε, ἢ βάτραχοι γεγόμενοι ἐς τὰς
 „λίμνας ἐσπηδήσητε, οὐκ ἀπονοστήσετε ὀπίσω, ὑπὸ
 „τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλλόμενοι.“ Πέρσαι μὲν
 δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἰκάζον.

133. Ἡ δὲ Σκυθίων μὴ μοῖρῃ ἢ ταχθεῖσα πρό-
 τερον μὲν παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην φρουρεῖν, τότε
 δὲ ἐπὶ τὸν Ἰστρον Ἰωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπῆκετο
 ἐπὶ τὴν γέφυραν, ἔλεγε ταῦτα· „Ἄνδρες Ἴωνες,
 „ἐλευθερίην ὑμῖν ἤκομεν φέροντες, ἥνπερ γε ἐθέ-
 „λητε ἐσακοῦειν. πυνθανόμεθα γὰρ, Δαρεῖον ἐν-
 „τείλασθαι ὑμῖν, ἐξήκοντα ἡμέρας μούνας φρουρή-
 „σαντας τὴν γέφυραν, αὐτοῦ μὴ παραγινόμενου ἐν
 „τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσσεσθαι ἐς τὴν ὑμετέραν.
 „νῦν ὧν ὑμεῖς ταδε ποιῶντες, ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε πρὸς
 „ἐκείνου αἰτίας, ἐκτὸς δὲ πρὸς ἡμέων· τὰς προκει-
 „μένας ἡμέρας παραμείναντες, τὸ ἀπὸ τούτου ἀπαλ-
 „λάσσεσθε.“ Οὗτοι μὲν νῦν, ὑποδεξαμένων Ἰώνων
 ποιήσκειν ταῦτα, ὀπίσω τὴν ταχίστην ἐπέλγοντο.

134. Πέρσῃσι δὲ, μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δα-
 ρεῖῳ, ἀντεταχθήσαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῶ
 καὶ ἵπποισι, ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι
 Σκύθησι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διῆξε· τῶν δὲ ὡς ἕκα-
 στοι ὠρεον τὸν λαγόν, ἐδίωκον. ταραχθέντων δὲ τῶν
 Σκυθίων, καὶ βοῇ χρεωμένων, εἶρετο ὁ Δαρεῖος τῶν
 ἀντιπολεμίων τὸν θόρυβον· πυνθόμενος δὲ σφέας τὸν
 λαγὸν διώκοντας, εἶπε ἄρα πρὸς τοὺς περ ἐώθεε καὶ

τὰ ἄλλα λέγειν· „Οὗτοι ἄνδρες ἡμεῶν πολλὸν κα-
 „ταφρονέουσιν· καὶ μοι νῦν φαίνεται Γωβρύης εἶπας
 „περὶ τῶν Σκυθικῶν δώρων ὀρθῶς· ἃς ὦν οὕτως
 „ἤδη δοκεόντων καὶ αὐτῷ μοι ἔχειν, βουλῆς ἀγαθῆς
 „δεῖ, ὅπως ἀσφαλέως ἢ κοιμῆσθαι ἡμῖν ἔσται τὸ ὑπὶ-
 „σω.“ Πρὸς ταῦτα Γωβρύης εἶπε· „ὦ βασιλεῦ,
 „ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ λόγοι ἠπιστάμην ταύτων· νῦν ἂν
 „θυοῖν τὴν ἀπορίην· ἐλθὼν δέ, μᾶλλον ἐξέμαθον,
 „ὅρῳσιν αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. Νῦν ὦν μοι δοκεῖ,
 „ἐπὶ τὰχιστα νῦν ἐπελθῆναι, ἐκκαύσαντας τὰ πυρὰ, ὥς
 „καὶ ἄλλοτε ἐώθαμεν ποιεῖν, τῶν στρατιωτῶν τοὺς
 „ἀσθενεστάτους εἰς τὰς τάλαιπωρίας ἐξαπατήσαντας,
 „καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας, ἀπαλλάσσει-
 „σθαι, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἰθὺσαι Σκύθας
 „λύσαντας τὴν γέφυραν, ἢ καὶ τε Ἰοισι δοῦναι τὸ ἡμέας
 „οἶόν τε· εἶσαι ἐξεργάσασθαι.“ Γωβρύης μὲν ταῦτα
 συνεβούλευε. 155. Μετὰ δέ, νῦν τε ἐγένετο, καὶ
 Δαρείος ἐχρᾶτο τῇ γυνάμει ταύτῃ. τοὺς μὲν καματη-
 ροὺς τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἦν ἐλάχιστος ἀπολλυμένων
 λόγος, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας, κατέλιπε
 αὐτοῦ ταῦτα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. κατέλιπε δὲ τοὺς τε
 ὄνους καὶ τοὺς ἀσθενεῖς τῆς στρατιῆς, τῶνδε εἵνε-
 κεν· ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοὴν παρέχονται· οἱ δὲ ἄν-
 θρωποι ἀσθενείας μὲν εἵνεκεν κατέλιποντο, προφάσιος
 δὲ τῆσδε δηλαδὴ, αὐτοὺς μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ
 στρατοῦ ἐπιθήσεισθαι μέλλοι τοῖσι Σκύθησι, οὗτοι δὲ
 τὸ στρατοπέδον τοῦτον τὸν χρόνον ὀνοίατο. ταῦτα
 τοῖσι ὑπολειπομένοισι ὑποθέμενος ὁ Δαρείος, καὶ πυ-
 ρὰ ἐκκαύσας, τὴν ταχίστην ἐπείχετο ἐπὶ τὸν Ἰστρον.
 οἱ δὲ ὄνοι, ἐρημωθέντες τοῦ ὀμίλου, οὕτω μὲν δὴ
 μᾶλλον πολλῶν ἔσαν τῆς φωνῆς· ἀκούσαντες δὲ οἱ
 Σκύθαι τῶν ὄνων, πάγχυ κατὰ χώρην ἡλπίζον τοὺς
 Πέρσας εἶναι. 156. Ἡμέρης δὲ γενομένης, γνόντες
 οἱ ὑπολειφθέντες ὥς προδομένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου,
 χεῖράς τε προτείνοντο τοῖσι Σκύθησι, καὶ ἔλεγον τὰ
 κατήκοντα. οἱ δὲ ὥς ἤκουσαν ταῦτα, τὴν ταχίστην
 συστραφέντες, αἱ τε δύο μῦραι τῶν Σκυθῶν καὶ ἡ
 μή, Σαυρομάται τε καὶ Βουδῖνοι καὶ Γελωνοί, ἰδίω-

ἔδον τοὺς Ἰέρους τὸν ἑαυτοῦ ἑαυτοῦ... ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ ἑαυτοῦ
 εἰκοῦ μὲν τοῦ πάλαι ἑαυτοῦ περὶ στρατοῦ, καὶ τὰς
 ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένον, ὥστε οὐ τετμημένων τῶν
 ὁδῶν... τοῦ δὲ Σουλίου ζήτησιν, καὶ τὰ σύντομα
 τῆς ὁδοῦ ἐπισταμένον... ἀπασιόντες ἀλλήλων, ἐφθί-
 σαι πολλὰ οἱ Σουλίου τοῦ ἑαυτοῦ ἑαυτοῦ ἐπὶ τῇ γέφυρᾳ
 ἐπικύβντον. Μισθόντες δὲ τοὺς ἑαυτοῦ οὐ καὶ ἀπε-
 γμύτους, ἔλεγον πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ ἐόντας ἐν αἰσὶ νῆπι
 σι... ἑαυτοῦ ἑαυτοῦ, καὶ τε ἡμέραι ἑαυτοῦ ἀριθμοῦ
 διώχοντες... καὶ οὐ παύετε γε δίκαια ἐπὶ παραμέ-
 νοντες... ἀλλ', ἐπεὶ πρότερον δειμαίνοντες ἐμένετε,
 νῦν λύσαντες τὸν πόρον, τὴν ταχίστην ἄντα χαί-
 ροντες ἐλεύθεροι, θεῶν τε καὶ Σουλίου εἰδότες
 χαίρειν. τὸν δὲ πρότερον ἐόντα ἑαυτοῦ δεσπότην
 ἡμεῖς παραστήσομεθα οὕτω, ὥστε ἐπὶ μηδαμὸς ἐπὶ
 ἀνθρώπους αὐτὸν στρατεύσασθαι.

137. Πρὸς ταῦτα οἱ ἑαυτοῦ ἐβουλεύοντο. Μιλτιά-
 δεω μὲν τοῦ Ἀθηναίου, στρατηγέοντος καὶ τυραν-
 νεύοντος Χερσονησιτίων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἡν
 γνώμη, πείθεσθαι Σουλίου, καὶ ἐλευθεροῦν ἑαυτοῦ.
 ἑαυτοῦ δὲ τοῦ Μιλησίου ἐναντίῃ ταύτῃ, λέγοντος
 ὥς νῦν μὲν διὰ Ἀρτίου ἑαυτοῦ αὐτῶν τυραννεύει
 πόλις τῆς Ἀρτίου δὲ δύναμις καταρτεθείσης, οὕτω
 αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε ἔσται ἄρχειν, αὐτὸς ἄλλον οὐ-
 δένα οὐδαμῶν βουλήσεσθαι γὰρ ἐκάστην τῶν πόλιν
 δημοκρατεῖσθαι μᾶλλον ἢ τυραννεύεσθαι. ἑαυτοῦ
 δὲ γνώμην ταύτην ἀποδεικνυμένου, αὐτίκα πάντες
 ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύτην τὴν γνώμην, πρότερον
 τὴν Μιλτιάδεω αἰρούμενοι. 158. Ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ
 διαφέροντες τε τὴν ψῆφον, καὶ ἔοντες λόγον πρὸς βι-
 αλῆς. Ἑλλησποντίων μὲν τυράννοι. Δαφνίς τε
 Ἀβυδηνός, καὶ Ἱπποκλῆς Ἀμφιακηνός, καὶ Ἡρό-
 φαντες Παριηνός, καὶ Μητροδωρὸς Προκανήσιος,
 καὶ Ἀρσισαγόρης Κυζικηνός, καὶ Ἀρίστων Βυζάντιος.
 οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπ' ἑαυτοῦ δὲ
 Σιρόκτις τε Χίος, καὶ Αἰέκης Σάμος, καὶ Λαοδά-
 μος Φωκαίους, καὶ ἑαυτοῦ Μιλήσιος, τοῦ ἡν γνώμη

ἡ πρόκειμένη· ἔναντί τῃ Μελιτιάδῳ. Αἰολέων δὲ παρὴν λόγιμος μῦθος Ἀρσασαγόρης Κυμαῖος.

139. Οὗτοι αὖν ἰπεί τε τὴν Ἰστιαίου αἰρέοντο γνώμην, ἔδοξε σφί πρὸς ταύτῃ ταδε ἔργα τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι· τῆς μὲν γεφύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύθας ἔοντα, λύειν δὲ ὅσον τῷ ξυγμα ἐξικνέεται· ἵνα καὶ ποιεῖν τι δοκέωσι, ποιῶντες μηδὲν, καὶ αἱ Σκύθαι μὴ πειρώατο βιώμενοι καὶ βουλόμενοι διαβῆναι τὸν Ἰστρον κατὰ τὴν γέφυραν· εἰπεῖν τε, λύοντας τῆς γεφύρης τὸ ἐς τὴν Σκυθικὴν ἔχον, ὡς πάντα ποιήσουσι τὰ Σκύθῃσι· ἔστι ἐν ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκάν τῃ γνώμῃ. Μετὰ δὲ, ἐν παντὶ ὑπεκρίνατο Ἰστιαῖος, ταδε λέγων· „ Ἄνδρες Σκύθαι, χρηστὰ „ ἤκτετε φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν ἐπαίγεσθε· καὶ τὰ „ τε ἀπ' ὑμῶν ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦνται, καὶ τὰ ἀπ' „ ἡμῶν ἐς ὑμέας ἐπιτηδέως ὑπηρετεῖται. ὡς γὰρ „ ὁρᾷτε, καὶ λύομεν τὸν πόρον, καὶ προθυμίην πα- „ σαν ἔχομεν, θέλοντες εἶναι ἐλεύθεροι. Ἐν ᾧ δὲ „ ἡμεῖς ταδε λύομεν, ὑμέας καιρὸς ἔστι δίζησθαι „ ἐκείνους· εὐρόντας δὲ, ὑπὲρ τε ἡμῶν καὶ ὑμῶν „ αὐτέων τίσασθαι οὕτως ὡς κέλους πρέπει.”

140. Σκύθαι μὲν τὸ δεύτερον ἴωσι πιστεύσαντας λέγειν ἀληθῆα, ὑπέστρεφον ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμαρτανὸν πάσης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἷτιος δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύθαι ἐγένοντο, τὰς νομάς τῶν ἵππων τὰς ταύτῃ διαφθεύραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχοίσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα μὴ ἐποίησαν, παρεῖχε αὐτοῖς, εἰ ἐβούλοντο, εὐπετέως ἐξευρέειν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ, τὰ σφί ἐδόκει ἄριστα βεβωλεῦσθαι, κατὰ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύθαι μὲν νῦν τῆς σφετέρης χώρας τῇ χλός τε τοῖσι ἵπποισι καὶ ὕδατα ἦν, ταύτῃ διεξιόντες, ἐδίζοντο τοὺς ἀντιπαλεμίους, δοκέοντες καὶ ἐκείνους διὰ τοιούτων τὴν ἀπόδρῃσιν ποιέεσθαι· οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἑωυτῶν γεγόμενον στίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἦσαν· καὶ οὕτω μόγις εὗρον τὸν πόρον. Οἱα δὲ νυκτὸς τε ἀπικόμενοι, καὶ λευμένης τῆς γεφύρης ἐντυχόντες, ἐς πᾶσαν ἀφρό-

δὴν ἀπῆλθο μὴ σφας οἱ Ἴωνες εἶσαι ἀπαλασινά-
τες. 141. Ἦν δὲ περὶ Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος, φω-
νέων μέγιστον ἀνθρώπων· τοῦτον δὴ τὸν ἄνδρα κα-
ταστάτα ἐπὶ τοῦ χειλέος τοῦ Ἰστροῦ, ἐκέλευε Δαρεῖος
καλέειν Ἰστιάϊον Μιλήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίησε ταῦτα·
Ἰστιάϊος δὲ, ἐπακούσας τῷ πρώτῳ κελύσματι, τὰς
τε νέας ἀπᾶσας παρείχε διαπορθμεύειν τὴν στρατιήν,
καλτὴν γέφυραν ἐξέυξε. 142. Πέρσαι μὲν ὧν οὕτω
ἐκφευγουσι· Σκύθαι δὲ διζήμενοι, καὶ τὸ δεύτερον
ἤμαρτον τῶν Περσέων. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς ἶόντας
Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε καὶ ἀνανδροτάτους
κρίνουσι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων· τοῦτο δὲ, ὡς
δούλων Ἰωνῶν τὸν λόγον ποιούμενοι, ἀνδράποδα φι-
λοδέσποτα φασὶ εἶναι, καὶ ἄδρηστα μάλιστα. ταῦτα
μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴωνας ἀπερρίπται.

143. Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηίκης πορευόμενος, ἀπί-
κετο ἐς Σησιὸν τῆς Χερσονήσου· ἐνθεύτεν δὲ αὐτὸς
μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρα-
τηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσην·
τῷ Δαρεῖος κοτε ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἶπας ἐν Πέρ-
σῃσι ἔπος. ὠρμημένου Δαρείου ροιᾶς τρώγειν, ὡς
ἄνοιξε τάχιστα τὴν πρώτην τῶν ροιῶν, εἶρετο αὐ-
τὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβανος, ὃ τι βούλοιτ' ἂν οἱ το-
σοῦτο πλῆθος γενέσθαι, ὅσοι ἐν τῇ ροιῇ κόκκοι. Δα-
ρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους ἂν οἱ τοσούτους ἀριθμὸν
γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα υπήκοον
ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν εἶπας ἔτιμα· τότε δὲ
αὐτὸν υπέλιπε στρατηγὸν, ἔχοντα τῆς στρατιῆς τῆς
ἑωυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. 144. Οὗτος δὲ ὁ Μεγάβαζος,
εἶπας τότε τὸ ἔπος, ἐλείπετο ἀθάνατον μνήμην
πρὸς Ἑλλησποντίων. γενόμενος γὰρ ἐν Βυζαντίῳ,
ἐπύθετο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Καλχηδονίους
κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίων· πυθόμενος δὲ, ἔφη
Καλχηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ἶόντας
τυφλοῦς· οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλίονος παρεόντος κτίσειν
χώραν, τὸν αἰσχίονα ἐλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί.
οὗτος δὴ ὧν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς

ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μολίζοντάς κατε-
στρέφετο, οὗτος μὲν νῦν ταῦτα ἐρησσε:

145. Τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον χρόνον ἐγένετο ἐπὶ Μι-
ρύνῃ ἄλλος στρατιῆς μέγας στόλος, διὰ πρόφαδιν τῇ
ἐγὼ ἀπηγγέσμαι, προσδιηγησάμενος προτέρων ταῦτα.
Τῶν δὲ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατέων παιδῶν παῖδες, ἐξέλ-
λασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν τῶν ἐκ Βράνυρωνος Ἀηϊσα-
μένων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τουτέων ἐξελα-
σθέντες ἐκ Ἀθηνῶν, οἶχοντο πλεόντες ἐς Λακεδαιμό-
να· ἰσόμενοι δὲ ἐν τῷ Τηργέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λα-
κεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες, ἀγγελον ἐπεμπον, πρὺς δόμοις
τινες τε καὶ ὀκθόθεν εἰσί. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι
ἐλεγον, ὥς ᾧ εἴησαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἰέν τῶν
ἐν τῇ Ἀργοῖ πλεόντων ἡρώων· προσσχόντας δὲ τοῦ-
τους ἐς Ἀθῆνας, φυτεύσαι σφεας. Οἱ δὲ Λακεδαι-
μόνιοι, ἀκηκόοντες τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινύων,
πέμψαντες τὸ δεύτερον, εἰρωτέον τί θέλοντες ἡκδιεῖν
τε ἐς τὴν χώραν, καὶ πῶρ αἰθούειν. οἱ δὲ εἴπασαν,
ὑπὸ Πελασγῶν ἐκβληθέντες, ἡγεῖν ἐς τοὺς πατέρας·
δικαιοτάτων γὰρ εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· θέεσθαι
τε οἰκέειν ἅμα τούτοις, μοῖραν τε τιμῶν μετέχον-
τες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόντες. Λακεδαιμόνιοις δὲ
ἐαθεῖν θέεσθαι τοὺς Μινύας ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοὶ
μαχίστῃ δὲ ἐνῆγέ σφεας ὥστε ποιέειν ταῦτα, τῶν
Τυνδαριδῶν ἢ γυντικῇ ἐν τῇ Ἀργοῖ. δεξάμενοι δὲ
τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδωκαν, καὶ ἐς φυλας διεδώ-
σαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἐγῆμαν, τὰς δὲ ἐκ
Ἀθηνῶν ἤγοντο, ἐξέδωσαν ἄλλοισι. 146. Χρόνον δὲ
οὐ πολλὰν διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι ἐξυβρίσαν,
τῆς τε βασιλῆης μεταιτέοντες, καὶ ἄλλα παίοντες
αὐτὰς ὅσια. τοῖσι δὲ Λακεδαιμόνιοις ἐδοξε αὐτοὺς ἀπο-
κτείνειν· συλλαβόντες δὲ σφεας κατέβαλόν ἐς ἐρκτὴν.
κτείνουσι δὲ τοὺς ἄν κτείνουσι Λακεδαιμόνιοι, νεκτός·
μετ' ἡμέραν δὲ, οὐθέντι. ἐπεὶ οὖν ἐμελλόν σφεας κα-
ταχρησέσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μι-
νύων, εὐῶσαι ἄσται τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτιη-
τῶν θυγατέρες, ἐσθλῶν τε ἐς τὴν ἐρκτὴν, καὶ ἐς

λόχους ἐλθεῖν ἐκάστη τῇ ἐαυτῆς ἀνδρὶ. οἱ δὲ σφείας
παρῆκαν, οὐδὲνα δόλον δοκούντες ἐξ αὐτῶν ἐσε-
σθαι. αἱ δὲ ἐπεὶ τε ἐσηλθον, ποιεῦσι τοιαυτὰ πα-
σαν τὴν ἐχόν ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐ-
ταὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐλάβον. οἱ δὲ Μινῆαι, ἐνδύν-
τες τὴν γυναικῆν ἐσθῆτα, αὖτε γυναῖκες, ἐξήσαν
ἐξω. ἐκφυγόντες δὲ τρώπῳ τοιοῦτῳ, ἔζοντο αὐτὶς ἐς
τὸ Τηϋγετον.

147. Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτε-
φίωρος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θεραάνδρου, τοῦ Πο-
λυεικίους, ἐστέλλε ἐς ἀποικίην ἐκ Λακεδαιμόνος. ἦν
δὲ ὁ Θήρας αὐτός, γένος ἦν Καδμείος, τῆς μητρὸς
ἀδελφείος τοῖσι Ἀριστοδήμου παισὶ, Εὐρυσθενεὶ καὶ
Προκλείῃ. ἔοντων δ' ἐν τῶν παίδων τούτων νηπίων,
ἐπιτροπαίην εἶχε ὁ Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιλεῖαν,
ἀνῆλθόντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων, καὶ παραλαβόντων
τὴν ἀρχήν, αὐτῷ δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιούμενος ἄρ-
χεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεὶ τε ἐγευσάτο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη
μένειν ἐς τὴν Λακεδαίμονι, ἀλλ' ἀποπλευσεσθαι ἐς
τοὺς συγγενέας. ἦσαν δὲ ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλουμένῃ
νῆσω, πρότερον δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταυτῇ, ἀπογο-
νοὶ Μεμβλιαρῶ τοῦ Ποικίλῳ, ἀνδρὸς Φοινίκος.
Καδμῶς γάρ, ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπῃν διδύμενος, πρὸς
ἐσχέ ἐς τὴν νῦν Θήρην καλουμένην προσάγοντι δὲ
εἴτε δὴ αἱ νῆσοι ἦρεσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠδελύσε
παιῆσαι τοῦτο, καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νήσῳ ταυτῇ ἄλ-
λους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἐαυτοῦ συγ-
γενέων Μεμβλιαρον. οὗτοι ἐνεμοντα τὴν Καλλίστην
καλουμένην ἐπὶ γενέας, πρὶν ἢ Θήραν ἐλθεῖν ἐκ Λα-
κεδαιμόνος, οὕτω ἀνδρῶν. 148. Ἐπὶ τούτους δὴ ὦν
ὁ Θήρας, ἔχων ἔχων ἀπὸ τῶν φυλέων, ἐστέλλε, συν-
οικήσων ταυτοῖσι, καὶ οὐδαμῶς ἐξελὼν αὐτούς, ἀλ-
λά κατὰ οἰκίζεμενος. Ἐπεὶ τε δὲ καὶ οἱ Μινῆαι
ἐκδράντες ἐκ τῆς ἐρκτῆς ἔζοντο ἐς τὸ Τηϋγετον, τῶν
Λακεδαιμονίων βουλευομένων σφείας ἀπολλύναι, πα-
ραιτέταται ὁ Θήρας ὅπως μὴτε φόρος γενῆται, αὐτὸς
τε ὑπέδεκετο σφείας ἐξάγειν ἐκ τῆς χώρας. συγχωρη-
σάντων δὲ τῇ χώρῃ τῶν Λακεδαιμονίων, ταῖσι τριῶν

κοντέροισι ἐς τοὺς Μερβλιάρεω ἀπογόνους ἐπλώσε· οὔτε πάντας ἄγων τοὺς Μιννας, ἀλλ' ὀλίγους τινάς· οἱ γὰρ πλεῖνες αὐτῶν ἐτροάποντο ἐς τοὺς Παρωρεάτας καὶ Καύκωνας· τούτους δ' ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρας, σφέας αὐτοὺς ἐξ μοίρας διεῖλον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν πόλιν· τὰς δὲ ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, Μάκιστον, Φοιζάς, Ξύργον, Ἐπιον, Νούδιον· τούτων δὲ τὰς πλεῖνας ἐπ' ἐμέο Ἡλεῖοι ἐπόρθησαν. Τῇ δὲ νῆσῳ ἐπὶ τοῦ οἰκιστέῳ Θῆρα ἡ ἐπωνυμία ἐγένετο. 149. Ὁ δὲ παῖς, οὐ γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεσθαι, τοιγάρων ἔφη αὐτὸν καταλείπειν οἷν ἐν λύκοισι· ἐπὶ τοῦ ἔπεος τούτου οὖνομα τῷ νεηνίσκῳ τούτῳ Οἰόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τὸ οὖνομα τοῦτο ἐπεκράτησε. Οἰόλυκου δὲ γίνεται Αἰγεύς· ἀπὸ τοῦ Αἰγεῖδαι καλεῦνται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι, οὐ γὰρ ὑπέμειναν τὰ τέκνα, ἰδρύσαντο ἐκ θεοπροπίου Εὐρινύων τῶν Λατοῦ τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέμεινε. ταῦτό τοῦτο [συνέβη] καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι.

150. Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι κατὰ ταῦτα λέγουσι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μῦθοι Θηραῖοι ὥδε γενέσθαι λέγουσι. Γρίνδης ὁ Αἰσανίου, ἑὼν Θῆρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς νήσου, ἀπῆκετο ἐς Δελφούς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκατόμβην· εἶποντο δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιτητῶν, καὶ δὴ καὶ Βάτιος ὁ Πολυμνήστον, ἑὼν γένος Εὐφημίδης τῶν Μινυέων. Χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾶ ἡ Πυθίη „κτίζειν ἐν Λιβύῃ πόλιν.“ ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Εγὼ μὲν, ὦναξ, πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμι, „καὶ βαρὺς αἰρεσθαι· σὺ δὲ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ταῦτα ποιεῖν.“ ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἔδεικνε ἐς τὸν Βάτιον. τότε μὲν τσαῦτα. μετὰ δὲ ἀπελθόντες, ἀλγίην εἶχον τοῦ χρηστηρίου, οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὔτε τολμῶντες ἐς ἀφανὲς χοῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην. 151. Ἐπτα δὲ ἔτεων μετὰ ταῦτα οὐκ ἔτι τῇ Θήρῃ· ἐν τοῖσι τὰ δένδρεα πάντα σφι

τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἐνὸς, ἐξανάνθη. χρωμένοισι
 δὲ ταῖσι Θηραίοισι προέφερε ἡ Πυθίη τὴν ἐς Λιβύην
 ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακῶ οὐδὲν ἦν σφι μῆχος, πέμ-
 πουσι ἐς Κρήτην ἀγγέλους, διζημένους εἴ τις Κρητῶν
 ἢ μετοίκων ἀπιγμένος εἴη ἐς Λιβύην. περιπλανώμε-
 νοι δὲ αὐτὴν οὗτοι, ἀπίκοντο καὶ ἐς Ἰταρον πόλιν·
 ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσχουσι ἀνδρὶ πορφυρεῖ, τῷ οὐνομα
 εἶν Κορωβίος· ὃς ἔφη ὑπὲρ ἀνέμων ἀπενειχθεὶς ἀπι-
 κέσθαι ἐς Λιβύην, καὶ Λιβύης ἐς Πλατείαν νήσον.
 μισθῷ δὲ τούτου πείσαντες ἦγον ἐς Θήρην. ἐκ δὲ Θή-
 ρης ἐπλεον κατάσκοποι ἄνδρες, τὰ πρῶτα οὐ πολλοί.
 κατηρησαμένου δὲ τοῦ Κορωβίου ἐς τὴν νήσον ταύτην
 δὴ τὴν Πλατείαν, τὸν μὲν Κορωβίον λείπουσι, αἰτία
 καταλείποντες ὅσων δὴ μηνῶν· αὐτοὶ δὲ ἐπλεον τὴν
 ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς νήσου.
 152. Αποδημεοντιαν δὲ τούτων πλεῶν χρόνον τοῦ συγ-
 κειμένου, τὸν Κορωβίον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ
 κηὺς Σαμίη, τῆς ναύκληρος εἶν Κωλαῖος, πλέουσα
 ἐπὶ Αἰγύπτου, ἀπηνείχθη ἐς τὴν Πλατείαν ταύτην.
 πυθόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν
 πάντα λόγον, αἰτία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσι· αὐτοὶ
 δὲ ἀναχθέντες ἐκ τῆς νήσου, καὶ γλιχόμενρι Αἰγύ-
 πτου, ἐπλεον, ἀποφερόμενοι ἀπηλιωτῇ ἀνέμῳ· καί,
 οἱ γὰρ ἀνίει τὸ πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερή-
 σαντες, ἀπίκοντο ἐς Ταρτησσὸν, θείῃ πομπῇ χρωμέ-
 νοι. τὸ δὲ ἐμπόριον τοῦτο ἦν ἀκήρατον τούτου τὸν
 χρόνον· ὥστε ἀποναστήσαντες οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα
 δὴ Ἑλλήνων πάντων, πῶν ἡμεῖς ἀτρεκίην ἴδμεν, ἐκ
 φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ γε Σώστρατον τὸν Λαοδά-
 μαντος, Αἰγινήτην· τούτῳ γὰρ οὐκ οἶα τέ ἐστι ἐρί-
 σαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκάτην τῶν ἐπικερδίων
 ἐξελόντες, ἕξ τάλαντα, ἐποίησαντο χαλκήϊον, κρητῆρος
 Ἀργολικοῦ τρόπον· περίεξ δὲ αὐτοῦ χρυπῶν κεφαλὰ
 προκροσσοὶ εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἡραῖον, ὑπο-
 στήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκίους κολασσοὺς ἐπταπήχεας,
 τοῖαι γούνασι ἐρηρυσμένους. Κυρηναίοισι δὲ καὶ
 Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου πρῶτα
 φιλικὰ μεγάλα συνεκρήθησαν. 153. Οἱ δὲ Θηραῖοι,

ἔπειτα τὸν Κορσῆβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ, ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην· ἀπήγγελλον ὡς εἴη εἰς τήνδε ἐπὶ Λιβύην ἐκτισμένη. Θηραῖοι δὲ ἰδὼς ἀδελφεὸν τε ἀπ' ἀδελφείου πέμπειν, καλῶ λαχόντα καὶ ἀπὸ τῶν χώρων ἀπαιτῶν, ἐπεὶ ἑαυτῶν, ἀνδρας· εἶναι δὲ σφείων καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα Βάττον. οὕτω δὲ στέλλουσι δύο πεντηκοντέρους ἐς τὴν Πλατείαν.

154. Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρηναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογέουσιν Θηραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ἀξίος πόλις, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεὺς· ὃς καὶ θυγατρὶ κήτηρι, τῇ οὐνομα ἦν Φρονίμῃ, ἐπέταυτῃ ἐγήκε ἄλλην γυναῖκα· ἣ δὲ ἐπεσελθοῦσα ἔδοξε παῖδιν εἶναι καὶ τῷ ἔργῳ μητροιῇ τῇ Φρονίμῃ, παρὰ ῥηυσὶ τε καὶ καὶ πᾶν ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνῃν ἐπενείκασα· οἱ, πέθει τὸν αὐτὸς ταῦτα ἔχον οὗτοι. ὃ δὲ, ἀνυγνασθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηράνατο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ· ἦν γὰρ δὴ Θερμίων, ἀνὴρ Θηραῖος ἔμπορος, ἐν τῇ Ἀξίῳ τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος παραλαβὼν ἐπὶ ξείνια, ἐξορκοῖ, ἥ μὲν οἱ διηκονήσειν ὃ τε ἂν δεηθῇ, ἔπειτα δὲ ἐξορκώσε, ἀγαγὼν οἱ παραδιδόναι τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα, καὶ ταύτην ἐκέλευε μακροπονεῖν ἀπαγαγόντα· ὃ δὲ Θερμίων, περιημεκτήσας τῇ ἀπάτῃ τοῦ δοκού, καὶ διαλυσάμενος τὴν ξεινίην, ἐποίησε τοιαύτην παραλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλεε· ὡς δὲ ἐγένετο ἐν τῷ πελάγει, ἀποστεύμενος τὴν ἐξορκίαν τοῦ Ἐτέαρχου, σχαινίδισι αὐτὴν διαδήσας κατήγε ἐς τὸ πέλαγος, ἀνασπᾶσας δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θήρην. 155. Βυθιεύτην δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν Πολύμητος, ἰὼν τῶν Θηραίων ἀνὴρ, δοκίμος, ἐπαλακένετο· χρόνου δὲ περιόντος ἐξεγένετο οἱ παῖς ἰσχυρόφρονος καὶ τραυλός, τῷ οὐνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοι τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι· ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ μετονομάσθη, ἐπεὶ τε ἐς Λιβύην ἀπίκετο, ἐπὶ τε τοῦ χρησιμῆδος τοῦ γενομένου ἐν ἀελφοῖσι αὐτοῦ.

καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε, τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενος. Λίβυες γὰρ βασιλέα Βάττον καλέουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκέω θεοπίζουσιν τὴν Πυθίην καλέσαι μιν. Λιβυκῇ γλώσση, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεὶ τε γὰρ ἠνδρώθη οὗτος, ἦλθε ἐς Δελφούς περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτέοντι δὲ οἱ χρᾶ ἡ Πυθίη τάδε·

Βάττ', ἐπὶ φωνὴν ἦλθες· ἄναξ δέ σε Φοῖβος
Ἀπόλλων

Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα.
ὥσπερ εἰ εἴποι Ἑλλάδι γλώσση χρεωμένη· „ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ φωνὴν ἦλθες.“ Ὁ δ' ἀμείβετο τοιοῦδε· „ὦ ἄναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον παρὰ σέ χρησόμενος περὶ τῆς φωνῆς· σὺ δὲ μοι ἄλλα ἀδύνατα χρᾶς, κελεύων Λιβύην ἀποικίζειν· τίω δυνάμει; κοίῃ χειρὶ;“ Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε ἄλλα οἱ χρᾶν. ὡς δὲ κατὰ ταῦτα ἐθέσπιζε οἱ καὶ πρότερον, οἶχετο μεταξὺ ἀπολιπὼν ὁ Βάττος ἐς τὴν Θῆρην. 156. Μετὰ δὲ, αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνεφέρετο παλιγκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι, ἐπεμπον ἐς Δελφούς περὶ τῶν παρέοντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε· „συγκτίζουσι Βάττιω Κυρηνήν τῆς Λιβύης ἄμεινον πρήξειν.“ Ἀπέστειλον μετὰ ταῦτα τὸν Βαίτον οἱ Θηραῖοι δύο πεντηκοντίεροισι. πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Λιβύην οὗτοι, οὐ γὰρ εἶχον ὃ τι ποιέωσι ἄλλο, ὅπισω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Θῆρην. οἱ δὲ Θηραῖοι καταγομένους ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἔων τῇ γῇ προσίσχειν, ἀλλ' ὅπισω πλῶειν ἐκέλευον. οἱ δὲ, ἀναγκαζόμενοι, ὅπισω ἀπέπλων· καὶ ἔκτισαν νῆσον ἐπὶ Λιβύῃ κειμένην; τῇ οὖνομα, ὡς καὶ πρότερον εἰρέθη, ἐστὶ Πλάτα. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρηναίων πόλει.

157. Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γάρ σφι χρηστὸν συνεφέρετο, ἔνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάντες ἀπέπλεον ἐς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρηστήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λι-
Tom. II. E

βύνη, καὶ οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεῦντες. ἡ δὲ Πυθίη σοι πρὸς ταῦτα χρὴ ταδε·

Αἰ τὴν ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἄμεινον, μὴ ἔλθων, ἔλθόντος ἄγαν ἀγαμαι σοφίην σευ. Ἀκουσάντες δὲ τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλων ὀπίσω· οὐ γὰρ δὴ σφεας ὑπῆι ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, πρὶν δὴ ἀπικωνταί εἰς αὐτὴν τὴν Λιβύην. Ἀπικόμενοι δὲ εἰς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον, ἔκτισαν αὐτῆς τῆς Λιβύης χώρον ἀντίον τῆς νήσου, τῷ ὀνόματι ἦν Αἰεῖς, τὸν καπαι τε κάλλιται ἐπ' ἀμφοτέρω συγκληιδούσι, καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει. 158. Τούτου οἶκεον τὸν χώρον εἰς ἑτα· ἑβδομῶν δὲ σφεας ἔτει παραιτησάμενοι οἱ Λίβυες, ὡς εἰς ἀμείνονα χώρον ἄξουσι, ἀνέγνωσαν ἑλπίαι. ἦγον δὲ σφεας ἐνθεῦτεν οἱ Λίβυες ἀναστήσαντες πρὸς ἑσπέρην· καὶ τὸν κάλλιστον τῶν χώρων, ἵνα διξείατες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδοιεν, συμμετρησάμενοι τὴν ὥσιν τῆς ἡμέρας, νυκτὸς παρήγον· ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ ὄνομα Ἰουσα. ἀγαρόντες δὲ σφεας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος, εἶπαν· Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτέθειον οἰκεῖν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτυκται. 159. Ἐπὶ μὲν ἦν Βαττίῳ τε τοῦ οἰκιστοῦ τῆς ζῆς, ἀρχάντος ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλειω, ἀρχάντος ἑκαίδεκα ἔτα, οἶκεον οἱ Κυρηναῖοι, ἔοντες τοσοῦτοι, ὅσοι ἀρχὴν εἰς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν, ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου, Βαττίῳ τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρήσασθαι ἡ Πυθίη, κλέειν σιγοικησόντας Κυρηναίοισι Λιβύην· ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ Κυρηναῖοι ἐπὶ γῆς ἀναθασμῷ. ἔχρησαν δὲ ὥδε ἔχοντα·

Ὅς δὲ κεν εἰς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ γὰς ἀναδαιομένους, μετὰ οἱ ποκά φامي μελήσειν. Συλληχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ εἰς τὴν Κυρήνην, περὶταμνόμενοι γῆν πολλὴν οἱ περίοικοι Λίβυες καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ ὀνόματι ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώρας στειροσκόμενοι, καὶ περιϋβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, πέμψαντες εἰς Αἴγυπτον ἔδωκαν σφείας

αὐτοὺς Ἀπρίη, τῷ Αἰγυπτίου βασιλεῖ. ὁ δὲ, πολλὰς στρατῶν Αἰγυπτίων πολλὰν, ἐπέπεσε ἐπὶ τὴν Κυρηνήν. οἱ δὲ Κυρηναῖοι ἐστρατευόμενοι ἐς Ἰρασα πῶρον, καὶ ἐπὶ κρητὴν θέσιν, συνέβαλον τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ ἐδίκησαν τὴν συμβολήν. ἅτε γὰρ οἱ πεπειρημένοι πρότερον οἱ Αἰγύπτιοι Βλάχων, καὶ παραχρῆμα, διεφθάρησαν οὕτω, ὥστε ὀλίγοι τιτὲς ἀπέσταν. ἀπενόστησαν ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι κατὰ ταῦτα, ἐπιμεμφομένοι Ἀπρίη, ἀπέσταν ἐπ' αὐτοῦ.

160. Τούτων δὲ τοῦ Βάντες γίνεται κατὰ Ἀρχεσίλεως ὅς βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἔωντα ἀδελφοῖσι ἐπεισέειπε, ἐς ὃ μὲν οὗτοι φιλοτιμόντες οἰχόμενοι ἐς ἄλλον χώραν τῆς Αἰθύης· καὶ ἐπ' ἔωντων βαλλόμενοι, ἐκίοντο καλὴν ταύτην, ἥ τότε καὶ νῦν Βάντες καλεῖται· κίοντες δ' ἅμα αὐτῇ, ἀποστῆσαν κατὰ τὰς Κυρηναίων τὰς Αἰθύας. Μετὰ δὲ, Ἀρχεσίλεως ἐς τοὺς υποδεξαμένους τε τῶν Αἰθύων, καὶ ἀποστάντας πρὸς αὐτοὺς τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Αἰθῆες δὲ πάντες αὐτῶν, εἰχόμενοι φεύγοντες πρὸς τοὺς φίλους τῶν Αἰθύων. ὁ δὲ Ἀρχεσίλεως εἶπετο φεύγοντας ἐς αὐτὴν Αἰθῶν τῆς Αἰθύης ἐκίοντο ἐπὶ δαίμονι, καὶ ἔδοξε τοῖσι Αἰθῶσι ἐπιθέσθαι οἱ συμβαλόντες δὲ ἐδίκησαν τοὺς Κυρηναίους τσοῦτο, ὥστε ἐκτακόμενοι ὅπλιντας Κυρηναίων ἐνθάυτ' ἔπεισαν. μετὰ δὲ τῷ τραῦμα τούτῳ, Ἀρχεσίλεως μὲν κάμοντα τε καὶ φάρμακον πεποιότα, ὁ ἀδελφεὸς Αἰσάρχος ἀποπνήγει. Αἰσάρχον δὲ ἡ γυνὴ ἡ Ἀρχεσίλεια δολοὺν κτείνει, τῇ οὐνομα ἦν Ερυξί. 161. Διεδέξατο δὲ τὴν βασιλείαν τοῦ Ἀρχεσίλεως ὁ παῖς Βάντες, γαλὸς τε ἔων, καὶ οὐκ ἄξιον. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν καταλαβούσαν συμφορὴν, ἐπαινον ἐς Αἰθῶν, ἐπαιρητομένους ὅτι τινα τρόπον καταστησάμενοι, καλλίστην αὐτὴν αἰχέσειεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκίοντο ἐς Μαντινίαν τῆς Ἀρχαδοῦ καταρτιστῆρι ἀγαγίσθαι, αἴτεον ὡς οἱ Κυρηναῖοι, καὶ οἱ Μαντινῆες ἔδοσαν αὐτῇ τῶν ἀσπῶν δοκιμασίαν, τῷ οὐνομα ἦν Δημόναξ. Οὗτος αὖ αὐτῇ ἀνίστατο ἐς τὴν Κυρήνην, καὶ μεθ' αὐτῆς ταῦτε μὲν, τρα-

φύλους ἐποίησέ· σφεας, τῇδε διαθείς· Θηραίων μὲν γὰρ καὶ τῶν περιούκων μίαν μοίρην ἐποίησε· ἄλλην δέ, Πελοποννησίων καὶ Κυρηαίων· τρίτην δέ, νησιω-
τίων πάντων· τοῦτο δέ, τῷ βασιλεῖ Βάττω, τμήνεα ἐξελών, καὶ ἰρωσύνας, τὰ ἄλλα πάντα, τὰ πρᾶτερον εἶχον· οἱ βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε.

162. Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττω, οὕτω δὲ-
τέλεσε ἔργα· ἐπὶ δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλειον πολλή
ταραχὴ περὶ τῶν τιμῶν ἐγένετο. Ἀρκεσίλειος γάρ,
ὁ Βάττου καὶ τοῦ χιλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέ-
ξεσθαι κατὰ τὰ ὁ Μαντινέως Δημόναξ· ἔταξε, ἀλλὰ
ἀπαίτεε τὰ τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῶκεν στάσιάζων.
ἐσοῦσθαι, καὶ ἔφυγε ἐς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σα-
λαμίνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. Τῆς δὲ Σαλαμῖνος τούτου
τὸν χρόνον ἐπεκράτεε· Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι
θυμιατήριον, ἰὸν ἀξιοθέητον, ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῇ
Κορινθίῳ θησαυρῷ κέεται. ἀπικομένη δὲ παρὰ τοῦ-
τον ἡ Φερετίμη, ἐδέετο στρατιῆς, ἣ κατὰξαι σφέας
ἐς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ γε Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ
στρατιὴν οἱ εἰδίδου. ἡ δέ, λαμβάνουσα τὸ δεδομένον
„καλὸν μὲν, ἔφη, καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο,
τὸ δοῦναι οἱ δεομένην στρατιήν.“ τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ
τῷ δεδομένῳ ἔλεγε. Τελευταῖον οἱ ἐξεπεμψε δῶρον ὁ
Εὐέλθων ἄτρακτον χρούσειον καὶ ἡλακάτην, προσὴν δὲ
καὶ εἴριον. εἰπάσης δὲ αὐτὶς τῆς Φερετίμης τὸντὸ
ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, „τοιούτοις γυναικας δωρεῖ-
σθαι, ἀλλ' οὐ στρατιῇ.“ 163. Ο δὲ Ἀρκεσίλειος,
τούτου τὸν χρόνον ἔων ἐν Σάμῳ, συνήγειρε πάντα
ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀναδασμῶ. συλλεγομένου δὲ στρατοῦ
πολλοῦ, ἵσταται ἐς Δελφούς· Ἀρκεσίλειος, χρησόμενος
τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρεῖ-
ταδε· „Ἐπὶ μὲν τέσσαρας Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλειος
„τέσσαρας, οὕτω ἀνδρῶν γενεάς, διδοῖ ὑμῖν Λοξίης
„βασιλεύειν Κυρήνης· πλέον μέντοι τούτου οὐδὲ πει-
„ρᾶσθαι παραινέει. Σὺ μέντοι ἥσυχος εἶναι, κα-
„τελθὼν ἐς τὴν σεωντοῦ. ἦν δὲ τὴν κάμινον εὖρης
„πλήν· ἀμφορέων, μὴ ἔξοπτῆσης τοὺς ἀμφορέας,

„ ἀλλ' ἀπάγεμα κατ' οὐρον. εἰ δὲ ἐξοπλήσεις τὴν κά-
 „ μινον, μὴ ἀναβῇς ἐς τὴν ἀμφιρόντον· εἰ δὲ μὴ,
 „ ἀποθανείας καὶ αὐτὸς, καὶ ταῦρος ὁ καλλιστεῖων.“
 164. Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσίλειω χροῖ. ὁ δὲ, παρα-
 λαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κατήλθε ἐς τὴν Κυρήνην·
 καὶ ἐπικρατήσας τῶν πρηγμάτων, τοῦ μαντιῆτος οὐκ
 ἐρέμεντο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀντιστασιώτας αἶσσε τῆς
 ἐαυτοῦ φυγῆς, τῶν δὲ οἱ μὲν τὸ παραπάν ἐκ τῆς
 χώρας ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δὲ τινας χειρωσάμενος ὁ
 Ἀρκεσίλειος ἐς Κύπρον ἀπέστειλε ἐπὶ διαφθορῇ. τού-
 τους μὲν νῦν Κίτιοι ἀπενειχθέντας πρὸς τὴν σφετέ-
 ρην, ἐρόνσαντο, καὶ ἐς Θήρην ἀπέστειλαν· ἑτέρους
 δὲ τινας τῶν Κυρηναίων, ἐς πόρρον μέγαν Ἀγλωμά-
 χου καταφυγόντας ἰδιωτικόν, ὕλην περινήσας ὁ Ἀρ-
 κεσίλειος ἐσπρήγε. Μισθὸν δ' ἐπ' ἐξερχασμένοιαι τὸ
 μαντιῆτον ἔον ταῦτο, ὅτι μὲν ἡ Πυθίη οὐκ ἐκ εὐρόντα
 ἐν τῇ καμίνῃ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπλήσαι, ἐρχετο ἐκὼν
 τῆς τῶν Κυρηναίων πόλιος, δειμαίνων τε τὸν κεχρη-
 μένον θάνατον, καὶ δορίων ἀμφιρόντον τὴν Κυρήνην
 εἶναι. ἔλχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἐαυτοῦ, θυγατέρα
 δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλέως, τῷ οὐνομα ἦν Ἀλα-
 ξίρα· παρὰ τοῦτον ἀπανέεται. καὶ μὲν Βαρκαῖοι τε
 ἄνδρες, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάντων τινές, καταμα-
 θόντες ἀγοράζοντα, πείνουσι· πρὸς δὲ, καὶ τὸν πεν-
 θερόν αὐτοῦ Ἀλαξίρα. Ἀρκεσίλειος μὲν νῦν, εἴτε
 ἐκὼν εἴτε ἄκων ἀμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοί-
 ραν τὴν ἐαυτοῦ.

165. Ἡ δὲ μήτηρ Φερεσίμη, τίως μὲν ὁ Ἀρκεσί-
 λειος ἐν τῇ Βάρῃ διαίτατο ἑξερχασμένος ἐαυτῷ κα-
 κόν, ἡ δὲ εἶχε αὐτῇ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐκ Κυρήνης,
 καὶ τὰλλα νεμαμένη, καὶ ἐν βουλῇ παρίδουσα· ἐπεὶ
 τε δὲ ἔμαθε ἐν τῇ Βάρῃ ἀποθανόντι οἱ τὸν παιδα,
 φεύγουσα οἰκίσκει ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐκ τοῦ
 Ἀρκεσίλειω εὐεργεταὶ ἐς Καμβύσεια τὸν Κύρον πε-
 ποιημένοι· οὗτος γὰρ ἦν ὁ Ἀρκεσίλειος, ὃς Κυρή-
 νην Καμβύση ἔδωκε· καὶ φόρον ἐτάξατο. Ἀπικομένη
 δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ Φερεσίμη, Ἀρκανδῶν ἑκτίς ἐβeto,
 τιμαρῆσαι ἐαυτῇ καλεῖνους· προῖσχομένη πρόφασιν,

ὡς διὰ τὸν μηδισμὸν ὁ παῖς οἱ ἐδόθη. 166. Ὁ δὲ Ἀρναύτης ἦν οὗτος τῆς Αἰγύπτου ὑπαρχος ὑπὸ Καμβύσει κατεσσεύς· ὃς ὑστέρῃ χρόνῳ τούτων παρσένε-
 μενος Δαρείῳ διεφθάρη· πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν
 Δαρείον ἐπαθυμένοντα μετρήσιμων ἐκείνου λιπέσθαι,
 τοῦτο τὸ μὴ ἄλλῳ εἰη βασιλεῖ κατεργασμένον, ἐπε-
 μετὰ τούτων· ἐς οὗ ἔλαβε τὸν μισθόν. Δαρείος μὲν
 γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἐπιψήσας ἐς τὸ δυνατάτα-
 τον, νόμισμα ἐκόπαστο· Ἀρναύτης δέ, ἄρχων Αἰ-
 γύπτου, ἀργύριον τωμὶν τοῦτο ἐποίησε· καὶ οὐκ ἐπὶ
 ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρναυδικόν. μαθὼν
 δὲ Δαρείος μὲν ταῦτα παθεῖντα, αἰτίην οἱ ἄλλῃ ἐπε-
 νεύκας, ὡς οἱ ἐπανιστάιτο, ἀπέπεινε. 167. Τότε
 δὲ οὗτος ὁ Ἀρναύτης κατοικτίρας Φερεσίμην, διδοῖ
 αὐτῇ στρατὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πε-
 ζόν καὶ τὸν ναυτικόν· στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ,
 Ἀμασιν ἀπέδεξε, ἄνδρα Μαριφίαν· τοῦ δὲ ναυτι-
 κοῦ Βάδρην, ἅντα Πισαρχαδὸν γένος. πρὶν δὲ ἢ
 ἀποστείλαι τὴν στρατὴν, ὁ Ἀρναύτης πέμψας ἐς τὴν
 Βάρκην κήρυκα, ἐκυνθάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρμεσθίων
 ἀποκτείνας· οἱ δὲ Βαρκαῖοι αὐτοὶ υποδικέσασθαι πεί-
 τεσ· πολλὰ τε γὰρ καὶ κακὰ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ.
 πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρναύτης, οὕτω δὴ τὴν στρα-
 τὴν ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φερεσίμῃ. Αὕτη μὲν νῦν αἰ-
 τὴ πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγένετο· ἀπεπέμπετο δὲ ἡ
 στρατὴ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖν, ἐπὶ Λιβύῃ καταστροφῇ.
 Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνη πολλὰ καὶ παντοῖα ἐστὶ· ἀπὸ
 τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλεὺς ἦν ὑπῆκοα, τὰ δὲ πλεον
 ἐφρόντιζε Δαρείου οὐδέν.

168. Οἰκέουσι δὲ κατὰ ταῦτα Αἴβυες· Ἀπ' Αἰγύ-
 πτου ἀρξάμενοι, πρῶτοι Ἀδερμυχίδαι Λιβύων κα-
 τοικηται· οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλεον Αἰγυπτίῳσι χρεῖ-
 ωνται, ἐσθῆτα δὲ φορεῖουσι ὅλην περ οἱ ἄλλοι Αἴβυες.
 αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλαιον περὶ ἐκατέρῃ τῶν κνη-
 μέων φορέουσαι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι,
 τοὺς φθέρους ἐπὶ αὐτῶν λαβῶσι ποδὺς ἑαυτῆς ἐκαστὴ κατὰ
 δάκναι, καὶ αὐτὰ φέρεται· οὕτως δὲ μόνον Αἴβυες

τοῦτο ἐργάζονται· καὶ τῷ βασιλεῖ μόνον τὰς παρ-
 θένους μελλούσας συνοικεῖν ἐπιδεικνύνουσι· ἡ δὲ αὖ
 τῷ βασιλεῖ ἀρεστὴ γένηται, ὑπὸ τούτου διαπάρθε-
 νεύεται. παρήκουσι δὲ οὗτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ὑπ' Αἰ-
 γύπτου μέχρι λιμένος, τῷ ὀνόματι Πλωνός ἐστι.
 169. Τούτων δὲ ἔχοντες Γιλιγάμμαι, νεμόμενοι τῆς
 πρὸς ἐσπέρην χώρας, μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν
 δὲ τῷ μεταξὺ τούτου χώρῃ ἡ τε Πλατεὰ νήσος ἐπι-
 ζέεται, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖοι· καὶ ἐν τῇ ἡπειρῇ
 Μενελαῖος λιμὴν ἐστι, καὶ Ἄξιρις, τῇ δὲ Κυρηναῖος
 ὀικεῖν· καὶ τὸ σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρῆ-
 κει δὲ ἀπὸ Πλατῆς νήσου μέχρι τοῦ στόματος τῆς
 Συρτίας τοῦ σίλφιου. νομοῖσι δὲ χρεῶνται οὗτοι πα-
 ραπλησίοισι τοῖσι ἐτέροισι. 170. Γιλιγαμμέων δὲ
 ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρην Ἀσβύσται. οὗτοι τὸ ὑπὲρ
 Κυρήνης οἰκεῖν, ἐπὶ θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι
 Ἀσβύσται· τὸ γὰρ παρὰ θάλασσαν Κυρηναῖον νέ-
 μανται. τεθρικποβάται δὲ οὐκ ἥμισυ, ἀλλὰ μάλιστα
 Αἰθῶν εἰδί. νόμους δὲ τοὺς πλεῖντας μιμέσθαι ἐπι-
 τηδεύουσι τοὺς Κυρηναίων. 171. Ἀσβυστέων δὲ
 ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρην Ἀσχίσαι. οὗτοι ὑπὲρ Βαρ-
 κῆς οἰκεῖν, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατ' Εὐεσπε-
 ρίδας. Ἀσχισέων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρας οἰκεῖν
 Κάβαλες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν
 κατὰ Τανχίρα πόλιν τῆς Βαρκαίης· νόμοισι δὲ τοῖσι
 αὐτοῖσι χρεῶνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης.
 172. Ἀσχισέων δὲ ταυτέων τὸ πρὸς ἐσπέρην ἔχονται
 Ναταμῶνες, ἔθνος ἐὼν πολλόν· οἱ τὸ θέρος καταλεί-
 ποντες ἐπὶ τῇ θαλάσῃ τὰ πρόβυτα, ἀναβαίνουσι εἰς
 Ἀνγίλα χώραν, ἀπωρεῦντες τοὺς φοινίκας· οἱ δὲ,
 πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφεές πεφύκασι, πάντες ἔοντες κορ-
 ποφόροι. τοὺς δὲ ἀτελέβους ἐπεὶ θηρεύσωσι, αὐτή-
 ναντες πρὸς τὸν ἥλιον, καταλένυσσι, καὶ ἔπειτα ἐπὶ γά-
 λα ἐπιπρᾶσσόντες, πίνουσι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες
 πολλὰς ἔχειν ἑκάστος, ἐπὶ κοινόν αὐτέων τὴν μίξιν
 ποιεῦνται· τροπὴν παραπλησίαν τῇ καὶ Μασσαγέται,
 ἑπεὶ ὁκίπωνα προστήθωνται, μίσγονται. πρῶτον δὲ
 γαμέλλουσι Νασαμῶνος ἀνδρὸς; νόμος ἐστὶ τὴν κυμ-

φην νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων διεξελθεῖν τῶν δαι-
 τυμόνων μισογομένην· τῶν δὲ ὡς ἕκαστός οἱ μυχθῇ, δι-
 δοῖ δῶρον τὸ ἂν ἔχῃ φερόμενος ἐξ οἴκου. Ορκίοισι
 δὲ καὶ μαντικῇ χρεώνται τοιῇδε. ὁμνύουσι μὲν τοὺς
 παρὰ σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομέ-
 νους γενέσθαι, τούτους, τῶν τύμβων ἀπτόμενοι.
 Μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων φοιτέοντες τὰ σή-
 ματα, καὶ κατευξάμενοι ἐπικατακοιμώμενται· τὸ δ' ἂν
 ἴδῃ ἐν τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τούτῳ χρᾶται. Πίστισι δὲ
 τοιησίδε χρεώνται. ἐκ τῆς χειρὸς διδοῖ πιεῖν, καὶ
 αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνει· ἥν δὲ μὴ ἔχῃσι ὑγρὸν
 μηδὲν, οἱ δὲ τῆς χυμᾶθεν σποδοῦ λαβόντες λείχουσι.

173. Νασαμῶσι δὲ πρᾶσόμεναι εἰσι Ψύλλοι. οὗ-
 τοι ἐξαπολώλασι τρόπον τοιῷδε. ὁ νότος σφι πνέων
 ἄνεμος τὰ ἔλυγρὰ τῶν ὑδάτων ἐξηλύη· ἡ δὲ χώρα
 σφι πᾶσα ἐντὸς ἐοῦσα τῆς Σύρτιος, ἦν ἀνῆδρος. οἱ
 δὲ βουλευσάμενοι, κοινῷ λόγῳ ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν
 νότον· (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες) καὶ
 ἐπεὶ τε ἐγίνοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέ-
 χωσε σφεας. ἐξαπολομένων δὲ τουτέων, ἔχουσι τὴν
 χώραν οἱ Νασαμῶνες. 174. Τουτέων δὲ κατύπερθε,
 πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριώδει οἰκέουσι Γαρά-
 μαντες· οἱ πάντα ἄνθρωπον φεύγουσι, καὶ παντὸς
 ὁμιλίην· καὶ οὔτε ὄπλον ἐκτέαται ἀρρήϊον οὐδὲν, οὔτε
 ἀμύνεσθαι ἐπιστέαται. 175. Οὔτοι μὲν δὴ κατύπερ-
 θε οἰκέουσι Νασαμώνων· τὸ δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν
 ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρας Μάκαι· οἱ λόφους κείρονται,
 τὸ μὲν μέσον τῶν τριχῶν ἀνιέντες αὖξεσθαι, τὰ δὲ
 ἐνθεν καὶ ἐνθεν κείροντες ἐν χοῦ· ἐς δὲ τὸν πόλεμον,
 στρουθῶν καταγαιῶν δορας φορέουσι προβλή-
 ματα. διὰ δὲ αὐτῶν Κίνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λό-
 φου καλυμένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδάι. ὁ
 δὲ λόφος οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἴδηαί ἐστι, ἐούσης
 τῆς ἄλλης τῆς προκαταλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ
 θαλάσσης δὲ ἐς αὐτὸν στάδια διηκόσια εἰσι.
 176. Μακίων δὲ τουτέων ἐχόμενοι Γίνδανές εἰσι. τῶν
 αἱ γυναῖκες περισφύρια δερμάτων πολλὰ ἐκάστη φο-

ρείει, κατὰ τοιούδε τι, ὡς λέγεται· καὶ ἄνδρα ἑκα-
στον μυχθέντα περισφύριον περιδέεται· ἢ δ' αὖ
πλείστα ἔχη, αὕτη ἀρίστη δέδοκται εἶναι, ὡς ὑπὸ
πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖσα. 177. Ἀκτὴν δὲ προέ-
χουσαν ἐς τὸν πόντον τούτων τῶν Γινδάνων νέμονται
Λωτοφάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μῦνον τοῦ λωτοῦ τρώ-
γοντες ζῶσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρπός, ἔστι μέγαθος
ὅσον τε τῆς σχίνου· γλυκύτητα δὲ, τοῦ φοίνικος τῶ
καρπῷ προσείκελος. ποιεῦνται δὲ ἐκ τοῦ καρποῦ τού-
του οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον.

178. Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ θάλασσαν ἔχονται,
Μάχλυνες, τῷ λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι, αἰτάρ
ἦσαν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἐπὶ
ποταμὸν μέγαν, τῷ οὐνομα Τρίτων ἐστὶ. ἐκδιδοὶ δὲ
οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα· ἐν δὲ αὐτῇ νῆ-
σος ἐνι, τῇ οὐνομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λα-
κεδαιμονίοισι φασὶ λόγιον εἶναι κτίσαι. 179. Ἔστι
δὲ καὶ ὁδε λόγος λεγόμενος· Ἰήσονα, ἐπεὶ τέ οἱ ἐξερ-
χάσθη ὑπὰ τῷ Πηλῳ ἢ Ἀργῷ, ἐσθίμενον ἐς αὐτὴν
ἄλλην τε ἑκατόμβην, καὶ δὴ καὶ τρίποδα χάλκειον,
περιπλώειν Πελοπόννησον, βουλόμενον ἐς Δελφοὺς
ἀπικέσθαι· καὶ μιν, ὡς πλείοντα γενέσθαι κατὰ Μα-
λέην, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορῆν, καὶ ἀποφέρειν πρὸς
τὴν Αἰβύνην· πρὶν δὲ κατιδέσθαι γῆν, ἐς τοῖσι βρά-
χουσι γενέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνίδος. καὶ οἱ ἀπο-
ρέοντι τὴν ἐξαγωγήν λόγος ἐστὶ φάνηναι Τρίτωνα,
καὶ κελεύειν τὸν Ἰήσονα ἐωυτῷ δοῦναι τὸν τρίποδα·
φάμενόν σφι καὶ τὸν πόρον δέξειν, καὶ ἀπήμο-
νας ἀπαστελέειν. πειθομένου δὲ τοῦ Ἰήσανος, οὐ-
τω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν βραχέων δεικνύναι τὸν
Τρίτωνα σφι, καὶ τὸν τρίποδα φεῖναι ἐν τῷ ἐωυτοῦ
ἰσῷ· ἐπιθέσπισαντά τε τῷ τρίποδι, καὶ τοῖσι σὺν
Ἰήσωνι σημῆναντα τὸν πάντα λόγον, ὡς „ἐπεὶ τὸν
τρίποδα κομίσηται τῶν ἐκόντων τις τῶν ἐν τῇ Ἀρ-
γοῖ συμπεπόντων, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκῆσαι περὶ
τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἑλληνίδας, πᾶσαν εἶναι
ἀνάγκη.“ ταῦτα ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν

Λιβύων, κρῖναι τὸν τρίποδα. 180. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλίων Ἀνσεῖς. αὗτοι δὲ, καὶ οἱ Μάχλυες, πέριξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκέουσι· τὸ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν Μάχλυες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Ἀνσεῖς, τὰ ἔμπροσθε. Ὅρτῃ δὲ ἐνιαυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρθένου αὐτῶν ὄλγα διαστῆσαι, μαχόνται πρὸς ἀλλήλας λῃθοιοὶ τε καὶ ξύλοισι, τῇ αὐθιγενεῖ θεῷ λέγουσαι τὰ πάτρια ἀποτελεῖν, τὴν Ἀθηναίην καλεόμεν. τὰς δὲ ἀποθνησκούσας τῶν παρθένων ἐκ τῶν τραυμάτων, ψευδοπαρθένους καλεοῦσι. πρὶν δὲ ἀνείναι αὐτάς μάχεσθαι, τὰδε ποιεῦσι· κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεύουσαν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κύνῃ τε Κορινθίῃ καὶ πανοπλίῃ Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' ἄρμα ἀναβιδάσαντες, περιάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁτέοισι δὲ τὸ πάλαι ἐκύσμεον τὰς παρθένους, πρὶν ἢ σφι Ἑλλήνας παροικισθῆναι, οὐκ ἔχω εἶπαι· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι κοσμεῖσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνος φημί ἀπῆχθαι ἐς τοὺς Ἑλλήνας. Τὴν δὲ Ἀθηναίην φασὶ Πόσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καὶ μιν μεμφθεῖσάν τε τῷ πατρὶ, δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Διὶ· τὸν δὲ Δία ἑωυτοῦ μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. Μῖξιν δὲ ἐπίχοινον τῶν γυναικῶν ποιεῖνται, οὔτε συνοικέοντες, κτηνηδόν τε μισγόμενοι. ἐπειὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδρὸν γένηται, συμφοιτέουσι ἐς τωδὶτὸ οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός, καὶ τῷ ἂν δίκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς νομίζεται.

181. Οὗτοι μὲν οἱ παραθαλάσσιοι τῶν Νομιάδων Λιβύων εἰρέεσσι. Ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ θηριώδης ἐστὶ Λιβύη· ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδους, ὁφρὺν ψάμμης κατέκει, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβῶν τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ Ἡρακλεΐας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὁφρὺν ταυτὴ μάλιστα διὰ δέκα ἡμερῶν ὕδου, ἄλγος ἐστὶ τρυφεὰ κατὰ χόνδρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι· καὶ ἐν κορυφαῖσι ἐκάστου τοῦ κολωνοῦ ἀναχοντίζει ἐκ μέσου τοῦ ἁλὸς ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸν ἄν-

Θρακοὶ οἰκοῦσι ἐσχαταὶ πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ
 τῆς Θηριώδεος. Πρώτοι μὲν, ἀπὸ Θηβέων διὰ δέκα
 ἡμερῶν ὁδοῦ, Ἀμρωνιοὶ, ἔχοντες τὸ ἱερὸν ἀπὸ τοῦ
 Θηβαίου Διὸς· καὶ γὰρ τὸ ἐν Θηβησί, ὡς καὶ πρό-
 τερον εἰρηταιώμε, κροσσώσων τῷ Χρὸς τῷγαλμῷ
 ἐστὶ. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ κρηναῖον ἶον·
 ἐκ τῶν μὲν ἄρθρον γίνεται χλιαρὸν, ἐργουῆς δὲ πλη-
 θυνούσης ψυχροτέρων· μεσαμβρίῃ τε ἐστὶ, καὶ τὸ
 κάρτα γίνεται ψυχρὸν· τηριμαῦτα δὲ ἄρδουσι τοὺς
 κήπου· ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπλείπει τοῦ
 ψυχροῦ, ἐς αὐτὸν δύνει τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνε-
 ται χλιαρὸν· ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἶον ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέ-
 νος νύκτας πελάζει· τηριμαῦτα δὲ ἔχει ἀμβολαδὴν·
 παρέρχονται τε μέσῃ νύκτι, καὶ ψύχεται καὶ ἔτι ἐς
 ἡῶ. ἐπὶ κλησὶν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλέσεται Ἡλίου.
 182. Μετὰ δὲ Ἀμρωνίους, διὰ τῆς ὁφρύς τῆς
 ἡράκλειου, δὲ ἀλλέων δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ, πολωνός τε
 ἄλως ἐστὶ ὁμοῖος τῷ Ἀμρωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄν-
 θρακοὶ περὶ αὐτὸν οἰκεῖν· τῷ δὲ χωρῷ τούτῳ
 νόμα Ἀνγλά ἐστι. ἐς ταῦτον τὸν χωρὸν αἱ Να-
 σαριῶνες σπαιριῦντες τοὺς φοίνικας φοιτέουσιν.
 183. Ἀπὸ δὲ Ἀνγλῶν, διὰ δέκα ἡμερῶν ἀλλέων
 ὁδοῦ, ἑτέρος ἄλως πολωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ φοίνικες
 καρποφόροι πολλοί, κατὰ περ καὶ ἐν τρισὶ ἐτέροις·
 καὶ ἀνθρώπων οἰκεῖν ἐν αὐτῷ, τοῖσι νόμα Γα-
 ράμαντες ἐστὶ, ἔθνος μέγα ἰσχυρὸς· οἱ ἐπὶ τὸν ἄλα
 γῆν ἐπιφορέοντες, οὕτως σπείρουσι. συντομωτέον
 δ' ἐστὶ ἐς τοὺς Λωιτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμε-
 ρῶν ἐς αὐτοὺς ὁδός ἐστι. ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθο-
 νόμοι βόες γίνονται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσι·
 τα κάρτα ἔχουσι πεκυφῶτα ἐς τὸ ἐμπροσθε. διὰ
 τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέοντες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ
 ἐμπροσθε οὐκ οἶοι τε εἶσι, προεμβαλλόντων ἐς τὴν
 γῆν τῶν καρέων. ἄλλο δὲ οὐδὲν διαφέρουσι τῶν ἄλ-
 λων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρμα ἐς παχύν-
 τητά τε καὶ τρίψιν. Οἱ Γαράμαντες δὲ οὕτως τοὺς
 Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας ἀθροῦσι τοῖσι τεθρίπ-
 νοις. οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τεχέ-

στοι ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους ἀποφερομένους ἀκούομεν. ἀπέονται δὲ οἱ Τρωγλοῦται ὄφεις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρπετῶν. γλῶσσαν δὲ οὐδεμιᾷ ἡλλή παυσμοίῃ νενομίσασσι, ἀλλὰ τετρίγαςι, καταπερ καὶ νυκτερίδῃς.

184. Ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δὲ ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλλος ἀλὸς τε κολωνὸς, καὶ ὕδαρ καὶ ἀνθρώποι περὶ αὐτὸν οἰκεῖν, τοῖσι οὐνόμα ἐστὶ Ἀτάραντες· οἱ ἀνώνυμοι εἰσι πούνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλλέσι μὲν γὰρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὐνόμα, ἐνὶ δὲ ἐκάστῃ αὐτέων οὐνόμα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τῷ ῥήϊν ὑπερβαλλόντι καταρέονται, καὶ πρὸς τοῦν τοῖσι πάντα τὰ εἰσγρὰ λατταρέονται, ὅτι σφίης καίων ἐπιτρίβει, αὐτοὺς τε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώραν αὐτέων. Μετὰ δὲ, δὲ ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλλος κολωνὸς ἀλὸς, καὶ ὕδαρ, καὶ ἀνθρώπων περὶ αὐτὸν οἰκεῖν. ἔχεται δὲ τοῦ ἀλὸς τούτου οὐρεος, τῷ οὐνόμα ἐστὶ Ἀτλας· ἐστὶ δὲ στεῖνον καὶ μακροτέρως πάντη· ὑψηλὸν δὲ οὕτω θῆ τι λέγεται, ὥς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἶα τε εἶναι ἰδέσθαι· οὐδέκοιτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεα, οὔτε θέρεος, οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸν κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ ἐπιχώριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ οὐρεος οἱ ἀνθρώποι οὗτοι ἐπώνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἀτλαντες. λέγεται δὲ οὔτε ἐρυψχον οὐδὲν σιτέσθαι, οὔτε ἐνύπνια ὄραν. 185. Μετὰ μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων ταύτων, ἔχω τὰ οὐνόματα τῶν ἐν τῇ ὁφρύνῃ κατοικημένων καταλέξαι· τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει δ' ὧν ἡ ὁφρύνῃ μέχρι Ἡρακλήων στηλέων, καὶ τὸ ἔξω τούτων· ἐστὶ δὲ ἀλὸς τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, καὶ ἀνθρώποι οἰκόντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοις πᾶσι ἐκ τῶν ἀλλέων γόνδρων οἰκοδομεῖται. ταῦτα γὰρ ἦδη τῆς Αἰβύης ἀνομβρὰ ἐστὶ· οὐ γὰρ ἂν ἡδυνάτο μένειν οἱ τοῖχοι ἔοντες ἄλικοι, εἰ ὕε. ὁ δὲ ἀλὸς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος τὸ εἶδος ὁρύσσεται. Τῆρ δὲ τῆς ὁφρύνῃς ταύτης, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγειαν

τῆς Λιβύης, ἐρῆμος καὶ ἄνυδρος καὶ ἄθνηρος καὶ ἄνομ-
βρος καὶ ἄξυλος ἔστι· ἡ γὰρ καὶ ἰκμάδος ἔστι ἐν
αὐτῇ οὐδέν.

186. Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπὸ
Αἰγύπτου νομάδες εἰσὶ, κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπό-
ται, Αἰβυες καὶ Θηλέων τε βοῶν οὐ τι γενόμενοι,
διότι περ οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὅς οὐ τρέφοντες.
βοῶν μὲν νυν Θηλέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες
δοκαεῦσαι παύεσθαι, διὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ ἴσιν,
ἀλλὰ καὶ νηστείας αὐτῇ καὶ ὀρίας ἐπιτελείουσι· αἱ
δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ ὕων πρὸς τῆσι βοῦσι
γεύονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει. 187. Τὸ δὲ
πρὸς ἐσπέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι νομάδες
εἰσὶ Αἰβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι,
ἀλλὰ κατὰ τὰ παιδία παιεῦντες, οἷόν τι καὶ οἱ νομά-
δες ἰσθίασι ποιεῖν. αἱ γὰρ δὴ τῶν Αἰβύων νομά-
δες, εἰ μὲν πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἰπαι·
ποεῦσι δὲ αὐτῶν συγχοὶ τοιαυτῶν παιδίων τῶν
σφετέρων, ἑπεὶ τετραέτεα γένηται, οἷσπερ προβά-
των καίονσι τὰς ἐν τῇσι κορυφαῖσι φλέβας· μετα-
ξέτεροι δὲ αὐτέων, τὰς ἐν ταῖσι κορυφαῖσι τοῦδε
εἶνεκα, ὥς μὴ σφας ἐς τὸν πάντα χρόνον καταρρέου
φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δηλῆται. καὶ διὰ τοῦτο σφας
λέγουσι εἶναι ὑγερῶτατους. εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθείας
οἱ Αἰβυες ἀνθρώπων πάντων ὑγερῶτατοι, τῶν
ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως
εἰπαι, ὑγερῶτατοι δ' ὦν εἰσὶ. ἦν δὲ καιῶνσι τὰ παι-
δία σπασμὸς ἐπιγένηται, ἐξεύρηται σφι ἄκος· τρά-
γου οὖρον σπείσαντες φύονται σφας. λέγω δὲ τὰ λέ-
γουσι αὐτοὶ Αἰβυες. 188. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι
εἰσὶ αἶδε. ἑπεὶ τοῦ αὐτοῦ ἀπάρξονται τοῦ κτήνους,
ῥιπτεύουσι ὑπὲρ τὸν δόμον· τοῦτο δὲ ποιήσαντες,
ἀποστρέφουσι τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ
καὶ σελήνῃ μύνοισι. τοῦτοισι μὲν νῦν πάντες Αἰβυες
θύουσι· ἀτὰρ οἱ περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέ-
μοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μάλιστα, μετὰ δὲ, τῷ Τρίτῳ
καὶ τῷ Ποσειδίῳ. 189. Τὴν δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ

στοι ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους ἀποφερομένους ἀκούομεν. σκεύονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται ὄφεις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρπετῶν. γλῶσσαν δὲ οὐδεμιῇ ἄλλῃ παρομοίῃ νενομί-
νασι, ἀλλὰ τετρίγαςι, καταπερ καὶ νυκτερίδες.

184. Ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλλος ἄλος τε κολωνός, καὶ ὕδωρ καὶ ἀνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι, τοῖσι οὐνόμα ἐστὶ Ἀτάραντες· οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μῦθοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἁλέσι μὲν γὰρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὐνόμα, ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ αὐτέων οὐνόμα οὐδὲν κίεταί. οὗτος τῶ ῥίῳ ὑπερβαλλόντι καταρρέονται, καὶ πρὸς τοῦ τοιοῦ πάντα τὰ αἰσχροῦ λαοδαρέονται, ὅτι σφίας καίων ἐπιτρίβει, αὐτοὺς τε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώραν αὐτέων. Μετὰ δὲ, δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλλος κολωνός ἄλος, καὶ ὕδωρ, καὶ ἀνθρώποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ ἁλὸς τούτου ὄρεος, τῷ οὐνόμα ἐστὶ Ἀτλας· ἐστὶ δὲ στενὸν καὶ μακροτέρως πάντη· ὑψηλὸν δὲ οὕτω δὴ τι λέγεται, ὥς τας κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἶα τε εἶναι ἰδέσθαι· οὐδέποτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεα, οὔτε θέρεος, οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸν κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ ἐπιχώριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ οὐρεος οἱ ἀνθρώποι οὗτοι ἐπώνυμοι ἐγένοντο· καλεῶνται γὰρ δὴ Ἀτλαντες. λέγονται δὲ οὔτε ἐμπυχον οὐδὲν σιτέσθαι, οὔτε ἐνύπνια ὄραν. 185. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ οὐνόματα τῶν ἐν τῇ ὁφρύνῃ κατοικημένων καταλέξαι· τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει δ' ὦν ἡ ὁφρὺν μέχρι Ἡρακλήων στηλείων, καὶ τὸ ἔξω τούτων· ἐστὶ δὲ ἄλος τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, καὶ ἀνθρωποι οἰκόντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοις πᾶσι ἐκ τῶν ἁλίων χόνδρων οἰκοδομέαται. ταῦτα γὰρ ἦδη τῆς Λιβύης ἀνομβρὰ ἐστὶ· οὐ γὰρ αὖ ἡδυνέατο μένειν οἱ τοῖχοι ἔοντες ἅλιν, εἰ ὕε. ὁ δὲ ἄλς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος τὸ εἶδος ὁρύσσεται. Τῆρ δὲ τῆς ὁφρύνης ταύτης, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγειαν

τῆς Λιβύης, ἐρημὸς καὶ ἄνδρος καὶ ἄθροος καὶ ἀνομ-
βρός· καὶ ἄξυλός ἐστι ἡ χώρα· καὶ ἱμάδος ἐστὶ ἐν
αὐτῇ οὐδέν.

186. Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης εἰς
Αἴγυπτον νομάδες εἰσὶ, κροσάγροι τε καὶ γαλακτοπό-
ται, Αἰβυες καὶ Θηλέων τε βοῶν οὐ τι γενομένοι,
δοῦναι περ οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὅς οὐ τρέφοντες.
βοῶν μὲν νυν Θηλέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες
δικαίως παύσασθαι, διὰ τὴν ἐν Αἴγυπτῳ ἴσιν,
ἀλλὰ καὶ νησιέας αὐτῇ καὶ ὅρτας ἐπιτελέουσι· αἱ
δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ ὥν πρὸς τῆσι βοῦσι
χεύονται· ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει. 187. Τὸ δὲ
πρὸς ἐσπέρας τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι νομάδες
εἰς Αἰβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι,
οὐδὲ κατὰ τὰ παρδία ποιῶντες, οἷόν τι καὶ οἱ νομά-
δες ἐώθασιν ποιεῖν. αἱ γὰρ δὴ τῶν Αἰβύων νομά-
δες, εἰ μὲν πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἶπαι·
ποσειδὼν δὲ αὐτῶν συγχοῖ τοιαύτα· τῶν παιδίων τῶν
σφιτέρων, ἐπεὶ τετραέτεα γένηται, οἷσπῃ προβά-
των καίονται τὰς ἐν τῇσι κορυφαῖσι φλέβας· μετε-
ξέτεροι δὲ αὐτέων, τὰς ἐν ταῖσι κροτάφοισι· τοῦδε
εἵνεκα, ὥς μὴ σφας ἐς τὸν πάντα χρόνον καταρρέον
φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δηλῆται· καὶ διὰ τοῦτο σφας
λέγουσι εἶναι ὑγιηρότατους. εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθέως
οἱ Αἰβυες ἀνθρώπων πάντων ὑγιηρότατοι, τῶν
ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως
εἶπαι, ὑγιηρότατοι δ' ὦν εἰσὶ. ἦν δὲ καιῶσι τὰ παι-
δία σπασμός ἐπιγένηται, ἐξεύρηται σφι ἄκος· τρά-
γον οὐρον σπείσαντες ρύονται σφας· λέγω δὲ τὰ λέ-
γουσι αὐτοὶ Αἰβυες. 188. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι
εἰσὶ αἶδε· ἐπεὶ τοῦ αὐτοῦ ἀπάρχωνται τοῦ κτήνους,
φιπτεύουσι ὑπὲρ τὸν δόμον· τοῦτο δὲ ποιήσαντες,
ἀποστρέφουσι τὸν ἀνένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ
καὶ σελήνῃ μούνοισι· τοῦτοισι μὲν νυν πάντες Αἰβυες
θύουσι· ἀτὰρ οἱ περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέ-
μοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μάλιστα, μετὰ δὲ, τῷ Τρίτῳ
καὶ τῷ Ποσειδῶνι. 189. Τὴν δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ

τὰς αἰγίδας τῶν ἀνακραίων τῆς Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσίων ἐπαίησαντο οἱ Ἕλληνες· πλὴν γὰρ ἡ οὐκ σκυτίνη ἢ ἐσθῆς τῶν Λιβυσσέων ἐστὶ, καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῆσι οὐκ ὄφριες εἰσὶ, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ τοιοῦτόν ἐσταίται. καὶ δὴ καὶ τὸ οὐνομα κατηγορεῖται, ὅτι ἐκ Λιβύης ἦκεν ἡ στολή τῶν Παλλαδίων· αἰγίας γὰρ περιβάλλονται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθῆτα θυσανώτας αἱ Λιβυσοί, κεκριμέναις ἐρευθεδαῖναι· ἐκ δὲ τῶν αἰγίων τουτέων αἰγίδας αἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. Δοκίμει δ' ἱεροὶ γὰρ καὶ ἡ ὁλολύγῃ ἐν ἱεροῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον γένεσθαι· κίρτα γὰρ ταύτη χρεώνται αἱ Λιβυαδαί, καὶ χρεώνται καλῶς. Καὶ τέσθερας ἵππους συζευγύνει παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι.

190. Θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες κατὰπερ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων. οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι· φυλάσσοντες, ἐπεὶ ἀπὴν τὴν ψυχὴν, ὅπως μὴ κατίσουςι, μηδὲ ὑπτιος ἀποθάνεσθαι. Οἰκήματα δὲ συμπεπτα ἐξ ἀνδρείων ἐνεργέων περὶ σχοίνους ἐστὶ, καὶ ταῦτα περιφορητὰ· νόμοισι μὲν τοιοῦτοισι οὗτοι χρεώνται.

191. Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρην τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, Λυσίων ἔχονται ἀροτήρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζοντες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὐνομα κέεται Μανῆρες· οἱ τὰ ἐπὶ δεξιὰ τῶν κεφαλίων κομῶσι, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα χρεώνται μίλτω. φασὶ δὲ οὗτοι εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. Ἡ δὲ χώρα αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λιβύης ἢ πρὸς ἐσπέρην, πολλῶν θηριωδεστέρῃ τε καὶ θασυτέρῃ ἐστὶ τῆς τῶν νομάδων χώρας· ἡ μὲν γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἡμετέραν τῆς Λιβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμονται, ἐστὶ ταπεινὴ τε καὶ ψαμμιώδης, μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ· ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἐσπέρην, ἡ τῶν ἀροτήρων, θρεινὴ τε κίρτα καὶ θασέα καὶ θηριώδης, καὶ γὰρ οἱ ὄφριες οἱ ὑπερμεγάρηδες, καὶ οἱ ἀσόντες, κατὰ τοὺς εἰσὶ, καὶ θεοὶ ἐλέφαντες τε καὶ ἄρκτοι, καὶ ἀσπί-

δες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρα ἔχοντες· καὶ οἱ κυνο-
κεφαλοὶ, καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς
οφθαλμοὺς ἔχοντες, ὥς δὴ λέγονται γε ὑπὸ Λιβύων,
καὶ οἱ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ ἄλλα
πλήθει πολλὰ θηρία ἀκαταψευστά. 192. Κατὰ τοὺς
Νομάδας δὲ ἐστὶ χουτέων οὐδὲν, ἀλλ' ἄλλα τοιαῦτα·
πυγαργοί, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλες, καὶ ὄνοι,
οὐκ οἱ τὰ κέρα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· οὐ γὰρ
δὴ πίνουσι· καὶ ὄρνες, τῶν τὰ κέρα τοῖσι φοίνιζε
οἱ πήχες ποιεῦνται· μέγας δὲ τὸ θηρίον τοῦτα
κατὰ βουνὸν ἐστὶ· καὶ βασσάρια, καὶ νῆλαι, καὶ
νστριχες, καὶ κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες,
καὶ πανθηρες, καὶ βορνες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε
τροιπήχες χροσαῖοι· τῆσι συνῶσι ἐμπερίεσταισι· καὶ
στρουθοὶ κατάγαιοι, καὶ ὄφεις σμικροί, κέρας ἐν
ἐκαστος ἔχοντες. ταῦτά τε δὴ αὐτάθι ἐστὶ θηρία, καὶ
ἄπερ τῇ ἄλλῃ, πλὴν ἐλάφου τε καὶ ὄς ἀγρίου· ἐλά-
φος δὲ καὶ ὅς ἀγρίου ἐν Λιβύῃ πάνπαν οὐκ ἐστὶ.
μῶν δὲ γένεα τρεῖς αὐτάθι ἐστὶ· οἱ μὲν, δέσποδες
καλέονται· οἱ δὲ, ξεγέριες· τὸ δὲ οὖνομα τοῦτο
ἐστὶ μὲν Λιβυκόν, δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν,
βουνοί· οἱ δὲ, ἐχινέες. εἰσὶ δὲ καὶ γαλαὶ ἐν τῷ σιλ-
γίῳ γινόμεναι, τῆσι Ταρτησσίοισι ὁμοιοῦται. Το-
σαῦτα μὲν τιν θηρία ἢ τῶν Νομάδων Λιβύων γῆ
ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστοροῦντες ἐπὶ μακρότατον οἷοί τε
ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι.

193. Μαζέων δὲ Λιβύων Ζαυήες ἔχονται, τοῖσι
καὶ γυναῖκες ἡνιοχέουσι τὰ ἄρματα εἰς τὸν πόλεμον.
194. Τούτων δὲ Γέζαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν
πολλὸν μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῷ δ' ἐτι πλέον
λέγεται δημιουργοὺς ἄνδρας ποιεῖν. μιλτοῦνται δ'
ὅν πάντες οὗτοι, καὶ πιθηκοφάγουσι· οἱ δὲ σφε
ἄφθονοι ὅσοι ἐν τοῖσι οὖρεσι γίνονται. 195. Κατὰ
τούτους δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι κέσθαι νῆσον τῇ
οὖνομα εἶναι Κύραυνιν· μήκος μὲν διηκοσίων στα-
δίων, πλάτος δὲ, στενὴν, διαβατὸν ἐκ τῆς ἡπείρου·
ἐλαιῶν τε μεστὴν καὶ σμύλων. Λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ

εἶναι, ἐκ τῆς αἰ παρθένου τῶν ἐπιχωρίων, πτεροῖσι
 ὀρνίθων κεκριμένοισι πίσση, ἐκ τῆς ἰλύος ψῆγμα
 ἀναφέρουσι χρυσοῦ. Ταῦτα εἰ μὲν ἐστὶ ἀληθές,
 οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' ἂν πᾶν
 ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσαν
 ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὤρεον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῖ-
 νες αἱ λίμναι αὐτόθι, ἡ δὲ ὦν μεγίστη αὐτέων ἐβδο-
 μήκοντα ποδῶν ἢ πάντη, βάθος δὲ διόργυιός ἐστι
 ἐς ταύτην κοντὸν κατιεῖσι, ἐκ ἄκρου μυρσίνην προσ-
 θέσαντες, καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίνῃ πίσαν,
 ὁδμὴν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλιου, τὰ δ' ἄλλα τῆς Πιε-
 ρικῆς πίσσης ἀμείναι. ἔσχεουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρω-
 ρυγμένον ἀγροῦ τῆς λίμνης· ἐπεὰν δὲ ἀθροίσωδε
 συγνήν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου κα-
 ταχέουσι. ὅτι δ' ἂν ἐσπέσῃ ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν
 ἰὸν, ἀναθαίνεται ἐν τῇ θαλάσῃ· ἡ δὲ ἀπέχει ὡς
 τέσσαρα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. οὕτω ὦν καὶ τὰ
 ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λιβύῃ κειμένης οἰκόμενοι ἐστὶ
 ἀληθινή. 196. Λέγουσι δὲ καὶ ταῦδε Καρχηδόνιοι·
 εἶναι τῆς Λιβύης χώρον τε καὶ ἀνθρώπους ἔξω Ἡρα-
 κληῖων στηλέων κατοικημένους, ἐς τοὺς ἐπεὰν ἀπλίκων-
 ται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐπεξῆς παρὰ
 τὴν κυματωγὴν, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα, τύφειν καπνόν·
 τοὺς δ' ἐπιχωρίους, ἰδομένους τὸν καπνόν, ἵεναι ἐπὶ
 τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων χρυ-
 σὸν τιθέναι, καὶ ἐξαγαγόμενους πρόσω ἀπὸ τῶν φορ-
 τίων. τοὺς δὲ Καρχηδόνιους ἐκβάντας, σκέπτεσθαι·
 καὶ ἦν μὲν φαίνεται σφι ἄξιός ὁ χρυσὸς τῶν φορ-
 τίων, ἀπελόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἦν δὲ μὴ ἄξιός,
 ἐσβάντες ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται· οἱ δὲ, προσ-
 ελθόντες, ἄλλαν πρὸς ὧν ἔθηκαν χρυσοῦν, ἐς οὗ ἂν
 πείθωσι. ἀδικεῖν δὲ οὐδέτερός· οὔτε γὰρ αὐτοὺς
 τοῦ χρυσοῦ ἀπτεσθαι πρὶν ἂν σφι ἀπισωθῇ τῇ
 ἀξίῃ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἀπτε-
 σθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσὸν λάβωσι.

197. Οὗτοι μὲν εἰσι τοῖς ἡμῖς ἔχοντες Λιβύων
 ὀνομασαι· καὶ τουτέων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ

Μήδων οὔτε τι νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν.
 Τόσον δὲ εἴτι ἔχει εἰπεῖν περὶ τῆς χώρης ταύτης, ὅτε
 τέσσαρα ἔθνη νύμνεται αὐτὴν, καὶ οὐ πλεον τούτων,
 ὅσον ἡμεῖς ὠμεν· καὶ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα τῶν
 ἔθνέων, τὰ δὲ δύο, οὐ. Αἰβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες,
 αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορέω, οἱ δὲ, τὰ πρὸς
 νότου τῆς Αἰβύης οἰκίοντες· Φοίνικες δὲ καὶ Ἑλλη-
 νες, ἐκπλυνδεις. 198. Δοκεῖ δέ μοι οὐδ' ἀρετὴν εἶναι
 τῇ τῆς Αἰβύης σπουδαίῃ, ὥστε ἢ Αἰθίῃ ἢ Εὐρώπῃ πα-
 ραβληθῆναι, πλὴν Κίνυρος μόνῃς· τὸ γὰρ δὴ αὐ-
 τὸ οὐνομα ἢ γῆ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίῃ τῇ
 ἀρίστῃ γεῶν Δημητρος καρπὸν ἐκφέρειν· οὐδὲ οἴκε
 οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Αἰβύῃ. μελάγραιός τε γὰρ ἐστὶ, καὶ
 ἐποδῆμος πίδαξι· καὶ οὔτε αὐχμοῦ φροντίζουσα οὐδέν,
 οὔτε ἄμβροτον πλεον πιούσα, δεδῆληται· ὕεται γὰρ δὴ
 ταῦτα τῆς Αἰβύης. τῶν δὲ ἐκφόριων τοῦ καρποῦ
 ταῦτα μέτρα τῇ Βαβυλωνίῃ γῇ κατίστανται. ἀγυθῇ
 δὲ γῇ καὶ τὴν Εὐρασιερίται νέμονται· ἐπ' ἑκατοστά-
 ρα, ἔπειτα αὐτῇ ἐωυτῆς ἀρίστα ἐνείκη, ἐκφέρει· ἢ δὲ
 ἐν τῇ Κίνυρ, γὰρ τριηκόσια. 199. Ἐχει δὲ καὶ ἡ
 Κυρηναίη χώρα, εἰούσα ὑψηλοτάτῃ ταύτης τῆς Αἰ-
 βύης τὴν οἱ Νομάδες νέμονται, τρεῖς ὥρας ἐν ἐωυτῇ,
 ἀξίας θώματος· πρῶτα μὲν γὰρ τὰ παραθαλάσσια
 τῶν καρπῶν ὄργα ἀμᾶσθαι τε καὶ τρυγᾶσθαι· τού-
 τῶν δὲ δὴ συγκέκομισμένων, τῶν ὑπερθαλασσίῳ
 χώρων τὰ μέσα ὄργα συγκομίζεσθαι, τὰ βουνούς κα-
 λέουσιν· συγκομίζεται τε οὕτως ὁ μέσος καρπός, καὶ
 ὁ ἐν τῇ κατωπεριτάτῃ τῆς γῆς πεπαινεταί τε καὶ ὀρ-
 γᾷ. ὥστε ἐκπέονται τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος
 καρπός, καὶ ὁ τελευταῖος συμπαραγίνεται. οὕτω
 εἰς ὀκτώ μῆνας Κυρηναίους ὁπώρα ἐπέχει. Ταῦτα
 μὲν νῦν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

200. Οἱ δὲ Φερεσίμης τιμωροὶ Πέρσαι, ἐπεὶ τε ἐν
 τῆς Αἰγύπτου σταλόντες ὑπὸ τοῦ Ἀρνανδῆος ἀπί-
 κατο ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκειον τὴν πόλιν, ἐπαγ-
 γελλόμενοι ἐκδιδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ φόνου τοῦ

Ἀρχεσίλει· τῶν δὲ πᾶν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον,
 οὐκ ἐδίδοντα τοὺς λόγους· ἐνθαῦτα δὲ ἐπολιόρκειον τὴν
 Βάρκην ἐπὶ μῆνας ἐννέα, ὀφύσσοντες τε ὀρύγματα ὑπό-
 γαια, φέροντα εἰς τὸ τεῖχος, καὶ προσβολὰς καρτεράς
 πριεῦμένοι. τὰ μὲν νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκὸς ἀνευρε
 ἐπιχαλκῶ ἀσπίδι, ὧδε ἐπιφρασθεῖς· περιφέρων αὐτὴν
 ἐντὸς τοῦ τεύχεος, προσίσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πό-
 λιος. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ἔσκε πωρὰ πρὸς ἃ προσίσχε,
 κατὰ δὲ τὰ ὀφυσσόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος.
 ἀντοφύσσοντες δ' ἂν ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἐκτεινόν τῶν
 Περσέων τοὺς γεωρρυχέοντας. τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευ-
 ρέθη· τὰς δὲ προσβολὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι.
 201. Χρόνων δὲ δὴ πολλῶν τριβομένων, καὶ πιπτόν-
 των ἀμφοτέρων πολλῶν, καὶ οὐκ ἦσσαν τῶν Περ-
 σέων, Ἀμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ περσίου, μηχανάται
 τοιαδε. μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς κατὰ μὲν τὰ
 ἰσχυρὸν οὐκ αἰρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἰρετοὶ, ποιέει
 τοιαδε. νυκτὸς τάφρον ὀρύξας εὐρέην, ἐπέτεινε ξύλα
 ἀσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ἐπιπολῆς τῶν
 ξύλων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, πομέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσό-
 πεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ εἰς λόγους προσεκαλέετο τοὺς
 Βαρκαίους· οἱ δὲ ἀσπαστῶς ὑπήκουσαν, εἰς ὃ σφι
 ἔαδε ὁμολογίῃ χρήσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦν-
 το ταιήνδε, τινὰ, ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες
 ὄρκια· „ἐς τ' ἂν ἡ γῇ αὕτη οὕτω ἔχη, μένειν τὸ ὄρ-
 κιον κατὰ χώρην· καὶ Βαρκαίους τε υποτελέειν φα-
 ναι ἀξίην βασιλεῖ, καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεόχμου
 κατὰ Βαρκαίων.“ Μετὰ δὲ τὸ ὄρκιον, Βαρκαῖοι
 μὲν πιστεύσαντες τούτοις, αὐτοὶ τε ἐξῆλσαν ἐκ τοῦ
 ἄστεος, καὶ τῶν πολεμίων ἔων παριέναι εἰς τὸ τεῖχος
 τὸν βουλούμενον, τὰς πύλας πάσας ἀνοίξαντες. οἱ
 δὲ Πέρσαι καταρρόησαντες τὴν κρυπτὴν γέφυραν,
 ἔθρον ἔσω εἰς τὸ τεῖχος. κατέρρηνξαν δὲ τοῦδε
 εἵνεκα τὴν ἐποίησάν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέδιεν, τα-
 μόντες τοῖσι Βαρκαίοις χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὄρκιον,
 ὅσον ἂν ἡ γῇ μένῃ κατὰ τὰ τότε εἶχε· καταρρόησας
 δὲ, οὐκέτι ἔμενε τὸ ὄρκιον κατὰ χώρην.

202. Τους μὲν νυν αἰκιστάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, ἐπεὶ τε οἱ ἐν τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε κύκλῳ τοῦ τεύχεος· τῶν δὲ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς ἀποταμοῦσα, περιέστιξε καὶ ταῦτοισι τὰ τεύχεα. τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων λήτην ἐκέλευσε θίσθαι τοὺς Πέρσας, πλὴν ὅσοι αὐτέων ἔσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ φόνου οὐ μεταίτιοι· τούτοις δὲ τὴν πόλιν ἐπέστραψε ἡ Φερετίμη. 203. Τους ὧν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι ἀπήγαγον ὀπίσω· καὶ ἐπεὶ τε ἐπὶ τῇ Κυρηναίων πόλει ἐπίστησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι ἀποσιεύμενοι διεξῆκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιούσης δὲ τῆς στρατιῆς, Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς ἐκέλευε αἰρέειν τὴν πόλιν, Ἀμασις δὲ ὁ τοῦ πεζοῦ, οὐκ ἔα· „ἐπὶ Βάρκην γὰρ ἀποσταλῆναι μούνην Ἑλληνίδα πόλιν.“ εἰς ὃ μεξελθοῦσι, καὶ ἰσομένοισι ἐπὶ Διὸς Λυκαίου ὄχθον, μετεμέλησέ σφι οὐ σχοῦσι τὴν Κυρήνην, καὶ ἐπειρῶντο τὸ δεύτερον παριέναι εἰς αὐτήν· οἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐ περιώρεον. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, οὐδενὸς μαχομένου, φόβος ἐπέπεσε· ἀποδραμόντες τε ὅσον ἑξήκοντα στάδια, ἵζοντο. ἰδρυθέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ ταύτῃ ἦλθε παρὰ Ἀρυνδεῶ ἀγγελος, ἀποκαλέων αὐτοὺς. οἱ δὲ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπόδια σφι δοῦναι, ἔτυχον· λαβόντες δὲ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ τὸ ἐνθεῦτεν αὐτοὺς Αἰβυες, τῆς τε ἑσθῆτος εἵνεκα καὶ τῆς σκευῆς τοὺς ὑπολειπομένους αὐτέων καὶ ἐπελκομένους ἐφόνευσαν, εἰς ὃ εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπικέατο. 204. Οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς τῆς Αἰβύης ἐκαστάτῳ εἰς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ ἡνδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀνασπιάστους ἐποίησαν παρὰ βασιλῆα· βασιλεὺς δὲ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τῆς Βακτρίας χώρας κώμην ἐγκατοικῆσαι. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ οὐνομα ἔδεντο Βάρκην, ἥπερ ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ ἦν οἰκουμένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίῃ. 205. Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὐ τὴν ζοὴν κατέπλεξε. ὥς γὰρ δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Αἰβύης,

τις αὐτῶν τοὺς Βαρκαίους, ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶσα γὰρ εὐλέων ἐξέλεσε, ὥς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίην ἰσχυραὶ τιμωρίαι πρὸς θεῶν ἐκίφθοναι γίνονται. ἡ μὲν δὲ Φερεσίμης τῆς Βάπτω τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρίη ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

Ἰστοριῶν Ἡροδότου δ.

ἩΡΩΔΟΤΟΥ

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ.

THE OCEAN

THE OCEAN

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

1. Οἱ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσίων καταλειφθέν-
τες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβατος ἦρχε, πρώτους
μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπη-
κόους εἶναι Δαρείου, κατεστρέψαντο, παρεφθίνας
πρότερον καὶ ὑπὸ Παιόνων τρηχέως. Οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ
Στρυμόνος Παῖονες, χρήσαντος τοῦ θεοῦ στρατεύε-
σθαι ἐπὶ Περινθίῳ, καὶ ἦν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπα-
καλίσκονται σφεας οἱ Περινθιοὶ, ὀνομαστί βώσαντες,
ταῖς δὲ ἐπιχειρέειν ἦν δὲ μὴ ἐπιβώσωνται, μὴ ἐπι-
χειρέειν ἐποίων οἱ Παῖονες ταῦτα. ἀντικατιζόμε-
νων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῷ προαστείῳ, ἐνθαυτῇ
μουνταμαχῇ τριφασίῃ ἐν προκλήσιός σφι ἐγένετο· καὶ
γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ, καὶ ἵππον ἵππῳ συνέβαλον, καὶ
κύνα κυνί. γινώτων δὲ τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὡς
ἐπαιωνίζον μεγαρηχότες, συνέβαλοντο οἱ Παῖονες τὸ
χρηστίριον αὐτοῦ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπὼν κού παρὰ
σφίσι αὐτοῖσι· „Νῦν ἂν εἴη ὁ χρησμός ἐπιτελεόμε-
νος ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον.“ αὐτῷ ταῖσι Πε-
ρινθίοισι παγωνίσασι ἐπιχειρέουσι οἱ Παῖονες, καὶ
πολλὸν τε ἐκράτησαν, καὶ ἑλιπόν σφεων ὀλίγους.

2. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παίωνων πρότερον γεγόμενα, ὡς
ἐγένετο τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ κῆς ἐλευθερίας
γινομένων τῶν Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε, καὶ ὁ Με-
γάβατος ἐκκράτησαν πλήθει. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέ-
ρινθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβατος διὰ τῆς
Θρηάκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰ-
κημένων ἡμερούμενος βασιλεῖ· ταῦτα γὰρ οἱ ἐντέ-
ταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηάκην καταστρέφεσθαι.

3. Θρηῆκων δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰνδοῦς, πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἄρχοιτο, ἢ φρονέοι κατὰ ταῦτο, ἅμαχόν τ' ἂν εἴη, καὶ πολλῶν κρατιστον πάντων ἐθνέων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι, καὶ ἀμήχανον, μὴ κοτε ἐγγένηται· εἰσὶ δὴ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. Οὐνόματα δὲ πολλὰ ἔχουσιν κατὰ χώρας ἑκάστου· νόμοισι δὲ οὗτοι παραπλησίοισι πάντες χρεῶνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρησι-
 ναίων οἰκόντων. 4. Τοιούτων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανάτιζόντες ποιεῦσι, εἰρηταί μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταῦτα τοῖσι ἄλλοις· Θρηῆς ἐπι-
 τελέουσιν κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσα τοιάδε· τὴν μὲν γενομένην περιέζουσιν οἱ προσήμοιτες ὀλοφύροσθαι, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεὶ τε ἐγέ-
 νητο, ἀναπλῆσαι κακῶ, ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπήσια πάντα πάθει· τὸν δ' ἀπογενόμενον, παίζοντες τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύπτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἐξα-
 παλλαχθεὶς, ἐστὶ ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. 5. Οἱ δὲ κατύ-
 περθε Κρησιναίων, ποιεῦσι τοιάδε. ἔχει γυναῖκας ἑκάστος πολλὰς· ἐπειὶ ὧν τις αὐτέων ἀποθάσῃ, κούρις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων σπου-
 δαὶ ἰσχυραὶ περὶ τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφελίετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, ἥ δ' ἀνκριθῇ ἀπὸ τιμηθῇ, ἐγκωμιάσθε-
 σαι ὑπὸ τοῦ ἀνδρός καὶ γυναικῶν, σφάζεται ἐς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ οἰκησιότατου ἑωυτῆς· σφαχθεῖσα δὲ, συν-
 θάπτεται τῷ ἀνδρὶ. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὅτειδος γὰρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεσθαι. 6. Τῶν δὲ θη' ἄλλων Θρηῆκων ἐστὶ ὁδε ὁ νόμος· πα-
 λεῦσι τὰ τέκνα ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουν, ἀλλ' ἐῷσι οἷσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μίσησθαι. καὶ τὰς γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουν· καὶ
 ὠνέονται τὰς γυναῖκας παρα τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων· καὶ τὸ μὲν ἐστίχθαι, εὐγενές κέκριται· τὸ δ' ἄσπεκτον, ἀγεννές. ἀργὸν εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, αἰμιότατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληΐστιος, κάλλιστον. οὗτοι μὲν σφειν οἱ ἐπιφανέ-
 σταιοι νόμοι εἰσὶ. 7. Θεοὺς δὲ σέβονται μόνους

τοῦδε· Ἄρεα, καὶ Ζήδουσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλεῖς αὐτῶν, πάρεθ' τῶν ἄλλων πολιητῶν, σέβονται Ἑρμῆν· μάλιστα βιῶν καὶ ὁμνυνοῦσ' μόνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γερονέναι ἀπὸ Ἑρμῆος ἐκείνου. 8. Ταῦτα δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι ἀνθρώποις εἰσὶ αἶδε· τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρὸν καὶ παντοῖα σφάλαυρες ἰρήνη, εὐωχεύονται, προκλαύσαντες πρῶτον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακύναντες, ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες, χῶμα δὲ χεῖαντες, ἀγῶνα τοθεῖσι παντοῖον, ἐν τῷ τὰ μέγιστα αἶθλα τίθεται κατὰ λόγον μόνον κυρίως. ταῦτα μὲν δὲ Θρηίκων εἰσὶ αὐταί.

9. Τὸ δὲ πρὸς βορείῳ τῆς χώρας ἐτι ταύτης οὐδεὶς ἔχει φράσαι τὸ ἀτρεκέι, οἵτινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκόντες αὐτὴν· ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἰστροῦ ἐρημος χώρα φαίνεται ἑοῦσα καὶ ἄπειρος. μόνους δὲ δύναμαι πυνθέσθαι οἰκόντας πέρην τοῦ Ἰστροῦ ἀνθρώπους, τοῖσι νόμα εἶναι Σκυθίας, ἐσθῆτι δὲ χρεώμετους Μηδικῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτέων εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶμα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βᾶθος τῶν τριχῶν· μικροὺς δὲ, καὶ σιμους, καὶ ἀδυνάτους ἀνδρας φέρειν· ζευγνυμένους δὲ ὑπὲρ ἄρματα, εἶναι ὕψιστους· ἄρματηλατέειν δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπικυρίους. κατήκειν δὲ τούτων τοὺς οὐρούς ἀγχοῦ ἑνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῳ. εἶναι δὲ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι. ὅπως δὲ οὗτοι Μήδων ἀποικοὶ γέγονασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι· γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σκυθίας δ' ὧν καλεῖνται Ἄγρις οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκόντες, τοὺς κατήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. 10. Ὡς δὲ Θρηίκες λέγουσι, μέλποσαι κατέχουσαι τὰ πέρην τοῦ Ἰστροῦ εἰσὶ καὶ ὑπὸ τούτων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ προσωτέρω. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκίμουσι λέγειν οὐκ οἰκότα· τὰ γὰρ ῥῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσκριτα, ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον ἀόλητα δοκεῖ εἶναι διὰ τὰ ψῦχα. Ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρας ταύτης πέρα λέγεται. τὰ παραθαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγαβαζος Περσίων κατήκει ἐπολεῖ.

11. Δαρείος δὲ, ὡς διαβὰς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκητο ἐς Σάρδεις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου καὶ τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίας· καὶ τῆς παλαιότητος τοῦ Μιτυληναίου Κωίει. μεταπεμφάμενος δὲ σφας ἐς Σάρδεις, ἐδίδου αὐταῖσι αἶψαν. ὁ μὲν δὴ Ἰστιαῖος, ἅτε τυραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιᾶς προσέχρησε· αἰτέει δὲ Μύρκενον τὴν Ἡδωκίδα, βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλει κτεῖσθαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρέσθαι. ὁ δὲ Κωίης, οἷά τε οὐ τυραννος, δημότης γε εἶναι, αἰτέει Μιτυλήνης τυραννεύσαι. τελωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι, οὗτοι μὲν κατὰ τὰ εἰδόντα ἐτραπόnton. 12. Δαρεῖον δὲ συνηνέκε, πρῆγμα τοιοῦτον ἰδόμενον, ἐπιθυμῆσαι ἐντείλασθαι Μεγαβάζω, Παιόνας εἰδόντα ἀνασπάστους παῖναι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. Ἦν Πίγρης καὶ Μαντύης, ἄνδρες Παιόνες· οἳ ἐπεὶ τε Δαρείος διέβη ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παιόνων τυραννεύειν, ἀπικνίσανται ἐς Σάρδεις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν, μεγάλην τε καὶ ευείδα· φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον πρακτιζόμενον ἐς τὸ προαίτιον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν τοιοῦτον. Σκενάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὡς εἶχον ἄριστα, ἐπ' ὕδαρ ἐπεμπον, ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν, καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέκλουσαν, καὶ κλωθουσαν λίπον. ὡς δὲ παρεξήιε ἡ γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δαρεΐῳ ἐγένετο· αὐτὴ γὰρ Περσικὴ ἦν, οὐτὰ Λυδία, τὰ ποιούμενα ἐκ τῆς γυναικός, οὐτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὡς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων τινὰς πέμπει, κελύων φυλάξαι ὅτε χρήσεται τῷ ἵππῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὀπίσθε εἰποντα, ἡ δὲ ἐπεὶ τε ἀπίκητο ἐπὶ τὸν ποταμόν, ἤρσε τὸν ἵππον· ἄρσασα δὲ, καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησασμένη, τὴν αὐτὴν ὁδὸν παρεξήιε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐπέκλουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρίφουσα τὸν ἄτρακτον. 15. Θωμάζων δὲ ὁ Δαρείος τὰ τε ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὦρα, ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε ἐωυτῷ ἐς ὄψιν. ὡς δὲ ἤχθη, παρήσαν καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς, οὐ κη πρόσσω σκοπῆν ἔχοντας τουτέων. εἰρωτεύοντος δὲ τοῦ Δαρείου ὀποδαπὴ εἶη, ἔφασαν οἱ πενήτιοι εἶναι Πάλα-

καὶ ἐξείλην εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δ' αἰεί-
 βητο. „τίνες δὲ οἱ Παίονες ἄνθρωποι εἰσιν, καὶ πο-
 ῶς οἰκημένοι, καὶ τί κείνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν ἐς Σαρ-
 δις.“ οἱ δὲ αἱ ἔφραζον, ὡς „ἔλθοιεν μὲν ἐκείνην
 δάσσαντες σφέας αὐτοὺς.“ εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῇ
 Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη. ὁ δὲ Στρυμῶν οὐ
 προσῶ τῷ Ἑλλησπόντῳ. εἶψαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ
 Τροίης ἀποικῶν. „Οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον,
 ὁ δὲ εἰρώτα „εἰ καὶ πάσαι εἶψαν αὐτοῖσι αἱ γυναῖκες
 οὕτω ἐργατίδες.“ οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως
 οὕτω ἔχειν αὐτοῦ γὰρ ὦν τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιεέτο,

14. Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς
 Μεγαβάζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγόν. ἐν-
 τελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἠθίων Παίονας, καὶ παρ-
 ἑαυτὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας
 αὐτῶν. αὐτίκα δὲ ἱππεὺς ἔθεε φέρων τὴν ἀγγελίαν
 ἐπὶ τὸν Ἑλλησπόντον. περαιωθεῖς δὲ, δίδοι τὸ βε-
 βλῖον τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν
 ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιο-
 νίην. 15. Πυθόμενοι δὲ οἱ Παίονες τοὺς Πέρσας
 ἐπὶ σφέας ἰέναι, ἀλισθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς
 θαλάσσης. δοκέοντες ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρ-
 σας ἐμβάλλοντας. οἱ μὲν δὴ Παίονες ἦσαν ἐτοιμοὶ
 τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόντα ἐρύκειν. οἱ δὲ Πέρ-
 σαι πυθόμενοι συγασθαι τοὺς Παίονας, καὶ τῇ
 πρὸς θαλάσσης ἰσβολῇ φυλάσσοντας, ἔχοντες ἡγεμό-
 νας, τὴν ἄνω ὁδὸν τραπονται. λιθόντες δὲ τοὺς
 Παίονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλεις αὐτῶν, ἐούσας
 ἀνδρῶν ἐρήμους. οἱ δὲ κεινῆαι ἐπιπεσόντες, εὐπε-
 τῶς κατέσχον. οἱ δὲ Παίονες ὡς ἐπύθοντο ἐχομέ-
 νας τὰς πόλεις, αὐτίκα διασκεδασθέντες, κατ' ἐφυ-
 τούς ἕκαστοι ἐτραποντο, καὶ παρεδίδουσαν σφέας αὐ-
 τοὺς τοῖσι Πέρσῃσι. Οὕτω δὴ Παίωνων Σιροπαῖονες
 τε, καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λί-
 μνης, ἐξ ἠθίων ἐξαναστάντες, ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.
 16. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ
 Ἀχρῖανας, καὶ Ὀδομαντοὺς, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην

11. Δαρειός δέ, ὡς διαβὰς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίνετο εἰς Σάρδεις, ἐμπήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου καὶ τοῦ Μιτυλησίου εὐεργεσίας, καὶ τῆς παραιδεσίας τοῦ Μιτυληναίου Κώϊου. μεταπεμφάμενος δὲ σφας εἰς Σάρδεις, ἐδίδου αὐταῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἰστιαῖος, ἅτε τυραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιᾶς προσέχρηζε· αἰτέει δὲ Μυρκενον τὴν Ἠδωαίδα, βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλει κτεῖσθαι. οὗτος μὲν δὴ αὐτὴν αἰρέσεται. ὁ δὲ Κώϊος, οἷά τε οὐ τυραννος, δημότης γε εἶναι, αἰτέει Μιτυλήνης τυραννεύσαι. τελευθόντων δὲ ἀμφοτέροισι, οὗτοι μὲν κατὰ τὰ ἐλόντα ἐτραπόντο. 12. Δαρεῖον δὲ συνήνεκε, πρῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον, ἐπιθυμῆσαι ἐντείλασθαι Μεγαβάζω, Παιόνας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίην. Ἦν Πίργης καὶ Μαντύης, ἄνδρες Παιόνες· οἱ ἐπεὶ τε Δαρεῖος διέβη εἰς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἰθέλοντες Παιόνων τυραννεύειν, ἀπικνύνονται εἰς Σάρδεις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν, μεγάλην τε καὶ ευείδα· φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον προκατιζόμενον εἰς τὸ προαπεικον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν τοιόνδε. Σκευάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὡς εἶχον ἄριστα, ἐπ' ὕδαρ ἐπεμπον, ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσιν, καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσαν, καὶ κλωθουσιν λίθον· ὡς δὲ παρεξήιε ἡ γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δαρεῖω ἐγένετο· αὐτὴ γὰρ Περσίδα ἦν, οὔτε Λυδία, τὰ ποιούμενα ἐκ τῆς γυναικός, οὔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὡς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων τινὰς πέμπει, κελύων φυλάξαι ὃ τε χρήσεται τῷ ἵππῳ ἢ γυνὴ. αἱ μὲν δὴ ὅπισθε εἰποντα, ἡ δὲ ἐπεὶ τε ἀπίνετο ἐπὶ τὸν ποταμόν, ἤρσε τὸν ἵππον· ἄρσασα δὲ, καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησάμενη, τὴν αὐτὴν ὁδὸν παρεξήιε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρίφουσα τὸν ἄτρακτον. 15. Θωμαίων δὲ ὁ Δαρεῖος τὰ τε ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὦρα, ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε ἐωυτῷ εἰς ὄψιν. ὡς δὲ ἤχθη, παρήσαν καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς, οὐ κη πρόσσω σκοπῇν ἔχοντες τουτέων. εἰρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρείου ὁποδαπὴ εἴη, ἔφασαν οἱ τεηνίκατοι εἶναι Παλα-

καὶ ἐκείνην εἶναι σφῆαν ἀδελφεήν. ὁ δ' ἐμείβετο „τίνες δὲ οἱ Παίονες ἄνθρωποι εἰσὶ, καὶ ποῦ καὶ οἰκημένοι, καὶ τί κείνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν ἐς Σαρδίς.“ οἱ δὲ οἱ ἔφραζον, ὡς „ἔλθοιεν μὲν ἐκείνην δώσαντες σφῆας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῇ Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ Στρυμὼν οὐ προσὼ τοῖ Ἑλλησπόντου· εἴησαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι.“ Οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον, ὁ δὲ εἰρώτα „εἰ καὶ πασαι εἴησαν αὐτοῖσι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργατίδες.“ οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν αὐτοῦ γὰρ ὦν τοῦτου εἵνεκα καὶ ἐποιεετο.

14. Ἐνθαῦτα Δαρδῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγαβάζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγόν· ἐν-
 τελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἠθῶν Παίονας, καὶ παρ-
 ἑαυτὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας
 αὐτῶν. αὐτίκα δὲ ἱππεὺς ἔθεε φέρων τὴν ἀγγελίαν
 ἐπὶ τὸν Ἑλλησπόντον· περαιωθεὶς δὲ, διδοὶ τὸ βε-
 βλῖον τῷ Μεγαβάζῳ· ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν
 ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιο-
 νίην. 15. Πυθόμενοι δὲ οἱ Παίονες τοὺς Πέρσας
 ἐπὶ σφῆας ἰέναι, ἀλισθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς
 θαλάσσης· δοκίοντες ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρ-
 σας ἐμβάλλοντας. οἱ μὲν δὴ Παίονες ἦσαν ἐτοίμοι
 τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόντα ἐρύκειν. οἱ δὲ Πέρ-
 σαι πυθόμενοι συναλίσθαι τοὺς Παίονας, καὶ τὴν
 πρὸς θαλάσσης ἰσβολὴν φυλάσσοντας, ἔχοντες ἡγεμό-
 νας, τὴν ἄνω ὁδὸν τραπονται· λαθόντες δὲ τοὺς
 Παίονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλιας αὐτῶν, ἐουσας
 ἀνδρῶν ἐρήμους· οἷα δὲ κεινῆαι ἐπιπεσόντες, εὐπε-
 τίως κατέσχον. οἱ δὲ Παίονες ὡς ἐπύθοντο ἐχόμε-
 νας τὰς πόλιας, αὐτίκα διασκεδασθέντες, κατ' ἐφυ-
 γοντο ἕκαστοι ἐτραποντο, καὶ παρεδίδουσαν σφῆας αὐ-
 τοὺς τοῖσι Πέρσῃσι. Οὕτω δὴ Παίωνων Σιροπαῖονες
 τε, καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λί-
 μνης, ἐξ ἠθῶν ἐξαναστάντες, ἦγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.
 16. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δοβηράς, καὶ
 Ἀχρῖανας, καὶ Οδομαντοὺς, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην

τὴν Πρασιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν αὐγὴν ὑπὸ Μεγα-
 βάου· ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημέ-
 νους ἐξαίρειν ὧδε. ἱκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐξεν-
 ῥμένα ἐν μέσῃ ἔστηκε τῇ λίμνῃ, ἔσοδος ἐκ τῆς ἡπεί-
 ρου ὁτεινὴν ἔχοντα μὴ γεφυρῇ· τοὺς δὲ σταυροὺς
 τοὺς ὑπεστεῶντας τοῖσι ἱκρίοισι τὸ μὲν κου ἀρχαῖον
 ἔστησαν κεινῇ πάντες οἱ πολῖται· μετὰ δὲ, νόμον
 χρημίσμενοι ἰσῆσαι τοιοῦδε· κημίζοντες ἕξ οὐρεος, τῇ
 οὐνομα ἐστὶ Ὀρρηλὸς, κατὰ γυναῖκα ἱκαστήν ὃ γα-
 μέων τρεῖς σταυροὺς ὑπὸστησι· ἀγεται δὲ ἕκαστος
 συγγὰς γυναικὸς· οἰκεῦσι δὲ ταύτῳ τὸν τρόπον. κραι-
 τέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἱκρίων καλύβης τε ἐν ἡ διαιτῶ-
 νται, καὶ θυρῆς καταπακτῆς διὰ τῶν ἱκρίων κάτω φε-
 ροῦσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παῖδια δέουσι
 τοῦ ποδὸς σπάρτω, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες·
 τοῖσι δὲ ἱππιδῶσι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρ-
 ταν ἰχθύος. τῶν δὲ πλῆθος ἐστὶ τοσούτον, ὥστε, ὅταν
 τὴν θυρὴν τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατεῖε σχολῖον
 σφυρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ οὐ πολλὸν τινα
 χρόνον ἐπισχῶν, ἀνασπᾷ πλήρη αἰχθίων· τῶν δὲ
 ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλεῖσθαι πάπρακας τε καὶ
 τιλωγας. Πασιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἦγοντο ἐς
 τὴν Ἀσίην.

17. Μεγαβάρος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας,
 πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην, ἄνδρας ἐπὶ Πέρ-
 σας, οἱ μετ' αὐτὸν κείνον ἔσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ· ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην, αἰ-
 τήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Λαγείῳ βασιλεῖ. Ἔστι δὲ
 ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης σύντομος ἡστος ἐς τὴν Μα-
 κεδονίην. πρῶτα μὲν γὰρ ἔχειται τῆς λίμνης τὸ μέγα-
 λον, ἕξ οὗ ὑστερον τούτων ταλακτὸν ἀργυρίου Ἀλε-
 ξάνδρῳ ἡμέρης ἑκάστης ἐφοῖτα· μετὰ δὲ τὸ μέγαλλον,
 Ἀνθώρον καλεόμενον οὗρος ὑπερβάντα εἶναι ἐν Μα-
 κεδονίῃ. 18. Οἱ ὦν Πέρσαι οὐ πεμψθέντες οὗτοι πα-
 ρὰ τὸν Ἀμύντην ὥς ἀπλόντο, αἰτεον, ἔλθόντες ἐς
 ὄψιν τὴν Ἀμύντιον, Λαγείῳ βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ.
 ὃ δὲ ταῦτά τε ἐδίδου, καὶ σφεας ἐπὶ ξείνια καλεῖ·
 παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπές, ἐδίδκετο

τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως· ὡς δὲ ἀπὸ δέλπου ἐχ-
 νοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι τάδε· „Ζεῖν
 „Μακεδῶν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσῃσι, ἐπεὶ
 „δεῖπνον προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλλακὰς
 „καὶ τὰς κορυθίας γυναῖκας ἐσαγεσθαι παρέδρους.
 „σὺ νῦν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξαιο, μεγάλως δὲ
 „ξεσπίνεις, διδοῖς τε βασιλεῖ Δαρεῖω γῆν τε καὶ ὕδωρ,
 „ἔπει νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύν-
 „της· „ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι οὐκ οὗτος,
 „ἀλλὰ κερωρίσθαι ἄνδρας γυναικῶν· ἐπεὶ τε δὲ ὑμεῖς
 „ἔόντες δεσπότες, προσγῆγῆτε τούτων, παρέσται
 „ὑμῖν καὶ ταῦτα.“ Εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης με-
 τεπέμπετο τὰς γυναῖκας. αἱ δ' ἐπεὶ τε καλούμεναι
 ἦλθον, ἐπεξῆς αὐταὶ ἴζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐνθαῦτα
 οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλεγον πρὸς
 Ἀμύντην, φάμενοι „τὸ ποιηθὲν τοῦτο οὐδὲν εἶναι
 σοφόν· κρέσσαν γὰρ εἶναι ἀρχῆθεν μὴ ἔλθειν τὰς
 γυναῖκας, ἢ ἔλθουσας καὶ μὴ παριζόμενας, ἀντίας
 ἔσθαι, ἀληθόνας σφι ὀφθαλμῶν.“ ἀναγκαζόμε-
 νος δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πειθομενέων δὲ
 τῶν γυναικῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ἀπτοντο,
 εἴα πλεύνως οἰνωμένοι, καὶ κού τις καὶ φιλέειν ἐπει-
 ράτο. 19. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὀρέων, ἀτρέμας
 εἶχε, καὶ περ δυσφορέων, οἷα ὑπερδευμαινῶν τοὺς
 Πέρσας. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρῶν τε καὶ
 ὀρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἔων καὶ κακῶν ἀπαθής, οὐ-
 θαμῶς ἔτι κατέχειν οἶός τε ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέ-
 ρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντα τάδε· „Σὺ μὲν, ὦ πατέρ,
 „εἶκε τῇ ἡλικίᾳ, ἀπίων τε ἀναπαύεο, μὴδὲ λιπαρεε
 „τῇ πόσει. ἐγὼ δὲ προσμένων αὐτοῦ τῆδε, πάντα
 „τὰ ἐπιτήδεα παρεξω τοῖσι ξείνοισι.“ Πρὸς ταῦτα
 συνιείς ὁ Ἀμύντης, ὅτι νεώτερα πρήγματα πρήξειν
 μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει· „ὦ παῖ, σχεδὸν γὰρ σεν
 „ἀνακαιομένου συνίημι τοὺς λόγους, ὅτι ἐθέλεις
 „ἐμὲ ἐκπέμψας ποιεῖν τι νεώτερον. ἐγὼ ὦν σεν
 „χρητίζω μὴδὲν νεογμῶσαι κατ' ἄνδρας τούτους,
 „ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμᾶς· ἀλλὰ ἀνέχεν ὀρέων τα
 „ποιούμενα. ἀμφὶ δὲ ἀπάδω τῇ ἐμῇ πείσομαι τοι.“

20. Ὡς δὲ ὁ Ἀμύντης χρήσας τουτέων οἰχώκεε, λέγει
 ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας, „Γυναικῶν του-
 „τέων, ὧ ξείνι, πολλή ἐστι ὑμῖν εὐπετεία, καὶ εἰ πά-
 „σησι βούλεσθε μισγεσθαι, καὶ ὁκόσησι ὧν αὐτέων
 „τούτου μὲν περὶ αὐτοὶ ἀποσημανέετε. νῦν δὲ, σχε-
 „δὸν γὰρ ἤδη τῆς κοίτης ὥρῃ προσέρχεται ὑμῖν, καὶ
 „καλῶς ἔχοντας ὑμέας ὁρέω μέθης, γυναῖκας ταύτας,
 „εἰ ὑμῖν φίλον ἐστὶ, ἄφετε λούσασθαι· λουσαμένας
 „δὲ, ὀπίσω προσδέκεσθε.“ Εἶπας ταῦτα, συνέβαι-
 „νοί γὰρ ἔσαν οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν ἐξελθούσας
 ἀπέπεμπε εἰς τὴν γυναικῆτην· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος
 ἰσχυρῶς τῇσι γυναιξὶ ἐριθμὸν ἄνδρας λειογενεῖους τῇ-
 τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δούς,
 παρήγε ἔσω. παράγων δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖσι Πέρ-
 „σησι ταῦδε· „ὦ Πέρσαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελέῃ
 „εἰσιτιῆσθαι· τὰ τε γὰρ ἄλλα, ὅσα εἶχομεν, καὶ
 „πρὸς, τὰ οἷά τε ἦν ἐξευρόντας παρέχειν, πάντα
 „ὑμῖν παρέσθι. καὶ δὴ καὶ τὸδε, τὸ πάντων μέγιστον,
 „τας τε ἐαυτῶν μητέρας καὶ τὰς ἀδελφεὰς ἐπιδαψι-
 „λευόμεθα ὑμῖν· ὥς παντελέως μάθητε τιμωμένους
 „πρὸς ἡμεῶν τῶν περ ἔστε ἄξιοι, πρὸς δὲ καὶ βασι-
 „λεῖ τῷ πέριφαντι ἀπαγγεῖλητε, ὥς ἀνὴρ Ἕλλην, Μα-
 „κεδόνων ὑπάρχος, εὖ ὑμέας ἐδέξατο καὶ τραπέζῃ
 „καὶ κοίτῃ.“ Ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος, παρίζει
 Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τῶν λόγων·
 οἱ δὲ, ἐπεὶ τὲ σφεων οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρώντο,
 διεργάζοντο αὐτούς. 21. Καὶ οὗτοι μὲν τούτων τῶν
 μὲν διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπῆτῃ αὐ-
 „τέων· εἶπετο γὰρ δὴ σφεὶ καὶ ὀχήματα, καὶ θεραπῶν-
 „τες, καὶ ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευὴ· πάντα δὴ ταῦτα,
 ἅμα πᾶσι κείνοισι ἠφάνιστο. Μετὰ δὲ, χρόνῳ οὐ
 πολλῷ ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τουτέων μεγάλη
 ἐκ τῶν Περσέων ἐγένετο· καὶ σφεας Ἀλέξανδρος
 κατέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε δούς πολλὰ, καὶ τὴν
 ἐαυτοῦ ἀδελφεήν, τῇ οὐνόμα ἦν Γυγαίη· δούς δὲ
 ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρῃ, ἀνδρὶ Πέρσῃ,
 τῶν διζημένων τοὺς ἀπολομένους τῇ στρατηγῇ· ὁ μὲν
 νῦν τῶν Περσέων τουτέων θάνατος οὕτω καταλαβ-

φθείς ἐσιγήθη. 22. Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδίακω γεγονότας, κατὰ περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε οὕτω τυγχάνω ἐπιστάμενος, καὶ θῆ καὶ ἐν τοῖσι ὀπισθε λόγοισι ἀποδέξω ὡς εἶσι Ἕλληνες πρὸς δὲ, καὶ οὗ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διεπόντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεῖν ἐλομένου, καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιθευσόμενοι Ἑλλήνων ἐξεῖργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβαρικῶν ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὡς εἶη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλληνα, καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον συνεξέπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα μὲν νυν οὕτω καὶ ἐγένετο.

23. Μεγάβαζος δὲ ἄγων τοὺς Παίονας, ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· ἐνθεῦτεν δὲ διαπερατωθεὶς, ἀπίκετο εἰς Σάρδεις. ἄτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἰστυαίου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν θαρρετὴν φυλακῆς τῆς σχεδῆς· ἰόντος δὲ τοῦ κώρου τούτου παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὐνομά ἐστι Μυρκινός· μαθὼν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιούμενον ἐκ τοῦ Ἰστυαίου, ὡς ἦλθε τάχιστα εἰς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς Παίονας, ἔλεγε Δαρεῖω τὰδε· „ὦ βασιλεῦ, κοῖδόν τι χρῆμα ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἑλληνι δεινῷ, „τε καὶ σοφῷ δοὺς ἐγκτήσασθαι πόλιν ἐν Θυρήκῃ· ἵνα „ἴδῃ τε ναυπηγήσοις ἐστὶ ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπῆες, „καὶ μέταλλα ἀργύρεα· ὁμιλὸς τε πολλὸς μὲν „Ἕλληνα περιρικέει, πολλὸς δὲ βάρβαρος· οἳ προ- „στάτῳ ἐπιλαβόμενοι, ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν κείνος „ἐξηγέται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. Σὺ νυν τοῦτον „τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦτα ποιεῦντα, ἵνα μὴ σικήῃ· „πολέμῳ συνέχῃαι· τρόπον δὲ ἡπίῳ μεταπεμψάμε- „νος, παῦσον. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν περιλάβῃς, ποιέειν „ὅπως μηκέτι κείνος εἰς Ἕλληνας ἀπίχεται.“ 24. Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, εὐπετέως ἐπειθε Δαρεῖον, ὡς εὖ προορέων τὸ μέλλον γίνεσθαι. μετὰ δὲ, ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος εἰς τὴν Μυρκινον, ἔλεγε τὰδε· „Ἰστυαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τὰδε λέγει· Ἐγὼ φρον- „τίζων εὐρίσκω ἐμοὶ τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι σὺ

„ὄνα εἶναι σεῦ ἄνδρα εὐκοιότερον· ταῦτο δὲ οὐ λόγῳ
 „ γοίσι, ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθῶναι· νῦν ὦν, ἐπινοεῖται
 „ γὰρ πρῆγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπικέο μοι
 „ πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερθέσμαι.“ Τούτοις
 τοῖσι ἐπεσι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος, καὶ ἅμα μέγα
 ποιούμενος βασιλῆος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπικέτο
 ἐς τὰς Σαρδίας. ἀπικομένην δὲ αἱ ἔλεγε Δαρεῖος ταῦτα·
 „ Ἰστιαῖε, ἐγὼ σε μετεπεψφύμεν τῶνδε εἵνεκεν· ἐπεὶ
 „ τε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθίων, καὶ αὖ μοι ἐγέν-
 „ νηο ἕξ ὀφθαλμῶν, οὐδὲν κω ἄλλο χροῖμα οὕτω ἐν
 „ βραχὺ ἐπεξήτησαι ὥς σέ ἰδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι
 „ ἀπικέσθαι· ἐγὼ γὰρ ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τι-
 „ μιώτατον ἄνθρωπος φίλος, συνετός τε καὶ εὖνοος· τὰ
 „ τοῦ ἐμῶ καὶ ἀμφοτέρω συνειδώς ἔχοι μαρτυρεῖται ἐς
 „ πρῆγματα τὰ ἐμὰ. νῦν ὦν, εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικ-
 „ κομένος, ταῦτα τοι ἐγὼ προτείνομαι. Μίλητον μὲν
 „ γὰρ καὶ τὴν νεόκτιστον ἐν Θερμικήᾳ πόλιν· σὺ δ'
 „ ἐμοὶ ἐπόμενος ἐς Σοῦσα, ἔχε τὰ περ ἂν ἐγὼ ἔχοι,
 „ ἐμός τε αὖσατος ἔων καὶ σύμβουλος.“ 25. Ταῦτα
 Δαρεῖος εἶπας, καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνηα, ἀδελ-
 φεὸν ἑωυτοῦ ὁμοπατρίον, ὑπαρχὸν εἶναι Σαρδίων,
 ἀπῆλαινε ἐς Σοῦσα, ἅμα ἀγόμενος Ἰστιαῖον· Οὐάμης
 δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν εἶναι τῶν παραθαλασσίων ἁν-
 δρῶν, τοῦ τὸν πατέρα Σισάμνην βασιλεὺς Καμβύσης,
 γενόμενον τῶν βασιλεῶν δεκαστίων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι
 δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας, ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν
 ἀνθρωπίνην· σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέσμα, ἱμάτας
 ἐξ αὐτοῦ ἔταμε, καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἔζων
 ἐδίκασε· ἐνταῦνός δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε δικαστὴν
 εἶναι ἀντὶ τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε,
 τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐντεταμένους οἱ μεμνησθαι
 ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ δικάζει. 26. Οὗτος ὦν ὁ Οὐά-
 νης ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦτον τὸν θρόνον, τότε δια-
 δοχος γενόμενος Μεγαβάρι τῆς στρατηγίας, Βυζαν-
 τίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους· εἶλε δὲ Ἀντανόμον,
 τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἶλε δὲ Λαμπόινον· λαβὼν
 δὲ παρὰ Λεσβίων νέας, εἶλε Λημνὸν τε καὶ Ἰμβρον,
 ἀμφοτέρας εἶτε τότε ὑπὸ Πηλασγῶν εἰκεομένας.

27. (Οἱ μὲν δὴ Ἀθηναῖοι καὶ ἐραχθέντες εἰς, καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκατόθησαν· τοῖς δὲ παρυσίοις αὐτῶν οἱ Πέρσαι ὑπαρχόν ἐπιστάσι Λυκάροτον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλευσάντος Σάμον ἀδελφεόν· οὗτος δ' Ἀνκάρητος ἄρχων ἐν Ἀθῆναις, τῷ λευκῷ.) Αἰτία δὲ τούτου ἦδε· πάντας ἠνδραποδιζέτο καὶ κατεστρέφετο· τοὺς μὲν, λειποπύργου ἐκ Σκυθῶν αἰτίου μένος, τοὺς δὲ, σινεσθαι τοῖς Λαλαῖων διρατὸν ἀπὸ Σκυθῶν ὀπλῶν ἀποκομιζόμενον· οὗτος μὲν νῦν τὰ αὐτὰ ἐξεργάσατο στρατηγέας.

28. Μετὰ δὲ, σὺ πολλὸν χρόνον ἀνείσχετο καὶ ἦτο, καὶ ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου ἵστα γίνεσθαι κατὰ. τούτῳ μὲν γὰρ, ἡ Νάξος ἐνδοκίμασθαι τῶν νήσων προέφερε· τούτῳ δὲ, κατὰ τὴν αὐτῶν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτῇ τε ἐωσιγῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα, καὶ δὴ καὶ Ἰωνίης ἦν πρόσχημα· κατὰ τὸν δὲ δὲ τούτων, ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν τοσούτης αἰσῆς ἐς τὰ μάλιστα στασι, μέχρι οὗ μὲν Πέρσαι κατήρτισαν· τούτους γὰρ κατὰρτιστήρας ἐκ πάντων Ἑλλήνων ἔλθοντο οἱ Μιλήσιοι. 29. Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ σφεύς ὡς οἱ Πέρσαιοι. ὡς ἀπικονίον αὐτῶν ἄνδρες οἱ ἀριστοὶ ἐς τὴν Μίλητον, ὥρεον γὰρ δὴ σφῆας διὰ τὴν δικοφθόρημένους, ἔφασαν αὐτῶν βοῦλας διαξέλειν τὴν χώραν. πορεύοντες δὲ ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλήτιν, ὅπως τινὰ ἴδοιεν ἐν ἀνέστηκύνῃ τῇ χώρῃ ἀγροῦ εὖ ἐξεργασμένον, ἀπεγράφετο τὸ ὄνομα τοῦ δεσπότης τοῦ ἄγρου· διεξιλαδάντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν, καὶ θανάτους ἐν-ρόντες τούτους, ὡς ταχίστα κατέβησαν ἐς τὴν αἰσῆν, ἑλὶν ποιησάμενοι, ἀπέδειξαν τούτους μὲν τὴν πᾶσαν νέμειν, τῶν εὖρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους· δοκεῖν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφῆας ἐπιμελήσεσθαι ὡσπερ τῶν ἡμετέρων· τοὺς δὲ ἄλλους Μιλήσιους, τοὺς πρὶν στασιάζοντας, τούτων ἑταρῶν πείθεσθαι. Πέρσαιοι μὲν τὴν οὐκὴν Ἀνκάρητος κατήρτισαν. 30. Τότε δὲ ἐκ τούτων τῶν πόλεων ὡς ἤρχετο κατὰ γίνεσθαι τῇ Ἀθῆναις.

Νάξον ἔφαγον ἄνδρες τῶν παχέων ὑπὸ τοῦ δήμου·
 φυγόντες δὲ ἀπίκοντο εἰς Μίλητον. τῆς δὲ Μίλητον
 ἐτυγχάνε ἐπίτροπος ἔων Ἀρισταγόρης ὁ Μολπαγόρεω,
 γαμβρός τε ἔων καὶ ἀνεψιὸς Ἰστιάου τοῦ Αὐσαγό-
 ρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἰστι-
 αῖος τύραννος ἦν Μίλητον, καὶ ἐτύχχανε τοῦτον τὸν
 χρόνον ἔων ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖναι πρὶν
 ἔδοντας τῷ Ἰστιάῳ. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι εἰς αὐτὴν
 Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀρισταγόρεω, εἰ πως αὐτοῖσι
 παρασχοί δύναμιν τινα, καὶ κατέλθοιεν εἰς τὴν ἐσω-
 τῶν. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος ὡς ἦν δὲ ἐαυτοῦ κατέλθαι
 εἰς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου· ἀκῆμιν δὲ πομπεύμενος
 τὴν ξεινίην τὴν Ἰστιάου, τόνδε σφι λόγον προσέφερε·
 „Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ φερέγγυός εἰμι· δύναμιν τοσαύ-
 „την παρασχεῖν, ὥστε κατὰγειν ἀκόντων τῶν τῆς
 „πόλεως ἔχοντων Νάξιων· πυνθανομαι γὰρ ὅκατις
 „χρήνη ἀσπίδα Νάξιοισι εἶναι, καὶ πλοῖα μακρὰ
 „πολλὰ. μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμε-
 „νος· ἐπινοέω δὲ τῆδε. Ἀρταφέρνης μοι τυγχά-
 „νει ἔων φίλος· ὁ δὲ, Τυτάσπειω μὲν ἔστι παῖς,
 „Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέως ἀδελφεός, τῶν δ' ἐπιθα-
 „λασσιῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων στρα-
 „τιὴν τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν δοκέω
 „τὸν ἄνδρα ποιήσειν τῶν ἂν χρηζόμεν.“ Ταῦτα
 ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι, προσέθεσαν τῷ Ἀρισταγόρῃ
 πρήσσειν ἢ δύναίτο ἄριστα· καὶ ὑπάρχεσθαι δῶρα
 ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τῇ στρατιῇ, ὡς αὐτοὶ δια-
 λύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι
 εἰς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσειν τοὺς Νάξιους τὰ ἃ
 αὐτοὶ κελεύωσι, ὡς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας
 τῶν γὰρ νήσων τούτων τῶν Κυκλάδων ἀνδεμῖν, καὶ
 ἦν ὑπὸ Δαρείου.

31. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης εἰς τὰς Σαρ-
 δις, λέγει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα, ὡς Νάξος εἴη νη-
 σος μεγάτῃ μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλὴ τε καὶ
 ἀγαθὴ, καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὲ ἐν πολλοῖς
 καὶ ἀνδράποδα. „Σὺ ὦν ἐπὶ ταύτην τὴν χώραν στρατῶν

„λάττει, κατὰ γὰρ ἐς αὐτὴν τοὺς φυγάδας ἐς αὐτῆς.
 „καὶ τοὶ ταῦτα ποιήσαντι, τοῦτο μὲν εἶσι ἐτοίμα
 „παρ' ἐμοὶ χροῖματα μεγάλα παρὲς τῶν ἀναισθησιμα-
 „τῶν τῇ στρατῇ ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμεῖς τοὺς
 „ἀγόντας παρεχειν· τοῦτο δὲ, ἡσούς προσκτιθεῖσαι
 „βασίλει, αὐτὴν τε Νάξου, καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡρ-
 „τῆμενας, Πάρου τε, καὶ Ἄνδρου, καὶ ἄλλας, τὰς
 „Κυκλάδας καλυμμένας. ἐνδεύτερον δὲ δορυφωμένος,
 „εὐπετερώς ἐπιδήσειαι Εὐβοίῃ, ἡσὼν μεγάλη τε καὶ
 „εὐδαίμονι, οὐκ ἔλασσονι Κύπρῳ, καὶ κατὰ εὐπε-
 „τεῖ ῥεφραδῆναι. ἀποχωρεῖ δὲ ἑκατὸν νῆες ταύτας
 „πᾶσας χειρώσασθαι.“ Οὗ δὲ ἀμείβετο αὐτὸν τοιοῦτος
 „Εὐ ἐς οἶκον τὸν βασιλῆος ἐξηγήτης γίνεαι πρῆγμα-
 „τῶν ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα εὐ παραινέσεις πάντα, πλην
 „τῶν νῆων τρὺ ἑριδασθῶ. ἀπὲρ δὲ ἑκατὸν νῆων, διη-
 „κυσθαὶ τοὶ ἐτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ ἑαρι. δεῖ δὲ
 „τοῦτοισι καὶ αὐτὸν βασιλῆα συνεπαυῶν γίνεσθαι.
 32. Ὁ μὲν δὲ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκουσε, περι-
 „χέως ἔων, ἀπῆγε ἐς Μίλητον. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης,
 „ὡς οἱ πέμπαντι ἐς Σούσα, καὶ ὑπερδένει τὰ ἐκ τοῦ
 „Ἀρισταγόρου λόγιστα, συνεπαυῶς καὶ αὐτὸς Λα-
 „ρῆιος ἐγένετο, παρὰ σκευασατο μὲν δημοσίας τρίτηρας,
 „πολλὸν δὲ καρτὰ οὐκίλων Περσῶν τε καὶ τῶν ἄλλων
 „συνμύχων· στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδωκε Μεγαβα-
 „τῇ, ἄνδρα Περσῶν τῶν Ἀχαιμενιδῶν, ἐοικτοῦ τε
 „καὶ Δαρείου ἀνεψίου· τοῦ Πανστανίης ὁ Κλεομβρό-
 „τεω Λακεδαιμόνιος, εἰ δὲ ἀληθὴς γε ἐστὶ ὁ λόγος,
 „ὑπὲρ τῶν χρόνων τούτων ἠρόσατο θυρατερά, ἐρωτα-
 „σίων τῆς Ἑλλάδος τυραννὸς γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ
 „Μεγαβατῇ στρατηγὸν Ἀρισταγόρης, ἀπέστειλε τὸν
 „στρατὸν παρὰ τὸν Ἀρισταγόρεα.

33. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μίλητον
 „τὸν τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὴν Ἰάδα στρατῇν καὶ τοὺς
 „Ναξίους, ἔπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου, ἐπεὶ τε
 „δὲ ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νῆας ἐς Καυκάδα, ὡς ἐκ-
 „αὐτεν βόρην ἀνέμῳ ἐς τὴν Νάξον διαβαλοὶ καὶ, οὐ
 „γὰρ ἔδει τούτῳ τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολεσθαι, πο-

γῆα τοιοῦνδε συνηκείσθῃ γενέσθαι. περιτόντος Μεγα-
 βατέου τὰς ἐπὶ τῶν πῶν φυλάκας, ἐπὶ νεὸς Μυρδίνης
 εἵυχε οὐδεὶς φυλάκων· ὁ δὲ, δεινὸν τι ποιήσας
 νός, ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὸν ἀρ-
 χόντα ταύτης τῆς νεὸς, τῷ οὐνομα ἦν Σκυλαξ, τοῦ-
 τον θῆσαι, διὰ θαλάμῃς διελόντας τῆς νεὸς κατα-
 τῆτο, ἐξω μὲν κεφαλῇ ποιεύοντας, ἐξω δὲ τὸ σῶμα.
 δεδόντος δὲ τοῦ Σκυλαξ, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρι-
 σταγόρῃ, ὅτι τὸν ζεῖρον οἱ τὸν Μυρδινὸν Μεγαβατέης
 δῆσας ληραίνονται. ὁ δ' ἔλθων παραιτέτο τὸν Περ-
 σὴν· τὰ γὰρ οὐκ οὐδενὸς τῶν εἰσέτο, αὐτὸς ἔλθων
 ἔλυσε. πυθόμενος δὲ, κατὰ δεινὸν ἐποίησάτο ὁ
 Μεγαβατέης, καὶ ἐπέτοχετο τῷ Ἀρισταγόρῃ. ὁ δὲ
 εἶπε· „Σοὶ δὲ καὶ τοιούτοις τοῖσι προήγμασι τί ἐστὶ
 „οὐ σὲ ἀπεστείλε Ἀρταφέρνης ἐμὸ πείθεσθαι, καὶ
 „πλεῖν τῇ αὐτῷ κελύω; τί πολλὰ προήσεις;
 Ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ, θυμωθεὶς τοιούτοις,
 ὡς νῦν ἔγενετο, ἐπεμπε εἰς Ναξὸν πλοῖον ἄνδρας φρά-
 δοντας τοῖσι Ναξίοις πάντα τὰ παρόντα σφί προ-
 ῆματα. 54. Οἱ γὰρ οἱ Ναξιοὶ οὐδὲν πάντως προσ-
 εδίκοντο ἐπὶ σφείας τὸν σιὸλον τοῦτον ὀρμίσσεσθαι.
 ἐπεὶ μῆτις ἐπεδοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκοντο τὰ ἐκ
 τῶν ἀγῶν εἰς τὸ τείχος, παρέσκεισαντο δὲ ὡς πο-
 λιορκησόμενοι, καὶ σίτα καὶ ποτὰ τὸ τείχος ἐσέζαντο.
 καὶ οὗτοι μὲν παρέσκεισαντο ὡς παρεσόμενοι σφί προ-
 λεύμου· οἱ δ' ἐπεὶ τὲ διεβάλον ἐκ τῆς Χίου τὰς
 νεὰς εἰς τὴν Ναξον, πρὸς πεφραγμένους προσεφί-
 ροντο, καὶ ἐπολιόρχον μηνάς τεσσέρας, ὡς δὲ, τὰ τε
 ἔχοντες ἦλθον χροήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα καταδεθα-
 παντὸ σφί, καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσυναισθίοντο
 πολλὰ, τοῦ πλευνός τε εἶδετο ἢ πολιορκίῃ, ἐνθαῦτα
 τείχεα τοῖσι φυγᾶσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες,
 ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν ἡπειρον, κακῶς προήσαντες.

55. Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν προήξιν τῶν
 Ἀρταφέρνηι ἐκπληρῶσαι· ἀμα δὲ ἐπέζε μιν ἡ θα-
 πανὴ τῆς στρατιῆς απαιτεομένη, ἀρῶνδε τε, τοῦ
 στρατοῦ προήξατος κακῶς, καὶ Μεγαβατέη διαρε-

βλημένος ἰδοὺς τε τὴν βασιλὴν τῆς Μιλήτου
 ἀπαιρησιῶνται. ἀρδυνόων δὲ τοῦτων ἑκάστα, ἐπὶ
 λειετο ἀποστάσιν. συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἰσχυρὸν
 τὴν κεφαλὴν ἀπῆχαι ἐκ Σούσιων παρὰ Ἰστιαίου,
 σημαίνοντα ἀπίστας ἀρισταγόρῃ ἀπο βασιλῆος.
 Ὁ γὰρ Ἰστιαῖος, βουλευμένος τῷ ἀρισταγόρῃ σημή-
 ναι ἀποστῆναι, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλῶς
 σημεῖναι, ὥστε φυλακισμένων τῶν οὐδῶν ὁ δὲ τῶν
 δούλων τὸν πιστότατον ἀποβρύχας τὴν κεφαλὴν,
 ἔσπεξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναστῆναι τὰς τοίχας. ὡς δὲ
 ἀνέφυσαν τὰχιστα, ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον, ἐντετα-
 μένος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἑπεὶν δὲ ἀπῆχται ἐς
 Μίλητον, κελύειν ἀρισταγόρῃν ἐνυῆσαντα μὲν τὰς
 τοίχας, κατιδέσθαι ἐς τὴν κεφαλὴν. τὰ δὲ στήματα
 ἰσημαίνε, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἀποστάσῃ.
 Ταῦτα δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίηε, συμφορὴν πολεῦμενος
 μεγάλην τὴν ἐωυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσιαι ἀποστά-
 σιος ὧν γινόμενης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετῆρσθαι
 ἐπὶ θάλασσαν, μὴ δὲ νεώτερόν τι πολεῦσης τῆς
 Μιλήτου, οὐδαμᾶ ἐς αὐτὴν ἤσειν εἰς ἐλδοῦν.
 36. Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα διανοεῦμενος, ἀπέπεμπε
 τὸν ἄγγελον ἀρισταγόρῃ δὲ συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ
 χρόνου πάντα ταῦτα συνέλθοντα. ἐβουλευέτο ὦν μετὰ
 τῶν σιασιωτέων, ἐκφῆνας τὴν τε ἐωυτοῦ γνώμην καὶ
 τὰ παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπῆχμενα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι
 παῖτες γνώμην κατὰ ταῦτο ἐξεφέροντο, κελύοντες
 ἀπίστας. Ἐκαταῖος δὲ, ὁ λογοποιός, πρῶτα μὲν
 οὐκ εἰς πόλεμον βασιλεῖ τῶν Περσέων ἀναρῆσθαι,
 καταλέγων τὰ τε ἔθνεα πάντα τῶν ἤρχε Λαρτιάς, καὶ
 τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ἐπεὶ τε δὲ οὐκ ἐπειθε, δευτέρᾳ
 συνεβούλευε, „ποιεῖν ὅπως ναυκράτες τῆς θαλάσσης
 ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς, ἐγὼ λέγων, ἐνο-
 ραν ἐσόμενον τοῦτο ἐπίστας γὰρ τὴν δύνα-
 μιν τὴν Μιλησίων εἶναι ἀσθενῆ. εἰ δὲ τὰ χρη-
 ματὰ καταλοῖσθαι τὰ ἐκ τοῦ ἰσοῦ τοῦ ἐν Βραγγίδῃσι,
 τὰ Κροῖσος ὁ Ἀυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας
 ἐπικρατῆσαι τῆς θαλάσσης καὶ οὕτω αὐτῶς τε εἶναι
 χρημασι χρᾶσθαι, καὶ τοὺς πολέμους οὐ σὺλησιν

αὐτὰ. τὰ δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὥς δεδή-
 λονται μοι ἐν τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. Αὕτη μὲν δὴ οὐκ
 ἐνίκη ἡ γνῶμη. ἔδοξε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἵνα τε
 αὐτῶν πλώσαντα ἐς Μινύια ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ
 ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπειθόν, ἔον ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν
 πειρασθῇ τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατη-
 γούς. 57. Αποπεμφθέντος δὲ Ἰητραγόρεω κατ' αὐτὸ
 τοῦτο, καὶ συλλαβόντος δόλῳ Ολίαντον Ἰβανώλιος
 Μυλασσεῖα, καὶ Ἰστιάϊον Τίμειω Τεμερέα, καὶ Κῶν
 Ερξάνδρῳ, τῷ Δαρεΐος Μιτυλήνην ἐδωρήσατο, καὶ
 Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδῳ Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συ-
 χροὺς· οὕτω δὴ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης
 ἀπεστήκει, πᾶν ἐπὶ Δαρεΐῳ μηχανώμενος. Καὶ
 πρώτα μὲν λόγοι μετεῖς τὴν τυραννίδα, ἰσονομίην
 ἐποίησε τῇ Μιλήτῳ, ὥς ἂν ἔχοντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι
 συναπιστάτατο. μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τοῦ-
 τοῦτο ἐποίησε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων·
 τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμπλευ-
 σασίων ἐπὶ Νάξον, τοὺτους δὲ φίλῳ βουλόμενος ποι-
 εῖσθαι τῇσι πόλεσι, ἐξεδήδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν
 παραδίδους, ὅθεν εἴη ἕκαστος. 58. Κῶν μὲν νυν
 Μιτυληναῖοι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρῆλθον, ἐξαγαγόν-
 τες κατέλευσαν. Κυμαῖοι δὲ τὸν σφίερον αὐτῶν
 ἀπῆκαν· ὥς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖντες ἀπῆσαν. τυ-
 ράννων μὲν νυν καταπάnuσις ἐγένετο ἀνα τὰς πόλεις.
 Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὥς τοὺς τυράννους κα-
 τέπαυσε, στρατηγούς ἐν ἑκάστῃ τῶν πολλῶν κελεύσας
 ἑκάστους καταστήσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαίμονα
 τριήρεϊ ἀπρόστολος ἐγένετο· ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης
 τινός οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

39. Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέον-
 τος οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκει·
 Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδῳ εἶχε τὴν βασιληΐην,
 οὐ κατὰ ἀνδραγαθίην σχῶν, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀνα-
 ξανδρίδῃ γὰρ, ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἐωυτοῦ θυ-
 γατέρα, καὶ ἐουσης ταύτης οἱ καταθυμῆς, παῖδες
 οὐκ ἐγένοντο, τούτου δὲ τοιοῦτου ἔοντος, οἱ ἔφοροι

εἶπαν, ἐπιχαλεσάμενοι αὐτόν. „Εἴ τοι σὺ γε σεων-
 „τοῦ μὴ προοράς, ἀλλ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι οὐ περιο-
 „πίπτον, γένος τὸ Εὐρυσθένης γενέσθαι ἐξίτηλον. σὺ
 „νῦν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεὶ τέ τοι οὐ τίκεις,
 „ἔξεο, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποιέων ταῦτα, Σπαρ-
 „τιήτης αἰδήσεις.“ Ὁ δ' ἀμείβετο φάς „τούτων
 „οὐδέτερά ποιήσεις· ἐκείνους τε οὐ καλῶς θυμβου-
 „λεύειν, παραινέοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, εὐδσαν ἀνα-
 „μάτητον ἐωυτῷ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἐσαγαγέσθαι
 „οὐδὲ σφι πείσεσθαι.“ 40. Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι
 καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι, προσέφερον Ἀνα-
 ξανδρίδῃ τάδε. „Επεὶ τοίνυν τοι περιεχόμενόν σε
 „ὀρέομεν τῆς ἔχεις γυναίκος, σὺ δὲ ταῦτα ποιεῖς, καὶ
 „μὴ ἀντίβαινε τρυτοῖσι, ἵνα μὴ τι ἄλλοιόν περὶ σεῦ
 „οἱ Σπαρτιῆται βουλεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς
 „ἔχεις οὐ προσδέομεθά σευ τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ
 „ταύτῃ τε πάντα ὅσα νῦν παρέχεις πάρεχε, καὶ ἄλ-
 „λῃν πρὸς ταύτῃ ἐσαγάγε γυναῖκα τεκνοποιον.“ Ταῦτά
 κη λεγόντων, συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης· μετὰ δὲ,
 γυναίκας ἔχων δύο, διξὰς ἰστίας οἶκεε, ποιέων οὐ-
 δαμῶς Σπαρτιητικά. 41. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελ-
 θόντος, ἡ εὐύτερον ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκει τὸν δὴ
 Κλεομένηα ταύτον. καὶ αὕτη τε ἔφεδρον βασιλέα
 Σπαρτιήτην ἀπέφαινε· καὶ ἡ προτέρα γυνή, τὸν
 πρότερον χρόνον ἄτοκος εὐῖσα, τότε κως ἐκύνεσε,
 συντυχίῃ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσαν δὲ αὐτὴν ἀλη-
 θεῖ λόγον, οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκήιοι πυθό-
 μενοι ὤχλεον, φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως, βου-
 λομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ δὲ ποιούντων αὐτῶν,
 τοῦ χρόνου συντάμωντος, ὅπ' ἀπιστίας οἱ ἔφοροι
 τίκοντας τὴν γυναῖκα περιζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ
 ὡς ἔτεκε Λωρξία, ἰδὼς ἰσχεῖ Λεωνίδην, καὶ μετὰ
 τοῦτον Ἐρώς ἰσχεῖ Κλεομβροτόν· οἱ δὲ καὶ διδυ-
 μους λέγουσι Κλεομβροτόν τε καὶ Λεωνίδην γενέσθαι.
 ἡ δὲ Κλεομένηα τεκούσα καὶ τὸ δεύτερον ἐπελθοῦσα
 γυνή, εὐῖσα θυγάτηρ Πριηνιάδω τοῦ Δημαρμένου,
 οὐκέτι ἔτι τε τὸ δεύτερον.

Κρότωνα. ταῦτα δὲ ἂν οὗτοι λέγουσι. 45. Μαρ-
τυρία δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδεικνύουσι τὰδε. Συ-
βαρίζαι μὲν, τέμενός τε καὶ νηὸν ἔοντα παρὰ τὸν
ξηρὸν Κραστίν, τὸν ἰδούσασθαι συνελόντα τὴν πόλιν
Δωρεῖα λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κραστῇ· τοῦτο
δὲ, αὐτοῦ Δωριεὸς τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον
ποιεῖνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποιεῶν διε-
φθάρη. εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μὴδὲν, ἐπ' ᾧ δὲ
ἐσταλὴ ἐποίησε, εἴτε ἂν τὴν Εὐρυκίην γῶρην, καὶ
ἔλῳν κατέσχε, οὐδ' ἂν αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὴ διε-
φθάρη. Οἱ δ' αὖ Κροτωνιῆται ἀποδεικνύουσι Καλλίῃ
μὲν τῷ Ἠλείῳ ἑξαιρέτα ἐν γῇ τῇ Κροτωνιῆτιδι πολλὰ
δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἐτι ἐνέμοντο οἱ Καλλίῳ ἀπο-
γόνοι Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δωριεὸς ἀπογόνοισι, οὐ-
δὲν καὶ τοι, εἰ συνεπελαβετό γε τοῦ Συβαριτικοῦ
πολέμου Δωριεὺς, δοθῆναι ἂν οἱ πολλαπλήσια ἢ
Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτέων μαρτυρία
ἀποφαίνονται· καὶ παρέστι ὅκοτεροισί τις πεῖθεται
αὐτέων, τούτοις προσχωρεῖν. 46. Συνέπλεον δὲ
Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκρίσται Σπαρτιηγέων, Θεσσαλὰς
καὶ Παραϊβάτης καὶ Κελῆς καὶ Εὐρυλέων. οἱ ἐπεί
τε ἀπέκοντο παντὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέθανον
μαχῇ ἑσσωθέντες ὑπὸ τε Φοινίκων καὶ Ἑγεταίων·
μουνος δὲ γε Εὐρυλέων τῶν συγκριστέων περιεγένετο
τοῦτου τοῦ πάθους. συλλαβὼν δὲ σῆτος τῆς στρα-
τῆς τοὺς περιγενομένους, ἔσχε Μινῶν τὴν Σελι-
ρουσίαν ἀποικίην· καὶ συνελευθεροῦ Σελινουσίους
τοῦ μονάρχου Πειθαγόρεω. μετὰ δὲ, ὥς τούτων
κατεῖλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινούντος, καὶ
ἐμονάρχῃσε χρόνον ἐπ' ὀλίγον· οἱ γὰρ μὲν Σελινού-
σιοι ἐπαναστάντες ἀπέκτειναν, καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς
ἀγοραίου βοῖμόν. 47. Συνέσπετο δὲ Δωριεῖ καὶ
συναπέθανε Φίλιππος ὁ Βουτιάκιδης, Κροτωνιηγῆς
ἀνὴρ· ὅς ἀρροσάμενος Τήλους τοῦ Σφβαρίτεω θυ-
γατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος· ψευθεὶς δὲ τοῦ γα-
μοῦ, οἴχετο πλείων ἐς Κυρῆν· ἐν ταύτῃ δὲ ὁ-
μεώμενος συνέσπετο οἰκῇ τε τριῆρει καὶ οἰκῇ ἄν-
δρων δαπάνῃ, ἔων τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλλιστος.

Ἑλλήνων τῶν κατ' ἑαυτὸν, διὰ δὲ τὸ ἑαυτοῦ καλ-
 λος ἐνείκατο παρὰ Ἑγεσταίων τὰ οὐδεὶς ἄλλος· ἐπὶ
 γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρώϊον ἰδρυσάμενοι, θυγάτηρ
 αὐτὸν ἱλάσκονται. 48. Δωριεὺς μὲν νῦν τρόπον τοι-
 οῦτον ἐτελεύτησε· εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ
 Κλεομένεος, καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἱβασίλευε ἂν
 Λακεδαιμόνος. αὐτὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἦρε ὁ
 Κλεομένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἅπαις, θυγατέρα μουνήν
 λεκὼν τῇ οὐνομα ἦν Γοργῶ.

49. Ἀπικνέεται δ' ὢν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μελετου
 τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντορ τὴν
 ἀρχήν. τῷ δὴ ἐς λόγους ἦε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λε-
 γουσι, ἔχων χαλκεὸν πῖνακα, ἐν τῇ γῆς ἀπάσης πε-
 ρίοδος ἐνετέμνητο, καὶ θάλασσά τε πᾶσα, καὶ πρῶτα-
 μοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀριστα-
 γόρης, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν ταδε· „Κλεομένης, σπουδὴν
 „μὲν τὴν ἐμὴν μὴ θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα ἀπίεος·
 „τὰ γὰρ κατήκοντα ἐστὶ τοιαῦτα. Ἰωνῶν παῖδας
 „δούλους εἶναι ἀντ' ἐλευθέρων, ὄνειδος καὶ αἶγλος
 „μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἐτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν,
 „ὅσῳ προσεστέατε τῆς Ἑλλάδος. νῦν ὢν, πρὸς θεῶν
 „τῶν Ἑλληνίων, ῥύσασθε Ἰωνας ἐκ δουλοσύνης, ἀν-
 „δρας ἀπαίμονας. Εὐπετέως δὲ ὑμῖν ταῦτα οἶα τε
 „χωρεῖν ἐστί. οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι ἄλκιμοί εἰσι·
 „ὑμεῖς τε, τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέγιστα ἀνῆκατε
 „ἀμετῆς περὶ. ἢ τε μάχη αὐτέων ἐστὶ τοιγδε, τόξα,
 „καὶ αἶχμή βραχέα· ἀναξυρίδας δὲ ἔχοντες ἔρχονται
 „ἐς τὰς μάχας, καὶ κρηβάστας ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι·
 „οὕτω εὐπετέες χειρωθῆναι εἰσι. Ἔστι δὲ καὶ ἀγα-
 „θὰ τοῖσι τὴν ἡπειρὸν ἐκείνην νεμομένοισι, ὅσα οὐδὲ
 „τοῖσι συναπασὶ ἄλλοισι· ἀπὸ χροσσοῦ ἀρξάμενοισι,
 „ἄργυρος, καὶ χαλκός, καὶ ἐσθῆς ποικίλη, καὶ ὑπό-
 „δῃα τε καὶ ἀνδραποδα· τὰ θυμῷ βουλόμενοι,
 „αὐτοὶ ἂν ἔχοιτε. Κατοικῆνται δὲ ἀλλήλων ἐχόμε-
 „νοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἰωνῶν μὲν τῶνδε οἶδε Ἀθ-
 „ναῖοι, ρικέοντες τε χοίρην ἀγαθὴν, καὶ πολυαργυρῶ-
 „νται οἶοντες· δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐς τῆς γῆς

τὴν περίοδον, τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πινάκι ἐντετυμμέ-
 νην. „Λυδῶν δέ,“ ἔφη λέγων ὁ Ἀρισταγόρης, „οἷδε
 „ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς τὴν ἡῶ, πολυπροβαταῖα-
 „τοὶ τε ἔοντες ἀπάντων τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρ-
 „πότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται Καππαδοκαί, τοὺς
 „ἡμεῖς Συρίους καλέομεν· τούτοις δὲ πρόσβουροι
 „Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήνδε, ἐν ἣ ἡδὲ
 „Κύπρος τῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τάλαντα βα-
 „σιλεῖ τὸν ἐπέτειον φόρον ἐπιτελεῦσι. Κελίκων δὲ
 „τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἷδε, καὶ οὗτοι ἔοντες
 „πολυπροβατοί. Ἀρμενίων δὲ, Ματιηνοί, χώραν
 „τήνδε ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἡδὲ Κισσίη, ἐν
 „τῇ θὴ παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοασπὴν κείμενὰ ἔστι
 „τὰ Σούσα ταῦτα, ἐνθα βασιλεὺς τε μέγας διαταγ-
 „ποιεῖται, καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνδοῦνται
 „εἰσι. Ἐλόντες δὲ ταυτην τὴν πόλιν, θαρσύνοντες ἡδὴ
 „τῷ Διὶ πλούτου περιερίξετε. ἀλλὰ περὶ μὲν χώρας
 „ἄρα οὐ πολλῆς, οὐδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὖρων
 „σμικρῶν, χρεῶν ἔστι ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι
 „πρὸς τε Μεσσηνίους, ἔοντας ἰσοπαλεῖας, καὶ Ἀρ-
 „καδας τε καὶ Ἀργείους· τοῖσι οὕτε χρευσθῆναι ἐχό-
 „μενόν ἔστι οὐδέν, οὔτε ἀργύρου, τῶν περὶ καὶ τινα
 „ἐνάγει προθυμίῃ μαχόμενον ἀποθνήσκειν. παρέχον
 „δὲ τῆς Ἀσίης πάσης ἄρχειν εὐπετέως, ἄλλο τι αἰ-
 „ρήσεσθε;“ Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε. Κλεο-
 „μένης δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, „ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀνα-
 „βάλλομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέσθαι.“
 50. Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν. ἐπεὶ τε δὲ ἡ κυρτὴ
 ἡμέρῃ ἐγένετο τῆς ἀποκρίσεως, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγ-
 κείμενον, εἶπετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην, ὁκό-
 σειν ἡμερῶν ἀπὸ θαλάσσης τῆς ἰωνίων ὁδὸς εἶναι
 παρὰ βασιλῆα. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, τὰλλα εἶναι σό-
 φος καὶ διαβάλλων ἐκείνον εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφαλῆ
 χρεῶν γὰρ μὴ λέγειν τὸ εἶναι, βουλομένον γὰρ
 Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει δ' ὦν,
 τριῶν μηνῶν φασ εἶναι τὴν ἄνοδον. Ὁ δὲ, ὑπαρ-
 πύσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀρισταγόρης
 ὥρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε „ὦ ξεῖνε Μι-

„λήσεις, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύνατος ἡλίου·
 „οὐδένα γὰρ λόγον εὐεπία λέγεις Λακεδαιμονίοισι,
 „ἐθέλων σφείας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν
 „ἀγαγεῖν.“ ὁ μὲν δὲ Κλεομένης ταῦτα εἰπας, ῥίε ἐς
 τὰ οἰκία. 51. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, λαβὼν ἱκετη-
 ρίην, ἥτε ἐς τοῦ Κλεομένηος ἐσελθὼν δὲ εἰσω, ἄτε
 ἱκετεύων, ἐπακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένηα, ἀπο-
 πέμψαντα τὸ παιδίον προσεαίτηκε γὰρ δὴ τῷ Κλεο-
 μένῃ ἡ θυγάτηρ, τῇ οὐνομα ἦν Γοργῶ· τοῦτο δὲ οὐ
 καὶ μόνον τέκνον ἐτύγγανε εἶον ἑτέρων ὀκτὼ ἢ ἑννέα
 ἡλικίην. Κλεομένης δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βουλευ-
 ται, μὴδὲ ἐπισχεῖν τοῦ παιδίου εἴνεκα. ἐνθαῦτα δὲ
 ὁ Ἀρισταγόρης ἄρχετο ἐκ δέκα τάλαντων ὑπισχνέσ-
 μενος, ἢν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν εἰρητο. ἀνανεύοντος δὲ
 τοῦ Κλεομένηος, προσέειπε τοῖσι γρήμασι ὑπερβάλ-
 λων ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς οὐ πενήτηντά τε τάλοντα
 ὑποδίδετο, καὶ τὸ παιδίον ᾠδαῖζατο, „Πάτερ, δια-
 „φθερέει σε ὁ ξείνος, ἢν μὴ ἀποστὰς ἴης.“ ὁ τε
 δὲ Κλεομένης, ἡσθεὶς τοῦ παιδίου τῇ παραίνεσει,
 ἥτε ἐς ἕτερον οἶκημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλύσ-
 σετο τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης· οὐδὲ οἱ ἐξεγένετο
 ἐπιπλέον εἰς σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βα-
 σιλῆα.

52. Ἔχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ αὐδὲ. Στα-
 θμοὶ τε πανταχὲ εἰσι βασιλῆϊοι, καὶ καταλύσεις καλ-
 λίσται· διὰ οἰκημένης τε ἡ ὁδὸς ἀπασα καὶ ἀσφαλὲς.
 διὰ μὲν γε Λυδίας καὶ Φρυγίας σταθμοὶ τείνοντες εἰ-
 κοσὶ εἰσι, παρασαγγαὶ δὲ τεσσαρεὶς καὶ ἑννεήκοντα καὶ
 ἡμισυ. Ἐκδίδεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίας ὁ Ἄλυσ ποτά-
 μος· ἐπ' αὐτῇ πυλαὶ τε ἐπείσι, τὰς διεξελᾶσαι πᾶσα
 κνάγκη, καὶ οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμὸν· καὶ φύ-
 λακτηριον μέγα ἐπ' αὐτῷ. Διυβάντι δὲ ἐς τὴν Καπ-
 παδοκίην, καὶ ταύτῃ πορευθεμένῳ μέχρι οὐραῶν τῶν
 Κελικίων, σταθμοὶ δυὼν δέοντες εἰσι τριήκοντα, πα-
 ρασαγγαὶ δὲ τεσσαρεὶς καὶ ἑκατὸν. ἐπὶ δὲ τοῖσι τού-
 των οὐρῆσι διέξας τε πυλάς διεξελᾶς, καὶ διὰ φύ-
 λακτηρία παραμείψεται. Ταῦτα δὲ διεξελθάντι, καὶ
 διὰ τῆς Κελικίης ὁδὸν πορευμένῳ, τρεῖς εἰσι στα-

ὅμοι, παραβαγγαὶ δὲ πεντεκαίδεκα καὶ ἡμισυ, οὗρος
 δὲ Κλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποταμός, νηυσὶ
 περητός, τῷ ὀνόματι Εὐφροῆτης. Ἐν δὲ τῇ Ἀρμε-
 νίᾳ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγῶν πεντεκαίδεκα, πα-
 ραβαγγαὶ δὲ ἕξ καὶ πενήκοντα καὶ ἡμισυ καὶ φυ-
 λακτιχοῖον ἐν αὐτοῖσι, ποταμοὶ δὲ νηυσὶ περητοὶ
 τέσσαρες δια ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη δια-
 προθυμεῦσαι ἐστι. πρῶτος μὲν, Τίχρις, μετὰ δὲ,
 δεύτερος τε καὶ τρίτος αὐτός, ὀνομαζόμενος, οὐκ
 αὐτός ἐὼν ποταμός, οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥεῶν ὁ μὲν
 γὰρ προτερος αὐτῶν καταλεχθεὶς, ἐξ Ἀρμενίων
 ῥεῖ· ὁ δ' ὑστερον, ἐκ Μαιτηνῶν. ὁ δὲ τέταρτος
 τῶν ποταμῶν ὀνομαζόμενος ἔχει Γύνδης, τὸν Κύρος διέ-
 λαβὲ κατὰ ἐξ διαφύρας ἐξήκοντα καὶ τριηκοσίας.
 Ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐμβαλλόντι ἐς τὴν Μα-
 τινην γῆν, σταθμοὶ εἰσι τέσσαρες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς
 τὴν Κισσίην γῶσιν μεταβαίνοντι, ἑνδεκα σταθμοί,
 παραβαγγαὶ δὲ ὄσος καὶ τεσσεράκοντα καὶ ἡμισυ ἐστὶ
 ἐπὶ ποταμὸν Χοάσπην, ἔοντα καὶ τοῦτον νηυσὶ πε-
 ρητόν· ἐπ' ᾧ Σούσα πόλις πεπολισται. Οὗτοι οὖν
 πάντες σταθμοὶ εἰσι ἑνδεκα καὶ ἑκατὸν, καταγωγαὶ
 μὲν τῶν σταθμῶν τοσαῦται εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σούσα
 ἀναβαίνοντι. 53. Εἰ δὲ ὁρθῶς μεμετρηται ἡ ὁδὸς ἡ
 βασιλεῖᾳ τοῖσι παραβαγγῇσι, καὶ ὁ παραβαγγῆς δύ-
 ναιται τριήκοντα σταδία, ὥσπερ αὐτὸς γε δύναται
 ταῦτα, ἐκ Σαρδίων σταδία ἐστὶ ἐς τὰ βασιλεῖα τὰ
 Μερμανία καλεσμένα, πεντακῆσθια καὶ τριπλῆλια καὶ
 μύρια, παραβαγγῶν ἑσίων πενήκοντα καὶ τετρα-
 κοσίων, πενήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν σταδία ἐπ' ἡμέρᾳ
 ἐκάστη διεξιούσαι, ἀναισιμούνται ἡμεῖραι ἀπαρτὶ ἐν-
 νενήκοντα. 54. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρισταγόρῃ, εἰ-
 παντι πρὸς Κλεομένηα τὸν Λακινδαίμονιον, εἶναι
 τριῶν μηνῶν τὴν ἀνόδον τὴν παρὰ βασιλῆα, ὁρθῶς
 εἰρητο. εἰ δὲ τις τῷ ἀτρεκέστερον ταυτίων εἴη διέη-
 ται, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημάνω· τὴν γὰρ ἐξ Εὐφροῆς
 ἐς Σαρδὺς ὁδὸν δεῖ προσλαγίεσθαι ταύτην, καὶ δὴ
 λέγω σταδίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς
 Ἑλληνικῆς μέχρι Σουσῶν, τοῦτο γὰρ Μερμανίων

„λήσιε, ἀπαλλάσσο ἐν Σπάρτῃς πρὸ δύντος ἡλίου·
 „οὐδὲνα γὰρ λόγον εὐεπεία λέγεις. Λακεδαιμονίοισι,
 „ἐθέλων σφίας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν
 „ἀγαγεῖν.“ ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἰπας, ᾤε ἐς
 τὰ οἰκία. 51. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, λαβὼν ἱκετή-
 ριν, ἦε ἐς τοῦ Κλεομένηος· ἐσθλὸν δὲ εἰσω, ἅτε
 ἱκετευόν, ἐπακούσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένηα, ἀπο-
 πέμπαντα τὸ παιδίον· προσετίθει γὰρ δὴ τῷ Κλεο-
 μένῃ ἡ θυγάτηρ, τῇ οὐνομα ἦν Γοργώ· ταῦτο δὲ οἱ
 καὶ μόνον τέκνον εὐτυχασέ εὖν ἔτεων ὅκω ἢ ἐννέα
 ἡλικίην. Κλεομένης δὲ λέγει μιν ἐκέλευε τὰ βούλε-
 ται, μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ παιδίου εἴνεκα. ἐπὶ ταῦτα δὴ
 ὁ Ἀρισταγόρης ἀρχετο ἐκ δέκα ταλάντων ὑποσχρό-
 μενος, ἣν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν ἐθέτο. ἀναντιότος δὲ
 τοῦ Κλεομένηος, προσέβαινε τοῖσι χρήμασι διεσθάλ-
 λων ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς οὗ πενήτην τε τάλοντα
 ὑποδέδεκτο, καὶ τὸ παιδίον ἠνδάζετο, „Πάτερ, δια-
 „φθερεῖ σε ὁ ξένος, ἢ μὴ ἀποστὰς ἴης.“ ὁ τε
 δὴ Κλεομένης, ἡσθεὶς τοῦ παιδίου τῇ παραίνεσει,
 ἦε ἐς ἕτερον οἶκημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης αἰσχυρό-
 σesto τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης· οὐδὲ οἱ ἐξίγενετο
 ἐπιπλέον εἰς σημεῖναι περὶ τῆς ἀπόδου τῆς παρὰ βα-
 σίληα.

52. Ἐχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ αἶθε. Στα-
 θμοὶ τε πανταχῇ εἰσι βασιλῆϊσι, καὶ καταλύσεις καλ-
 λίσται· διὰ οἰκισμένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλὲς.
 διὰ μὲν γε Λυδίας καὶ Φρυγίας σταθμοὶ τεῖνοντες εἰ-
 κοσι εἰσι, παρασάγγαι δὲ τέσσαρες καὶ ἑννεήκοντα καὶ
 ἥμισυ. Ἐκδέχεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίας ὁ Ἄλλος ποτά-
 μος· ἐπ' ᾧ πύλας τε ἔπεισι, τὰς διεξέλθαι πᾶσα
 ἀνάγκη, καὶ οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμὸν· καὶ φύ-
 λακτήριον μέγα ἐπ' αὐτῷ. Διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καπ-
 παδοκίην, καὶ ταύτῃ προσευμένῳ μέχρι οὐρανῶν τῶν
 Κιλικίων, σταθμοὶ δυνῶν θέοντες εἰσι τριήκοντα, πα-
 ρασάγγαι δὲ τέσσαρες καὶ ἑκατόν. ἐπὶ δὲ τοῖσι τόν-
 των οὐραῖσι διέξας τε πύλας διεξέλθας, καὶ διέξας φύ-
 λακτήρια παραμείψαι. Ταῦτα δὲ διεξέλασαντι, καὶ
 διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιευμένοι, τρεῖς εἰσι στα-

θυοί, παραβαγγαί δὲ πεντεκαίδεκα καὶ ἡμῖν, οὐροὶ
 δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποταμὸς νηυσὶ
 περὶτος, τῷ ὀνόματι Εὐφροῆτης. Ἐν δὲ τῇ Ἀρμε-
 νίᾳ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγῶν πεντεκαίδεκα, πα-
 ραβαγγαί δὲ ἑξ καὶ πενήκοντα καὶ ἡμῖν καὶ φυ-
 λακτιχοῖον ἐν αὐτοῖσι, ποταμοὶ δὲ νηυσὶ περὶτοὶ
 τέσσαρες διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη δια-
 πορθεῖναι ἐστὶ, πρῶτος μὲν, Τίγρις· μετὰ δὲ,
 δευτέρως τε καὶ τρίτος αὐτὸς οὐνομαζόμενος, οἷον
 αὐτὸς ἔων ποταμὸς, οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων· ὁ μὲν
 γὰρ πρότερος αὐτέων καταλεχθεὶς, ἐξ Ἀρμενίων
 ῥεῖ· ὁ δ' ὕστερον, ἐκ Μιτινηῶν. ὁ δὲ ἑταῖρος
 τῶν ποταμῶν ὀνόματι ἔχει Γένδης, τὸν Κύρος διέ-
 λαβὲ ποτὲ ἐς διωρυχὰς ἐξήκοντα καὶ τριηκοσίας.
 Ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐκβάλλονται ἐς τὴν Μι-
 τινην γῆν, σταθμοὶ εἰσι τέσσαρες, ἐκ δὲ ταύτης ἐς
 τὴν Κισσίην γῶσιν μεταβαίνοντι, ἑνδεκα σταθμοί,
 παραβαγγαί δὲ δύο καὶ τεσπεράκοντα καὶ ἡμῖν ἐστὶ
 ἐπὶ ποταμὸν Χοάσπην, ἔδνητα καὶ τοῦτον νηυσὶ πε-
 ρητόν· ἐπ' ᾧ Σούσα πόλις πεπόλισται. Οὗτοι οὖν
 πάντες σταθμοὶ εἰσι ἑνδεκα καὶ ἑκατόν, καταγωγαί
 μὲν νηυσὶ σταθμῶν τοσαῦται εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σούσαν
 ἀναβαίνοντι. 53. Εἰ δὲ ὁρθῶς μεμετρηται ἡ ὁδὸς ἡ
 βασιλεῖν τοῖσι παρασάγγησι, καὶ ὁ παρασάγγης δύ-
 νηται τριήκοντα σταδία, ὥσπερ οὗτος γε δύναται
 ταῦτα, ἐκ Σαρδίων σταδία ἐστὶ ἐς τὰ βασιλεῖα τὰ
 Μιμρόνια κολεαμένα, πεντακῶσια καὶ τρισχίλια καὶ
 μυρία, παρασάγγων ἑκτῶν πενήκοντα καὶ τετρα-
 κοσίων. πενήκοντα δὲ καὶ ἑκατόν σταδία ἐπ' ἡμέρῃ
 ἑκάστη διεξιῶσαι, ἀναισιμονῆται ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐν-
 πενήκοντα. 54. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρισταγόρῃ, εἰ-
 παντι πρὸς Κλεομένην τὸν Λακχεδαίμονιον, εἶναι
 τριῶν μηνῶν τὴν ἀκρόν τὴν παρὰ βασιλῆα, ὁρθῶς
 εἰρητο. εἰ δὲ τις τὸ ἀτρεκέστερον τουτέων εἴη διέη-
 ται, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημασέω· τὴν γὰρ ἐξ Ἐφεσου
 ἐς Σαρδὶς ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτην, καὶ ὅτι
 λίγω σταδίων εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς
 Ἑλληνικῆς μέχρι Σούσων, τοῦτο γὰρ Μιμρόνιον

ἄστω καλέεται, τεσσαράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σαρδὺς εἰσὶ τεσσαράκοντα καὶ πεντακόσιοι στάδιοι· καὶ οὕτω τριῶν ἡμέρησι μῆκνεται ἡ τρίμηνος ὁδός.

55. Ἀπελαινόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης, ἥτις ἐς τὰς Ἀθήνας, γενομένης τυράννων ὦδε ἔλευθέρας.

Ἐπεὶ Ἰππάρχου τὸν Πεισιστράτου, Ἰππῆω δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεόν, ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου τοῦ ἐωυτοῦ πάθει ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀριόδιος, γίνους ἔδοντες τὰ ἀνεκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐντυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἔτεα τίσσιν οὐδὲν ἦσαν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ἢ πρῶτον.
56. Ἡ μὲν νῦν ὄψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἡδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἔδοκε ὁ Ἰππάρχος, ἄνδρα οἱ ἐπισιάντα μέγαν καὶ εὐεϊδέα, αἰνίσσασθαι τὰς τὰ ἔπεα·

Τλῆθι λέων ἀτλήτῃ παθὼν τετλήοτι θυρῶ·

οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

ταῦτα δὲ, ὥς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανερός ἦν υπερειθέμενος ὀνειροπόλοισι· μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν, ἔπεμψε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

57. Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἔσαν οἱ φονεῖς οἱ Ἰππάρχου, ὥς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγονεσαν ἐξ Ἐρετρίης τὴν ἀρχήν· ὥς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὐρίσκω, ἔσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτὴν καλεομένην· οὐκ οὐκ δὲ τῆς χώρας ταύτης ἀπολαχόντες τὴν Ταναχρικὴν μοίρην, ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗτοι δευτέρα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτραπόντο ἐπ' Ἀθηναίων. Ἀθηναῖοι δὲ σφεας ἐπὶ ῥητοῖσι ἰδεξάντο σφέων αὐτῶν εἶναι πολίτας, πολλῶν τῶν καὶ οὐκ ἀξιαπηγῆτων ἐπιτάξαντες ἐργεσθαι.
58. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἔσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ, οἰκῆσαντες ταύτην τὴν

ἡρώην, ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ
 δὴ καὶ γράμματα· οὐκ ἔντα πρὶν Ἕλλησι, ὥς ἐμοὶ
 δακτεῖν· πρῶτα μὲν, τοῖσι καὶ ἅπαντες χρεώντα
 Φοῖνικες· μετὰ δέ, χρόνου προβαίνοντος, ἅμα τῇ
 φωνῇ μετέβαλον· καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων.
 Περιόλκεον δέ σφας τὰ πολλὰ τῶν χωρῶν ταῦτον
 τὸν χρόνον Ἕλλήνων Ἰωνές· οἱ παραλαβόντες δι-
 δαχὴ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταρρῶ-
 σάμεναι σφας ὀλίγα, ἐχρέοντο· χρεώμενοι δὲ
 ἔφατisson, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων
 Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήϊα κεκλησθαι·
 καὶ τὰς βύβλους, διαφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ πα-
 λαιοῦ οἱ Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπᾶνι βύβλων ἐχρέ-
 ωντο διαφθέρῃσι αἰγέῃσι τε καὶ οἰέῃσι· ἔτι δὲ καὶ
 τὰ καὶ ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας δι-
 φθέρας γράφουσι. 59. Ἴδον δὲ καὶ αὐτὸς Κάδμηϊα
 γράμματα, ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμη-
 νίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τριποσὶ τίσε
 ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἔντα τοῖσι Ἴω-
 νικοῖσι. ὁ μὲν δὴ εἰς τῶν τριπόδων ἐπιγρᾶμμα
 ἔχει,

Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκε νέων ἀπὸ Τηλεβοάων.
 ταῦτα ἡλικίην ἂν εἴη κατὰ Λαῖον τὸν Λαβδαίου τοῦ
 Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. 60. Ἐτερος δὲ τρίπους ἐν
 ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει,

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκῆβόλω Ἀπόλλωνι
 νικήσας ἀνέθηκε τείν περικαλλές ἄγαλμα.
 Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἱπποκῶντος· εἰ δὴ οὗτός γ'
 ἐστὶ ὁ ἀναθεὶς, καὶ μὴ ἄλλος τῶντὸ οὖνομα ἔχων
 τῷ Ἱπποκῶντος· ἡλικίην κατὰ Οἰδίπουν τὸν
 Λαῖου. 61. Τρίτος δὲ τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν
 ἑξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν εὐσκόπων Ἀπόλλωνι
 μουναρχέων ἀνέθηκε τείν περικαλλές ἄγαλμα.
 Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Βρεοκλέος
 μουναρχέοντος ἐξανιστάται Κάδμειοι ὑπ' Ἀργείων,
 καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἑγγελεας· οἱ δὲ Τεφύρατοι
 ὑπολειφθέντες, ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωρεῖν οὐ
 δύναται.

ἐς Ἀθήνας· καὶ σφί ἰσά ἐστι ἐν Ἀθήνησι ἰδρυ-
μένα, τῶν οὐδὲν μετὰ τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι,
ἀλλὰ τε κέχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ
Ἀχαιῆς Δημητρος ἱρὸν τε καὶ ὄργια.

62. Ἢ μὲν δὴ ὕψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου,
καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἴσιν οἱ Ἰπ-
πάρχου φονεῖς, ἀπῆγται μοι· δεῖ δὲ πρὸς τοῦ-
τοις ἐτι ἀναλαβεῖν τὸν καὶ ἀρχαῖς ἥτις λέξων λόγον,
ὡς τυραννῶν ἐλευθερώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἰππίεω
τυραννευόντι καὶ ἐμπικραινομένῳ Ἀθηναίοισι δια-
τὸν Ἰππάρχου θάνατον, Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἔοντες
Ἀθηναῖοι, καὶ φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεὶ τε
σφί ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀθηναίων φεράσι πειρωμέ-
χοιςι κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προεχώρει κάτοδος, ἀλλὰ
πρασέπταιον μεγαλῶς, πειρώμενοι κατέναι τε καὶ
ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λειψυδρίον τὸ ὑπὲρ Παιο-
νίης τειχίσαντες· ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνίδαι πᾶν
ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, πᾶν Ἀμ-
φικτυδῶν τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι,
τὸν νῦν ἔοντα, τότε δὲ οὐκῶ, τοῦτον ἐξοικοδομησάι.
οἷα δὲ χρημάτων ἐν ἥκοντες, καὶ ἔοντες ἄνδρες πό-
κιμοι ἀνέκαθεν εἴη, τὸν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ
παραδείγματος κάλλιον, τὰ τε ἄλλα, καὶ, συγκειμέ-
νου σφί πωρίνον λίθον ποιεῖν τὸν νηὸν, Παρίου
τὰ ἐμπροσθεν αὐτοῦ ἐξεποίησαν. 63. Ὡς ὦν δὴ οἱ
Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κα-
τήμεναι ἀνέπειδον τὴν Πυθίην χρήμασι, ὅκως ἐλ-
θοῖεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴτε ἰδίῳ στόλῳ εἴτε
ἀμφοτέρῳ χρησόμενοι, προσφέρειν σφί τὰς Ἀθήνας
ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφί αἰεὶ τῶντῷ
πρόφαντον ἐγένετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέ-
ρος, ἔοντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δοκιμὸν, σὺν στρατῷ,
ἐξελὼντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηνῶν, ὅμως καὶ
ξείνλους σφί ἔοντας τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ
πρεσβύτερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσιν
δὲ τοῦτους κατὰ θαλάσσαν πλοίοισι, ὁ μὲν δὴ προς-
σχὼν ἐς Φαλήρον, τὴν στρατιὴν ἀπέρησε· οἱ δὲ

Πεισιστρατίδαι προκυνθάνομενοι ταῦτα, ἐπεααλόντο
ἐκ Θεσσαλίας ἐπικουρίην· ἐπέκοιτο γὰρ σφι συμ-
μαχίη πρὸς αὐτοὺς. Θεσσαλοὶ δὲ σφι θεομένους
ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, χεῖρην τε ἵππον,
καὶ τὸν βασιλῆα τὸν σφίτερόν Κινέην, ἄνδρα Ἀσ-
νιαῖον· τοὺς ἐκεῖ τε ἔδχον συμμάχους οἱ Πεισι-
στρατίδαι, ἐρηχανέοντο τοιαῦτα. κείραντες τῶν Φα-
ληρέων τὸ πεδίον, καὶ ἵππασιμον ποιήσαντες τούτων
τὸν χώρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐρ-
πεσοῦσα δὲ διεφθείρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακε-
δαιμόνιων, καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ πε-
ριγενομένους αὐτέων ἐς τὰς νεὰς κατέρξαν. Ὁ μὲν
δὲ πρῶτος στόλος ἐκ Λακεδαιμόνος οὕτω ἀπῆλλαξ·
καὶ Ἀγχιμόλιον εἰσὶ ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἰλιωπεῖ-
σι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλῆϊον τοῦ ἐν Καννισαργεῖ.
64. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες,
ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρα-
τιῆς ἀποθέξαντες βασιλῆα Ἀλεομένεα τὸν Ἀνακτα-
φρίδω, οὐκ ἐτι κατὰ θύλασσαν στείλαντες, ἀλλὰ κατ'
ἤπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώραν
ἢ τῶν Θεσσαλίων ἵππος πρώτη προσέμιξε, καὶ οὐ
μετὰ πολὺ ἐγράβετο· καὶ σφειὼν ἐπεσον ὑπὲρ το-
σεράκοντα ἄνδρας, οἱ δὲ περιγερόμενοι ἀπαλλάσσον-
το ὡς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ ἀπο-
κόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων ταῖσι βουλευμέ-
νοισι εἶναι ἐλευθέροισι, ἐπὶ δλιόρχεε τοὺς τυράννους,
ἀπεργμέτους ἐν τῷ Πελοποννησίῳ τείχεϊ, 65. Καὶ οὐ-
δὲν τι πάντως αὐτὸν ἐξεῖλον τοὺς Πεισιστρατίδας· οἱ
Λακεδαιμόνιοι· οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐπενέειν ποιήσα-
σθαι, οἱ τε Πεισιστρατίδαι οἴτοισι καὶ ποτοῖσι ἐν
παρεσκευάδατο· πολιδόρκεσθάντες τε αὐτὸν ἡμέρας ὀλί-
γας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην. νῦν δὲ συντυ-
χίη τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ, ἢ κατὴ αὐτὴ
σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενος γὰρ ἔξω τῆς χώρας οἱ παῖ-
δες τῶν Πεισιστρατιδῶν ἤλωσαν. τοῦτο δὲ ὡς ἐγέ-
νετο, πάντα αὐτέων τὰ πηγήματα συνετέταρκετο,
παρέστησαν δὲ, ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, ἐκ οἷον
ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πάντε ἡμέρας ἐκ-

χωρήσας ἐκ τῆς Ἀπικῆς. Μετὰ δέ, ἐξαχώρησαν ἐς
 Σίρειον τὸ ἐπὶ τῷ Σαρμάνδρῳ· ἄρξαντες μὲν Ἀθη-
 ναίων ἐπ' ἑτα ἕξ τε καὶ τριήκοντα, ἔοντες δὲ καὶ
 οὗτοι ἀνέκαθεν Πύλιοι τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτῶν
 κείων γεγονότες καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλαν-
 θον, αἱ πρότερον ἐπὶ ἡλυδες ἔοντες, ἐγέναντο Ἀθη-
 ναίων βυσσέλῃς. ἐπὶ τούτου δὲ καὶ τῷ τούτῳ οὐνομα
 ἀπεμνημόνευσεν Ἱπποκράτης τῷ παιδὶ θεῖσθαι, τῶν
 Πείσιστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέετορος Πείσιστράτου ποι-
 νόμενος τὴν ἐπωνυμίην. Οὕτω μὲν Ἀθηναῖοι τυ-
 ράννων ἀπαλλάχθησαν· ὅσα δὲ ἐλευθερωθέντες ἔρ-
 ξαν ἢ ἑπαθον ἀξιοχρεά ἀπηγήσιοι, πρὶν ἢ ἰωάνῃ
 τε ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν
 Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας, χρῆσαι σφέων
 βοηθείῃ, ταῦτα πρῶτα φράσω.

66. Ἀθῆναι, ἐοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε
 ἀπαλλαχθεῖσαι τυράννων, ἐγένοντο μέζονες. ἐν δὲ
 αὐτῇσι δύο ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ
 Ἀλκμαιωνίδης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην
 ἀνυπεῖσαι, καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν
 ἰὼν δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι.
 Θύονσι δὲ οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ Διὶ Κατίῳ. οὗτοι οἱ
 ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυνάμιος. ἐσσομένου δὲ ὁ
 Κλεισθένης, τῶν δῆμον προσεταιρίζεται. μετὰ δέ,
 τετραφύλους ἔοντας Ἀθηναίους, δεκαφύλους ἐποίη-
 σε· τῶν Ἰωνος παίδων, Γελέοντος καὶ Αἰγικάρους
 καὶ Ἀργαδεῶ καὶ Ὀπλήτος, ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυ-
 μίας· ἐπιχωρίων δ' ἐτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐξευ-
 ρῶν, παρέξ Ἀϊαντος· τοῦτον δὲ, αἶε ἀστυγέτονα
 καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἔοντα, προσέθετο. 67. Ταῦτα
 δέ, δοκέειν ἐμοὶ, ἐμμετέτο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν
 ἰωνοῦ μητροπάτορα, Κλεισθέnea τὸν Σικυνῶνος τυ-
 ράννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας,
 τοῦτο μὲν, ῥαψωδούς ἐπαυσε ἐν Σικυνῶνι ἀγωνίζε-
 σθαι τῶν Ὀμηρείων ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἀργεῖοι τε
 καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντα ὑμνέεται· τοῦτο δὲ
 ἡρώων γὰρ ἔν καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σε-

κνωόνων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ, τοῦτον ἐπεθύμησε
 ὁ Κλεισθένης, ἔοντα Ἀργεῖον, ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώ-
 ρης. ἔλθων δὲ ἐς Δελφοὺς, ἐχρησθηριαζέτο εἰ ἐκβά-
 λου τὸν Ἀδρήστον· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χαρὰ φάσα,
 „ Ἀδρήστον μὲν εἶναι Σικωνίων βασιλεῖα, ἐκείνον
 δὲ λευστήρα. “ ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτο γε οὐ παρεδί-
 δου, ἀπελθὼν ὀπίσω, ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς
 ὁ Ἀδρήστος ἀπαλλάξεσθαι. ὥς δὲ οἱ ἐξευρησθαι ἰδοῦ-
 κτε, πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν
 ἐπαγαγέσθαι Μελάνιππον τὸν Ἀσιακοῦ· οἱ δὲ Θη-
 βαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν
 Μελάνιππον, τέμενός οἱ ἀπέδειξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυ-
 τανίῳ, καὶ μιν ἴδρυσε ἐνθαῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ.
 ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης, καὶ γὰρ
 τοῦτο δεῖ ἀπηγήσασθαι, ὥς ἐχθίσταν ἔοντα Ἀδρή-
 στῳ ὅς τὸν τε ἀδελφεὸν οἱ Μηκιστέα ἀπεκτόντε,
 καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεὶ τε δὲ οἱ τὸ τέμενος
 ἀπέδειξε, θυσίας τε καὶ ὄρτας Ἀδρήστου ἀπελόμε-
 νος, ἔδωκε τῷ Μελάνιππῳ. Οἱ δὲ Σικωνῖοι ἐώ-
 θεσαν μεγαλωστί καὶ ἄρτα τιμῶν τὸν Ἀδρήστον. ἡ γὰρ
 χώρα ἦν αὕτη Πολύβου· ὁ δὲ Ἀδρήστος ἦν Πολύ-
 βου θυγατρίδεος· ἅπαις δὲ Πολύβος τελευταῖον δι-
 δοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τὰ τε δὴ ἄλλα οἱ Σι-
 κωνῖοι ἐτίμων τὸν Ἀδρήστον, καὶ δὴ πρὸς, τὰ πά-
 ρεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι ἐγέραιρον· τὸν μὲν
 Διόνυσον οὐ τιμέοντες, τὸν δὲ Ἀδρήστον. Κλεισθέ-
 νες δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην
 θυσίην τῷ Μελάνιππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἀδρήστον οἱ
 πεποίητο. 68. Φύλας δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ
 αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι,
 μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα. ἐνθα καὶ πλείστον κατε-
 γέλασε τῶν Σικωνίων· ἐπὶ γὰρ υἱὸς τε καὶ ὄνου τὰς
 ἐπωνυμίας μετατιθεῖς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε,
 πλὴν τῆς ἑωυτοῦ φυλῆς· ταύτη δὲ τὸ οὐνομα ἀπὸ τῆς
 ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔθετο. οὔτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέ-
 οντο· ἕτεροι δὲ, Τάται· ἄλλοι δὲ, Ορεῶται· ἕτε-
 ροι δὲ, Χοιρεῶται. Τούτοις τοῖσι οὐνόμασι τῶν
 φυλῶν ἐχρίωντο οἱ Σικωνῖοι, καὶ ἐπὶ Κλεισθένης

ἄρχοντος, καὶ ἐκείνου τεθνεώτος, ἐτι ἐπ' ἔτα ἐξή-
κοντα· μετέπειτα μέντοι λόγον σφίσι δόντες, μετέβα-
λον ἐς τοὺς Ἑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας·
τετάρτους δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀβρήστον
καίδος Αἰγυιάδος τὴν ἐπωνυμίην ποιούμενοι κεκλη-
σθαι Αἰγυιάδας.

69. Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυνώσιος Κλεισθένης ἐπε-
ποιήκει. ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἑὼν τοῦ
Σικυνώλου τούτου θυγατριδέος, καὶ τὸ οὐνδμα ἐπὶ
τούτου ἔχων, δοκέειν ἐμοὶ, καὶ οὗτος ὑπεριδὼν Ἰω-
νας, ἵνα μὴ σφίσι αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ ἴωσι,
τὸν ὁμοῦνυμον Κλεισθέnea ἐμιμήσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν
Ἀθηναίων δῆμον, πρότερον ἄπωσμένον, τότε πάντα
πρὸς τὴν ἑωυτοῦ μόλῃν προσεθήκατο, τὰς φυλάς με-
τωνόμασε, καὶ ἐποίησε πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων· δέκα
τε δὴ φυλάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ
τοὺς δῆμους κατένεμε ἐς τὰς φυλάς. ἦν τε, τὸν δῆ-
μον προσθέμενος, πολλῶν κατύπερθε τῶν ἀντιστα-
σιωτῶν. 70. Ἐν τῇ μερεῖ δὲ ἑστούμενος ὁ Ἰσαγό-
ρης, ἀντιτεχνᾷται τὰδε. ἐπικαλέεται Κλεομένεα τὸν
Λακεδαιμόνιον, γενόμενον ἑωυτῷ ξεῖνον ἀπο τῆς Πει-
σιστρατιδῶν πολιορκίης. τὸν δὲ Κλεομένεα εἶχε αἰ-
τίη φοιτῆν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρει τὴν γυναικα. Τῷ
μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας
πήρυνκα, ἐξέβαλλε Κλεισθέnea, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους
πολλοὺς Ἀθηναίων „τοὺς ἐναγέας“ ἐπιλέγων. ταῦτα
δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσαγόρει. οἱ μὲν
γὰρ Ἀκραιωνίδαι καὶ οἱ συστασιώται αὐτέων εἶχον
αἰτίην τοῦ φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ μετείχε, οὐδ'
οἱ φίλοι αὐτοῦ. 71. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων ὡδε
ὠνομάσθησαν. ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμ-
πιονικῆς· οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόρησε. προσποιη-
σάμενος δὲ ἐταίρητῃν τῶν ἡλιαιωτέων, καταλαβεῖν τὴν
ἀκρόπολιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι,
ἐκείτης ἔκτε πρὸς τῷ γάλμα. τούτους ἀνιστέασι μὲν οἱ
πρυτάνεις τῶν Ναυκράρων, οἵπερ ἐνεμὸς τότε τὰς
Ἀθήνας, ὑπεργόους ἦλθον θανάτου· φονεῦσαι δὲ

αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκιμαωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεν-
οιστραίου ἡλικίης ἐγένετο.

72. Κλεισμένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλεισθένης
καὶ τοὺς ἐναγείας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπεξέσχε.
μετὰ δὲ οὐδέν ἥσσαν παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλει-
μένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ ἀπικόμενος δὲ ἀγηλα-
τῆς ἐπτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ υπέθετο ὁ
Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας, δευτέρα τῇ βουλῇ κα-
ταλυεῖν ἐπειράτο· τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρειω
στρασιώταις τὰς ἀρχὰς ἐνχειρίζε· ἀπεισθεσίσης δὲ
τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὃ τε Κλει-
μένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στρατιῶται αὐτοῦ κατα-
λαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ,
τὰ αὐτὰ φρονησάντες, ἐπολιόρκουν αὐτοὺς ἡμέρας
δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς πό-
λεως, ὅσοι ἔσαν αὐτῶν Λακεδαιμόνιοι. Ἐπετελέσθη
δὲ τῷ Κλειμένει ἡ φήμη· ὥς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρό-
πολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχέσειν, ἥτε ἐς τὸ ἄδυ-
τον τῆς θεοῦ, ὡς προσερέων· ἡ δὲ ἱερὴ ἐξαναστῆσα
ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμύνει,
εἶπε· „ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χεῖρει, μὴδ
„ἔσθι ἐς τὸ ἱερόν· οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι παρῆ-
„ναι ἐνθάδε.“ ὁ δὲ εἶπε· „ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ
„Δωριεὺς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός.“ Ὁ μὲν δὴ τῇ κλη-
θόνι οὐδὲν χρεώμενος, ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν
ἐξέπιπτε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Τῶν δὲ ἄλλων
Ἀθηναίων κατέβησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι,
καὶ Τιμησίθεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργου χειρῶν τε καὶ
λήματος ἔχοι· ἂν μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν νυκ-
ἀδεμέναι ἐτελεύτησαν. 73. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα
Κλεισθένα καὶ τὰ ἐπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα
ὑπὸ Κλεισθένους μεταπεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους
ἐς Σάρδεις, συμμαχίην βουλομένοι ποιήσασθαι πρὸς
Πέρσας· ἠπιστάτο γὰρ σφί Λακεδαιμονίους τε καὶ
Κλεισθένα ἐκπεπολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγ-
γέλων ἐς τὰς Σάρδεις, καὶ λεγόντων τὰ ἐκτεταλμένα,
Ἀρταφέρνης ὁ Ἰστιάσπεος, Σαρδίων ὑπάρχος, ἐπι-
πρωτὰ τίνες ἰόντες ἄνθρωποι, καὶ πῇ γῆς εἰρημίνῃ,

δεοῖατο Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι. πυνθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπεκαρῶφον σφι τὰδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὃ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθεται· εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. Οἱ δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτέων βαλόμενοι, διδόναι ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν δὴ ἀπελθόντες ἐς τὴν ἐνωτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔχον.

74. Κλεομένης δὲ, ἐπιστάμενος περιῦβροσθαι ἔπεισι καὶ ἔρχοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννήσου στρατὸν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγειν τίσασθαι τε ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεα βουλόμενος τύραννον καταστήσασθαι συνεξῆλθε γὰρ οἱ οὗτος ἐκ τῆς ἀκροπόλεως. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐσέβαλε ἐς τὴν Ἐλευσίνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος Οἰνόνην αἰρέουσι, καὶ Τυριάς, δούρους τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς· Χαλκιδῆες τε ἐπὶ τὰ ἔτερα ἐοῖνοντο ἐπιόντες χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ περ ἀμφιβολίῃ ἔχοντες, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδῆων ἐς ὕστερον ἔμελλον μνημὴν ποιήσεσθαι· Πελοποννησίοισι δὲ, ἐοῦσι ἐν Ἐλευσίνῃ, ἀντία ἔθεντο τὰ ὄπλα. 75. Μελλόντων δὲ συνάφειν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι σφι αὐτοῖσι δόντες λόγον ὥς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, μετεβάλλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ Δημάρετος, ὃ Ἀρίστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιητέων, καὶ συντέξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαιμόνος, καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεομένει. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ, μὴ ἐξιναὶ ἑπεσθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφοτέρω εἶποντο· παρβαλυομένου δὲ τούτων τοῦ ἑτέρου, καταλείπεσθαι καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ καὶ οὗτοι ἀμφοτέρω, ἐπὶ κλητοὶ σφι ἰόντες, εἶποντο. Τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσίνῃ ὁράσαντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων τοὺς τε βασιλεῖς τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολογόντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἷς

χοιτο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. 76. Τέταρτον δὲ τοῦτο ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Λαυριεῖς, δις τε ἐπὶ πολέμῳ ἐσβαλόντες, καὶ δις ἐπ' εὐχαθῶ τοῦ πληθους τοῦ Ἀθηναίων. πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μίγαραι κατοίκισαν, οὗτος ὁ στόλος, ἐπὶ Κόδρου βασιλευμένου Ἀθηναίων, ὀρθῶς ἂν καλεῖτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρατιδῶν ἐξέλασιν ὄρηθόντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἄγων Πελοποννησίου ἐσέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Λαυριεῖς ἐσβαλόντες ἐς Ἀθήνας.

77. Δαλυθέντος ὡν τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα Ἀθηναῖοι τίνοισθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατιήν ποτεύσθαι ἐπὶ Χαλκιδέας· Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθίους ἐπὶ τὸν Εὐβοιον. Ἀθηναῖοι δὲ ἰδοῦσαι τοὺς βοηθούς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρήσειν. συμβάλλουσι τὰ δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ πολλὰ ἐπαύτησαν· κατὰ δὲ πολλὰς φονεύσαντες, ἱπποκτολὴς αὐτῶν ἐξώρρησαν. Τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέρας οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὐβοίαν, συμβάλλουσαι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι· νικήσαντες δὲ καὶ τούτους, τετραποσχάλιους κληρούχους ἐπὶ τῶν ἱπποβοτείων τῇ χώρῃ λείποναι· οἱ δὲ ἱπποβόται ἐκαλέοντο οἱ παγῆες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ τούτων ἐξώρρησαν, ἀμὰ τοῖσι Βοιωτῶν ἐξωρρημένοις εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐς πέδας δῆσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν σφεις, διμνῶς ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτῶν, ἐν τῇσι ἐδεδεάτο, ἀνεκρίμασαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν· αἵπερ ἔτι καὶ ἐς ἡμᾶς ἔσταν περιεοῦσαι, κρεμάμεναι ἐν τεύχεων περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἂντιον δὲ τοῦ μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένου. καὶ τῶν λύτρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλκεον· τὸ δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔσθηκε πρῶτον ἰσίωντι ἐς τὰ προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἐπιγέγραπται δὲ οἱ τὰδε·

Ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων θαμάσαντες
παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμῳ,

δεσποτῶν ἀχλὺν ἐν αὐτοῖς ἐσβίβαν ὑπὸ
 τῶν ἱπποῦς δεικνύν. Παλλὰς τὰς ἐθίσαν.
 78 Ἀθηναῖοι μὲν νυν ᾤεσαν, ὅτι οὐ καὶ ἐν
 μῦθον, ἀλλὰ πανταχῇ, ἡ ἰσηγορίη ὥς ἔστι χρῆμα
 σπουδαῖον· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τυραννεύμενοι μὲν,
 θυδαιῶν τῶν σφείας περιοικεμένων ἔσαν, τὰ πολέμια
 αἰετίνους, ἀπαλλάχθentes δὲ τυράννων, μακρῇ προῶ-
 τοι ἐγένοντο· ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτὰ, ὅτι κατεχόμενοι μὲν,
 ἐθελόκακον, οἷς δεσπότη ἐρχόμενοι· ἐλευθερωθέν-
 των δὲ, αὐτοὺς ἕκαστος ἐκαστῷ προθυμῶς κατεργά-
 ζεσθαι. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἐπρήσσον.

79. Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς θεὸν ἐπεμπον, βου-
 λόμενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη, ἀπὸ
 σφείων μὲν αὐτῶν οὐκ, ἐφη, αὐτοῖς εἶναι τίειν, ἐς
 πολὺν χρόνον δὲ ἐξενέγκαντας ἐκέλευε τῶν ἀγχιστὰ δέε-
 σθαι. ἀπελθόντων οὖν ἀντιγράφων, ἐξέφερον τὸ
 χρηστήριον, ἄλλην παιησάμενοι. οἷς ἐπυνθάνοντο δὲ
 λεγόντων αὐτῶν τῶν ἀγχιστὰ δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θη-
 βαῖοι ἀκούσαντες τούτων· „Οὐκ ἂν ἀγχιστὰ ἡμῶν
 „οἰκίστοι Ταναγραῖοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπίες,
 „καὶ οὗτοι γὰρ ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθυμῶς
 „συνδιαφέρουσι τὸν πόλεμον· τί δὲ τούτων γὰρ δέε-
 „σθαι; ἀλλὰ μάλλον μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χρηστήριον.“
 80. Τοιαῦτα δὲ ἐπιλεγόμενοι, εἶπε δὴ κατεμαθὼν
 τις· „Ἐγὼ μοι δοκῶ συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν
 „τὸ μαντήριον. Ἀσωποῦ λέγανται γενέσθαι θυγατέ-
 „ρες Θήβῃ τε καὶ Αἴγινα· ταυτέων ἀδελφῶν ἔον-
 „τες, δοκῶ ἡμῖν Αἰγινήτεων δέεσθαι τὸν θεόν
 „ἡγήσασθαι τιμαρτηρίων γενέσθαι.“ καὶ, οὐ γὰρ τις
 ταύτης αἰετίνων γνώμη ἐδόκει φαίνεσθαι, αὐτὰ πεμ-
 ψαντες ἐδόκτο Αἰγινήτεων, ἐπικαλούμενοι κατὰ τὸ
 χρηστήριον σφί βοηθεῖν, ὡς ἔόντων ἀγχιστεων. οἱ
 δὲ σφί αἰτίουσι ἐπικουρίην τοῦς Αἰακίδας συμπέμπειν
 ἔχασαν. 81. Πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ
 τὴν συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων, καὶ τρηχέως περιε-
 φθόντων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὐτοῖς οἱ Θηβαῖοι πέμ-
 ψαντες, τοῦς μὲν Αἰακίδας σφί ἀπεδίδασαν, τῶν δὲ

ἐνδραὺν ἐδέοντο. Αἰγινῆται δὲ, εὐδαιμονίῃ τε μεγάλῃ ἐπαρθέντες, καὶ ἔχθρας παλαιῆς ἀκαταποθέντες, ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους, τότε, Θηβαίων, δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον. ἐπικλημένων γὰρ αὐτέων Βαιωτοῖσι, ἐπιπλοῦσαντες μακρῆσιν ὁδοῖς ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἑσπεραν Φαληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίας πολλοὺς δῆμους ποιεῦντας δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσέναντο.

82. Ἡ δὲ ἔχθρη ἣ προσφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινητῶν, ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς ταύτης. Ἐπιδαυριοῖσι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀνεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι. ἡ δὲ Πυθίη σφίσι ἐκέλευε Λαμίας τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἰδρῦσασθαι· καὶ σφί, ἰδρυσάμενοι, σφίσι αὖτις ἀνεδίδου. ἐπειρωτέον ὦν οἱ Ἐπιδαυριοὶ κόπτεσθαι χαλκοῦ ποιεῖν τὰ ἀγάλματα, ἣ δὲ Πυθίη οὐδέτερον τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. Ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδαυριοὶ Ἀθηναίων ἐλαίην σφί, δοῦναι ταμέσθαι, ἰρωτάτας δὲ κείνας νομίζοντες εἶναι. λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαίαι ἔσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμῶς καὶ ἐκείναι τὸν χρόνον, ἣ Ἀθηναῖσι. οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπαύξουσι ἕως ἐκείνου τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Πολιάδι ἱερά, καὶ τῷ Ἐρεχθεῖ. καταμακάραντες δ' ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδαυριοὶ, τῶν τε ἐδέοντο ἔσυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαίων τούτων ποιησάμεναι ἰδρῦσαντο. καὶ ἡ τε γῆ σφί, ἔφερε, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπέτελεσθαι τὰ ἀνέθεντο. 83. Τούτων δ' ἔτι τὸν χρόνον, καὶ πρὸ τῆς Αἰγινῆται Ἐπιδαυρίων ἥκουσιν, τὰ τε ἄλλα, καὶ ἀπὸ διαβαίναντες ἐς Ἐπίδαυρον, ἐδίδασάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, κῆρας τε πηξάμεναι, καὶ ἀγνωμασύνη χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδαυρίων. αἳ δὲ ἔοντες διάφοροι, δηλώοντο αὐτοὺς, ὥστε δὴ θαλασσοκρατορεῖς ἔοντες· καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα τῶντα τῆς τε Λαμίας καὶ τῆς Αὐξησίης ὑπαίρουνται αὐτέων, καὶ σφί, ἐκόμισάν τε καὶ ἰδρῦσαντο τῆς σφετέρης χώρας

ἐς τὴν μεσόγειον, τῇ Ὀγῇ μὲν ἔστι οὐνομα, σταδία δὲ
 μάλιστα κη ἀπὸ τῆς πόλεως ὡς ἑκοσι απέχει. ἰδρυ-
 σάμεναι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίῃσι τέ σφεα καὶ
 χοροῖσι γυναικῆτοισι περτόμοισι ἱλάσκοντο, χρηγῶν
 ἀποδεκνυμένων ἐκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀνδρῶν·
 κακῶς δὲ ἡγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τῶς
 δὲ ἐπιχωρίας γυναικας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυ-
 ρίοισι αἱ τοιαῦται ἱεροργαίαι. εἰσὶ δὲ σφι καὶ ἄρρητος
 ἱεροργαία. 84. Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων,
 οἱ Ἐπιδαυριοὶ τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ συνέθεντο οὐκ
 ἐπετέλεον. πέμψαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμῆνιον τοῖσι
 Ἐπιδαυριοῖσι· οἱ δὲ ἀπέφαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἠδικοῦεν·
 ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ,
 ἐπιτέλεειν τὰ συνέθεντο· ἐπεὶ δὲ ἔστειρῆσθαι αὐτέων,
 οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας
 αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσεσθαι ἐκέλευον. Πρὸς ταῦτα
 Ἀθηναῖοι, ἐς Αἰγιναν πέμψαντες, ἀπαίτεον τὰ ἀγάλ-
 ματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν, σφίσι τε καὶ Ἀθη-
 ναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. 85. Ἀθηναῖοι μὲν νυν
 λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆναι τριηρεῖ μίῃ
 τῶν ἀστῶν τούτους, οἱ ἀποπεμφθέντες ἀπὸ τοῦ κοι-
 νοῦ, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἰγιναν, τὰ ἀγάλματα ταῦτα,
 ὡς σφετέρων ξύλων ἔοντα, ἐπειρῶντο ἐκ τῶν βάρων
 ἔξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσωνται. οὐ δυνάμενος
 δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἑντέων κρατῆσαι, περιβαλόντας
 σχοινία ἔλκειν τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι ἔλκουσι, βρον-
 τὴν τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι· τοὺς
 δὲ τριηρίτας τοὺς ἔλκοντας, ὑπὸ τούτων ἀλλοφρονῆ-
 σαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πο-
 λεμίους, ἐς ὃ ἐκ πάντων ἓνα λειψθέντα ἀνακομισθῆ-
 ναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. 86. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω
 λέγουσι γενέσθαι. Αἰγινῆται δὲ, οὐ νηὶ μίῃ ἀπικέ-
 σθαι Ἀθηναίους· μίην μὲν γὰρ, καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας
 μίης, καὶ εἴ σφι μὴ ἔτυχον εἶναι νέες, ἀπαμύνα-
 σθαι ἂν εὐπετέως· ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν
 σφι ἐπὶ τὴν χώρην· αὐτοὶ δὲ σφι εἶχαι, καὶ οὐ δια-
 ναυμαχῆσαι. οὐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρε-
 κέως, οὔτε εἰ ἔσσονες συγγινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυ-

μαχίῃ, κατὰ τοῦτο εἶξαν, οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἶδον τε καὶ ἐποίησαν. Ἀθηναίους μὲν νυν, ἐπεὶ τὲ σφε οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστατο, ἀποβάοντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τράπεσθαι πρὸς τὰ ἀγάλματα· οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπᾶσαι ἐκ τῶν βάθρων αὐτὰ, οὕτω δὴ περιβαλλομένους σχοινία, ἔλκειν, ἐς οὗ ἐλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρω τὴν τὸ ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δὲ τῶν ἐς γούνατα γὰρ σφε αὐτὰ πεσέειν, καὶ τὸν ἀπὸ τούτου χρόνον διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιεῖν σφείας δὲ, Αἰγινῆται λέγουσι, ποθομένους τοὺς Ἀθηναίους ὡς μέλλοιεν ἐπὶ σφείας στρατεύεσθαι, ἐτόιμους Ἀργείους ποιεῖσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγινάτην, καὶ παρεῖναι βοηθεῖν τὰς σφε τοὺς Ἀργείους· καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδάουρου διαβάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προακηκοόσι τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπιπεσέειν ὑποταγομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν· ἅμα τε ἐν τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμὸν αὐτοῖσι. 87. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινητέων τάδε. ὁμολογέται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων, ἓνα μῦθον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθεράντων, τὸν ἓνα τοῦτον περιγενέσθαι· Ἀθηναῖοι δὲ, τοῦ δαιμονίου· περιγενέσθαι μὲντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν ἓνα, ἀλλ' ὑπολέσθαι τρόπον τοῖσδε. νομισθεὶς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλε τὸ πάθος· πυθομένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἰγίαν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινὸν τι πειρησάμενας κείνον μῦθον ἐξ ἀπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβούσας, καὶ κεντεύσας τῇσι πρὸνῃσι τῶν ἱματίων, εἰρωτᾶν ἐκάστην αὐτέων ὅκη εἶη ὁ ἐαυτῆς ἀνὴρ· καὶ τοῦτον μὲν οὕτω διαφθαρῆναι. Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ παθὸς δεινότερόν τι δοῖται εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον. ἄλλο μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεω ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας, τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα· ἐφόρεον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρῖδα, τῇ Κορινθίῃ παραπλησιωτάτην· μετέβαλλον ὦν ἐς

τὴν λίναν καθάνα, ἵνα δὴ πέρωνται μὴ χρεώνται·
 ἔστι δέ, ἀληθεῖ λόγῳ χρεωμένοιαι, οὐκ ἴας αὐτὴ ἡ
 ἑσθὴς τὸ παλαιόν, ἀλλὰ Κάστρα· ἐπεὶ ἡ γε Ἑλλη-
 νικὴ ἑσθὴς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἡ αὐτὴ ἦν
 τὴν νῦν Δωρίδα καλούμεν. 88. Τοῖσι δὲ Ἀργείοισι
 καὶ τοῖσι Αἰγινῆται καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τότε καίησσε
 νόμον εἶναι παρὰ σοφὶ ἐκατέρωσι· τὰς περόνας ἡμιο-
 λίας ποιέσθαι τοῦ τότε κατέστρωτος μέτρου, καὶ ἐς
 τὸ ἶσον τῶν θεῶν τουτέων περόνας μάλιστα ἀνατιθέ-
 ναι τὰς γυναῖκας· Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέ-
 ρειν πρὸς τὸ ἶσον, μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων
 ἐπιχωρίων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτόθεν εἶναι πίνειν. Ἀρ-
 γείων μὲν νῦν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἐκ τε τόσου
 καὶ ἴσων τῶν Ἀθηναίων, περόνας ἐτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφό-
 ρουν μέζοντας ἢ πρὸ τοῦ.

89. Τῆς δὲ ἐχθρῆς τῆς πρὸς Αἰγινῆτας Ἀθη-
 ναίοισι γενομένης ἀρχὴ κατὰ ταῖς ἱστορίαις ἐγένετο. Τότε
 δὴ Θηβαίων ἐπακαλουμένων, προθύμως τῶν περὶ τὰ
 ἀγάλματα γενομένων ἀναμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται
 ἐβοήθηον ταῖς Βασιτοῖσι. Αἰγινῆται τε δὴ ἔδηνον
 τῆς Ἀττικῆς τὰ παραθαλάσσια· καὶ Ἀθηναίοισι
 ὀφειζόμενοι ἐπ' Αἰγινῆτας στρατευσάσαι, ἦλθε
 μαντήιον ἐκ Δελφῶν, „ἐπισπόμεντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινη-
 τέων ἀδικίου τριήκοντα ἔτα, τῶν ἐνὶ καὶ τριηκοσίων,
 Δίακῳ τέμενος ἀποδέξαντας, ἄρχεσθαι τοῦ πρὸς Αἰ-
 γινῆτας πολέμου· καὶ σοφὶ χωρήσειν τὰ βούλοντες·
 ἦν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύσασθαι, πάλλα μὲν σφδας ἐν
 τῷ μεταξύ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πάλλα δὲ καὶ ποιή-
 σαι· τέλος μὲνται καταστρέψεσθαι.“ Ταῦτα ὡς
 ἀπεμειχθέντα ἀκούσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Δίακῳ
 τέμενος ἀπέδεξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἴδρυ-
 ναι· τριήκοντα δὲ ἔτα οὐκ ἀνέσχοντο ἀκούσαντες
 ὅπως χρεὼν εἴη ἐπισχεῖν, πεπονθότας πρὸς Αἰγινη-
 τέων ἀνάσσεια. 90. Ἐς τιμαρίην δὲ παρασκευαζο-
 μένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαιμονίων πρήγμα ἐγαιρά-
 μενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθάμενοι γὰρ οἱ Λακε-
 δαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαιωνίδων ἐς τὴν Πυθίην

πεμνηκηνήμεθα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ σφείας τε
 καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλὴν,
 ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφί ἐόντας ἐξηλάκτισαν ἐκ
 τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις οὐδεμίη
 ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. Ἐτι τε πρὸς τοῦ-
 τοῖσι ἐνῆγον σφείας οἱ χρησμοί, λέγοντες πολλὰ τε
 καὶ ἀνάρσια ἰσασθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων τῶν
 πρότερον μὲν ἔσαν ἀδαιές, τότε δέ, Κλεομένης κο-
 μίσαντος ἐς Σπάρτην, ἐξεμαθόν. ἐκίνησато δὲ ὁ
 Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλεως τοὺς χρη-
 σμούς, τοὺς ἐκίνητο μὲν πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι,
 ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱερῷ· κατελειφθέντας
 δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε. 91. Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον
 οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς, καὶ τοὺς Ἀθηναίους
 ἐώρεον αὖξομένους, καὶ οὐδαμῶς ἐτοίμους ἐόντας
 πεῖθεσθαι σφί, νῦν λαβόντες ὡς ἐλευθερον μὲν εἶναι
 τὸ γένος τὸ Ἀττικόν, ἰσοῦσθον τῷ ἰουσιῶν αἰν γί-
 νοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀσθενές καὶ
 πεῖθαρχέσθαι ἐτοῖμον· μαθόντες δὲ τουτέων ἕκα-
 στα, μετεπέμποντο Ἰππὶν τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ
 Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφύγουσι οἱ
 Πεισιστρατίδαι. Βλέπει τε δὲ σφί Ἰππὶν καλεσμένος
 ἦκε, μεταπεμφόμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγ-
 γέλους, ἔλεγον σφί Σπαρτιῆται ταῦδε· „Ἄνδρες
 „συμμαχοί, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιή-
 „σασι ὀρθῶς. ἐπαρθέντες γὰρ κερδῆλασι μανητέσι,
 „ἄνδρας ξείνους ἐόντας ἡμῖν τὰ μάλιστα, καὶ ἀνα-
 „δεχομένους ὑπὸ χειρὶας παρῆξαι τὰς Ἀθήνας, τού-
 „τους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσασιν, καὶ ἔπειτα, ποιή-
 „σαντες ταῦτα, δῆμον ἀγαρίστη παρεδώκαμεν τὴν πό-
 „λιν· ὅς ἐπεὶ τε δὲ ἡμεῖς ἐλευθερωθεὶς ἀπέκλυε,
 „ἡμεῖς μὲν καὶ τὸν βασιλῆα ἡμῶν περιῦβρίσας ἐξέ-
 „βαλε, δόξαν δὲ φύσας αὖξανται· ὥστε ἐκμεμαθήκασι
 „μάλιστα μὲν οἱ περίοικοι αὐτέων Βοιωτοὶ καὶ Χαλ-
 „κιδεες, τάχα δὲ τις καὶ ἄλλος ἐκρηθήσεται ἀμαρ-
 „τῶν. ἐπεὶ τε δὲ ἐκείνα ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν
 „πειρησόμεθα σφείας ἅμα ὑμῖν ἀκέραιον εἶναι.
 „αὐτοῦ γὰρ τοῦτον εἵνεκεν τόνδε τε τὸν Ἰππὶν κα-

„τεπεμψάμεθα, καὶ ὑμεῖς ἀπὸ τῶν πολλῶν, ἵνα
 „κοινῷ τε λόγῳ καὶ κοινῷ στόλῳ ἐσαγαγόντες αὐτὸν
 „εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀποδώμεν τὰ καὶ ἀπελόμεθα.“

92. Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμαχῶν τὸ
 πλῆθος οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μὲν νῦν ἄλλοι
 ἡσυχίην ἤγον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλῆς ἔλεξε τάδε·
 „(1) Ἡ δὴ ὃ τε οὐρανὸς ἔσται ἐνερθε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ
 „μετέωρος ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν
 „ἐν θαλάσῃ ἔξουσι, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄν-
 „θρωποι, ὅτε γε ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰσοκρατίας
 „καταλύοντες, τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις κατὰγειν πα-
 „ρασκευάζεσθε· τοῦ οὔτε ἀδικαιότερον οὐδὲν ἔστι κατ'
 „ἀνθρώπους, οὔτε μισαιφονώτερον. Εἰ γὰρ δὴ τοῦτ'
 „γε δοκίμῃ ὑμῖν εἶναι χρηστὸν, ὥστε τυραννεύεσθαι
 „τὰς πόλεις, αὐτοὶ πρῶτοι τυράννον καταστησάμενοί
 „παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω καὶ τοῖσι ἄλλοις διζή-
 „σθε κατιστάναι. νῦν δὲ, αὐτοὶ ἄπειροι ἔοντες τυ-
 „ράνων, καὶ φυλάσσοντες δεινότητι τοῦτο ἐν τῇ
 „Σπάρτῃ μὴ γενέσθαι, παραχρᾶσθε ἐς τοὺς συμμα-
 „χους. εἰ δὲ αὐτοὶ ἐμπειροὶ ἴατε, κατὰπερ ἡμεῖς,
 „εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνονας συμβάλλε-
 „σθαι ἢ περ νῦν. (2) Κορινθίοισι γὰρ ἦν πό-
 „λις κατάστασις τοιήδε. ἦν ὀλιγαρχία, καὶ οὕτως
 „Βακχιάδαι κατέχοντο ἐνέμον τὴν πόλιν· ἐξήδουσαν
 „δὲ καὶ ἤγοντο ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφίονι δὲ, ἔοντι
 „τουτέων τῶν ἀνδρῶν, γίνεται θυγάτηρ χολή· οὐ-
 „νομα δὲ οἱ ἦν Λαβδα. ταύτην, Βακχιαδέων γὰρ
 „οὐδεὶς ἠθέλε γῆμαι, ἴσχει Ἡετίων ὁ Ἐχεκράτης,
 „δήμου μὲν ἐκ Πέτρης ἔων, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λα-
 „πίθης τε καὶ Καινίδης· ἐκ δὲ οἱ ταύτης τῆς γυ-
 „ναῖκος, οὐδ' ἐξ ἄλλης, παῖδες ἐγένοντο. ἑστάλῃ
 „ὦν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. εἰσὶόντα δὲ αὐτὸν ἰθέως
 „ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοιοῖδε τοῖσι ἔπει·

„Ἡετίων, οὕτις σε τίει πολύτιμον ἔοντα.

„Λαβδα κύει, τέξαι δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πα-
 σείται

„ἀνδράσι μονάρχοισι, δικαιώσει δὲ Κόρινθον.
 „ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡετίωνι, ἐξαγγέλλεται κως

„τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γεγόμενον
„χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, φέρον τε ἐς
„ταῦτό καὶ τὸ τοῦ Ἡετίωνος, καὶ λέγον ὥδε·

„Αἰετὸς ἐν πείρησι κύει· τέξει δὲ λέοντα
„καρτερόν, ὠμησίην· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατι
λύσει.

„Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλὴν

„Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.

(3) „Τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι, πρότερον
„γεγόμενον, ἦν ἀτέκμαρτον· τότε δὲ, τὸ Ἡετίωνι
„γεγόμενον ὡς ἐπαφθόντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον
„συνῆκαν, ἔον συμφθόν τῷ Ἡετίωνος. συνέκτες δὲ
„καὶ τοῦτο, εἶχον ἐν ἡσυχίᾳ, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα
„Ἡετίωνι γενέσθαι γόνον διαφθεῖραι. ὡς δ' ἔτεκε
„ἡ γυνὴ ταχιστα, πέμπουσι σφέων αὐτέων δέκα ἐς
„τὸν δῆμον ἐν τῷ κατοίκητο Ἡετίων, ἀποκτενέον-
„τας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς τὴν Πέ-
„τρην, καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἡετί-
„ωνος, αἶτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα, εἰδυῖα τε
„οὐδὲν τῶν εἴνεκα ἐκεῖνοι ἀπικόματο, καὶ δοκέουσα
„σφας φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἴνεκα αἰτέειν, φέ-
„ρουσα ἐνεχείρισε αὐτέων ἐνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβε-
„βούλευτο κατ' ὁδόν, τὸν πρῶτον αὐτέων λαβόντα τὸ
„παιδίον προσουδίσαι. ἐπεὶ τε ὦν ἔδωκε φέρουσα ἡ
„Λάβδα, τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσε-
„γέλασε τὸ παιδίον· καὶ τὸν, φρασθέντα τοῦτο,
„οἷκτός τις ἰσχεῖ ἀποκτεῖναι· κατοικτεῖρας δὲ πα-
„ραδίδοι τῷ δευτέρῳ· ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ· οὕτω δὴ
„διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέκα παραδιδόμενον, οὐ-
„θενὸς βουλομένου διεργάσασθαι. Ἀποδόντες οὖν
„ἀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελθόντες ἔξω,
„ἑστειῶτες ἐπὶ τῶν θυρέων, ἀλλήλων ἄπτοντο κατα-
„τιώμενοι· καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόντος, ὅτι
„οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ δεδογμένα· ἐξ ὃ δὴ σφί,
„πρόκου ἐγγινομένου, ἔδοξε αὐτὶς παρελθόντας παν-
„τας τοῦ φόνου μετίσχειν. (4) Ἐδει δὲ ἐκ τοῦ
„Ἡετίωνος γόνου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστεῖν. ἡ
„Λάβδα γὰρ πάντα ταῦτα ἤκουε ἑστειῶσα πρὸς αὐ-

„τῇσι τῇσι θύρῃσι· δέισασα δὲ, μὴ σφι μεταδόξῃ, καὶ
 „το· δεύτερον λαβόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέ-
 „ρουσα κατακρύπτει ἐς τὸ ἀφραστότατον οἱ φαίνεται
 „εἶναι, ἐς κρυψήλην· ἐπισταμένη ὡς εἰ ὑποστρέψαν-
 „τες ἐς ζήτησιν ἀπιστοῖατο, πάντα ἐρευνήσων μέλ-
 „λοιεν· τὰ δὲ καὶ ἐγένετο. ἔλθοῦσι δὲ καὶ διζημέ-
 „νοισι αὐτοῖσι ὡς οὐκ ἐφαίνεται, ἐδόκεε ἀπαλλάσσε-
 „σθαι, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀποπέμφαντας, ὡς
 „πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκείνοι ἐνετείλαντο. οἱ μὲν δὲ
 „ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. (5) Ἡελίωνι δὲ
 „μετὰ ταῦτα ὁ παῖς αὐξάνετο· καὶ οἱ, διαφυγόντε
 „τοῦτον τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κρυψήλης ἐπωθυμήν
 „Κυψέλος οὐνορα ἐτέθη. Ἀνδρωθέντι δὲ καὶ ραν-
 „τενομένῳ Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν
 „Δελφοῖσι, τῷ πῖοντος γενόμενος, ἐπεχείρησέ τε καὶ
 „ἔσχε Κόρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς οὕτως ἦν·

„Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐὰν δόμον ἐσκαταβάνει,
 „Κυψέλος Ἡελίδης, βασιλεὺς κλεινοῖο Κορίνθου·
 „αὐτὸς, καὶ καίδες, παίδων γὰρ μὲν οὐκέτι παῖδες.
 „Τὸ μὲν δὲ χρηστήριον οὕτω ἦν. τυραννεύσας δὲ ὁ
 „Κυψέλος, τοιοῦτος θῆ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς
 „μὲν Κορινθίαν ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπε-
 „στέρησε, πολλῶ δ' ἔτι πλείστοις τῆς ψυχῆς. (6) Ἀρ-
 „ξάντος δὲ τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα, καὶ διαπλέξαν-
 „τος τὸν βίον εὖ, διάδοχός οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς
 „Περίανδρος γίνεται. Ὁ τοίνυν Περίανδρος κατ'
 „ἀρχὰς μὲν ἦν ἡπιώτερος τοῦ πατρός. ἐπεὶ τε δὲ
 „ὠμίλησε δι' ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυ-
 „ράνῃ, πολλῶ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μισοφρονέτερος.
 „πέμφας γὰρ παρὰ Θρασυβούλῳ κήρυκα, ἐπυνθάν-
 „ετο ὅντινα αὖ τρόπον ἀσφαλέστατον καταστήσά-
 „μενος τῶν πρηγμάτων, κάλλιστα τῇ πόλιν ἐπιτρο-
 „πέοι. Θρασυβούλος δὲ τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ Πε-
 „ριάνδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ ἄστεος· ἐσβὰς δὲ ἐς ἄρου-
 „ραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε διεξῆλθε τὸ λήϊον, ἐπειρω-
 „τῶν τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κήρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ
 „Κορίνθου ἄπιξιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ ὅπως τινὰ ἴδω
 „τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντα· κολύων δὲ, ἐφρόντε·

„ἐν δὲ τοῦ λήϊου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθυκάρτερον διέ-
 „φθειρε τροπῇ τοιαύτῃ· διεκείλθων δὲ τὸ χερσίον,
 „καὶ υποδύμενος ἔπος οὐδέν, ἀποπέμπει τὸν κήρυκα.
 „Νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος εἰς τὴν Κορινθίαν, ἦν
 „πρῶτος πυνθάνεσθαι τὴν ἀποθήκην ὁ Περίας-
 „δρος. ὁ δὲ, οὐδέν οἱ, ἔφη, Θρασύβουλον υποθέ-
 „σθαι· θαυμάζειν τε αὐτοῦ, καθ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀπο-
 „πέμψει, εἰς παραπλήγῃ τε καὶ τῶν ἐαυτοῦ αἰνα-
 „μωρον· ἀπηγεόμενος τάνπερ πρὸς Θρασύβουλον
 „ὁπώπει. (7) Περίαςδρος δὲ, συνιείς τὸ ποιηθὲν,
 „καὶ νόῳ ἴσχαν ὥς οἱ ὑπετίθετο Θρασύβουλος τοὺς
 „υπαίταρχους τῶν ἀστῶν φονεῖν, ἐνθαυτὰ δὴ πᾶ-
 „σαι· κακὰ τέτα ἐξέφαινε εἰς τοὺς πολέτας. ἅπα γὰρ
 „Κίμμελος ἀπειλῇ περὶ τὸν τε καὶ διώκων, Περίας-
 „δρος σφρα ἀπατελεῖσθαι. Μὴ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσσε πᾶ-
 „σας τὰς Κορινθίων γυναῖκας, δαί τῇ ἐαυτοῦ γυ-
 „ναῖκα Μελισσῶν. πέμψαντι γὰρ οἱ εἰς Θρασύβουτον
 „ἐπ' Ἀχέρουσα ποταμῶν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ κεκρημα-
 „τῆιον παρακαταθήκης περὶ ξεινικῆς. ἤντε, σημα-
 „νσειν ἔφη ἡ Μελισσῶν ἐπιφανέισα, οὐτε κατεργεῖν
 „ἐν τῇ κείται χώρα ἡ παρακαταθήκη· λίγρον τε
 „γὰρ, καὶ εἶναι γυμνῇ· τῶν γὰρ οἱ συγκατεστάμε
 „εἰμάτων ὄφελος εἶναι οὐδέν, οὐ κατακαυθέντων.
 „μαρτύρων δὲ οἱ εἶναι ὥς ἀληθεῖα ταῦτα λέγει, ὅτι
 „ἐπὶ ψυχρῶν τὰν ἱππῶν Περίαςδρος τοὺς ἀρτοὺς ἐπέ-
 „βαλε. Ταῦτα δὲ ὡς ὅπως ἀπηγγέλθη τῷ Περίας-
 „δρῳ, πιστὸν γὰρ οἱ ἦν τὸ συμβόλαιον, ὅς κεκοῦ
 „έουση Μελισσῶν ἐμίγη, ἰδίως δὴ μετὰ τὴν ἀγγελίαν
 „κρήρυγμα ἐποίησατο, εἰς τὸ Ἡραῖον εἶλκεται πάσας
 „τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ, ὡς εἰς ὁρτήν,
 „ἦσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρομέναι· ὁ δ' ὑπὸ τῇ
 „σας τοὺς δορυφόρους, ἀνέδυσσε σφρας, πᾶσας
 „ὁμοίως τὰς ἰ. ἐλευθέρους καὶ τὰς ἐμφυλάτους, συμ-
 „φορήσας δὲ εἰς ὄρυγμα, Μελισσῶν ἐπενυχόμενος κα-
 „τέχαιε. πάντα δὲ οἱ ποιήσαντε, καὶ τὸ δευτέρῳ
 „πέμψαντε, ἔφρασε τὸ εἰδὼλον τὸ Μελισσῶν εἰς τὸν
 „κατέθηκεν χώρον τοῦ λήϊου τὴν παρακαταθήκην.
 „Τοιοῦτο μὲν ἔστι ἡμῖν ἡ τυραννὶς, ὡς Ἀλκιβιάδης·

„νιδε, καὶ τοιούτων ἔργων. ἡμῖς δὲ τοὺς Κοριν-
 „θίους τότε αὐτῶν θῶμα μέγα εἶχε, ὅτε ἐπείσσει-
 „σθαι μὲν μεταπεμπομένους Ἰππὶν· νῦν τε δὴ καὶ
 „μεθόσως θωμάζομεν λόγοντας ταῦτα· ἐπιμαρτυρεῖ-
 „μεθα τε, ἐπικαλούμενοι ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίστας,
 „μὴ καταστάναι τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις· οὐκ αὖ-
 „τῃ μὴ παύσῃσθε, ἀλλὰ περὶσσεύεσθε παρὰ τὸ δίκαιον,
 „κατὰγοντες Ἰππὶν, ἵστε ὑμῖν Κορινθίους γε αὖ-
 „συναινέοντας.“

93. Σωσιπλῆς μὲν ἀπὸ Κορίνθου παροβούων ἐλθε-
 τὰδε· Ἰππὶς δὲ αὐτὸν ἀμείβετο, τοὺς ἀπὸ τοῦ ἐπα-
 καλέσας θεοὺς κείνῳ, ἥ μὲν Κορινθίων· μάλιστα
 πάντων ἐπιποθήσειν Πεισιστράτιδας, ὅταν σφισιν αἱ
 ἡμέραι αἱ κρῆσαι ἀνοῦσθαι ὑπὸ Ἀθηναίων· Ἰππὶς
 μὲν τοῦτοισι ἀμείψατο, εἰς τε τοὺς χρηστὰς ἀπρε-
 κέστατα ἀνδρῶν ἐξεπιστάμενος. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν
 συμμάχων τέως μὲν εἶχον ἐν ἡσυχίᾳ σφῶας αὐτοὺς·
 ἐπεὶ τε δὲ Σωσιπλῆς ἤκουσαν εἰπόντος· ἐλευθέρως,
 ἀπᾶς τις ἀντίων φωνῇ ῥήξας, αἰρέετο τοῦ Κοριν-
 θίου τῆν γυνῶν· Μακεδαιμονίοισι τε ἐπεμαρτυρέοντα,
 μὴ ποιεῖν μηδὲν νεώτερον παρὶ πόλιν Ἑλλάδα· οὕτω
 μὲν ταῦτα ἐπαύσθη. 94. Ἰππὶς δὲ ἐνθαῦτα ἀπε-
 λαντομένῳ, ἐσίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακεδῶν· Ἀνθε-
 μούτῃ, ἐσίδουσιν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκῶν· οἱ δὲ τούτων
 μὲν οὐδέτερά αἰρέετο, ἀνεχώρησε δὲ ὁπίσω ἐς Σιγείαν,
 τὸ εἶπε Πεισιστράτης· αἰχμητὴ παρὰ Ἀστυλινταίων·
 κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τυράννον εἶναι παῖδα
 τὸν αὐτοῦ νόθον Ἠγησίστρατον, γενομένην ἐξ Ἀρ-
 γεῖης γυναικός. ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρὶλαβε
 παρὰ Πεισιστράτου. ἐπὶ πολέμοιο γὰρ, ὡς τε Ἀχιλ-
 λῆδου πόλινδ' ὀρμειόμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ἐπὶ
 συγγόν, Μιτυληναῖοι τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν, ἀπαι-
 τέοντες τὴν χώραν· Ἀθηναῖοι δὲ, οὔτε συγγινο-
 σκόμενοι, ἀποδεικνύοντες τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Διο-
 κλεῦσι μετὸν τῆς Πριάδος χώρας, ἢ οὐ καὶ σφὶ καὶ
 τοιοῦτο ἄλλοισι, ὅσοι Ἑλλήνων συνεπρήξαντο Μεκίλειαν
 τὰς Ἰωνίας ἀρπαγὰς. 95. Πολυαῖοντιν δὲ ἀφῆκεν,

παντοία καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν τῇσι μάχῃσι· ἐν δὲ θῆ
καὶ Ἀλκαίδης ὁ ποιητής, συμβολῆς γενόμενος καὶ
υποκρινόμενος Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν φωνῶν ἐκφύγγει
τὰ θεὰ ὅπλα ἄρουντο Ἀθηναῖοι, καὶ σφῶν ἀνταρ-
μισαν πρὸς τοὺς Ἀθηναίων· τὸ ἐν Σίγειον ταῦτα δὲ
Ἀλκαίδης ἐν κίχελι παύσας, ἀπειπθεὶς ἐς Μελανίππην
ἐσαγγελόμενος τὸ ἐκ τούτου πάθος Μελανίππῃ ἀνδρὶ
ἐταρῶν· Μελανίππιδος δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε
Περσικῶς ὁ Κυβέλλου· τοῦτω γὰρ διανητῇ ἐπε-
τρέποντο· κατήλλαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἑκατέ-
ρους τῇν ἔχοντες· Σίγειον μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπὸ
Ἀθηναίων· 96. Ἰππίας δὲ ἐπεὶ τε ἀπίκετο ἐκ τῆς
Λακεδαιμονίας ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν χρημὶ ἐκίνεε,
διαβέβηκον τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν Ἀρτα-
φέρνην, καὶ ποιεῖν ἅπαντα ὅπως αἱ Ἀθῆναι γενολατο
ὅτι ἐκ τῆς τε καὶ Δαρείου· Ἰππίας τε δὴ ταῦτα ἐπρήσ-
τε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυνθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι ἐς
Δαρεὺς ἄγγελους, οὐκ ἔωτες τοῦ Πέρσας πείθε-
σθαι Ἀθηναίων τοῖσι φησίν· ὅ δὲ Ἀρταφέρνης
ἀπέλευε σφῶας, εἰ βουλόμετο εὖ σοι εἶναι, καταδέχε-
σθαι ὅπῃσι Ἰππίην· οὐκ ἂν δὲ ἐνεδέκοιτο τοὺς λυ-
γροὺς ἀποφερομένους Ἀθηναίους· οὐκ ἐνδεκομένοις
δὲ σφί, δέδοκτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πο-
λεμίου εἶναι.

97. Νομίζουσι δὴ ταῦτα, καὶ διαβεβημένοις ἐς
τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος
Ἀρισταγόρης, ὑπὸ Κλεομένους τοῦ Λακεδαιμονίου
ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπίκετο ἐς Ἀθῆνας·
αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυναστεύει μέγιστα.
ἐπελθὼν δὲ ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα
ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν
ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὡς
οὔτε ἀσπίδα οὔτε δορυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρὶ
θῆναι εἶησαν· ταῦτα τε δὴ ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι
ταδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσι ἀπὸ κοινοῦ,
καὶ οὐδὲν σφῶας εἶη ὅντισθαι δυναμένους μέγα· καὶ
οὐδὲν ὅ τε οὐκ ὑπάρχει, οἷα κάρτα δεόμενος, ἐς ὃ

ἀνέπεισε σφίτας. Πολλοὺς γὰρ οἶνε αἶψαι ἐνπαιτάτα-
ρον διαβάλλειν ἢ ἑα, εἰ Κλεομένης μὲν τὴν Λακωνίαν
δαίμονιον μοῦνον οὐκ οἶός τε ἐγένετο διαβάλλειν, τοῖς
δὲ μυριάδας Ἀθηναῖοι ἐπαύσαντο τοῦτο. Ἀθηναῖοι
μὲν δὲ ἀναπεισθέντες, ἐψηφίσαντο εἰς αἶψαν νεὺς ἀπο-
στείλαι βοηθοὺς Ἰωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐ-
τέων εἶναι Μελανθίον, ἄνδρα τῶν αἰσίων, εὐντα τὰ
πάντα δοκίμον. Αὐταὶ δὲ αἱ νεὺς, ἀρχὴ κακῶν ἐγέν-
οντο Ἕλλησι τε καὶ βαρβάροισι. 98. Ἀρισταγόρης
δὲ προπλῶσας, καὶ ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἔξεν-
των βούλευμα ἀπ' οὗ Ἰωσι μὲν ἐμελλε αὐδεμὴν ὠφε-
λὴν ἔσεσθαι· οὐδ' ὦν οὐδὲ τούτου εἵνεκα ἐπαίεε, ἀλλ'
ὅπως βασιλῆα Δαρεῖον λυπήσειε· ἐπεμψε ἐς τὴν Φρυ-
γίην ἄνδρα ἐπὶ τοῖς Παίονας, τοὺς ἀπὸ Σαρμῶνος
ποταμοῦ αἰχμαλώτους γενομένους ὑπὸ Μεγαράζου,
οἰκούντας δὲ τῆς Φρυγίης χώραν τε καὶ πόλιν ἐπὶ
ἰωυτῶν, ὃς ἐπεί τε ἀνίκετο ἐς τοὺς Παίονας, ἔλεγε
ταῦτα· „ Ἄνδρες Παῖονες, ἐπεμψε με Ἀρισταγόρης
„ ὁ Μίλητον τύραννος, σὺτηγίην ὑμῖν ὑποθησόμενος,
„ ἥνπερ βούλησθε παῖδεσθαι. σὺν γὰρ Ἰωνίῃ πᾶσι
„ ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῖν παρέχει αἰεθεσθαι
„ ἐπὶ τὴν ὑμετέστην αὐτέων. μέχρι μὲν θαλάσσης
„ αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἡμῖν ἤδη μελήσει.“
Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παῖονες, κάστα τε ἀσπα-
στόν ἐποίησαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδας τε καὶ γυ-
ναῖκας, ἀπεδίδοντο ἐπὶ θαλάσσαν· οἱ δὲ τινες
αὐτέων καὶ κατέμειναν ἀρρώδισαντες αὐτοῦ. ἐπεὶ
τε δὲ οἱ Παῖονες ἀπικέατο ἐπὶ θαλάσσαν, ἐνθεῦτεν ἐς
Χίον διεβήσαν. εὐντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας
ἐληλύθεε Περσέων ἵππος πολλή, διώκουσα τοὺς Παίον-
τας. ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον
τοῖσι Παίοσι, ὅπως αἶν' ὀπίσω ἀπέλθοιεν, οἱ δὲ Παί-
ονες τοὺς λόγους οὐκ ἐμεδέοντο· ἀλλ' ἐν Χίῳ μὲν
Χίοι σφίτας ἐς Λίαβον ἤγαγον, Λιαβιοὶ δὲ ἐς Δορί-
σκον ἐκόμισαν· ἐνθεῦτεν δὲ περὶ κομιδόμενοι ἀπυ-
κέατο ἐς Παιονίην.

99. Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπυ-
κέατο εἰς νηυσὶ, αὐτὰ ἀρχόμενος. Εὐρυκίῳ περὶ

ἡγήσαντο, οὐκ οὖν τῇ Ἀθηναίων χάριτι ἐστρατεύοντο
 ἀλλὰ τὴν αὐτῶν Μιλησίαν, ὀφειλόμενα σφι ἀπο-
 δίδουσι· αἱ γὰρ δι' Ἀθηναίων πρότερον τοῖσι Ἑρε-
 τριεῦσι τὸν πρὸς Χαλκιδίαι πόλεμον συνένεικον,
 ὅτε περ καὶ Χαλκιδῶσι ἄντικ' Ἑρετρίων καὶ Μιλη-
 σίων Σαρρεὶ ἐβλήθησαν· αὐτοὶ οὖν ἐπεὶ καὶ σφι ἀπέ-
 κτιστο, καὶ οἱ ἄλλοι συμμάχοι παρήσαν, ἐποίηστο
 στρατὸν ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σαρδῖς. αὐτὸς μὲν δὴ
 οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ· στρατηγούς
 δὲ ἄλλους ἀπέδειξε Μιλησίαν εἶναι, τὸν ἑαυτοῦ τὸ
 ὡδελφὸν Χαροπίον, καὶ τῶν ἄλλων αὐτῶν, Ἑρμο-
 φαντον. 100. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στρατῷ τούτῳ Ἰο-
 νες ἐς Ἑρετρίαν, πολλὰ μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ
 τῇς Ἑρετρίης· αὐτοὶ δὲ πλέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποι-
 εύμενοι Ἑρεσίους ἡγεμόνας· πορευόμενοι δὲ παρὰ
 ποταμὸν Κασπρίον, ἐνθῦνεν ἐπεί τε ὑπερβάντες τοῦ
 Τρωῖλον ἀπίκοντο, αἰρέουσι Σαρδῖς, οὐδενὸς σφι ἀν-
 τιθεέντος· αἰρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλεως τὰλλα
 πάντα· τὴν δὲ ἀκροπολιν ἐφύετο αὐτὸς Ἀρταφίρ-
 ος, ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην. 101. Τὸ δὲ
 μὴ λεηλατῆσαι ἐλάττας σφίεας τὴν πόλιν, ἔσχετο δὲ
 ἔσαν ἐν τῇσι Σαρδαὶ οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῖστες, καλὰμι-
 ναι· ὅσαι δ' αὐτέων καὶ πλίνθιναι ἔσαν, καλὰμου
 εἶχον τὰς ὀροφάς· ταύτων δὴ μὴν τῶν τε στρατιω-
 τῶν ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰόν τὸ
 πῦρ, ἐκείνην τε αὖτις ἅπαν· καιομένων δὲ τού-
 τῳτος, οἱ Ἀῖδοι τε καὶ ὅσοι Περσέων ἐκήσαν ἐν τῇ
 πόλει, ἀπολαφθέντες πάντοθεν, ὥστε τὰ περιεσχετὰ
 νεκρομένου τοῦ πυρός, καὶ οὐκ ἔχοντες ἐξῆλθον ἐν
 ταῦ ἄντρος, συνέρχον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ἐπὶ τοῦ
 Παντωλὸν ποταμοῦ· ὁρῶσιν ὅππῃ χρυσῶν κατα-
 φερίων ἐν τοῦ Τρωῖλον, διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει
 καὶ ἔκπεται ἐς τὸν Ἑρμοῦ ποταμὸν ἐκδιδόν, ὃ δὲ, ἐς
 θάλασσαν· ἂντι τούτων δὴ τὸν Παντωλὸν καὶ ἐς τὴν
 ἀγορὴν ἀθροίζονται οἱ τε Ἀῖδοι καὶ οἱ Περσαι,
 ἐργαζόμενοι ἀμυνεσθῆναι· αἱ δὲ Ἰωνες, ὀρέοντες τοὺς
 μὲν ἀπρεσβύνους τῶν παλαιῶν, ταύς δὲ σὺν πλήθει
 πολλὰν ὀφειλόμεναι αὐτοῖς ἐξανεχόμεναι δειπῶντες

πρὸς τὸ σπῆρος· τὸν Ἰωνῶν καλεόμενον· ἐλθέσαν
 δὲ ὑπὸ νόκτα ἀπαλλέουσιν ἐπὶ τὰς πύλας· 102. Καὶ
 Σάρδις μὲν ἐπεκρήθησαν, ἐν δὲ αὐτῇ καὶ ἱερὰ ἐπι-
 χωρίης θεοῦ Κυβήρης· τὸ σφριπτόμενοι οἱ Πέρσαι,
 ὥστερον ἀντεπλήψαντο τὰ ἐν Ἑλλήσποντῳ ἱερὰ. Τότε δὲ οἱ
 Πέρσαι οἱ ἐκτὸς ἄλλους πακαμοῦ νόμους ἔχοντες, πρὸς
 πυνθανόμενοι ταῦτα, ἀνελθόντο καὶ ἐβουλεύοντο τοῖς
 Ἀπυδοῖσι· καὶ κως ἐν μὲν Σάρδισι σφίσι ἐόντας τοὺς
 Ἰωνὰς εὐρίσκειν· ἐκόμενοι δὲ κατὰ στίβον, κί-
 ριουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ· καὶ ἀντετάχθησαν μὲν οἱ
 Ἴωνες, σφαλόντες δὲ, πολλὸν ἐσσηθήσαν· καὶ
 πολλοὺς πάντων οἱ Πέρσαι φονέουσιν, ἄλλους τῶ
 εὐνομαστοῖς, ἐν δὲ αὖ καὶ Κυαυκίδας σφάττηντο
 Ἐρετριέων σφρανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναφανήκους,
 καὶ ὑπὸ Σιμωνίδῳ τοῦ ἡγήον πολλὰ κινέμενοι· οἱ
 δὲ αὐτῶν ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐκεδασθησαν ἀπὸ
 τὰς πόλεις.

103. Τότε μὲν δὴ οὕτως ἡγωνίσαντο· μετὰ δὲ
 Ἀθηναῖοι μὲν τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας,
 ἐπικαλεσθέντες σφίας πολλὰ δὲ ἀγγέλον· Ἀριστάρχῳ
 ῥοῦ, οὗκ ἔφασαν τιμωρῆσαι σφίσι· Ἴωνες δὲ τῆς
 Ἀθηναίων συμμάχης στερηθέντες, (οὕτω γὰρ σφί
 ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Ἀρεῖον) οὐδὲν δὴ ἥσον τὸν
 πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον ἐπενείοντο· Πλωσάντες
 δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυζαντίον τε καὶ τὰς ἄλλας
 πόλεις ὅπασας τὰς ταύτῃ ὑπ' ἐαυτοῖς ἐποισσάντας,
 ἐκπλώσαντες τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον, Καρίης
 τὴν πολλὴν προσεκήσαντο σφίσι σύμμαχον εἶναι·
 καὶ γὰρ τὴν Καῦνον, πρότερον οὐ βοηθήμενην συμ-
 μαχίαν, ἐπεκρήσαν· τὰς Σάρδις· τότε σφί καὶ
 αὐτὰ προσεγγέτο· 104. Κύπριοι δὲ ἐβελονταί σφί
 πάντες προσεγγέοντο, πληρὴ Ἀμαθυσίων· ἀπίστευ-
 σαν γὰρ καὶ οὗτοι ἰδεῖν ἀπὸ Μήδων· Ἦν Ἀντίλοχος,
 Γεργαδὸν μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλῆος ἀδελφεὸς
 νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σαρδίου τοῦ Βυλάντος
 παῖς· οὗτος ὥντο πολλοὺς μὲν καὶ πρῶτον τὸν
 Ἰβέρον παρηγορεῖτο ἀπίστεσθαι ἀπὸ βασιλῆος· τότε

δ', ὡς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπεστάναι, πᾶν
ἐπιεικόμενος ἔειπε. ὡς δὲ οὐκ ἐπειθε τὸν Γόργον, ἐν-
θάυτα μετ' οὐλάσας ἐξελθάντα τὰ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων
ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι ἑωυτοῦ στασιώησιν, ἀπε-
κλήσας τῶν πωλίων. Γόργος μὲν δὴ στερεθῆις, τῆς
πόλιος, ἔφειγε ἐς Μήδους. Ὀνήσιλος δὲ ἤρχε
Σαλαμίνας, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συνα-
πύστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπειθε. Ἀμα-
φουσίους δὲ, οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρ-
κει προσατημένους.

105. Ὀνήσιλος μὲν νῦν ἐπολιόρκει Ἀμαθύντα.
Βασιλεὺς δὲ Δαρεῖω, ὡς ἐξαγγέληθ' Ἰσθμίου, ἐλόντας ἐμ-
πεπρωθῆναι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἴωνων, τὸν δὲ ἡγε-
μόνα γενέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφανθῆ-
ναι, τῶν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην. πρῶτα μὲν λέγε-
ται αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἴωνων οὐδένα λόγον
ποιησάμενον, εὖ εἰδὸτα ὡς οὐκοί γε οὐ καταπροΐξον-
ται ἀπαστάντες, εἰσεῖναι οἷτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι.
μετὰ δὲ, πυθόμενον, αἰτῆσαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ
καὶ ἐπιθέντα οἷσόν, ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν ἀπέκταν,
καὶ μιν ἐς τὸν ἥρα βάλλοντα εἰπεῖν. „ὦ Ζεῦ, ἐκ-
„γενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι.“ εἰπαντα δὲ
ταῦτα, προστάξαι ἐνὶ τῶν θεραπόκτων, δείπνον προ-
καίμενον αὐτῷ, ἐς τρίς ἐκάστοτε εἰπεῖν. „Δεσποτα,
„μένεο τῶν Ἀθηναίων.“ 106. Προστάξας δὲ ταῦ-
τα, εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἰσθμίου τὸν Μιλήσιον, τὸν
ὁ Δαρεῖος κατέχευε χρόνον ἤδη πολλόν. „Πυνθάνο-
„μαι, Ἰσθμίου, ἐπίτραπον τὸν σὸν, τῷ σὺ Μιλήτῳ
„ἐπέτρεψας, νεώτερα ἐς ἐμέ πεποιημένα πρήγματα,
„ἄνδρας γὰρ μοι ἐκ αἷος ἀέροισι ἡπείρου ἐπαγαγόν,
„καὶ Ἴωνας σὺν αὐτοῖσι, τοὺς δαῖσοντας ἐμοὶ δίκην
„τῶν ἐποίησάν. τούτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι
„ἐπέσθαι, Ἰσθμίου με ἀπεστέρηκε. νῦν ὦν κῶς τοι
„φαίνεται ταῦτα ἔχειν καλῶς. κῶς δ' ἄνευ τῶν σῶν
„βουλευμάτων ταυόντων τε ἐπὶ ἡγήθη; ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρ-
„της σεωπτόν ἐκείνη σῆς.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ
Ἰσθμίου. „Βασιλεῦ, κῶς ἐφθάρξαο ἔπος; ἐμέ βου-
„λήσας ἡγήμα, ἐκ τοῦ σοὶ τε ἡ μέγα ἡ σμικρόν

„ἐμελλε λυπηρὸν ἀνασχήσειν; τί δ' αὖ ἐπιδεδέσμενος
 „ποιέομαι ταῦτα; τεῦ δὲ ἐνδεῆς εἶμι, τῷ περὶ μὲν
 „πάντα ὅσα περ σοί, πάντων δὲ πρὸς σὺ βουλευμάτων
 „τῶν ἑπακούειν ἀξιεῖσθαι. Ἀλλ' εἰ περ τι τοιοῦτον,
 „οἶον σὺ εἰρηκας, πρήσκει ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι.
 „αὐτὸν ἐπ' ἐοικυῖτον βαλλόμενον πεπληχέναι. ἀρχὴν
 „δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέχομαι τὸν λόγον, ὅπως τι Μιλή-
 „σιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώτερον πρήσουσιν περὶ
 „πρήγματα τὰ σά. Εἰ δ' ἄρα τι τοιοῦτε ποιῶσι,
 „καὶ σὺ τὸ ἐόν ἀκήκας, ὦ βασιλεῦ, μάθε οἷον κρή-
 „γμα ἐργάσασθαι, ἐρεῖ ἀπο θαλάσσης ἀναρπαστον ποιη-
 „σας. Ἰωνες γὰρ οἰκάσι, ἐμεῦ ἔξ ὀφθαλμῶν σφί γε-
 „νομένου, ποιῆσαι τῶν παλαιῶν ἡμερον εἶχον ἔμπροσθεν
 „αὐτῶν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμίῃ πόλιν ὑπεκίνησε. Νῦν
 „αὖν ὡς ταχὺς με ἄφες πορευθῆναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι
 „κεῖνα τε πάντα καταρτίσω ἐς τὸντο, καὶ τὸν Μι-
 „λήτου ἐπίτροπον τοῦτον, τὸν ταῦτα μηχανησάμενον,
 „ἐγγεραίθετον παραδῶ. ταῦτα δὲ κατὰ νόον τὸν σὺν
 „ποίησας, θεοὺς ἐπόμεναι τοὺς βασιλεῖς, μὴ μὲν
 „πρότερον ἐκθύσασθαι τὸν ἔχον κειθῶνα καταβήσομαι
 „ἐς Ἰωνίην; πρὶν αὖ τοι Σαρδίῳ, πῆσον τὴν μεγίστην,
 „δασμοφόρον ποιήσω.“ 107. Ἰατρίαος μὲν δὴ, λέ-
 „γων ταῦτα, διεβάλλε. Ἀρρεῖος δὲ ἐπέθετο, καὶ μὲν
 „ἀπείε, ἐντεταμένος, ἔπειν τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιστελεῖν
 „ποιήσῃ, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσσω ἐς τὰ Σούσα.

108. Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίων πα-
 ρὰ βασιλῆα ἀνήϊε, καὶ Ἀρρεῖος τε περὶ τὸ πόθεν
 πωδήσας, Ἰατρίαος ἐς λόγους ἤλθε, καὶ Ἰατρίαος με-
 μετρίμενος ὑπὸ Ἀρρείου, ἐκδιώκετο ἐπὶ θαλάσσαν· ἐν
 τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ ἐγένετο ταῦδε. Πολιορκούμεναι
 τοῖς Σαλαμινίῳι Ὀρησίῳ Ἀκαθουσίῳις ἐξυγγέλλεται
 νηυσὶ στρατιὴν πολλήν ἔχοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον
 ἄνδρα Πέρσῃν, προσδόκιμον ἐς τὴν Κύπρον εἶναι
 πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀρησίλος, πρὸντας διέπεμπε
 ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλεῖμενός σφας. Ἰωνοὶ δὲ οὐκ
 ἐκ μακρὴν βουλευσάμενοι, ἤσαν πολλὰ στάλα. Ἰωνες
 τε δὴ παρήσαν ἐς τὴν Κύπρον, καὶ αἱ Πέρσαι νηοὺς

διαβάντες ἐν τῇ Κιλίκῃ, ἦσαν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα
 περὶ τῆς ἐξουσίας δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες περιέπλων τὴν
 ἄσπην, αἰχμαλύντας Κληίδες τῆς Κύπρου. 109. Τού-
 του δὲ τοιαύτου γινόμενου, ἔλθοσαν οἱ ἡγεταὶ τῆς
 Κύπρου, αὐγαλίσαντες τῶν Ἰωνῶν τοὺς σιματῆρους·
 „ Ἄνδρες Ἰῶνες, αἵρεσιν ἡμῖν δίδομεν ἡμῖς οἱ Κύ-
 „ πριοι, ὅσοιτέροις βούλεσθε προσφέρεισθαι, ἢ Πέρ-
 „ σῃσι, ἢ Φοίνικι. εἰ μὲν γὰρ περὶ βούλεσθε τα-
 „ χύοντες Περσῶν διαπειράσθαι, ὥρῃ αὖτις ὑμῶν.
 „ ἐμβατας ἐκ τῶν νηῶν, ταπείνωσθαι περὶ, ἡμῖς δὲ
 „ ἐς τὰς νῆας ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοίνικι ἀντα-
 „ γωνιστέμενους· εἰ δὲ Φοινίκων μάλλον βούλεσθε
 „ διαπειράσθαι, ποιεῖν χρεὶν ἔστι ὑμῖς, ὅσοιτερα
 „ ἂν δὴ τούτων ἔλασθε, ὅπως τὸ κατ' ὑμῖς ἔσται ἢ
 „ τε Ἰωνῇ καὶ ἢ Κύπρῳ ἐλευθέρῃ.“ ἔβαν οἱ Ἰω-
 „ νες πρὸς ταῦτα· „ Ἡμεῖς ἀπέπειμα τὸ κριτὸν τῶν
 „ Ἰωνῶν φυλάσσοντας τῇ θαλάσσῃ, ἀλλ' οὐκ ἔνα Κυ-
 „ πρῷοι τὰς νῆας παραδόντες, αὐτοὶ Πέρσῃσι περὶ
 „ προσφεράμεθα. ἡμεῖς μὲν νῦν ἐπ' οὐ ἐταχθήμεν,
 „ ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί· ὑμεῖς δὲ χρεῖν
 „ ἔστι, ἀναμνησθέντες ὅτι ἐπασχετε δουλεύοντες πρὸς
 „ τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας ἀγαθοὺς.“ Ἰῶνες
 μὲν τούτοις ἀμείψαντο. 110. Μετὰ δὲ, ἡκόντων ἐν
 τὸ πῆδον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσῶν, διέτασαν οἱ
 βασιλεῖς τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους Κυπρίους
 κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντακασσόντες· Σαλα-
 μινίων δὲ καὶ Σελίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον, ἀνέ-
 τασσαν Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ
 τῶν Περσῶν ἐθελούτῃς ἀντετάσσετο Ὀνήσιλος.
 111. Ἐκίονε δὲ ἵππον ὁ Ἀρτυβίος δεδιδαγμένον πρὸς
 ἐκλήπην ἵστασθαι ὀρθόν. πυθόμενος ὡς ταῦτα ὁ
 Ὀνήσιλος, ἦν γὰρ οἱ ὑπασπιστῆς γένος μὲν Κερρ, τα-
 δὲ πολεμικὰ κάρτα δόκιμος, καὶ ἄλλως ληματοῦς πλέος,
 εἶπε πρὸς τούτον· „ Πυνθανομαι τὸν Ἀρτυβίαν ἵπ-
 „ πον ἱστικόμενον ὀρθόν, καὶ ποσὶ καὶ στόματι κατε-
 „ γασσόμενός σου· εἰ μὲν γὰρ ἀν' ἐπὶ προσενέγκῃ, σὺ ὡς βουλευ-
 „ σάμενος αὐτίκα εἶπε ὅσοιτερον βούλει φυλάξας πλη-
 „ ρύσει, εἰ δὲ τὸν ἵππον εἶπε αὐτὸν Ἀρτυβίαν·

ἔκε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπάων αὐτοῦ· ὁ βασιλεὺς δὲ τοῦ
 „ μος μὲν ἐγὼ εἰμι πονεῖν καὶ ἀμφοτέρω, καὶ τὸ
 „ ἕτερον αὐτέων, καὶ πάντως τὸ αὐτὸ ἐπιτελέσσειν σὺν ὧς
 „ μέντοι ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι τοῦτο σοῦτον πρήγμασι
 „ προσφερότερον, φράσω· βασιλεῖ μὲν καὶ στρατη-
 „ γῶν χρόνῳ εἶναι φημι βασιλεῖ τε καὶ στρατηγῷ πρὸς
 „ φέρεσθαι· ἦν γὰρ κατέλθῃ ἄνδρα στρατηγόν,
 „ μέγα τοι γίνεταί· καὶ δεύτερον, ἦν σὲ ἐκάνοι, τὸ
 „ μὴ γένοιτο, ὑπὸ ἀξιώχρεω καὶ ἀποθνήδῃν ἡμίσεια
 „ συμφορῇ· ἡμεῖς δὲ τοὺς ὑπερθέτας ἐτέρωσι τε
 „ ὑπερθέσθαι προσφερόμεθα, καὶ πρὸς ἵππον τοῦ αὐ-
 „ τὰς μηχανὰς μηδὲν φοβηθῆς· ἐγὼ γὰρ δὴ τοιαῦτα
 „ θέκομαι· μὴ μιν ἄνδρος ἐν γῇ μηδενὸς στήσονται
 „ ἐναντίον.“ 112· Ταῦτα εἶπε, καὶ ματαυτίκα στεί-
 „ μνυγε τὰ στρατόπεδα περὶ καὶ τῆναι· Νηεὶ μὲν
 „ οὖν Ἴωνες, ἀκροικυόμενοι ταύτην τὴν ἡμέραν, ὑπερ-
 „ εβαλόντο τοὺς Φοίνικας· καὶ τοιούτων Σαρμιοὶ καὶ
 „ στέτσαν· Περσὶ δὲ, ὡς συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμ-
 „ πησόντα ἐμάχοντο· κατὰ δὲ τοὺς στρατηγούς, ἀμφο-
 „ τέρους ταῦτα ἐγένετο· ὡς προσεφέρετο πρὸς τὸν Ὀνή-
 „ σιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμενος, ὁ Ὀνή-
 „ σιλος, κατὰ τὰ συνεθήκατο τῷ ὑπασπιστῇ, παίει
 „ προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον· ἐμβα-
 „ λόντος δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησί-
 „ λου ἀπὸ πλάγος, ἐνθαῦτα ὁ Κάρδραπανὴ πῆξας, ἀπα-
 „ ράσσει τοῦ ἵππου τοὺς πόδας· Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ
 „ στρατηγὸς τῶν Περσέων ὑμοῦ τῷ ἵππῳ πῆκται αὐταῖ
 „ ταύτῃ· 113· Μαχομένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων, Σησακ-
 „ ναιρ, τύραννος τῶν Κουρίων, προδίδοι ἔχων ἀννομία
 „ ἀνδρῶν περὶ ἐαυτὸν οὐ σμικρὴν· οἱ δὲ Κουρίτες οὐ-
 „ τοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἀποικοί· προδόντων δὲ
 „ τῶν Κουρίων, αὐτίκα καὶ τὰ Σαλαμινίαν πολέμα-
 „ στήρια ἄρματα ταῦτο τοῖσι Κουρίεσι ἐποίησε· γινώ-
 „ μένων δὲ τοιούτων, κατεκέρτατον ἔσαν οἱ Πέρσαι τῶν
 „ Κυκλάων· Τετρακμήνῳ δὲ τοῦ στρατοπέδου ἄλλοι
 „ τε ἐπέσον πολλοί, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλος τε, ὁ Κέρσιος,
 „ ὃς περ τὴν Κυκρίαν ἀποστάσιν ἐποίησε, καὶ ὁ Σάλλων
 „ βασιλεὺς Ἀριστόκηνος, ὁ Φιλοκίπρου· Φιλοκίπρου

δὲ τούτων, ἴδον Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ἀπικόμενος ἐκ Κύπρου, ἐνέπει αἰνέσεσσι τυράντων μάλιστα. 114. Ὀνησίλλου μὲν νυν Ἀμαθούσιον, ὅτι σφέας ἐπολιόρχησε, ἀποσπαιμάνας τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθύντα, καὶ νυν ἀνεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλῶν. κρημαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἦδη λούσης κοίτης, ἐσμός μελισσίων ἰσθὺς ἐς αὐτὴν, πηρῶν μὲν ἐνέπλησε, τούτου δὲ γενομένου τοιούτου, ἐχρέωτο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμαθούσιοι, ἐμάντευθη σφί. „τὴν μὲν κεφαλὴν καὶ ἐπλόπας θάψαι, Ὀνησίλλου δὲ θύειν ὡς ἡρώϊ ἀνα πᾶρ ἕτος. καὶ σφί ποιῆσαι ταῦτα, ἀμεινων συνοίσεσθαι.“ Ἀμαθούσιοι μὲν νυν ἐποίησαν ταῦτα, καὶ τὸ μέτρον ἔμαθον. 115. Ἰωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσαντας, ἐπεὶ τὰ ἑμάθιον τὰ πρῆγματα τὰ Ὀνησίλλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλεις τῶν Κυπρίων πολιτομενένας τὰς ἄλλας, πληρὸν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Πύργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ τοῖς Σαλαμινίοις παραδόντας, αὐτίκα, μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ παλίν ἀπέσχε χρόνον ἐπὶ πλείστον ποτ' ἀσπασμένη Σόλων τὴν, περίε, ὑπορύσσοντας τὰ τεῖχος, πέραιτο μὴν ἄλλα οἱ Πέρσαι.

116. Κύπριοι μὲν ὦν, ἐνιαυτὸν ἐλευθεροὶ γενόμενοι, αὐτοὶ ἐν νήῃ κατεδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ, ἔχου Δαρείου θυγατέρα, καὶ Τιμῆς τε καὶ Οὔανης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐν Σάρδεσι στρατοπευομένους Ἴωνας, καὶ ἐπαράξαντες σφέας ἐς τὰς γῆας, τὴ μάχῃ ὡς ἐπαράτησαν, αὐ ἐκθεύτην ἐπιδιολόμενοι τὰς πόλεις ἐπόρθεον. 117. Δαυρίσης μὲν, τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλεις, εἶπε μὲν Δαρδανόν, εἶπε δὲ Ἀρδύον τε καὶ Περκαίτην, καὶ Λαμψάκον καὶ Παισόν, ταύτας μὲν ἐπ' ἡμέρης ἐκάστης αἶρεε, ἀπὸ δὲ Παισῶν ἐλαύνοντί οἱ ἐπὶ Παρίον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τοὺς Κῆρας ταῦτά Ἰωσι φρονησάντας, ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων, ἀπαστρέψας ὧν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλανε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν Καρίην. 118. Καὶ καὶ ταῦτα τοῖς Κάραι ἐξαγγέλθη προτέρῳ

πριν ἢ τῶν Λαυσιῶν ἀπικέσθαι· πυνθόμενα δὲ ἐδ
 Κάρες, συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε Στήλας καλεομέ
 νας, καὶ ποταμὸν Μαιώτην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἰδρι
 δος γῆρας, εἰς τὸν Μαιάνδρον ἐκδιδοί. συλλεγέντων
 δὲ τῶν Κάρων ἐνθαῦτα, ἐγένοντο βουλαὶ ἄλλαι τε
 πολλαί, καὶ ἀρίστη γε δοκίμουσα εἶναι ἐμοὶ Περσέως
 τοῦ Μανικαίου, ἀνδρὸς Κρονίδος, ὃς τοῦ Κλέωνα
 βασιλῆος Σπένδεας εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀν
 δρός ἡ γνώμη ἔφερε, διαβάπτας τὸν Μαιάνδρον τοὺς
 Κάρας, καὶ κατὰ νῶτον ἔχοντας τὸν ποταμὸν, οὕτως
 συμβάλλειν· ἵνα μὴ ἔχοντες ὁπίσω φεύγων οἱ Κάρες
 αὐτοῦ τε μένειν ἀναγκαζόμενοι, γενόιατο ἐν αἰετο
 ῶδες τῆς φύσεως· αὕτη μὲν νῦν οὐκ ἐνίκη ἡ γνώμη,
 ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι κατὰ νῶτον γίνεσθαι τὸν Μαιάν
 δρον μᾶλλον ἢ σφίσι· δηλαδὴ, ἣν φυγὴ τῶν Περ
 σέων γένηται, καὶ ἐσωθῶσι τῇ συμβολῇ, ὡς
 οὐκ ἀπνοστήσουσι, εἰς τὸν ποταμὸν ἐσπίπτοντες.
 119. Μετὰ δὲ, παρευόντων καὶ διαβάντων τὸν Μαιάν
 δρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα ἐπὶ τῇ Μαιώτῃ ποταμῷ
 συνέβαλον τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κάρες, καὶ μάχη
 ἐμαχέσαντο ἰσχυρῇ, καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν· πέλος
 δὲ ἐσωθῆσαν δια πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον
 ἄνδρες εἰς δισχιλίους, Κάρων δὲ εἰς μυρίους· ἐσθλότεν
 δὲ οἱ διαφυγόντες αὐτέων κατελήθησαν εἰς Ἀσβραυδῆν
 εἰς Ἀδὸς Στρατίου ἱερὸν μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλα
 τανίστων. μῦνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κάρες εἰσο
 οἱ Αἰὶ Στρατίῳ θυσίαις ἀναγοναί· κατελήθηκαί τε αὖ
 οὗτοι ἐνθαῦτα, ἐβουλεύοντο περὶ σωτηρίας, ἐσώτερα
 ἢ παραδόντες σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλιπόντες
 τὸ παράπαν τὴν Ἀσίην, ἄμεινον προήξουσι. 120. Βαν
 λευόμενοι δὲ περὶ ταῦτα παραγίνονται βοηθέοντες
 Μιλήσιοι τε καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτέων. ἐνθαῦτα δὲ,
 τὰ μὲν πρότερον οἱ Κάρες ἐβουλεύοντο, μετήκην, οἱ
 δὲ αὐτοὶ πολέμῳ ἐξ ἀρχῆς ἀγρίοντο· καὶ ἐπὶ οὐαί
 τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλουσι, καὶ μαχόμενοι ἐπὶ
 πλεῦν ἢ πρότερον ἐσωθῆσαν· πεσόντων δὲ τῶν
 πάντων πολλῶν, Μιλήσιδι· μάλιστα ἐπλήγησαν.
 121. Μετὰ δὲ, τοῦτο τὸ τραῦμα ἀνέλαβον τε καὶ ἀνα

μαχίσαντο οἱ Κῆρες. πνυθόμενοι γὰρ ὡς στρατεύεσθαι ὀρμίζονται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις σφίον, ἐλόντες αὐτήν ἐν Πηδασσῇ ὁδόν· ἐς τὴν ἐμπισσύντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτῶν, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισιμάχης· συν δὲ σφί ἀπεθανὲ καὶ Μύρσος ὁ Γύγεις, τοῦ δὲ λόγου τούτου ἀκμῶν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος, ἀπὸ Μυλασσηνῶν. αὐτοὶ μὲν νυν τῶν Περσέων οὕτω διεφθάρησαν.

122. Τυτῆς δὲ, καὶ αὐτὸς, ἐὼν τῶν ἐπιδιδυξαντων τοὺς ἐς Σαρδίας στρατευομένους Ἰωνῶν, τραπάμενος ἐς τὴν Πρωποντίδα, εἰλεδύον τὴν Μυσίην, ταύτην δὲ ἐξελών, ὡς ἐπνύθετο τὸν Ἑλλησποντον ἐκλελαβέντων Δαυρίσην, καὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ Κερύνης, καταλιπὼν τὴν Πρωποντίδα, ἐπὶ τὴν Ἑλλησποντον ἤγε τὸν στρατόν· καὶ εἶλε μὲν Αἰολέας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἶλε δὲ Γέργιθας, τοὺς υπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν· αὐτὸς τε Τυτῆς αἰρέων ταῦτα τὰ ἔθνηα, νοῦσφιν τελευτᾷ ἐν τῇ Τρωάδι. 123. Οὐτός μὲν δὴ οὕτω ἐτέλευτήσεν Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὑπάρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγός, ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν προσεχέα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομένας αἰρέουσι· Αἰολέων δὲ, Κύμην.

124. Ἀλισκομενέων δὲ τῶν πολλῶν, ἦν γὰρ δὴ, ὡς διέδεξε, Ἀρισταγόρης, ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς ταράξας τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκερασάμενος πρήγματα μεγάλα, δρησμὸν ἐβούλετο, ὁρέων ταῦτα· πρὸς δὲ οἱ καὶ ἀδύνατα ἐφάνη, βασιλῆα Δαρεῖον ὑπερβαλέσθαι. πρὸς ταῦτα δὴ ὦν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας, ἐβουλεύετο, λέγων ὡς „ἄμεινόν σφί εἴη κρησφύγετόν τι ὑπάρχον εἶναι, ἣν ἄρα ἐξωθέωνται ἐκ τῆς Μιλήτου. εἴτε δὴ ὦν ἐς Σαρδίαν ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς ἀποικίην, εἴτε ἐς Μύρμινον τὴν Ἡδωνῶν, τὴν Ἰστιαίος ἐτείχεε παρὰ Δαρείου δωρεὴν λαβών;“ ταῦτα ἐπειρώτα ὁ Ἀρισταγόρης. 125. Ἐκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιού, τούτων μὲν ἐς οὐδετέραν ἀτέλλειν ἔφερε

ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τείχος οἰκοδομησάμε-
νον ἡσυχίην ἄγειν, ἣν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου· ἐπεὶ
δὲ ἐκ ταύτης ὀρμεώμενον, κατέλευστοσαν εἰς τὴν Μί-
λητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἐκαταῖος συνεβούλευε. 126. Αὐ-
τῷ δὲ Ἀριστάρχῳ ἡ πλείστη γνώμη ἦν εἰς τὴν Μύρ-
σινον ἀπάγειν· τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πόθω
γῆρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ· αὐτὸς δὲ παραλα-
βὼν πάντα τὸν βουλούμενον, ἔπλεε εἰς τὴν Θρηίκην,
καὶ ἔσχε τὴν χώραν ἐπὶ ἣν ἐστάλη· ἐκ δὲ ταύτης ὀρ-
μεώμενος, ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτὸς τε ὁ Ἀρι-
σταρχῆς, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, πόλιν περικατήμε-
νος, καὶ βουλομένων τῶν Θρηίκων ὑποσπόνδους
εἶναι.

Ἱστοριῶν Ἡροδότου ε'.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΚΤΗ.

THE JOURNAL

OF THE AMERICAN MEDICAL ASSOCIATION

Ε Ρ Α Τ Ω :

1. Ἀρισταγόρης μὲν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας, οὗτοι τελευτᾷ. Ἰστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος, μεμετιμένος ὑπὸ Δαρείου, παρῆν ἐς Σάρδεις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων, εἶρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίῳ ὑπαρχος, κατὰ κοῖνόν τι δοκίον Ἴωνας ἀπεστάνας. ὁ δὲ οὔτε εἰδέναι ἔφη, ἐθώμαξέ τε τὸ γεγονός, ὥς οὐδὲν δῆθεν τῶν παρεόντων πρηγμάτων ἐπιστάμενος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ὁρῶν αὐτὸν ταχάζοντα, εἶπε, εἰδώς τὴν ἀτρεκίην τῆς ἀποστάσιος. „Οὐτὼ „τοί, Ἰστιαῖε, ἔχει κατὰ ταῦτα τὰ πρηγμάτων. ταῦτο „τὸ ὑπόδημα ἐρῶσπας μὲν σὺ, ὑπεδήσασθαι δὲ Ἀρι- „σταγόρης.“ 2. Ἀρταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς τὴν ἀπό- στασιν ἔχοντα εἶπε. Ἰστιαῖος δὲ, δείσας ὡς σικκέντα Ἀρταφέρνηα, ὑπὸ τὴν πρώτην ἐπελθοῦσαν νύκτα ἀπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασιλῆα Δαρεῖον ἐξηπατηκώς ὥς Σαρδῶ νῆσον τὴν μεγίστην ὑποδεξάμενος, κατεργάσασθαι, ὑπέδυνε τῶν Ἰωνῶν τὴν ἡγεμονίην τοῦ πρὸς Δαρεῖον πολέμου. διαβὰς δὲ ἐς Χίον, ἐδέσθη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς πρὸς αὐτέων κακώτερα πρήσσειν πρηγμάτων ἐς ἰωνταὺς ἐκ Δαρείου. μαθόντες μὲντοι οἱ Χίοι τὸν πάντα λόγον, ὡς πολέμιος εἴη βασιλεῖ, ἔλυσαν αὐτόν. 3. Ἐνθαῦτα δὲ εἰρωτευ- μένος ὑπὸ τῶν Ἰωνῶν ὁ Ἰστιαῖος, κατ' ὃ τι προθύ- μως οὕτω ἐπίστευε τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ κακὸν τοσοῦτον εἴη Ἴωνας ἐξαργασμέ- νος, τὴν μὲν γενομένην αὐτοῖσι αἰτίην οὐ μάλα ἐξέ- φαινε, ὁ δὲ ἐλεγέ σφι, ὡς „βασιλεὺς Δαρείος ἐβου- λεύσατο, Φοίνικας μὲν ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ ἐν τῇ Φοινίῃ καὶ τουτέων

εἵνεκα ἐπιστελλεῖ.“ οὐδέν τι πάντως ταῦτα βασιλῆος βουλευσαμένου, ἰδειμάτου τοὺς Ἴωνας. 4. Μετὰ δέ, ὁ Ἰστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιούμενος Ἑρμίππου, ἀνδρὸς Ἀταρνέϊτεω, τοῖσι ἐν Σάρδισι ἑοῦσι Περσέων ἔπεμπε βυβλία, ὡς προλελεσχηνευμένων αὐτῷ ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἑρμίππος πρὸς τοὺς μὲν ἀπέπεμφθη, οὐ δοδοί, φέρων δὲ ἐντεχείρισε τὰ βυβλία Ἀρταφέρνηϊ. ὁ δὲ, μαθὼν ἅπαν το γινόμενον, ἐκέλευε τὸν Ἑρμίππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ Ἰστιαίου δοῦναι φέροντά τοῖσι περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβᾶια τὰ παρὰ τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἰστιαίῳ, ἑωυτῷ δοῦναι. ταυτέων δὲ γενομένων φανερῶν, ἀπέκτεινε ἐνθαῦτα πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. παρὶ Σάρδιδος μὲν δὴ ἐγένετο ταραχή. 5. Ἰστιαῖον δέ, ταύτης ὑποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος, Χίος κατήγον ἐς Μίλητον, αὐτοῦ Ἰσπάλου δεηθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι, ἄσμενος ἀπαλλαγθέντες καὶ Ἀρισταγόρῳ, οὐδαμῶς πρόθυμοι ἔσαν ἄλλον τύραννον δέκεσθαι ἐς τὴν χώραν, οἷά τε ἐλευθερίῃς γευσάμενοι. καὶ δὴ, νυκτὸς γὰρ ἑοῦσης βῆ ἐπειράτο κατιῶν ὁ Ἰστιαῖος ἐς τὴν Μίλητον, τιτρώσκειται τὸν μηρόν ὑπὸ τευ τῶν Μιλησίων. Ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπαστος τῆς ἑωυτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον· ἐνθεύτεν δέ, οὐ γὰρ ἐπέιδε τοὺς Χίους ὥστε ἑωυτῷ δοῦναι νέας, διέβη ἐς Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναι οἱ νέας· οἱ δέ, πληρώσαντες οὕτω τριήρεις, ἔπλεον ἅμα Ἰστιαίῳ ἐς Βυζάντιον· ἐνθαῦτα δὲ ἰζόμενοι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλοπούσας τῶν νέων ἐλάβανον, πλὴν ἥ ὅσοι αὐτέων Ἰστιαίῳ ἔφασαν εἰοῖμοι εἶναι πείσεσθαι.

6. Ἰστιαῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίεον ταῦτα. ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικὸς πολλὸς καὶ περὶ ἦν στρατὸς προσδύμιμος. συστριφεύτες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων, καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπεδον, ἤλαυνον ἐπὶ τὴν Μίλητον, τὰ ἄλλα πορίσματα περὶ ἐλάσσονος ποιησάμενοι· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φολκίμης μὲν ἔσαν προθυμότατοι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ κατεστραμμένοι, καὶ Χίλιες τε καὶ

αἰγόντιοι. 7. Οἱ μὲν δὴ ἐπὶ τὴν Μιλήτην καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἱστράτευον. Ἴωνες δέ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἐπέμπον προβούλους σφέων αὐτέων ἐς Πανταίνιον. ἀπικομένοισι δὲ τούτοις ἐς τοῦτον τὸν χώρον, καὶ βουλευομένοι, ἔδοξε περὶν μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν ἀντίξουν Πέρσῃσι, ἀλλὰ τὰ τεῖχεα φύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν πληροῦν, ὑπολειπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν· πληρώσαντας δέ, συλλεγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Λαδὴν, προναυμαγήσαντας Μιλήτων. ἡ δὲ Λαδὴ ἐστὶ νῆσος σμικρὴ ἐπὶ τῇ πόλει τῇ Μιλησίῳ κειμένη. 8. Μετὰ δὲ ταῦτα, πεπληρωμένοι τῆσι νηυσὶ παρήσαν δὲ Ἴωνες τῶν δὲ σφί καὶ Αἰολέων οἱ Ἀέσβον νέμοντες. ἔτασσοντο δὲ ὡδε. τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑα εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδωκοντα. εἶχοντο δὲ τούτων Περσῆες δωδεκα νηυσὶ, καὶ Μινούσιοι τριὰς νηυσὶ· Μρουσίων δὲ Τηίδι εἶχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσὶ· Τηϊῶν δὲ εἶχοντο Χίσι ἑκατὸν νηυσὶ· πρὸς δὲ τούτοις Ἐρυθραῖοι τε ἑκαστόντο καὶ Φωκαῖες· Ἐρυθραῖοι μὲν, οὕτω νέας παρεχόμενοι, Φωκαῖες δὲ τρεῖς. Φωκαέων δὲ εἶχοντο Ἀέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἑτάσσοντο, ἔχοντες τὸ πρὸς ἐσπέρην κέρας, Σάμιοι, ἑξήκοντα νηυσὶ. Πασέων δὲ τούτων ὁ συμπας ἀριθμὸς ὄγένετο, τρεῖς καὶ πενήκοντα καὶ τριηκόσιαι τριήρεις. αὐταὶ μὲν Ἰωνῶν ἔσαν. 9. Τῶν δὲ βαρβάρων τὰ πλῆθος τῶν νεῶν ἔσαν ἑξακόσιαι. ὥς δὲ καὶ αὗται ἀπῆκοντο πρὸς τὴν Μιλησίην, καὶ ὁ περὶ σφί ἄπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περσέων στρατηγοὶ, κινθάρησι τὸ πλῆθος τῶν Ἰαδῶν νεῶν, καταρρωθήσαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέσθαι, καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μιλήτην οἶοι τε ἦσαν ἐξελθεῖν, μὴ οὐκ ἔχοντες ναυκράτορες, πρὸς τὴν Δαρείου κινδυνεύουσι κακὸν τι λαβεῖν. Ταῦτα ἐπὶ λεγόμενοι, συλλέξαντες τῶν Ἰωνῶν τοὺς τυράννους, οἱ ὑπὸ Ἀρισταγόρῃ μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχέων, ἐφευγον ἐς Μήδους, ἐτόρχαντο δὲ τότε συστρατεύομενοι ἐπὶ τὴν Μιλήτην, τούτων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρόντας συγκαλέσαντες, ἐλέγον σφί τάδε·

„Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμῶν εἴ ποίησας φανήτω
 „τον βασιλῆος οἶκον· τοὺς γὰρ ἑωυτοῦ ἑκαστος
 „ὑμῶν πελιήσας πυράσθω ἀποσχίζων ἀπὸ τοῦ λοι-
 „ποῦ συμμαχικοῦ. προῖσχύμενοι δὲ ἐπαγγείλασθε
 „τάδε, ὥς ψεύσονται τε ἄχαρι οὐδὲν διὰ τὴν ἀπά-
 „στασιν, οὐδὲ σφι οὔτε τὰ ἴσα οὔτε τὰ ἴδια ἐμπεπρή-
 „σται, οὐδὲ βριαιώτερον ἔξουσι οὐδὲν, ἢ πρότερον
 „εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι, οἱ δὲ πάντας
 „διὰ μάχης ἐλεύσονται, τάδε σφι λέγετε ἐπηρεάζον-
 „τες, τὰ περ σφέας κατέξει· ὥς ἔσσωθέντες τῇ
 „μάχῃ ἑξανδραποδιεῦνται, καὶ ὥς σφῶν τοὺς παῖδας
 „ἐκτομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀνασπαστοὺς
 „ἐς Βάκτρα, καὶ ὥς τὴν γῶρην ἄλλοισι παραδώσα-
 „μεν.“ 10. Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἴων-
 „ων οἱ τύραννοι διέπεμπον νυκτὸς ἑκαστος ἐς τοὺς
 „ἑωυτοῦ ἐξαγγελλόμενος· οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ
 „ἀπέναντο αὐταὶ αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνη τε διεχρέ-
 „ωντο, καὶ οὐ προσέεντο τὴν προδοσίην· ἑωυτοῖσι τε
 „ἑκαστοι ἰδοῦσιν μυνήσασιν ταῦτα τοὺς Πέρσας ἐξαγ-
 „γέλλεσθαι, ταῦτα μὲν νυν ἰδέως ἀπικαμένων ἐς τὴν
 „Μίλητον τῶν Περσέων ἔγινετο.

11. Μετὰ δὲ, τῶν Ἴωνων συλλεχθέντων ἐς τὴν
 „Λάδην, ἔγινοντο ἀγοραί· καὶ ἀπὸ αὐτῶν σφι καὶ ἄλλοι
 „ἠγορόωντο, ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαεὺς στρατηγὸς Διο-
 „γύσιος, λέγων τάδε· „Επὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχε-
 „ται ἡμῖν τὰ πρήγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι
 „ἐλευθεροῖσι ἢ δουλοῖσι, καὶ τούτοις ὥς δοηπέτησι.
 „νῦν ὦν ὑμεῖς, ἣν μὲν βούλησθε ταλαμωρίας ἐν-
 „δέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν πάρος ὑμῖν ἔσται,
 „οἷοι τε δὲ ἔσεσθε, υπερβαλλόμενοι τοὺς ἐναντίους,
 „εἶναι ἐλευθεροί· εἰ δὲ μαλακίῃ τε καὶ ἀταξίᾳ δια-
 „κρησασθε, οὐδεμίαν ὑμῶν ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ δώ-
 „σῃν ὑμᾶς δίκην τῷ βασιλεῖ τῆς ἀποστασίας· ἀλλ'
 „ἔμοι τε πείθεσθε, καὶ ἔμοι ὑμᾶς αὐτοὺς ἐπιτρέ-
 „ψατε· καὶ ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόμενον, ὑπο-
 „δέχομαι ἢ οὐ συμμίξειν τοὺς πολεμίους, ἢ συμ-
 „μίσγοντας, πολλὸν ἐλασσωσέσθαι.“ 12. Ταῦτα
 „ἀκούσαντες οἱ Ἴωνες, ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ

Λιόνυστα. ὁ δὲ, ἀνάγων ἐκάστοτε ἐπὶ κέρας τὰς
 νέας, ὅπως τοῖσο ἐρέτῃσι χρῆσαντο, δεξιπλοὺν ποιεύ-
 μενος τῆσι κηυσὶ δι' ἀλληλέων, καὶ τοὺς ἐπιβάτας
 ὀπλίσειε, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας τὰς νέας ἔχεσκε ἐπὶ
 ἀγκυρίων· παρῆιχε τε τοῖσι Ἴωσι πόνον δι' ἡμέρας.
 μέχρ' ἂν νῦν ἡμερῶν ἐπὶ ἐπιδόντῳ τε καὶ ἐπὶ οὐκ
 τοῦ κελυόμενον· τῇ δὲ ἐπὶ ταύτῃσι, οἱ Ἴωνες, οἳ
 ἀπαθῆες ἔοντες πόρων τοιούτων, τετριμμένοι τε τα-
 λαιπωρήσι τε καὶ ἡέλιω, ἔλεξαν πρὸς ἑαυτοὺς τὰδε·
 „ Πῶς δαίμονων παραβάντες, τὰδε ἀναπλήμεθα;
 „ οἷτινες παραφρονήσαντες, καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ
 „ νόου, ἀνδρὶ Φωκαεῖ ἀλαζόνι, παρεχομένῳ νέας
 „ τρεῖς, ἐπ' αὐτῶν ἡμέας αὐτοὺς ἔχομεν. ὁ δὲ,
 „ παραλαβὼν ἡμέας, λυμάνεται κύμησι ἀνηκέστοισι·
 „ καὶ δὴ πολλοὶ μὲν ἡμέων ἐς νούσους πεπτώκασι,
 „ πολλοὶ δὲ ἐπιδόξοι τῶντ' οὗτο κείσεσθαι εἰσι. πρὸ
 „ τε τούτων τῶν κακῶν ἡμῖν γε κρείσσον καὶ ὁ τὸ ὦν
 „ ἄλλο παθεῖν ἴσθι, καὶ τὴν μέλλουσαν δουλητήν
 „ ὑπομεῖναι, ἣτις ἔσται, μᾶλλον ἢ τῇ παρούσῃ συν-
 „ ἔχεσθαι. φέρετε, τοῦ λοιποῦ μὴ πειθώμεθα αὐ-
 „ τοῦ.“ Ταῦτα ἔλεξαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἀντίπα πεί-
 θεσθαι οὐδεὶς ἠθέλε· ἀλλ', οἳ στρατιῇ, σκηνάς
 τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ, ἐσωκητροφύοντο, καὶ
 ἐσβαίνειν οὐκ ἐθέλεσκον ἐς τὰς νέας, οὐδ' ἀναπετρα-
 σθαι. 15. Μαθόντες δὲ ταῦτα τὰ γινόμενα ἐν τῶν
 Ἴωνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ'
 Αἰάκειος τοῦ Συλοσώντος, καίνους τοὺς πρότερον
 ἔπεμπε λόγους ὁ Αἰάκης, κελυόντων τῶν Περσέων,
 θεόμενός σφων ἐκλιπεῖν τὴν Ἴωνων συμπαλίην· οἳ
 Σάμιοι ὦν, ὁρίωντες ἅμα μὲν ἐοῦσαν ἀταξίην πολ-
 λὴν ἐκ τῶν Ἴωνων, ἐδέκοντο τοὺς λόγους· ἅμα δὲ
 κατεφαίνετό σφιν εἶναι ἀδύνατα τὰ βασιλῆος πρή-
 γματα ὑπερβαλέσθαι· εὖ τε ἐπιστάμενοι, ὥς, εἰ καὶ
 τὸ παρὲν ναυτικὸν ὑπερβυλοῖατο τοῦ Δαρείου, ἄλλο
 σφιν παρέσται πενταπλήσιον. προφάσιος ὦν ἐπιλα-
 βόμενοι, ἐπεὶ τε τάχιστα εἶδον τοὺς Ἴωνας ἀρνευ-
 μένους εἶναι χρηστοὺς, ἐν κέρδει ἐποιεῦντο περιποιῆ-
 σαι τὰ τε ἴρα τὰ σφέτερά· καὶ τὰ ἴδια. Ὁ δὲ Αἰά-

κης, παρ' ὅτεν τοὺς λόγους ἐδίδοντο οἱ Σάμιοι, καίς μὲν ἦν Συλοσῶντος τοῦ Αἰάντος· τύραννος δὲ εἶναι Σάμου, ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρισταγόρου ἀπεστέρητο τὴν ἀρχήν, κατὰπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τυράννοι.

14. Τότε ὦν ἐπεί ἐπέπλων οἱ Φοίνικες, οἱ Ἰωνες ἀνταγῆθον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὥς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγίνοντο, καὶ συνέμιαγον ἀλλήλοισι, τὰ ἐνθευτέν οὐκ ἔχον ἀτρεκέως συγγράψαι, ὅτινες τῶν Ἰώνων ἰγέοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταυτῇ· ἀλλήλους γὰρ κατατιπύονται. Λέγονται δὲ Σάμιοι ἐνθαῦτα, κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάντα, αἰεράμενοι τὰ ἱστία, ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξις ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἑνδεκα νεῶν. τούτων δὲ οἱ τριήραρχοι παρέμενον καὶ ἐναυμάχεον, ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι· καὶ σφι τὰ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε διὰ τοῦτο τὸ πρῆγμα, ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι παρόθεν, ὥς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι γενομένοι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. Ἰδομένοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προδεχίας φεύγοντας, τούτῳ ἵπολευν τοῖσι Σαμίοισι· ὥς δὲ καὶ οἱ πλευντες τῶν Ἰώνων ἵπολευν τὰ αὐτὰ ταῦτα. 15. Τῶν δὲ παραμεινάντων ἐν τῇ ναυμαχίᾳ περιέφθησαν τρηχύτατα Χῖοι, ὥς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρά καὶ οὐκ ἐθελοκακίοντες. παρείχοντο μὲν γὰρ, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρέθῃ, νέας ἑκατὸν, καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτῶν ἄνδρας τεσσαεράκοντα τῶν κατὰν λογάδας ἐπιβατεύοντας. ὁρέοντες δὲ τὰς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἰδικαίευν γενέσθαι τῇσι κακοῖσι αὐτέων ὁμοῖοι· ἀλλὰ μετ' ὀλίγων συμμάχων μεμυνωμένοι, διεκπλῶντες ἐναυμάχεον, ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας συγῆας, ἀπεβελόν τῶν σφετέρων νεῶν τὰς πλεῦνας. Χῖοι μὲν δὲ τῇσι λοιπῇσι τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς τὴν ἰωνιῶν. 16. Ὅσοισι δὲ τῶν Χίων ἀδύνατοι ἔσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων, οὗτοι δὲ, ὥς ἐδίδωκοντο, καταφυγάδουσι πρὸς τὴν Μυκάλην. νέας μὲν δὲ αὐτοῦ ταυτῇ ἐπὶ κέρας κατέλειπον, αἱ δὲ περὶ ἐνομέζοντο διὰ τῆς ἡπείρου.

ἔπει δὲ ἐσβαλὼν ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ Χίαι
 νυκτὸς τε ἀπικέατο ἐς αὐτήν, καὶ ἐάντων τῆς γυναικὸς
 αὐτοῦ θεομοφορίαν· ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἐφεσίους, οὐτὶ
 προακηκοότες ὡς εἶχε περὶ τῶν Χίων, ἰδόντες τὰ
 στρατὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφείας κα-
 τὰδόξαντες εἶναι κλώπας, καὶ ἰέναι ἐπὶ τῆς γυναικὸς,
 ἐξεβοήθειον πανδημεὶ, καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους· οὐ-
 ται μὲν νυν τοιαύτησι περιέπιπτον τύχῃσι, 17. Διο-
 κύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς, ἐπεὶ τε ἔμαθε τῶν Ἰωνίων τὰ
 πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἑλὼν τρεῖς τῶν πολε-
 μίων, ἀπέπλεε ἐς μὲν Φωκαίαν οὐκ ἐν τῇ εὐερίδι, ὡς
 ἀνδραποδεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίᾳ· ὁ δὲ ἰθὺς, ὡς
 εἶχε, ἔπλεε ἐς Φωινίην. γαίλους δὲ ἐνθαῦτα κατα-
 θύσας, καὶ χρημάτων λαβὼν πολλὰ, ἔπλεε ἐς Σικελίην·
 ὁρμηταμικὸς δὲ ἐνθεῦτεν, ληϊστὴς κατεστήκει, Ἑλλή-
 νων μὲν οὐδενὸς, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν.

18. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεὶ τε τῇ ναυμαχίᾳ ἐνίκων
 τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐν γῆς καὶ
 θαλάσσης, καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τεῖχεα, καὶ παντοίας
 μηχανὰς προσφέροντες, αἰρέουσι κατ' ἄκρης, ἔκτα
 ἔτεϊ ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρου· καὶ ἡν-
 δραποδίασαντο τὴν πόλιν, ὥστε συμπεσεῖν τὸ πάθος
 τῷ χρησθηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ, 19. Χρεώ-
 μένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σαιτηρίῳ τῆς
 πόλιος τῆς σφετέρης, ἐχρήσθη ἐπίκοινον χρηστήριον·
 τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τῇ δὲ πα-
 ρενήκῃ ἐχρησε ἐς Μιλησίους. τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς
 Ἀργείους ἔχον, ἔπειαν ἀτὰρ τοῦτο γένεσθαι τοῦ λόγου,
 τότε μετρηθῆσομαι· τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ πα-
 ρεῦσαι ἔχρησε, ἔχει ὥδε.

Καὶ τότε δὴ, Μίλητες, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
 πολλοῖσιν δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γεκῆσαι·
 σαὶ δ' ἄλαστοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομηταῖς·
 νηαὶ δ' ἡμετέραι Διδύμοις ἄλλοις μελήσει.
 Τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους καταλαμβάνει, ὅτε γε
 ἄνδρες μὲν οἱ πλεῖντες ἀτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων
 ἔρουν κομητῶν, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπό-

δὴν λόγῳ ἐρίναντο· ἰσὼν δὲ τὸ ἐν Αἰθύμοισι, ὃ νηὸς τε καὶ τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δ' ἐν τῷ ἰσῷ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἐτέρωθι τοῦ λόγου ἐποίησάμην. 20. Ἐνθεῦτεν οἱ ζωγραφθέντες τῶν Μιλησίων ἦγοντο ἐς Σούσα. βασιλεὺς δὲ σφεας Δαρεῖος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκωσε ἐπὶ τῇ Ερυθρῇ καλεομένῃ θαλάσῃ, ἐν Ἀμπη πόλει, παρ' ἣν Τίγρης ποταμὸς παραρρέων, ἐς θαλάσσαν ἐξίει. τῆς δὲ Μιλησίης χώρας αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδosan Καροὶ Πηδασεῦσι ἐκτῆσθαι. 21. Παθούσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι πρὸς Περσίων, οὐκ ἀπέδosan τὴν ὁμοίην Συβαρίται, οἱ Λάον τε καὶ Σαῖδρον οἶκον, τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβαρίος γὰρ αἰούσης ὑπὸ Κροτωνιτέων, Μιλήσιοι πάντες ἡβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς, καὶ πένθος μέγα προεθῆκαντο· πόλιες γὰρ αὐταὶ μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλήλησι ἐξεινώθησαν. Οὐδὲν ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑπεραχθεσθέντες τῇ Μιλήτου ἀλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυγίῳ δράμα Μιλήτου ἀλωσιν, καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσε τὸ θέατρον, καὶ ἐξημίωσαν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκῆϊα κακὰ, χιλίησι δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δράματι.

22. Μιλήτος μὲν νυν Μιλησίων ἐρήμωτο. Σαμίων δὲ τοῖσι τι ἔχουσι, τὸ μὲν ἐς ταὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθέν, οὐδαμῶς ἤρρεσκε. ἔδοκε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς τὴν χώραν ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκτα, ἐς ἀποικίαν ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας Μήδοισι τε καὶ Αἰάκει δουλεύειν. Ζαγυλαῖοι γὰρ, οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν χρόνον τούτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν Ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰωνων. ἡ δὲ Καλὴ αὕτη Ἀκτὴ καλεομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίαν τετραμμένη τῆς Σικελίης.

τούτων ὧν ἐπικαλομένων, οἱ Σάμιοι μῦνοι Ἰώνων
 ἐστάλησαν, σὺν δὲ σφι Μιλησίαν οἱ ἐκπεφυγότες.
 23. Ἐν ᾧ τοιόνδε θή τι συνήνεκε γενέσθαι. Σάμιοι
 γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐγίνοντο ἐν Λοκροῖσι
 τοῖσι Ἐπιζεφυρίοισι, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐτοὶ τε καὶ ὁ βασι-
 λεὺς αὐτῶν, τῷ οὐνομα ἦν Σκύθης, περιεκατέατο πόλιν
 τῶν Σικελῶν, ἐξελεῖν βουλόμενοι· μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Πη-
 γίου τυράννος Ἀναξίλειος, τότε ἔων διάφορος τοῖσι Ζαγ-
 κλαῖοισι, συμμῖξας τοῖσι Σαμίοισι, ἀναπείθει ὥς χρεὼν
 εἴη Καλὴν μὲν Ἀκτὴν ἐπ' ἣν ἔπλεον, ἔαν χαίρειν, τὴν δὲ
 Ζάγκλην σχεῖν; εὐσσαν ἐρῆμον ἀνδρῶν. πειθομένων
 δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόντων τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα
 οἱ Ζαγκλαῖοι αἰς ἐπύθοντο ἐχομένην τὴν πόλιν ἑαυτῶν,
 ἐβοήθειον αὐτῇ, καὶ ἐπεκαλέοντο Ἰπποκράτεα, τὸν
 Γέλως τυράννον· ἦν γὰρ δὴ σφι οὗτος σύμμαχος.
 ἐπεὶ τε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἰπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ
 ἦκε βοηθέων, Σκύθην μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγ-
 κλαίων, ἀποβαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἰπποκράτης πε-
 θήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα, ἐς Ἰνυ-
 κον πόλιν ἀπέπεμψε· τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαῖους,
 κοινολογήσάμενος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ὄρκους δούς
 καὶ δεξάμενος, προέδωκε. μισθὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημένος
 ὁδε ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ ἀν-
 δραπόδων τὰ ἡμίσεα μεταλαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ
 δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα· Ἰπποκράτεα λαγχάνειν. τοὺς
 μὲν δὴ πλεῦνας τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων
 λόγῳ εἶχε δήσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτῶν τριηκο-
 σίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάζαι· οὐ μίντοι
 οἱ γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα. 24. Σκύθης δέ, ὁ
 τῶν Ζαγκλαίων μούναρχος, ἐκ τῆς Ἰνύκου ἐκδιδρῆ-
 σκει ἐς Ἰμέρην· ἐκ δὲ ταύτης παρῆν ἐς τὴν Ἀσίην,
 καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον. καὶ μιν ἐνόμισε
 Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιοτάτον εἶναι, ὅσοι ἐν
 τῆς Ἑλλάδος παρ' ἑαυτὸν ἀνέβησαν. καὶ γὰρ παραι-
 τησάμενος βασιλῆα, ἐς Σικελίην ἀπῆκετο· καὶ αὐτὶς
 ἐκ τῆς Σικελίης ὀπίσω παρὰ βασιλῆα, ἐς ὃ γῆραι μέ-
 γα ὄλβιος ἔων ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δέ,
 ἀπαλλαχθέντες Μήδων, ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην

δὼν λόγῳ ἐρίναντο· ἰσθὺν δὲ τὸ ἐν Αἰθύμοισι, ὃ νηὸς τε καὶ τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δ' ἐν τῷ ἰσθμῷ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἐτέρωθι τοῦ λόγου ἐποίησάμην. 20. Ἐνθεῦτεν οἱ ζωγραφθέντες τῶν Μιλησίων ἦγοντο ἐς Σούσα. βασιλεὺς δὲ σφας Δαρεῖος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκωσε ἐπὶ τῇ Ερυθρῇ καλεομένῃ θαλάσῃ, ἐν Ἀμπῇ πόλει, παρ' ἣν Τίγρης ποταμὸς παραρρέων, ἐς θαλάσσαν ἐξίει. τῆς δὲ Μιλησίους χώρας αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδσαν Καροὶ Πηδασεῦσι ἐκτῆσθαι. 21. Παθούσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι πρὸς Περσέων, οὐκ ἀπέδσαν τὴν ὁμοίην Συβαρίται, οἱ Λάον τε καὶ Σαῖδρον οἶκον, τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβαρίος γὰρ αἰούσης ὑπὸ Κροτωνιτέων, Μιλήσιοι πάντες ἡβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς, καὶ πένθος μέγα προεθήκαντο· πόλιες γὰρ αὗται μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλήλησι ἐξεινώθησαν. Οὐδὲν ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑπεραχθεσθέντες τῇ Μιλήτου αἰώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυγίῳ δράμα Μιλήτου αἰωσιν, καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσε τὸ θέατρον, καὶ ἐξημίωσάν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκῆτα κακὰ, χιλίησι δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δράματι.

22. Μιλήτος μὲν νυν Μιλησίων ἐρήμωτο. Σαμίων δὲ τοῖσι τι ἔχουσι, τὸ μὲν ἐς ταὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθέν, οὐδαμῶς ἤρρεσκε. ἔδοκε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς τὴν χώραν ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεια, ἐς ἀποικίαν ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας Μήδοισι τε καὶ Αἰάκει δουλεύειν. Ζαγκυλαῖοι γὰρ, οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν χρόνον τούτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν Ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰωνων. ἡ δὲ Καλὴ αὕτη Ἀκτὴ καλεομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίαν τετραμμένη τῆς Σικελίης.

τούτων ὧν ἐπικαλεομένων, οἱ Σάμιοι μῦνοι Ἰώνων
 ἐστάλησαν, σὺν δέ σφι Μιλησίων οἱ ἐκπεφυγότες.
 23. Ἐν ᾧ τοιόνδε θή τι συνήνεικε γενέσθαι. Σάμιοι
 γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἔγινοντο ἐν Λοκροῖς
 τοῖσι Ἐπιεφυρίοισι, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐτοὶ τε καὶ ὁ βασι-
 λεὺς αὐτέων, τῷ οὐνόμα ἦν Σκύθης, περιεκατέατο πόλιν
 τῶν Σικελῶν, ἐξελεῖν βουλόμενοι· μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Πη-
 γιον τύραννος Ἀναξίλειος, τότε ἑὼν διάφορος τοῖσι Ζαγ-
 κλαίοισι, συμμῖξας τοῖσι Σαμίοισι, ἀναπείθει ὡς χρεῶν
 εἶη Καλὴν μὲν Ἀκτὴν ἐπ' ἣν ἔπλεον, ἔαν χαίρειν, τὴν δὲ
 Ζαγκλὴν σχεῖν, ἰούσαν ἐρῆμον ἀνδρῶν. πειθομένων
 δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόντων τὴν Ζαγκλὴν, ἐνθαῦτα
 οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο ἔχομένην τὴν πόλιν ἑωυτῶν,
 ἐβοήθειον αὐτῇ, καὶ ἐπεκαλέοντο Ἰπποκράτεα, τὸν
 Γέλης τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι οὗτος σύμμαχος.
 ἐπεὶ τε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἰπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ
 ἦκε βοηθέων, Σκύθη μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγ-
 κλαίων, ἀποβαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἰπποκράτης πε-
 θήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα, ἐς Ἰνυ-
 κον πόλιν ἀπέπεμψε· τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους,
 κοινολογήσάμενος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ὄρκους δούς
 καὶ δεξάμενος, προέδωκε. μισθὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημένος
 ὅδε ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπιπλων καὶ ἀν-
 δραπόδων τὰ ἡμίσεα μεταλαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ
 δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα· Ἰπποκράτεα λαγχάνειν. τοὺς
 μὲν δὴ πλεῦνας τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων
 λόγῳ εἶχε δήσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτέων τριηκο-
 σίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάζαι· οὐ μόντοι
 οἱ γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα. 24. Σκύθης δὲ, ὁ
 τῶν Ζαγκλαίων μούναρχος, ἐκ τῆς Ἰνύκου ἐκδιδρῆ-
 σκει ἐς Ἰμέρην· ἐκ δὲ ταύτης παρῆν ἐς τὴν Ἀσίην,
 καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον. καὶ μιν ἐνόμισε
 Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιότατον εἶναι, ὅσοι ἐκ
 τῆς Ἑλλάδος πρὶ ἑωυτὸν ἀνέβησαν. καὶ γὰρ παραι-
 τησάμενος βασιλῆα, ἐς Σικελίην ἀπῆκετο· καὶ αὐτὶς
 ἐκ τῆς Σικελίης ὀπίσω παρὰ βασιλῆα, ἐς ὃ γῆραι μέ-
 γα ὄλβιος ἑὼν ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ,
 ἀπαλλαχθέντες Μήδων, ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην

Χαλκίην περιβεβλήατο. 25. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου γενομένην, Φοίνικες, κελυσάντων Περσίων, κατήγον ἐς Σάμον Διάκεια τῶν Συλοσῶντος, αἷς πολλὰν τε ἄξιον γενομένων σφισι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σαρμίῳσι μῦνονσι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου, διὰ τὴν ἐκλείψαν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, οὔτε ἡ πόλις, οὔτε τὰ ἱερά ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ αἰούσης, αὐτίκα Καρίην ἔσχον αἱ Πέρσαι· τὰς μὲν ἐθελοντὴν τῶν πόλιων υποκυψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγένετο.

26. Ἰστιάῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἔοντι περὶ Βιζάντιον, καὶ συλλαμβάνοντι τὰς Ἰωνῶν ὀλκάδας ἐκπλωούσας ἐκ τοῦ Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μιλήτον γενομένα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα ἐπιτρέπει Βισάλτῃ, Ἀπολλοφάντος παιδί, Ἀβυδηνῶ· αὐτὰς δὲ ἔχων Λεσβίους, ἐς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων φρουρῇ, οὐ προσειμένη μὲν, συνέβαλε ἐν Κόλλοισι καλεομένοις τῆς Χίης χωρὶς. τούτων τε δὴ ἐφάνευσε συχνοὺς καὶ τῶν λοιπῶν Χίων, οἳα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἰστιαῖος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Πολίχνης τῆς Χίων ὁρμηόμενος. 27. Φιλέει δὲ πως προσημαίνειν, εὖτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα κατὰ ἡ πόλιν ἢ ἔθνεϊ ἐσεσθαι· καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημεῖα μεγάλα ἐγένετο. τοῦτο μὲν σφοδρῶς ἐπὶ τὰς Ἀελφούς· χορὸν νεηνίων ἑκατόν, δύο μῦνοι· τρυτέων ἀπερόστησαν, τοὺς δὲ ὅπῳ τε καὶ ἐννεμήκοντα αὐτέων λαὸς ὑπολαβὼν ἀπῆνευκε· τοῦτο δὲ, ἐν τῇ πόλει τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίης, πασι γράμματα διδασκόμενοις ἐνέπασσε ἡ στείχη, ὥστε ἀπ' ἑκατόν καὶ εἴκοσι παίδων εἰς μῦνος ἀπέφυγε. ταῦτα μὲν σφι σημεῖα ὁ Θεὸς προέδειξε· μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ὑπολαβούσα, ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε· ἐπὶ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἰστιαῖος, Λεσβίους ἄγων· κεκακωμένων δὲ τῶν Χίων, κατασφραγὴν εὐπετέως αὐτέων ἐποίησατο. 28. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσον, ἄγων Ἰόνων καὶ Αἰολίων συχνοὺς. περικεκατημένῳ δὲ αἱ

Θάσον ἤθεα ἀγγελίη, ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλάσονται ἐκ τῆς Μιλήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα, Θάσον μὲν ἀπόρθητον λείπει, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἠπείγετο, ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιάν. ἐν Λέσβου δὲ, λημαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς, πέρην διαβαίνει, ἐκ τοῦ Ἀταρκέος ὡς ἀμήσων τὸν εἶτον, τὸν τε ἐνθρεπεν, καὶ τὸν ἐκ Καΐκου πεδίου τὸν τῶν Μυσῶν. Ἐν δὲ τούτοις τοῖσι χωρίοις ἐτύγχανε εἶναι Ἀρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης· ὃς οἱ ἀπαθάντι συμβαλὼν, αὐτὸν τε Ἰστιαῖον ζωστήν ἐλαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλεόν διεφθειρε.

29. Ἐξωγρήθη δὲ ὁ Ἰστιαῖος ὧδε. ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλῇνῃ τῆς Ἀταρκείδος χώρας, οἱ μὲν συνέστασαν χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἡ δὲ ἵππος ὑστερον ὀρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι. τότε δὴ ἔργον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο· καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἰστιαῖος ἐλπίων οὐκ ὑπολείεσθαι ὑπὸ βασιλῆος διὰ τὴν παρεῶσαν ἀμαρτάδα, φιλοψυχὴν τωὶνδε τινα ἀκαιρῆται· ὡς φεύγων τε κατέλαμβάνετο ὑπὸ ἀνδρὸς Πέρσῃσι, καὶ ὡς καταιρεόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐμελλε συγκεντηθῆσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεῖς καταμηνύει ἑαυτὸν, ὡς εἴη Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος. 30. Εἰ μὲν νυν, ὡς ἐξωγρήθη, ἔχθη ἀγόμενος, παρὰ βασιλῆα Δαρείον, ὁ δὲ οὐτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδέν, δακρύει ἔμοι, ἀπῆμ' ἔ' ἂν αὐτῷ τὴν αἰτίην. νυν δὲ μιν, αὐτέων τε τούτέων εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ διαφυγῶν, αὐτίς μέγας παρὰ βασιλεῖ γένηται, Δοταφρόνης τε ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, καὶ ὁ λαβὼν Ἀρπαγος, ὡς ἀπίκετο ἀγόμενος ἐς Σαρδίς, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτη ἀνεσταύρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, ἀνήνεκαν παρὰ βασιλῆα Δαρείον ἐς Σούσα. Δαρείος δὲ πυθόμενος καῖπα, καὶ ἀπατησάμενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μιν οὐ ζῶντα ἀνήγαγον ἐς ὄψιν τὴν ἑαυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἰστιαίων λείσαντας τε καὶ περιστέλλαντας τῷ ἐντετείλατο θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑαυτῷ τε καὶ

Πέρσῃσι εὐεργέτω. Τὰ μὲν περὶ Ἰουταίων οὕτως ἔσχε.

51. Ὁ δὲ ναυτικός στρατός ὁ Περσέων, χειμερίσας περὶ Μίλητον, τῷ δευτέρῳ ἔτει ὡς ἀνέπλωσε, αἰρέει εὐπετέως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἡπείρῳ κειμένας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅπως δὲ λαβεῖν τινα τῶν νήσων, ὡς ἐκάστην αἰρόντες οἱ βαρβαροὶ ἐσαγγένευον τοὺς ἀνθρώπους. σαγγενεύουσι δὲ τὰνδε τὸν τρόπον. ἀνὴρ ἀνδρὸς ἀψάμενος τῆς χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τῆς βορητῆς ἐπὶ τὴν νοτιήν διηκουσι, καὶ ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νήσου διέρχονται ἐκδηροῦντες τοὺς ἀνθρώπους. Αἶρεον δὲ καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλεις τὰς Ἰάδας κατὰ τὰ αὐτὰ· πλὴν οὐκ ἐσαγγένουν τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἶα τ' ἦν. 52. Ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐψεύσαντο τὰς ἀπειλάς τὰς ἀπηπειλήσαν τοῖσι Ἰωσι στρατοπεδευομένοι ἐναντία σφίσι. ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πόλεων, παῖδας τε τοὺς ευειδεστάτους ἐκλεγόμενοι ἔξεταμνον, καὶ ἐποίηον αὐτὲ εἶναι ἐνόρχια εὐνούχους, καὶ παρθένους τὰς καλλιστενουσας, ἀνασπάστους παρὰ βασιλῆα· ταῦτά τε δὴ ἐποίηον, καὶ τὰς πόλεις ἐνεπίμπρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἰροῖσι. Οὕτω δὲ τὸ τρίτον Ἴωνες κατεδουλώθησαν· πρῶτον μὲν ὑπὸ Λυδῶν, δις δὲ ἐπεξῆς τότε ὑπὸ Περσέων. 53. Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσόμενος ὁ ναυτικός στρατός, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι τοῦ Ἑλλησπόντου αἶρεε πάντα· τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιὰ αὐτοῖσι τοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείρια ἦν γεγονότα κατ' ἡπειρον. Εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἶδε ταῦ Ἑλλησπόντου· Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλεις συχναὶ ἔνεισι, καὶ Πέρινθος, καὶ τὰ τεῖχεα τὰ ἐπὶ Θρηίκης, καὶ Σηλυβρίη τε, καὶ Βυζάντιον. Βυζάντιοι μὲν νῦν, καὶ οἱ Πέρηθεν Χαλκηδόνιοι, οὐδ' ὑπέμειναν ἐπιπλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ' οἴχοντο ἀπολιπόντες τὴν σφετέρην, ἕσω ἐς τὸν Εὐξείνου πόντον· καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίαν οἰκῆσαν. οἱ δὲ Φοίνικες κατακαύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς καταλεχθείσας, τράπονται ἐπὶ τε Προκοννήσῳ, καὶ Ἀρτακῇ· πυρὶ δὲ καὶ ταύτας νείμαντες, ἔπλωον αὐτὲς ἐς τὴν Χερσόνη-

σαν, ἔξαιρέσαντες τὰς ἐπιλοίπους τῶν πολλῶν, οσας πρότερον προσσχόντες οὐ κατέσυραν. Ἐπὶ δὲ Κυζικὸν οὐδὲ ἔπλωσαν ἀρχὴν· αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἐπὶ πρότερον τοῦ Φοινίκων ἔσπλου, ἐγερόντεςαν ὑπὸ βασιλεῖ, Οἰβάρει τῷ Μεγαβάδου ὁμολογήσαντες, τῷ ἐν Δασκυλείῳ ὑπαρχῶ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλην Καρδίας πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοινικες.

34. Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος τοῦ Σησαγόρεω, κησαμένῳ τὴν ἀρχὴν ταύτην πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου τρόπῳ κοιῶδε. Εἶχον Δόλογχοι Θρηῖκες τὴν Χερσονήσον ταύτην, οὔτῳ ὢν οἱ Δάλογχοι πισθέντες πολέμοι ὑπὸ Ἀργυνθίων, ἐς Δελφούς, ἐπεμψαν τοὺς βασιλεῖς, περὶ τοῦ πολέμου χρησιμότητας. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἀνείλε, „ αἰματὴν ἐπαγεσθαι ἐπὶ τὴν χάσπην τοῦτον, ὅς ἂν σφείας ἀπιδόντας ἐκ τοῦ ἱεροῦ πρῶτος ἐπὶ ξείνια κλέσῃ.“ Ἰόντες δὲ οἱ Δόλογχοι τὴν ἱερὴν ὁδόν, διὰ Φωκίων τε καὶ Βοιωτῶν ἤϊσαν· καὶ σφείας ὡς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐντράπονται ἐπὶ Ἀθηναίων. 35. Ἐν δὲ τῇαι Ἀθῆνῃσι τηνικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν κράτος Πεισιστράτος, ἀτὰρ ἰδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, ἔων οἰκίης τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκαθεν ἀπὸ Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίτης γεγονως, τὰ δὲ νεώτερα Ἀθηναίᾳς· Φιλαίου, τοῦ Αἰάντος παιδός, γενομένου πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. Οὗτος ὁ Μιλτιάδης, κατῆμεκος ἐν τοῖσι προθύροις τοῖσι ἑωυτοῦ, θρίων τοὺς Δάλογκους παριόντας, ἑαθῆτα ἔχοντας οὖν ἐργωρίην καὶ αἰχμὰς, προσεβώσατο· καὶ σφι προσελθόνσι, ἐπηγγέλλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ ξενισθέντες ὑπὸ αὐτοῦ, ἐξέφαινον πᾶν οἱ τὸ μαντήιον· ἐμψῆγναιτες δὲ, ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν πείθεσθαι. Μιλτιάδεα δὲ, ἀκούσαντα, παρακίκα ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ, καὶ βουλόμενον ἐκ ποδῶν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐστάλη ἐς Δελφούς, ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον, εἰ ποιεῖται τὰ περ αὐτοῦ, οἱ Δόλογχοι προσεδέοντο. 36. Κίλευ-

ρύσης, δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω δὲ Μιλτιάδης ὁ Κυ-
 ψέλου, Ὀλύμπια ἀναισθηκῶς πρῶτον τούτων τε-
 θρίπποι, τότε παραλαβὼν Ἀθηναίων πάντα τὸν βου-
 λόμενον, μετὰ τὸν τοῦ στόλου, ἔπλεε ἅμα τοῖσι φιλόγ-
 κοισι, καὶ ἔαχε τὴν χώραν· καὶ μιν οἱ ἐπαγωγόμενοι
 τυράννοι κατεστήσαντο. Ὁ δὲ πρῶτον μὲν ὑπετέλιστα
 τὸν ἱσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἐν Κωρινθίων πόλει, ἐν
 Πακτύνῃ, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφεας οἱ Ἀφινθιοὶ δαλεῖ-
 σθαι ἐκβαλλόντες ἐς τὴν χεῖρην· εἰσι δὲ οὗτοι σταδιοὶ
 εἴς τε καὶ τρεῖς μέρη τοῦ ἱσθμοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ ἱσθμοῦ
 τούτου ἡ Χερσονήσος ἐστὶ πᾶσα ἐστὶ σταδίων ἑκατὸς
 καὶ τετρακοσίων τὸ μέτρον. 57. Αποτελέσας δὲ τὰ
 αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς
 Ἀφινθίους, πρῶτον τοσοῦτον ἀσάμενος, τῶν ἡοικῶν
 πρῶτον ἐπαλῆκαυσε Λαμψακηνοῖσι· καὶ μιν οἱ Λαμ-
 ψακηνοὶ λομήσαντες αἰρέουσι ζαυρήν. ἦν δὲ ὁ Μιλ-
 τιάδης Κροῖσόν τῳ Λυδῷ ἐν γυνάμῃ γεγονώς· πυθό-
 μένος ὦν ὁ Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προηγόρευε τοῖσι
 Λαμψακηνοῖσι ματιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μὴ, σφεας
 πίτυας ἀρόπον ἀπέειλε ἐκτερίψειν. πλανομένων δὲ
 τῶν Λαμψακηνῶν ἐν ταῖσι λόγεσσι, τὸ θάλλει τὸ ἔπος
 εἶναι, τὰ ἐπὶ ἀπαίλῃσιν ὁ Κροῖσος, πίτυας τρόπον
 ἐκτερίψειν, μόλις ποτὲ παύσων τῶν τις πρεσβυτέρων,
 εἶπε τὰ ἔργα, ὅτι πίτυς μόνη δένδρεων πάντων, ἐκ-
 καπεῖσα, βλάστησιν οὐδένα μετίζει, ἀλλὰ πανώλεθρος
 ἐξαπόλλυται. θείσαντες ὦν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον,
 λύσαντες μετήσαν Μιλτιάδεα. 58. Οὗτος μὲν δὲ διὰ
 Κροῖσον ἐκφαύγει· μετὰ δὲ, τελευτᾷ ἅπασι, τὴν ἀθ-
 λήν τε καὶ τὰ χρήματα παραδούς Σησαγόρῃ τῳ Κί-
 μωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητρίου. καὶ οὗ τελευτή-
 σαντι Χερσονησῆται θύουσι, ὡς νόμος οἰκομένη, καὶ
 ἄρῳνα ἵππικόν τε καὶ γυμνικὸν ἐπιστῆσι, ἐν τῷ Λαμ-
 ψακηνῶν οὐδαὶ ἐγγίνεσθαι ἀγωνίζεσθαι. Πολέμων δὲ
 ἔοντας πρὸς Λαμψακηνοὺς, καὶ Σησαγόρεα κατέλαβε
 ἀποθανεῖν ἀπαιδα, πῆλυνον τὴν κεφαλὴν πελὲκα ἐν
 τῇ πρυτανίῃ, πρὸς κέντρον αὐτομάλου μὲν τῷ λόγῳ,
 πολέμου δὲ καὶ ὑποθαρμοτέρου τῷ ἔργῳ.

39. Τελευτήσαντος δὲ καὶ Σησαγόρεα τρόπον τοιῷδε, ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Σησαγόρεω δὲ τοῦ τελευτήσαντος ἀδελφεὸν, καταλαμβάνουσιν τὰ πρήγματα, ἐπὶ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τριήρεϊ οἱ Γκεμισιστρατίδαι· οἳ μιν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίησαν εὖ, ὡς οὐ συνειδότες δῆθεν τοῦ πατρὸς Κίμωνος αὐτοῦ τὸν τὸν θάνατον, τὸν ἔργῳ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἴκου, τὸν ἀδελφεὸν Σησαγόρεα δηλαδὴ ἐπιτιμίων. οἱ δὲ Χερσονησῖται, πυνθανόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολλῶν οἱ δυναστεύοντες πάντοθεν· κοινῶ δὲ σιόλῳ ἀπικόμενοι ὡς συλλυπηθησόμενοι, ἐδέθησαν ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσόνησον, πεντακοσίους βόσκων ἐπικυβήτους, καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ Θρηϊκῶν βασιλῆος θυγατέρα Ἠγησιπύλην. 40. Οἶκος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθας ἐς τὴν Χερσόνησον· κατελάμβανε δὲ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπωτέρα. τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτει τούτων, Σκύθας ἐκφεύγει. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλῆος Δαρείου, συνεστράφησαν καὶ ἤλασαν μέχρι τῆς Χερσονήσου τέρτης. τούτους ἐπιόντας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔφηνε ἀπὸ Χερσονήσου. ἐς ᾧ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ μιν οἱ Δόλογχοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτει πρότερον ἐγενήθη τῶν τότε μιν κατεχόντων. 41. Τότε δὲ, πυνθανόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας τριήρεας πέντε χρημάτων τῶν παρόντων, ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὠρμήθη ἐκ Καρδίας πόλιος, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου· παραμαίβετό τε τὴν Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ περιπίπτονσι τῇσι νηυσί. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσαρσι τῶν νεῶν καταφεύγει ἐς Ἰμβρον, τὴν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν κατέλειπον διώκοντες οἱ Φοίνικες. τῇς δὲ νεὸς αὐτῆς ἔτυχε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μητιόχος· οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρηϊκοῦ εἰὼν θυγατρός, ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηὶ εἶλον οἱ Φοίνικες.

καὶ μιν πυθόμενοι ὡς εἶη Μιλτιάδεω παῖς, ἀνήγαγον
 παρὰ βασιλῆα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην καταθήσε-
 σθαι· ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι
 Ἴωσι, πείθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθῃσι, ὅτε οἱ
 Σκύθαι προσεδέοντο, λύσαντας τὴν σχεδὴν, ἀποπλέειν
 εἰς τὴν ἰωυτῶν. Δαρεῖος δὲ, ὡς οἱ Φοίνικες Μητίο-
 χον τὸν Μιλτιάδεω ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐ-
 δὲν Μητίοχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ
 κτῆσιν ἔδωκε, καὶ Ἰερσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα
 ἐγένετο, τὰ εἰς Πέρσας πεκοσμέεται. Μιλτιάδης δὲ
 ἐξ Ἰμβρου ἀπικνέεται εἰς τὰς Ἀθήνας.

42. Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων εὐ-
 δὲν ἐπὶ πλεόν ἐγένετο τούτων, εἰς νεῖκος φέρον Ἴωσι,
 ἀλλὰ ταδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο τού-
 του τοῦ ἔτους. Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, με-
 ταπεμφάμενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολιῶν, συνθήκας
 σφίσι αὐτοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιέεσθαι, ἵνα
 δοσίδικοι εἴεν, καὶ μὴ ἀλλήλους φέροιν τε καὶ ἄγοιεν.
 ταῦτά τε ἠνάγκασε ποιέειν, καὶ τὰς χώρας σφείων με-
 τρήσας κατὰ παρασάγγας, τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι
 τα τριήκοντα στάδια· κατὰ δὴ τούτους μετρήσας,
 φόρους ἔταξε ἐκάστοισι, οἳ κατὰ χώραν διατελέουσι
 ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεὶ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ, οἷς
 ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφέρνηος· ἐτάχθησαν δὲ σχεδὸν
 κατὰ τὰ αὐτὰ τὰ καὶ πρότερον εἶχον. καὶ σφι ταῦτε
 μὲν εἰρηναῖα ἦν. 43. Ἀμα δὲ τῷ ἔαρι, τῶν ἄλλων
 καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλῆος, Μαρδόνιος ὁ
 Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν
 μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, πολλὸν δὲ ναυτικόν·
 ἡλικίην τε νέος ἔων, καὶ νεωστὶ γεγαμηκὼς βασιλῆος
 Δαρείου θυγατέρα Ἀρταζώστην. ἄγων δὲ τὸν στρα-
 τὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλι-
 κίᾳ, αὐτὸς μὲν ἐπιβὰς ἐπὶ νεὸς, ἐκδμήζετο ἅμα τῇσι
 ἄλλῃσι νηυσὶ, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες
 ἦγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. Ως δὲ παραπλέων τὴν
 Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος εἰς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα
 μέγιστον θῶμα ἔρεω τοῖσι μὴ ἀποδεκομένοισι Ἑλλή-

οὐκ, Περσέων τοῖσι ἐπεὶ ὅταντα γυνήμη ἀπεδίχα-
 σθαι ὡς γυνήμη δὴ ἀποκατατέσθαι Πέρσας, τοὺς
 γὰρ τυράντους τῶν Ἰωνῶν καταπαύσας πάντας ὁ
 Μαρδόνιος δημοκρατίας κατέστη ἐν ταῖς πόλεσι ταύ-
 τα δὲ παύσας, ἠπάγειο ἐν τὸν Ἑλλησποπόν. ὅτε
 δὲ αὐμολέχθη περὶ χρήμα πολλὰ καὶ αὐμολέχθη δὲ
 καὶ πῶς πάλος στρατός, διαβάντες τῇσι κρησὶ τῆς
 Ἑλλησποπότι, ἐπερύναντο διὰ τῆς Βυρατῆς. ἐπε-
 ρύναντο δὲ ἐπὶ τῇς Βυρατῆς καὶ Ἀθήνας, καὶ Μύσας
 μὲν ὡς ἀφ' ἐπὶ στήμα ἔσαν τοῦ στόλου, ἑτάροι δὲ νῆας
 ἔχοντες, οὓς ἀν' αὐλίστας ὄσαιντο καταστρεφόμεθα
 τῶν Ἑλληνίδων πόλιν, τοῦτο μὲν δὴ, τῇσι κρησὶ
 ὄσαιντο, οὐδὲ γέρας ἀναισθημένους, καταστρεφόντες
 τοῦτα δὲ τῷ περὶ Μακεδονίας, πρὸς τοῖσι ὑπαρχοῦσι,
 δούλους προαίτησαντο, ὡς γὰρ ἔπας Ἀμακονίως
 ἔδνακ πάντα σφὶ ἦν ἡδὲ ὑποχείριον γέγονεν, ὅτε
 μὲν δὴ θάσου διαβαλόμενος πέμπη, ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας
 ἐπομίζοντο μέγροι Ἀκάνθου. ἐν δὲ Ἀκάνθου ὄσαιν-
 μιν, τὸν Ἀθῶν περιβαλόντες, ἐπιπλεῖν δὲ σφὶ πε-
 ριπλεῖνσι βάρης ἀνάμους, μέγας τε καὶ ἀπὸρος, κάρτα
 τρηχέως περισπῶν πλῆθει πολλὰς τῶν νῆων, ἐκβαλλὰς
 πρὸς τὸν Ἀθῶν. λέγεται γὰρ κατὰ τριημέρας μὲν
 τῶν νῆων τὰς διαφθαρείας εἶναι, ὑπὲρ δὲ δύο μυ-
 ριάδας ἀνθρώπων, ὥστε γὰρ θηριωδεστάτης εὐρύτης
 τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἀθῶν, οἱ μὲν
 ὑπὸ τῶν θηρίων διαφθαίροντο ἀρπαζόμενοι, οἱ δὲ,
 πρὸς τὰς πέτρας ἀρπαζόμενοι, οἱ δὲ αὐτῶν νῆων
 οὐκ ἐπιστέλλο, καὶ κατὰ τὰς διαφθαίροντες, οἱ δὲ,
 εἰσι. ὁ μὲν δὴ ναυτικός στρατός οὕτως ἀγρήγορος
 45. Μαρδόνιος δὲ, καὶ τῷ περὶ, στρατοπεδεύομενος
 ἐν Μακεδονίᾳ, νυκτὸς θύγας θρήνην ἀπεβίβησαν
 καὶ σφίσι πολλοὺς φονεύσαντες οἱ θύγας, Μαρδόνιον
 δὲ αὐτὰς τραυματίζουσι. οὐ μάλιστα οὐδὲ αὐτοὶ βαλόν-
 σιν, ἀλλὰ πρὸς Περσέων, οὐ γὰρ δὴ πρότε-
 ρον ἀπαισθητὴ ἐκ τῶν κρησὶν τοῦτον Μαρδόνιος,
 πρὶν ἢ σφίσις ὑποχρίσας ἐποίησεν. τοῦτον μὲν τοῖς
 καταστρεφόμενος, ἀπὸ τῆς αὐτῆς στρατῆς ὄσαιν, ὥτε
 τῷ περὶ, τε προαίτησαν πρὸς τοὺς θύγας, καὶ τῷ

ναυτικῇ μεγάλως περὶ Ἀθῶν. Οὗτος μὲν τὸν ὁ σφόδρος αἰσχροῦς ἀγωνισάμενος, ἀπαλλάχθη ἐς τὴν Μοίηον.

46. Δευτέρῳ δὲ ἐπὶ ταυτέων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θάσιους διαβληθείσας ὑπὸ τῶν ἀστρυγεσσῶν, ὡς ἐπρόστασιν μηχανοϊάτα, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευε σφείας τὰ τεῖχος περιαιρέειν, καὶ τὰς νέας ἐς Ἀθήνας κενεῖν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιος, οἳ ὑπὸ Ἰουαίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορκηθέντες, καὶ προσδοκῶντες αὐτῶν μεγάλῃ, ἐχρόντο τοῖσι χρήμασι, οὗς καὶ ναυπηγεύμενοι μακρὰς, καὶ τεύχος ισχυροτέρου περιβαλλόμενοι, ἢ δὲ πρόσσδος σφραγίσαντο ἐν ταύτῃ κτεῖρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἔα μὲν γὰρ τῶν ἐν Σαμοθῇ τῇ τῶν χερσαίων μετάλλων, τὸ ἐλίπαν ἀγθύνοντα τεύχεα προσήιε· ἐν δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῃ, ἐλαττοῦ μὲν ταυτέων, συχνὰ δὲ οὕτω, ὥστε τὸ ἐπίσταν Θάσιος, εὐθεὶ καρπῶν ἀτελέως, προσήιε ἀπὸ τε τῆς ἡπείρου καὶ τῶν μετάλλων, ἕως ἐκάστου, δημοσίου τεύχεα, ὅτε δὲ τὰ πλεῖστα προσήλθε, τροχόσκιον 47. Εἶδον δὲ καὶ αὐτοὶ τὰ μέταλλα ταῦτα, καὶ μακρῇ ἦν αὐτῶν θαυμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνέυρουσι μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην· ἥτις νῦν ἐπὶ τοῦ Θάσου ταύτου, τοῦ Φοίνικος, τὸ εὖνομα ἔσχε. τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτα, ἔστι τῆς Θάσου μετὰ Λινύρων τε χώρου καλεσμένου καὶ Κοινύρων, ἀκτίον δὲ Σαμοθρητικῆς· ὅρος μέγα, ἀνιστραμμένον ἐν τῇ ζήτησει. τοῦτο μὲν νῦν ἔστι ποταμὸς. Οἱ δὲ Θάσιος τῷ βασιλεῖ κτενύσαντι καὶ τὸ τεύχος τὸ σφέτερον κτεῖλον, καὶ τὰς νέας τὰς πάσας ἐκομίσαν ἐς Ἀθήνας.

48. Μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπεπειράτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὅ τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολέμειν ἐαυτοῖς, ἢ παραδιδάναι σφείας αὐτοῖς. διέπεμπε ὡν κήρυκας, ἄλλους ἄλλῃ τάξας, ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, καλεῖν αἰτέειν βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τοὺτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπέμπε· ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἐαυτοῦ θαλαμοφόρους πόλεις τὰς περιθαλασσίους, καλεῖν νέας τε μακρὰς καὶ ἱππάρχας, πλοῦς ποιεῖσθαι.

49. Οὗτοι τὰ δὴ παρασκευάζοντο ταῦτα· καὶ τοῖσι
ἥκιστα ἐς τὴν Ἑλλάδα κηρύξαι, πολλοὶ μὲν νηπιω-
τέων ἐδίδουσαν τὰ προύχοντα αἰετῶν ὁ Πέρσης, πάντες
δὲ οἱ νησιῶται, ἐς τοὺς ἀπικαίετο αἰτήσαστες. Οἱ γὰρ
δὴ ἄλλοι νησιῶται διδοῦσι μὴν, τε καὶ ὑδωρ Δαρείῳ,
καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται. ποιήσαντι δὲ σφι ταῦτα, ἰδίως
Ἀθηναῖοι ἐπικράτο, δοκίοντες ἐπὶ σφίσι ἔχοντες τοὺς
Αἰγινῆτας δεδομέναι, ὥς ἅμα, τῷ Πέρσῃ, ἐπὶ σφίσι
στρατεύονται· καὶ ἄσπετος προφασίς ἐπελαθόντο,
φοιτούντες τε ἐς τὴν Σπάρτην, κατηγοροῖον τῶν Αἰ-
γινητέων τὰ πεποιηκότεν προδόντες τὴν Ἑλλάδα.

50. Πρὸς ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην Κλεομένης ὁ
Ἀναξανδρίδης, βασιλεὺς ἑὼν Σπαρτιατέων, διέβη ἐς
Αἰγινῶν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητέων, τοὺς αἰ-
τωσιτάτους. ὥς δὲ ἐπειράτο συλλαμβάνειν, ἄλλαι τε
δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίσοι τῶν Αἰγινητέων, γένε δὲ δὴ
καὶ Κρίος ὁ Πολυκρίτου μάλιστα· ὅς „ αἰετῶν, ἔφη,
αὐτὸν οὐδένα ἄξιον χαίροντα Αἰγινητέων· ἀνευ γὰρ
μιν Σπαρτιατέων τοῦ κοινοῦ ποιεῖν ταῦτα, οὐ
Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γὰρ ἂν μιν
τῷ ἑτέρῳ βασιλεῖ ἐλθόντα συλλαμβάνειν.” ἔλεγε δὲ
ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρχίου. Κλεομένης δὲ,
ἀπελαινόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἶρετο τὸν Κρίον ὅτι
οἱ εἴη τὸ οὖνομα· ὃ δὲ τὰ ἑὸν ἔφρασε οἱ, ὃ δὲ Κλεο-
μένης πρὸς αὐτὸν ἔφη· „ Ἦδὴ νῦν καταχάλομαι, ὦ
„ Κρίε, τὰ κέρεια, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.”

51. Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τούτων τὰ χρόνον ὑπομένων
Δημάρχτος ὁ Ἀρίστωνος, διεβάλλε τὸν Κλεομένεα,
ἑὼν βασιλεὺς καὶ οὗτος Σπαρτιατέων, οἰκίης δὲ τῆς
υποδεστέρας· κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑπαδεστέρας, ἀπο-
γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγονάσι· κατὰ προσβυγκεκῆν δὲ καὶ
κετίμηται μᾶλλον ἢ Εὐρυπύργος.

52. Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες οὐδενὶ πρὶν
τῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀριστοδημον, τὸν Ἀριστομαχόν,
τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, βασιλευντα, ἀγαγεῖν
σφίσι ἐς ταύτην τὴν χώραν τῇ νῦν ἐκτεταταί, ἀλλ'
οὐ τοὺς Ἀριστοδημον παῖδας, μετὰ δὲ χρόνον οὐ

πολλὸν, Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ οὐνομα
 εἶναι Ἀργεῖην. θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι
 Ἀντισκίμωνος, τοῦ Τιταμένου, τοῦ Θερασάνδρου, τοῦ
 Πολυνείκεος· ταύτην δὲ τεκεῖν διδύμα· ἐπιδόντα δὲ
 τὸν Ἀριστοδήμον τὰ τέκνα, νόστον τελευτᾶν. Λακε-
 δαιμονίους δὲ, τοὺς τότε ἔντας, βουλεύεσθαι κατὰ νό-
 μον βασιλεῖα τῶν παίδων τὸν προεβύτηρον ποιήσα-
 σθαι. οὐκ ὄντων δὲ σφέας ἔχειν ὑπότερον ἔλονται, ὥστε
 καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἔστωσαν· οὐ δυναμένους δὲ γινώ-
 ναι, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐπειρωτῆν τὴν τεκούσαν. τὴν
 δὲ οὐδὲ αὐτὴν, φάναι, διαγινώσκειν· εἰδυῖαν
 μὲν καὶ τὸ κάρτα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἰ καὶ
 ἀμφότεροι γενοίαιτο βασιλεῖς. Τούτῳ δὲ ὁ Λακεδαι-
 μονίους ἀπορίειν· ἀπορέοντας δὲ, πέμπειν ἐς Ἀθē-
 ρους, ἐπειρησόμενους ὅ τι χρήσονται τῷ πρῆγματι.
 τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας ἀμφοτέρω τα παιδία
 κηρύσασθαι βασιλεῖας, τιμῇ δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτε-
 ρον. τὴν μὲν δὲ Πυθίην ταῦτα σφι ἀνελεῖν· τοῖς
 δὲ Λακεδαιμονίοισι, ἀπορέναι οὐδὲν ἔσσαν ὅπως ἐξ-
 τέρωσι αὐτέων τὸν προεβύτηρον, ὑπρεσθῆναι ἄνδρα
 Μεσσηνίον, τῷ οὐνομα εἶναι Πανίτην· ὑποθέσθαι
 δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην ταδε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι
 φυλάξαι τὴν γεγαμένην, ὑπότερον τῶν παίδων πρό-
 τερον λούει καὶ σιτίζει· καί, ἣν μὲν κατὰ τὰ αὐτὰ
 φαίνεται αἰεὶ ποιεῖσα, τοὺς δὲ πᾶν ἔξω ὅσον τι καὶ
 διζήσεται καὶ θέλονσι ἐξευρεῖν· ἣν δὲ πλατύνει καὶ
 ἐκείνη, ἐναλλάξ ποιεῖσα, δηλὰ σφι ἐκείθην ὥς οὐδὲ
 ἐκείνη πλέον οὐδὲν οἶδε· ἐπ' ἄλλην τὲ σφραγίσαι
 σφαιρὴν ὁδὸν. Ἐνθαῦτα δὲ τοὺς Σπαρτιάτας, κατὰ τὰς
 τοῦ Μεσσηνίου ὑποθήκας, φυλάξαντας τὴν μητέρα
 τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, λαβεῖν κατὰ τὰ αὐτὰ τι-
 μῶσαν τὸν πρότερον καὶ σιτίσαι καὶ λουτρῶσαι, οὐκ
 εἰδυῖαν τῶν εἰνενεν ἐφυλάσσετο. λαβόντας δὲ τὸ παι-
 δὸν τὸ τιμώμενον πρὸς τῆς γεγαμένης, ὥς ἔον πρό-
 τερον, τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ οὐνομα τε-
 θῆναι Ἐθρυσθέντα, τῷ δὲ νεωτέρῳ, Προκλέῳ. τού-
 τους ἀνδρωθέντας, ἀπ' αὐτοῦ τε, ἀδελφείας ἔοντας, λέ-
 γουσι διαφόρους εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζωῆς αἰ-

ἄλλοις, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων φανομένους, ὡς οὐκ
 διατελείν. 53. Ταῦτα μὲν Λακκεδαίμονιοι λέγοντες
 μαῖνοι ἑλλήνων· ταῦτα δὲ, κατὰ πάντα λέγοντες ὑπὸ
 ἑλλήνων, ἔγωγε γράφω· περὶ οὗτοι δὲ τοὺς Λα-
 κκεδαίμονας βασιλέας· μέχρι μὲν Περσέως καὶ Δαρείου, καὶ
 Θεοῦ ἀποθανόντος, καταλεγόμενους ὁρθῶς ὑπὸ ἑλλήνων,
 καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἶναι ἑλλήνας· ἦν γὰρ καὶ
 οὐκ αὐτὸν ἐς ἑλλήνας αὐτὰς ἐπέλεον· ἔπειτα δὲ, μέχρι
 Περσέως, ταῦτα εἰπὼν, ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἐπὶ λαβῆναι,
 ὅτι οὐκ ἐπεστα ἐπωνυμίῃ Περσέϊ οὐδεμὴ πατρὸς ἀν-
 τὸν, ὡς περὶ Ἑβραίῳι ἀμφικρόων· ἦν γὰρ ὁρθῶς
 λέγειν ὡς οὐκ ἑλλήνων, μέχρι τοῦ Περσέως ὁρθῶς εἰρη-
 μοι· ἀπὸ δὲ Δακίης, τῆς Ἀσσιαίου, καταλέγοντες
 τοὺς αὐτοὺς κατὰ πατέρας αὐτῶν, φησὶν οὐκ ἂν πάντες
 αἱ τῶν Ἀσσιαίων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἰθαγενεῖς· ταῦτα
 μὲν οὖν, κατὰ τὰ ἑλλήνας λέγονται, γεγενεσθαι.
 54. ὅς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐτὸς ὁ Περ-
 σέως, ἦν Ἀσσοόριος, ἔρηνετο ἑλλην, ἀλλ' οὐκ οἱ
 Περσέως προγενέσθαι· τοὺς δὲ Ἀσσιαίων γὰρ περὶ
 ὁμολεγεύοντες καὶ αἰκνίσματα Περσέϊ οὐδὲν, τοὺς
 δὲ εἶναι, κατὰ περὶ ἑλλήνας λέγονται, Αἰγυπτίους.
 55. Καὶ ταῦτα μὲν οὖν περὶ τούτων εἰρησθῶ· ὁ γὰρ
 δὲ, ὡς οὐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἂν τε ἀποδείκνυται, ἑλλήνων
 καὶ Ἀσσιαίων βασιλείας, ἄλλοις γὰρ περὶ αὐτῶν
 εἰρησθῶ, εἰσομαι αὐτά· τὰ δὲ ἄλλοι αὐτὸν καταλαβόν-
 τε, τούτων μνήμην ποιῆσαι.

56. Τέσσα δὲ δὴ ταῦτα τοῖσι βασιλεύσιν Σπαρτιατῶν
 φερόμεναι· ἰσοκύνας δὲ, Διὸς τε Λακκεδαίμονος, καὶ
 Διὸς Ὀυρανίου· καὶ πόλεμον γὰρ ἐκφέρειν ἐπ' αὐτῶν
 βούλονται χάριν· τοῦτο δὲ μὴδὲν εἶναι Σπαρτιατῶν
 τῶν διακωλυτικῶν· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει ἐν-
 ἔχουσιν· ἀφαιρούμενον δὲ, πρώτους εἶναι τοὺς βα-
 σιλεῖς, ὑστατοὺς δὲ ἀπὸ τοῦ· ὅτι οὐκ ἂν ἀνδρῶν το-
 χεύας ἐπὶ στρατῶν φησὶν αὐτοὺς· ἀφαιρούμε-
 νος δὲ χάριν αὐτῶν, ἑλλήνων, ὡς οὐκ ἂν ἐπὶ τοῖς
 τῶν δὲ ὡς οὐκ ἑλλήνων, ὡς οὐκ ἂν ἐπὶ τοῖς
 λαμβάνουσιν ὡς οὐκ ἂν ἐπὶ τοῖς ἀφαιρούμενοις.

δὲ ἄλλα, τὰ εἰρηνικά, κατὰ τὰδε σφε δέδοται. ἦν
 θούλη τις θηροτελή πνιέηται, πρώτους ἐπὶ τὸ δεῖ-
 πνον ἔξεν τῆς βασιλῆας· καὶ ἀπὸ τούτων πρῶτον
 ἀρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας ἑκατέρω τὰ πάντα ἢ
 τοὺς ἄλλοις· θαυματούσαι· καὶ σπονδαρχίας εἶναι
 τούτων, καὶ τῶν τυθύνων προβάτων τὰ δέρματα
 νεώρητας δὲ ἀνὰ πάσας, καὶ ἐβδόμας ἱσταμένους τοῦ
 μήρος, δίδωσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρήϊον τέλειον ἑκα-
 τέρω· ἐς Ἀπύλλωνος, καὶ μέδιμνον ἀλφειῶν, καὶ οὔ-
 νου τέταρτην Λακωνικὴν· καὶ ἐν τοῖσι αἰγῶσι πᾶσι
 πρόεδρίας ἐξαιρέτους· καὶ προδείκνυσθαι ἀποδεικνύειν
 τούτοις προσκεῖσθαι τοὺς ἂν ἐθέλωσι τῶν ἀστῶν,
 καὶ Πυθίους αἰρέσθαι δύο ἑκάτερον· οἳ δὲ Πυθιοί,
 εἰδὶ θεοπρόποι ἐς Δελφοὺς, σιτευμένοι μετὰ τῶν βα-
 σιλῆων τὰ δημοσία· μὴ ἐλθούσι δὲ τοῖσι βασιλεύσει
 ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφει-
 ῶν τε δύο χοίνικας ἑκατέρω, καὶ οἶνου κοτύλην· πα-
 ρεῦσαι δὲ διπλήσια πάντι δίδωσθαι· ταῦτο δὲ τοῦτο
 καὶ πρὸς ἰδιωτῶν κληθέντας ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι,
 τὰς δὲ μαντίας τὰς γινόμενας, τούτους φυλάσσειν·
 συντείδεναι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους· δικάζειν δὲ μύηους
 τοὺς βασιλῆας τοσαύτε μῦνα· πατρύου τε παρθέ-
 νου πέρι, ἐς τὸν ἑκνέεται ἔχειν, ἢ μὴ περὶ ὃ πατὴρ
 αὐτὴν ἐγγμήσῃ· καὶ ὧδων δημοσιῶν πέρι· καὶ ἦν
 τις θειὸν παῖδα ποιεῖσθαι ἐθέλῃ, βασιλῆων ἐναντίον
 ποιέεσθαι· καὶ παρὶζειν βουλεύουσι τοῖσι γέροισι,
 εἶναι δυνάμει δέουσι τριήκοντα· ἦν δὲ μὴ ἐλθῶσι, τοὺς
 μάλιστα σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν
 βασιλῆων γέρεα, δύο ψήφους τιθεμένους, τρίτην δὲ
 τὴν ἑωυτῶν· 58. Ταῦτα μὲν ζῶσι τοῖσι βασιλεύει
 δέδοται ἐκ τοῦ κοινῶ τῶν Σπαρτιητέων· ἀποθα-
 νοῦσι δὲ, τὰδε· ἱππῆες περιαγγέλλουσιν τὸ γεγονός
 κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικὴν· κατὰ δὲ τὴν πόλιν γυ-
 ναικες περιόουσαι, λέρητα ἀροτέουσαι· ἔπειτα ὦν τοῦτο
 γένηται τοιούτο, ἀνάγκη ἐξ ὁκλῆς ἐκαστῆς ἐλευθέρους
 δύο καταμιαίνεσθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιή-
 σασθαι δὲ τοῦτο, ζημία μεγάλη ἐπιτίσεται· νόμος δὲ
 τοῖσι Λακωνικοῖσι κατὰ τῶν βασιλῆων τοὺς θανά-

τους ἰστέοντες καὶ τοὺς βαρβάρους πᾶσι ἐν τῇ
 ἰστιάῃ. τῶν γὰρ ὡς βαρβάρων οἱ πλεῖντες τῶν αὐτῶν
 νόμων χροῦνται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλῆων.
 ἔπειτα γὰρ ἀποθάνει βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐν πύ-
 λαις δὲ Λακεδαιμονίης χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀφ' ὧν
 τῶν πελοποννησίων ἀναγκαῖον εἰς τὸ κῆδος εἶναι. τοὺς
 πᾶσι ὡς καὶ τῶν εἰλωτέων καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων
 ἔπειτα ἀνελκόμενοι εἰς ταῦτα πολλὰ χιλιάδες, συμμιγνύ-
 ντες ἀνὰ κῆρας ποταμοὺς τε καὶ μέγιστα ποταμούς, καὶ
 οὐκ ὀλίγους διαχέοντες ἀπλετῶς φάμενοι τὸν ὑστατόν
 αἰῶνα ἀπεγένηται τῶν βασιλῆων, τοῦτον δὲ μετέδοται
 Ὀρίστου, ὃς δ' αὖ ἐν προέμεν τῶν βασιλῆων ἀποδο-
 νήσας τῶν εἰδωλῶν ἀκνέσσαντες, ἐν κλίῃ αὐτοῦ ἑστρα-
 τήν ἐκφύγονται. ἔπειτα δὲ θάψωσι, ἀγορῇ δὲ καὶ ἡμε-
 ραὶν ἀνὰ ἰστιάῃ σφι, οὐδ' ἀρχαίρεσιν συνίξει, ἀλλὰ
 φερόμενοι ταύτας τὰς ἡμέρας. 59. Συμφέρονται δὲ
 ἄλλοι τὰδε τοῖσι Πέρσῃσι. ἔπειτα ἀποθανάσας τοῦ
 βασιλῆος, ἄλλος ἐνίσταται βασιλεὺς, οὗτος δ' εἰσὶν
 ἐλευθεροὶ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῇ βασιλείᾳ ἢ τῇ δη-
 μοσίᾳ ὠφελεῖ. ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ κατιστάμενος
 βασιλεὺς τὸν προσφοβερόμενον φόρον μετίζει πάντῃσι
 τῇσι πόλεσι. 60. Συμφέρονται δὲ καὶ τὰδε Αἰγυ-
 πτίοις Λακεδαιμονίοις. οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐτ-
 λήται καὶ μαχητοὶ ἐκδέκονται τὰς πατρίδας τέχνας.
 καὶ αὐλήτας τε αὐλήται γίνονται, καὶ μαχητοὶ μαχέ-
 θαν, καὶ κήρυκες κήρυκες, ὅν κατὰ λαμπροφάνειαν
 ἐπεθέρμενοι ἄλλοι σφίς παρακληθῆναι, ἀλλὰ κατὰ πᾶ-
 σι πατρίδα ἐπιτρέπονται. ταῦτα μὲν δὲ αὐτῶ γίνονται.

61. Τότε δὲ τὸν Κλεομένην, ἔοντα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ,
 καὶ κοῖται τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργασάμενον, ὁ Αὐ-
 μάργος διέβαλε, οὐκ Αἰγυπτίων οὐτῶ κηδόμενος,
 ὡς φθόγῳ καὶ ἄγῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ, νό-
 στας ἀπὸ Αἰγύπτου, ἐβούλετο τὸν Αὐμαρῆτον παῖ-
 ῖναι τῆς βασιλείης, διὰ πρῶτον τοιοῦτος ἐπίβασιν εἰς
 αὐτὸν παρεχόμενος. Αἰγυπτίους βασιλεύοντι ἐν Σπαρ-
 τῇ, καὶ γυνάμντι γυναῖκας ὅν, παῖδες οὐκ ἔγινοντο.
 καὶ ὅν γὰρ ἀνεγινώσκετο αὐτὸς τούτων εἶναι αἰτίος,

γαμέει τρίτη γυναίκα· ἄλλοι δὲ γαμέει· Ἰσχυροὶ γὰρ
 ὡς τῶν ἀκροατικῶν ἀνὴρ, τῷ προσέειπε τὸν
 αὐτῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων. ταῦτα τῷ ἀνδρὶ ἐκύρηντο
 εὐστα γυνὴ καλλίστη μακρὰ ἐν Σπαρτῇ γυναικῶν·
 καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη ἐξ αἰσχιστῆς γενέσθην.
 θούσας γὰρ μιν τὸ εἶδος φλυώρη, ἡ τροφὸς αὐτῆς,
 οὐκ ἀνθρώπων τε οὐδὲν θιγατέον, καὶ δοσένδεα
 θύσαν, πρὸς δὲ καὶ ὀρέοντα, τοὺς γυνεὺς συρραφῇ
 τὸ εἶδος αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα ἕκαστα μεθοδῶς
 ἐπιφραίνεται τοιαύδε· ἐφόρεε αὐτὴν ἀνα πῶσαι ἡμέ-
 ρην ἐς τὴν Ἑλένης ἱερὸν· τὸ δ' ἐστὶ ἐν τῇ θέραι
 καλεωμένη, ὑπερθε τοῦ Φοιβητίου ἱεροῦ, ὅπως δὲ
 ἐνεῖκε ἡ τροφὸς, πρὸς τε τὴν γαλῆκα ἵστα, καὶ ἐλίσ-
 σεται τὴν θεὸν ἀπαλλάξας τῆς θασμορφῆς τὸ παιδίον·
 καὶ δὴ ποτε ἀπιδούσῃ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῇ τροφῷ γυναίκα
 λέγεται ἐπιφανῆναι· ἐπιφανῆσαν δὲ, ἐπιφορσθαι μιν
 ὅ τι γένοιτο ἐν τῇ ἀγκάλῃ· καὶ τὴν φρεσίν, ὡς παι-
 δίον φέρεει· τὴν δὲ κεκεῦνται οἱ δείξαι· τὴν δὲ οὐ
 φάναι· ἀπειρησθαι γὰρ οἱ ἐκ τῶν γενναίων μη-
 δὲν ἐπιδεικνύσαι· τὴν δὲ πάντως ἐαυτῇ κελνεῖν
 ἐπιδείξαι, ὁρῶσαν δὲ τὴν γυναίκα περὶ πολλοῦ πορευ-
 μένην ἰδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν τροφὴν δείξαι τὸ παι-
 δίον· τὴν δὲ καταψῶσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλὴν,
 εἶπαι, ὡς καλλιστεύσει πασέων τῶν ἐν Σπαρτῇ γυναι-
 κῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρας μετὰπείσσει τὸ
 εἶδος. Γαμέει δὲ δὴ μιν ἐς γάμον ὥσπερ ἀπικομένης
 Ἀγχιος ὁ Ἀλκείδης, οὗτος δ' ὁ τοῦ Ἀρίστωνος φί-
 λος· οὗ. Τὸν δὲ Ἀρίστων ἐκνίξαι ἀπὸ τῆς γυναίκος
 ταύτης ὁ ἔρως μηχανάται δὴ τοιαύδε· αὐτὸς τε τῷ
 ἑταίρῳ τοῦ ἡν-ῆ γυνὴ αὐτῇ, ὑποδέκεται δοτικῆς δαι-
 σιν τῶν ἐαυτοῦ πάντων ἐν τῷ αὐτῷ ἐκείνου ἐλη-
 σαι, καὶ τὸν ἑταῖρον ἐαυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τὴν
 ὁμοίην διδόναι· ὁ δὲ, οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυ-
 ναικί, ὀρέων τοῦσαν καὶ Ἀγχιωνοῖ γυναίκα, κατα-
 σέει ταῦτα· ἐπὶ τοῦτοισι δὲ ὄρκους ἐπὶ ἔλκεσιν· μετὰ
 δὲ, αὐτὸς τε ὁ Ἀρίστων ἔδωκε τοῦτο, ὅ τι δὴ ἦν, τὸ
 ἔλλετο τῶν περικλήτων τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἀγχιος· καὶ
 αὐτὸς, τὴν ὁμοίην ζητεῖν φέρεσθαι παρ' ἐκείνου· ἐπὶ

πάντα δὲ τοῦ ἑταίρου, τῆς γυναῖκα ὑπερῶς ἀπαγε-
 σθαι. ὁ δὲ, πλὴν τούτου μόνου τὰ ἄλλα, ἔφη, καὶ
 ταῖνας αὐτῶν ἀναγκαζόμενος μέντοι τῷ τε ὄρκῳ, καὶ
 τῆς οὐρατῆς τῇ παραγωγῇ, ἀπὲς ἀπαρῆσθαι.
 63. Οὕτω μὲν δὴ τῆς ἐρίης ἐσηράγετο γυναικαὶ ὁ
 Ἀριστοῦν, τὴν δευτέραν ἀποπραψάμενος. ἐπὶ δὲ οἱ
 χρόνοι ἔλαττονι, καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας
 ἡ γυνὴ αὐτῇ, τίκτει τούτων δὴ τὸν Δημάρετον· καὶ
 τίς οἱ τῶν ἡμετέρων ἐν θανάῳ κατημένα μετὰ τῶν ἐφό-
 ρων, ἀπαγγέλλει ὡς οἱ παῖς γέγονε. ὁ δὲ, ἐπιστάμε-
 νός τε τὸν χρόνον τῷ ἡγάγετο τὴν γυναῖκα, καὶ ἐπὶ
 δανυλῶν συμβαλλόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας·
 „Οὐκ ἂν ἔμος εἴη.“ Τούτο ἥκουσαν μὲν οἱ ἐφοροί·
 πρῆγμα μέντοι ἰδὲν ἐποίησαντο τὸ παράπληκτον. ὁ δὲ
 παῖς αὐξέτω, καὶ τῷ Ἀριστοῦνι τὸ εἰρημένον μετέμελε·
 παῖδα γὰρ τὸν Δημάρετον ἐς τὰ μακίστα οἱ ἐνόμισα
 εἶναι. Δημάρετον δὲ αὐτῷ οὐνομα ἔθετο, διὰ τοῦδε·
 πρότερον τούτων, πάνδημι Σπαρτιῆται Ἀριστοῦνι
 ὡς ἀνδρὶ εὐδοκίμεοντι διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλῆων
 τῶν ἐν τῇ Σπαρτίῃ γινομένων, ἀσπὴν ἐπέθηκεσαν παῖδα
 γενέσθαι· διὰ τοῦτο μὲν οἱ τὸ οὐνομα Δημάρετος
 ἔθετο. 64. Κρόνου δὲ πραιόντος, Ἀριστοῦν μὲν ἀπέ-
 θανε, Δημάρετος δὲ ἔσχε τὴν βασιλείην. ἔδει δὲ,
 ὡς εἶκασι, ἀνέκυστα γέγονε ταῦτα καταπαῦσαι Δη-
 μάρετον τῆς βασιλείης, διὰ τὰ Κλειμένει διεβλήθη
 μεγαλῶς, πρότερόν τε, ὁ Δημάρετος, ἀπαρῶν τῆς
 στρατιῆς ἐξ Ἐλευσίνος, καὶ δὴ καὶ τότε, ἐπὶ Αἰγινή-
 των τοὺς μηδίστας διαφέντος Κλειμένεος. 65. Ορ-
 μηθεὶς ὁ ἀποτίλλυσθαι ὁ Κλειμένης, συντίθεται
 Μενυχίδῃ τῷ Μενέκροτος τοῦ Ἁγίου, ἔντι οἰκίῃς τῆς
 αὐτῆς Δημαρήτου, ἐπὶ ᾧ τε, ἦν αὐτὸν καταστήσῃ βα-
 σιλεὺς ἀντὶ Δημαρήτου, ἔμελλε οἱ ἐπὶ Αἰγινήτας. ὁ
 δὲ Μενυχίδης ἦν ἔχθρας τῷ Δημαρῆτῳ· μάλιστα γὰρ
 γυνὴς διὰ πρῆγμα νεώτερης, ἀρμολογούμενου Μενυχί-
 δεω Πέρμαλον τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγα-
 τέρα, ὁ Δημάρετος ἐπαθουλεύων, ἀποστερεῖ Μενυ-
 χίδην τοῦ γάμου, φθόσας αὐτὸς τὸν Πέρμαλον ἀρ-
 πύσας, καὶ σκῆν γυναῖκα· κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Αἰγί-

τυχήν ἢ εὐθρὴν ἢ ἐς τὸν Δημόρητον ἐγένετο· τὸν
 δὲ, ἐκ τῆς Κλεομένηος προθυμίας, ὁ Λευταχίδης καὶ
 τὸν μυταί. Δημόρητον, φῆς, αὐτὸν οὐκ ἰκνεομένης
 βασιλεύειν Σπαρτιησίων, οὐκ ἔοντα παῖδα Ἀρίστον
 νῶς. μετὰ δὲ τὴν κατεμυσίην ἐλθὼν, ἀνασώζων
 αὐτὸν τὸ ἔπος, τὸ εἶπε Ἀρίστον τότε, ὅτε οἱ ἐξ-
 ηύρει ὁ οὐκίτης παῖδα γεγαμέναι, ὁ δὲ, συμβαλλόμε-
 νος τοὺς μῆνας, ἀπόμασε φῆς, οὐκ ἔοντος εἶναι
 τούτου δὴ ἐπιβατεύων τοῦ ὅρητος, ὁ Λευταχίδης, ὡς
 φαίνεται τὸν Δημόρητον οὐτε ἐξ Ἀρίστοντος γενοῦσα,
 οὔτε ἰκνεομένης βασιλεύοντος Σπαρτης, τοὺς ἄφορ-
 μάρτυρας παρεχόμενος κείνους, οἱ τότε εὖτε παρε-
 δροὶ τε κόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστοντος.
 66. Τέλος δὲ, ἔδοντο περὶ αὐτῶν ναιέων, ἔδοξα
 Σπαρτιησίων ἐπειρεσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐκ Δελφῶν
 „εἰ Ἀρίστοντος εἴη παῖς, ὁ Δημόρητος.“ Ἀναδόντων
 δὲ γενομένου ἐκ προνοίας τῆς Κλεομένηος ἐρῆτην Πυ-
 θίην, ἐνθαῦτα προσποιεῖται Κλεομένης Κόρωνα τὸν
 Ἀριστοφάντην, ἄνδρα ἐκ Δελφῶν δυναστεύοντα με-
 γιστον. ὁ δὲ Κόρων Περιάλλαν τὴν πρόμακτον ἀνα-
 πείθει, τὰ Κλεομένης ἐβούλετο λέγεσθαι, λέγειν
 οὕτω δὴ ἢ Πυθίῃ, ἐπείρωσάντων τῶν θεοπράτων,
 ἔκρινε μὴ Ἀρίστοντος εἶναι Δημόρητον παῖδα.
 Τότερον μὲν χρόνον ἀναπύσσει ἐγένετο ταῦτα, καὶ
 Κόρων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περιάλλαν πρό-
 μακτις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς.

67. Κατὰ μὲν δὴ Δημόρητον τὴν καταπαύσιν τῆς
 βασιλείης οὕτω ἐγένετο. Ἐφύγε, δὲ Δημόρητος ἐκ
 Σπαρτης ἐς Μήδους ἐκ κοιοῦδε ἐνείδεας, μετὰ τῆς
 βασιλείης τὴν καταπαύσιν ὁ Δημόρητος ἤρχε ἀρε-
 θεῖς ἀρχὴν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαῖδια, θεωμένου
 δὲ τοῦ Δημόρητον, ὁ Λευταχίδης, γενοῦντος ἤδη αὐ-
 τὸς βασιλεὺς αὐτ' ἐκείνου, πέμπας τὸν Ἀριστοφάντην
 ἐπὶ γέλῳ τε καὶ λίσσῃ εἰρώτα τὸν Δημόρητον
 „ὅσοτόν το εἴη τὸ ἄρχειν μετὰ τὴν βασιλεύειν.“ οὗτος
 δὲ, ἀλγίστας τὸ ἐπερωτήματα, εἶπε φῆς „αὐτὸς μὲν
 ἀμφοτέρωθεν ἤδη πεπρωμένος, μέγας δὲ οὐκ ἔστιν, μὴ

τοῖς ἐπειρωτέων ταύτην ἐρξεν Λακεδαιμονίοισι ἡ
 μυρίας κακότητος, ἡ μυρίας εὐδαιμονίης. Ταῦτα
 δὲ εἰπὺς, καὶ κατακαλυψάμενος, ἦκε ἐκ τοῦ θεή-
 τρου ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἶκία· αὐτίκα δὲ παρασκευάσα-
 ντος, ἔδυε τῷ Διὶ βῶν· θύσας δὲ, τὴν μητέρα
 ἐκάλεσε. 68. Ἀπικομένη δὲ τῇ μητρὶ ἰσθμὶς ἐς τὰς
 χεῖρας οἱ τῶν σπλάγχχνων, κατικέτενε, λέγων χοῖαδε·
 „ὦ παῖτερ, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων κατακτόμενος ἔκ-
 „τευαι, καὶ τοῦ Ἑρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὴν
 „ἀληθειήν, τίς μιν ἐστὶ πατήρ ὁρθῶ λόγῳ. Λευ-
 „κυγίδης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι κείκεαι λέγων, κνέου-
 „σαν σε ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρός, οὕτω, ἔλθειν παρὰ
 „Ἀρίστων· οἱ δὲ καὶ τῶν ματαιώτερόν λαχον λέγοντες,
 „φασὶ σε ἔλθειν παρὰ τῶν οἰκετῶν τὴν ὀνοφροβὸν,
 „καὶ ἐμὲ εἶναι ἐκείνου παῖδα. Ἐγὼ ὦν σε μετέρ-
 „χομαι τῶν θεῶν, εἰπεῖν πωληθῆς. οὐτε γὰρ, εἰ
 „περ πεποίηκας τι πῶν λεγόμενων, μούνη δὲ πε-
 „ποίηκας, μετὰ πολλέων δὲ ὁ τε λόγος πολλὸς ἐν
 „Ἰπάρτῃ, ὡς Ἀρίστων σπέρμα παῖδάποιον οὐκ ἐνῆν·
 „τεκεῖν γὰρ ἂν οἱ καὶ τὰς πρότερας γυναῖκας.“
 69. Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε. Ἡ δὲ ἀμειβετο τοῖσδε·
 „ὦ παῖ, ἐπεὶ τέ με λητῆσι μετέρχεαι εἰπεῖν τὴν ἀλη-
 „θειήν, πᾶν εἰς σὲ κατερῆσεται πωληθῆς. ὥς με
 „ἠγάγετο Ἀρίστων ἐς ἑωυτοῦ, νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ τῆς
 „πρώτης ἦλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀρίστων. αὐτὸς
 „εννηθὲν δὲ, τοὺς στεφάνους, οὓς εἶχα, ἐμοὶ πε-
 „ριετίθει. καὶ τὸ μὲν οἰκοῖκε, ἡμεῖς δὲ μετὰ ταῦτα
 „Ἀρίστων. ὥς δὲ με εἶδα ἔχουσαν στεφάνους, εἰ-
 „παῖτα αἰς εἶν ὁ μοι δούς· ἐγὼ δὲ ἔφραην, ἐκείνον.
 „ὁ δὲ οὐκ ὑπέδεκτο· ἐγὼ δὲ κατωκνήμην, φαιμένη
 „αὐτὸν οὐ καλῶς ποιεῖν ἀπαρνεύμενον· ὀλίγον γὰρ
 „ἔπι πρότερον ἔλθοντα καὶ συνεκνηθέντα, δούναί μοι
 „τοὺς στεφάνους. ἑρέων δὲ με κατωκνήμην ὁ Ἀρί-
 „στας, ἔμαθε, ὡς θεῶν εἴη τὸ πρῆγμα. καὶ ταῦτα
 „μὲν, οἱ στεφάνοι ἐφάνησαν ἔοντες ἐκ τοῦ ἡρώου
 „τοῦ παρὰ τῇσι θύρῃσι τῇσι αὐλείῃσι ἰδρυσμένου
 „(τὸ καλέουσι Ἀστράβακον) τοῦτ' αὖτε, εἰ μὲν τις τὸν
 „αὐτὸν τούτου ἡρώα ἀναίρεον εἶναι. Οὕτω δὲ, ὦ παῖ,

„ἔχεις πᾶν ὅσον τι καὶ βούλει πισθεῖναι. ἡ γὰρ
 „ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γεγονός, καὶ τοι πατήρ ἐστι
 „Δοιράβακος ὁ ἥρωος, ἡ Ἀρίστων· ἐκ γὰρ σε τῇ
 „νυκτὶ ταύτῃ ἀναιρέσθαι. Τῇ δὲ σὺ μάλιστα κα-
 „τάπτονται οἱ ἐχθροί, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρί-
 „στων, ὅτε αὐτῷ σὺ ἠγγέλθης γεγενημένος, πολλῶν
 „ἀκούοντων οὐ φησὶ σε ἑωυτοῦ εἶναι· τὸν χρόνον
 „γὰρ, τοὺς δέκα μῆνας, οὐδὲ καὶ ἐξήκειν· ἀσφύρη
 „τῶν τοιούτων κείνος τοῦτο ἀπέφριψε τὸ ἔπος. τι-
 „κτους γὰρ γυναῖκες καὶ ἐντεάμηναι καὶ ἐπτάμηναι,
 „καὶ σὺ πᾶσαι δέκα μῆνας ἐτελέσασθαι· ἔγω δὲ σε,
 „ὦ παῖ, ἐπτάμηνον ἔτεκον. ἔγω δὲ καὶ αὐτὸς
 „ὁ Ἀρίστων σὺ μετὰ πολλὸν χρόνον, ὡς ἀνολή τῷ
 „ἔπος ἐβάλαι τοῦτο. λόγους δὲ ἄλλους περὶ γενέ-
 „σιος τῆς στυγικῆς μὴ δέξαι· τὰ γὰρ ἀληθέστατα
 „πάντα ἀκήκοας· ἐκ δὲ ὑποφροβῶν αὐτῷ τε Λευ-
 „τυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέγουσι τίκοιεν αἱ γυναῖ-
 „κες παῖδας· ἢ μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε. 70. Ὁ δὲ,
 „πυθόμενος τε τὰ ἐβούλει, καὶ ἐπὶ δία λαβαίν, ἐπὶ τ-
 „ρέμετο ἐς Ἡλῶν· τῷ λόγῳ φάς, ὡς ἐς Δελφούς,
 „χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, περὶσεύει. Λακεδαιμόνιον
 „δὲ, ὑποσηκῆντες Δημάσθητον· δρησῶν ἐπιχειρεῖν,
 „ἐβλήκον. καὶ ὡς ἔφθῃ εἰς Ζακύνθον διαβάς ὁ Δη-
 „μάρητος ἐκ τῆς Ἡλίδος· ἐπιδιυβάντες δὲ οἱ Λακε-
 „δαιμόνιοι, ἑκείνου τε ἤπτοντο, καὶ τοὺς θεράποντας
 „αὐτὸν ἀπαιρῶντες· μετὰ δὲ, σὺ γὰρ ἐξεδίδουσι αὐτὸν
 „οἱ Ζακύνθοι, ἐνθεῦτεν διαβαίνει ἐς τὴν Ἀσίην πα-
 „ρὰ βασιλῆα Λακείων. ὁ δὲ ὑπεδέξατο τε αὐτὸν μετ-
 „γαλῶσι, καὶ γῆν τε καὶ πόλιν ἔδωκε. ὣντα ἀπύκτω
 „ἐς τὴν Ἀσίην Δημάσθητος, καὶ τοιαύτην χρησάμενος
 „τότῃ· ἄλλα τε Λακεδαιμονίοισι σφῆναι ἔργασί τε
 „καὶ γνῶσιν ἀπολαμπρυνθεῖς, ἐν δὲ θῆ καὶ Ὀλεμπία
 „θα σφέ, ἀνελόμενος τὴν ῥήσιν, προσέβαλε, μόνος
 „τοῦτο πάντων θῆ τῶν γενομένων βασιλῆων ἐν Σπάρτῃ
 „ποιήσας.

71. Αὐτοχλὴν δὲ ὁ Μεγάρεος, Δημάσθητον κα-
 „τακλῶσθαι, διεδέξατο τὴν βασιλῆην, καὶ οἱ αἱ-

νεται πῶς Ζευξίδης, τὸν δὲ Κυλισσάμενος μεταξέτερος
 Ἐπαρτηρίων ἐκάλει. οὗτος ὁ Ζευξίδης οὐκ ἔβαν
 εἰλεψε Ἐπάρτης· πρὸς Λευτυχίδα γὰρ ἀπέβη, Λευ-
 τῶν παῖδα Ἀρχιδάμην. Λευτυχίδης δὲ ἀπερήθετο
 Ζευξίδην, γαμέει δευτέρην γυναῖκα, Ευρυδαμήν,
 ἰοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφῆν, Μακτορίδην δὲ θυγα-
 τῆρα· ἐν τῇ οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται ὧς, θυγάτηρ
 δὲ Λαμπιτῶ τὴν Ἀρχιδάμην· Ζευξίδης γαμείει
 θόντας αὐτῷ Λευτυχίδα, 72. Οὐ μὲν αὖδ' Ἀλκυ-
 ονίδης κατέγηρε ἐν Ἐπαρτῇ, ἀλλὰ τότε ποιήσας
 τὴν Ἀθημαρτήν ἐξέτισε ἰατρομήνητος καυδοδαμνῶ-
 σι οἱσι ἐς Θεσσαλίην· παρὲν δὲ οἱ ὑπαμίειν πάντα
 ποιήσασθαι, ἰδωροδάμνησε ἀργύριον πολλόν· ἔτι αὐτὰς
 φόρῳ δὲ ἀλούς, αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπικατή-
 μανος χειρὶδι πλὴν ἀρραφίαν, ἔφυγε ἐκ Ἐπάρτης, ὑπὸ
 διαποστηρίων ὑπαχθεῖς· καὶ τὰ οἶκόν αὶ πατρίαν
 ἔφυγε δὲ ἐς Τεγῶν, καὶ ἀπελευθέρῃ ἐν ταύτῃ· ταῦτα
 μὲν δὲ ἐγένετο χρόνῳ ὑστερον.

73. Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένηϊ εὐνοείσθῃ τὸ ἐς τὸν
 Ἀθημαρτηνὸν πῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδα,
 ἦκε ἐπὶ τοὺς Αἰγυήτας· δεινὸν γὰρ σφι ἔχμετον
 διὰ τὸν κρατηλατικὸν ἔχον. οὗτοι δὲ οὗτε αἱ Αἰγυ-
 γήται, ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων κινήτων ἐν αὐ-
 τοῖς, ἐδικαίου· ἐτι ἀναβαλύνειν· ἐκείνῳ περ ἐπιλε-
 γόμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγυήτας, τοὺς πλείους ἀέλους
 καὶ πλοῦτας καὶ γενεῖ, ἦγον, καὶ ἄλλους, καὶ αὐτὸν καὶ
 Κρίων τε τὸν Πελυπόλεον, καὶ Κασσάβον τὸν Ἀργυ-
 στοκράτην, οἵπερ εἶχον μέγιστον κράτος· ἀχαρόντας
 δὲ πρὸς δὲ γῆν αἰγυήν, ἀνέστην, παρὰ θυγατρὶ παρὰ τῇ
 θείᾳ ἐς τοὺς ἐχθρούς Αἰγυήτας· Ἀθημαίους·
 74. Ἄκου δὲ ταῦτα, Κλεομένης, ἐπαιετὸν χενομένην
 κακοτεγνήσαντα ἐς Ἀθημαρτηνόν· δέμν' ἐλάσσει Ἀπαρ-
 τητίων, καὶ ὑπεξέσχε ἐς Θεσσαλίην. ἐνδύεν δὲ
 σπινώμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερον ἀπαρτῶς πῆγ-
 ματα, σπινώσας τοὺς Ἀρκαδας ἐπὶ τῇ Ἀπαρτῇ, αὐτὸν
 τοὺς τε ὄμους προσηγὼν σφι, ἢ μὲν ἐμπαύσαι σφῶας,
 αὐτῷ τῇ αὖ ἐξηγήτας· καὶ δὲ καὶ ἐς Μεσσηνίαν πῶς,

αὐτὸν πρόσθετος ἦν τῶν Ἀρκάδων τοὺς πρόστατας ἀγνέων, ἔφορκεν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγεται εἶναι ὑπὸ Ἀρκάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ καὶ δηλοῦναι ὅτι τοιοῦτον τι ὕδαρ ὀλίγον φαινόμενον, ἐκ πέτρης ὑστέρει ἐς ἄγκυς· τὸ δὲ ἄγκυς αἵμασι τὴς περιθεῖν πόνλος. ἡ δὲ Νυῖνακρῖς, ἐν τῇ ἡ πύρην αὕτη τυγχάνει βούσα, πόλιν ἐστὶ τῆς Ἀρκადίης πρὸς Φερεῶ. 75. Μυθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένην ταῦτα πρῆσθοντα, κατήγον αὐτόν, δέσαντες, ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρτην, τοῖσι καὶ πρότερον ἤσχα. Καρτελθόντα δὲ αὐτόν, αὐτίκα ὑπέλαβε μανίῃ νοῦσος, ὄντα καὶ πρότερον ὑπομαρτύροτον· ὅπως γὰρ τερ ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐνέγραψε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκήπτρον. ποιούντα δὲ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἔδωκαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ. ὁ δὲ, δεθεῖς, τὸν φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν ἄλλων, αἶτεε πικαίρων· οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα τοῦ φυλάκου δίδοναι, ἀπέλκεε τὰ μιν αἵτις ποιήσεμε· ἐς ὃ δέσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος, ἦν γὰρ τῶν τις εἰλατῶν, διδοῖ οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλαβὼν τὸν σίδηρον, ἄρχετο ἐν τῶν κημέων ἐαυτοῦ λωβώμενος· ἐπιτάλαιον γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, προὔβαινε ἐκ τῶν κημέων ἐς τοὺς μηρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἐς τε τὰ ἰσχία, καὶ τὰς λατῆρας· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέρα ἀπῆκετο, καὶ ταύτην καταχρδεύων, ἀπέθανε τρόπῳ τοιούτῳ· ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἕλληνας, ὅτι τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Δημάριτον γενόμενα λέγειν· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μῶντε λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσίνα ἐσβαλὼν, ἐκείρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἐροῦ αὐτῶν τοῦ Ἀργίου Ἀργείων τοὺς καταφρονήοντας ἐκ τῆς μάχης καταγινέων, κατέκοπτε, καὶ αὐτὸ τὸ αἶσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων ἐνέπρησε.

76. Κλεομένην γὰρ, μαντευόμενον ἐν Δελφοῖσι, ἐρήσθη Ἀργος αἰρήσειν. ἐπεὶ τε δὲ Σπαρτιητέας ἀγῶν ἀπῆκετο ἐπὶ ποταμὸν Βρασιῖνον, ὡς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφηλῆς λίμνης· τὴν γὰρ δὴ λίμνην

ταύτην, ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδοδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι
ἐν ἄρσει, τὸ ἐνδεῖν δὲ τὸ ὕδωρ ἦδη τοῦτο ὑπ' Ἀρ-
γείων ἔβασαν κατέειπεν· ἀπαιόμενος δ' ὦν ὁ Κλεομένης
ἐπὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον, ἐσθλαίετο αὐτῷ· καὶ,
οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐπαλλέερε· δευβαίκεν μιν, ἀγαθὰ
μὲν εἶη τοῖ· Ἐρασίην δ' προδιδόντες τοὺς πολί-
τας, Ἀργείους μὲντοι οὐδ' ὡς χαίρησιν· μετὰ δὲ
ταῦτα ἐξανχωρήσας, τὴν οὐρανίην κατήγαγε ἐς θω-
ρήν· σφραγισάμενος δὲ τὴν θάλασσαν ταύτην, πλείοσι
σφραγῶν ἤγαγε ἐς τε τὴν Τιβυρδίην χώραν καὶ Ναυ-
πλίην. 77. Ἀργεῖοι δ' ἐβοήθηον, πυρραμόμενοι
ταῦτά· ἐπὶ θάλασσαν. ὡς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγένοντο τῆς
Ἀθηνῆος, χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κίεται ἡ Σηπεία
οὖνομα, μεταίχμιον οὐ μὲν ἀπολιπόντες, ἵκοντα
ἀναισθητοὶ Μακεδαιμονίοισι· ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀργεῖοι
τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ
μὴ δόλην αἰρεθέωσι· καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ
ποῆμα εἶχε τὸ χρηστέριον, τὸ ἐπὶ κοῖτα ἔχρησε ἡ
Πρωτὴ τούτοις τε καὶ Μιλησίοις, λέγον· ὅδε·
Ἄλλ' ὅταν ἡ θήλειά τὸν ἄρσενά νικήσασα
ἐξέλαιη, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται,
πολλὰς Ἀργείων ἀμφιπορίας τότε θήσῃ·
ὡς νῦν τίς ἐρεῖ καὶ ἐπεσομένων ἀνθρώπων,
θεῖος ὅστις τριελικτὸς ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείῃ.
Ταῦτα δὲ πάντα συνελθόντα, τοῖσι Ἀργείοισι φόβον
περῆχε· καὶ δὴ σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κηρύκῳ
τῶν πολεμίων γράσθαι· δοῖαν δὲ σφι, ἐποικουντοσύνδῃ·
ὅπως ἡ Σικρινήτης κήρυξ προσημαίνει τοὺς Μακεδαι-
μονίοισι, ἐποικουν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τούτῳ τοῦτο.
78. Μάθοιεν δὲ ὁ Κλεομένης ποιούντας τοὺς Ἀρ-
γείους ὁκοῖον τι ὁ σφέτερος κήρυξ σημήνατο, πα-
ραγγέλλει σφι ὅταν σημήνῃ ὁ κήρυξ ποιεῖσθαι ἄρ-
στον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα, χώρειν ἐς τοὺς
Ἀργείους. ταῦτα καὶ ἐγένετο ἐπιτελεῖν ἐκ τῶν Μα-
κεδαιμονίων· ἄριστον γὰρ ποιευμέναισι τοῖσι Ἀρ-
γείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος ἐπενέειτο· καὶ πολλοὺς
μὲν ἐφόνευσαν αὐτῶν, πολλῶν δ' ἐνὶ πλευνῶς ἐς τὸ
ἄλτος τοῦ Ἄργου καταφυγόντας περιττόμενος ἐφύ-

παύσασθαι, ἵνα οἱ ἐμποδὼν ἴσκηται. καλλιεργημένοι δὲ
ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθεῶν φλό-
γα κυρτὸς ἐκλάμψαι· μαθεῖν δὲ αὐτοὺς οὕτω τὴν ἀρε-
τήν, ὅτι οὐκ αἰρεῖ τὸ Ἄργος· εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς
κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἰρεῖν ἂν καὶ
ἅπρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν δὲ στηθεῶν λάμπαντος, πᾶν
οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι.
Ταῦτα δὲ λέγων, πιστὰ τε καὶ οἰκία ἐδούκει· Σπαρ-
τιῆται λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώκοντας.
83. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχηρώθη οὕτω, ὥστε οἱ θεο-
λοὶ αὐτῶν ἔσχον πάντα τὰ πρήγματα, ἄρχοντες τε
καὶ διέποντες, ἔς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων πα-
ῖδες· ἔπειτα σφείας οὗτοι, ἀνακτώμενοι ὀπίσσω ἐς ἑω-
τούς τὸ Ἄργος, ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ θεο-
λοὶ, μάχη ἔσχον Τίρυνθα. Τίως μὲν δὴ σφί ἦν
ἄρθμια ἐς ἀλλήλους· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε
ἀνὴρ μάντις Κλεάνδρος, γένος ἱὼν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρ-
καδίας· οὗτος τοὺς δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖς
δεσπόταισι. ἐκ τούτου δὲ πόλεμος σφί ἦν ἐπὶ χρόνον
συχρὸν, ἔς ὃ δὴ μόγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν.

84. Ἀργεῖοι μὲν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεά φασι
μανέντα ἀπολέσθαι κακῶς. Αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆται φασι
ἐκ δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκυ-
θῆσι δὲ ὁμιλήσαντά μιν, ἀκρητοπότῃν γενέσθαι, καὶ
ἐκ τούτου μανῆναι. Σκυθᾶς γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεὶ
τέ σφί Λαρεῖον ἐβαλεῖν ἐς τὴν γαίην, μετὰ ταῦτα
μεμονέναι μιν τίσασθαι πέμπαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμ-
μαχίην τε ποιέσθαι, καὶ συντίθεσθαι, ὡς χρεῶν εἴη αὐ-
τοῖς μὲν τοὺς Σκυθᾶς παρὰ Φῶσιν ποταμὸν περὶν ἐς
τὴν Μηδικὴν ἐβουλεῖν, σφείας δὲ τοὺς Σπαρτιῆτας κε-
λεύειν ἐξ Ἐφέσου ὀρμεωμένους ἀναβαλεῖν, καὶ ἔπειτα
ἐς ταῦτό ἅπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἡρώτων
τῶν Σκυθέων ἐπὶ ταῦτα, ὁμιλεῖν σφί μεθόπως· ὁμι-
λέοντα δὲ μᾶλλον τοῦ ἰκνευμένου, μαθεῖν τὴν ἀκρητο-
ποίησιν παρ' αὐτῶν· ἐκ τούτου δὲ μανῆναι μιν νομίζουσι
Σπαρτιῆται. ἐν τῷ τούτῳ, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, ἔστιν

ἑωρότερον βούλονται, πείειν, ἐπισκῆθιασιν λέγουσι. οὕτω δὲ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι. Ἐμὴν δὲ δοκεῖ χεῖρον ταύτην ὁ Κλεομένης Ἀθημαρῆτι ἐκτίσαι.

85. Τελειωθέντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἐπεμبون εἰς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσθ-
 μένους Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνησι ὁμήρων
 ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόν-
 τες, ἐγνώσαν περιβοῖσθαι Αἰγινῆτας ὑπὸ Λευτυχί-
 δεω· καὶ μὴ κατέκριναν ἐκδοτὸν ἄγειν εἰς Αἰγιναν
 ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνησι ἐχομένων ἀνδρῶν. Μελλοντων
 δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινητέων τὸν Λευτυχίδα, εἰπέ σφι
 Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεις, ἑὼν ἐν Σπάρτῃ δόκιμος
 ἀνὴρ. „Τί βούλεσθε ποιεῖν, ἄνδρες Αἰγινῆται,
 „τὸν βασιλεῖα τῶν Σπαρτιητέων ἐκδοτὸν γενόμενον
 „ὑπὸ τῶν πολητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὁρχῇ χρεώμενος
 „ἐγνώσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅπως ἐξ υστερης μὴ το
 „ὑμῖν, ἢ ταῦτα προήσσητε, παρὼλεθραν κακὸν εἰς τὴν
 „χώρην ἐσβάλλωσι.“ Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Αἰγινῆ-
 ται, ἐσχοντο τῆς ἀγωγῆς· ὁμολογῆ δὲ ἐχρήσαντο
 τοιῷδε, ἐπισπόμενοι Λευτυχίδα εἰς Ἀθήνας, ἀποδοῦ-
 ναι Αἰγινητέσι τοὺς ἀνδρας. 86. Ως δὲ ἀπικόμενος
 Λευτυχίδης εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀπαίτεε τὴν παρακατα-
 θήκην, αἱ Ἀθηναῖοι προφασίας εἰλον, αὐτὸν βουλόμε-
 νοι ἀποδάναι· πάντες, δύο σφείας ἔοντες βασιλῆας
 παραθέσθαι, καὶ οὐ δικαιοῦν τῷ ἐτέρῳ ἄνευ τοῦ ἐτέ-
 ρου ἀποδιδόναι. (1) Οὐ ταμένων δὲ ὑποδῶσειν τῶν
 Ἀθηναίων, ἔλεξε σφι Λευτυχίδης ταῦτα. „ὦ Ἀθη-
 „ναῖοι, ποιεῖτε μὲν ὁκνότερα βούλεσθε αὐτοῖ· καὶ
 „γὰρ ἀποδιδόντες, παῖετέ ὅσια· καὶ μὴ ἀποδιδόν-
 „τες, τὰ ἐναντία τουτέων. Οκοῖον μέντοι τι ἐν τῇ
 „Σπάρτῃ ἀνηνείχθη γενέσθαι περὶ παρακαταθήκης,
 „βούλομαι ὑμῖν εἶπαι. Λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆται,
 „γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαιμονί, κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν
 „πατρὶ ἐμῇ, Γλαῦκον, Ἐπικυδέος παῖδα. τοῦτον τον
 „ἄνδρα παρὲν τὰ τε ἅλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα,

„καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄφρονα, δικαιοσύνης πρὸς πάν-
 „των ὅσοι τὴν Λακεδαιμόνα τοῦτον τὸν χρόνον εἴ-
 „πωσι. συνενειχθῆναι δὲ οἱ ἐν χρόνῳ ἐκνευμένῳ τὰ-
 „δε λέγομεν. Ἄνδρα Μιλήσιον, ἀπικόμενος ἐς
 „Σπάρτην, βούλεσθαι οἱ ἐλθεῖν ἐς λόγους, προῖσχόμε-
 „τον τοιαῦτα· Εἰμι μὲν Μιλήσιος, ἦκα δὲ τῆς σῆς,
 „Γλαῦκε, βουλόμενος δικαιοσύνης ἀπολαῦσαι. ὡς
 „γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν δὲ
 „καὶ περὶ Ἰωνίην, τῆς σῆς δικαιοσύνης ἦν λόγος πολ-
 „λός, ἐμευσι τῶ λόγους ἐδίδουν, καὶ ὅτι ἐπικίνδυνός
 „ἔστι αἰεὶ ποτε ἡ Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοπόννησος ἀσφα-
 „λέως ἰδρυμένη· καὶ διότι χρήματα οὐδαμᾶ τοὺς
 „αὐτοὺς ἔστι ὄραν ἔχοντας. ταῦτά τε ὦν ἐπιλεγό-
 „μεν, καὶ βουλευομένων, ἔδοξε μοι, τὰ ἡμῖδεα πά-
 „σης τῆς οὐαίης ἐξαργυρώσαντα, θεσθαι παρὰ σέ,
 „ἐν ἐξαιετιμένῳ ὡς μοι κείμενα ἔσται παρὰ σοὶ εἶα.
 „ἂν δὴ μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι, καὶ ταῦτα τὰ συμ-
 „βόλα σῶζε λαβών· ὅς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτή-
 „σάτω ἀποδοῦναι. (2) Ὁ μὲν δὴ ἀπὸ Μιλήτου
 „ἦκων ξείνος τοσαῦτα ἔλεξε· Γλαῦκος δὲ ἔδεδάτο τὴν
 „παρακαταθήκην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. Χρόνον δὲ
 „πολλοῦ διελθόντος, ἦλθον ἐς τὴν Σπάρτην τοῦτου
 „τοῦ παραθεμένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες· ἐλθόντες
 „δὲ ἐς λόγους τῷ Γλαύκῳ, καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμ-
 „βόλα, ἀπαίτεον τὰ χρήματα· ὁ δὲ διωθέετο, ἀν-
 „τιποκρινόμενος τοιαῦτα· Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα,
 „οὔτε με περιφέρει οὐδὲν εἰδέναι τουτέων τῶν υμεῖς
 „λέγετε· βούλομαι τε, ἀναμνησθεῖς, ποιέειν πᾶν τὸ
 „δίκαιον· καὶ γὰρ, εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀπδοῦναι·
 „καὶ, εἰ γε ἀρχὴν μὴ ἔλαβον, νόμοισι τοῖσι Ἑλλή-
 „νων χρῆσθαι ἐς υμεῖς. ταῦτα ὦν ὑμῖν ἀναβάλλ-
 „ωλομαι κωρῶσειν ἐς τέταρτον μῆνα ἀπὸ τοῦδε. (3) Οἱ
 „μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιούμενοι, ἀπαλλάσ-
 „σαντο, ὡς ἀπεστημένους τῶν χρημάτων. Γλαῦκος
 „δὲ ἵπορεύετο ἐς Δελφούς, χρῆσόμενος τῷ χρηστη-
 „ρίῳ. ἐπερωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὄρκῳ

„τὰ χρήματα λήσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖσδε
„τοῖσι ἐπεσι·

„Γλαῦκ'· Ἐπικυδεΐδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον
οὕτω,

„ὄρκω νικῆσαι, καὶ χρήματα λήσασθαι.

„Ὄμνυ· ἐπεὶ θανάτος γε καὶ εὐόρκον μένει
ἄνδρα.

„Ἄλλ' Ὀρκου πάϊς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἐπε
χεῖρες,

„οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε
πασαν

„συμμάρψας ὀλέσει γενεὴν, καὶ οἶκον ἅπαντα.

„Ἄνδρος δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

„Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν πα-

„ραιτέετο αὐτῷ ἴσχειν τῶν ῥηθέντων· ἡ δὲ Πυθίη

„ἔφη, τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ποιῆσαι, ἴσον

„δύνασθαι. (4) Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμψάμενος

„τοὺς Μιλησίους ξείνους, ἀποδιδόι σφι τὰ χρήματα.

„Τοῦ δὲ εἵνεκα ὁ λόγος ὅδε, ὃ Ἀθηναῖοι, ὠρμήθη

„λέγεσθαι ἐς ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου νῦν οὔτε

„τι ἀπογονόν ἐστι οὐδέν, οὐδ' ἰστίη τομιζομένη εἶται

„Γλαύκου· ἐκτέρπειται τε πρόρριζος ἐκ Σπάρτης.

„Οὕτω ἀγαθόν, μηδὲ διανοέεσθαι περὶ παρακαταθή-

„κης ἄλλο γε, ἢ ἀπαιτούντων ἀποδιδόναι.“ (5) Λευ-

„κυλίδης μὲν εἶπας ταῦτα, ὥς οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσήκουον
οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο.

87. Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημά-
των δοῦναι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν, Θη-
βαίοισι χαρίζομενοι, ἐποίησαν τοιόνδε. Μεμφόμε-
νοι τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, εἰς
τιμωρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο· καὶ,
ἦν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πενήτης ἐπὶ Σουνίῳ,
λοχῆσαντες ὦν, τὴν θεωρίδα νῆα εἶλον πλήρη ἀν-
δρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων· λαβόντες δὲ τοὺς ἀν-
δρας, ἔδησαν. 88. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα

πρὸς Αἰγινητέων, οὐκ ἔτι ἀνελθούσης μὴ οὐ τὸ πᾶν
 μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτησι. καὶ, ἦν γὰρ Νικό-
 δρομος Κνοϊδου καλούμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ ἀνὴρ δού-
 μας, οὗτος μεμφόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτησι προτέ-
 ρην ἑωυτοῦ ἐξέλασιν ἐκ τῆς νῆσου, μαθὼν δὲ τότε
 τοὺς Ἀθηναίους ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγικήτας κα-
 κῶς, συντίθεται Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγίνης,
 φράσας ἐν τῇ τε ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει, καὶ ἐκείκους ἐς
 τὴν ἡκίαν δεήσει βοηθεύοντας. μετὰ ταῦτα, καταλαμ-
 βάνει μὲν κατὰ τὰ συνεθῆκατο ὁ Νικόδρομος Ἀθη-
 ναίοισι τὴν παλαιὴν καλούμενην πόλιν. 89. Ἀθηναῖοι
 δὲ οὐ παραγίνονται ἐς δέον. οὐ γὰρ ἔτυχεν εὐδοκί-
 ας σφι ἀξιόμαχοι τῆσι Αἰγινητέων συμβαλέειν. ἐν
 ᾧ ὦν Κορινθίων ἐδέοντο χρήσαι σφι νέας, ἐν τούτῳ
 διαφθάρη τὰ πηγήματα. οἱ δὲ Κορινθιοί, ἔσαν γὰρ
 σφι ταῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα, Ἀθηναί-
 οισι δίδουσι δεόμενοις εἰκοσι νέας, δίδουσι δὲ πεν-
 τὰδράχμους ἀποδομένοι. δωτήνην γὰρ ἐν τῇ νόμῳ
 οὐκ ἔξην δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθη-
 ναῖοι, καὶ τὰς ἀφετέρας, πληρώσαντες ἐβδόμηκοντα
 νέας τὰς ἀπάσας, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Αἰγίαν· καὶ ὕστε-
 ρισαν ἡμέρῃ μὴ τῆς συγκείμετης. 90. Νικόδρομος
 δὲ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν καιρὸν οὐ παρεγίνοντο,
 ἐς πλοῖον ἐσβὰς, ἐκδιδρῆσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης· αὐτὸν δὲ
 οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν Αἰγινητέων ἔσποντο, τοῖσι Ἀθη-
 ναῖοι Σύνιον οἰκῆσαι ἔδασαν. ἐνθεῦτεν δὲ οὗτοι ὀρ-
 μώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἄγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγι-
 νήτας. ταῦτα μὲν ἀπὸ ὕστερον ἐγένετο. 91. Αἰγινη-
 τέων δὲ οἱ παχέες, ἐπαναστάτας τοῦ δήμου σφι ἄμα
 Νικόδρομον, ἐπεκράτησαν· καὶ ἔπειτ' ἀσφας χειρω-
 σάμενοι, ἔξῃγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγος
 σφι ἐγένετο, τὸ ἐκθύσασθαι οὐκ οἶαί τε ἐχίνοντο ἐπι-
 μηχανήμενοι, ἀλλ' ἐφθῆσαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ
 τῆς νήσου, ἢ σφι Πλεων γενέσθαι τὴν νῆσον. ἐπιτιμο-
 σίας γὰρ δὴ τοῦ δήμου ὤργησαντες, ἔξῃγον ὡς ἀπο-
 λέοντες, εἰς δὲ τις τούτων ἐμφανῶν τὰ ἔσσημα, κατα-
 φεύγει πρὸς πρόθυρα Δήμητρος Θεομοφόρου· ἐπι-

λαμβάνόμενος δὲ τῶν ἐπισπαστήρων, εἶχετο. οἱ δὲ, ἐπεὶ τὲ μὴν ὑποσπᾶσαι οὐκ οἶοι τε ἀπέλποντες ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας, ἦγον οὕτως· χεῖρες δὲ κείναι ἐμπεφυκυῖαι ἔσαν τοῖσι ἐπισπαστήρσι. 92. Ταῦτα μὲν νυν σφέας αὐτοὺς δι' Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἤκουσι ἐναυμάχῃσαν νηυσὶ ἐβδομήκοντα· ἐσωθέντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τοῦτους αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον, Ἀργελοῦς. καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθεῖνσι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγινᾶϊς νέες, ἀνάγκη λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος, ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώραν, καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι· συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ. καὶ σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτίσαι, πεντακόσια ἑκατέρους. Σικυωνιοὶ μὲν νυν συγγρόντες ἀδικῆσαι, ὁμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκτίσαντες, ἀζημιοὶ εἶναι. Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγιγνώσκοντο, ἔσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὲ ὧν σφι ταῦτα δεομένοσι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων εἴη ἐβοήθει, ἐθέλονται δὲ ἐς χιλίους ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς ἀθηρῶν ὄνομα Εὐρυβάτης, πεντάκθλον ἐπασκῆσας. τουτέων οἱ πλείυτες οὐκ ἀπενόστησαν ὅπισω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγινῇ· αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης, μονομαχίῃν ἐπασκῶν, τρεῖς μὲν ἄνδρας τρόπῃ τοιοῦτῃ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάντεος τοῦ Λεκελῆος ἀποθνήσκει. 93. Αἰγινῆται δὲ, ἐθῶσι ἀτάκτοισι Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ, ἐπύκνησαν· καὶ σφῶν νέας τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον.

94. Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινῆτας. Ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἔαυτου ἐποίησε, ὥστε ἀναμνησκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος, μεμνησθαι μὲν τῶν Ἀθηναίων, καὶ Περσιστρατιδῶν προσκατημένων, καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους· ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Λαρεῖος, ταύτης ἐχόμενος τῆς προφασίδος, καταστρέφουσιν

τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὲν δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ἕλκω·
 Μαρδόνιον μὲν δὴ, φλαυρώς προήξαντα τῷ στόλῳ,
 παραλῶν τῆς στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγοὺς
 ἀποδείξας, ἀπέστειλε ἐπὶ τε Ἑρετριαν καὶ Ἀθήνας,
 Ἀτίν τε, ἔδοντα Μῆδων μένος, καὶ Ἀρταφέρνην τὸν
 Ἀρταφέρνηος παῖδα, ἀδελφιδεὸν ἰωντοῦ· ἐντελέμε-
 νος δὲ ἀπέπεμπε, ἔξανθραποδίσσας· Ἀθήνας καὶ
 Ἑρετριαν, ἄγειν ἐσωτῶ ἐς ὅμην τὰ ἀνδραπόδα.
 95. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀπαδεχθέντες, πο-
 ρευνόμενοι παρὰ βασιλῆος, ἀπίκοντο τῆς Κιλικίης ἐς
 τὸ Ἀλῆιον πεδῖον, ἅμα ἀγόμενοι πεδὺν στρατὸν παλ-
 λὸν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδεύ-
 σιμενοῖσι ἐπῆλθε μὲν ὀψαντικὸς πᾶς στρατός ὁ ἐπιτα-
 χθεὶς ἐκάστοισι· παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἱππαγωγαὶ
 νέες, τὰς τῷ πρῶτῳ ἑτεῖ προεῖπε τοῖσι ἰωντοῦ δα-
 σμοφόροισι Δαρεῖος ἐτοιμάζειν. Εὐβαλόμενοι δὲ
 τοὺς ἵππους ἐς ταύτας, καὶ τὸν πεδὺν στρατὸν ἐαβε-
 βάσαντες ἐς τὰς νέας, ἐπλεον ἐξακοσίῃσι τροίχεσσι ἐς
 τὴν Ἰωνίην· ἐνθεῦτεν δὲ οὐ παρὰ τὴν ἡπειρὸν ἔχον
 τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Θερρῆς·
 ἀλλ' ἐν Σάμῳ ὁρμώμενοι, παρὰ τε Ἰκαρίον καὶ διὰ
 νῆσαν τὸν πλεὺν ἐποίησαν· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, δει-
 σακτὰς μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ Ἀθῶ, ὅτι τῷ προ-
 τῶ ἑτεῖ ποιεῦμενοι ταύτῃ τὴν κομίδην, μεγάλως
 προσέπταισαν· πρὸς δὲ, καὶ ἡ Νάξος σφέας
 ἠνάγκαζε, πρότερον οὐκ αἰοῦσα. 96. Ἐπεὶ δὲ,
 ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελάγους προσφερόμεται, προσέ-
 μιξαν τῇ Νάξῳ, (ἐπὶ ταύτῃ γὰρ δὴ πρώτην ἐπέχον
 στρατεύεσθαι οἱ Πέρσαι, μεμνημένοι τῶν προτε-
 ρον,) οἱ Νάξιοι πρὸς τὰ οὐρεὰ οἰχόντο φευγον-
 τες, οὐδὲ ὑπέμειναν· οἱ δὲ Πέρσαι, ἀνδραποδίσασμε-
 νοὶ τοὺς κατέλαβον αὐτέων, ἐνέπρῃσαν καὶ τὰ ἱρὰ
 καὶ τὴν πόλιν· ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἐπὶ τὰς ἄλλας
 νῆσους ἀνάγοντο.

97. Ἐν ᾧ δὲ αὗτοι ταῦτα ἐπολεῦν, οἱ Ἀῆλαιοι, ἐκ-
 λιπόντες καὶ αὐτοὶ τὴν Ἀῆλον, οἰχόντο φευγοντες ἐς

Τήνον· τῆς δὲ στρατιῆς καταπλεύουσῃς, ὁ Δαῖτις προ-
 πλώσας, οὐκ εἰς τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσορμή-
 ζεσθαι, ἀλλὰ πέραν ἐν τῇ Ρηνέῃ· αὐτὸς δέ, πυθό-
 μανος ἵνα ἴσων οἱ Ἀῆλιοι, πέμπων κήρυκα, ἠγορεύε-
 σκε ταῦτε· „ Ἄνδρες ἱεοὶ, εἰ φεύγοντες οἴκαθε,
 „ οὐκ ἐπιτήδεα καταγρόντες· καὶ ἐμεῖς ἔγω γὰρ καὶ
 „ αὐτὰς ἐπὶ τοσούτῳ γε φρονέω, καὶ μοι ἐκ βασιλῆος
 „ ὥδε ἐπιστάλται· ἐν ἡ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο,
 „ ταύτην μῆδ' ἐνείκεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν χώρην,
 „ μήτε τοὺς οἰκητοὺς αὐτῆς, νῦν ὧν καὶ ἄπιτε ἐπὶ
 „ τὰ ὑμέτερα αὐτέων, καὶ τὴν κῆσον νέμεσθε.“ Ταῦ-
 τα μὲν ἐπεκηρυκνύσατο τοῖσι Ἀῆλίοισι· μετὰ δέ, λε-
 βανωταῦ τριηκόσια τάλαντα κατανήσας ἐπὶ τοῦ βο-
 μοῦ ἐθυμίσει. 98. Δαῖτις μὲν δὴ ταῦτα παρήσας,
 ἐπῆλθε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Εἰρεφίαν πρώτα, ἅμα
 αἰγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. Μετὰ δὲ τούτου,
 ἐνδιῦτεν ἐξαναχθέντα, Ἀῆλος ἐκινήθη, ὥς ἔλεγον οἱ
 Ἀῆλιοι, καὶ πρώτα καὶ ὕστατα μέχρι ἐμεῦ σεισθείσα.
 καὶ τοῦτο μὲν καὶ τέρας ἀνθρωποισι τῶν μελλόντων
 ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ θεός. ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ
 Ὑστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου, καὶ Ἀρτα-
 ξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τούτων ἐπεξῆς γενέων,
 ἐγένετο πλεονεχὲς τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἶναι ἄλλας γε-
 νεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν
 Περσέων αὐτῇ γεγόμενα, τὰ δέ, ἀπ' αὐτέων τῶν
 κορυφαίων, περὶ τῆς ἀρχῆς πολυμενέων. οὗτοι οὐ-
 δὲν ἴν' αἰεὶς κινηθῆναι Ἀῆλον, τὸ πρῶν ἐοῦσαν
 ἀκίνητον. καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γεγραμμένον περὶ αὐ-
 τῆς ὥδε·

Κινήσω καὶ Ἀῆλον, ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν.

Ἀνύσται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνό-
 ματα· Δαρείος, ἐρξείης· Ξέρξης, ἀρήιος· Ἀρ-
 ταξέρξης, μέγας ἀρήιος. τούτους μὲν δὴ τὰς βασι-
 λῆας ὥδε ἀν' ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἑλ-
 λῆες καλεῖσιν.

99. Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς Ἀῆλου, προσίσχον πρὸς τὰς νήσους· ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὴν τε παρελαμβάνον, καὶ ὀμηροὺς τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον. ὡς δὲ, περιπλέοντες τὰς νήσους, προσέσχον καὶ ἐς Κάρυστον, (οὐ γὰρ ἤσφι οἱ Κάρυστιοι οὔτε ὀμηροὺς ἐδίδουσαν, οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλιν ἀστυγείτονας στρατεύεσθαι, λέγοντες Ἐρετρίαν τε καὶ Ἀθῆνας,) ἐνθαῦτα τοὺτους ἐπολιόρχεόν τε καὶ τὴν γῆν σφείων ἐκείρον, ἐς ὃ καὶ οἱ Κάρυστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην. 100. Ἐρετρίεις δὲ, πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν ἐπὶ σφείας ἐπιπλέονσαν, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπέκριναν τὴν ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετραχισχίλους κληρουχέοντας τῶν ἱπποβοτέων Χαλκιδέων τὴν χώραν, τοὺτους σφι διδοῦσι τιμωροὺς. τῶν δὲ Ἐρετρίων ἦν ἄρα οὐδὲν ὕγιες βούλευμα· οἱ μετεπέμπαντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεν δὲ διφασίας ἰδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐβουλεύοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης· ἄλλοι δὲ αὐτέων, ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴσεσθαι, προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τούτων, ἑκάτερά ὡς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἔων τῶν Ἐρετρίων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἥκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα· προσεδέετο τε ἀπαλλάσσεσθαι σφείας ἐς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσυπόλωνται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνη συμβουλευσάντι πείθονται· καὶ οὗτοι μὲν διαβάντες ἐς Ῥωπὸν, ἰσῶζον σφείας αὐτοὺς. 101. Οἱ δὲ Πέρσαι πλέαντες κατέσχον τὰς νέας τῆς Ἐρετρικῆς χώρας κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰγίλιρ. κατασχόντες δὲ ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσοισόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἐρετρίεις ἐπεξελθεῖν μὲν καὶ μάχεσθαι οὐκ ἐπαιεῦντο βουλὴν· εἴ πως δὲ διαφυλάξαιεν τὰ τελεῖα, τούτου σφι ἔμελε πέρι, ἐπεὶ τε ἐνίκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γινομένης καυτερῆς πρὸς τὸ

τείχος, ἐπιπτον ἐπὶ εἰς ἡμέρας πολλὰ μὲν ἀμφότε-
ρων τῇ δὲ ἑβδόμῃ Εὐφορβὸς τε ὁ Ἀλκιμάχου, καὶ
Φίλαγρος ὁ Κυνίου, ἄνδρες τῶν ἀσπίων δοκιμοί, προ-
διδούσι τοῖσι Πέρσησι. οἱ δὲ, ἐσελθόντες εἰς τὴν πό-
λιν, ταῦτο μὲν, τὰ ἰσὰ συλῆσαντες ἐνέπησαν, ἀπο-
τιννύμενοι τῶν ἐν Σαρδίσι κατακυνθέντων ἰσῶν.
τοῦτο δὲ, τοὺς ἀνθρώπους ἠδραποδίσαντο, κατὰ τὰς
Δαρείου ἐντολάς.

102. Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἑρετρίαν, καὶ ἐπι-
σχόντες ὀλίγας ἡμέρας, ἐπλεον εἰς τὴν Ἀττικὴν, κα-
τέργοντες τε πολλὸν, καὶ δοκίοντες ταῦτά τοὺς Ἀθη-
ναίους ποιήσκειν τὰ καὶ τοὺς Ἑρετριέας ἐποίησαν.
καὶ, ἣν γὰρ ὁ Μαραθῶν ἐπιτηδεωτάτον χωρίον τῆς
Ἀττικῆς ἐκίππευσαι, καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἑρετρίας,
εἰς τοῦτο σφι κατηγέετο Ἰππίης ὁ Πεισιστράτης.

103. Ἀθηναῖσι δὲ, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθειον
καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα. ἔχον δὲ σφείας στρα-
τηγὰς δέκα τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τῶν
πατέρα Κίμωνος, τὸν Στησαγόρευ, κατέλαβε φεύγειν
εἰς Ἀθηναίων Πεισιστράτην τὸν Ἰπποκράτην. καὶ
αὐτῶ, φεύγοντι, ὀλυμπιάδα ἀνελέσθαι τεθροῖππον συν-
εἶβη καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελάμεναι αὐτῷ,
ταῦτό ἐξενεῖκασθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφῷ Μιλτιάδῃ.
μετὰ δὲ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τῆσι αὐτῇσι ἵπποισι
νικῶν, παραδιδόναι Πεισιστράτην ἀνακηρυχθῆναι καὶ
τὴν νίκην παρεῖς τούτῳ, κατήλθε ἐπὶ τὰ ἐώντου ὑπό-
σπονδος. καὶ μιν, ἀνελάμενον τῆσι αὐτῇσι ἵπποισι
ἄλλην ὀλυμπιάδα, κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῷ Πει-
σιστράτῳ καὶ τῶν, οὐκέτι περιούσιος αὐτοῦ Πεισι-
στράτου κτείνουσι δὲ οὗτοί μιν κατὰ τὸ πρῶτα-
σθίον, νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. τεθῆσθαι δὲ Κί-
μωνος πρὸ τοῦ ἄστεος, πέσῃν τῆς διὰ κοίλης καλεομέ-
νης ὁδοῦ καταντὸν δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθῆσθαι
αὐταί, αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας ἀνελάμεναι. Ἐπύθοντο
δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἤδη ταῦτό τοῦτο, Εὐαγόρευ Λα-
κωνός, πλέω δὲ, τούτων, οὐδαμῶς. Ὁ μὲν δὲ

πρεσβύτερος τῶν παιδῶν τῷ Κίμωνι Σησαγόνης ἦν. τῆνικαῦτα παρὰ τῷ πατρὶ Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονήσῳ. ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι ἐν Ἀθήνῃσι, τοῦνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστῆς τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδου, Μιλτιάδης. 104. Οὗτος δὲ ἀντὶ τὸ ὁ Μιλτιάδης, ἦκον ἐκ τῆς Χερσονήσου, καὶ ἐκπιφευγὼς διπλὸν θάνατον, ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γὰρ, οἱ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδοῦξαντες, μέχρι Ἰμβρου, περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλῆα. ἅμα δέ, ἐκφυγόντα τῶν τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἰωνοῦ, δοκίοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ, ἤδη τὰ ἐνθευτέν μιν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι, καὶ ὑποδικαστήριον αὐτὸν ἀγαγόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἰρεθείς ὑπὸ τοῦ δήμου.

105. Καὶ πρῶτα μὲν, ὄντες ἔτι ἐν τῷ ᾧστεῖ οἱ στρατηγοί, ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρικα Φειδιππίδην, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μάλιστα. τῷ δὲ, ὡς αὐτὸς τε ἐλάττω Φειδιππίδης καὶ Ἀθηναῖοι ἀπήγγελε, περὶ τὸ Παρθένων σῆμα, τὸ ὑπὲρ Τρυφῆς, ὃ Πάν περιπίπτει. βῶσαντα δὲ τὸ εὐνομα τοῦ Φειδιππίδου τὸν Πάνα, Ἀθηναῖοισι κελεύσαι ἀπαγγεῖλαι, διότι ἐαυτοῦ εὐθιμίην ἐπιμέλειαν ποιεῦντας, ἐντολὴ εὔνου Ἀθηναίων, καὶ πολλὰ γινόμενον ἤδη σφίσι χρησίμου. τὰ δ' ἔτι καὶ ἐσμένον. Καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι, καταστάσαντες σφίσι εὖ ἤδη τῶν πρηγμάτων, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθεῖα, ἰδρύναντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει Πανὸς ἱρὸν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυοίησαι ἐπετελεῖσαι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται. 106. Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε περ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πάνα φανῆναι, δευτεραίος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστυος ἦν ἐν Σπάρτῃ. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας εἶπε· „ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι, ὑμῶν δέονται, σφίσι βοηθεῖν, καὶ μὴ παρῆναι

„πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἕλλησι δουλοσύνην πε-
 „ρίεσσουσιν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων. καὶ γὰρ Ἑρί-
 „τρια τε νῦν ἡδραπόδισται, καὶ πόλις λογίμη ἡ Ἐλ-
 „λας γέγονε ἀσθενεστέρα.“ Ὁ μὲν δὲ σφι τὰ ἐν-
 τεταλμένα ἀπήγγελε. τοῖσι δὲ ἔαδε μὲν βοηθεῖν.
 Ἀθηναῖοιαι, ἀδυνατὰ δὲ σφι ἦν τὸ παραυτίκα παῖδειν
 ταῦτα, οὐ βουλομένοιαι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ
 ἰσταμένον τῷ μνηρὸς εἰνάτη· εἰνάτη δὲ οὐκ ἐξελεί-
 σσεται ἔφασαν, μὴ οὐ πλήρους ἔοντος τοῦ κύκλου.
 οὔτοι μὲν νῦν τὴν παντέληνον ἔρανον.

107. Τοῖσι δὲ βαρβάρουσι κατηγέτο Ἰππίης ὁ
 Πεισιστράτου ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς παροικομένης
 πικτὸς ὕψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε. ἔδοξε οὖν Ἰπ-
 πίῃς τῇ μητρὶ τῇ ἑωυτοῦ συνευνηθῆναι· συνεβάλετο
 ὧν ἐκ τοῦ οὐείρου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ
 ἀνασωσάμενος τὴν ἀρχήν, τελευτήσῃ ἐν τῇ ἑωυτοῦ
 γηραιός. ἐκ μὲν δὲ τῆς ὕψιος συνεβάλετο ταῦτα.
 Τότε δὲ κατηγεάμενος, τοῦτο μὲν, τὰ ἀνδραπόδα τὰ
 ἐξ Ἑρετρίας ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν Σκυρίων, κα-
 λερμένην δὲ Αἰγλλειαν· τοῦτο δὲ, καταγομένας ἐς
 τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὥρμιζε οὗτος, ἐκβάντας τὰς
 ἐς γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καὶ οἱ αὐτὰ διέ-
 ποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς
 ἐώθεε. οἷα δὲ οἱ πρεσβυτέρω ἔοντι, τῶν ὀδόντων
 οἱ πλεῖντες ἐσειοντο· τουτέων ὦν ἓνα τῶν ὀδόντων
 ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βήξας. ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμ-
 μον αὐτοῦ, ἐποιετο πολλὴν σπουδὴν ἐξευρεῖν· ὡς
 δὲ οὐκ ἐφαίνετο οἷ ὁ ὀδὼν, ἀναστενάξας, εἶπε πρὸς
 τοὺς παραστάτας· „Ἡ γῆ ἡδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ,
 „οὐδέ μιν θυνησόμεθα ὑποχειρὴν ποιήσασθαι· ὁδός
 „σου δὲ τί μοι μέρος μετῇν, ὁ ὀδὼν μετέχει.“ Ἰπ-
 πίης μὲν δὲ ταύτην τὴν ὕψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθῆναι.

108. Ἀθηναῖοιαι δὲ ἰσταγμένοιισι ἐν ταμίει
 Ἡρακλῆος, ἐπῆλθον βοηθῶντες Πλαταιέες πανθή-
 μεϊ· καὶ γὰρ καὶ ἰδεόμενον σφέας αὐτοὺς ταῖσι

Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιεῖς, καὶ πόρους ὑπὲρ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι συχνούς ἤδη ἀναίετο· ἔδοσαν δὲ ὧδε· πει-
 ζόμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιεῖς, ἔδιδον προῖτα
 παρατηχοῦσι Κλεομένει τε τῷ Ἀναξανδρίδῃ καὶ Λα-
 κεδαιμόνιοις σφέας αὐτοῦς· οἱ δὲ, οὐ θεόμενοι,
 ἔλεγον· σφε τὰδε· „Ἡμεῖς μὲν ἑαστέρας τε οἰκο-
 „μεν, καὶ ὑμῖν τοιγδε τις γένοιτ' ἂν ἐπικουρή ψυ-
 „χῇ· φθάητε γὰρ ἂν πολλάκις ἔξανδραποδισθέν-
 „τες ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων· συμβουλευόμεν δὲ
 „ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοῦς Ἀθηναίοισι, πλήσιοι-
 „ροισί τε ἀνδράσι, καὶ τιμωρέειν ἰούσι οὐ κακοῖσι.“
 Ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατὰ ἐν-
 νοίην αὐτῶν τῶν Πλαταιέων, ὡς βουλομένοι τὰς
 Ἀθηναίους ἔχειν πόρους, συνεστῆκας Βοιωτοῖσι.
 Λακεδαιμόνιοι μὲν οὖν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβού-
 λειον· οἱ δὲ οὐκ ἠπίστησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἰσ-
 κομενῶν τοῖσι δώδεκα θεοῖσι, ἐκείτοι ἰζόμενοι ἐπὶ
 τὸν βωμόν, ἔδιδον σφέας αὐτοῦς· Θηβαῖοι δὲ πνι-
 σόμενοι ταῦτα, ἰσχυρατεύοντο ἐπὶ τοὺς Πλαταιεῖς·
 Ἀθηναῖοι δὲ σφε ἐφοήθειον· μελλόντων δὲ συνά-
 πτειν μάχην, Κορίνθιοι οὐ περιείδον· παρατηχόν-
 τες δὲ, καὶ καταλλάξαντες, ἐπιτρεψάντων ἀμφοτέ-
 ρων, εὗρισαν τὴν χώραν ἐπὶ τοῖσδε· ἔαν Θηβαίους
 Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους εἰς Βοιωτοὺς τελέειν.
 Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο· Ἀθη-
 ναίοισι δὲ ἀπιούσι ἐπεθήκαντο Βοιωταί· ἐπιθέ-
 μιναι δὲ, ἐσώθησαν τῇ μάχῃ· υπερβάντες δὲ οἱ
 Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κορίνθιοι ἔδθηκαν Πλαταιεῦσι εἶ-
 ναι οὐροσ, τάντους υπερβάντες, τὸν Ἀσωπὸν αὐ-
 τὸν ἐποίησαντο οὐρὸν Θηβαίοισι πρὸς Πλαταιάς εἶ-
 ναι καὶ Τυρίας· ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ Πλαταιεῖς σφέας
 αὐτοῦς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ· ἦσαν δὲ
 τότε εἰς Μαραθῶνα βοηθέοντες.

109. Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγένοντο
 δίχα αἱ γνώμαι· τῶν μὲν, οὐκ ἐόντων συμβάλλειν
 „ὀλίγους γὰρ εἶναι, στρατῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν.“

ταῦτα δὲ καὶ Μιλτιάδεω, κελυόντων. ὥς δὲ διχα τε-
 γίνοντο, καὶ εἴκα ἡ χεῖρων τῶν γυναικῶν, ἐν-
 θαῦτα, ἣν γὰρ ἐνδέκατος ψηφισοφόρος ὁ τῷ κυνίφω
 λαχὼν Ἀθηναίων πολέμαρχεῖν τοῦ παλαίου γὰρ
 Ἀθηναῖοι ἐμόψηφον τὸν πολέμαρχον ἐποιεύντο τοῖσι
 στρατηγοῖσι ἣν δὲ τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος
 Ἀγιδναῖος πρὸς ταῦτον ἔλθων Μιλτιάδης, ἔλεγε
 ταῦτα. „Εὐ σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, ἔστι ἡ καταδου-
 λῶσαι Ἀθήνας, ἡ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημό-
 συνα λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷα
 οὐδὲ Ἀρμόδιος τε καὶ Ἀριστογείρων λείπουσι. νῦν
 γὰρ θῆ, ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖαι, ἐς κίνδυνον ἤκουσι
 μέγιστον. καὶ, ἣν μὲν γε ὑποκύψωσι τοῖσι Μή-
 ροισι, δέδοται τὰ πείσονται παραδεδομένοι. Ἰπ-
 πῆτη ἣν δὲ περιγένηται αὐτῇ ἡ πόλις, οἷη τε
 ἔστι πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πόλιων γενέσθαι. Κῶς
 ὦν ἀπὸ ταῦτα οἷα τε ἔστι γενοσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ
 τε τοιούτων ἀνήκει τῶν πρηγμάτων τὸ κῦρος εἶναι,
 τῶν ἔρχομαι φράσω. ἡμέων τῶν στρατηγῶν,
 ἔόντων δέκα, διχα γίνονται αἱ γνώμαι· τῶν μὲν
 κελυόντων συμβαλέειν, τῶν δὲ, οὐ συμβαλέειν.
 ἣν μὲν οὖν μὴ συμβάλωμεν, ἔλλομαί τινα στάσις
 μεγάλην ἐμπεσοῦσαν διασειεῖν τὰ Ἀθηναίων φρο-
 νήματα, ὥστε μηδίσαι· ἣν δὲ συμβάλωμεν, πρὶν
 τι καὶ σάθρην Ἀθηναίων μετεξαιτέροισι ἐγγενέσθαι,
 θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, οἷοί τε εἰμὲν περιγενέσθαι
 τῇ συμβολῇ. Ταῦτα ὦν πάντα ἐς σέ νῦν τάλπει,
 καὶ ἐκ σέο ἀρτῆται. ἣν γὰρ σὺ γνώμη τῇ ἐμῇ πρὸς-
 θῇ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις πρώτη
 τῶν ἐν πᾷ Ἑλλάδι. ἣν δὲ τὴν τῶν ἀποσπενδόντων
 πῆν συμβαλὴν ἔλῃ, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλεξα
 ἀγαθῶν καὶ ἐναντία.“ 110. Ταῦτα λέγων ὁ Μιλ-
 τιάδης, προσκίταται τὸν Καλλίμαχον. προσγενομένης
 δὲ τοῦ πολέμαρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλ-
 λειν. Μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ, τῶν ἡ γνώμη ἔφερε
 συμβάλλειν, ὥς ἐκάστου αὐτῶν ἐγένετο πρυτανίῃ
 τῆς ἡμέρας, Μιλτιάδῃ παραβίδουσαν· ὁ δὲ, δεκόμε-

κος, οὐ τί κω συμβολὴν ἐποιέτο, πρὶν γὰρ αὐτοῦ
πρυτανίῃ ἐγένετο.

111. Ὡς δὲ ἐς ἑκείνον περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ
ἐτάσσοντο ὡς Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν
δεξίου κέρως ἤγειτο ὁ πολεμαρχὸς Καλλίμαχος· ὁ
γὰρ νόμος τότε εἶχε οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν
πολεμαρχὸν ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν. ἡγεομένου δὲ τού-
του, ἐξεβέκοντο ὡς ἀριθμούντο αἱ φυλαί, ἐχόμεναι
ἀλλήλων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐω-
νυμὸν κέρας, Πλαταιῆς. Ἀπὸ ταύτης γὰρ σφι τῆς
μαχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀναγκάτων καὶ πανηγυ-
ρίας τῆς ἐκ τῆσι πεντετηρίδι γινομένης, κατεύχεται ὁ
κηρὸς ὁ Ἀθηναῖος, „ἀμὰ τε Ἀθηναίοισι, λέγων, γίνε-
σθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιῦσι.“ Τότε δὲ, τασσομένων
τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγένετο τοιόνδε
τι. τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατο-
πέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγένετο ἐπὶ τάξιας ὀλίγας,
καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον· τὸ δὲ
κέρως ἑκάτερον ἐρῶτο πλήθει. 112. Ὡς δὲ σφῶ
διετίτακτο, καὶ τὰ σφάγια ἐγένετο καλά, ἐνθαῦτα ὡς
ἀπείθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο ἐς τοὺς βαρ-
βάρους. ἦσαν δὲ σταδίῳ οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταί-
χμιον αὐτέων, ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι, ὁρέωντες
δρόμῳ ἐπιόντας, παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι· μα-
νίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον, καὶ παγχν ὀλε-
θρίην, ὁρέωντες αὐτοὺς ἔοντας ὀλίγους, καὶ τούτους
δρόμῳ ἐπειγομένους, οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι,
οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μὲν νυν οἱ βαρβαροὶ κα-
τείκαζον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεὶ τε ἀθρόοι προσεμι-
ξαν τοῖσι βαρβαροῖσι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγον. πρῶ-
τοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρό-
μῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο
ἑσθῆτα τε Μηδικὴν ὁρέωντες, καὶ τοὺς ἀνδρας ταύ-
την ἑσθῆμένους· τῶς δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλήσι καὶ τὸ
ὄνομα τὸ Μηδίων φόβος ἀκούσαι. 113. Μαχομέ-
νων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγένετο πολλός.

καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ βαρ-
 βαροι, τῇ Πέρσῃ τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτεράζαντο.
 κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βαρβαροί, καὶ ῥήξαν-
 τες, ἐδίωκόν ἐς τὴν μεσογαίαν. τὸ δὲ κέρας ἐκάτε-
 ρον ἐνίκων Ἀθηναῖοι τε καὶ Πλαταιεῖς. νικῶντες
 δὲ, τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔω·
 τοῖσι δὲ τὸ μέσον ῥήξαι αὐτῶν, συναγαγόντες τὰ
 κέρα ἀμφότερα, ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι.
 φεύγονται δὲ τοῖσι Πέρσῃσι εἰπόντο κόπτοντες, ἐς ὃ
 ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικόμενοι, πῦρ τε αἶψον, καὶ
 ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν.

114. Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέ-
 μαρχος Καλλίμαχος διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος
 ἀγαθός· ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Σησίλλεος ὁ
 Θρασύλλεω· τοῦτο δὲ, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος
 ἐνθαῦτα, ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νηὸς, τὴν
 χεῖρα ἀποκοπεῖς πελέκει, πίπτει· τοῦτο δὲ, ἄλλοι
 Ἀθηναίων πολλοὶ τε καὶ ὀνομαστοί. 115. Ἐπὶ
 μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπέκράτησαν τρόπῳ τοιούτῳ Ἀθη-
 ναῖοι. τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βαρβαροὶ ἐξανακρουσά-
 μενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου, ἐν τῇ ἐλι-
 πον, τὰ ἐξ Ἐρετρίας ἀνδράποδα, περιέπλων Σούν-
 νιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμε-
 νοι ἐς τὸ ἄστυ. αἰτία δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοισι ἐξ
 Ἀλκμαιωνιδέων μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι·
 τούτους γὰρ συνθεμένους τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδεῖξαι
 ἀσπίδα, ἑοῦσι ἤδη ἐν τῇσι νηυσὶ. 116. Οὗτοι μὲν
 δὴ περιέπλων Σούνιον. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς πόδων
 εἶχον, τάχιστα ἐβοήθειον ἐς τὸ ἄστυ. καὶ ἐφθῆσαν
 τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν, καὶ
 ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπυγμένοι ἐξ Ἡρακλήϊου τοῦ ἐν
 Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλήϊῳ τῷ ἐν Κυνοβάρει.
 οἱ δὲ βαρβαροὶ τῇσι νηυσὶ υπεραιωρηθέντες Φαλή-
 ρου, τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων,
 ὑπὲρ τούτου ἀνακωχέυσαντες τὰς νῆας, ἀπέπλων
 ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην. 117. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μα-

ραθῶνι μάχῃ ἀπέθονον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακ-
 χίλους καὶ τετρακοσίους ἄνδρας. Ἀθηναίων δέ,
 ἑκατὸν ἐννεήκοντα καὶ δύο. ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων
 τοσοῦτοι. Σύνηρκε δὲ αὐτοῖσι θάψμα γενέσθαι τοι-
 ὄντας. Ἀθηναίων ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κουφαγόρεω
 ἐν τῇ συστάσει, μαχόμενον τε καὶ ἄνδρα γινόμενον
 ἀγαθόν, τῶν ἡμίμων στερηθῆναι, οὔτε πληγέντα
 οὐδὲν τοῦ σώματος, οὔτε βληθέντα· καὶ τὸ λοιπὸν
 τῆς ζωῆς διατέλλειν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἔχοντα τυ-
 φλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν περὶ τοῦ πάθους ἤκουσα τοιόνδε
 τινὰ λόγον. ἄνδρα οἱ δοκέειν ὀπλίην ἀντιστῆναι μέ-
 γαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πᾶσαν σκιαζεῖν· τὸ
 δὲ φάσμα, τοῦτο· ἐαυτὸν μὲν παρεξελθεῖν, τὸν δὲ
 ἐαυτοῦ παραστατὴν αποκτείνει. ταῦτα μὲν δὴ Ἐπί-
 ζηλον, ἐπιδόμην, λέγειν.

118. Δᾶτις δὲ παρευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ ἐς
 τὴν Ἀσίην, ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν
 ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἥτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται·
 ὁ δὲ, ὥς ἡμέρῃ τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησαν ἐποιέστο
 τῶν νεῶν. εὐρῶν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηὶ ἄγαλμα Ἀπόλ-
 λωνος κεχρυσωμένον, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν σεσυλημέ-
 νον εἴη· πνυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱερῷ, ἔπλεε τῇ ἐαυ-
 τοῦ νηὶ ἐς Δῆλον. καὶ, ἀπίκато γὰρ τηνικῶτα οἱ
 Δῆλιοι ὀπίσω ἐς τὴν νῆσον, κατατίθεται τε ἐς τὸ
 ἱερόν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δῆλιοισι ἀπα-
 γαγεῖν τὸ ἄγαλμα ἐς Δῆλιον τὸ Θηβαίων· τὸ δ'
 ἔστι ἐπὶ θαλάσῃ, Χαλκίδος καταπτόν. Δᾶτις μὲν
 δὴ ταῦτα ἐντείλαμενος ἀπέπλεε, τὸν δὲ ἀνδριάντα
 τοῦτον Δῆλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλὰ μὴν δι' ἐτών
 εἰκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ Θεοπροπίου ἐκαμίδαντα ἐπὶ
 Δῆλιον. 119. Τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἀνδραπο-
 δισμένους Δᾶτις τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέαχον
 ἐς τὴν Ἀσίην πλείοντες, ἀνήγαγον ἐς Σαῦσα. βασι-
 λεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι
 τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεῖχε σφί δεινὸν χόλον, οἷα ἀρ-
 ξάντων ἀδικίης προτέρων τῶν Ἐρετριέων· ἐπὶ τε

δὲ εἶδε σφεας ἀπαρχθέντας παρ' ἑαυτὸν, καὶ ὑποχέ-
 ρλους ἑαυτῷ ἔοντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδὲν,
 ἀλλὰ σφεας τῆς Κισσίου χώρας κατοίκησε ἐν σταθμῷ
 ἑαυτοῦ, τῷ οὐνομί ἐστι Ἀρδέρικκα· ἀπὸ μὲν Σού-
 σων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι, τέσσε-
 ράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος, τὸ παρέχεται τριφα-
 σίας ἰδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἄλας καὶ ἔλαιον
 ἀρύσσονται ἐξ αὐτοῦ, τρόπῳ τοιῷδε. ἀντλέεται μὲν
 κηλομητῷ, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἥμισυ ἀσκού οἱ προσδέ-
 δεται· ὑποτύψας δὲ τοῦτοι, ἀντλέει καὶ ἔπειτα ἐγγέει
 ἐς δεξαμενὴν· ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχωρόμενον,
 τρέπεται τριφασίας ὁδοῦς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ
 οἱ ἄλεις πηγνυνται παραντίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συνά-
 γουσι ἐν ἀγγείοις, τὸ οἱ Πέρσαι καλεῖουσι ραδινα-
 κην· ἔστι δὲ μέλαν, καὶ ὁδμὴν παρεχόμενον βαρέαν.
 Ἐνθαῦτα τοὺς Ἐρετριέας κατοίκησε βασιλεὺς Δα-
 ρεῖος· οἱ καὶ μέχρι ἡμεῶς εἶχον τὴν χώραν ταύτην,
 φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ
 Ἐρετριέας ἔσχε οὕτω. 120. Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον
 ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχον-
 τες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω, ὥστε τριτάτοις
 ἐκ Σπάρτης ἐγέναντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὕστεροι δὲ
 ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἡμίονοντο ὁμῶς θεήσα-
 σθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα,
 ἐθέτησαντο· μετὰ δὲ, αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ
 ἔργον αὐτέων, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

121. Θῶμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέκομαι τὸν λό-
 γον, Ἀλκμαιωνίδας ἂν κοτε ἀναδεῖξαι Πέρσῃσι ἐκ
 συνθήματος ἀσπίδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβαρόσφ
 τε εἶναι Ἀθηναίους καὶ ὑπὸ Ἰππλή· οἵτινες μάλ-
 λον, ἢ ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππου, Ἰπποκρίκου
 δὲ πατρὶ, φαίνονται μισοτύραννοι ἔόντες. Καλλίης
 τε γὰρ μόνος Ἀθηναίων ἀπάντων ἐτόλμα, ὅπως
 Πεισιστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν Ἀθηνέων, τὰ χρήματα
 αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὠνέεσθαι, καὶ
 τὰ ἄλλα τὰ ἐχθίστα ἐξ αὐτὸν πάντα ἐμνηχανάτο.

122. Καλλίω δὲ τούτου ἄξιον πολλαχοῦ μνήμην εἶναι πάντα τινὰ ἔχειν. τοῦτο μὲν γάρ, τὰ προελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα· τοῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, τεθρίπῳ δὲ δευτέρως γενόμενος, Πύθια δὲ πρότερον ἀνελόμενος, ἐφανερῶθῃ ἐς τοὺς Ἕλληνας πάντας μεγίστησι θάπανσι· τοῦτο δὲ, κατὰ τὰς ἐαυτοῦ θυγατέρας, ζώντας τρεῖς, οἷός τις ἀνὴρ ἐγίνετο. ἐπεὶ γὰρ ἐγένοντο ἡμῶν αἰραῖαι, ἔδωκε σφε δωρετὴν μεγαλοπρεπεστάτην, ἐκείνησί τε ἐχαρίσασα· ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθηναίων, τὸν ἐκάστη ἐθέλοι ἀνδρὰ ἐωνίῃ ἐκλέξασθαι, ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρὶ. 123. Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι ὁμοίως, ἢ οὐδὲν ἥσσον τούτου, ἔσαν μισοτύραννοι. θάψα μιν μοι, καὶ οὐ προσίεμαι τὴν διαβολήν· τούτους γε ἀναδέξαι ἀσπίδα, οἵτινες ἐφευχόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρατίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἔσαν οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῶ μᾶλλον ἢ περ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ἐξηχρίωσαν τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατιδεῶν, ἵππαρχον ἀποκτείναντες, οὐδὲ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιπούς τυραννεύοντας· Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ δὲ οὗτοί γε ἀληθῶς ἔσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, ὡς μοι πρότερον δεδήλωται. 124. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπιμεμφόμενοι Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδουσαν τὴν πατρίδα; Οὐ μὲν ὦν ἦσαν σφῶν ἄλλοι δοκιμώτεροι ἐν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οἷοι οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω οὐδὲ λόγος αἰρεῖν, ἀναδεχθῆναι ἐκ γε αὐτῶν ἀσπίδα ἐπὶ τοιοῦτῳ λόγῳ. Ἀνεδέχθη μὲν γὰρ ἀσπίς· καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γὰρ ὅς μιν τοι ἦν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τούτων.

125. Οἱ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἔσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι· ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίων.

δὲ εἶδε σφεας ἀπαρχθέντας παρ' ἑαυτὸν, καὶ ὑποχέ-
 ριους ἑαυτῷ ἔοντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδὲν,
 ἀλλὰ σφεας τῆς Κισσίνης χώρας κατοίκισε ἐν σταθμῷ
 ἑαυτοῦ, τῷ οὐνομά ἐστι Ἀρδερικκα· ἀπὸ μὲν Σού-
 σων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι, τεσσε-
 ράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος, τὸ παρεχεται τριφα-
 σίας ἰδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἄλας καὶ ἔλαιον
 ἀρύσσονται ἐξ αὐτοῦ, τρόπῳ τοιῷδε. ἀντλέεται μὲν
 κηλονηΐ, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἡμισυ ἀσχοῦ οἱ προσδέ-
 δεται· ὑποτύφας δὲ τούτῳ, ἀντλέει καὶ ἔπειτα ἐγγέει
 ἐς δεξαμενὴν· ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον,
 τρέπεται τριφασίας ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ
 οἱ ἄλλες πηγνυνται παρυντικά, τὸ δὲ ἔλαιον συνα-
 γουσι ἐν ἀγγείοις, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ραδινά-
 κην· ἐστὶ δὲ μέλαν, καὶ ὁδμὴν παρεχόμενον βαρέαν.
 Ἐνθαῦτα τοὺς Ἐρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς Λα-
 ρεΐος· οἱ καὶ μέχρι ἐμὲ εἶχον τὴν χώραν ταύτην,
 φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ
 Ἐρετριέας ἔσχε οὕτω. 120. Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον
 ἐς τὰς Ἀθήνας δισχιλίοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχον-
 τες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω, ὥστε τριτάτοι
 ἐκ Σπάρτης ἐγέναντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὕστεροι δὲ
 ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἰμείροντο ὅμως θεήσα-
 σθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα,
 ἐθέθησαντο· μετὰ δὲ, αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ
 ἔργον αὐτῶν, ἀπαλλάσσοντο ἐπίσω.

121. Θῶμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδεχομαι τὸν λό-
 γον, Ἀλκμαιωνίδας ἂν κοτε ἀναδέξαι Πέρσῃσι ἐκ
 συνθήματος ἀσπίδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβαρόσι
 τε εἶναι Ἀθηναίους καὶ ὑπὸ Ἰππῇ· οὔτινες μάλ-
 λον, ἢ ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππου, Ἰππονίκου
 δὲ πατρὶ, φαίνονται μιδοτύραννοι ἔδντες. Καλλίης
 τε γὰρ μῦνος Ἀθηναίων ἀπάντων ἐτόλμα, ὅποιος
 Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν Ἀθηνέων, τὰ χρήματα
 αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δημοσίου ωνέεσθαι, καὶ
 τὰ ἄλλα τὰ ἐχθίστα ἐξ αὐτὸν πάντα ἐμνηχάτο.

122. Καλλίτω δὲ τούτου ἄξιον πολλαχῶς μνήμην ἔσθι πάντα τινὰ ἔχειν. τοῦτο μὲν γάρ, τὰ προλελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα· τοῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, τεθρίππῳ δὲ δευτέρος γενόμενος, Πύθια δὲ πρότερον ἀνελόμενος, ἐφανερῶθη ἐς τοὺς Ἕλληνας πάντας μεγίστησι θαπάρησι· τοῦτο δὲ, κατὰ τὰς ἐωυτοῦ θυγατέρας, ζόντας τρεῖς, οἷός τις ἀνὴρ ἐγένετο. ἐπεὶ γὰρ ἐγένοντο χάμου ὠραῖαι, ἔδωκε σφι δωρεῇ μεγαλοπρεπεστάτην, ἐκείνησί τε ἐχαρίσασα· ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθηναίων, τὸν ἑκάστη ἐθέλοι ἀνδρᾶ ἐωυτῇ ἐκλέξασθαι, ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρὶ. 123. Καὶ οἱ Ἀλκμαίωνιδαι ὁμοίως, ἢ οὐδὲν ἥσσον τούτου, ἔσαν μισοτύραννοι. θῶμα ὦν μοι, καὶ οὐ προσίεμαι τὴν διαβολὴν, τούτους γε ἀναδέξαι ἀσπίδα, οἵτινες ἔφευχόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρατίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἔσαν οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῶ μᾶλλον ἢ περ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ἐξηχρίωσαν τοὺς ὑπαλοίπους Πεισιστρατιδῶν, ἵππαρχον ἀποκτείναντες, οὐδὲ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυραννεύοντας· Ἀλκμαίωνιδαι δὲ ἔμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ δὲ οὗτοί γε ἀληθῶς ἔσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, ὡς μοι πρότερον δεδήλωται. 124. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπιμεμφόμενοι Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδουσαν τὴν πατρίδα; Οὐ μὲν ὦν ἤσαν σφειών ἄλλοι δοκιμώτεροι ἐν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οἷδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω οὐδὲ λόγος αἰρεῖν, ἀναδεχθῆναι ἐκ γε αὖ τούτων ἀσπίδα ἐπὶ τοιοῦτῳ λόγῳ. Ἀνεδέχθη μὲν γὰρ ἀσπίς· καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γὰρ ὅς μὲν τοι ἦν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρῳ εἰπεῖν τουτέων.

125. Οἱ δὲ Ἀλκμαίωνιδαι ἔσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι· ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίων-

νος, καὶ αὐτὶς Μεγακλῆος, ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμ-
 προί. τοῦτο μὲν γὰρ, Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλῆος τοῖσδ'
 ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι παρὰ Κροίσου ἀπικνεομένοισδ'
 ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, συμπρήκτωρ τε
 ἐγένετο καὶ συνελάμβανε προθύμως. καὶ μιν Κροῖ-
 σος πνυθόμενος τῶν Λυδῶν, τῶν ἐς τὰ χρηστήρια
 φοιτεόντων, ἑωυτὸν εὖ ποιεῖν, μεταπέμπεται ἐς
 Σάρδεις· ἀπικόμενον δὲ δωρεῖται χρυσῶ, τὸν ἄν-
 δυνῆται τῷ ἑωιτοῦ σώματι ἐξενείκασθαι ἐσάπαξ.
 ὁ δὲ Ἀλκμαίων πρὸς τὴν δωρεήν, ἐοῦσαν τοιαύτην,
 τοιάδε ἐπιτηδεύσας προσέφερε. ἔνδυσ κιθῶνα μέ-
 γαν, καὶ κόλπον πολὺν καταλιπόμενος τοῦ κιθῶνος,
 κοθόρνους τοὺς εὗρισκε εὐρυτάτους ἔοντας ὑποδη-
 σάμενος, ἥτε ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο.
 ἐσπεσὼν δὲ ἐς σωρὸν ψήγματος, πρῶτα μὲν παρέ-
 σαξε παρὰ τὰς κνήμας τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρεον οἱ
 κόθορνοι· μετὰ δὲ, τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος
 χρυσοῦ, καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας
 τοῦ ψήγματος, καὶ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξῆλθε
 ἐκ τοῦ θησαυροῦ, ἔλκων μὲν μόγις τοὺς κοθόρνους,
 παντὶ δὲ τερ οἰκῶς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τοῦ τό τε
 στόμα ἐβέβυστο, καὶ πάντα ἐξόγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν
 Κροῖσον γέλωσ ἐσηλθε· καὶ οἱ πάντα τε ἐκεῖνα δι-
 δοῖ, καὶ πρὸς, ἕτερα δωρεῖται, οὐκ ἐλάσσω ἐκείνων.
 Οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκίη αὕτη μεγάλως· καὶ ὁ
 Ἀλκμαίων οὕτως οὕτω τεθριπποτροφήσας, Ολυμπι-
 ἀδα ἀναίρειται. 126. Μετὰ δὲ, γενεῇ δευτέρῃ
 ὑστέρῃ, Κλεισθένης μιν ὁ Σικυῶνος τύραννος ἐξη-
 ειρε, ὥστε πολλῶ ὀνομασιωτέρην γενέσθαι ἐν τοῖσδ'
 Ἕλλησι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένει γὰρ τῷ Ἀρι-
 στανύμῳ, τοῦ Μύρωνος, τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυ-
 γάτηρ τῇ οὐνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε,
 Ἑλλήνων πάντων ἔξευρὼν τὸν ἀριστον, τοῦτοι γυ-
 ναῖκα προσθεῖναι. Ολυμπίων ὧν ἔόντων, καὶ νι-
 κῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίππῳ ὁ Κλεισθένης, κήρυγμα
 ἐποίησατο „ὅστις Ἑλλήνων ἑωυτὸν ἀξιοῖ Κλεισθέ-
 νεος γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἐξηκοστὴν ἡμέρην

ἡ καὶ πρότερον, εἰς Σικυών· ὡς, τιμασίοντος
 Κλεισθένησιν γαρον ἐν ἐκίαντῳ, ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς
 ὁρμαίνου. ἡμέρης." Ἐνθαῦτα Ἕλληνων ὅσοι σφίσι
 τε αὐτοῖσι ἔσαν καὶ πατέρι ἐδωγαμένοι, ἐφοίτεον
 μνηστῆρες· τοῖσι Κλεισθένης καὶ δρόμον καὶ πα-
 λαιοτέραν ποιησάμενος ἐπ' αὐτῷ τούτῳ εἶχε, 127. Ἀπὸ
 μὲν δὴ Ἰταλίας ἦλθε Σμωδουρίδης ὁ Ἰπποκράτης
 Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλείστον δὴ γλιθῆς εἰς ἀνὴρ ἀπύ-
 κτο (ἡ δὲ Σύβαρις ἡμαζε τούτον τὸν χρόνον
 μάλιστα) καὶ Σιρίτης Δάμασος, Ἀμύριος τοῦ
 σοφοῦ λεγομένου παῖς. οὗτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλίας ἦλ-
 θον. Ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμη-
 στος Βασιτρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ
 Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ
 υπερφύντος τε Ἑλλήνας ἰαχῦι, καὶ φυγόντος ἀν-
 θρώπους εἰς τὰς ἐσχατίας τῆς Αἰτωλίδος χώρας,
 τοῦτον τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. Ἀπὸ δὲ
 Πελοποννήσου, Φεῖδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου
 παῖς Λεωκίδης, Φεῖδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιή-
 σαντος Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα
 δὴ Ἕλληνων ἀπάντων, ὃς ἐξανάστησας τοὺς Ἡλείων
 ἀγωνοθέτας, αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε·
 τούτου τε δὴ παῖς καὶ Ἀμλιαντὸς Λυκούργου,
 Ἀρκὰς ἐκ Τραπεζοῦντος καὶ Ἀξὴν ἐκ Παιῖου πό-
 λιος Λαφώνης, Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμένου τε, ὡς
 λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέγεται, τοὺς Διοσκούρους οἰ-
 κίοισι, καὶ ἀπὸ τούτου ξεινόδοκόντος πάντας ἀν-
 θρώπους καὶ Ἠλεῖος Ονομαστός Ἀγαίου. οὗτοι
 μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον. Ἐκ δὲ Ἀθη-
 νείων ἀπύκτο Μεγακλῆς τε ὁ Ἀλκιμαίωνος, τού-
 του τοῦ παρα Κρεῖσον ἀπαισμένου, καὶ ἄλλος Ἰπ-
 ποκλείδης Τισάνδρου, πλωτῶ καὶ εἰδεῖ προφέρων
 Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίας, ἀνθενσης τούτου
 τὸν χρόνον, Λυσάνης· οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μὲν-
 τος. ἐκ δὲ Θεσσαλίας ἦλθε τῶν Σκοπαδείων Δια-
 κτορίδης Κρανώνιος· ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἀλων.
 Τῶσδε μὲν ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες. 128. Ἀπὸ

κριμένων δὲ τούτων ἐς τὴν προδρημένην ἡμέραν, ὃ
 Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτῶν ἀνα-
 τίθεται, καὶ γένος ἑκάστου· μετὰ δὲ, κατέχων ἐν
 αὐτὸν, διεπειράτο αὐτῶν τῆς τε ἀνδραγαθίας, καὶ
 τῆς ὀργῆς, καὶ παιδευσίου τε, καὶ τρόπου· καὶ ἐν
 ἑκάστῳ ἴων ἐς συνουσίην καὶ συναπασί, καὶ ἐς
 γυμνασίαν τε ἐξαγινέων ὅσοι ἔσαν αὐτῶν νεώτεροι·
 καὶ, τὸ γε μέγιστον, ἐν τῇ συνεστίῃ διεπειράτο.
 ὅσον γὰρ κατέχευ χρόνον αὐτοὺς, τοῦτον πάντα ἐποίησε,
 καὶ ἅμα ἐξείνιξε μεγαλοπρεπῶς. Καὶ δὴ καὶ μά-
 λιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηναίων
 ἀπικμένοι, καὶ τούτων μᾶλλον Ἰπποκλείδης ὁ Τι-
 τῶνδρου καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι τὸ
 ἀνέκαθε τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἦν προσήκειν.
 129. Ὡς δὲ ἡ κυρὴ ἐγένετο τῶν ἡμερέων, τῆς τε
 κατακλίσιος τοῦ γάμου, καὶ ἐκφάσιος αὐτοῦ Κλει-
 σθέneos, τὸν κριτοὶ ἐκ πάντων, θύσας βοὺς ἕκασ-
 τὸν ὁ Κλεισθένης, εὐώχεε αὐτοὺς τε τοὺς μνηστή-
 ρας καὶ τοὺς Δικωνίους πάντας· ὥς δὲ ἀπὸ δαι-
 πνου ἐγένοντο, οἱ μνηστῆρες ἔρην εἶχον ἀμφὶ τε μονακ-
 κῇ καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον· προΐουσης δὲ τῆς
 πόσιος, κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἰπποκλεί-
 δης, ἐκέλευε οἱ τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαι ἐμμέλειαν·
 πειθομένου δὲ τοῦ αὐλητέω, ὀρχήσατο· καὶ καὶ
 ἑωυτῷ μὲν ἀρεστῶς ὀρχέετο· ὁ δὲ Κλεισθένης ὀρεῖται,
 ὅλον τὸ πρῆγμα ὑπάπτεινε. μετὰ δὲ, ἰπποχῶν ὁ Ἰπ-
 ποκλείδης χρόνον, ἐκέλευε τινα τραπέζαν ἐστρεῖναι,
 ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῆς
 ὀρχήσατο Λακωνικὰ σχήματα· μετὰ δὲ, ἄλλα Ἀτ-
 τικὰ· τὸ τρίτον δὲ, τὴν κεφαλὴν ἐρείσας ἐπὶ τὴν
 τραπέζαν, τοῖσι σκέλεσι χειρονόμησε. Κλεισθένης
 δὲ, τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δευτέρα ὀρχεομένου ἀπο-
 στυγέων γαμβρὸν ἂν οἱ ἔτι γενέσθαι Ἰπποκλείδεα
 διὰ τὴν τε ὀρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην, κατέχευ ἑωυ-
 τὸν, οὐ βουλόμενος ἐκραγῆναι ἐς αὐτόν· ὥς δὲ
 εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκ ἔτι κατέχειν
 δυνάμενος, εἶπε· „Ὡ παῖ Τιτῶνδρου, ἀπορχησαό

„γε μὴν τὸν γάμον.“ ὁ δὲ Ἱπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε· „Οὐ φροντίζῃς Ἱπποκλείδῃ.“ Ἀπὸ τούτου μὲν ποῦτο οὐνομαζέται. 130. Κλεισθένης δὲ σιγῇ ποιησάμενος, ἔλεξε ἐν μέσῳ τὰδε· „Ἄνδρες, πάνθος τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάντας ὑμέας ἐπικαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τε εἴη, χαρίζομαι μὴν ἂν, μήτ' ἕνα ὑμῶν ἐξαίρετον ἀπακρίνων, μήτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ', οὐ γὰρ οἷά τε ἐστὶ, μήτις περὶ παρθένου βουλευόντα, πᾶσι κατὰ νόον ποιεῖν· τοῖσι μὲν ὑμῶν ἀπελαυνομένοις, νοῖσι τοῦδε τοῦ γάμου, τάλαντον ἀργυρίου ἐκάστη, δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώσεως εἵνεκα τῆς ἐς ἐμεῦ γῆμαι, καὶ τῆς ἐξ οἴκου ἀποδημίας· τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλεῖ ἑγγυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων.“ φαιμένον δὲ ἑγγυᾶσθαι Μεγακλῆος, ἐκεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθέει. 151. Ἀμφὶ μὲν κρίσις τῶν μνηστῆρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ αὐτῷ Ἀλκμαιωνίδαι ἐβωσθησαν ἀνά τὴν Ἑλλάδα. Τουτέων δὲ συνοικησάντων, γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλάς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ οὐνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σικωνοίου· οὐτάς τε δὴ γίνεται Μεγακλεῖ, καὶ Ἱπποκράτης. ἐκ δὲ Ἱπποκράτους, Μεγακλῆς τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθένεος Ἀγαρίστης ἔχουσα τὸ οὐνομα· ἡ συνοικήσασα τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔχουσα ἐοῦσα, εἶδε ὅψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκτεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τίττει Περικλέα Ξανθίππῳ.

152. Μετὰ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρῶμα γεγόμενον, Μελτιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκιμῶν παρὰ Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὖξεται. αἰτήσας δὲ νέας ἐβδομήκοντα καὶ στρατιὴν τε καὶ χορήματα τοὺς Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφι ἐπ' ἣν ἐπιστρατεύεται χώραν, ἀλλὰ φάς αὐτοὺς καταπλουτιεῖν, ἣν οἱ ἔπωνται· ἐπὶ γὰρ χώραν τοιαύτην δὴ τινα ἄξειν, ὅθεν χρυσὸν εὐπειρώς ἀφθονον οἴσονται· λέγων τοιαῦτα,

αἷτε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτους ἐπαρθεύοντες, παρίδοσαν. 133. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιήν, ἔπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τριηρεῖ ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρόσχημα λόγου ἦν· ἀτὰρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι Παρίοισι διὰ Λυσαγόρεα τὸν Τισίεω, ἔοντα γένος Πάριον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ἰθάρην τὸν Πέρσῃ. Ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ, ἐπολιόρκεε Παρίους, κατελλημένους ἐντὸς τείχεος· καὶ ἐσπέμπων κήρυκα, αἷτε ἐκαστὸν τάλαντα, φᾶς· ἦν μὴ οἱ θῶσι, οὐκ ἀπαναστήσιν τὴν στρατιήν, πρὴν ἢ ἐξέλῃ σφέας. Οἱ δὲ Πάριοι, ὅπως μὲν τι θάψουσιν Μιλτιάδην ἀρχυρίου, οὐδὲν διανοοῦντο· οἱ δὲ, ὅπως διαφυλάξουσιν τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμνηχανόντο· ἀλλὰ τε ἐπιφραζόμενοι, καὶ τῇ μάλειστα ἔσκε ἐκάστοτε ἐπιμάχον τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρето διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου. 134. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλληνες λέγουσι· τὸ ἐνθουῖεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γενέσθαι ὥδε λέγουσι. Μιλτιάδην ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς λόγους αἰχμάλωτὸν γυναῖκα, ἑοῦσαν μὲν Πάρῃν γένος, οὐνομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν· εἶναι δὲ ὑποζακαρὸν τῶν χθονίων θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμβουλευσαί οἱ· εἰ περὶ πολλοῦ ποιεῖται Πάρον ἐλεῖν, τὰ ἂν αὐτὴ ὑποθῇται, ταῦτα ποιεῖν. μετὰ δὲ, τὴν μὲν ὑποθέσθαι· τὸν δὲ, ἀπικόμενον ἐπὶ τὸν κολωνόν τὸν πρὸ τῆς πόλεως ἔοντα, τὸ ἔρκος θεομοφόρου Δάμητρος ὑπερθορέειν, οὐ δύναμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι· ὑπερθορόντα δὲ, ἵνα ἐπὶ τὸ μέγαρον, ὃ τι δὴ ποιήσονται ἐντὸς, εἴτε κινήσονται τι τῶν ἀκινήτων, εἴτε ὃ τι δὴ ποτε πρήξονται. πρὸς τῇσι θύρῃσι τε γενέσθαι, καὶ πρὸκα τε φρίκης αὐτὸν ὑπελθούσης, ὅπως τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἵεσθαι· καταθρόσκοντα δὲ τὴν αἵμασιν, τὸν μηρὸν σπασθῆναι· οἱ δὲ, αὐτὸν τὸ γόνυ προσπταῖσαι λέγουσι. 135. Μιλτιάδης μὲν νυν φλαύρως ἔχων, ἀπέπλεε

ὀπίσω, οὔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων, οὔτε Πά-
 ρον προσκτήσαμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἔξ καὶ εἴ-
 κوسي ἡμέρας, καὶ δηϊώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δέ,
 πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμῶ Μιλ-
 τιάδῃ κατηγήσατο, βουλόμενοι μιν ἀντὶ τούτων τι-
 μωρήσασθαι, θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφούς, ὡς
 σφεας ἡσυχίῃ τῆς πολιορκίης ἔσχε. ἐπεμπον δὲ ἐπει-
 ρησομένους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκορον τῶν
 θεῶν, ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρί-
 δος ἄλωσιν, καὶ τὰ ἐς ἔρσενα γόνον ἄρρητα ἱρὰ ἐκ-
 φήνασαν Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, φάσα,
 „οὐ Τιμοῦν εἶναι τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλὰ, δεῖν
 γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν μὴ εὖ, φανῆναι οἱ τῶν
 κακῶν κατήγεμόνα.“ Πάριοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυ-
 θίη ἔχρησε. 136. Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιά-
 δεα ἀπονοστήσαντα ἔσχον ἐν στόμασι, οἱ τε ἄλλοι,
 καὶ μάλιστα Ξάνθιππος, ὁ Ἀρίφρονος ὅς θανά-
 τρου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα, ἐδίωκε τῆς
 Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκεν. Μιλτιάδης δέ, αὐτὸς
 μὲν παρεὼν, οὐκ ἀπελογέετο· ἦν γὰρ ἀδύνατος,
 ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ. προκειμένου δὲ αὐτοῦ
 ἐν κλινῇ, ὑπεραπολογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε
 τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης πολλά ἐπιμενημένοι,
 καὶ τὴν Ἀῆμνον αἴρεσιν, ὡς ἐλὼν Ἀῆμνον τε καὶ
 τισάμενος τοὺς Πελασγούς, παρίδωκε Ἀθηναίους.
 Προσγενομένου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπό-
 λυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδι-
 κίην πενήκοντα ταλάντοις, Μιλτιάδης μὲν μετὰ
 ταῦτα, σφακελίσαντος τε τοῦ μηροῦ καὶ σαπέντος,
 τελευτᾷ· τὰ δὲ πενήκοντα τάλαντα ἐξέτισε ὁ παῖς
 αὐτοῦ Κίμων.

137. Ἀῆμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὧδε ἔσχε.
 Πελασγοί, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθη-
 ναίων ἐξεβλήθησαν, εἴτε ὦν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδί-
 κως — τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγό-
 μενα· ὅτι Ἐκαταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν

τοῖσι λόγοις, λέγων „ἀδικῶς. ἐπεὶ τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώραν, τὴν σφίσι ὑπὸ τῶν Τμησσὸν εἶδον εἶδον οἰκῆσαι, μισθὸν τοῦ τεύχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν ποτε ἐληλαμένου· ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην εὖ, τὴν πρότερον εἶναι κακὴν τε καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξίην, λαβεῖν φθόρον τε καὶ ἴμερον τῆς γῆς, καὶ αὐτῶν ἐξαλύνειν αὐτοὺς οὐδεμίαν ἄλλην πρόσασιν προϊσχομένους τοὺς Ἀθηναίους.“ Ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, „δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασγούς ὑπὸ τῷ Τμησσῷ, ἐνθεῦτεν ὀρμεωμένους, ἀδικεῖν τὰδε. φοιτᾶν γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας τε καὶ τοὺς παῖδας ἐπ' ὕδαρ ἐπὶ τὴν Ἐννεακρουνον· οὐ γὰρ εἶναι τοῦτον τὸν χρόνον σφίσι κω οὐδὲ τοῖσι ἄλλοις Ἑλλήσι οἰκέτας. ὅπως δὲ ἔλθοιεν αὐταί, τοὺς Πελασγούς ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγοψυχίας βιάσθαι σφεας. καὶ ταῦτα μέντοι σφίσι οὐκ ἀποχρᾶν ποιεῖν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλευόντας ἐπιχειρήσειν φανῆναι ἐπ' αὐτοφώρῳ. ἐόντους δὲ γενέσθαι τοσούτῳ ἐκείνων ἄνδρας ἀμείνονας, ὅσῳ παρεὸν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγούς, ἐπεὶ σφεας ἔλαβον ἐπιβουλευόντας, οὐκ ἐθέλησαι, ἀλλὰ σφι προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξίεναι. τοὺς δὲ, οὕτω δὴ ἐκχωρήσαντας, ἄλλα τε σχεῖν χωρία καὶ δὴ καὶ Ἀῆμνον.“ Ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἐκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. — 138. Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Ἀῆμνον τότε νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι, εὖ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτάς, πεντηκοῦτέρους στησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρωνί ἀγούσας ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦτεν δὲ ἀρπασάντες τουτέων πολλὰς, οἶχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφεας ἐς Ἀῆμνον ἀγαγόντες, παλλὰκας εἶχον. Ὡς δὲ τέκνων αὐταὶ αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθησαν, γλῶσσαν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ἠθέλον, εἴτε τύπτοιτό τις

αὐτῶν ὑπ' ἐκείνων τινός, ἐβοήθειόν τε πάντες, καὶ
ἐτιμώρεον ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν
παίδων οἱ παῖδες ἐδικαίουν, καὶ πολλὸν ἐπεκράτεον.
Μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελαργοί, ἑωυτοῖσι λόγους
ἐδίδοσαν· καὶ σφισι βουλευομένοισι, δεινὸν τι ἐσέ-
δυνε, εἰ δὴ διαγινώσκοιεν σφίσι τε βοηθεῖν οἱ παῖ-
δες πρὸς τῶν κουριδιέων γυναικῶν τοὺς παῖδας, καὶ
τουτέων αὐτίκα ἄρχειν πειρώατο, τί δὴ ἀνδρωθέν-
τες δῆθεν ποιήσουσι. ἐνθαῦτα ἔδοξε σφικταίνεσθαι
τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικῶν γυναικῶν. ποι-
εῦσι δὴ ταῦτα· προσαπολλύνουσι δὲ σφειων καὶ τὰς
μητέρας. Ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ προ-
τέρου τούτων, τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τοὺς
ἅμα θόαντι ἄνδρας σφετέρους ἀποκτεῖναι, νεό-
μισται ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, τὰ σχέτλια ἔργα πάντα,
Ἀήμνια καλέεσθαι. 139. Ἀποκτεῖνασι δὲ τοῖσι Πε-
λαργοῖσι τοὺς σφετέρους παῖδας τε καὶ γυναῖκας,
οὔτε γῇ καρπὸν ἔφερε, οὔτε γυναῖκές τε καὶ ποῖ-
μναι ὁμοίως ἔτικτον καὶ πρὸ τοῦ. πιεζόμενοι δὲ λι-
μῷ τε καὶ ἀπαιδίῃ, εἰς Δελφοὺς ἐπεμπον, λύσειν
τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. Ἡ δὲ Πυ-
θίη σφείας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δίδοναι ταύ-
τας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἤλθόν τε
δὴ εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελαργοί, καὶ δίκας ἐπαγ-
γέλλοντο βουλόμενοι δίδοναι παντός τοῦ ἀδικήματος.
Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανεῖῳ κλίνῃν στρώσαντες,
ὥς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν ἐπιπλήν ἀγαθῶν
πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελαγούς τὴν
χώρην σφίσι παραδίδοναι οὕτω ἔχουσαν. οἱ δὲ Πε-
λαργοὶ ὑπολαβόντες, εἶπαν· „Ἐπεὶ βορέῃ ἀνέμῳ
„αὐτημερὸν νηὺς ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης εἰς τὴν
„ἡμετέραν, τότε παραδώσομεν.“ τοῦτο εἶπαν ἐπι-
σταμενοὶ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον γενέσθαι· ἡ γὰρ
Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται πολλὸν τῆς Ἀήμνου.
140. Τότε μὲν τοσαῦτα. ἔτεσι δὲ κάρτα πολλοῖσι
ὑστερον τουτέων, ὥς ἡ Χερσόνησος ἡ ἐν Ἑλλησπόντῳ
ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος,

Ἰησιέων ἀνέμων κατέστηκότες, νηὶ κατάνυσας ἐξ
 Ἐλαιούντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ εἰς Ἀἴμνον, προηγό-
 ρευσε ἑξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀνα-
 μιμνήσκων σφέας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμᾶ ἥλπι-
 σαν σφίσι οἱ Πελασγοὶ ἐπιτελέεσθαι. Ἡφαιστίης
 μὲν νῦν ἐπέθοντο. Μυριναῖοι δέ, οὐ συγγινώσκον-
 τες εἶναι τὴν Χερσονήσον Ἀττικὴν, ἐπολιόρχεοντο,
 εἰς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέστησαν. οὕτω δὲ τὴν Ἀἴμνον
 ἔσχον Ἀθηναῖοι τε καὶ Μελτιάδης.

•••••
 Ἡροδότου Ἱστοριῶν ε'.

HERODOTI
HALICARNASSEI
HISTORIARVM LIBRI. IX.

NOVA EDITIO ACCVRATA

IN VSVM

PRAELECTIONVM ACADEMICARVM
✠ ET SCHOLARVM.

TOMVS III.

ACCEDIT LIBELLVS DE VITA HOMERI.

LIPSIÆ
SVMTIBVS J. A. G. WEIGELII.
LVGDVNI BATAVORVM
APVD S. ET J. LVCHTMANS.
1819.

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

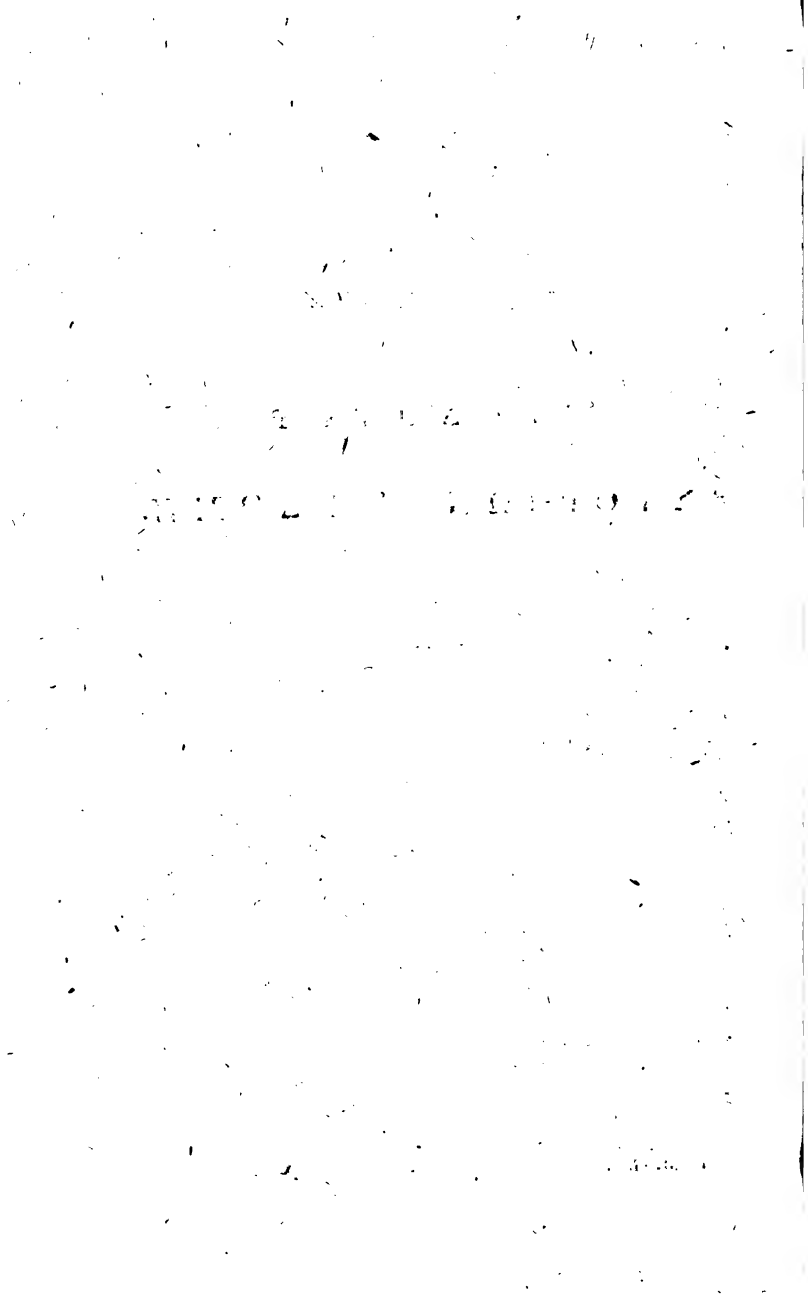
1900

1900

1900

Ἡ ΡΟΔΟΤΟΥ
ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΒΔΟΜΗ.

Π Ο Λ Υ Μ Ν Ι Α .

1. Ἐπεὶ δὲ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδεις ἐσβολὴν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῶν τε δεινότερα ἐποίησε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο, πέμπειν ἀγγέλους κατὰ πόλεις, ἐτοιμάζειν στρατιὴν, πολλῶν πλείων ἐπιτάσσων ἐκάστοισι ἢ πρότερον παρῆχον, καὶ νέας τε, καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα. τουτέων δὲ περιωγγελλομένων, ἡ Ἀσίη ἰδονέτο ἐπὶ τρία ἔτη, καταλεγόμενων τε τῶν ἀρίστων, ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων, καὶ παρασκευαζομένων. Τετάρτῳ δὲ ἔτει Αἰγύπτιοι, ὑπὸ Καμβύσῳ ἀνυλωθέντες, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. 2. Στελλομένου δὲ Δαρείου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, τῶν παιδῶν αὐτοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης· ὡς δεῖ μιν, ἀποδέξαντα βασιλῆα, κατὰ τὸν Περσέων νόμον, οὕτως στρατεύεσθαι. Ἔσαν γὰρ Δαρεῖω, καὶ πρότερον ἢ βασιλεύσαι, γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρης γυναικὸς, Γωβρύτω θυγατρὸς· καὶ βασιλεύσαντ, ἔξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἑτεροὶ τέσσαρες. τῶν μὲν δὴ προτέρων ἐπρέσβευε Ἀρταβαζάνης· τῶν δὲ ἐπιγενομένων, Ξέρξης. ἶόντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς, ἑστασίαζον· ὁ μὲν Ἀρταβαζάνης, κατὰ πρεσβυτατὸς τε εἴη παντὸς τοῦ γόνου, καὶ ὅτι νομιζόμενα εἴη πρὸς πάντων ἀνθρώπων, τὸν πρεσβυτάτον τὴν ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἴη,

τῆς Κύρου θυγατρὸς, καὶ ὅτι Κύρος εἴη ὁ κτησά-
 μενος τοῖσι Πέρσῃσι τὴν ἐλευθερίην. 3. Δαρείου δὲ
 οὐκ ἀποδεικνυμένου καὶ γνώμῃν, εὐγχανέ κατα τανὺ
 τούτοις καὶ Δημάρτος, ὁ Ἀρίστωτος, ἀναβιβη-
 κὼς ἐς Σοῦσα, ἐστέρημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ βασι-
 λῆϊς, καὶ φυγὴν ἐπιβαλὼν ἐαυτῷ ἐκ Λακεδαιμόνος.
 οὗτος ὦν ἡρ πνυθόμενος τῶν Δαρείου παίδων τὴν
 διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συν-
 εβούλευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπει, ὡς „αὐτὸς
 μὲν γέγοντο Δαρεῖω ἤδη βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ
 Περσέων κράτος. Ἀρταβασάνης δὲ, ἐπὶ ἰδιότη-
 ῇ ἐόντι Δαρεῖω, οὐκ ὄντ' εἰκὸς εἴη, οὔτε δίκαιον,
 ἄλλον τινὰ τὸ γέρας ἔχειν πρὸ ἐαυτοῦ· ἐπεὶ γε καὶ
 ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δημάρτος ὑποτιθέμενος, οὕτω
 νομίζεσθαι, ἣν οἱ μὲν προγεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν
 πατέρα σφείων βασιλεύσαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀψίγ-
 νος ἐπιγένηται, τοῦ ἐπιγενομένου τὴν ἐκδὲξιν τῆς
 βασιλῆϊς γίνεσθαι.“ Χρησαμένου δὲ Ξέρξῃ τῇ Δη-
 μαρτοῦ ὑποθήκῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγεται δίκαια,
 βασιλῆα μιν ἀπέδεδεξε· δοκίει δὲ μοι, καὶ ἄνευ ταύ-
 τῃς τῆς υποθήκης βασιλεύσαι αὐν Ξέρξης· ἡ γὰρ
 Ἀποσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος. 4. Ἀποδεδξας δὲ βασι-
 λῆα Πέρσῃσι Δαρεῖος Ξέρξεα, ὁρμητο στρατεύεσθαι.
 ἀλλὰ γὰρ, μετὰ ταῦτα τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστασιν
 τῷ ὑστερῷ εἰεῖ, παρασκευαζόμενον συνήναικε αὐτῷ
 Δαρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἐξ τε καὶ τριή-
 κοντα ἔτεα, ἀποθανεῖν· οὐδέ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τοὺς
 ἀπεδεδωκας Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμωρῆσαι
 σθαι. Ἀποθανάτος δὲ Δαρείου, ἡ βασιλῆϊς ἀν-
 κώρησε ἐς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξεα.

5. Ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδα-
 μῶν πρόθυμος ἦν κατ' ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ
 Αἰγύπτου ἐποίησε τὴν στρατῆς ἄφεσιν. παρῶν
 δὲ καὶ θινάμενος παρ' αὐτῷ μεγιστον Περσέων
 Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω, ὅς ἦν Ξέρξῃ μὲν ἀνεψιός,
 Δαρείου δὲ ἀδελφεῆς παῖς, τοιούτου λόγου εἶχεν,
 λέγων· „Δέσποτα, οὐκ οἰκὸς ἐστὶ Ἀθηναίους, ἐρᾷ

„γαταμινῆς πολλὰ ἤδη κακὰ Πέρσας· αὐτοὶ δού-
 „ναι θίνας τῶν ἐποίησαν· ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα
 „σηρῆσθαι καὶ περὶ ἐν χερσὶ ἔχεις· ἡμερῶν δὲ Δι-
 „κτυδὸν αὐτῇ ἐξέβρασαν· στρατηλάτῃ ἐπὶ τῇ
 „Ἀθῆναι, μὲν λόγος, καὶ σὲ ἔχη πρὸς ἀνδραγα-
 „γαθὸς, καὶ τὰς ὑστερον φύλασσηται ἐπὶ γῆν τῆς
 „στρατείαςθαι·“ Οὗτος μὲν οἱ ὁ λόγος ἦν τε-
 „μαρτος· ὁ δὲ λόγος παρεθήνην ποιέσμενα τῆνδε,
 „καὶ· Εὐρύκλῃ περικαλλῆς χάρις, καὶ δένδρεα παν-
 „ταῖα φέρει αὐτῇ ἡμερῇ, ἀρετῇ τε ἤκρη, βασιλεῖ τε
 „μύνῃ θνητῶν ἐκτρέφει·“ Ἡ δὲ ταῦτα δὲ ἔλεγε,
 „οἷα νεωτέρων ἔργων ἐπιθυμητῆς ἔων, καὶ θέλων αὐ-
 „τὸς τῆς Ἑλλάδος ὑπαρχὸς εἶναι· χρόνῳ δὲ κατεργά-
 „σασθαι τε καὶ ἀκέραια δέξασθαι, ὥστε ποιεῖν ταῦτα·
 „συνελαθε γὰρ καὶ ἄλλα οἱ ἀνμμάχα γενόμενα ἐς τὸ
 „πείθεσθαι δέξασθαι· τούτῳ μὲν, ἀπο τῆς Θεσσαλίας
 „πρὸς τῶν Ἀλεμανθῶν ἐπιχρῆμενοι ἀγγελοὶ ἐπεκαλεῖσθαι
 „βασιλῆα, πᾶσαν προθυμίην παρέχοντο, ἐπὶ τῇ
 „Ἑλλάδι· οἱ δὲ Ἀλεμανθῶν οὗτοι ἔσαν Θεσσαλίας βα-
 „σιλεῖς· τούτῳ δὲ Πείσαιστρατιδῶν οἱ ἀναβιβηκότες
 „ἐς Δούρα, πρὸς αὐκείῳ λόκῳ ἐχόμενοι τῶν καὶ
 „αὐτῶν ἀνδρῶν καὶ δὴ καὶ πρὸς τούτοις ἐπὶ πλέον
 „πρὸς ὀργιστοὶ οἱ ἔχοντες· Οὐρανόκοιτον, ἀνδρᾶ Ἀθη-
 „ναίων, ὑπομολόγηεν τὰ καὶ διαδοῖν χρημάτων τῶν
 „Ἀσπιδάρκων ἀναβιβηκέναι, καὶ τὴν ἐχθρὴν προκατα-
 „λύσειν· οὐδέ τις οὐκ ἔστιν ὑπὲρ Λυκάβου τοῦ Πεί-
 „σαιστράτου· ὁ Ὁμήριος δὲ ἐξ Ἀθηναίων, ἐπὶ αὐτο-
 „φωρῇ, αἰεὶς ὄντα Λαερτιάδου Ἑρμιάκας ἐμπροσθεν
 „ἐς τὴν Μαντιάνην χηρῆσαι, ὥς αἱ ἐπὶ Ἀμφίχου ἐπι-
 „κείμενοι κῆρα φανέσονται, κατὰ τῆς θαλάσσης, διὸ
 „ἐβλάπεν μιν ὁ Ἀμφίχως, ὁ πρότερον χροῖσμενος τὰ
 „κακὰ· Τότε δὲ αὐτῶν αὖθις, ὅπως ἀπὸ τοῦ ἐς
 „ὄφιν τὴν βασιλῆος, λεγόντων τῶν Πείσαιστρατιδῶν
 „πρὸς αὐτὸν σίμους λόγους, κατέχευε τῶν χρημάτων
 „εἰς μὲν τὴν ἐκείνου σφάλμα, φάραγγα βαρβαρῶν, τῶν μὲν
 „ἔλεγε σφῆν· ὁ δὲ τὰ ταυτεῖα ἐκλεχθῆναι, ἔλεγε
 „ταῖς Ἑλλησπόνκῳ, ὡς εὐχθῆναι χροῖσθαι τὰ καὶ αὐ-
 „τὸς Πέρσας, τὴν τε ἐκείνου ἐξηλαμένους αὐτὸς τε

δὴ χρησιμοθεῖαν προσέφερετο, καὶ οἱ τε Πεισιστρα-
 τίδαν καὶ οἱ Μενάδαι γνοίμας ἀποδεικνύμενοι.
 7. Ὡς δὲ ἀνεγνωσθῇ Σέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τῇ
 Ἑλλάδι, ἐνθαῦτα δευτέρως μὲν ἐστὶ μετὰ τὸν θάνα-
 τὸν τοῦ Δαρείου, πρῶτα στρατήνην ποιεῖται ἐπὶ
 τοῦς ἀπεισιπείτας. τοὺτους μὲν νῦν καταστρεψάμε-
 νος, καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλὸν δουλοτέρην ποιήσας.
 ἢ ἐπὶ Δαρείου ἦν, ἐπιτρέπει Ἀχαμένει, ἀδελφεῶν
 μὲν ἑωυτοῦ, Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαμένεα μὲν νῦν
 ἐπιτροπεύοντα Αἴγυπτου, χρόνῳ μετέπειτα ἐφό-
 νευσε Ἰνύρωσ ὁ Ψαμμίτιχου, ἀνὴρ Αἴβυς.

8. Σέρξης δὲ μετὰ Αἴγυπτου ἄλωσιν, ὡς ἐμελλο-
 ἐς χεῖρας ἄξεισθαι τὸ στρατεύμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθή-
 νας, σίλλογον ἐπικλήτων Περσέων τῶν ἀρίστων ἔπον-
 ἐστο, ἵνα γνοίμας τε πύθῃται σφείων, καὶ αὐτὸς ἐκ
 πᾶσι εἴπῃ τὰ θέλει. (1) Ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξα
 Σέρξης ταῦδε. „Ἄνδρες Πέρσαι, οὐτ' αὐτὸς κα-
 „τηγήσομαι νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τιθεῖς, παραδεξά-
 „μενος τε αὐτῷ χρησόμεαι. ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι
 „τῶν προσβυτιέων, οὐδαμᾶ καὶ ἡττηρήσαμεν, ἔπει-
 „τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήνδε παρὰ Μήδων,
 „Κύρου κατελόντος Ἀστυάγην· ἀλλὰ θεὸς τε οὐκ
 „ἄγχι, καὶ αὐτοῖσις ἡμῖν πολλὰ ἐπέπουσε συμφορὰς
 „ἐπὶ τὸ ἄμεινον. Τα μὲν νῦν Κύρος τε καὶ Καμβύσης
 „πατὴρ τε ἐμὸς Δαρείος κάτεργάσαντο καὶ προσεκτή-
 „σαντο ἔθνη, ἐπισταμένοισι δὲ οὐκ ἂν τις λέγοιτο. Ἐγὼ
 „δὲ, ἐπεὶ τε παρελάβον τὸν θρόνον, τοῦτο ἐφρονοῦ-
 „ζον, ὅπως μὴ λείψομαι τῶν πρότερον γενομένων ἐν
 „τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσεκτήσομαι δύναμιν.
 „Πέρσῃσι φροντίζων δὲ εὐρίσκω ἅμα μὲν ταῦδας
 „ἡμῖν τε προσγινόμενον, χώραν τε τῆς νῦν ἐπὶ
 „μεθὰ οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φλυαυτοτέρην, παμφορο-
 „τήν τε ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ ἴσιν γινόμενην.
 „διὸ νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὰ νοεῖται πρῶ-
 „σειν, ὑπερθέσθαι ὑμῖν. (2) Μὲλλω, ἔειπας τοῦ
 „Ἑλλήσποντου, ἔλθῃ στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ
 „τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθηναίους τιμωρήσομαι, ὅσα

„ἤν πεποιήκασι Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἑμὸν.
 „ὁρᾶτε μὲν νῦν καὶ Λαρεῖον ἰθὺντα στρατεύεσθαι
 „ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους. ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε,
 „καὶ οὐκ ἐξαγγεῖτό οἱ τιμωρῆσθαι ἐγὼ δὲ ὑπὲρ
 „τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων Περσέων οὐ πρότερον
 „παύσομαι, πρὶν ἢ ἔλω τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθή-
 „νας· οἳ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἑμὸν ὑπῆρξαν ἄδικα
 „ποιεῦντες. πρῶτα μὲν, ἐς Σάρδεις ἰλθόντες ἄμα
 „Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλω δὲ ἡμετέρῳ,
 „ἀπικόμμενοι ἐπέτροσαν τὰ τε ἄλφεια καὶ τὰ ἱρά·
 „δεύτερα δὲ, ἡμέας οἷα ἐρξάν ἐς τὴν σφετέρην ἀπα-
 „θάντας, ὅτε Δαίτις τε καὶ Ἀρταφέρνης ἐστρατή-
 „γηον, τὰ ἐπίστασθέ κου πάντες. (3) Ταῦτίων μὲν
 „τοὶ εἶνεκα ἀνάγκημαι ἐπ' αὐτοὺς στρατεύεσθαι.
 „ἀγαθὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι τασάδε ἀνευρίσκω λογιζόμενος,
 „εἰ τούτους τε καὶ τοὺς τούτοισι πλησιοχωροὺς κα-
 „ταστραφόμεθα, οἳ Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμοντι
 „χωρὴν γῆν τὴν Περσίδα, ἀποδέξομεν τῷ Διὶ αἰ-
 „θέρι ὀμοῦράουσαν· εὐ γὰρ δὴ χωρὴν γε οὐδαμῇ
 „κατόμεται ὁ ἥλιος ὁμοῖον εἶδεν τῇ ἡμετέρῃ,
 „ἀλλὰ σφας πᾶσας ἐγὼ ἄμα ἔρῃ μιαν χωρὴν θῆ-
 „σω, δια πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης· πανθα-
 „νομαι γὰρ ὡδε ἔχειν· οὔτε τινα πόλιν ἀνδρῶν συ-
 „δεμῖν, οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπε-
 „σθαι, τὸ ἡμῖν οἶόν τε ἔσται ἔλθειν ἐς μάχην, του-
 „τέων τῶν κατέλεξα, ὑπεξαραιρημένων. οὕτω σὶ τε
 „ἡμῖν αἴτιοι ἔσονται δούλιον θυγόν, αἳ τε ἀναίτρου.
 „(4) Τμεῖς δ' ἂν μοι, τὰδε ποιεόντες, χαρίζοισθε.
 „ἔπειτα ὑμῖν σημήνω τὸν χρόνον, ἐς τὸ ἥκειν δεῖ,
 „προθυμῶς πάντα τινὰ ὑμῶν χρήσει παρῆναι· ὅς
 „ἂν δὲ ἔχων ἤκη παρεσκευασμένον στρατὸν κάλλι-
 „στα, δώσω οἱ δῶρα τὰ τιμωτάτα νομίζεται εἰς
 „καὶ ἐν ἡμετέρου. ποιητέα μὲν νῦν ταῦτα ἔστι
 „οὕτω. ἴα δὲ μὴ ἰδιοβουλευεῖν ὑμῖν δοκῶ, τί-
 „θῃμι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων
 „ὑμῶν τὸν βυλομένον ἀποφάνεσθαι. Ταῦτα εἴ-
 „πας ἐπαύετο.

9. Μετ' οὗτων δὲ Μαρδόνιος ἔλεγεν, ὦ δέσποτα,
 οὐ μόνον εἰς τῶν γενομένων Περσῶν ἀριστος, ἀλλὰ
 καὶ τῶν ἐσθμμένων, ὅς, τὰ τε ἄλλα λέγων, ἐπὶ κερ-
 ραρίσκει καὶ ἀληθέστατα, καὶ ἰώνας τρεῖς ἐν τῇ Εὐ-
 ρωπῇ κατοικημένοι, οὐκ ἐσσις καταγελάσκειναι,
 ὅντας ἀναβίοντες, καὶ γὰρ δεινὰν αὐτῇ πρῆγμα, εἰ
 οὐ Σάνας μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθιοπὰς τε καὶ Ἀσου-
 ρίους, ἄλλα τε ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀδική-
 σαντα Περσῶν οὐδέν, ἀλλὰ δύναιμι προσκαύσθαι
 βουλόμενοι καταστρεφάμενοι δομάρους ἔχοντες. Ἕλλη-
 νας δὲ, ὑπαρξάντας ἀδικίης, οὐ τιμωρησόμεθα. τί
 τιδείσμετες, κοίην πλήθους συστροφῇ; κοίην δὲ χρη-
 ματικῇ δυνάμει. (1) Τῶν ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μα-
 χήν, ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δυνάμει, εὐσομα ἀσθενεία.
 ἐχόμεν, δὲ αὐτῶν παῖδας, καταστρεφάμενοι, τοὺτους
 τί ἐν κῇ ἡμετέρῃ κατοικημένοι, ἰώντες καὶ Ἀσώλες
 καὶ Δωρῆες καλέσονται. Ἐπεκρήθη δὲ καὶ ταῖς ἡδὴ
 τετρακύνων ἐπὶ τοὺς ἀνδράς τοὺτους, ὑπὸ πατρὸς τοῦ
 ἡσάν καλέσθεις, καὶ μοι, μέχρι Μακεδονίης, ἐλ-
 λήσαντι, καὶ οὐδὲν ἀπολιπόντες εἰς αὐτοὺς Ἀθήνας
 ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἀντιώθη ἐς μαχῆν. (2) Καίνα
 γὰρ εὐφραν, Ἕλληνες, ὡς, πανθάναται, ἀβρυλό-
 τητα σπέρματος ἴσασθαι, ὑπὸ τε ἀγνωμοσύνης καὶ
 ὑπερηφάντου, ἐπεί, γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προέ-
 τιπον, ἔδεχόμενοι τὸ καλλίστον χωρίον καὶ λεοτά-
 τιαν, ὡς τοῦτο κατάντες μαχόμεθα, ὥστε, σὺν κατὰ
 μεγάλῃ καὶ περὶ νύκτι, ἀπυλῶσασθαι, περὶ δὲ τῶν
 ἐξοσώμενων οὐδὲ λήγω ἔρχην, ἐξώλεσθ' ἄρα δι' ἡνδρ-
 ἰαί, καὶ τοὺς χρεῖν, ὅσους ἀπογέλασθαι, ἡρώεσσι τε
 δι' ἀνδραγαθίας καὶ ἀγγελοῖσι, καταλυθῆναι τας
 διαφάσεις, καὶ παντὶ πολλὸν ἡμάρταν, καὶ δὲ πάντως
 ἔδεε πόλεμον πρὸς ἀλλήλους, ἔξενόσθαι, ἡρώεσσι
 καὶ ἀνδράσι, εἰσι δυσχερωτότατοι, καὶ πάντη περὶ
 τράσος, τοῖνυν αὖ χρηστόν, Ἕλληνες ἀνδραγαθίῃ,
 ἔμεν ἐλασάντας μέχρι Μακεδονίης γῆς, αὐκ ἤλθον
 εἰς τοῦτον λόγον, ὥστε μαχέσθαι. (3) Δοῦν δὲ δὴ
 μέλλει τις, ὦ βασιλεῦ, ἀντιώσθαι πόλεμον πρὸς
 φέρων, ἀγνοεῖ καὶ πλῆθος τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ

ἡ δὲ τὰς ἀπορίας; ὡς μὲν ἐρωδοκίω; οὐκ ἐξ αὐτοῦ
 „θραύτος ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πηγήματα. εἰ δὲ ἄρα
 „ἐγὼ γε προσθύνῃ γνώμῃ, καὶ ἐκείνοι ἐπαρθέντες
 „αβουλὴν ἄλθοιεν ἡμῶν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὡς εἶπεν
 „ἀνθρώπων ἀρίστοι τὰ πολεμικά. Ἔστω δ' αὖν μὴ-
 „δὲν ἀπειρήτοι. αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ
 „πίεθρος πάντας ἀνθρώποισι φιλεῖ γίνεσθαι.“
 Μαρδοχίος μὲν ταύτῃ ἐπιλεήνας τὴν Ξέρξῃ γνώ-
 μην, ἐκέλευε.

10. Σιωπῶντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ οὐ
 τὰ μὲν τῶν γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ προκει-
 μένῃ, ἀντάβας δ' ὁ Τυτάσπης, πάτρως ἑὼν Ξέρξῃ,
 τῷ θῆ καὶ πικρὸς ἑὼν, ἔλεγε ταῦτα (1) „ὦ βασι-
 „λεῦ, καὶ ἀρθεσίμων μὲν γινώμεων ἀντιῶν ἀλλήλησιν,
 „καὶ ἔστω τὴν ἀμείνω κίρσομενον ἐλεῖσθαι, ἀλλὰ θεῖ
 „τῇ εἰρημῇ χοῆσθαι. λεχθεῖσθαι δ' ἔστι ὥσπερ
 „τοῦ χρυσοῦ τὸν ἀκέραιον, οὐτόν μιν ἐπ' ἑω-
 „ντων ὡν διαγινώσκωμεν, ἐπειρὶ δὲ παρατρέψωμεν.
 „ἄλλω χρυσῷ, διαγινώσκωμεν τὸν ἀμείνω. Ἐγὼ δὲ
 „καὶ πατρὶ τῷ σοῖ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δαρείῳ, ἡγού-
 „μενος μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἀνδρας οὐδα-
 „μότι γῆς ἄστν. νέμοντας. ὁ δὲ, ἐλπίζων Σκύθας
 „τεθρ. νομάδας καταστρέψασθαι, ἐμοὶ τρυφὴν ἐπέθετο,
 „στρατεύσασμένός τε, πολλούς τε καὶ ἀγαθούς τῆς
 „στρατιῆς αποβαλὼν ἐπὶ ἡλθε. σὺ δὲ, Ὀσβασιλεῦ, μέλλεις
 „ἐπὶ ἀνδρας στρατεύεσθαι, πολλὸν ἀμείνονας ἢ Σκύ-
 „θας. οἱ κατὰ θαλάσσιον τε ἀρίστοι καὶ κατὰ γῆν λέ-
 „γονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἐνέστι δεινόν, ἐμὲ σοὶ δὲ
 „κατόν ἐστι φράζειν. (2) Ζεῦξας φῆς τὸν Ἑλλή-
 „στον, ἔλθῃ στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλ-
 „λάδα. καθ' ὃ καὶ σιγήσῃ. ἦτος κατὰ γῆν ἢ καὶ
 „κατὰ θαλάσσιον ἐσωθῆναι; ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρω.
 „οἱ γὰρ ἀνδρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι, παρέστι δὲ
 „καὶ σταθμώσασθαι, εἰ στρατὸν. περὶ αὐτὴν οὖν
 „ἀπὸ καὶ ἀποταφῆς ἔλθοιεν. ἐξ τῆς ἑταίριας
 „ῥαυτῆς αὐτοῖς ἀποθνήσκουσιν, ἀποθνήσκουσιν. οὐκ ἂν αὖτ'
 „φοιτῇ, σφί. ἐχθρὸς οὐκ ἄλλ' ἢ τῆς οὐκ ἐμῆς
 „λαοῖς, καὶ ἐνθάδε οὐκ ἀμείνω τὴν πόλιν. ἐξ τὸν Ἑλ-

„λήσποντων, καὶ ἔπειτα λύσασθαι τὴν γέφυραν, ποῦτος
„δὲ, βασιλεὺς, γίνεσθαι δεινόν. (3) Ἐγὼ δὲ οὐδέμην
„σοφίῃ αἰμητῇ αὐτὸς ταῦτα συμβάλλομαι. ἄλλ' οἷόν
„ποτε ἡμέας ὀλίγου ἐδάησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε
„πατὴρ σὸς ζευξας Βόσπορον, τὸν Θρηάκιον, περὶ
„ρῶσας δὲ ποταμὸν Ἰστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας· τότε
„πανταῖοι ἐγένοντο Σκύθαι δεόμενοι Ἰσάκων λύσαι
„τὸν πόρον, τοῖσι ἐπιτέτραπτο ἡ φυλακὴ τῶν ρεφ-
„ρέων τοῦ Ἰστρον. καὶ τότε γε Ἰστιάδης ὁ Ἀθηναίου
„τύρανος εἰ ἐπέσπετο τῶν ἄλλων ταραννοντῇ γνώ-
„μη, μηδὲ ἠντιώθη, διέφραστο ἅν τὰ Περσέων πηγή-
„ματα, καὶ τοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινόν, ἐπ' ἀνδρῶ
„γε ἐνὶ πάντα τὰ βασιλέας πηγήματα μενεῖσθαι.
„(4) Σὺ ὦν μὴ βούλευς ἐς κίνδυνον μηδεὶς ποιῶντος
„ἀπικέσθαι, μηδεμιῆς ἀνάγκης ἐσθῆς. ἀλλ' ἐμὰ
„πείθευ, νῦν μὲν τὸν συλλαγον κἀκεῖ διαλύσον· ἀπτεῖς
„τὰ, ὅταν ται δοκῇ, προσκείμενος ἐπὶ σρωτοῦ,
„προαγόρευε, τὰ ται δοκῇ εἶναι ἄριστα· τὸ γὰρ εὖ
„βουλευέσθαι, κέρδος μέγα πὺν εὐρίσκει· εἰ γὰρ
„καὶ ἐναντιωθῇται τι, θέλει, βεβουλευται μὲν οὐδὲν
„ἥσσαν εὖ, ἔσσωται δὲ ὑπὸ τῆς τύχης τὸ βουλευμα· οὐδὲ
„βουλευσάμενος αἰσχυρῶς, ἐξ ὅτι τὴν τύχην ἐπίαποιτα, εὖ-
„σθημα εὐρήσῃ, ἥσσαν δὲ οὐδὲν αἰ κικῶς βεβουλευται.
„(5) Ὅρῃς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα, ὡς ἑαυτοῖσι ὁ θεὸς
„οὐδὲ ἐξ ἀντάξισθαι, τὰ δὲ σμικρὰ, οὐδέ τι μὲν κί-
„ζει; ὅρῃς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ, καὶ
„δένδρεα τὰ τοιαῦτα, ἀποσκήπτει τὰ βέλεα; φύλλει
„γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα καλοῦσιν. οὐκ ἄρα
„καὶ στρατός, πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου διαφθαίρεται κατὰ
„τοιούδε. ἔπειτα σὺ ὁ θεὸς φρονήσας, φρόβον ἐκ-
„βάλλῃ, ἢ βροχτῇ, δι' οὗ ἐφθάρησαν ἀναξίως ἑαυ-
„τῶν. οὐ γὰρ ἐξ φρονέειν μέγα ὁ θεὸς ἀλλὰ καὶ ἡ
„ἑωυτοῦ. (6) Ἐπειχθῆναι μὲν αὖ πᾶν πῶμα, ἐκ-
„πτεει σφέαματα, ἐκ τῶν ζῴων, μεγαλὰν φιλέουσι
„γίνεσθαι. τὸ δὲ τῶν ἐπιποχέων ἄνεστι ἀγάθη, εἰ μὴ
„παρὰ νόμον δοκίοντα εἶναι. ἀλλ' ἐνὰ χρόνῳ ἐξείρωσι
„τις, ἂν. Σαί, μὲν δὲ καὶ ταῦτα, καὶ βασιλεῖ, συμβου-
„λεύω. (7) Σὺ δὲ, ὦ παῖ, ἰωβόησιν Μακάριον, παῦ-

„καὶ λέγων λόγους μακρὰς περὶ Ἑλλήνων, οὐκ ἐόν-
 „των ἀξίων φλαύρως ἀκούειν. Ἕλληνας γὰρ διαβάλ-
 „λων, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλῆα στρατεύεσθαι. αὐ-
 „τοῦ δὲ τούτου εἵνεκα, δαίεις μοι πᾶσαν προθυμίην
 „ἐκτείνειν. μὴ νυν οὕτω γένηται. διαβολὴ γὰρ ἐστὶ
 „θεινότεατον. ἐν τῇ θυμῷ μὲν εἰσι αἱ ἀδικέοντες, εἰς
 „δὲ θ' ἀδικεῖσθαι. ὁ μὲν γὰρ διαβάλλων ἀδικεῖ, οὐ
 „παρεάντως κατηγορεῖν. ὁ δὲ ἀδικεῖ, ἀναπειθόμε-
 „νος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμαθεῖν. ὁ δὲ δὴ ἀπειὼν τοῦ
 „λόγου ταδε ἐν αὐτοῖσι ἀδικεῖται, διαβληθεὶς τε ὑπὸ
 „ταῦ ἑτέρου, καὶ νομισθεὶς πρὸς τῷ ἑτέρου κακὸς εἴ-
 „ηται. (8) Ἀλλ', εἰ δὴ δεῖ γε παντὶς ἐπὶ τοὺς ἀν-
 „δρας τοιούτους στρατεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν
 „κατὰς ἐν ἡμέσιν τοῖσι Περσέων μενέτω. ἡμεῶν δὲ
 „ἀμφοτέρων παραβαλλομένων τα τέκνα, στρατηλά-
 „τες αὐτὰς σὺ, ἐπιλεξαμένος τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις,
 „καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁπόσῃν τινα βούλῃαι, καὶ τὴν
 „μὲν τῇ σὺ λέγεις ἀναβαίνειν βασιλεῖ τα πρῆγματα,
 „κατέχεσθαι οἱ ἐμοὶ παῖδες, πρὸς δὲ αὐτοῖσι καὶ ἐγώ.
 „ἡμεῖς δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ εἴ ταῦτα πασχόντων,
 „σὺν δὲ σφί καὶ σὺ, ἣν ὑπονοστήσης. Εἰ δὲ ταῦτα
 „ἡμεῖς ὑποδύνειν οὐκ ἐθέλησας, σὺ δὲ πρῶτος στρα-
 „τηγὴν ἀναξίεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀκούσεσθαι τινα
 „φθιμικτῶν περὶ τοῦ τῆδε ὑπολειπομένου. Μακρόν γ' ἔτι
 „κακὸν ἐξέροχασμένον Πέρσας, ὑπὸ κινῶν τε
 „καὶ ὀρέσθων διαφορευμένον, ἢ κου ἐκ χθ. καὶ Ἀθη-
 „νηαίων, ἢ σὲ γε ἐκ τῇ Λακεδαιμονίῳν, εἰ μὴ ἄρα
 „καὶ πρῶτον κατ' ὁδὸν, γνόντα ἐπ' ὁδὸν ἄνδρας
 „καταγινώσκεις στρατεύεσθαι βασιλῆα. 11. Ἀρτα-
 „βανος μὲν ταῦτα φέρε. Πέρσης δὲ θυμωθεὶς ἀμεί-
 „βεται τοιοῦτος. „Ἀρταβανέ, πατὴρ εἰς τοῦ ἐμοῦ
 „ἀδελφεός. τούτο σε ῥύσεται μηδένα, ἀέρον μισθόν
 „ἀλλ' ἐπὶ ἀπὸν ματαίῳν, καὶ σφὶ ταῦτα τὴν ἀτιμίην
 „προσίδηται. εἰσὶν κακῶς τε καὶ ἀδύναμι, μήτε αὐ-
 „τὰ στρατεύεσθαι ἐμοὶ γε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, αὐτοῦ τε με-
 „νεῖν ἄρα τῇσι μυκαῖσι. ἐγὼ δὲ καὶ ἀκὴν ἀρά, ἀσά
 „παρ' αἵμα, ἐπετέλῃα ποιήσω. μὴ γὰρ εἴην ἐκ Λα-
 „κείου τοῦ Βασιλῆος, τοῦ Ἀρσάμεως, τοῦ Ἀρτα-

„ράμνιδι, τοῦ Τεισπείους, τοῦ Κόρου, τοῦ Καμβύσιου,
 „τοῦ Τεισπείους, τοῦ Αἰακίμεντος γεγονώς, μη τιμω-
 „ρησάμενος Ἀθηναίους· ἐν ἐπιστάμῳ, ἐπὶ εἰ-
 „ημεῖς ἡσυχὴν ἀξομέν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνοι, ἀλλὰ καὶ
 „μάλα στρατεύσονται ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, εἰ γὰρ στα-
 „θμώσασθαι τοῖσι ὑπαρχμένους ἐξ ἐκείνων· οἱ Ἑαρ-
 „δεις τε ἐνέπρησαν, καὶ ἤλασαν ἐς τὴν Ἀσίην ποικίλως.
 „ἐξαναχωρεῖν οὐδετέρουσι δυνατόως ἔχει, ἀλλὰ ποιεῖν.
 „ἢ παθεῖν προκίεταί· ἵνα ἢ ταδε πάντα ὑπὸ
 „Ἑλλήσι, ἢ ἐκείνα πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γένηται· τὸ
 „γὰρ μέσον οὐδὲν τῆς ἐχθρῆς ἐστὶ. Καλὸν ὦν προπε-
 „πονθότας ἡμέας τιμωρεῖν ἤδη γίνεται, ἵνα καὶ τὰ
 „δεινὸν, τὸ πείσομαι, τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ' ἀν-
 „δρας τοῦτους, τοὺς γε καὶ Πέλοψ ὁ Φωγεύς, ἐὼν πα-
 „τέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος, κατεστρέψατο· οὕτως, ὡς
 „καὶ ἐς τὸδε αὐτοὶ τε ἄνθρωποι καὶ ἡ γῆ αὐτέων
 „ἐπ' αὐτοῦ τοῦ καταστρεφάμενου καλέονται·

12. Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσούτῳ ἐλέγετο, μετὰ δὲ ἐν-
 φρόνη τε ἐγένετο, καὶ Σέρξης ἐκνίξε ἢ Ἀρταβανου
 γνώμῃ. νυκτὶ δὲ βουλὴν διδοὺς, πάγχυ· εὐρισθὲν οἱ οὐ
 πρῆγμα εἶναι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· ὁδογ-
 μένων δ' οἱ αὐτοῖς τουτέων, κατύπνωσε. καὶ ἄρα
 ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄφιν τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περ-
 σέων. ἰδοὺς δὲ Σέρξης ἄνδρα οἱ ἐπιστάμεναι μέγα
 καὶ εὐεθέα εἰπεῖν· „Μετὰ δὲ βουλευόμενοι Πέρσαι,
 „στράτευμα μὴ ἄρειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, προέτιμα· ἀλλή-
 „λως Πέρσαι στρατόν· οὔτε ὦν μεταβολησόμενος
 „ποιεῖς τὸ, οὔτε ὁ συγγνωσόμενός τοι πάρος· ἀλλ'
 „ἴσμεν τῆς ἡμέρας ἐβουλεύσασθαι ποιεῖν, ταύτην ἰδὼν
 „τῶν ὁδῶν.“ Τὸν μὲν, ταῦτα εἰπὼν ἐπὶ ὁδοῦς ὁ
 Σέρξης ἀποπέσσειν. 13. Ἡμέρης δὲ ἐπιλαμψάσης,
 οὐέρου μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποιετο· ὁ δὲ Περ-
 σέων ἀνακλῆσθαι τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε· ἑλπίς σφί-
 ταδε· „Ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μετέχμεν, ὅτι
 „ἀγχιστόφρα βουλευόμεναι. πρὸς αὐτὸν ὡς γὰρ ἐς τα-
 „δε αὐτῶν πρῶτα οὐ καὶ ἀγέτω, καὶ οἱ παρηγορημέ-
 „νοι κενὰ ποιεῖν, οὐδένα χρόνον μὲν ἀπέχοντα.

„ἀκούσαντι μέγας μὲν τῷ Ἀρταβανῷ γυναικί, πα-
 „ραυτικά μὲν ἢ πρῶτα ἐπέειπε, ὥστε ἀκραιτέρῃ
 „ἀπορρίψαι ἔπειτα ἐς ἄνδρα πρεσβυτάρον ἢ χρεῖων, νῦν
 „μὲντοι συγγναὺς, χρησάμαι τῇ ἐκείνῃ γυναικί, ὡς
 „ἐκ μεταδεδογμένον μὴ μὴ στρατηλάτῃ ἐπὶ τὴν
 „Ἑλλάδα, ἤφυχοί ἐστε.“ Πέρσαι μὲν, ὡς ἠκούσαν
 „ταῦτα, κεχαρηκότες προσεκύνησαν. 14. Νυκτὸς δὲ γε-
 „νομένης, αὐτὸς ταῦτα ἄριστον τῷ Ξέρξῃ κατυπνωμένῳ
 „ἔλεγε, ἐκίσταν. „Ὁ παῖς Δαρείου, καὶ δὴ φαίνεται
 „ἐν Πέρσῃσι τε ἀπειταμένος τὴν στρατηγασίην, καὶ
 „τὰ ἐμὰ ἔπειτα ἐν αὐδενὶ ποιούμενος λόγῳ, ὡς παρ'
 „αὐθενὸς ἀποήσας. εὐ νῦν τοῦτο ἴσθι, ἢ περ μὴ αὐ-
 „τίκα στρατηλατῆς, ταῦτα τοι ἐξ αὐτῶν ἀνασησείν.
 „ὡς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγίγνεο ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, οὐ-
 „τῷ καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κατὰ τάχος ἔσται.“ 15. Ξέρ-
 „ξης μὲν, περιδεὴς γενόμενος τῇ ὕψει, ἀνὰ τῇ ἑδρᾷ
 „ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμπει ἄγγελον ἐπὶ Ἀρταβανόν
 „καλέοντα. ἀπικαμένῳ δὲ οἱ ἔλεγε Ξέρξης ταῦτα. „Ἀρ-
 „ταβανε, ἐγὼ τὸ παραυτικά μὲν οὐκ ἐσωφράνεον, εἰ-
 „πας ἐς σὲ ματαία ἔπειτα χρηστὴς εἵνεκα συμβουλίας.
 „μετὰ μάρτοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέχων, ἔχων δὲ
 „ταῦτα μοι ποιητέα ἔοντα τὰ οὐ ὑπέσθην. οὐκ ὦν
 „δυνατὴς τοι ἐμὴ ταῦτα ποιεῖν βουλομένως. τε-
 „τραμμένῳ γὰρ δὴ καὶ μετεγνωκῶτι ἐπιφαιτῶν ὄνει-
 „ρον φαντάζεται μὴ οὐδὲ μὴ συνεπαίνοσθαι ποιεῖν
 „με ταῦτα. νῦν δὲ καὶ διαπειλησὼν ἵχεται. Εἰ ὦν
 „θεὸς ἔστι ὃ ἐπιπέμπω, καὶ οἱ πακτὸς ἐν ἡδονῇ ἐστὶ
 „γενέσθαι στρατηλάτῃ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτήσε-
 „ται καὶ σοὶ τρυφὴ τρυφῶν, ἀνείρων, ἀμείνων καὶ ἐμοὶ
 „ἐντελλόμενῳ. εὐρίσχω δὲ ὥδε ἂν γινόμενα ταῦτα,
 „εἰ λαβοῖα τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν, καὶ ἐνδὺς, μετὰ
 „τοῦτο ἵστα ἐς τοὺς ἐμὸν θρόνον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ
 „τῇ ἐμῇ κατυπνώσεαι.“ 16. Ξέρξης μὲν ταῦτα οἱ
 „ἔλεγε. Ἀρταβανὸς δὲ οὐ τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματος
 „παθόμενῳ, οἷα οὐκ ἀξιούμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον
 „θρόνον ἵεσθαι, τέλος ὡς ἠπαγάσεται, εἰπας ταῦτα,
 „ἐποίησε τὸ κελευσμένον. (1.) „Ἰσθι ἐκεῖκο ὡς βασι-
 „λεὺς, περ ἐμοὶ κέχρηται, τρονέειν τε ἐν, καὶ τῷ δὲ

„γοντα χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· τὰ δὲ καὶ ἀμφό-
 „τερα περιήκοντα, ἀνθρώπων κακῶν ὀμίλῃσι σφάλ-
 „λουσι· κατὰ περ, τὴν πάντων χρησιμωτάτην ἀν-
 „θρώποισι θάλασσαν πνεύματα, φασί, ἀνέμων ἐμ-
 „πίπτοντά· οὐ περιορᾷν φύσει τῇ ἐωυτῆς χρησθαι.
 „Ἐμὲ δὲ, ἀκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς, οὐ τοσοῦτο
 „ἔδακε λύπη, ὅσον, γνωμέων δύο προκειμενέων Πέρ-
 „σησι, τῆς μὲν, ὕβριν αὐξανούσης, τῆς δὲ, κατα-
 „παυούσης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἶη διδάσκειν τὴν
 „ψυχὴν πλέον τι διζῆσθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρεόντος·
 „τοιούτων προκειμενέων γνωμέων, ὅτι τὴν σφαλε-
 „ρωτέραν σεωυγῶ τε καὶ Πέρσῃσι ἀναίρεο. (2) Νῦν
 „ὦν, ἐπειδὴ τέτραπαι ἐπὶ τὴν ἀμείνω, φῆς τοι, με-
 „τιέντι τὸν ἐπ' Ἕλληνας στόλον, ἐπιφοιτᾶν ὄνειρον,
 „θεοῦ τινος πομπῇ, οὐκ ἐδόντά σε καταλύειν τὸν στό-
 „λον· ἀλλ' οὐδὲ ταῦτά ἐστι, ὦ παῖ, θεῖα. ἐνύπνια
 „γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους πεπλανημένα, τοιαῦτά ἐστι
 „οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἔτεσο σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος
 „ἥων. πεπλανηθῆσθαι αὐταὶ μάλιστα ἐώθασι αἱ ὄψεις
 „τῶν ὀνειράτων, τὰ τις ἡμέρης φροντίζει· ἡμεῖς δὲ
 „τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας ταυτὴν τὴν στρατηλασίην καὶ
 „τὸ κάρτα εἶχομεν μετὰ χεῖρας. (3) Εἰ δὲ ἄρα μὴ
 „ἔστι τοῦτο τοιοῦτο οἷον ἐγὼ διαιρῶ, ἀλλὰ τι τοῦ
 „θεοῦ μετέχον, σὺ πᾶν αὐτὸ συλλαβὼν εἶρηκας·
 „φανήτω γὰρ δὴ καὶ ἐμοὶ ὡς καὶ σοὶ διαπελευόμενον.
 „φανῆναι δὲ οὐδὲν μᾶλλον μοι ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν
 „ἑσθῆτα, ἢ σὺ καὶ τὴν ἐμὴν· οὐδὲ τι μᾶλλον ἐν
 „κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαδομένῃ, ἢ σὺ καὶ ἐν τῇ ἐμῇ· εἴ-
 „περ γε καὶ ἄλλως ἐθέλει φανῆναι. σὺ γὰρ δὴ ἐς το-
 „σοῦτό γε εὐηθείης ἀνήκει τοῦτο, ὅ τι δὴ κοίε ἐστι,
 „τὸ ἐπιφανινόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξει, ἔμε
 „ὄρων, σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἑσθῆτι τεκμαίρομενον· εἰ δὲ
 „ἔμε μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ ἀξιώσει
 „ἐπιφανῆναι, οὔτε ἦν τὴν ἐμὴν ἑσθῆτα ἔχω, οὔτε ἦν
 „τὴν σὴν. εἰ δὲ καὶ ἐπιφοιτήσει, τοῦτο ἦδη μαθῆ-
 „τέον ἐστὶ. εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτήσειε γε συνεχέας,
 „φαίην ἂν καὶ αὐτὸς θεῖον εἶναι. Εἰ δὲ τοι οὕτως
 „δεδοκῆται γίνεσθαι, καὶ οὐκ οἷά τε αὐτὸ παρατρέ-

„ψαίω, ἀλλ' ἤδη δεῦρ' ἐν κοίτῃ τῇ σὴ κατ' ὑπνῶσαι,
 „φῆρε, σουτέων ἐξ ἐμοῦ, ἐπιτελουμένων, φανήτω καὶ
 „ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου, τῇ παρουσίᾳ γνώμῃ χρη-
 „σوماί.“ 17. Τούτων εἰκας Ἀγραβάνος, ἐλπίζων
 „ἑρξέα ἀποδέξειν λέγοντα οὐδέν, ἐπείπερ τὸ καλονόμε-
 „νον. ἐνδὺς δὲ τὴν ἑρξέω ἐοδῆτα, καὶ ἐξόμενος ἐς
 „τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κοίταν ἐποιέ-
 „σε, ἦλθέ οἱ κατ' ὑπνῶμένων τωυτό ὄνειρον τὸ καὶ παρὰ
 „ἑρξέα ἐφοίτα· ὑπεροτὰν δὲ τοῦ Ἀγραβάνου, εἶπε
 „ταῦδε· „ Ἀρα σὺ δὴ κείνος εἰς ὃ ἀποσπένδων ἑρξέα
 „σικροτεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς δὴ κηδόμενος αὐ-
 „χτοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ μετέπειτα, οὔτε ἐς τὸ παρὰ
 „τίμῃ νῦν καταπροΐξαι ἀποτρέπων τὸ χρεῶν γενέ-
 „σθαι. ἑρξέα δὲ τὰ δαί' ἀνηκουστίοντα παθεῖν,
 „αὐτῷ ἐκείνῳ δεδήλωται.“ 18. Ταῦτά τε δὴ ἔδοκε
 „Ἀγραβάνος τὸ ὄνειρον ἀπειλεῖν, καὶ θερμοῖσι σι-
 „θηρίοις ἐκκαλεῖν αὐτοῦ μέλλειν τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ
 „ὡς, ἀμβώσας μέγα, ἀναθροῖσκει· καὶ παριζόμενος
 „ἑρξῇ, ὡς τὴν ἄρην οἱ τοῦ ἐνυπνίου διεξῆλθε, ἀπη-
 „γόμενος, δευτέρᾳ οἱ λέγει ταῦδε· „ Ἐγὼ μὲν, ὦ βασι-
 „λεῦ, οἷα ἀνθρώπος ἰδὼν ἤδη πολλὰ τε καὶ μεγάλα
 „πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσάνων, οὐκ ἔων σε τὰ
 „πάντα τῇ ἡλικίᾳ εἴκειν. ἐπιστάμενος ὡς κακὸν εἴη
 „τὸ πολλῶν ἐπιθυμέειν, μεμνημένος μὲν τὸν ἐπὶ
 „Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἐπρῆξε, μεμνημένος
 „δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας τὸν Καμβύσῳ, συστρα-
 „τευόμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας· ἐπιστάμε-
 „νος ταῦτα, γνώμην εἶχον, ἀτρεμίζοντά σε μακάρι-
 „στον εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων. Ἐπεὶ δὲ δαι-
 „μονίῃ τις γίνεται ὁρμή, καὶ Ἕλληνας, ὡς εἶοικε,
 „φθορὴ τις καταλαμβάνει θεήλατος, ἐγὼ μὲν καὶ
 „αὐτὸς τράπομαι, καὶ τὴν γνώμην μετατίθεμαι. Σὺ
 „δὲ σήμηνον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ Θεοῦ πεμπόμενα,
 „χρησθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρωτοῖσι προειρημέ-
 „νοις ἐς τὴν παρασκευὴν· ποίει δὲ αὐτῷ, ὅπως,
 „τοῦ Θεοῦ παραδιδόντος, τῶν σῶν ἐνδεῆσαι μηδέν.
 „Τούτων λεχθέντων, ἐνδυσάμενος ἐπαρθέντες τῇ ᾠσῇ,
 „ὡς ἡμῖν ἔγχετο τάχιστα, ἑρξῆς, τοῦ ὑπεριθέτο

ταῦτα Πέρσῃ· καὶ Ἀρταβάνος, ὃς πρότερον ἀπο-
σπεύδων μόνος ἐφαίνετο, τότε ἐπισπεύδων φανε-
ρὸς ἦν.

19. Ὁρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηγάτευσιν, μετὰ
ταῦτα πρώτη ὁρίς ἐν τῷ ὑπὸ αἰγυπῷ, πρὶν οὐκ ἀγῶας
ἔκριναν ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσιν γῆν, δουλεί-
σειν τε οἱ πάντας ἀνθρώπους· ἡ δὲ ὕμνη ἦν ἡδε·
ἰδόμεν ἃ Ξέρξης ἐστεφανώσθαι ἐκάλεσε Θούλην· ἀπὸ
δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπέσχεον· μετὰ
δὲ ἀφανισθῆναι περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον.
Κρινάμενων δὲ ταύτῃ τῶν μᾶλλον, Περσέων τε
τῶν συλλεχθέντων, αὐτίκα πᾶς αἰὼς ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν
ἑωυτοῦ ἀπελάσας, εἶχε προθυμίην πᾶσαν ἐπὶ πόλει
εἰρημέναια, θέλων αὐτὸς ἕκαστος τὰ προκείμενα
δοῖρα λαβεῖν· καὶ Ξέρξης τοῦ στρατοῦ οὗτο ἔκπερ-
σιν ποιεῖται, χάριον πάντα ἐρευνῶν τῆς ἡπείρου.
20. Ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἀλώσιος· ἐπὶ δὲ πάλιν ἐκπορεύ-
ετα πλήρη παραρτίετο στρατῶν τε καὶ τα πρὸ τῆς οὔρας
τῇ στρατιῇ· πέμπτον δὲ εἶναι ἀπομένον ἰσχυρὰ ἡλίκην
χειρὶ μεγάλη πληθεος· Σκόλιον γὰρ, τῶν ἡμεῖς ἰδοὺς,
πολλὴν δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο· ὥστε καὶ τὸν
Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκυθίας παρὰ τούτον μηδὲν φαί-
σθαι, μήτε τὸν Σκυθικόν, ὅτε Σκυθαὶ κινεμενῶν
διωκόμενοι, ἐς τὴν Μηδικὴν χάριον ἐμβαλόντες, ἀν-
θρῶν πάντα τὰ ἀνω τῆς Ἀσίας καταστρέφοντες, ἐλ-
μάντο, τῶν εὐνέων ἵσπερον Δαρείῳ ἐπαρτέτακται καὶ
κατὰ τὰ λεγόμενα τοῦ Ἀρριδεῶν ἐς τὴν ἑλάν· καὶ τὸν
Μυσην τε καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸ τῶν Ἰονίων γένε-
μενον, οἱ διαβάτες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βασίλειον,
τοὺς τε Θρήικας κατεστράφησαν πάντες, καὶ ἐπὶ τὸν
Ἰόνιον πόντον κατέβησαν, μέχρι γὰρ Πηγῆται· παρὰ
μοῦ τοῦ πρὸς μεσαμβρείης ἔλασαν· οὐδ' ἄνκα αἱ πᾶ-
σαι, καὶ οὐδ' εἰ ἕκαστοι πρὸς ταύτην γεόμενοι ἀν-
τηλασίοι, μῆς τῆσδε οὐκ ἔξαι· τί γὰρ οὐκ ἦγαγε
ἐκ τῆς Ἀσίας ἔθνος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης, καὶ οὐδ' ἐ-
πινόμενον μὴ ὕδαρ οὐκ ἐπέλασε, πλην τῶν μεγάλων
ποταμῶν· οἱ μὲν γὰρ κῆας παρείχοντο, αἱ δὲ ἐν
κείνῳ ἀετμάχοντο, τοῖσι δὲ ὕπνος προσέτετακτο, τοῖσι

δὲ ἰπποπόνηα πλοῖα, ἅμα ἀφαινευόμεναις· τοῖσι δὲ
 ἐς τὰς γεφυράς μακρὰς νέας παρέχιν· ταῖσι δὲ οἷα
 τε καὶ νέας.

22. Καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προστάταισιν αὐτῶν πρῶ-
 των περιβλεπόντων περὶ τὸν Ἄθων, προσκομίσματα ἐκ
 χρωμῶν ἐτίμων, καὶ μάλιστα τὰ ἐς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ
 Ἐλασίοντι τῆς Χερσονήσου ὠρεῖον τμηγόνες· ἐνθεύ-
 τεσι δὲ ἀρμενιμένοι, ὠρεσσον ὑπὸ μαστίγων παντοδα-
 ποι τῆς στρατιῆς· διαδοχαὶ δ' ἐφείτων, ὠρεσσον δὲ
 καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κατακνημένοι. Βαυβάρης δὲ
 ὁ Μεγαβάρης, καὶ Ἀρταχάτης ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες
 Πέρσαι, ἐπιστάται τοῦ ἔργου. Ὁ γὰρ Ἄθως ἐστὶ
 ἄρως μέγα τε καὶ οὐνομαστον, ἐς θάλασσαν κατήκον,
 οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ δὲ τελευτῇ ἐς τὴν ἡπεί-
 ρον τὸ ἄρος, χερσονησεῖδες τε ἐστὶ, καὶ ἰσθμὸς ὡς
 δώδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο, καὶ κελαινοὶ αὖ
 μεγάλοι, ἐν θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων ἐπὶ θάλασσαν
 τῇ ἀκρίον Τρωάης. ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς τὴν
 τελευτῇ ὁ Ἄθως, Σάτη πόλις Ἑλλὰς οἰκηται, αἱ δὲ
 ἐκπρὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημένοι, τὰς τὰτα
 ὁ Πέρσης νησιωτίδας ἀντὶ ἡπειρωτίδων ὠρεῖον
 ποιέειν, εἰς αἶδε, Διον, Ολόφυνος, Ἀρροθωας,
 Θύσσος, Κλεωναί. πόλις μὲν αὐταί, αἱ τὸν Ἄθων
 κέκονται. 23. Ὄρεσσον δὲ ἴσθμῳ δασυμένοι τὸν χῶ-
 ρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνη, κατὰ Σάτην πόλιν ἔχον-
 νοτανὲς ποιησάμενοι· ἐπεὶ δὲ ἐγένετο βαθεῖα ἡ ἡπεί-
 ρυς, οἱ μὲν, κυτώτατα ἐστεῶτες, ὠρεσσον· ἕτεροι
 δὲ παρδίδασαν τὸν αἶα· ἐξαρυσσόμενον χεῖρ ἄλλοις
 κατυπερθε ἐστέως ἐπὶ βαθρῶν· οἱ δ' αὖ ἐκδεκάμε-
 νοι, ἕτεροισι, ἕως ἀπέρωντο ἐς τοὺς ἀκνίτα· οὗτον
 δὲ ἐκφόρεύν τε καὶ ἐξεβαλλον, τοῖσι μὲν κιν ἄλλοις,
 πλην Φαιθίων, καταρρήγνυμενοι· οἱ κρηνοὶ τῶν
 ὀρεγμάτων, πρὸν διπλήσιον παρῆχον· αἵτε γὰρ τὸν
 τε αἶα, στέματος καὶ τῶν κέκον, κατὰ τὰ αὐτὰ μέτρα
 ποιημένων, ἐμελλέ σφι τοιούτω ἀποβήσεσθαι. αἱ δὲ
 Φαίινες σοφίην ἐν τε τοῖσι ἄλλοις ἐργοῖσι ἀπαδεί-
 κνυται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ, ἀπολαχάτες, χερσὶ
 ἑρῶν ἄσπον αὐτοῖσι ἐπὶβαλλε, ὠρεσσον, το μὲν, ἐν

ταῦτα Πέρσης· καὶ Ἀρταβάνος, ὃς πρότερον ἀπο-
σπεύδων μόνος ἐφαίνετο, τότε ἐμισπεύδων φανε-
ρὸς ἦν.

19. Ὁρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλάττειν, μετὰ
ταῦτα κρίτη ὄφεις ἐν τῷ ὕδατι ἐγένετο, τὴν οὐρανὸν
ἐκριναν ἀκούσαντες φέρεν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δουλεί-
σειν τε οἱ πάντας ἀνθρώπους· ἡ δὲ ὕψις ἦν ἡδε,
ἀδόμεναι ἅ Ξέρξης ἐστεφανώσθαι ἑκάστης θύλλῃ· ἀπὸ
δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπέχεειν· μετὰ
δὲ ἀφανισθῆναι περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον.
Κρινάκτων δὲ ταύτῃ τῶν μαθῶν, Περσίων τε
τῶν συλλαχθέντων· αὐτίκα πᾶς αὐτῷ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν
ἰωυτοῦ ἀπελάσας, εἶχε προθυμίην πᾶσαν ἐπὶ πόλει
εἰρημένῳ, θέλων αὐτὸς ἑκαστὸς τὰ προκηρῶντα
δοῖρα λαβεῖν· καὶ Ξέρξης τοῦ στρατοῦ οὗτο· ἑκάστη
σιν ποιεῖται, χάριον πάντα ἐρευνῶν τῆς ἡπείρου.
20. Ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἀλώσιος· ἐκὶ δὲν ἐκπορεύ-
ετα πλήρη παραρτέετο στρατὸν τε καὶ τὰ προσήορα
τῇ στρατῇ· πέμπτον δὲ εἴη ἀπομένῳ ἐστρατηλάττειν
χειρὶ μεγάλη πληθεος· Στόλιον γὰρ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν,
πολλὰ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο· ὥσπερ μὲν τοῦ
Δαρείου τον ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μηδὲν φαίνε-
σθαι, μὲντε τὸν Σκυθικόν, οὔτε Σκύθαι κερμιόλους
διώκοντες, ἐς τὴν Μηδιὴν χωρὴν ἐμβαλόντες, ἀγε-
δὸν πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίας κατασφραγισμένον· οὐδὲ
μόνον, τῶν ἐννεκα ὑπερσιν Δαρείων· ἐκπορεύετο μὲντε
κατὰ τὰ λεγόμενα τοῦ Ἀτρείδεων ἐς τὴν Ἰλίου· μὲντε τὸν
Μυσην τε καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸ τῶν Φορβιζῶν γενέ-
μενον, οἱ διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βασίλιστον,
τοὺς τε Θρήικας κατεστράφησαν πάντες· καὶ ἐπὶ τὸν
Ἰόνιον πόντον κατέβησαν, μέχρι τῆς Πηγαιῶν ποτα-
μοῦ τοῦ πρὸς μεσαμβρείης ἔλασαν· καὶ ἀπὸ αὐτῶν αἱ πᾶ-
σαι, καὶ οὐδ' εἰ ἕτεροι πρὸς ταύτην γενομένην ἀπο-
τλησάσαι, μὴς τῆσδε οὐκ ἔξαι· τί γὰρ οὐκ ἦγαγε
ἐκ τῆς Ἀσίας ἔθνος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; καὶ οὐδὲ
πινόμενον μὲν ὕδαρ οὐκ ἐπέλεσε, πλην τῶν μεγάλων
ποταμῶν; οἱ μὲν γὰρ κατὰ παρείχοντο, αἱ δὲ ἐς
κείον ἀεκέχοντο, τοῖσι δὲ ὕπνος παρετέεγαντο, τοῖσι

δὲ ἰπποπόνηα πλοῖα, ἅμα στρατευομένας· τοῖσι δὲ
 ἐς τὰς γερύρας μακρὰς νῆας παρέχιν· τοῖσι δὲ οἷα
 τε καὶ νῆας.

22. Καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προστάσαντων τῶν πρώ-
 των περιπλεόντων περὶ τὸν Ἄθων, προσπομπὰς ἐκ
 τριῶν ἐτίων, καὶ μάλιστα τὰ ἐς τὸν Ἄθων. ἐκ γὰρ
 Ἑλασπιντι τῆς Χερσονήσου ὤρμιον τριηρέες· ἐνθεύ-
 τεσι δὲ ὀρμημέναι, ὠρυσσον ὑπὸ μαστίγων παντοδα-
 παὶ τῆς στρατιῆς· διαδοχαὶ δ' ἐφοίτων, ὠρυσσον δὲ
 καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κατακνημένοι. Βαυβάρης δὲ
 ὁ Μεγαβάρης, καὶ Ἀρταχάτης ὁ Ἀρταίου, ἀνδρες
 Πέρσαι, ἐπιστάται τοῦ ἔργου. Ὁ γὰρ Ἄθως ἐστὶ
 ἄρως μέγα τε καὶ οὐνομαστον, ἐς θάλασσαν κατῆκον,
 οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ δὲ τελευτῇ ἐς τὴν ἡπεί-
 ρον τὸ ἄρος, χερσονησερεδὲς τε ἐστὶ, καὶ ἰσθμὸς ὡς
 δώδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο, καὶ κελαινοὶ αὖ
 μεγάλοι, ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων ἐπὶ θάλασσαν
 τῇ ἀκρίον Τρωάης. ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς τὸν
 τελευτῇ ὁ Ἄθως, Σάμη πόλις Ἑλλὰς αἰκίηται, αἱ δὲ
 ἐκπρὸς Σάμης, ἴσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημένοι, τὰς τότε
 ὁ Πέρσης νησιωτιδας ἀντὶ ἡπειρωτίδων ὤρμητο
 ποιέειν, εἰς αἶδε, Διον, Ὀλοφύεας, Ἀρσόθωας,
 Θύσσας, Κλεωναί. πόλις μὲν αὗται, αἱ τὸν Ἄθων
 κρηναί. 23. Ὄρυσσον δὲ ὧδε· δαπαμένοι τὸν χῶ-
 ρον οἱ βαρβαροὶ κατὰ ἔθνη, κατὰ Σάμην πόλιν, χαλ-
 νοταῖς ποιησάμενοι· ἐπεὶ δὲ ἐγένετο βαθεῖα ἡ ἡπεί-
 ρυς, οἱ μὲν, κυτωτάτα ἐστεῶτες, ὠρυσσον· ἕτεροι
 δὲ παρεδίδασαν τὸν αἶδι, ἐξορυσσόμενον· χούρ ἄλλοισι
 κατύπερθε ἐστεῶας ἐπὶ βάρων· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμε-
 νοι, ἐτέροις, ἕως ἀπέρροντο ἐς τοὺς ἀκρωτάτω· οὗτον
 δὲ ἐξέφρεον τε καὶ ἐξέβαλλον, τοῖσι μὲν κινῶ ἄλλοις,
 πλην Φοινίκων, καταρρήγνυμενοι· οἱ κρημνοὶ τῶν
 οἰκημάτων, πρὸν διελήσιον παρῆγον· αἵτε γὰρ τοῦ
 τε ἀνω στόματος καὶ τῶν κάτω, κατὰ τὰ αὐτὰ μέτρα
 ποιημένων, ἐμελλέ σφι τοῖσιν ἀποβήσεσθαι. οἱ δὲ
 Φοῖνικες σοφίην ἐν τε τοῖσι ἄλλοις ἐργοῖσι ἀπαδεί-
 κνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ, ἀπολαχάκτες, χαρμύ-
 ρον ἔσθον αὐτοῖσι ἐπεβαλλέ, ὠρυσσον· το μὲν ἔργον.

ὁτόμα τῆς θωάρουχος ποιῶντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδεν
 αὐτὴν τῇ θωάρουχα γενέσθαι· προβαίνοντος δὲ τοῦ
 ἔργου, συνῆγον αἰεὶ· καίω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξ-
 ουτο τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. Ἐνθαῦτα δὲ λιμὴν
 ἔστι, ἣνα σπὶ ἀγορή τε ἐγίνετο καὶ πρῆτῆριον· οἷτος
 δὲ σφισι πολλὸς ἐφοῖτα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀθλησμένους·
 24. Ὡς μὲν ἐμὲ συμβαλλόμενον εὗρίσκειν, μεγαλο-
 φροσύνης εἶνεκα αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέ-
 λων τε δύναμιν ἀποδείκνυσθαι, καὶ μνημόσυνα λο-
 πέσθαι. παρὲν γὰρ, μηδὲνα πόνον λαβόντας, τοῦ
 ἰσθμοῦ τὰς νεὰς διειρυσαι, ὀρύσσειν ἐκέλευε θωάρουχα
 τῇ θαλάσῃ, εὖρος ὡς δύο τριήρεις πλεῖν ὁμοῦ ἐλα-
 στρεμένας. Τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοις, τοῖσι σπῶ
 καὶ τὸ ὄρυγμα, προσετέτακτο καὶ τὸν Στρυμόνα κατα-
 μὸν ξυζαντίας γεφυροῦσαι. 25. Ταῦτα μὲν οὖν οὕτω
 ἐποίηε. παρασκευάζετο δὲ καὶ ὄπλα ἐς τὰς γεφυράς·
 βύβλινά τε καὶ λευκολίνου, ἐπιτάξας Φοῖνιξί τε καὶ
 Αἰγυπτίοισι. καὶ σπία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν· ἵνα
 μὴ λιμῆναι ἡ στρατιῇ, μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα
 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· ἀναπνύμενος δὲ τοὺς χώρους, κα-
 ταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεύωνται εἴη, ἄλλου ἄλλῃ
 ἀγινέοντας ὀκάσει τε καὶ πορθηκῶσι ἐκ τῆς Ἀσίης
 πανταχόθεν. τὸν δὲ ὢν πλείστον ἐς Ἀσικὴν Ἀσιν
 καλεομένην τῆς Θρηίκης ἀγίνον, οἱ δὲ ἐς Τυρράδιαν
 τὴν Περικθίων, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς Ἡϊόναν
 τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ ἐς Μακεδονίην διατεταγμένοι.

26. Ἐν τῷ δὲ οὗτοι τὸν προειμένον πόνον ἐργά-
 ζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεδὸς ἅπας συλλελαγμένος, ἀμα
 Ξέρξη ἐπορεύετο ἐς Σάρδεις, ἐκ Κριτάλων ὀρηθείς
 τῶν ἐν Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα γὰρ εἰρητο συλλέγε-
 θαι πάντα τὸν κατ' ἡπειρον μέλλοντα ἄμα αὐτῷ Ξέρ-
 ξη πορεύεσθαι στρατὸν. Ὡς μὲν οὖν τῶν ὑπάρχων
 στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν, τὰ προειμένα
 παρὰ βασιλέως ἔλαβε θῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ
 γὰρ ἀρχὴν ἐς κρίσιν τούτου περὶ ἐλθόντας εἶδαι. Ὡς
 δὲ, ἐπεὶ τε διαβάντες τὸν Ἄλιν ποταμὸν, ἐπὶ τῇ
 τῇ Φρυγίῃ, δὲ αὐτῆς πορεύεσθαι, παρεγένοντο ἐς

Κελαινῆς· ἵνα πηγάς ἀναβιδούσι Μαϊάνδρου ποτα-
 μου, καὶ ἑτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαϊάνδρου, τῷ οὖ-
 νομα τυγχάνει ἔον Καταρρήκτης, ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς
 αἰουρῆς τῆς Κελαινέων ἀντέλλαν, ἐς τὸν Μαϊάνδρου
 ἐκιδδοί· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιλητοῦ Μαρσύως ἀσκὸς ἐν
 τῇ πόλει ἀνακρέματα, τὸν ὑπὸ Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ
 Ἀπόλλωνος ἐνδερύντα ἀναπρεμασθῆναι. 27. Ἐν ταύτῃ
 τῇ πόλει ὑποκατημένος Πυθίος ὁ Ἄτυος, ἀνὴρ Ἀν-
 δρῆς, ἐξείλισε τὴν βασιλέως στρατιὴν πᾶσαν ξεινοῖσιν
 μεγίστοις, καὶ αὐτὸν Ξέρξῃ χρημάτων τε ἐπαγγέλ-
 λατο, βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν. ἐπαγγελ-
 λόμενου δὲ χρήματα Πυθίου, εἶρετο Ξέρξης Περσέων
 τοὺς παριόντας, τίς τε τῶν ἀνδρῶν Πύθιος, καὶ πόσα
 χρήματα κλητήμενος, ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν·
 „Ὡ βασιλεῦ, οὐδὲν ἐστὶ, ὃς τοι τὸν πατέρα Δαρεῖον
 „ἐδωρῆσασσι τῇ πλατανίστῃ τῇ χρυσῇ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ·
 „ὅς καὶ νῦν ἐστὶ πρῶτος ἀνθρώπων πλοῦτος, τῶν ἡμεῖς
 „ἴδμεν, μετὰ σέ.“ 28. Θωμάσας δὲ τῶν ἐπέων τὸ τελευ-
 ταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δευτέρῃ εἶρετο Πύθιον ὅκοντα οἱ
 εἶη χρήματα. ὁ δὲ εἶπε· „Ὡ βασιλεῦ, οὔτε σε ἀπο-
 „κρύψω, οὔτε σκῆψομαι τὸ μὴ εἰδέναι τὴν ἐμεωυτοῦ
 „οὐσίην, ἀλλ' ἐπισταμένος τοι ἄτρεκτως καταλέξω.
 „ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα σε ἐπωθόμην ἐπὶ θάλασσαν κα-
 „ταβαίνοντα τὴν Ἑλληνίδα, βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς
 „τὸν πόλεμον χρήματα, ἑξέμαθον, καὶ εὖρον λογιζό-
 „μενος, ἀγροῖου μὲν δύο χιλιάδας ἐνύσας μοι τάλαν-
 „των, χρυσοῦ δὲ τετρακοσίας μυριάδας σιτηρῶν
 „Δαρεινῶν, ἐπιδεδούσας ἑπτὰ χιλιάδων. καὶ τούτοις
 „σε ἐγὼ δωρέομαι· αὐτῷ δ' ἐμοὶ ἀπὸ ἀνδραπόδων
 „τε καὶ γεωπεδίων ἀρκέων ἐστὶ βλος.“ 29. Ὁ μὲν
 ταῦτα ἔλεγε· Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι,
 εἶπε· „Ἔειπε Ἀνδρῆ, ἐγὼ ἐπεὶ τε ἐξῆλθον τὴν Περ-
 „σίδα χώραν, οὐδενὶ ἀνδρὶ σπένεμιζα ἐς τόδε, ὅστις
 „ἠθέλησε ξείνια προθεῖναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ
 „ὅστις ἐς οὐρὴν τὴν ἐρὴν καταστάς, αὐτεπαγγέλτος ἐς
 „τὸν πόλεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι χρήματα,
 „ἔξω σεῦ. σὺ δὲ καὶ ἐξείλισας μεγάλως στρατὸν τὸν
 „ἐμόν, καὶ χρήματα μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ἄν ἐγὼ

„ἀκτὶ ἀμφοῖν γέρεα τοιαῦτα δίδωμι· φαῖνεν γὰρ αἱ ποιεῖ
 „εὐμαι ἐμὸν, καὶ τὰς τετρακσίους μυριάδας τοι τῶν
 „στρατηρῶν ἀποπλήσω παρ' ἐμειοντοῦ, δοῦς τὰς ἑπτα
 „χιλιάδας· ἵνα μὴ τοι ἐπιδέεες ἔωσι αἱ τετρακσίους
 „μυριάδες ἐπὶ χιλιadίων, ἀλλ' ἡ τοι ἀπαρτήλαγῃ
 „ὑπ' ἐμῷ πεπληρωμένη· κείνησὶ τεσσάρτοις τὰ περ' αὐ-
 „τὸς ἐκτίσας, ἐπίστασθαι τε εἶναι αἰεὶ τοιοῦτος· οὐ
 „γὰρ τοι ταῦτα ποιεῦντι, οὔτε ἐς τὸ παρὲν, οὔτε ἐς
 „χρόνον μεταμείψει.“

30. Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ ἐπιτελέα ποιήσας, ἐπα-
 ρεύετο αἰεὶ τὸ πρόσθεν. Ἄνανα δὲ καλεσμένην Φρυ-
 γῶν πόλιν παραμειδόμενος, καὶ λίαν ἡ ἐκ τῆς ἄλλης χι-
 ρονταί, ἀπῆκετο ἐς Κολοσσάς, πόλιν μεγάλην Φρυ-
 γίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς χυσμά γῆς ἐσθλῶν
 ἀφανίζεται· ἐπεὶ δὲ διὰ σταδίων ὡς πέντε μάλιστα
 καὶ ἀναφαινόμενος, ἐκδίδοι καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίαν-
 δρον. ἐκ δὲ Κολοσσέων ὁρμώμενος ὁ στρατὸς ἐπὶ
 τοὺς οὖρους τῶν Φρυγῶν καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπῆκετο ἐς
 Κύδαρον πόλιν· ἐνθα στήλη καταπεπηγνῦσα, σταθεῖσα
 δὲ ὑπὸ Κροίσου, καταμηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὖ-
 ρους. 31. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσβέβαλε ἐς τὴν Λυ-
 δίην, σχιζομένης τῆς οδοῦ, καὶ τῆς μὲν ἐς ἀριστερὴν,
 ἐπὶ Καρίης φερούσης, τῆς δὲ ἐς δεξιὴν, ἐς Σάρδεις,
 τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι τὸν Μαϊανδρὸν παταμόν,
 πᾶσα ἀνάγκη γίνεται, καὶ εἶναι παρὰ Καλλάστηρον
 πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημοιοργοὶ μέλει ἐκ μυρίης τε καὶ
 περὶ πέντε· ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν ὁδὸν, εὖρε
 πλατάνιστον, τὴν κάλλος εἵνεκα θεωρησάμενος κόσμον
 χουσίῳ, καὶ μελεδωνῶ ἀθανάτω ἀνδρὶ ἐπιτρέψας,
 δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπῆκετο ἐς τὸν Λυδῶν τὰ, ἄστν.
 32. Ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδεις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε
 κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσαντας γῆν τε καὶ ὕδωρ,
 καὶ προσερίοντας δαίμνα βασιλεῖ παρασκευάζειν· πλην
 οὔτε ἐς Ἀθήνας, οὔτε ἐς Λακεδαιμόνα ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆς
 αἰτησὶν, τῇ δὲ ἄλλῃ πᾶντι. τῶνδε δὲ εἵνεκα τὸ δευτε-
 ρον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ὅσοι πρότερον οὐκ
 ἔδοσαν Δαρείῳ πέμπαντι, τοὺτους πᾶν ἰδοῦσα τότε

δείσαντας δάσαι· βουλόμενος ὦν αὐτὸ τοῦτο ἐκ-
μαθεῖν ἀκριβέως, ἐπαμπε. Μετὰ δὲ ταῦτα, παρ-
σκευάζετο ὡς ἰλῶν εἰς Ἀβυδὸν.

35. Οἱ δὲ ἐν τοῖς τοῖς Ἑλλησποντον ἐξεύγνυσαν
ἐκ τῆς Ἀσίης εἰς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσο-
νήσου τῆς ἐκ Ἑλλησποντου, Σησίου τε πόλιος μεταξὺ
καὶ Μυάδων, αἰτὴ τραχέα εἰς θάλασσαν κατήκοιται,
Ἀβυδὸν καταντίον· ἐνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστε-
ρον οὐ πολλῷ, ἐπὶ Σανθίππῳ τοῦ Ἀρίφρονος στρα-
τηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταύκτῃν ἄνδρα Πέρσῃ λαβόν-
τες Σησίου ὑπαρχόν, ζῶντα πρὸς οὐκίδα προσδιέκασ-
σάλευσαν· ὃς καὶ εἰς τοῦ Πρωτεσίλαου τὸ ἱερὸν εἰς
Ἑλαιοῦντα ὀγκυρόμενος γυναῖκας, ἀθέμιστον ἐβόησεν·
34. Ἐστάντην ὦν τὴν ακτὴν εἰς Ἀβυδου ὁρμώμενος·
ἐγεφύρουν τοῖσι προσεκίετο, τὴν μὲν λευκολίνου Φοί-
νικες, τὴν δ' ἐτέρην τὴν θυβάτην Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ
ἔπειτα σκάδιον εἰς Ἀβυδου εἰς τὴν ἀπαντίον. Καὶ δὴ
ἐξευγμένῳ τοῦ πόρου, ἐπαρκομένους χειμῶν αἰγῆς,
συνέκοψε τε ἐκείνῃ πάντα καὶ διέλυσε. 35. 35. δ'
ἐπύθετο Σέρξης, δεῖνα ποιεύμενος, τὸν Ἑλλησποντον
ἐκέλευε τρημηρίας ἐπικέσθαι μύστωρ, πληγῆς, καὶ κα-
νεῖται εἰς τὰ πύλας. πεδῶν ζεύγος. ἤδη δὲ ἤκουσα
ὡς καὶ στεγείας ἀμὰ τοῖς τοῖς ἀπέκασσε στήσας τὸν
Ἑλλησποντον. ἐνετέλλετο δὲ ὦν βαπίζοντας, λέγειν
βαρβαροὶ τε καὶ ἀνάσθαι· 36. 36. πικρὸν ὄντα δὲ,
,, σπότης τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τῆδε, ὅτι μὲν ἠδολήθας,
,, οὐδὲν πρὸς ἑκείνου ὄδακον παθόν, καὶ βασιλεὺς μὲν
,, Σέρξης θαυμάσεται σε, ἦν τε σοὶ γε βούλη, ἦν τε μή·
,, σοὶ δὲ κατὰ δίκην ἄρα οὐδέ τις ἀνθρώπων θύει, ὡς
,, ἔοντι θαλερῷ τε καὶ αἰμυρῷ ποταμῷ. 37. Τὴν τε δὴ
θάλασσαν ἐνετέλλετο τοῖς τοῖς ζήμασιν, καὶ τῶν ἐπε-
στεωτων τῇ ζεύξι τοῦ Ἑλλησποντου ἀποταμεῖν τὰς κε-
φαλὰς. 36. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίησαν τοῖς τοῖς προσε-
κίετο αὐτῇ ἡ ἄχρησις τιμῇ. τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκοντες
ἐξεύγνυσαν· ἐξεύγνυσαν δὲ ὡδε. Πεντηκόντερου
καὶ τρημέας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐζεί-
νου Πόρτου ἐξήμοντα τε καὶ εὐρηκοδίας, αἰτὰ δὲ τὴν

ἑτέραν τεσσάρων καὶ ἑκατὸν καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πάν-
του ἐπικρασίας, τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥέον, ἵνα
ἀνακωχέη τὸν τόπον τῶν ὀπλων. συνθέντες δέ, ἀγ-
κύρας κατήκαν περιμήκειας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου
τῆς ἐτέρας, τῶν ἀπέναντι εἵνακεν τῶν ἐσθλῶν ἐκπεύον-
των, τῆς δὲ ἐτέρας τῆς πρόσθεν πέρους τε καὶ τοῦ Αἰ-
γαίου, εὐρῶν τε καὶ κόπου εἵνεκα. διεκπλοον δὲ ὑπό-
φανσιν κατέλιπον τῶν πάντη κατέρων καὶ [τριηρέων]
τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν Πόντον ἔχη ὁ βουλούμενος πλέ-
ειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ Πόντου ἔξω. ταῦτα
δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς στραβλῶντες ὅποια
ξυλνοῖσι τὰ ὄπλα· οὐκ ἔτι χωρὶς ἑκάτερα τάξαντες,
ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασαμένοι ἐς ἑκατέρην, τέσ-
σερα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης μὲν ἡ αὐτὴ καὶ καλ-
λονῇ, κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβριθέστερα τὰ λίνα· τοῦ
τάλαντον ὁ πήχυς εἶχε. Ἐπειδὴ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πό-
ρος, κορμούς ξυλῶν καταπρίσαντες, καὶ ποιήσαντες
ἴσουσ τῆς σχεδῆς τῶ εὐρεῖ, κόσμῳ ἐπέτιθεσαν κατῷ-
περθε τῶν ὀπλων τοῦ τόκου· θέντες δὲ ἐπέτης, ἐν-
θαῦτα ἅντις ἐπεξεύγνυν· ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλην
ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην, γῆν
ἐπεφόρησαν· κατατάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμον
παρεΐρουσαν ἐνθεν καὶ ἐκθεν, ἵνα μὴ φοβήνται τὰ
ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα, καὶ οἱ ἵπποι.

37. Ὡς δὲ τὰ τε τῶν γεφυρέων κατασκευάστο, καὶ
τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἱ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς
διώρυγας, οἱ τῆς ῥηγῆς εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ
πύμπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ
διώρυξ παντελῶς πεπλημένη ἀγγελο· ἐνθαῦτα χει-
μαρίσας, ἅμα τῷ ἔσσι παρεσκευασμένος ὁ στρατός ἐκ
τῶν Σαρδάρων ὤρματο ἑλόν ἐς Ἀθῦδον. Ὁρμημένον
δὲ οἱ ὁ ἥλιος ἐκλεπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδρην,
ἀφανὴς ἦν, οὐτ' ἐπινεφέλαιον ἔστων, αἰθρίας τε τα
μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρης τε νύξ ἐγένετο. Ἰδόντι δὲ
καὶ μαθόντι ταῦτο τῷ Ἑρῶν ἐπιμελὲς ἐγένετο· καὶ
εἶρετο τοὺς μάγους τὸ θέλει προφαίνειν τὸ φῶσμα.
οἱ δὲ ἔφραζον οἷς „ Ἑλλήσι προδαικνύει ὁ θεὸς ἐκλει-

ἄνθρωπον παλῖν·“ λέγοντες ἡλὸν εἶναι· Ἕλληνας
 προσδέκτορα,· αὐτὴν δὲ, σφέων.“ πυνθόμενος δὲ
 ταῦτα ὁ Ξέρξης, περιχαρὴς ἔων ἐποιεῖτο τὴν ἑλυσιν.
 58. Ὡς δ' ἐξέλαυνε τὴν στρατιὴν, Πυθίας ὁ Ἄνδρος,
 καταφρονήσας τὸ ἐκ τοῦ αὐρανοῦ φάσμα, ἐπαρθεὶς
 πρὸς τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν παρὰ Ξέρξῃ, ἔλεγε ταῦτα·
 „ὦ δέσποτα, χορήσις αὖ τι τοῦ βαυλομένη τυχεῖν, τὸ
 σοὶ μὲν ἑλαφρον τυγχάνει ἔἰν ὑπουργῆσαι, ἐμοὶ δὲ
 μέγα χανάμενον.“ Ξέρξης δὲ πᾶν μᾶλλον δοκέων
 μὴ χορήσειν, καὶ ἐδεκχθῆ, ἔφη τε ὑπουργῆσαι, καὶ
 διαγορεύειν ἐκέλευε ὅτεν δέοιτο. ὁ δὲ, ἐπεὶ τε ταῦτα
 ἤκουσε, ἔλεγε θαρσύνσας ταῦτα· „ὦ δέσποτα, τυγχά-
 νουσί μοι παῖδες ὄντες πέντε, καὶ σφέας καταλαμ-
 βάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεῦσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλ-
 λαδα, σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἤκοντα
 οἰκτεῖρας, τῶν μοι παίδων ἕνα παράλυσον τῆς στρα-
 τηῆς, τὸν κρεαβύτατον, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν
 χρημάτων ἡ μελεδανός· τοὺς δὲ τέσσαρας ἄγευ ἅμα
 σεαυτῷ· καὶ πρῆξας τὰ νοεῖς, κοστήσῃς ὅπι-
 σω.“ 59. Κάστα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμεί-
 βετο τοῖσδε· „ὦ κακὲ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας,
 ἐμεῦ στρατευομένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ
 ἄγοντος παῖδας ἐμούς καὶ ἀδελφεούς· καὶ οἰκητούς
 καὶ φίλους, μνήσασθαι περὶ αἰὸ παιδός· ἔἰν ἐμός
 δοῦλος, τὸν χοῆν πανοικίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνέπε-
 σθαι· εὖ νυν τοῦ ἐξεπίστασο, ὡς ἐν τῷ αἰσὶ τῶν
 ἀνθρώπων οἰκίει ὁ θυμός· ὅς χρηστὰ μὲν ἀκού-
 σας, τέρψιος ἐμπιπλεῖ τὸ σῶμα· ὑπερανάτα δὲ
 ταυτέοισι ἀκούσας, ἀνοιδεῖ, ὅτε μὲν νυν χρηστῶ
 παῖδας, ἕτερα τοιμῦτα ἐπηγγέλλεο, εὐεργεσίῃσι
 βασιλῆα αὐ καυχῆσαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπεὶ τε δὲ
 ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτραπεν, τὴν μὲν ἀξίην αὐ λάμ-
 ψεται, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς
 τέσσαρας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξένια· τοῦ δὲ ἐνός,
 τοῦ περιέχειν μάλιστα, τὴν ψυχὴν ζημιώσαι.“
 Ὡς δὲ ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προ-
 στείνατο ταῦτα πρῆσαι, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευ-
 ρόντας τὸν κρεαβύτατον, μέσον διαταμεῖν· διατα-

μόντας δὲ, τὰ ἡμίτομα διασθίται, τὸ μὲν ἐπὶ δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ, τὸ δὲ ἐπ' ἀριστερὰ καὶ ταύτη διεξέειπε τὸν στρατὸν.

40. Ποιησάντων δὲ τούτων τούτω, μετὰ ταῦτα διεξῆγε ὁ στρατός. Ἠγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ αἰχμοφόροι τὰ καὶ τὰ υποζύγια· μετὰ δὲ ταύτους, ὁρμήτορες πάντοίων ἐθνέων ἀναμίξ, οὐ διακεκριμένοι. τῇ δὲ υπερημίσεος ἔσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο· καὶ οὐ σὺν ἐμισγον οὗτοι βασιλεῖ. Προηγέοντο μὲν δὲ ἱππότες χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ἐς τὴν γῆν τρέφαντες· μετὰ δὲ, ἱροὶ Νισαῖοι καλούμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε. ἔστι πεδῖον μέγα τῆς Μηδικῆς, τῷ ὀνόματι ἔστι Νισαίων· τοὺς ὧν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρεται τὸ πεδῖον τοῦτο. ὀπισθε δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων, ἄρμα Διὸς ἱερὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπποι μὲν εἰλησθαι λαυκοὶ ὅκτω· ὀπισθε δὲ τῶν ἵππων εἶπετο περὶ ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ ὀπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἄρματος ἵππων Νισαίων· παραβέβηκε δὲ οἱ ἡνίοχος, τῷ ὀνόματι ἦν Πατριάρμφης, Οτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. 41. Ἐξήλασε μὲν δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης· μετακβαίνεσκε δὲ, ὅπως μιν ὁ λόγος αἰρέει, ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς ἄρμαμαξαν· αὐτοῦ δὲ ὀπισθεν αἰχμοφόροι, Περσέων οἱ ἀριστοὶ τε καὶ γενναϊότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες· μετὰ δὲ, ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη· μετὰ δὲ τὴν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μυριοί. εὐτος περὶς ἦν· καὶ τούτων χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σκυρῶν τήρων ῥοιᾶς εἶχον χρυσέας, καὶ περίε συνεκλήιον τοὺς ἄλλους· οἱ δὲ εἰναμισχίλιοι ἐντος τούτων ἔοντες, ἀργυρέας ῥοιᾶς εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιᾶς καὶ αἱ εἰς τὴν γῆν τρέποντες τὰς λόγχας, καὶ ῥῆλα οἱ ἄγχι-στα ἐπομμενοι Ξέρξη. τοῖσι δὲ μυριοῖσι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο

καὶ δύο σταδίους, καὶ ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὁμίλος ἦν ἀνά-
μεικτος. 42. Ἐπορεύετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐν τῇς Μυθῆς ὁ
στρατός ἐπὶ τε ποταμὸν Καῖκον καὶ γῆν τὴν Μυσιήν
ἀπὸ δὲ Καῖκου ὀρμώμενος, Κύνης ὄρος ἔχων ἐν ἀρι-
στερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρτίου ἐς Καρὶνην πόλιν. ἀπὸ δὲ
ταύτης ἀπὸ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀτραμύτιον
τε πόλιν καὶ Ἀντιδόρον τὴν Πελασγίδα παρωμενέβομε-
νος. τὴν Ἰθὴν δὲ λαβὼν ἐς ἀριστερὰν χεῖρα, ἦγε ἐς
τὴν Πλάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν οἱ ὑπὸ τῇ ἰδίᾳ νύκτι
ἀναμείναντι ἄδονταί τε καὶ πρηστῆρες ἐκείνην ἵππουσι,
καὶ τὰ καὶ αὐτοῦ ταύτην συγγὰν ὁμίλον διέφθεραν.
43. Ἀναμείνων δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ τὸν Σακάμαν-
δρον, ὅς τ' ἦτορ ποταμῶν, ἐπεὶ τε ἐκ Σαρδίων οὐκ
ἤθελεν ἐπεχειρῆσαι τῇ ὕδρι, ἐπέλιπε τὸ πρῶτον,
ὅσο ἀπέχεσθαι τῆς στρατῆς τε καὶ τοῖσι κινήσει πινύ-
μενος. ἐπὶ τούτῳ δὲ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπένετο ἔει-
ξεν, ἐν τῷ Προΐαρου Πέργαμον ἀνέβη, ἄμερον ἔχων
θετήσασθαι. θετήσμενος δὲ, καὶ πρὸς ὁμιλον κείνον
ἐκαστα, τῇ Ἀθηναίᾳ τῇ Ἀτιάδι ἔδωκε βοῦς χίλιας.
γούς δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἡρώων ἔχραντο. ταῦτα δὲ
ποιησάμενοισι, νύκτος φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐπέ-
πεσε. αἷμα ἡμέρη δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀρι-
στερῇ μὲν ἀπέρχων Ροίτειον πόλιν καὶ Οὐρύνειον,
καὶ Ἀκρόαιον, ἥπερ θη' Ἀβυδῶν ὁμοῦρος ἵσται ἐν
δεξιῇ δὲ, Πέργινος Τευκρούς.

44. Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ, ἠθέλησε Σέρξης
ιδεῖσθαι πάντα τὸν στρατὸν. καὶ, προεπεκλήντο γὰρ
ἐπὶ κολλωνῶν ἐπὶ τῇδε αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου
λεικοῦ. ἐποίησαν δὲ Ἀβυθῆνοι, ἐντεταλμένου πρῶ-
τον βασιλῆος. ἐνθαῦτα ὡς ἴζετο, κατέρχων ἐπὶ τῇς
ἡϊόνος, ἐθῆκετο καὶ τὸν πρῶτον καὶ τὰς νέας. θεσπύ-
μος δὲ, ἡλάρθη τὸν νέων ἀμύλλαν γινομένην ιδεῖσθαι.
ἐπεὶ δ' ἔγχετό τε καὶ ἐνέκων Φοίνικες Σιδωνιοὶ, ἤσθη
τε τῇ ἀσπίδι καὶ τῇ σφρατῇ. 45. Ὡς δὲ ἴσθαι πάντα
μὲν τὸν Ἀλλήσποτον ὑπὸ τῶν νέων ἀποκεκρωμένον,
κίσας δὲ τὰς ἀπὸ τῶν καὶ τὰ Ἀβυθῆνων πεδία ἐπὶ πλεῖστα
ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Σέρξης τὸν ἡμακάρην μετὰ

δὲ τοῦτο, ἰθαὺρας. 46. Μιθράδῃ δὲ μιν Ἀργείων
 ὁ παῖς, ὡς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο· ἐλευθε-
 ρας, οὐ συμβουλευσάν. 47. Πέρσης δὲ αὐτὸν εἰπεῖν
 Ἑλλάδα· οὗτος αἰνὴ φρασεῖς. Πέρσης δὲ αὐτὸν εἰπεῖν
 ταῦτα· „ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων μακρο-
 τέρως γὰρ αἰωνὸν, δακρύεις.“ Οὗ δὲ εἰπεῖν· „Βασι-
 λεῦ, θεὸς γὰρ με λογισάμενον, κατακτεῖναι ὡς βράχυν, εἴη
 ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ ποτέων γε, ἰσχυρὸν πο-
 σούτων, οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὴν ἔτος περιέσται.“ Οὗ
 δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἐπεὶ τούτου πάρα πολλὴν ὥσιν
 παρὰ πάντας οἰκτροτέρα, ἐγὼ γὰρ αὐτῶν βράχυν βίην
 οὐδεὶς οὕτω ἀνθρώπος ἔων ευδαίμων περὶς, αὐτῶν
 τούτων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῶν σὺ παρασχεῖσθαι
 πολλὰς, καὶ αἰνὴ ἀπαξ, τεθνᾶναι βούλεισθαι, μάλ-
 λον ἢ ζῶειν. αἷτε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσιν,
 καὶ αἱ νόσοι συνταράσσουσιν, καὶ βράχυν ἔσται,
 μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιεῖναι τὸν βίον, αὐτῶν ὁ μὲν
 θάνατος, μοχθηρὴς ἐσθλὴ τῆς ζωῆς, καταφυγὴ αἰ-
 ρετωτάτη τῇ ἀνθρώπῳ γεγενεῖ· ὁ δὲ θεός, γλυκύν
 γεύσας τὸν αἰῶνα, φθονερός ἐν αὐτῷ εὐρίσκειται
 ἔων.“ 47. Πέρσης δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἀργεί-
 ον, βιωτῆς μὲν νῦν ἀνθρωπίνης πέρι, ἐσθλῆς καὶ
 αὐτῆς οἴην περ σὺ διαίρεται εἶναι, παναμείβει,
 μηδὲ κακῶν μεμνῶμεθα, χρηστὰ ἔχοντες πρήγματα
 ἐν χερσὶ. Φράσον δέ μοι ταῦτα· εἰ τοι ἡ ὄψις τοῦ
 ἐνυπνίου μὴ ἐναργὴς οὕτω ἐφάνη, εἴχεα ἂν τὴν ἀρ-
 χὴν γνώμην, οὐκ ἔων με στρατευσθαι ἐπὶ τὴν
 Ἑλλάδα, ἢ μετέσθης ἂν; φέρε μοι ταῦτο ἀρε-
 τῶς εἰπεῖν.“ Οὗ δὲ ἀμείβετο λέγων· „ὦ βασιλεῦ,
 ὄψις μὲν ἡ ἐπιφανείσα τοῦ ὄνειρου, ὡς βουλόμεθα
 ἀμφοτέρω, τελευτήσῃ. ἐγὼ δ' ἐτι καὶ ἐξ τούτου δει-
 ματός εἰμι ὑπόπλος, οὐδ' ἐντὸς ἐμευαυτοῦ· ἄλλα
 τε πολλὰ ἐπιλεγόμενος, καὶ δὴ καὶ ὀρέων τοι δύο τὰ
 μέγιστα πάντων ἔοντα πολεμιώτατα.“ 48. Πέρσης
 δὲ πρὸς ταῦτα ἀμείβετο ταῦτα· „Δαιμόνιε ἀνδρῶν,
 κοῖα ταῦτα λέγεις εἶναι θύα μοι πολεμιώτατα; πό-
 τερά τοι ὁ πῶτος μεμπτὸς καὶ τὸ πλεῖστον, ἔστι, καὶ

„τὸ Ἑλληνικὸν στρατεύμα φαίνεται πολλαπλήσιον
 „ἔσεσθαι τοῦ ἡμετέρου; ἢ τὸ καυτικὸν τὸ ἡμέτερον
 „λείψουσιν τοῦ ἐκείνων; ἢ καὶ συναρπότερα ταῦτα;
 „εἰ γὰρ τοῦ ταύτῃ ὑποδεέστερα φαίνεται εἶναι τὰ ἡμέ-
 „τερα πρῆγματα, στρατὸν αὐτῷ ἄλλου τις τῶν ταχί-
 „στην ἄγεσθαι ποιεῖτο.“ 49. Ὁ δ' ἀμείβετα λέγων·
 „Ὁ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦτον ὅστις γε σύνεσις
 „ἔχει, μέμφοι· αὐτῷ οὔτε τῶν νεῶν τὸ πλῆθος·
 „(1) ἢν τε πλέονος ἀλλεξίης, τὰ δύο τοι, τὰ λέγω,
 „πολλὰ ἐν πολεμωτέροις γίνεται. τὰ δὲ δύο ταῦτα,
 „ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα. οὐκ γὰρ τῆς θαλάσσης
 „ἔστι λίμνη τασοῦτος οὐδαμῶς, ὥς ἐγὼ εἰκάσω,
 „ὅστις ἐμπεριμένον χειμῶνος, δεξιόμενος σεν τοῦτο
 „τὸ καυτικόν, φερύγγυος ἔσται διασώσας τὰς νέας,
 „καὶ τοῦ οὐκ ἔνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ
 „παρὰ πᾶσαν τὴν ἡπείρου, παρ' ἣν αὖ νομίζει.
 „οὐκ ἔστι δὲ ἵονταν τοῖς λιμένας ὑποδεξιῶς, μάθῃς ὅτι
 „αὐτὰρ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι, καὶ οὐκ ὦν-
 „θρώποι τῶν συμφορῶν. (2) Καὶ δὴ τῶν δύο τοῦ
 „τοῦ ἑτέρου εἰρημένου, τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρεῖω.
 „γῆ δὲ πολέμῃ τῇδε τοι κατίσταται· εἰ ἐθέλοις τοι
 „μηδὲν ἀντίξουν καταστήναι, τασαύτῃ τοι γίνεται
 „πολεμωτέρη, ὅσοι αὖν προβαίνης ἐκαστέρῳ, τὸ πρό-
 „σω αἰεὶ κλεπτόμενος· εὐπρηξίης γὰρ οὐκ ἔστι ἀν-
 „θρώποισι οὐδεμὴ πληθύνῃ, καὶ δὴ τοι, ὥς οὐδενὸς
 „ἐναντιευμένου, λέγω τὴν χώραν, πλεῦνα ἐκ πλεῖν
 „χρόνῳ γινομένην, λιμὸν τέξουσιν. Ἄνθρω δὲ οὕτως αὖ
 „εἰρηάριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν, ἀφροδέει, πᾶν ἐπι-
 „λεγόμενος πείσεσθαι χεῖμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς
 „εἶν.“ 50. Ἀμείβετα Σιρόης τοῖσδε· „Ἀρταβαν,
 „οὐκ ὁτις μὲν σὺ γε ταυτέων ἐκαστα διακρίεις· αὐτὰρ
 „μήτε πάντα φοβέο, μήτε πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεις.
 „(1) Εἰ γὰρ δὴ βούλοιο ἐπὶ τῇ αἰεὶ ἐκπεφερομένῃ
 „πρῆγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιήσεις
 „αὖ οὐδαμῶ οὐδέν· κρείσσον δὲ, πάντα διακρίοντα,
 „ἡμῖσι τῶν δευνῶν πάσχειν μᾶλλον, ἢ πᾶν χεῖμα
 „προδειμαίνοντα, μηδαμῶ μηδὲν παθεῖν. εἰ δὲ ἐρί-
 „ζων πρὸς πᾶν το λεγόμενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀπο-

„διδέεις, ἐφάλλεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμόλοις καὶ
 „ὁ ὑπεραντία τούτοις ἐξας· τοῦτο μὲν νυν ἐπίσης
 „ἔχει· εἰδέναι δὲ ἄνθρωπον ἔοντα, ὅπως χρητὴρ τὸ
 „βίβραμον, δοκεῖ μὲν οὐδαμῶς· τοῖσι τοίνυν βροτοῖς
 „μένοντα ποιεῖν, ὥς τὸ ἐπίπαν φέλει γίνεσθαι καὶ
 „κέρδεα· τοῖσι δὲ ἐπιλεγμένοις τε πάντα καὶ σπου-
 „„σι, οὐ μάλα ἐθέλει· (2) Ὅρας τὰ Περσίων πρῆ-
 „„γματα ἐγὼ ὁ δυνάμιος προκχωρήσω· εἰ τοίνυν ἐκεί-
 „„κοι οἱ πρὸ ἐμεῦ γενόμενοι βασιλεῖς γυνήμῃσι ἐχρῆ-
 „„οντο ἀμύσσειν καὶ σὺ, ἢ μὴ χροόμενοι γυνήμῃσι τοῖ-
 „„σι αὐτῇσι, ἄλλους συμβούλους εἶχον τεισαίρους, οὐκ
 „„ἂν ποτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προσεθόντα· νῦν δὲ
 „„κινδύνους ἀνυφρίπτεοντες, ἐς τοῦτο σφραϊπράγα-
 „„γοντε· μεγάλα γὰρ πρῆγματα· μεγάλοις κινδύνουσι
 „„ἐθέλει κατατρέεσθαι· Ἡμεῖς τοίνυν, ὁμοιωμένοι
 „„κείνοισι, ὥρην τε τοῦ ἔτους καλλίστην πορευόμεθα,
 „„καὶ καταστρεψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, ναστή-
 „„σομεν ὅπῃσι, οὔτε λιμῶ ἐντυχόντες οὐδαμῶς, οὔτε
 „„ἄλλο ἄχαρι παθόντες οὐδέν· τοῦτο μὲν γὰρ καὶ
 „„τοὶ πολλὴν φορβὴν φερόμενοι πορευόμεθα· τοῦτο
 „„δὲ, τῶν ἂν κού ἐπιθέωμεν γῆν καὶ ἔθνος, τούτων
 „„τόν σῆτον ἔξομεν· ἐπ' ἀροστῆρας δὲ, καὶ σὺ νο-
 „„μάδας, στρατευόμεθα ἄνδρας·“ 51. Λέγει Ἀρ-
 „ταβανος μετὰ ταῦτα· „Ὡ βασιλεῦ, ἐπεὶ τε αἰ-
 „„φωδέειν οὐδὲν ἔως πρῆγμα, σὺ δὲ μεν συμβουλήν
 „„ἐνδεξαι· ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρῆ-
 „„γμάτων πλεῦναι λόγον ἐκτείνει· Κύρος ὁ Μαρ-
 „„βύσειω Ἰωνίην πᾶσαν, πλην Ἀθηναίων, κατε-
 „„στρέψατο δασμοφόρον εἶπας Πέρσησι· τούτους δὲ
 „„τοὺς ἄνδρας συμβουλευσά τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ
 „„τοὺς πατέρας· καὶ γὰρ ἀνευ τούτων οἳοί τε εἰ-
 „„μέναι τῶν ἐχθρῶν κατυπέρτεροι γίνεσθαι· ἢ γὰρ
 „„σφρας, ἢν ἔπωνται, δεῖ ἀδικωτάτους γίνεσθαι, κα-
 „„ταδουλομένους τὴν μητρόπολιν, ἢ δικαιοτάτους, συν-
 „„ελευθεροῦντας· ἀδικωτάτοι μὲν νυν γινόμενοι, οὐ-
 „„δὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι· δικαιοτάτοι
 „„δὲ γινόμενοι, οἳοί τε δηλήσασθαι μεγάλως τὴν σὴν
 „„στρατιὰν γίνονται· Ἐς θυμὸν δὲ βαλεῦ καὶ τὸ

παλαιὸν ἔπος, ὡς εὖ εἴρηται, τὸ πᾶν ἅμα ἀρχῇ
 πάν τελος καταφαινέσθαι. 52. Αἰεῖται πρὸς
 ταῦτα Ξέρξης, Ἀρτάβαν, τῶν ἀπεφθάνο γυναικῶν,
 ἀφάλλας κατὰ ταύτην δὴ μάστιγι, ὅς τ' ὄντας φο-
 βέας μὴ μεταβάλωσι τῶν ἔχοντι γυναικα μέγι-
 σκον, τῶν σὺ τε μάρτυς γίνεαι, καὶ οἱ συστρατευ-
 σάμενοι Δαρείῳ ἀλλοὶ ἐπὶ Σκυθίας, ὅτι ἐπὶ τοῦ-
 τῶν ἡ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγένετο, διαφθεῖ-
 ραι καὶ περιποιῆσαι, οἱ δὲ δικαιόσυνην καὶ πι-
 στότητα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οἰδέν. Πάρεξ δὲ τοῦ-
 του, ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυ-
 ναικας καὶ χοῖματα, αὐτὸς ἐπιδέχεσθαι χοῖ νεώ-
 τεράν τι ποιήσειν. Οὕτω μὴδὲ τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ
 θάμνον ἔχον ἀγαθόν, σῶζε οἶκόν τε τῶν ἐμῶν, καὶ
 σαρκαρίδια τῇ ἐσθῇ. σοὶ γὰρ ἐγὼ μόντῃ ἐκ πάν-
 των ἀνέπτρα ταῖς ἐμαῖς ἐπιτρέπω.

53. Ταῦτα εἰπας, καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς
 Σούσα, δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς
 δοκιμοτάτους. ἐπεὶ δὲ οἱ παρήσαν, ἔλεγε εἰσι τὰδε·
 ὦ Πέρσαι, τῶνδ' ἐγὼ ὑμῶν χορῶν, συνέλεξα
 ἄνδρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς, καὶ μὴ καταισχύντεσ
 τὰ πρόσθεν ἐργασμένα Πέρσῃ, ἵοντα μεγάλα τε
 καὶ πολλὰ ἄξια. ἀλλ' εἰς τε ἑκάστος καὶ οἱ σύμ-
 παντες προθυμίην ἔχωμεν. ξυκὸν γὰρ τοῦτο πᾶσα
 ἀγαθὸν σπεύδεται. Τῶνδε δὲ εἴτενα προαγορεύω
 ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου ἐνισταμένου. ὡς γὰρ ἐγὼ
 πιστεύωμαι, ἐπ' ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθοὺς,
 τῶν ἢ κτρατήσωμεν, σὺ μὴ τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς
 ἀντιστῇ κοτε ἀνθρώπων. αὐτὸν δὲ διαβαίνωμεν ἐπεν-
 δάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τοῖς Περσίδα γῆν λελόγχασι. 54. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρασκευάζοντο ἐς τὴν
 διάβασιν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον τὸν ἥλιον, ἐθέ-
 λοντες ἰδεῖσθαι ἀνίσχοντα, θυμωμένα τε παντοῖα
 ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίησι σθρα-
 κύντες τὴν ὁδόν. ὡς δ' ἐπανετέλλα ὁ ἥλιος, σπένδων
 ἐκ χουσῆς φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὐχεται
 πρὸς τὸν ἥλιον, μηδεμίην οἱ στυχίην τοιαύτην γε-

νίσθαι, ἢ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Κίρκην
 πην πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται.
 εὐξάμενος δὲ, ἐσέβαλε τὴν φιάλην εἰς τὸν Ἑλλήσπον-
 τον, καὶ χρύσειον κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν
 αἰνυάκην καλέσας· ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διω-
 κρῖναι, οὔτε εἰ τῷ ἡλίῳ ἀνατιθεὶς κατῆκε εἰς τὸ πέ-
 λαγος, οὔτε εἰ μετεμέλησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μι-
 στιγώσαντι, καὶ ἀντὶ τοσούτων τὴν θαλάσσαν ἰδο-
 ρέετο. 55. Ὡς δὲ ταῦτα οἱ ἐπεποιήτο, διέβαινον
 κατὰ μὲν τὴν ἑτέραν τῶν γεφυρέων τὴν πρὸς τοῦ
 Πόντου, ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἅπασα· κατὰ δὲ
 τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ θεραπητὴ.
 ἤγεοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι, ἵστοφα-
 τώμενοι πάντες· μετὰ δὲ τοὺτους, ὁ σύμμικτος στρα-
 τὸς παντοίων ἐθνέων. ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὐ-
 τοι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἱ τε ἱππότες, καὶ
 οἱ τὰς λόγχας κάτω τρέποντες ἵστοφάνωντο δὲ καὶ
 οὗτοι· μετὰ δὲ, οἱ τε ἱπποὶ οἱ ἱροὶ, καὶ τὸ ἄρμα
 τὸ ἱρὸν· ἐπὶ δὲ, αὐτὸς τε Ξέρξης καὶ οἱ ἀχμοφόροι,
 καὶ οἱ ἱππότες οἱ χίλαιοι. ἐπὶ δὲ τούτοις, ὁ ἄλλος
 στρατὸς· καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο εἰς τὴν ἀπεν-
 αντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὕστατον διαβεβῆαι βα-
 σιλεῖα πάντων. 56. Ξέρξης δὲ ἐπεὶ τε διέβη εἰς τὴν
 Εὐρώπην, ἰσθμεῖο τὸν στρατὸν ὑπὸ μαστίγωμα διὰ-
 βαινόντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἐν ἑκτά ἡμέ-
 ρῃσι καὶ ἐν ἑκτῇ εὐφρόνῃσι, ἐλευσίαν σὺνδῶνα προ-
 νον. Ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξην ἤδη διαβεβηκότος
 τὸν Ἑλλήσποντον, ἄνδρα εὐπίῳ Ἑλλησπόντιον·
 „ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οὐδὲμα
 ἠαντὶ Διὸς Ξέρξῃ θεέμετος, ἀνίσταται τὴν Ἑλλάδα
 „ἰδέλειν ποιῆσαι, ἅπαν πάντας ἀνθρώπους; καὶ
 „γὰρ ἀπὸ τούτων ἐξῆν· τοὶ ποιεῖν ταῦτα.“

57. Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, εἰς ὁδὸν ἀσχημι-
 νοῖσι τέρας σφί ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ
 λόγῳ ἐποίησατο, καὶ περ εὐσύμβλητον εἶν· ἵππος
 γὰρ ἔτεκε λαγόν. εὐσύμβλητον ὦν τῇδε ἐγένετο, ὅτε
 ἔμελλε μὲν εἰλᾶν στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης

ἀγαυρότατοι καὶ μεγαλοπρεπέστατοι, οὐκ ἔστι δὲ περὶ
 αὐτοῦ τρεῖς ἡμέραι ἐς τὸν κινόν χωρὸν. Ἐγένετο
 δὲ καὶ ἕτερον αὐτῶν τεράς, ὅντι ἐν Βαρδίτῃ ἡμί-
 κος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διξὼ ἔχουσαν αἰδοῦν, τὰ μὲν
 ἔσπετος, τὰ δὲ, θηλέης· κατὶπερθε δὲ ἦν τὰ τοῦ
 ἔσπετος. 58. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον εὐδαιμονισ-
 σάμενος, τὸ πρόσω ἐπορεύετο· σὺν δὲ οἱ ὁ πεζὸς
 στρατός. ὁ δὲ ναυτικός ἐξω τὸν Ἑλλησποντον πλέων,
 πικρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἐμπάλῃ πρήσσων τῷ πεζοῦ,
 ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἐσπέραν ἔπλεε, ἐπὶ Σαρπηδονίῃς
 ἀκρῆς τὴν ἀπὲξιν πορεύμενος, ἐς τὴν αὐτῶν προεί-
 ρητο ἀπικομένῃ περιμένει· ὁ δὲ καὶ ἡπειρὸς
 στρατός πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐπορεύετο τῇ
 ὁδῷ διὰ τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν
 Ἑλλῆς τάφον τῆς Ἀδάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρ-
 θίνην πόλιν· διὰ μέσης δὲ πορευόμενος πόλιος, τῇ
 οὐνερᾷ τυγχάνει τὸν Ἀγορῇ, ἐνθεῖται δὲ κάρπτων
 τὰν κώλων εἰς Μέλαινα καλούμενον· καὶ Μέλαινα πε-
 ταίον, οὐκ ἀντιστόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ πείθετον,
 ἀλλ' ἐπιπλέοντα, τούτων τὸν ποταμὸν διαβὰς, ἐπ' αὐτῷ καὶ
 ὁ κάλπος οὗτος τὴν ἐκωννήϊν ἔχει, ἥτε πρὸς ἐσπέ-
 ρην, Αἰνάν τε πόλιν Διολίδι καὶ Στεντορίδα λίμνην
 παρέχων, ἐς ὃ ἀπλήττω ἐς Δορίσκον. 59. Ὁ δὲ
 Δορίσκος, ὅστις τῆς Θρηκῆς αἰγιαλός τε καὶ πεδίου
 μέγα· διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμός μέγας Ἐβρος. ἐν
 τῷ εἰσέχει τοὺς ἐδιδυμῆτο βασιλῆϊας, τοῦτο τὸ δὲ Δο-
 ρίσκος κέκληται, καὶ Περσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ κα-
 τέστηται ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἐκεί τε
 καὶ Σύνθας ἐστρατεύετο. Ἐδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χώ-
 ρος εἶναι ἐπιτηδὸς ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐξυριθμῆσαι
 τὸν στρατόν· καὶ ἐποίησε ταῦτα· τὰς μὲν θη· νέας
 τὰς πάδας ἀπικομένους ἐς Δορίσκον, οἱ καθ' ἑαυτοὺς, κε-
 λεύσαντες Ξέρξῃ, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα
 Δορίσκῃ ἐκομίσαν· ἐν τῷ Σύλῃ τε Σαρδοβησίῃ
 πεπόλισται πόλις καὶ Ζέβη· τελευταία δὲ αὐτοῦ,
 Ξέρξειον, ἀκρὴ οὐνοσσιγῇ· ὁ δὲ χώρος οὗτος τὸ πα-
 λαιὸν ἦν Διόκων· ἐξ τούτων τὸν αἰγιαλὸν κατασχόν-
 τις, τὰς νέας ἀνέψυχον ἀσθενέσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ

ἀριθμῶν τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀριθμῶν
 ποιεῖτο. 60. Ὅσον μὲν νυν ἐμιστοὶ παρέχον εἰλη-
 θος ἐς ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀκριβές· οὐ
 γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων· συμπαρὸς
 δὲ τοῦ στρατεύου τοῦ περὶ τὸ πλῆθος ἐφ' αὐτῇ ἐβδόμῃ
 κοτὰ καὶ ἑκατὸν μυριάδες. Ἐξηρίθμυσαν δὲ πάντα
 τὸν πρότερον· συναγαγόντες ἐς ἓνα χώραν μυριάδας
 ἀνθρώπων, καὶ συναζάντες ταύτην ὡς μαλιστα εἰ-
 χον, περιέγραψαν ἑκάστην κύκλον· περιέγραψαντες
 δὲ, καὶ ἀπέκτες τοὺς μυρίους, αἵμασιν περιέβαλον
 κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνηκάνσαν ἀνδρὶ ἐς τὸν οὐραν-
 ον· ταύτην δὲ παίησαντες, ἄλλους ἐσβίβαζον ἐς
 τὸ περιουμοδομημένον· μέχρις οὐ πάντας τοῦτω τῷ
 τρόπῳ ἐξηρίθμυσαν· ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ εἴκε-
 λος διέτασσον.

61. Οἱ δὲ στρατευόμενοι, οἵδε ἴσαν. Πύρσαι μὲν,
 ὡς ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν αἷσι καφαῖοι· εἰχον
 τάραις καλεσμένους, πῖλους ἀπαγίας· περὶ δὲ τὸ σῶ-
 μα, κινθῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος αἰδη-
 ρείης ὅψιν ἰχθυοειδούς· περὶ δὲ τὰ σκέλη, ἀναξυρί-
 δας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέφυρα· ὑπὸ δὲ, φασετραῖ-
 ρες ἐκρέμαντα· αἰχμῆς δὲ βραχείας ἔχον, τόξα δὲ
 μεγάλα, ὅπλους δὲ καλαμίνους· πρὸς δὲ, ἐχμηρίδας
 παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρεμένα ἐκ τῆς ὤψεως
 καὶ ἄρχοντα παρείχοντο· Οἰάρεα, τὸν Ἀμύστμον πα-
 τέρα, τῆς Περσέως γυναῖκος. Ἐκαλίσκοντο δὲ πάλαι
 ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆρες, ὑπὸ μάλιστα σφέων αὐ-
 τῶν καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς, Ἀρταῖοι· ἐπεὶ δὲ Περ-
 σὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπὸ καταπαρὰ Κηφῆα
 τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα· Ἀνδρομέ-
 δην, γίνεταί αὐτῷ παῖς τῷ οὐνόμῳ· ὄνομα δὲ Περσῆς·
 ποῖτος δὲ αὐτοῦ καταλείπει· ἐτυγχάνει γὰρ ἰσπανί-
 εσσιν ὁ Κηφεὺς ἔρσεος χρόνου· ἐπὶ τούτῳ δὲ ἀπὸ
 κυμίνῃ ἔχον. 62. Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσκαλ-
 μένοι ἐστρατεύοντο· Μηδικὴ γὰρ αὐτῇ ἡ αἰὶνῶ ἴσσε,
 καὶ οὐ Περσική· οἱ δὲ Μῆδοι ἔχοντα μὲν παρείχοντο
 Τυγάντη, ἀνδρα· Ἀρσικανίδην, ἐκαλίσκοντο δὲ πάλαι.

πρὸς πάντων Ἄριοι ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς
 Κελχίδος ἐξ Ἀθηνέων ἐς τοὺς Ἀρίους τοὺτους, ἀε-
 πέβαλον καὶ οὗτοι τὸ ὄνομα. αὐτοὶ δὲ περὶ σφέων
 οὕδε λέγουσι Μῆδου. Κίσιοι δὲ στρατευόμενοι, τὰ
 μὲν ἄλλα κατὰ περ Πέρσαι ἐσκευάδατο· ἀντὶ δὲ τῶν
 πύλων, μετρηφόροι ἔσαν. Κισίων δὲ ἦρχε Ἀνάφης
 οὐκ ὀνόματι. Ὀρκάνιοι δὲ κατὰ περ Πέρσαι ἐποσά-
 ρητο, ἡγεμόνα παρέχόμενοι Μεγάκτορος, τὸν Βαβυ-
 λῶνος βασιλέα τούτων ἐπιτροπεύοντα. 63. Ἀσ-
 σύριοι δὲ στρατευόμενοι, περὶ μὲν τῆσι κεφαλῇσι
 εἶδος χιλιὰς τε κράνη καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ
 βαρβαρὸν οὐκ εὐαπήγητοι· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς
 καὶ ἄρχειρίδας παραπλήρως τῆσι Αἰγυπτίῃσι εἶχον·
 περὶ δὲ, ῥοπαλὶοὺς δὲ καὶ ἐκτυλωμένα σιδήρει, καὶ λε-
 γένους θώρηκας. οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο
 Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβαρῶν Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν.
 ποτιῶν δὲ μετὰ, Χαλδαῖοι. ἦρχε δὲ σφῶν Ὀτά-
 σης ὁ Ἀραχαλῶν. 64. Βάκτριοι δὲ περὶ μὲν τῆσι
 κεφαλῇσι ἀργυράτα τῶν Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύον-
 το, τόξα δὲ καλὰ μὲν ἐπιχωρία, καὶ αἰχμὰς βραχείας.
 Σάκας δὲ οὐκ ἔσθαι περὶ μὲν τῆσι κεφαλῇσι κυρβα-
 σίας ἐξ οὗ ἐπιγυμνάς ὀρθαίς εἶδος πεπηγνύας, ἀνα-
 ξυρίδας δὲ ἐκδεδυμένους· τόξα δὲ ἐπιχωρία, καὶ ἔλχε-
 ρίδας, πρὸς δὲ καὶ ἀξίνας μακροὺς εἶχον· τοὺτους δὲ
 ἐόντας Σαύθας, ἀμυργίλους, Σάκας ἐκαλέον· οἱ γὰρ
 Πέρσαι πάντας τοὺς ἄλλους καλοῦσι Σάκας. Βά-
 κτριον δὲ καὶ Σακῶν ἦρχε Ἀντίσκης, ὁ Δαρείου τε
 καὶ Ἀρταξέρξεως τῆς Κύρου. 65. Ἰνδοὶ δὲ εἴματα μὲν
 ἐκδεδυμένοι ἀπὸ ζώων πεποιημένα, τόξα δὲ καλὰ
 μὲν εἶχον, καὶ αἰχμοὺς καλὰ μὲν εἶχον· ἐπὶ δὲ, σιδή-
 ρον ἦν· ἐκκαλμένοι μὲν δὲ ἔσαν αὐτῶ Ἰνδοὶ· πρὸς
 τεταράχτο δὲ ἀστρατευόμενοι Φαρναξέσθῃ τῷ Ἀρτα-
 ξέρξει. 66. Ἄριοι δὲ τόξων μὲν ἐσκευασμένοι
 ἔσαν Μηδικῶσι, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Βάκτριοι.
 Ἄριον δὲ ἦρχε Δισάμης ὁ Ὑμένιος. Πάρθοι δὲ,
 καὶ Χερσκινοὶ, καὶ Σαρδοὶ τε καὶ Γανδάριοι καὶ
 Δαδχαι, τῇ αὐτῇ σκευῇ ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριοι,
 ἐστρατεύοντο· τοῦτων δὲ ἦρχον οὕδε. Πάρθων μὲν

καὶ Χορασμίων, Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκης. Σαγδών
 δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου. Γανδαρίων δὲ καὶ Δαδι-
 κίων, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνου. 67. Κάσπιοι δὲ
 σισυρνας τε ἐνδεδυκότες, καὶ τόξα ἐπιχωρία καλάμινα
 ἔχοντες καὶ ἀκινάκεις, ἐστρατεύοντο. οὗτοι μὲν αὖ-
 τω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον
 τὸν Ἀρτυφίου ἀδελφεόν. Σαραγγαὶ δὲ εἴματα μὲν
 βεβαμμένα ἐνέπρεπον ἔχοντες· πέδιλα δὲ ἐς γόνυ
 ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ αἰχμαὶ Μηδικαί.
 Σαραγγίων δὲ ἤρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβάζου. Πα-
 κτύες δὲ, σισυρνοφόροι τε ἔσαν, καὶ τόξα ἐπιχωρία
 εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα παρείχοντο
 Ἀρύντην τὸν Ἰθαμάτρεω. 68. Οὐτίσι δὲ καὶ Μύ-
 κοι τε καὶ Παρικανιοὶ ἐσκευασμένοι ἔσαν κατὰ περ
 Πάκτυες. τούτων δὲ ἤρχον οἶδε. Οὐτίων μὲν καὶ
 Μύκων, Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου. Παρικανίων δὲ,
 Σιρομίτρης ὁ Οἰοβαζου. 69. Ἀράβιοι δὲ ξειράς
 ὑπεζωαμένοι ἔσαν· τόξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δε-
 ξιά, μακρά. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας
 ἐναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοίνικας σπάθης πε-
 ποιημένα μακρά, τετραπηγέων οὐκ ἐλάσσων· ἐπὶ δὲ
 καλαμίλους οἰστρὺς μικροὺς· ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπὶ
 λίθος, ὅξυν πεποικημένος, τῷ καὶ τὰς σφρηγίδας γλύ-
 φουσι. πρὸς δὲ, αἰχμαὶ εἶχον· ἐπὶ δὲ, κέρας δορ-
 κάδος ἐπὶ ὅξυν πεποικημένον, τρόπον λογχῆς· εἶχον
 δὲ καὶ ῥοπαλὰ τυλωτά. τοῦ δὲ σώματος το μὲν ἡμῖσιν
 ἐξηλείφοντο. γύψω ἰόντες ἐς μάχην, τὸ δ' ἕτερον
 ἡμῖν μίλτω. Αραβίων δὲ καὶ Αἰθιοπῶν τῶν ὑπὲρ
 Αἰγύπτου οἰκημένων ἤρχε Ἀρσάμης, ὁ Δαρείου καὶ
 Ἀρτυστοῦνης τῆς Κυρου θυγατρὸς· τὴν μάλιστα
 ἀτέρχας τῶν γυναικῶν Δαρείος, εἰκὼ χρυσὴν σφυ-
 ρήλατον ἐποίησάτο. τῶν μὲν δὲ ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰ-
 θιοπῶν καὶ Αραβίων ἤρχε Ἀρσάμης. 70. Οἱ δὲ
 ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων Αἰθίοπες, (διεῖοι γὰρ δὴ ἐστρα-
 τεύοντο,) προσετετάχατο τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσον-
 τες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἑτέροις, φωνὴν δὲ καὶ τρί-
 χωμα μοῖνον. οἱ μὲν γὰρ ἀπ' ἡλίου Αἰθίοπες, ἰθύ-
 τριχὲς εἶσι· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης, οὐλότατον τρί-

ζωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. οὗτοι δὲ οἱ ἐκ τῆς
 Ἀσίης Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλέω κατὰ περ Ἰνδοὶ ἐσε-
 σάχατο, προμετωπίδια δὲ ἵππων εἶχον ἐπὶ τῇσι κε-
 φαλῇσι, σὺν τε τοῖσι ὥσιν ἐκδεδαρμένα καὶ τῇ λο-
 φῇ· καὶ ἀντὶ μὲν λόφου, ἡ λοφιὴ κατέχρα· τὰ δὲ
 ὦτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον· προβλή-
 ματα δὲ ἀντὶ ἀσπίδων ἐποιεῦντο γεράνων δοράς.
 71. Αἰβυες δὲ σκευὴν μὲν σκυτήνην ἦσαν ἔχοντες,
 ἀκοντιοῖσι δὲ ἐπικαύτοισι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ
 παρείχοντο Μασσάγην τὸν Οὐρίδην. 72. Παφλα-
 γόνες δὲ ἑστρατεύοντο, ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἔχοντες
 κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ σμικρὰς, αἰχμὰς δὲ
 οὐ μεγάλας· πρὸς δὲ, ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· περὶ
 δὲ τοὺς πόδας, πέδιλα ἐπιχώρια ἐς μέσην κνήμην
 ἀνατείνοντα. Αἰγυες δὲ καὶ Ματιηνοὶ, καὶ Μαριαν-
 θυνοὶ τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν ἔχοντες Παφλαγόνι,
 ἑστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύροι οὗτοι ὑπὸ Περσέων Καπ-
 παδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων μὲν νυν καὶ Μα-
 τινηνῶν Δωτός ὁ Μεγασίδρου ἦρχε· Μαριανδυνῶν δὲ
 καὶ Αἰγύων, καὶ Συρων, Γωβρούης ὁ Δαρείου τε καὶ
 Ἀρτυσιάνης. 73. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω τῆς Πα-
 φλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσσοντες, οἱ
 δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Βρί-
 γες χρόνον ὅσον, Εὐρωπήϊοι ἐόντες, σύνιοι· ἔσαν
 Μακεδόσι· μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ
 χώρῃ καὶ τὸ οὖνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμέ-
 νιοι δὲ κατὰ περ Φρύγες ἐσεσάχατο, ἔντες Φρυγῶν
 ἄποικοι. τούτέων συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτάχνης,
 Δαρείου ἔχων θυγατέρα. 74. Λυδοὶ δὲ ἀγχοτάτω
 τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὅπλα. οἱ δὲ Λυδοὶ Μῆτινες
 ἐκαλεῦντο τὸ πάλαι· ἐπὶ δὲ Λυδοῦ τοῦ Ἄττος ἔσχον
 τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες τὸ οὖνομα. Μυσοὶ δὲ
 ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κράνεα ἐπιχώρια, ἀσπί-
 δας δὲ σμικρὰς· ἀκοντιοῖσι δὲ ἐχρέωντο ἐπικαύτοισι.
 οὗτοι δὲ εἰσὶ Λυδῶν ἄποικοι· ἀπ' Οὐλύμπον δὲ οὐ-
 ρος καλέονται Οὐλυμπιηνοί. Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν
 ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνης, ὃς ἐς Μαραθῶνα
 ἐσέβαλε ἅμα Δαίτι. 75. Θρήικες δὲ, ἐπὶ μετὰ τῆσι

κεφαλῇσι κίλκας εἶχοντες, ἱστρατεύοντο, παρὶ δὲ
 τὰ σῶμα, μισθῶνας· ἐπὶ δὲ, ζειρὰς περιβεβλημένους
 παμίας· περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς νηήμας, πέ-
 διὰ νεβρῶν· πρὸς δὲ, ἀκόντια τε καὶ πέλτας καὶ
 ἐγχειρίδια σμικρά. οὗτοι δὲ διαβάντες μὲν εἰς τὴν
 Ἀσίην, ἐκλήθησαν Βιδυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκα-
 λέοντο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, Σερυμόνιοι, οἰκόντες ἐπὶ
 Σερυμόνι· ἐξανασιῆσαι δὲ φασὶ ἐξ ἡθέων ὑπὸ Τεω-
 κῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρηίκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ
 ἦρχε Βασσαίης ὁ Ἀρταβάνου. 76. . . . ασπίδας
 δὲ ὁμοβοῦδας εἶχον σμικράς, καὶ προβόλους δύο λυ-
 ποεργίας ἑκάστος εἶχε· ἐπὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι κράνη
 χαλκῆ· πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι, ὡτὰ τε καὶ κέρα
 προσῆν βύος χαλκῆ· ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι· τὰς δὲ
 κνήμας πάντες φοινικίοισι κατελίγατο. ἐν τούτοις
 τοῖσι ἀνδράσι ἄλλος ἐστὶ χρηστήριον. 77. Καθηλῆες
 δὲ οἱ Μηῖοντες, Λασόνιοι δὲ καλεῖσθαι, τὴν αὐτὴν
 Κίλιξ· εἶχον σκευὴν τὴν ἐγὼ, ἐπεὶ κατὰ τὴν Κε-
 λίκων τάξιν διεξιὼν γένωμαί, τότε σημανέω. Μιλλῆαι
 δὲ αἰχμὰς τε βραχίας εἶχον, καὶ εἵματα ἐνεπιπορπέα-
 τα· εἶχον δὲ αὐτέων τῶν μετεξέτεροι Ἀρκία· περὶ
 δὲ τῇσι κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων πεποιημένους κυνέας,
 ταυτίων πάντων ἦρχε Βαδρῆς ὁ Τοτάνος. 78. Μό-
 σχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλῆας εἶχον,
 ασπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς σμικράς· λόγχαι δὲ ἐπῆσαν με-
 γάλαι. Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ Μάκρωνες, καὶ Μοσύνιοι-
 νοι, κατὰ περ Μοσχοὶ ἐσκενασμένοι ἱστρατεύοντο.
 ταύτους δὲ συνέτασσον ἄρχοντες οἷδε· Μοσχοὺς μὲν,
 καὶ Τιβαρηνούς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρτίου τε παῖς καὶ
 Περμύος τῆς Σμέρδιος τῶν Κύρου· Μάκρωνας δὲ
 καὶ Μοσυνεῖκους, Ἀρταύκτης ὁ Χερσώμις, ὃς Ση-
 στον τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐπεκρόπει. 79. Μάρες δὲ
 ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνη ἐπιχωρία πλεκτῇ εἶ-
 χον, ασπίδας δὲ δεσματίνας σμικράς, καὶ ἀκόντια.
 Κόλχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνη ξυλῆνα,
 ασπίδας δὲ ὁμοβοῦδας σμικράς, αἰχμὰς τε βραχίας·
 πρὸς δὲ, καὶ μαχαίρας εἶχον. Μάρων δὲ καὶ Κόλ-
 χων ἦρχε Φαραδάτης ὁ Ἀεσπίος, Ἀλαρόδιος δὲ

καὶ Σάσπειρες κατὰ περ Κόλχοι ὀπλισμένοι ἑστρα-
τεύοντο· τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομίτρου ἦρχε.
80. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνη τὰ ἐν τῆς Ἐρυθρῆς θα-
λάσσης ἐπόμενα, νῆσων δὲ ἐν νῆσι τοὺς ἀνασπώ-
σους καλεσμένους κατοικίξει βασιλεὺς, ἀρχοῦνται τῶν
Μηδικῶν εἶχον ἰσοθῆτά τε καὶ ὕπλῃ· τούτων δὲ
τῶν νησιωτῶν ἦρχε Μαρδόνκης ὁ Βαρυίου, ὅς ἐν
Μυκάλη στρατηγέων δευτέρω ἐστὶ τούτων ἐκτελευτῆτος
ἐν τῇ μάχῃ.

81. Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἡγεῖρον στρατευόμενά τε
ἔθνη, καὶ τεταγμένα ἐς τὸ πεδόν· τούτου ὡν τοῦ
στρατοῦ ἦρχον οὗτοι οἵπερ εἰρέεσσι καὶ οἱ διατή-
ξιντες καὶ ἐξαριθμησάντες, οὗτοι ἔσαν, καὶ χιλιάρχαι
τε καὶ μυριάρχοι ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχαι δὲ καὶ δε-
κάρχαι οἱ μυριάρχοι· τελέων δὲ καὶ ἔθνεων ἔσαν ἄλλοι
σημαντορες· ἔσαν μὲν δὲ οὗτοι, οἵπερ εἰρέεσσι, ἀρχοντες.

82. Εὐστρατήγεον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος
στρατοῦ τοῦ πεδού, Μαρδόνιος τε ὁ Γωβριεύ, καὶ
Τροϊανταίχμης ὁ Ἀρτιάθινου, τοῦ γυνῆν Θεμίου
μη στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμερδομένης
ὁ Ὀτάνει· (Δυρείου ἀμφότεροι οὗτοι ἀδελφεῶν
παῖδες, Ζεῖρεν δὲ ἐγίνοντο ἀναψιοί.) καὶ Μασίστης
ὁ Δυρείου τε καὶ Ἀρόσης παῖς, καὶ Γέργης ὁ Ἀρίθου,
καὶ Μεγάβρυξ ὁ Ζωπύρου. 83. Οὗτοι ἔσαν στρατηγὸς
τοῦ σύμπαντος στρατοῦ πεδού, χωρὶς τῶν μυρίων· τῶν δὲ
μυρίων τούτων Περσίων τῶν ἀπολειγμένων ἑστρα-
τήγεε μὲν Ἰθάρης ὁ Ἰθάρεος· ἐκλέξαντο δὲ Ἀθά-
νατοι οἱ Πέρσαι· οὗτοι ἐπὶ τούδε· εἴ τις αὐτῶν ἐξέ-
λιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανάτου βιηθείς ἢ νόσον, ἄλ-
λος αὐτὴν ἀραιοῖτο· καὶ ἐγίνοντο οὐδ' αὖ σὺντε πλείυνες
μυρίων, οὐτε ἐλάσσονες· Κόσμον δὲ πλείστον παρεί-
χοντο διὰ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ ἀριστοὶ ἔσαν·
σκευὴν μὲν τεσσάρτην εἶχον ἥπερ εἴρηται· χωρὶς δὲ
χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἀφθονον ἔχοντες ἐκπεριποι-
ομαμάδας τε ἅμα ἦγοντο, ἐν δὲ πάλλασι, καὶ θρη-
πήν πολλήν τε καὶ εὖ ἰσπερασμένην· οἷα δὲ σφῆ,
χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτῶν, καμῆλοι τε καὶ ὑπο-
δύμα ἦγον.

84. Ἰππεύει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα
 παρείχοντο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα. Πέρσαι μὲν,
 αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτέων· πλὴν
 ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι εἶχον μετεξέτεροι αὐτέων καὶ χάλ-
 κεια καὶ σιδήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα. 85. Ἐσὶ δὲ
 τινες νομάδες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος
 μὲν Περσικὸν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πε-
 ποιημένην τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτυϊκῆς· οὗ
 παρείχοντο μὲν ἵππον ὀκτακισχιλίην, ὅπλα δὲ οὐ νο-
 μίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγγει-
 ροδίων. χρεώνται δὲ σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάν-
 των· ταυτῇσι πίσυνοι ἔρχονται ἐς πόλεμον. ἡ δὲ
 μάχη ταυτέων τῶν ἀνδρῶν ἦδε· ἐπεὰν συμμίσγῃσι
 τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειράς, ἐπ' ἀκρῶ βρό-
 χους ἔχουσας. ὅτεν δ' ἂν τύχῃ, ἦν τε ἵππου, ἦν τε
 ἀνθρώπου, ἐπ' ἐωυτὸν ἔλκει· οἱ δὲ ἐν ἔρκεσι ἐμπα-
 λασσόμενοι διαφθείρονται. ταυτέων μὲν αὕτη ἡ μάχη·
 καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας. 86. Μῆδοι δὲ, τὴν
 περ ἐν τῷ πεζῷ, εἶχον σκευὴν· καὶ Κίσιοι ὡσαύ-
 τως. Ἰνδοὶ δὲ σκευὴ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν
 τῷ πεζῷ, ἤλαυνον δὲ κέλητας καὶ ἄρματα· ὑπὸ δὲ
 τοῖσι ἄρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάκτριοι
 δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι
 ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐταὶ κατὰ περ ἐν τῷ πεζῷ·
 ἤλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἄρματα. ὡς δ' αὐτως
 Κάσπριοι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν
 τῷ πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴ μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν ἦν
 καὶ ἐν τῷ πεζῷ· ἤλαυνον δὲ πάντες καμήλους, ταχυ-
 τῆτα οὐ λειπομένους ἵππων. 87. Ταῦτα τὰ ἔθνεα
 μοῦνα ἵππευσεν. ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ
 μυριάδες, πάρεξ τῶν καμήλων καὶ τῶν ἀρμάτων. Οἱ
 μὲν νῦν ἄλλοι ἱππῆες ἐτετάχατο κατὰ τέλει· Ἀρά-
 βιοι δὲ, ἔσχατοι ἐπετετάχατο. αἵτε γὰρ τῶν ἵππων
 οὐκ ἀνεχομένων τὰς καμήλους, ὕστεροι ἐτατάχατο,
 ἵνα μὴ φοβέοιτο τὸ ἱππικόν. 88. Ἰππαρχοὶ δὲ ἔσαν Ἀρ-
 μενίδου τε καὶ Τίθαιος, Δάτιος παῖδες. ὁ δὲ τρί-
 τος σφι συνῆππαρχος Φαρναύκης καταλέλειπτο ἐν
 Σαρδίαι νοσέων. ὡς γὰρ ὀρμίωντο ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ

φυρφορὴν ἐνέπεισε ἀνεθέλητον. ἐλαύνοντι γάρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων· καὶ ὁ ἔκτος οὐ προϊδῶν, ἐφοβήθη τε καὶ στας ὀρθὸς ἀπέσεισατο τὸν Φαρνούχεια. πεσὼν δέ, αἷμα τε ἤμεε, καὶ ἐς φθίσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὥς ἐκέλευε· ἐς τὸν χώρον ἐν τῇ περ κατέβαλε τὸν δεσπότεα ἀπαγαγόντες, ἐν τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνάχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

89. Τῶν δὲ τριηρέων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διηκόσιαι καὶ χίλια· παρείχοντο δὲ αὐτὰς αἶδε. Φοίνικες μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τριηκοσίαι, ὥδε ἐσκευασμένοι. περὶ μὲν τῆσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον ἀγχοτάτω πεπονημένας τρόπον τὸν Ἑλληνικόν· ἐνδεδυκοίτες δὲ θώρηκας λινέους, ἀσπίδας δὲ ἴνυς οὐκ ἐχούσας εἶχον, καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ αἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἶκον, ὥς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπερβάντες, τῆς Συρίας οἰκέουσι καὶ παρὰ θάλασσαν. τῆς δὲ Συρίας τοῦτο τὸ χωρίον, καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνῃ καλεῖται. Αἰγύπτια δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῆσι κεφαλῇσι κράνα χηλεντὰ, ἀσπίδας δὲ κοίλας, τὰς ἴνυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατά τε ναύμαχα, καὶ τύκους μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος αὐτέων θωρηκοφόροι ἔσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσταλάδατο.

90. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὥδε. τὰς μὲν κεφαλὰς εἰλίχατο μίτρησι οἱ βασιλεῖς αὐτέων· οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κινθῶνας· τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Ἕλληνες. Τοντέων δὲ τρεῖς αἶεθνα ἔστω· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος καὶ Ἀθηναίων· οἱ δὲ, ἀπὸ Ἀρκαδίας· οἱ δὲ, ἀπὸ Κύνθου· οἱ δὲ, ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δὲ, ἀπὸ Αἰθιοπίας, ὥς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι.

91. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας. οὗτοι δ' αὖ περὶ μὲν τῆσι κεφαλῇσι κράνα ἐπιχωρία, λαισηῖά τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων, ὁμοβοσῆς πεπονημένα, καὶ κινθῶνας εἰρινέους ἐνδεδυ-

κότες· δύο δὲ ἀκόντια ἑκατὸς καὶ ξίφος εἶχον, ἀγ-
 χοτάτῳ τῇσι Αἰγυπτιῇσι μαχαλῇσι παποιημένα. Οὐ-
 τοι μὲν τὸ παλαιὸν Ἰπαγαῖοι ἐκαλέοντο· ἐπὶ δὲ Κί-
 λικος τοῦ Ἀγήνορος, ἀνδρὸς Φοίνικος, ἔσχον τὴν
 ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρείχοντο νέας,
 Ἑλληνικαῖσι ὀπλοῖσι ἐσκευασμένοι. οἱ δὲ Πάμφυ-
 λοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκευασθέντων ἄμα
 Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. 92. Λυκιοὶ δὲ παρείχοντο
 νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἔοντες καὶ κνημι-
 δοφόροι. εἶχον δὲ τόξα κρανεῖνα, καὶ ὀπίσθους καλα-
 μίνους ἀπτερούς, καὶ ἀκόντια· ἐπὶ δὲ, αἰγὸς δέρ-
 ματα περὶ τοὺς ὤμους αἰωρούμενα· περὶ δὲ τῆς
 κεφαλῇσι πῖλους πετροῖσι περιεστεφανωμένους· ἔγχε-
 ρίδια δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λυκιοὶ δὲ, Τερμίλλαι
 ἐκαλέοντο, ἐκ Κρήτης γεγνότες· ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ
 Πανδίωνος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην.
 93. Δωριεῖς δὲ, οἱ ἐκ τῆς Ἀσίδος, τριήκοντα παρεί-
 χοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικὰ ὄπλα, καὶ γεγονότες
 ἀπὸ Πελοποννήσου. Κάρες δὲ, ἑβδομήκοντα παρεί-
 χοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Ἕλληνες ἐσταλμι-
 νοί· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἔγχειρῖδια. οὗτοι δὲ
 οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖς πρώτοις τῶν
 λόγων εἰρηται. 94. Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νέας παρεί-
 χοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλληνες. Ἴωνες δὲ, ὅσαν μὲν
 χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον τὴν νῦν καλεομένην
 Ἀχαιίην, καὶ πρὶν ἢ Δαναόν τε καὶ Διῶθον ἀπικέ-
 σθαι εἰς Πελοπόννησον, ὡς Ἕλληνες λέγουσι, ἐκα-
 λῶντο Πελασγοὶ Αἰγυαλεῖς· ἐπὶ δὲ Ἰωνὸς τοῦ Διῶ-
 θου, Ἴωνες. 95. Νησιῶται δὲ, ἑπτακαίδεκα παρεί-
 χοντο νέας, ἀπλισμένοι ὡς Ἕλληνες. καὶ τοῦτο Πε-
 λασγικὸν ἔθνος, ὕστερον δὲ Ἰωνικὸν ἐκλήθη κατὰ
 τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ δυωδεκάπολεις Ἴωνες, οἱ ἐπὶ
 Ἀθηναίων. Αἰολεῖς δὲ, ἑξήκοντα νέας παρείχοντο,
 ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ τὸ πάλαι καλεόμε-
 νοι Πελασγοί, ὡς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ,
 πλὴν Ἀβυδηνῶν· Ἀβυδηνῶσι γὰρ προσετέτακτο ἐκ
 βασιλῆος, κατὰ χώρην μένουσι, φύλακας εἶναι τῶν
 γεφυρῶν· οἱ δὲ λοιποὶ οἱ ἐκ τοῦ Πόντου σαρρατεύ-

μενοι, παρείχοντο μὲν ἑκάτὸν νέας, ἰσχυασμένοι δὲ ἔσαν ὡς Ἕλληνες. οὗτοι δὲ, Ἰωνῶν καὶ Δωριέων ἄποικοι.

96. Ἐπιβάτενον δὲ ἐπὶ πασίων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σάκται· τουτέων δὲ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. Τούτοισι πᾶσι, καὶ τοῖς ἐς τὸν περὶ τὸν τεταγμένοις αὐτέων, ἐπῆσαν ἐκάστοις ἐπιχώριοι ἡγεμόνες· τῶν ἑγὼ, οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξέργομαι ἐς ἱστορίας λόγον, οὐ παραμένημαι. οὔτε γὰρ ἔθνεος ἐκάστου ἐπάξιοι ἔσαν οἱ ἡγεμόνες· ἂν τε ἔθνεϊ ἐκάστῳ ὅσαι περ πόλεις, τοσούτοι καὶ ἡγεμόνες ἔσαν. εἶποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοί, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι· ἐπεὶ στρατηγοί τε οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν ἔθνέων ἐκάστων, ὅσοι αὐτέων ἔσαν Πέρσαι, εἰρέεσθαι μοι. 97. Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἶδε· Ἀριαβλίνης τε ὁ Δαρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβατος ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου. τῆς μὲν Ἰάδος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς, Ἀριαβλίνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύνεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἑὸν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός· τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκόντεροι δὲ, καὶ πεντηκόντεροι, καὶ κέρκουροι, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα μακρὰ συνελθόντα ἐς τὸν ἀριθμὸν ἐφάνη τρισχίλια. 98. Τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετὰ γε τοὺς στρατηγοὺς, οἶδε ἔσαν οἱ ὀνομαστότατοι· Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀνύσου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώμου, καὶ Ἀράδιος Μέρβαλος Ἀγβάλου, καὶ Κίλιξ Σύννεσις Ὠρομέδοντος, καὶ Λυκίος Κυβερνίσκος Δίκα· καὶ Κυπριοί, Γόργος τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμῶναξ ὁ Τιμωόρεω, καὶ Καρῶν, Ἰστιαῖός τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πίγρης ὁ Σελδώμαν, καὶ Δαμασίθυμος ὁ Καρδαύλεω. 99. Τῶν μὲν νῦν ἄλλων οὐ παραμένημαι ταξιαρχέων, ὥς οὐκ ἀναγκαζόμενος· Ἀρταμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θῶμα ποιεῖναι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης, γυναῖκος· ἥ τις, ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρός, αὐτὴ τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα, καὶ παιδὸς

ὑπάρχοντος νεκρίῳ, ὑπὸ λήματός τε καὶ ἀνδρητῆς ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς ἐούσης οἱ ἀναγκαίης. οὐνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γένος δὲ ἐξ Ἀλικαρνησοῦ τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητρόθεν δὲ Κρήσσα. ἡγεμόνευε δὲ Ἀλικαρνησέων τε καὶ Κώων καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη. καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νέας εὐδοξοτάτας παρείχετο, πάντων τε τῶν συμμαχῶν γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πολλῶν ἡγεμονεῦειν αὐτήν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν ἔὼν Δωρικόν· Ἀλικαρνησοῦ μὲν, Τροιζηνίους· τοὺς δὲ ἄλλους, Ἐπιθαυρίους. Ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἴρηται.

100. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡρίθμησέ τε καὶ διετάχθη ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτὸς σφεας διεξελάσας θεήσασθαι. μετὰ δὲ ἐποίηε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ ἔθνος ἐν ἑκάστῳ, ἐπυνθάνετο· καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί· ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἔσχατα ἀπίκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ σκηνῇ χρυσῇ· καὶ παρέπλεε παρὰ τὰς πρώρας τῶν νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἐκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζόν, καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ, ἀνεκώχεον, τὰς πρώρας ἐς γῆν τρέψαντες πάντες μετωπηδόν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πολέμον. ὁ δ' ἐντὸς τῶν πρώων πλέων ἐθηεῖτο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ.

101. Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρhton τὸν Ἀρίστωκος, συστρατευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καλέσας δ' αὐτόν, εἶρετο τὰδε· „Δημάρhte, νῦν μοι σε ἡδύ „τι ἐστὶ ἐπείρεσθαι τὰ θέλω. σὺ εἰς Ἑλλήν τε, καί, „ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλή- „νων τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικνεομένων, πόλιος οὐτ' „ἐλαχίστης, οὐτ' ἀσθενέστατης. νῦν ὦν μοι τόδε

„φράσον, εἰ Ἕλληνες ὑπομενέουσι χεῖρας ἐμοὶ ἀντα-
 „ειρόμενοι. οὐ γάρ, ὡς ἐγὼ δοκῶ, οὐδ' εἰ πάντες
 „Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς ἐσπέρας οἰκέοντες
 „ἄνθρωποι συλληχθεῖσιν, οὐκ ἀξιόμαχοί εἰσι ἐμὲ
 „ἐπιόντα ὑπομένειν, μὴ ἶόντες ἄρθμοι. ἐθέλω μὲν-
 „τοὶ καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὁκοῖόν τι λέγεις περὶ ἀντίων,
 „πυθίσθαι.“ Ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα. ὁ δέ, ὑπολα-
 βὼν ἔφη. „Βασιλεῦ, κότερα ἀληθινή χρῆσομαι πρὸς
 „σέ, ἢ ἡδονῇ;“ Ὁ δέ μιν ἀληθινή χρῆσασθαι ἐκέ-
 λευε, φᾶς οὐδὲν οἱ ἀηδέστερον εἶσθαι ἢ πρότερον
 ἦν. 102. Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάρχος, ἔλεγε
 τάδε. „Βασιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθινή διαχρήσασθαι
 „πάντως με κελεύεις, ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ ψευδόμε-
 „νός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ ἀλώσεται. τῇ Ἑλλάδι πε-
 „νίη μὲν αἰεὶ κοτε συντροφός ἐστι. ἀρατὴ δὲ ἐπα-
 „κτός ἐστι, ἀπὸ τε σαφίης κατεργασμένη καὶ νόμου
 „ἰσχυροῦ. τῇ ὑαχρεωμένη ἢ Ἑλλάς, τὴν τε πενίην
 „ἀπαμύνεται καὶ τὴν θεσποσύνην. αἰνέω μὲν νυν
 „πάντας Ἕλληνας τοὺς περὶ κείνους τοὺς Δωρικούς
 „χώρους οἰκημένους. ἔρχομαι δὲ λέξων οὐ περὶ πάν-
 „των τοῦσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ Λακεδαιμονίων
 „μούνων. πρῶτα μὲν, ὅτι οὐκ ἐστὶ ὅπως κοτὲ σὺς
 „δέξονται λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλλάδι.
 „αὐτίς δὲ, ὡς ἀντιώσονται τοὶ ἐς μάχην, καὶ ἦν οἱ
 „ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ
 „δὲ πέρι, μὴ πύθη ὅσοι τινὲς ἶόντες ταῦτα ποιέειν
 „οἱοί τε εἰσι. ἦν τε γὰρ τύχῃσι ἐξεστρατευμένοι χί-
 „λιοι, οὗτοι μαχήσονται τοὶ, ἦν τε ἐλάσσονες του-
 „τέων, ἦν τε καὶ πλεῦνες.“ 103. Ταῦτα ἀκούσας
 Ξέρξης, γελάσας ἔφη. „Δημάρχε, οἶον ἐφθέρξαι
 „ἔπος, ἄνδρας χιλίους στρατιῇ τοσῇδε μαχήσασθαι!
 „ἄγε, εἰπέ μοι, οὐ φῆς τουτέων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς
 „βασιλεὺς γενέσθαι; οὐ ᾧν ἐθελήσεις ἀντίκα μάλα
 „πρὸς ἄνδρας δέκα μάχεσθαι; καὶ τοὶ εἰ τὸ πολιτι-
 „κὸν ὑμῖν πᾶν ἐστὶ τοιοῦτον οἷον σὺ διακρίεις, σέ γε
 „τὸν κείνων βασιλῆα πρέπει πρὸς τὸ διπλήσιον ἀντι-
 „τάσσασθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους. εἰ γὰρ κεί-
 „νων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀκ-

„τάξιός ἐστι, σὲ δὲ γε διζῆμαι ἑκαοσι εἶναι ἀντάξιον·
 „καὶ οὕτω μὲν ὀρθοῦν· ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σὺ εἰρημέ-
 „νος. εἰ δὲ, τοιοῦτοί τε ἔόντες, καὶ μεγάθεα τοσούτου
 „οἶος σὺ τε καὶ οἱ παρ' ἐμὲ φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς λό-
 „γους, αὐχεῖτε τοσούτον, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ λόγος
 „οὗτος εἰρημένος εἴη. Ἐπεὶ φέρε ἴδω παντὶ τῷ οἴκῳ
 „κῶς ἂν θυναίατο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ πεν-
 „τακισμύριοι, ἔόντες γε ἐλευθεροὶ πάντες ὁμοίως,
 „καὶ μὴ ὑπ' ἐνὸς ἀρχόμενοι, στρατῶ τοσῶδε ἀντιστή-
 „ναι; ἐπεὶ τοι πλεῖνες περὶ ἓνα ἑκαστὸν γινόμεσθα
 „ἢ χίλιοι, ἔόντων κείνων πέντε χιλιάδων. ὑπὸ μὲν
 „γὰρ ἐνὸς ἀρχόμενοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον, γε-
 „νοίαι· ἂν, δειμαίνοντες τούτον, καὶ παρὰ τὴν ἑου-
 „τῶν φύσιν ἀμείνονες, καὶ ἴδιον ἀναγκαζόμενοι μά-
 „στιγι ἐς πλεῦνας ἐλάσσονες ἔόντες· ἀνεμμένοι δὲ ἐς
 „τὸ ἐλευθερον, οὐκ ἂν ποιεοίεν τουτέων οὐδέτερά.
 „Δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀναισθηθέντας πλήθει, χαλεπῶς
 „ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μυνόισι μάχεσθαι. ἀλλὰ παρ'
 „ἡμῖν τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέγεις· ἐστὶ γε μέντοι οὐ-
 „κὼς πολλὸν, ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰρ Περσέων, τῶν
 „ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἱ ἐθελήσουσι Ἑλλήνων ἀνδράσι
 „τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὶ ἐὼν ἄπειρος, πολ-
 „λὰ φλυαρεῖς.“ 104. Ἰκρὸς ταῦτα Ἀθημαρτος λέ-
 „γει· „ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθην ἠπιστάμην, ὅτι ἀληθὴς ἦ
 „χρεώμενος οὐ φίλα τοι ἔρῳ. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας
 „λέγειν τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ κα-
 „τήκοντα Σπαρτιήτησι. καίτοι, ὡς ἐγὼ τυγχάνω τὰ
 „νῦν τὰδε ἔστοργως ἐκείνους, αὐτὸς μάλιστα ἐξεπί-
 „σται, οἱ με τιμὴν τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι πατρώϊα,
 „ἅπολιν τε καὶ φυγάδα πεποιήκασι· πατὴρ δὲ σοὺς
 „ὑποδεξάμενος, βλοῦν τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὐκ-
 „ων οἶκος ἐστὶ ἀνδρὰ τῶν σώφρονα εὐνοίην φαινομέ-
 „νην διωθέεσθαι, ἀλλὰ στέργειν μάλιστα. Ἐγὼ δὲ
 „οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι οἷός τε εἶναι μάχεσθαι,
 „οὔτε δυοῖσι· ἐκὼν τε εἶναι οὐδ' ἂν μυνε-
 „μαχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίη εἴη, ἢ μέγας τις ὁ ἐπο-
 „τρυνῶν ἄγων, μαχοίμην ἂν πάντων ἡδίστα ἐνὶ του-
 „τέων τῶν ἀνδρῶν, οἱ Ἕλληνας ἑκαστός φησι τριῶν

„ἄξιός ἐστιν. ὥς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, κατὰ μὲν
 „ἕνα μαχεόμενοι, οὐδαμῶν εἰς κελόντες ἀνδρῶν.
 „αἰεὶς δέ, ἀρωγὰν ἀνδρῶν ἀπαντων. Ἐλευθεροί
 „γὰρ ὄντες, οὐ πάντα ἑλευθεροὶ εἰσι· ἐπεὶ γὰρ
 „σφε δεσπότης, νόμος, τὸν υποδεικνύουσι πολλῶν
 „ἔτι μᾶλλον, ἢ οἱ σοὶ σέ. ποιεῖσι γὰρ τὰ ἄν' ἐκεῖνος
 „ἀνάγκη· ἀνάγει δὲ ταῦτό· αἰεὶ, οὐκ ἔων φεύγειν
 „οὐδὲν πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ μάχης, ἀλλὰ μένοντας
 „ἐν τῇ τάξει, ἐπικρατεῖν ἢ ἀπολλυσθαι. σοὶ δὲ ἐπ'
 „φαίνονται ταῦτα λέγων φλυηρεῖν, γὰρ σιγῶν ἐθέ-
 „λω το λοιπόν· νῦν δὲ ἀναγκασθεῖς, ἔλεξα. γένοιτο
 „μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.“

105. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο· Ξέρξης δὲ ἐς
 γέλωτά τε ἐτρέψατο, καὶ οὐκ ἐποίησατο ὀργὴν οὐδε-
 μίην, ἀλλ' ἡπιῶς αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς
 λόγους ἔλθων Ξέρξης, καὶ ὑπαρχὸν ἐν τῇ Δορίσκῃ
 τούτῳ καταστάσεως Μασσαμένην τὸν Μεγαδόρατιον, τὸν
 δὲ ὑπὸ Δαρείου σταθέντα καταπαύσας, ἐξηλαυνε τὸν
 στρατὸν διὰ τῆς Θρηίκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. 106. Κα-
 τέλιπε δὲ ἄνδρα τοιοῦτον Μασσαμένην γενόμενον, τῷ
 μῦθῳ Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε, ὡς ἀριστευοντι πάν-
 των ὅσους κατέστησε αὐτὸς ἢ Δαρείος ὑπάρχους·
 πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος· ὡς δὲ καὶ Ἀρταξέρξης
 ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασσαμελίοις ἐκχρόνοισι. Κατέστασαν
 γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς ἐλάσιος ὑπαρχοὶ ἐν τῇ
 Θρηίκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου πανταχῇ. οὗτοι ὦν
 πάντες, οἳ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πλὴν
 τοῦ ἐν Δορίσκῃ, ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον ταύτης τῆς
 σιρακιηλασίης ἐξηρέθησαν· τὸν δὲ ἐν Δορίσκῃ Μα-
 σσαμένην οὐδαμοὶ πῶ ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν, πολλῶν πε-
 ρησαμένων. διὰ τοῦτο δὲ οἱ τὰ δῶρα πέμπεται παρὰ
 τοῦ βασιλευόντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. 107. Τῶν δὲ ἐξαι-
 ρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε
 εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, εἰ μὴ Βογῆν μῦνον, τὸν ἐξ
 Ἡΐονος· τούτων δὲ αἰνίων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς πε-
 ριόντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδος ἐτίμα μάλιστα.
 ἐπεὶ καὶ ἄξιός αἶνον μεγάλου ἐγένετο Βογῆς· ὃς
 ἐπειδὴ ἐπολιορκήετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ

Μιλτιάδεω, παρὸν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοστήσαι ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ ἐθέλησε, μὴ δειλὴ δοξείε περιεῖναι βασιλεῖ, ἀλλὰ διεκαρτέρεε ἐς τὸ ἔσχατον. ὥς δ' οὐδὲν ἔτι φορβῆς ἐνὴν ἐν τῷ τείχει, συνήσας πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἰδέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸν ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα· ποιήσας δὲ ταῦτα, ἰών τὸν ἐπέβαλε ἐς τὸ πῦρ. οὕτω μὲν οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τὸδε ὑπὸ Περσέων.

108. Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· τοὺς δὲ αἰεὶ γινόμενους ἐμποδῶν, συστρατεύεσθαι ἠνάγκαζε. ἰδεδούλωτο γάρ, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, ἡ μέχρι Θεσσαλίας πᾶσα, καὶ ἦν ὑπὸ βασιλῆα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καὶ ταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον Μαρδονίου. Παραμείβετο δὲ πορευόμενος ἐκ Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρητικὰ τείχεα, τῶν ἐσχάτῃ πεπόλισται πρὸς ἐσπερίην πόλιν τῇ οὐνομαῖ ἐστὶ Μεσαμβροίη· ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στῦμη. διὰ δὲ σφεν τοῦ μέσου Αἰσπος ποταμὸς διαρρέει· ὃς τότε οὐκ ἔντεσχε τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξει στρατῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε. ἡ δὲ χώρα αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλλαϊκή, νῦν δὲ Βριαντική· ἐστὶ μὲντοι, τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων, καὶ αὕτη Κικόνων. 109. Διαβὰς δὲ τοῦ Αἰσποῦ ποταμοῦ τὸ ρέεθρον ἀποξηρασμένον, πόλιν Ἑλληνίδας τάσδε παραμείβετο, Μαρωνεῖαν, Αἰκαίαν, Ἀθθῆρα. ταύτας τε δὴ παρεξήιε, καὶ κατὰ ταύτας δὲ, λίμνας ὀνομαστας τάσδε· Μαρωνείης μὲν μετὰ τὴν καὶ Στρυμὸς κειμένην Ἰσμαρίδα· κατὰ δὲ Αἰκαίαν, Βιστονίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο ἐσσιῖσι τὸ ὕδωρ, Τραυὸς τε καὶ Κόμψατος. κατὰ δὲ Ἀθθῆρα, λίμνην μὲν οὐδεμίην ἔουσαν οὐνομαστήν παραμείφατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστον, ρέοντα ἐς Θάλασσαν. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν τὰς ἡπειρωτίδας πόλεις παρήιε· τῶν ἐν μὲν λίμνῃ ἔσθσα τυγχάνει οὕτω

τριήκοντα σταδίων μάλιστα κη τὴν περίοδον, ἰχθυώ-
 δης τε καὶ κάρτα ἀλμυρῇ. ταύτην τὰ ὑποζύγια μούνα
 ἀρδόμενα ἀνεξήρῃ. τῇ δὲ πόλι ταύτῃ οὐνομά ἐστι
 Πίστυρος. Ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλεις, τὰς παραθα-
 λασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας, ἐξ εὐωνύμου χειρὸς
 ἀπέργων παρεξήιε. 110. Ἐθνεα δὲ Θρηήκων, δι' ὧν
 τῆς χώρας ὁδὸν ἐποιέετο, τρῶαδε· Παῖτοι, Κίχοντες,
 Βίστονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἡδωνοί, Σάτραι.
 τουτέων οἱ μὲν παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι ἐν τῇ
 νησοὶ εἶποντο· οἱ δὲ αὐτέων τὴν μεσόγαιαν οἰκέον-
 τες, καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρείων, οἱ
 ἄλλοι πάντες, περὶ ἀναγκαζόμενοι εἶποντο. 111. Σά-
 τραι δὲ οὐδενὸς κοι ἀνθρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο,
 ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· ἀλλὰ διατελεῦσα τὸ μέχρι ἐμεῦ
 αἰεὶ ἔοντες ἐλεύθεροι, μούνοι Θρηήκων. οἰκευσι τε
 γὰρ οὐρεα ὑψηλὰ, ἴδῃσι τε παντοίησι καὶ νιφάσι συν-
 ηρεφεία, καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι. οὗτοι οἱ τοῦ
 Διονύσου τὸ μαντήϊον εἰσὶ ἐκτημένοι. τὸ δὲ μαντήϊον
 τοῦτο, ἐστὶ μὲν ἐπὶ τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων·
 Βηησοὶ δὲ τῶν Σατρείων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ
 ἱεροῦ, πρόμαντις δὲ ἡ χρέουσα, κατὰ περ ἐν Δελφοῖσι,
 καὶ οὐδὲν ποικιλωτέρον. 112. Παραμειψάμενος δὲ ὁ
 Ξέρξης τὴν εἰρημένην, δευτέρα τουτέων παραμείβετο
 τεῖχεα τὰ Πιέρων· τῶν καὶ ἐνὶ Φάγρης ἐστὶ οὐνομα,
 καὶ ἑτέρου Πέργαμος. ταύτῃ μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τεί-
 χεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χειρὸς τὸ Παγγαῖον
 οὐρος ἀπέργων, ἐὼν μέγα τε καὶ ὑψηλόν· ἐν τῷ
 χρυσεῷ τε καὶ ἀργύρεῳ ἐνὶ μέταλλα, τὰ νέμονται Πί-
 ρες τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μάλιστα Σάτραι. 113. Τηερ-
 οἰκόντας δὲ τὸ Παγγαῖον πρὸς βορέῳ ἀνέμου Παίο-
 νας, Δόβηρας τε καὶ Παιόπλας παρεξιὼν, ἤϊε πρὸς
 ἐσπέρην· ἐς ὃ ἀπῆκετο ἐπὶ ποταμόν τε Στρυμόνα καὶ
 πόλιν Ἡϊόνι, τῆς ἐτι ζωὸς ἐὼν ἤρχε Βόγης, τοῦ περ
 ὀλίγου πρότερον τούτων λόγον ἐποιεῦμην. ἡ δὲ γῆ
 αὕτη ἡ περὶ τὸ Παγγαῖον ὄρος, καλεῖται Φυλλίς·
 κατατείνουσα, τὰ μὲν πρὸς ἐσπέρην, ἐπὶ ποταμόν
 Ἀγγίτην, ἐκιδδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς
 μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν

οἱ Μάγοι ἐκαλλιερίοντο, σφάδοντες ἵππους λευκοὺς. 114. Φαρμακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοις, ἐν Ἑνείᾳ Ὀδοῖσι τῆς Ἠδωνῶν ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γαφύρας, τὸν Στρυμόνα εὐρόντες ἐξευγμένον. Ἑνείᾳ δὲ Ὀδῷ πυνθάνομενοι τῶν γῶρον τούτου καλέεσθαι, τοσοῦτους ἐν αὐτῷ παῖδας τε καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχαρίων ζῶντας καταΐρυσσεν. Περσικὸν δὲ τὸ ζῶντας καταΐρυσσεν· ἐπεὶ καὶ Ἀθησίων, τὴν Ξέρξῳ γυναικα, πυνθάνομαι γηράσασάν δις ἑπτα Περσίων παῖδας ἰόντων ἐπιφανέων ἀνδρῶν ὑπὲρ ἑωυτῆς τῇ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχαρίζεσθαι καταΐρυσσουσιν.

115. Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ σφεατὸς, ἐνθαῦτα πρὸς ἡλίῳ δυσμέων ἐστὶ αἰγυάλος, ἐν τῷ οἰκημένῳ Ἀργίλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξήλθε. αὕτη δὲ, καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης, καλεῖται Βισαλτή. ἐνθεῦτεν δὲ, κόλπον τὸν ἐπὶ Προσιδηίου ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων, ἥτε διὰ Συλῆος πεδίου καλεσμένου, Σταγειρεν πόλιν Ἑλλάδα παραμειβόμενος, καὶ ἀπῆκετο ἐς Ἀκάνθιον· ἅμα ἀγόμενος τούτων ἱεστον τῶν ἐθνέων καὶ τῶν περὶ τὸ Παγχμαῖον ὄρος οἰκόντων, ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κατέλεξα· τοὺς μὲν παρὰ θαλάσσαν ἔχων οἰκημένους ἐν νηυσὶ στρατευμένους, τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης, περὶ ἡπαιμένων. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην, τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγγέουσι Θρηῖκες, οὔτ' ἐπισπεύρουσα σείβοντι τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμεῦ. 116. Ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἀκάνθιον ἀπῆκετο, Ξεινὴν τε ὁ Πέρσης τοῖσι Ἀκανθίοισι προσέειπε, καὶ ἰδωρήσατό σφας ἐσθῆτι Μηδικῇ, ἐπαίνεε τε, ἀρέων αὐτοὺς προθύμους ἰόντας ἐς τὸν πόλεμον, καὶ τὰ ὄρυγμα ἀκούων. 117. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἰόντας Ξέρξῳ, συνήμικε ὑπὸ νόου ἀποθανεῖν τὸν ἐπιστάτην τῆς διαφυγῆς Ἀρταχάην, δοκίμον ἰόντα παρὰ Ξέρξῳ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάλῃ τε μέγιστον ἰόντα Περσίων· ἀπὸ γὰρ πέντε πηγέων βασιλεῖων ἀπέλιπε τέσσαρας δεαυίλους· φωνέοντα τε μέγιστον αὐ-

θρώπων. ὥστε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμενον μα-
 γαλὴν, ἐξανεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι·
 ἐνυμνοῦν δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρ-
 ταχάῳ θύουσιν Ἀκάνθιοι ἐκ θεοπροπίου ὡς ἥρωϊ,
 ἐπονομάζοντες τὸ οὖνομα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης,
 ἀπολομένου Ἀρταχάειω, ἐποιέετο συμφορὴν. 118. Οἱ
 δὲ ὑποδιδόμενοι Ἑλλήνων τὴν στρατιήν, καὶ δειπνί-
 ζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν κακοῦ ἀπικέατο, οὕτω ὥστε
 ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκίων ἐγίναντο· ὅκου γε Θασίοισι,
 ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ πολλῶν τῶν σφετέρων δεξα-
 μένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιήν καὶ δειπνίσασιν, Ἀντί-
 πατρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος, τῶν ἁστών ἀνὴρ δό-
 κιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ἐς τὸ δεῖπνον τε-
 τρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα. 119. Ὡς
 δὲ παραπλησίως καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλιν οἱ ἐπε-
 στεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δεῖπνον τοι-
 ὄνδε τι ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημένον,
 καὶ περὶ πολλοῦ ποιεύμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο
 τάχιιστα τῶν κηρύκων τῶν περιαγγελλόντων, θασάμε-
 νοι οἷον ἐν τῇσι πόλιν οἱ ἄστοι, ἄλευρά τε καὶ ἄλφιτα
 ἐποιεῦν πάντες ἐπὶ μῆνας συχνούς· τοῦτο δὲ, κτήνεα
 σιτεύνεσκον, ἐξευρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἐτρε-
 φόν τε ὄρνιθας χερσαίους καὶ λιμναίους, ἐν τε οἰκή-
 μασι καὶ λάκκοις, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο
 δὲ, χρυσέα τε καὶ ἀργύρεα ποτήρια τε καὶ κρητῆρας
 ἐποιεῦντο, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τιθέσθαι
 πάντα. ταῦτα μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμο-
 αἰτοῖσι μετ' ἐκείνου ἐπεποιήτο· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ,
 τὰ ἐς φάρβην μούνα τασσόμενα. ὅπως δὲ ἀπίκειτο ἡ
 στρατιή, σκηνὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἐτοίμη, ἐς τὴν
 αὐτὸς σταθμὸν ποιέσκετο Ξέρξης· ἡ δὲ ἄλλη στρα-
 τιή ἔσκε ὑπαίθριος. ὡς δὲ δεῖπνον γίνοιτο ὥρη, οἱ
 μὲν δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον· οἱ δὲ, ὅπως πλησθέν-
 τες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε σκη-
 νὴν ἀνασπᾶσαντες, καὶ τὰ ἐπιπλά πάντα λαβόντες,
 οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντες οὐδὲν, ἀλλὰ φερόμε-
 νοι. 120. Ἐνθα δὴ Μεγακρέοντος, ἀνδρὸς Ἀβδη-
 ρίτῳ, ἔπος εὖ εἰρημένον ἔχεντο, ὅς συνεβούλευσε

Ἀβδηρίτησι „πανδημεὶ, αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἱερά, ἵεσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, παραιτημένους καὶ τὸ λοιπὸν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπώντων κακῶν τὰ ἡμίσεα· τῶν τε παροισχυμένων ἔχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐδὲς ἐκάστας ἡμέρης ἐνόμισε σίτον αἰρέεσθαι. παρέχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίτησι, εἰ καὶ ἄριστον προείρητο ὁμοῖα τῷ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ ὑπομένειν Ξέρξεα ἐπιόντα, ἢ καταμίναντας, κακίστα πάντων ἀνθρώπων διατριβῆναι.“ Οἱ μὲν δὲ πιεζόμενοι, ὁμοίως τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπετέλεον.

121. Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου, ἐντεταμένους τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ' ἐαυτοῦ πορεύεσθαι τὰς νείας· Θέρμη δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαῖῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· ταύτη γὰρ ἐπωνόμαστο συντομώτατον εἶναι. Μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθου ὡδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιεῖτο. τρεῖς μοῖρας ὁ Ξέρξης διατάμενος πάντα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ Θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὲ ἑστρατήγειον Μαρδόνιος τε καὶ Μασίστης. ἑτέρα δὲ τεταγμένη ἦε τοῦ στρατοῦ τριτημορις τὴν μεσόγαίαν, τῆς ἑστρατήγειον Τριτανταίχμης τε καὶ Γέργις· ἢ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων, μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἦε μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγοὺς δὲ παρέχeto Σμερδομένεα τε καὶ Μεγάβυζον. 122. Ὁ μὲν νυν ναυτικὸς στρατὸς, ὡς ἀπεΐθη ὑπὸ Ξέρξεω, καὶ διεξέπλωσε τὴν διώρυγα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ γενομένην, διέχουσαν δὲ ἐς κόλπον ἐν τῷ Ἄσσῳ τε πόλιν καὶ Πύλωρος καὶ Σίγγος καὶ Σάρτη οἰκηνταί· ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τούτέων τῶν πόλιων στρατιὴν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπείμενος ἐς τὸν Θερμαῖον κόλπον. κάμπτων δὲ Ἀμπελον, τὴν Τορωνναίην ἀκρὴν, παραμείβετο Ἑλληνίδας τάσδε πόλιν, ἐκ τῶν νείας τε καὶ στρατιὴν παρέλαμβανε, Τορώνην, Γαληψὸν, Σερμύλην, Μηκύβερναν, Ὀλυνθον. ἢ μὲν νυν χώρα αὕτη, Σιδωνίη

καλέεται. 123. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξης, συντά-
 μνων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης ἐπὶ Καναστραῖον ἄκρην, τὸ
 δὴ πάσης τῆς Παλλήνης ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεύτεν
 νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ
 Ἀφύτιος, καὶ Νέης Πόλιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θεραμβῶ,
 καὶ Φικιώνης, καὶ Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γάρ
 εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην κα-
 λεομένην, νεμόμεναι. Παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν
 χώραν, ἔπλεε ἐς τὸ προειρημένον, παραλαμβάνων
 στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσεχέων πόλεων τῇ Παλλήνῃ,
 ὁμουρεουσέων δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ· τῇσι εὐνόματα
 ἐσσι τάδε, Αἰπάξος, Κώμβρεια, Αἰσαι, Γίγωνκος,
 Κάμψα, Σμίλα, Αἰνεία. ἡ δὲ τούτων χώρα, Κρεσ-
 σαίη ἐτι καὶ ἐς τὸδε καλέεται. Ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς
 τὴν ἐκτελευτήσαντα καταλέγων τὰς πόλεις, ἀπὸ ταύτης ἦδη
 ἐς αὐτὴν τε τὸν Θερμαῖον κόλπον ἐγένετο τῷ ναυτικῷ
 στρατῷ ὁ πλοῦς, καὶ γῆν τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ
 ἀπίκετο ἐς τε τὴν προειρημένην Θέρμην, καὶ Σινδὸν
 τε πόλιν καὶ Χαλέστρην, ἐπὶ τὸν Ἀξιὸν ποταμόν·
 ὃς οὐρίζει χώραν τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαΐδα,
 τῆς ἔχουσι τὸ παρά θάλασσαν στεινὸν χωρίον πόλεις
 Ἰχναί τε καὶ Πέλλα.

124. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτοῦ περὶ
 Ἀξιὸν ποταμόν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ
 πόλεις τούτων, περιμένων βασιλῆα, ἐστρατοπεδεύετο.
 Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς
 Ἀκάνθου, τὴν μεσόγαίαν ταμνων τῆς ὁδοῦ, βρυλό-
 μενος ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ
 τῆς Παιονικῆς καὶ Κρησιωνικῆς ἐπὶ ποταμόν· Ἐχρί-
 δωρον, ὃς ἐκ Κρησιωναίων ἀρξάμενος, ῥέει διὰ
 Μυγδονίης χώρας, καὶ ἐξίει παρὰ τὸ τέλος τὸ ἐπὶ
 Ἀξίῳ ποταμῷ. 125. Πορευομένων δὲ ταύτῃ, λέον-
 τές οἱ ἐπεθήκαντο τῇσι σιτόφοροισι καμήλοισι· κα-
 ταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς κύντας, καὶ λεί-
 ποντες τὰ σφέτερα ἦθρα, ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἀπτοντο
 οὔτε ὑποζυγίου, οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους

ἐκεραίξον μούκας· θωμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὃ τι κατὰ
 ἦν, τῶν ἄλλων τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς λέον-
 τας, τῇσι καμήλοισι ἐπιτίθεσθαι τὸ μήτε πρότε-
 ρον ὁπώπεσαν θηρίον, μήτ' ἐπεπειρέατο αὐτοῦ.
 126. Ἐσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία καὶ λέοντες πολ-
 λοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ κέρα ὑπερμεγάρθεα
 ἐσσι, τὰ ἐς Ἑλλήνας φοιτέοντα. οὐρος δὲ τοῖσι λέουσι
 ἐσσι ἃ τε δι' Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος, καὶ
 ὃ δι' Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε γὰρ τὸ πρὸς
 τὴν ἡῶ τοῦ Νέστου οὐδαμόθι πάσης τῆς ἐμπροσθεν
 Ἑρῳπῆς ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἐσπέρας τοῦ
 Ἀχελῷου ἐν τῇ ὑπολοίπῃ ἡμέρῃ· ἀλλ' ἐν τῇ με-
 ταξὺ τούτων τῶν ποταμῶν γίνονται. 127. Ὡς δὲ
 ἐς τὴν Θέρμην ἀπῆκετο ὁ Ξέρξης, ἴδρουσε αὐτοῦ τὴν
 στρατιήν. ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδεύο-
 μενος τὴν παρὰ θάλασσαν χώραν τοσσηδεῖ· ἀρξάμε-
 νος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι
 Ἀνδρῶν τε ποταμοῦ καὶ Ἀλιακμονος, οἱ οὐρίζουσα
 γῆν τὴν Βοττιαΐδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τὰντὸ
 ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐστρατοπεδεύοντα
 μὲν δὴ ἐν τούτοις τοῖσι χωρίοις οἱ βαρβαροὶ. τῶν
 δὲ καταλεχθέντων τούτων ποταμῶν, ἐκ Κρηστω-
 ναίης ῥέων Ἐχειδωρος, μῦνος οὐκ ἀντέχρησε τῇ
 στρατιῇ πενόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε.

128. Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης οὐρεα τὰ
 Θεσσαλικά, τὸν τε Ὀλύμπον καὶ τὴν Ὀσσαν, μεγά-
 θεϊ τε ὑπερμήκεα ἔοντα, διὰ μέσου τε αὐτέων αὐ-
 λῶνα στενὸν πυνθανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πη-
 γειὸς, ἀκούων τε εἶναι ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέ-
 ρουσαν, ἐπεθύμησε πλώσας θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν
 τοῦ Πηγειοῦ· ὅτι τὴν ἄνω ὁδὸν ἐμελλε εἶλναι διὰ
 Μακεδόνων, τῶν κατ' ἐπερθε οἰκημένων, ἐς Περρῶν-
 βοας παρὰ Γόννον πόλιν· ταύτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον
 ἐπυνθανέτο εἶναι. ὥς δὲ ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίησε
 ταῦτα. ἐσβας ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τὴν περ ἐσέβαινε
 αἰεὶ ὅπως τι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε σημήϊον
 καὶ τοῖσι ἄλλοις ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν

πεδόν στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἀπίκητο, καὶ ἐθάλαττο εἰς-
 ξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θωάματι, μεγάλην
 ἐνέσχετο. καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς οἰκίας, εἶ-
 ρετο εἰ τὸν ποταμὸν ἐστὶ παράτρεψαντα ἑτέρῃ ἐς θα-
 λασσαν ἐξαγαγεῖν. 129. Τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος
 ἐστὶ τὸ παλαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε καὶ συγκεκληθίμε-
 νήν πάντοθεν ὑπερμήκεισι οὐρασι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς
 πρὸς τὴν ἡῶν ἔχοντα, τὸ τε Πηλῶν οὐρὸς καὶ ἡ
 Ὀσσα ἀποκλήει, συμμίσγοντα τὰς ὑπαρξίας ἀλλή-
 λουσι· τὰ δὲ πρὸς βορείῳ ἀνέμου, Οὐλύμπος· τε
 δὲ πρὸς ἐσπερίῃ, Πίνδος· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίῃν
 καὶ ἀνεμὸν νότον, ἡ Ὄθρυς· τὸ μέσον δὲ του-
 τῶν τῶν λεχθέντων οὐρέων ἡ Θεσσαλίη ἐστὶ, ἐκῶσα
 κοίλῃ. ὥστε ὡς ποταμῶν ἐς αὐτὴν καὶ ἄλλων συχνῶν
 ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα ταῦτα,
 Πηνειοῦ, καὶ Ἀπιδανοῦ, καὶ Οἰονοῦ, καὶ Εὐκ-
 πέος, καὶ Παμίσου· οἱ μὲν νυν ἐς τὰ πεδία τοῦτο
 συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὐρέων τῶν περικληθέντων τὴν
 Θεσσαλίην οὐνομαζόμενοι, δι' ἐκὸς αὐλῶνος, καὶ
 τούτου στενοῦ, ἐκρῶν ἔχουσι ἐς θάλασσαν, προσημ-
 μίσγοντες τὸ ὕδαρ πάντες ἐς ταῦτό· ἔπειαν δὲ συμ-
 μιχθέντες τάχιστα, ἐνθαῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῇ φι-
 νόματι κατακρατέων, ἀνωνόμως τοὺς ἄλλους εἶναι
 ποιεῖ. Τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἔντας καὶ τῷ
 αὐλῶνος καὶ διεκρόου τούτου, τοὺς ποταμούς τουτους,
 καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τουτοῖσι τὴν Βοιβηίδα λί-
 μνην, οὔτε οὐνομαζεσθαι κατὰ περ νῦν, ῥέειν τε
 οὐδὲν ἴσον ἢ νῦν· ῥέοντας δὲ, ποιεῖν τὴν Θεσσα-
 λίην πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νυν Θεσσαλοὶ φασὶ
 Ποσειδῶνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πη-
 νειὸς, σικότῃ λεγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσει-
 δῶνα τὴν γῆν σείειν, καὶ τὰ δεσπεῖα ὑπὸ σεισμοῦ
 τοῦ θεοῦ τούτου ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνα ἰδὼν φαίη
 Ποσειδῶνα ποιῆσαι. ἐστὶ γὰρ σεισμοῦ ἔργον, ὡς
 ἔμοι ἐφαίνετο εἶναι, ἡ διάσπασις τῶν οὐρέων.
 130. Οἱ δὲ κατηγεμόνοι, εἰρομένην εἰρήνην εἶ-
 ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν καὶ Πηνειῷ, ἐπα-
 στάμενος ἀτρεκέως, εἶπεν· ὦ Βασιλεῦ, ποταμὸν τοῦ-

„τῷ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκου-
 „σα, ἀλλ' ἦδε αὕτη· οὐρεσι γὰρ περιεστεφάνωται
 „πᾶσα Θεσσαλίη.“ Ξέρξης δὲ λέγεται εἰπεῖν
 „πρὸς ταῦτα· „Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοὶ· ταῦτ'
 „ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντο γνωσιμαχείοντες, καὶ
 „τάλλα, καὶ ὅτι χώρην ἄρα εἶχον ευαίρετόν τε καὶ
 „ταχυκώτον. τὸν γὰρ ποταμὸν πρῆγμα ἂν ἦν μου-
 „νον ἐπεῖναι σφραῖν ἐπὶ τὴν χώρην, χάματι ἐκ τοῦ
 „αὐλῶνος ἐκβιβασάντα, καὶ παρατρέψαντα δι' ὧν
 „νῦν ῥέει ῥεέθρων· ὥστε Θεσσαλίην πᾶσαν ἔξω
 „τῶν οὐρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι.“ Ταῦτα δὲ ἔχοντα
 ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλένῃσι παῖδας, ὅτι πρῶτος Ἑλλήνων
 ἔοντες Θεσσαλοὶ, ἔδωκαν ἑαυτοὺς βασιλεῖ· δοθέντων οὖν
 Ξέρξης ἀπὸ παντός σφρας τοῦ ἔθνεος ἐπαγγέλλεσθαι
 φιλίην. εἰπας δὲ ταῦτα, καὶ θετήσας, ἀπέπλεε
 ἐς τὴν Θέρμην.

131. Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας
 συχνάς. τὸ γὰρ δὴ οὖρος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς
 στρατιῆς τριτημορίας, ἵνα ταύτη διεξίη ἅπανα ἡ στρα-
 τιη ἐς Περόραιβους. Οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπαμφθέν-
 τες ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ γῆς αἴτησιν, ἀπικέστω· οἳ
 μὲν, κεινοὶ, οἱ δὲ, φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ.
 132. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο οἷδε, Θεσσαλοὶ,
 Δολοπες, Ἐνιῆνες, Περόραιβοι, Λοκροὶ, Μάγνητες,
 Μηκίες, Ἀχαιοὶ οἱ Φθιώται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ
 ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων.
 Ἐπὶ τούτοις οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὄρκιον· οἱ τῷ βαρ-
 βάρῳ πόλεμον αἰρούμενοι. τὸ δὲ ὄρκιον ὥδε εἶχε·
 „Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδωκαν σφρας αὐτοὺς Ἕλληνες
 „ἔοντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταστάντων σφραγῶν
 „τῶν πρηγμάτων, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι
 „θεῷ.“ τὸ μὲν δὴ ὄρκιον ὥδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι.
 133. Ἐξ δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε ὁ
 Πέρσης ἐπὶ γῆς αἴτησιν κήρυκας, τῶνδε εἶνεκα.
 πρότερον Δαρείου πέμπαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν
 αὐτέων, τοὺς αἰτέοντας ἐς τὸ βάραθρον, οἱ δὲ ἐς
 φρέαθ' ὑψαλόντες, ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ του-

τῶν φέρειν παρὰ βασιλέα. τούτων μὲν εἴνεκα οὐκ
 ἐπέμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας. Ὅτι δὲ τοῖσοι
 Ἀθηναῖοι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας συνήνεκε
 ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι, πλὴν ὅτι σφέων
 ἡ χώρα καὶ ἡ πόλις ἐδηϊώθη· ἀλλὰ τοῦτο οὐ διὰ ταύτην
 τὴν αἰτίην δοκεῖ γενέσθαι. 134. Τοῖσι δὲ ὡν Λακεδαι-
 μονίοισι μῆνις κατέσκηψε Ταλθυβίου, τοῦ Ἀγαμέ-
 μνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου
 ἱερὸν· εἰσὶ δὲ καὶ ἀπογονοὶ Ταλθυβίου, Ταλθυβιά-
 δαι καλούμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκῆαι αἱ ἐκ Σπάρτης
 παῖσαι γέρας δέδονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρ-
 τιωῖται καλλιερεῖσθαι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατο· τοῦτο
 δ' ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ
 συμφορῇ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἀλῆς τε
 πολλάκις συλλεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε
 ποιευμένων, εἰ τις βούλοιο Λακεδαιμονίων πρὸ
 τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν, Σπερθίης τε ἢ Ἀρηϊ-
 στου καὶ Βούλης ὁ Νικόλεω, ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύ-
 σει τε γεγονότες εὖ, καὶ χρήμασι ἀνηκόντες ἐς τὰ
 πρῶτα, ἐθελονταὶ ὑπέδυσαν ποινήν τισαι Ξέρξῃ τῶν
 Λαρείου κήρυκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. οὕτως
 Σπαρτιῆται τοὺτους, ὡς ἀποθανευρέτους, ἐς Μή-
 δους ἀπέπεμψαν. 135. Αὕτη τε ἡ τόλμα τούτων
 τῶν ἀνδρῶν θώματος ἀξίη, καὶ τὰδε πρὸς τούτοις
 τὰ ἑπεία. πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται
 παρὰ Ἰθάρνεα· ὁ δὲ Ἰθάρνης ἦν μὲν γένος Πέρσης,
 αἰρατηγὸς δὲ τῶν παραθαλασσίων ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ
 Ἀσίῃ ὅς σφας, ξείνια προθυμὸς, εἰστία· ξενίζων δὲ,
 εἶρετο λέγων τὰδε· „Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύ-
 „γετε βασιλεῖ φίλοι γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίσταται
 „βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἡμᾶς τε καὶ τὰ
 „ἡμᾶς πρήγματα ἀποβλέποντες. οὕτως δὴ καὶ ὑμεῖς
 „εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοῦ βασιλεῖ, δεδοξασθε γὰρ
 „πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοί, ἕκαστος ἀν' ὑμῶν
 „ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος, θόντος βασιλῆος.“ Ἠρὸς ταῦτα
 ὑπεκρίναντο τὰδε· „Ἰθάρνες, οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται
 „ἡ συμβουλὴ ἢ ἐς ἡμέας τείνουσα. τοῦ μὲν γὰρ
 „πεπείρημένος συμβουλευεῖς, τοῦ δὲ ἀπειρος εἰώη.

„τὸ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξέπισταται, ἐλευθερίας δὲ
 „οὐκω ἐπειρήθης, οὐτ' εἰ ἔστι γλυκὺ, οὐτ' εἰ μὴ. ἐ-
 „γὰρ αὐτῆς πειρησάιο, οὐκ ἂν δόξαι συμβουλευού-
 „ῃσιν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέκεσσι.“
 Ταῦτα μὲν Ἰθάκρεια ἀμείψαντο. 136. Ἐνθαῦτεν δὲ
 ὡς ἀνέβησαν ἐς Σούσα, καὶ βασιλεῖ ἐς ὄψιν ἦλθον,
 πρῶτα μὲν, τῶν δορυφόρων κελωνόντων, καὶ ἀνάγκην
 σφω προσφερόντων προσκυνέειν βασιλῆα προσπίπτον-
 τας, οὐκ ἔφασαν, ὠθεόμεναι πρὸς αὐτέων ἐπὶ κεφα-
 λὴν, ποιήσειν ταῦτα αὐδάμα· οὔτε γὰρ σφι ἐν νόμῳ
 εἶναι ἀνθρώπων προσκυνέειν, οὔτε κατὰ ταῦτα ἦκειν.
 ὡς δὲ ἀπεμαχόσαντο τοῦτο, δευτέρᾳ σφι λέγουσι τὰδε
 καὶ λόγῳ τοιοῦδε ἐχόμενα· „ὦ βασιλεῦ Μήδων,
 „ἐπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ
 „ἀπολομένων κηρύκων, ποινὴν ἐκείνων τίσοντας.“
 Λέγονσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύ-
 νης „οἶκ', ἔφη, ὁμοῖος εἶσεσθαι Λακεδαιμονίους·
 „κείνους μὲν γὰρ συγχέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νό-
 „μιμα, ἀποκτείναντας κήρυκας· αὐτὸς δὲ, τὰ κεί-
 „νοισι ἐπιπλήσσει, ταῦτα οὐ ποιήσῃν, οὐδ' ἀντα-
 „ποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους τῆς
 „αἰτίας.“ 137. Οὕτω ἡ Ταλθυβίου μήνις, καὶ ταῦτα
 πρησαντων Σπαρτιατέων, ἐπαύσατο τὸ παραυτίκα,
 καὶ περ ἀπονοσσησάντων ἐς Σπάρτην Σπερθίῳ τε
 καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετὰ περὶ πολλῶν ἐπηγέρθη,
 κατὰ τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὡς
 λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θεϊότατον
 φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγγέ-
 λους ἡ Ταλθυβίου μήνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ
 ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσῶν ἐς
 τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων, τῶν ἀναβάντων
 πρὸς βασιλῆα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλαν τε τὸν Βού-
 λιος, καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερθίῳ, ὃς εἶλε ἀλιέας
 τοὺς ἐκ Τύρυνθος, ὁκλάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀν-
 δρῶν. ἤηλον ὦν μοι ὅτι θεῶν ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ
 τῆς μῆνιος· οἱ γὰρ, πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων
 ἀγγελοὶ ἐς τὴν Αἴαν, προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω
 τοῦ Τήρει, Ἑρῆων βασιλῆος, καὶ Νυμφοδώρου

τοῦ Πύθω, ἀνδρὸς Ἀβδηρίτω, ἤλωσαν κατὰ Βι-
σύνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν
Αἰτικὴν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων. μετὰ δὲ αὐ-
τῶν καὶ Ἀριστεάς ὁ Ἀδελμάντου, Κορίνθιος ἀνὴρ.
ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βα-
σιλέως στόλου.

138. Ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. Ἡ δὲ
στρατηλασίῃ ἡ βασιλεὺς οὐνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθῆ-
νας ἐλαύνει, κατίετο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυν-
θανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἐν
ὁμοίῳ πάντες ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν, δόντες
γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάρσος ὡς οὐδὲν
πεισόμενοι ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβαροῦ. οἱ δὲ, οὐ
δόντες, ἐν δειματι μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὐτε νεῶν
ἔουσεων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιωμαχῶν δέκεσθαι
τὸν ἐπιόντα, οὔτε βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντάπτε-
σθαι τοῦ πολέμου, μηδίζοντων δὲ προσδυμῶς.

139. Ἐνθάδε ἀναγκαίῃ ἐξερχομαι γνώμην ἀποδέξα-
σθαι, ἐπιφθονον μὲν πρὸς τῶν πλεονῶν ἀνθρώπων,
ὁμῶς δὲ, τῇ γ' ἐμοὶ φαίνεται εἶναι ἀληθές, οὐκ ἐπι-
σχῆσω. Εἰ Ἀθηναῖοι, καταρρώδησαντες τὸν ἐπιόντα
κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἢ καὶ μὴ ἐλλείπον-
τες, ἀλλὰ μέναντες, ἔδοσαν σφίας αὐτοῖς Ξέρξῃ,
κατὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ ἂν ἐπειρῶντο ἀντιευμε-
νοὶ βασιλεῖ. εἰ τοίνυν κατὰ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἡν-
τιοῦτο Ξέρξῃ, κατὰ γε ἂν τὴν ἡπειρον τοιαυτὸ ἐγένετο.
εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κισθῶνες ἦσαν ἐληλαμένοι διὰ
τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοιοι, προδοθέντες ἂν Ἀκαε-
δαιμόνιοι ὑπὸ τῶν συμμαχῶν (οὐκ ἐκόντων, ἀλλ' ὑπ'
ἀναγκῆς, κατὰ πόλιν ἀλισκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτι-
κοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβαροῦ) ἐμουνώθησαν. μουνω-
θέντες δὲ ἂν, καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα μεγάλα, ἀπέ-
θανον γενναίως. ἢ ταῦτα ἂν ἔπαθον ἢ πρὸ τοῦ ὕρῃων-
τες ἂν καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας μηδίζοντας, ὁμολογῇ
ἂν ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξην καὶ οὕτω ἂν, ἐπ' ἀμφοτέρῃ,
ἡ Ἑλλὰς ἐγένετο ὑπὸ Πέρσῃ. τὴν γὰρ ὡφέλῃ τὴν τῶν
τειχέων τῶν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐληλαμένων οὐ δύναμαι
πυθέσθαι ἥτις ἂν ἦν, βασιλεὺς ἐπικρατεστέος τῆς θα-

λάσεσθαι. Νῦν δὲ, Ἀθηναίους ἂν τις λέγων σωτήρας
γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος, οὐκ ἂν ἀμαρτανοί το ἀληθές.
οὗτοι γὰρ ἐπὶ ὁκότερα τῶν πηχημάτων ἐτραποντο,
ταῦτα θέπειν ἐμέλλε. ἐλόμενοι δὲ τὴν Ἑλλάδα περι-
εῖλαι ἑλευθέρην, τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν πᾶν τὸ λοιπὸν,
ὅσον μὴ ἐμήδεσε, αὐτοὶ οὗτοι ἔσαν οἱ ἐπεχειράντες,
καὶ βασιλεῖα μετὰ γε θεοὺς ἀνωστήμενοι. οἷδε σφῶς
χρηστήρια φοβερά, ἰλθόντα ἐκ Δελφῶν, καὶ ἐς δαίμα
βαλόντα, ἐπεισε ἑλλίπειν τὴν Ἑλλάδα· ἀλλὰ κατα-
μεινάντες, ἀνέσχοντο τὸν ἐπὶ ὄντα ἐπὶ τὴν χώραν δέ-
ξασθαι.

140. Πέρσωντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς
θεοπρόπους, χρηστήριαζεσθαι ἔσαν ἐτοῖμοι. καὶ σφε
ποιήσασι περὶ τὸ ἴσον τὰ νομιζόμενα, ὥς ἐς τὸ μέγα-
ρον ἐσελθόντες ἔχοντο, χαῖ ἡ Πυθίη, τῇ οὐνομα ἦν
Ἀριστονίκη, τὰδε

ὦ μέλεος, τί κάθησθε; λιπὼν, φεύγ' ἔσχατα
γαίης,

δῶματα καὶ πόλιος τροχαιδέας ἄκρα κάρηνα.

Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπροσθεν, οὔτε τὸ
σῶμα,

οὔτε πόδες νέστοι, οὔτ' ὦν χεῖρες, οὔτε τι μέσσης
λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. Κατὰ γὰρ μιν
ἐρεῖπει

πῦρ τε καὶ ὄξυς Ἄρης, Συριγγενὲς ἄρμα διακῶν.
πολλὰ δὲ κἄλλ' ἀπολεῖ πυργωμάτων, καὶ τὰ σὸν
οἶον

πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῶ πυρὶ δώσει,
αἱ ποὺ νῦν ἰδρῶτι βρούμενοι ἐστήκασι,
δαίματι παλλόμεναι· κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρό-
φοισι

αἷμα μέλαν κέχυται, προῖδον κακοῖητος ἀνάγκης.

Ἀλλ' ἴπον ἐξ ἀδύτου, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.

141. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρό-
ποι, συμφερῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο. προβάλλουσι
δὲ σφῶς αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχορημένου,
Τίμων οὐκ Ἀνδροβούλων, τῶν Δελφῶν αὐτῶν δοκιμὸς
ὁμοῖα τῶν μεγίστων, ἀνδροβούλῳ σφί ἱκετηρίην λα-

βούσι, δεύτερα αὐτὰς ἐσθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστη-
ρίῳ ὡς ἱκέτας. πειθομένοισι δὲ τὰντα τοῖαι Ἀθη-
ναίοισι, καὶ λέγουσι „Ὁνάξ, χαῖσον ἡμῖν ἄμεινον
„τὸ περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τὰς ἱκετηρίας τὰςδε
„τὰς τοὶ ἤκομεν φέροντες· ἢ οὐ τοὶ ἄπιμεν ἐκ τοῦ
„αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτοῦ τῆδε μενέομεν, ἔστ' ἂν καὶ τὰς
„λεῖψήσωμεν.“ τὰντα δὲ λέγουσι ἢ πρόμακτις χρᾶ-
δέντερά τὰδε·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δι' Ὀλύμπιον ἐξελάσασθαι,
ἡσασμένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μῆτιδι πυκνῇ.

Σοὶ δὲ τόδ' αὐτίς ἔπος ἔρεω, ἀδάμαντι πελάσσας
τῶν ἄλλων γὰρ ἀλίσκομένων, ὅσα Κεκροπος
οὐρεος

ἐντὸς ἔχει, κευθμῶν τε Κιθαιρώνομος ῥαδέοισι,
τείχος Τριτογενεὶ ξύλινον διδοὶ εὐρύστα Ζεὺς
μῦνον ἀπορρήτων τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ'
ονήσει.

Μηδὲ σὺ γ' ἵπποσύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα
πολλὸν ἀπ' ἡπείρου στρατὸν ἥσυχος, ἀλλ' ὑπο-
χωρεῖν

νῶτον ἐπιστρέψας, ἔτι τοι κοτὲ κἀντίος ἔσση.

Ὡς θεῖη Σαλαμὶς· ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
ἢ πῶν σκεδναμένης Δημήτερος, ἢ συνίκουσης.

142. Ταῦτά σφι, ἡπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ
ἢ καὶ ἰδοῦκε εἶναι, συγγραψάμενοι, ἀπαλλάσσοντο
ἐς τὰς Ἀθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες αἱ θεοπρόποι
ἀπήγγελλον ἐς τὸν δῆμον, γινῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ
ἐχθροὶσι διζήμεναι τὸ μαντήϊον, καὶ αἶδε συνεστη-
κυῖαι μάλιστα. τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι,
δοκεῖν σφι τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσε-
σθαι. ἢ γὰρ ἀκρόπολις τὸ παλαιὸν τῶν Ἀθηνέων
σημῶν ἐπέφρακτο· οἱ μὲν δὲ κατὰ τὸν φραγμὸν συν-
εβαλλόντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ δ' αὖ
ἔλεγον, τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεόν, καὶ ταύτας
παραφύεσθαι ἐκλεῦον, τὰ ἄλλα ἀπέντας. τοὺς ἂν
δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχος, ἐσφαλλε-
τα δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πηνελόπης.

Ὡς θελὴ Σαλαμίς· ἀπολείς δὲ οὐ τέκνα γυναικῶν,
 ἢ πού σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιουσης.
 κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γνώμαι τῶν φαιμέ-
 νων τὰς νέας τὸ ξυλινὸν τεῖχος εἶναι. οἱ γὰρ χρησιμο-
 λόγοι ταύτη ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμίνα
 θεὶ σφέας ἐσθώθῃναι, ναυμαχίην παρασκευασαμένους.
 143. Ἦν δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους
 νεωστὶ παριῶν, τῷ οὐνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλῆς,
 παῖς δὲ Νεοκλῆος ἐκαλέετο. οὗτος ὡνὴρ οὐκ ἔφη
 πᾶν ὁρθῶς τοὺς χρησμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων
 τοιαῦδε. „Εἰ ἐς Ἀθηναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον
 ὡς ἔον κῶς, οὐκ ἂν οὕτω μὲν δοκίμην ἡπίως χρησθῇ-
 ναι, ἀλλὰ ὥδε, Ὡς σχετλὴν Σαλαμίς, ἀντὶ τοῦ Ὡς
 θελὴ Σαλαμίς εἶπερ γε ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφὶ
 αὐτῇ τελευτήσῃν. ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς πολέμιους τῶν
 θεῶν εἰρήσθαι τὸ χρηστήριον, συλλαμβάνοντι κατὰ
 τὸ ὁρθόν, ἀλλ' οὐκ ἐς Ἀθηναίους.“ παρασκευάζε-
 σθαι ὡς αὐτοὺς ὡς ναυμαχήσοντας συνεβούλευε, ὡς
 τούτου ἔδντος τοῦ ξυλινου τεῖχος. Ταύτη Θεμιστο-
 κλῆος ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι ταῦτα σφι ἔγνωσαν
 αἰρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων· οἱ
 οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτίεσθαι, τὸ δὲ συμπαν εἶναι,
 οὐδὲ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώρην τὴν
 Ἀττικὴν, ἄλλην τινα οἰκίσειν. 144. Ἐτέρη τε Θε-
 μιστοκλέϊ γνώμη ἔμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἠρί-
 στευσε. ὅτε Ἀθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγα-
 λων ἐν τῷ κοινῷ, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσήλθε
 τῶν ἀπὸ Λαυρείου, ἔμελλον λαβεσθαι ὀρχηθῶν ἑκα-
 στος δέκα δραχμάς· τότε Θεμιστοκλῆς ἀνέγνωσε
 Ἀθηναίους, τῆς διαιρέσεως ταύτης πανταμένους,
 νέας τούτων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας,
 ἐς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Αἰγυπτιῶντις λέγων. οὗτος γὰρ
 ὁ πόλεμος οὐστάς, ἔδωκε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκά-
 σους θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ, ἐς τὸ
 μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν· ἐς δέον δὲ αὐτῶν
 τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. Αὐταὶ τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθη-
 ναίοισι προποιεῖσθαι ὑπήρχον, ἑτέρας τε ἔδει προε-
 ναυπηγέεσθαι. ἔδοξε, τέ σφι, μετὰ τὸ χρηστήριον

βουλευόμενοι, ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι κηυσὶ πανδημεὶ, τῷ θεῷ πειθόμενους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλευόμενοι. τὰ μὲν δὲ χρηστήρια, ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγεγόνεε.

145. Συλλεγομένων δὲ ἐς ταῦτ' οὗ τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονούντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἐδόκεε βουλευόμενοι αὐτοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τὰς τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἔοντας πολέμους. ἴσαν δὲ πρὸς τινὰς καὶ ἄλλους ἔγκει χρημένοι· ὁ δὲ ὢν μέγιστος, Ἀθηναίοισι τε καὶ Αἰγινήται. μετὰ δὲ, πυνθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρδισι, ἐβουλευσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην τῶν βασιλέος πρηγμάτων· ἐς Ἀργὸς τε ἀγγέλους, ὁμαίχμην συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν παρα Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ἐς τε Κέρκυραν, κέλυσοντας βοηθεῖν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους φρονήσαντες εἰ πως ἐν τε γένοιτο τὸ Ἑλληνικόν, καὶ εἰ ἀνγκύψαντες ταῦτ' οὖν πρήσοιεν πάντες, ὡς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι Ἕλλησι. τὰ δὲ Γέλωνος πρηγματα μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν αὐ πολλὸν μέζω. 146. Ὡς δὲ ταῦτα ἔφη ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἔχθρας, πρῶτα μὲν κατασκόπους πέμπουσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπικόμενοι τε ἐς Σάρδεις, καὶ καταπαθόντες τὴν βασιλέος στρατιήν, ὡς ἐπαῖστοι ἐγένοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ περὶ στρατοῦ, ἀπήγοντα ὡς ἀπολύμενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατακέκριτο θάνατος. Ξέρξης δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμαθὲς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώμην, πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἢ καταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζῶντας, ἄγειν παρ' ἐαυτοῦ. ὡς δὲ ἔτι περιέοντας αὐτοὺς κατέλαβον, καὶ ἦγον ἐς οὓς τὴν βασιλέος· τὸ ἐνθεῦτεν, πυνθόμενος ἐπ' οἷσι ἦλθον, ἐκέλευε σφας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν περὶ στρατὸν καὶ τὴν ἵππον· ἐπεὶ δὲ ταῦτα θηεύ-

μένα εἶναι πλήρεις, ἀποπέμπειν ἐς τὴν ἂν αὐτοὶ ἐθέλωσι χώραν αἰσινέας. 147. Ἐπὶλέγων δὲ τὸν λόγον τὰδε· ταῦτα ἐνετέλλετο, ὡς „εἰ μὲν ἀπώλοντο οἱ κατὰσκοποι, οὔτε ἂν τὰ ἐωυτοῦ πρήγματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἔοντα λόγου μέζω· αὐτ' ἂν τι τοῦδε πολέμιους μέγα ἰσινέατο, ἄνδρας τορεῖς ἀπολέσαντες νοσησαντῶν δὲ τουτέων ἐς τὴν Ἑλλάδα, δοκέειν, ἔφη, ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἐωυτοῦ πρήγματα, πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου παραδώσειν σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δεήσειν ἐπ' αὐτοὺς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν.“ Οἶκε δὲ αὐτοῦ αὕτη ἡ γνώμη τῇ γε ἄλλῃ. ἔων γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιτασθῆναι διεκπλῶντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἐς τε Αἰγίαν καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ παρεδρῶσι αὐτοῦ, ὡς ἐπύθοντο πολέμια εἶναι τὰ πλοῖα, ἐτοῖμοι ἔσαν αἰρέειν αὐτὰ, ἐσβλέποντες ἐς τὸν βασιλῆα, ὁκότε παραγγελλέει. ὁ δὲ Ξέρξης εἶρετο αὐτοὺς, ὅκη πλείοιεν· οἱ δὲ εἶπαν· „Ἐς τοὺς σοὺς πολέμιους, ὧ δέσποτα, „σῖτον ἄγοντες.“ ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· „Οὐκ ὦν „καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν, ἐνθάπερ καὶ οὗτοι, τοῖσι „τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτω. τί δῆτα ἂδι „κέουσι οὗτοι, ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;“ Οἱ μὲν οὖν κατὰσκοποι, οὕτω θεησάμενοι τε καὶ ἀποπεμφθέντες, ἐνόστησαν ἐς τὴν Εὐρώπην.

148. Οἱ δὲ συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, μετὰ τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκόπων, δευτέρα ἐπέμπον ἐς Ἀργεῖος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἐωυτοὺς γενέσθαι ὥδε. πνθῆσθαι γὰρ αὐτῖκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. πνθόμενοι δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφέας οἱ Ἕλληνες πειρήσονται παραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσην, πέμψαι θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἱπειρήσασθαι, ὡς σφι μέλλει ἀριστον ποιεύσει γενέσθαι· νεωστὶ γὰρ σφῶν τεθνάναι ἑξακισχιλλίους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένους τοῦ Ἀναξανδρίδου.“ τῶνδε

δὴ εἵνεκα πέμπειν· τὴν δὲ Πυθίην ἐπιειρωτῶσι αὐ-
τοῖσι ἀνελείν ταῦτα·

Ἐχθρὲ περικτιόνεσσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
εἰσω τὸν προβόλαιον ἔχων, πεφυλαγμένος ἦσο,
καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σώμα σωσσε.
ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον· μετὰ δὲ,
ὡς ἐλθεῖν τοὺς ἀγγέλους εἰς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπελθεῖν
ἐπὶ τὸ βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς
δὲ πρὸς τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι, ὡς „ἐτοῖμοι εἰσὶν
Ἀργεῖοι ποιεῖν ταῦτα, τριήκοντα ἔτια εἰρήνην σπει-
ράμενοι Λακεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ
ἡμῖν πάσης τῆς συμμαχίας· καὶ τοι κατὰ γὰρ τὸ δι-
καίον γίνεσθαι τὴν ἡγεμονίην ἐωυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφί
ἀποχρᾶν κατὰ τὸ ἡμῖν ἡγεομένοισι.“ 149. Ταῦτα
μὲν λεγούσι τὴν βουλὴν ὑποκρίνασθαι, καὶ περ ἀπα-
γορευόντος σφί τοῦ χορηγητῆαι μὴ ποιεῖσθαι τὴν
πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην. σπουδῇ δὲ ἔχειν
σπονδὰς γενέσθαι τριηκονταετίας, καὶ περ τὸ χρη-
στήριον φοβερόμενοισι, ἵνα δὴ σφί οἱ παῖδες ἀνδρῶν
θίωσι ἐν τούτοις τοῖσι ἔτεσι· μὴ δὲ σπονδῶν ἐου-
σίων, ἐπιλέγεσθαι, ἣν ἄρα σφέας καταλαβὴ πρὸς τῷ
γεγονότι κακῷ ἄλλο πταίσμα πρὸς τὸν Περσὴν, μὴ
τὸ λοιπὸν ἔωσι Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι. τῶν δὲ ἀγ-
γέλων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ρηθέντα ἐκ τῆς
βουλῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε· „περὶ μὲν σπονδῶν
ἀνοίσειν ἐς τοὺς πλεῦνας· περὶ δὲ ἡγεμονίης αὐτοῖσι
ἐντετάλθαι ὑποκρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν, σφί μὲν εἶναι
δύο βασιλῆας, Ἀργείοισι δὲ ἓνα· οὐκ ὄντων δυνατὸν
εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης οὐδέτερον παῦσαι τῆς ἡγεμο-
νίης. μετὰ δὲ δύο τῶν σφετέρων ὁμώψηφον τὸν Ἀρ-
γεῖον εἶναι, κωλύειν οὐδέν.“ Οὕτω δὴ οἱ Ἀργεῖοι
φασὶ οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτιητέων τὴν πλεονε-
ξίην, ἀλλ' ἐλεσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχε-
σθαι, ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμονίοισι· προειπεῖν τε
τοῖσι ἀγγέλοις, πρὸ δύντος ἡλίου ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ
τῆς Ἀργείων χώρας· εἰ δὲ μὴ, περιέψεσθαι ὡς πο-
λεμίους. 150. Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τουτέων
περὶ λέγουσι. Ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος ἀνα

τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἐπεμψε κήρυκα ἐς Ἀργεὺς, πρῶτον ἢ περ δορμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐλθόντα δὲ τοῦτον λέγεται εἶπαι. „ Ἄνδρες „ Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει. Ἡμεῖς „ νομίζομεν Πέρσῃ ἐῖναι, ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, „ παῖδα Περσέος τοῦ Δαριάης, γεγονότα ἐκ τῆς Κη- „ φέος θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω ἂν ὦν εἴημεν „ ὑμετέροισι ἀπὸγονοι. οὔτε ὦν ἡμεῖς οἰκὸς ἐπὶ τοῖς „ ἡμετέροισι προγόνοισι στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμεῖς ἄλ- „ λόισι τιμωρέοντας, ἡμῖν ἀντιδότους γενέσθαι, ἀλλὰ „ παρ' ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ἦν „ γὰρ ἐμοὶ γένηται κατὰ νόον, οὐδαμῶς μέζοντας ὑμῶν „ ἄξω.“ Ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργεῖους λέγεται πρῆ- γμα ποιήσασθαι, καὶ παραχορῆμα μὲν οὐδὲν ἐπαγγελ- λομένους μεταίτεειν· ἐπεὶ δὲ σφας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω δὴ, ἐπισταμένους ὅτι οὐ μετα- δώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι, μεταίτεειν, ἵνα ἐπὶ προφάσιος ἡσυχίην ἄγωσι. 151. Συμπεσεῖν δὲ τοῦτοισι καὶ τότε τὸν λόγον λέγουσιν τινες Ἕλληνας, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γεγόμενον τούτων. τυχεῖν ἐν Σούσοισι τοῖσι Μемνονίοισι ἔοντας ἐτέρου προήμα- τος εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἱππο- νίκου, καὶ τοὺς μετὰ τούτου ἀναβάντας. Ἀργεῖους δὲ, πον αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτῶν Ἀρταξέρξεα τὸν Ξέρξεω „ εἴ σφι ἔτι ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα φιλίην συνεκε- ράσαντο, ἢ νομιζόλατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι. „ βασιλῆα δὲ Ἀρταξέρξεα „ μάλιστα ἐμμένειν, φάναι, καὶ οὐδεμίην νομίζειν πόλιν Ἀργεὺς φιλιωτέραν.“ 152. Εἰ μὲν νυν Ξέρξης τε ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντά κήρυκα ἐς Ἀργεὺς, καὶ Ἀργείων ἀγγελοὶ ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρωτῶν Ἀρταξέρξεα περὶ φιλίας, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι· οὐδὲ τινα γνώμην περὶ αὐτέων ἀπο- φαίνομαι ἄλλην γε ἢ τὴν περ αὐτοῖ Ἀργεῖοι λέγουσι. Ἐπιστάμαι δὲ τοσοῦτο, ὅτι, εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήτῃα κακὰ ἐς μέσον συνενείκαιεν, ἀλλάξασθαι βου- λόμενοι τοῖσι πλησίοισι, ἐγκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ, ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτέων ἀποφεροῖατο.

ὀπίσω τὰ ἐσκέλευατο. οὕτω δὴ οὐκ Ἀργείοισι αἰσχιστά πεποιήσθαι. Ἐγὼ δὲ ἀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὲν ὦν οὐ πανταπασί οφείλω καὶ μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον. Ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὥς ἄρα Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὴν Πέρσην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐστήκει, πᾶν δὴ βουλόμενοι σφι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύτης. Τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται.

153. Ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκато ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμαχῶν, συμμίζοντες Γέλωνι καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σάαρος. Τοῦ δὲ Γέλωνος τοῦτον πρόγονος, οἰκῆτορ ἐὼν Γέλῃς, ἣν ἐκ νήσου Τήλου, τῆς ἐκὶ Τριοπίῳ καίμενης, ὅς κτιζομένης Γέλῃς ὑπὸ Λυδίων τε τῶν ἐκ Ρόδου, καὶ Ἀντιφῆμον, οὐκ ἐλείφθη. ἀπὸ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπάχονοι γεγόμενοι ἰσφάνται τῶν χθονίων θεῶν, διατέλειον ἔόντες, Τηλίνεω ἐνός τευ τῶν προχόνων κτησαμέκου τρόπῳ ταῦδε. Ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλῃς οἰκημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελῶων, ἰσσωθέντες στασι. τούτους ὦν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς Γέλῃν, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν δύναμιν, ἀλλ' ἰρὰ τούτων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτήσατο, τοῦτο οὐκ ἔγω εἶπαι. τοῦτοισι δ' ὦν πίσυνος ἐὼν, κατήγαγε ἐπ' ᾧ τε οὐ ἀπογονός αὐτοῦ ἰσφάνται τῶν θεῶν ἔσονται. θαμὰ μοι ὦν καὶ τοῦτο γέρονε πρὸς τὰ πυνθάνομαι κατεργάσθαι Τηλίην ἔργον τοσοῦτον· τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα αἰ πρὸς τοῦ ἀπαντος ἀνδρὸς νεώμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς καὶ ῥώμης ἀνδοχῆς. ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων, τὰ ὑπεναντία τούτων, πεφυκέναι ἀηλυδριῆς τε καὶ μαλακώτερος ἀνὴρ. οὕτω μὲν νῦν ἐκτήσατο ταῦτο τὸ γέρας. 154. Κλεάνδρου δὲ τοῦ Πακάρεος τελευταῖος τὸν βίον, ὅς ἐτυράννευσε μὲν Γέλῃς ἑπτὰ ἔτη, ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελῶου, ἐν ταῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μονταρχίην. ἡποταγῆς,

Κλεάνδρου ἑὸν ἀδελφεός. ἔχοντας δὲ Ἱπποκράτες τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων, ἑὸν Τηλέταυ τοῦ Ἰσοφάντεω ἀπώγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων καὶ Αἰνησιδήμου, τοῦ Πατρίκου, ἦν δορυφόρος Ἱπποκράτες· μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπεδέχθη πάσης τῆς ἁπτοῦ εἶναι ἵππαρχος. πολιορκέοντος γὰρ Ἱπποκράτος Καλλιπολίτας τε καὶ Νυξίους, καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λαόντινους, καὶ πρὸς, Συρηκουσίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συκνούς, ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν τούτοις τοῖσι πολέμοισι ἑὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος. τῶν δὲ εἶπον πολλῶν, τούτων, πλὴν Συρηκουσίων, οὐδεμίᾳ πέφαιγε δουλοσύνην πρὸς Ἱπποκράτους. Συρηκουσίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρύσαντο, μάχῃ ἐσσωθέντας ἐπὶ ποταμῷ Ἐλωρῷ. ἐρύσαντά δὲ οὗτοι, ἐπὶ τοιοῦδε καταλλάξαντες, ἐπ' ᾧτε Ἱπποκράτῃ Καμαρίναν Συρηκουσίους παραδοῦναι· Συρηκουσίων δὲ ἦν Καμαρίνα τὸ ἀρχαῖον. 155. Ὡς δὲ καὶ Ἱπποκράτες, τυραννεύσαντα ἴσα ἔταμ τῷ ἀδελφῷ Κλεάνδρῳ, κατέλαβε ἀποθανεῖν πρὸς πόλιν Ἄβλῃ, στρατευσάμενον ἐπὶ τοὺς Σικελούς· οὕτως δὲ ὁ Γέλων, τῷ λόγῳ τιμωρεῖται τοῖσι Ἱπποκράτους παῖσι Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, οὐ βουλομένῳ τῶν πολιτῶν κατηκῶν ἔτι εἶναι, τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτης μάχῃ τῶν Γελώνων, ἤρχε αὐτός, ἀποστερήσας τοὺς Ἱπποκράτους παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο τὰ εὖρεμα, τοὺς γαμβρούς καλεομένους τῶν Συρηκουσίων, ἐπεσόντας ὑπὸ τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν σφετέρων δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούδας, ἔαχε καὶ ταύτας. ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκουσίων ἐπίοντι Γέλωνι παραδοῖσι τὴν πόλιν καὶ ἑαυτὸν. 156. Ὁ δὲ ἐπεὶ τε παρέλαβε τὰς Συρηκούδας, Γέλως μὲν ἐπικρατέων λόγον ἐλάσσει· ἐποιεῖτο, ἐπιτρέψας αὐτὴν ἑρᾶν ἀδελφῷ ἑαυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούδας ἐκράτυνε, καὶ ἔσαν οἱ πάντα αἱ Συρηκουσαι. αἱ δὲ παραυτίκα ἀνὰ τ' ἔδραμον καὶ ἀνέβλαστον. τοῦτο μὲν γὰρ, Καμαρινάους ἅπαντας ἐς τὰς Συρηκούδας ἀγαγόν, πολιτῶς.

ἔποίησε, Καμαρσίνης δὲ τὸ ἄστυ κατέσκαψε· τοῦτο δέ, Γελῶν ὑπερημίστες τῶν ἄστων, τοῦτ' αὖτοίσι Καμαρσινάιοι ἐποίησαν. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολιορκούμενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν αὐτῶν παχίας, αἰσραμένους τε πόλεμον αὐτῶ, καὶ προσδεκόντας ἀπολέσθαι διὰ τοῦτο, ἄγων ἐς τὰς Συρηκούσας, πολέμους ἐποίησε· τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγαρέων, οὐκ ἔχοντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου, οὐδὲ προσδεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τοὺς ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγή ἐν Σικελίῃ. τοῦτ' αὖτο καὶ Εὐβοίας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε, διακρίνας. ἐποίησε δὲ ταῦτα τοὺς ἀμφοτέρους, καμίσας δῆμον εἶναι πυνάκχημα ἐχαιριτώτατον. Τοιοῦτον μὲν τροπῶ τυραννος ἐγγράνεται μέγας ὁ Γέλων.

157. Τότε δέ, ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ κατὰ τὰς Συρηκούσας, ἔλθοντες αὐτῶ ἐς λόγους, ἔλεγον ταῦτα· „Ἐπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι, καὶ „Ἀθηναῖοι, καὶ οἱ ταύτων σύμμαχοι, παραλαμφο- „μενός σε πρὸς τὸν βαρβαρὸν. τὸν γὰρ ἱππὸντα „ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάντως κεν πυνθάναι· ὅτι Πέρ- „σης αὐτὸς μάλιστα, βούβας τὸν Ἑλλησπόντον, καὶ „ἐπάγων πάντα τὸν ἡπείρου στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίης, „στρατηλατήσῃ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· πρόσχημα μὲν „ποιηνυμένος ὡς ἐπ' Ἀθῆνας ἐλαύνει, ἐκ τῶν δὲ ἔχων „πάντην τὴν Ἑλλάδα ὑπ' ἐώντῳ πωλεῖσθαι. Σὺ „δὲ δυνάμειός τε ἡμεῖς μεγάλης, καὶ μοῖρα τοι τῆς „Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μέγα, ἀρχοντί γε Σικελίης „βοηθεῖ τε τοῖς ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ συν- „ελευθέρου. ἀλλῆς μὲν γὰρ γινόμενη πᾶσα ἡ Ἑ- „λάς, χειρὶ μεγάλη αὐτάγεται, καὶ αἰετομαχοὶ γινό- „μεθα τοῖσι ἐπιδούσι· ἦν δὲ ἡμῶν οἱ μὲν καταπρο- „διδῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι ἀμυνέσθαι, το δὲ ὑγιαί- „νον τῆς Ἑλλάδος ἢ ἅλῃον, ταῦτο δὲ ἤδη δεινὸν „γίνεται, μὴ πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. Μὴ γὰρ ἐλπί- „σῃς, ἦν ἡμέας καταστρέφεται ὁ Πέρσης μαχῇ „κρατήσης, ὡς οὐκ ἦξει πᾶσα σὲ γε, ἀλλὰ προ- „τῦντον φάλαγγι. βοηθεῖν γὰρ ἡμῖν, σφαιρῶν τε-

„μωρέεις. τῷ δὲ εὖ βουλευθέντι πρήγματι ταλευτῇ
 „ὥς τὸ ἐπῆπαν χρησιτὴ ἐθέλει ἐπιγίνεσθαι.“ Οἱ μὲν
 ταῦτα ἔλεγον. 158. Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέκειτο λέ-
 γων τοιαυτά. „Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες
 „πλεονέκτην, ἐτολμήσατε ἐμὲ σύμμαχον ἐπὶ τὸν βάρ-
 „βαρον παρακαλέοντες ἔλθεῖν. αὐτοὶ δὲ, ἐμεῦ πρό-
 „τερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπάψα-
 „σθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος συνῆπτο,
 „ἐπισκῆπτόντός τε τὸν Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδου
 „πρὸς Ἑγεσταιῶν φόνον ἐκπρηξάσθαι, ὑποτεινόντός
 „τε τὰ ἐμπόρια συνελευθεροῦν, ἀπ' ὧν ὑμῖν με-
 „γάλαι ὠφελίαι τε καὶ ἐπαυρέσεις γέγονασι. οὐτε
 „ἐμεῦ εἵνεκα ἤλθετε βοηθήσοντες, αὐτὲ τὸν Δω-
 „ριέος φόνον ἐκπρηξόμενοι. τὸ τε κατ' ὑμέας, ταῦτα
 „πάντα ὑπὸ βαρβαροῖσι νέμεται. ἀλλὰ, εὖ γὰρ
 „ἦρῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἀμεινον κατέστη. νῦν δὲ, ἐπειδὴ
 „περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπύκται ἐς ὑμέας, αὐτὰ
 „δὴ Γέλωνος μνηστὴς γέρονε. Ἀτιμῆς δὲ πρὸς
 „ὑμῶν κυρήσας, οὐκ ὁμοιωσόμεαι ὑμῖν, ἀλλ' ἐτοι-
 „μός εἰμι βοηθεῖν, παρεχόμενος δηκοσίας τε στρα-
 „τίας, καὶ δισμυρίους ὀπλίτας, καὶ διαχιλῆν ἵππων,
 „καὶ διαχιλίους τοξότας, καὶ διαχιλίους σφαιδομήτας,
 „καὶ διαχιλίους ἵπποδρομους ψιλοῦς. αἰτὰν τε
 „ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατῇ, ἐστ' ἂν διαπολεμη-
 „σωμεν, ὑποδέκομαι παρῆξεν. Ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε
 „τάδε ὑπίσχεσθαι, ἐκ' ᾧ στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν
 „τῶν Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς τὸν βάρβαρον. ἐπὶ
 „ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὐτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι, οὐτ' ἂν
 „ἄλλους πέμπωμι.“ 159. Ταῦτα ἀκούσας οὐτε
 ἠένυσχετο ὁ Συναγρός, εἶπε τε ταῦτα. „Ὥ καὶ μέγ'
 „οἰμώξεεν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων, πυθόμενος
 „Σπαρτιάτας τὴν ἡγεμονίην ἀπαραιρησθαι ὑπὸ Γέλ-
 „ωνος τε καὶ Συρρακουσίων. ἀλλὰ τούτου μὲν τοῦ
 „λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅπως τὴν ἡγεμονίην τοι
 „παραδώσωμεν. ἀλλ', εἰ μὲν βούλει βοηθεῖν τῇ
 „Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Μακεδαιμονίων. εἰ δ'
 „ἄρα μὴ δικαιοῖς ἀρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βοηθεῖν.“
 160. Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ἄρα ἀπεστραμ-

μένους τοὺς λόγους τοῦ Σπάρτη, τὰν τελευταῖον
 σφί τόνδε ἐξέφαινε λόγον. „Ὡς ξεῖνε Σπαρτιῆτα,
 „ἀνέλδεα κατιόντα ἀνθρώπων φιλέει ἐπανάγειν τὸν
 „θυμόν. σὺ μέντοι ἀποδεξάμενος ὑβρίσματα ἐν
 „τῷ λόγῳ, οὐ με ἐκείσας ἀσχήμονα ἐν τῇ ἀμοι-
 „βῇ γενέσθαι. ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω περιέχε-
 „σθε τῆς ἡγεμονίης, οἶκος καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμῶν
 „περιέχεσθαι, στρατιῆς τε ἔοντα πολλαπλασίης
 „ἡγεμόνα, καὶ νηῶν πολὺ πλεύνων. Ἀλλ' ἐπεὶ
 „τε ὑμῖν ὁ λόγος αὐτῷ προσάντης κατίσταται,
 „ἡμεῖς τι ὑπείκομεν τοῦ ἀρχαίου λόγου. εἰ ταῦ μὲν
 „περὶ ὑμεῖς ἡγείσθε, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγὼ εἰ
 „δὲ ὑμῖν ἡδονὴ ταῦ κατὰ θάλασσαν ἡγεμονεύειν,
 „τοῦ περὶ ἐγὼ θέλω. καὶ ἡ τοῦτοισι ὑμέας χρεῶν
 „ἔστι ἀρέσκεσθαι, ἢ ἀπιέναι συμμάχων τοιῶνδε
 „ἐρήμους.“ 161. Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προτετέμετο.
 Φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναῖος ἄγγελος τὸν Λακεδαιμο-
 νίων, ἀμείβετό μιν τοῖσδε. „Ὡς βασιλεῦ Σπάρτη-
 „σιων, οὐκ ἡγεμόνος δεομένη ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψε
 „ἡμέας πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς. σὺ δὲ, ὅπως μὲν
 „στρατιὴν πέμψεις μὴ ἡγεύμενος τῆς Ἑλλάδος, οὐ
 „προφαίνεις. ὡς δὲ στρατηγῆσεις αὐτῆς, γλίχεται.
 „ὅσον μὲν νῦν παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ ἰδέαι
 „ἡγείσθαι, ἐξήρκει ἡμῖν ταῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίῃ
 „ᾄγειν, ἐπισταμένοις ὡς ὁ Λάκων ἱκανὸς τοι ἐμέλλε
 „ἔσεσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀπολογεύμενος. ἐπεὶ
 „τε δὲ ἀπάσης ἀπελευνόμενος, δέεται τῆς ναυτικῆς
 „ἀρχῆς, αὐτῷ ἔχει τοι. οὐδ', ἢ ὁ Λάκων ἐπὶ τοῦ
 „ἀρχῆς αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν. ἡμετέρη γὰρ ἔστι
 „αὕτη γῆ, μὴ αὐτῶν βαυλομένων Λακεδαιμονίων.
 „τοῦτοισι μὲν ὧν ἡγείσθαι βουλομένοις οὐκ ἀντι-
 „τείνομεν, ἄλλω δὲ παρήσομεν οὐδενὶ ναυαρχεῖν.
 „μάτην γὰρ ἂν ὧδε παράλον Ἑλλήνων στρατὸν
 „πλείστον εἴημεν ἐκτεθνήκοι, εἰ Σπάρτησι τοῖσι ἔοντες
 „Ἀθηναῖοι συγχορήσομεν τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιότα-
 „τον μὲν ἔθνος παρεχόμενοι, μῦθοι δὲ ἔοντες οὐ
 „μετανάσται Ἑλλήνων. τῶν καὶ Ὀμηρὸς ὁ ἐπο-
 „ποιὸς ἄνδρα ἀρίστην ἔφησε εἰς Πίση ἀπικέσθαι,

„τάξαι τε καὶ διακοσμήσαι στρατόν. οὕτω οὖν
 „ὄνειδος ἥρῃν ἐστὶ οὐδὲν λέγειν ταῦτα.“ 162. *Ἀμει-
 βετο Γέλων τοῖσδε* „*Ζεῖνε Ἀθηναῖε, ὑμεῖς εὐκτατε*
 „*τούς μὲν ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρξομένους οὐκ*
 „*ἔχειν. ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ὑπείκντες, ἔχειν τὸ πᾶν*
 „*ἠθέλετε, οὐκ ἂν φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω*
 „*ἀπαλλασσόμενοι, καὶ ἀγγέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι*
 „*ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτῇ ἐξαραισθήται.*“
 Οὗτος δὲ ὁ νόος τοῦδε τοῦ ῥήματος, τὸ ἐθέλει λέ-
 γειν. δηλὰ γὰρ ὡς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστὶ τὸ ἔαρ δο-
 κιμώτατον τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων στρατῆς, τὴν
 ἐσωτοῦ στρατῆν. στερισκομένην ὦν τὴν Ἑλλάδα
 τῆς ἐσωτοῦ συμμαχίης, εἴκαζε ὡς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ
 ἐνιαυτοῦ ἐξαραιρημένον εἴη!

163. Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι, τῶσδε
 τῷ Γέλωνι χρηματισάμενοι, ἀπέπλεον. Γέλων δὲ
 πρὸς ταῦτα, δέσας μὲν περὶ τοῖσι Ἑλλησι μὴ οὐ
 δυνέωνται τὸν βάρβαρον ὑπερβαλέσθαι, θεῖον δὲ
 καὶ οὐκ ἀνασχετὸν ποιησάμενος, ἔλθων ἐς Πελοπόν-
 νησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἔων Σικελίης
 τυραννός; ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν ἠμέλησε, ὁ δὲ ἄλ-
 λης εἶχετο. *Ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα ἐπύθετο τὸν Πέρ-
 σην διαβεβησότα τὸν Ἑλλησποντον, πέμπει πεντη-
 κοντέριοισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθην, ἄνδρα Κῶον,*
ἐς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ καὶ φίλους λό-
γους, καρεδοκῆσοντα τὴν μάχην, ἥ πεσέεται καὶ
ἦν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τὰ τε χρήματα αὐτῷ δι-
δόναι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τῶν ἀρχῶν ὁ Γέλων
ἦν δὲ μὴ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. 164. Ὁ δὲ Κά-
 δμος οὗτος, πρότερον τούτων παραδεξιόμενος παρὰ
 πατρός τὴν τυραννίδα Κῶων εὐ βεβηκυῖαν; ἐκὼν τε
 εἶναι, καὶ θεικοῦ ἐπιόντος οὐδενός, ἀλλὰ ἀπὸ δι-
 καιοσύνης, ἐς μέσον Κῶοις καταθεὶς τὴν ἀρχήν,
 οἶκτο ἐς Σικελίην. ἐνθα μετὰ Σαμίων εἶχε τε καὶ
 πικρίσκει πόλιν Ζάγκλην, τὴν ἐς Ἀρσισίην μετα-
 βαλοῦσαν τὸ οὐνομα. τοῦτον δὴ ὦν ὁ Γέλων τὸν
 Κάδμον καὶ τοιοῦτον τρόπον ἀπακόμενον, θαυμάσιο-

δύστην τὴν οἱ αὐτὰς ἄλλην ἀναγῆδαι ἐβούλετο, ἔπειτα
ὅς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοις δικαίοις τοῖσι ἐξ ἑωυτοῦ ἐρ-
γασμένοις, καὶ τότε οὐκ ἐλάχιστον τουτέων ἐλείπετο.
κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ Γέλων
ἐπιτραπέτο, παρὸν κατασχέσθαι, οὐκ ἐθέλησε.
ἀλλ', ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκρατήσαν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ
ἑρέτης οἰχόμενοι ἀπελαύνων, καὶ ὅη καὶ ἐκείνος ἀπὸ-
ῶτο ἐς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάντων τὰ χρήματα ἄγων.

165. Λέγεται δὲ καὶ ταῦτα ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίᾳ
οἰκημένων, ὡς ἄνω, καὶ μελλόν ἀρχεσθαι ὑπὸ Λα-
κεδαιμονίων ὁ Γέλων, ἐβλήθησε ἀν τοῖσι Ἕλλησι,
εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Λιχηριδῆραυ Ἀκραγαγνέων
μουνάρχου ἐξέλθεις ἐξ Ἰμέρης. Θηρίλλος ὁ Κοινίπ-
που, τύραννος ἑὼν Ἰμέρης, ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν
χρόνον τοῦτον Φαινίων καὶ Λιβύων καὶ Ἰβήρων
καὶ Λυγίων καὶ Ελισώνων καὶ Σαρδονίων καὶ Κυβ-
ρίων πρὶν ἄντις μυριάδας, καὶ στρατηγὸν αὐτῶν
Ἀμίλκην τὸν Ἀννωνος, Καρχηδονίων ἰόντα βασι-
λεῖα κατὰ ξημεῖν τε τὴν ἑωυτοῦ ὁ Θηρίλλος ἀνα-
γνέσας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀναξίλειον τοῦ Κοιτί-
κειω πραθυμῖαν, ὅς Πηγίου ἑὼν τύραννος, τὰ ἑὼν
τοῦ τέκε δαυς ὀμήρους Ἀμίλκην, ἐπῆγε μιν ἐπὶ τὴν
Σικελίην, τερμαρίων τῷ πενθερῷ. Θηρίλλου γὰρ
εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλειος, τῇ οὐνομα ἦν Κυδίππη.
οὕτω δὴ οὐκ εἶδόν τε γινόμενον βοηθεῖν τὸν Γέλων
κα τοῖσι Ἕλλησι, ἀποπέμπει ἐς Δελφούς τὰ χρή-
ματα. 166. Πρὸς δὲ, καὶ ταῦτα λέγουσι, ὡς συνέβη
τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐν τε τῇ Σικελίᾳ Γέλωνα καὶ Θή-
ρωνος νικῶν Ἀμίλκην τὸν Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σα-
λαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρσην. Τὸν δὲ Ἀμίλκην,
Καρχηδόνιον ἰόντα πρὸς πατρός, μητρόθεν δὲ Συ-
ρρακούσιον, βασιλεύσαντά τε καὶ ἀνδραγαθήν Καρ-
χηδονίων, ὡς ἡ συμβολὴ τε εἶναιτο, καὶ ὡς ἐσσαντο
τῇ μάχῃ, ἀφαισθῆναι πτωχαινομαι, ὥστε γὰρ ζῶντα,
οὕτω ἀποθανόντα φερεται οὐδαμοῦ γὰρ τὸ πᾶν γὰρ
ἐπελθεῖν διζήμενον Γέλωνα. 167. Ἔστι δὲ ὑπ'
αὐτῶν Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος ἀγόμενος, αἰνῶτι

χρωμένων, ὥς οἱ μὲν βήρβαροι τοῖσι Ἕλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο ἐξ ἡνὺς ἀρξάμενοι μέχρι θεί-
λης ὀψίλης· ἐπὶ τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἐλκῦσαι τὴν
σύστασιν· ὁ δὲ Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μέ-
νων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετο καὶ ἐκαλλερέετο, ἐπὶ
πυρρῆς μεγάλης σώματα ὅλα καταγλίζων· ἰδὼν δὲ
τροπὴν τῶν ἐαυτοῦ γινομένην, ὥς ἐτυχε ἐπισπένδων
τοῖσι ἱροῖσι, ὥς ἐαυτὸν ἐς τὸ πῦρ· οὕτω δὲ κα-
τακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλ-
κα τρόπῳ εἴτε τοιοῦτω, ὥς Φοίνικες λέγουσι, εἴτε
ἐτέρῳ, ὡς Συρηκούσιοι, Καρχηδόνιοι τοῦτο μὲν οἱ
θύουσι, τοῦτο δὲ μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι
πόλισι τῶν ἀποκίδων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχη-
δόνι. τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα.

168. Κερκυραῖοι δὲ, τὰδε ὑποκρινάμενοι τοῖσι
ἀγγέλοισι, τοιαῦτα ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρε-
λάβανον οἱ αὐτοὶ οἵπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπύκατο,
λέγοντες τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα
ἔλεγον. οἱ δὲ παραντίκα μὲν ὑπὸσχοντο πέμψειν τε
καὶ λαμνέειν, φράζοντες ὥς „οὐ σφι περιοπτῆ-
ῖσι τὴ Ἑλλάς ἀπολλυμένη· ἦν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς
γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δαυλεύσουσι τῇ πρώτῃ τῶν ἡμε-
ρέων· ἀλλὰ τιμωρητέον εἴη ἐς τὸ δυνατότατον.“

ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσωπα. ἐπεὶ δὲ ἔδεε
βοηθῆειν, ἄλλα νοεῖντες, ἐπλήρωσαν νέας ἐξήκοντα·
μόγις δὲ ἀναγκάστες, προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ,
καὶ περὶ Πύλον καὶ Τάιναρρον γῆς τῆς Λακεδαιμο-
νίων ἀνεκώχουν τὰς νέας, κραδοκείμεναι καὶ οὕτοι
τὸν πόλεμον, ἧ πεσέειται· ἀελπίτοντες μὲν τοὺς Ἕλ-
ληνας ὑπερβαλίσσθαι, δοκείμεναι δὲ τὸν Πέρσῃν, κα-
τακρατήσαντα πολλόν, ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος.
Ἐπόיעν ὡν ἐπιτήδες, ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσῃν
λέγειν τοιαῦτα· „ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, παρλαμβανόν-
των τῶν Ἑλλήνων ἡμεῖς ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον,
ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαττίστην· οὐδὲ νέας ἐλατί-
στας παρσχοῦντες αὐ, ἀλλὰ πλείστας μετὰ γε Ἀθη-
ναίους, οὐκ ἐθελήσαμεν σοὶ ἐναντιωθῆναι, οὐδέ τι

„ἀποθύμιον ποιῆσαι.“ Τοιαῦτα λέγοντες ἡλπίδον πλείον τι τῶν ἄλλων οἴσασθαι· τὰ περ ἂν καὶ ἐγέ- νετο, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας σφισσῆψις ἐπεποιήτο, τῇ περ δὴ καὶ ἐχρήσαντο. αἰ- τιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθειον, ἔφα- σαν „πληρῶσαι μὲν ἔξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἱη- σιέων ἀνέμων ὑπερβαλέειν Μαλέην, οὐκ οἷοί τε γε- νέσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμίνα, καὶ οὐ- δεμὴ κακότητι λειψοθῆναι τῆς ναυμαχίης.“ Οὗτοι μὲν αὐτῷ διεκρούσαντο τοὺς Ἕλληνας.

169. Κρῆτες δὲ, ἐπεὶ τὲ σφας παρελάβανον οἱ ἐπὶ ταῦτοισι ταχθέντες Ἕλλήνων, ἐποίησαν τοι- ὄνδε. Πέμπαντες κοινῇ θεοπροπὸς ἐς Δελφούς, τὸν θεὸν ἐπειρώτων, εἰ σφισσιν ἀμείνον γίγεται τιμω- ρέουσι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο „Ὡ- νῆπιοι, ἐπιμέμψεσθα ὅσα ὑμῖν ἐκ τῶν Μενέλαοι, „τιμωρημάτων Μίνωσος ἐπεμψε μηνίων δακρύματα, „ὅτι οἱ μὲν οὐ συνέξεπρήσαντο αὐτῷ τὸν ἐν Κα- „ρίῳ θάνατον γεόμενον, ὑμεῖς δὲ κείνοισι τὴν ἐκ „Σπάρτης ἀποραχθεῖσαν ὑπὸ ἀνδρὸς βαρβάρου γυ- „ναῖκα.“ Ταῦτα οἱ Κρῆτες ὡς ἀπενειχθέντα ἤκου- σαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίας. 170. Λέγεται γὰρ, Μί- νων κατὰ ζήτησιν Αἰδούλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλευμένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θά- νατῳ. αὐτὰ δὲ χρόνον Κρήτας, θεοῦ σφισσιν ἐποτρύ- ναντος, πάντας πλην Πολυχνιτίων τε καὶ Πραισίων, ἀπικόμενους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πόλισσιν κείνῃ ἐπ' ἔτεα πέντε πόλιν Κάμικον, τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντίνοι ἐνέμοιτο· τέλος δὲ, οὐ δυναμένους οὔτε ἐλεῖν, οὔτε παραμένειν, λιμῷ ἀνυστεῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. αἷς δὲ κατὰ Ἰηπυγίην γενέ- σθαι πλώοντας, ὑπολαβόντα σφείας χειμῶνα μέγαν ἐμβαλέειν ἐς τὴν γῆν. συναραχθέντων δὲ τῶν πλοίων, οὐδεμίαν γὰρ σφισσιν ἐτι κομιδὴν ἐς Κρήτην φαίνεσθαι, ἐνθαῦτα Τρίην πόλιν κτίσαντας, καταμείναι τε, καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν, γενέσθαι Ἰηπυγας Μεσσηπίους, ἀντὶ δὲ εἶναι νησιώτας, ἡπειρώτας.

ἀπὸ δὲ Τρίτης πόλεως τὰς ἄλλας οὐκίσαν, τὰς δὲ Τα-
ραντίνοι χρόνῳ ὕστερον πολλὰ ἐξαισώσαντες προς-
έπαισαν μεγάλως· ὥστε φόνος Ἑλληνικὸς μέγιστος
οὗτος δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἄβην, αὐτίαν τε
Ταραντίνων, καὶ Ρηγίνων· οἱ ὑπὲρ Μικυθίου τοῦ
Χοίρου ἀναγκασμένοι τῶν ἀσπίων, καὶ ἀπικείμενοι
τιμωροὶ Ταραντίνοισι, ἀπέθανον τριπλάσιοι αὐτῶ·
αὐτίαν δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπὶ ἀριθμὸς· ὁ δὲ Μί-
κυθος, οἰκῆτης ἐὼν Ἀναξίλλῳ, ἐπίτροπος Ρηγίου
καταλέλειπτο· οὗτος ὅσπερ ἐκπεσὼν ἐκ Ρηγίου,
καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκάδων οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν
Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀνδριάντας. 171. Ἀλλὰ τὰ
μὲν κατὰ Ρηγίνους τε καὶ Ταραντίνους, τοῦ λόγου
μοι παρενθήκη γέγονε· Ἔς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημω-
θεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραῖσιοι, ἰσομίζεσθαι ἄλλους
τε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἕλληνας· τρίτῃ δὲ γε-
νῇ μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα, γενέσθαι τὰ Τρωϊκά·
ἐν τοῖσι οὐ φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἔοντας Κρήτας
τιμωροὺς Μενέλαον· ἀντὶ τούτων δὲ σφι, ἀπονο-
στήσασι ἐν Τροίῃς, λιμὸν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι
καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτεσι· ἔς τε, τὸ δεύτε-
ρον ἐρημωθείσης Κρήτης, μετὰ τῶν ὑπολοίπων τρί-
τους αὐτὴν νῦν νέμεσθαι Κρήτας· Ἡ μὲν δὲ Πυθίη
ὑπομνήσασα τὰντα, ἔσχε φευλομένους τιμωρεῖν τοῖσι
Ἕλλησι.

172. Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκῆς τὸ πρῶτον ἐμῆ-
δισαν, ὡς διέδεξαν ὅτι οὐ σφι ἦνδανε τὰ οἱ Ἀλεω-
δαὶ ἐμνηχανέωντο· ἐπεὶ τε γὰρ ἐπυθέατο τάχιστα
μέλλοντα διαβαίνειν τὸν Πέλοπον ἐς τὴν Εὐρώπην,
πέμπουσι ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους· ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἔσαν
αἰεσιμένοι πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος, κραιφαρημένοι ἀπὸ
τῶν πολιῶν τῶν τὰ ἀμείνω φρονεουσέων περὶ τὴν
Ἑλλάδα· ἀπικείμενοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσσαλῶν
οἱ ἀγγελοι, ἔλεγον· „ Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσ-
„ σεσθαι τὴν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίῃ
„ τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου.
„ ἡμεῖς μὲν νῦν ἐτοῖμοι εἰμεν συμφυλάσσειν· πέμπουσιν
„ δὲ χρὴ καὶ ὑμεῖς στρατιὴν πολλήν· ὡς, εἰ μὴ

„παύετε, ἐπίστασθε ἡμέας ὁμολογήσειν τῇ Πέρσῃ.
 „οὐ γὰρ τοι προκατημένους τούτου πρὸ τῆς ἄλλης
 „Ἑλλάδος, μόνους πρὸ ὑμῶν δεῖ ἀπολέσθαι. βῆ-
 „θίεν δὲ οὐ βουλόμενοι, ἀναγκάην ἡμῖν οὐδεμίην
 „οἷοι τε εἶτε προσφέρειν· οὐδεμὶα γὰρ ἀδυνασίης
 „ἀνάγκη κρείσσων ἔσθ'· ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα αὐτοί.
 „τινα σωτηρίην μηχανώμενοι.“ Ταῦτα ἔλεγον οἱ
 Θεσσαλοί. 173. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβουλεύ-
 σαντο. ἐς Θεσσαλίην πίμπειν κατὰ θάλασσαν πεζὸν
 στρατὸν, φυλάξοντα τὴν ἰσβολήν. ὡς δὲ συνελήχθη
 ὁ στρατός, ἔπλεε δι' Εὐρίπου· ἀπινόμενος δὲ τῆς
 Ἀχαιῆς ἐς Ἄλον, ἀπαβας ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην,
 τὰς ἥρας αὐτοῦ καταλιπὼν· καὶ ἀπίνετο ἐς τὰ Τέμ-
 πεια ἐς τὴν ἰσβολήν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίας τῆς κατὰ
 ἐς Θεσσαλίην φέρεται παρα Ἠπειρὸν ποταμὸν, μεταξὺ
 δὲ Οὐλύμπου τε οὐρέος ἔοντα καὶ τῆς Ὀρεῆς. ἐ-
 θαῦτα ἰστρατοπιδεύοντο τῶν Ἑλλήνων κατὰ μεγάλους
 ὀπλῆται συλλεγόντες· καὶ σφι προσῆν ἡ τῶν Θεσα-
 λῶν ἵππος. ἰστρατήγει δὲ Μακεδαιμονίων μὲν, Εὐ-
 αίνετος ὁ Καρήνου, ἐκ τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος,
 γένος μίντοι ἔων οὐ τοῦ βασιληίου· Ἀθηναίων δὲ
 Θερμοκυλῆς ὁ Νεοκλῆος. Ἐμείναν δὲ ὀλίγας ἡμέ-
 ρας ἐνθαῦτα. ἀπινόμενοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλε-
 ξάνδρου τοῦ Ἀμύντιν, ἀνδρὸς Μακεδόνα, συνεβού-
 λευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι, μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἰσβο-
 λῇ, καταπατηθῆναι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ ἐπιόντος· ση-
 μαίνοντες τὸ πλῆθος τε τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας,
 ὡς δὲ οὗτοι σφι ταῦτα συνεβούλευον, χρηστὰ γὰρ
 ἔδοκον συμβουλεύειν, καὶ σφι εὐνοος ἐφαίνετο ἔων ὁ
 Μακεδών, ἐπείθοντο. ὁρκεῖν δὲ μοι, ἀφρώδιη ἦν
 τὸ πείθον, ὡς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην εἰούσαν ἰσβολήν ἐς
 Θεσσαλοὺς κατὰ τὴν αὐτὴν Μακεδονίην διὰ Περραιβῶν
 κατὰ Γύννον πόλιν, τῇ περ δὴ καὶ ἰσέβαλε ἡ στρατιὴ
 ἡ Εἰρῆω. καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τὰς νέας,
 ὀπίσω ἐπορεύοντο ἐς τὸν Ἰσθμὸν. 174. Αὕτη ἐγένετο
 ἡ ἐς Θεσσαλίην στρατιῇ, βασιλεὺς τε μέλλοντος
 διαβαίνειν ἐς τὴν Ἑβρώτιν ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ἔοντος
 ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ, ἐρηκνυθέντες συμμα-

χων, οὕτως δὴ ἐμῆδισαν προθύμως, οὐδ' ἔτι ἐνδοσταῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλεῖ ἄνδρες ἔοντες χρησιμώτατοι.

175. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ τε ἀπύκατο ἐς τὸν Ἰσθμόν, ἐβουλευόντο πρὸς τὰ λεγόμενα ἐξ Ἀλεξάνδρου, ἥ τε στήσονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἷοισι χώροισι. ἡ νικῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι. στεινότερη γὰρ ἐφαίνεται εἶσα τῆς ἐς Θεσσαλίην, καὶ ἅμα ἀγχοιέρη τε τῆς ἐσωτῶν. τὴν δὲ ἀτραπὸν, δι' ἣν ἦλυσαν δι' ἄλόντες Ἕλληνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδὲ ἤδεσαν εἶσαν πρότερον ἢ περ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηγίνοι. ταύτην οὖν ἐβουλευσάντο φυλάσσοντας τὴν ἐσβολὴν, μὴ παρίεναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βαρβαρὸν τὸν δὲ κινητικὸν στρατὸν πλέειν γῆς τῆς Ἰσθμιοῦδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ, ὥστε κινθάνεσθαι τὰ κατὰ ἐκατέρους ἔοντα· οἱ τε χώροι οὕτως ἔχουσι. 176. Τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηγίου ἐξ εὐρέος συναγεται ἐς στεῖνον πόρον, τὸν μεταξὺ ἔοντα νήσου τε Σκιάθου καὶ ἡπείρου Μαγνησίης. ἐκ δὲ τοῦ στεῖνου, τῆς Εὐβοίης ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον ὀκτεται αἰγιαλός· ἐν δὲ Ἀρτεμίδος ἱόν. Ἡ δὲ αἰ' διὰ Τρηγίνος ἐσόδος ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐστὶ, τῇ στεινοτάτῃ, ἡμίπλεθρον. οὐ μέντοι κατὰ τοῦτό γ' ἐστὶ στεινοτάτον τῆς χώρας τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἐμπροσθε τε Θερμοπυλέων καὶ ὀπισθε κατὰ τε Ἀλπηνους, ὀπισθε ἔοντας, εἶσα ἀμεινέτος μούνη· καὶ ἐμπροσθε, κατὰ Φοίνικα ποταμὸν, ἀγχοῦ Ἀνθελῆς πόλιος, ἀμαξέτος ἄλλη μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἐσπέρης, ὄρος ἄβατον τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλὸν, ἀνατείνειν ἐς τὴν Οἶτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς ἀδοῦ, θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τεύαγεα. Ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύτρος καλέουσι οἱ ἐπιχωριοί· καὶ βωμὸς ἰδρύται Ἡρακλῆος ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδέμνητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολάς· καὶ τὸ γε πάλαιον πύλας ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωνῆες τὸ τεῖχος, δεισαντες,

ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκήσαντες γῆν
τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἐκτεταται. ἅτε δὴ πειρω-
μένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφασθαι σφείας, τοῦτο
προεφυλάξαντο οἱ Φωκῆες. καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν
τότα ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἔσθον, ὥς ἂν χαραθρῶθει ὁ
χώρος· πᾶν μηχανεῶμενοι ὅπως μὴ σφίς ἐσβάλωσιν
οἱ Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώραν. Τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ
ἐρχαῖον ἐκ παλαιῶ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ
ἦδη ὑπὸ χρόνου ἔκειτο. τοῖσι δὲ, αὐτῖς ὀρθώσασι,
ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύναι ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβα-
ρον. κώμη δὲ ἐστὶ ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλφειοὶ
αὐτομα· ἐκ ταύτης δὲ ἐπιστιγίεσθαι ἐλογίζοντο οἱ
Ἕλληνες. 177. Οἱ μὲν νυν χώροι οὗτοι τοῖσι Ἕλ-
λησι εἶναι ἐφαίνοντο ἐπιτήδεια. ἅπαντα γὰρ προ-
σκεψάμενοι, καὶ ἐπυλοχισθέντες, ὅτι οὕτε πλήθει
ἔξασσι χρῆσθαι οἱ βάρβαροι, αὐτῖς ἵππων, ταύτη σφίς
ἔδοξε δεκασθαι τὸν ἐπινόητα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὥς δὲ
ἐπύθοντο τὸν Πέρσῃ ἐόντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες
ἐκ τοῦ Ἰαθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτῶν οἱ μὲν ἐς Θερ-
μοπύλας περὶ, ἄλλοι δὲ κατὰ θάλασσαν ἐπὶ Ἀρτε-
μίσιον.

178. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθειον
διαταχθέντες. Δεῖλοι δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρη-
σθησάντο τοῦ θεῶ, ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος
καταρρώδηκότες. καὶ σφίς ἐχρήσθη „ἀνέμοισι εὐχε-
σθαι· μεγάλους γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι
σωμμάχους.“ Δεῖλοι δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήιον,
πρῶτα μὲν, Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοιαι εἶναι ἔλυν.
θεροῖσι ἐξηγγείλαν τὰ χρησθέντα αὐτοῖσι· καὶ σφίς
δεινῶς καταρρώδεουσι τὸν βάρβαρον ἐξαγγείλαντες,
 χάριν αἰθάνασιν κατέθεντο. μετὰ δὲ ταῦτα, οἱ Δε-
λφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμὸν τε ἀπέδεξαν ἐν Θυίῃ, τῇ-
περ τῆς Κηφισσοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέμενος ἐστὶ,
ἐπὶ ἧς καὶ ὁ χώρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· καὶ
Θυσίῃ σφείας μετήσαν. Δεῖλοι μὲν δὴ κατὰ τὸ χρη-
στήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται.

179. Ὁ δὲ ναυτικός Ξέρξης στρατὸς, ἐρμωμένος ἐκ Θέρμης πόλιος, παρεβύλε νηναὶ τῇσι ἀρίστα πλεούσῃσι δέκα ἰδυ Σιαθου. ἐνθα ἔσαν προφυλάσσουσαι νέες τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροϊζηνίη τε καὶ Αἰγιναιή καὶ Ἀττικὴ. προΐδοντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων, ἐς φυγὴν ὥρμησαν. 180. Τὴν μὲν δὲ Τροϊζηνίην, τῆς ἤρχε Πηρξίνος, αὐτίκα αἰρέσασαι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι. καὶ ἔπειτα τῶν ἐπεβυτέων αὐτῆς τὸν καλλιστύνοντα ἀγαρόντες ἐπὶ τῆς προῆς τῆς νηὸς, ἔσφαξαν, διαδέξιον ποιούμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ κάλλιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τοῦτο οὖνομα ἦν Λέων· τάχα δ' ἂν τι καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύροιο. 181. Ἡ δὲ Αἰγιναιή, τῆς ἐτριηράρχης Ἀσωνίδης, καὶ τινὰ σφι θύρῳρον παρέσχε, Πυθίαν τοῦ Ἰσχενοῦ ἐπιβατεύοντος, ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέρην· ὃς ἐπειδὴ ἡ ναὺς ἡλίσκετο, ἐς τοῦτο ἀντέχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεκρεουργήθη ἅπας. ὡς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ' ἦν ἔμπνης, οἱ Πέρσαι, οἵπερ ἐπεβάτευον ἐπὶ τῶν νεῶν, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου περιποιῆσαι μιν περὶ πλείστου ἐποίησαντο, σμύρνησιν τε ἰώμενοι τὰ ἔλκεα, καὶ σινδόνας βυσσίνης τελαμῶσι κατειλίσσοντες. καὶ μιν, ὡς ὀπίσθω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἐσωτέρω στρατόπεδον, ἐπαδείκνυνθαι ἐκπαγλιόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, περιέποντες ἐξ· τοὺς δὲ ἄλλους, τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηὶ ταύτῃ, περιείπον ὡς ἀνδράποδα. 182. Αἱ μὲν δὲ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐτριηράρχης Φόρμος, ἀπὸρ Ἀθηναῖος, φεύγουσα, ἐξελέλυε ἐς τὰς ἐσβολὰς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ τοῦ μὲν ἀκάφους ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν οὐ. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπώκειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποθρόνους, κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκωμίσθησαν ἐς Ἀθήνας. Ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρταμισίῳ στρατόπεδεύοντες πυνθάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σιαθου. πυνθόμενοι δὲ καὶ καταβρόδῃσαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρταμισίου μεταωρίζοντο ἐς Χαλκίδα, φυλάξαντες μὲν τὸν Εὐριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους περὶ τὰ ὕψηλά τῆς Εὐβοίης. 183. Τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρ-

βάρων τρεῖς ἐπέλασαν περὶ τὸ ἔρμα τὸ μετὰξὺ Ἰδν Σιαθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μυρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι ἐπειδὴ στήλην λίθου ἐπέθηκαν, κομίσαντες ἐπὶ τὰ ἔρμα, οὐρηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὥς σφι τὸ ἐμποδὼν ἐγγρόνευ καθαρὸν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νηυσὶ, ἑξήδεκα ἡμέρας παρῆκτες μετὰ τὴν βασιλείας ἐξέλασιν ἐκ Θέρμης, τὸ δὲ ἔρμα σφι κατηγήσαντο, εἶν ἐκ πόρῳ μέλιστα, *Ἡμῶν Σκυριος*. πανημερῶν δὲ πλώαντες οἱ βάρβαροι, ἐξανύανσι τῆς Μαγνησίης χερσὸς ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μετὰξὺ Κασθυναίης τε πόλιος ἔοντα καὶ Σηπιάδος αὐτῆς.

184. Μῆχοι μὲν νυν αὐτοῦ τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλείων, ἀπαθῆς τε κακῶν ἦν ὁ στρατός· καὶ πλῆθος ἦν τηνικαῦτα ἔτε, ὥς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐρίσκω, τόσον. τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς *Λαίης*, ἰουσιῶν ἑπτὰ καὶ διηκοσιῶν καὶ χιλίων, τὸν μὲν ἀρχαῖον ἐκάστων τῶν ἐθνέων ὅμιλον, ἔοντα τέσσαρας καὶ εἴκοσι μυριάδας, καὶ πρὸς, χιλιάδα τε καὶ τετρακοσίους, ὥς ἀνὰ διηκοσίους ἀνδρας λογιζομένοι οἱ ἐν ἐκάστη νηϊ. ἐπεβάτενον δὲ ἐπὶ ταυτέων τῶν νεῶν, χωρὶς ἐκάστων τῶν ἐπιχωρίων ἐπιβατέων, Περσίων τε καὶ Μήδων καὶ Σακίων τριήκοντα ἄνδρες. οὗτος ἄλλος ὅμιλος χίνεται τρισμύριοι, καὶ ἑξακισχίλιοι, καὶ πρὸς, διηκοσιοὶ τε καὶ δέκα. προσθήσῃ ὃ ἔτι τούτῳ καὶ τῇ προτέρῃ ἐριθμῷ ταυτὴν ἐκ τῶν πεντηκοντέρων· παύσας, ὃ τι πλέον ἦν αὐτέων ἢ ἔλασσον, ἀν' οὐδωκοῦντα ἀνδρας ἐκείναι. συνελήχθη δὲ ταῦτα τὰ πλοῖα, ὥς καὶ προτέρων μοι εἰρέθη, τρισχίλια. ἦδη ὧν ἄνδρες ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσαρες μυριάδες καὶ εἴκοσι. Τούτῳ μὲν νυν τὰ ἐκ τῆς *Λαίης* ναυτιμὸν ἦν, σύμπαν Ἰδν πεντήκοντα μυριάδες, καὶ μία, χιλιάδες τε ἑπταὶ ἐπὶ ταυτήσῃ ἑπτὰ, καὶ πρὸς, ἑκατοντάδες ἑξ, καὶ δεκάς. Τούτῳ δὲ περὶ, ἑξοκομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγγίνοντα· τῶν δὲ ἱππέων, ὅπως μυριάδες, προσθήσω δὲ τούτοις τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίους, καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Ἀἰθῶνας, πλῆθος ποιήσας διςμύριους ἀνδρας.

Καὶ δὴ τότε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ πεζοῦ πλῆθος συν-
 τεθέμενον, γίνεται διηκόσιαι τε μυριάδες καὶ ἑκατη-
 κοντα καὶ μία, καὶ πρὸς, χιλιάδες ἑπτὰ, καὶ ἑκατα-
 τὰδες ἕξ, καὶ δεκάς. Τοῦτο μὲν τὸ ἐξ αὐτῆς τῆς
 Ἀσίας στρατεύμα ἐξαναχθέν εἴρηται, ἅντι τε τῆς
 Θεραπηίδης τῆς ἐπομένης, καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων,
 καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοις. 185. Τὸ δὲ δὴ, ἐκ τῆς
 Εὐρώπης ἀγόμενον στρατεύμα ἐπὶ προσλογιστῆα συν-
 τῶ παντὶ τῷ ἐξηριθυμημένῳ. δοῦναι δὲ δεῖ λίσσασθαι
 νέας μὲν νῦν αἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν
 νήσων τῶν ἐπικειμένων τῇ Θρηίκῃ, παρέχοντο εἰκα-
 σὶ καὶ ἑκατόν. ἐκ μὲν νῦν τούτων τῶν νεῶν, ἄν-
 δρες τετρακισχίλιοι καὶ διωμύριοι κινῶνται. πεζοὺς δὲ,
 τὸν Θρηίκης παρέχοντο, καὶ Παιώνες, καὶ Ἰλλυριοί,
 καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλκιδικὸν γένος, καὶ Βούγοι,
 καὶ Πίερες, καὶ Μακεδόνες, καὶ Παρθέμβοι, καὶ
 Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοί,
 καὶ ὅσοι τῆς Θρηίκης τὴν παραλίην νέμονται. του-
 τῶν τῶν ἐθνέων, τριήκοντα μυριάδας δοκέω μετρί-
 σθαι. αὐταὶ δὲ αἱ μυριάδες κείνησι προσεθεμένοι
 τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίας, γίνονται αἱ πᾶσαι ἀνδρῶν αἱ
 μάχιμοι μυριάδες διηκόσιαι καὶ ἑξήκοντα καὶ τρεῖς
 ρες, ἐπεισὶ δὲ ταύτῃσι ἑκατοντάδες ἑκαταίδεκα, καὶ
 δεκάς. 186. Τοῦ μαχίμου δὲ τούτου ἔντος ἀριθμοῦ
 τοσούτου, τὴν Θεραπιδίην τὴν ἐπομένην τούτοις, καὶ
 τοὺς ἐν ταῖσι σιταγωγοῖσι ἀκάτοις ἔοντας, καὶ μάλιστα
 ἐν τοῖσι ἄλλοις πλοίοις, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ,
 τούτους τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἑλᾶσσο-
 νας, ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δὴ σφρας ποιεῶ ἴσους ἐκείνοις
 εἶναι, καὶ οὐτε πλεῦνας, οὐτε ἑλᾶσσονας οὐδέν. ἐξισού-
 μενοι δὲ οὗτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἑκὼς μυριά-
 δας ἐκείνησι. Οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ
 εἰκοσι καὶ οκτώ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας
 δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Διόρξης ὁ Δαρείου
 μέχρι Σηπτιάδος καὶ Θερμοπυλέων. 187. Οὗτος μὲν
 δὴ τοῦ συνάπαντος τοῦ Διόρξεω στρατεύματος ἀριθμὸς.
 γυναικῶν δὲ σιτοποσίαν, καὶ παλλασίων, καὶ εὐνο-
 χων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμὸν· οὐδ' αὖ.

ὑποβυγίων τε καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθαφά-
ρων· καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἐπομένον, οὐδ' ἂν
τουτέων ὑπὸ πλήθεος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμὸν. Ὡστε
οὐδὲν μοι θῶμα παρίσταται προδοῦναι τὰ ῥέεθρα τῶν
ποταμῶν ἔστι τῶν· ἀλλὰ μᾶλλον, ὅπως τὰ σιτία ἀν-
τέχρησε, θῶμά μοι, μυριάσι τοσαύτησι· εὐρίσκω
γὰρ συμβαλλέμενος, εἰ χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς
ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μηδὲν πλέον, ἔνδεκα μυριάδας
μεδίμνων τελομένης ἐπ. ἡμέρῃ ἑκάστη, καὶ πρὸς, τριη-
κοσίους τε ἄλλους μεδίμνους καὶ τεσσεράκοντα· γυναῖξί
δὲ καὶ εὐνούχοισι, καὶ ὑποβυγίοισι καὶ κυσί, αὐ λο-
γίζομαι. Ἄνδρῶν δ' εὐσεέων τοσαυτέων μυριάδεων,
κάλλεός τε εἵνεκα καὶ μεγάθεος οὐδεὶς αὐτέων ἀξίαντι-
κότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξῳ ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος.

188. Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς ἐπεὶ τε ὀρμηθεὶς
ἐπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρας ἐς τὸν αἰ-
γιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίῃς τε πόλιος ἔαντα καὶ
Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὤρμεον
πρὸς γῆν, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνῃσι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ
τοῦ αἰγιαλοῦ ἔντος οὐ μεγάλου, πρόκροσσαι ὀρμεόν-
το ἐς πάντον, καὶ ἐπὶ ὅτῳ νέας ταύτην μὲν τὴν
εὐφρόνην οἶτω. Ἀμα δὲ ὀρθρῶ, ἐξ αἰθρίας τε καὶ
νηνεμῆς, τῆς θαλάσσης ζεσάσης, ἐπέπεσε σφι χει-
μῶν τε μέγας καὶ πολλὸς ἄνεμος ἀπηνειώτης, τὸν δὴ
Ἑλλησποντίην καλέουσι οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκη-
μένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐτέων αὐξόμενον ἔμαθον τὸν
ἄνεμον, καὶ τοῖσι σὺν τῷ εἶχε ὄρμον, οἱ δ' ἐφθησαν
τὸν χειμῶνα, ἀνασπᾶσαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοὶ τε
περίησαν καὶ αἱ νέες αὐτέων. ὅσας δὲ τῶν νεῶν με-
ταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἰννούς καλεσ-
μένους τοὺς ἐν Πηλῳ, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ
περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον· αἱ δὲ ἐς Με-
λίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξεβράσσοντο.
ἦν τε τοῦ χειμῶνος χρόμα ἀφόρητον. 189. Λέγεται
δὲ λόγος, ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορρὴν ἐκ Θεοπροπίου
ἐπικαλέσμεντα, ἐλθόντες σφι ἄλλου χρηστηρίου, τὸν

γαμβρόν ἐπίκουρον καλέσασθαι.“ Βορῆς δὲ, κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὁρειθυίην τὴν Ἐρεχθίδος. κατὰ δὲ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς φάτις ὥρμηται, συμβαλλέμενοι σφι τὸν Βορῆν γαμβρόν εἶναι, καὶ ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χυλκίδι, ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐθύνοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τὸν τε Βορῆν καὶ τὴν Ὁρειθυίην, τιμωρῆσαι σφι καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἀθῶν. Εἰ μὲν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι ὀρμέουσι ὁ βορῆς ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἶπαι· οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοι σφι λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορῆν πρότερον, καὶ τότε ἐκεῖνα κατεργάσασθαι· καὶ ἱρὸν ἀπελθόντες Βορέῳ ἰδρύσαντο παρὰ ποταμὸν Ἰλισσόν.

190. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας λέγουσι διαφθαρεῖναι, τετρακοσιέων οὐκ ἐλάσσοντας, ἀνδρας τε ἀναριθμήτους, χρήματων τε πλῆθος ἄφθονον· ὥστε Ἀμεινοκλὲϊ τῷ Κρητίνεω, ἀνδρὶ Μαγνητι, γηοχέοντι περὶ Σηπιαδα, μεγάλως ἢ ναυηγίῃ ἐγένετο χρηστή· ὅς πολλὰ μὲν χρύσεια ποτήρια ὑπέρῳ χρόνῳ ἐκβρασσόμενα ἀντίλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυροὺς τε τῶν Περσέων εὔρε, ἅλλα τε χρύσεια ἄφατα χρηματά περιεβάλλετο. ἀλλ' ὁ μὲν, τᾶλλα οὐκ εὐτυχέων, εὐρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο· ἦν γάρ τις καὶ τοῦτον ἄχαρις συμφορὴ λυπεῦσα παιδοφόνος,

191. Σιταγωγῶν δὲ ὀλκᾶδων καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρομένων οὐκ ἐπὶν ἀριθμός· ὥστε δείσαντες οἱ στρατηγοὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ, μή σφι κεκακωμένοισι ἐπιθέωνται οἱ Θεσσαλοὶ, ἔρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβάλοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ ἔχειμαζε τρεῖς. τέλος δὲ, ἔντομά τε ποιέοντες, καὶ καταειδόντες γοησι τῷ ἀνέμῳ οἱ Μάγοι, πρὸς τε τούτοισι, καὶ τῇ θεῇ καὶ τῇσι Νηρηΐδι θυόντες, ἔπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ θεῇ ἔδυνον, πυθόμενοι παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὡς ἐκ τοῦ χώρου τούτου ἀρπασθεῖν ὑπὸ Πηλῆος, εἴη τε ἅπασα ἡ ἀκτὴ ἢ Σηπιάς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων

Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τέταρτη ἡμέρῃ ἐπέπλωτο.
 192. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι οἱ ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων
 τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς
 ὁ χειμὼν πρῶτος ἐγένετο, ἐσήμαινον πάντα τὰ γενο-
 μένα περὶ τὴν ναυγήν. οἱ δὲ, ὡς ἐπίθοντο, Πο-
 σειδέωνι Σωτήρι ευξάμενοι, καὶ σπονδὰς προχέαντες,
 τὴν ταχίστην ὀπίσω ἠπείγοντο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον·
 ἐλπίσαντες ὀλίγας τινας σφι ἀντιξόους εἶσεσθαι νῆας.
 οἱ μὲν δὴ τὸ δεύτερον ἐλθόντες, περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον
 ἐναυλόχεον, Ποσειδέωνος Σωτήρος ἐπωνυμίην ἀπὸ
 τούτου ἐτι καὶ ἐς τότε νομίζοντες.

193. Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος,
 καὶ τὸ κύμα ἱσχυρῶς, κατασπάσαντες τὰς νῆας,
 ἐπλεον παρὰ τὴν ἠπειρον. κάμπαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς
 Μαγνησίης, ἰθείαν ἐπλεον ἐς τὸν κόλπον τὸν ἐπὶ
 Παγασέων φέροντα. ἔστι δὲ χώρος ἐν τῷ κόλπῳ
 τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἐνθα λέγεται τὸν Ἡρακλῆα
 καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰησονός τε καὶ τῶν συνεταίρων,
 ἐκ τῆς Ἀργεὺς ἐπ' ὕδαρ πεμφθέντα, εὐτ' ἐπὶ τὸ κῆας
 ἐπλεον ἐς Αἶαν τὴν Κολχίδα. ἐνθεῦτεν γὰρ ἐμελλον
 ὑδρὸν εὐάμενοι ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν· ἐπὶ τούτου δὲ
 τῷ χώρῳ οὖνομα γέγονε Ἀφέται. ἐν τούτῳ ὦν ὄρ-
 μον οἱ Ξέρξεω ἐποιεῦντο. 194. Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν
 νηῶν τουτέων ἐτυχόν τε ὕσταται πολλὸν ἐξαναχθεῖ-
 σαι, καὶ κως κατεΐδον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλή-
 των νῆας, ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρως εἶναι οἱ βάρ-
 βαροι, καὶ πλείοντες ἐσέπεσον ἐς τοὺς πολεμίους· τῶν
 ἱστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὑπαρχος Σαν-
 δώκης ὁ Θαμασίῳ· τὸν δὴ πρότερον τουτέων βασι-
 λεὺς Δαρεῖος, ἐπ' αἰτλή τοιγῆδε λαβὼν, ἀνεσταυρωσε
 ἔοντα τῶν βασιλῆων δικαστέων· ὁ Σανδῶκης ἐπὶ
 χρήμασι ἄδικον δίκην ἔδωκε. ἀνακρεμασθέντος ὦν
 αὐτοῦ, λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὖρὲ οἱ πλεον ἀγαθὰ
 τῶν ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλῆϊον·
 εὖρὼν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνούς ὡς ταχύτερον
 αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε. βασιλῆα

μὲν δὲ Ἀραρεῖον οὕτω διαφυγὼν μὴ ἀπολέσθαι, πε-
ριῆν· τότε δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας καταπλώσας, ἐμέλλε
οὐ τὸ δεύτερον διαφυγὼν ἔσεσθαι. ὥς γὰρ σφείας εἴ-
δον προσπλέοντας οἱ Ἕλληνες, μαθόντες αὐτέων τὴν
γινομένην ἀμαρτάδα, ἐπαναχθέντες, εὐπετέως σφείας
εἶλον. 195. Ἐν τούτων μὴ Ἀρίδωλις πλέων ἦλω,
τύραννος Ἀλαβάνδων τῶν ἐν Κυρίῃ. ἐν ἑτέρῃ δὲ, ὁ
Πάφιος στρατηγὸς Πενθύλος ὁ Δημονίου· ὃς ἦγε
μὲν δυώδεκα νῆας ἐκ Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ σφείων
τὰς ἑνδεκα τῷ χειμῶνι τῷ γενομένῳ κατὰ Σηπιάδα,
μὴ τῇ περιγενομένῃ καταπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦλω.
τούτους οἱ Ἕλληνες, ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο
πυθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμπουσι
δεδεμένους ἐς τὸν Κορινθίων Ἰσθμόν.

196. Ὁ μὲν δὲ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς,
πάρει τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν τῶν εἶπον Σανδῶνικα
στρατηγέειν, ἀπικέτο ἐς Ἀφείας. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ
πέζος, πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίας καὶ Ἀχαιῆς, ἰσβε-
βληκῶς ἦν καὶ δὴ τρίτατος ἐς Μηλιῆας· ἐν Θεσσα-
λίῃ μὲν ἄμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑωυτοῦ,
ἀποπειρώμενος καὶ τῆς Θεσσαλίας ἵππου, πυθόμενος
ὥς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἑλλήσι· ἐνθα δὲ αἱ Ἑλληνί-
δες ἱποὶ ἐλίποντο πολλόν. Τῶν μὲν κύν ἐν Θεσσα-
λίῃ ποταμῶν, Ὀνόχωνος μῦθος οὐκ ἀπέχρησε τῇ
στρατιῇ τὸ ρέεθρον, πινόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαιῇ
ποταμῶν ρεόντων, οὐδὲ ὅστις ὁ μέγιστος αὐτέων ἐστὶ
Ἠπιδανός, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε, εἰ μὴ φλαβρως.
197. Ἐς Ἄλιν δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἀπικομένῳ Ξέρξῃ, οἱ
κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξηγέσθαι,
ἔλεγον οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀλ-
φυστίου Διὸς· ὥς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμνηχανήσατο
Φοῖβῳ μόρον, σὺν Ἰνοῖ βουλευσας· μετέπειτα δὲ,
ὥς ἐκ θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου
ἀπογόνοισι ἀέθλους τοιούσδε, ὃς ἂν ἡ τοῦ γένεος
τούτου πρεσβύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἐργεσθαι τοῦ
πρυτανίδου, αὐτοὶ φυλακὰς ἔχουσι· λήϊτον δὲ κα-

λέουσι τὸ πρωτανήϊον οἱ Ἀχαιοί· ἦν δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ
 ἔστι ὅπως ἔξεισθαι πρὶν ἢ θυσεσθαι μέλλῃ. ὥς τά τε
 πρὸς ταῦτοις, πολλοὶ ἤδη τῶν μελλόντων τουτέων
 θυσεσθαι, δεισάντες, οἴχοντο ἀποδράντες ἐς ἄλλην
 χώραν· χρόνον δὲ προΐοντος ὀπίσω κατελθόντες, ἦν
 ἁλίσκωνται ἐσέλθοντες ἐς τὸ πρωτανήϊον, ὥς θυεσθαί
 τε, ἐξηγέοντο, στέμμασι πᾶς πυκασθεῖς, καὶ ὥς συν
 πεμπῇ ἐξαχθεῖς. ταῦτα δὲ πάσχονσι οἱ Κυττωσώρου
 τοῦ Φοῖβου παῖδος ἀπογονοί, δοτὶ καὶ ἑκατόν τῃς
 χώρας ποτιμύμενων Ἀχαιῶν ἐκ θεοπροπίου Ἀθάμαντα
 τὸν Αἰόλου, καὶ μελλόντων μὲν θύειν, ἀπικομένους οὐκ
 ἔως ὃ Κυττωσώρος ἐξ Αἴης τῆς Κολχίδος, ἐρρύσατο
 ποιήσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ἐπιγενομένοις ἐξ ἐωντοῦ
 μῆιν τοῦ θεοῦ ἐνέβαλε. Ἐρξῆς δὲ ταῦτα ἀκούσας
 ὥς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτὸς τε ἔργετα αὐτοῦ,
 καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε· τῶν τε Ἀθάμαντος
 ἀπογόνων τὴν οἰκίην ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐσέβετο.

198. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ τὰ ἐν
 Ἀχαΐῃ. Ἀπὸ δὲ ποταμῶν τῶν χωρῶν ἥτε ἐς τὴν Μη
 λίδα παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτις τε καὶ
 βυθίῃ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τοῦ κόλ
 πον τοῦτον ἔστι χώρος πεδινός, τῇ μὲν εὐρύς, τῇ δὲ
 καὶ κάρτα στενός. περὶ δὲ τὸν χώρον οὐρεὶ ὑψηλῇ
 καὶ ἄβατα περικληθεῖ πᾶσαν τὴν Μηλίδα γῆν, Τρη
 γήναι πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μὲν οὖν πόλις ἐστὶ
 ἐν τῷ κόλπῳ, ἰόντι ἀπὸ Ἀχαΐης, Ἀντικύρη· παρὰ
 ἦν ποταμὸς Σπερχήϊδος, ῥέων ἐξ Ἐνιήνων, ἐς θάλασ
 σαν ἐκδιδοί. ἀπὸ δὲ τούτου, διὰ εἴκοσι κου σταδίων,
 ἄλλος ποταμός, τῷ ὕνθεμα κεῖται Δύρας, τὸν βοή
 θεόντα τῷ Ἡρακλεῖ καιομένῳ λόγος ἐστὶ ἀναφανήνας.
 ἀπὸ δὲ τούτου, διὰ ἄλλων εἴκοσι σταδίων, ἄλλος πο
 ταμός ἐστι, ὃς καλεῖται Μέλας. 199. Τρηγίς δὲ πό
 λις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε στάδια
 ἀπέχει. ταύτῃ δὲ καὶ εὐρύτατόν ἐστι πάσης τῆς χώ
 ρης ταύτης ἐκ τῶν οὐρέων ἐς θάλασσαν, καὶ ἂ Τρη
 γίς πεπόλισται· δισχλίαι τε γῆρ καὶ διαμύρια πλῆθ.

ἄρα τοῦ καθίσταται. ταῦ δὲ οὐρεὶς, τὰ περικληθεῖς
 τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἐστὶ διασφαῖς πρὸς μεσαμ-
 βρίην Τρηχίνος· διὰ δὲ τῆς διασφαγος Ἀσωπὸς πο-
 ταμὸς ῥέει παρὰ τὴν ὑπερέην τοῦ οὐρεος. 200. Ἔσται
 δὲ ἄλλος Φοῖνιξ ποταμὸς, οὐ μέγας, πρὸς μεσαμβρίην
 τοῦ Ἀσωποῦ· ὅς ἐκ τῶν οὐρέων ταύτων ῥέων, ἐξ
 τὸν Ἀσωπὸν ἐκδίδοι. Κατὰ δὲ τὸν Φοῖνικα ποταμὸν
 στενωτάτῳ ἐστὶ· ἀμαξίτῳ γάρ μιν μουνὴ δέδμηται.
 ἀπὰ δὲ τοῦ Φοῖνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα σταδία
 ἐστὶ ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξύ Φοῖνικος ποτα-
 μοῦ καὶ Θερμοπυλῆων κώμη τέ ἐστι, τῇ οὖνομα Ἀν-
 θήλη κῆται, παρ' ἣν δὴ παραρρίων ὁ Ἀσωπὸς ἐς
 θαλάσσαν ἐκδίδοι, καὶ χώρος περὶ αὐτὴν εὐρύς, ἐν
 τῷ Δήμητρος τε ἱρὸν Ἀμφικτυονίδος ἱδρύται, καὶ
 ἔδραι εἰσὶ Ἀμφικτυοσι, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτυόνος
 ἱρὸν. 201. Βασιλεὺς μὲν δὴ Σέρξης ἐστρατοπεδεύετο
 τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ· οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες, ἐν
 τῇ διόδῳ, καλέεται δὲ ὁ χώρος οὗτος, ὑπὸ μὲν τῶν
 πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύλαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπι-
 χωρίων καὶ περιοίκων, Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν
 τῶν ἑκατέρω ἐν ταῦτοις τοῖσι χωρίοις. ἐπεκράτεσθαι
 δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορρῇ ἀνεμὸν ἔχοντων πάντων
 μέγας Τρηχίνος· οἱ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμ-
 βρίην φερόντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.

202. Ἔσαν δὲ οἷδε Ἕλληνας οἱ ὑπαμένοντες τὴν
 Πέρσῃ ἐν ταύτῳ τῷ χωρῷ. Σπαρτιητέων τε τριη-
 μόσιοι ὀπλῖται, καὶ Τεγεατέων καὶ Μαντινέων χίλιοι,
 ἡμίσεις ἑκατέρων· ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας,
 εἴκοσι καὶ ἑκατόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας, χί-
 λιοι· τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων· ἀπὸ δὲ Κορίνθου,
 τετρακόσιοι· καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος, διηκόσιοι· καὶ
 Μυκηναίων ὀγδώκοντα. οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννή-
 σου παρήσαν. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν, Θεσπιέων τε ἐπτα-
 μόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. 203. Πρὸς τού-
 τοις ἐπικλητοὶ ἐγένοντο Λοκροὶ τε οἱ Ὀπούντιοι
 πανατρατιῇ, καὶ Φωκίων χίλιοι. αὐτοὶ γάρ σφας

ἐπεκρίσαντο οἱ Ἕλληνες, λέγοντες δι' ἀγγέλων, ὡς
 „αὐτοὶ μὲν ἦκαίεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοι-
 ποὶ τῶν συμμάχων προσδόκιμοι πᾶσαν εἰς ἡμέραν
 ἢ θάλασσαν τέ σφι εἶη ἐν φυλακῇ, ὑπὲρ Ἀθηναίων τε
 φρουρημένη, καὶ Αἰγινήτων, καὶ τῶν ἐς τὸν ναυ-
 τικὸν ταχθέντων. καὶ σφι εἶη δεινὸν οὐδέν· οὐ-
 γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ'
 ἀνθρωπὸν· εἶναι δὲ θνητὸν οὐδέν, οὐδὲ ἔσσεσθαι,
 τῷ κακῷ ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ οὐ συνεμίχθη· τοῖσι δὲ
 μεγίστοισι αὐτῶν, μέγιστα. ὀφείλειεν ὦν καὶ τὸν
 ἐπελαύνοντα, ὡς ἔρχετο θνητὸν, ἀπὸ τῆς δόξης πε-
 σσεῖν αὐν.“ Οἱ δὲ, ταῦτα πυνθανόμενοι, ἐβοήθηον
 ἐς τὴν Τρηΐνα. 204. Τούτοις ἔσαν μὲν νυν καὶ
 ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιος ἑκάστων· ὁ δὲ θαυμα-
 ζόμενος μάλιστα, καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἡγέ-
 μενος, Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης, ὁ Ἀναξανδρί-
 δεω, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδεω, τοῦ Ἀναξαν-
 δρου, τοῦ Εὐρυκράτους, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλ-
 καμένεω, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησί-
 λω, τοῦ Δορύσσου, τοῦ Λεωβότεω, τοῦ Ἐγχεστρά-
 του, τοῦ Ἡγιοῦ, τοῦ Εὐρυσθένεω, τοῦ Ἀριστοδή-
 μου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ἰλλου,
 τοῦ Ἡρακλῆος· κτησάμενος τὴν βασιληΐην ἐν
 Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκίτου. 205. Διζῶν γὰρ αἱ ἐόντων
 πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεος τε καὶ Δωριέος,
 ἀπελήλατο τῆς φροντίδος περὶ τῆς βασιληΐης. ἀπο-
 θανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἑρσένος γόνου, Δω-
 ριέος τε οὐκ ἔτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τού-
 του ἐν Σικελίῃ, αὐτὰ δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ βα-
 σιληΐη· καὶ διότι πρότερος ἐγγόνεε Κλεομβρότου,
 (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδεω παῖς,) καὶ
 δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. Ὅς τότε ἦε ἐς
 Θερμοπύλας, ἐπιλεξάμενος ἀνδρας τε τοὺς κατεστει-
 νας τριηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτυχχανον παῖδες ἔοντες.
 παραλαβὼν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀρι-
 θμὸν λογισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης,
 ὁ Εὐρυμάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα τούτους ἀπυυδὴν

ἐποιήσατο Λεωνίδης μούρους Ἑλλήνων παρὰλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγορητο μηδίζειν. παρὰκολεσθ' ὦν ἐς τὸν πόλεμον, θέλων εἰδέναι εἴτε συμπεμψύσιν, εἴτε καὶ ἀπερέουσιν ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλληνῶν συμμαχίην. οἱ δέ, ἀλλοφρονέοντες, ἐπεμπον. 206. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρώτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῖται, ἵνα τούτους ὁρῶντες οἱ ἄλλοι σὺμμαχοι, στρατεύωνται μὴδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἢν αὐτοὺς πυνθάνωνται ὑπερβαλλομένους. μετὰ δέ, Κάρνεια γάρ σφι ἦν ἐμποδῶν, ἐμελλον ὁρτάσαντες, καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθεῖν πανδημί. ὥς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμαχῶν ἐνέκωντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσων. ἦν γάρ κατὰ τωὐτὸ Ὀλυμπιάς τούτοις τοῖσι πράγμασι συμπεσοῦσα. οὐκὼν δοκέοντες κατὰ τάχος οὗτοι διακρινθῆσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἐπεμπον τοὺς προδρόμους. οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενέκωντο ποιήσων.

207. Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπεσθὲ πέλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς οἱ Πέρσας, κατασφωδεδόντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοις Πελοποννησίοις ἔδοκε, ἐλθοῦσαι ἐς Πελοπόννησον, τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ. Λεωνίδης δέ, Φωκῶν καὶ Λοκρῶν περισπερχόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν ἐψηφίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλεις, κελυόντας σφι ἐπιβοηθεῖν, ὡς ἔοντων αὐτίων ὀλίγων στρατὸν τῶν Μήδων ἀλέξασθαι. 208. Ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἐπεμπε Ξέρξης κατασκοπὸν ἱππεῖα, ἰδέσθαι ὁκόσοι τε εἰσι, καὶ ὅ τι ποιόειεν. ἀκηκόε δὲ ἔτι ἔων ἐν Θεσσαλίῃ, ὡς ἀλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγῃ, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὡς εἴησαν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Λεωνίδης, ἔων γένος Ἡρακλήϊδος. ὥς δὲ προσέλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς τὸ στρατόπεδον, ἐθνεῖτό τε, καὶ κατώρα πᾶν μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἶα τε ἦν κατεῖσθαι. ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ

τείχεος τὰ ὄπλα ἔκειτο. ἔνθρον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον
 Λακεδαιμόνιον ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ αἶσα γυ-
 μναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας περικεκα-
 νυγμένους. ταῦτα δὴ θεωμένος ἐθάρμαξε, καὶ τὸ πλῆθος
 ἑμάνθανε. μαθὼν δὲ πάντα ἀτρεκέως, ἀπῆλθεν
 ὀπίσω κατ' ἡσυχίην. οὔτε γὰρ τις ἐδίωκε, ἀλογί-
 τε ἐνεκύρησε πολλὰς. ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρ-
 ξα τὰ περ' ὁποῖπτε πάντα. 209. Ἀκούων δὲ Ξέρξης,
 οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἔον, ὅτι παρασκευάζοντο
 ὡς ἀπολεῖσθαι τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ δύναμιν.
 ἀλλ', αὐτῷ γελῶτα γὰρ ἐφαίνοντο ποιεῖν, μετεπέμ-
 ψατο Δημοκρεῶν τὸν Ἀρίστωνος ἔοντα ἐν τῷ στρα-
 τοπέδῳ, ἀπικέμενον δὲ μιν χειρὶτα Ξέρξης. ἔκαστι-
 τουτέων, ἑλάνθων μαθεῖν τὸ ποιούμενον πρὸς τῶν Λα-
 δαιμονίων. Ὁ δὲ εἶπε. „Ἐκουσας μὲν μεν καὶ
 „πρότερον, εὔτε ὁρμαῖμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν
 „ἀνδρῶν τουτέων. ἀκουσας δὲ, γελῶτά με ἔθεν, λέ-
 „γοντα τὰ περ' ὧρων ἐκβησόμενα πρήγματα ταῦτα.
 „ἔμοι γὰρ τὴν ἀληθινήν ἀσκέειν ἀντία σεῦ, ὦ βασι-
 „λεῦ, ἁγῶν μέγιστός ἐστι. ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. Ὁ
 „ἄνδρες οὗτοι ἀπλκαται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς
 „ἐσόδου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. κόμος γὰρ
 „σφι οὕτω ἔχων ἐστί. ἔπειτα μέλλωσα κινδυνεύειν
 „τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμεύονται. ἐπίπικα
 „δὲ, εἰ τουτούς τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ κατα-
 „στρέψαι, ἐστὶ οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων, τὸ σὴ
 „βασίλει, ὑπομένει χειρὰς ἀνταειρόμενον. νῦν γὰρ
 „πρὸς βασιλῆν τε καὶ καλλίστην πόλιν τῶν ἐν Ἑλ-
 „λῃσι προσφέρειαι, καὶ ἄνδρας ἀρίστους.“ Κάρτα
 τε δὴ ἄπιστα Ξέρξῃ ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ
 δευτέρα ἐπειρώτα „ὅτινα τρόπον, τοσοῦτοι ἔοντες,
 τῇ ἐνωτοῦ στρατῇ μαχέσονται.“ Ὁ δὲ εἶπε. „Ὁ
 „βασίλει, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ πρῦστη, ἣν μὴ
 „, ταῦτα τὸν ταύτῃ ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω.“

210. Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξα. Τῶν
 σερας μὲν δὴ παρεξήκε ἡμέρας, ἑλπίζων αἰεὶ σφας

ἀποδρῆσθαι. πέμπτη δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσομεθα, ἀλλὰ οἱ ἐφαίνοντο ἀναιδεῖν τε καὶ ἀβορλήν διακείμενοι μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μῆδους τε καὶ Κισσίοις θυρωθεῖς, ἐντειλάμενός σφας, ζωγρῶσαντας ἄγειν ἐς ὅππιν τὴν ἰαυτοῦ. Ὡς δ' ἐπέπασον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας οἱ Μῆδοι, ἔπαπτον πολλοὶ ἄλλοι δ' ἐπεσήϊσαν, καὶ οὐκ ἀπελαύνοντο, καίπερ μεγάλως προσπταίνοντες. δῆλον δ' ἐπρίευν παντὶ τῷ, καὶ οὐκ ἦμιστα αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγένετο δὲ ἡ συμβολὴ αὐτῇ ἡμέρῃς. 211. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ Μῆδοι τραχέως περιέκοντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπεξήϊσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδοξάμενοι ἐπήϊσαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεῖς, τῶν ἤρχε Ἰθάρης· ὡς δὴ οὐκ ἔτι εὐπετέως κατεργασόμενοι. Ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖς Ἕλλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς, ἀλλὰ τὰ αὐτά· ἅτε ἐν στενωπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι, καὶ δόρασι βραχυτέροιςι χρεώμενοι ἤπερ οἱ Ἕλληνες, καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοιςι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅπως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, ἀλλῆς φεύγεσκον θῆθεν· αἱ δὲ βάρβαροι οὐρέωντες φεύγοντας, βοῇ τε καὶ πατάγῳ ἐπήϊσαν· οἱ δ' αὖν, καταλαμβανόμενοι, ὑπίστρεφον ἀντίοι εἶναι τοῖς βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δὲ, κατέβαλλον πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἔπιπτον δὲ καὶ αὐτέων τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἰδυνέατο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου περρωμένοι, καὶ κατὰ τέλει καὶ παντοίως προσβάλλοντες, ἀπῆλυνον ὀπίσω. 212. Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι τῆς μάχης λέγεται βασιλῆα, θνευμένον, τρεῖς ἀνάδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῇ στρατιῇ, τότε μὲν οὕτω ἡγωνίσαντο. Τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμεινον αἰθέλεον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ἔόντων, ἐλπίσαντές σφας κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οἶους τε εἶσθαι ἐτι χεῖρας ἀνταίρασθαι, συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξεις

τε· καὶ κατὰ ἔθνηα κινωσθημένοι ἔσαν, καὶ ἐν μέρει
 ἑκαστοὶ ἐμάχοντο, πλὴν Φωκίων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ
 οὖρος ἐτάχθησαν, φυλάσσοντες τὴν ἀτραπὸν. Ὡς
 δὲ οὐδὲν εὗρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προ-
 τεραίῃ ἐνώρων, ἀπῆλθον.

213. Απορίαντος δὲ βασιλῆος ὃ τι χρήσεται τῷ
 παρόντι πρήγματι, Ἐπιάτης ὁ Εὐρυδῆμου, ἀνὴρ
 Μηλιεύς, ἦλθε· οἱ ἔς λόγους, ὡς μέγα τι παρα βασι-
 λῆος δοκέων οἴσασθαι· ἔφρασε τε τὴν ἀτραπὸν τῇ
 διὰ τοῦ οὖρος φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθει-
 ρε τοὺς ταύτῃ υπομείναντας Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ
 δέσας Λακεδαιμονίους, ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ
 αἱ φυγόντι, ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων, τῶν Ἀρφικτυό-
 των ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἀργύριον ἐπεκ-
 ρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατήλθε γὰρ ἐς Ἀντικύ-
 νην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηναίῳ, ἀνδρὸς Τρηχινίου.
 ὁ δὲ Ἀθηναῖος οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάτῃα δι'
 ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοισι σημα-
 νέω· ἐτιμῆθη μὲνταὶ ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἔσ-
 σον. Ἐπιάτης μὲν αὖτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε.

214. Ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ονήτης τε
 ὁ Φαναγόρεω, ἀνὴρ Καρυστίος, καὶ Κορυθαλλὸς Ἀν-
 τικυρεὺς, εἰσι οἱ εἶπαντες πρὸς βασιλῆα τούτους τοὺς
 λόγους, καὶ περιηγησάμενοι τὸ οὖρος τοῖσι Πέρσαι·
 οὐδαμῶς ἐμοὶ γε πιστός, τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρό-
 σταθμώσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπε-
 κήρυξαν οὐκ ἐπὶ Ονήτῃ τε καὶ Κορυθαλλῷ ἀργύριον,
 ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάτῃ τῷ Τρηχινίῳ, πάντως κού το ἀτρα-
 πέστατον πυθόμενοι· τοῦτο δὲ, φεύγοντα τὸν Ἐπι-
 ατήν ταύτην τὴν αἰτίην οἶδαμεν. εἰδείη μὲν γὰρ ἂν,
 καὶ εἶναι μὴ Μηλιεύς, ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ονήτης,
 εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμιληκὼς εἴη· ἀλλ' Ἐπιάτης
 γὰρ ἐστὶ ὁ περιηγησάμενος τὸ οὖρος κατὰ τὴν ἀτρα-
 πὸν, τοῦτον αἰτίον γράφω. 215. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ οἱ
 ἤρесе τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάτης κατεργάσεσθαι, αὐ-
 τῷα περιχαρὴς γενόμενος ἔπαμπε Τάφρεια, καὶ τῶν

ἑστρατήγεε Ίθαρης. ὠρμήετο δὲ περὶ λυγρῶν ἀφάρ-
 ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεύρου-
 μέν οἱ ἐπεχώριοι Μηλιεῖς· ἐξευρόντες δὲ, Θεσσα-
 λοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας τότε ὅτε οἱ Φωκέες,
 φράξαντες τείχεϊ τὴν ἐσβολὴν, ἔσαν ἐν σκέπῃ τοῦ πο-
 λέμου· ἔκ τε τόσον δὴ κατεδέδεκτο ἐοῦσα οὐδὲν χο-
 στὴ Μηλιεῦσι. 216. Ἐχει δὲ ὡδὲ ἡ ἀτραπὸς αὐτῇ
 ἀρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς
 διασφαγῆς ῥέοντος· οὐνομα δὲ τῷ οὐρεὶ τούτῳ καὶ
 τῇ ἀτραπῇ τούτῳ κεῖται, Ἀνδπαῖα. τίνει δὲ ἡ
 Ἀνδπαῖα αὐτὴ κατὰ ῥάχιν τοῦ οὐρέος, λήγει δὲ κατὰ
 τὴν Ἀθηναίων πόλιν, πρώτῃ ἐοῦσαν τῶν Λακωνίδων
 πρὸς τῶν Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεώ-
 μενον λίθον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἔδρας· τῇ καὶ τὸ
 στενωτότατόν ἐστι. 217. Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτρα-
 πὸν καὶ οὕτω ἔχουσαν οἱ Πέρσαι, τὸν Ἀσωπὸν δια-
 βάντες, ἐπορεύοντο πάσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν
 ἔχοντες οὐρεὰ τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τη-
 χινίων· ἡὼς τε διέβαινε, καὶ ἐγένοντο ἐπ' ἀκουσθη-
 ρίῳ τοῦ οὐρέος. Κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ οὐρέος ἐφυλάσ-
 σον, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, Φωκέων χίλιοι
 ὀπλίται, θυόμενοι τε τὴν σφετέρην χωρὴν, καὶ φρου-
 ρέοντες τὴν ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κατὰ ἐσβολὴν ἐφυ-
 λάσσετο ὑπὸ τῶν εἰρητῶν· τὴν δὲ διὰ τοῦ οὐρέος
 ἀτραπὸν ἐθελονταὶ Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λαωνίδῃ
 ἐφυλάσσουν. 218. Ἐμαθὼν δὲ σφεας οἱ Φωκέες ὡδὲ
 ἀναβεβηκότας· ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρ-
 σαι, τὸ οὐρὸς πᾶν ἐὼν δρυὼν ἐπὶ πλεον· ἦν μὲν δὴ
 νηνεμία, ψόφου δὲ γνωμένου πολλοῦ, ὥς οἶκός ἦν,
 φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοιαύταις ποσὶ, ἀνά τε ἔδρα-
 μον οἱ Φωκέες, καὶ ἔδυντο τὰ ὄπλα· καὶ αὐτίκα οἱ βαρ-
 βάροι παρήσαν. ὥς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδονομένους ὄπλα,
 ἐν θώματι ἐγένοντο· ἐλπόμενοι γὰρ οὐδὲν σφὶ φανήσε-
 σθαι ἀντίφρου, ἐνεκύρησαν στρατῷ. Ἐνθαῦτα Ἰθαρης
 καταρῥωδήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἴ-
 ρετο τὸν Βιπιάλτεα ποδαπὸς εἶη ὁ στρατός· πυθόμε-
 νος δὲ ἀτρεκέως, διέτασσε τοὺς Πέρσας ὥς ἐς μα-

γην. οἱ δὲ Φωκίας, ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τριζεύμασι πολλοῖσι τε καὶ πυκνοῖσι, οἴγοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὐρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὡς ἐπὶ σφείας ὠρμήθησαν ἀρχὴν, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον· οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιπλάτεια καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι, Φωκίων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὐρος κατὰ τάχος.

219. Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἰοῦσι Ἕλλησιν, πρῶτον μὲν ὁ μάστις Μεγιστίνης, ἰσίδων ἐς τὰ ἱερά, ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἡοὶ ἀφ' ἑαυτοῦ θάνατον· ἔπειτα καὶ αὐτόμολοι ἦσαν, οἱ ἔξαγγέλαντες τῶν Περσίων τὴν περίοδον· οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσημνησαν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἀκρῶν, ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης. Ἐνθαῦτα ἐβουλευόντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφειὼν ἐσχίζοντο αἱ γνώμαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες, αἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο, καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλιν ἕαστοι ἱεράποντο· οἱ δὲ αὐτῶν ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρεσκευάδατο. 220. Λέγεται δὲ ὡς αὐτός σφειὰς ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλονται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρευοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἡλθον φυλάξοντες ἀρχὴν. Ταύτη καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλεῖστος εἶμι, Λεωνίδην, ἐπεὶ τε ἦσθετο τοὺς συμμαχοὺς ἔοντας ἀπροθύμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κελεῦσαι σφειὰς ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπέναι οὐ καλῶς ἔχειν. μένογι δὲ αὐτοῦ, κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης ευδαιμονίῃ οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρητο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήταισι, χρωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένων, ἢ Λακεδαιμόνα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ τὸν βασιλῆα σφειὼν ἀπολείσθαι. ταῦτα δὲ σφί ἐν ἔπεισι ἐξαμέτρους ἔχοντα χρόν, λέγοντα ὧδε·

Τῶν δ', ὧ Σπάρτης οἰκήτορες εὐροχόροιο,
ἣ μέγα αὖτις ρικυδὲς ὑπὲρ ἀνδράσι Περσείδῃσι
πέρθεται· ἣ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ
γενέθλης

πενθήσαι βασιλῇ φθίμενον Λακεδαιμόνος οὐρος.
Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λέοντιον
ἀντιβίην· Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδὲ ἔφημα
σχήσεισθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δά-
σσηται.

ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον
κλέος καταθέσθαι μῦθον Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι
τοὺς συμμαχοὺς μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενεχθέντας οὕτω
αἰκόσμως οἰχεσθαι τοὺς οἰχομένους. 221. Μαρτύ-
ριον δέ μοι καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου περὶ γέγονε.
οὐ γὰρ μῦθον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς
εἶπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστήν τὸν Ἀχαρνῆνα,
λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦ-
πον εἰπαντα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντα σφί ἐκβαίνειν,
φανερὸς ἔστι Λεωνίδης ἀποπέμψων, ἵνα μὴ συναπό-
ληται σφί. ὁ δὲ, ἀποπεμπόμενος, αὐτὸς μὲν οὐκ
ἀπελίπετο· τὸν δὲ παῖδα συστρατεύμενον, ἔοντα οἱ
μουννογενέα, ἀπέπεμψε. 222. Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι
οἱ ἀποπεμπόμενοι οἰχοντό τε ἀπίοντες, καὶ ἐπειθόντο
Λεωνίδῃ. Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μοῦ-
νοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τούτων δὲ, Θηβαῖοι μὲν
αἰέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ βουλόμενοι· κατεῖχε γὰρ
σφους Λεωνίδης, ἐν ὁμήρῳ λόγῳ ποιούμενος· Θε-
σπιέες δὲ, ἐκόντες μάλιστα· οἳ οὐκ ἔφασαν ἀπο-
λιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ἀπαλλάξε-
σθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον. ἐστρατιῆες
δὲ αὐτῶν Δημόφιλος Διαδρόμεω.

223. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς
ἔποιήσατο, ἐπισχῶν χρόνον, ἐς ἀγορῆς κου μάλιστα
πληθύνωρην πρόσοδον ἐποιεῖτο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ
Ἰππικίλτεω οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ οὐρεος ἡ κατάβασις
συντομωτέρη τέ ἐστι, καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολ-

λόν, ἥπερ ἡ περίοδος τε καὶ ἀνάβασις. Ὅτε δὲ ἡ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξεα προσήϊσαν· καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληνες, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἐξοδὸν ποιούμενοι, ἤδη πολλῷ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήϊσαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αυχένος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο· οἱ δὲ ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες ἐς τὰ στενόπορα, ἐμάχοντο. Τότε δὲ, συμμίσγοντες ἔξω τῶν στενῶν, ἐπιπτον πλήθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ὀπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελευτῶν, ἔχοντες μάστιγας, ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλὰ μὲν δὲ ἐσέπττον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διεφθείροντο· πολλῷ δ' ἔτι πλευνες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἄτε γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἴσασθαι θάνατον ἐκ τῶν περιιόντων τὸ εὖρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτίοντες. 224. Δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλεόνεσιν αὐτῶν τηρικαῦτα ἤδη ἐτύγγανε κατεηγότα, οἱ δὲ τοῖσδε ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πέπτε, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα· ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί· ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀκροκόμης τε καὶ Περράκθης, ἐκ τῆς Ἀρτάνειω θυγατρὸς Φραταγούνης γεγενότες Δαρείῳ. ὁ δὲ Ἀρτάνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασιλῆος ἦν ἀδελφεός, Τοτιάσιος δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς· ὃς καὶ ἐκδίδους τὴν θυγατέρα Δαρείῳ, τὸν οἶκον πάντα τὸν ἑωυτοῦ ἐπέδωκε, ὡς μούνου οἱ εἰούσης ταύτης τέκνου. 225. Ξέρξης τε δὴ δύο ἀδελφοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσα μαχεόμενοι. καὶ ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ Λεωνίδεω Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγένετο πολλός· ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκς. Τοῦτο δὲ συγγραφεύς

μέγροι οὐ οἱ σὺν Ἑπιδάμῃ παρεγένοντο, ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθευτέν ἦδη ἐκροιοῦτο τὸ νεῖκος. ἐξ αὐτῶν γὰρ τὸ στενὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες ἵκοντο ἐπὶ τῶν καλῶν πάντες ἀλλεῖς οἱ ἄλλοι, πληρὴ Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσθρῇ οὐκ οὖν ὁ λίθινος λέων ἐτίθηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τοιῷ σφίσι τῷ χάρῳ ἀλεξιμένους μαχάριον, τοῖσι αὐτῶν ἐτύγχανον εἶπε περιουσαι, καὶ χεραὶ καὶ στομασι, καπέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες· οἱ μὲν, ἐξ ἐναντίας ἐπισπόμενοι, καὶ τὸ ἔργον τοῦ τεύχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες παντοθε περιστάδον.

226. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιοῦτων γενόμενων, ὅμως λέγεται ἀνὴρ ἄριστος γενέσθαι Σπαρτιότης Διηρέκης. τὸν τότε φυδὶ εἶπαι τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμῆσαι σφίσι τοῖσι Μήδασι, πύθόμενον πρὸς τευ τῶν Τρηγινίων, ὡς, ἔπειαν οἱ βάρβαροι ἀπιδέωσι τὰ τοξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῖς πλῆθος τῶν οἴστων ἀποκρύπτουσι· τοσοῦτό τι πλῆθος αὐτέων εἶναι. τὸν δὲ, οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοις, εἶπαι, ἐν ἀλογίᾳ ποιούμενον τὰ τῶν Μήδων πλῆθος, ὡς, πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηγινίος ξείνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον, ὑπὸ σκιῇ ἔσται πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. Ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιοῦτοτροπα ἔπεα φασὶ Διηρέκα τοῦ Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα.

227. Μετὰ δὲ τούτων ἀριστεύσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφοί, Ἀλφεύς τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμευ καλίστα τοῦ οὐνόμα ἦν Διθύραμβος, Ἀρματίδew. 228. Θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ ταύτῃ τῇ περ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασιν ἢ ὑπὸ Λεωνίδew ἀποπεμφθέντας οἰεσθαι, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο
ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πρῶσι ἐπιγράσσονται· τοῖσι δὲ
Σπαρτιῆσιν ἰδίῃ·

Ὡ-ξεῖν, ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῆδε
κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πεδόμενοι.
Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο τῷ δὲ μάντι, τῷδε
Μνῆμα τῷδε κλεινοῖο Μενιστία, ὃν ποτε Μῆδοσ
Σπέρχειον ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι
μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἶδως,
οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

Ἐπιγράμματα μὲν νυν καὶ στήλησι, ἔξω ἢ τὰ τοῦ
μάντιος ἐπιγράμμα, Ἀμφικτυόνες, εἰσὶ σφῆας οἱ ἐπι-
κοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μενιστίῳ, Σιμωνί-
κῆδος ὁ Δεωπρέπείος ἐστὶ κατὰ ξεινήν· ὁ ἐπιγράφας.

229. Δύο δὲ τούτων τῶν τραυλοσίων λέγεται,
Ἐνυτῶν τε καὶ Ἀριστοδόμου, παρὲν αὐτοῖσι σπ-
φοτέρῳ, καὶ λόγῳ χρησαμένοι, ἢ ἀποσφηνά-
σθαι ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετρημένοι, τε ἔσαν, οἱ τοῦ
σπαρατῆδου υἱοὶ Δεωνίδου, καὶ κατέχευον αἱ
πῆλαι οφθαλμίωντες ἐς τὸ ἔδχατον· ὃ, εἰς ἃ καὶ
ἐβούλυντο, ναυτῆσαι, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι πῆλαι,
παρὲν σφι τούτων τὰ ἑτέρα παύειν, αὐτὸν ἐβελῆσαι
ὁμοφρονεῖν· ἀλλὰ γνώμη διεκίχθεντας Ἐνυτῶν
μὲν πύθόμεναι τῶν Περσέων πῆν περὶ ὁδὸν, εἰκόσαν-
τα τε τὰ ἄλλα καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐτὸν κελύσαι τοῦ
εἰλῶτος ἐς τοὺς μαχομένους· ὅπως δὲ αὐτὸν πῆλαι
τὰ μὲν ἀκαχύντα, οἷχσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ, ὅπως
σάφα ἐς τὸν ὅμιλον, διαφθαρήναι· Ἀριστοδόμου
δὲ, λειποψυχεῖν τε λειφθῆναι. Ἐὰ μὲν, καὶ ἡν μοῦ-
να· Ἀριστοδόμου, ἀλγῆσαντα, ἀπονασθῆσαι ἐς Σπάρ-
την, ἢ καὶ ὁμοσφῆων ἀμασέων τὴν κομὴν γενέ-
σθαι, ἀνέξιν, ἐμοί, οὐκ ἂν σφι Σπαρτιῆτας μῆνιν
οὐδεμίην προσθέσθαι· νυνὶ δὲ, τοῦ μὲν αὐτῶν πῆ-
λομένου, τοῦ δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐχόμενου προσφάσας,
οὐκ ἐβελήσαντας, δὲ ἀποθνήσκων, ἀναγκάως, σφ-
ῆχειν μῆνισαι μετὰ ἑλῳς Ἀριστοδόμου. 230. Ὁ δὲ μὲν

ὅντιν' αὖτε σὺν ἄλλοις ἔχουσιν Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην,
 καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε. οἱ δὲ, ἄγγελον πεμφθέντα
 ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἔξουν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μά-
 χην γινομένην, οὐκ ἐδεῖσθαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν
 τῇ ὁδῷ, περιγενέσθαι· τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ,
 ἀπικομένον ἐς τὴν μάχην, ἀποθανεῖν. 231. Ἀπονο-
 σήσας δὲ ἐς Λακεδαιμόνα ὁ Ἀριστόδημος ὄνειδός
 τε εἶχε καὶ αἰτιήν. πάσγων δὲ τοιαδὲ ἡτίμωτό· οὔτε
 οἱ πῦρ οὐδεὶς ἐναντὶ Σπαρτιητέων, οὔτε διελέγετο,
 ὄνειδός τε εἶχε, ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλόμενος,
 ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν
 τὴν ἐπιτερχομένην οἱ αἰτίην. 252. Λέγεσθαι δὲ καὶ
 ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριη-
 κοσίων τούτων, περιγενέσθαι, τῷ οὐνομα δῖος Παν-
 τίην· νοσήσαντα δὲ τούτου ἐς Σπάρτην, ὡς ἡτί-
 μωτό, ἀπάγξασθαι. 253. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ
 Λιοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων
 ἰόντες ἐμύχοντο, ὑπὸ ἀναγκῆς ἐχόμενοι, πρὸς τὴν
 βασιλεὺς στρατιήν. ὡς δὲ εἶδον κατωπρέτερα τῶν
 Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν αὖτ'
 Αἰωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειρομένων ἐπὶ τοῦ κολωνόν,
 ἀποσχισθέντες τούτων, χεῖρας τε προέτεινον, καὶ
 ᾗσαν ἄσπον τῶν βαρβάρων· λέγοντες τῶν ἀληθε-
 στατον τῶν λόγων, ὡς, καὶ μηδίζουσι, καὶ γῆν τε
 καὶ ὕδωρ ἐν πρώταισι ἔδοσαν βασιλεῖ, ὑπὸ δὲ
 ἀναγκῆς ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλιν ἀπικοτάτο, καὶ
 ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γυγνύτος βασιλεῖ.
 ὡς τε ταῦτα λέγοντες, περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ
 Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τούτων μάρτυρας. Οὐ μὲν-
 τοι τότε πάντα εὐτύχησαν· ὡς γὰρ αὐταῖς ἔλαβον· ὁ
 βαρβαροὶ ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινας καὶ ἀπέκτειναν
 προσιώντας, τοὺς δὲ πλεονεὺς αὐτῶν, κελύσαντος
 Ξέρξεω, ἔστιζον στήματα βασιλείᾳ, ἀρξάμενοι ἀπὸ
 τοῦ στρατηγοῦ Λιοντιάδου· τοῦ τὸν παῖδα· Εὐρύ-
 μαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες, στρα-
 τήγησαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακόσιων, καὶ σθέν-
 τι τὸ ἄσπον τὸ Πλαταιέων.

234. Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνας οὕτω
 ἠγωνίσαντο. Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρτητον, εἰρώτα
 ἄρξαιενός ἐνθύνει. „Δημάρτηε, ἀνὴρ εἰς ἀγαθός.
 „τεκμαίρομαι δὲ τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαν-
 „τα ἀπέβη οὕτω. νῦν δὲ μοι εἰπέ, κοῦδοι τινὲς εἰς
 „οἱ ῥοιοὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τουτέων ὁκόδοι τοιού-
 „τον τὰ πολέμια, εἴτε καὶ ἅπαντες.“ Οὗ δ' εἶπε
 „ὦ βασιλεῦ, πλήθος μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμό-
 „νίων πολλόν, καὶ πόλεις πολλαί· τὸ δὲ θελεις ἐκ-
 „μαθεῖν, εἰδήσεις. Ἔστι ἐν τῇ Λακεδαιμονίᾳ Σπάρ-
 „τῃ, πόλεις ἀνδρῶν ὀκτανισχιλίων μάλιστα κη·
 „οὔτοι πάντες εἰσὶ ὁμοιοὶ τοῖσι ἐνθάδε μαχησάμενοι·
 „οἱ γὰρ μὲν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι, τουτοῖσι μὲν οὐκ
 „ὁμοιοί, ἀγαθοὶ δέ.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης·
 „Δημάρτηε, τίω τρόπῳ ἀπονητότατα τῶν ἀνδρῶν
 „τουτέων ἐπικρατήσομεν, ἵθι ἐξηγέο. ὃδ' γὰρ ἔχει
 „αὐτέων τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων, ὅτε βασι-
 „λεὺς γενόμενος.“ 235. Οὗ δ' ἀπεβέβη. „ὦ
 „βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλεύεαι μοι προθύμως,
 „δικαίον μὲ σοι ἔστω φράζειν τὸ ἀρίστον, εἰ τῆς
 „ναυτικῆς στρατῆς νέας ἐρηκοδίας ἀποστρέψεις
 „ἐπὶ τὴν Λακωνικὴν χώραν. Ἔστι δὲ ἐν αὐτῇ νῆσος
 „ἐπικειμένη, τῇ ὄνομα ἔστι Κύνθηρα· τὴν Ἄλκων,
 „ἀνὴρ παρ' ἡμῖν σοφώτατος γενόμενος, κέρδος με-
 „ζον, ἔφη, εἶναι Σπαρτιατῆσι κατὰ τῆς θαλάσσης
 „καταδεδοκέναι μᾶλλον ἢ ὑπερέχειν, αἰεὶ τι προσδο-
 „κῶν ἀπ' αὐτῆς τοιούτῳ ἐδέσθαι ὅσον τι ἐγὼ ἐξή-
 „γεομαι· οὐ γὰρ τὸν σὺν ὄϊστον προειδώς, ἀλλὰ
 „πάντα ὁμοίως φοβούμενος ἀνδρῶν στόλον· ἐκ ταν-
 „τῆς δὲ τῆς νῆσου ὀρμευόμενοι, φοβέμενται τοὺς
 „Λακεδαιμονίους. παρόικον δὲ παλέμευ· ὅτε τόνδε
 „οἰκῆτον, οὐδὲν δεινὸν ἔσονται τοῖς, μή τῆς ἄλλης.
 „Ἑλλάδος ἀλίσκομένης ὑπὸ τοῦ περὶ, βδηθείων
 „ταύτης κατεδουλώθεισθαι δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος,
 „ἀσθενὲς ἤδη τὸ Λακωνικὸν μῦθον λείπειται. Ἄν-
 „δ' δὲ ταῦτα μὴ ποιῆς, ταδε τοι προσδοκῶ ἐσέσθαι.
 „ἴστα τῆς Ἑλλασπονήσου ἰσθμοῦ δεινός· ἐν τούτῳ

„τῷ χρόνῳ πάντων Πελοποννησίων συνημοσφύτων
 „ἐπὶ σοί, μάχας ισχυρότερας ἄλλας τῶν χιναμένων
 „προσδέξο. ἐξαυτῶν προ, ἐκείνο δὲ ποιήσαντι, ἀμ-
 „ητι ὅ τε ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλεις προσχωρήσουσι.”
 256. Λέγει μετὰ ταῦτον Ἀχαιμένης, ἀδελφεὸς τε ἰὼν
 „Ξέρξῳ, καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ πρῶτος, παρὰ
 „τυχῶν καὶ τῷ λόγῳ, καὶ δέσας μὴ ἀναγνώσθῃ Ξέρξης
 „πολλὰ ταῦτα. „ὦ βασιλεῦ, ὁρᾷς σὲ ἀνδρὸς ἐνδε-
 „χομενον λόγους, ὅς φθονεῖ τοι εὖ πρῆσαντι, ἢ
 „καὶ πρῶτοι πρῆγματα τὰ σα. καὶ γὰρ δὴ καὶ τρα-
 „ποισι τριούτοισι χρεώμενοι οἱ Ἕλληνες χαίρουσι
 „τοῦ τε εὐτυχεῖν φθονέουσι, καὶ τὸ κρέσσον στιχε-
 „ρουσι. Εἰ δ' ἐπὶ τῇσι παρεούρῃσι τυχῆσι, τῶν πλε-
 „ονασηγηκῶσι τετρακῶσιαι, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέ-
 „δου τριηκῶσιαι ἀποπέμψεις περιπλῶειν Πελοποννη-
 „σον, ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι. ἀλλὰ
 „δὲ ἰὼν ὁ ναυτικὸς στρατός, δυσμεταχείριστος τε
 „αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται.
 „καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ πέρῳ ἀρῆξει, καὶ ὁ
 „πέρως τοῦ ναυτικοῦ, ὁμοῦ παρενόμενος. εἰ δὲ δια-
 „σπασαίς, οὔτε σὺ ἔσσαι κείνοισι χρήσιμος, οὔτε κεί-
 „νοι σοί. Τὰ σεωυτοῦ δὲ τιθέμενος εὖ, γνώμην ἔχε
 „τὰ τῶν ἀκτιπολεμῶν μὴ ἐπιλέγεσθαι πρῆγματα. τῇ
 „τε στήσονται τὸν πόλεμον, τὰ τε ποιήσουσι, ὅσους
 „τε πληθὸς εἴσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκείνοι γε αὐτοὶ ἑωυτῶν
 „πὲρὶ φροντίζειν εἴσι, ἡμεῖς δὲ ἡμῶν ὡσαύτως. Λα-
 „κεδαίμονιαι δὲ, ἣν ἴωσι ἀκτῖα Πέρσῃσι, ἐς μάχην.
 „οὐδὲ ἐν τῷ παρεόν τραύμα ἀνιεύνται.” 257. Αἰε-
 „βεται Ξέρξης τοῖσδε. „Ἀχαιμένες, εὖ τέ μοι δοκεῖς
 „λεγεῖν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημόκριτος δὲ λέγει
 „μὲν τὰ ἀρίστα εἰπεταί εἶναι ἐμοί, γνῶμην μὲντοι
 „ἔσσανται ὑπὸ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ κείνῳ γε ἐνδεξά-
 „μαι, ὅπως οὐκ εὐνοεῖ τοῖσι ἐμοῖσι πρῆγμασι, τοῖσι
 „τε λεγομένοιαι πρότερον ἐκ τούτου σταθνωμένοις,
 „καὶ τῷ ἔσθῃ, ὅτι πολέτης μὲν πολίτην εἰς πόλιν
 „σὸντι φθονεῖ, καὶ ἔστι ἀνιστηνὴς τῇ σιγῇ, τὸ οὐδ'
 „αὐτὸ συμβουλευομένου τοῦ ἀσπύ, πολίτην σὸντι φθονεῖ.

ἄριστοι οἱ δοκίοντα εἶναι ὑποθέδω, εὐκὴν πρόσω
 ἀρετῆς ἀνῆκοι· σπάνιοι δ' εἰσι δὲ τοιοῦτοι· ξεί-
 νος δὲ ξείνῳ εὖ πρήσσοντι ἐστὶ εὐμενέστατον· πά-
 ρων, συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλευέσκει· τα-
 ῖς ἄριστα· οὗτοι ὦν καχολογίης περὶ τῆς ἐς Ἀθηναί-
 ας, ἐόντος ἐμοὶ ξείνου, ἔχουσιν· τίνα τοῦ λοιποῦ
 κέλουν. 238. Ταῦτα εἰπας Ξέρξης, διεξήγε διὰ
 τοῖς νεκρῶν· καὶ Λαωνίδην, ἀκηκούς οὐκ βασιλεὺς
 τε ἦν καὶ στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀπο-
 ταμόντας τὴν μεσσηνίαν ἀνκιστάνεσθαι· δηλὰ μοι
 πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοις, ἐν δὲ δὴ καὶ
 ταῦδε οὐκ ἥκιστα γέγονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης παντὶν
 δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώσθη ζῶντι Λαωνίδῃ· οὐ
 γὰρ ἂν κοίτε ἐς τὸν νεκρὸν ταῦτα παρενόμησε· ἐπεὶ
 τιμῶν μάλιστα νομίζουσι τῶν ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων
 Πέρσαι ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια· οἱ μὲν δὴ ταῦτα
 ἐποίουν ταῖσι ἐπετέτακτο ποιεῖν.

239. Ἀνείμι δὲ ἐκείσε τοῦ λόγου, τῇ μοι τὸ πρό-
 τερον ἐξέλιπε· Ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι, ὅτι βασι-
 λεὺς στέλλοιτο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρῶτοι· καὶ οὕτω
 ἦν ἐς τὸ χρηστήριον τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν, ἔνθα
 δὴ σφι ἐχρησθη τὰ ὀλίγα πρότερον εἶπον· ἐπύθοντο
 δὲ τρόπῳ θωμασίῳ· Δημόκριτος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος,
 φηγὼν ἐς Μήδους, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἶκος
 ἐροὶ συμμαχεῖται, οὐκ ἦν εὖνοος Λακεδαιμονίοις·
 πάρεστι δὲ εἰκάσειν, εἴτε εὖνοίη ταῦτα ἐποίησε, εἴτε
 καὶ καταχαίρων· Ἐπεὶ τε γὰρ Ξέρξῃ ἔδοξε στρατη-
 λατεῖν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἔων ἐν Σούσοις ὁ Δημό-
 κριτος, καὶ πυθόμενος ταῦτα, ἠθέλησε Λακεδαιμο-
 νίοις ἐξαγγεῖλαι· ἄλλως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημήναι·
 ἐπικίνδυνον γὰρ ἦν μὴ λαμφθεῖν· ὁ δὲ μηχανάται
 τοιαῦτα· δελτίον δίπτυχον λαβὼν, τὸν κηρὸν αὐτοῦ
 ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔγραψε
 τὴν βασιλέως γνώμην· ποιήσας δὲ ταῦτα, ὀπίσω
 ἐπέτρεξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον
 κεινὸν τὸ δελτίον μηδὲν πρῆγμα παρέχοι αἰ πρὸς τῶν

ῥοδοφυλάκῃ, ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπῆκετο εἰς τὴν Λακεδαι-
 μονα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὶν
 γε δῆσθε, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυ-
 γατρῆς, Λεωνίδου δὲ γυνῆς, Γοργῷ, ὑπέθετο, ἐπι-
 φρασθεῖσά αὐτῇ, τὸν κηρὸν κνῆν κελεύουσα, καὶ εὐ-
 ρῆσειν σφέας γραμματα ἐν τῷ ξύλῳ. παιθόμενοι δὲ,
 εὐρον καὶ ἐπέλεξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοισι Βέλῃσι
 ἐπίστευαν. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι.

Ἡροδότου Ἱστοριῶν ε'

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ὉΓΔΟΗ.

Ο Τ Ρ Α Ν Ι Α

Ι. Οἱ δὲ Ἕλληνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν τα-
 χθέντες, ἔσαν οἷδε. Ἀθηναῖοι μὲν, νέας παρεχόμε-
 νοι ἑπτά καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ὑπὸ δὲ ἀρατῆς τε
 καὶ προθυμίας Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἐόν-
 τες, εὐτελήρουν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας. Κορίν-
 θιοι δὲ τεσσεράκοντα νέας κυρτέχοντο. Μεγαρίες δὲ,
 εἴκοσι καὶ Χαλκιδεῖς ἐπλήρουν εἴκοσι, Ἀθηναῖων
 σφι παρεχόντων τὰς νέας. Αἰγινήται δὲ, ἀπαικά-
 δεα. Σικυωνιοὶ δὲ, δωδέκα. Πλακιδαιμόνιοι δὲ,
 δέκα. Ἐπιδάυριοι δὲ, ἑπτὰ. Ἐρετρῖες δὲ, ἑπτὰ.
 Φροιζήσιοι δὲ, πέντε. Στυρῆες δὲ, δύο καὶ Κεῖαι,
 δύο τε νέας, καὶ πεντηκοντίεσσι δύο. Λακεδαι-
 μοι οἱ Ὀκεύντιοι ἐπεβοσθεον, πεντηκοντίεσσι ἑξή-
 ντι ἑπτά. **2.** Ἦσαν μὲν οὖν οὗτοι οἱ στρατευόμε-
 νοι ἐπ' Ἀρτεμίσιον. εἰρήνη δὲ μοι καὶ ὥς τὸ πλῆ-
 θος ἑκατοὶ τῶν νεῶν κυρτέχοντο. ἀφ' ὧν δὲ πῶν
 φυλλεχθισέων νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον, ἦν, παρά τῶν
 πεντηκοντίων, μία καὶ ἑβδομήκοντα καὶ δεκάσαι.
 Τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος ἔχοντα,
 κυρτέχοντο Σπαρτιῆται, Βουρβιάδεα τὸν Εὐρυκλεῆ
 δεῶ. οἱ γὰρ συμμαχοὶ οὐκ ἔφασαν „τὴν μὴ ἡ
 Ἀχαιῶν ἡγεμονίῃ, Ἀθηναίοισι ἔπρεσθαι ἡγεμέ-
 νοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι στρατεύμα.“
3. Ἐγένετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν ἢ καὶ εἰς
 Δικελίην πέμπειν ἐπὶ συμμαχίην, ὥς τὸ ναυτικὸν
 Ἀθηναίοισι χρεὼν εἶη ἐπετρέπειν. ἀντιβάντων δὲ
 τοῖσι συμμαχοῖν, εἶπον οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα πεποιθ-
 μένοι περιεῖναι τὴν Ἑλλάδα, καὶ γνόντες, εἰ στα-
 σιάσονται περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὥς ἀπολίεσθαι ἢ ἔλ-

λάς ὀρθὰ νοεῦντες. Στάσις γὰρ ἔμφυλος πολέμου ὁμορρονέοντος τοσούτω κακίον ἐστὶ, ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. Εἰπιστάμενοι ὦν αὐτὸ τοῦτο, οὐκ ἀντέτεινον, ἀλλ' εἶκον μέχρι ὅσῳ κάρτα ἐδέοντο αὐτίαν, ὡς διέδεξαν. ὡς γὰρ δὴ, ὡσάμενοι τὸν Πέρσας, περὶ τῆς ἐκείνου ἡδὴ τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφασιν τὴν Πανσάνειαν ὕβριν προῖτοχόμενδι, ἀπέειλοντο τὴν ἡγεμονίην τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο.

Τότε δὲ αὐταὶ οἱ καὶ ἄπ' Ἀρτεμισίου Ἑλλήνων ἀπαισόμενοι, ὡς εἶδον νέεσθαι πολλὰς κἀναρχείας ἐς τὰς Ἀφείας, καὶ στρατιῆς ἅπαντα πλεῖν, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πρῆμματα τῶν βαρβάρων ἀπέβασε, ἢ ὡς αὐτοὶ καταδόμιναν καταφρονήσκειας, δρησιμὸν ἐβούλευον ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου εἶναι ἐκπελίσσειν τὰς ἑλλὰδας γένετας δὲ ἀφείας οὐκ ἔβουλοισιν ταῦτα βουλεύεσθαι, ἰδόντες δὲ ἑκταυθὰ πρᾶγμαίναι χρόαν ὀλίγον, ὥστε αὐτοὶ τῶν τε καὶ τῶν οἰκείων ὑπὸ δουρασίᾳ, ὡς δ' οὐκ ἐπιδοῦν, μεταβόλας τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πέμψουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῷ τρήσασθαι ταλάντοις, ἐπ' ᾧ τε κατεμείναντες πρῶτης ἑβουλοῖς ποιήσονται τὴν ναυμαχίαν. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ταῦς Ἑλλήνας ἐπισχεῖν ὥδε ποιεῖν. Ἐβρυθαῖον παύσαντων τῶν χρημάτων μεταδοῖν πέντε τάλαντα, ὡς παρ' ἑωυτοῦ Ἀθηναίων ἀφείας, ὡς δὲ οἱ οὕτως ἀπεπέπειστα. Ἀδείμαντος γὰρ ὁ Δωρίτου, Κορίνθιος στρατηγός, τῶν λοιπῶν ἡγεμενόντων, φάσκοντος ἀνυπλάσεσθαι τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, καὶ οὐ παραμενεῖν, πρὸς δὲ ταῦτον εἶπε. Ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπομόσας. „Οὐ σὺ γὰρ ἡμέας ἀπαισέψῃς, ἐπεὶ τοὶ ἐγὼ μέγα δοῖρα δώσω. ἢ βασιλεὺς, ἂν τοὶ ὁ Ἀθῶν πεμψέι, ἀπολύσονται ταῦς σφύμας, χροῦς.“ ταῦτα τε ἅμα ἡγομένη, καὶ πέμψας ἐπὶ τὴν νῆα τὴν Ἀδείμαντος τάλαντα ἀρχυρίον τρία. Οὗτοι τε δὴ πληγέντες δώρῃσι, ἀπαπέπεσαντο τὰς αὐτὰς καὶ τοῖσι ἑβουλοῖσι ἐνεχάριστο. αὐτὸς τε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐνέρονης, ἐλάνθανε δὲ τοὶ λοιποὶ ἔχοντες, ἀλλὰ

ὑποτίθετο· οὐ μεταλαμβάνεις τούτων τῶν χρημάτων,
ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐλθεῖν, ἐπὶ τοῦ λόγου τούτου τα
χρήματα.

6. Οὕτω δὴ κατέκειμαι τε ἐν τῇ Εὐβοίᾳ, καὶ ἐναυμάχησαν. ἐγένετο δὲ οὕτω. Ἐπεὶ τε δὴ ἐς τὰς Ἀφείτας περὶ δέλην πρῶτην γιχομένην ἀπὸ κατὰ σὴ βαρβαροὶ, πυθόμενοι μὲν ἐπὶ καὶ πρότερον περὶ τὰ Ἀστεμισίαν ναυλοχέειν νῆας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, πρόθυμοι ἔσαν ἐπιχειρεῖν, αἰ κῶς ἔλοιεν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἀγνῆς προσπλώσειν οὐκ ἔστιν ἐδόκει, τῶνδε εἴνεκα, μὴ κῶς ἰδόντες οἱ Ἕλληνες προσπλώοντας, ἐς φυγὴν ὁρμήσειαν, φερόντας τε εὐφρόνῃ καταλαβεῖν καὶ ἐμὲλλον ἀπὸ δεξιᾶς ἐκφυγεῖσθαι. ἴδει δὲ μὴδὲ προσφορὸν, τῷ ἐκείνων λόγῳ, ἐκφυγόντα περιγενέσθαι. 7. Πρὸς ταῦτα οὐκ ἐκδοὶς ἐμνηστέρητο. τῶν νεῶν ἀπασέων ἀποχωρήσαντες διηκούσας, περιέπεμπον ἔξωθεν Σκιάθου, ὡς οὐκ ἔστιν ἐφθάρησιν ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλωσύναι. Εὐβοίαν κατὰ τὴν Κασσηρίαν καὶ περὶ Τεραματίου, ἐς τὰν Εὐφροπῶν, ἵνα δὴ περιλαβούσιν, οἱ μὲν, ταύτην ἀπὸ κατὰ μνηστοί, καὶ φράζαντες αὐτῶν τὴν ὀπίσσω, φέρονται οὐδὲν σφαιρῶν δὲ, ἐπισπόμενοι ἐξ ἐναντίας. ταῦτα βουλευσάμενοι ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχέεισας, αὐτοὶ οὐκ ἐκ κῶν, ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρας τρεῖς Ἕλλησι ἐπιθῆσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ συνθημασθὶ ἐμὲλλε φανῆσθαι, παρὰ τῶν περιπλωόντων, ὡς ἡκούον. ταύτας μὲν δὴ περιέπεμπον. τῶν δὲ λοιπῶν νεῶν ἐκ τῆς Ἀφείτης ἐπριευντο ἀριθμῶν. 8. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ οὗτοι ἀριθμῶν ἐπριευντο τῶν νεῶν, ἦν γὰρ ἐν τῷ στραταπέδῳ τούτῳ Σκυλλῆς Σκιωναῖος, οὗτος τῶν τότε ἀνδρώπων ἀρεστός. ὅς καὶ ἐν τῇ ναυηγίᾳ τῇ κατὰ τὸν Πύλλον γὰρ νομένη πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι Πισοσχοῖσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὰς περιεβαλετο. οὗτος ὁ Σκυλλῆς ἐν κῶν μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσεν ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐ γὰρ οἱ πρόσχε, ὡς τότε, ἔπειθ' ἐκ τῆς τῶν ἐνθευτεῖν ἤδη ἀπὸ κατὰ ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔχει εἶναι ἀντιπρὸς.

θωρυμάσθω δὲ εἰ τὰ λεγόμενα ἔστι ἀληθέα. λέγεται
 γὰρ ὡς ἔξ Ἀφέντων δὺς ἐς τὴν θάλασσαν, οὐ πρό-
 τερον ἀνέσχε πρὶν ἢ ἀπῖκετο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμισίον,
 σταδίους μαλιστὰ κη τοῦτον εἰς ὀρθόκοντα διὰ τῆς
 θαλάσσης διεξελθών. λέγεται μὲν οὖν καὶ ἄλλα φρυ-
 θέον ἐκείνα περὶ τοῦ ἀνδρός τούτου· τὰ δὲ μετὰ-
 τέρα, ἀληθέα. περὶ μὲντοι τούτου γνώμη μοι ἀπο-
 δεδέχθω, πλοῖον μιν ἀπικέσθαι ἐπὶ Ἀρτεμισίον, ὡς
 δὲ ἀπῖκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τὴν τε
 φουνηγὴν, ὡς γένοιτο, καὶ τὰς περιπεμφθείσας τῶν
 νέων περὶ Ἰσθμίου. 9. Τοῦτο δὲ ἀποδιδόντες οἱ
 Ἕλληνες, λόγον σφίσι πάντοισι ἐδόδοσαν· πολλῶν δὲ
 λαχθέντων, ἐνικά, τὴν ἡμέραν ἐκείνην αὐτοὺς με-
 ναντας τε καὶ αὐλισθέντας, μετέπειτα τὰ κατὰ μέτρον
 παρέντας, πορεύεσθαι, καὶ ὑπαντῆν τῇσι περιπλωού-
 σῃσι τῶν νηῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὡς οὐδεὶς σφὶ ἐπέ-
 σκευε, θείλην οὐσίην γινόμενην τῆς ἡμέρας· φυλάξαν-
 τες, αὐτοὶ ἐπανέπλων ἐπὶ τοὺς βυρθαρούς, ἀπέ-
 πειραν αὐτέων ποιήσασθαι βουλομένοι τῆς τε μάχης
 καὶ τοῦ διεκπλοῦν. 10. Ὁρέοντες δὲ σφείας οἱ τε
 ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ἑρξῆες καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐπέ-
 πλώοντας θῆναι ὀλίγησι, πᾶγχυ σφὶ μανθῆν ἐπενεί-
 καντες, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας, ἐλπίσαντες σφείας
 εὐπείτως αἰρήσειν· οἰκῶτα καὶ ἄστα ἐλπίσαντες, τὰς
 μὲν γε τῶν Ἑλλήνων ὁρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ
 ἑσπεύων πλήθει τε πολλαπληθείας, καὶ ἀμεινὸν κινού-
 σας. καταφρονήσαντες ταῦτα, ἐκυκλούντο αὐτοὺς
 ἐς μέσον. Ὅσοι μὲν νῦν τῶν Ἰωνῶν ἔσαν εὐνοοὶ τοῖσι
 Ἕλλησι, αἰκοντές τε ἀσπασεύοντα, συμφορὴν τε
 ἐποιεῦντο μεγάλην, ὁρέοντες περιεχομένους αὐτοὺς,
 καὶ ἐκωστήμενοι ὡς οὐδεὶς αὐτέων ἀπονοστήσει·
 οὕτως αὖθις σφὶ ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων
 πρήγματα· ὅσοισι δὲ καὶ ἡδόμενοισι ἦν τὸ γινόμε-
 νον, αἰμυλλὰν ἐποιεῦντο ὅπως αὐτὸς ἕκαστος πρώτως
 νείῃ Ἀστικὴν ἔλῳν, παρὰ βασιλῆος ὄψα λαμβύεται.
 Ἀθηναίων γὰρ αὐτίκα λόγος ἦν πλείστος ἀνὰ τὰ
 στρατόπεδα. 11. Ταῦτα δὲ Ἕλλησι ὡς ἐσήμηνε,
 πρώτα μὲν, ἀντίπρωτοι τοῖσι βαρβαροῖσι γινόμενοι,

ἀντὶ τὰ μέγιστα καὶ πρῶτα συνήγαγον· ἰδούτερά δὲ
σημειώσαντες, ἔρχου εἶχοντο, ἐν ὀλίγῳ περὶ ἀπαρα-
φθίτες, καὶ κατὰ σταμα· ἔκταντα τριηκοντα νέας
σφύρας τῶν βαρβάρων, καὶ τῶν Γόργου τοῦ Σαλα-
μινίου βασιλῆος ἀδελφεοῦ Φιλάρου, τὸν Χερσίου
λοχίον ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα, πρῶτος δὲ
Ἕλληνα νέαν τῶν πολεμίων εἶλε ἀνὴρ Ἀθηναῖος
Λυκομήδης Διοχάρου, καὶ τὰ ἀριστήρια ἔλαβε αὐ-
τός. Τους δ' ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτῃ ἐπεραιώσαντες
φρονιζομένους, οὐκ ἐπείθοσαν διέλυσαι, αἰχμὴν δὲ
Ἕλληνας ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλων, εἰ δὲ βαρ-
βαροι ἐς τὰς Ἀφείας, πολλὴν παρὰ θόξαν ἀγχι-
σάμενοι. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίᾳ Ἀντίδορος Δημό-
μου τῶν τῶν βασιλεῖν Ἕλληνων ἐόντων, αὐτομο-
λέει ἐς τοὺς Ἕλληνας καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτα
τὸ ἔργον ἔδωκαν αὐτῷ ἥκρον ἐν Σαλαμίνι.

12. Ὡς δὲ εὐφρόνῃ ἐργόμεθα, ἦν μὲν τῆς ὥρας
μέσον θεῖρος, γίνετο δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον διαπασσῆ
τῆς σκῆτος, καὶ σκληραὶ βροταὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου,
οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυηγία ἐξεφροσέοντο ἐς τὰς Ἀφεί-
τας, καὶ περὶ τε τὰς πρῶτας τῶν νεῶν εἰσέοντο, καὶ
ἐταράσσον τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπῶν, οἱ δὲ στρα-
τιῶται οἱ ταύτη, ἀκούοντες ταῦτα, ἐς φόβον κατε-
στέατο, ἐλπίζοντες πάλιν ἀπολέσθαι, ἐς οἷα κακὰ
ἦσαν, πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαι σφείας ἐκ τῆς
ναυηγίας καὶ τοῦ χειμῶνος αὐτῷ γενομένου κατὰ Πη-
λίον, ὑπέλαβε ναυμαχίᾳ καρτεροῦ, ἐν δὲ τῆς ναυμα-
χίας, ὄμβρος τε λαβρὸς, καὶ ρεύματα ἰσχυρὰ ἐς
θάλασσαν ὠρμημένα, βροταὶ τε σκληραὶ, καὶ τοῦ-
τους μὲν ταύτην νύξ ἐγίκετα. 13. Τῷσι δὲ τα-
ρταῖσι αὐτῶν περιπλοεῖν Εὐβοίαν, ἢ αὐτῇ περὶ
εὐδοκίᾳ νύξ, πολλὸν ἦν ἐκ ἀγχιαιότη, ποσσὶν δὲ
ἐν πελάγῃ φερομένοις ἐπέπετε, καὶ τὸ τέλος σφί-
ξιμένοντο φθαρῆ, ὥς γὰρ δὴ πλώρουσιν αὐτοῖς χρομα-
τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπείγεται, εὐδοκίᾳ κατὰ τὰ Κοῖλα τῆς
Εὐβοίας, φερόμενοι τῷ πνεύματι, καὶ οὐκ αἰδότες
τῇ ἐπείρῃ, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς κίβδας, ἀποκίετα.

ἐν πᾶσι ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὅσων ἂν ἐξιστάσθην ἀπὸ Ἑλ-
ληνῶν τὸ Περσικόν, μηδὲ πολλῶ πλεον εἴη· αὐτοὺς
μὲν οὖν περὶ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης διαφθερόμενα
εἶν· οἱ δ' ἐν Ἀγείῃσι βαρβαροί, ὡς σφί ἀσμένιοι
ἡμέρῃ ἐπέλαμψε, ἀντὶ τὰ τε εἶχον τὰς νῆας, καὶ σφί
ἐπεσφύετο κακῶς πηρυσσῶσαι ἡσυχίην ἄγειν ἐν τοῖς
πορεσάντι. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐπεβόθεον νῆες τοῖς
καὶ πέντημοντα Ἀττικάι. αὐταὶ τε δὴ σφετέρῃ ἐκεί-
ρωσαν ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἄρ' ἀγγελίῃ ἐλθούσα, ὡς
τῶν βαρβάρων οἱ περισπλύνοντες τὴν Εὐβοίαν πάντες
εἶχσαν διαφθερόμενοι ὑπὸ τοῦ γενομένου χειμῶνος.
φυλάξαντες δὲ τὴν αὐτὴν ὥρην, πλεόντες ἐπέ-
κρουον ἡρώσι Κελύσησι· ταύτας δὲ διαφθερόμεναι,
ὡς ἐκφρόνῃ ἐγένετο, ἀπέπλωον ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἀρτε-
μίσιον.

15. Τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ, δεινὸν τι ποιησάμενοι οἱ
στρατηγοὶ τῶν βαρβάρων, νῆας οὕτω σφί ὀλίγας λυ-
μαίνεσθαι, καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξῃ δειμαίνοντες, οὐκ
ἀπέμειναν ἐν τοῖς Ἕλλησι μάχης ἄρξαι· ἀλλὰ πα-
ρακελεύσαντο, κατὰ μέσον ἡμέρας αὐτοὺς τὰς νῆας.
Συνέπιπτε δὲ ὥστε ταῖς αὐταῖς ἡμέραις τὰς νηομα-
χίας γίνεσθαι ταύτας καὶ τὰς περὶ μαχίας τὰς ἐν
Θερμοπύλῃσι. ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασ-
σαν, περὶ τοῦ Εὐρίπου· ὥσπερ εὐδαίᾳ ἀπὸ Ἀσωνί-
δου, τὴν ἐσβολὴν φυλάσσειν. αἱ μὲν δὴ παρεκείλαντο,
ὅπως μὴ παρήκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους·
οἱ δ', ὅπως τὸ Ἑλληνικὸν στρατεύμα διαφθερόμεναι,
τοῦ πόρου ἀρατῶσαι. 16. Ὡς δὲ ταξάμενοι οἱ
Ξέρξῃ ἐπέπλωον, οἱ Ἕλληνες ἀγέμας εἶχον πρὸς
τὸ Ἀρτεμίσιον· οἱ δὲ βαρβαροὶ μνηστῆδες πομπῆς
τῶν νηῶν, ἐκυκλίουτο ὡς περιέκρουον αὐτούς.
ἐσθύνον οἱ Ἕλληνες ἐκατέκλουν τε καὶ ἐνέμενοντο
ἐν ταῖς πομπῇσι παραπλήσιοι ἀλλήλους ἐρί-
κοντο, ὁ δὲ γὰρ Ξέρξῃ στρατὸς ὑπὸ μεράσῃ, καὶ καὶ
πλήθους, καὶ τοῦ ἐπὶ ἐνὸς τοῦ ἐκείνου ταυτάσσομεναι
τε τῶν πομπῶν, καὶ περιπλοκῶν περὶ ἀλλήλους.
ἄμους μάλιστα ἀνείχετο, καὶ οὐκ ἔχε· δεινὸν γὰρ γὰρ
μὴ ἐκαστὸν πομπῆς νηῶν ἄλλων ὁδὸν φύκην παρατρεῖσθαι.

πολλὰ μὲν δὲ τῶν Ἑλλήνων χεῖρες διεφείροτο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες· πολλῶν δ' ἔτι πλευνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι διεστήσαν χωρὶς ἑκάτεροι. 17. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίᾳ Αἰγυπτιῶν μὲν τῶν Ἑρσέω στρατιωτικῶν ἠρίστευον· οἱ ἄλλα τε μετὰ ἔργα ἀπεδέξαντο, καὶ νέας αὐτοῖσι ἄνδράσι εἶλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ἰδίαν τὴν ἡμέραν ἠρίστευον Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδης· ὃς θαπάρην οἰκήτην παρεγόμενος ἐστρατεύετο ἄνδράσι τε διηκοσίοις καὶ οἰκήτῃ αἷῃ.

18. Ὡς δὲ διεστήσαν, ἄσμενον ἑκάτερον ἐς ὄρμον ἤπειγοντο. οἱ δὲ Ἕλληνες, οἷς διακορυφαίαι ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπηλλάχθησαν, τῶν μὲν νεώδων καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον· τροχέως δὲ περικυβέντες, καὶ οὐκ ἡμισυ Ἀθηναῖσι, τῶν αἱ ἡμίσεις τῶν νέων τετραμῖναι ἔσαν, ὀρησμον δὴ ἐβούλευον ἔσθαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. 19. Νῶν δὲ λαβὼν ὁ Θεμιστοκλῆς, ὡς, εἰ ἀπορραγείη ἀπὸ τοῦ βαρβάρου τὸ τε Ἴωνικόν φῦλον καὶ τὸ Καρικόν, οἷοι τε εἴχσαν τῶν κοικῶν κατὰ περθε γενέσθαι, ἐλαυνόντων τῶν Εὐβοέων πρόβατα ἐπὶ τὴν Θάλασσαν, ταύτην συλλέξας τοὺς στρατηγούς, ἔλεγε σφι, ὡς δοκέοι ἔχειν τινα παλῆμην, τῇ ἐλπίδι τῶν βασιλέως συμμάχων ἀποστήσειν τοὺς ἄριστους· ταῦτα μὲν κιν εἰς τοσοῦτο παρεγόμενον. ἐπεὶ δὲ τοῖσι κατήκουσα πρήγματα ταῦτα ποιητέα σφι εἶπαι ἔλεγε, τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοικῶν καταθύειν δοῦναι τις ἐθέλοι· κρίσειεν γὰρ εἶναι τὴν στρατιὴν ἔχειν, ἢ τοὺς πολεμίους· παρὰ τε προειπεῖν τοῖσι ἐκείτων ἐκαστοῦ, πῶς ἀνακαλεῖν· κομοδῆς δὲ πέρι, τὴν ὥσπῃ αὐτῶν μελίσσειν, ὥστε ἀσινέας ἐπιπλεῖν ἐς τὴν Ἑλλάδα· ταῦτα ἤρσε σφι ποιεῖν· καὶ ἀντίκα πῶς ἀνακαλεσάμενοι, ἐστράτευσεν πρὸς τὰ πρόβατα. 20. Ἡ γὰρ Εὐβοίης παρεγόμενοι τὸν Βακχίδος χρησμὸν ὡς οὐδὲν λέγοντα, οὐτε τομὴν ἐκορύσαντο οὐδὲν, οὐτε προσέσχεον, ὡς παρεγόμενος σφι πόλεμον, τομὴν περὶ τε ἐποίησαντο, σφίσι αὐτοῖσι καὶ

ἐν πᾶσι τὸ τοῦ θεοῦ, ὅπως ἐν ξεισασθεῖν καὶ ἐκ-
 ληροῦ τὸ Περσικόν, μηδὲ πολλὰ πλέον εἴη. αὐτοὶ
 μὲν γὰρ περὶ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης διαφθερόμενοι
 14. Οἱ δ' ἐν Ἀγείῃσι βαρβάροι, ὡς σφι ἀμύνοντο
 ἡμέρη ἐπέλαμψε, ἀνέμερα τε εἶχον τὰς νέας, καὶ σφι
 ἐπαγγέετο κακῶς πρῆσσαναι ἡσυχίην ἔχειν ἐν τῇ
 παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐπεβόθεν νέες τρεῖς
 καὶ πενήτημοντα Ἀττικάι. αὐτοὶ τε δὴ σφεας ἐκεί-
 ρισσαν ἀπικόμεναι, καὶ ἄρ' ἀγγελίῃ ἐλθοῦσα, ὡς
 τῶν βαρβάρων οἱ περισπλύνοντες τὴν Εὐβοίαν πάντες
 εἶχσαν διαφθεαρμένοι ὑπὸ τοῦ γενομένου χειμῶνος.
 φυλάξαντες δὲ τὴν αὐτὴν ὥρην, πλωστές ἐπέ-
 κειτο νηαὶ Κιλλοῦσαι· ταύτας δὲ διαφθεράντες,
 ὡς εὐφρόνῃ ἐγένετο, ἀπέπλων ὅπισω ἐπὶ τὸ Ἀρτε-
 μίσιον.

15. Τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ, δεινὸν τι ποιησάμενοι οἱ
 στρατηγοὶ τῶν βαρβάρων, νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυ-
 μαίνεσθαι, καὶ τὸ ὑπὸ Ἑρόξῳ δειματούμενος, οὐκ
 ἀνέμειναν ἐν τοῖς Ἕλλησι μάχης ἄρξαι· ἀλλὰ πα-
 ρακλειντάμενοι, κατὰ μέσον ἡμέρης ἀνῆγον τὰς νέας.
 συνέκρινε δὲ ὥστε ταῖς αὐταῖς ἡμέραις τὰς νηαρα-
 χίας γίνεσθαι ταύτας καὶ τὰς περὶ μαχίας τὰς ἐν
 Θερμοπύλῃ. ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ Θάλασ-
 σαν, περὶ τοῦ Εὐρίππου· ὥσπερ εὐδοῖα ἀμφὶ Ἀσπνί-
 δου, τὴν ἐσβολὴν φυλάσσειν. καὶ μὲν δὴ παρεκλείοντο,
 ὅπως μὴ παρήκοντο ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους·
 οἱ δ', ὅπως τὸ Ἑλληνικὸν στρατεύμα διαφθερόμεναι,
 τοῦ πόρου ἀρατήσωσι. 16. Δὲ δὲ ταῖς αὐταῖς οὐδὲ
 Ἑρόξῳ ἐπέπλων, οἱ Ἕλληνες ἀγέμας εἶχον πρὸς
 τὴν Ἀρτεμίσιν· οἱ δὲ βαρβάροι μνησιεῖδες πομπήων-
 τες τῶν νηῶν, ἐκυκλέοντο ὡς περικλυθότεν αὐτούς·
 ἐσθύνον οἱ Ἕλληνες ἐκατέκλειον τε καὶ εὐνέμιοντο
 ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίᾳ παραπλησίου ἀλλήλων ἐγγύ-
 κωνοι, ὁ δὲ γὰρ Ἑρόξῳ στρατὸς ὑπὸ μεράθους τε καὶ
 πλήθους, αὐτὸς ὅπ' ἐόντος ἀνέτετα ταρασσόμενος
 τὰ τῶν θεῶν, καὶ περιπλοπούμενος περὶ Ἀλλήλας
 ὅμως μέντοι ἀνείχετο, καὶ οὐκ ἔτεκεν· δεῦρον γὰρ χερσὶ
 μὴ ἐκκαῖντο τὸν πόρον νεῶν ὀλίγων δὲ φυγὴν παραπέμπετο.

πολλὰ γὰρ ἐκ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες· πολλῶν δ' ἐτι πλείυνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγωνισθέντες διέστησαν χωρὶς ἑκάτεροι. 17. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίᾳ Αἰγυπτίους μὲν τῶν Πέρσεων στρατευομένων ἡρίστευσαν· οἱ ἔλλατε μετὰ ἔργα ἠπιδέξαντο, καὶ νέας αὐτοῖσι ὑπὸ ῥάσι εἶλον Ἑλληνίδας κέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ἰσχυρὰν τὴν ἡμέραν ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀκκιδιάδης· ὃς διαπάρην οἰκλήην παρεγόμενος ἐστρατεύετο ἄνδράσι τε διηκοσίοισι καὶ οἰκλήῃ ἡγή.

18. Ὡς δὲ διέστησαν, ἄσμενοι ἑκάτερον ἐς ὄρμον ἠπείγοντο. οἱ δὲ Ἕλληνες, οἷς διακορυφέντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπηλλάχθησαν, τῶν μὲν νεώδων καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον· τρηχέως δὲ περικυφέντες, καὶ οὐκ ἡμίσητα Ἀθηναῖσι, τῶν αἱ ἡμίσητα τῶν νέων τετραμέναι ἔσαν, ὄρημον δὴ ἐβούλευον ἔσθαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. 19. Νῶν δὲ λαβὼν ὁ Θερμίστοκλής, ὡς, εἰ ἀπορροαίῃ ἀπὸ τοῦ βαρβάρου τό τε Ἴωνικόν πελὸν καὶ τὸ Καρικόν, οἷοι τε εἴησαν τῶν κοσιῶν κατὰ περθε γενέσθαι, ἐλαυνόντων τῶν Εὐβοέων πρόβατα ἐπὶ τὴν Θάλασσαν, ταύτη συλλέξας τοὺς στρατηγούς, ἔλεγέ σφι, ὡς δοκέει ἔχειν τινα παλάμην, τῇ ἐλπίδῃ καὶ βασιλῆος συμμαχῶν ἀποστήσειν τοὺς ἄριστους· ταῦτα μὲν αὖν ἐς τοσοῦτο παρεγόμενον. ἑπὶ δὲ τοῖς κατήκονσι πρήγμασι ταῦτα ποιεῖται σφι εἶπαι· ἔλεγε τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοικῶν καταθύνειν· ὅσα τις ἐθελῶι κλέσσειν γὰρ αἰεὶ τὴν στρατιὴν ἔχειν, ἥ τοὺς πολεμίους· παραινέει τε προεῖπεν τοιοῦτο ἔστωσαν ἑκάστοις, πῶς ἀνακαλεῖν· κομαδὴς δὲ πέρι, τὴν ὥσπιν αὐτῶν μελήσειν, ὥστε αἰεὶ καὶ ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἤρεσε σφι ποιεῖν· καὶ αὐτίκα πῶς ἀντανασταμένοι, ἐστράπευον πρὸς τὰ πρόβατα. 20. Ὁ γὰρ Εὐβοεὺς παραγορησάμενος τὸν Βακχίδος χρησμὸν ὡς οὐδὲν λέγοντα, οὕτε βαλὼν ἐκορυφέντο οὐκ ἔτι, οὕτε προεσάξαντο, ὡς παρεγόμενος· σφι πόλεμον, ποιεῖται τε· ἐποίησαντο, σφίσι αὐτοῖσι καὶ

πράγματα. Βασιδὶ γὰρ αὐτῷ ἔχει πρὸς ταῦτα καὶ
χρησμός.

Φράσας βαρβαρόφωνον ὅταν, ζυγίον καὶ αἰλὴν
βύβλινον, ἑμβόλης ἀπέχων πολυμήκαδες αἶγας,
τούταισι δὲ οὐδὲν τοῖσι ἐπείσι χρησαμένοισι ἐν ταῖς
τάτα παρεούσι τε καὶ προσδοκίμασι κακοῖσι, παρῇ
αφ' ἐκείνης συμφορῇ χρῆσθαι πρὸς τὰ μέγιστα. 21. Οἱ
μὲν δὲ ταῦτα ἐπρήσσον, παρῇν δὲ ὁ ἐκ Τρηχίνος κα-
τασκευασθεὶς ἦν μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατασκευασ-
τοῦ Πολύας, γένος Ἀντικυρεὺς, τῷ προσετέτακτο, (καὶ
εἶχε πλοῖον κατῆρες ἐτοῖμον,) εἰ παλήσειε ὁ ναυτι-
κός στρατός, σημαίνειν τοῖσι ἐκ Θερμοπύλῃσι εἶναι
ὥς δ' αὖτως ἦν Ἀβρώνυχος ὁ Ἀντικλέος, Ἀθηναῖος,
καὶ παρὰ Λεωνίδα ἐτοῖμος τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἶναι
αγγέλλειν τριηκοντέρῳ, ἦν τι καταλαμβάνη νεώτερον
τῶν πεζῶν. Οὗτος ὦν ὁ Ἀβρώνυχος ἀπικόμενος ἀφ'
ἐσσημαίνε τα γεγονότα περὶ Λεωνίδα καὶ τὸν στρατὸν
αὐτοῦ. οἱ δὲ, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, οὐκέτι ἐς ἀνα-
βολὰς ἐποιεῦντα τὴν ἀποχώρησιν, ἐκομίζοντο δὲ ὡς
ἕκαστοι ἐτάχθησαν. Κορινθιοὶ πρῶτοι, ὕστατοι δὲ
Ἀθηναῖοι.

22. Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἀριστα πλυνούσας ἐπιλα-
ξάμενος Θερμοπύλης, ἐπορεύετο περὶ τὰ πότιμα ὕδα-
τα ἐντάμνωσιν ἐν τοῖσι λίθοις γραμματα, τὰ ἱσχυρὰ,
ἐπελθόντας τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ ἐπὶ τὸ Ἀρτεμισίον
ἐπιλεξάντο. τὰ δὲ γραμματα καθεῖλεν. Ἄνδρες
ἦ ἱσχυρὰ, οὐ ποιεῖτε δίκαια ἐπὶ τοὺς πατέρας στρα-
τηγούμενους, καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδορυλαύμενοι. ἀλλὰ
καλίστα μὲν πρὸς ἡμῶν γίνεσθε. εἰ δὲ ὑμεῖς ἐστὲ
καὶ ταῦτα μὴ δύνατον ποιῆσαι, ὑμεῖς δὲ εἰ καὶ οὐκ ἐν
ταῦ μέσῳ ἡμῖν ἔσεσθε καὶ αὐτοὶ, καὶ αὖτις Καρῶν
κατασφύξεσθε αὐτὰ ὑμῖν ποιεῖν. εἰ δὲ μηδέντεράν πο-
τεσθαι οἶον τε γίνεσθαι, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκάσειν μέλλουσιν
κατεβρυχθῆναι ἢ ὥστε ἀπίστασθαι, ὑμεῖς γὰρ ἐκ τῶν ἐν-
αυτῶν, ἐπὶ τῇ συμμίλῳ, ἐδελθονάκεσθε, μεμνημέ-
νοι ὅτι ἀπ' ἡμῶν γεγονάτε, καὶ ὅτι ἀρχήν τιν'
ἐχούσιν πρὸς τοὺς βαρβάρους ἀπ' ὑμῶν ἡμῖν γεγονέναι.

Θερμιστοκλῆς δὲ ταῦτα ἔγραψε, δοκέειν ἔμοι, ἐπ' ἀμφοτέρω νοέων· ἵνα, ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλεῖα, Ἰωνας ποιήσῃ μεταβαλέειν καὶ γενέσθαι πρὸς ἑαυτῶν, ἢ, ἐπεὶ τε ἀνευεχθῇ, καὶ διαβληθῇ πρὸς Ξέρξῃ· ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἰωνας, καὶ τῶν ναυμαχῶν αὐτοὺς ἀποσχῇ. 23. Θερμιστοκλῆς μὲν ταῦτα ἐγγράψαι. τοῖσι δὲ βαρβάροισι αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοῖω ἦλθε ἀνὴρ Ἰστιαίευσ, ἀγγέλλων τὸν ὄρησμον τὸν ἀπ' Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δ' ὑπ' ἀπιστίας εἶναι μὲν ἀγγέλλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ, νῆας δὲ ταχείας ἀπέστειλαν προκατονομήσας. ἀπαγγελλάντων δὲ τουτέων τὰ ἦν, οὕτω δὲ ἅμα ἡλίω σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἐπλῶε αἰλῆς ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίδιον. ἐπισχόντες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μέχρι μέσου ἡμέρης, τὸ ἀπὸ τούτου ἐπλῶον ἐς Ἰστιαίην. ἀπικόμενοι δὲ, τὴν πόλιν ἔσχον τῶν Ἰστιαίων καὶ τῆς Ἑλλοπίνης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἰστιαϊκῆς, τὰς παραθαλασσίας, κωμὰς πᾶσας ἐπέδραμον.

24. Ἐνθαῦτα δὲ τουτέων ἑόντων, Ξέρξης ἐτοιμασμένος τὰ περὶ τοὺς νεκροὺς, ἔπεμπε ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα. προετοιμάσατο δὲ τὰδε. ὅσας τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑαυτοῦ ἔσαν νεκροὶ ἐν Θερμοπύλῃσι, ἔσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες, ὑπολιπόμενος τουτέων ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς, τάφρους οὐρξάμενος, ἔθαψε, φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν, καὶ γῆν ἐπαμητᾶμενος, ἵνα μὴ σφθῆθαι ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ, ὡς δὲ δέβη ἐκ αὐτῆς Ἰστιαίην ὁ κήρυξ, σύλλογον ποιησάμενος πάντας τοῦ στρατοπέδου, ἔλεγε τὰδε· „ Ἄνδρες σύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τῷ βουλομένῳ ὑμῶν παραδίδωσι, ἐκλιπόντα τὴν ταξιν καὶ ἐλθόντα, θεήσασθαι ὅπως μάχεται πρὸς τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων, οἳ ἡλίπισαν τὴν βασιλῆος δύναμιν ὑπερβαλέσθαι.“ 25. Ταῦτα ἐπαγγελλάμενος, μετὰ ταῦτα οὐδὲν ἐγένετο πλοίων σπανιώτερον· οὕτω πολλὰ ἠθέλων θεήσεσθαι. διαπεραιωθέντες δὲ, ἐθελοντὶ διεξιόντες τοὺς νεκροὺς· πάντες δὲ ἠπιστάτω, τοὺς κείμενους εἶναι πάντας Λακεδαιμονίους καὶ Θεοπίας, ὄρεοντες καὶ τοὺς εἰλωτας. οὐ μὲν οὐδ' ἐλάνθανε

τοὺς διαβερηκώτας Ξέρξης ταῦτα πρήξας περὶ τοὺς κρη-
 τούς τοὺς ἑωυτοῦ· καὶ γὰρ δὴ καὶ γελοῖον ἦν. τῶν
 μὲν, χίλιοι ἔφαινοντο νεκροὶ κείμενοι· οἱ δὲ, πάντες
 ἐκείτῃ αἰέτις συγκεκομισμένοι ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον, τέσ-
 σερες χιλιάδες. Ταυτην μὲν τὴν ἡμέρην πρὸς Θέην
 ἐτραπόντο· τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ μὲν ἀπέπλωον ἐς
 Ἰστυαίην ἐπὶ τὰς κῆας, οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξεα ἐς ὁδὸν
 ὁρμήατο. 26. Ἦκον δὲ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπὸ
 Ἀρκαδίας ὀλίγοι τιτὲς, βίου τε δεόμενοι, καὶ ἐνεργοὶ
 βουλόμενοι εἶναι. ἄγοντες δὲ τοὺτους ἐς ὄψιν τὴν
 βασιλῆος, ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι περὶ τῶν Ἑλλή-
 νων τὰ ποιεοίεν· εἰς δὲ τις πρὸ πάντων ἦν ὁ εἰρα-
 τέων αὐτοὺς ταῦτα. Οἱ δὲ σφι ἔλεγον, ὡς „Ολύμπια
 ἄγοιεν, καὶ θεωροῦσι ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἵππικόν.“
 ὁ δὲ ἐπείρετο ὅτι τὸ ἄεθλον εἴη σφι κείμενον, περὶ
 ὅτεν αγωνίζονται· οἱ δ' εἶπον „τῆς ἐλαίης τὸν διδο-
 μενον στέφανον.“ Ἐνθαῦτα εἰπας γνώμην γενναίως
 τάτην Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, δειλὴν ὥφλεε
 πρὸς βασιλῆος. πυνθανόμενος γὰρ τὸ ἄεθλον εἶναι στέ-
 φανον, ἀλλ' οὐ χρήματα, οὔτε ἠνέσχετο σιγῶν, εἶπε
 τε ἐς πάντας ταδε· „Παπαί, Μαρδόνιε, κοίους
 „ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μαχησομένους ἡμέας, οἳ οὐ περὶ
 „χρημάτων τὸν ἀγῶνα ποιεῦνται, ἀλλὰ περὶ ἀρε-
 „τῆς!“ Τούτῳ μὲν δὴ ταῦτα εἶρητο.

27. Ἐν δὲ τῷ δια μέσου χρόνῳ, ἐπεὶ τι εὖ ἐν
 Θερμοπύλῃσι τρώμα ἐγγόνεε, ἀντίκα Θεσσαλοὶ πέμ-
 πουδι κήρυκα ἐς Φωκέας, ἅτε σφι ἐνέχοντες αἰεὶ χό-
 λον, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστάτου τρώματος καὶ τὸ κάρτα.
 Ἐσβαλόντες γὰρ πανστρατιῇ αὐτοὶ τε οἱ Θεσσαλοὶ
 καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτέων ἐς τοὺς Φωκέας, οὐ πολλοῦ
 τι ἔτεσι πρότερον ταύτης τῆς βασιλῆος στρατηλασίης,
 ἔσσωθησαν ὑπὸ τῶν Φωκίων, καὶ περιεφθησαν τρο-
 χέως. ἐπεὶ τε γὰρ κατεilahθησαν ἐς τὸν Παρνησσὸν
 οἱ Φωκέες, ἔχοντες μάντιν Τελλίην τὸν Ἠλεῖον, ἐν-
 θαῦτα ὁ Τελλίης οὕτως σοφίζεται αὐτοῖσι τοιούδε. γν-
 ωφάτας ἄνδρας ἐξακοσίους τῶν Φωκίων τοὺς ἀρίστους,
 αὐτοὺς τε τούτους καὶ τὰ ὅπλα αὐτέων, νυκτὸς ἐπε-

ὀνείκας τοῖσι Θεσσαλοῖσι· προέκτας αὐτοῖσι, τὸν ἄν-
 μη λευκανθίζοντα ἰδῶνται, τῷτον κτείνειν. τούτους
 ἄν αἱ τε φυλακαὶ τῶν Θεσσαλῶν πρῶται ἰδοῦσαι ἐφο-
 ρήθησαν, θόξασαι ἄλλο τι εἶναι τέρας, καὶ μετὰ τὰς
 φυλακὰς αὐτῇ ἡ στρατιῇ, οὕτω ὥστε τετρακισχιλίων
 κρατῆσαι νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκίας· τῶν τὰς μὲν
 ἡμιόσεας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τὰς δὲ ἐς Δελφοὺς· ἡ
 δὲ θανάτη ἐγένετο τῶν χρημάτων ἐκ ταύτης τῆς μάχης,
 οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες οἱ περὶ τὸν τρίποδα συνεστει-
 γτες, ἔμπροσθε τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι
 τοσοῦτοι ἐν Ἀβησι ἀνακείσονται. 28. Ταῦτα μὲν νῦν
 τὸν πῆζον ἐργάσαντο τῶν Θεσσαλῶν οἱ Φωκῆες, πα-
 λιντρέποντας ἑαυτοὺς· ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς τὴν χώραν
 ἵππων αὐτέων, ἐλυμήναντο ἀνηκέστως· ἐν γὰρ τῇ
 ἐσβολῇ ἥ ἐστι κατὰ Τυμπόλιν, ἐν ταύτῃ τάφρην με-
 γάλην ὄρυξαντες, ἀμφορέας κεινοὺς ἐς αὐτὴν κατέθη-
 κεν· ἔχον δὲ ἐπιφορήσαντες, καὶ ὁμοῦσαντες τῷ
 ἄλλῳ χώρῳ, ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλοντας.
 οἱ δὲ, ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκίαντας φερόμενοι,
 ἐπέπεσαν ἐς τοὺς ἀμφορέας· ἐνθαῦτα οἱ ἵπποι τα-
 σκέλει διεφθάρησαν. 29. Τουτέων δὴ σφῶ ἀμφοτέ-
 ρων ἔχοντες ἔγκοτον οἱ Θεσσαλοὶ, πέμπαντες κήρυκα,
 ἠγόρευον ταῦτα· „ὦ Φωκῆες, ἦδη τι κάλλιον γνωδί-
 „μαχέεσθε μὴ εἶναι ὁμοῖοι ἡμῖν· πρόσθεν τε γὰρ ἐν
 „τοῖσι Ἕλλησι, ὅσον χρόνον ἐκείνα ἡμῖν ἦνδανε,
 „πλέον αἰεὶ κοτε ὑμῶν ἐφερόμεθα· νῦν τε παρα-
 „τῇ βαρβάρῳ τοσοῦτον δυνάμεθα, ὥστε ἐπὶ ἡμῖν ἐστὶ
 „τῆς γῆς τε ἐστερῆσθαι καὶ πρὸς ὑνδραποδίσθαι
 „ὑμᾶς· ἡμεῖς μέντοι, τὸ πᾶν ἔχομεν, οὐ μνησικα-
 „κόμεν· ἀλλ' ἡμῖν γενέσθω αὐτὸ πῶντων πεντη-
 „κοντα τάλαντα ἀργυρίου, καὶ ὑμῖν ὑποδιδόμεθα τὰ
 „ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώραν ἀποτρέψειν.“

30. Ταῦτα σφῶ ἐπαγγέλλοντο οἱ Θεσσαλοὶ· οἱ γὰρ
 Φωκῆες μόνον τῶν ταύτῃ ἀνθρώπων οὐκ ἐμῆδιον,
 καὶ ἄλλο μὲν οὐδέν, ὥς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐ-
 ρίσκω, κατὰ δὲ τὸ ἔγδος τὸ Θεσσαλόν· εἰ δὲ Θεσ-
 σαλοὶ τὰ Ἑλλήνων ἦζον, ὥς ἐμοὶ δοκέειν, ἐμῆδιον

τοὺς διαβαρήκοντας Ξέρξης ταῦτα πρῆξας περὶ τοὺς κεί-
 κροὺς τοὺς ἑωυτοῦ· καὶ γὰρ δὴ καὶ γελούσιον ἦν. τῶν
 μὲν, χίλιοι ἔφαινοντο νεκροὶ κείμενοι· οἱ δὲ, πάντες
 ἐκείτω αἰεὶς συγκεκομισμένοι ἐς ταὐτὸ χωρίον, τέσ-
 σερες χιλιάδες. Ταυτην μὲν τὴν ἡμέρην πρὸς Θέην
 ἐτραπόντο· τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ μὲν ἀπέπλωον ἐς
 Ἰστυαίην ἐπὶ τὰς κῆας, οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξεα ἐς ὁδὸν
 ὁρμήατο. 26. Ἦκον δὲ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπὶ
 Ἀρκαδίας ὀλίγοι τιτῆς, βίου τε δεόμενοι, καὶ ἐνεργοὶ
 βουλόμενοι εἶναι. ἄγοντες δὲ τούτους ἐς ὅψιν τὴν
 βασιλῆος, ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι περὶ τῶν Ἑλλή-
 νων τὰ ποιεοίεν· εἰς δὲ τις πρὸ πάντων ἦν ὁ εἰρα-
 νέων αὐτοὺς ταῦτα. Οἱ δὲ σφι ἔλεγον, ὥς „Ολύμπια
 ἄγοιεν, καὶ θεωροῖεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἵππικόν.“
 ὁ δὲ ἐπείρετο ὅτι τὸ ἄεθλον εἴη σφι κείμενον, περὶ
 ὅτεν ἀγωνίζονται· οἱ δ' εἶπον „τῆς ἐλαίης τὸν διδο-
 μενον στέφανον.“ Ἐνθαῦτα εἰπας γνώμην γενναίω-
 τάτην Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, δειλὴν ὥφλεε
 πρὸς βασιλῆος. πυνθανόμενος γὰρ τὸ ἄεθλον εἶναι στέ-
 φανον, ἀλλ' οὐ χρήματα, οὔτε ἠνέσχετο σιγῶν, εἰπέ
 τε ἐς πάντας ταδε· „Παπαί, Μαρδόνιε, κοίους
 „ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μαχησομένους ἡμέας, οἳ οὐ περὶ
 „χρημάτων τὸν ἀγῶνα ποιεῦνται, ἀλλὰ περὶ ἀρε-
 „τῆς!“ Τούτῳ μὲν δὴ ταῦτα εἶρητο.

27. Ἐν δὲ τῷ δια μέσου χρόνῳ, ἐπεὶ τι τὸ ἐν
 Θερμοπύλῃσι τρώμα ἐγγόνεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμ-
 πουδι κήρυκα ἐς Φωκίας, ἅτε σφι ἐνέχοντες αἰεὶ χρό-
 λον, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστάτου τρώματος καὶ τὸ κάρτα.
 Ἐσβαλόντες γὰρ πανστρατιῇ αὐτοὶ τε οἱ Θεσσαλοὶ
 καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτέων ἐς τοὺς Φωκίας, οὐ πολλοῦ
 τι ἔτεσι πρότερον ταύτης τῆς βασιλῆος στρατηλασίης,
 ἐσώθησαν ὑπὸ τῶν Φωκίων, καὶ περιέφθησαν τρο-
 χέως. ἐπεὶ τε γὰρ κατελήθησαν ἐς τὸν Παρνησσὸν
 οἱ Φωκίαι, ἔχοντες μάντιν Τελλίην τὸν Ἥλειον, ἐν-
 θαῦτα ὁ Τελλίης οὕτως σοφίζεται αὐτοῖσι τοιούδε. γν-
 ωφάδας ἄνδρας ἐξακοσίους τῶν Φωκίων τοὺς ἀρίστους,
 αὐτοὺς τε τούτους καὶ τὰ ὅπλα αὐτέων, νυκτὸς ἐπε-

ὁνέοντο τοῖσι Θεσσαλοῖσι· προέκτας αὐτοῖσι, τὸν ἄν-
 μη λευκανθίζοντα ἰδῶνται, τῷτον κτείνειν. τούτους
 ἄν αἱ τε φυλακαὶ τῶν Θεσσαλῶν πρῶται ἰδοῦσαι ἐφο-
 ρήθησαν, θόξασαι ἄλλο τι εἶναι τέρας, καὶ μετὰ τὰς
 φυλακὰς αὐτῇ ἡ στρατιῇ, οὕτω ὥστε τετρακισχιλίων
 κρατῆσαι νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκίας· τῶν τὰς μὲν
 ἡμισείας ἐς Ἀβας ἀνέθεσαν, τὰς δὲ ἐς Δελφοὺς· ἡ
 δὲ δεκάτη ἐγένετο τῶν χρημάτων ἐκ ταύτης τῆς μάχης,
 οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες οἱ περὶ τὸν τρίποδα συνεστει-
 γτες, ἔμπροσθε τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι
 τοσούτοι ἐν Ἀβησι ἀνακείσονται. 28. Ταῦτα μὲν ἔνν
 τῶν πῆζον ἐργασαντο τῶν Θεσσαλῶν οἱ Φωκῆες, πα-
 λιντρέποντας ἑαυτούς· ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς τὴν χώραν
 ἵππων αὐτέων, ἐλυμήναντο ἀνηκέστως· ἐν γὰρ τῇ
 ἐσβολῇ ἥ ἐστὶ κατὰ Τυμπόλιν, ἐν ταύτῃ τάφρην με-
 γάλην ὄρυξαντες, ἀμφορέας κεινούς ἐς αὐτὴν κατέθη-
 κεν· ἔχον δὲ ἐπιφορήσαντες, καὶ ὁμοῦσσαντες πῶ
 ἄλλῃ χώρῃ, ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλοντας.
 οἱ δὲ, ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκίαντας φερόμενοι,
 ἐσέπτεον ἐς τοὺς ἀμφορέας· ἐνθαῦτα οἱ ἵπποι τα-
 σκέλευ διφθάρησαν. 29. Τουτέων δὴ σφῶ ἀμφοτέ-
 ρων ἔχοντες ἔγκοτον οἱ Θεσσαλοὶ, πέμπαντες κήρυκα,
 ἠγόρευον ταῦτα· „ὦ Φωκῆες, ἦδη τι πᾶλλον γινώσ-
 „μαχέεσθε μὴ εἶναι ὁμοῖοι ἡμῖν· πρόσθεν τε γὰρ ἐν
 „τοῖσι Ἕλλησι, ὅσον χρόνον ἐκεῖνα ἡμῖν ἦνδανε,
 „πλέον αἰεὶ κοτε ὑμῶν ἐφερόμεθα· νῦν τε παρα-
 „τῷ βαρβάρῳ τοσούτον δύναμεθα, ὥστε ἐπὶ ἡμῖν ἐστὶ
 „τῆς γῆς τε ἐστερῆσθαι καὶ πρὸς ἡνδραποδίσθαι
 „ὑμᾶς· ἡμεῖς μέντοι, τὸ πᾶν ἔχομεν, οὐ μνησικα-
 „κόμεν· ἀλλ' ἡμῖν γενέσθω αὐτ' αὐτῶν πεντη-
 „κοντα τάλαντα αργυρίου, καὶ ὑμῖν ἐποδισκόμεθα τὰ
 „ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώραν ἀποτρέψειν.“

30. Ταῦτα σφῶ ἐπαγγέλλοντο οἱ Θεσσαλοὶ· οἱ γὰρ
 Φωκῆες μούνοι τῶν ταύτῃ ἀνθρώπων οὐκ ἐμῆδιον,
 καὶ ἄλλο μὲν οὐδέν, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐ-
 ρίσκω, κατὰ δὲ τὸ ἔθος τὸ Θεσσαλὸν· εἰ δὲ Θε-
 σαλοὶ τὰ Ἑλλήνων ἦζον, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐμῆδιον

ἂν οἱ Φωκῆες. ταῦτα ἐπαγγελιομένων Θεσσαλῶν,
 οὔτε δώσειν ἔφασαν χρήματα, παρέχειν τε σφι Θεσ-
 σαλοῖσι ὁμοίως μηδίζειν, εἰ ἄλλως βουλοίαιτο· αἱ δ'
 οὐκ ἔσσεσθαι ἐκόντες εἶναι προδοταί τῆς Ἑλλάδος.
 31. Ἐπειδὴ δὲ ἀνηρείχθησαν οὗτοι οἱ λόγοι, αὐτῶν
 δὴ οἱ Θεσσαλοὶ, κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι, ἐγένοντο
 ἡγεμόνες τῷ βαρβαρῷ τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρη-
 χινίης ἐς τὴν Λωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ Λωρίδος
 χώρας ποδεῶν στείνος ταύτῃ κατατείνει, ὡς τριήμιστον
 σταδίων μάλιστα κη εὖρος, κείμενος μεταξύ τῆς τε
 Μηλίδος καὶ τῆς Φωκίδος χώρας, ἥπερ ἦν τὸ παλαιὸν
 Δρυοπίς· ἡ δὲ χώρα αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Λωρίων
 τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην ὡν τὴν Λωρίδα γῆν
 αὐκ ἐρίσαντο ἐσβαλόντες οἱ βάρβαροι· ἐμυδιὼν τε
 γὰρ, καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. 32. Ὡς δὲ ἐκ τῆς
 Λωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλλον, αὐτοὺς μὲν
 τοὺς Φωκῆας οὐκ αἰρέαυσι. οἱ μὲν γὰρ τῶν Φω-
 κέων ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Παρνησοῦ ἀνέβησαν· ὧστε
 δὲ καὶ ἐπιτηδὴν δεῖξασθαι ὁμίλον τοῦ Παρνησοῦ ἢ
 κορυφῇ κατὰ Νέωνα πόλιν κειμένη ἐπ' ἐωυτῆς· Τι-
 θορέα οὖνομα αὐτῇ· ἐς τὴν δὴ ἀννηείκοντο, καὶ
 αὐτοὶ ἀνέβησαν. οἱ δὲ πλεῦνες αὐτῶν, ἐς τοὺς
 Ὀζόλας Ἀσχροὺς ἐξεκομίσαντο, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν,
 τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκούμενην. Οἱ δὲ
 βάρβαροι τὴν χώραν πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα·
 Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἦγον τὸν στρατὸν· ὁκῶσα δὲ
 ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον, καὶ ἐς τὰς
 πόλεις ἐνέιπτες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱρά. 33. Πορευθέντι
 γὰρ ταύτῃ παρὰ τὸν Κηφισσὸν ποταμὸν, ἐδηϊδὸν
 πάντα, καὶ κατὰ μὲν ἔκλευσαν Δορίμον πόλιν, κατὰ δὲ
 Χαράδρην, καὶ Ἐρωχον, καὶ Τεθρώνιον, καὶ Ἰφ-
 φίκαιαν, καὶ Νέωνα, καὶ Πεδίεας, καὶ Τριτέας,
 καὶ Ἐλάτειαν, καὶ Ἰάμπολιν, καὶ Παράποταμιόθες,
 καὶ Ἄβας· ἐνθα ἦν ἱρὸν Ἀπόλλωνος πλούσιον,
 θησαυροῖσι τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευασμέ-
 νον· ἦν δὲ καὶ τότε, καὶ νῦν ἐστὶ, χρηστήριον αὐ-
 τόθι· καὶ τοῦτο τὸ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν. καὶ
 τινες διώκοντος εἶλον τῶν Φωκέων πρὸς τοῖσι σὺν ἑσσι·

καὶ γυναῖκας τινὰς διέφθειραν μισθόμενοι ὑπὸ πλη-
θους. 54. Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι οἱ
βάρβαροι, ἀπίκοντο ἐς Πανοπίαν. ἐνθούτεν δὲ ἦδη
διακρινομένη ἡ στρατιὴ αὐτέων ἐσχίζετο. τὸ μὲν
πλείστον καὶ δυνατοτάτον τοῦ στρατοῦ, ἅμα αὐτῶν
Ξέρξης πορευόμενον ἐπ' Ἀθήνας, ἐπέβαλε ἐς Βοιω-
τίας, ἐς γῆν τὴν Ὀρχομενίαν. Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ
πλῆθος ἐμῆδιζε· τὰς δὲ πόλεις αὐτέων ἄνδρες Μαν-
δάντες ἀνατεταγμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀπο-
πεμφθέντες· ἔσωζον δὲ, τῆδε βουλόμενοι δῆλον
πρὸς τὴν Ξέρξη ὅτι τὰ Μήθων Βοιωτοὶ φρονέουσιν.
οἱ μὲν δὴ τῶν βαρβάρων ταύτη ἐτραύοντο.

55. Ἄλλοι δὲ αὐτέων, ἡγεμόνας ἔχοντες, ὁρμέατο
ἐπὶ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ τῶν Παρνησσῶν
ἀπερχόμενοι. ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος,
πάντα ἐσυναμύρυσεν· καὶ γὰρ τῶν Πανοπίαν τὴν
πᾶν ἐνέπρησαν, καὶ Δαυλίαν, καὶ Διολιδίαν.
Ἐπορεύοντο δὲ ταύτη ἀποσχιθεῖντες τῆς ἄλλης στρα-
τῆς τῶνδε εἰσελθόντες, ὅπως συλήσαντες τὸ ἱερὸν τὸ ἐν
Δελφοῖσι, βασιλεῖ Ξέρξη ἀποδέξαιεν τὰ χρημάτων.
πάντα δ' ἡπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱερῷ ὅσα λόγου ἢ ἀξία
Ξέρξης, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἀμεινον ἢ τὰ ἐν τοῖς
οἴκοις ἔλιπε, πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα
τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττειο ἀναθήματα. 56. Οἱ Δελ-
φοὶ δὲ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἐς πᾶσαν ἀρρόωδην
καπνίσκοντο. ἐν δείματι δὲ μεγάλῃ κατεστεῶτες, ἐμυ-
νέοντο περὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων, εἴτε σφέα κατὰ γῆς
καταρῶνται, εἴτε ἐκκομίσουσι ἐς ἄλλην χώραν. ὁ δὲ
θεὸς σφέας οὐκ ἔα κινεῖν, φάς, „αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι
τῶν ἰωντοῦ προκατῆσθαι.“ Δελφοὶ δὲ, ταῦτα ἀκού-
σαντες, σφέων αὐτέων πέρον ἐφρόντιζον. τέσσα μὲν
νυν καὶ γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαΐην διέπεμψαν·
αὐτέων δὲ οἱ μὲν πλείστοι ἀνέβησαν ἐς τοῦ Παρνησ-
σοῦ τὰς κορυφάς, καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἀν-
τεικνόντο· οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπέηλ-
θον. πάντες δὲ ὧν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν,
πλὴν ἐξήκοντα ἀνδρῶν καὶ τοῦ προφήτου. 57. Ἐπεὶ
δὲ ἀγχοῦ τε ἔσαν οἱ βάρβαροι ἐπιδόντες, καὶ ἀπώρεαν

τὸ ἱερὸν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης, τῷ αὐτοματῷ ἦν Ἀθή-
 ρατος, ὅρα πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ
 τοῦ μεγάρου ἐξενηνευμένα ἰδᾶς, τῶν οὐκ ὕσαι ἦν
 ἄπτεσθαι ἀνθρώπων οὐδενί, ὁ μὲν δὴ ἦτε Δελφῶν
 τοῖσι παρτοῦσι σημανέων τὸ τέρας. Οἱ δὲ βάρβαροι
 ἐπειδὴ ἐγίνοντο ἐπειγόμενοι κατὰ τὸ ἱερὸν τῆς Προνηΐης
 Ἀθηναίης, ἐπιγίνεται σφι τέρεα ἐτι μέζονα τοῦ πρὶν
 γενομένου τέρους. Θωμάς μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κέρτα
 ἐστὶ, ὅπλα κρητὰ αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα
 τοῦ νηοῦ· τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δεύτερα ἐπιγεγόμενα,
 καὶ διὰ πάντων φασμάτων ἄξια θωμάσαι μάλιστα.
 Ἐπεὶ γὰρ δὴ ἔσαν ἐπιόντες οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱερὸν
 τῆς Προνηΐης Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρα-
 νοῦ κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐπέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρ-
 κησσοῦ ἀπαρράγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῶ
 πατάγῃ ἐν αὐτούς, καὶ κατέλαβον σφυγούς σφειαν, ἐκ
 δὲ τοῦ ἱεροῦ τῆς Προνηΐης βοή τε καὶ ἀλαλαγμός ἐγί-
 νετο. 38. Συμμιγέντων δὲ τούτων πάντων, φόβος
 τοῖσι βαρβάροις ἐνεπιπτώκει. μαθόντες δὲ οἱ Δελ-
 φοὶ φεύγοντας σφτας, ἐπικαταβάντες, ἀπέκτειναν
 πλῆθος τε αὐτῶν· οἱ δὲ περισσόντες ἰθὺ Βοιωτῶν
 ἐφύγον. Ἐλθον δὲ αἱ ἀπονοστήσαντες αὐτοὶ τῶν
 βαρβάρων, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ὡς πρὸς τούτοις
 καὶ ἄλλα ὥρων θεῖα· δύο γὰρ ὀπίτας, μέζονας ἢ
 κατὰ ἀνθρώπων φύσιν, ἔχοντας ἔπασθαι σφι, κτείν-
 οντας καὶ διώκοντας. 39. Τούτους δὲ τοὺς δύο Δελ-
 φοὶ λέγουσι εἶναι ἐπιχωρίους ἥρωας, Φυλακὸν τε καὶ
 Αὐτόνοον, τῶν τὰ τεμένεα ἐστὶ περὶ τὸ ἱερὸν. Φυ-
 λακῶν μὲν, παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατύπερθε τοῦ ἱεροῦ
 τῆς Προνηΐης· Αὐτονόου δὲ, πέλας τῆς Κασταλλῆς
 ὑπὸ τῇ Τυμπεῖν κορυφῇ. Οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ
 Παρκησσοῦ λίθοι, ἐτι καὶ ἐς ἡμᾶς ἔσαν σόοι, ἐν
 τῷ τεμένει τῆς Προνηΐης Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς τὸ
 ἐνέσκηφαι διὰ τῶν βαρβάρων φερόμενοι. Τούτους
 μὲν νυν τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀπαλλαγὴ
 γίνεται.

40. Ὁ δὲ Ἕλλησιν ναυικὸς στρατός ἀπὸ τοῦ
 Ἀργεμισίου, Ἀθηναίων δεηθέντων, ἐς Σαλαμίνα κῆν

πλάχει τὰς κῆρας. τῶνδε δὲ εἵνεκα προσεδεήθησαν αὐ-
 τῶν σχεῖν πρὸς Σαλαμῖνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ
 παῖδας τε καὶ γυναῖκας ὑπεξαγάγῃνται ἐκ τῆς Ἀττι-
 κῆς, πρὸς δὲ καὶ βουλευσάνται τὰ παιητέον αὐταῖσι
 ἔσται. ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι βουλήν
 ἐμελλὰ παύσασθαι, ὥς ἐψευσμένοι χυώμεν. δακρυ-
 ρες γὰρ εὐρήσειν Πελοποννησίους πανδημεὶ ἐν τῇ
 Βοιωτίῃ ὑποκατημένους τὸν βάρβαρον, τῶν μὲν εὐ-
 ραν οὐδὲν ἔαν, οἱ δὲ ἐπυρθάνοντο τὸν Ἰαθμόν αὐταῖς
 τεύχεοντας ἐς τὴν Πελοπόννησον, περὶ πλείατον τε
 ποιούμενους περιεῖναι, καὶ ταῦτην ἔχοντας ἐν φυλα-
 κῇ, τὰ δὲ ἄλλα ἀπιέναι. ταῦτα πυρθαγόμενοι, οὕτω
 δὴ προσεδεήθησαν σφῶν σχεῖν πρὸς τὴν Σαλαμῖνα.
 41. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν Σαλαμῖνα,
 Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἑωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἀπίξιν,
 κήρυγμα ἐποίησαντο, „ Ἀθηναίων τῇ τις δύναται,
 σῶσαι τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας.“ Ἐνθαῦτα οἱ
 μὲν πλείστοι ἐς Τροίηνκα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ ἐς Αἰγι-
 καν, οἱ δὲ ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπενσαν δὲ ταῦτα ὑπεκθέ-
 σθαι, κῶ χρηστηρίῳ τε βουλόμενοι ὑπηρετεῖν, καὶ
 δὴ καὶ ταῦδε εἵνεκα οὐκ ἥμισι. λέγουσι οἱ Ἀθη-
 ναῖοι, ὅφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδιαγέ-
 σθαι ἐν τῷ ἱρῷ. λέγουσί τε ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὡς
 ἴοντι ἐπιμήκη ἐπιτελέουσι προτιθέντες. τὰ δ' ἐπι-
 μήκη, μελιτοξοσά ἐστι. αὕτη δ' ἡ μελιτοξοσά, ἐν
 τῷ πρῶθ' αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμωμένη, τότε ἦν
 ἄψαυτος. σημενάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης, μᾶλλον
 τε οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν,
 ὥς καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπυῖνης τὴν ἀκροπολιν, ὥς
 δὲ σφί κιντὰ ὑπεξέκειτο, ἐπλώον ἐς τὸ ἀτρατόπεδον.
 42. Ἰθαὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον
 τὰς νέας, συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς πυρθανομένος ὁ τῶν
 Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροίηνκος. ἐς γὰρ
 Πύργονα τὸν Τροίηνιων λιμένα προεῖρητο συλλέγε-
 σθαι. συνελέχθησαν τε δὴ πολλῶ πλευνες νέες ἢ ἐπ'
 Ἀρτεμισίῳ ἐναυμάχων, καὶ ἀπὸ παλίων πλευνων.
 Νάναρχος μὲν νῦν ἐπὶν ὡς ἄσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ,
 Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδῳ, ἀνὴρ Σπαρτιατῆς, οὐ

μέντοι γένεός γε τοῦ βασιλέως εἶναι· νέας δὲ πολλὰς πλείστας τε καὶ ἀρίστα πλωύσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι.

43. Ἐστρατεύοντο δὲ οὕδε. Ἐν μὲν Πελοποννήσου, Λακεδαιμόνιοι, ἐκαταίδεκα νῆας παρεχόμενοι· Κορίνθιοι δὲ, τὸ αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Σικυωνιοὶ δὲ, πεντεκαίδεκα παρέχοντα νῆας· Ἐπιδάυριοι δὲ, δέκα· Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Ἐρμιονέες δὲ, τρεῖς· ἔοντες οὗτοι, πληρὸν Ἐρμιονέων, Δωρικὸν τε καὶ Μακεδνὸν ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Ἀρναπιδος ὕστατοι ὁρμηθέντες. οἱ δὲ Ἐρμιονέες εἰςὶ Δρυόπες, ὑπὸ Ἡρακλέος τε καὶ Μηλίων ἐκ τῆς νῦν Δωριδος καλεομένης χώρας ἐξαναστάντες. οὗτοι μὲν νῦν Πελοποννησίων ἐστρατεύοντο. 44. Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἡπείρου· Ἀθηναῖοι μὲν, πρὸς πάντας ταύς ἄλλους παρεχόμενοι νῆας ὀγδῶκοντα καὶ ἑκατὸν, μῦνοι· ἐν Σαλαμῖνι γὰρ αὐτὸν συνεναυμάχησαν Πλαταιεὺς Ἀθηναῖοι, δια τοιούτου προήγμα. ἀπαλλασσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιεὺς ἀπρὸς πάντας ἐς τὴν περαιὰν τῆς Βοιωτῆς χώρας, πρὸς ἐκκομιδὴν ἐτραποῦντο τῶν οὐκ ἐπείων. οὗτοι μὲν νῦν τούτους σώζοντες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπὶ μὲν Πελασγῶν ἔχοντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην, ἔσαν Πελασγοὶ, οὐνομαζόμενοι Κραναιοί· ἐπὶ δὲ Κεκροπος βασιλῆος, ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι· ἐκδεξαμένου δὲ Ἐρεχθίδος τὴν ἀρχὴν, Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν· Ἰωνες δὲ τοῦ Σουθου στρατάρχου γενομένου Ἀθηναίοισι, ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες. 45. Μεγαρεῖς δὲ ταιῦτ' αὐτὸ πλήρωμα παρείχοντο τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Ἀμπρακιῶται δὲ, ἑπτὰ νέας ἔχοντες ἐπεβώθησαν· Λευαδίοι δὲ, τρεῖς· ἔθνος ἔοντες οὗτοι Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. 46. Νησιωτέων δὲ, Αἰγινῆται τριήκοντα παρείχοντο. ἔσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες, ἀλλὰ τῇσι μὲν τὴν ἐσωτῶν ἐφύλασσαν, τριήκοντα δὲ τῇσι ἀρίστα πλωύσασιν ἐν Σαλαμῖνι ἐναυμάχησαν. Αἰγινῆται δὲ εἰς Δωριεὺς, ἀπὸ Ἐπιδάουρου· τῇ δὲ νήσῳ πρότε-

ρὸν οὖνομα ἦν Οἰνώη. μετὰ δὲ Αἰγινήτας, Χαλκιδεὺς τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι παρεχόμενοι, καὶ Ἐρετρίεες τὰς ἐπτά· οὗτοι δὲ Ἴωνες εἰσι. μετὰ δὲ, Κεῖοι τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι· ἔθνος ἐὼν Ἴωνικὸν ἀπὸ Ἀθηνέων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσαρας· ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιητέων, κατὰπερ ἄλλοι νησιῶται· ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐντολέων, ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἕλληνας, Δημοκρίτου σπένσαντος, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου, καὶ τότε ἐπιήραρχόντος. Νάξιοι δὲ εἰσι Ἴωνες, ἀπ' Ἀθηνέων γεγονότες. Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νῆας τὰς καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Κύθνιοι δὲ, μίαν καὶ πεντηκόντερον· ἴαντες συναμφοτέροι οὗτοι Δρύοπες. καὶ Σερίφιοι τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο· οὗτοι γὰρ οὐκ ἔδωσαν μῦνοι νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ. 47. Οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέροντος ποταμοῦ, ἐστρατεύοντο· Θεσπρωτοὶ γάρ εἰσι ὁμοφυεῖντες Ἀμπράκιώτῃσι καὶ Λευκαδίοις, οἳ ἐξ ἐσχατέων χωρίων ἐστρατεύοντο. Τῶν δὲ ἐκτὸς τούτων οἰκημένων, Κροτωνιῆται μῦνοι ἔσαν οἳ ἐβρόθήσαν τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ, τῇ μὲν, τῆς ἡγεῖα ἀνὴρ τοῖς πυθιονίπῃς, Φαῦλλος. Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί. 48. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι, τριήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο· Μήλιοι δὲ, καὶ Σίφνιοι, καὶ Σερίφιοι, πεντηκοντέρους. Μήλιοι μὲν, γένος ἔοντες ἀπὸ Λευκαδαίμονος, δύο παρείχοντο· Σίφνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι, Ἴωνες ἔοντες ἀπ' Ἀθηνέων, μίαν ἑκάτεροι. Ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νῆων, παρὲς τῶν πεντηκοντέρων, τριηκόσιοι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ.

49. Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ τῶν εἰρημένων πολιῶν, ἐβουλεύοντο, προθέντος Εὐρυβιάδεω, γνώμην ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον, ὅκου δοκέει ἐπιτηδεώτατον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι τῶν αὐτοὶ χωρέων ἐγκρατέες εἰσὶ. ἡ γὰρ Ἀττικὴ ἀφείτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων περί προετίθεε. Αἱ γνῶμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλείεσται συνεξέπιπτον,

πρὸς τὸν Ἰσθμὸν πλάσαντας ναυμαχίῃ πρὸ τῆς Πελοποννήσου· ἐπιλέγοντες τὸν λόγον τάνδε, „ὥς, ἢ νικηθῆωσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἔοντες, πολιορκησονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρὴ οὐδεμὴ ἐπιφανήσεται· πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ, ἐς τοὺς ἔκοντῶν ἐξολοσονται.“

50. Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπιλεγομένων, ἐλήλυθε ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἀγγέλλων ἦκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. Ὁ γὰρ διὰ Βοιωτῶν τραπάμενος στρατός ἅμα Δέρῃ, ἐμπρήσας Θεσπείων τὴν πόλιν, αὐγείων ἐκλειπομένων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὥσαντος, ἤκε τε ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ πάντα ἐκεῖνα ἰδῆναι. ἐκέπησε δὲ Θεσπειαν τε καὶ Πλαταιαν, πυθόμενος Ἀθηναίων ὅτι οὐκ ἐμῆδιον. 51. Ἀπὸ δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ἑλλησπόντου, ἐνθεν παρεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἵνα αὐτοῦ διατρίψαντες μῆνα, ἐν τῷ διέβαιναν ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἐτέροισι μῆνεσι ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιᾶδεω ἀρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αἰρέουσι ἐρῆμον τὸ ἄστυ, καὶ τινὰς ὀλίγους εὐρίσκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱερῷ ἔοντας, ταμίας τε τοῦ ἱεροῦ, καὶ πένητας ἀνθρώπους· οἱ φρεζάμενοι τὴν ἀκρόπολιν θύρησί τε καὶ ὕλοισι, ἡμύοντο τοὺς ἐπιόντας· ἅμα μὲν ὑπ' ἀσθενείας βίαν οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμίνα, πρὸς δὲ αὐτοὶ δοκίοντες ἐξευρηκέαι τὸ μαντήϊον τοῦ Πυθίῃ σφι ἔχρησε, „τὸ ὕλινον τεῖχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι.“ αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὰ κρησφύγετον κατὰ τὸ μαντήϊον, καὶ οὐ τὰς κῆας. 52. Οἱ δὲ Πέρσαι, ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν καταπτόν τῆς ἀκροπόλεως ὄχθον, τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἀρήϊον πάγον, ἐπολιόρκεον τρόπον ταιόνδε· ὅπως στυγαῖον περὶ τοὺς αἰγτοὺς περιφέντες ἀψείαν, ἐτόξευον ἐς τὸ φράγμα. ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορκούμενοι ὁμῶς ἡμύοντο, καίπερ ἐς τὰ ἔσχατον κακῶς ἀπικμένοι, καὶ τοῦ φράγματος προδοδωκότος· οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδῶν προσφερόντων περὶ ὁμολογίης ἐνεδέκοντο. ἀμυνόμενοι δὲ, ἄλλα τε ἀντερηχάμεντο, καὶ δὴ καὶ προσέφον-

τῶν τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας, ὁλοτρόχως ἀπείσαν· ὥστε Ξέρξης ἐπὶ χρόνον συγχὸν ἀπορίῃσι ἐνέχεσθαι, οὐ δυνάμενόν σφας εἰλεῖν. 53. Χρόνῳ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων ἐφάνη δὴ τις ἔσδοτος τοῖσι βαρβάροις· ἔδεε γὰρ κατὰ τὸ θεσπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὴν ἐν τῇ ἡπείρῳ γενέσθαι ὑπὸ Πέρσῃσι. ἐμπροσθαίων πρὸ τῆς ἀκροπόλεως, ὅπισθε δὲ τῶν πυλῶν καὶ τῆς ἀνάου, τῇ δὲ οὔτε τις ἐφύλασσε, οὔτ' ἂν ἡπίστα μὴ κοτὲ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίῃ ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀκίβησαν τινες κατὰ τὸ ἱόν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καίτοι περ ἀποκρήμων ἐόντος τοῦ χώρου. Ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἐθρόπτεον ἐόντους κατὰ τοῦ τείχεος κάτω, καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐκ τὸ μέγαρον κατέφευγον. τῶν δὲ Περσῶν οἱ ἀναβεβηκότες, πρῶτον μὲν ἐκράποντο πρὸς τὰς πύλας· ταύτας δὲ ἀνοίξαντες, τοὺς ἱκέτας ἐφόνευσαν· ἐπεὶ δὲ σφί πάντες κατέστρωντο, τὸ ἱόν συλήσαντες, ἐνέπρῃσαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν.

54. Σχῶν δὲ παντελῶς τὰς Ἀθήνας Ξέρξης, ἀπέπεμψε εἰς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα, Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσαν σφί ἐνπρηξίην. Ἀπὸ δὲ τῆς πέμπτης τοῦ μηνὸς δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἐωυτῶν δὲ ἐπομένους, ἐκέλευε τρόπον τῷ σφετέρῳ θῦσαι τὰ ἱρά, ἀναβάντας εἰς τὴν ἀκρόπολιν· εἴτε δὴ ἂν ὄψιν τινα ἰδὼν ἐνυπνίου ἐνετίλλετο ταῦτα, εἴτε καὶ ἐκθύμιόν οἱ ἐγένετο ἐμπρῆσαντι τὸ ἱόν. οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐκτεταλμένα. 55. Τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτου ἐπεμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκρόπολει ταύτῃ Βορεὺς τοῦ γηγενέος λεχόμενου εἶναι κηρὸς ἐν τῷ ἐλαίῳ τε καὶ θάλασσᾳ ἐν τῷ λόγῳ παρὰ Ἀθηναίων Ποσειδῶνά τε καὶ Ἀθηναίην, ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρας, μαρτύρια θεῶν, ταύτην ἂν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρησίας, Ἀθηναίων οἱ θύειν ὑπὸ βασιλῆος

πελευθήμενοι, ὡς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱερὸν, ὥρων βλαστῶν
ἐκ τοῦ στελέχειος ὅσον τε πηχυαίων ἀναδεδραμημένα
οὗτοι μὲν νῦν ταῦτα ἔφρασαν.

56. Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὡς σφι ἔξαγγέ-
λθη ὡς ἔσχε τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν,
ἐς τοσοῦτον φόρουσον ἀπίκοντο, ὥστε ἐνίοι τῶν στρα-
τηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον πρῆτ-
γμα, ἀλλ' ἐς τε τὰς νῆας ἐσέπιπτον, καὶ ἰστία κεί-
νοντο ὡς ἀποθευσόμενοι· τοῖσι τε ὑπολειπομένοις
αὐτέων ἐκυρώθη πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχεῖν. νύξ
τε ἐρίνετο, καὶ οἱ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου,
ἐσέβαινον ἐς τὰς νῆας. 57. Ἐνθαῦτα δὲ Θερ-
μιστοκλῆα ἀπικόμενον ἐπὶ τὴν νῆα, εἶρετο Μνησιφί-
λος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃ τι σφι εἴη βεβουλευμένον.
πυθόμενος δὲ πρὸς αὐτοῦ ὡς εἴη δεδογμένον ἀνάρξει
τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἰσθμόν, καὶ πρὸ τῆς Πελοποννή-
σου ναυμαχεῖν, εἶπε· „Οὔτοι ἄρα ἦν ἀπαιρῶσι
„τὰς νῆας ἀπὸ Σαλαμίνος, περὶ οὐδεμιῆς ἐτι πα-
„τρίδος ναυμαχήσεις. κατὰ γὰρ πόλις ἕκαστοι τρέ-
„ψονται· καὶ οὔτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυ-
„νήσεται, οὔτε τις ἀνθρώπων ἄλλος, ὥστε οὐ μὴ
„διασκεδασθῆναι τὴν στρατιήν· ἀπολείεται τε ἡ
„Ἑλλὰς ἀβουλήσι. ἀλλ', εἴ τις ἐστὶ μηχανή, ἴθι
„καὶ πειρῶ διαχέαι τὰ βεβουλευμένα, ἦν πως δύνη
„ἀναγνώσαι Εὐρυβιάδα μεταβουλευσασθαι, ὥστε
„αὐτοῦ μενέειν.“ 58. Κάριτα δὲ τῷ Θερμιστοκλεῖ
ἤρесе ἡ ὑποθήκη· καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμε-
νος, ἥϊε ἐπὶ τὴν νῆα τὴν Εὐρυβιάδα· ἀπικόμενος
δὲ, ἔφη θελεῖν οἱ κοινὸν τι πρῆγμα συμμίξαι· ὃ δ'
αὐτὸν ἐς τὴν νῆα ἐκέλευε ἐσβάντα λέγειν εἴ τι θέλει.
ἐνθαῦτα ὁ Θερμιστοκλῆς παριζόμενος οἱ καταλέγει
κεῖνά τε πάντα τὰ ἤκουσε Μνησιφίλου, ἑωυτοῦ ποιῆ-
μενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προστιθείς· ἐς ὃ ἀνέγνωσε
χρηίζων ἐκ τε τῆς νηὸς ἐκβῆναι, συλλέξαι τε τοὺς
στρατηγούς ἐς τὸ συνέδριον. 59. Ὡς δὲ ἀρῇ συνα-
λεχθῶσαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυβιάδα προσφθῆναι τὸν ἄλ-
γον, τῶν εἵνεκα συνήγαγε τοὺς στρατηγούς· πολλὰς

ἦν ὁ Θημιστουλῆς ἐν τοῖσι λόγοις, οἷα κάρτα δέο-
 μένος. λέγοντος δὲ αὐτοῦ, ὁ Κορίνθιος στρατηγός
 Ἀδελμάντος ὁ Σκυτοῦ εἶπε· „ὦ Θημιστοῦλες, ἐν
 „τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανισταμένοι ὀπίσθονται.“ ὁ
 δὲ, ἀπαλυνόμενος, ἔφη· „Οἱ δὲ γε ἐγκαταλειπόμενοι
 „οὐ στεφανεῦνται.“ 60. Τότε μὲν ἡπίως πρὸς τὸν
 Κορίνθιον ἀμείψατο, πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδεα ἔλεγε
 ἐκείνων μὲν οὐκέτι οὐδὲν τῶν πρότερον λεχθέντων,
 ὡς ἐπεὶ ἀπαίρωσι ἀπὸ Σαλαμῖνος, διαδοῖσονται. πα-
 ρεόντων γὰρ τῶν συμμάχων οὐκ ἔφερε εἰ κόσμον οὐ-
 δένα κατηγορεῖν· ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἶχετο, λέγων
 ταῦδε· (1) „Ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἣν
 „ἐμοὶ πείθῃ ναυμαχίην αὐτοῦ μένων ποιέσθαι, μηδὲ
 „πειθόμενος τοιούτων τοῖσι λέγουσι, ἀναξυῆρος πρὸς
 „τὸν Ἰσθμὸν τὰς νῆας. ἀντίθες γὰρ ἐκάτερον, ἀκού-
 „σας. πρὸς μὲν τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων, ἐν πελάγει
 „ἀναπεπταμένῳ ναυμαχησεῖς, ἐς ὃ ἥμιστά ἡμῖν συμ-
 „φορὸν ἐστὶ, νῆας ἔχουσι βαρυτέρας, καὶ ἀριθμὸν
 „ἐλασσονας. τοῦτο δὲ, ἀπολέεις Σαλαμῖνά τε καὶ
 „Μέγαρα καὶ Ἀργιναν, ἥπερ καὶ τὰ ἄλλα εὐτυχη-
 „σωμεν. ἅμα γὰρ τῷ ναυτικῷ αὐτίκῃ ἔψεται καὶ
 „ὁ πέδος στρατός· καὶ οὕτω σφέας αὐτὰς ἄξεις ἐπὶ
 „τὴν Πελοπόννησον, κινδυνεύσεις τε ἀπ᾽ αὐτῇ τῇ
 „Ἑλλάδι.“ (2) Ἦν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω ποιήσεις, το-
 „σαῦτα ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ εὐρήσεις. πρῶτα μὲν, ἐν
 „στεινῷ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγησι πρὸς πολλὰς,
 „ἦν τὰ σφόδρα ἐκ τοῦ πολέμου ἐκβαίτη, πολλὸν κρα-
 „τήσομεν. τὸ γὰρ ἐν στεινῷ ναυμαχεῖν, πρὸς ἡμέων
 „ἐστὶ· ἐν ευρυχωρίᾳ δὲ, πρὸς ἐκείνων. αὐτὶς δὲ,
 „Σαλαμὶς περιγίνεται, ἐς τὴν ἡμῖν ὑπέκκειται τέκνη
 „τε καὶ γυναῖκες. καὶ μὴν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἐνε-
 „στι, τοῦ καὶ περιέχεσθε μάλιστα· ὁμοίως αὐτοῦ
 „ἥπε μὲνων, προναυμαχησεῖς Πελοποννήσου, καὶ πρὸς
 „τῷ Ἰσθμῷ· οὐδὲ σφέας, εἴπερ εὖ φρονεῖς, ἄξεις
 „ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον. (3) Ἦν δὲ γε καὶ τὰ ἐγὼ
 „ἐλπίζω γένηται, καὶ νικήσωμεν τῇσι νηυσὶ, οὔτε ὑμῖν
 „ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται οἱ βαρβαροὶ, οὔτε προ-
 „βήσονται ἑκαστέρῳ τῆς Ἀττικῆς, ἀπ᾽ αὐτοῦ τε οὐδεὶς

„κόσμον, Μεγάροισι τε κερδανέουσαν περιεούσι, καὶ
 „Αἰγίνη, καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἔστι
 „τῶν ἐχθρῶν κατύπερθε γενέσθαι. Οἰκότα μὲν νυν
 „βουλευομένοισι ἀνθρώποισι, ὡς τὸ ἐπίπαν ἐθέλει
 „γίνεσθαι, μὴ δὲ οἰκότα βουλευομένοισι, οὐκ ἔστι
 „λεῖ οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρεῖν πρὸς τὰς ἀνθρώ-
 „πητας γνώμας.“ 61. Ταῦτα λέγοντος Θεμιστο-
 κλέους, αὐτὶς ὁ Κορίνθιος Ἀδείμαντος ἐπέφερετο,
 σιγᾶν τε κελεύων τῷ μὴ ἔστι πατοῖς, καὶ Εὐρυβιά-
 δεα οὐκ ἔων ἐπισηφίζειν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὶ· πόλιν γὰρ τὸν
 Θεμιστοκλῆα παρεχόμενον, οὕτω ἐκέλευε γνώμας συμ-
 βάλλεσθαι. ταῦτα δὲ οἱ προέφερε, ὅτι ἡλώκεσάν τε
 καὶ κατεῖχοντο αἱ Ἀθῆναι. Τότε δὴ ὁ Θεμιστο-
 κλῆς κεινόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλὰ τε καὶ
 κακὰ ἔλεγε· ἐνωτοῖσί τε ἐδήλου λόγῳ ὡς εἴη καὶ πό-
 λεις καὶ γῆ μέζων ἤπερ κεινοῖσι, ἔστ' ἂν διηρόσται
 νῆες σφι ἔωσι πεπληρωμέναι· οὐδαμὸς γὰρ Ἑλλή-
 των αὐτοὺς ἐπιόντας ἀποκρούσειν. 62. Σημαί-
 νων δὲ ταῦτα, τῷ λόγῳ διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδεα, λέ-
 γων μᾶλλον ἐπεστραμμένα· „὚ εἰ μενέεις αὐτοῦ,
 „καὶ μένων ἔσεαι ἀνὴρ ἀγαθός· — εἰ δὲ μὴ, ἀνα-
 „τρέψεις τὴν Ἑλλάδα. τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τοῦ πολέ-
 „μου φέρουσι αἱ νῆες. ἀλλ' ἐμοὶ πεύθεο. Εἰ δὲ ταῦτα
 „μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν, ὡς ἔχομεν, ἀναλαβόντες
 „τοὺς οἰκέτας, πομιενόμεθα ἐς Σίρην τὴν ἐν Ἰταλίᾳ,
 „ἥπερ ἡμετέρη τέ ἐστι ἐκ παλαιοῦ εἶναι, καὶ τὰ λόγια
 „λέγει, ὅπ' ἡμέων αὐτὴν θέειν πιστῶναι. ὑμεῖς δὲ,
 „συμμιχῶν τοιῶνδ' ἐμουνωθέντες, μεμνήσεσθε τῶν
 „ἐμῶν λόγων.“ 63. Ταῦτα δὲ Θεμιστοκλῆς λέγον-
 τος, ἀνεθιδάσκετο Εὐρυβιάδης. δοκεῖν δέ μοι, ἀρ-
 ρωδῆσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἀνεθιδάσκετο, μὴ
 σφῆτας ἀπολίπωσι, ἣν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀνάγῃ τὰς
 νῆας. ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναίων, οὐκέτι ἔχουσιντο
 ἀξιόμαχοι οἱ λοιποὶ. ταύτην δὲ ἀρρέεται τὴν γνώ-
 μην, αὐτοῦ μένοντας διαναυμαχεῖν.

64. Οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμῖνα, ἐπεὶ ἀκροβο-
 λισάμενοι, ἐπεὶ τε Εὐρυβιάδῃ ἐδόξε, καὶ αὐτὸς παρὰ

σπυράζοντο ὡς ναυμαχῆσόντες. ἡμέρῃ τε ἐρίνετο, καὶ
 ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμός ἐγένετο ἐν τῇ γῇ
 καὶ τῇ θαλάσῃ. ἔδοξε δὲ σφι εὐξασθαι τοῖσι θεοῖσι,
 καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμαχοὺς. ὡς δὲ
 σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίησαν ταῦτα. εὐξάμενοι γάρ πᾶσι
 τοῖσι θεοῖσι, αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ
 Τελαμόνα ἐπικαλέοντο ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλ-
 λους Αἰακίδας νῆα ἀπέστειλλον ἐς Αἴγινα. 65. Ἐφη
 δὲ Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φυγὰς τε
 καὶ παρὰ Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον τὸν
 χρόνον, „ἐπεὶ τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρα ὑπὸ τοῦ
 περσοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, εἰούσα ἐρῆμος Ἀθηναίων,
 τυχεῖν τότε εἰὼν ἅμα Δημάρχῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ
 ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ· ἰδεῖν δὲ κονισαρόν χω-
 ρέοντα ἀπὸ Ἐλευσίνος, ὡς ἀνδρῶν μάλιστα καὶ τρις-
 μυρίων· ἀποθωμάζειν τε σφείας τὸν κονισαρόν,
 ὅτε αὖ κοτε εἴη ἀνθρώπων, καὶ πρόκα τε φωνῆς
 ἀκούειν, καὶ οἱ φαίνεσθαι τὴν φωνὴν εἶναι τὸν με-
 στικὸν ἱαχόν. εἶναι δ' αἰδαήμενον τῶν ἱρῶν τῶν ἐν
 Ἐλευσίνι τὸν Δημάρχον, εἶρεσθαι τε αὐτὸν ὃ τι τὸ
 φθεγγόμενον εἴη τοῦτο· αὐτὸς δὲ εἶπαι· „Δημάρ-
 „ρχε, οὐκ ἔστι ὅπως οὐ μέγα τι σίνος ἔσται τῇ βα-
 „σιλῆος στρατῇ. τάδε γὰρ ἀρίθμηλα, ἐρήσου εἰού-
 „σης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγγόμενον, ἀπὸ
 „Ἐλευσίνος δὴν ἐς τιμωρίην Ἀθηναίοισι τε καὶ τοῖσι
 „συμμάχοισι. καὶ ἦν κέν γε κατασκήψῃ ἐς τὴν Περ-
 „λοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλείῃ καὶ τῇ
 „στρατῇ τῇ ἐν τῇ ἡπείρῳ ἔσται· ἦν δὲ ἐπὶ τὰς
 „νῆας τραπήται τὰς ἐν Σαλαμῖνι, τὸν ναυτικὸν στρα-
 „τὸν κινδυνεύσει βασιλεὺς ἀποβαλέειν. τὴν δὲ ὀρθὴν
 „ταύτην ἄγουσι Ἀθηναῖοι ἀνα πάντα ἕταρ τῇ Μη-
 „τρὶ καὶ τῇ Κούρῃ, καὶ αὐτέων τε ὁ βουλόμενος καὶ
 „τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μυθεῖται· καὶ τὴν φωνὴν, τῆς
 „ἀκούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὀρθῇ ἱαχάζουσι.“ Πρὸς
 ταῦτα εἶπαι Δημάρχον· „Σίγα τε, καὶ μηδενὶ ἄλ-
 „λῳ τὸν λόγον τοῦτον εἰπῆς. ἦν γὰρ τοι ἐς βασιλῆα
 „ἀνενειχθῇ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀποβαλέεις τὴν κεφα-
 „λήν· καὶ σε οὔτε ἐγὼ δυνήσομαι ῥύσασθαι, οὔτ'

„ἄλλος ἀνθρώπων οὐδὲ εἰς· ἀλλ' ἐξ ἡσυχος· παρὰ δὲ στρατιῆς τῆσδε θεοῖσι μολήσει.“ Τὸν μὲν δὲ ταῦτα παραινέειν· ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς γενέσθαι νέφος, καὶ μεταρσιωθὲν, φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖνος, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων· οὗτοι δὲ αὐτοὺς μαθεῖν, ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολείεσθαι μέλλοι.“ Ταῦτα μὲν Δικαῖος ὁ Θεουπόδεος ἔλεγε, Δημαρχέτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπύε-
μενος.

66. Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν τα-
χθέντες, ἐπειδὴ ἐκ Τρηχίνος, θεησάμενοι τὸ τραῦμα
τὸ Λακωνικὸν, διέβησαν ἐς τὴν Ἰστιαίην, ἐπισχόν-
τες ἡμέρας τρεῖς ἔπλωον δι' Εὐρίπου, καὶ ἐν ἑτέρῃσι
τρεῖσι ἡμέρῃσι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ. Ὡς μὲν ἔμπρ
δοκέειν, οὐκ ἐλάσσονες ἔοντες ἀριθμὸν ἐσέβαλον ἐς
τὰς Ἀθήνας, κατὰ τε ἡπειρον καὶ τῇσι νηυσὶ ἀπι-
κόμενοι, ἢ ἐπὶ τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμο-
πύλας· ἀντιθήσω γὰρ τοῖσι τε ὑπὸ τοῦ χειμῶνος
αὐτέων ἀπολομένοισι, καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι, καὶ
τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι, τοῦσδε τοὺς τότε
οὐκω ἐπομένους βασιλεῖ, Μηλίας τε καὶ Δωριέας,
καὶ Λοκροὺς, καὶ Βοιωτοὺς, πανστρατιῇ ἐπομένους,
πλὴν Θεσπείων τε καὶ Πλαταιέων· καὶ μάλα Καρυ-
στίους τε καὶ Ἀνδρίους, καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοι-
ποὺς νησιώτας πάντας, πλὴν τῶν πέντε πολίων, τῶν
ἐπεμνήσθην πρότερον τὰ οὐνόματα. ὅσῳ γὰρ δὴ
προέβαινε ἑαυτέρῳ τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσούτου
πλέω ἔθνεα οἱ εἶπετο. 67. Ἐπεὶ ὦν ἀπίκато ἐς τὰς
Ἀθήνας πάντες οὗτοι, πλὴν Παρίων· Παριοὶ δὲ
ὑπολειφθέντες ἐν Κύθνῳ, ἐκαράδοκον τὸν πόλεμον
κῆ ἀποβήσεται· οἱ δὲ λοιποὶ ὥς ἀπίκοντο ἐς τὸ
Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς Ξέρξης ἐπὶ τὰς
νῆας, ἐθέλων σφι συμμίξαι τε καὶ πυθέσθαι τῶν
ἐπιπλωόντων τὰς γνώμας. Ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προῖ-
ξετο, παρήσαν μετ'απεμπτοὶ οἱ τῶν ἔθνέων τῶν σφε-
τέρων τυράννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νηῶν, καὶ
ἴζοντο ὥς σφι βασιλεὺς ἐκάστην τιμὴν ἐδεδώκεε· πρῶ-
τος μὲν, ὁ Σιδώνιος βασιλεὺς· μετὰ δὲ, ὁ Τύριος·

ἐπὶ δὲ, φίλοι. ὡς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἔχοντο, πέμψας
 Πέρονη Μαρδόνιοι, εἰράτα, ἀποπειρώμενος ἑκάστου,
 εἰς ναυμαχίην ποιέετο. 68. Ἐπεὶ δὲ περιῶν εἰρώ-
 σα ὁ Μαρδόνιος, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ
 μὲν δὴ ἄλλοι κατὰ τὴν γνῶμην ἐξεφέροντο, κε-
 αῖοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι, Ἀρτεμισίη δὲ τὰτα
 ἔφη· (1) „Εἶπαί μοι πρὸς βασιλῆα, Μαρδόνιε, ὡς
 ἰστέα τὰδε λέγω. Οὔτε κακίστην γενομένην ἐν τῇσι
 „ναυμαχίησι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ, οὔτε ἐλάχιστα ἀποδε-
 „γξαμένην, δέσποτα, τὴν εἶσαν γνῶμην με δίκαιον
 „έστιν ἀποδείκνυσθαι, τὰ τυγχάνω φρονέουσα ἄρι-
 „στα ἐς πρήγματα τὰ σά. καί τοι τὰδε λέγω· φείδεο
 „τῶν νηῶν, μηδὲ ναυμαχίην ποίεο. τοὶ γὰρ ἄνδρες τῶν
 „ἐσῶν ἀνδρῶν κρείσσονες τοσοῦτό εἰς κατὰ θάλασσαν,
 „ὅσον ἀνδρες γυναικῶν. τί δὲ πάντως δέεις ναυμαχίησι
 „κατακιδνεύειν; οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶν
 „περ' εἵνεκα ὠρμήθης στρατεύεσθαι, ἔχεις δὲ τὴν
 „ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμποδῶν δὲ τοι ἴσταται οὐδεὶς·
 „οἱ δ' ἔτι ἀντίστησαν, ἀπῆλλαξαν οὕτω ὡς κείνους
 „ἔπρεπε; (2) Τῇ δὲ ἐγὼ δοκέω ἀποβήσεσθαι τὰ
 „τῶν ἀντιπολέμων πρήγματα, τοῦτο φράσω. ἦ μὲν
 „μὴ ἐπειχθῆς ναυμαχίην ποιεύμενος, ἀλλὰ τὰς νῆας
 „αὐτοῦ ἐχθρὸς πρὸς γῆ μένων, ἢ καὶ προβαίνων ἐς
 „τὴν Πελοπόννησον, εὐπετέως τοι, δέσποτα, χω-
 „ρήσει τὰ νοέων ἐλήλυθας. οὐ γὰρ οἶώ τε πολλὸν
 „χρόνον εἰσὶ τοι ἀντέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφεας
 „διασπιδῶς, κατὰ πόλεις δὲ ἕκαστοι φεύζονται. οὔτε
 „γὰρ σῖτος πάρα σφίσι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ
 „πυνθάνομαι· οὔτε αὐτοὺς οἶκος, ἦν σὺ ἐπὶ τὴν
 „Πελοπόννησον ἐλαύνης τὸν πεζὸν στρατὸν, ἀτρε-
 „μειν· τοὺς ἐκείθεν αὐτέων ἤκοντας· οὐδὲ σφι με-
 „λήσει πρὸ τῶν Ἀθηναίων ναυμαχεῖν. (3) Ἦν
 „δὲ αὐτίκα ἐπειχθῆς ναυμαχεῖν, βεβαίω μὴ ὁ
 „ναυτικός στρατός κακωθείς, τὸν πεζὸν προσήλη-
 „σται. πρὸς δὲ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τὰδε ἐς θυμὸν βα-
 „λεῦ, ὡς τοῖσι μὲν χρηματοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ
 „δούλοι φιλέουσι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι, χρη-
 „στοί. σοὶ δὲ, ἐόντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων, κακῶ

„ἄλλος ἀνθρώπων οὐδὲ εἰς· ἀλλ' ἐχ' ἥσυχος· παρὰ
 „δὲ στρατιῆς τῆσδε θεοῖσι μολήσει.“ Τὸν μὲν δὲ
 ταῦτα παραινεῖεν. ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς φω-
 τῆς γενέσθαι νέφος, καὶ μεταρσιωθὲν, φέρεσθαι
 ἐπὶ Σαλαμῖνος, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων.
 οὕτω δὲ αὐτοὺς μαθεῖν, ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω
 ἀπολείεσθαι μέλλοι.“ Ταῦτα μὲν Δικαῖος ὁ Θεονύδης
 ἔλεγε, Δημαρχίου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπτό-
 μενος.

66. Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν τα-
 χεύοντες, ἐπειδὴ ἐκ Τρηχῖνος, Θεησάμενοι τὸ τρώμα
 τὸ Λακωνικὸν, διέβησαν ἐς τὴν Ἰστιαίην, ἐπισχόν-
 τες ἡμέρας τρεῖς ἔπλων δι' Εὐρίπου, καὶ ἐν ἑτέρῃσι
 τρισὶ ἡμέρησι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ. Ὡς μὲν ἔμπρ-
 δοκίειν, οὐκ ἐλάσσονες ἔοντες ἀριθμὸν ἰσέβαλον ἐς
 τὰς Ἀθήνας, κατὰ τε ἡπειρον καὶ τῇσι νηυσὶ ἀπι-
 κόμενοι, ἢ ἐπὶ τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμο-
 πύλας. ἀντιθήσω γὰρ τοῖσι τε ὑπὸ τοῦ χειμῶνος
 αὐτῶν ἀπολομένοισι, καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι, καὶ
 τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι, τοῦσδε τοὺς τότε
 οὐκω ἐπομένους βασιλεῖ, Μηλίας τε καὶ Δωριέας,
 καὶ Λοκροὺς, καὶ Βοιωτοὺς, πανστρατιῇ ἐπομένους,
 πλὴν Θεσπιδίων τε καὶ Πλαταιέων· καὶ μάλα Καρυ-
 στίους τε καὶ Ἀνδρίους, καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοι-
 πούς νησιώτας πάντας, πλὴν τῶν πέντε πολίων, ταῖν
 ἐπεμνήσθην πρότερον τὰ οὐνόματα. ὅσῳ γὰρ δὴ
 προέβαινε ἰσχυτέρῳ τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσούτω
 πλέω ἔθνεά οἱ εἶπετο. 67. Ἐπεὶ ὦν ἀπίκато ἐς τὰς
 Ἀθήνας πάντες οὗτοι, πλὴν Παρίων· Παριοὶ δὲ
 ὑπολειφθέντες ἐν Κύθῳ, ἐκαρὰδόκεον τὸν πόλεμα
 καὶ ἀποβήσεται· οἱ δὲ λοιποὶ ὥς ἀπίκοντο ἐς τὸ
 Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς Ξέρξης ἐπὶ τὰς
 νῆας, ἐθέλων σφι συμμῖξαι τε καὶ πυθέσθαι τῶν
 ἐπιπλώνοντων τὰς γνώμας. Ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προέ-
 ξετο, παρήσαν μετ' ἀπεμπτοὶ οἱ τῶν ἔθνέων τῶν σφε-
 τέρων τυράννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νηῶν, καὶ
 ἔχοντο ὥς σφι βασιλεὺς ἐκάστω τιμὴν ἐδεδώκε· πρῶ-
 τος μὲν, ὁ Σιδωνίος βασιλεὺς· μετὰ δὲ, ὁ Τύριος·

ἐπὶ δὲ, ἄλλοι. ὡς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἔχοντο, πέμψας
 ἡγερέης Μαρδόνιον, εἰρωτά, ἀποπειρώμενος ἑκάστου,
 εἰ ναυμαχίην ποιέετο. 68. Ἐπεὶ δὲ περιῶν εἰρω-
 τασά οὐ Μαρδόνιος, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ
 μὲν δὴ ἄλλοι κατὰ τὴν γνῶμην ἐξεφείροντο, κε-
 αῖοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι, Ἀρτεμισίη δὲ τὰδε
 ἔφη· (1) „Εἰπαί μοι πρὸς βασιλῆα, Μαρδόνιε, ὡς
 ἰστέον τὰδε λέγω. Οὔτε κακίστην γενομένην ἐν τῇσι
 „ναυμαχίησι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ, οὔτε ἐλάχιστα ἀποδε-
 „γξαμένην, δέσποτα, τὴν ἐούσαν γνῶμην με δίκαιόν
 „ἐστίν ἀποδείκνυσθαι, τὰ τυγχάνω φρονέουσα ἄρε-
 „στα ἐς πρήγματα τὰ σά. καί τοι τὰδε λέγω· φείδεο
 „τῶν νηῶν, μὴδὲ ναυμαχίην ποίεο. τοὶ γὰρ ἄνδρες τῶν
 „ἐν τῇσι νηυσὶν ἀνδρῶν κρείσσονες τοσοῦτό εἰς κατὰ θάλασσαν,
 „ἢ ὅσον ἄνδρες γυναικῶν. τί δὲ πάντως δέει σαναυμαχίησε
 „κατακλυδνευεῖν; οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας; τῶν
 „περὶ εἵνεκα ὠρμήθης στρατεύεσθαι, ἔχεις δὲ τὴν
 „ἑλπίδα Ἑλλάδα; ἐμποδῶν δὲ τοι ἴσταται οὐδεὶς
 „οἷ ὃ ἐτι ἀντέστησαν, ἀπηλλαξαν οὕτω ὡς κείνους
 „ἔπρεπε; (2) Τῇ δὲ ἐγὼ δοκέω ἀποβήσεσθαι τὰ
 „τῶν ἀντιπολέμων πρήγματα, τοῦτο φράσω. ἢ μὲν
 „ἢ μὴ ἐπειχθῆς ναυμαχίην ποιεύμενος, ἀλλὰ τὰς νῆας
 „αὐτοῦ ἐχθρῆς πρὸς γῆ μένων, ἢ καὶ προβαίνων ἐς
 „τὴν Πελοπόννησον, εὐπετέως τοι, δέσποτα, χω-
 „ρήσει τὰ νοέων ἐλήλυθας. οὐ γὰρ οἷός τε πολλὸν
 „χρόνον εἰσὶ τοι ἀντέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφειας
 „διασπεδάς, κατὰ πόλεις δὲ ἑκάστοι φεύζονται. οὔτε
 „γὰρ σῆτος παρὰ σφίσι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ
 „πυνθάνομαι· οὔτε αὐτοὺς οἶκος, ἣν σὺ ἐπὶ τὴν
 „Πελοπόννησον ἐλαύτης τὸν πεζὸν στρατὸν, ἀτρε-
 „μείν· τοὺς ἐκείθεν αὐτέων ἤκοντας· οὐδὲ σφι με-
 „λήσει πρὸ τῶν Ἀθηναίων ναυμαχεῖν. (3) Ἦν
 „δὲ αὐτίκα ἐπειχθῆς ναυμαχῆσαι, βαιμαίνω μὴ ὁ
 „ναυτικός στρατός κακωθείς, τὸν πεζὸν προσηλη-
 „σθῇ. πρὸς δὲ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τὰδε ἐς θυμὸν βα-
 „λεῦ, ὡς τοῖσι μὲν χρηματοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ
 „δοῦλοι φιλέουσι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι, χρη-
 „στοί· σοὶ δὲ, ἐόντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων, κακός

„δούλοι εἰσι οἱ ἐν συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι,
 „ἴοντες Αἰγύπτιοι τε καὶ Κύπριοι, καὶ Κίλικες, καὶ
 „Πάμφυλοι, τῶν ὀφελὸς ἐστὶ οὐδέν.“ 69. Ταῦτα
 λεγούσης πρὸς Μαρδόνιον, ὅσαι μὲν ἔσαν εὐνοοὶ τῇ
 Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο τοὺς λόγους, ὡς κα-
 πὸν τι πεισομένης πρὸς βασιλῆος, ὅτι οὐκ ἔα ναυμα-
 χίην ποιέεσθαι· οἱ δὲ ἀγαιόμενοι τε καὶ φθονέοντες
 αὐτῇ, ἅτε ἐν πρώτοισι τετιμημένης διὰ πάντων τῶν
 συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ κρίσει, ὡς ἀπολεομένης αὐ-
 τῆς. Ἐπεὶ δὲ ἀνηνείχθησαν αἱ γνώμαι ἐς Ξέρξεα,
 κάρτα τε ἦσθη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης, καὶ νομί-
 ζων ἐν πρότερον σπονδαίην εἶναι, τότε πολλῶ μάλ-
 λον αἶνεε. ὅμως δὲ τοῖσι πλείοσι πείθεσθαι ἐκέλευε
 ταῦδε, κατιδοῦσας πρὸς μὲν Εὐβοίῃ σφείας ἐθέλονα-
 κτείν, ὡς οὐ παρεόντος αὐτοῦ· τότε δὲ αὐτὸς παρε-
 σκεύαστο θεήσασθαι ναυμαχέοντας.

70. Ἐπειδὴ δὲ παρήγγελλον ἀναπλῶειν, ἀνῆγον
 τὰς νῆας ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα, καὶ παρεκρίθησαν δια-
 ταχθέντες κατ' ἡσυχίην. τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησέ
 σφι ἡ ἡμέρῃ ναυμαχίην ποιήσασθαι· νυξ γὰρ ἐπε-
 γένετο· οἱ δὲ παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην.
 Τοὺς δὲ Ἕλληνας εἶχε δέος τε καὶ ἀσφῶδίη, οὐκ ἠκί-
 στα δὲ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου. ἀσφῶδεον δὲ, ὅτι
 αὐτοὶ μὲν ἐκ Σαλαμίνης κατήμενοι, ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθη-
 ναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν· νικηθέντες τε, ἐν νῆσσι
 ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἐσωτῶν
 ἀφύλακτον. 71. Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ περὶς ὑπὸ τὴν
 παρευῶσαν νύκτα ἐπορευέτο ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον·
 καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμμηχανήτο, ὅπως κατ' ἡπει-
 ρον μὴ ἐσβάλοιεν οἱ βάρβαροι. Ὡς γὰρ ἐπύθοντο
 τάχιστα Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδα ἐν Θερ-
 μοπύλῃσι τετελευτηκέναι, συνδραμόντες ἐκ τῶν πο-
 λίων, ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἵκοντο· καὶ σφι ἐπὶ στρατη-
 γὸς Κλεόμβροτος, ὁ Ἀναξανθρίδew, Λεωνίδαew δὲ
 ἀδελφεός· ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, καὶ συγχώσαν-
 τες τὴν Σικωνίδα ὁδὸν, μετὰ ταῦτο, ὡς εἴη ἔδοξε
 βουλευαμένοισι, οἰκοδόμειαν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τεῖχος

ἄτε δὲ ἐουσέων μυριασέων πολλέων, καὶ παντὸς ἄν-
 θρῶς ἐργαζομένου, ἦνέτο τὸ ἔργον. καὶ γὰρ λίθοι,
 καὶ πλίνθοι, καὶ ξύλα, καὶ φορμοὶ ψάμμου πλήρεις
 ἐσεφορέατο, καὶ ἔλιννον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθήσαν-
 τες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς, οὔτε ἡμέρης. 72. Οἱ
 δὲ βοηθησάντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν πανδήμει· οἷδε ἔσαν
 Ἑλλήνων· Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Ἀρκάδες πάντες,
 καὶ Ἠλεῖοι, καὶ Κορίνθιοι, καὶ Σικυωνῖοι, καὶ Επι-
 δαυριοί, καὶ Φλιάσιοι, καὶ Τροιζήνιοι, καὶ Εὐρυσ-
 κέες. οὗτοι μὲν ἔσαν οἱ βοηθήσαντες καὶ ὑπεραρξά-
 δεόντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ· τοῖσι δὲ ἄλλοις
 Πελοποννησίοις ἐμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρ-
 ρεα παροικῶκε ἤδη. 73. Οἰκεῖ δὲ τὴν Πελοπόννη-
 σον ἔθνεα ἑπτὰ. τούτων δὲ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα
 ἔόντα, κατὰ χώραν ἱδρυταὶ νῦν τῇ καὶ τὸ πάλαι οἴ-
 κων, Ἀρκάδες τε, καὶ Κυνὸύριοι. ἐν δὲ ἔθνος, τὸ
 Ἀχαιῶν, ἐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε, ἐκ
 μέντοι τῆς ἐωυτῶν· οἰκεῖ δὲ τὴν ἀλλοτρίην· τὰ δὲ
 λοιπὰ ἔθνεα τῶν ἑπτὰ τέσσερα, ἐπὶ γλῶσσά ἐστι, Δω-
 ρεῖες τε, καὶ Αἰτωλοὶ, καὶ Δρυόπες, καὶ Ἀθηναῖοι.
 Δωριέων μὲν, πολλαὶ τε καὶ δοκιμοὶ πόλεις· Αἰτω-
 λῶν δὲ, Ἥλις μόνη· Δρυόπων δὲ, Εὐριόνη τε καὶ
 Ἀσίνη ἢ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ· Ἀθηναίων
 δὲ, Παρωρεῖται πάντες. οἱ δὲ Κυνὸύριοι, αὐτόχθo-
 νες ἔόντες, δοκεῖν μοῦνοι εἶναι Ἴωνες· ἐκδεδω-
 ριένται δὲ, ὑπὸ τε Ἀργείων ἀρχόμενοι καὶ τοῦ χρό-
 νου, δόντες Ὀρειῇται καὶ Περίοικοι. Τούτων ὦν
 τῶν ἑπτὰ ἔθνέων αἱ λοιπαὶ πόλεις, παρὰ τῶν κατέ-
 λεξα, ἐκ τοῦ μέσου ἐκατέατο· εἰ δὲ ἐλευθέρως ἐξε-
 στί εἶπαι, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, ἐμῆδιζον.

74. Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, τοιοῦτος πόρῳ συν-
 ἕστασαν, ἄτε περὶ τοῦ παντὸς ἤδη δρόμον θέοντες,
 καὶ τῇσι τησὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐκλάμψεσθαι· οἱ δὲ
 ἐν Σαλαμῖνι ὁμῶς, ταῦτα πυνθανόμενοι, ἀρδύδιον,
 οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες, ὥς περὶ
 τῇ Πελοποννήσῳ. ὥς μὲν δὴ αὐτέων ἀνὴρ ἀνδρῶν
 παρὰ σφίσι σιγῇ λόγον ἐποιεῖτο, θῶμα ποιεῖσθαι τῇ

Ἐκρουβιάδῳ ἀβουλίην· τέλος δὲ, ἐξερχομένη ἐς τὸ μέ-
 γρον, σύλλογός τε δὴ ἐγένετο, καὶ πολλὰ ἐλεγκτὰ περὶ
 τῶν αὐτέων. οἱ μὲν, ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεώ-
 νει ἀποπλῶειν, καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ
 πρὸ χῶρης δοριαλώτου μένοντας μάχεσθαι· Ἀθη-
 ναῖοι δὲ, καὶ Αἰγινῆται, καὶ Μεγαρίες, αὐτοῦ μέ-
 νοντας ἀμύνεσθαι. 75. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλῆς, ὡς
 ἐσσοῦτο τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν
 ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου. ἐξελθὼν δὲ, πέμπει ἐς
 τὸ στρατόπεδον τὸ Μῆδων ἄνδρα πλοῖω, ἐντειλάμενος
 τὰ λέγειν χρεῶν· τοῦ οὐνομα μὲν ἦν Σίκινθος, οἰκέ-
 τής δὲ καὶ παιδαγωγός ἦν τῶν Θεμιστοκλῆος παιδῶν·
 τὸν δὴ ὕστερον τουτέων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλῆς
 Θεσπιέα τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέκοντο οἱ Θεσπιέες πο-
 λιήτας, καὶ χρήμασι ὄλβιον. ὃς τότε πλοῖω ἀπικό-
 μενος, ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγούς τῶν βαρβάρων
 ταῦτα· „Ἐπέμψέ με στρατηγός ὁ Ἀθηναίων λάθρη
 „τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, (τυγχάνει γὰρ φρονέειν τὰ
 „βασιλῆος, καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κα-
 „τύπερθε γίνεσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρηγμάτων,)
 „φράσσοντα, ὅτι οἱ Ἕλληνες δεησμένον βουλευόμενοι
 „καταρρώδηκότες. καὶ νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμείας
 „ἔργον ἀπάντων ἐξεργάσασθαι, ἢν μὴ περιῶντε δια-
 „δράντας αὐτούς. οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσιν,
 „οὔτ' ἔτι ἀντιστήσονται ὑμῖν· πρὸς ἐώντους τε
 „σφέας ὄψεσθε ναυμαχέοντας τοὺς τὰ ὑμέτερα φρο-
 „νέοντας καὶ τοὺς μὴ.“ Ὁ μὲν, ταῦτά σφι σημή-
 νας, ἐκποδὼν ἀπαλλάσσετο. 76. Τοῖσι δὲ ὡς πιστὰ
 ἐγένετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτα μὲν, ἐς τὴν νηεῖδα τὴν
 Ψυττάλειαν, μεταξύ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς
 ἡπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαντο· τοῦτο
 δὲ, ἐπειδὴ ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνήγον μὲν τὸ ἀπ'
 ἐσπέρας κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλαμῖνα· ἀνῆ-
 γον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυρόσουραν τε-
 ταγμένοι, κατέχον τε μέχρι Μουνυχίης πάντα τὸν
 πορθμὸν τῆσι νηυσί. τῶνδε δὲ εἵνεκεν ἀνῆγον τὰς
 νῆας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγίῃ ἐξῇ, ἀλλ'
 ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνί, δοίεν τίσιν τῶν ἐπ'

Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νηίδα τὴν Ψυτάλειαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων, τῶνδε εἵνεκεν, ὥς, ἔπειαν γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἔξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων, (ἐν γὰρ δὴ πόρῳ τῆς ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσθαι ἔκειτο ἡ κῆσος,) ἵνα τοὺς μὲν περιποιῶσι, τοὺς δὲ διασθελῶσι. ἐποίηεν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὥς μὴ πυνθανοίατο οἱ ἐναντίοι. οἱ μὲν δὲ ταῦτα τῆς νυκτός, οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες, παραρτέοντο.

77. Χρησιμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὥς οὐκ εἰσὶ ἀληθεῖς, οὐ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιαῦτα πρήγματα ἐσβλέψας.

Ἀλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσαόρου ἱερὸν ἄκτῃν νηυσὶ γεφυρώσῃ, καὶ εἰναλίην Κινόσδουραν, ἑλπίδι μαινομένη λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας, δια Δίκη σβίσσει κρατερόν Κορον, Τβριος υἱόν, δεινὸν μαιμῶντα, δοκεῦντ' ἀνὰ πάντα τίθεται.

Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίξεται, αἵματι δ' Ἀρης πόντον φοινίξει. τότε ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἡμᾶρ εὐρύοπα Κρονίδης ἐπάγει, καὶ πότνια Νίκη.

Ἐς τοιαῦτα μὲν, καὶ οὕτω ἐναργέως λέγοντι Βάκιδε, ἀντολογίης χρησμῶν πέρα οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμέω οὔτε παρ' ἄλλων ἐνδέχομαι.

78. Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῶν στρατηγῶν ἐγένετο ὠθισμὸς λόχοις πολλός. ἤδεσαν δὲ οὐκ ὧς, ὅτι σφείας περιευκλείετο τῇσι νηυσὶ αἱ βάρβαροι· ἀλλ', ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὥρων αὐτοὺς τεταγμένους, ἔδοκεον καταχωρῆναι εἶναι. 79. Συνεστηκότων δὲ τῶν στρατηγῶν, ἐξ Αἰγίης δαΐβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ἐξωστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου· τὸν ἐγὼ νερόμικτα, πυνθανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιοτάτον. οὗτος ὦν ἡρσας ἐπὶ τὸ συνέδριον, ἐξεκαλέετο. Θεμιστοκλῆα, ἔοικτα μὲν ἐωυτῷ οὐ φίλον, ἐχθρόν δὲ τὰ μάλιστα· ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῶν παρεόντων κακῶν, λήθην ἐκείνων παιεύμενος ἐξεκαλέετο, θέλων αὐτῷ

συμμίζειν. προακηκόες δὲ ὅτι σπεύδοιεν οἱ ἀπὸ Πελο-
 ποννήσου ἀνάγειν τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἰσθμόν. ὥς δὲ
 ἐξῆλθέ οἱ. Θεμιστοκλῆς, ἔλεγε Ἀριστείδης ταῦτα·
 „ Ἡμεῖς στασιάζειν χρεὼν ἐστί, ἐν τε τῷ ἄλλῳ και-
 „ ρῷ καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε, περὶ τοῦ ὁκότερός ἡμεῶν
 „ πλεῖον ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάζεται. λέγω δὲ τοῦ
 „ ὅτι ἴσον ἐστί πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀπο-
 „ πλοῦν τοῦ ἐνθευτέν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὖ-
 „ τόπτης τοι λέγω γινόμενος, ὅτι νῦν, οὐδ' ἦν θέλω-
 „ σι, Κορίνθιοι τε καὶ αὐτοὶς Εὐρυβιάδης οἳοί τε ἴσον-
 „ ται ἐκπλῶσαι· περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων
 „ κύκλῳ. ἀλλ' ἐπελθὼν σφι ταῦτα σήμερον.“ 80. Ὁ
 δ' ἀμείβετο τοῖσδε· „ Κάριτα τε χρηστὰ διακελεύεαι,
 „ καὶ εὖ ἡγγεϊλας. τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτοὺς
 „ αὐτόπτης γινόμενος ἤκεις. ἴσθι γὰρ, ἐξ ἐμοῦ τὰ
 „ ποιεύμενα ὑπὸ Μήδων. ἔδεε γὰρ, ὅτε οὐκ ἐκόντες
 „ ἔθελον ἐς μάχην κατίστασθαι οἱ Ἕλληνες, αἰκον-
 „ τας παραστήσασθαι. σὺ δέ, ἐπεὶ περ ἤκεις χρηστὰ
 „ ἀπαγγέλλων, αὐτοὺς σφι ἄγγειλον. ἦν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ
 „ λέγω, δόξω πλάσας λέγειν, καὶ οὐ πείσω, ὡς οὐ
 „ ποιούντων τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλὰ σφι σήμε-
 „ ρον αὐτοὺς παρελθὼν ὡς ἔχει. ἐπειὰν δὲ σημηνησῇ
 „ ἦν μὲν πείθονται, ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα· ἦν δὲ
 „ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται, ὁμοῖον ἡμῖν ἔσται. οὐ
 „ γὰρ ἔτι διαδρήσονται, εἴπερ περιεχόμεθα πανταχό-
 „θεν, ὡς σὺ λέγεις.“ 81. Ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν
 ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε ἦκειν, καὶ μό-
 γεις ἐκπλῶσαι λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας· περιεχεσθαι
 γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν νεῶν
 τῶν Ξέρξεω· παραρτέεσθαι τε συνεβούλευε ὡς ἀλε-
 ξησομένους. Καὶ ὁ μὲν, ταῦτα εἰπας, μετεστῆκε·
 τῶν δὲ αὐτοὶς ἐγένετο λόγων ἀμφισβασίη· οἱ γὰρ
 πλεῖνες τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπέλθοντο τὰ ἐξαγγελθέν-
 τα. 82. Ἀπισιόντων δὲ τουτέων, ἦκε τριηρης ἀν-
 δρῶν Τηνίων αὐτομολέουσα, τῆς ἡρχε ἀνὴρ Παναί-
 τιος ὁ Σωσιμένης, ἥπερ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθινήν πᾶ-
 σαν. διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν Τήνιοι ἐν
 Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατε-

λοῦσι. Σὺν δὲ ὦν ταύτῃ τῇ νηϊ τῇ αὐτομολησάσῃ εἰς Σαλαμῖνα, καὶ τῇ πρότερον ἐπὶ Ἀρτεμίσιον τῇ Ἀρμυνῇ, ἐξεπληροῦτο τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἕλλησι εἰς τὰς ὀγδοήκοντα καὶ τριηκοσίας νῆας· δύο γὰρ δὴ πηῶς τότε κατέδεε εἰς τὸν ἀριθμὸν.

83. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν τῶν Τηνίων ῥήματα, παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχῆ-
σοντες. ἡὼς τε διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπι-
βατέων ποιησάμενοι, προηγόρευε εὖ ἔχοντα μὲν ἐν
πάντων Θεμιστοκλέης· τὰ δὲ ἔπεα ἦν, πάντα κρέσσων
τοῖσι ἥσσοσι ἀντιτιθέμενα. ὅσα δὲ ἐν ἀνθρώποι
φύσι καὶ καταστάσι ἐγγίνεται, παραινέσας δὴ, ταν-
τέων τὰ κρέσσων αἰρέεσθαι. καὶ καταπλέξας τὴν ῥῆ-
σιν, ἐσβαίνειν ἐκέλευε εἰς τὰς νῆας. καὶ οὗτοι μὲν
δὴ εἰσβαίνουν, καὶ ἦκε ἡ ἀπὸ Αἰγίνης τριήρης, ἣ κατὰ
τοὺς Αἰακίδας ἀπεδύμησε. ἐνθαῦτα ἀνῆγον τὰς νῆας
ἅπασας οἱ Ἕλληνες. 84. Αναγομένοισι δὲ σφι, αὐ-
τίκα ἐπεκίατο οἱ βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες
ἐπὶ πρύμνῃν ἀνεκρούοντο, καὶ ὤκελλον τὰς νῆας.
Ἀμεινῆς δὲ Παλλήνευς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἔξανα-
χθεὶς, νηϊ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νηὸς, καὶ
οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι, οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμει-
νὴ βοηθεύοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέ-
γουσι τῆς ναυμαχίης γενέσθαι τὴν ἀρχὴν· Αἰγινήται
δὲ, τὴν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν εἰς Αἶγιναν,
ταύτην εἶναι τὴν ἄρξασαν. Λέγεται δὲ καὶ τὰδε, ὡς
φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη· φανείσαν δὲ διακελεύ-
σασθαι, ὥστε καὶ ἅπαν ακοῦσαι τὸ τῶν Ἑλλήνων
στρατόπεδον, ὀνειδίσουσιν πρότερον τὰδε· „ὦ δαι-
μόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρύμνῃν ἀνεκρούεσθε;“
85. Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φαίεικες·
οὗτοι γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσινός τε καὶ ἐσπέρης
πέρας· κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους, Ἴωνες· οὗτοι δ'
εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα. ἐθέλο-
κακεον μὲντοι αὐτέων, κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντο-
λὰς, ὀλίγοι· οἱ δὲ πλεῖνες, οὐ. Ἐχω μὲν νῦν
συχνῶν οὐνόματα τριηράρχων καταλέξαι, τῶν νῆας

Ἑλληνίδας ἐλόντων· χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδέν, πλην Θεομήστορος τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος, καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦ δὲ εἵνεκα μέμνημαι τούτων μόνων, ὅτι Θεομήστορ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σαμου ἐτυρήνευσε, καταστησάντων τῶν Περσέων· Φυλάκος δὲ, εὐεργέτης βασιλῆος ἀνεγράφη, καὶ χώρα οἱ ἐδωρήθη πολλή. οἱ δ' ἐπ' ἐργεταί τοῦ βασιλῆος, ὁροσάγγαι καλέονται Πέρσιαι. περὶ μὲν νῦν τούτους οὕτω εἶχε. 86. Τὸ δὲ πλήθος τῶν νηῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκεραΐζετο· αἱ μὲν, ὑπ' Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι· αἱ δὲ, ὑπὸ Αἰγινήτων. αἵτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχούντων κατατάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ ποιεόντων, οὐδὲν, ἔμελλε τοιοῦτό σφ' συνοίσεσθαι, οἷόν περ ἀπέβη. καίτοι ἴδαν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέραν μακρῷ ἀμείνονες αὐτοῖς ἑωυτῶν, ἢ πρὸς Εὐβοίῃ· πᾶς τις προθυμώμενος, καὶ δειμαίνων Ξέρην· ἐδόκεε τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσεσθαι βασιλῆα.

87. Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους, οὐκ ἔχω μετέξετέρους εἶπαι ἀτρεκέως· ὥς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλῆϊ. ἐπειδὴ γὰρ ἐς Θόρυβον πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλῆος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἢ νηὺς ἢ Ἀρτεμισίης ἐδιακeto ὑπὸ νηὸς Ἀττικῆς. καὶ ἡ, οὐκ ἔχουσα διαφυγέειν, ἔμπροσθε γὰρ αὐτῆς ἔσαν ἄλλαι νῆες φίλλαι, ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν παλεμίων μάλιστα ἐτύγχανε θούσα· ἔδοξε αἱ τόδε ποιῆσαι, τὸ καὶ συνηνεκε ποιήσασθαι. διωκυμένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς, φέρουσα ἐνέβαλε νηὶ φιλήν, ἀνδρῶν τε Καλυνδέων, καὶ αὐτοῦ ἐπιπλέοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλῆος Λαμασιθύμου. εἰ μὲν καὶ τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε ἔτι περὶ Ἑλλησποικτον ὄντων, οὐ μὲντοι ἔγωγε ἔχω εἶπαι, οὔτα εἰ ἐκ προνοίης αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ τῶν Καλυνδέων κατὰ τύχην παραπεσοῦσα νηὺς. ὥς δὲ ἐνέβαλε τε καὶ κατέδυσε, εὐτυχίῃ χρησαμένη, διπλαῖ ἑωυτὴν ἀγαθὰ ἐργάσατο. ὃ τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νηὸς

τρήραρχος, ὡς εἶδε μιν ἐμβαλλόντων νηὶ ἀνδρῶν βαρβαρῶν, νομίσας τὴν νῆα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι, ἣ αὐτομολεῖν ἐκ τῶν βαρβαρῶν, καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, ἀποστρέψας, πρὸς ἄλλας ἐτραπέτο.

88. Τοῦτο μὲν, τοιοῦτο αὐτῇ συνήνεκε γενέσθαι, διαφυγεῖν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τοῦτο δέ, συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασαμένην, ἀπὸ τουτέων αὐτῇ μάलिστα εὐδοκμηῆσαι παρὰ Ξέρξῃ. λέγεται γὰρ, βασιλῆα θηγεύμενον, μαθεῖν τὴν νῆα ἐμβαλοῦσαν· καὶ δὴ τινα εἶπαι τῶν παρεόντων· „Δέσποτα, ὅρῃς Ἀρτεμισίην, ὡς εὖ ἀγωνίζεται, καὶ νῆα τῶν πολεμίων κατεδύσε;“ καὶ τὸν ἐπεφρόσθαι, εἰ ἀληθῆως ἐστὶ Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον· καὶ τοὺς φάναι „σαφέως ποτὶ ἐπίσημον τῆς νηὸς ἐπισταμένους.“ τὴν δέ διαφθαρείσαν ἡπιστάτατο εἶναι πολεμίων. τὰ τε γὰρ ἄλλα, ὡς εἴρηται, αὐτῇ συνήνεκε ἐς εὐτυχίην γενόμενα, καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νηὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατήγαγον γενέσθαι. Ξέρξην δέ εἶπαι λέγεται πρὸς τὰ φραζόμενα· „Οἱ μὲν ἄνδρες γεγάσσι, μὲν γυναικες· αἱ δὲ γυναῖκες, ἄνδρες.“ ταῦτα μὲν Ξέρξην φασὶ εἶπαι.

89. Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ, ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Λαρείου, Ξέρξῃ ἑὸν ἀδελφεός, ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοὶ τε καὶ ὀνόμαστοι Περσέων καὶ Μήδων, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· ὀλίγοι δὲ τινες καὶ Ἑλλήνων. ἅτε γὰρ νέειν ἐπιστάμενοι, ταῖσι αἱ νῆες διεφθείροντο, καὶ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι, ἐς τὴν Σαλαμῖνα διένεον. τῶν δὲ βαρβαρῶν οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπιστάμενοι. Ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτραποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλείεσται διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὀπίσθε τεταγμένοι, ἐς τὸ πρόσθε τῆσι νηυσὶ παριέναι περιώμενοι, ὡς ἀποδεξόμενοι τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλεῖ, τῇσι σφετέρῃσι νηυσὶ φευγούσῃσι περιέπιπτον.

90. Ἐγένετο δὲ καὶ τότε ἐν τῷ θυρῶνι τούτῳ. τῶν τινες Φοινίκων, τῶν αἱ νῆες διεφθαρέατο, ἐλθόντες παρὰ βασιλῆα, διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὡς δὲ ἐκεί-

νοὺς ἀπολοῖατο αἱ νῆες, αἷς προδόντων. συνήρκει
 ὧν οὕτω, ὥστε Ἰωνῶν τε τοὺς στρατηγοὺς μὴ ἀπο-
 λίσθαι, Φοινίκων τε τοὺς διαβάλλοντας λαβεῖν
 τοιόνδε μισθόν. ἐτι τούτων ταῦτα λεγόντων, ἐνέβαλε
 νηὶ Ἀττικῇ Σαμοθρηϊκῇ νηὺς ἥ τε δὴ Ἀττικὴ κα-
 τεδύετο, καὶ ἐπιφερομένη Αἰγιναιῇ νηὺς κατέδυσε τῶν
 Σαμοθρηϊκῶν τὴν νῆα. αἳτε δὴ ἔοντες ἀκοντισταὶ οἱ
 Σαμοθρηϊκες, τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης
 νηὸς βάλλοντες ἀπήραξαν, καὶ ἐπέβησάν τε καὶ ἔσχον
 αὐτήν. ταῦτα γεγόμενα τοὺς Ἴωνας ἐρύσαστο. ὡς
 γὰρ εἶδε σφας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους,
 ἐτράπετο πρὸς τοὺς Φοίνικας, οἳ αὐτοὺς ἐπιδύοντο
 καὶ πάντας αἰτιώμενος· καὶ σφρων ἐκέλευσε τὰς κε-
 φαλάς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ, αὐτοὶ κακοὶ γέγονενοι, τοὺς
 αμείνονας διαβάλλωσι. (ὅπως γὰρ τινα ἴδοι Ξέρξης
 τῶν ἑωυτέρῳ ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίᾳ,
 κατήμενος ὑπὸ τῷ οὐρεὶ τῷ ἀντίον Σαλαμῖνος, τὸ κα-
 λέεται Αἰγάλεως, ἀνεπυνθάνετο τὸν ποιήσαντα· καὶ
 οἱ γραμματισταὶ ἀνέγραφον πατρόθεν τὸν τριήραρχον
 καὶ τὴν πόλιν.) πρὸς δὲ ἔτι καὶ προσελάβετο φίλος
 ἱὼν Ἀριαράμνης, ἀνὴρ Πέρσης παρῶν, ταύτου τοῦ
 Φοινικηίου πάθεος. οἱ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας
 ἐτράποντο.

91. Τῶν δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομέθων, καὶ
 ἐκπλέοντων πρὸς τὰ Φάληρον, Αἰγινῆται, ὑποστάντες
 ἐν τῷ πορθμῷ, ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν
 γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ θορύβῳ ἐκεραΐζον τὰς τε ἀντι-
 σταμένας καὶ τὰς φευγούσας τῶν νηῶν, οἱ δὲ Αἰγι-
 νῆται τὰς ἐκπλωούσας· ὅπως δὲ τινες τοὺς Ἀθη-
 ναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰ-
 γινῆτας. 92. Ἐνθαῦτα συνεκύρεον νῆες ἡ τε Θεμι-
 στοκλῆος διώκουσα νῆα, καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κριοῦ,
 ἀνδρὸς Αἰγινῆτες, νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ, ἥπερ
 εἶλε τὴν προφυλάσσουσαν ἐπὶ Σκιάθῳ τὴν Αἰγιναιῇν,
 ἐπὶ ἧς ἔπλεε Πυθέης ὁ Ἰσχεναίου, τὸν οἱ Πέρσαι,
 κατακοπέντα, ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηὶ ἐκπαγλεό-
 μενοι. τὸν δὲ περιάγουσα ἅμα τοῖσι Πέρσησι ἦλθε
 νηὺς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθέην οὕτω σωθῆναι ἐς Αἰ-

γιναν. ὡς δὲ ἐσεῖδε τὴν νῆα τὴν Ἀττικὴν, ὁ Πολύκριτος, ἔγνω, τὸ σημήιον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος· καὶ βῶσας τὸν Θεμιστοκλῆα, ἐπεκερτόμησε, ἐς τῶν Αἰγινήτων τὸν μηδισμόν οὐειδίῳ. ταῦτα μὲν νυν νῆϊ ἐμβαλὼν ὁ Πολύκριτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλῆα. Οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νῆες περιγεγόνεοντο, φεύγοντες ἀπίκοντο ἐς Φαλήρον ὑπὸ τὸν πειλὸν στρατὸν.

93. Ἐν δὲ τῇ ναυμαχίᾳ ταύτῃ ἤκουσαν Ἕλληνας ἄριστα Αἰγινήται· ἐπὶ δὲ, Ἀθηναῖοι· ἀνδρῶν δὲ, Πολύκριτος τε ὁ Αἰγινήτης, καὶ Ἀθηναῖοι, Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος, καὶ Ἀμεινίης Παλλήνευς· ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἐπεδίωξε. εἰ μὲν νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλῶει ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἰλέ μιν, ἢ καὶ αὐτὸς ἦλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι παρακελεύεσθαι πρὸς δὲ, καὶ ἀέθλον ἔκειτο μυρία δραχμαί, ὃς ἂν μιν ζώῃη ἔλῃ. δεινὸν γάρ τοι ἐποιεῦντο, γυναῖκα ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ, ὡς πρότερον εἴρηται, διεφυγε· ἔσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι, τῶν αἱ νῆες περιγεγόνεσαν, ἐν τῷ Φαλήρῳ. 94. Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορινθίου στρατηγόν, λέγουσι Ἀθηναῖοι, αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ὡς συνέμισγον αἱ νῆες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑπερδείσαντα, τὰ ἰστία ἀειράμενον, οἴχεσθαι φεύγοντα· ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὴν στρατηγίδα φεύγουσαν, ὡσαύτως οἴχεσθαι. ὡς δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι τῆς Σαλαμίνης κατὰ τὸ ἱερὸν Ἀθηναίης Σκίραδος, περιπίπτειν σφί κελῆτα θείῃ πομπῇ· τὸν οὔτε πέμψαντα φανῆναι οὐδένα, οὔτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδόσι πρόσφερεσθαι τοῖσι Κορινθίοις. τῇδε δὲ συμβάλλονται εἶναι θεῖον τὸ πρῆγμα· ὡς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νηῶν τοὺς ἀπὸ τοῦ κελήτος, λέγειν ταδε· „Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς ναῦς, ἐς φυγὴν, ὠρμησαι καταπροδοὺς τοὺς Ἕλληνας· οἱ δὲ καὶ δὴ νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ ἠρώντο ἐπικρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν.“ ταῦτα λεγόντων, ἀπιστεῖν γὰρ τῶν Ἀδείμαντον, αἰτίς ταδε λέγειν, ὡς „αὐτοὶ οἱοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὄμηροι ἀποθνήσκουσιν, ἢν μὴ νικῶντες

φαίνονται οἱ Ἕλληνες. οὕτω δὴ ὑποστρέψαντα τὴν νῆα, αὐτὸν τε καὶ τοὺς ἄλλους, ἐπ' ἐξεργασμένοιαι ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. Τούτους μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων. οὐ μέντοι αὐτοὶ γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοις σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίας νομίζουσι γενέσθαι· μαρτυρεῖ δέ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς. 95. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τοῦ καὶ ὀλίγω τι πρότερον τουτέων ἐπεμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμῖνα γενομένῳ τάδε ἐπαίει. παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὀπλιτῶν, οἱ παρατεταχάτο παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμινίης χώρας, γένος ἔοντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων, οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας.

96. Ὡς δὲ ἡ ναυμαχία διελέλυτο, κατειρύσαντες ἐς τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτῃ ἐτύγχανε ἔτι ἔοντα, ἐτοιμοὶ ἔσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίαν, ἐπιπλέοντες τῇσι περιουσίῃσι νηυσὶ ἔτι χρησέσθαι βασιλῆα. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ἄνεμος ζέφυρος, ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν ἡἴονα τὴν καλεομένην Κωλιάδα· ὥστε ἀποπλῆσαι τὸν χρησμὸν, τὸν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ τῆς ναυμαχίας ταύτης εἰρημένον Βάκιδι καὶ Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτῃ ἐξενειχθέντα τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τουτέων ἐν χρησμῷ, Λυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ, ἀνδρὶ χρησμολόγῳ, τὸ ἐλελήθει πάντας τοὺς Ἕλληνας.

Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φρέζουσι. τοῦτο δὲ ἔμελλε ἀπελάσαντος βασιλῆος ἔσεσθαι.

97. Ξέρξης δὲ ὡς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας μὴ τις τῶν Ἰώνων ὑποθῇται τοῖσι Ἕλλησι, ἢ αὐτοὶ νοήσωσι, πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντες τὰς γεφύρας, καὶ ἀπολαμφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπολέσθαι κινδυνεύσει, θρησμὸν ἐβούλετο. θέλων δὲ μὴ ἐπίδηλος εἶναι μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἑσπέρῳ, ἐς τὴν Σαλαμῖνα χώμα ἐπειράτο διακρυῖν· γαν-

λαὸς τε Φοινικητοὺς συνέδει, ἵνα ἀντί τε σχεδὴς
 ἔωσι καὶ τείχεος· ἀρτέετό τε ἐς πόλεμον, ὡς
 ναυμαχίην ἄλλην ποιησόμενος. ὁρέοντες δὲ μιν
 πάντες οἱ ἄλλοι ταῦτα πρήσσοντα, εὖ ἐπιστάτο
 ὡς ἐκ παντὸς νόου παρεσκευάσται μένων πολεμή-
 σειν· Μαρδόνιον δ' εὐδὲν τουτέων ἐλάνθανε, ὡς
 μάλιστα ἔμπειρον ἔοντα τῆς ἐκείνου διανοίης.
 ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίησε, καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας
 ἀγγέλλοντα τὴν παρεούσαν σφι συμφορὴν. 98. Του-
 τέων δὲ τῶν ἀγγέλων ἔστι οὐδὲν ὃ τι θάσσον παρα-
 γίνεται θνητὸν ἔόν· οὕτω τοῖσι Πέρσῃσι ἐξεύρηται
 τοῦτο. λέγουσι γάρ, ὡς ὅσων ἂν ἡ ἡμερέων ἡ πᾶσα
 ὁδὸς, τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεσταῖσι, κατὰ
 ἡμερησίην ὁδὸν ἐκάστην ἵππος τε καὶ ἀνὴρ τεταγμέ-
 νος· τοὺς οὔτε νιφετός, οὐκ ἄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ
 νῆξ ἔργει μὴ οὐ κατανύσαι τὸν προκείμενον ἑωυτῷ
 δρόμον τὴν ταχίστην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμὼν πα-
 ραδιδόι τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος
 τῷ τρίτῳ· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ἤδη κατὰ ἄλλον διεξέρ-
 χεται παραδιδόμενα, κατὰ περ Ἑλλήσι ἢ λαμπαδη-
 φορίῃ, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ ἐπιτελέουσι. Τοῦτο τὸ
 δράμμα τῶν ἵππων καλέουσι Πέρσαι ἀγγορήϊον.
 99. Ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη,
 ὡς ἔχοι Ἀθήνας Ξέρξης, ἔτερψε οὕτω δὴ τι Περ-
 σέων τοὺς ὑπολειφθέντας, ὡς τὰς τε ὁδοὺς μυροσίνῃ
 πάσας ἐστόρεσαν, καὶ ἐθυμίων θυμῶν, καὶ
 αὐτοῖς ἔσαν ἐν θυσίῃσι τε καὶ εὐπαθήσῃ. ἡ δὲ δευ-
 τέρῃ σφι ἀγγελίῃ ἐπεξελθοῦσα συνέχευε οὕτω, ὥστε
 τοὺς κιδῶνας κατερόηξαντο πάντες, βοῇ τε καὶ οἰ-
 μωγῇ ἐχρῶντο ἀπλέτῳ, Μαρδόνιον ἐν αἰτίῃ τιθέν-
 τες. οὐκ οὕτω δὲ περὶ τῶν νηῶν ἀχθόμενοι ταῦτα
 οἱ Πέρσαι ἐποίουν, ὡς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ δειμαίνον-
 τες. καὶ περὶ Πέρσας μὲν ἦν ταῦτα τὸν παντὶ με-
 ταξὺ χρόνον γέγονε, μέχρι οὗ Ξέρξης αὐτὸς σφεας
 ἀπικομένος ἐπαυσε.

100. Μαρδόνιος δὲ, ὁρίων μὲν Ξέρξην συμφορὴν
 μεγάλῃν ἐκ τῆς ναυμαχίης ποιούμενον, ὑποπτέων
 δὲ αὐτὸν δρασμὸν βουλευεῖται ἐκ τῶν Ἀθηνίων, φρον-

εἰσας πρὸς αὐτὸν ὡς δώσει δέκην ἀναγνώσας βα-
 σιλῆα στρατεῦσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ οἱ κρείσσοι
 εἶη ἀνακινδυνεύσαι ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα· ἢ
 αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον, ὑπὲρ μεγάλων
 αἰωρηθέντα· πλέον μέντοι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη κα-
 τεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα· λογισάμενος δὲ ταῦτα,
 προσέφερε τὸν λόγον τόνδε· „Δέσποτα, μήτε λυπέο,
 „μήτε συμφορὴν μηδεμίην μεγάλην ποιεῦ τοῦδε τοῦ
 „γεγονότος εἵνεκα πρηγματος. οὐ γὰρ ἔϋλων ἀγῶν
 „ὁ τὸ πᾶν φέρων ἐστὶ ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδρῶν τε καὶ
 „ἵππων. σοὶ δὲ οὔτε τις τουτέων τῶν τὸ πᾶν σφ.
 „ἡδὴ δοκούντων κατεργάσθαι, ἀποβάς ἀπὸ τῶν νεῶν
 „πειρήσεται ἀντιωθῆναι, οὐτ' ἐκ τῆς ἡπείρου τῆσδε·
 „οἱ τε ἡμῖν ἡντιώθησαν, ἔδοσαν δίκας. Εἰ μὲν νυν
 „δοκίει, αὐτίκα πειρώμεθα τῆς Πελοποννήσου· εἰ
 „δὲ καὶ δοκίει ἐπισχεῖν, παρέχει ποιεῖν ταῦτα. μη-
 „δὲ δυσθύμει· οὐ γὰρ ἐστὶ Ἕλλησι οὐδεμίῃ ἔχθυ-
 „σις, μὴ οὐ, δόντας λόγον τῶν ἐποίησαν κῦν τε
 „καὶ πρότερον, εἶναι σοὺς δούλους. μάλιστα μὲν
 „νυν ταῦτα ποιεῖν. Εἰ δ' ἄρα τοι βεβούλευται,
 „αὐτὸν ἀπελαύνοντα ἀπάγειν τὴν στρατιὴν, ἄλλην
 „ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλήν. σὺ Πέρσας, βασιλεῦ,
 „μὴ ποιήσης καταγελάστους γενέσθαι Ἕλλησι. οὐδὲν
 „γὰρ ἐν Πέρσῃσι τεοῖσι διδῆλνται τῶν πρηγμάτων,
 „οὐδὲ ἔρεῖς ὅκου ἐγενόμεθα ἄνδρες κακοί. εἰ δὲ
 „Φοίνικες τε καὶ Αἰγυπτιοί, καὶ Κύπριοι τε καὶ
 „Κίλικες κακοὶ ἐγένοντο, οὐδὲν πρὸς Πέρσας τοῦτο
 „προσίσκει τὸ πάθος. Ἦδη ὦν, ἐπειδὴ οὐ Πέρσαι
 „τοι αἰτίοι εἰσι, ἐμοὶ πείθεο. εἴ τοι δεδοκται μὴ
 „παραμένειν, σὺ μὲν ἐς ἡθρα τὰ σεουτοῦ ἀπέλαυνε,
 „τῆς στρατιῆς ἀπάγων τὸ πολλόν· ἐμὲ δὲ σοι χρη-
 „τὴν Ἑλλάδα παρασχεῖν δεδουλωμένην, τριήκοντα
 „μυριάδας τοῦ στρατοῦ ἀπολεξάμενον.“ 101. Ταῦτα
 ἀκούσας Ξέρξης, ὡς ἐκ κακῶν ἐχάρη τε καὶ ἥσθη·
 πρὸς Μαρδόνιον τε, βουλευσάμενος, ἔφη, ἀποκρε-
 νείσθαι, ὁκότερον ποιήσει τουτέων, ὡς δὲ ἐβουλευέτο
 ἅμα Περσέων τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξε οἱ καὶ Ἀρ-
 τεμισίην ἐς συμβουλίην μεταπέμψασθαι, ὅτι πρότερον

ἔφαινετο μούνη νοέουσα τὰ ποιητέα ἦν. ὥς δὲ ἀπί-
 κετο ἡ Ἀρτεμισίη, μετασχησάμενος τοὺς ἄλλους,
 τοὺς τε συμβούλους Περσέων καὶ τοὺς δορυφόρους,
 ἔλεξε Ξέρξης τάδε· „Κελεύει με Μαρδόνιος, μέ-
 „νοντα αὐτοῦ, πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου· λέ-
 „γων ὥς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ πέζος στρατὸς οὐδε-
 „νὸς μεταίτιοι παθεὸς εἶσι, ἀλλὰ βουλομένοισι σφι
 „γένοιτ' ἂν ἀπρόδεξις. ἐμὲ ὦν ἡ ταῦτα κελεύει ποιεῖν,
 „ἢ αὐτὸς ἐθέλει τριήκοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος
 „τοῦ στρατοῦ, παρασχεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα δεδουλω-
 „μένην· αὐτὸν δὲ μὲ κελεύει ἀπελαύνειν σὺν τῷ λοι-
 „πῷ στρατῷ ἐς ἡθια τὰ ἐμὰ. Σὺ ὦν ἐμοί, καὶ γὰρ
 „περὶ τῆς ναυμαχίης εὖ συνεβούλευσας τῆς γενομέ-
 „νης, οὐκ ἔωσα ποιέσθαι, νῦν τε συμβούλευσον,
 „ὅκότερα ποιεῶν ἐπιτύχω εὖ βουλευσάμενος.“ Ὁ
 μὲν ταῦτα συνεβουλεύετο. 102. Ἡ δὲ λέγει τάδε·
 „Βασιλεῦ, χαλεπὸν μὲν ἔστι συμβουλευομένῳ τυχεῖν
 „τὰ ἄριστα εἶπασαν. ἐπὶ μέντοι τοῖσι κατήκουσι
 „πρήγμασι, δοκέει μοι αὐτὸν μὲν σὲ ἀπελαύνειν
 „ὀπίσω· Μαρδόνιον δὲ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑποδέκε-
 „ται ταῦτα ποιήσῃν, αὐτοῦ καταλιπεῖν σὺν ταῖσι
 „ἐθέλει. τοῦτο μὲν γὰρ, ἦν καταστρέψῃται τὰ φησι
 „ἐθέλειν, καὶ οἱ προχωρήσῃ τὰ νοέων λέγει, σὸν τὸ
 „ἔργον, ὃ δέσποτα, γίνεται· οἱ γὰρ σοὶ δοῦλοι κα-
 „τεργάσαντο. τοῦτο δὲ, ἦν τὰ ἐναντία τῆς Μαρδο-
 „νίου γνώμης γένηται, οὐδεμίη συμφορὴ μεγάλη
 „ἔσται, σὲ τε περιέοντος, καὶ ἐκείνων τῶν πρηγμα-
 „των περὶ οἶκον τὸν σόν. ἦν γὰρ σὺ τε περιῆς, καὶ
 „οἶκος ὁ σός, πολλοὺς πολλὰκις ἀγῶνας δραμέαντας
 „περὶ σφῆων αὐτέων οἱ Ἕλληνες. Μαρδονίου δὲ,
 „ἦν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται· οὐδὲ τι, νικῶν-
 „τες οἱ Ἕλληνες, νικῶσι, δοῦλον σὸν ἀπολέσαντες,
 „σὺ δὲ, τῶν εἵνεκα τὸν στόλον ἐποιήσω, πυρῶσας
 „τὰς Ἀθήνας ἀπελᾶς.“ 103. Ἡσθῃ τε δὴ τῇ συμ-
 βουλίῃ Ξέρξης· λέγουσα γὰρ ἐπετύγχανε τὰ περ αὐ-
 τὸς ἐνόεε. οὐδὲ γὰρ, εἰ πάντες καὶ πᾶσαι συνεβού-
 λευσαν αὐτῷ μένειν, ἔμενε ἂν, δοκέειν ἐμοί· οὕτω
 καταρρώδηκε. ἐπαινέσας δὲ τὴν Ἀρτεμισίην, ταῦ-

την μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ τοὺς παῖδας ἐς Ἐφεσον· τόθι γὰρ τινες παῖδες οἱ συνέσποντο.

104. Συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλακον Ἑρμότιμον, γένος μὲν ἔοντα Πηδασία, φερόμενον δὲ οὐ τα δευτέρα τῶν εὐνούχων παρὰ βασιλεῖ. Οἱ δὲ Πηδασεῖς οἰκέουσι ὑπὲρ Ἀλικαρνησοῦ. ἐν δὲ τοῖσι Πηδάκοισι τουτέοισι τοιόνδε φέρεται πρῆγμα γίνεσθαι, ἐπεὰν τοῖσι ἀμφικτίοσι πᾶσι, τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι τῆς πόλιος, μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου ἔσεσθαι χαλεπὸν, τότε ἡ ἱρεὶα αὐτοῦθι τῆς Ἀθηναίης, ~~τοῖς~~ πώγωντα μέγαν. τοῦτο δὲ σφί δις ἤδη ἐγένετο.

105. Ἐκ τουτέων δὴ τῶν Πηδασέων ὁ Ἑρμότιμος ἦν· τῷ μεγίστῃ τίσις ἦδη, ἀδικηθέντι, ἐγένετο πάλιν τῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλόντα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων, καὶ πωλούμενον, ὠνέεται Πανιώνιος, ἀνὴρ Χίος, ὃς τὴν ζῆν κατεστήσατο ἀπ' ἔργων ἀνστανταίων. ὅπως γὰρ κτήσαιο παῖδας εἰδεὸς ἐπαμμένους, ἐκταμνων, ἀγνέων ἐπώλεε ἐς Σάρδεις τε καὶ Ἐφεσον χρημάτων μεγάλων. παρὰ γὰρ τοῖσι βασιβαροῖσι τιμιώτεροί εἰσι οἱ εὐνούχοι, πιστίος εἶνεκα τῆς πάσης, τῶν ἐνορχίων. ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολλοὺς, ἅτε ποιεύμενος ἐκ τουτέων τὴν ζῆν, καὶ δὴ καὶ τοῦτον. καί, οὐ γὰρ τὰ πάντα ἐδυστύχεε ὁ Ἑρμότιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλῆα μετ' ἄλλων δώρων· χρόνου δὲ προϊόντος, πάντων τῶν εὐνούχων ἐτιμήθη μάλιν στα παρὰ Ξέρξῃ. 106. Ὡς δὲ τὸ στρατεύμα τὸ Περσικὸν ὄρμα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὰ Ἀθήνας, ἐὼν ἐν Σάρδεσι, ἐνθαῦτα καταβὰς κατὰ δὴ τι πρῆγμα ὁ Ἑρμότιμος ἐς γῆν τὴν Μυσίην, τῇ Χίῳ μὲν νέμονται, Ἀταρνεὺς δὲ καλέεται, εὐρίσκει τὸν Πανιώνιον ἐνθαῦτα. ἐπιγνούς δὲ, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φίλους λόγους· πρῶτα μὲν εἰ καταλέγων ὅσα αὐτὸς δι' ἐκείνον ἔχει ἀγαθὰ· δευτέρα δὲ οἱ ὑπισχνεύμενος ἀντὶ τουτέων ὅσα μὴ ἀγαθὰ ποιήσει, ἣν κομισάμενος τοὺς οἰκέτας, οἰκὴν ἐκείνην ὥστε ὑποδεξάμενον ἀσμενον τοὺς λόγους τὸν Πανι-
ωνιον

νιον, κομίσαι τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὥς δὲ ἄρα παροικίῃ μιν περιέλαβε, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τὰδε·
 „Ὡς πάντων ἀνδρῶν ἦδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσίω-
 „τάτων τὸν βίον κτησάμενε, τί σέ ἐγὼ κακὸν ἢ
 „αὐτὸς ἢ τῶν ἐμῶν τις ἐργάσατο, ἢ σέ, ἢ τῶν θῶν
 „τινα, ὅτι με ἀντ' ἀνδρὸς ἐποίησας τὸ μηδὲν εἶναι;
 „ἔδοκέες τε θεοὺς λῦσειν οἷα ἐμχανῶ τότε· οἱ σε
 „πείσαντα ἀνόσια, νόμῳ δεκαίῳ χρεώμενοι, ὑπὴ-
 „γαγον ἐς χέρας τὰς ἐμας, ὥστε σε μὴ μέμψασθαι
 „τὴν ἀπ' ἐμεο τοι ἐσομένην δίκην.“ Ὡς δὲ οἱ ταῦτα
 ἀνιδίδασκε, ἀχθόντων τῶν παιδῶν ἐς ὄψιν, ἠνάγκά-
 ζετο ὁ Πανιώνιος τῶν ἐαυτοῦ παιδῶν, τεσσέρων
 ζόντων, τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνει· ἀναγκαζόμενος δὲ,
 ἐποίησε ταῦτα· αὐτοῦ τε, ὡς ταῦτα ἐργάσατο,
 οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιών-
 νιον μὲν νυν οὕτω περιῆλθε ἢ τε τίσιν καὶ ὁ Ἑρ-
 μότιμος.

107. Ξέρξης δὲ, ὡς τοὺς παῖδας Ἀρτεμισίῃ ἐπέ-
 τρεψε ἀπάγειν ἐς Ἑφεσον, καλέσας Μαροδόνιον,
 ἐκέλευε μιν τῆς στρατιῆς διαλέγειν τοὺς βούλεται,
 καὶ ποιεῖν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὁμοῖα.
 Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτο ἐγένετο. τῆς δὲ
 νυκτὸς, κελύσαντος βασιλῆος, τὰς νῆας οἱ στρατη-
 γοὶ ἐκ τοῦ Φαλήρου ἀπήγον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλησπον-
 τον, ὡς τάχος εἶχε ἕκαστος, διαφυλαξούσας τὰς σχε-
 θίας πορευθῆναι βασιλεῖ. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἔσαν Ζω-
 στήρος πλώντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι
 λεπταὶ τῆς ἠπείρου, ταύτας ἔδοξάν τε νῆας εἶναι,
 καὶ ἔφευγον ἐπὶ πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθύντες ὅτι οὐ
 νῆες εἶεν, ἀλλ' ἄκραι, συλλεχθόντες, ἐκδιρίζοντο.
 108. Ὡς δὲ ἡμέρην ἐγένετο, ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες
 κατὰ χεῖρην μένοντα τὸν στρατὸν τὸν περὶ, ἠλπίζον
 καὶ τὰς νῆας εἶναι περὶ Φαλήρον· ἔδοκον τε ναυ-
 μαχήσειν σφέας, παραρτέοντό τε ὡς ἀλεξησόμενοι.
 Ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νῆας οἰχωκυίας, αὐτίκα
 μετὰ ταῦτα ἔδοκεε ἐπιδιώκειν. τὸν μὲν νυν ναυ-
 τικὸν τὸν Ξέρξῳ στρατὸν οὐκ ἐπείδου διώξαντες
 μέχρι Ἀνδρου, ἐς δὲ τὴν Ἀνδρὸν ἀπαικόμενοι,
 Γον. III. K

ἔβουλεύοντο. Θεμιστοκλῆς μὲν νῦν γνώμην ἀπεδείκνυτο. „δια κήσων τραπομένους, καὶ ἐπιδιώξαντας τὰς κῆας, πλώειν ἰθέως ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, λύσαντας τὰς γειῦρας.“ Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτην γνώμην εἰτίθετο. λέγων. ὥς „εἰ λύσῃσι τὰς σχεδίαις, τοῦτ' αὖ μέγιστον πάντων σφίσι κακὸν τὴν Ἑλλάδα ἐργάσαιντο. εἰ γὰρ ἀναγκασθεὶν ἀπολαμφθεὶς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρᾶτο αὖ ἡσυχίην μὴ ἄγειν· ὥς ἄγοντι μὲν οἱ ἡσυχίην, οὔτε τι προχωρεῖν οἶόν τε ἔσται τῶν πρηγματων, οὔτε τις κομιδὴ τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῇ τὲ οἱ ἡ στρατιὴ διαφθαρέεται. ἐπιχειροῦντι δὲ αὐτῷ καὶ ἔργου ἐχομένῳ, πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἷά τε ἔσται προσχωρῆσαι κατὰ πόλειαις τε καὶ κατὰ ἔθνεα, ἥτοι ἀλλοσκομένων γε, ἢ πρὸ τούτου ὁμολογεόντων τροφὴν τε ἔξειν σφέας τὸν ἐπέτειον αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων καρπὸν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ, νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ αὐτὸν μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν Πέρσῃ· ἐατέον αὖ εἶναι φεύγειν ἐς ὃ ἔλθοι φεύγων ἐς τὴν ἐσωτοῦ. τὸ ἐνθευτεν δὲ περὶ τῆς ἐκείνου ποιέσθαι ἤδη τὸν ἀγῶνα“ ἐκέλευε. Ταύτης δὲ εἶχοντο τῆς γνώμης καὶ Πελοποννησίων τῶν ἄλλων οἱ στρατηγοί.

109. Ὡς δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ πείσει τοὺς γε πολλοὺς πλῶειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλῆς, μεταβαλὼν, πρὸς τοὺς Ἀθηναίους (οὗτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφευγότες περιημέκτεον, ὁρμέατό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλῶειν καὶ ἐπὶ σφῶν αὐτέων βαλλόμενοι, εἰ ἄλλοι μὴ βουλοίατο), ἔλεγέ σφι τάδε. „Καὶ αὐτὸς „ἤδη πολλοῖσι παρεγενόμενῃ, καὶ πολλῇ πλῆθι ἀκήκοα „τοιαδε γενέσθαι· ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπειληθέντας, νενικημένους ἀναμάχεσθαι τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν προτέρην κακότητα. ἡμεῖς δὲ, εὖρημα γὰρ „εὐρήκαμεν ἡμεῖς τε αὐτοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα, νέφος „τοσαῦτο ἀνθρώπων ἀκωσάμενοι, μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύγοντας. τάδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί τε καὶ ἡρώες, οἱ ἐφθόνησαν ἄν-

„δρα ἕνα τῆς τε Ἀσίης καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῦ-
 „σαι, ἔοντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον· ὃς τὰ τε
 „ἰρά καὶ τὰ ἴδια ἐν ὁμοίῳ ἐποιέετο, ἐμπιπράς τε καὶ
 „καταβάλλων τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα· ὃς καὶ τὴν
 „θάλασσαν ἀπεμαστίγωσε, πέδας τε κατήκε· ἀλλ’
 „εὐ γὰρ ἔχει ἐς τὸ παρεόν ἡμῖν, νῦν μὲν ἐν τῇ Ἐλ-
 „λάδι καταμείναντες, ἡμέων τε αὐτέων ἐπιμεληθῆναι
 „καὶ τῶν οἰκετῶν· καὶ τις οἰκίην τε ἀναπλασάσθω,
 „καὶ σπόρου ἀνακῶς ἔχτω, παντελῶς ἀπελάσας τὸν
 „βαρβαρον· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι καταπλέωμεν ἐπὶ Ἐλ-
 „λησπόντον καὶ Ἰωνίης.“ Ταῦτα ἔλεγε, ἀποθήκην
 „μέλλων ποιήσεσθαι ἐς τὸν Πέρσέα· ἵνα, ἢν ἄρα τι
 „μιν καταλαμβάνῃ πρὸς Ἀθηναίων πάθος, ἔχῃ ἀπα-
 „στροφὴν· τὰ περ ὧν καὶ ἐγένετο. 110. Θεμιστοκ-
 „κλῆς μὲν ταῦτα λέγων, διέβαλλε· Ἀθηναῖοι δὲ
 „ἐπείθοντο. ἐπειδὴ γὰρ, καὶ πρότερον δεδογμένός
 „εἶναι σοφός, ἐφάνη ἔων ἀληθέως σοφός τε καὶ εὐ-
 „βουλος, πάντως ἐτοῖμοι ἔσαν λέγοντι πείθεσθαι. Ὡς
 „δὲ οὗτοί οἱ ἀνεγνωσμένοι ἔσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ
 „Θεμιστοκλῆς ἄνδρας ἀπέπεμπε ἔχοντας πλοῖον, τοῖς
 „ἐπίστευσε σιγᾶν, ἐς πᾶσαν βύσσαν ἀπικνεομένοιαι,
 „τὰ αὐτὸς ἐνετέλλατο βασιλεῖ φράσαι· τῶν καὶ Σί-
 „κιννος ὁ οἰκέτης αὐτίς ἐγένετο. οἱ ἐπεὶ τε ἀπίκοντο
 „πρὸς τὴν Ἀττικὴν, οἱ μὲν κατέμενον ἐπὶ τῷ πλοίῳ,
 „Σικιννος δὲ ἀναβάς παρὰ Ξέρξεα, ἔλεγε ταῦτα· „Ἐπεμ-
 „ψέ με Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλῆος, στρατηγός μὲν
 „Ἀθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμαχῶν πάντων ἀρί-
 „στος καὶ σοφώτατος, φράσσοντά τοι, ὅτι Θεμιστοκ-
 „κλῆς ὁ Ἀθηναῖος, σοὶ βουλόμενος ὑπουργεῖν,
 „ἔσχε τοὺς Ἕλληνας, τὰς νῆας βουλομένους διώκειν,
 „καὶ τὰς ἐν Ἐλλησπόντῳ γεφύρας λύειν. καὶ νῦν
 „κατ’ ἡσυχίην πολλὴν κομίζεο.“ Οἱ μὲν, ταῦτα σὴ-
 „μήναντες, ἀπέπλων ὀπίσω.

111. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεὶ τὴν σφί ἀπέδοξε μὴτ’
 ἐπιδιώκειν ἔτι προσωτέρω τῶν βαρβάρων τὰς νῆας,
 μὴτε ἐπιπλῶειν ἐς τὸν Ἐλλησπόντον λύσοντας τὸν
 πόρον, τὴν Ἀνδρόν περικατέατο, ἐξελέειν ἐθέλοντες.

πρῶτοι γὰρ Ἀνδριδι νησιωτέων αἰτηθέντες πρὸς Θεμιστοκλέος χρήματα, οὐκ ἔδοσαν· ἀλλὰ προϊσχυόμενου Θεμιστοκλέος λόγον τόνδε, ὡς „ἤκοιεν Ἀθηναῖαι περὶ ἑωυτούς ἔχοντες δύο θεοὺς μεγάλους, Πειθὺ τε καὶ Ἀναγκάην, οὕτω τε σφι κάρτα δοτέα εἶναι χρήματα.“ ὑπεκρίναντο πρὸς ταῦτα, λέγοντες ὡς „κατὰ λόγον ἔσαν ἄρα αἱ Ἀθῆναι μεγάλαι τε καὶ εὐδαίμονες, καὶ θεῶν χρηστῶν ἤκοιεν εὖ· ἐπεὶ Ἀνδρίους γε εἶναι γεωπείνας, ἐς τὰ μέγιστα ἀνηκοντας, καὶ θεοὺς δύο ἀχρήστους οὐκ ἐκλείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' αἰεὶ φιλοχωρεῖν, Πενίην τε καὶ Ἀρήχανίν· καὶ τούτων τῶν θεῶν ἐπηβόλους ἔοντας Ἀνδρίους, οὐ δώσειν χρήματα. οὐδὲ κοτε γὰρ τῆς ἑωυτῶν ἀδυναμίας τὴν Ἀθηναίων δύναμιν εἶναι κρίσω.“ Οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ὑποκρινάμενοι, καὶ οὐ δόντες τὰ χρήματα, ἐπολιορκέοντο. 112. Θεμιστοκλῆς δέ, οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐσπέμπων ἐς τὰς ἄλλας νῆσους ἀπειληθρίους λόγους, αἵτε χρήματα διὰ τῶν αὐτέων ἀγγέλων, χρεώμενος λόγοισι τοῖσι καὶ πρὸς Ἀνδρίους ἐχρήσατο· λέγων, ὡς „εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰτεούμενον, ἐπάξει τὴν στρατιὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ πολιορκέων ἐξαιρήσει.“ λέγων ὧν ταῦτα, συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυσιῶν τε καὶ Παρίων· οἱ πυνθανόμενοι τὴν τε Ἀνδρον, ὡς πολιορκέετο διότι ἐμῆδισε, καὶ Θεμιστοκλῆα, ὡς εἶη ἐν αἰνῇ μεγίστη τῶν στρατηγῶν, δείσαντες ταῦτα, ἐπέμψαν χρήματα. Εἰ δὲ θ' ἄν τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, οὐκ ἔγω εἶπαι· δοκέω δὲ τινὰς καὶ ἄλλους δοῦναι, καὶ οὐ τούτους μόνους. καὶ τοὶ Καρυσιῖοις γε οὐδὲν, τούτου εἵνεκα, τοῦ κακοῦ ὑπερβολὴ ἐγένετο· Πάροι δὲ Θεμιστοκλῆα χρήμασι ἱλασαμένοι, διέφυγον τὸ στρατεύμα. Θεμιστοκλῆς μὲν νυν, ἐξ Ἀνδρου ὁρμώμενος, χρήματα παρὰ νησιωτέων ἐκτέετο· λάθρη τῶν ἄλλων στρατηγῶν.

113. Οἱ δ' ἀμφὶ Ξέρξεα, ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ναυμαχίην, ἐξέλαυνόν ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ καὶ Μαρδονίῳ, ἅμα μὲν προ-

πέμψαι βασιλῆα, ἅμα δὲ ἀνωγίην εἶναι τοῦ ἔτεος
 πολεμείειν· χειμερίσαι τε ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίᾳ,
 καὶ ἐπειτα ἅμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννή-
 σου. Ὡς δὲ ἀπίνατο εἰς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα
 Μαρδόνιος ἐξελέγετο πρώτους μὲν Πέρσας πάντας
 τοὺς Ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ἰδάρους τοῦ
 στρατηγοῦ· οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψασθαι βασιλῆος·
 μετὰ δὲ, τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκαφόρους,
 καὶ τὴν ἵππον τὴν χελὴν· καὶ Μήδους τε καὶ Σά-
 κας, καὶ Βακτρίους τε καὶ Ἰνδοὺς, καὶ τὰν πέδον,
 καὶ τὴν ἵππον· ταῦτα μὲν ἔθνεα ὅλα εἴλετο· ἐν
 δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι
 εἶδεα τε ὑπῆρχε διαλέγων, καὶ εἰ τέρατα τι χρηστὸν
 συνείδεε πεποιημένον. ἐν δὲ, κλείστον ἔθνος Πέρ-
 σας αἰρέετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ ψελιοφό-
 ρους· ἐπὶ δὲ, Μήδους. οὗτοι δὲ πλῆθος μὲν οὐκ
 ἐλάσσονες ἦσαν τῶν Περσέων, ῥώμῃ δὲ ἕσσονες. ὥστε
 σιμπαντας τρωήμοντα μυριάδας γενέσθαι αὐτὸν ἵππευσι.
 114. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῇ Μαρδονίῳ τε
 τὴν στρατιὴν διέκρινε, καὶ Ξέρξης ἦν περὶ Θεσσα-
 λίην, χρηστήριον ἐληλύθει ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμο-
 νίῳσι, Ξέρξεα αἰτέειν δίκας τοῦ Λεωνίδου φόνου,
 καὶ τὰ ἀδοκίματον ἐξ ἐκείνου δέχεσθαι. πέμπουσι δὲ
 κήρυκα τὴν ταχίστην Σπαρτιῇται· ὃς ἐπειδὴ κατέ-
 λαβε ἰούσαν ἐπὶ πᾶσαν τὴν στρατιὴν ἐν Θεσσαλίᾳ,
 ἔλθων εἰς ὅψιν τὴν Ξέρξει, ἔλεγε ταῦτα· „Ὡ βασι-
 „λεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τε σὲ, καὶ Ἡρακλείδαι
 „οἱ ἀπὸ Σπαρτῆς, αἰτέουσι φόνου δίκας, οἳ σφῶν
 „τὸν βασιλῆα ἀπέκτεινας, ῥυάμενον τὴν Ἑλλάδα.“
 Ὁ δὲ, χελάσας τε, καὶ κατασχών πολλὸν χρόνον, ὥς
 οἱ ἐνύγχανε παρστωὺς Μαρδόνιος, δεικνὺς ἐς τοῦ-
 τον, εἶπε· „Ταῖγάρ σφι Μαρδόνιος ὄδε δίκας δώ-
 „σει τοιαύτας οἷας ἐκείνοισι πρόπει.“ Ὁ μὲν δὲ,
 ἑξάμενος τὰ ῥηθέν, ἀπαλλασσέτο.

115. Ξέρξης δὲ, Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίᾳ κακαλι-
 πών, αὐτὸς ἐπαρμένῳ κατὰ τάχος εἰς τὸν Ἑλλήσπον-

τὸν καὶ ἀπικνέεται εἰς τὸν πόρον τῆς διαβάσιος ἐν
 πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρησι, ἀπάγων τῆς στρα-
 τῆς οὐδὲν μέρος, ὡς εἶπαι. ὅκου δὲ πορευόμενοι γο-
 ναίετο, καὶ κατ' οὓς τινὰς ἀνθρώπους, τὸν τουτέων
 κυρτὸν ἀρπάζοντες ἐστέοντο. εἰ δὲ κυρτὸν μὴ
 δεῖκα εὗροιν, οἱ δὲ τὴν ποίην τὴν ἐκ τῆς γῆς
 ἀναφυομένην, καὶ τῶν δένδρεων τὸν φλοιὸν περιλέ-
 ποντες, καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατήσθιον,
 ὁμῶς τῶν τε ἡμερῶν καὶ τῶν ἀγρίων, καὶ ἐλειπὸν
 οὐδέν· ταῦτα δ' ἐποίεον ὑπὸ λιμοῦ. ἐπιλαβὼν δὲ
 λημὸς τε τὸν στρατὸν καὶ δυσεντεστή, κατ' ὁδὸν διέ-
 φθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτέων κατέλιπε, ἐπι-
 τάσων τῇσι πόλισι, ἵνα ἐκαστοτε γένοιτο ἐλαύνων,
 μελεδαινέειν τε καὶ τρέφειν ἐν Θεσσαλίῃ τε τινὰς,
 καὶ ἐν Σίρῳ τῆς Παιονίης, καὶ ἐν Μακεδονίῃ. ἐνθα
 καὶ τὸ ἱερὸν ἄρμα καταλιπὼν τοῦ Διὸς, ὅτε ἐπὶ τὴν
 Ἑλλάδα ἤλαυνε, ἀπὼν οὐκ ἀπέλαβε· ἀλλὰ δόντες
 οἱ Παῖονες τοῖσι Θρηήξει, ἀπαιτέοντος Ξέρξεω, ἔφα-
 σαν νεμομένας ἀρπαχθῆναι ὑπὸ τῶν ἀνω Θρηίκων
 τῶν περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκημένων.
 116. Ἐνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς γῆς ἔα
 τῆς Κρηστωνικῆς, Θρηῖξ, ἔργον ὑπερφύες ἐργασατὸ
 ὃς οὔτε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρξει ἔκων εἶναι δουλεύσειν,
 ἀλλ' οἶχετο ἀνω εἰς τὸ οὐρὸς τὴν Ροδόπην, τοῖσι τε
 πωσι ἀπηγόρευε μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. οἱ
 δὲ, ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγένετο θεήσα-
 σθαι τὸν πόλεμον, ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Πέρσῃ, ἐπεὶ
 δὲ ἀνεχώρησαν ἀσινεὲς πάντες, ἐξ ἰόντες, ἐξώρυξε αὐ-
 τέων ὁ πατὴρ τοὺς ὀφθαλμοὺς, διὰ τὴν αἰτίην ταύ-
 την. καὶ οὗτοι μὲν τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον.

117. Οἱ δὲ Πέρσαι ὡς ἐκ τῆς Θρηίκης πορευόμενοι
 ἀπικνόντο ἐπὶ τὸν πόρον, ἐπειγόμενοι, τὸν Ἑλλήσπον-
 τον τῇσι νηυσὶ διέβησαν εἰς Ἀβυδὸν· τὰς γὰρ σχε-
 δίας οὐκ εὗρον ἐν ἐντεταμέναις, ἀλλ' ὑπὸ χειμῶνος
 διαλελυμένας. Ἐνθαῦτα δὲ κατεχόμενοι, σιτία τε
 πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχανον· οὐδένα τε κούρην ἐμ-

πιπλάμενοι, καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες, ἀπέθνησκον
 τοῦ στρατοῦ τοῦ περιέοντος πολλοί. οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα
 Ξέρξῃ ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις. 118. Ἔστι δὲ καὶ ἄλ-
 λος ὁδε λόγος λεγόμενος, ὡς ἐπειδὴ Ξέρξης ἀπελαύ-
 νων ἐξ Ἀθηνίων, ἀπίκετο ἐπ' Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυ-
 μόνι, ἐνθεῦτεν οὐκ εἴτε ὁδοιπορίῃσι διερχέτο, ἀλλὰ
 τὴν μὲν στρατὴν Ἰθάρνεϊ ἐπιτρέπει ἀπάγειν ἐς τὸν
 Ἑλλησποντον, αὐτὸς δ' ἐπὶ νηὸς Φοινίσσης ἐπιβάς,
 ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλώοντα δὲ μιν ἄνεμον
 Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυματίνην· καὶ δὴ,
 μᾶλλον γὰρ τι χειμαίνεσθαι, γεμούσης τῆς νηὸς,
 ὥστε ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπέοντων συγχῶν Περ-
 σέων τῶν σὺν Ξέρξῃ κοριζομένων, ἐνθαῦτα ἐς δαῖμα
 πεσόντα τὸν βασιλῆα, εἶρεσθαι βῶσαντα τὸν κυβερ-
 νήτεα, εἴ τις ἐστὶ σφοδρωτὴρ. καὶ τὸν εἶπαι·
 „Δέσποτα, οὐκ ἐστὶν οὐδεμὴν, εἰ μὴ τουτέων ἀπαλ-
 „λαγὴ τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων.“ καὶ
 Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα εἶπαι· „Ἄνδρες
 „Πέρσαι, νῦν τις διαδεξάτω ὑμέων βασιλῆος κηδόμε-
 „νος· ἐν ὑμῖν γὰρ οἶκε εἶναι ἔμοδ' ἢ σωτηρίη.“
 τὸν μὲν ταῦτα λέγειν· τοὺς δὲ, προσκυνέοντας, ἐκ-
 πηδῆεν ἐς τὴν θάλασσαν· καὶ τὴν νῆα ἐπικουφι-
 σθεῖσαν, οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. Ὡς
 δὲ ἐκβῆναι τάχιστα ἐς γῆν τὸν Ξέρξεα, ποιῆσαι
 τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλῆος τὴν ψυχὴν, δω-
 ρήσασθαι χρυσίῃ στεφάνῃ τὸν κυβερνήτεα· ὅτι δὲ
 Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀπογαμῆν τὴν κεφαλὴν
 αὐτοῦ. 119. Οὗτος δὲ ἄλλως λέγεται ὁ λόγος περὶ
 τοῦ Ξέρξεω νόστου, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός, οὔτε
 ἄλλος, οὔτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ
 ταῦτα οὕτω εἰρέθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα,
 ἐν μυρίῃσι γυνήσιν μίην οὐκ ἔχω ἀντίξουν, μὴ οὐκ
 αἶμ ποιῆσαι βασιλῆα τοιόνδε· τοὺς μὲν ἐκ τοῦ κατα-
 στρώματος καταβιβάσαι ἐς κοίλην νῆα, ἔοντας Πέρ-
 σας, καὶ Περσέων τοὺς πρώτους· τῶν δ' ἐμετέων,
 ἔοντων Φοινίκων, ὅπως οὐκ ἂν ἴσον πλῆθος τοῖς
 Πέρσῃσι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. Ἀλλ' ὁ μὲν, ὡς

καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ὁδῷ χρεώμενος ἅμα παρ' ἄλλω στρατῷ, ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. 120. Μέγα δὲ καὶ τόδε μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐν τῇ ὀπίσῳ κομιδῇ ἀπικόμενος ἐς Ἀβδῆρα, καὶ ξεικίην τε σφι συνθεμένος, καὶ δωρησάμενος αὐτοὺς ἀνιάνκῃ τε χρυσέῳ καὶ τιγῇ χρυσοπάστῳ. καί, ὡς αἰκοὶ λέγουσι Ἀβδηρίται, λέγοντες ἐμοὶ γε οὐδαμῶς πισταί, πρῶτον ἐλυσατο τὴν ζώνην φεύγων ἐξ Ἀθηναίων ὀπίσω, ὡς ἐν ἀδείῃ ἰών. πρὸς τοῦ Ἑλλησπόντου δὲ μᾶλλον τὰ Ἀβδῆρα ἴδρυται, ἢ τοῦ Στρυμόνος καὶ τῆς Ἡϊόνος, ὅθεν δὴ μὲν φασὶ ἐπιβῆναι ἐπὶ τὴν νῆα.

121. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεὶ τε οὐκ οἶοί τε ἐγίνοντο, ἐξελέειν τὴν Ἀνδρόν, τραπόμενοι ἐς Κάρυστον, καὶ θηψάσαντες αὐτέων τὴν χώραν, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμίνα. Πρῶτα μὲν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξέϊλον ἀκροθίνια, ἅλλα τε, καὶ τριήσας τρεῖς Φοινιάσας· τὴν μὲν, ἐς Ἰσθμόν ἀναθεῖναι, ἥπερ ἐστὶ καὶ ἐς ἐμὰ ἤν· τὴν δέ, ἐπὶ Σούνιον· τὴν δέ, τῷ Αἴαντι, αὐτοῦ ἐς Σαλαμίνα. μετὰ δὲ ταῦτα, διεδάσαντο τῇ λήϊν, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἀπέπεμψαν ἐς Δελφοὺς· ἐκ τῶν ἐγένετο ἀνδρίας, ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἀκρωτήριον νηὸς, ἰὼν μέγαθος δυοκαίδεκα πήχεων· ἐστῆκε δὲ αὐτὸς τῇ περ ὁ Μακεδὼν Ἀλεξάνδρος ὁ χρῆστος. 122. Πέμψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ Ἕλληνες ἐς Δελφοὺς, ἐπειρώτεον τὸν θεὸν κοινῇ, εἰ λείλαβηκε πλήρη καὶ ἀρσενὰ τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ, παρ' Ἑλλήνων μὲν τῶν ἄλλων, ἔφησε, ἔχει· παρ' Αἰγυπτίων δέ, οὐ· ἅλλα ἀπαίτεε αὐτοὺς τὰ ἀριστηῖα τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγυπτῆται δὲ πυθόμενοι, ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσεύς, οἱ ἐπὶ ἰστοῦ χαλκίον ἰστᾶσι, τρεῖς ἐπὶ τῆς γωνίης, ἀγχοτάτῳ τοῦ Κροίσου κρητῆρος. 123. Μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς λήϊς ἔπλωον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸν Ἰσθμόν, ἀριστηῖα δάσαντες τοῖς ἀξιώτατῳ γενομένῳ Ἑλλήνων ἀπὸ τῆς πόλεως ταῦτον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διενέμοντο τὰς ψήφους ἐπὶ τοῦ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δευτέρον κρι-

νοστες ἐκ πάντων· ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτέων ἰωντοῖ
 ἐτίθετο τὴν ψῆφον, αὐτὸς ἕκαστος δοκίαν ἄριστος
 γινέσθαι· δεύτερα δέ, οἱ πολλοὶ συνεξέπιπτον θεμι-
 στοκλήν κρίνοντας. οἱ μὲν δὲ ἰμονοῦντο· θεμι-
 στοκλῆς δὲ δευτεροῖσι υπερβαλλετο πολλόν, 124. Οὐ
 βουλομένων δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνῳ,
 ἀλλ' αποπλῶντων ἑάστων ἐς τὴν ἰωντῶν ἀκρίτων,
 ὅμως θεμιστοκλῆς ἐβῶσθη τε καὶ ἰδοξώθη εἶναι
 ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλ-
 λίδα. Ὅτι δὲ νικῶν οὐκ ἐτιμήθη πρὸς τῶν ἐν Σα-
 λαμῖνι ναυμαχησάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακε-
 δαίμονα ἀπίκετο, θέλων τιμηθῆναι. καὶ μιν Λακε-
 δαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμη-
 σαν. ἀριστήϊα μὲν νυν ἔδωσαν Εὐρυβιάδῃ, ἐλαίην
 στέφανον· σοφίης δὲ καὶ δεξιότητος, θεμιστοκλείῃ
 καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης. ἰδωρήσαντο δὲ μιν ὄχρῳ
 τῷ ἐν Σπάρτῃ καλλιστεῖσαντι· αἰνέσαντες δὲ πολλὰ,
 προέπεμψαν ἀπιόντα τριηκόσιοι Σπαρτιητῶν λογα-
 δαί, οὗτοι οἵπερ ἵππες καλέονται, μέχρι οὐρῶν τῶν
 Τεγεατικῶν. μῦνον δὲ τούτον πάντων ἀνθρώπων,
 τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Σπαρτιῆται προέπεμψαν. 125. Ὡς
 δὲ ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐν-
 θαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν
 θεμιστοκλείης ἑὸν, ἄλλως δὲ οὐ τῶν ἐπιφανέων ἀν-
 θρώων, φθόνῳ καταμαργέων, ἐνέεικε τὸν θεμιστοκλήν,
 τὴν ἐς Λακεδαιμόνα ἀπῆλιν προσφέρων, ὡς διὰ τὰς
 Ἀθήνας ἔχει τα γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ'
 οὐ δι' ἰωντῶν. ὁ δὲ, ἐπεὶ τε οὐκ ἐπαύετο ταῦτα λέ-
 γων ὁ Τιμόδημος, εἶπε· „Οὕτω ἔχει τοι· οὐτ' ἂν
 „ἐγὼ, ἑὼν Βελβιδίτης, ἐτιμήθην οὕτω πρὸς Σπαρ-
 „τιητῶν· οὐτ' ἂν σὺ, ὦ ἄνθρωπε, ἑὼν Ἀθηναῖος.“
 Ταῦτα μὲν νυν ἐς τὰς αὐτὰ ἐγένετο.

126. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκιος, ἀνὴρ ἐν Πέρ-
 σῃσι λόγιμος καὶ πρόσθε ἑὼν, ἐκ δὲ τῶν Πλαταιῶ-
 νων καὶ μᾶλλον ἐτι γινόμενος, ἔχων ἐξ μυριάδας
 στρατοῦ τὸν Μαρδόνιος ἐξέλεξατο, προέπειπε βασι-

λῆα μέχρι τοῦ πόρου. ὥς δὲ ὁ μὲν ἦν ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ δὲ, σπύσω πορευόμενος, κατα τὴν Παλλήνην ἐρί-
 σεντοῦ ἄτε Μαρδονίου τε χειμερίζοντος περὶ Θερσα-
 λήν τε καὶ Μακεδονίην, καὶ οὐδέν κω κατεπείγοντος
 ἦεν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον οὐκ ἐδικαίου, ἐντυ-
 χῶν ἀπεστεῶσι Ποτιδαιήτῃσι, μὴ οὐκ ἐξενδραποδίσ-
 σθαι σφεας. Οἱ γὰρ Ποτιδαιῆται, ὥς βασιλεὺς πα-
 ρεξελήκακε, καὶ ὁ ναυτικός τοῖσι Πέρῃσι οἰχώκεε
 φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀπεστάσαν ἀπὸ
 τῶν βαρβάρων ὥς καὶ ἄλλοι οἱ τὴν Παλλήνην
 ἔχοντες. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρτάβαζος ἐπολιορκεε τὴν
 Ποτιδαίην. 127. Τροπτευσὺς δὲ καὶ τοὺς Ὀλυν-
 θίους ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ταύτην ἐπολιορ-
 κει. εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι, οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου
 κόλπου ἐξαναστάντες ὑπὸ Μακεδόνων ἐπεὶ δὲ σφεας
 εἶλε πολιορκέον, κατέσφαξε ἐξαγαγὼν ἐς λίμνην τὴν
 δὲ πόλιν παραδιδόι· Κριτοβούλῳ Ὑρωναῖον ἐπιτρο-
 πεύειν, καὶ τῷ Χαλκιδικῷ γένει. καὶ οὕτω Ὀλυνθον
 Χαλκιδεὺς ἔσχον. 128. Ἐξελὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτά-
 βαζος, τῇ Ποτιδαίῃ ἐντεταμένως προσειχέ. κῆρσε-
 χοντι δὲ οἱ προθύμως συντίθεται προδοσίην Τιμόξει-
 νος, ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγός. ὄντινα μὲν τρά-
 πον ἀρχὴν, ἔγωγε οὐκ ἔχω εἶπαι, οὐ γὰρ ὧν λέγεται
 τέλος μέντοι, τοιαῦδε ἐγίνετο. ὅπως βυβλίον γράψει
 ἡ Τιμόξεινος, ἐθέλων παρὰ Ἀρτάβαζον πέμψαι, ἡ
 Ἀρτάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, τοξεύματος περὶ τὰς
 γλυφίδας περικειλίσαντες, καὶ πτερώσαντες τὸ βυβλίον,
 ἐτόξευον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπαίστος δὲ ἐγίνετο ὁ
 Τιμόξεινος προδιδούς τὴν Ποτιδαίαν. τοξέων γὰρ
 ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἀμαρτῶν τοῦ χωρίου
 τούτου, βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαιήτεω τὸν ὤμον. τὸν
 δὲ, βληθέντα, περιέδραμε ὁμιλος, οἷα φεκέε γίνε-
 σθαι ἐν πλῆμει· οἱ αὐτίκα τὸ τόξευμα λαβόντες, ὥς
 ἔμαθον τὸ βυβλίον, ἔφερον ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς πα-
 ρὴν δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλληναίων συμμαχίῃ. τοῖσι
 δὲ στρατηγῶσι ἐπικεξαμένοισι τὸ βυβλίον, καὶ μα-
 ροῦσαι τὸν αἰτῶν τῆς προδοσίας, ἔδοξε μὴ καταπλέξαι

Τιμόξεινον προδοσίῃ, τῆς Σκιωναίων πόλιος ἕνεκα, μὴ νομιζοίτατο εἶναι Σκιωναῖοι ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδοταί. ὁ μὲν δὲ τοιοῦτω τρόπῳ ἐπαίσιτος ἐγγόνεε. 129. Ἀρταβάζω. δὲ ἐπεὶ πολιορκέοντι ἐγγρόνισαν τρεῖς μῆνες, γίνεται ἄμπτωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη, καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. ἰδόντες δὲ οὗ βαρβαροὶ τέναγος γενόμενον, παρήϊσαν ἐς τὴν Παλλήνην. ὡς δὲ τὰς δύο μὲν μοῖρας διδοιοπορήκεσαν, εἰ δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι ἔσαν, τὰς διελθόντας χερὴν εἶω εἶναι ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημμυρίς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅση οὐδ' αὖτε, ὡς οἱ ἐπιχωριοὶ λέγουσι, πολλάκις γενομένη. οἱ μὲν δὲ νέειν ἀντίστην οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθείροντο· τοὺς δὲ ἐπισταμένους οὐ Ποτιδαῖται ἐπιπλωσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν. Αἰτῶν δὲ λέγουσι οἱ Ποτιδαῖται τῆς τε ῥηχέως καὶ τῆς πλημμυρίδος καὶ τοῦ Περσικοῦ παθεῖν γενέσθαι τὸδε, ὅτι τοῦ Ποσειδέωνος ἐς τὸν νηὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ προαστείῳ ἡσέθησαν οὗτοι τῶν Περσέων, τοῦ περ καὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης· αἷτιον δὲ τοῦτο λέγοντες, εὐ λέγειν ἔμοιγε δοκέουσι. τοὺς δὲ περὶγενομένους ἀπῆγε Ἀρταβάζος ἐς Θεσσαλίην παρὰ Μικρόνιον. Οὗτοι μὲν οἱ προπέμψαντες βασιλῆα, οὕτω ἐπρήξαν.

130. Ὁ δὲ ναυτικὸς ὁ Ξέρξω περιγεγόμενος, ὡς προσέμιξε τῇ Ἀσίῃ φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ βασιλῆα τε καὶ τὴν στρατιὴν ἐν Χερσονήσου διεπόρθημυτε ἐς Ἀβυδὸν, ἐχειμέριζε ἐν Κύμῃ. ἔαρος δὲ ἐπιλαμπραντος, πρῶτος συνελέγετο ἐς Σαμόν· αἱ δὲ τῶν νηῶν καὶ ἐχειμέρισαν αὐτοῦ. Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλείονες ἐπεβάτευον· στρατηγοὶ δὲ σφί ἐπῆλθον, Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου, καὶ Ἀρταύτης ὁ Ἀρταχάου· συνῆρχε δὲ τούτοισι καὶ ἀδελφιδέος, αὐτοῦ Ἀρταύτῃω προσελομένου, Ἰθαμίττης. Αἱ δὲ μέγας πληγέντες, οὐ προήϊσαν ἀνωτέρω τὸ πρὸς ἑσπέρας, οὐδ' ἐπὶ νύκτα οὐδεὶς· ἀλλ' ἐν τῇ Σαμῷ κατήμενοι, ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην μὴ ἀποστῆ, νῆας

ἔχοντες οὖν τῆσι Ἰαίσι τριηκοσίας. οὐ μὴν ἀρδὲ προσ-
 ἰδόντο τοὺς Ἕλληνας ἐλευσεσθαι ἐς τὴν Ἰωνίην,
 ἀλλ' ἀποχρήσκειν σφί τὴν ἐσωτῶν φυλάσσειν· στα-
 θρεύμενοι, ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σα-
 λαμίνοσ, ἀλλ' ἄσμενοι ἀπαλλάσσοντο. Κατὰ μὲν τὴν
 τὴν θάλασσαν ἐσσωμένοι ἔσαν τῷ θυμῷ, περὶ δὲ ἐδό-
 κειον πολλὸν κρατήσκειν τὸν Μαρδόνιον. ἔοντες δὲ ἐν
 Σάμῳ, ἅμα μὲν ἐβουλευοντο εἴ τι δυναίετο κακὸν
 τοὺς πολέμιους ποιεῖν, ἅμα δὲ καὶ ὠτακουστέραν ὄκη-
 πείεσθαι τὰ Μαρδονίου πρήγματα. 151. Τοὺς δὲ
 Ἕλληνας τὸ τε ἔαρ γινόμενον ἤγειρε, καὶ Μαρδόνιος
 ἐν Θεσσαλίᾳ ἔων. ὁ μὲν δὴ περὶ οὐ καὶ συνελεγείτο·
 ὃ δὲ ναυτικῶς ἀπίκητο ἐς Αἴγινα, νῆες ἀριθμὸν δέκα
 καὶ ἑκατὸν. στρατηγὸς δὲ καὶ ναυαρχος ἦν Λευκυκίδης
 ὁ Μενάρκeos, τοῦ Ἠγησίου, τοῦ Ἰπποκράτιδew,
 τοῦ Λευκυκίδew, τοῦ Αναξίλεw, τοῦ Ἀρχιδήμου,
 τοῦ Αναξανδρίδew, τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ Νικάνδρου,
 τοῦ Χαρίλλου, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πολυδάκτεος, τοῦ
 Πρωτάνιος, τοῦ Εὐρυφῶντος, τοῦ Προκλέος, τοῦ
 Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδρίου,
 τοῦ Ἰλλου, τοῦ Ἡρακλέος· ἔων τῆς ἐτέρης οἰκίης
 τῶν βασιλέων. οὗτοι πάντες, πλὴν τῶν θυῶν τῶν
 μετὰ Λευκυκίδα πρώτων καταλεχθέντων, οἱ ἄλλοι,
 βασιλεῖς ἐγένοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατή-
 γει Ξάνθιππος, ὁ Ἀρίφρωνος. 152. Ὡς δὲ παρε-
 γέγοντο ἐς τὴν Αἴγινα πᾶσαι αἱ νῆες, ἀπίκητο
 Ἰωνίων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· οἱ
 καὶ ἐς τὴν Σπάρτην ὀλίγοι πρότερον τούτων ἀπικόμε-
 νοι, ἰδόντο Λακεδαιμονίων ἐλευθεροῦν τὴν Ἰωνίην·
 τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιλειδῶν ἦν. οἱ στασιώται
 σφί γενόμενοι, ἐπεβούλευον θάνατον Στρατὶ τῷ
 Χίου τυράννῳ, ἔοντες ἀρχὴν ἐπὶ ἐπιβουλευόντες
 δὲ ὡς φανεροὶ ἐγέναντο, ἐξενείκαντο τὴν ἐπιχείρησιν
 ἐνὸς τῶν μετεχόντων, οὗτος δὴ οἱ λοιποὶ, ἐξ ἔοντες,
 ὑπεξέσχον ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην τε ἀπίκοντο,
 καὶ δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγινα, τῶν Ἑλλήνων δεόμε-
 νοι καταπλεῖσαι ἐς αὐτὴν Ἰωνίην· οἱ προήγαγον αὐ-

τοὺς μόγῃς μέχρι Δήλου. τὸ γὰρ προσσπείρω πᾶν δαυ-
 ρὸν ἢ τοῖσι Ἕλλησι, οὔτε τῶν χωρῶν ἐοῦσι ἐμπει-
 ροῖσι, στρατιῆς τε πάντα πλέα ἐδόκει εἶναι· τὴν δὲ
 Σάμον ἐπιστάτο δόξη καὶ Ἡρακλέας στήλας ἴσον
 ἀπέχειν. συνέπιπτε δὲ τοιοῦτο, ὥστε τοὺς μὲν βαρ-
 βάρους τὸ πρὸς ἐσπέρας ἀνωτέρω Σάμον μὴ τολμᾶν
 καταπλῶσαι, καταρρώδηκόςτας· τοὺς δὲ Ἕλληνας,
 χρηζίζοντων Χίων, τὸ πρὸς τὴν ἡῶ κατωτέρω Δήλου.
 οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύλασσε σφίων.

133. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπλῶον ἐς τὴν Δήλον·
 Μαρδόνιος δὲ περὶ τὴν Θεσσαλίην ἐχέμαζε. ἐνθεῦ-
 ρεν δὲ ὀρμειώμενος, ἔπεμπε κατὰ τὰ χρηστήρια ἄνδρα
 Εὐρωπαϊά γένος, τῷ ὄνομα ἦν Μῦς· ἐντειλάμενος
 πανταχῇ μιν χρησόμενον· εἰλθεῖν, τῶν οἷά τε ἦν σφι
 ἀποπειρησασθαι. ὃ τι μὲν βουλόμενες ἐκμαθίειν
 πρὸς τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐνετέλλετο, οὐκ ἔχω φρά-
 σαι· οὐ γὰρ ὦν λέγεται· δοκέω δ' ἐγωγε περὶ τῶν
 παρόντων προημάτων, καὶ οὐκ ἄλλων περὶ πέμψαι.

134. Οὗτος ὁ Μῦς ἐς τε Λεβαδείαν φαίνεται ἀπικέ-
 μενος, καὶ μισθῷ πείσας τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρα, κα-
 ταβῆναι παρὰ Τροφώνιον· καὶ ἐς Ἀβας τὰς Φωκείων
 ἀπικόμενος ἐπὶ τὸ χρηστήριον. καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας
 πρῶτα ὡς ἀπίκητο, τοῦτο μὲν, τῷ Ἰοαννίῳ Ἀπόλ-
 λωνι ἐχρήσατο· ἔστι δὲ, κατὰ περ ἐν Ὀλυμπίῃ,
 ἱεροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι· τοῦτο δὲ, ξεινὸν
 τίνα καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι πείσας, κατεκοίμησε ἐς
 Ἀμφιάρεω. Θηβαίων δὲ οὐδενὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι
 αὐτόθι, διὰ τὸδε. ἐκέλευσέ σφας ὁ Ἀμφιάρεως, διὰ
 χρηστηρίων ποιευμένος, ὁκότερα βούλονται ἐλεῖσθαι
 τούτων, ἑωυτῷ ἢ ἅτε μάντι χρεῖσθαι, ἢ ἅτε συμ-
 μάχῳ, τοῦ ἐτέρου ἀπεχομένους· οἱ δὲ σύμμαχόν μιν
 εἶλοντο εἶναι. διὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων
 οὐδενὶ αὐτόθι ἐγκατακοιμηθῆναι. 135. Τότε δὲ θῶ-
 μά μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται ὑπὸ Θηβαίων,
 εἰλθεῖν ἄρα τὸν Εὐρωπαϊά Μῦν, περιστροφώμενος
 πάντα τὰ χρηστήρια, καὶ ἐς τοῦ Πηλοῦ Ἀπόλλωνος

πρὸ τέμενος. τοῦτο δὲ τὸ ἱερὸν καλεῖται μὲν Πύθων, ἔστι δὲ Θηβαίων, κείται δὲ ὑπὲρ τῆς Κορινθίας λί-
μνης πρὸς οὐρεῖ, ἀγχοτάτω Ἀκραιφίης πόλιος. ἐς
τοῦτο τὸ ἱερὸν ἐπεὶ τε παρελθεῖν τὸν καλούμενου τοῦ-
τον Μῦν, ἔπρεσθαι οἱ τῶν ἀστῶν αἰρετοὺς ἄνδρας
τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, ὡς ἀπογραφόμενους τὰ θε-
σθιέειν ἐμέλλε. καὶ πρόκα τε τὸν προμαντίν βαρβά-
ρῳ γλῶσση χρᾶν· καὶ τοὺς μὲν ἐπομένους τῶν Θη-
βαίων ἐν θαύματι ἔχεσθαι ἀκούοντας βαρβάρου γλῶσ-
σης ἀντὶ Ἑλλάδος, οὐδὲ ἔχειν ὃ τι χρήσονται τῷ πα-
ρεόντι πρῆγματι· τὸν δὲ Εὐρωπαϊά Μῦν ἐξαρτίσαν-
τα παρ' αὐτέων τὴν ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεγόμενα
ὑπὸ τοῦ προφήτεω γράφειν ἐς αὐτήν· φάναι δὲ,
Καρὴν μιν γλῶσση χρᾶν· συγγραψάμενον δὲ, αἶχε-
σθαι ἀπρόντα ἐς Θεσσαλίην.

156. Μαρδόνιος δὲ ἐπιλεξάμενος ὃ τι δὴ ἦν λέ-
γοντα τὰ χρηστήρια, μετὰ ταῦτα ἐπέμψε ἄγγελον ἐς
Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδό-
να· ἅμα μὲν ὅτι οἱ προσκηδέες οἱ Πέρσαι ἔσαν·
Ἀλέξανδρου γὰρ ἀδελφεὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω δὲ
θυγατέρα, Βουβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τῆς οἱ
ἐγγόνες Ἀμύντης ὃ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὖνομα τρῶ
μητροπάτορος· τῷ δὴ ἐκ βασιλῆος τῆς Φρυγίης ἐδό-
θη Ἀλαβανδα πόλις μεγάλη νέμεσθαι· ἅμα δὲ ὁ
Μαρδόνιος, πυνθόμενος ὅτι πρόξενός τε εἴη καὶ εὐερ-
γέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπέμπε· τοὺς γὰρ Ἀθηναίους
οὕτω ἔδοκεε μάλιστα προσκτῆσεσθαι, λεῶν τε πολλῶν
ἔρα ἀκούων εἶναι καὶ ἄλκιμον· τὰ τε κατὰ τὴν θάλασσαν
συντυχόντα σφι παθήματα κατεργασαμένους
μάλιστα Ἀθηναίους ἐπίστατο. τουτέων δὲ προαγενο-
μένων, κατήλπιζε εὐπετέως τῆς θαλάσσης κρατῆσεν,
τὰ περ' αὖ καὶ ἦν· παρ' ἧς τε ἔδοκεε πολλὸν εἶναι κρείσ-
των· οὕτω τε ἐλογίζετο κατ' ὑπερθεῖ οἱ τὰ πρῆγματα
ἔσεσθαι τῶν Ἑλληνικῶν. τάχα δ' αὖ καὶ τὰ χρηστή-
ρια ταῦτά οἱ προλέγοι, συμβουλευόντα σύμμαχον τὸν
Ἀθηναίων οἱ ποιήσασθαι· τρίτῃ δὴ πεπιθόμενος ἐπέμπε,

137. Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τούτου ἔβδομος γενέσθω
 Περδίκης ἐστὶ, ὁ κτησάμενος τῶν Μακεδόνων τὴν τυ-
 ραννίδα τρόποι τοιῶδε. Ἐξ Ἀργεος ἐκφυγον ἐς Ἄλ-
 λυριούς τῶν Τημένου ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφεοὶ, Γαν-
 νης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκης· ἐκ δὲ Ἰλλυ-
 ρίων ὑπερβαλόντες ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίην, ἀπὶ κρητὶ
 ἐς Λεβαίνην πόλιν. ἐνθαῦτα δὲ ἐθήτεον ἐπὶ μισθῷ
 παρὰ τῷ βασιλεῖ· ὁ μὲν, ἵππους νέμων· ὁ δὲ
 βούς· ὁ δὲ νεώτατος αὐτέων Περδίκης, τὰ λεπτά
 τῶν προβάτων. ἔσαν δὲ καὶ πάλαι καὶ αἱ τυραννίδες
 τῶν ἀνθρώπων ἀσθενέες χρήμασι, οὐ μόνον ὁ δῆ-
 μος· ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλῆος, αὐτὴ τὰ οὐτὰ σφαι-
 ῖρεσσε. ὅπως δὲ ὀπτῶτο ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς τοῦ θη-
 τὸς Περδίκῃ, διπλήσιος ἐγένετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπὶ
 δὲ αἰεὶ ταῦτ' οὕτω ἐγένετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν
 ἑωυτῆς. τὸν δὲ ἀκούσαντα ἐσῆλθε αὐτίκα, ὡς εἴη
 τέρας, καὶ φέροι ἐς μέγα τι. καλέσας δὲ τοὺς θῆτας,
 προηγόρευε σφί ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ.
 οἱ δὲ, τὸν μισθὸν, ἔφασαν, δίκαιοι εἶναι ἀπαλαβόν-
 τες, οὕτω ἐξιέναι. ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς, τοῦ μισθοῦ
 περὶ ἀκούσας, ἦν γὰρ κατὰ τὴν καπνοδόκην ἐς τὸν ῥί-
 κον ἐσέχων ὁ ἥλιος, εἶπε, θεοβλαβὴς γενόμενος·
 „Μισθὸν δὲ ὑμῖν ἐγὼ ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀποδίδωμι·
 δελξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὴ Γαννῆς τε καὶ ὁ Ἀέρο-
 πος, οἱ πρεσβύτεροι, ἔστασαν ἐκπεπληγμένοι, ὡς
 ἤκουσαν ταῦτα. ὁ δὲ παῖς, ἐτύγχανε γὰρ ἔχων μα-
 χαιραν, εἶπας ταδε· „Λεχόμεθα, ὦ βασιλεῦ, τὰ
 „διδόεις.“ περιγράφει τῇ μαχαίρῃ ἐς τὸ ἔδαφος τοῦ
 οἴκου τὸν ἥλιον· περιγράψας δὲ, ἐς τὸν κόλπον τρεῖς
 ἀρυσάμενος τοῦ ἡλίου, ἀπαλλάσσετο αὐτὸς τε καὶ οἱ
 μετ' ἐκείνου. 138. Οἱ μὲν δὴ ἀπήϊσαν· τῷ δὲ βασι-
 λεῖ σημαίνει τις τῶν παρέδρων, οἷόν τι χρῆμα ποιή-
 σεις ὁ παῖς, καὶ ὡς σὺν νόῳ κείνων ὁ νεώτατος λάβοι
 τὰ δεδομένα. ὁ δὲ, ταῦτα ἀκούσας, καὶ ὀξυνθείς,
 πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἵππους ἀπολέοντας. ποταμὸς δὲ
 ἐστὶ ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι οἱ τουτέων τῶν
 ἀνδρῶν ἀπ' Ἀργεος ἀπόγονοι Σωτήρι. οὗτος, ἐπεὶ

τε διέβησαν οἱ Τημενίδαι, μέγας οὕτω ἐρῶν, ὥστε τοὺς ἱππέας μὴ οἴους τε γενέσθαι διαβῆναι. Οἱ δέ, ἀπικόμενοι ἐς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης, οἴκησαν πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Τορδίεω· ἐν τοῖσι, φύεται αὐτόματω ρόδα, ἐν ἑκάστῳ ἔχον ἐξήκοντα φύλλα, ὅδμῃ τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων. ἐν τούτοισι καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποισι ἦλθε, ὡς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων. ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων οὐρος κέεται, Βέρμιον οὖνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὡς ταύτην ἔσχον, κατεστρέφοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδονίην. 139. Ἀπὸ τούτου θῆ τοῦ Περδίκκω Ἀλέξανδρος ὡδε ἐγεγόνεε. Ἀμύντῳ παῖς ἦν Ἀλέξανδρος· Ἀμύντης δὲ, Ἀλκίτεω· δὲ πατὴρ ἦν Ἀέροπος· τοῦ δὲ, Φίλιππος· Φιλίππου δὲ, Ἀργαῖος· τοῦ δὲ, Περδίκκης ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν. ἐγεγόνεε μὲν θ' ὡδε Ἀλέξανδρος, ὁ Ἀμύντεω.

140. Ὡς δὲ ἀπικετο ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ Μαρδονίου, ἔλεγε τάδε. (1) „ Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιος τάδε λέγει· Ἐμοὶ ἀγγελίη ἦκε, „ παρα βασιλῆος, λέγουσα οὕτω· Ἀθηναίοισι „ τὰς ἁμαρτάδας τὰς ἐς ἐμὲ ἐξ ἐκείνων γενομένας „ πᾶσας μετήμι· νῦν τε ὡδε, Μαρδόνιε, ποίεε. „ τοῦτο μὲν, τὴν γῆν σφί ἀπόδος· τοῦτο δὲ, ἄλλην „ πρὸς ταυτὴ ἐλέσθων αὐτοί, ἢν τινα ἂν ἐθέλωσι, „ ἔοντες αὐτόνομοι· ἰρά τε πάντα σφί, ἢν δὴ βού- „ λωνται γε ἐμοὶ ὁμολογέειν, ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ „ ἐνέπρησα. Τούτων δὲ ἀπιγμένων, ἀναγκαιῶς ἔχτε „ μοι ποίεειν ταῦτα, ἢν μὴ το ὑμέτερον ἀντίον γένη- „ ται. Λέγω δὲ ὑμῖν τάδε. νῦν τί μάλισθε, πόλε- „ μον βασιλεὺς ἀνταειρόμενοι; οὔτε γὰρ ἂν ὑπερβά- „ λισθε, οὔτε οἱοί τε ἔστέ ἀντέχειν τὸν πάντα χρό- „ νον. εἶδετε μὲν γὰρ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ „ πλῆθος, καὶ τὰ ἔργα· πυνθάνεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν „ παρ' ἐμὲ ἐοῦσαν δύναμιν· ὥστε καὶ ἢν ἡμεῖς „ ὑπερβάλῃσθε, καὶ νικήσητε, (τοῦ περ ὑμῖν οὐδεμὴ

„ἐλπίς, εἴπερ εὖ φρονίετε, ὅ ἄλλη παρέσται πολλὰ-
 „πλησία. μὴ ὦν βούλησθε παριδεύμενοι βασιλεῖ,
 „στερεσθαι μὲν τῆς χώρας, θάξιν δὲ αἰεὶ περὶ ὑμῶν
 „αὐτῶν· ἀλλὰ καταλύσασθε. παρέχει δὲ ὑμῖν κάλ-
 „λιστὰ καταλύσασθαι, βασιλῆος ταυτὴ ἀρμημένου,
 „ἔστε ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὁμαιχμίην συνθέμενοι ἅκευ τε
 „δόλου καὶ ἀπάτης. (2) Μαρδόνιος μὲν ταῦτα, ὡς
 „Ἀθηναῖοι, ἐντειλατό μοι εἶπαι πρὸς ὑμέας. ἐγὼ
 „δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμῶν εὐδοκίης ἐξ ἐμεῦ,
 „οὐδὲν λέξω· οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐκμάθοιτε.
 „προσχηγῆσθαι δὲ ὑμῶν, πείθεσθαι Μαρδόνιῳ. ἐνο-
 „ρῶ γὰρ ὑμῖν οὐκ οἴοισι τε ἐσομένοισι τὸν πάντα
 „χρόνον πολέμεϊν Ξέρξῃ. εἰ γὰρ ἐνώρων τοῦτο ἐκ
 „ὑμῖν, οὐκ ἂν κοίτε ἐς ὑμῶν ἦλθον ἔχων λόγους τοὺς
 „δε. καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἀνθρώπων ἡ βασιλῆος
 „ἔστι, καὶ χεὶρ ὑπερμήκης. ἦν ὦν μὴ αὐτίκα ὁμο-
 „λογήσητε, μεγάλα προτεσσόντων ἐπ' οἷσι ὁμολογέειν
 „ἐθέλουσι, δειμαίνω ὑπὲρ ὑμῶν, ἐν τριβῶν τε μά-
 „λιστ' αἰσχυμένων τῶν σιδήματων πάντων, αἰεὶ τε
 „φθειρομένων μούνων, ἐξαιρετὸν τι μεταίχμιον τῇν
 „γῆν κεκτημένων. ἀλλὰ πείθεσθε! πολλοῦ γὰρ ὑμῖν
 „ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεὺς γε ὁ μέγας μούνοισι ὑμῖν
 „Ἑλλήνων τὰς ἀμαρτὰς ἀπειδὶς, ἐθέλει φίλος γε-
 „γέσθαι.“ Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα εἶπε. 141. Λα-
 „κεδαιμόνιοι δὲ, πυνθόμενοι ἤκειν Ἀλέξανδρον ἐς
 „Ἀθήνας, ἐς ὁμολογίην ἄγοντα τῷ βαρβάρῳ Ἀθη-
 „ναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λόγιων, ὡς σφῆας χρεῶν
 „ἔστι ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀσπιδόχοι ἐκπίπτειν ἐκ Πελο-
 „ποννήσου ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τε
 „ἔδεισαν μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐτί-
 „κα τε σφῆ ἐδοξε πέμπειν ἀγγέλους. καὶ θὴ συνέπειπε
 „ὥστε ὁμοῦ σφῆων γινέσθαι τὴν καταστάσιν· ἐπαγέ-
 „μειναν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι θεωροῦντες, εὖ ἐπιστάμε-
 „νοι ὅτι ἐμελλον Λακεδαιμόνιοι πείσεσθαι ἡκοντὰ παρὰ
 „τοῦ βαρβάρου ἀγγελὸν ἐπ' ὁμολογίῃ, πυνθόμενοι τε
 „πέμπειν κατὰ τάχος ἀγγέλους, ἐπίτηδες ὦν ἐποίησαν
 „ἐνδεικνύμενοι τοῖσι Λακεδαιμόνιοις τὴν ἐαυτῶν γνῶ-

μην. 142. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξανδρος, δια-
 δεξάμενοι ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι. „
 „ δὲ ἐπεμψαν Λακεδαιμόνιοι δεησομένους ὑμῶν, μήτε
 „ νεώτερον ποιεῖν μηδὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα, μήτε
 „ λόγους ἐνδέκεσθαι παρὰ τοῦ βαρβάρου. οὔτε γὰρ
 „ δίκαιον οὐδαμῶς, οὔτε κάσμον φέρον οὔτε γε ἄλλοι-
 „ σι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ δὴ καὶ διὰ πάντων
 „ ἥκιστα, πολλῶν εἵνεκα. ἐγείρατε γὰρ τόνδε τὸν πό-
 „ λεμον ὑμεῖς, οὐδὲν ἡμῶν βουλομένων, καὶ περὶ τῆς
 „ ὑμετέσης ἀρχῆς ὁ ἀγὼν ἐγενετο. νῦν δὲ φέρει καὶ
 „ ἔς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως τε, τοιούτων ἀπαν-
 „ τώκων, αἰτίους γενέσθαι δουλοσύνης τοῖσι Ἑλλήσι
 „ Ἀθηναίους, οὐδαμῶς ἀνασχετόν. οὔτινες αἰεὶ καὶ
 „ τὸ παλαι φαίνεσθε πολλοὺς ἐλευθερώσαντες ἀνθρω-
 „ πων. Πιεζυμένοισι μέντοι ὑμῖν συναχθόμεθα,
 „ καὶ ὅτι καρπῶν ἔστερήθητε διζῶν ἤδη, καὶ ὅτι οἰ-
 „ κοφθοῦρησθε χρόνον ἤδη πολλόν. ἀπὶ τῶν τε καὶ δὲ
 „ ὑμῖν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλον-
 „ ται γυναῖκας τε καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἀχρηστά οἰκετῶν
 „ ἐχόμενα πάντα ἐπιθρεψείν, ἔστι ἂν ὁ πόλεμος ὅδε
 „ σφραγιστήκη. Μηδὲ ὑμεῖς Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν
 „ ἀναγνώσῃ, λήνας τὸν Μαρδοκίου λόγον, τούτου
 „ μὲν γὰρ ταῦτα ποιητέα ἐστὶ. τυράννος γὰρ εἶναι
 „ τυράννῳ συγκατεργάζεται. ὑμῖν δὲ γε οὐ προητέα,
 „ εἰ περ ἐν τυγχάνετε φρονέαντες, ἐπισταμένοισι, ὥς
 „ βαρβάροισι ἐστὶ οὔτε πρῶτον, οὔτε ἀληθῆς οὐδέν.“
 Ταῦτα ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι. 143. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς
 μὲν Ἀλέξανδρον ὑπεκρίναντο ταῦτα. „ Καὶ αὐτοὶ
 „ τοῦτο γε ἐπιστάμεθα, ὅτι πολλαπλοῖα ἐστὶ τῶ
 „ Μηδῶ δυνάμεις ἡπερ ἡμῖν. ὥστε οὐδὲν δεῖν τοῦτο
 „ γε ἀνεδίδειν. ἀλλ' ὅμως, ἐλευθερίας γλιχόμενοι,
 „ ἀμυνεῖμεθα αὐτῷ ὅπως ἂν καὶ δυνώμεθα. ὁμολο-
 „ γῆσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺ ἡμεῖς πειρῶ ἀνα-
 „ πείθειν, οὔτε ἡμεῖς πεισόμεθα. Νῦν δὲ ἀπαγγέλλε
 „ Μαρδονίῳ, ὥς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστι ἂν ὁ ἥλιος
 „ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἴη τῇ περ καὶ νῦν ἔρχεται, μὴ κοτε
 „ ὁμολογήσειν ἡμεῖς. ἔφραξ. ἀλλὰ θεοῖσι τε συμμά-

„χολοσπύκτους μιν ἐπέβαμεν ἀμυνόμεθα, καὶ τοῖσι
 „ἡρώσι πῦρ ἐκείνους ἀνδράμην, ὅπιν, ἔχον, ἀνέπρησε
 „τοὺς τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. αἱ τε τοῦ λαοῦ
 „λόρους ἔχον τοιοῦτά μὴ ἐπιτρέψαι. Ἀθηναίοισι
 „μὴδὲ δοκέων χρηστὰ ὑπουργεῖν, ἀθέμιστα, ἔρδειν
 „παραινέει. οὐ γὰρ σε βουλομεθα οὐδὲν ἀχαρί πρὸς
 „Ἀθηναίων πάθειν, ὅσα παύειν τε καὶ φίλον.“

144. Πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ταῦτα ὑπεκρίναντο· πρὸς
 δὲ τοὺς ἀπὸ Σπάρτης ἀγγέλους, τὰδε· „Τὸ μὲν δεῖ-
 „σαι Λακεδαιμονίους μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ βαρβάρῳ,
 „κάρτα ἀνθρωπήϊον ἦν. αἰατὸ αἰσχρῶς γε οἴκατε,
 „ἔξεπιστάμενοι τῶν Ἀθηναίων τὸ φρόνημα, ἀρρώ-
 „θῆσαι· ὅτι οὔτε χρυσός ἐστι γῆς οὐδαμῶτι τοσοῦ-
 „τος, οὔτε χώρη κάλλει καὶ ἀρειῇ μέγα υπερφέρειν-
 „σα, τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι, ἐθέλομεν ἂν μὴδίσαντες,
 „καταδουλώσαι τὴν Ἑλλάδα. Πολλὰ τε γὰρ καὶ με-
 „γάλα ἐστὶ τὰ διακωλύοντα ταῦτα μὴ ποιεῖν, μὴδ
 „ἦν ἐθέλωμεν. πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα, τῶν θεῶν
 „τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρησμένα τε
 „καὶ συγκεχωσμένα· τοῖσι ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει τι-
 „μωρεῖν ἐς τὰ μέγιστα μᾶλλον, ἢ περ ὁμολογεῖν.
 „τῷ ταῦτα ἐργασασμένῳ. αὐτῖς δὲ, τὸ Ἑλληνικὸν
 „ἔον ὄμαιμόν τε καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θεῶν ἰδρύ-
 „ματά τε κοινὰ καὶ θυσίαι, ἡθεῖά τε ὁμότροπα·
 „τῶν προδότας γενέσθαι Ἀθηναίους οὐκ ἂν εὖ ἔχοι.
 „ἐπίστασθέ τε οὕτω, εἰ μὴ πρότερον ἐτυγχάνετε ἐπι-
 „στάμενοι, ἔστ' ἂν καὶ εἰς περὶ Ἀθηναίων, μὴδαμὰ
 „ὁμολογήσοντες ἡμέας Ξέρξῃ. Τμέων μέντοι ἀγά-
 „μεθα τὴν προνοίην, τὴν ἐς ἡμέας ἔχουσαν, ὅτι
 „προεΐδετε ἡμῶν οἰκοφθορημένων οὕτω, ὥστε ἐπι-
 „θρέψαι ἐθέλειν ἡμῶν τοὺς οἰκέτας. καὶ ὑμῖν μὲν
 „ἡ χάρις ἐκπεπληρωται· ἡμεῖς μέντοι λιπαρήσομεν
 „οὕτω, ὅπως ἂν ἔχωμεν, οὐδὲν λυπέοντες ὑμέας.
 „Νῦν δὲ, ὡς οὕτω ἐχόντων, στρατιὴν ὡς τάχιστα
 „ἐκπέμπετε. ὡς γὰρ ἡμεῖς εἰκάζομεν, οὐκ ἐκὰς χρόνον
 „παρέσται ὁ βαρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμετέραν,
 „ἀλλ' ἐπειδὴν τάχιστα πύθεται τὴν ἀγγελίην, ὅτι

„οὐδὲν ἀποδύσμεν τῶν ἀκρίνος ἡμῶν προσοδάτο.
 „πρὶν δὲ παρεῖναι ἐκεῖνον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἡμᾶς
 „καιρὸς ἐστὶ προσβῶσθαι ἐς τὴν Βοιωτίην.“ Οἱ
 μὲν, ταῦτα υποκρινάμενοι Ἀθηναίων, ἀπαλλάσσοντο
 ἐς Σπάρτην.

Ἡρόδοτον Ἱστοριῶν η'.

π
ε
ρ
σ

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΝΝΑΤΗ.

ТОТ ОДОН

ИТАИИ И ОІТОТ

Κ Α Λ Δ Ι Ο Π Η .

Ι. *Μαρδόνιος δὲ, ὡς οἱ ἀπονοσηύσας Ἀλέξανδρος τὰ παρὰ Ἀθηναίων ἐσήμαγε, ὁρμηθεὶς ἐν Θεσσαλίῃς, ἤγε τὴν στρατιὴν ἀφρονδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ὅκον δὲ ἐκάστοτε γίνοιτο, τοὺτους παρελαμβάνει τοῖσι δὲ Θεσσαλῆς ἡγεομένοιαι οὔτε τὰ πρὸ τοῦ πεπραγμένου μετέμελε οὐδὲν, πολλῶ τε μᾶλλον ἐπῆγον τὸν Πέρσην καὶ συμπροέπεμψε τε Θωρῆς ὁ Ληρρυσαῖος Σέρξης φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ παρήκε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.* **2.** *Ἐπεὶ δὲ ποσειδάωνος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελαμβάνον τὸν Μαρδόνιον, καὶ συνεβούλευον αὐτῷ λέγοντες ὡς οὐκ εἴη χῶρος ἐπιτηδεωτέρος ἐν στρατοπέδνεσθαι ἐκείνου, αὐδὲ ἔων ἰέναι ἐκαστέρῳ, ἀλλ' αὐτοῦ ἰζόμενον, ποιεῖν ὅπως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέφεται.* „Κατὰ μὲν γὰρ τὸ ἰσχυρόν, „Ἕλληνας ὁμοφρονέοντας, οἵπερ καὶ παρος ταῦτα „ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι περιγίνοσθαι καὶ ἅπασιν „ανθρώποισι. *Εἰ δὲ παιήσεις τὰ ἡμεῖς παρανέομεν, „ἔφασιν λέγοντες, ἔξαις ἀπόνως ἅπαντα τὰ κείνων „βουλεύματα. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς δυναστεύον- „τας ἄνδρας ἐν τῇσι πόλεσι. πέμπων δὲ, τὴν Ἑλ- „λάδα διαστῆσεις ἐνθεύτην δὲ τοὺς μὴ τὰ σὰ φρον- „έοντας ῥηιδίως μετὰ τῶν ατασιωτέων καταστρέ- „ψαι.“* **3.** *Οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον· ὁ δὲ οὐκ ἐπειθέτο, ἀλλὰ οἱ δεινὰς τις ἐνίστακτο ἡμέρος τὰς Ἀθήνας δεύτερα ἡλέω· ἅμα μὲν ὑπ' ἀγνωμασίνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι διὰ νήσων ἑδόκει βασιλεῖ δηλώσειν ἔσθι ἐν Σαρδίσι, ὅτι ἔχοι Ἀθήνας, ὃς οὐδὲ τότε ἀπικόμενος, ἐς τὴν Ἀσίαν εὐρε τοὺς Ἀθηναίους,*

ἀλλ' ἐν τε Σαλαμῖνι τοὺς πλείστους ἐπυνθάνετο εἶναι, ἐν τε τῇσι νηυσὶ· αἶρέει τε ἐρῆμον τὸ ἄστυ. ἡ δὲ βασιλῆος αἵρεσις ἐς τὴν ὑστεραίην τὴν Μαρδονίου ἐπιστρατηῆν, δεκάμηνος ἐγένετο.

4. Ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνησι· ἐγένετο ὁ Μαρδόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μουρυχίδην, ἄνδρα Ἐλλησπόντιον, φέροντα τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπόρθμευσε. ταῦτα δὲ τὸ δεύτερον ἀπέστειλε, προερχοῦ μὲν τῶν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίσαν δὲ σφας ὑπῆσεια τῆς ἀγκυμοσύνης, ὡς δορυαλώκαι ἐοικῆς καὶ τῆς Ἀττικῆς χώρας, καὶ εὐσεύς ἦν· ἐκωτῶ. ταυτέων μὲν εἶνεκα ἀπέπεμψε Μουρυχίδην ἐς Σαλαμῖνα. 5. Ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐπὶ τὴν βουλῇ, ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου. πῶν δὲ βουλευτέων Ἀνκίδης εἶπε γνώμη, ὡς, „οἱ ἔδοκεν ἄμεινον εἶναι, δεξαμένης τὸν λόγον τὸν σφι Μουρυχίδης προφέρει, ἐξερχομαι ἐς τὸν δῆμον.“ ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἶπε δὲ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἶπε οἱ καὶ ταῦτα ἐάνδανε. Ἀθηναῖοι δὲ αὐτίκα, δεινὸν ποιησάμενοι, οἱ τε ἐκ τῆς βουλῆς, καὶ οἱ ἔξωθεν, ὡς ἐπυνθοντο, περιστάντες Ἀνκίδην κατέλευσαν βύλλοντες, τὸν δὲ Ἐλλησπόντιον Μουρυχίδα ἀπέπεμψαν ἀσπεία. γνόμενου δὲ Θερύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Ἀνκίδα, πυνθάνονται τῶν Ἀθηναίων αἱ γυναῖκες τὸ γινόμενον· διακελευσάμενη δὲ γυνὴ γυναικί, καὶ παραλαβοῦσα, ἐπὶ τὴν Ἀνκίδου οἰκίην ἦσαν αυτοκτελεῖς, καὶ κατὰ μὲν ἔλευσαν αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα. 6. Ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέβησαν οἱ Ἀθηναῖοι ὧδε. ἕως μὲν προσεδέκοντο ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἤξειν τιμωρήσονται σφι, οἱ δὲ ἔμμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερα τε καὶ σχολαιότερα ἐποίησαν, ὁ δὲ ἐπιὼν καὶ δὴ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ἐλάρετο εἶναι, οὗτοι δὲ ὑπεξέκομισαντὸ τε πάντα, καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα· ἐς Λακεδαιμόνα τε ἔπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν μετφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ὅτι περιττοὶ ἐμβατ-

λόκα τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ' οὐ μετὰ
σφίσι. ἠντίασαν ἐς τὴν Βοιωτίην· ἅμα δὲ ὑπομνη-
σαίτας ὅσα σφί ὑπείκοντο ὁ Πέρσης μεταβαλοῦσι δώ-
σειν· προεῖπαι τε, ὅτι εἰ μὴ ἀμυνέσθαι Ἀθηναίοισι,
ὥς καὶ αὐτοὶ τινα ἀλώμεν ἐπηρεσονται. 7. Οἱ γὰρ
δὴ Λακεδαιμόνιοι ὄρταζον τε τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ
σφῆ ἦν Τυκίνθια· περὶ πλείστον δ' ἔργον τὰ τοῦ
θεοῦ πορσύνειν· ἅμα δὲ τὸ τεῖχος σφῆ τὸ ἐν τῷ
Ἰσθμῷ ἐτείχον, καὶ ἤδη ἐπαλξεῖς ἐλάμβανε.

Ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Λακεδαιμόνα οἱ ἄγγελοι
οἱ ἀπ' Ἀθηναίων, ἅμα ἀγόμενοι ἐκ τε Μεγάρων ἀγ-
μέλους καὶ ἐκ Πλαταιῶν, ἔλεγον ταδε ἐπελθόντες ἐπὶ
τοῖς ἐφόροις. 7. (1) „Ἐπεμψον ἡμεῖς Ἀθηναῖοι,
„λέγοντες ὅτι ἡμῶν βασιλεὺς ὁ Μήδων, τοῦτο μὲν,
„τὴν χώραν ἀπαδοῖ· τοῦτο δὲ, συμμάχους ἐθέλει
„ἐπ' ἴσῃ τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι, ἀνευ τε δόλου καὶ
„ἀπίστεως· ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώραν πρὸς τῇ ἡμε-
„τέρῃ διδόναι, τὴν αὖ αὐτοὶ ἐλώμεθα, ἡμεῖς δὲ, Διὶ
„τε Ἑλλήνων αἰδεσθέντες, καὶ τὴν Ἑλλάδα δεινὸν
„ποιεῖμεναι προδοῦναι, οὐ κατακτεῖναι, ἀλλὰ ἀπει-
„πάμεθα, καί περ ἀδικούμενοι ὑπ' Ἑλλήνων καὶ κα-
„ταπροδιδόμενοι, ἐπιστάμενοι τε ὅτι κερδαλεωτέρων
„ἔστι ὁμολογῆσαι τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἢ περ πολεμῆσαι·
„οὐ μὲν οὐδὲ ὁμολογήσομεν ἐκόντες εἶναι, καὶ τὸ
„μὲν ἀπ' ἡμεῶν οὐκ, ἀκίβδηλον ἔδωκεν, νέμεται ἐπὶ
„τοῖς Ἑλλήνας. (2) Τρεῖς δὲ, ἐς πᾶσαν ἀφρωδίην
„τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεὶ
„τε ἐξεμάθετε τὰ ἡμέτερον φρόνημα σαφέως, ὅτι οὐ-
„δαμὰ προδώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ διότι τεῖχος
„ὑμῖν δια τοῦ Ἰσθμοῦ ἐλαυνόμενον ἐν τέλει ἔστι, καὶ
„οὐδὲ λόγον οὐδένα τῶν Ἀθηναίων ποιεῖσθαι· συνθέ-
„μακί τε ἡμῖν τὸν Πέρσῃ ἀντιπαισέσθαι ἐς τὴν
„Βοιωτίην, προδεδωκατε, περιαιδέτε τε ἐσβαλόντα
„ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸν βάρβαρον. Ἐγὼ μὲν νυν τὸ πα-
„ρὼν Ἀθηναῖοι ὑμῶν μῆλουσι· οὐ γὰρ ἐπαίσητα
„ἐπιτηδεύειν, τὴν δὲ ὅτι τάχος στρατιῇ ἅμα ἡμῖν
„ἀπέπεσαν ὑμεῖς ἐκπέμπειν, ὥς αὖ τὸν βάρβαρον

„δεκόμεθα ἐν τῇ χιματικῇ· ἐπειδὴ γὰρ ἡμάρτομεν
 „τῆς Βοιωτίας, τῆς γε ἡμετέρας ἐπιτηδεύιατον· ἔστι
 „ἐμυλῆσασθαι τὸ θανάσιον ποδῖον.“ 8. Ὡς δὲ ἄρα
 ἄκουσαν οἱ ἑφόροι ταῦτα, ἀνεβαλλόμενοι εἰς τὴν
 ὑπερβαλὴν ὑποκρίνασθαι τῇ δὲ ὑστεραίῃ εἰς τὴν
 ἐκέρην· τοῦτο καὶ ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐποίησαν, ἐξ ἡμέρας εἰς
 ἡμέραν ἀναβαλλόμενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθ-
 μὸν ἐτείχεον, σπουδὴν ἔχοντες πολλὴν πάντες Πελο-
 πονήσιοι· καὶ σφί ἦν πρὸς τέλος· οὐδ' ἔγω εἶπαι
 τὸ αἶτιον, διότι ἀπικομένου μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μα-
 κεδόνος εἰς Ἀθήνας σπουδὴν μεγάλην ἐποίησαν τὸ μὴ
 μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὡρὴν ἐποιήσαντο οὐ-
 δεμίην, ἄλλοι γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφί ἐπιτέλιστα, καὶ
 ἐδόκεον Ἀθηναίων ἐτι δεῖσθαι οὐδέν· ὅτε δὲ ὁ Ἀλέ-
 ξάνδρος ἀπῆκετο εἰς τὴν Ἀρτιάην, οὐ καὶ ἀπετετέλιστα,
 ἐργάζοντο δὲ, μεγάλως καταρρώδηκότες τοὺς Πέρσας.

9. Τέλος δὲ, τῆς τε ὑποκρίσεως καὶ ἐξόδου τῶν
 Σπαρτιητέων ἐγένετο τρόπος τοιοῦτος· τῇ προτεταγῇ
 τῆς νοστήσης καταστάσεως μελλούσης ὑπεσθαι, Χίλσος,
 ἀνὴρ Τεγεαίτης, δυνάμενος ἐν Μακεδονίᾳ μέγιστα
 ξείνων, τῶν ἑφόρων ἐπέθετο πάντα λόγον, τὸν δὲ οἱ
 Ἀθηναῖοι ἔλεγον· ἰκόντας δὲ ὁ Χίλσος, εἶπε ἄρα
 σφί τάδε· „Οὕτω ἔχει, ἄνδρες ἑφόροι· Ἀθηναίων
 „ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων, τῇ δὲ βαρβάρῳ συμμά-
 „χων, καὶ περ τείχεος διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐληλαμένου
 „καρτεροῦ, μεγάλαι κλισιάδες ἀναπεπτεῖσται εἰς τὴν
 „Πελοπόννησον τῷ Πέρσῃ· ἀλλ' ἰσχυροῦσθε, πρὶν
 „τι ἄλλο Ἀθηναίοισι δοῖται, σφάλμα τῇ Ἑλλάδι φέ-
 „ρον.“ 10. Ὁ μὲν σφί ταῦτα συμβούλευε· οἱ δὲ,
 φορεὶν λαβόντες τὸν λόγον, αὐτίκα, φροσάντες οὐδέν
 τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπαρμένιοις ἀπὸ τῶν πολιῶν,
 νυκτὸς ἐπὶ ἐκπέμπουσι πεντάκισχιλίους Σπαρτιητέων,
 καὶ ἑπτα περὶ ἕκαστον τάξαντες τοῖς εἰλώτων, Παν-
 σανίῃ τῷ Κλεαμβρότῳ ἐπιτρέψαντες ἐξαγεῖν· ἔξε-
 ρετο μὲν νυν ἡγεμονίᾳ Πλεοστάρχου τοῦ Λεωνίδου·
 ἀλλ' ὁ μὲν ἦν ἐτι παῖς, ὁ δὲ τούτου ἐπιτροπὸς τε καὶ
 ἀντιπρόεδρος Κλεομβρότος γὰρ, ὁ Πανσανίῃ μὲν πα-

τῆς Ἀλκωνίδου δὲ παῖς, ὠκίστην κερσὴν ἄλλα
 ἀπαγγέλλει ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ τὴν στρατιὴν τὴν ταχέ-
 χος δειμασαν, μετὰ πάντεσσι πολλὸν χρόνον τινε-
 βίους ἀπέθανε. ἀπήγε δὲ τὴν στρατιὴν ὁ Κλεομ-
 βροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ· οὗ τὰδε· θυομένω δὲ ἐπὶ τῷ
 Πέρσῃ, ὁ υἱὸς ἀμεινυμένη ἐν τῷ ἡναικά, προσαι-
 ρέται δὲ ἐκ τῶ Παυσανίης Ευρυπύκτα, τὸν Δω-
 ρεῖος, ἀνδρὸς εὐκλῆς ἔχοντα τῆς αὐτῆς. Οἱ μὲν δὲ σὺν
 Παυσανίῃ ἐξεληλυθασάν, ἔξω Σπάρτης. 11. Οἱ δὲ
 ἄγγελοι, ὡς ἡμερᾷ ἐγγράψετε, οὐδὲν εἰδοὺς περὶ τῆς
 ἐξόδου, ἐπῆλθον ἐπὶ τοὺς ἐφορούς, ἐν κορυφῇ ἔχον-
 τες ἀπελάσσεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῆς ἐκείνου ἐκαστος
 ἀπελθόντες, ὅς, ἔλεγον τὰδε· „Τίτεις μὲν, ὦ Λακε-
 „δαιμόνιοι, αὐτοῦ σῆδε μένοντες, Ταλίνθια τε ἀγα-
 „τε, καὶ παῖδες, καταπροδόντες τοὺς συμμάχους·
 „Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ἀδικούμενοι ὑπὸ ὑμῶν, κρείτα
 „συνμάχων, καταλύθονται τῷ Πέρσῃ οὕτω ὥπως ἀν-
 „δύνηται μεταλυσάμεναι δὲ, θῆλα γὰρ ὅτι σὺν
 „μαχοὶ βασιλῆος γυγόμεθα, συστρατευασόμεθα ἐπὶ
 „τὴν αὖ ἐκείνοι ἐρημύσμεναι, ὑμεῖς δὲ τὸ ἐνδεύετε
 „μαθήσεσθε ὅσοιαν αὖ καὶ ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἐκβαῖναι·
 „Ταῦτα λεγόντων αὐτῶν ἀγγέλων, οἱ ἐφοροὶ εἶπεν ἐπὶ
 „ὄρεσιν, „καὶ δὴ δοκέειν εἶναι, ἐν ὄρεσιν στείχον-
 „τας ἐπὶ τοὺς εἰσόδους, εἰσὶν γὰρ ἐκείθεν τὰς
 „βροβαρούς, αἱ δὲ, τῶν αὐτῶν εἰδοτάς, ἐπειρωτέον
 „τὸ λεγόμενον, ἐπειρωμέναι δὲ, ἔξωθεν παρὰ τῷ
 „ἴσθμῳ, ὥστε ἐν ὁμίᾳ γενόμενοι, ἐπρωεύοντο τῇ
 „ταχίστῃ διώκοντες, σὺν δὲ αὖ, τῶν παλαιῶν
 „Λακεδαιμονίων κορυφὰς πεντακισχίλοι ὀπλίται, αὐτὰ
 „τοῦτα ἔποιον. 12. Οἱ μὲν δὲ ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ ἤπει-
 „οντο. Ἀργεῖοι δὲ, ἐπὶ τε ταχίστα, ἐπύθοντο, τοὺς
 „μετὰ Παυσανίῃ ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσα
 „κῆρυκα, τῶν ἡμεροθρόνων ἀνευρόντες τὸν ἀριστον
 „ἐκ τῆς Ἀττικῆς, πρῶτον αὐτοὶ Μαρδονίῳ ὑποδεί-
 „ξαντες ὅτι σὺν Σπαρτιάτῃν μὴ ἔτεκεν, ὅς ἐπελ-
 „τε ἀπὸ τοῦ ἐκ τῶν Ἀθηνᾶς, ἔλεγε τὰδε· „Μαρδονί-
 „ε, ἐπὶ μὲν μετὰ Ἀργεῖοι, φράσαντα καὶ, ὅτι ἐκ Λα-
 „κεδαιμόνος ἐξεληλυθὼς, νεώτερος, καὶ ὡς αὖ, οὐκ ἔστι

„αὐτὴν ἰσχεῖν εἰσὶ Ἀρχεῖοι μὴ οὐκ ἔσθαι·“ πρὸς
 „ταῦτα τύχαιε εὖ βουλευόμενος.“ Ὁ μὲν δὲ, εἰ-
 πας ταῦτα, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω.

13. Μαρδόνιος δὲ οὐδαμῶς ἔτι πρόθυμος ἦν μέ-
 νειν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὡς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νοῦν
 ἢ πυθέσθαι, ἀνεκώχευε, θέλων εἰδέναι τὸ κατ' Ἀθη-
 ναίων, ὁπόδιόν τι ποιήσουσι· καὶ οὔτε ἐπηύμανε οὔτε
 εἰσινέετο γῆν τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων διὰ παντός τοῦ χρό-
 νου ὁμολογήσειν σφείας. ἔπει δὲ οὐκ ἔπειθε, πυθό-
 μινος τὸν πάντα λόγον, πρὶν ἢ τοὺς μετὰ Πανσα-
 νίῳ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐμβαλεῖν, ὑπεξεχώρει, ἐμπρήσας
 τε τὰς Ἀθήνας, καὶ, εἰ πού τι ὀρθὸν ἦν τῶν τει-
 χέων ἢ τῶν οἰκημάτων ἢ τῶν ἱερῶν, πάντα καταβα-
 λὼν καὶ συγχώσας. Ἐξέλεινε δὲ τῶνδε εἶδεκεν, ὅτι
 οὔτε ἱππασίμη ἢ χώρη ἦν ἢ Ἀττικῇ, εἰ τι νικῶτο
 συμβαλὼν, ἀπαλλάξις οὐκ ἦν, ὅτι μὴ κατὰ στεῖνόν,
 ὥστε καὶ ὀλίγους σφείας ἀνθρώπους ἴσχειν ἐβουλευέτο
 ᾧν, ἐπαναχωρήσας ἐς τὰς Θήβας, συμβαλεῖν πρὸς
 πόλιν τε φίλην, καὶ χώρην ἱππασίμη. 14. Μαρδόνιος
 μὲν δὲ ὑπέξεχώρει. ἦδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἵκοντο αὐτῷ
 ἦλθε ἀγγελίη πρόδρομος, ἄλλην στρατιὴν ἦκειν ἐς
 Μέγαρον, Λακεδαιμονίων χίλους. πυθόμενος δὲ
 ταῦτα, ἐβουλευέτο, εἴ πως τοὺτους πρῶτον ἐλδοι. ὑπο-
 στρέψας δὲ τὴν στρατιὴν ἤγε ἐπὶ τὰ Μέγαρον· ἢ δὲ
 ἱππος προελθοῦσα καταπύκνωσε χώρην τὴν Μεγα-
 ρίδα. ἐς ταύτην δὲ ἐκαστάτω τῆς Εὐρώπης τὸ πρὸς
 ἡλίου δυνάτος ἢ Περσικῇ αὕτῃ στρατιῇ ἀπίνετο.
 15. Μετὰ δὲ ταῦτα, Μαρδόνιος ἦλθε ἀγγελίη, ὡς
 αἰεὶς εἰησαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ· οὕτω δὲ
 ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δελφείας· οἱ γὰρ βοιωτάρχαι
 μετεπέμψαντο τοὺς προσχώρους τῶν Ἀσυνίων· ὅ-
 τοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἠγάσαντο ἐς Σπενδαλίαν· ἐν-
 θεῦτεν δὲ, ἐς Τανάργην. ἐν Τανάργῃ δὲ οὐκ ἔτι ἐναν-
 λισάμενος, καὶ τραπόμενος τῇ νοτιορᾷ ἐς Σαῶλον,
 ἐν γῇ τῇ Θερβαίων ἦν. ἐνθαῦτα δὲ τῶν Θερβαίων,
 καὶ περ μηδικοτόνων, ἐπείρα τοὺς χώρους, οὐ τι κατα-
 ἔχθους αὐτέων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαιῆς μεγάλης ἐχόμενος.

βουλόμενος ἔριμά τε τῷ στρατῷ ποιήσασθαι, καί, ἦν συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαλεῖν οκοῖόν τι ἐθέλοι, κρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. παρήκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον, ἀρξάμενον ἀπὸ Εὐθυρέων, παρὰ Τοιᾶς· κατόκεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, παρὰ τὸν Ἀσωπὸν καταμὸν τεταγμένον. οὐ μέντοι τὸ γε τείχος τοσαύτον ἐποιέετο, ἀλλ' ὡς ἐπὶ δέκα σταδίους μαλίστα καὶ μετῴκρον ἕκαστον.

Ἐχόντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβαρῶν, Ἀτταγίης ὁ Φρύγιανος, ἀνὴρ Θηβαῖος, παρασκευασάμενος μεγάλως, ἐκάλεε ἐπὶ ξείνια αὐτόν τε Μαρδόκην καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λοχιμοτάτους· ἐληθέντες δὲ οὗτοι ἔποντο. ἦν δὲ τὸ δείπνον ποιεῦμενον ἐν Θῆβησι. 16. Ταῦτε δὲ ἤδη, τὰ ἐπίλοιπα, ἤκουσεν Ἰσθραήδην, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογιμοῦ δὲ ἐς τὰ πρῶτα ἐν Ὀρχομενῷ. εἶπε δὲ ὁ Ἰσθραήδης κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγίην ἐπὶ τὸ δείπνον τοῦτο· κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἀνδρας πεντήκοντα· καὶ σφειῶν οὐ χωρὶς ἑκατέρους κλίνειν, ἀλλὰ Πέρσῃν τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἕκαστη. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἔσαν, διαπινόντων, τὸν Πέρσῃν τὸν ὁμόκλινον, Ἑλλάδα γλῶσσαν ἰέντα, εἶρεσθαι αὐτὸν ὀδοπαῖος ἔστι, αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς εἴη Ὀρχομενίος. τὸν δὲ εἶπαι· „Ἐπεὶ νῦν ὁμοτραπέζος τὰ „μοι καὶ ὁμόσπονδος ἐγένεο, μνημόσυνά ται γγώμης „τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω· ἵνα καὶ προειδῶς „αὐτὸς περὶ σιωποῦ βουλευέσθαι ἔχῃς τὰ συμφέ- „ροικα. Ὅρῃς τούτους τοὺς δαιτυμένους Πέρσας, „καὶ τὸν στρατὸν, τὸν ἐλπίομεν ἐπὶ τῷ ποταμῷ „στρατοπεδαιόμενον; τουτέων πάντων ὄψαι, ὀλί- „γου τιμῆς χρόνου διελεύοντος, ὀλίγους τινὰς τοὺς πε- „ριγεγυμένους.“ Ταῦτα τε ἅμα τὸν Πέρσῃν λέγειν, καὶ μετιέναι πολλὰ τῶν δακρύων. αὐτὸς δὲ θωμάσας τὸν λόγον, εἶπαι πρὸς αὐτόν· „Οὐκᾶν Μαρδο- „νίῳ τε ταῦτα χρεῶν ἔστι λέγειν, καὶ τοῖσι μετ' „ἐκείνῳ ἐν αἷνι εἶναι Περσέων.“ Τὸ δὲ μετὰ ταῦτα εἶπαι· „ἄμεινε, ὅ γε δεηγέμεσθαι ἐν τοῦ Θεοῦ,

ἡμῖν γὰρ ἀποτρέψας ἀπορρήγας· οὐδὲ γὰρ πιστεύει
 λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδέ· ταῦτα δὲ Περ-
 σίων συγχοὶ ἐπιστάμενοι, ἐπόρευθ' ἀναγκαίη ἐν
 δεδεμένοι· ἐχθρῇ δὲ ὁδῷ ἐστὶ τῇ ἐν ἀνθρώ-
 ποις αὐτῇ, πολλὰ φρονέοντα, μηδεὶς ἔκρινεν.
 Ταῦτα μὲν τοῦ Ὀρχομενοῦ Θερσάνδρου ἦκουσαν·
 καὶ ταῦτε πρὸς τοῦτοισι, ὡς αὐτοὶ αὐτίκα λέγουσιν αὐτὰ
 πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι
 τὴν μάχην.

17. Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βουλῇ στρατοπέδου-
 μένου, οἱ μὲν ἄλλοι παρήγοντο ἅπαντες στρατῷ
 καὶ συνεσέβαλον ἐς Ἀθῆνας, ὅσοι περ ἐμύθισον ἑλ-
 λήνων τῶν ταύτῃ οἰκημένων· κοῦροι δὲ Πωκεῖς οὐ
 συνεσέβαλον, ἐμύθισον γὰρ δὴ σφόδρα καὶ οἵτοι οὐκ
 ἐκόντες, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκῆς. ἡμέρησι δὲ οὐ πολλῇσι
 μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς τῆς ἐς Θήβας ὑστερόν, ἤλθοσαν ἀν-
 τέων ὀπλῆται χίλιοι, ἦγε δὲ αὐτοὺς Ἀφροκίδης ἐνήρ
 τῶν ἀπὸ τῶν δακρυμῶτατος, ἐπὶ δὲ ἀπὸ τῶν καὶ οὐτοῦ
 ἐς Θήβας, πέμπας δὲ Μαρδονίους ἱππέας, ἐκτενοῦ-
 σκευς ἐπ' ἐόντων ἐν τῇ πεδίῳ ἵεσθαι, ἐπεὶ δὲ
 ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα πᾶσιν ἡ ἑκπρὸς ἀπαρα,
 μετὰ δὲ ταῦτα, διεξῆλθε πᾶν αἶμα τοῦ στρατοπέδου
 τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ κατέτατο Λατῶν ἐπὶ τοῦ στήματος,
 ὡς κατὰ νομίαν σφύρας· διεξῆλθε δὲ δι' αὐτῶν πᾶσι
 κείων τὰνδὸ τοῦτο. ἔνθα δὲ ὅτε ὁ στρατηγὸς ἤρ-
 μοκίδης παραινεῖ, λέγων τοιαῦτα, ὡς Πωκεῖς, πρὸ-
 ὅθλα γὰρ ὅτε ἡμεῖς οὐτοὶ οἱ ἀνθρώποι μελλόντες
 πρὸς τῶν Περσῶν δώσωμεν, διαβεβλημένοις ὑπὸ Περ-
 σέων, ὡς ἐγὼ εἰκάσω, νῦν οὖν ἀνδρῶν πάντων τῶν
 ὑμῶν ἡρώων ἐστὶ γενέσθαι ἀγαθόν, καὶ οὐδὲν γὰρ
 ποιεῦντάς τε καὶ ἀμυνόμενους ἐκτενοῦσθαι τὰν ταῦτα,
 ἢ περ παρήγοντας δοῦναι θάρησαι αἰσχρόν, ἀλλὰ
 ἀλλὰ μάστιγις αὐτῶν ὅν τ' ὄντες βαρβάρων ἐπὶ
 Ἑλλήσι ἀνδράσι φόνον ἐσθάρων, 18. ὁ μὲν
 ὡν ταῦτα παραίνει, οἱ δὲ ἱππεῖς, ἐκέρτερον σφύρας
 ἐκτενοῦσάντο, ἐπὶ λαόνων ὡς ἀπολείνεται, καὶ οὐδὲ
 τείνοντο καὶ βέλτε, ὡς αὐτῶν τε, καὶ κοῦροι καὶ

ἤπθε· καὶ οἱ, ἀντίοι ἕστασαν, πάντῃ αὐστηράν-
τες ἑαυτοὺς καὶ πυκνώσαντες ὡς μάλιατα. ἐνθαῦτα
οἱ ἱππῶται ὑπέστρεφον, καὶ ἀπῆλυνον ὀπίσω. Οὐκ
ἔχω δ' ἀτρεκέως εἶπαι, οὔτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντες
τοὺς Φωκίας, δεηθέντων Θεσσαλῶν· ἐπεὶ δὲ ὥρων
πρὸς ἀλέξῃσιν τραπομένους, δέισαντες μὴ καὶ σφίσι
γενῆται τρώματα, οὕτω δὴ ἀπῆλυνον ὀπίσω· (ὡς
γὰρ σφί. ἐνετείλατο Μαρδόκιος·) οὔτ' εἰ αὐτῶν
πειρηθῆναι ἠθέλησε· εἰ τι ἀλκῆς μετέχουσι. Ὡς δὲ
ὀπίσω ἀπῆλθαν οἱ ἱππῶται, πέμψας Μαρδόκιος
κῆρυκα, ἔλεγε ταῦδε· „Θαρσύνετε, ὦ Φωκῆες. ἄν-
δρες γὰρ ἐφάνητε ἔοντες ἀγαθοὶ, οὐκ ὡς ἐγὼ ἐπυν-
„θακρῆν. καὶ νῦν προθύμως φέρετε τὸν πόλεμον
„τρωτῶν· εὐεργεσίῃ γὰρ οὐ νικήσετε οὔτε ἂν ἐμὲ,
„οὔτε βασιλῆα.“ Τὰ περὶ Φωκῶν μὲν ἐς τοσοῦτα
ἔγένετο.

19. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἦλθον,
ἐν τούτῳ ἐστράτοπεδύνοντο. πυνθανόμενα δὲ ταῦτα
οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι, τοῖσι τὰ αμείνω ἐάνθανε,
οἱ δὲ καὶ ὀρέοντες ἐξάγκας Σπαρτιήτας, οὐκ ἐδικαίευν
λείπεσθαι τῆς ἐξόδου Λακεδαιμονίων. Ἐκ δὴ ὧν
τοῦ Ἰσθμοῦ, καλλιερῆσαντων τῶν ἱρῶν, ἐπορεύοντο
πάντες, καὶ ἀπικνύοντα ἐς Ἐλευσίνα. ποιήσαντες δὲ
καὶ ἐνθαῦτα ἱρά, ὡς σφί. ἐκαλλιερέτο, πρῶτον ἐπα-
ρτυοντο. Ἀθηναῖοι δὲ, ἅμα αὐτοῖσι, διαβάντες μὲν
ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιχέντες δὲ ἐν Ἐλευσίνῃ. Ὡς δὲ
ἄρα ἀπικοντο τῆς Βοιωτίας, ἐς Εὐρυφράς, ἐμυθόν τε
δὴ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τῇ Ἀσσιπῷ στρατοπεδυνόμε-
νους, φρασθέντες τε τοῦτο, ἀντετάσσοντο ἐπὶ τῆς
ὑπάρχεις τοῦ Κιθαιρώκος. 20. Μαρδόκιος δὲ, ὡς
οὐ κατέβαινον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδῖον, πέμπει ἐς
αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τῆς ἱππάρχου Μασίστιος,
εὐδοκίμων παρὰ Πέρσῃ, (τὸν Ἕλληνας Μασίστιον
καλοῦσι,) ἵππον ἔχων Νησαῖον, χαμαρχαλκῶν τε
καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς. ἐνθαῦτα ὡς προσ-
ῆλθαν οἱ ἱππῶται πρὸς τοὺς Ἕλληνας, προσε-
βαλλὼν κατὰ τέλει· προσβαλλόντες δὲ, κακὰ μέγαλα
ἐργάζοντο, καὶ γυναῖκας σφίσις ὑπεκαλῶν. 21. Κα-

τὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἐτυχον ταχθέντες ἢ τὸ ἐπιμαχοῦτατον ἦν τοῦ χωρίου παντός· καὶ πρόσσδος μάλιστα ταύτῃ ἐγένετο τῇ ἵππῳ, προσβαλοῦσθς αὖ τῆς ἵππου, οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἐπεμπον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα. ἀπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε· „Μεγαρέες λέγουσι, „Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, οὐ δυνατοὶ εἰμεν τὴν „Περσῶν ἵππον δέκεσθαι μῶνοι, ἔχοντες στάσιν „ταύτην ἐς τὴν ἑστημεν ἀρχήν. ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε „λιπαρίῃ τε καὶ ἀρετῇ ἀντέχομεν, καίπερ πιεζόμε- „νοι. νῦν τε, εἰ μὴ τινὰς ἄλλους πέμψετε διαδό- „χους τῆς τάξης, ἵστε ἡμέας ἐκλείφοντας τὴν τά- „ξιν.“ ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγειλε. Πανθανίης δὲ ἀπεκείρωτο τῶν Ἑλλήνων, εἰ τινες ἐθέλοισιν ἄλλοι ἐθέλονται ἰέναι τε ἐς τὸν χώρον τούτον, καὶ τάσσεσθαι διάδοχοι Μεγαρεῦσι. οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων, Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ τριηκόσιοι λογάδες, τῶν ἐλοχῆγεε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λαμπωνος. 22. Οὗτοι ἔσαν οἱ τε ὑποδεξάμενοι, καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων τῶν παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθραὺς ταχθέντες, τοὺς τοξότας προστελούμενοι. μαχομένων δὲ σφειν ἐπὶ χρόνον, τέλος τοιόνδε ἐγένετο τῆς μάχης. Προσβαλοῦσθς τῆς ἵππου κατὰ τέ- λεα, ὁ Μασιστείου προέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλε- ται τοξεύματι τὰ πλευρά· ἀλγῆσας δὲ, ἵσταται τε ὀρθός, καὶ ἀποστρίεται τὸν Μασιδεῖον. πεσόντε δὲ αὐτῶ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκείατο τὸν τε δὴ ἵπ- πον αὐτοῦ λαμβάνουσι, καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτεί- νουσι, κατ' ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι· ἔτεσκεύατο γὰρ οὕτω· ἐντὸς θώρηκα εἶχε χρυσαῖον λεπιδωτόν· κα- τύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος, κιθῶνα φοινίκτεον ἐνθεύ- κει. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα, ἐπείσεν οὐδέν· πρὶν γε δὴ μαθὼν τις τὸ πεινύμενον, παθεῖ μιν ἐς τὸν ὀφθαλμόν. οὕτω δὴ ἔπειε τε καὶ ἀπέθανε. Ταῦτα δὲ πως γινόμενα ἐκελήθετε τοὺς ἄλλους ἐπ- πείας· οὔτε γὰρ πεσόντα μιν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου, οὔτε ἀποθνήσκοντα· ἀναχωρήσιός τε γενομένης καὶ ὑποσιροφῆς, οὐκ ἔμαθον τὸ γινόμενον. εἰπέ τε δὲ

ἔστησαν, αὐτίκα ἐπόθεσαν, ὡς σφραγὶς οὐδεὶς ἦν τῶν τῶν. μαθόντες δὲ τὸ γέγονος, διακελευσάμενοι ἤλαυνον τοὺς ἵππους πάντες, ὡς ἂν τὸν γε νεκρὸν ἀνελοίαιτο. 23. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ποικίλῃ κατὰ τέλεια προσελαύνοντες τοὺς ἵππους, ἀλλ' ἅμα πάντας, τὴν ἄλλην στρατιὴν ἐπαβύσαντο. ἐν ᾧ δὲ ὁ πέζος ἅπας ἐβώθει, ἐν τούτῳ μύχῃ ἀξία περὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἔως μὲν νῦν μῦνοι ἔσαν οἱ τριήτη κῆρυξ, ἔσσαντά τε πολλόν, καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλεπον. ὡς δὲ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβόησαν, οὕτω δὴ οὐκ ἐπὶ οἱ ἵπποιται ὑπέμενον, οὐδὲ σφι ἐξεχάετο τὸν νεκρὸν ἀνελῶσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ ἄλλους προσεπόλεσαν τῶν ἵππων. ἀπασιήσαντες ἄν' ἑσόν τε δύο στάδια, ἐβουλευόντο ὅ τι χρῆν ἐπὶ ποιεῖν. ἰδοὺ δὲ σφι, ἀναρχίης ἐούσης, ἀπικλύνετον παρὰ Μαρδόνιον. 24. Ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον, πένθος ἐποίησαντο Μασιστιοὶ, πᾶσι τε ἡ στρατιὰ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον, σφραγίσαντες αὐτοὺς κείροντες, καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποπόδια, οἰκωγῇ τε χρωμένον ἀπλέτω. ἀπύσαν γὰρ τὴν Βοιωτὴν κατέχευεν ἡχώ, ὡς κινδρὸς ἀπολομένης μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου παρὰ τὴν Περσίδα καὶ βασιλέϊ. οἱ μὲν νῦν βάρβαροι πρότερον αὖ σφετέρῃ ἀποθανόντα ἐτίμων Μασιστιοὶ.

25. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς τὴν ἵππον ἰδοῦντο, πρὸς βάλλουσιν, καὶ δεξιόμενοι ὤσαντο, ἐθαύρασαν τε, πολλῷ μᾶλλον, καὶ πρῶτα μὲν ἐν ἁμαξῇ καθήμενος τὸν νεκρὸν, παρὰ τῆς τῶς ἐκόμενον. ὁ δὲ θεκρὸς ἦν θείης ἄξιος, μεγάλτερος εἴκετα καὶ κάλλεος. πάντες δὲ εἴκετα καὶ ταῦτα ἐποίουν. ἐκλαμπόντες τὰς αἰχάς, ἐφοίτεον θεησόμενος Μασιστιοὶ. Μετὰ δὲ ἰδοὺ σφι ἐπικαταβῆναι ἐς Πλαταιάς. ὁ γὰρ χυρὸς ἐφαίνετο πολλῷ ἔην ἐπιτηδεωτέρος σφῶν ἐν στρατοπεδυνέσθαι ὁ Πλαταιῶς τοῦ Εὐνδραίου. οὐαί τε ἄλλα, καὶ πῦδροτέρες. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χρόνον, καὶ ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν Γαργαφίην, τὴν ἐν τῇ χύρῃ τῷ τῷ ἐούσαν, ἰδοὺ σφι χρῆν εἶναι ἀπικλύνετον.

καὶ διαταχθέντας στρατοπεδεύεσθαι. Αναλαβόντες
 δὲ τὰ ὄπλα, ἦσαν διὰ τῆς ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρώνος
 παρὰ Τούας ἐς τὴν Πλουταῖδα γῆν· ἀπικόμενοι δέ,
 ἐκασσοντο κατὰ ἔθνη· πλησίον τῆς τε κρήνης τῆς
 Γαρφαφίης καὶ τοῦ τεμένους τοῦ Ἀνδροκράτους τοῦ
 ἥρωος, διὰ ὄχθων τε οὐκ ὑψηλῶν καὶ ἀπέδου χω-
 ρίου. 26. Ἐνθαῦτα ἐν τῇ διατάξει ἐγένετο λόγων
 πολλὸς ὠθισμὸς Τεγεατῶν τε καὶ Ἀθηναίων. ἔδει-
 καλεῖν γὰρ αὐτοὶ ἕκαστοι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας,
 καὶ καινὰ καὶ παλαιὰ παραφέροντες ἔργα. τοῦτο μὲν,
 οἱ Τεγεῆται ἔλεγον τάδε· „Ἡμεῖς αἰεὶ κοτε ἀξιεύ-
 „μεθα ταύτης τῆς τάξεως ἐκ τῶν συμμάχων ἀπάντων,
 „ὅσαι ἤδη ἐξοδοὶ κοιναὶ ἐγένοντο Πελοποννησίοις
 „καὶ τὸ παλαιὸν, καὶ τὸ νέον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρό-
 „νου ἐπεὶ τε Ἡρακλεῖδαι ἐπειρώντο μετὰ τὸν Εὐρυ-
 „σθέος θάνατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον. τότε
 „εὐρόμεθα τοῦτο, διὰ πρῆγμα τοιόνδε. Ἐπεὶ μετὰ
 „Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἰόντων ἐν Πελοπον-
 „νήσῳ, ἐκβοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν, ἰζόμεθα ἀν-
 „τίοι τοῖσι κατιούσι· τότε ὦν λόγος Ἰλλὸν ἀγο-
 „ρεῦσασθαι, ὡς χρεῶν εἴη τὸν μὲν στρατὸν τῷ στρα-
 „τῷ μὴ ἀνακινδανεύειν συμβάλλοντα· ἐκ δὲ τοῦ Πε-
 „λοποννησίου στρατοπέδου, τὸν ἂν σφείων αὐτέων
 „κρίνωσι εἶναι ἄριστον, τοῦτάν οἱ μουννομαχῆσαι.
 „ἐπὶ διακριμένοις. ἔδοξέ τε τοῖσι Πελοποννησίοις
 „ταῦτα εἶναι ποιητέα, καὶ ἔταμον ὄρκια ἐπὶ λόγῳ
 „τοιῷδε· ἦν μὲν Ἰλλος νικήσῃ τὸν Πελοποννησίων
 „ἡγεμόνα, κατιέναι Ἡρακλείδας ἐπὶ τὰ πατρώια·
 „ἦν δὲ νικηθῇ, τὰ ἔμπαιον Ἡρακλείδας ἀπαλλάσ-
 „σεσθαι, καὶ ἀπάγειν τὴν στρατὴν, ἑκατὸν τε ἑτάων
 „μὴ ζητῆσαι κάτοδον ἐς Πελοπόννησον. προεκρίθη
 „τε δὴ ἐκ πάντων συμμάχων ἐθελοντῆς Ἐχεμος, ὁ
 „Ἡρόπου, τοῦ Φηγέος, στρατηγός τε ἑὼν καὶ βα-
 „σιλεὺς ἡμέτερος, καὶ ἐμοννομάχσέ τε καὶ ἀπέκτενε
 „Ἰλλον. Ἐκ τούτου τοῦ ἔργου εὐρόμεθα ἐν τοῖσι
 „Πελοποννησίοις τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα μεγάλα,
 „τὰ διατελείμεν ἔχοντες, καὶ τοῦ κέρεος τοῦ ἑτέρου
 „αἰεὶ ἡγεμονεύειν, κοινῆς ἐξόδου γινομένης. Ἐπεὶ

„μὲν νῦν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἀντιεύμεθα· ἀλλὰ
 „θεδόντες αἴρεσιν ὀκοτέρου βούλεσθε κέρεος ἄρχειν,
 „παρίεμεν· τοῦ δὲ ἑτέρου φάμεν ἡμέας ἰκνέεσθαι
 „ἡγεμονεύειν, κατὰ περ ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ. Χω-
 „ρίς τε τούτου τοῦ ἀπηγημένου ἔργου, ἀξιονικότεροί
 „εἰμεν Ἀθηναίων ταύτην τὴν τάξιν ἔχειν· πολλοὶ
 „μὲν γάρ τε καὶ εὖ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν, ἄνδρες
 „Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνιζάμενοι, πολλοὶ δὲ καὶ
 „πρὸς ἄλλους. οὕτω ὦν ἡμέας δίκαιόν ἔχειν τὸ ἔτε-
 „ρον κέρας, ἥπερ Ἀθηναίους. οὐ γὰρ σφί ἐστι
 „ἔργα οἷα περ ἡμῖν κατεργασμένα, οὐτ' ὦν καινὰ,
 „οὐτ' παλαιά.“ Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. 27. Ἀθη-
 „ναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα υπεκρίναντο ταδε· „Ἐπιστάμε-
 „θα μὲν σύνοδον τήνδε μάχης εἵνεκα συλλεγῆναι πρὸς
 „τὸν βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων. ἐπεὶ δὲ ὁ Τεγεάτης
 „προέθηκε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν τὰ ἑκατέρωσθα
 „ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατέργασται χρηστὰ, ἀνδραγαθῶς
 „ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμέας, ὅθεν ἡμῖν πατριῶτον
 „ἔστι, ἑαυτοὶ χρηστοῖσι αἰεὶ, πρώτοισι εἶναι ἢ Ἀρ-
 „κάσι. Ἡρακλείδας, τῶν φασὶ οὗτοι ἀποκτεῖναι τὸν
 „ἡγεμόνα ἐν Ἰσθμῷ, τοῦτο μὲν τούτους πρότερον,
 „ἐξελαυνομένους ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐς τοὺς
 „ἀπικολίαιτο φεύγοντες δουλοσύνην πρὸς Μικηναίων,
 „μοῦνοι ὑποδεξαμένοι, τὴν Εὐρουσθεὸς ὕβριν κατεί-
 „λομεν, σὺν κείνοισι μάχῃ νικῆσαντες τοὺς τότε
 „ἔχοντας Πελοπόννησον. τοῦτο δὲ, Ἀργεῖους τοὺς
 „μετὰ Πολυνεΐκους ἐπὶ Θήβας ἐλάσαντας, τελευτή-
 „σαντας τὸν αἰῶνα, καὶ ἀτάφους κείμενους, στρα-
 „τευσάμενοι ἐπὶ τοὺς Καδμείους, ἀνελίσσθαι τε τοὺς
 „νεκροὺς φάμεν, καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρας ἐν Ἐλευ-
 „σίν. ἔστι δὲ ἡμῖν ἔργον εὖ ἔχον καὶ ἐς Ἀμαζονί-
 „δας, τὰς ἀπὸ Θερμῶδοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας
 „κοτὲ ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν. καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκῶσι
 „πόννοισι σὺδαμῶν ἐλειπόμεθα. Ἀλλ' οὐ γὰρ τι
 „προέχει τούτων ἐπιμεμνήσθαι· καὶ γὰρ ἂν χρη-
 „στοὶ τότε ἔοντες, οὗτοι νῦν ἂν εἴεν φλαυρότεροι·
 „καὶ τότε ἔοντες φλαῦροι, νῦν ἂν εἴεν ἀμείνονες.

„Ἰθαλαίων μὲν καὶ ἔργων ἄλλος ἴστω. ἡμῖν δὲ εἰ καὶ
 „δὲν ἄλλο ἐστὶ ἀποδεδεγμένον, ὥσπερ ἐστὶ πολλὰ τε
 „καὶ αὐτοὶ ἔχοντα, εἰ τέρισσι καὶ ἄλλοις. Ἕλληνας
 „ἄλλα καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἀξιοὶ εἶμεν
 „τοῦτο τὸ γέρας ἔχειν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτῳ οἵ-
 „τετατοι μύησι. Ἕλληνας δὲ μονομαχῆσαντες τῷ
 „Πέρσῃ, καὶ ἔργῳ τοσούτῳ ἐπιχειρήσαντες, περι-
 „ηχυνόμεθα, καὶ ἐνίκησαμεν ἔθνεα ἕξ τε καὶ τεσσαρά-
 „κοντα, ἀρ' οὐ δίκαιοι εἶμεν ἔχειν ταύτην τὴν τά-
 „ξιν ἀπὸ τούτου μύησι τοῦ ἔργου; Ἄλλ', οὐ γὰρ
 „ἐν τῷ τοιῷδε τάξιος εἶνεκα στήσασθαι πρέπει, ἀρ-
 „στοὶ εἶμεν πείθεσθαι ὑμῖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα
 „δοκέῃ ἐπιτηδεωτάτον ἡμέας εἶναι ἑστάναι, καὶ κατ'
 „μουσικῆς. πάντῃ γὰρ τεταγμένοι, πειρησόμεθα εἶ-
 „ναι χρηστοί. ἐξηγέσθε δὲ ὡς παισομένων.” 28. Οἱ
 „μὲν ταῦτα κμείβοντο. Λακεδαιμονίων δὲ ἀνέβαινε
 „ἅπαν τὸ στρατόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονικότερους
 „εἶναι ἔχειν τὸ γέρας ἢ περ Ἀρκάδας. οὕτω δὲ ἔαχον
 „οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ὑπερεβάλοντο τοὺς Τεγεάτας.

Μετὰ δὲ ταῦτα, ἐτάσσοντο ὥδε οἱ ἐπιφανεστέρους
 „καὶ οἱ ἀρχὴν ἔλθόντες Ἕλληνας. τὸ μὲν δεξιὸν
 „γέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύησι· τούτων δὲ τοὺς
 „πεντακισχίλους, ἔοντας Σπαρτιήτας, ἐφύλασσαν ψι-
 „λοι τῶν εἰλωτῶν πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύησι, περὶ
 „ἄνδρα ἑκαστον ἑπτὰ τεταγμένοι. προσεχέας δὲ σφι
 „εἶλοντο ἑστάναι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγεάτας, καὶ
 „τιμῆς εἶνεκα καὶ ἀρετῆς. τούτων δ' ἔσαν ὀπλίται
 „χίλιοι καὶ πεντηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἴσαντο Κο-
 „ρινθίων πενταμυήσιοι· παρὰ δὲ σφι εὗροντο παρὰ
 „Παρθενίῳ ἑστάναι Ποτιδαιητῶν τῶν ἐν Παλλή-
 „νης τοὺς παρόντας τριηκόσιους· τούτων δὲ ἐχόμε-
 „νοι ἴσαντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι· του-
 „τῶν δὲ, Σικωνῆσι τρισχίλιοι· τούτων δὲ εἶχοντο
 „Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους, Τροιζή-
 „νῶν ἐτάσσοντο χίλιοι· Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι,
 „Ἀσπρητιῶν δεκάσιοι· τούτων δὲ, Μυκηναίων καὶ
 „Τιρυνθίων τετρακόσιοι· τούτων δὲ ἐχόμενοι, Φλια-

οιοι χίλιοι. παρὰ δὲ τούτους ἴσταντο Ἑρμιονέων τρι-
 κόσιοι. Ἑρμιονέων δὲ ἰχόμνηοι ἴσταντο Ἐριτριέων
 τε καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι· τούτων δὲ Χαλκιδέες
 τετρακόσιοι· τούτων δὲ, Ἀμπρακινήτων πεντηκόσιοι,
 μετὰ δὲ τούτους, Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτα-
 κόσιοι ἴσταντο· τούτων δὲ ἰχόμνηοι, Ἠαλῆες οἱ ἐν
 Κεφαλληνίᾳ δημοσιοι. μετὰ δὲ τούτους, Μύση-
 τίων πεντηκόσιοι ἐτάχθησαν. παρὰ δὲ τούτους
 ἑτάσσοντο Μεγαρέων τρισχίλιοι. εἰχοντο δὲ τούτων,
 Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι
 Ἀθηναῖοι ἑτάσσοντο, πέντε ἔχοντες τὸ εὐώνυμον,
 ὀκτακίχλιοι· ἰσχυρὰ γὰρ αὐτῶν Ἀριστείδης ὁ
 Λυσιμαχου. 29. Οὗτοι, πλὴν τῶν ἑπτά περὶ ἑκα-
 στὸν τεταγμένων Σπαρτιήτης, ἴσαν ὀπλίται· συν-
 ἅπαντες ὄντες ἀριθμὸν τρεῖς τε μυριάδες, καὶ ὀκτώ
 χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες ἑπτὰ. ὀπλίται μὲν οἱ πᾶν-
 τες συλλεγέντες ἐπὶ τὸν βαρβαρον, ἴσαν τεσσαῦτοι.
 Ψιλῶν δὲ πλῆθος ἦν τόδε. τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς
 τάξις, πεντακίχλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες, ὡς
 ὄντων ἑπτὰ περὶ ἕκαστον ἄνδρα· καὶ τούτων πᾶς
 τις παρήρητο ὡς εἰς πόλεμον. οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λα-
 κεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψилоὶ, ὡς εἰς περὶ ἑκα-
 στὸν ἑὸν ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετρακίχλιοι καὶ
 τρισμύριοι ἴσαν· ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἑπαστων μα-
 χίμων ἦν τὸ πλῆθος ἕξ τε μυριάδες, καὶ ἑννέα χι-
 λιάδες, καὶ ἑκατοντάδες πέντε. 30. Τοῦ δὲ σύμπαν-
 τος Ἑλληνικοῦ τοῦ συναλθόντος εἰς Πλαταιὰς σὺν τῇ
 ὀπλίτῃ καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοις, ἑνδεκα μυρια-
 νες ἴσαν, μὴς χιλιάδες, πρὸς δὲ, ὀκτακοσίων ἀν-
 θρώπων καταδύουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρθεύσαι
 ἔξεληφοντο αἱ ἑνδεκα μυριάδες. παρήσαν γὰρ καὶ
 Θεσπιέων ἐν τῷ στρατοπέδῳ οἱ περιόντες, ἀριθμὸν
 εἰς ὀκτακοσίους καὶ χίλιους· ὅπλα δὲ οὐδ' οὕτω εἶ-
 χον. Οὗτοι μὲν σὺν ταχθέντες ἐπὶ τῷ Ἀρσάκῃ
 ἰσχυροποδεύοντο.

31. Οἱ δὲ ὑπὸ Μαρδόνιον βαρβαρεῖ, ὡς ἀπα-
 κέλευσαν Ἀρσάκιον, παρήσαν, πυθόμενοι, καὶ

„Ἰθαλαῖων μὲν καὶ ἔργων ἄλις ἴστω. ἡμῖν δὲ εἰ καὶ
 „δὲν ἄλλο ἐστὶ ἀποδεδεγμένον, ὥσπερ ἐστὶ πολλὰ τε
 „καὶ αὐτοὶ ἔχοντα, εἰ τέρισσι καὶ ἄλλοις. Ἑλλήνων
 „πάλαι καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοι εἶμεν
 „τοῦτο τὸ γέρας ἔχειν, καὶ ἄλλα πρὸς ταῦτα· οἵ-
 „τινες μάλιστα Ἑλλήνων δὴ μονομαχήσαντες τῷ
 „Πέρσῃ, καὶ ἔργῳ τοσούτῳ ἐπιχειρήσαντες, περι-
 „ηγεσόμεθα, καὶ ἐνίκησαμεν ἔθνη ἕξ τε καὶ τεσσαρά-
 „κοντα, ἃ οὐ δίκαιοι εἶμεν ἔχειν ταύτην τὴν τι-
 „μὴν ἀπὸ τοῦτον μόνον τοῦ ἔργου; Ἀλλ', αὐτὰρ
 „ἐν τῷ τοιῷδε τάξιος εἵνεκα στήσασθαι πρέπει, ἃρ-
 „ητοῖοι εἶμεν πείθεσθαι ὑμῖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα
 „δοκέῃ ἐπιτηδεύτατον ἡμέας εἶναι ἐστάναι, καὶ κατ'
 „μουσικῆς· πάντῃ γὰρ τεταγμένοι, περὶ ἡσόμεθα εἰ-
 „σὶαι χρηστοί. ἐξηγέσθε δὲ ὡς παισομένων.” 28. Οἱ
 „μὲν ταῦτα κειβόλοντο. Λακεδαιμονίων δὲ ἀνέβαινε
 „ἅπαν τὸ στρατοπέδον Ἀθηναίους ἀξιονικότερους
 „εἶναι ἔχειν τὸ κέρας ἢ περὶ Ἀρκάδας. οὕτω δὲ ἔσχον
 „οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ὑπερεβάλλοντο τοὺς Τεγεάτας.

Μετὰ δὲ ταῦτα, ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ἐπιφανέστεροι
 „καὶ οἱ ἀρχὴν ἔλθοντες Ἑλλήνων. τὸ μὲν δεξιὸν
 „κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τούτων δὲ τοὺς
 „πεντακισχίλους, ὄντας Σπαρτιήτας, ἐφύλασσαν ψι-
 „λοι τῶν εἰλωτέων πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι, περὶ
 „ἄνδρα ἕκαστον ἑπτὰ τεταγμένοι. προσεχίας δὲ σφι
 „εἶλοντο ἐστάναι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγεάτας, καὶ
 „τιμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆς, τούτων δ' ἔσαν ὀπίσται
 „χίλιοι καὶ πεντηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἴσταντο Κο-
 „ρινθίων πεντακισχίλιοι· παρὰ δὲ σφι εὗροντο παρὰ
 „Παρθενίῳ ἐστάναι Ποτιδαιητέων τῶν ἐν Παλλή-
 „νης τοὺς παρόντας τρηκοσίους· τούτων δὲ ἐχόμε-
 „ναι ἴσταντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι· τού-
 „των δὲ, Σικωνῆσιοι τρισχίλιοι· τούτων δὲ εἶχοντο
 „Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους, Τροιζη-
 „νίων ἐτάσσοντο χίλιοι· Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι,
 „Ἀσπρεθητέων δεκάσιοι· ταυτέων δὲ, Μυκηναίων καὶ
 „Τιρυνθίων τετρακόσιοι· τούτων δὲ ἐχόμενοι, Φλια-

οιοι χίλιοι. παρὰ δὲ τούτους ἔτασαν Ἑρμιονέες τρι-
 κόσιοι. Ἑρμιονέων δὲ ἑχόμενοι ἵστατο Ἐριτριάν
 τε καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι· τούτων δὲ Χαλκιδεὺς
 τετρακόσιοι· τούτων δὲ Ἀμπρακηνέων πεντηκόσιοι,
 μετὰ δὲ τούτους, Λευκαδίων καὶ Ἀνατορικῶν οὐκὰ
 πόσιοι ἔτασαν· τούτων δὲ ἑχόμενοι, Πηλείες αἱ ἐν
 Κεφαλληνίῃς διηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους, Αἰγινη-
 τέων πεντηκόσιοι ἐτάχθησαν· παρὰ δὲ τούτοις
 ἑτάσσοντο Μαγαρέων τρισχίλιοι. εἰχοντο δὲ τούτων,
 Πλαταιεὺς ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι
 Ἀθηναῖοι ἑτάσσοντο, μέγας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον,
 οὐκὰς χίλιοι· ἐστρατήγει δ' αὐτῶν Ἀριστείδης ὁ
 Λοσιμαχῶν. 29. Οὗτοι, πλὴν τῶν ἑπτὰ περὶ ἑκα-
 στὸν τεταγμένῳ Σπαρτιήτῃσι, ἴσαν ὀπλίται· συν-
 ἅπαντες ὄντες ἀριθμὸν τρεῖς τε μυριάδες, καὶ οὐκὰ
 χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες ἑπτὰ. ὀπλίται μὲν οἵπαι-
 τες συλλεγέμενοι ἐπὶ τὸν βαρβαρὸν, ἴσαν τεσσαῦτοι.
 Ψιλῶν δὲ πλῆθος ἦν τόδε. τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς
 τάξις, πεντακοσχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες, ὡς
 ὄντων ἑπτὰ περὶ ἕκαστον ἄνδρα· καὶ τούτων πᾶς
 τις παρήρητο ὡς εἰς πόλεμον. οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Ἀ-
 κεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψилоὶ, ὡς εἰς περὶ ἑκα-
 στὸν ἔων ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετραμιοχίλιοι καὶ
 τρισμύριοι ἴσαν· ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἁπάντων μα-
 χίμων ἦν τὸ πλῆθος ἑξ τε μυριάδες, καὶ ἑννέα χι-
 λιάδες, καὶ ἑκατοντάδες πέντε. 30. Τοῦ δὲ σύμπαν-
 τος Ἑλληνικοῦ τοῦ συναλθόντος εἰς Πλαταιὰς ὅν τε
 ὀπλίτησι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοις, ἑνδεκα μυρια-
 νες ἴσαν, μὴς χιλιάδες, πρὸς δὲ, οὐκὰς οὐκὰς ἄν-
 θρώων καταδέουσιν. σὺν δὲ Θεοπείαν τοῖσι παρεῦσαι
 ἔξεληροντο αἱ ἑνδεκα μυριάδες. παρήσαν γὰρ καὶ
 Θεοπείαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ οἱ περιόντες, ἀριθμὸν
 εἰς οὐκὰς οὐκὰς καὶ χίλιους· ὅπλα δὲ οὐδ' οὕτω εἰ-
 χον. Οὗτοι μὲν οὖν ταχθέντες ἐπὶ τῷ Ἀρκαφῷ
 ἐστρατοπεδεύοντο.

31. Οἱ δὲ ὑπὸ Μαρδόνιον βαρβαροὶ, ὡς ἀπα-
 κήθουσιν Ἀρσίοτιον, παρήσαν, πυνθόμενοι, καὶ

Ἕλληνας εἶναι ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῶν Λωσπῶν τὸν ταύτην ῥέοντα. ἀπικόμενοι δὲ, ἀντετάσσοντο ὥδε ὑπὸ Μαρδονίου. Κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας· καὶ δὴ, πολλὸν γὰρ περιέεσσαν πληθεῖ οἱ Πέρσαι, ἐπὶ τε τάξεις πλεῖνας ἐκποσμέατο, καὶ ἐπέειχον τοὺς Τεγεῆτας. ἔταξε δὲ οὗτων ὃ τε μὲν ἦν αὐτοῦ δυνατώτατος πᾶν ἀπολέξας, ἔστησε ἀντίαν Λακεδαιμονίων· τὸ δὲ ἀσθενέστερον, παρέταξε κατὰ τοὺς Τεγεῆτας. ταῦτα δ' ἐποίηε, φραζόντων τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Περσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· οὗτοι δὲ ἐπέειχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαίητας, καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυνωτίους. Μήδων δὲ ἐχομένους ἔταξε Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπέειχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροϊζηνίους, καὶ Λεπρεῆτας τε καὶ Τιρυνθίους, καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους ἔστησε Ἰνδοὺς· οὗτοι δὲ ἐπέειχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἑρετριέας, καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους Σάκας ἔταξε· οἱ ἐπέειχον Ἀμπρακίητας τε καὶ Ἀνακτορίους, καὶ Λευκαδίους, καὶ Παλέας, καὶ Αἰγινήτας. Σακίων δὲ ἐχομένους ἔταξε ἀντὶ Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων, Βοιωτοὺς τε καὶ Λοκροὺς, καὶ Μηλίεας τε καὶ Θεσσαλοὺς, καὶ Φωκίων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ ὦν ἅπαντες οἱ Φωκῆες ἐμῆδισαν· ἀλλὰ τινες αὐτέων καὶ τὰ Ἑλλήνων ἠϋξον, περὶ τὸν Παρνησσὸν κατελιγμένοι· καὶ ἐνθεῦτεν ὀρμεώμενοι, ἔφερόν τε καὶ ἤγον τὴν τε Μαρδονίου στρατιὴν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἔοντας Ἕλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκημένους κατὰ τοὺς Ἀθηναίους. 32. Ταῦτα μὲν τῶν ἔθνέων τὰ μέγιστα ὀνόμασται τῶν ὑπὸ Μαρδονίου ταχθέντων, τὰ περὶ ἐπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστου. ἐνῆσαν δὲ καὶ ἄλλων ἔθνέων ἄνδρες ἀναμειγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Θρηῶν, καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων, καὶ τῶν ἄλλων· ἐν δὲ, καὶ Αἰθιοπῶν τε, καὶ Αἰγυπτίων οἱ τε Ἑρμοτύβιες καὶ οἱ Καλασίριες καλεόμενοι, μαχαιροφόροι· οἵπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μοῦνοι μάχιοι.· τούτους δὲ ἔτι ἔων ἐν Φαλήρῃ, ἀπὸ τῶν

νηδὴν ἀπεββάσαντο, ἔοντας ἐπιβάτας· οὐ γὰρ ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξῃ ἀπικόμενον ἐς Ἀθηνας Αἰγυπτιοί. Τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἔσαν τριήκοντα μυριάδες, ὡς καὶ πρότερον θεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μακεδονίου συμμάχων οἶδε μὲν οὐδεὶς ἀριθμόν· αὐτὰρ ὧν ἡριθμήθησαν· ὡς δὲ ἐπείκασαι, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγῆναι εἰκάσαι. Οὗτοι οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἔσαν· ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτάκτο.

33. Ὡς δὲ ἄρα πάντες οἱ ἐτετάκτο κατὰ τε ἔθνηα καὶ κατὰ τέλεια, ἐυθαυῖτα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο καὶ ἀμφοτέρω. Ἕλλησι μὲν Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἦν, ὁ θυόμενος· αὐτὸς γὰρ δὴ εἶπετο πῶ στρατεύματι τούτῳ μάντις· τὸν, ἔοντα Ἥλειον καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων Κλυταίδην, Λακεδαιμόνιοι ἐποίησαντο λεωγσφέτερον. Τισαμενῶ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ χρόνου, ἀνέειλε ἡ Πυθίη, ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρήσεσθαι πέντε. ὁ μὲν δὴ ἀμαρτῶν τοῦ χρηστηρίου, προσεῖχε γυμνασίοισι, ὡς ἀναιρησόμενος γυμνακὺς ἀγῶνας. ἀσκήων δὲ πενταέθλον, παρὰ ἐν πάλασμα ἔδραμε νικᾶν Ὀλυμπιάδα, Ἰερωνύμῃ τῇ Ἀνδρίᾳ ἔλθων ἐς ἱόν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, μαθόντες οὐκ ἐς γυμνικούς, ἀλλ' ἐς ἀρήτους ἀγῶνας φέρων τὰ Τισαμενοῦ μαντήϊον, μισθῷ ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι ἅμα Ἡρακλείδων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολέμων. ὁ δὲ, ὁρέων περὶ πολλοῦ ποιευμένους Σπαρτιήτας φίλον αὐτὸν προσδέσθαι, μαθὼν τοῦτο, ἀνέτιμα, σημαίνων σφι, ὡς „ἦν μιν πολήτην σφέτερον ποιήσωνται, τῶν πάντων μεταδιδάκτες, παίησει ταῦτα, ἐπ' ἄλλῳ μισθῷ δ' οὔ.“ Σπαρτιῆται δὲ, πρῶτα μὲν, ἀκούσαντες, δεινὰ ἐπαγεῦντο καὶ μετίεσαν τῆς χρημοσύνης τὸ παράπαν. τέλος δὲ, δείματος μεγάλου ἐπιτρεμαμένον τοῦ Περσικοῦ κούρου στρατεύματος, κατάνειον μετιόντες. ὁ δὲ, γνοὺς τετραμμένους σφέας, ἀμὲν αὐτοὶ ἐφη ἐτι ἀρκέσθαι τούτοισι μῦνοισι, ἀλλὰ δεῖν ἐτι καὶ τὰν ἀδελφεὸν ἱωίτῃ Ἥλῃν γίνεσθαι Σπαρτιῆτην ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι λόχοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς γίγεται. 34. Ταῦτα

δὲ λέγων αὐτὸς ἐμύχετο Μελάμποδα, ὡς εἰκάσαι βασιληῖαν τε καὶ πολιτῆαν, μίττομενος. καὶ γὰρ θῆ καὶ Μελάμπους, τῶν ἐν Ἀργεῖ γυναικῶν μαντισίων, ὥς μιν οἱ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρως γυναικας τῆς νούσου, μισθὸν προτείναντο τῆς βασιληῖης τὸ ἴημισυ. οὐκ ἀνασχομένων δὲ τῶν Ἀργείων, ἀλλ' ἀπιόντων, ὡς ἐμύχοντο πολλῶ πλεονες τῶν γυναικῶν, οὕτω δὴ ὑποστάντες τὰ ὁ Μελάμπους προτείνετο, ἦσαν δώσοντες οἱ ταῦτα. ὁ δὲ ἐνθαῦτα θῆ ἐπορεύετο, ὁρῶν αὐτοὺς τετραμμένους, φῶς, „ἦ, μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βλαντι μεταδῶσι τὸ τρίτημόριον τῆς βασιληῖης, οὐ ποιήσεν τὰ βούλονται.“ οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ἀπειληθέντες ἐς στείων, καταινίουσι καὶ ταῦτα. 35. Ὡς δὲ καὶ Σπαρτιῆται, ἐθέοντο γὰρ δεινῶς τοῦ Τισαμενοῦ, πάντως συνεχώρεόν σι. συγχωρησάντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε σφι μαντευόμενος ἀγῶνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ Ἥλειος, γενόμενος Σπαρτιητης, συγκυμαιεῖ. μαῦνοι δὲ θῆ πάντων ἀνθρώπων ἐγένοντο οὗτοι Σπαρτιηταὶ πολιῆται. αἱ δὲ πέντε ἀγῶνες, αἷδε ἐγένοντο· εἰς μὲν καὶ πρῶτος, οὗτος ὁ ἐν Πλαταιῇσι· ἐπὶ δὲ, ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεῆτας τε καὶ Ἀργείους γενόμενος· μετὰ δὲ, ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀρκάδας πάντας, πλην Μαντινέων· ἐπὶ δὲ, ὁ Μεσσηνέων ὁ πρὸς Ἰαθμῷ· ὕστατος δὲ, ὁ ἐν Ταυάγῃ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργείους γενόμενος. οὗτος δὲ ὕστατος κατεργασθῆ τῶν πέντε ἀγῶνων. 36. Οὗτος θῆ τότε τοῖσι Ἕλλησι ὁ Τισαμενός, ἀγόντων τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο ἐν τῇ Πλαταιῇδι. τοῖσι μὲν νῦν Ἕλλησι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱερά, ἀμυνόμενοι· διαβάσι δὲ τὸν Ἀσώπον καὶ μάχης ἄρχοντες, οὗ.

37. Μαρδονίῳ δὲ, προθυμομένῳ μάχης ἄρχων, οὐκ ἐπιτήδεια ἐγίνετο τὰ ἱερά· ἀμυνόμενος δὲ καὶ τούτῳ καλὰ· καὶ γὰρ οὗτος Ἕλληνοῖσι ἱεροῖσι ἐχρέετο, μάλιστα ἔχων Ἡγησίστρατον, ἄνδρα Ἥλειον τε καὶ τῶν Τελλυαδῶν ἰόντα λογιμαίαν. τὸν δὲ πρῶτον τούτων Σπαρτιῆται λαβόντες, ἔδησαν ἐπὶ θα-

τάτην, ὡς πεπονθότες πολλά τε καὶ ἀνάρστω ὑπ' αὐ-
 τοῦ. ὁ δὲ, ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος, ὥστε τρέχων
 περὶ τῆς ψυχῆς, πρὸ τε τοῦ θανάτου πεισόμενος πολ-
 λά τε καὶ λυγρὰ, ἔργον ἐργάσατο μέζον λόγου. ὡς
 γὰρ δὴ ἐδίδετο ἐν ἔσλῳ σιθηροδέτῳ, ἐσενειχθέντος
 πως σιθηρίου ἐκράτησε· αὐτίκα δὲ ἐμψαυάτο ἀν-
 θρεϊότατον ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. σταθμη-
 σάμενος γὰρ ὅπως ἐξελεύσεται οἱ τὸ λοιπὸν τοῦ πο-
 δὸς, ἀπέταμε τὸν ταρσὸν ἑωυτοῦ. ταῦτα δὲ ποιήσας,
 ὥστε φυλασσόμενος ὑπὸ φυλάκων, διορύξας τὸν τοί-
 χον, ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας πορευόμενος,
 τὰς δὲ ἡμέρας καταδύνων ἐς ὕλην καὶ αὐλιζόμενος·
 οὕτω ὥστε, Λακεδαιμονίων πανθημερὲς δεζημένων, τρί-
 τη εὐφρόνη γενέσθαι ἐν Τεγέῃ· τοὺς δὲ ἐν θώματι
 μεγάλῳ ἐνέχεσθαι τῆς τε τολμῆς, ὁρέοντας τὸ ἡμίτο-
 μον τοῦ ποδὸς κείμενον, κῆκείνων οὐ θαναμένους εὐ-
 ρεῖν. Τότε μὲν οὕτω διαφγῶν Λακεδαιμονίους, κα-
 ταφεύγει ἐς Τεγέην, ἐοῦσαν οὐκ ἀρσμήν Λακεδαι-
 μονίοισι τούτον τὸν χρόνον. ὕγιης δὲ γενόμενος, καὶ
 προσποιησάμενος ἑλινικὸν πόδα, κατιστήκει ἐκ τῆς
 ἰθείης Λακεδαιμονίοισι πολέμιος. οὐ μέντοι ἔς γε
 τέλος οἱ συνήνεικε τὸ ἐχθρὸς τὸ ἐς Λακεδαιμονίους
 συγκεκρυμμένον· ἤλω γὰρ μαντευόμενος ἐν Ζανύνθῳ
 ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀπέθανε. Ὁ μὲν νυν θάνατος, ὁ
 Ἡγησιστράτου, ὕστερον ἐγένετο τῶν Πλαταίων·
 τότε δ' ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ Μαρδονίῳ μέμισθωμένος οὐκ
 ὀλίγου, ἐθότό τε, καὶ προεθυμύετο κατὰ τε τὸ ἐχθρὸς
 τὸ Λακεδαιμονίων, καὶ κατὰ τὸ κέρδος.

58. Ὡς δὲ οὐκ ἐκαλλίερε ὥστε μάχεσθαι, οὐτε
 αὐτοῖσι Πέρσῃσι, οὐτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐφύσι Ἑλ-
 λήνων· (εἶχον γὰρ καὶ οὗτοι ἐπ' ἑωυτῶν μάντιν
 Ἰππόμαχον, Λευκάδιον ἄνδρα)· ἐπιρρόβοντα δὲ τῶν
 Ἑλλήνων, καὶ πηρομένων πλεόνων, Τιμηρενίδης, ὁ
 Ἑρπυς, ἀνὴρ Θηβαῖος, συνεβούλευσε Μαρδονίῳ
 τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κιθαιρώνας φυλάξαι· λέγων ὡς
 ἐπιρρόβουσι οἱ Ἕλληνες αἰεὶ ἀνα πάσαν ἡμέρην, καὶ
 ὡς ἀπολαμβάνουσι συχνούς. 59. Ἡμέρας δὲ σφραγισ-

κατημένοισι ἤδη ἐγεγόνεσαν ὅτι, ὅτε ταῦτα ἐκεῖνος συνεβούλευε Μαρδόνιον. ὁ δὲ, μαθὼν τὴν παραίνεσιν εὖ ἔχουσαν, ὡς εὐφρόνῃ ἐγένετο, πέμπει τὴν ἵππον εἰς τὰς ἐκβολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας, αἱ ἐπὶ Πλαταιῶν φέρουσι· τὰς Βαιωνοὶ μὲν Τρεῖς Κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δὲ Δρυὸς Κεφαλὰς. πεμφθέντες δὲ οἱ ἵπποται, οὐ μάτην ἀπίκοντο. ἐσβάλλοντα γὰρ εἰς τὸ πεδῖον λαμβάνουσι ὑποζυγία τε πεντακόσια, σιτία ἄγοντι ἀπὸ Πελοποννήσου εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώπους, οἱ εἶποντο τοῖσι ζευγεσι. ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν ἄγρην οἱ Πέρσαι, ἀφειδέως ἐφόνεον, οὐ φειδόμενοι οὔτε ὑποζυγίου οὐδενός, οὔτε ἀνθρώπου. ὡς δὲ ἄθην εἶχον κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτῶν ἤλαυνον περιβαλλόμενοι παρὰ τε Μαρδόνιον καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον. 40. Μετὰ δὲ τούτῳ τὸ ἔργον ἑτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι. μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσσωποῦ ἐπήϊσαν οἱ βαρβαροὶ, περῶμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέτεροι. ἢ μέντοι ἵππος ἢ Μαρδονίου αἰεὶ προσίκετό τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας. οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μηδίζοντες μεγάλως, προθυμῶς ἔφερον τὸν πόλεμον, καὶ αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου παραδεχόμενοι Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι, μάλα ἔσκον οἱ ἀπεδείκνυντο ἀρετᾶς.

41. Μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα ἡμερῶν οὐδὲν ἐπὶ πλεῦν ἐγένετο τούτων. ὡς δὲ ἑνδεκατὴ ἐγεγόνεε ἡμέρῃ ἀντικατημένοισι ἐν Πλαταιῇσι, οἱ τε δὴ Ἕλληνες πολλῶν πλεῦνες ἐγεγόνεσαν, καὶ Μαρδόνιος περιημέκτει τῇ ἔδρῃ, ἐνθαῦτα εἰς λόγους ἦλθον Μαρδόνιος τε ὁ Ἰωβρύνειω καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκης, ὅς ἐκ ὀλίγοις Περσέων ἦν ἀνὴρ δοκιμὸς παρὰ Πέρσῃ. Βουλευομένων δὲ αἰδέεσθαι αἱ γυνῶμαι. ἡ μὲν Ἀρταβάζου, ὡς „χρεῶν εἶη ἀναξυξάντας τὴν ταχίστην πάντα τὸν στρατόν, ἵεναι εἰς τὸ τεῖχος τῶν Θηβαίων, ἐνθα σῖτον τε σφί ἐσσημεῖσθαι πολλόν, καὶ χορτὸν τοῖσι ὑποζυγίοις· καὶ ἡσυχίην τε ἱσομένους διαπρήσασθαι, ποιεῦντας ταῦτα· ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλόν μὲν ἐπίσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἀσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄρ-

χυρόν τε καὶ ἐκπαίματα· τούτων φειδομένους μηδε-
 νος, διαπέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, Ἑλλήνων δὲ μα-
 λιστα ἐς τοὺς προεστειώτας ἐν τῇσι πόλεσι· καὶ τα-
 χέως σφέας παραδώσειν τὴν ἐλευθερίην, μηδὲ ἀνακιν-
 δυνεύειν συμβαλλοντας.“ Τούτου μὲν νυν ἡ αὐτὴ
 ἐγίνετο καὶ Θηβαίων γνώμη, ὡς προειδότες πλεῦν τε
 καὶ τούτου. Μαρδονίου δὲ, ἰσχυροτέρη τε καὶ ἀγνω-
 μονεστέρα, καὶ οὐδαμῶς συγγινωσκομένη. „Δοκέειν
 τε γὰρ πολλῷ κρέσσονα εἶναι τὴν σφετέρην στρατιὴν
 τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην, μηδὲ
 περιορᾶν συλλεγομένους ἔτι πλεῦνας τῶν συλλελεγμέ-
 νων· τὰ τε σφάγια τὰ Ἡγησιστράτου ἔαν χαίρειν,
 μηδὲ βιάζεσθαι, ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους
 συμβάλλειν.“ 42. Τούτου δὲ οὕτω δικαιοκτοῦς, ἀν-
 τέλεγε οὐδεὶς, ὥστε ἐκράτεε τῇ γνώμῃ· τὸ γὰρ κρά-
 τος εἶχε τῆς στρατιῆς οὗτος ἐκ βασιλῆος, ἀλλ' οὐκ
 Ἀρτάβαζος. Μεταπεμψάμενος ὦν τοὺς ταξίαρχους
 τῶν τελέων, καὶ τῶν μετ' ἐωυτοῦ ἔοντων Ἑλλήνων
 τοὺς στρατηγούς, εἰρώτα εἴ τι εἰδέειν λόγιον περὶ
 Περσέων, ὡς διαφθερέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι. σιγών-
 των δὲ τῶν ἐπικλήτων, τῶν μὲν οὐκ εἰδότεων τοὺς
 χρησμούς, τῶν δὲ, εἰδότεων μὲν, ἐν ἀδείῃ δὲ οὐ
 πορευμένων τὸ λέγειν, αὐτὸς Μαρδόνιος ἔλεγε· „Ἐπεὶ
 „τοίνυν ὑμεῖς ἢ ἴστε οὐδέν, ἢ οὐ τολμᾶτε λέγειν, ἀλλ'
 „ἐγὼ ἔρῳ, ὡς εὖ ἐπιστάμενος. ἔστι λόγιον ὡς
 „χρεῶν ἔστι Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα,
 „διαρπάσαι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν
 „διαρπαγὴν ἀπολέσθαι πάντας. ἡμεῖς τοίνυν, αὐτὸ
 „τοῦτο ἐπιστάμενοι, αὐτε ἴμεν ἐπὶ τὸ ἱρὸν τοῦτο,
 „οὔτε ἐπιχειρήσομεν διαρπάζειν· ταύτης τε εἵνεκα
 „τῆς αἰτίας οὐκ ἀπολεόμεθα. ὥστε ὑμῶν ὅσοι τυγ-
 „χάνουσι εὖνοοι ἔοντες Πέρσῃσι, ἦδεσθε τοῦδε εἵνε-
 „κα, ὡς περιεσόμενος ἡμέας Ἑλλήνων.“ Ταῦτά
 σφι εἰπας, δεύτερά ἐσήμαινε παραρτέεσθαι τε πάντα
 καὶ εὐκρινέα ποιέεσθαι, ὡς ἅμα ἡμέρῃ τῇ ἐπιούσῃ
 συμβολῆς ἐσομένης. 43. Τοῦτον δ' ἔγωγε τὸν χρησμόν
 τὸν Μαρδόνιος εἶπε ἐς Πέρσας ἔχειν, ἐς Ἰλλυριοὺς
 τε καὶ τὸν Ἑγγέλειαν στρατὸν οἶδα πεπονημένον, ἀλλ'

οὐκ ἐς Πέρσας. Ἀλλὰ τὰ μὲν Βάκιδι ἐς ταύτην τὴν μάχην πεποιημένα·

τὴν δ' ἐπὶ Θερμώδοτι καὶ Ἀσωπῷ λεγεωνὴν Ἑλλήνων σύνοδον, καὶ βαρβαρόφωνον ἱγγίν· τῇ πολλοὶ πεσέονται ὑπὲρ Λαχεσίου τε μόρον τε τοξοφόρων Μήδων, ὅταν αἰσιμον ἡμᾶρ ἐκέλεθῃ. ταῦτα μὲν, καὶ παραπλήσια ταύτοις ἄλλα Μουσάειοι, ἔχοντα σίδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμῶδων ποταμὸς ῥέει μεταξύ Τανάγρης τε καὶ Γλίσαντος.

44. Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τῶν χρησμῶν καὶ παραινέσιν τὴν ἐκ Μαρδονίου, νύξ τε ἐγένετο, καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο. Ὡς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς προσέληλατο, καὶ ἡσυχίη ἐδόκει εἶναι ἀνὰ τὰ στρατόπεδα, καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν ὕπνῳ, τῆνικαῦτα προσελάσας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τὰς Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγὸς τε εὖν καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίξητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλευνες παρέμενον, οἱ δ' ἔθεον ἐπὶ ταῖς στρατηγούς· ἐλθόντες δὲ ἔλεγον, ὥς „ἄνθρωπος ἦκοι ἐπ' ἵππου ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μήδων, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν παραγυμνοὶ ἔπος, στρατηγούς δὲ ὀνομάζων, ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν.“

45. Οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα ἔποντο ἐς τὰς φυλακὰς. ἀπικομένοις δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος ταῦτα· „Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα ταῦτα τίθεμαι, ἀπόρρητα ποιούμενος πρὸς μηδὲνα λέγειν· ὑμείας ἄλλον ἢ Πανσανίην, μὴ με καὶ διαφθείρητε. οὐ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐκηδόμην συναπάσης τῆς Ἑλλάδος. αὐτὸς τε γὰρ Ἕλλην γένος εἰμὶ τωρχαῖον, καὶ ἀντ' ἐλευθέρης δεδουλωμένην οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ὄρεν τὴν Ἑλλάδα. Λέγω δὲ ὦν, ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατῇ τὰ σφάγια οὐ δύναται καταθύμια γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐπαχέσθε. νῦν δὲ οἷ δέδοκται, τὰ μὲν σφάγια εἶναι χαίρειν, ἀμὰ ἡμέρῃ δὲ διαφανοσκουσι συμβολὴν ποιέσθαι. καταρρώσθηκε γὰρ μὴ πλευνες συλλεχθῆτε, ὥς· ἔγω εἰκάσω. πρὸς ταῦτα ἐτοιμάζεσθε. ἦν δὲ

„ ἄρα ὑπερβαίηται τὴν συμβολὴν Μαρδόνιος, καὶ
 „ μὴ ποιῆται, λιπαρέετε μένοντες· ὀλίγων γὰρ σφι
 „ ἡμερῶν λείπεται στίβια. Ἦν δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὁδὸς
 „ κατὰ νόον τελευτήσῃ, μνησθῆναι τινα χρὴ καὶ ἐμεῦ
 „ ἐλευθερώσις πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵδεκα αὐτῷ ἔργον
 „ παράβολον ἐργασμαὶ ὑπὸ προθυμίας, ἐθέλων ὑμῖν
 „ δηλώσαι τὴν διάνοιαν τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ἐπι-
 „ πέσωσι ὑμῖν οἱ βαρβαροὶ μὴ προσδεχομένοιςί κω.
 „ εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών. ” Ὁ μὲν, ταῦτα
 εἶπας, ἀπῆλανε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν
 ἐκείνου τάξιν.

46. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, ἰλθόντες
 ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας, ἔλεγον Πανσανίῃ τὰ περ ἥκουσαν
 Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ, τούτῳ τῷ λόγῳ καταρρώδηςας
 τοὺς Πέρσας, ἔλεγε ταῦτα· „ Ἐπεὶ τοίνυν ἐς ἣν ἡ
 „ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας μὲν χρεῶν ἔστι τοὺς Ἀθη-
 „ ναίους στήναι κατὰ τοὺς Πέρσας, ἡμεῖς δὲ κατὰ
 „ τοὺς Βοιωτοὺς τε καὶ τοὺς κατ' ὑμέας τεταγμένους
 „ Ἑλλήνων, τῶνδε εἵδεκα. ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς Μή-
 „ δους καὶ τὴν μάχην αὐτέων, ἐν Μαραθῶνι μαχε-
 „ σάμενοι· ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἰμεν καὶ ἀδαεῖς του-
 „ τέων τῶν ἀνδρῶν. Σπαρτιητέων γὰρ οὐδεὶς πεπεῖ-
 „ ρηται Μήδων· ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν
 „ ἄμειροί εἴμεν. ἀλλ' ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα χρεῶν
 „ ἔστι ἵεναι ὑμέας μὲν ἐς τὰδε τὸ κέρας, ἡμεῖς δὲ ἐς
 „ τὸ εὐώνυμον. ” Πρὸς δὲ ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι
 ταῦτα· „ Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν παλαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεὶ τε
 „ εἶδομεν κατ' ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας, ἐν
 „ νόῳ ἐγέμετα εἶπαι ταῦτα τὰ περ ὑμεῖς φθάνετε
 „ προφέρειτε· ἀλλὰ γὰρ ἀρρώδεαμεν μὴ ὑμῖν οὐκ
 „ ἡδέες γένωνται οἱ λόγοι· ἐπεὶ ὃ ὦν αὐτοὶ ἐμνή-
 „ σθητε, καὶ ἡδαμένοις ἡμῖν οἱ λόγοι γεγόνασι, καὶ
 „ ἑτοῖμοι εἴμεν ποιεῖν ταῦτα. ” 47. Ὡς δ' ἤρεσκε
 ἀμφοτέροισι ταῦτα, ἥως τε διεφαινε, καὶ διαλλάσ-
 σοντο τὰς τάξεις· γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιούμε-
 νον, ἐξαγορεύουσι Μαρδονίῳ· ὁ δ' ἐπεὶ τε ἥκουσε,
 αὐτίκα μετισταίνει καὶ αὐτὸς ἐπειράτο, παράγων τοῦ
 Πέρσας κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. Ὡς δὲ ἔμαθε

τοῦτο τοιοῦτο γινόμενον ὁ Πausanίης, γνούς ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω ἤγε τοὺς Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας· ὡς δ' αὐτως καὶ ὁ Μαρδόνιος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου.

48. Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐς τὰς ἀρχαίας τάξεις, πέμψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, ἔλεγε τάδε· „ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέγεσθε „εἶναι ἀνδρες ἄριστοι ὑπὸ τῶν τῆδε ἀνθρώπων, ἐκ „παγλεομένων ὡς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου, οὔτε τά „ξιν ἐκλείπετε, μένοντες τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ἐναν- „τίους, ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δ' ἄρ' ἦν οὐδὲν „ἀληθές. πρὶν γὰρ ἢ συμμίξαι ἡμέας, ἐς χειρῶν „τε νόμον ἀπικέσθαι, καὶ δὴ φεύγοντας καὶ στασιν „ἐκλείποντας ὑμέας εἶδομεν, ἐν Ἀθηναίοισι τε τὴν „πρόπειραν ποιευμένους, αὐτοὺς τε ἀντὶ δούλων „τῶν ἡμετέρων τασσομένους. ταῦτα οὐδαμῶς ἀν- „δρῶν ἀγαθῶν ἔργα· ἀλλὰ πλεῖστον δὴ ἐν ὑμῖν „ἐψεύσθημεν. προσδεκόμενοι γὰρ κατὰ κλέος, ὡς „δὴ πέμψετε ἐς ἡμέας κήρυκα προκαλούμενοι, καὶ „βουλόμενοι μύνοισι Πέρσῃσι μάχεσθαι· ἄριστοι „ἔόντες ποιεῖν ταῦτα, οὐδὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας „εὐρομεν, ἀλλὰ πτώσσαντας μᾶλλον. Νῦν ὦν ἐπειδὴ „οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρ- „χομεν. τί δὴ οὐ πρὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεὶ „τε δεδόξασθε εἶναι ἄριστοι, πρὸ δὲ τῶν βαρβάρων „ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀριθμὸν μαχεσόμεθα; καὶ „ἦν μὲν δοκῇ καὶ τοὺς ἄλλους μαχεσθαι, οἳ δ' ἂν „μετέπειτα μαχέσθων ὕστεροι. εἰ δὲ καὶ μὴ δοκῇ, „ἀλλ' ἡμέας μόνους ἀποχρᾶν, ἡμεῖς δὲ διαμαχεσόμεθα· ὁκότεροι δ' ἂν ἡμέων νικῆσῃσι, τούτους τῶ „ἅπαντι στρατοπέδῳ νικᾶν.“ 49. Ὁ μὲν, ταῦτα εἰπας τε καὶ ἐπισχὼν χρόνον, ὡς οἱ οὐδεὶς οὐδὲν ὑπεκρίνετο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω· ἀπελθὼν δὲ ἐσημαίνει Μαρδονίῳ τὰ καταλαβόντα. Ὁ δὲ, περιχαρὴς γενόμενος καὶ ἐπαρθεὶς ψυχρῇ νίκῃ, ἐπῆκε τὴν ἵππον ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. ὡς δὲ ἐπῆλασαν οἱ ἵπποταί, εἰσινέοντο πᾶσαν τὴν στρατιὴν τὴν Ἑλληνικὴν, ἑσακοντίζοντες τε καὶ τοξεύοντες; ὥστε ἵπποτοξότας τε ἔόντες, καὶ

προσφέρεσθαι ἄποροι· τὴν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν τὸ στρατεύμα τὸ Ἑλληνικόν, συνετάραξαν καὶ συνέχωσαν. ἔσαν μὲν ὧν κατὰ τὴν κρήνην Λακεδαιμόνιοι τεταγμένοι μούνοι· τοῖσδε δὲ ἄλλοισι Ἕλλησι ἢ μὲν κρήνη πρόσω ἐγίνετο, ὥς ἕκαστοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς ἀγχοῦ· ἐρυκόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ, οὕτω δὴ ἐπὶ τὴν κρήνην ἐφοίτεον· ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γὰρ σφι οὐκ ἐξῆν ὕδωρ φορέεσθαι, ὑπὸ τε τῶν ἱππέων καὶ τοξευμάτων.

50. Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ, ἅτε τοῦ τε ὕδατος στέρηθείσης τῆς στρατιῆς, καὶ ὑπὸ τῆς ἵππου ταρασσομένης συνελέχθησαν περὶ αὐτέων τε τούτέων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες παρὰ Πausανίην ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας. ἄλλα γὰρ, τούτέων τοιούτων ὄντων, μᾶλλον σφεας ἐπέλυπε. οὐτε γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οἳ τε σφρων ὀπέωνες, ἀποπεμφθέντες ἐς Πελοπόννησον ὡς ἐπισιτιεῦμενοι, ἀποκεκλέατο ὑπὸ τῆς ἵππου, οὐ δύναμενοι ἀπικέσθαι ἐς τὸ στρατόπεδον. 51. Βουλευμένοισι δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἣν ὑπερβάλωνται κείνην τὴν ἡμέρην οἱ Πέρσαι συμβολήν-μῃ ποιούμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἰέναι. ἡ δὲ ἔσσι ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης, ἐπ' ἣ ἑστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ τῆς Πλαταιέων πόλιος. νῆσος δὲ οὕτω ἂν εἴη ἐν ἠπείρῳ· σχιζόμενος ὁ ποταμὸς ἄνωθεν ἐκ τοῦ Κιθαιρώναος ῥέει κατὰ τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσον περ τρία στάδια· καὶ ἔπειτα συμμίσγει ἐς τὸ αὐτό· σῶμα δὲ οἱ Ῥερόη. θυγατέρα δὲ ταύτην λέγουσι εἶναι Ἀσωποῦ οἱ ἐπιχώριοι. Ἐς τοῦτον δὴ τὸν χώρον ἐβουλεύσαντο μεταναστῆναι, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχῃσι χρᾶσθαι ἀφθονῶς, καὶ οἱ ἱππῆες σφέας μὴ σινοιάτω, ὥσπερ κατ' ἰθὺ ὄντων. μετακινέσθαι τε ἔδοκε τότε ἑκὼν τῆς νυκτὸς ἢ δευτέρῃ φυλακῇ, ὥς ἂν μὴ ἰδοῖατο οἱ Πέρσαι ἐξορμεωμένους, καὶ σφεας ἐπόμενοι τὰ ῥάσσοιεν οἱ ἱππῶται. ἀπικομένων δὲ ἐς τὸν χώρον τοῦτον, τὸν δὴ ἡ Ἀσωπὶς Ῥερόη περισχίζεται, ῥέουσα

ἐκ τοῦ Κιθαιρώνα, ὑπὸ τὴν νύκτα ταύτην ἰδόντες
 τοὺς ἡμίσεας ἀποστέλλειν τοῦ στρατοπέδου πρὸς
 τὸν Κιθαιρώνα, ὥς ἀναλάβοιεν τοὺς ὀπίωτας, τοὺς
 ἐπὶ τὰ σιτία οἰχομένους· ἔσαν γὰρ ἐν τῷ Κιθαι-
 ρῶνι ἀπολελαμμένοι. 52. Ταῦτα βουλευσάμεναι,
 κείνην μὲν τὴν ἡμέραν πᾶσαν, προσκειμένης τῆς
 ἵππου, ἔχον πάρον αἵφουτον. ὥς δὲ ἦ τε ἡμέρη ἐληγε,
 καὶ οἱ ἵππες ἐπέπαιοντο, νυκτὸς δὲ γενομένης, καὶ
 ἰούσης τῆς ὥρης ἐς τὴν συνέκειτό σφι ἀπαλλάσ-
 σεσθαι, ἐνθαῦτα ἀερόθεντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο·
 ἐς μὲν τὸν χώρον ἐς τὸν συνέκειτο, οὐκ ἐν νόῳ ἔχον-
 τες· οἱ δὲ, ὡς ἐκινήθησαν, ἔφευγον ἄσμενοι τὴν
 ἵππον πρὸς τὴν Πλαταιέων πόλιν· φεύγοντες δὲ,
 ἀπικνέονται ἐπὶ τὸ Ἡραῖον. τὸ δὲ πρὸ τῆς πέλειός
 ἐστὶ τῆς Πλαταιέων, εἴκοσι σταδίου ἀπὸ τῆς κρήνης
 τῆς Γαργαφῆς ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ, ἔθεντο πρὸ
 τοῦ ἱεροῦ τὰ ὄπλα. 53. Καὶ οἱ μὲν περὶ τὸ Ἡραῖον
 ἱστρατοπεδεύοντο. Πανσανίης δὲ, ὁρέων σφέας
 ἀπαλλασσόμενους ἐκ τοῦ στρατοπέδου, παρήγγελλε καὶ
 τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα, ἵεναι
 κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόντας· νομίσας αὐτοὺς
 ἐς τὸν χώρον ἵεναι, ἐς τὸν συνεθήκατο. Ἐνθαῦτα
 οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτιοι ἔσαν τῶν ταξιαρχέων πείθεσθαι
 Πανσανίῃ. Ἀμομφάρετος δὲ ὁ Πολιάδῃ, λοχη-
 μέων τοῖς Πιτανήτων λόχου, „οὐκ, ἔφη, τοὺς ξείνους
 φεύξεσθαι,· αὐδὲ ἐκὼν εἶναι αἰσχυνέειν τὴν Σπάρ-
 την“· ἐθώμαζε τε ὁρέων τὸ παμπύμενον, ἅτε οὐ πα-
 ραγενόμενος τῷ προτέρῳ λόγῳ. ὁ δὲ Πανσανίης τε
 καὶ ὁ Εὐρυάναξ δεινὸν μὲν ἐπριεύντο τὸ μὴ πείθε-
 σθαι ἐκείνων σφίσι, δεινότερον δὲ ἔτι, κείνου ταῦτα
 κενωμένου, ἀπολιπεῖν τὸν λόχον τὸν Πιτανήτην, μὴ,
 ἢν ἀπολίπωσι ποιεῦντες τὰ συνεθήκατο τοῖσι ἄλλοις
 Ἕλλησι, ἀπόληται ὑπολειφθεὶς αὐτός τε Ἀμομ-
 φάρετος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. ταῦτα λογιζόμενοι,
 κτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικόν,· καὶ
 ἵππειοντο πείθοντές μιν ὥς αὐτοὶ χρεῶν εἴη ταῦτα
 ποιεῖν.

54. Καὶ οἱ μὲν παρηγόρεον Ἀμομφάρετον, μόνον Ἀακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεατέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίησαν τοιαύδε. εἶχον ἀτρείμας σφέας αὐτοὺς ἰνὰ ἐτάχθησαν. ἐπιστάμενοι τὰ Ἀακεδαιμονίων φρονήματα, ὥς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα λερόντων. ὥς δὲ ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἐπεμψὼν σφείων ἱππέας, ὁπομένον τε εἰ πορεύεσθαι ἐπιχειροῦν οἱ Σπυριτῆται, εἴτε καὶ τὸ παράπαν μὴ διανοεῖνται ἀπαλλάσσεσθαι. ἐπείρουσθαι τε Πάυσανιν τὸ χρεὼν εἰη ποιεῖν. 55. Ὡς δὲ ἀπῆκετο ὁ κήρυξ ἐξ τούτων Ἀακεδαιμονίων, ὥρα τὴν σφέας κατὰ χώρην τειταγμένους, καὶ ἐς νείκεα ἀπῆγε τους αὐτέων τους πρώτους. ὥς γὰρ δὴ παρηγοροῦντὸ τὸν Ἀμομφάρετον ὁ τε Εὐρύανας καὶ ὁ Πάυσανις, μὴ κινδυνεύειν μένοντας μόνους Ἀακεδαιμονίων, ὅς κως ἐπειθόν. ἐς ὃ ἐς νείκεα τε συμπεσόντες ἀπῆκετο, καὶ ὁ κήρυξ τῶν Ἀθηναίων παρίστατο σφι ἀπῆγε τους. νείκεων δὲ ὁ Ἀμομφάρετος, λαμβάνει πέτρων ἀμφοτέρωσι τῇσι χερσὶ, καὶ τιθεὶς πρὸ ποδῶν τῶν Πάυσανίω, „ταύτη τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι, ἔφη, μὴ φεύγειν τους ξείνους.“ ξείνους λέγων τους βαρβάρους. ὁ δὲ, ματινόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκείνῳ, πρὸς τε τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρωτῶντα τα ἐντεταλμένα, λέγειν ὁ Πάυσανις ἐκέλευε τὰ παριόντα σφι πρήγματα, ἐχρήζε τε τῶν Ἀθηναίων προσχωρήσαι τε πρὸς ἐαυτούς, καὶ ποιεῖν περὶ τῆς ἀπόδου τὰ περ αὐ καὶ σφείς. 56. Καὶ ὁ μὲν ἀπαλάσσετο ἐς τους Ἀθηναίους. τους δὲ ἐπεὶ ἀνακρίνεσθαι μέρους πρὸς ἐαυτούς ἡὼς κατελάμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατημένος ὁ Πάυσανις, οὐ δοκέων τὸν Ἀμομφάρετον λείψεσθαι τῶν ἄλλων Ἀακεδαιμονίων ἀποστειχόντων, (τὰ δὴ καὶ ἐγένετο,) σημήνας ἀπῆγε διὰ τῶν κολωνῶν τους κοίπους πάντας. εἰπόντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ ταχθέντες ἦσαν τὰ ἐμπάλιν ἢ Ἀακεδαιμόνιοι. οἱ μὲν γὰρ τῶν τε ὄχθων ἀντίστοιχον καὶ τῆς ὑπωρείης τοῦ Κιθαϊρώνας, φοβεόμενοι τὴν ἵππον. Ἀθηναῖοι δὲ, κἀκεῖνα ἰσχυρότεροι ἐς τὰ πείδιον. 57. Ἀμομφάρετος δὲ, ἄδην τε εὐδαιμόνως Πάυσανιν τολμήσειν σφέας ἀπῆγε.

πειν, περιείχετο αὐτοῦ μένοντας μὴ ἐλλείπειν τὴν τά-
 ξιν· προτερόντων δὲ τῶν σὺν Πανσανίῃ, καταδόξας
 αὐτοὺς ἰδεῖν τέχνη ἀπολιπεῖν αὐτὸν, ἀναλαβόντα τοῦ
 λόχου τὰ ὄπλα ἤγε βάδην πρὸς τὸ ἄλλο σίφος. τῷ
 δὲ, ἀπελθὼν ὅσον τε δέκα στάδια, ἀνέμενε τὸν Ἀμομ-
 φαιέτου λόχον, περὶ ποταμὸν Μολόεντα ἰδρυμένον
 Ἀργιόπιον τε χῶρον καλούμενον, τῇ καὶ Δημητρος
 Ἐλευσινίης ἱερὸν ἦσται. ἀνέμενε δὲ τοῦδε εἵνεκα, ἵνα
 ἦν μὴ ἀπολίπῃ τὸν χῶρον ἐν τῷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομ-
 φαιέτος τε καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ μένωσι, βοηθεῖα
 ὀπίσω παρ' ἐκείνους. Καὶ οἱ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφά-
 ρετον παρεγίνοντό σφι, καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν βαρβάρων
 προσέκειτο πᾶσα. οἱ γὰρ ἵππῳται ἐποίησαν ὅσον καὶ
 ἐώθεσαν ποιεῖν αἰεὶ· ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κεινόν,
 ἐν τῷ ἐτετάχατο οἱ Ἕλληνες τῇσι προτέροισι ἡμέτεροι,
 ἤλαυνον τοὺς ἵππους αἰεὶ τὸ πρόσω· καὶ ἅμα κατα-
 λαβόντες, προσέκειτό σφι.

58. Μαρδόνιος δὲ, ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας
 ἀποιοχομένους ὑπὸ νύκτα, εἶδε τε τὸν χῶρον ἐμῆμον,
 καλέσας τὸν Ἀγριππαῖον Θωρηκα, καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς
 αὐτοῦ Περύπυλον καὶ Θρασυδήϊον, ἔλεγε· „ὦ παῖδες
 „ Ἀλέω, ἔτι τί λέξετε, ταδε ὀρέοντες ἐρήμη; ὑμεῖς
 „ γὰρ οἱ πλησιόχωροι ἐλέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύ-
 „ γειν ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρῶ-
 „ τους· τοὺς προτέρους τε μετισταμένους ἐκ τῆς τά-
 „ ξιος εἶδετε, νῦν τε ὑπὸ τὴν παροιοχομένην νύκτα καὶ
 „ οἱ πάντες ὀρέομεν διαδράντας· διέδεξάν τε, ἐπεὶ
 „ σφῆας ἔδεε πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους ἀνθρώ-
 „ πων μάχῃ διακριθῆναι, ὅτι οὐδένες ἄρα εἴτε, ἐν
 „ οὐδαμοῖσι εἴωσι Ἕλλησι ἐναπεδεικνύατο. καὶ ὑμῖν μὲν,
 „ εἴωσι Περσέων ἀπείροισι, πολλὴ ἐκ γῆ ἐμεῦ εὐχέτο
 „ συγγνώμη; ἐπαινούντων τούτους, τοῖσι τι καὶ συνη-
 „ θέατε· Ἀργυβαζου δὲ θῶμα καὶ μᾶλλον ἐποιεῖσθαι,
 „ τὸ καὶ καταρρώδῃσαι Λακεδαιμονίους, καταρρώδη-
 „ σαντά τε, ἀποδέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὡς χρεῶν
 „ εἶναι ἀναξεύσασθαι τὸ στρατόπεδον, εἶναι ἐς τὸ θηβαίων
 „ ἅσιν παλιμορκησομένους· τὴν ἔτι πρὸς ἐμεῦ βασιλεὺς

„πύσσεται. Καὶ τούτων μὲν ἐτέρωθι ἔσται λόγος·
 „νῦν δὲ ἐκείνοισι ταῦτα ποιῶσι οὐκ ἐπιτρεπτέα ἐστὶ,
 „ἀλλὰ διώκτεο εἰσὶ, ἐς ὃ καταλαμφθέντες δώσουσι
 „ἡμῖν τῶν δὴ ἐποίησαν Πέρσας πάντων δίκας.“
 59. Ταῦτα εἶπας, ἤγε τοὺς Πέρσας δρόμῳ, διαβάν-
 τας τὸν Ἀσωπὸν, κατὰ στίβον τῶν Ἑλλήνων, ὡς δὴ
 ἀποδιδρυσκόντων· ἐπεῖχέ τε ἐπὶ Λακεδαιμονίους τε
 καὶ Τρῆγας μόνους· Ἀθηναίους γὰρ τραπομένους
 ἐς τὸ πεδίον, ὑπὸ τῶν ὄχθων οὐ καίωρα. Πέρσας
 δὲ ὀρέοντες ὠρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλληνας οἱ λοι-
 ποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες, αὐτίκα πάντες
 ἦσαν τὰ σημήϊα, καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν ἑκαστος εἰ-
 χον, οὔτε κόσμῳ οὐδενὶ κοσμηθέντες, οὔτε τάξε.
 καὶ οὗτοι μὲν βοῇ τε καὶ ὁμίλῳ ἐπήϊσαν, ὡς αναρ-
 पासόμενοι τοὺς Ἕλληνας.

60. Πανσανίης δὲ, ὡς προσέειπετο ἡ ἵππος, πέμ-
 ψας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππία, λέγει ταῦτα·
 „Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προκειμένου,
 „ἐλευθέραν εἶναι ἢ δεδολωμένην τὴν Ἑλλάδα, προ-
 „δομένην ὑπὸ τῶν συμμάχων, ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαι-
 „μόνιοι, καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τὴν παροίχο-
 „μένην νύκτα διαδράντων. νῦν ὧν δέδοκται τὸ ἐν-
 „θεῖναι τὸ ποιητέον ἡμῖν· ἀμυνόμενους γὰρ τῇ θυ-
 „ναμένῃ ἀρίστα περιστρέλλειν ἀλλήλους. εἰ μὲν νῦν
 „ἐς ὑμέας ὠρμησὶ ἀρχὴν ἡ ἵππος, χρεὴν δὴ ἡμέας τε,
 „καὶ τοὺς μετ' ἡμεῶν τὴν Ἑλλάδα οὐ προδιδόντας
 „Τρῆγας, βοηθεῖν ὑμῖν· νῦν δὲ, ἐς ἡμέας γὰρ
 „ἅπασα κεχώρηκε, δίκαιοι ἐστέ ὑμεῖς πρὸς τὴν πι-
 „ζομένην μάλιστα τῶν μοιρῶν ἀμυνέαντες εἶναι. Εἰ
 „δ' ἄρα αὐτοὺς ὑμέας καταλαμβάνει ἀδύνατον το βοη-
 „θεῖν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀπαπέμψαντες
 „χρεὴν θέσθε· συνοίδαμεν δὲ ὑμῖν ὑπὸ τὸν παρεόντα
 „τόνδε πόλεμον ἔουσι πολλὸν προθυμοτάτοιαι, ὥστε
 „καὶ ταῦτα ἑσκαοῦν.“ 61. Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι
 ὡς ἐπύθοντο, ὠρμέατο βοηθεῖν, καὶ τὰ μάλιστα
 ἐπαμύνην, καὶ σφι ἤδη στείχουσι ἐπιτίθενται οἱ ἀν-
 τεπαχθέντες Ἕλληνες τῶν μετὰ βασιλῆος γενομένων,

ὥστε μήκετι δύνασθαι βοηθῆσαι· τὸ γὰρ πρόσκειμε-
 νόν σφεας ἐλύθεε. Οὕτω δὲ μουνωθέντες Λακεδαι-
 μῶνιοι καὶ Τεγεῆται, ἔόντες σὺν ψιλοῖσι, ἀριθμόν,
 οἱ μὲν, πεντακισμύριοι, Τεγεῆται δέ, τρισχίλιοι·
 (οἷτοι γὰρ οὐδαμᾶ ἀπεσχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων·)
 ἐσφαγιάζοντο, ὥς συμβαλόντες Μαρδόνιον καὶ τῇ
 στρατιῇ τῇ παρεούσῃ· καὶ, οὐ γὰρ σφι ἐγένετο τὰ
 σφαγία χρησιὰ, ἐπιπτόν τε αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρό-
 νῳ πολλοί, καὶ πολλῷ πλεῦνες ἐτρωματίζοντο. φρά-
 ζαντες γὰρ τὰ γέρεα οἱ Πέρσαι, ἀπίεσαν τῶν τοξεν-
 μάτων πολλὰ ἀφειδέως οὕτω, ὥστε πιεζομένων τῶν
 Σπαρτιητέων, καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων, ἀπο-
 βλέψαντα τὸν Πausανίην πρὸς τὸ Ἡραῖον τὸ Πλα-
 ταίων, ἐπικαλέσασθαι τὴν θεὸν, χρηίζοντα μηδα-
 μὸς σφέας ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος.

62. Ταῦτα δ' ἐτι τούτου ἐπικαλευμένων, προεξ-
 ανυστάντες πρότεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς
 βαρβάρους· καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ
 τὴν εὐχὴν τὴν Πausανίῳ, ἐγένετο θυομένοισι τὰ
 σφαγία χρησιὰ. ὥς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγένετο, ἐχώρεον
 καὶ οὗτοι ἐπὶ τοὺς Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι ἀντίοι, τὰ
 τόξα μετέντες. Ἐγένετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρεα
 μάχη· ὥς δὲ ταῦτα ἐπεπύκνωσε, ἤδη ἐγένετο μάχη
 ἰσχυρὴ παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον, καὶ χρόνον ἐπὶ πολ-
 λον, ἐς ὃ ἀπίκοντο ἐς ὠθισμόν· τὰ γὰρ θύρατα
 ἐπιλαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήρατι μὲν
 νυν καὶ ῥώμῃ σὺν ἔσσοις ἔσαν οἱ Πέρσαι· ἀναπλοὶ
 δὲ ἔόντες, καὶ πρὸς ἀνεπιστήμονες ἔσαν, καὶ οὐκ
 ὁμοῖδι τοῖσι ἐναντίοις σοφίην· προεξαισσαντες δὲ
 καὶ ἓνα, καὶ δέκα, καὶ πλεῦνες τε καὶ ἐλάσσονες συ-
 στρεφόμενοι, ἐπέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ
 διεσφείροντο. 63. Τῇ δὲ ἐνύγχανε αὐτὸς ἑὼν Μαρ-
 δόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ, ἔχων τε περὶ
 ἑωυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλιούς, ταύ-
 τη δὴ καὶ μάλιστα τοὺς ἐναντίους ἐπίεσαν· ὅσον μὲν
 νυν χρόνον Μαρδόνιος πέριγ' οἱ δὲ ἀντέλχον, καὶ
 αἰμυνόμενοι κατέβαλλον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων.

ὡς δὲ Μαρδοχίος ἀπέθανε, καὶ τὸ περὶ ἐκείνον τε-
ταγμένα, εἶον ἰσχυρότατον, ἔπεσε, οὕτω δὴ καὶ οἱ
ἄλλοι ἐτραπόμην, καὶ εἴξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι,
πλείστον γὰρ σφείας ἐδηλέετο ἢ ἐσθῆς, ἐρῆμος ἐαυτοῖς
ἄπλων· πρὸς γὰρ ὀπλίτας ζόντες γυμνήτες ἀγῶνα
ἐποιεῦντο. 64. Ἐνθαῦτα ἦ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεω-
νίδου, κατὰ τὸ γρηστέριον, τοῖσι Σπαρτιήταισι ἐν
Μαρδοχίου ἐπιτελέετο· καὶ νύκην ἀναιρεῖται καλλι-
στην ἀπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Πανσανίης ὁ Κλεομ-
βρότου τοῦ Ἀναξανδρίδου. (τῶν δὲ καὶ νῦν περὶ οἱ
προγόνων τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνίδην· αὐτοὶ
γὰρ σφι τυγχάνουσι ἐκείνης.) Ἀποθνήσκει δὲ Μαρ-
δοχίος ὑπὸ Λεωνίδου, ἀνδρὸς ἐν Σπαρτῇ λογιμοῦ·
ὅς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ, ἔχων ἀνδρας
τρηκοσίους, συνέβαλε ἐν Στενυλλῇσιν, πόλεμον ἰόν-
τος, Μεσσηνίοισι πᾶσι· καὶ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ
οἱ τριηκόσιοι. 65. Ἐν δὲ Πλαταιῇσι οἱ Πέρσαι ὡς
ἐτραπόμην ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἐφευγον οὐδένα
κῆμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἑαυτῶν, καὶ ἐς τὸ τεῖ-
χος τὰ ἑλινῶν, τὸ ἐποίησαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαίδι.
Θῶμα δὲ μοι, ὅπως παρὰ τῆς Δημητρός τὸ ἄλσος
μαχομένων, οὐδὲ εἰς ἐφάνη τῶν Περσέων οὐτ' ἐσελ-
θῶν ἐς τὸ τέμενος, οὔτε ἐναποθανῶν, περὶ τε τὸ
ἶδον οἱ πλείστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δὲ, εἴ τι
περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ, ἢ θεὸς αὐτῇ
σφείας οὐκ ἰδέεσθαι, ἐμπρήσαντας τὸ ἶδον τὸ ἐν Ἐλευ-
σίῃσι ἀνακτόριον. Αὕτη μὲν νῦν ἡ μάχη ἐπὶ τοσούτῳ
ἐγένετο.

66. Ἀρταβάζος δὲ ὁ Φαρνάκεος ἀντίκα τε οὐκ
ἀρεσκέα κατ' ἀρχὰς λειπομένου Μαρδοχίου ἀπο βα-
σιλῆος, καὶ τότε πολλὰ ἀπαχαρεύων, αὐδὲν ἦννε,
συμβαλλέειν οὐκ ἔων. ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιαύδε, ὡς
οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρηγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδοχίου
ποιουμένοις, τῶν ἐστρατήγευ ὁ Ἀρταβάζος, (εἶχε
δὲ δύναμιν οὐκ ὀλίγην, ἀλλὰ καὶ ἐς τέσσερας μυριάδας
ἀνθρώπων, περὶ ἑαυτῶν.) τοὺτους, ὅπως ἡ συμ-
βολὴ ἐγένετο, εὖ ἐξεπείταμενος τὰ ἐμελλε ἀποθῆσθαι
ἀπὸ τῆς μάχης, ἡμὲν κατηρτισμένος, παραγγί-

λας κατὰ τὸ αὐτὸ ἵέναι πάντας τῇ αὐτῇ ἐξηγήσει,
 ὥς αὖ αὐτὸν ὁρέωσι σπουδῆς ἔχοντα. τὰτα πα-
 ραγγείλας, ὡς ἐς μάχην ἦγε θῆθεν τὸν στρατὸν προ-
 τερέων δὲ τῆς ὁδοῦ, ὥρα καὶ δὴ φεύγοντας τοὺς Πέρ-
 σας· οὕτω δὴ σὺκέτι τὸν αὐτὸν πόσην κατήγετο,
 ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτρόχαζε φεύγων, ὅτε ἐς τὸ ξυ-
 λλον οὐτε ἐς τὸ Θηβαίων τῆχος, ἀλλ' ἐς Φωκίας,
 ἐθέλων οἷς ταχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι.
 καὶ δὴ οὗτοι μὲν ταύτη ἐτρόποντο. 67. Τῶν δὲ ἄλ-
 λων Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλῆος ἐθελοκακούντων,
 Βαιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν.
 οἱ γὰρ μὴ ἔχοντες τῶν Θηβαίων, οὗτοι ἔχον προθυ-
 μίην οὐκ ολίγην, μαχεόμενοι τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέον-
 τες, οὕτω ὥστε τριηκόσιοι αὐτέων οἱ πρῶτοι καὶ
 ἄριστοι ἐνθαῦτα ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων, ὡς δὲ
 ἐτρόποντο καὶ οὗτοι, ἔφευγον ἐς τὰς Θήβας, οὐκ
 ἤπερ οἱ Πέρσαι, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς
 ὄμιλος, οὔτε διαμαχεσάμενός οὐδενί, οὔτε τι ἀποθε-
 ξάμενος, ἔφευγον. 68. Ἀηλοῖ τε ἐμοὶ ὅτι πάντα τὰ
 πηγήματα τῶν βαρβάρων ἤσκητο ἐν Περσέων, εἰ
 καὶ τότε οὗτοι, πρὶν ἢ καὶ συμμίξαι τοῖσι πολεμίοισι,
 ἔφευγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ὥρων. οὕτω τὲ πάν-
 τες ἔφευγον, πλὴν τῆς ἵππου τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς
 Βαιωτικῆς· αὕτη δὲ τοσαῦτα προσωφέλεε τοὺς φεύγον-
 τας, αἰεὶ τε πρὸς τῶν πολεμίων ἄγχιστα ἐοῦσα,
 ἀπείργουσα τὲ τοὺς φίλους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλ-
 λήνων. 69. Οἱ μὲν δὴ νικῶντες εἶποντο, τοὺς Ξέρ-
 ξω διώκοιτές τε καὶ φονεύοντες. ἐν δὲ ταύτῃ τῷ γε-
 νομένῳ ψόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοις Ἕλλησι τοῖς τε-
 ταρμένοισι περὶ τὸ Ἡραϊόν, καὶ ἀπογενόμενοις
 τῆς μάχης, ὅτι μάχη τε γέγονε, καὶ νικῶεν οἱ μετὰ
 Πausανίῳ. οἱ δὲ, ἀκούσαντες ταῦτα, οὐδὲνα κό-
 σμον ταχθέντες, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίου, ἐτρόποντο
 διὰ τῆς ὑπώρεως καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρονσαν ἄνω,
 ἰδοῦ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀθηναίων· οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρίας
 τε καὶ Φλιασίους, διὰ τοῦ πεδίου τὴν λειοτάτην τῶν
 ὁδῶν. ἐπεὶ τε δὲ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ
 Μεγαρεῖς καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ τῷ Θη-

βαίων ἱππότεαι ἐπείγομένους οὐδένα κόσμον, ἤλαυνον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἱππάρχει Ἀσωπόδαυρος ὁ Τιμανόρου. ἐσπεσόντες δὲ κατεστόρεσαν αὐτῶν ἑκατοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὸν Κυνθαίρωνα. οὗτοι μὲν δὴ ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώ- λοντο.

70. Οἱ δὲ Ἰφρσαι καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος, ὡς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἐφθησαν ἐπὶ τοὺς πύρ- ρους ἀναβάντες, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέ- σθαι. ἀναβάντες δὲ, ἐφράζαντο ὡς ἡδυνέατο ἀρι- στα τὸ τεῖχος. προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, κατεστήκει σφι τειχομαχίῃ ἐρδόμενεστέρη. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ δ' ἡμύνοντο, καὶ πολλὰ πλέον ἔχον τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε οὐκ ἐπισταμέ- νων τειχομαχεῖν· ὡς δὲ σφι οἱ Ἀθηναῖοι προσῆλ- θον, οὕτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγένετο τειχομαχίῃ, καὶ χρό- νον ἐπὶ πολλόν. Τέλος δὲ, ἀρετῇ τε καὶ λιπαρίῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τεύχεος, καὶ ᾗρισαν τῇ θῇ ἰσχυρόντο οἱ Ἕλληνες. πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τε- γεῆται ἐς τὸ τεῖχος· καὶ τὴν σκηνὴν τὴν Μαρδονίου οὗτοι ἴσαν οἱ διαρπάσαντες, τὰ τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς καὶ τὴν φάτνην τῶν ἱππῶν, εὐδσαν χαλαρὰν πέσαν καὶ θεῆς ἀξίην. τὴν μὲν νυν φάτνην ταύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθη- ναίης Τεγεῆται· τὰ δὲ ἄλλα ἐς τωβὸν, ὅσα περ ἔλα- βον, ἐσῆλκον τοῖσι Ἕλλησι. Οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἐν στίφος ἐποιήσαντο πέσοντος τοῦ τεύχεος, οὔτε τίς αὐτῶν ἀλκῆς ἐμέμνητο· ἀλύκαζόν τε οἶα ἐν ὀλίγῳ χώρῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλὰι μυριάδες κατελει- μέναι ἀνθρώπων. παρὴν τε τοῖσι Ἕλλησι φονεύειν οὕτω, ὥστε τρεῖς καὶ πεντήκοντα στρατοῦ, καταδεύ- σαιεν τεσσάρων, τὰς ἔχων Ἀργάβατος ἔφευγε, τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Λακε- δαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ σύμβολῃ εἰς καὶ ἑννεήκοντα· Τεγεγετῶν δὲ, ἑκατάδεκα· Ἀθηναίων δὲ, δύο καὶ πενήκοντα.

71. Ὁρίσενσε δὲ τῶν βαρβάρων, πέσος μὲν ὁ Περσέων, ἵππος δὲ ἡ Σακίων· ἀνὴρ δὲ λέγεται

Μαρδόνιος, Ἕλληνας δὲ, ἀγαθῶν γαμαμένων καὶ Τεγεατέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερβάλοντα ἀρετῇ Λακεδαιμόνιαι. ἄλλω μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημῆσθαι, (ἅπαντες γὰρ οὗτοι τοὺς καὶ ἑαυτοὺς ἐνίκων) ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότερον προσενείχθησαν, καὶ ταυτέων ἐκράτησαν. καὶ ἄριστος ἐγένετο μακρῷ Ἀριστόδημος κατὰ γῆρας τὰς ἡμετέρας· ὃς ἐκ Θερμοπυλίων μακρὸς τῶν τριηκοσίων σωθεὶς, ἔχε ὄνειδος καὶ ἀτιμήν. μετὰ δὲ τούτου ἠρίστευσαν Ποσειδάωνιός τε καὶ Φιλοκλέης καὶ Ἀμαμφαρέτος ὁ Σπαρτιατὴς. καί τοι, κεκαμένης λέσχης ὃς γένοιτο αὐτίων ἄριστος, ἔγνωσαν οἱ παραγενομένοι Σπαρτιατέων, Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φανερώς ἀποθανεῖν ἐκ τῆς παρούσης οἱ αἰτίας, λυσσῶντά τε καὶ ἐκλιπόντα τὴν τάξιν, ἔρχα ἀποδέξασθαι μεγάλα Ποσειδάωνιον δὲ, οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν, ἄνδρα γενέσθαι ἀγαθόν· τασούτῳ τούτον εἶναι ἀμείνω. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ ἂν εἴποιεν· οὗτοι δὲ τοὺς κατέλεξε πάντα, πλην Ἀριστοδήμου, τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ τίμιοι ἔχοντο· Ἀριστόδημος δὲ, βουλόμενος ἀποθανεῖν δια τὴν προειρημένην αἰτίαν, οὐκ ἐτιμήθη. 72. Οὗτοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῇσι ὀνομαστοίατοι ἐγένοντο. Καλλικράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἔλθων ἀνὴρ καλλιστος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνον αὐτίων Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· ὃς, ἐπειδὴ ἐσφαγιάζετο Πανσανίης, κατήμενος ἐν τῇ τάξει, ἐπρωματίσθη τοξεύματι τὰ πλευρά. καὶ δὴ οἱ μὲν ἑμᾶς ᾔχοντο, ὁ δ' ἐξηνηνεγμένος ἔδυσθαγάτας τε καὶ ἔλεγε πρὸς Ἀρίμνηστον, ἄνδρα Πλαταιέα, οὐ μέλειν οἷ ὅτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ἥτι οὐκ ἔχρησατο τῇ χειρὶ, καὶ ὅτι οὐδὲν ἐστὶ οἱ ἀποδεδαγμένον ἔργον ἑαυτοῦ ἄξιον, προθυμευμένου ἀποδέξασθαι. 73. Ἀθηναίων δὲ λέγεται εὐδοκίμησαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχίδεω, ἐκ δήμου Δεκελῆθεν· Δεκελέων δὲ τῶν ποτὲ ἐργασαμένων ἔργον χρήσιμον ἐς τὸν πάντα χρόνον, ὡς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι. ὡς γὰρ δὴ τὸ κάλας κατὰ Ἑλένης κομιδὴν Τυνδαρίδαι ἐπέβαλον ἐς

ἦσαν τῇ Ἀττικῇ σὺν στρατοῦ πλήθει, καὶ ἀρίστα-
σαν τοὺς δῆμους, οὐκ εἰδοτες ἵνα ὑπεξέκειτο ἡ Ἑλένη,
τότε λέγουσι τοὺς Δικελίους, οἱ δὲ αὐτὸν Δικελόν,
αἰχθόμενον τε τῇ Θησέος ὕβρι, καὶ δειμαίνοντα περὶ
πατρὸς τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγησάμενον σφί το πᾶν
πρῆγμα, κατηγήρασθαι ἐπὶ τὰς Ἀθήνας· τὰς δὲ
Τιτακός, ἐὼν αὐτόχθων, καταπροδοῖ Τυμπαρίδῃσι
τοῖσι δὲ Δικελεύσι ἐν Σπάρτῃ ἀπὸ ταύτου τοῦ ἔργου
ἀτελεῖν τε καὶ προεδορὴν διατελεῖν ἐς τότε αἰεὶ ἐν
εὐσῆ, οὕτω ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ὕστερον
πολλοῖσι ἔτισε τούτων γενόμενον Ἀθηναίοισι τε καὶ
Πελοποννησίοισι, σινεομένων τὴν ἄλλην Ἀττικὴν
Λακεδαιμονίων, Δικελὴς ἀποσχέσθαι. 74. Τοῦ-
του τοῦ δῆμου ἐὼν ὁ Σωφάνης, καὶ ἀριστεύσας τότε
Ἀθηναίων, διζούς λόγους λεγομένους ἔχει. τὸν μὲν,
ὡς ἐκ τοῦ ζωστήρος τοῦ θώρηκος ἐφόρει χαλκῇ
ἀλύσει δεδεμένην ἄγκυραν σιδηρέην· τὴν, ὅπως πελά-
σσεια ἀπικνεύμενος τοῖσι πολεμίοισι, βυλλέσκειτο, ἵνα
δὴ μιν οἱ πολέμιοι ἐκπύκτοντες, ἐκ τῆς τάξης μετα-
κινήσῃ μὴ δυναίεσθαι· γινομένης δὲ φυγῆς τῶν ἐναν-
τίων, δίδοντο, τὴν ἄγκυραν ἀναλαβόντα, αὐτὰ διώ-
κειν. αὐτὸς μὲν οὕτω λέγεται. ὁ δ' ἕτερος τῶν λό-
γων, τῇ προτέρῃ λεγθέντι ἀμφισβητεῖν, λέγεται,
ὡς ἐκ ἀσπίδας αἰεὶ περιθαύουσης καὶ οὐδαμᾶ ἀρε-
μιζούσης ἐφόρει ἐπίσημον ἄγκυραν, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ
θώρηκος δεδεμένην σιδηρέην. 75. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον
Σωφάνει λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον, ὅτι περὶ μαθη-
μένων Ἀθηναίων Αἰγυπτον, Εὐρυβάτην τὸν Ἀργεῖον,
ἄνδρα πενταεθλον, ἐκ προκλήσεως ἐφόρευε. αὐτὸν
δὲ Σωφάνης χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε, ἄν-
δρα γενόμενον ἀγαθόν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἅμα
Λεαγρῷ τῷ Γλαυκῶνας, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἡδωνῶν ἐν
Ἀίγῃ, περὶ τῶν μετάλλων τῶν χρυσέων μαχόμενον.

76. Ὡς δὲ τοῖσι Ἕλλησι ἐν Πλαταιῇσι κατέστρωντο
οἱ βαρβαροὶ, ἐνθαυτὰ σφί ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόματος·
ἡ ἐπειδὴ ἔμαθε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας, καὶ νικῶν-
τας τοὺς Ἕλληνας, εὐῶσα παλλακὴ Φαρανδάτας

τοῦ Τεαόπτος, ἀνδρὸς Περσέω, κοσμηθεῖσθαι χρυσῶν
 πολλῶν καὶ αὐτὴ καὶ αἱ ἀρφίπολοι, καὶ ἐσθῆτι τῇ
 καλλίστῃ τῶν παρεουσέων, κατὰβασα ἐκ τῆς ἡμα-
 ρῆς, ἔχουσε ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους· ἔτι ἐν τῇσι
 φονῇσι ἔοντας· ὁρῶσα δὲ πάντα ἐκείνα διεκρίνα
 Πανσακίην, πρότερόν τε τὸ σὺνδρα ἐξεπιστάμενη καὶ
 τὴν πατρίην, ὥστε πολλὰκις ἀκούσασα, ἔγνω τε τὸν
 Πανσακίην, καὶ λαβομένη τῶν γυνάτων, ἔλεγε ταῦτα·
 „Ὡ βασιλεῦ Σπάρτης, ῥυσαί με τὴν ἐκείνῃ αἰχμαλω-
 τὸν δουλοσύνης. σὺ γὰρ καὶ ἐς τοδε ὠνήσας, τοῦσδε
 „ἀπολέσας, τοὺς οὔτε δακμόνων οὔτε θεῶν ὄπην
 „ἔχοντας· εἰμὶ δὲ γένος μὲν Κωῆ, θυγάτηρ δὲ Ἠγή-
 „τορίδω τοῦ Ἀνταγόρου· βίη δὲ με λαθὼν ἐν Κῶ
 „ἔχε ὁ Πέρσης.“ Ὁ δὲ ἀμείβεται τοῖσδε· „Τύναι,
 „θάρσει, καὶ ὡς ἐκέτις, καὶ εἰ δὲ πρὸς τοῦτο τοῦχα-
 „νεις ἀληθέα λέγουσα, καὶ εἰ θυγάτηρ Ἠγήτορι-
 „δεω τοῦ Κωῦ, ὃς ἐμοὶ ξείνους μάλιστα τυγχάνει
 „ἔων τῶν περὶ κείνους τοὺς χώρους οὐκ ἠμείνων.“
 Ταῦτα εἰπας, τότε μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι
 παροῦσι, ὑστερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς Αἴγιαν· ἐς τὴν
 αὐτὴν ἤθελε ἀπικέσθαι. 77. Μετὰ δὲ τὴν ἀπεξῶ τῆς
 γυναικὸς, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἀπίκοντο Μαντινέες ἐπὶ
 ἐξεργασμένοισι· μαθόντες δὲ ὅτι ὕστεροι ἤρθουσιν τῆς
 συμβολῆς, συμφορὴν ἐποιεῦντο μεγάλην, ἄξιοί τε
 ἔφασαν εἶναι σφείας ζημιῶσαι πυνθανόμενοι δὲ τοὺς
 Μήδους τοὺς μετὰ Ἀρταβάζου φεύγοντας, ταύτους
 ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίας· Λακεδαιμονίους δὲ οὐκ ἔων
 φεύγοντας· διώκειν· οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες ἐς τὴν ἰων-
 τῶν, τοὺς ἡγεμόνας τῆς στρατιῆς ἐδίωξαν ἐκ τῆς γῆς·
 Μετὰ δὲ Μαντινέας, ἦκον Ἠλείοι· καὶ ὡσαύτως οἱ
 Ἠλείοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν πυνθασάμενοι
 ἀπαλλάσσοντο· ἐπὶ κείνοισι δὲ καὶ οὗτοι τοὺς ἡγε-
 μόνους ἐδίωξαν· τὰ κατὰ Μαντινέας μὲν καὶ Ἠλείους
 τοσαῦτα.

78. Ἐν δὲ Πλαταιῇσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Αἰγινη-
 τέων ἦν Ἀάμπων ὁ Πυθίων, Αἰγινητέων τὰ πρῶτα·
 ὃς ἀνομιώτατον ἔχων λόγον, ἵετο πρὸς Πανσακίην·
 ἀπικόμενος δὲ, σπουδῇ ἔλεγε ταῦτα· „Ὡ παῖ Κλεοκ-

„βρότου, ἔργον ἔργασται τοι ὑπερφύε· μεταθός τε
 „καὶ κάλλος· καὶ τοὶ θεοὶ παρέδωκε, θρασυφρονὶ τῇ
 „Ἑλλάδι, κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν
 „ἡμεῖς ἴδμεν. σὺ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐπὶ τοῦτοισι
 „ποιήσων, ὅπως λόγος τέ σε ἔχη ἔτι μέζων, καὶ τι
 „ὑστερον φυλάσσηται τῶν βαρβάρων μὴ ὑπάρχειν
 „ἔργα ἀτάσθαλα ποιεῶν ἐς τοὺς Ἕλληνας. Λεωνί-
 „δεω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμοπύλῃσι, Μαρδόνιος
 „τε καὶ Ξέρξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνέστην-
 „ρωσαν. τῷ σὺ τὴν ὁμοίην ἀποδίδου, ἔπαινον ἔξεις
 „πρῶτα μὲν ὑπὸ πάντων Σπαρτιητέων, αὐτίς δὲ καὶ
 „πρὸς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Μαρδόνιον γὰρ ἀνα-
 „σκολοπίσας, τετιμώρησαι ἐς πατρῶν τὸν σὸν Λεω-
 „νίδην.“ Ὁ μὲν, δοκέων χαρίζεσθαι, ἔλεγε τὰδε.
 79. Ὁ δ' ἀνταμείβετο τοῖσδε· „Ὁμῆγε Αἰγιωνῆτα,
 „τὸ μὲν εὐνοεῖν τε καὶ προσεῖν, ἀγαθαῖσιν ἔργων
 „μῆς μέντοι ἡμάρτηναι χρηστῆς. ἔλασσε γὰρ με
 „ὑψοῦ καὶ τὴν πατρίην καὶ τὸ ἔργον, ἐς τὸ μη-
 „δὲν κατέβαλες, παραινέων νεκρῷ λυμαινέσθαι,
 „καὶ, ἦν ταῦτα ποιεῶ, φας ἀμεινὸν με ἀκούσε-
 „σθαι. τὰ πρέπει μᾶλλον βαρβαροῖσι ποιεῖν,
 „ἢ περ Ἑλλήσι· καὶ ἐκαίνοισι δὲ ἐπιφρονέομεν.
 „Ἐγὼ δ' ὦν τούτου εἵνεκα μῆτε Αἰγιωνῆτι ἀδοίμι,
 „μῆτε τοῖσι ταῦτα ἀρεσκέται· ἀποχρῆ δ' ἐμοί,
 „Σπαρτιητῆσι ἀρεσκύμενον, ὅσια μὲν ποιεῖν, ὅσα
 „δὲ καὶ λέγειν. Λεωνίδῃ δὲ, τῷ με κέλευεν τιμώ-
 „ρῃσαι, φημί μεγάλως τετιμωρῆσθαι· πικρῶς τε
 „τῇσι τῶνδε ἀναριθμήτοισι τετιμῆται· αὐτὰς τε καὶ
 „οἱ ἄλλοι οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες· σὺ μὲν
 „τοι ἔτι ἔχων λόγον τοιόνδε, μῆτε προσελθὼς ἐμοίγε,
 „μῆτε συμβουλευσῆς· χάριν ἴσθι τε, εἰὼν ἀπαθής.“
 Ὁ μὲν, ταῦτα ἀκούσας, ἀπαλλάσσετο.

80. Πανσανίης δὲ κήρυγμα ποιησάμενος, μηδένα
 ἄπτεσθαι τῆς λῆξης, συγκομίζων ἐκέλευε τοὺς εἰλω-
 τας τὰ χρήματα. οἱ δὲ, ἀνα τὸ στρατόπεδον σκιδνα-
 μενοι, εὗρισκον σκηναῖς κατεσκευασμένας χρυσῷ καὶ
 ἀργύρῳ, κλίνας τε ἐπιχρυσούς καὶ ἐπαργύρους, κρη-

τῆρας τε χρυσαῖους, καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκτε-
 ματα· σκευὰς τε ἐπὶ ἀμαξίῳ, εὐφροσύνην, ἐν τοῖσι
 λήβητες ἐφείνοντο ἐνεύντες χρυσαῖοι τε καὶ ἀργυρέοι·
 ἀπὸ τε τῶν κειμένων νεκρῶν ἐσκύλευον ψάλλα τε καὶ
 στραπτούς, καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ἔοντας χρυσεύς·
 ἀπὲρ ἐσθῆτός γε ποικίλης λόγος ἔχνητο οὐδὲ εἰς. Ἐν-
 θαῦτα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώλειον πρὸς τοὺς Αἰ-
 γινήτας· οἱ εἰλωτές, πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα
 αὐτίων ἐν, διὰ τε ἦν κρημαί· ὥστε Αἰγινήται οἱ
 μεγάλοι πλούτοι ἀρχὴν ἐνθιῦται ἐγένοντο, οἱ τὸν
 χρυσὸν, ὅτε ἔσθια χαλκῶν ἐνθιῦται, παρὰ τῶν εἰλω-
 τέων ἀνέεικτο. 81. Συμφορησάμενος δὲ τὰ χρήματα,
 καὶ δεκάτην ἐξελόντες τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς ἡ
 τρίτη· ὁ χρυσεὺς ἀνέεικτο, ὁ ἐπὶ τοῦ τρικαρήνου
 ῥόφου τοῦ χαλκίου ἐπεστέως ἄρχιστα, τῷ βωμῷ·
 καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῳ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάτην
 χαλκῶν Δία ἀνέεικτο· καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ,
 ἀπ' ἧς ἐπτάτην χαλκῶν Ποσειδῶν ἐξεγένετο·
 ταῦτα ἐξελόντες, τὰ λοιπὰ διαίρειοντο, καὶ ἔλαβον
 ἕκαστος τῶν ἄξιοι ἔσαν, καὶ τὰς παλλακὰς τῶν Περ-
 σῶν, καὶ τὸν χρυσόν, καὶ τὸν ἀργυρὸν, καὶ ἄλλα
 χρήματα τε καὶ ὑποζύγια· ὅσα μὲν κιν' ἐξαιρέτα
 τοῖσι ἀρισταύασσι αὐτίων ἐν Πλαταιῇσι ἐδόθη, οὐ
 λέγεται πρὸς εὐδαμῶν, δόξῃ δ' ἔγωγε καὶ τοῖτοισι
 δοθῆναι. Πανσανίῃ δὲ πάντα δέκα ἐξαιρέθη τε καὶ
 ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι, ὥς δὲ
 αὐτοῖς καὶ τὰ ἄλλα χρήματα. 82. Λέγεται δὲ καὶ
 ταῦτα γενέσθαι· ὡς Ξέρξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος,
 Μαρδονίῳ τὴν κατασκευὴν καταλίπαι τὴν ἐαυτοῦ·
 Πανσανίην δὲ, ὁρῶντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν
 χρυσοῦ τε καὶ ἀργυροῦ καὶ παραπετάσμασι ποικίλοισι
 πετεσκευασμένην, κελεύσαι τοὺς τε ἀρτοκόπους καὶ
 τοὺς ὀψοποιούς κατὰ ταῦτα καθὼς Μαρδονίῳ δεῖ-
 πνον παρασκευάζειν· ὡς δὲ κελεύόμενοι οὗτοι ἐποίησαν
 ταῦτα, ἐνθαῦτα τὸν Πανσανίην, ἰδόντα κλένας τε
 χρυσεῖας καὶ ἀργυρεῖας εὐ ἐστρωμένας, καὶ τραπέζας
 τε χρυσεῖας καὶ ἀργυρεῖας, καὶ παρασκευὴν μεγαλο-
 πρεπὲς τοῦ θείου, ἐκπλαγόντα, τὰ προκείμενα ἀγα-

θα, κλεῦσαι ἐπὶ γέλωτι τοὺς ἐαυτοῦ δημόνους
 παρασκευάσαι Λακωνικὸν δείπνον. ὥς δὲ τῆς θολῆς
 ποιηθείσης ἦν πολλὸν τὸ μέσον, τὸν Πausanίην φε-
 λάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατη-
 γοὺς· συνελθόντων δὲ τουτέων, εἶπαι τὸν Πausa-
 σίην, δεικνύντα ἐς ἑκατέρην τοῦ δείπνου τὴν παρα-
 σκευήν. „Ἄνδρες Ἕλληνες, τῶνδε εἴσκα ἐγὼ ὑμέας
 „συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῶν τοὺς τοῦ Ἀθήδων ἡγε-
 „μόνος τὴν ἀφροσύνην· δείξαι· ὅς τω ἡδὲ δαίταν
 „ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας οὗτοι οἷς ἔσθωμεν ἔχοντας· ὥσπερ
 „ρησόμενος.“ Ταῦτα μὲν Πausanίης λέγεται εἶπαι
 πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων. 83. Ὁ δὲ
 μέντοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων εὖρον
 σπυροὶ θήκας χρυσῶν καὶ ἀργύρου καὶ τῶν ἄλλων
 χρημάτων. Ἐφάνη δὲ καὶ τὸδε ὑστερον ἐνι τουτέων,
 τῶν νεκρῶν περιπιλωθέντων τὰς σάρκας· συνεφό-
 ρεον γὰρ τὰ ὀστέα οἱ Πλαταιέες ἐς ἓνα γυῖον· εὐ-
 ρέθη κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα ῥαφὴν οὐδεμίαν, ἀλλὰ ἐξ
 ἑνὸς ἑοῦσα ὅσπερ· ἐφάνη δὲ καὶ γνάθος, καὶ τὰ
 ἄνω τῆς γνάθου, ἔχουσα ὀδόντας μονοφυέας, ἐξ
 ἑνὸς ὀστέου πάντας, τοὺς τε ὀδόντας καὶ τοὺς γομ-
 φίους. καὶ πενταπῆχρος ἀνδρὸς ὀστέα ἐφάνη.

84. Ἐπειτεν δὲ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς
 ἠφάνιστο· ὑπ' ὅτεν μὲν ἀνθρώπων, τῶν ἀτρεκέως οὐκ
 ἔχω εἶπαι. πολλοὺς δὲ τινες ἦδη καὶ παντοδαποὺς
 ἤκουσα θάψαι Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδω
 λαβόντας πολλοὺς παρὰ Ἀργόντεω τοῦ Μαρδονίου
 παιδὸς διὰ τοῦτο τὸ ἔργον. ὅστις μὲντοι ἦν αὐτέων
 ὁ ὑπελόμενος τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τὰς Μαρ-
 δονίου, οὐ δύναμαι ἀτρεκέως πυνθίσθαι. ἔρει δὲ τινὰ
 φάτω καὶ Διονυσιοφάνης, υἱὸς Ἐφείδης· θάψαι
 Μαρδόνιον. ἀλλ' ὁ μὲν ἄλλως τοιοῦτος εἶπαί η.

85. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐν Πλαταιῇσιν τὴν λήθην δει-
 λαντο, ἔθαπτον τοὺς ἐαυτῶν, χωρὶς ἕκαστοι. Λα-
 κωνοὶ μὲν τριῶς ἐποίησαντο θήκας. ἐνθα μὲν
 τρεῖς ἴσθωσαν, τῶν καὶ Πασειδάνους καὶ
 Ἀμοφάρουτος ἔσαν καὶ Φιλοκύνου τε καὶ Καλλικλέου.

της. ἡ μὲν δὲ ἐνὶ τῶν τάφων ἔσαν οἱ ἱρῆες· ἐν δὲ
 καὶ ἑτέρῳ, οἱ ἄλλοι Σικαριῆται· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, οἱ
 εὐφότες. οὗτοι μὲν οὕτω ἔθαπτον. Τριγενίαι δὲ χω-
 ρίς πρυτανεὺς αἰτίας· καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐσθιωῶν ὁμοῦ,
 καὶ Μεγαρίταις τε καὶ Φλασιεῖσι τοὺς ὑπὸ τῆς ἵππου
 διαφθορείας. τοῦτέων μὲν δὴ πάντων πλήρεις
 ἔγενοντο οἱ τάφοι. Τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνον-
 ται ἐν Πλαταιῇσι ὄντες τάφοι, τοὺτους δὲ, ὡς ἐγὼ
 περὶ θάνατον, ἐκαστοὺς ἐκαστοῦ ἀπεσταῖ τῆς μάχης,
 ἐκαστοὺς χωρῆτα χωρῆσαι κεῖναι, τῶν ἐπιγενομένων εἰ-
 ναικεῖν ἀνθρώπων. ἐπεὶ καὶ Αἰγινητέων ἐστὶ αὐτόθι
 καλεόμενος τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι
 ὕστερον μετὰ ταῦτα, δεσφέντων τῶν Αἰγινητέων,
 χωρῆσαι Κλεόδωρον τὸν Αἰτοδίχου, ἄνδρα Πλαταιέα,
 προξένον ὄντα αὐτῶν.

86. Ὡς δ' ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλα-
 ταιῇσι οἱ Ἕλληνες, αὐτίκα βουλευαμένοιότι σφι ἔδοξε
 στρατευσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας, καὶ ἐξαιτέειν αὐτέων
 τοὺς μηδίσαντας· ἐν πρώτοισι δὲ αὐτέων, Τιμη-
 γενίδην καὶ Αἰταγίνον, οἱ ἀρχηγέται ἀνὰ πρώτους
 ἔσαν· ἡ δὲ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπανίστασθαι ἀπὸ τῆς
 πόλιος πρότερον ἢ ἐξέλωσι. ὡς δὲ σφι ταῦτα ἔδοξε,
 οὕτω δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικό-
 μενοι ἐπολιορκεῖον Θηβαίους, κελύοντες ἐκδιδόναι
 τοὺς ἄνδρας. αὐ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδι-
 δόναι, τὴν τε γῆν αὐτέων ἔταμνον, καὶ προσέβαλ-
 λον πρὸς τὸ τεῖχος. 87. Καὶ, οὐ γὰρ ἐπαύοντα σι-
 πτόμενοι, εἰκαστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τι-
 μηγενίδης ταῦτα· „Ἄνδρες Θηβαῖοι, ἐπειδὴ οὕτω δέ-
 „δοκταὶ τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπακιστῆναι
 „πολιορκέοντας, ἢ ἐξέλωσι Θήβας, ἢ ἡμεῖς ἀπαίσῃ
 „παραδοίω, νῦν ὡν ἡμεῖς εἰνεκα γῆν ἢ Βιβακτίην
 „πλῆν μὴ ἀναπλήσῃ. ἀλλ', εἰ μὲν χαρὰν ἔχοντες
 „ῥόντες, πρόσχημα ἡμεῖς ἐξαίτεονταί, μὴ μὲν σφί
 „δῶμεν ἐκ τοῦ κοινοῦ· σὺν γὰρ τῷ καίῳ καὶ ἐστὶ
 „ῥίσσμεν, οὐδὲ μῶνον ἡμεῖς. εἰ δὲ ἡμεῖς ἀληθῶς
 „δεσμένοι πολιορκέμεθα, ἡμεῖς ἡμεῖς αὐτοὺς, ἔσ. αὐ-

„τιλογίην παρέχουσαν.“ Κατὰ τὴν ἔδοξε αὐτῷ λέγειν, καὶ ἐς καιρὸν αὐτίκα τε ἐπεκηρυκνέοντο πρὸς Πανθησάνην οἱ Θηβαῖοι, θέλοντες ἐκδιδάναί τοις ἀνδράσιν. 88. Ως δὲ ὠμολόγησαν ἐπὶ τούτοις, Ἀτταγίνος μὲν ἐκδιδρῆσκει ἐκ τοῦ ἄστεος· παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας Πανθησάνης ἀπέλυσε τῆς αἰτίας, φας τοῦ μηδισμοῦ παῖδας οὐδὲν εἶναι μετὰ τῶν. τοὺς δὲ ἄλλους ἀνδράσιν τοὺς ἐξέδοσαν οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἰδοῦσαν ἀντιλογίης τε κυρήσειν, καὶ δὴ χρήμασι ἐπαπιδέσασθαι φωνάσκουσαι· ὁ δὲ, ὡς παρελαβε, αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων, τὴν στρατιὴν τὴν τῶν συμμάχων ἀπασαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον, διεφείρει. Ταῦτα μὲν καὶ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θήβῃσι γέγονε.

89. Ἀρτάβατος δὲ ὁ Φαρνάκης, φεύγων ἐκ Πλαταιῶν, καὶ δὴ καὶ πρόσω ἐγένετο. Ἀπικόμενον δὲ μιν οἱ Θεσσαλοὶ παρὰ σφίεας, ἐπὶ τῇ ξείνῃ ἐκάλεσαν, καὶ ἀντιρώτεον περὶ τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, οὐδὲν ἐπιστάμενοι τῶν ἐν Πλαταιῇσι γενομένων. ὁ δὲ Ἀρτάβατος, γινούς ὅτι εἰ ἰσθλοὶ σφι πάσῃ τῇ ἀληθείᾳ τῶν ἀγώνων εἶπαι, αὐτὸς τε κινδυνεύει ἀπολείσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατός· ἐπιδηροῦσθαι γὰρ οἱ πάντα τινα οἶετο πυκθανομένῃ τα γεγονότα· ταῦτα ἐκλογιζόμενος, οὔτε πρὸς τοὺς Φωκίας ἐξαγορεύει οὐδὲν, πρὸς τὴν τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε ταῦτα· „Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες Θεσσαλοὶ, ὡς ὁρᾶτε, ἐπείρωμαι· καὶ τὴν ταχίστην ἔλῳ ἐς Θηρίκην, καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμθεῖς κατὰ τὴν πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῶνδε. αὐτὸς δὲ ὑμῖν Μαρόνιος, καὶ ὁ στρατός αὐτοῦ, οὗτος κατὰ πάθος ἐμεῦ ἐλαύνων προσδόκιμος ἐστί. τούτων καὶ δεκτέστερα καὶ εὖ ποιεῦντες φαίνεσθε, οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα ποιεῦσι μεταμελήσει.“ Ταῦτα δὲ εἰπας, ἀπέλυνε σπουδῇ τὴν στρατιὴν διὰ Θεσσαλίας τε καὶ Μακεδονίας ἰδὺ τῆς Θηρίκης, ὡς ἀληθέως ἐπειγόμενος, καὶ τὴν μεσσηνίαν τάμνων τῆς ὁδοῦ, καὶ ἀπικνέσθαι ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τοῦ στρατοῦ τὴν

ἐαυτοῦ θυγτρὸς ἔκθ' Ὀρήκων τε κατακλέπτας κατ' ὁδόν, καὶ λιμῶ σφαγάντας καὶ καμάτω· ἔκ Βούαν-
τίου δὲ διέβη πλοίοισιν. Οὗτος μὲν οὕτω ἀπενό-
ησε εἰς τὴν Αἰόλην.

90. Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης τῆς περ ἐν Πλαταιῶσι
τὸ πρῶμα ἐγένετο· συνεκέρθησε γενέσθαι καὶ ἐν Μυ-
κάλῃ τῆς Ἰωνίης. Ἐπεὶ γὰρ ὅθ' ἐν τῇ Ἀἴολῳ κατέεστο
οἱ Ἕλληνες, οἱ ἐν τῇσι νηυσὶ ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ
Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ
Σάμου, Ἀάμπων τε Θρασυκλῆος, καὶ Ἀθηναγόρης
Ἀρχεστρατίδου, καὶ Ἡγησίστρατος Ἀνδραγόρου,
πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λαθρη τῶν τε Περσέων καὶ
τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν
κατέστησαν Σάμος τυράννον οἱ Πέρσαι· ἐπελ-
θόντων δὲ σφίων ἐπὶ τοὺς στρατηγούς, ἔλεγε
Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ παντοῖα· ὥς „ἦ μούνον
ἴδονται αὐτοὺς οἱ Ἴωνες, ἀποστήσονται ἀπὸ Περ-
σέων, καὶ ὥς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑπομετέουσιν· ἦν δὲ
καὶ ἄρα ὑπομείνωσι, οὐκ ἕτερον ἄρην τοιαύτην
εὔρεϊν ἂν αὐτοὺς.“ Θεοὺς τε κοινούς ἀνακαλέων,
προέτρεπε αὐτοὺς ρύσασθαι ἄνδρας Ἕλληνας ἐκ δου-
λοσύνης, καὶ ἀπαμύνασθαι τὸν βάρβαρον· „εὐπέτες τε
αὐτοῖσι, ἔφη, ταῦτα γίνεσθαι· τὰς τε γὰρ νῆας
αὐτέων πακῶς πλέειν, καὶ οὐκ ἀξιωμαχοὺς κείνους
εἶναι· αὐτοὶ τε, εἴ τι ὑποπτεύουσι μὴ ὅλοι αὐτοὺς
προσάγοιεν, ἐτοῖμοι εἶναι ἐν τῇσι νηυσὶ τῇσι ἐκείνων ἀγώ-
μενοι ὄμηροι εἶναι.“ 91. Ὡς δὲ πολλὸς ἦν λισσόμενος
ὁ ξείνος ὁ Σάμιος, εἶρετο Λευτυχίδης, εἴτε κληδόνος εἴ-
ηκεν θέλων πνθίσθαι, εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην, θεοῦ
ποιεῦντος· „ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὔνομα;“ ὁ
δὲ εἶπε, „Ἡγησίστρατος.“ ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸν
ἐπιλοιδὸν λόγον, εἴ τινα ὄραητο λέγειν ὁ Ἡγησί-
στρατος, εἶπε· „Λέκομαι τὸν οἶκόν, τὸν Ἡγησί-
στρατον, ὦ ξεῖνε Σάμιε. σὺ δὲ ἤμῃν στείλε' ὅπως
αὐτὸς τε δοὺς πίστιν ὑποπλάττωται, καὶ ὅτ' οὐκ οἶδ'
εἶόντες οἶδ', ἢ μὲν Σαμίων ἡμῖν προθυμίας εἶ-
σθαι συμμάχους.“ 92. Ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε,

καὶ τὸ ἔργον προσῆγε. αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι μισοῦν
τε καὶ ὄρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης περὶ πρὸς τοὺς
Ἕλληνας. ταῦτα δὲ πρήσαντες, οἱ μὲν ἀπέπλεον
μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε πλέειν τὸν Ἠγησίστρατον
οἰωνόν τὸ οὖνομα ποιεύμενος. οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπι-
σχόντες ταύτην τὴν ἡμέρην, τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιε-
ρέοντο, μαντευομένου σφι Διήφονου τοῦ Εὐνήϊου,
ἀνδρὸς Ἀπολλωνιῆτεω, Ἀπολλωνίης δὲ τῆς ἐν τῷ
Δονίῳ κόλπῳ.

93. Τοῦ τὸν πατέρα κατέλαβε Εὐνήϊον πρῆγμα
βοιόνδε. Ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἱρὰ ἡλίου
πρόβατα, τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βοσκεται παρὰ ποτα-
μόν, ὃς ἐκ Λακμωνος οὖρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολ-
λωνίης χώρας ἐς θάλασσαν, παρ' Ὠρικὸν λιμένα.
τὰς δὲ νύκτας ἀραιρημένοι ἄνδρες οἱ πλουτοῦ τε καὶ
γένει δοκιμώτατοι τῶν ἀστῶν, οὗτοι φυλάσσουσιν
ἐνιαυτὸν ἕκαστος. περὶ πολλοῦ γὰρ δὴ ποιεῦνται
Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα ταῦτα, ἐκ Θεουπροπίου
τινός. ἐν δὲ ἄντρον αὐλίζονται, ἀπὸ τῆς πόλιος
ἐκὰς. ἔνθα δὴ τότε ὁ Εὐνήϊος οὗτος ἀραιρημένος
ἐφύλασσε. καὶ κοτε αὐτοῦ ρατακοιμήσαντος τὴν φυ-
λακὴν, παρελθόντες λύκοι ἐς τὸ ἄντρον, διέφθειραν
τῶν προβάτων ὡς ἐξήκοντα. ὁ δὲ, ὡς ἐπήϊσε, εἶχε
σιγῇ καὶ ἔφραζε οὐδενὶ, ἐν νόῳ ἔχων ἀντικαταστήσειν
ἄλλα πριαμένος. καὶ, οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλω-
νιῆτας ταῦτα γενόμενα· ἀλλ', ὡς ἐπύθοντο, ὑπα-
γαγόντες μιν ὑπὸ δικαστήριον, κατέκριναν, ὡς τὴν
φυλακὴν κατακοιμήσαντα, τῆς ὄψιος στερηθῆναι.
Ἐπεὶ τε δὲ τὸν Εὐνήϊον ἐξετύφλωσαν, αὐτίκα μετὰ
ταῦτα οὔτε πρόβατα σφι ἔτικτε, οὔτε γῇ ἔφερε ὁμοίως
καμπόν. πρόφανα δὲ σφι ἐν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελ-
φοῖσι ἐγένετο, ἐπεὶ τε ἐπειρώτευν τοὺς προφῆτας τὸ
αἴτιον τοῦ παρεόντος κακοῦ· οἱ δὲ αὐτοῖσι ἐφράζον
,,ὅτι ἀδίκως τὸν φύλακον τῶν ἱρῶν προβάτων Εὐνήϊον
τῆς ὄψιος ἐστέρησαν. αὐτοὶ γὰρ ἐπορμήσαι τοὺς
λύκους· οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι τιμωρέοντες ἐκεί-
-

ἄν, πρὶν ἢ δίκας δῶσι τῶν ἐποίησαν, ταύτας τὰς
 ἂν αὐτὸς ἐλῆται καὶ οἰκαιοῖ· τουτέων δὲ τελεομένων,
 αὐτοὶ δώσειν Εὐνήνῳ δόσιν τοιαύτην τὴν πολλοὺς
 μιν μακαριεῖν ἀνθρώπων ἔχοντα.“ 94. Τὰ μὲν χρη-
 ατήρια ταῦτά σφι ἐχρήσθη. οἱ δὲ Ἀπολλωνιῆται,
 ἀπύρρητα ποιησάμενοι, προέθεσαν τῶν ἀστέων ἀν-
 θράσι διαπρῆξαι. οἱ δὲ σφι διέπρηξαν ὥδε. κατή-
 μένου Εὐνήνῳ ἐν θῶκῳ, ἐλθόντες οἱ παρίζοντο, καὶ
 λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο, ἐς ὃ κατέβαιτον συλλυπεύ-
 μενοι τῷ πάθει. ταύτῃ δὲ ὑπάγοντες, εἰρώτεον
 „τίνα δίκην ἂν ἐλοιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται
 δίκας ὑποδῆναι δώσειν τῶν ἐποίησαν.“ Ὁ δὲ, οὐκ
 ἀκηχώς τὸ θεοπρόπιον, εἶλετο εἶπας· „εἴ τίς οἱ
 δοίῃ ἀγροὺς τῶν ἀστέων, ὀνομάσας τοῖσι ἡπίστατό
 εἶναι καλλίστους δύο κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ
 καὶ οἴκησιν πρὸς τοῦτοις, τὴν ἥδε καλλίστην ζού-
 σαν τῶν ἐν τῇ πόλει· τουτέων δὲ, ἔφη, ἐπήβολος
 γενόμενος, τοῦ λοιποῦ ἀμήνιτος εἶναι, καὶ δίκην οἱ
 ταύτην ἀποχρᾶν γενομένην.“ Καὶ ὁ μὲν ταῦτα
 ἔλεγε, οἱ δὲ παρῆδροι εἶπαν ὑπολαβόντες· „Εὐνήνι,
 „ταύτην δίκην Ἀπολλωνιῆται τῆς ἐκτυφλώσεως ἐκτί-
 νουσί τοι κατὰ θεοπρόπια τὰ γενόμενα.“ Ὁ μὲν
 δὴ πρὸς ταῦτα δεινὰ ἐποίητο, ἐνδιδίτεν πνθόμενος
 τὸν πάντα λόγον, ὥς ἔξαπατήθεις· οἱ δὲ, προιάμενοι
 παρὰ τῶν ἐκτεμένων, διδοῦσί οἱ τὰ εἶλετο. καὶ μετὰ
 ταῦτα αὐτίκα ἐμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε καὶ οὐ-
 νομαστὸς γενέσθαι.

95. Τούτῳ δὴ ὁ Ἀθήφρονος ἰὼν καὶς τοῦ Εὐη-
 νίου, ἀγόντων Κορινθίων, ἱμαντεύετο τῇ στρατιῇ.
 Ἦδη δὲ καὶ τότε ἤκουσα, ὡς ὁ Ἀθήφρονος ἐπιβατεύων
 τοῦ Εὐνήνῳ ὀνόματος, ἐξελάμβανε ἐπιὼν τὴν Ἐλ-
 λάδα ἔργα, οἷα τῶν Εὐνήνῳ παῖς. 96. Τοῖσι δὲ
 Ἕλλησι ὡς ἐκαλλέσθη, αἰήγον τὰς νῆας ἐκ τῆς Ἀθή-
 λου πρὸς τὴν Σάμον. ἔπει δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμῖος
 πρὸς Καλάμοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὁρμισάμενοι κατὰ τὸ
 Ἠραῖον τὸ ταῦτη, παρῆδονάσοντο ἐς ναυμαχίην. οἱ

δὲ Πέρσαι, πυθόμενοι σφείας προσπλέειν, ἀνήγον
καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἡπειρον τὰς νῆας τὰς ἄλλας, τὰς
δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν. βουλευόμενοισι γάρ
σφι ἔδοκε ναυμαχίην μὴ ποιεῖσθαι· οὐ γὰρ ὧν
ἔδοκον ὁμοιοὶ εἶναι. ἐς δὲ τὴν ἡπειρον ἀπέπλεον,
ὅπως ἔωσι ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον,
ἔοντα ἐν τῇ Μυκάλῃ· ὃς, κελεύσαντος Ξέρξεω, κα-
ταλειμμένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ, Ἰωνίην ἐφύλασσε.
τοῦ πληθὸς μὲν ἕξ μυριάδες· ἰστρατιῆγε δὲ αὐτοῦ
Τιγράνης, κάλλει τε καὶ μεγάλῃ ὑπερφέρων Περ-
σέων. Ὑπὸ τοῦτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβουλευ-
σαντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀνεί-
ρυσαι τὰς νῆας, καὶ περιβαλέσθαι ἔρκος, ἔρμα τῶν
πεῶν, καὶ σφέων αὐτέων κρησφύγετον. 97. Ταῦτα
βουλευσάμενοι, ἀνήγοντο. ἀπικομενοὶ δὲ παρὰ τὸ
τῶν Ποινιέων ἱρὸν τῆς Μυκάλῃς ἐς Γαῖσωνά τε καὶ
Σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἑστὶν ἱρὸν,
τὸ Φίλιστος ὁ Πασικλῆος ἰδρύσατο, Νεῖλεω τῷ Κό-
δρου ἐπιστόμενος ἐπὶ Μιλήτου κτιστύν· ἐνθαῦτα
τὰς τε νῆας ἀνείρυσαν, καὶ περιεβάλοντο ἔρκος καὶ
λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἡμέρα, καὶ
σκόλοπας περὶ τὸ ἔρκος κατέπηξαν. καὶ πα-
ρεσκευάδατο ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ ὡς νικήσον-
τες· ἐπ' ἀμφοτέρα ἐπιλεχόμενοι γὰρ παρεσκευάδατο.

98. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο οἰχώκοντας τοὺς
βαρβάρους ἐς τὴν ἡπειρον, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφυγό-
των· ἐν ἀπορίῃ τε εἶχοντο ὅ τι ποίεωσι, εἴτε ἀπαλ-
λάσσωνται ὀπίσω, εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἑλλησπόν-
του. τέλος ὃ ἔδοξε τούτων μὲν μηδέντερά ποιεῖν,
ἐπιπλέειν δὲ ἐπὶ τὴν ἡπειρον. παρὰ σκεδασάμενδι
ὧν ἐς ναυμαχίην καὶ ἀποβάθρας καὶ τὰ ἄλλα ὅσων
ἔδεε, ἔπλεον ἐπὶ τῆς Μυκάλῃς. Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε
ἐγίνοντο τοῦ στρατοπέδου, καὶ οὐδείς ἐπαίνετό σφι
ἐπαναγόμενος, ἀλλὰ ὥρων νῆας ἀνελκυσμένας ἔσω
τοῦ τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν παρὰ κρησφύγετον παρὰ
τὸν αἰγαλόν· ἐνθαῦτα πρῶτον μὲν ἐν τῇ νηὶ πα-

ραπλέων, ἐγχοίμηντας τῷ αἰγιαλῷ τὰ μάλιστα Ἀ-
 τυχίδης, ὑπὸ κηρυκὸς προηγόρευε τοῖσι Ἴωσι λέγα-
 „ Ἄνδρες Ἴωνες, ὅσοι ὑμῶν τυγχάνουσιν ἐπακού-
 „ τες, μάθετε τὰ λέγω· πάντως γὰρ οὐδὲν συνήσου-
 „ Πέρσαι τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὶ ἂν συμ-
 „ σγωμεν, μεμνησθῆναι τινα χροῖ ἐλευθερίας μὲν πα-
 „ τῶν πρῶτον, μετὰ δὲ τοῦ συνθήματος Ἑβης. καὶ
 „ τὰδε ἴστω καὶ ὁ μὴ ἑσακούσας ὑμῶν πρὸς τι-
 „ ἐπακούσαντος.“ αὐτὸς δὲ οὗτος ἐὼν τυγχάνει νό-
 τοῦ πρήγματος καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ὁ ἐπὶ Ἀρτεμισί-
 ῃ γὰρ θῆ λαθόντα τὰ ῥήματα τοὺς βαρβάρους ἐμελ-
 τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἢ ἔπειτα ἀνενειχθέντα
 τοὺς βαρβάρους, ποιήσειν ἀπίστους τοῖσι Ἕλλησι
 99. Αὐεντυχίδει δὲ ταῦτα ὑποθεμένον, δεύτερα δὲ
 τὰδε ἐποίειν οἱ Ἕλληνες. προσσχόντες τὰς νῆας
 ἀπέβησαν εἰς τὸν αἰγιαλόν· καὶ οὗτοι μὲν ἐτάσσοντι
 Οἱ δὲ Πέρσαι, ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευα-
 ζομένους εἰς μάχην, καὶ τοῖσι Ἴωσι παραινέσαντας
 τοῦτο μὲν, ὑπονοήσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἕλληνας
 φρονέειν, ἀπαιρέονται τὰ ὄπλα. οἱ γὰρ ὦν Σάμιοι
 ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμυλῶτων ἐν τῇσι νηυσὶ
 τῶν βαρβάρων, τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν λελειμ-
 μένους οἱ Ξέρξης, τοὺς λυσάμενοι πάντας, ἀπο-
 πέμπουσιν ἐποδιάσαντες εἰς τὰς Ἀθήνας· τῶν εἵνε-
 κεν οὐκ ἥκιστα ὑπόψιν ἔχον, πεντακοσίας κεφαλὰς
 τῶν Ξέρξεω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ, τὰς
 διόδους τὰς εἰς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας
 προστάσσουσι τοῖσι Μιλησίοις φυλάσσειν, ὡς ἐπι-
 σταμένοισι θῆθεν μάλιστα τὴν χώραν. ἐποίειν δὲ
 τούτου εἵνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἔωσι.
 τούτους μὲν Ἴωνων, τοῖσι καὶ κατέδουκεν νεοχμὸν
 ἂν τι ποιέειν, δυνάμιος ἐπιλαβομένοισι, τρόποισι
 τοιοῦτοισι προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι. αὐτοὶ δὲ
 συνεφόρησαν τὰ γέγραφα ἔρκος εἶναι σφι.

100. Ὡς δὲ ἄρα παρεσκευάδατο τοῖσι Ἕλλησι,
 προσήϊσαν πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰοῦσι δὲ σφι φήμη

τε ἐσέπτατο ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν, καὶ κηρυκὴν ἐφάνη ἐπὶ τῆς κυματώγῃς κείμενον. ἡ δὲ φήμη διήλθε σφί ὧδε, ὡς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου στρατιὴν νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. Ἀλλὰ δὴ πολλοῖσι τεκμηρίοισι ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν πραγμάτων· εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπιπτούσης τοῦ τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τοῦ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἐσεσθαι τρώματος, φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσιν ταύτῃ ἐσαπίκετο, ὥστε θαρσῆσαι τε τὴν στρατιήν· πολλὰ μάλλον, καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν. 101. Καὶ τότε ἕτερον συνέπεισε γεγόμενον, Ἀθηναίους τέρμενα Ἐλευσινίης παρὰ ἀμφοτέρων τὰς συμβολὰς εἶναι, καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιίδι παρ' αὐτὸ τὰ Δημήτριον ἐγένετο (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἐμελλε ὡσαύτως ἐσεσθαι. γεγονέναι δὲ νίκην τῶν μετὰ Παντανίσῳ Ἑλλήνων, ὁρθῶς σφί ἡ φήμη συνέβαινε ἔλθουσιν· τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι πρῶτ' ἔτι τῆς ἡμέρης ἐγένετο· τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ, περὶ δέλην, ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι, μὴνός τε τοῦ αὐτοῦ, χρόνῳ οὐ πολλῷ σφί ὕστερον· θήλα· ἀνεκρινθῶνους ἐγένετο. Ἦν δὲ ἀρῶδιή σφί πρὸς τὴν φήμην ἐσαπικέσθαι, οὗτι περὶ σφίων αὐτῶν οὕτω, ὡς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίου πάλιν ἡ Ἑλλάς· ὡς μέντοι ἡ κληθὼν αὕτη σφί ἐσέπτατο, μᾶλλον τε καὶ ταχύτερον τὴν πρόσδοον ἐποιεῦντο· Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ θάρβαροι ἐσπεύον ἐς τὴν μάχην, ὡς σφί καὶ ἀνῆσαν καὶ ὁ Ἑλλησποντος ἀεθλα προέκειτο.

102. Τοῖσι μὲν νῦν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσιν πρὸς-
 ἔχουσιν τοῖσιν τεταγμένοις, μέχρι κού τῶν ἡμισέων,
 ἡ ὁδὸς ἐγένετο κατ' αἰγυλὸν τε καὶ ἀπὸ πτόν χωρὶν·
 τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοις, καὶ τοῖσι ἐπεξῆς ταῦτα
 τεταγμένοις, κατὰ τὴν παραώδον καὶ οὐρανὸν ἐν ᾧ δὲ
 οἱ Λακεδαιμονιοὶ περὶ ἴσαν, οὗτοι οἱ ἐπὶ τῷ ἐτέρῳ
 κέρει ἔτι καὶ δὴ ἐμάχοντο· Ἦν μὲν νῦν τοῖσι Πέρ-
 σεσιν ὁρθία ἦν τὰ γέγραπτα, κήρυκός τε καὶ οὐδὲν

ραπλίων, ἐγχερίμνας τῷ αἰγιαλῷ τὰ μάλιστα Λευ-
 τυχίδης, ὑπὸ κήρυκος προηγόρευε τοῖσι Ἴωσι λέγων·
 „ Ἄνδρες Ἴωνες, ὅσοι ὑμῶν τυγχάνοισι ἐπακούον-
 „ τες, μάθετε τὰ λέγω· πάντως γὰρ οὐδὲν συνήσουσι
 „ Πέρσαι τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὰν συμμι-
 „ σγωμεν, μεμνήσθαι τινα χρὴ ἐλευθερίας μὲν πάν-
 „ των πρώτον, μετὰ δὲ, τοῦ συνθήματος Ἡβης, καὶ
 „ τὰδε ἴστω καὶ ὁ μὴ ἰσακούσας ὑμῶν πρὸς τοῦ
 „ ἐπακούσαντος.“ αὐτὸς δὲ οὗτος ἔων τυγχάνει νόος
 τοῦ πρήγματος καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ὁ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ.
 ἡ γὰρ δὴ λαθόντα τὰ ῥήματα τοὺς βαρβάρους ἔμελλε
 τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἢ ἔπειτα ἀνενειχθέντα ἐς
 τοὺς βαρβάρους, ποιήσειν ἀπίστους τοῖσι Ἕλλησι.
 99. Λευτυχίδει δὲ ταῦτα ὑποθεμένον, δεύτερα δὲ
 ταδε ἐποίηεν οἱ Ἕλληνες. προσσχόντες τὰς νῆας,
 ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν· καὶ οὗτοι μὲν ἐτάσσοντο.
 Οἱ δὲ Πέρσαι, ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρεσκευα-
 ζομένους ἐς μάχην, καὶ τοῖσι Ἴωσι παραινέσαντας,
 τοῦτο μὲν, ὑπονοήσαντες τοὺς Σάμιους τὰ Ἑλλήνων
 φρονέειν, ἀπαιροῦνται τὰ ὄπλα. οἱ γὰρ ὦν Σάμιοι,
 ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῇσι νηυσὶ
 τῶν βαρβάρων, τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν λελειμ-
 μένους οἱ Ξέρξῳ, τούτους λυσάμενοι πάντας, ἀπο-
 πέμπουσι ἐποδίασάντες ἐς τὰς Ἀθήνας· τῶν εἵνε-
 κεν οὐκ ἡκίστα ὑπόψιν ἔχον, πεντακοσίας κεφαλὰς
 τῶν Ξέρξῳ πολεμίων λυθάμενοι. τοῦτο δὲ, τὰς
 διόδους τὰς ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας
 προσταΐσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν, ὡς ἐπι-
 σταμένοισι δῆθεν μάλιστα τὴν χώραν. ἐποίηεν δὲ
 τούτου εἵνεκεν, ἵνα ἐκτός τοῦ στρατοπέδου ἔωσι.
 τούτους μὲν Ἴωνων, τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμὸν
 ἂν τι ποιέειν, δυνάμιος ἐπιλαβομένοισι, τρόποισι
 τοιούτοισι προσφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι. αὐτοὶ δὲ
 συνεφόρησαν τὰ γέγραφα ἕρκος εἶναι σφι.

100. Ὡς δὲ ἄρα παρεσκευάδατο τοῖσι Ἕλλησι,
 προσήϊσαν πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰαῦσι δὲ σφι φήμη

τε ἐπέτατο ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν, καὶ κηρυκὴν
ἐφάνη ἐπὶ τῆς κυματώγῃς κείμενον. ἡ δὲ φήμη
διήλθε σφί ὧδε, ὡς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου
στρατιὴν νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. Δῆλα δὴ
πολλοῖσι τεκμηρίοισι ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν πραγμάτων·
εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπιπτούσης τοῦ τε
ἐν Πλαταιῇσι καὶ τοῦ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἔσεσθαι
τρώματος, φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσιν ταύτῃ ἑσπρί-
κετο, ὥστε θαρσύναι τε τὴν στρατιήν· πολλὰ μάλ-
λον, καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν. καὶ. Καὶ
τόδε ἕτερον συνέπεσε γεγόμενον, Ἀθηναίους τεμένεα
Ἐλευσίνης παρὰ ἀμφοτέρως τὰς συμβολὰς εἶναι.
καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιίδι παρ' αὐτὰ τὰ Δημή-
τριον ἐγένετο (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ἡ μά-
χη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἐμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γε-
γονέναι δὲ νίκην τῶν μετὰ Πανστανίδω Ἑλλήνων,
ὁρθῶς σφί ἡ φήμη συνέβαλλε ἔλθουσα· τὰ μὲν γὰρ
ἐν Πλαταιῇσι πρῶτ' ἔτι τῆς ἡμέρης ἐγένετο· το δὲ
ἐν Μυκάλῃ, περὶ δέλην, ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης
συνέβαλλε γίνεσθαι, μηνὸς τε τοῦ αὐτοῦ, χρόνῳ οὐ
πολλῷ σφί ὕστερον· δῆλα ἀναμνησθάνουσι· ἐγένετο.
Ἦν δὲ ἀφ' ὧδ' ἡ σφί πρὸς τὴν φήμην ἑσπικέσθαι,
οὔτε περὶ σφείων αὐτέων. οὗτοι, ὡς τῶν Ἑλλήνων,
μὴ περὶ Μαρδονίου πάλαι ἢ Ἑλλάς· ὡς μέντοι ἡ
κληδὼν αὕτη σφί ἐσέπτατο, μᾶλλον τε καὶ ταχύτερον
τὴν πρόσδοον ἐποιεῦντο· οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ
οἱ θάρβαροι ἐσπεύον ἐς τὴν μάχην, ὡς σφί καὶ αἱ
νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἀέθλα προέκευτο.

102. Τοῖσι μὲν νῦν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσιν πρὸς-
εχέσι τοῖσιν τεταγμένοις, μέχρι κού τῶν ἡμισέων,
ἡ ὁδὸς ἐγένετο καὶ αἰγυάλον τε καὶ ἀπὸ τῶν χώρων
τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, καὶ τοῖσι ἐπὶ τῆς ταύτης
τεταγμένοις, κατὰ τε χαράδρην καὶ αὐρὰν ἐν ᾗ δὲ
οἱ Λακεδαιμόνιοι περὶ ἴσαν, οὗτοι οἱ ἐπὶ τῇ ἐτέρᾳ
πλευρᾷ ἔτι καὶ δὴ ἐμάχοντο· ἔωγ μὲν νῦν τοῖσι Πέρ-
σιν ὁρθία ἦν τὰ γέγραπτα, ἡμῶν τὸ τε καὶ οὐδὲν

ἔλασσαν εἶχον τῇ μάχῃ, ἀπὲρ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ
 τῶν προσεχίων αὐ στρατῶν, ὅπως ἰωνῶν γένηται τὸ
 ἔργον, καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρακλεινομένων,
 ἔργου εἶχοντα προθυμότερα, ἐνθύνεν ἤδη ἕτεροι.
 οὕτω τὸ πῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρεα αὐτοί,
 φερόμενοι ἐπέπτεον ἑλπίς ἐς τοὺς Πέρσας· οἱ δὲ
 δεξιόμενοι, καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμενοι, τέλος
 ἔφευγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι
 καὶ Σικυνάιοι καὶ Τροιζηνεῖς, αὐτῶ γὰρ ἔσαν ἐπέ-
 ξης τεταγμένοι, συνεπιπτόμενοι, συνεπέπτεον ἐς τὸ
 τεῖχος. ὡς δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἀραιήτο, οὐτ' ἔτι πρὸς
 ἀλκὴν ἐτάσσοντο οἱ βαρβαροί, πρὸς φυγὴν τε ὁρ-
 μέατο οἱ ἄλλοι, πλην Περσέων. οὗτοι δὲ, κατ' ὀλί-
 γους γινόμενοι, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος
 ἐσιπύτουσι Ἑλλήνων. καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περ-
 σικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, ὅσοι δὲ τελευτῶσι. Ἀρ-
 ταύτης μὲν, καὶ Ἰθαμίτης, τοῦ ναυτικοῦ στρατη-
 γέοντες, ἀποφεύγουσι· Μαρδόντης δὲ καὶ ὁ τοῦ
 πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης, μαχόμενοι τελευτῶσι,
 103. Ἐπὶ δὲ μαχομένων τῶν Περσέων, ἀπίκοντο Λα-
 κεδαιμόνιοι καὶ οἱ μετ' αὐτίων, καὶ τὰ λοιπὰ συνδι-
 χερίζον. Ἐπεσον δὲ καὶ αὐτέων τῶν Ἑλλήνων
 συχοὶ ἐνθαῦτα· ἄλλοι τε, καὶ Σικυνάιοι, καὶ στρα-
 τηγὸς Περίλεως. Τῶν δὲ Σαμίων οἱ στρατευόμενοι,
 ἔοντες τε ἐν τῇ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ, καὶ ἀπα-
 ραιρημένοι τὰ ὄπλα, ὡς εἶδαν αὐτίκα κατ' ἀρχὰς
 γινομένην ἑτεράλκιαν τὴν μάχην, ἔρπον ὅσον ἰδυμένα,
 προσωφελέειν ἐθέλοντες τρισὶ Ἑλλήσι· Σαμίους δὲ
 ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, οὕτω δὴ καὶ αὐ-
 τοὶ ἀπεστάντες ἀπὸ Περσέων, ἐπέθετο τοῖσι βαρ-
 βάροισι. 104. Μιλησίοισι δὲ προσετίετο μὲν τῶν
 Περσέων τὰς διόδους ἰηρεῖν, σωτηρίας εἵνεκά σφι·
 ὡς, ἣν ἄρα σφέας καταλαμβάνη οἷά περ κατέλαβε,
 ἔχοντες πρᾶμιναι, σώζονται ἐς τὰς κορυφὰς τῆς
 Μυκάλης. ἐταχθησαν μὲν οὖν ἐπὶ τοῦτο τὸ πῆγμα
 οἱ Μιλησίοι, ταύτου τε ἕνεκα, καὶ ἵνα μὴ παρόν-
 τες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τε νεοχμὲν ποιέσιν, αἱ δὲ

πᾶν τὸ ἐναντίον τοῦ προστεταγμένου ἐποίεον· ἄλλας τε κατηγεόμενοι σφί ὁδοὺς φεύγουσι, αἱ δὲ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους, καὶ τέλος αὐτοὶ σφί ἐρίνοντο πτείνοντες πολεμωτάτοι. Οὕτω δὲ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη.

105. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἠρίστυσαν Ἀθηναῖοι καὶ Ἀθηναίων, Ερμούλυκος ὁ Εὐθύνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκῆσας. τοῦτον δὲ τὸν Ερμούλυκον κατέλαβε ὕστερον τούτων, πόλεμον ἔοντας Ἀθηναίοισι τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρῳ τῆς Καρυστιῆς χώρας ἀποθανόντα ἐν μάχῃ, κείσθαι ἐπὶ Γεραιστῷ. Μετὰ δὲ Ἀθηναίους, Κορίνθιοι καὶ Τροιζηνιοὶ καὶ Σικυνῶναι ἠρίστυσαν. 106. Ἐπεὶ τε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληνες τοὺς πολλοὺς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νῆας ἐνέπηρσαν, καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὴν λήην προεξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλόν· καὶ θησαυροὺς τινὰς χρημάτων εὗρον. ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νῆας, ἀπεπλεον. Ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλληνες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὅπῃ χρῆων εἴη τῆς Ἑλλάδος κατοικίαι, τῆς αὐτοὶ ἐγκρατέες ἔσαν· τὴν δὲ Ἰωνίην ἀπεῖναι τοῖσι βαρβάροισι, ἀδύνατον γὰρ εἶναι τοῖς αὐτοῖς τῇ Ἰωνῶν προκατεῖσθαι, φρονήοντας τὸν πάντα χρόνον· καὶ, ἐαυτῶν μὴ προκατημένων, Ἰωνας οὐδεμίην ἐλπίδα ἔχον χαίροντας πρὸς τῶν Περσέων ἀπαλλάξεν. Πρὸς ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τελείῃ εὐοῦσι ἔδοκε τῶν μηδισάντων ἐθνέων τῶν Ἑλληνικῶν τὰ ἐμπόρια ἐξαναστήσαντας, δοῦναι τὴν χώραν Ἰωσὶ ἐνοικῆσαι· Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἔδοκε ἀρχὴν, Ἰωνίην γενέσθαι ἀνάστατον, οὐδὲ Πελοποννησίους περὶ τῶν σφετέρων ἀποικίων βουλεύειν. ἀντιτείνοντων δὲ τούτων, προθύμως εἶξαν οἱ Πελοποννήσιοι. καὶ οὕτω δὲ Σαρῖους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἱ ἔτυχον συστρατεύομενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς τὸ συμμαχεῖν

ἐποίησαντο, πῖστι τε καταλαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἐμμένειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι. τούτους δὲ καταλαβόντες ὀρκίοισι, ἐπλεον τὰς γεφύρας λύσοντες· ἔτι γὰρ ἰδοῦσκον ἐντεταμένους εὐρήσειν. οὗτοι μὲν δὴ ἐπ' Ἑλλησπόντου ἐπλεον.

107. Τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων, ἐς τὰ ἄκρα τε τῆς Μυκάλης κατεληθέντων, ἔοντων οὐ πολλῶν, ἐγένετο κομιδὴ ἐς Σάρδεις. πορευομένων δὲ, κατ' ὁδὸν Μασίστης, ὁ Λαρείου, παρατυγὼν τῷ παθεῖ τῷ γεγονότι, τὸν στρατηγὸν Ἀρταύντην ἔλεγε πολλά τε καὶ κακά, ἄλλα τε καὶ γυναικὸς κακίῳ φας αὐτὸν εἶναι, τοιαῦτα στρατηγήσαντα. καὶ ἄξιον εἶναι παντὸς κακοῦ, τὸν βασιλῆος οἶκον κακώσαντα. παρὰ δὲ τοῖσι Πέρσησι, γυναικὸς κακίῳ ἀκοῦσαι, θέννος μέγιστός ἐστι. ὁ δὲ, ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, θεινὰ ποιούμενος, σπάται ἐπὶ τὸν Μασίστην τὸν ἀκινάκεια, ἀποκτεῖναι θέλων. καὶ μιν ἐπιθέοντα φρασθεὶς Ξειναγόρης ὁ Πηξίλειω, ἀνὴρ Ἀλικαρνησεύς, ὅπισθε ἱστέως αὐτοῦ Ἀρταύντεω, ἀρπάζει μέσον, καὶ ἐξάρας, παῖδι ἐς τὴν γῆν· καὶ ἐν τούτῳ οἱ δορυφόροι Μασίστεω προέστησαν. ὁ δὲ Ξειναγόρης ταῦτα ἐργάσατο, χάριτα αὐτῷ τε Μασίστη τιθέμενος καὶ Ξέρξῃ, ἐκσώζων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκείνου· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Ξειναγόρης πάσης ἤρξε Κιλικίης, θόντος βασιλῆος. τῶν δὲ κατ' ὁδὸν πορευομένων, οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγένετο τούτων, ἀλλ' ἀπικνεύονται ἐς Σάρδεις. Ἐν δὲ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἰὼν βασιλεὺς ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἐπεὶ τε ἔξ Ἀθηνέων, προσπταίσας τῇ ναυμαχίῃ, φυγαὶν ἀπέκετο.

108. Τότε δὴ ἐν τῇσι Σάρδισι ἰὼν ἄρα, ἔρα τῆς Μασίστεω γυναικὸς, εὐύσης καὶ ταύτης ἐνθαῦτα. ὥς δὲ οἱ προσπέμποντι οὐκ ἐδύνατο κατεργασθῆναι, οὐδὲ βίην προσέφερε, προμηθεύμενος τὸν ἀδελφεὸν Μασίστην· (ταυτό δὲ τοῦτο ἔχε καὶ τὴν γυναῖκα· εὐ γὰρ ἐπίστατο βίης ὡς τευξομένη·) ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης ἐργόμενος τῶν ἄλλων, πρῆσσει τὸν γάμον

τοῦτον τῷ παιδί. τῷ ἑωυτοῦ Δαρείῳ, θυγατέρα τῆς
 γυναικὸς ταύτης καὶ Μασίστειω δοκέων αὐτὴν μάλ-
 λον λάμψεσθαι, ἢν ταῦτα προήσῃ. ἀρμόσας δὲ, καὶ
 εἰς νομιζόμενα παιήσας, ἀπήλυνε εἰς Σοῦσα. Ἐπεὶ
 δὲ ἐκεῖ τε ἀπλίκτο, καὶ ἡγάγετο εἰς ἑωυτοῦ Δαρείῳ
 τὴν γυναῖκα, οὕτω δὲ τῆς Μασίστειω μὲν γυναικὸς
 ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, διαμειψάμενος, ἦρα τε καὶ
 ἐτύγγανε τῆς Δαρείου μὲν γυναικὸς, Μασίστειω δὲ
 θυγατρὸς· οὐνομα δὲ τῇ γυναικὶ ταύτῃ ἦν Ἀρ-
 ταῦντη. 109. Χρόνου δὲ προϊόντος, ἀνάπυστα γί-
 νεται τρόπῳ τοιῷδε. ἐξυφῆνασα Ἀμηστρίς, ἡ Ξέρ-
 ξεω γυνή, φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θεῆς
 ἄξιον, δίδοι Ξέρξῃ. ὁ δὲ, ἡσθεὶς, περιβάλλεται τε
 καὶ ἔρχεται παρὰ τὴν Ἀρταῦντην. ἡσθεὶς δὲ καὶ
 ταύτῃ, ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι ὅ τι βούλεται
 οἱ γενέσθαι ἀντὶ τῶν αὐτῷ ὑπουργημένων· πάντα
 γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασαν. τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδει
 πανοικίῃ γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπε Ξέρξῃ· „Δώ-
 „σθεις μοι τὸ ἂν σε αἰτήσω;“ ὁ δὲ, πᾶν μᾶλλον
 δοκέων κείνην αἰτῆσαι, ὑπισχνέτα καὶ ὤμοσε. ἡ δὲ,
 ὡς ὤμοσε, ἀδεῶς αἰτέει τὸ φᾶρος. Ξέρξης δὲ παν-
 τοῖος ἐγίνετο, οὐ βουλόμενος δοῦναι· κατ' ἄλλο μὲν
 σῶδεν, φοβεόμενος δὲ Ἀμηστρίν, μὴ καὶ πρὶν κα-
 τεκαζούσῃ τὰ γινόμενα, οὕτω ἐπευρεθῇ προήσων·
 ἀλλὰ πόλις τε ἐδίδου, καὶ χρυσὸν ἀπλετον, καὶ στρα-
 τὸν τοῦ ἐμελλε οὐδεὶς ἄρξειν ἀλλ' ἢ ἐκείνη· Περσε-
 κὸν δὲ καρτα ὁ στρατὸς δῶμον· ἀλλ', οὐ γὰρ ἐπέ-
 θε, δίδοι τὸ φᾶρος. ἡ δὲ, περιχαρὴς εὐῶσα τῷ
 δῶρῳ, ἐφόρεε τε καὶ ἀγάλλετο· καὶ ἡ Ἀμηστρίς
 πυνθάνεται μιν ἔχουσαν. 110. Μαθοῦσα δὲ τὸ
 ποιούμενον, τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ ἔχε ἔγκοτον·
 ἡ δὲ, ἐλπίζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶναι αἰτίην, καὶ
 ταῦτα ἐκείνην προήσσειν, τῇ Μασίστειω γυναικὶ ἐβού-
 λευε ὀλεθρον· φυλάξασα δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς
 Ξέρξην βασιλῆϊον δειπνὸν προτιθέμενον· (τοῦτο δὲ
 τὸ δειπνὸν παρασκευάζεται ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν
 ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεὺς· οὐνομα δὲ τῷ δειπνῷ

ζούτων, Περσιστὶ μὲν, τρυφῶ, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλή-
 νων γλῶσσαν, τέλειον· τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμα-
 ραί μαυροῦ βασιλεὺς, καὶ Πέρσας δωρεῖται·) ταύ-
 τῃν δὴ τὴν ἡμέρην φυλάττωσα ἡ Ἀμυστρίς, χορῆσαι
 τοῦ Ξέρξεω, δοθῆναι οἱ τὴν Μασίστιω γυναῖκα. ὁ
 δὲ δεινὸν τε καὶ ἀγαρσίων ἐποίητο, τοῦτο μὲν, ἀδελ-
 φεὺ γυναῖκα παραδοῦναι, τοῦτο δὲ, ἀναίτιν' εἶναι
 τῷ πρήγματι τούτῳ· συνῆκε γὰρ τοῦ εἶνε-
 κεν ἔδεετο. 111. Τέλος μὲντοι, κείνης τε λιπαρεού-
 σης, καὶ ὑπὸ τῷ νόμῳ ἐξερομένου, ὅτι ἀτυχήσας
 τὸν χρήσιντα οὐ σφαι δυνατόν ἐστι βασιλῆϊον δειπνῶν
 προκειμένον, κάρτα δὴ ἀέκων κατανεύει καὶ πα-
 ραδούς, ποιεῖ αὖτε, τὴν μὲν κελεύει ποιεῖν τὰ
 βούλεται· ὁ δὲ, μεταπεμπόμενος τὸν ἀδελφεόν, λέ-
 γει ταδε· „Μασίστα, σὺ εἰς Δαρείου τε παῖς, καὶ
 ἑμὸς ἀδελφεός· πρὸς δ' ἐτι τοῦτοισι, καὶ εἰς
 ἀλλοὺς ἀγαθός· γυναῖκί δὴ ταύτῃ τῇ νῦν συνοί-
 κεις, μὴ συνοίκεε· ἀλλὰ τοι αὐτὴ αὐτῆς ἐγὼ δι-
 δοῦμι θυγατέρα τὴν ἑμὴν, ταύτῃ συνοίκεε· τὴν
 δὲ νῦν ἔχεις, σὺ γὰρ δοκεῖ ἑμῶι, μὴ ἔχε γυναῖκα.“
 Ὁ δὲ Μασίστης αποθωμάσας τὰ λεγόμενα, λέγει
 ταδε· „ὦ δεσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις ἄχρη-
 στον, κελεύων με γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι παῖδες νεη-
 νίαι τέ εἰσι τρεῖς, καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ μίην
 τῷ παιδὶ τῷ σεωντοῦ ἄγαγεο γυναῖκα· αὐτὴ τέ
 μοι κατὰ νόον τυγχάνει κάρτα ἐχῶσα· ταύτην με
 κελεύεις μετέντα, θυγατέρα τὴν σεωντοῦ γῆμαι;
 ἐγὼ δὲ, βασιλεῦ, μέγα μὲν ποιεῦμαι ἀξιεύμενος
 θυγατρὸς τῆς σῆς, ποιῆσαι μὲντοι τουτέων οὐδέ-
 τερα· σὺ δὲ μηδαμῶς βίω, πρήγματος τοιοῦδε
 δέομενος· ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀλλοὺς φα-
 τήσεται ἐμεῦ αὐδὲν ἥσσαν, ἐμὲ τε ἐὰν γυναῖκί τῇ
 ἐμῇ συνοίκειν.“ Ὁ μὲν δὴ τοιοῦτοισι ἀμείβεται·
 Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς, λέγει ταδε· „Οὕτω δὴ τοι,
 Μασίστα, πεπρωται· οὔτε γὰρ ἂν τοι δῶν θυ-
 γατέρα τὴν ἑμὴν γῆμαι, οὔτε ἐκείνη πλεῖνα χρό-
 νον συνοικήσεις· ὥς μάλιστα τὰ διδόμενα δεικ-

„αθαι.“ Ὁ δὲ, ὡς ταῦτα ἤκουσε, εἶπας τασόνδε,
 ἔχωρεε ἔξω. „Δεσποτα, οὐ δὴ κῶ με ἀπώλεσας;
 112. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ, ἐν τῷ
 Ξέρξης τῷ ἀδελφεῷ διελέγετο, ἡ Ἀμυστις μετα-
 πεμψαμένη τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω, διαλυμαί-
 νεται τὴν γυναῖκα τὴν Μασίστειω· τοὺς τε μαζοὺς
 ἀποταμοῦσα, κησὶ προέβαλε, καὶ ῥίγα, καὶ ὠτα, καὶ
 χεῖλεα· καὶ γλῶσσαν ἐκταμοῦσα, εἰς οἶκόν μιν ἀπο-
 πέμπει διαλελυμασμένην. 113. Ὁ δὲ Μασίστης,
 οὐδέν κω ἀκηκῶς ταυτέων, ἐλπόμενος δὲ τί οἱ κα-
 κὸν εἶναι, ἐσπίπτει δρόμῳ εἰς τὰ οἴκη. ἰδὼν δὲ διε-
 φθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα μετὰ ταῦτα συμβου-
 λευσάμενος τοῖσι παισὶ, ἐπορεύετο εἰς Βάκτρα σὺν τε
 τοῖσι ἐαυτοῦ υἱοῖσι, καὶ δὴ κού τισι καὶ ἄλλοισι,
 ὡς ἀποστήσων νομὸν τὸν Βάκτριον, καὶ ποιήσων
 τὰ μέγιστα κακῶν βασιλῆα· τὰ περ ἂν καὶ ἐγένετο,
 ὡς ἐμοὶ δοκεῖν, εἶπερ ἐφθῇ ἀναβάς εἰς τοὺς Βακ-
 τρίους καὶ τοὺς Σάκας· καὶ γὰρ ἑστέρων τέ μιν,
 καὶ ἦν ὑπαρχος τῶν Βακτριῶν. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης,
 πυθόμενος ταῦτα ἐκείνῳ πρήσσοντα, πέμψας ἐπὶ
 αὐτὸν στρατιήν, ἐν τῇ ᾗ κατέκτεινε αὐτὸν τε
 ἐκείνῳ καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τὴν στρατιήν τὴν
 ἐκείνου. Κατὰ μὲν τὸν ἔρωτα τὸν Ξέρξεω, καὶ τὸν
 Μασίστειω θάνατον, τσαῦτα ἐγένετο.

114. Οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὁρμηθέντες Ἕλληνες ἐπὶ
 Ἑλλησπόντου, πρῶτον μὲν περὶ Λεκτὸν ὄρμεον, ὑπὸ
 ἀνέμων ἀπολαμφθέντες· ἐνθεῦτεν δὲ ἀπίκοντο εἰς
 Ἀβυδὸν, καὶ τὰς γεφύρας εὖρον διαλελυμένας, τὰς
 ἐδόχεον εὐρήσασιν ἐπὶ ἐντεταμένας· καὶ τούτων οὐκ
 ἤκιστα εἵνεκεν εἰς τὸν Ἑλλησπόντον ἀπίκοντο. τοῖσι
 μὲν ἴσυν ἀμφὶ Λευτυχίδα Πελοποννησίοισι ἐδοξε
 ἀποπλέειν εἰς τὴν Ἑλλάδα· Ἀθηναίοισι δὲ, καὶ
 Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ, αὐτοῦ ὑπομείναντας, πε-
 ρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. Οἱ μὲν δὴ ἀπέπλεον· Ἀθη-
 ναῖοι δὲ, ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβαλόντες εἰς τὴν Χερσό-
 νησον, Σηστὸν ἐπολιόρκεον. 115. Εἰς δὲ τὴν Σηστόν
 ταύτην, ὡς ἔοντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύτη,

συνῆλθον, αἷς ἤκουσαν παρῆναι τοὺς Ἕλληνας εἰς τὸν
 Ἑλλησπόντιον, ἐκ τε τῶν ἄλλων τῶν περιοικίδων, καὶ
 δὴ καὶ ἐκ Καρδίας πόλιος Οἰόβαζος, ἀνὴρ Πέρσης,
 ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυρέων ὄπλα ἐνθαῦτα ἦν κεκομικώς.
 ἔχον δὲ ταύτην ἐπιχώριοι Αἰολεῖς, συνῆσαν δὲ Πέρ-
 σαι τε καὶ τῶν ἄλλων συμμαχῶν συχνὸς ὄμιλος.
 116. Ἐτυρᾶννευε δὲ τούτου τοῦ νομοῦ Ξέρξῃ ὑπαρ-
 χος Ἀρταύκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ
 ἀτάσθαλος. ὃς καὶ βασιλῆα ἐλαύνοντα ἐπ' Ἀθήνας
 ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλειω τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἐξ
 Ἑλαιούντος ὑφελόμενος. ἐν γὰρ Ἑλαιούντῃ τῆς Χερ-
 σονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλειω τάφος τε, καὶ τέμενος περὶ
 αὐτὸν, ἐνθα ἦν χρήματα πολλὰ, καὶ φιάλαι χρυσεαί
 καὶ ἀργυρεαί, καὶ χαλκός, καὶ ἐστίης, καὶ ἄλλα ἀναθή-
 ματα, τὰ Ἀρταύκτης ἐσύλησε, βασιλῆος δόντος. λέγων
 δὲ τοιαύδε, Ξέρξεα διεβάλετο. „Δέσποτα, ἐστὶ οἶκος
 „ἀνδρὸς Ἑλληνος ἐνθαῦτα, ὃς ἐπὶ γῆν τὴν σὴν στρα-
 „τεύσας, δίκης κυρήσας, ἀπέθανε. τούτου μοι
 „δοῦς τὸν οἶκον, ἵνα καὶ τις μάθῃ ἐπὶ γῆν τὴν σὴν
 „μὴ στρατεύεσθαι.“ ταῦτα λέγων, εὐπετέως ἔμελλε
 ἀναπείσειν Ξέρξεα δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον, οὐδὲν ὑπο-
 τοπῆθέντα τῶν ἐκεῖνός ἐφρόνεε. Ἐπὶ γῆν δὲ τὴν βα-
 σιλῆος στρατεύεσθαι Πρωτεσίλειων ἔλεγε, νοεῖων
 τοιαύδε τὴν Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἐωυτῶν εἶναι
 Πέρσαι, καὶ τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος. ἔπει δὲ ἐδόθη
 τὰ χρήματα, ἐξ Ἑλαιούντος εἰς Σηστὸν ἐξεφόρησε,
 καὶ τὸ τέμενος ἐσπειρέ, καὶ ἐνέμετο· αὐτὸς τε ὅπως
 ἀπύκοιτο εἰς Ἑλαιούντα, ἐν τῷ αὐτῷ γυναιξὶ ἐμί-
 σγετό. Τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων, οὔτε
 παρεσκεύασμένος εἰς πολιορκίην, οὔτε προσδεκόμενος
 τοὺς Ἕλληνας· ἀφυλάκτῳ δὲ κως αὐτῷ ἐπέπεσον.
 117. Ἐπεὶ δὲ πολιορκεομένοι σφι φθινόπωρον ἐπι-
 γίνετο, καὶ ἥσχαλλον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπὸ τε τῆς ἐωυτῶν
 ἀποδημέοντες, καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν τὸ τεῖχος,
 ἐδέοντο τε τῶν στρατηγῶν ὅπως ἀπαγοεῖν σφεας ὀπ-
 σω· οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν, πρὶν ἢ ἐξέλωσι, ἢ τὸ Ἀθη-
 ναίων κοινόν σφεας μεταπέμψηται. οὕτω δὴ ἔστερ-
 γον τὰ παρόντα.

118. Οἱ δ' ἐν τῷ τείχεϊ ἐς πᾶν ἤδη κακοῦ ἀπικ-
 μένοι ἔσαν, οὕτω ὥστε τοὺς τόνους ἔψοντες τῶν
 κλινέων, ἐσιτέοντο. ἐπεὶ τε δὲ οὐδὲ ταῦτα ἔτι ἔχον,
 οὕτω δὴ ὑπὸ νύκτα οἴχονται ἀποδράντες οἱ τε Πέρσαι
 καὶ ὁ Ἀρταύκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὀπισθε τοῦ τείχεος
 καταβάντες, τῇ ἣν ἐρημότατον τῶν πολεμίων. ὥς δὲ
 ἡμέρῃ ἐγένετο, οἱ Χερσονησῖται ἀπὸ τῶν πύργων
 ἐσήμηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονός, καὶ τὰς πύ-
 λας ἀνοιξαν. τῶν δὲ οἱ μὲν πλεῖντες ἐδίωκον, οἱ δὲ
 τὴν πόλιν ἔχον. 119. Οἰόβαζον μὲν νῦν ἐκφυγόντα ἐς
 τὴν Θρηάκην, Θρηάκες Ἀψίνθιοι λαβόντες, ἔθυσαν
 ἸΠλειστῶρι ἐπιχωρίῳ θεῷ; τῷ τῷ σφετέρῳ.
 τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου, ἄλλοι τρόπῳ ἐφόνευσαν. Οἱ δὲ
 ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκτην, ὕστεροι ὀρμηθέντες φεύγειν,
 καὶ, ὡς κατελαμβάνοντο ὀλίγον ἔαντες ὑπὲρ Αἰγὸς Πο-
 ταμῶν, ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ αὐχὸν, οἱ μὲν ἀπέθα-
 νον, οἱ δὲ ζῶντες ἐλαμφθησαν. καὶ συνδῆσαντες σφεας
 οἱ Ἕλληνες, ἦγον ἐς Σηστόν· μετ' αὐτέων δὲ καὶ Ἀρ-
 ταύκτην δεδεμένον, αὐτὸν τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ.
 120. Καὶ τῶν τῶν φυλασσόντων λέγεται ὑπὸ Χερσονη-
 σιτέων, τὰρίχους ὀπτῶντι, τέρας γενέσθαι τοιοῦνδε. οἱ
 τὰριχοὶ ἐπὶ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἡσπαι-
 ρον, ὅπως περ ἰχθύες νεοάλωτοι. καὶ οἱ μὲν, περιχυ-
 θέντες, ἐθώμαζον. ὁ δὲ Ἀρταύκτης ὡς εἶδε τὸ τέρας,
 καλέσας τὸν ὀπτῶντα τοὺς τὰρίχους, ἔφη· „Ξεῖνε Ἀθη-
 „ναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο. οὐ γὰρ σὸς πέφνηε·
 „ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἐλαιούντι Πρωτεσίλεως, ὅτι
 „καὶ τεθνεὺς, καὶ τὰριχος ἔων, δύναμιν πρὸς θεῶν
 „ἔχει τὸν ἀδικέοντα σινέεσθαι. νῦν ὦν ἀποτὰ οἱ τάδε
 „ἐθέλω ἐπιθεῖναι· ἀντὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον ἐκ
 „τοῦ ἱεροῦ, ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ· ἀντὶ
 „δ' ἐμευτοῦ καὶ τοῦ παιδός, ἀποδώσω τάλαντα διη-
 „κόσια Ἀθηναίοισι, περιγενόμενος.“ Ταῦτα ὑπισχά-
 μενος, τὸν στρατηγὸν Ξάνθιππον οὐκ ἔπειθε. οἱ γὰρ
 Ἐλαιούσιοι τῷ Πρωτεσίλει τιμωρέοντες, ἐδέοντό μιν
 καταχρησθῆναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτη ὁ
 νόος ἔφερε. ἀπαγαγόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἀκτὴν ἐς τὴν

Ξέρξης ἔξευξε τὸν πόρον, οἱ δὲ λέγουσι, ἐπὶ τὸν κο-
λωνόν τὸν ὑπὲρ Μαδύτου πόλιος, [πρὸς] σανίδα πρὸς-
πασσαλεύσαντες, ἀνεκρέμασαν τὸν δὲ παῖδα ἐν ὀφθαλ-
μοῖσι τοῦ Ἀρταύκτεω κατέλευσαν. 121. Ταῦτα δὲ
ποιήσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα, τὰ τε ἄλλα χρή-
ματα ἄγοντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ὄπλα τῶν γεφυρέων, ὡς
ἀναθήσοντες ἐς τὰ ἱρά. καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οὐδὲν
εἴ τι πλέον τούτων ἐγένετο.

122. Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταύκτεω τοῦ ἀνακρεμα-
σθέντος προπάτωρ Ἀρτεμβάρης ἐστὶ ὁ Πέρσης ἐξη-
γησάμενος λόγον, τὸν ἐκεῖνοι ὑπολαβόντες, Κύρος
προσηνείκων, λέγοντα ταῦτα. „Επεὶ Ζεὺς Πέρσης
„ἡγεμονίην διδοῖ, ἀνδρῶν δὲ σοὶ, Κύρε, κατελὼν
„Ἀστυάγεα· φέρε, γῆν γὰρ ἐκτήμεθα ὀλίγην, καὶ
„ταύτην τρηχέην, μεταναστάντες ἐκ ταύτης, ἄλλην
„ἔχωμεν ἀμείνω. εἰσὶ δὲ πολλὰ μὲν ἀστυγέιτο-
„ναι, πολλὰ δὲ καὶ ἐκαστέρῳ· τῶν μίην σχόντες,
„πλείοσι ἐσόμεθα θωμαστοίτεροι. οἰκὸς δὲ, ἄρχοντας
„ἄνδρας τοιαῦτα ποιέειν· κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει
„κάλλιον, ἢ ὅτε γε ἀνθρώπων τε πολλῶν ἀρχομεν,
„πάσης τε τῆς Ἀσίας;“ Κύρος δὲ ταῦτα ἀκούσας,
καὶ οὐ θωμάσας τὸν λόγον, ἐκέλευε ποιέειν ταῦτα·
οὕτω δὲ αὐτοῖσι παραίντεε κελεύων παρασκευάζεσθαι,
ὥς οὐκέτι ἄρξοντας, ἀλλ' ἀρξομένους. φιλέειν γὰρ
ἐκ τῶν μαλακῶν πόρων μαλακοὺς ἄνδρας γινέσθαι·
οὐ γάρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι, καρπὸν τε θωμαστον
φύειν, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγ-
γρόντες Πέρσαι οἴχοντο ἀποστάντες, ἐδωθέντες τῇ
γνώμῃ πρὸς Κύρου· ἄρχειν τε εἵλοντο λυπρὴν οἰκίον-
τες μᾶλλον, ἢ πεδιάδα σπείροντες ἄλλοισι δουλεύειν.

Ἡροδότου Ἱστοριῶν ἐνάτη.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ὍΜΗΡΟΥ
ΓΕΝΕΣΙΟΣ ΚΑΙ ΒΙΟΤΗΣ.

REPORT OF THE
COMMISSIONER OF THE
LAND OFFICE

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΟΜΗ-
ΡΟΥ ΓΕΝΕΣΙΟΣ ΚΑΙ ΒΙΟΤΗΣ.

Ι. *Ηρόδοτος* ὁ *Αλικαρνασσεύς* παρὶ *Ομήρου* γε-
νέσιος καὶ ἡλικίης καὶ βιοτῆς τάδε ἱστορεῖται. *Σηπτή-
σας* ἐκπελθεῖν εἰς τὸ ἀτρεκέιστον. *Ἐπεὶ* γὰρ ἡ
πάλαι *Διοκλιώτις* *Κύμη* ἐκτίετο, συνήλθεν ἐν αὐτῇ
παντοδαπὰ ἔθνη *Ἑλληνικά*, καὶ ὅθι καὶ ἐκ *Μαγνη-
σίας*, ἄλλοι τε τινες, καὶ *Μελάνωπος* ὁ *Ιθαγενέας*
τοῦ *Κριθωνος*, οὐ πολυφορτίος, ἀλλὰ βραχὺ τοῦ
βίου ἔχων. οὗτος δὲ ὁ *Μελάνωπος* ἐγγυμνὸν ἐν τῇ
Κύμῃ τὴν θυγατέρα *Ομύρητος*, καὶ κρητὰ γίγεται
ἐκ κοίτης θῆλυ τέκνον, ᾧ ὄνομα τίθεται *Κριθηΐς*,
καὶ αὐτὸς μὲν ὁ *Μελάνωπος* καὶ ἡ μητιόφυκός ἐξε-
λευκῆσαν τὸν βίον· τὴν δὲ θυγατέρα ἐπιτρέπει ἀν-
δρὶ ᾧ ἐχρήτο μάλιστα, *Κλεάναντι*, τῷ *Δοχείῳ*.
2. *Χρόνου* δὲ προϊόντος, συνέβη τὴν παῖδα μεγαῖστος
ἀνδρὶ λαθραίως, ἐν γαστρὶ σχεῖν. τὰ μὲν οὖν πρῶ-
τα ἔλκυνθαι. ἔπει δὲ ἤσθετο ὁ *Κλεάνας*, ἤχθετο
τῇ συμφορῇ, καὶ καλεσάμενός τὴν *Κριθηΐδα* χωρὶς
πάντων, ἐν αἰτῇ μεγάλη εἶχεν, ἐπιλεχόμενος τὴν αἰ-
σχύνῃ τὴν πρὸς τοὺς πολίτας· προβουλεύεται δὲ
περὶ αὐτῆς τάδε. ἔτυχον οἱ *Κυμαῖοι* κτίζοντες τοῦ
Βορείου κόλπου τὸν ἀνχόν· κτιζόμενοισι δὲ τὴν
πόλιν *Σμύρναν* ἔθετο τὸ ὄνομα *Θησεύς*, μνημεῖον
ἐθέλων καταστήσαι τῆς ἐωυτοῦ γυναικὸς ἐπώνυμον.
ἦν γὰρ αὐτῇ τὸ ὄνομα *Σμύρνη*. ὁ δὲ *Θησεύς* ἦν
τῶν τῇ *Κύμῃ* κτισάντων ἐν τοῖς πρώτοις *Θεσσα-*
Τομ. ΙΙΙ. Ρ

λῶν, ἀπὸ Εὐμήλου τοῦ Ἀδμήτου, κάρτα εὖ ἔχων
τοῦ βίου. ἐνθαῦτα ὑπεκτίθεται ὁ Κλεάναξ τὴν Κρι-
θηίδα πρὸς Ἰσμηνίην τὸν Βοιωτίον τῶν ἀποίκων
λελογχότα, ὃς ἔτυχεν αὐτῷ ἰὼν ἐταῖρος ταμάλιστα.
5. Χρόνου δὲ προϊόντος ἐξελθοῦσα ἡ Κριθηῖς μετ'
ἄλλων γυναικῶν πρὸς ἐορτὴν τινα ἐπὶ τὸν ποταμὸν
τὸν καλούμενον Μέλητα, ἥδη ἐπίτοκος οὖσα, τίπτει
τὸν Ὀμήρην, οὐ τυφλόν, ἀλλὰ δεδορκότα· καὶ τί-
θεται ὄνομα τῷ παιδί Μελησιγενέα, ἀπὸ τοῦ πο-
ταμοῦ τὴν ἐπωνυμίην λαβοῦσα. τέως μὲν οὖν ἡ
Κριθηῖς ἦν παρα τῷ Ἰσμηνίῃ· προϊόντος δὲ τοῦ
χρόνου ἐξῆλθε, καὶ ἀπὸ ἐργασίης χειρῶν ὠρμημένη
ἐτρέφε τὸ παιδίον καὶ ἐνυτῆν, ἄλλοτε παρ' ἄλλων
ἔργα λαμβάνουσα· καὶ ἐπαιδεύσε τὸν παῖδα ἀφ' ὧν
ἔδυνάτο. 4. Ἦν δὲ τις ἐν Σμύρνῃ τοῦτον τὸν χρό-
νου Φημίος τοῦνομα, παῖδας γραμματά καὶ τὴν ἀλ-
λὴν μονασιὴν διδάσκων πᾶσαν. οὗτος μισθοῦται τῇ
Κριθηίδῃ, ὡς μονότροπος, ἐριουργῆσαι αὐτῷ ἔργα
τινα ἃ παρὰ τῶν παιδῶν εἰς μισθοὺς ἐλάμβανεν.
ἡ δὲ παρ' αὐτῷ εἰργάζετο, πολλῷ κοσμίῳ καὶ σω-
φροσύνῃ πολλῇ χρωμένη, καὶ τῷ Φημίῳ κάρτα ἡρέ-
σκετο, τέλος δὲ προσηγάτο αὐτῇ λόγους, πείθων
ἑαυτῷ συνοικεῖν, ἄλλα τε πολλὰ λέγων οἷς μιν ὥστε
πρόσάξασθαι, καὶ ἔτι περὶ τοῦ παιδός, υἱὸν ποιού-
μενος· καὶ ὅτι γραφεῖς καὶ παιδευθεῖς παρ' αὐτοῦ,
ἄξιός λόγῳ ἔσται· ἑώρα γὰρ τὸν παῖδα ὄντα συνε-
τὸν καὶ κάρτα εὐφύεα· ἐστ' ἀνέπεισεν αὐτὴν ποιεῖν
ταῦτα. 5. Ὁ παῖς δὲ ἦν τε φύσει ἔχων ἀγαθὴν,
ἐπιμελὴς τε καὶ παιδευσιος προσγινομένης, αὐτίκα
πολλὸν τῶν πάντων ὑπερέειχε. χρόνου δὲ ἐπιγεγο-
μένῳ ἀνδρούμενος, οὐδὲν τοῦ Φημίου ὑποδεέστερος
ἦν ἐν τῇ διδασκαλίῃ. καὶ οὕτως ὁ Φημίος ἐτελεύ-
τησε τὸν βίον, καταλιπὼν πάντα τῷ παιδί. οὐ πολ-
λῷ δὲ ὀσπερον καὶ ἡ Κριθηῖς ἐτελεύτησεν. ὁ δὲ
Μελησιγενὴς ἐπὶ τῇ διδασκαλίῃ καθιεστήκει. καὶ
ἑαυτὸν δὲ γενόμενος, μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐσ-
φάτο· καὶ αὐτοῦ θωυμαστοῦ καθιεστήκεισαν οἱ τε

ἐν χώροις καὶ τῶν ξένων οὐ διακινούμενοι. ἑμπορεύ-
 ναι ἢ ἢ Ἀμφιγύη, καὶ αὐτὸς ἐξήγετο πολὺς αὐτόθεν
 ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεως χώρης διαφυλῆως κάρτεϊ ἐπαρχόμενος
 ἐς αὐτήν. αἱ δ' αὖν ξένοι, ὅκατε παύσαντα τὴν ἐργάνην,
 ἐπιστολάων παρὰ τῷ Μελησιγενεὶ ἐγκαθίστοντες.

6. Ἦν δὲ ἐν αὐτοῖς τότε καὶ Μέντης ναύκληρος,
 ἀπὸ τῶν περὶ Λευκάδα τόπων καταπεπλευκὸς ἐπὶ
 αἴτον, ἔχων καὶ πένταδεκα ἔτη αἰῶνος ἐς ἐκεί-
 νου τῆς χρόνου καὶ πολυτάττω. ὅς μιν ἐπέισε τὸν Με-
 λησιγενῆ μετ' αὐτοῦ πλεῖν καταλύσαντα τῆς διδα-
 σκαλῆς, μισθὸν τε λαμβάνοντα, καὶ τὰ δόντα πάν-
 τα, καὶ οὐτὶ χώρας καὶ πόλεως θεήσασθαι αἰεὶ οὐκ εἴη
 αὐτῷ, ἕως νῆος ἐσθῆ. καί, μιν οἶσμαι μάλιστα τού-
 τοις προαχθῆναι. ἴσως γὰρ καὶ τῇ ποιήσει τότε
 ἐπενόει ἐπαθῆσθαι. καταλύσας δὲ τὴν διδασκα-
 λήν, ἀνατίλλετο μετὰ τῷ Μέντῳ. καὶ ἄπου ἐκ-
 στοτε ἐφίκοντο, πάντα τὰ ἐπιχρῶα διεωγᾶτο, καὶ
 ἱστορίων ἐπικινδύοντο. εἰκὸς δὲ μιν ἦν καὶ μνημό-
 στυνα πάντα γράφασθαι. 7. Ἀνακομιζόμενοι δὲ
 ἐκ Τυρρανήης καὶ τῆς Ἰβηρίας, ἀπικνέονται εἰς Ἰθά-
 κην καὶ αὖτ' Ἀμφιγυεὶ συνέβη, κοσῆσαντα τοὺς
 ὀφθαλμοὺς, κάρτεϊ δεινῶς ἔχειν, καὶ αὐτὸν θεραπείῃς
 εἶκεν, πλεῖν μέλλων εἰς τὴν Λευκάδα, καταλιπεῖν
 ὃ Μέντης παρὰ ἀνδρὶ φίλῳ αὐτοῦ. ἔς τὰ μάλιστα
 Μέντῳ τῷ Ἀλκίμου Ἰθακησίῳ, πολλὰ δεήσεις
 ἐπαμείβην ἔχειν. ἐπαπαλῶσας δὲ, ἀναλίσσεται αὐ-
 τόν. ὃ δὲ Μέντῳ ἐνοσηλευσάμην αὐτὸν ἐπτενέως. καὶ
 γὰρ τῷ βίῳ ἀρκούντως εἶχε, καὶ ἤκαθεν εὖ ἐς δι-
 κασισύνην τε καὶ φιλοξενίην μακρῶν μάλιστα τῶν ἐν
 Ἰθάκῃ ἀνδρῶν. ἐνταῦθα συνέβη τῷ Μελησιγενεὶ
 παρὰ Οδυσσεὺς ἐξιτορησάμενος καὶ πυνθῆσθαι. οἱ μὲν
 δὲ Ἰθακήσιοι λέγουσι, τότε μιν παρ' αὐτοῖς τυφλα-
 θῆναι. ὥς δὲ ἐγὼ φημι, τότε μὲν ὑπὸν γενέσθαι
 ὑστερον δὲ ἐν Κολοφῶνι τυφλαθῆναι. σιωμο-
 λογοῦσι δὲ μοι καὶ Κολοφώνιαί τούτους. 8. Ὁ
 δὲ Μέντης, ἀναπλέων ἐκ πῆρας Λευκάδας ἀποσάπην εἰς

τὴν Ἰθάκην, καὶ ἀνέλαβε τὸν Μελησιγενέα· χρόνον
 τε ἐπὶ συγγένῳ συμπαριέπλει αὐτῷ. ἀποκομὴν δὲ ἐς
 Κολοφῶνα συνέβη πάλιν νοσήσαντα τοῖς ὀφθαλμοῖς,
 μὴ δύνασθαι διαφυγεῖν τὴν νόσον, ἀλλὰ τυφλωθῆ-
 ναι ἔνταυθα. ἐκ δὲ τῆς Κολοφῶνος τυφλὸς εἰς
 ἀπικνέεται εἰς τὴν Σμύρναν, καὶ οὕτως ἐπεχειρεῖ
 τῇ ποιήσει.

9. Χρόνον δὲ προϊόντος ἐν τῇ Σμύρνῃ ἄπορος εἶναι
 τοῦ βίου, διενόηθη ἀπικέσθαι ἐς Κύμην· παρενό-
 μενος δὲ διὰ τοῦ Ἑρμου πεδίου, ἀπικνέεται ἐς Νέον
 τεῖχος, ἀπὸ κλήν Κυμαίων. ὤκισθη δὲ τοῦτο τὸ χω-
 ρίον ὕστερον Κύμης ἔτεσιν ὀκτώ. ἐνταῦθα λέγεται
 αὐτὸν ἐπιστάρτα ἐπὶ σκυτείῳ τι, εἰπεῖν πρῶτα τὰ
 ἔπεα τὰδε·

Αἰδέσθε ξενίων κερχόμενον, ἡδὲ δόμοιο,
 οἳ πόλιν αἰπυιὴν Κύμης Ἐριώπιδά κούρην
 ναλετε, Σαρδῆνης πόδα νηλατον ὑψικόμοιο·
 ἀμβρόσιον πίνοντας ὕδαρ θείου ποταμοῖο·
 Ἑρμου δινηέντος, ὃν ἀθάνατος τέκετο Ζεὺς.
 Ἡ δὲ Σαρδῆνη, ὅρος ἑστίη ὑπερκείμενον τοῦ τε Ἑρ-
 μου ποταμοῦ καὶ τοῦ Νέου τείχους. τῷ δὲ σκυτεῖ
 ὄνομα ἦν Τύχιος· ἀκούσαντι δὲ τῶν ἐπέων ἔδο-
 ξεν αὐτῷ θέξασθαι τὸν ἄνθρωπον. ἡλῆναι γὰρ αἰ-
 τέοντα τυφλόν, καὶ μετέξεν ἔφη τῶν παρόντων. ὁ
 δὲ ἐσῆλθε· κατήμενος δὲ ἐν τῷ σκυτεῖ, παρόν-
 των καὶ ἄλλων, τὴν τε πόλιν αὐτοῖς ἐπεδείκνυτο,
 Ἀμφιάρεω τε τὴν ἐξελκίστην τῆς ἐς Θήβας, καὶ
 τοὺς ὕμνους τοὺς ἐς θεοὺς πεποιημένους αὐτῷ· καὶ
 περὶ τῶν λεγομένων ὑπὸ τῶν παρόντων ἐς τὸ μέ-
 σον γνώμας ἀποφαινόμενος, Φαῦματος ἕξιος ἐφα-
 νετο εἶναι τοῖς ἀκούουσι. 10. Ἔως μὲν οὖν κατεῖ-
 χεν ὁ Μελησιγενὴς περὶ τὸ Νέον τεῖχος, ἀπὸ τῆς
 ποιήσεώς γε ταῦ βίου τὴν μηχανὴν ἔχων· ἐφείκνυν δὲ
 οἱ Νεοτειχεῖς μέχρις ἐπ' ἑμοῦ τὸν χάρον· ἐν ᾧ κατίζων
 τῶν ἐπέων τὴν ἐπίδειξιν ἀποδέκτο· καὶ καρτὰ ἐπέ-
 βοντο τὸν τόπον. ἐκ μὲν καὶ αἰγείρος ἐπεφύκει, ἣν

ἐκείνοι ἔφασαν, ἔφ' οὗ ὁ Μελησιγενὴς ἤθελε, αὐ-
τοῖς πεφυκέναν. 11. Χρόνου δὲ προϊότος, ἀπόρως
κειμένος, καὶ μόλος τὴν τροφήν ἔχων, ἐκνεύθη εἰς
τὴν Κύμην ἀπικέσθαι, εἰ τι βέλτερον πρῆξεν. κελ-
λων δὲ πορεύεσθαι, πῶς τὰ ἔπειτα λέγει.

Αἴψα πόδες με φέροιεν ἐς αἰδοίων πόλιν ἀν-
τήν γὰρ καὶ θυμὸς πρόσφρων καὶ μήτις ἀρίστη.
Ἀπὸ δὲ τοῦ Νέου τείχεος πορευόμενος, ὠπικέτο εἰς
τὴν Κύμην, διὰ Λαρίσσης τὴν πορείαν πείθεμε-
νος ἦν γὰρ οὕτως αὐτῷ εὐκρωπύτων, καὶ, τίς
Κυμαῖοι λέγουσι, τῷ Φρυγίᾳ βασιλεῖ Μίδῃ τῷ
Γορδῖῳ, δεηθέντων τῶν πενθερῶν αὐτοῦ, ποιῆσαι καὶ
ἐπιγράμματα τοῦδε, τὸ ἐπὶ καὶ νῦν ἐπὶ τῆς στήλης καὶ
μνηματος τοῦ Γορδῖου ἐπιγέγραπται.

Χαλκῇ παρθένος εἰμί, Μίδου δ' ἄνακτος ὀμήματος
κείριας.

ἔστ' ἂν ὕδαρ τε ῥέη, καὶ δένδρεα μακρὰ τεύχλη,
ἡέλιος τ' αἰνῶν λάμπη, λαμπρὰ τε σελήνη,
καὶ ποταμὸς γὰρ ῥέωσιν, ἀνακλῶν δὲ θαλάσσης,
αὐτοῦ τῆδε μένουσα πόλιν αὐτοῦ ἐπὶ θυμβου,
ἄγγελέω παρῶσι, Μίδης ὅτι τῆδε τέθνηται.

12. Κατίζων δὲ ἐν ταῖς λέσχαῖς τῶν γερόντων ἐν
τῇ Κύμῃ ὁ Μελησιγενὴς τὰ ἔπειτα τὰ πεποιημένα
αὐτῷ ἐπεδείκνυτο, καὶ ἐν τοῖς λόγοις ἔτερε τοὺς
ἀκούοντας καὶ αὐτοῦ θαύμασται καθεισθημέναν.
γνοὺς δὲ ὅτι ἀποδέκονται αὐτοῦ τὴν ποιήσιν οἱ Κυ-
μαῖοι, καὶ εἰς συνήθειαν ἔλκων τοὺς ἀκούοντας, λό-
γους πρὸς αὐτοὺς τοιούτῃ προσηνεγχε, λέγων ὡς,
εἰ θέλοιεν αὐτὸν δημοσίῃ τρέφειν, ἐπικλεσεσθαι τὴν
αὐτῶν τὴν πόλιν ποιήσει. τοῖς δὲ ἀκούουσι, βου-
λομένοις τε ἦν ταῦτα, καὶ αὐτοὶ παρήνεον ἔλθοντα
ἐπὶ τὴν βουλὴν δεηθῆναι τῶν βουλευτῶν καὶ αὐ-
τοὶ ἔφασαν συμπρῆξιν. ὁ δὲ ἐπέθετο αὐτοῖς, καὶ
βουλῆς συλλεγομένης ἔλθων ἐπὶ τὸ βουλευτόν, ἑδῆτο
τοῦ ἐπὶ τῇ τιμῇ ταύτῃ καθιστώτος, ἀπαγαγεῖν αὐ-

αὐτὸν ἐπὶ τῇ βουλῇ. ὁ δὲ ὑπαδίδεσθό τινι καὶ ἐπὶ
 αὐτοῦ ἦν, ἐπιπράξας. καί τισις δὲ ὁ Μελισσιγενὴς
 εἰλετο παρὶ τῆς προφῆας τὸν λόγον ὅτι καὶ ἐν ταῖς λέ-
 σχαῖς ἐλατὴν ὡς δὲ εἶπεν, ἐξελθὼν ἐκαστήτα. 13. Οἱ
 δὲ ἐβουλευοντο ὅ τε χεῖρον εἴη, ἀπαρμόνισθαι αὐτῶν
 παρὸν ὡνόμενον δὲ τῇ σπερματός αὐτῶν. καὶ ἄλλων
 ὅσοι τῶν βουλευτῶν ἐν ταῖς λέσχαῖς ἐπήκοοι ἐγένοντο,
 τῶν βουλευτῶν ἐπαλέγετο ἐναντιωθῆναι τῇ κατὰ
 αὐτῶν, ἄλλα τε πολλὰ λέγοντες, καὶ ὡς εἰ τοὺς ὀμῆ-
 ρους δοῖαι τρέφειν αὐτοὺς, ὅμιλον πολλόν τε καὶ
 ἀχρεῖον ἔξωσιν. ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ τὸν ὄναρ Ὀμηρος
 ἐπικρατῆται τῷ Μελισσιγενεὶ ἀπὸ τῆς συμφορᾶς. οἱ
 γὰρ Ἀχαιοὶ τοὺς τυφλοὺς ὀμήρους λέγουσιν. ὥστε,
 κρατερόν τι φροναζομένην αὐτοῦ Μελισσιγενέος, τοῦτα
 γενέσθαι τοῦτον Ὀμηρος, καὶ αἱ ἔξωι δητηναι,
 ὅτι μάλιστα αὐτοῦ ἐκαστήτα. 14. Ἐτελεύτα δ' οὖν
 ὁ λόγος τῷ ἄρχοντι, μὴ τρέφειν τὸν Ὀμηρον, ἔδοξε
 δὲ καὶ κατὰ τῇ ἑλλή βουλῇ. ἐπελθὼν δὲ ὁ ἐπιστά-
 της καὶ παρθεύμενος αὐτῷ δητηναι τοὺς ἐναντιω-
 θέντας λόγους τῇ κατὰ αὐτοῦ, καὶ τὰ δοῦναι τῇ
 βουλῇ. Ὁ δὲ, ὡς ἤκουσεν, ἐκτεφάρηκε τε καὶ λέ-
 γει. τὰ ἔπειτα ταῦτα.

Οἷον μ' αἶσα δῶκε πατὴρ Ζεὺς κύρμα γενέσθαι,
 νηπιὸν αἰδοῖν ἐπὶ γούνασι μητρὸς ἀτάλλαν,
 ἣν ποτ' ἐπυργώσαν βουλῇ Διὸς αἰγιόχοιο
 λαοὶ Φοῖβονος, μάργων ἐπιβήτορες ἱππῶν,
 ὀπλοτέραι μαλερώϊα πυρὸς κρήναιες Ἀρηαί,
 Διολίδα Σμύρνην ἀλιγέϊστον ποτιήνακτον
 ἣν τε δὲ ἀγλαὸν εἶσιν ὕδαρ ἱεροῖο Μέλιδος.
 Ἐνθεν ἀπορρέμεναι κούραι Διὸς, ἀγλαὰ τέκνα,
 ἠδελείην κληῖσαι διὰν χθόνα καὶ πόλιν ἀνδρῶν.
 οἱ δ' ἀπαρηπάσθην ἱερὴν ὄνα, φημί αἰοῖν.
 Ἀφραδίην τῶν μὲν τε παθῶν τις φράσσεται
 αὐτοῖς,

ὅς σφιν ὄνειδείησιν ἐμὸν διεμήσατο πάτμον.

Κῆρα δ' ἐγὼ, τὴν μοι θεὸς ὥπασε γεινομένην
 περ,

πλήθευμάς ἀποδάσκει· αἰεὶ γὰρ τέλλεσθαι· θυμῷ.
 Οὐδὲ τί μοι φίλα γυνὴ μένειν ἱερῆς ἐν ἀρχαῖς·
 Κύμης ὀρμηίνουσαι, μέγας δὲ με θυμὸς ἐπείρει
 εἶμαρ ἐς ἀλλοδαπῶν ἵκειν, ὀλίγον περ εἶνόντα.

15. Μετὰ ταῦτα ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Κύμης ἐς Φωκαίην, Κυμαίοις ἐπαρησάμενος μηδένα ποιητὴν δοῦναι ἐκ τῆ χώρας γενέσθαι, ὅς τις Κυμαίους ἐπαγλαίῃ. Ἀπικόμενος δὲ ἐς Φωκαίην, τῇ αὐτῇ τρόπῃ ἐδίωκεν, ἔπειτα ἐνδεικνύμενος ἐν ταῖς λέσχαις κατίζων. ἐν δὲ τῇ Φωκαίῃ τοῦτον τὸν χρόνον Θεστορίδης τις ἦν γραμματὰ διδάσκων τοὺς παῖδας, αὐτὸν οὐ κηρύσσας· κατὰδοῦσας δὲ τοῦ Ὀμήρου τὴν ποιήσιν, λαχούσας ταῦτά τε αὐτῷ πρᾶσσηκε, φασ ἱταίμος εἶναι θεραπεύειν καὶ τρέφειν αὐτὸν ἀναλαβὼν, εἰ ἐθέλοι ὅ γε ἀπεπρωμένα εἶη αὐτῷ τῶν ἐπέων ἀναγράψασθαι, καὶ ἄλλα ποιεῖν, πρὸς ἑαυτὸν ἀναφέρειν αἰεὶ. 16. Τῷ δὲ Ὀμήρῳ ἀκούσαντι, ἔδοξε ποιητὴν εἶναι ταῦτα· ἐνδεὴς γὰρ ἦν τῶν ἀναγκαίων καὶ θεραπείης. διατρέψας δὲ παρὰ τῷ Θεστορίδῃ, παθεῖ Ἰλιάδα τὴν ἑλέσσω, ἧς ἡ ἀρχή·

Ἴλιον αἰεῖδον καὶ Δαρδανίην εὐπωλιν,

ἧς πέρι πολλὰ πάθον Δαναοί, θεραπευόντες Ἀρης·

καὶ τὴν καλουμένην Φωκαίδα, ἣν φασὶν οἱ Φωκαεῖς Ὀμήρον παρ' αὐτοῖσι ποιῆσαι. Ἐπεὶ δὲ τὴν τε Φωκαίδα καὶ τὰλλα πάντα παρὰ τοῦ Ὀμήρου ὁ Θεστορίδης ἐγράψατο, διενόηθη ἐκ τῆς Φωκαίδης ἀπαλλάσσεσθαι, τὴν ποιήσιν θέλων τοῦ Ὀμήρου ἐξιδιώσασθαι· καὶ οὐκ ἔτι ὁμοίως ἐν ἐπιμελείῃ εἶχε τὸν Ὀμήρου. ὁ δὲ λέγει αὐτῷ ἔπειτα τάδε·

Θεστορίδη, θνητοῖσιν ἀνωϊστων πολέων περ,

οὐδὲν ἀφραστότερον πέλεται νόου ἀνθρώποισιν.

Ὁ μὲν δὲ Θεστορίδης ἐκ τῆς Φωκαίδης ἀπηλλάχθη, ἐς τὴν Χίον, καὶ διδασκαλίην κατεσκεύασατο· καὶ τὰ ἔπειτα ἐπιδεικνύμενος ὡς ἑαυτοῦ εἶνόντα, ἐπαινὸν τε πολλὸν εἶχε καὶ ἀφάλετο· ὁ δὲ Ὀμηρος πάλιν τὸν

αὐτὸν τρέπον θηγάτο ἐν τῇ Φωκαίῃ, ἀπὸ τῆς ποιή-
σιος τὴν βιωτὴν ἔχων. 17. Χρόνος δὲ οὐ πολλὸς με-
τέπειτα ἄνδρες Χίοι ἐμπόρου ἀπίκοντο ἐς τὴν Φω-
καίην· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἑπέων τοῦ Ὀμήρου αὖ
πρότερον ἀκηκόεσαν πολλὰκις ἐν τῇ Χίῳ τοῦ Θε-
στορίδεω, ἐξηγγέλλον ὅτι ἐν τῇ Χίῳ τις ἐπιδεικνύ-
μενος τὰ ἔπεα ταῦτα γοημάτων διδάσκων, κέρτα
πολλὸν ἔπαινον ἔχει· ὁ δὲ Ὀμηρος κατέβηκεν ὅτε
Θιστορίδης αὖ εἶη, καὶ παντὶ θυμῷ ἐποιούδαζεν εἰς
τὴν Χίον ἀπικέσθαι· καταβὰς δὲ ἐπὶ τὸν λιμένα, ἐς
μὲν τὴν Χίον οὐ καταλαμβάνει οὐδὲν πλῆθον πλέον,
εἰς δὲ τὴν Εὐθραίην τινες ἐπὶ ξύλου παρεσκευά-
ζοντο πλέον· καλῶς δὲ εἶχε τῷ Ὀμήρῳ αὖ Εὐ-
θραίης τὸν πλοῦν ποιήσασθαι καὶ προσελθὼν ἔχρηζε
παρὰ τῶν ναυτῶν δέξασθαι αὐτὸν σύμπλοον, πολλὰ
τε καὶ προσωγοῖα λέγων οἷς σφέας ἐμελλε κείσειν.
τοῖς δὲ ἔδοξε δέξασθαι αὐτόν· καὶ ἐκέλευον ἐσφαί-
ρειν εἰς τὸ πλοῖον. ὁ δὲ Ὀμηρος πολλὰ ἐπαινέσας
αὐτούς, ἐσέβη· καὶ ἐπεὶ ἔξετο, λέγει τὰ ἔπεα ταῦτα·

Κλυθὶ Πησιδεῶν μεγαλοσθενὲς ἐννοσίγαιε,
εὐσπόρου μετέων ἠδὲ ξανθοῦ Ἑλικῶνος.
Δὸς δ' οὐρον καλὸν, καὶ ἀπήμονα νόστον, ἰδέσθαι
ναῦταις, οἳ νηὸς πομποὶ ἢ ἀρχοὶ ἔασι.
δὸς δ' ἐς ὑπάρειαν ὑψικρήμνοιο Μίμαντος
αἰδοίων μ' ἐλθόντα βροτῶν ὁσίων τε κυρῆσαι.
φῶτά τε τισαίμην, ὅς ἐμὸν νόον ἠπεροπεύσας,
ὠδύσατο Ζῆνα ξένιον ξένιην τε τραπέζην.

18. Ἐπεὶ δὲ ἀπίκοντο εὐπλοήσαντες ἐς τὴν Εὐ-
θραίην, τότε Ὀμηρος τὴν αὐλὴν ἐπὶ τῷ πλοίῳ ἐποιή-
σατο· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἔχρηζε τῶν ναυτῶν τινὰ
ἡγήσασθαι αὐτῷ ἐς τὴν πόλιν. οἱ δὲ συνέπεμψαν
ἑνὰ αὐτῶν· πορευόμενος δὲ Ὀμηρος ἐπεὶ ἔτυχε τῆς
Εὐθραίης, τραχείης καὶ ὀρεινῆς ἐούσης, φθέγγε-
ται ταδε τὰ ἔπεα·

Πότνια γῆ, πάνδωρε, δότευρα μελίφρονος ὄλβου,
ὡς ἄρα δὴ τοῖς μὲν φωτῶν εὐχχὸς ἐτύχθη,
τοῖσι δὲ δύσβαλος καὶ τρηχεὶ· οἷς ἐχολώθης.

Ἀποκάρειος δὲ ἐς τὴν πόλιν τῶν Ἐρυθραίων ἐπηρώ-
 τησε περὶ τοῦ ἐς τὴν Χίον πλοῦ καὶ τιнос προσελ-
 θόντος αὐτῷ τῶν ἑωρακότων ἐν τῇ Φωκαίῃ, καὶ
 ἀπαυσαμένον, ἔρηξεν αὐτοῦ συνεξερσεῖν αὐτῷ πλοῖον,
 ὅπως καὶ εἰς τὴν Χίον διαβαίη. 19. Ἐκ μὲν δὴ τοῦ
 λιμένος οὐδὲν ἦν ἀπὸστολον, αἶγει δὲ αὐτὸν ἐνθα τῶν
 αἰεέων τὰ πλοῖα ὀρμίζεται, καὶ πως ἐντυγχάνει μέλ-
 λουσι· τίς δὲ διαπλεῖν ἐς τὴν Χίον, ὣν ἔδεετο προσελ-
 θῶν ὁ ἄρῃ αὐτοῦ ἀναλαβεῖν τὸν Ὀμηρον. οἱ δὲ,
 οὐδένα λεγόν· ποιησάμενος, ἀνῆγοντο· ὁ δὲ Ὀμηρος
 φθέγγεται ταῦτα τὰ ἔπεα·

Ἀνῆλθας κοντοπόροι, στυγερῇ ἐναλλύμιον ἄτῃ,
 πτωχάων· αἰδομένησι βίον δυσζήλον ἔχοντες,
 αἰδέσθε θεοῖο Διὸς σέβας νυμφέδοντος.
 δεινὴ γὰρ μετ' ὅπως ξενίου Διὸς, ὅς κ' ἀλίστηται.
 Ἀναρθεῖσι δὲ αὐτοῖς· σιῶβη, ἐναντίον ἀνέμου γε-
 νομένου· παλινδρομήσαι, καὶ ἐς τὸ χωρίον ἀναδρα-
 μεῖν ὅθι ἀνηγόντες, καὶ τὸν Ὀμηρον ἀναλαβεῖν
 καθήκονον ἐπὶ τῆς κυρτωγῆς· μαθὼν δὲ αὐτοὺς
 πεπαλινδρομηκῶτας ἔλεξε ταῦτα· Ἐμᾶς, ὦ ξένοι,
 ἔλαβεν ὁ ἀνεμος ἀντίος γενόμενος· ἀλλ' ἔτι καὶ
 νῦν, με· δέξασθε, καὶ ἂν πλάς ὑμῖν ἴσται,“ οἱ δ'
 ἀλίστις, ἐν μεταμελίῃ γενόμενοι ὅτι οὐ πρότερον ἔδε-
 ξαντο, εἰποῦτες ὅτι ὅν καταλαμπάνουσιν, ἢν ἐθέ-
 λου σύμπλεῖν, ἐκέλευον εἰσβαίνειν· καὶ οὐκ ἄν ἀνα-
 λαβόντες αὐτὸν ἀνήχθησαν, καὶ ἰσχύουσιν ἐπ' αὐτῆς.
 20. Οἱ μὲν δὴ αἰεῖς πρὸς ἔργον ἐτραπήσαν· ἡ δὲ
 Ὀμηρος τὴν νύκτα ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ κατέμεινε, τὴν
 δὲ ἡμέραν· πῶρευόμενος, καὶ πλατύνοντας, ἀπῆκετο
 εἰς τὸ χωρίον ὃ Πίτυς καλεῖται. κἀνταῦθα αὐτῷ
 ἀναπαυομένῳ τὴν νύκτα, ἐπιπίπτει καρπὸς τῆς
 πίτυος, ὃν δὴ μετεξέτεροι στρόβιλον, οἱ δὲ κῶνον
 καλεοῦσιν. ὁ δὲ Ὀμηρος φθέγγεται τὰ ἔπεα ταῦτα·

Ἄλλῃ τίς σου πεινῇ ἀμείνονα καρπὸν ἴησι
 Ἰθὺς ἐν κορυφῇσι πολυπτύχου ἡνεμοζέσης,
 ἐνθα αἰθήρος Ἀρηός ἐπιχθονίοισι βροτοῖσιν
 ἴσσεται, εὖτ' ἂν μιν Κεβρήνιοι ἄνδρες ἔχῃσι.

τὰ δὲ Κεβήτητα τοῦτον τὸν χρόνον κτείνει οἱ Κυμαῖοι
 παρασκευάζοντο πρὸς τῇ Ἰῳ, καὶ γίνεται αὐτόθι αἰ-
 θηρος. 21. Ἐντεῦθεν ἀναστὰς Ὀμηρος ἐπορεύετο
 κατὰ φωνήν τινα αἰγῶν νεμομένων. οἷς δὲ ὑλακτρὸν
 ἄντρον οἱ κύνας, ἀνέκραγεν. ὁ δὲ Γλαῦκος οἷς ἡκαῖς
 τῆς φωνῆς, ἦν γὰρ τοῦτο ὄραμα τῇ νέμοντι τὰς αἰγὰς,
 ἐπιδράμεν ὀφθαλμῶς, τὰς τε κύνας ἀνταλεῖτα, καὶ
 ἀπεσώβησεν ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου. ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον
 ἐν θωύματι ἦν, ὅπως τυφλὸς ὦν, μόνος ἀπείκοιτο ἐς
 τοιοῦτους χώρους, καὶ ὃ τι θέλων προσελθὼν τα-
 μιν ἰστόρειν ὅστις τε ἦν, καὶ τίνι τρόπῳ ἀπείκοιτο ἐς
 τόπους ἀεκητύους καὶ ὠστιβία χωρία, καὶ τίνας κε-
 χρημένος εἴη. Ὁ δὲ Ὀμηρος, αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἑών-
 του πάθην καταλεγόμενος, εἰς οἶκον προηγάγετο.
 ἦν γὰρ, ὡς εἶκεν, οὐδ' ἀγνοῶν ὁ Γλαῦκος. ἀνα-
 λαβὼν δὲ αὐτὸν ἀνήγαγεν ἐπὶ τὸν σταθμόν. πῦρ τε
 ἀνακαύσας, δεῖπνον παρασκευάζει, καὶ παραθεῖς
 δεῖπνέϊν ἐκέλευεν ὁ Γλαῦκος. 22. Τῶν δὲ πατρῶν μὴ
 ἐσθιόντων, καὶ ὑλακτρῶντι καὶ δεῖπνούντι, καθάπερ
 ἐβώθεσαν, λέγει πρὸς τὸν Γλαῦκον Ὀμηρος τὰ ἐπὶ
 ταῦτα.

Γλαῦκε πέποιν, ἐπιὼν τὸ ἔπος τὸ ἐν φρεσὶ
 θήσω.

πρῶτον μὲν κυσὶ δεῖπνον ἐπ' ἀνλείησι θύρησιν
 δοῦναι ὥς γὰρ ἄμεινον. ὁ γὰρ καὶ πρῶτον
 ἀκούει

ἀνδρὸς ἐπερχομένου, καὶ ἐς ἔρκεα θήρῃς ἰόντος.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος, ἦσθη τῇ παραμύσει,
 καὶ ἐν θωύματι εἶχεν αἰκὴν. δεῖπνυσάντες δὲ, θρα-
 λόων ἐσθιόντων, ἀπηγερέμενον δὲ Ὀμήρου τὴν καὶ
 πλάνην τῇ ἐωυτοῦ καὶ τὰς πόλεις ὡς ἐσθιόντων, ἐκ-
 πληκτός ἦν ὁ Γλαῦκος ἀνομιῃ. καὶ τότε μὲν, ἐπεὶ
 ὥρη κοίταν ἦν, ἀνεπαύετο. 23. Τῇ δ' ὑπεραίρῃ διε-
 νοήθη ὁ Γλαῦκος πρὸς τὰν δεσπότην πορευθῆναι, ὡη-
 μαένων τὰ περὶ Ὀμήρου. ἐπιτρέψας δὲ τῷ ἀνδράλῳ
 νέμειν τὰς αἰγὰς, τοῦ Ὀμήρου καταλείπει ἄνδρα, εἰ-

πρὸς αὐτὸν, ὅτι διὰ ταχίσου πορεύσομαι. κατα-
 βάς δὲ ἐς Βολισσὸν, ἔστι δὲ πλησίον τοῦ χωρίου τούτου,
 καὶ συγγενόμενος τῷ δεσπότῃ, ἀπηγγέειν ὑπὲρ Ὀμήρου
 πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, περὶ τε αὐτοῦ τῆς ἀφίξιός, ἐν
 θαύματι ποιούμενος· ἡρώτεε τε ὃ τι χρὴ ποιεῖν
 περὶ αὐτοῦ. ὁ δὲ ὀλίγα μὲν προσέειπε τῶν λόγων,
 κατεγλῶσσε δὲ τοῦ Γλαύκου ὡς ἀφρονος ἔοντος, καὶ
 τοὺς ἀναπήρους δεχομένου καὶ τρέφοντος. ἐκέλευσε δὲ
 ὅμως τὸν ξείνον ἀγειν πρὸς ἑαυτὸν. 24. Ἐλθὼν δὲ
 πρὸς τὰς Ὀμηρον διαγῆσθε ταῦτα, ὁ Γλαῦκος, καὶ
 ἐκέλευσε πορεύεσθαι τούτον· οὕτω γὰρ εὖ πρήξει· ὁ
 δὲ Ὀμήρος ἠθέλει πορεύεσθαι. ἀνταλαβὰν οὖν αὐτὸν ὁ
 Γλαῦκος ἤγαγε πρὸς τὸν δεσπότην. διὰ λόγων δὲ ἰὼν τῷ
 Ὀμήρῳ ὁ Χίος, εὐρίσκει ἔοντα δεξιὸν καὶ πολλῶν
 ἐμπειρον· ἐπέειθε τε αὐτὸν μένειν, καὶ τῶν παιδίων
 ἐπιμέλειαν ποιῆσθαι· ἥσαν γὰρ τῷ Χίῳ παῖδες ἐν
 ἡλικίᾳ· τούτους οὖν αὐτῷ παρατίθῃσι παιδεύειν.
 ὁ δὲ ἐφορῆσε ταῦτα· καὶ τοὺς Κερκωπας, καὶ Βα-
 τραχομπομάριον, καὶ Ἑπαιχίδας, καὶ τὰλλα πάντα
 ὅσα παίγνια ἔστιν Ὀμήρου, ἐκταυθα ἐποίησε παρὰ
 τῷ Χίῳ ἐν Βολισσῷ· ὥστε καὶ ἐν τῇ πόλει περιβόη-
 τος ᾗδ᾽ ἐγένετο ἐν τῇ πόλει. Καὶ ὁ μὲν ἑσπεροί-
 δης, ὡς τάχιστα ἐπύθετο αὐτὸν παρόντα, ᾗχετο
 ἐκπλέων ἐκ τῆς Χίου.

25. Χρῶνεν δὲ προϊόντας, δεηθεὶς τοῦ Χίου πο-
 ρεῦσαι αὐτὸν εἰς τὴν Χίον, ἀπῆκετο εἰς τὴν πόλιν·
 καὶ διδασκαλείον κατασκευασάμενος, ἐδίδασκε πᾶσι
 τοῖς Χίοις, καὶ πολλοὶ θαυμάσασθαι αὐτοῦ καθίστασθαι.
 συλλεξάμενος δὲ βίον ἱκανόν, γυναικὰ ἐγῆκεν ἑξ ἧς
 αὐτῷ θυγατέρες δύο ἐγένοντο· καὶ ἡ μὲν αὐτῷ ἀγα-
 μος ἐτελεύτησε, τὴν δὲ συνώκησεν ἀνδρὶ Χίῳ.
 26. Ἐπιχειρήσας δὲ τῇ ποιήσει, ἀπέδωκε χάριν ἡ-
 εῖρη, πρῶτα μὲν Μέντορι τῷ Ἰθακήσι, ἐν τῇ ὁδοῦ
 στή, ὅτι μιν κἀμνοντα τοὺς οφθαλμοὺς ἐν Ἰθάκῃ
 ἐνοσφίσειεν ἄπενός, τοῦτο δὲ αὐτοῦ ἐπαρμόσας ἐς τὴν

ποίησαν, Ὀδυσσεύς τε ἐταῖρον φᾶς εἶκαι ποιήσας,
Ὀδυσσεύς, ὡς ἐς Τροίην ἔπλεε, Μέντορι ἐπιτρέψαι
τὸν οἶκον, εἶντι Ἰθακησίων ἀρίστων καὶ δαιμονιάτων.
πολλυχῇ δὲ καὶ ἄλλῃ τῆς ποιήσεως τιμῶν αὐτὸν, τῇ
Ἀθηνᾶν, ὅπατε ἐς λόγον τιμὴ καθίσταται, τῷ Μέν-
τορι εἰκνίαν ποιεῖ. ἀπέδωκε δὲ καὶ Φημίω, τῷ ἑωυ-
τοῦ διδασκάλῳ, τροφεῖα καὶ διδασκαλεῖα ἐν τῇ Ὀδυσ-
σείῃ, μάλιστα ἐν τοῖςδε τοῖς ἔπεσι·

Κηρὺς δ' ἐν χερσὶν κέθαριν περικαλλέ' ἔθηκε
Φημίῳ, ὃς δὴ πολλὸν ἐκαίνυτο πάντας αἰδῶν.
καὶ πάλιν·

Αὐτὰρ ὁ φορμίζων ἀναβάλλετο καλὸν αἰεῖσιν.
Μέμνηται δὲ καὶ τοῦ καυχλήρου, μεθ' οὗ ἐκπερι-
πλευσε, καὶ εἶδε πόλιός τε πολλὰς καὶ χώρας, ᾧ
ὄνομα ἦν Μέντης, ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖςδε·

Μέντης, Ἀγχιάλοιό δαΐφρονος, εὐχόμεν εἶναι
υἱός, αἶαρ Τεφρίοισι φίλῳ κρείττοισιν ἀνάσσω.
Ἀπέδωκε δὲ χάριν καὶ Τυχίῳ, τῷ σκεπτεῖν, ὃς ἐδέ-
ξατο αὐτὸν ἐν τῷ Νέφ' τείχει, προσελθόντα, πρὸς
τὸ σκευτεῖον, ἐν τοῖς ἔπεσι καταβύζας ἐν τῇ Ἰλιάδι
τοῖςδε·

Λίως δ' ἐγγύθεν ἦλθε, φέρων σείκος ἥντε πύρ-
ρον,
χάλκεου, ἑπταβόειον· ὃ οἱ Τύχῃος κάμε τεύ-
χων,
στυτοτόμων ὃχ' ἄριστος, Τηλὴν ἐν σάκῃ ναίων.

27. Ἀπὸ δὲ τῆς ποιήσεως ταύτης εὐδοκίμει Ὀμη-
ρος περὶ τε τὴν Ἰωνίαν καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἤδη περὶ
αὐτοῦ λόγος ἀναφέρεται. καὶ οἰκίαν δὲ ἐν τῇ Χίῳ,
καὶ εὐδοκίμων περὶ τὴνποίησιν, ἀπικόμενον πολ-
λῶν, συνεβούλευον· οὐδ' ἐντυγχάνοντες αὐτῷ ἐς τὴν
Ἑλλάδα ἀπικέσθαι· ὃ δὲ προσεδέξατο τὸν λόγον,
καὶ κάρτα ἐπεθύμει ἀποδημῆσαι. 28. Κατανοή-
σας δὲ, ὅτι ἐς μὲν Ἀργὸς πολλὰ καὶ μεγάλα εἶεν
εἰλόγῳ πεποιημένοι, ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας οὐ, ἐμ-
ποιεῖ ἐς τὴνποίησιν, ἐστὶ μὲν Ἰλιάδα τὴν μεγάλην,

Ἐρεχθία μεγαλύνων ἐν Νεῶν καταλόγῳ, τὰ ἔπει
ταδε·

Δῆμον Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος, ὃν ποτ' Ἀθῆνῃ
θρέψε Διὸς θυγάτηρ, τέκε δὲ ξείνωνος ἄρουρα.
καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Μενεσθέα, ὡς πάντων εἴη
ἄριστος τάξαι πεδὺν στρατὸν καὶ ἱππότας, ἐν τοῖσδε
τοῖς ἔπεσιν εἶπε·

Τῶν αὐτ' ἡγεμόνευ υἱὸς Πετεῶο Μενεσθέης·
τῷ δ' οὐπω τίς ὁμοῖος ἐπιχθόνιος γένει' ἀνὴρ
κοσμήσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπίδιότας.
Λίαντα δὲ τὸν Τελαμῶνες καὶ Σαλαμινίους ἐν Νεῶν
καταλόγῳ ἔταξε πρὸς Ἀθηναίους, λέγων ταῦτα·

Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας,
στήσε δ' ἄγων ἴν' Ἀθηναίων ἱστιατο φάλαγγες.
ἐν δὲ τὴν Ὀδυσσεῖν ταδε ἐποίησεν, ὡς Ἀθηναῖ ἐς
λόγους ἔλθοῦσα τῷ Ὀδυσσεῖ ἐς τὴν Ἀθηναίων πό-
λιν ἀπῆκετο, τιμῶσα ταύτην τῶν ἄλλων πολλῶ μά-
λιστα·

Ἦκετο δ' ἐς Μαραθῶνα καὶ εὐρυχάρους ἐς Ἀθήνας,
δύνη δ' Ἐρεχθῆος πικρὸν δόμον.

29. Ἐμποιήσας δὲ ἐς τὴν ποιήσιν ταῦτα, καὶ παρα-
σκευασάμενος, ἐς Ἑλλάδα βουλόμενος ποιεῖσθαι τὸν
πλοῦν, προσίσχει τῇ Σάμῳ. ἔτυχον δὲ οἱ ἐκεῖσε τὸν
τότε καιρὸν ἄγοντες ἰορτὴν Ἀπατούρια. καὶ τις τῶν
Σαμίων ἰδοὺν τὸν Ὀμήρου ἀπικείμενον, πρότερον αὐ-
τὸν ἐπιστάμενος ἐν Χίῳ, ἔλθων ἐς τοὺς φράτορας
διηγήσατο, ἐν ἐπαίῳ μεγάλῳ ποιούμενος αὐτόν. οἱ
δὲ φράτορες ἐκέλευον ἄγειν αὐτόν· ὁ δὲ, ἐντυχὼν
τῷ Ὀμήρῳ, ἔλεξεν· „ὦ ξένη, Ἀπατούρια ἀγού-
„σης τῆς πόλιος, καλοῦσί σε οἱ φράτορες οἱ ἡμέτε-
„ροι· συναρτάσονται.“ ὁ δὲ Ὀμηρος ἔφη ταῦτα
ποιήσειν, καὶ ἦεν μετὰ τοῦ καλέσαντος. 30. Πο-
ρευόμενος δὲ ἐγγροίμπεται γυναιξὶ Κουροτρόφῳ θυού-
σῃς ἐν τῇ τρωάδι. ἡ δὲ ἱέρεια εἶπε πρὸς αὐτὸν, δυσ-
χεράνασα τῇ ὄψει· „Ἄνερ, ἀπὸ τῶν ἱερῶν.“ ὁ
δὲ Ὀμηρος ἐς θυμὸν τε ἄβαλε τὸ ρηθὲν, καὶ ἤρετο
τὸν ἄγοντα τίς τε εἴη ὁ φθεγξάμενος, καὶ τίνη θεῶν

ἱερὰ θύεται. ὁ δὲ αὐτῷ διηγήσατο ὅτι γυνὴ εἴη
Κουροτρόφῃ θύουσα. ὁ δὲ, ἀκούσας, λέγει ταῦδε
τὰ ἔπεα·

Κλῦθε μοι εὐχομένα, Κουροτρόφε, δὲς δὲ γυ-
ναῖκα

τῇνδε νέων μὲν ἀνήνασθαι φιλότητα καὶ εὐνήν·

ἣ δ' ἐπιτερπέσθω πολιοκροτάφοισι γέρονσιν,

ὣν ὥρη μὲν ἀπάμβλυνται, θυμὸς δὲ μενοινᾷ.

31. Ἐπεὶ δὲ ἦλθεν εἰς τὴν φρήτῃν, καὶ τοῦ οἴ-
κου ἔνθα θῆ ἑδάλυντο ἐπὶ τὸν οὐδὸν ἔστη, οἱ μὲν
λέγουσι, καίόμενου πυρὸς ἐν τῷ θιάῳ, οἱ δὲ φασι
τότε ἑκαῦσαι σφᾶς, ἐπειδὴ Ὅμηρος τὰ ἔπεα
εἶπεν·

Ἄνδρες μὲν στέφανος, παῖδες· πύργοι δὲ,
πόλῃος·

ἵπποι δ' ἐν πεδίῳ κόσμος· νῆες δὲ, θαλάσσης·
χρήματα δ' οἶκον ἀέξει· ἀτὰρ γεραροὶ βασι-
λῆες

ἤμενοι εἰν ἀγορῇ, κόσμος τ' ἄλλοισιν ὀρᾷσθαι.

Αἰθόμενου δὲ πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι.
εἰσελθὼν δὲ, καὶ κατακλιθεὶς ἑδάλυντο μετὰ τῶν
φρατόρων· καὶ αὐτὸν ἐτίμων, καὶ ἐν θωύματι
εἶχον· καὶ τότε μὲν τὴν κοίτην αὐτοῦ ἐποίησατο
Ὅμηρος. 32. Τῇ δὲ εἰσαύριον ἀποπορευόμενον ἰδόν-
τας κεραμέες τινές, κάμινον ἐγκαίοντες κεράμου λε-
πτῷ, προσεκαλέσαντο αὐτὸν, πεπυσμένοι ὅτι σοφὸς
εἴη· καὶ ἐκέλευόν σφιν αἶψαι, φάμενοι δώσειν
αὐτῷ τοῦ κεράμου, καὶ ὃ τι ἂν ἄλλο ἔχωσιν. ὁ
δὲ Ὅμηρος αἰεῖδει αὐταῖς τὰ ἔπεα ταῦδε, ἃ καλεῖται
Κάμινος·

Εἰ μὲν δαίσετε μισθὸν, αἶψα, ὦ κεραμῆες.

Δεῦρ' αὖ γ' Ἀθηναίη, καὶ ὑπείρεχε χεῖρα κα-
μίνου.

εὖ δὲ μελανθεῖεν κότυλοι, καὶ πάντα μάλ' ἱερά·
φρυθῆναι τε καλῶς καὶ τιμῆς ὥσον ἀρέσθαι,
πολλὰ μὲν εἰν ἀγορῇ πωλεύμενα, πολλὰ δ'
ἀγυαῖς,

πολλὰ δὲ κερδῆναι· ἡμῖν δὲ δὴ ὥς σφι νοῆσαι.
 Ἦν δ' ἐπ' ἀναιδείην τρεψθέντες ψεύδε' ἄρησθε,
 συγκαλῶν δ' ἡπειτα καμῖναι δηλητήρας,

Συντριβ' ὁμῶς, Σμάραγόν τε, καὶ Ἀσβετον, ἥδ' ἔ
 γ' Ἀβακτον,
 Ὠμόδαμόν θ', ὃς τῆδε τέχνη κακὰ πολλὰ πο-
 ρίζοι.

Πιερθε πύρ' αἰθουσαν καὶ δώματα, σὺν δὲ κά-
 μινος

πᾶσα κυκηθείη, κεραμέων μέγα κοκκυσάντων.

Ὡς γνάθος ἱππεΐη βρύκει, βρύκοι δὲ κάμινος,

πάντ' ἔντοσθ' αὐτῆς κεραμήϊα λεπτὰ ποιούσῃ.

Δεῦρο καὶ Ἥελιου θύγατερ πολυφάρμακε Κίρκη,
 ἄγρια φάρμακα βάλλε, κάκου δ' αὐτοὺς τε καὶ
 ἔργα.

Δεῦρο δὲ καὶ Χείρων ἀγέτω πολέας Κενταύρους·
 οἳ θ' Ἡρακλείους χεῖρας φύγον, οἳ τ' ἀπόλοντο·
 τύπτοιεν τὰδε ἔργα κακῶς, τύπτοι δὲ κάμινον·
 αὐτοὶ δ' οἰμῶζοντες ὄρωατο ἔργα πονηρά.

Γηθήσω δ' ὀρώων αὐτῶν κακοδαίμονα τέχνην·
 ὃς δὲ χ' ὑπερκύψει, περὶ τούτου πᾶν τὸ πρόσ-
 ωπον

φλεχθείη· ὥς πάντες ἐπίσταντ' αἴσιμα ῥέζειν.

33. Παραχειμάζων δὲ ἐν τῇ Σάμῳ, ταῖς νο-
 μηνίαις προσπορευόμενος πρὸς τὰς οἰκίας τὰς εὐδαι-
 μοκεστάτας, ἐλάμβανέ τι, αἰδῶν τὰ ἔπεα τὰδε ἃ
 καλεῖται Εἰρεσιώνη, ὠδήγουν δὲ αὐτὸν καὶ συμπαρή-
 σαν αἰὲ τῶν παίδων τινὲς τῶν ἐγχωρίων·

Δῶμα προσετραπόμεσθ' ἀνδρὸς μέγα δυναμένοιο,
 ὃς μέγα μὲν δύναται, μέγα δὲ βρέμει, ὄλβιος
 αἰεὶ.

Αὐτὰρ ἀνακλίνεσθε θύραι· πλοῦτος γὰρ ἔσεισι
 πολλὸς, σὺν πλούτῳ δὲ καὶ εὐφροσύνῃ τεθάλυια,
 εἰρήνῃ τ' ἀγαθῇ. ὅσα δ' ἄγγεα, μεστὰ μὲν εἴη,
 κυρβαίῃ δ' αἰεὶ κατὰ καρδίου ἔρποι μάξα.

Τοῦ παιδὸς δὲ γυνὴ κατὰ διφράδα βῆσεται
 ὕμνῳ·

ἡμίονοι δ' ἄξουσιν κραταίποδες ἐς τόδε δῶμα·
αὐτὰ δ' ἰστὸν ὑφαίνοι ἐπ' ἡλέκτρῳ βεβανίᾳ.
Νεῦμαί σοι, νεῦμαι, ἐνιαύσιος, ὥστε χελιδών.
Ἐστὴν ἐν προθύροις —

καί,

Εἰ μὲν τι δώσεις, εἰ δὲ μὴ, οὐχ ἐσθήσομεν,
οὐ γὰρ συνοικήσονται ἐνθάδ' ἦλθομεν.

Ἡρόδοτος δὲ τὰδε ἐν τῇ Σάμῳ ἐπὶ πολὺν χρόνον
ὑπὸ τῶν παίδων, ὅτε ἀγείροιν ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ
Ἀπάλλωνος.

34. Ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔαρος, ἐπεχείρησε πλεῖν
Ὀμήρος εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκ τῆς Σάμου. καὶ ἀνα-
χθεὶς μετὰ τινων ἐγχωρίων, ἀπηνέχθη εἰς τὴν ἴον·
καὶ ὠρίσθησαν οὐ κατὰ πόλιν, ἀλλ' ἐπ' ἀκτῆς.
συνέβη δὲ τῷ Ὀμήρῳ κατὰ πολὺν τι ἄρξασθαι μα-
λακῶς ἔχειν· ἐκβὰς δὲ ἐκ τοῦ πλοίου, ἐκοιμᾶτο
ἐπὶ τῆς κυματωγῆς ἀδυνάτως ἔχων. πλείους δὲ
ἡμέρας ὀρμούντων αὐτῶν δὲ ἀπλοῖην, καταβαίνον-
τες αἰεὶ τινες τῶν ἐκ τῆς πόλεως, ἀπεσχόλαζον
παρὰ τῷ Ὀμήρῳ, καὶ ἐν θανάτῳ εἶχον αὐτὸν,
ἀκούοντες αὐτοῦ. 35. Τῶν δὲ ναυτῶν, καὶ τῶν ἐκ
τῆς πόλεως τικῶν ἡμένων παρὰ τῷ Ὀμήρῳ, κατέ-
πλωσαν παῖδες ἀλΐηδες τὸν τόπον, καὶ ἐκβάντες ἐκ
τοῦ ἀκατίου, προσελθόντες αὐτοῖς τὰδε εἶπον·
„Ἀγετε; ᾧ ἔξνοι, ἐπακούσατε ἡμῶν, ἂν ἄρα
„δύνησθε διαγνῶναι ἅσ' ἂν ὑμῖν εἴπωμεν.“ καί
τις τῶν παρεόντων ἐκέλευε λέγειν. οἱ δὲ εἶπαν·
„Ἡμεῖς ἅσσα εἴλομεν, κατελλίπομεν· ᾧ δὲ μὴ
„εἴλομεν, φέρομεν.“ οἱ δὲ φασὶ μέτρῳ εἰπεῖν
αὐτοὺς·

„Ἄσ' εἴλομεν, λιπόμεσθα· ᾧ δ' οὐχ εἴλομεν, φε-
ρόμεσθα.

οὐ δυναμένων δὲ τῶν παρεόντων γνῶναι τὰ ρη-
θέντα, διηγήσαντο οἱ παῖδες, ὅτι ἀλιεύοντες οὐ-
δὲν ἐδύνατο εἰλεῖν· καθήμεγοι δὲ ἐν γῇ, ἐφθει-
ρίζοντο. καὶ ὅσους μὲν ἔλαβον τῶν φθειρῶν, κα-

πέλιπον· ὅσους δὲ μὴ ἐδύναντο, εἰς οἴκους ἀπεφέ-
ροντο. ὁ δὲ Ὀμηρος, ἀκούσας ταῦτα, ἔλεξε τὰ ἔπτα
τάδε·

Τοίων γὰρ πατέρων ἐξ αἵματος ἐκγεγάατε,
οὔτε βαθυκλήρων, οὔτ' ἄσπετα μῆλα νεμόντων.

36. Ἐκ δὲ τῆς ἀσθενείας ταύτης συνέβη τὸν Ὀμη-
ρον τελευτῆσαι ἐν Ἰω, οὐ παρὰ τὸ μὴ γινῶναι τὸ
παρὰ τῶν παίδων ῥηθῆν, ὡς οἴονται τινες, ἀλλὰ
τῇ μαλακίῃ. Τελευτήσας δὲ ἐν τῇ Ἰω, αὐτοῦ ἐπ'
αἰκτῆς ἐτάφῃ ὑπὸ τε τῶν συμπλεόντων καὶ τῶν πο-
λιητέων ὅσοι ἐν διαλογῇ ἐγγενήνητο αὐτῷ. καὶ τὸ
ἐλεγείον τὸδε ἐπέγραψαν Ἰήται ὑστερον χρόνον
πολλῷ, ὡς ἦδη ἢ τε ποιήσεις ἐξεπεπτώκει, καὶ
ἐθαυμάζετο ὑπὸ πάντων· αὐδὲ Ὀμήρου ἐστίν·

Ἐνθαδὲ τὴν ἱερὴν κεφαλὴν κατὰ γαῖα κάλυψεν,
ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῖον Ὀμηρον.

37. Ὅτι δὲ ἦν Αἰολεὺς Ὀμηρος, καὶ οὔτε Ἰω, οὔτε
Δωριεὺς, τοῖς τε εἰρημένοις δεδήλωται μοι, καὶ δὴ καὶ τοῖσδε τεκμαίρεσθαι παρέχει· ἄνδρα
ποιητὴν τηλικούτον εἶκος ἐστὶ τῶν νομίμων τῶν
παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ποιοῦντα εἰς τὴν ποιήσιν,
ἦτοι τὰ κάλλιστα ἐξευρόντα ποιεῖν, ἢ τὰ ἐωυτοῦ,
πάτρια ἴοντα. ἦδη τοίνυν τὸ ἐνθ' ἐνδὲ αὐτῷ τῶν
ἐπέων ἀκούοντες κρινεῖτε. ἱεροποιῆν γὰρ ἢ τὴν
κρατίστην ἐξευρῶν ἐποίησαν, ἢ τὴν ἐωυτοῦ πατρίδι
προσήκουσαν. λέγει γὰρ ὧδε·

Αὐτὸν ἔρυσαν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειραν,
μηρούς τ' ἐξέταμον, κατὰ τε κνίσσῃ ἐκάλυψαν,
δίπτυχα ποιήσαντες, ἐπ' αὐτῶν δ' ὠμοθέτησαν.

Ἐν τούτοις ὑπὲρ ὀσφύος οὐδὲν εἴρηται, ἢ εἰς τὰ
ἱερὰ χρέονται· μονώτατον γὰρ τῶν Ἑλλήνων τὸ
Αἰολικὸν ἔθνος οὐ καλεῖ ὀσφυν. δηλοῖ δὲ καὶ ἐν
τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν ὅτι Αἰολεὺς ὦν, τοῖς νόμοις τοῖς
τούτων ἐχρήτο.

Καῖε δ' ἐπὶ σκίζης ὁ γέρων, ἐπὶ δ' αἰθόπῃ
οἶνον

λείβε· νέοι δὲ παρ' αὐτὸν ἔχον πεμπώβολα
χερσίν.

Αἰολεὺς γὰρ μόνοι τὰ σπλάγχνα ἐπὶ πέντε ὀβελῶν
ὀπτῶσιν, οἱ δὲ ἄλλοι Ἕλληνες ἐπὶ τριῶν· καὶ γὰρ
ὀνομάζουσιν οἱ Αἰολεῖς τὰ πέντε, πέμπε.

38. Τὰ μὲν οὖν ὑπὲρ τῆς γενέσιος καὶ τελευτῆς
καὶ βίου δεδήλωται μοι. Περὶ δὲ ἡλικίης τῆς Ὀμή-
ρου, ἐκ τῶνδ' ἂν τις ἐπισκεπτόμενος, ἀκριβῶς καὶ
ὀρθῶς λογίζοιτο. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς Ἴλιον στρατείας,
ἣν Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος ἤγειραν, ἔτεσιν ὕστε-
ρον ἑκατὸν καὶ τριάκοντα Λέσβος ὤκισθη κατὰ
πόλεις, πρότερον εὐῦσα ἄπολις. μετὰ δὲ Λέσβον οἰ-
κισθεῖσαν ἔτεσιν ὕστερον εἰκόσι Κύμη ἢ Αἰολιδίτις
καὶ Φρικώτις καλεομένη ὤκισθη. μετὰ δὲ Κύμην,
ὀπτωκαίδεκα ἔτεσιν ὕστερον Σμύρνα ὑπὸ Κυμαίων
κατωκίσθη· καὶ ἐν τούτῳ γίνεται Ὀμηρος. ἀφ' οὗ
δὲ Ὀμηρος ἐγένετο, ἔτεα ἔστιν ἑξακόσια εἰκοσιδύο
μέχρι τῆς Ξέρξεω διαβάσεως, ἣν στρατευσάμενος ἐπὶ
τοὺς Ἕλληνας, καὶ ζεύξας τὸν Ἑλλησποντον, διέβη
ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην. ἀπὸ δὲ τούτου ρηθ-
έντως ἔστιν ἀριθμῆσαι τὸν χρόνον τῷ ἐθέλοντι ζητεῖν
ἐκ τῶν ἀρχόντων Ἀθήνησι. τῶν δὲ Τρωϊκῶν ὕστε-
ρον γέγονεν Ὀμηρος ἔτεσιν ἑκατὸν ἑξηκονταοκτῶ.

Τέλος τῆς περὶ Ὀμήρου ἐξηγήσεως.

